

הלכות שכירות פועלים סימן א השוכר את הפועל והקדים לו שכרו אם הפועל יכול לחזור בו: תשובה הא מלתא במחלוקת שנויה דהריטב"א ז"ל בפ"ק האומנין הביא משם רבותיו דכל שהקדים לו שכרו אינו יכול לחזור בו וכן נראה מדברי רש"י ז"ל בפ"ק דמציעא דף י' וז"ל כי הדר בי וכו' שאם בא לעזוב שכרו מפאן ואילך ולחזור חוזר עכ"ד.

ומדבריו אלו נראה דכל כמה דלא התזיר שכרו לא מצי לחזור וכן נראה מדברי הרא"ש בפ"ק הנהב והמרדכי בפ"ק האומנין שכתבו בזה הלשון ופועל יכול לחזור דלא גרע מעבד עברי דמגרע מפדיונו ויוצא וכמו כן יש להוכיח ממה שפירש רשב"ם ז"ל בפ"ק הספינה דף פ"ז על מה שהקשה שם לשמואל מהא דהשוכר את הפועל שאם שכרו מהיום דשרי אמאי נימא קמא קמא מפקס פסק וכו' פירש הוא ז"ל וכיון שזה לא קנה אמאי שרי והא פיון ד יכול לחזור בו פיון דכל יומא ויומא מכירה בפני עצמו היא עכ"ל.

משמע דהא ד יכול לחזור משום שכל יום מכירה בפני עצמו הא אם היה שכירות לזמן בקנה ובא לחזור באמצע הזמן אינו יכול וכן נראה מדברי הרמ"ה שהביא הטור בהלכות עבדים וז"ל עובד פוכבים דשבייה לישראל ונהדר ובניה לישראל דלמעשה ידיו דוקא קנה וכפועל בעלמא דמי וכי היכי דפועל מהדר ומהדר ליה זוזיה כמו כן וכו' עכ"ל.

מפשוט דבריו אלו נראה דכל כמה דלא מהדר זוזי לא מצי מהדר וכן נראה מתשו' מהר"ם הארנפות סי' ע"ב שכתב דהיאך פועל יכול להשפיר עצמו הרי הוא עובר על פי עבדי הם ואע"ג דפועל יכול לחזור ע"ע נמי יוצא בגרעון פסוף נראה דס"ל דפועל כי קבל (שכרו אינו יכול לחזור כל כמה דלא מהדר דמי כמו ע"ע שכל דיני ע"ע עליו וכ"כ שם בסי' פ"ה).

אבל מדברי הרשב"א שהביא הרב המגיד בפ"ז מהלכות מלנה בדין השוכר את הפועל פדי שיעשה עמו בגורן בזול דאסור פירש הוא ז"ל דהיינו טעמא הואיל דלא משתעבד פועל לגמרי מהשתא דהא יכול לחזור בו נראה מדבריו דהפועל יכול לחזור והמענות הוי אצלו הלואה וכן כתב הנמוקי יוסף שם בפ"ק הספינה יע"ש ולכאורה הי' נראה לומר דשרש מחלוקתם תלוי בעיקר מלתא אי פועל גופו קנוי לבעל הבית אי לא והנה דעת הריטב"א בחדושו' פ"ק דמציע' גבי יד פועל פ"ד בע"ה דפועל גופו קנוי לבעל הבית כמו ע"ע ומאי דמצי הדר ביה היינו משום דלא גרע מעבד עברי שאע"פ שגופו קנוי מגרעת מפדיונו ויוצא כמו כן פועל עוזב שכרו ויוצא וכן כתב מהר"ם בהד"א בתשו' ק"ק סי' קכ"ה דפועל גופו קנוי ואי א"ל בעל הבית זיל מעמדי לא פקע שעבודו דכל מיני פועלי לע"ע דמו לכל מילי עכ"ד יע"ש וזה נראה שהוא דעת הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ק י"ג מהלכות מכירה דשכירות פועלים אין בהם אונאה מפני שהוא פקונה אותו לזמן ועבדים אין בהם אונאה יע"ש והרא"ש בכלל ע"ח כתב שאין מחייבים ללוה שישפיר עצמו פדי לפרוע לבע"ח דנמכר בגנבתו ולא בחובו ושכירות ליומיה ממכר הוא והנה לפי סברא זו דפועל גופו קנוי לב"ה כמו עבד עברי אין הפועל יכול לחזור בו אלא היכא דלא לקח שכרו שהרי זה עוזב שכרו וחוזר אי נמי לקח שכרו כל שישנו בידו להחזירו מחזיר את שכרו וחוזר כמו עבד עברי אבל אם אין בידו להחזירו אינו יכול לחזור בו שהרי גופו קנוי לבע"ה אבל דעת התוספות בפ"ק דקדושין סוברים דפועל אין גופו קנוי שכן כתבו

בְּהִדְיָא בְּסוּגְיָא דְחִלָּה שְׁלֵשׁ וְעֵבֶד שְׁלֵשׁ וְכוּ' וּלְפִי זֶה מַה דְּיִלְפִי פּוֹעֵל דְּמַצִּי לְחִזּוֹר הֵינּוּ
מִק"ו אִם עֵבֶד שְׁגוּפוֹ קְנוֹי מְצִי הֵדֵר בֵּיהּ ק"ו פּוֹעֵל שְׁאֵין גּוּפוֹ קְנוֹי וְכוּ כְּתֹב לֵה הַמְרָדְכִי
בְּהִגְהוּתוֹ וּלְפִי דְבִרְיָהּ אִפִּי פִי הַקְדִּים לוֹ שְׁכָרוּ לְפוֹעֵל יְכוּל לְחִזּוֹר בּוֹ וְהַמְעוֹת הוּוּ אֲצִלוֹ
הַלְנוּאָה וְכוּ כְּתֹב לֵה מַהֲרִיק"ו בְּשׁוֹרֵשׁ קפ"ב בְּפִשְׁטוּת וְזוֹ הִיא דַעַת הַרְשָׁב"א וְז"ל
שְׁהִבְאִתִּי לַעֲיִל וּלְשִׁטְתִּיהָ קָא אֲזִיל שְׁכַתְבֵּנּוּ הַנ"י בְּשִׁמוֹ בְּפִרְקֵי הַזֵּהָב דְּהַטְעַם דְּבִשְׁכִירוֹת
פּוֹעֲלִים אֵין בְּהֵם אֲוֹנָא מְשׁוּם דְּלָאוּ מְכָר הוּא וּלְהִכִּי כְּתֹב דָּאֵם חִזּוֹר בּוֹ הַפּוֹעֵל הָוִי הַמְעוֹת
אֲצִלוֹ הַלְנוּאָה: אִיבְרָא דְלִפִּי זֶה צְרִיף לְהִבִּין דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּפִרְקֵי הַסְפִינָה אֵהָא דְהַשׁוֹכֵר
אֵת הַפּוֹעֵל כְּתֹבוּ מִכָּאֵן יֵשׁ לְלַמּוֹד דְּהָא דְאֲמַרִּי בְּמַתְנִיתִין מְרַבִּין עַל הַשְׁכָּר הֵינּוּ כְּשֶׁנֶּכְנַס
מַעֲכָשְׁוֹ וְלִכְאוּרָה קָשָׁה דְלִפִּי מֵאִי דַס"ל דְּפוֹעֵל אֵין גּוּפוֹ קְנוֹי מַעֲתָה אֵין לְלַמּוֹד שְׁכִירוֹת
בֵּית מְשָׁכִירוֹת פּוֹעֵל דְּבֵית גּוּפָא קְנוֹי מַעֲכָשְׁוֹ מַה שְׁאֵין כּוּן פּוֹעֵל דְּיְכוּל לְחִזּוֹר מַטְעַם שְׁאֵין
גּוּפוֹ קְנוֹי וְלִכָּא עָלְיוֹ אֵלָא שְׁיַעֲבֹד בְּעֵלְמָא וְכִי הֵדֵר בֵּיהּ הָוִי הַמְעוֹת אֲצִלוֹ הַלְנוּאָה גַּם
הַשְׁתָּא הָוִי הַמְעוֹת אֲצִלוֹ בְּהַלְנוּאָה וְכַמ"ש הַרְשָׁב"א אֲשֶׁר ע"כ נ"ל לומר אֲפִילוֹ דָּאֵין גּוּפוֹ
קְנוֹי ס"ל לְהַתּוֹס' דָּאֵינוּ יְכוּל לְחִזּוֹר בּוֹ וְלָאוּ הָא בְּהָא תְּלִיא תַדַּע דְּהָא מִתְחַלָּה קוֹדֵם
שְׁאֲמַר רַבָּא ע"ע גּוּפוֹ קְנוֹי בְּנֻדָּאֵי לֹא הָיָה מְשַׁתְּנָה הַדִּין דְּמַגְרַע מִפְּדִיוֹנוֹ וְיוֹצֵא וְהָיָה צְרִיף
לִיְתֵן אֵת הַדְּמִים וְאִם לָאוּ לֹא הָיָה יוֹצֵא הֵגַם שְׁהֵינּוּ סְבוּרִים עֵבֶד עֲבָרִי אֵין גּוּפוֹ קְנוֹי
א"כ הוּא הַדִּין פּוֹעֵל דְּוָמְיָא דְעֵבֶד עֲבָרִי וְכָל זְמַן שְׁאֵינוּ חוֹזֵר הַדְּמִים אֵינוּ יְכוּל לְחִזּוֹר בּוֹ
הֵגַם דָּאֵין גּוּפוֹ קְנוֹי וְהֵינּוּ טַעְמָא מִפְּנֵי שְׁכָבֵר נְתַחֲיִיב לַעֲשׂוֹת מְלֻאכְתּוֹ בְּשָׁבִיל אוֹתָם
הַדְּמִים שְׁקִיבֵל וְכָל זְמַן שְׁלֹא הִתְחַזְרֵם לֹא פִקַּע חַיּוּבוֹ וּמְשׁוּם הִכִּי כְּתֹבוּ הַתּוֹס' בְּהָאֵי
דְהַשׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֵל מִכָּאֵן יֵשׁ לְלַמּוֹד דְּהָא דְמְרַבִּין עַל הַשְׁכָּר הֵינּוּ כְּשֶׁנֶּכְנַס מַעֲכָשְׁוֹ דְמַה
לִי שְׁכִירוֹת פּוֹעֵל מַה לִי שְׁכִירוֹת בֵּית הַפֶּל שְׁנֵה שְׁפֵל זְמַן שְׁלֹא הִתְחַזֵּר הַמְעוֹת אֵינוּ יְכוּל
לְחִזּוֹר הֵגַם דָּאֵין גּוּפוֹ קְנוֹי וְכִי תִימָא לְפִי זֶה הִיאַף כְּתֹב הַרְשָׁב"א דְפוֹעֵל יְכוּל לְחִזּוֹר
אֵע"פ שְׁלֹא הִתְחַזֵּר הַמְטוֹת דְּהֵגַם שְׁהוּא וְז"ל סוּבֵר דְפוֹעֵל אֵין גּוּפוֹ קְנוֹי הֵנָּה כְּבָר הוֹכְחֵנוּ
דְלָאוּ הָא בְּהָא תְּלִיא לְזֵה הַשִּׁיב דְהַרְשָׁב"א וְז"ל רִיחַ אַחֲרֵת עֲמוֹ דְהָא דְפוֹעֵל יְכוּל לְחִזּוֹר
אֵינוּ נִלְמַד מִעֵבֶד עֲבָרִי כְּדִי שְׁנֹאֲמַר מַה עֵבֶד עֲבָרִי אֵי הֵנָּה ס"ל שְׁאֵין גּוּפוֹ קְנוֹי הָיָה צְרִיף
לִיְתֵן אֵת הַדְּמִים וְאִם לָאוּ לֹא הָיָה יוֹצֵא אַף פּוֹעֵל כּוּן אֵלָא קָרָא דְכִי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא
אֲתִיָּא אֵלָא לְפוֹעֵל דְלַעֲבֹד כְּבָר יֵצֵא מִקְרָא אַחֲרֵינָא דְמַהֲפָדָה שְׁכּוּן פִּירֵשׁ הוּא וְז"ל
בְּתַשׁוּבוֹתָיו בַּס' תּוֹלְדוֹת אָדָם סִימֵן ע"ב וַא"כ שְׁפִיר מְצִי סְבֵר דְפוֹעֵל יְכוּל לְחִזּוֹר בּוֹ אִפִּי
שְׁאֵינוּ מְחַזֵּר אֵת הַדְּמִים וְהַתּוֹס' ס"ל דְעֵיקָר קָרָא בְּעֵבֶד עֲבָרִי מִתְנַיִיא וּפוֹעֵל יְלִיף ע"ע
שְׁכּוּן כְּתֹבוּ בַּפ"ק דְקַדוּשִׁין בְּהִדְיָא גְבִי חֵלָה שְׁלֵשׁ וְעֵבֶד שְׁלֵשׁ וְסוּבְרִים דְקָרָא דְכִי לִי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בָּא לְעֵבֶד וּפוֹעֵל נִלְמַד מִשָּׁם וּמְשׁוּם הִכִּי סוּבְרִים דָּאֵינוּ יְכוּל לְחִזּוֹר בּוֹ אִם אֵינוּ
מְחַזֵּר הַדְּמִים כְּמוֹ ע"ע הֵגַם שְׁאֵין גּוּפוֹ קְנוֹי דְוָמְיָא דְעֵבֶד עֲבָרִי לְמַה שְׁהֵינּוּ סוּבְרִים
מִתְחַלָּה שְׁאֵין גּוּפוֹ קְנוֹי וְעֵיקָר מִתְחַלְּקֵתָם אֵי הֵאֵי קָרָא דְכִי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיָּרִי בְּעֵבֶד אוֹ
כְּפוֹעֵל הִיא מִתְחַלְּקֵת רַב וְר' יוֹחֲנָן בִּירוּשְׁלַמִּי בְּפִרְקֵי הָאֲוֹמְנִין וְז"ל הִירוּש' הַשׁוֹכֵר אֵת
הָאֲוֹמְנִים וְכוּ' רַב אָמַר כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ' אֵין יִשְׂרָאֵל קוֹנִים זֶה אֵת זֶה ר' יוֹחֲנָן אָמַר
בַּע"ע הוּא מִתְנַיִיא ע"ד דְרַב בֵּין פּוֹעֵל בֵּין בַּעַל הַבֵּית יְכוּלִים לְחִזּוֹר בְּהֵם ע"ד דְרַבִּי יוֹחֲנָן
פּוֹעֵל יְכוּל לְחִזּוֹר בּוֹ וְלֹא הַבַּעַל הַבֵּית.

אֲשֶׁר מְבוֹאֵר מְזֵה דְלַדַּעַת ר"י הַתְּחַלַּת מְלֻאכָה עֵבֶד קִנְיָן בְּפוֹעֲלִים וְכָל כְּפָה דְלֹא הֵדֵר
בֵּיהּ יָדוּ כִּיָּד בַּע"ה וְכִי הֵדֵר בֵּיהּ טַעְמָא אַחֲרֵינָא הוּא מְשׁוּם דְלֹא גֵרַע מִעֵבֶד עֲבָרִי שְׁמַגְרַעַת

מפדיונו ויוצא ואע"פ שעבד עברי גופו קנוי והיינו מאי דקאמר בגמרא דידן אליבא דרב דיד פועל פיד ב"ה וכי מהדר ביה ה"ט משום דלא גרע מע"ע שמגרעת מפדיונו ויוצא.

ומ"ש הרא"ש בכלל ס"ח שאין המלנה רשאי לתפוס גופו של לנה ולהשתעבד בו ואפי' אם שעבד גופו לכה דאין ע"ע נוהג בזמן הזה נלע"ד דלא אמרה אלא כששעבד את גופו לעשות כל מלאכתו בקבע כמו העבדים אבל במשפיר עצמו לימים לעשות מלאכה ידועה אין זה דומה לעבד אלא פועל בעלמא: והשתא דאיתנא להכי איפא למימר דמ"ש התוס' דמותר להשפיר עצמו דדוקא ע"ע שאינו יכול לחזור בו ואינו יוצא קודם זמנו אלא בשטר אפי' תימא דכל היכא דאינו יכול לחזור וכגון שנשבע עובר משום פי עבדי הם ה"ד כשהשפיר עצמו בקבע להיות לו אצל הב"ה לעשות לו כל מלאכתו דה"ז דומה לעבד ובכה"ג ס"ל להרא"ש דאפי' שעבד עצמו ולקח שקרו לא חל הקננו דאין ע"ע נוהג בזמן הזה ולפי סברא זו אפי' אם כשהשפיר עצמו לא היה לו לאכול לא חל הקננו: ועל מש"ל דפועל גופו קנוי לב"ה כמ"ש הר"טב"א בחי' פ"ק דמציעא דשכירות ליומיה ממפר הוא וכו' קשה דאיהו גופיה פתב בפ' הנהב גבי שכירות יש לו אונאה דשכירות פועלים לא הוי ממפר יע"ש ונראה שהוא מחלק בין היכא דנשפר אצל בעל הבית לכל מלאכה דאז חשוב גופו קנוי דיכול לשנותו לכל מלאכה שירצה משא"כ בשוכר פועל למלאכה ידועה דאין זה חשוב קנוי אצלו שהרי אינו יכול לשנותו למלאכה אחרת ומטעם זה פתב איהו גופיה בפ' האונמנין גבי אם שכיר הוא אינו נותן לו אלא שקרו פניו שפאנס דה"ד כששקרו למלאכה ידועה אבל אם שקרו לעשות לו כל מלאכה דינו כמו ע"ע יע"ש.

אבל מדברי מהר"ם בתשו' והרא"ש שהבאתי לעיל והרמב"ם בפ' י"ג מה' מכירה ובפ"א מה' שאלה נראה דכל פועל גופו קנוי: סימן ב פועל שהשפיר עצמו אצל ב"ה לעשות לו מלאכה ונתחייב בקננו אם יכול לחזור בו: תשובה איברא ודאי דפועל חוזר בחצי היום ואפי' שהקנה גופו לב"ה דלא גרע מעבד עברי דאע"פ דגופו קנוי הרי זה מגרע מפדיונו ויוצא וכ"כ לה הרשב"א בס' ת"א ס' פ"ז והריב"ש ס' תפ"ד והכריח פן שהרי כל פועל בהתחלת מלאכה.

נגמר הקננו ואפי' הכי מצי לחזור בו יע"ש מיהו נראה דכל זה איירי בשקנה מידו בסתם אבל אי חייב עצמו בקננו פראוי לעשות מלאכתו של ב"ה אינו יכול לחזור בו וכ"כ לה הר"טב"א בשם רבותיו והיינו טעמא דכיון שחייב עצמו בכה הרי זה נעשה עליו חוב לעשותו בין ע"ע עצמו בין ע"י אחרים אם לא יוכל הוא לעשותו דהוי כשאר חוב שאדם מתחייב לחבירו לבנות לו בית או להקים לו שום דבר שחייב עצמו וממונו להקים לו אותו דבר.

אף זה שחייב עצמו לעשות מלאכתו של ב"ה הרי דבר זה נעשה חוב עליו לעשותו ואם לא יוכל הוא לעשותו ה"ז מחייב להשפיר אחר מחלו כדי להשלים מלאכתו של ב"ה ונמצא דכי עושה אצל ר"ר היינו פדי לפרוע חובו שנתחייב וכ"נ שהוא סברת ר' אליהו שכתב דהבעל חייב להשפיר עצמו פדי לזון את אשתו והרא"ש ז"ל בכלל ע"ח הביא דברי ר' אליהו ז"ל ושר"ת נחלק עליו וכתב דאפשר שר' אליהו מודה בשאר ב"ח שאין מחייבים להשפיר עצמו פדי לפרוע לב"ח ודוקא במזונות אשתו הוא דאמרה והיינו טעמא משום דכה פתב לה בכתובתה ונאנא אפלת כו' ומדבריו אלו יש ללמוד דכל שהתנה

וחייב עצמו ה"ז חייב לעשותו ואף ר"ת ו"ל לא חלק עליו אלא משום דס"ל דלשון נאני אפ"ל לא רצה לומר להשפיר עצמו אלא לחרוש ולזרוע בשדה שלה.

וכ"ת אמאי פטרו הרא"ש שם בנ"ד מלהשכיר עצמו פ"ן שהתנה בהדיא כב"ר נרגש בזה הרב ב"ח בחו"מ סי' צ"ט וכתב דאפ"ה אין ב"ד כופין אותו על כף אלא שאומרים לו שחייב לעשותו ואם ירצה לעשות אין מוחין בידו פ"ן שהתנה מעיקרא לאפוקי אם לא התנה כף מעיקרא אף אם ירצה הלנה להשפיר עצמו לפרוע לב"ח מוחין בידו דאיסורא קא עביד דהתורה אמרה ונמפר בגנבתו ולא בחובו ושכירות ליומיה ממפר הוא אלו דבריו ו"ל ואינם נראים אצלי ח"ד במה שכתב דכל שלא התנה מעיקרא איסורא קעביד אף אם ירצה הלנה לעשות פ"ן מדעתו הוא תמוה דכ"ן דהלנה רוצה להשפיר עצמו מה איסור יש והתורה לא אסרה אלא שלא ימכרוהו ב"ד בעד חובו אבל אם רוצה לעשות מלאכה ליכא איסורא דאדם רשאי להשפיר עצמו לכל מי שיירצה וכמ"ש התוס' בפ"ק דמציעא ועוד במ"ש דאפ"י כי התנה מעיקרא להשפיר עצמו מ"מ אין ב"ד כופין אותו בכף לדעת ר' אליהו ו"ל גם זה אינו נראה לי דהלא כל עיקר דינו של ר' אליהו ו"ל אינו אלא מההיא דאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס פירש הוא ו"ל שאינו רוצה להשפיר עצמו ולהרויח פ"י לזון את אשתו ועלה קאמר ליה שמואל עד שכופין אותו להוציא כופין אותו לזון כלומר שישפיר עצמו וזון אותה וכן כתב הריטב"א ו"ל בחידושי.

אבל לע"ד נראה דמה שפטרו הרא"ש ו"ל מלהשכיר עצמו אף על פי שהתנה מעיקרא היינו משום שלא היה שם תנאו פראויי ובלשון חייב אלא תנאה בעלמא הוא דהנה ביניהון נאל תשיבני מאותה שכתב הרא"ש פ"ל ס"א סי' ד' דאין המלה רשאי לתפוס גופו של לנה ולהשתעבד בו דאפ"י אם שיעבד גופו לק"ך אין השיעבוד חל יע"ש דאיכא למימר דהיינו דוקא שאין המלנה יכול לתופסו ולהשתעבד בו בע"כ ואף שיעבד עצמו לק"ך אין תנאו מועיל דאין עבד עברי נוהג בזמן הזה אבל לענין שישפיר עצמו אצל מי שיירצה פ"ל שהתנה וחיוב עצמו בכ"ך אנו כופין אותו שישפיר עצמו וירויח לפרוע לב"ח כמו שהתנה: איברא דלפי זה יראה דעדיין ליכא ראיה מזה לנ"ד שיוכל בעל הבית לכ"ף לפועל שיעשה מלאכתו הגם דנתחייב הוא לגמור מלאכתו דאם פ"ן נראה שהוא מושל בו פאדון ונהרי הוא פ"עבד אצלו וילדעת הרמ"ה שהביא הטור בי"ד דס"ל ד"יכול אדם למכור עצמו אפי' בזמן הזה דמה שאמרו אין עבד עברי נוהג בזמן הזה היינו לשאר דיני עבדים אבל לענין שעבודו כל שלקח הדמים כב"ר אינו יוצא משעבודו עד שיחזיר את הדמים וכן הוא דעת ריטב"א יע"ש אתי שפיר דכל שנתחייב זה בקנין הרי זה נעשה חוב עליו וחיוב לעשותו אבל לפי מה דסבירא ליה להרא"ש ו"ל דבזמן הזה אם נמפר לא חל השיעבוד וכן אם שיעבד גופו למלנה אינו יכול להשתעבד בו משום דאין עבד עברי נוהג בזמן הזה יראה דה"ה נמי כי נתחייב הפועל לבע"ה למלאכתו לא חל החיוב: איברא דלפי זה יקשה על מ"ש לעיל בסי' א' דאם הקדים שכרו לפועל אינו יכול לחזור בו בלא חזרת הדמים ושכ"ן הוא דעת הרא"ש ו"ל אם לא שנתחלק ונאמר דהיינו דוקא בפועל שאינו עומד בקבע עם הבע"ה דאין זה דומה לעבד כי אינו אלא שכיר יום אבל כי השפיר עצמו לזמן להיות בקבע עם הבע"ה הפ"ל הבית למלאכתו דאז נראה פ"עבד בהא סבירא ליה להרא"ש ו"ל דאין השיעבוד חל ולפי זה איכא למימר דכל שאינו נשכר להיות עמו בקבע כי אם לימים פ"ן דאינו דומה לעבד פ"ל שנתחייב בקנין הרי זה נעשה

חוב עליו לעשותו בין על ידי עצמו בין על ידי אחרים אם לא יוכל לעשות הוא עצמו ואפי' תימא דאין שעבוד חל על גופו פדי שיוכל לכפותו למלאכתו שאינו אצלו כעבד מ"מ יהנה החיוב שנתחייב לענין שהבעל הבית ישפור עליו פועלים שהרי חייב עצמו ונשתעבדו נכסיו לכה וכן נראה מדברי הרב בעל ניומקי יוסף בפרק הספינה גבי השוכר את הפועל לעשות עמו בגורן דאם שעבד עצמו בקנין אינו יכול לחזור בו יעניין שם: סימן ג בעל הבית שהקדים שכרו לפועל נראה דזכה בהם הפועל ושוב אין בעל הבית יכול לחזור בו אפי' אם לא התחיל במלאכתו ואמינא לה מההיא דפרק הזהב דפליגי ר"י ור"ל דר"י סבר ד"ת מעות קונות ור"ל סבר משיכה קונה ואמרו עלה דמתני' מסייע ליה לר"ל דקתני נתנה לבלן מעל ואמר רב דוקא בלן משום דלא מחסרא משיכה ופירש רש"י ז"ל לבלן בשכר שירחצנו בבית המרחץ דוקא בלן קתני דמעל הנותן משום דשכירות גמורה היא בנתינת הפרוטה ואין יכול לחזור בו שאין כאן מה למשנה עכ"ל.

מדבריו אלו משמע דס"ל דשכירות הפרוטה נתן לו בשביל שירחצנו ולא לקנות בו קרקע באשר פירשו התוס' ז"ל וכיון שכן על פרחין צ"ל דמשום הכי מעל משום דזכה הבלן בפרוטה ואין בעל הבית יכול לחזור בו דאם לא זכה הבלן בפרוטה אמאי מעל וכן נראה מתשובת הרא"ש בכלל ק"ב סי' י"א דכל שהקדים שכרו לפועל זכה מיד בשכרו ואין בעל הבית יכול לחזור בו יע"ש.

ואף שראיתי להריטב"א שכתב בסוגיין על פירוש רש"י ז"ל ולפירושו יש לפרש דלאחר רחיצה הוא שנותנו לו דאי קודם רחיצה הא לא זכה בו שאינה לשכירות אלא או בסוף או מתחלה ועד סוף עכ"ל ומדבריו אלו נראה דס"ל דאף כשהקדים ב"ה שכרו לא זכה בו הפועל ויכול בע"ה לחזור בו.

הרואה יראה דאין מקום לפירוש דבמתני' דמעילה קתני נתנה לבלן מעל אע"פ שלא רחץ וכן פירש רש"י בסוגיין (א"ה ולע"ד קשה עוד דנראה דזה סותר למה שכתב הוא עצמו ז"ל דאם הקדים בע"ה ונתן שכרו לפועל אין הפועל יכול לחזור בו וכיון שהפועל אינו יכול לחזור בו כ"ש הב"ה עיין לעיל בסי' א' ונראה שכתב פן לפי שהיה גורס בפרש"י שנותנו בשכירות רחיצה יע"ש דאם היה גורס פגירסתנו בשביל שירחצנו מה חילוק יש בין שכירות פועלים לפירוש שפירש שכירות קרקע דכמו דשכירות קרקע נקנה בכסף פן שכירות פועלים נקנה בכסף ע"כ) והא דקי"ל דשכירות אינה משתלמת אלא או בסוף או מתחלה וע"ס היינו שאין חייב לשלם השכירות אלא או בסוף או מתחלה מתחייב ע"ס אבל אם הקדים לו השכירות ודאי דזכה בו הפועל כדאמרן וכן נראה מדברי התוס' פרק האומנין גבי השוכר את הספינה וטבעה בחצי הדרך שכתבו שם בד"ה אי אמה מוצא אלא ביין זה וספינה זאת וז"ל וי"ל פיין שנתן לו שכרו נתרצה שיהא שלו לא לתר אע"ג דאינה משתלמת אלא בסוף לדעת פן נותנו שיהא שלו לא לתר וכו' יע"ש והא דאמרין בפר' הספינה דף פ"ז השוכר את הפועל לעשות עמו לגורן היום בדינר ולגורן יפה סלע אסור ליהנות הימנו וכו' ואם איתא דזכה הפועל בשכירות מיד ואין בעל הבית יכול לחזור בו אמאי אסור הא לא הוי הלואה אלא שכירות כפר פירש שם רשב"ם ז"ל בתחלת הסוגיא דאיסורא הוי משום דמיקחי כי אגר נטר ליה שנותן לו הפועל סלע בימות הגורן בשביל דינר שנתן לו בניסן והמתין לו עד עכשיו עכ"ל יע"ש: והשתא

מתניישוב דברי התוס' שם שהקשו ממתני' דמרבין על השכר ולכאורה הנה נראה דאין מקום לקושיותם דהתם שאני דכבר נגמר השכירות מהשתא מה שאין פן הכא אם לא שנאמר דגבי פועלים נמי מפי יהיב להו הדמים נגמר השכירות ואע"ג דפועלים מצו הקרי בהו מפל מקום כל כמה דלא הדרו בהו שכירות קיים הוא ואין בעל הבית יכול לחזור בו וכן ראיתי בשיטת מוהר"ר בצלאל כ"י שכתב משם הראשונים ו"ל וזלזולי בשכירות פי' הלא מן הדין אע"פ שלא שפרו עד ימות הגורן מותר דמעוהו שהקדים לאו הלואה הוא כלל אלא אגריה הוא דקא מקדים ליה שהרי מעכשיו הוא נשפר לעשות עמו לגורן ודמי ללוקח חפץ הנמצא ביד חבירו אע"פ שמתנה עמו שלא יתן החפץ עד חדש או חדשים מותר להקדים לו המעות ולאזול גבי' ולא אמרינן דמעוהו הלואה נינהו וכי יהיב אותו החפץ בזול הוי אגר נטר אלא כיון דמעכשיו מכר לו אותו חפץ מכר גמור הוא ה"נ שכירות גמור הוא ע"כ.

והא דכתב הנ"י ו"ל בפרק הספינה בסוגיין הנז' ו"ל אלא נראה טעמא פאותם שפי' דשכירות פועלים שיקול לחזור בו משמע דאסור משום דכשחזור המעות הלואה נינהו וגם השתא פשאנו עושה עמו מהיום הוי מעוהו אלו בהלואה אצלו עכ"ל לאו למימרא דהוי הלואה ובעל הבית יכול לחזור בו אלא דלא הוי שכירות גמורה קאמר כיון דהפועל יכול לחזור בו ולא הוי קנין גמור וכן נראה מתוך דברי ה"ה ו"ל בסוף פ"ז מהלכות מלוה שכתב וז"ל וכתב הרשב"א ו"ל כתב מורי דדוקא פועל הוא דאסרו פשאנו עושה מעשה עמו שנראה כרביית הואיל ולא משתעבד פועל לגמרי מהשתא דהא יכול לחזור בו עכ"ל.

ולכאורה נראה מתוך שמעתי דכל זה לא הוי אלא בפועל דאין בו מה למשנהו כבלן וכיוצא אבל היכא דיש בו מה למשנהו כסופר וכיוצא כל כמה דלא משנה לא נגמר השכירות ושניהם יכולים לחזור בהם.

אבל עדיין איכא למימר דהא דשמעתי לא הוי אלא לר"ל דס"ל דבר תורה משיכה קונה ולא מעוהו אבל לר"י דקי"ל פנתיה דס"ל דבר תורה מעוהו קינות ומשיכה תקנתא דרבנן הוא גזירה שמה יאמר לו נשפרו חטיף נראה דבפועלים לא תקינו משיכה ונהעמידו דבריהם על דין תורה דמעוהו קונות וכההיא דכתבו הרמב"ן והריטב"א בפרק השואל גבי מאי דאמרינן התם כשם שהקרקע נקנית בכסף וכו' דשכירות מטלטלין נקנה בכסף דלא שייך למימר גזירה שמה יאמר לו נשפרו חטיף דהא לנפשיה טרח ומציל וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם ו"ל שכתב בהלכות מעילה פ"ו ו"ל נטל פרוטה של הקדש ונתנה לבלן מעל כו' עד וכן אם נתנה לאחד מבעלי אומניות מעל אע"פ שעדיין לא עשו מלאכתו יע"ש: סימן מי ששכר פועלים למלאכתו ואח"כ נאנס ב"ה באונס דהנה ליה למידע ולפועלים לא הנה להו למידע אם לא הפסידו הפועלים פלוס וכגון דבלאו הכי לא הוי מוצאים להשתפר: נראה דדבר זה במחלוקת שנוי דהתוס' שפי' דמאי דקתני בברייתא במד"א שלא הלכו אבל הלכו חמרין ולא מצאו תבואה פועלים ומצאו שדה לחה נותן שכרם משלם דהלכו ולא הלכו לאו דוקא ונחייב מדינא דגרמי יע"ש כל כה"ג דלא גרם להם הפסד לא מחייב ב"ה מידי דאל"כ אמאי לא פי' הברייתא פשלא הוי מוצאים להשתפר ונחייב ב"ה פשהלכו משום דהוי פהתחלת מלאכה דעביד קנין וכן נראה מדברי

מְהֵרָם ו"ל בסי' רצ"ב ו"ל נראה אם הקהל שִׁכְרוּ חָזַן לִג' שָׁנִים וּלְאַחַר זְמַן חָזְרוּ אִם מִתְחַלֵּה הֵיךְ הַחָזַן מוֹצֵא לְהַשְׁתַּכֵּר בְּמָקוֹם אַחֵר וְעַכְשָׁיו אֵינוֹ מוֹצֵא לְהַשְׁתַּכֵּר אַחֵרִי שֶׁהִטְעוּהוּ וְעַלֵּיָהּ סָמַךְ וְגֵרְמוּ לוֹ הַפֶּסֶד נוֹתְנִין לוֹ כָּל שִׁכְרוֹ כְּפוּעֵל בְּטֵל וְכו' כר"מ דְדָאִין דִּינָא דְגֵרְמִי ע"כ וכו"ג כ"כ בסי' קכ"ה יע"ש וכן יש להוכיח ממ"ש בְּשִׁיטַת ר' בְּצֵלָאֵל ו"ל דר"י ו"ל ס"ל דָּאֵם הוֹזְלָה הַמְּלָאכָה וְחִזַּר בּוֹ ב"ה שְׂאִינוּ נוֹתֵן לָהֶם אֲלָא מַה שֶּׁעָשׂוּ אַע"פ שֶׁפּוּעֵל אֵינוֹ מוֹצֵא עֵתָה לְהַשְׁתַּכֵּר לְפִי אוֹתוֹ עַרְףַּ עכ"ל וְאֵם ס"ל דְּהִתְחַלַּת מְלָאכָה עֶבֶד קִנְיָן אֲמַאי אֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם כָּל שִׁכְרָם חוּץ מִמָּה שֶׁצָּרִיךְ לִיתֵן לְפוּעֵלִים אַחֲרִים אִף שְׂלָא הָיוּ מוֹצֵאִים פּוּעֵלִים מְעִיקְרָא לְהַשְׁתַּכֵּר בְּמָקוֹם אַחֵר וְכֵן כְּתֹב בְּהַגְהָה אֲשִׁירִי דְלִסְכַּרְת ר"ת ו"ל דְּאָמַר דְּכָל שֶׁמְשַׁךְ הַתְּסַפְּנֵרֵת שׁוֹב אֵין יְכוּלִים לְחַזֵּר בָּהֶם דְּהִתְחַלַּת מְלָאכָה לֹא עֶבֶד קִנְיָן יע"ש אֲבָל הָרָא"ש וְהַטּוֹר הֵגַם שֶׁפִּי הַבְּרִייתָא כִּפִּי הַתּוֹס' עִם כָּל זֶה כְּתֹבוּ ו"ל ונ"מ בְּמַאי דְהִלְכוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין פּוּעֵלִים מוֹצֵאִים לְהַשְׁתַּכֵּר מִיְהוּ אִם הִלְכוּ דְהָיוּ כְּהִתְחַלַּת מְלָאכָה נוֹתֵן לָהֶם שִׁכְרָם כְּפוּעֵל בְּטֵל עכ"ל: וְנִרְאֶה דְהָא דְלֹא פִּי הַבְּרִייתָא בְּכַה"ג מְשׁוּם דִּס"ל דְּהָא דְחִיֵּיב לְשֵׁלֵם הוּא מִתּוֹרַת קִנְיָן וְהַלְכָּהּ דְנוֹקָא כְּשֶׁחִזַּר בּוֹ בַע"ה הוּא שְׁחִיֵּיב לְשֵׁלֵם כִּינּוּן שֶׁחִזַּר בְּלִתֵּי שׁוּם סִיבָה אֲבָל כְּשֶׁחִזַּר מִחֻמַּת שְׁשֻׁדְהוּ לְחָה אֵין רְאוּי כ"כ לְקוֹנְסוֹ אִף שֶׁפְּשַׁע מִתְחַלֵּה וְלֹא סִיַּר שְׁדָה וְתַדַּע דְהִכִּי הוּא דָּאֵם אֵיתָא דִּס"ל דְּהִתְחַלַּת מְלָאכָה עֶבֶד קִנְיָן וּמְדִינָא הוּא שְׁחִיֵּיב לְשֵׁלֵם לֹא מִתּוֹרַת קִנְיָן אִף כְּתֹב אַח"כ ו"ל וְכֵן אִם הוֹזְלָה הַמְּלָאכָה וְחִזַּר בּוֹ בַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם אֲלָא חֻצֵי שִׁכְרוֹ וְלֹא אֲמַרִּינוּ שִׁיִּתֵּן לָהֶם כָּל שִׁכְרוֹ חוּץ מִמָּה שֶׁצָּרִיךְ לִיתֵן לְפוּעֵלִים אַחֲרִים לְגַמְרוֹר הַמְּלָאכָה דְרַבְּנָן לִית לְהוּ הָךְ דְּמִתְּנִי דְכָל הַחִזְזַר בּוֹ יָדוּ עַל הַתְּחִיבָה עכ"ל וְאֵי הַתְּחַלַּת הַמְּלָאכָה עֶבֶד קִנְיָן מְדִינָא לֹא מְצִי לְחִזְזַר.

אֲבָל הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א ו"ל סְבִירָא לְהוּ דְּהִתְחַלַּת מְלָאכָה עֶבֶד קִנְיָן כְּפוּעֵלִים כְּחֻזְקָה בְּקַרְקָעוֹת וְכַמְשִׁיכָה בְּמִטְלָטְלִין וכו"כ הַנ"י וְעַל פִּי זֶה פִּי הַבְּרִייתָא דְבְּהִלְכוּ חִיֵּיב אִף שְׂלָא הָיוּ מוֹצֵאִים לְהַשְׁתַּכֵּר מְשׁוּם דְּהִלְכוּ הָיוּ כְּהִתְחַלַּת מְלָאכָה וְלְכַאֲוָרָה אֵיכָא לְאַקְשׁוּיֵי אֵי הַתְּחַלַּת מְלָאכָה עֶבֶד קִנְיָן הֵיאֵךְ קִבְּלָן יְכוּל לְחִזְזַר אֲלָא שְׂיָדוּ עַל הַתְּחִיבָה וּמְעִיקְרָא הֵיאֵךְ יְכוּל לְחִזְזַר כִּינּוּן דְּגַמְרוֹר הַקִּנְיָן דְּבְּאֲוֹמְנִין לֹא שְׂיָיָךְ מְשׁוּם כִּי עֶבְדֵי הֵם וְכֹךְ דְּקִדְקַ בְּהַגְהָת אֲשִׁירִי דְכִינּוּן דְּפוּעֵל יְכוּל לְחִזְזַר בּוֹ הָיוּ מְשַׁעֲמָא דְכִי עֶבְדֵי הֵם מִמִּילָא יְלִפִּינוּ דָּאֵין הַקִּבְּלָן יְכוּל לְחִזְזַר בּוֹ אִם מְשַׁךְ דְּלֹא שְׂיָיָךְ בִּיָּה הָאֵי טַעֲמָא דְעֶבְדֵי וְהֵייתִי סְבוּר לֹמַר דְּמַה שֶּׁאֲמָרוּ הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א דְּהִתְחַלַּת מְלָאכָה כְּפוּעֵלִים עֶבֶד קִנְיָן הֵינּוּ דְנוֹקָא כְּפוּעֵל דְכִי טַרַח לְהִנְאֵת בַּע"ה קָא טַרַח שְׁלִיחֻתָּיָה דְבַע"ה קְעֶבֶד וְיָדוּ פִּידוּ וּמַאי דְּמְצִי לְמַהֲדַר הָיוּ מְגֻזְרֵת הַכְּתוּב אֲבָל גַּבִּי קִבְּלָן דְכִי טַרַח בְּדִידֵי קָא טַרַח וְלִדְעֻתָּיָה קָא עֶבֶד אֵין הַתְּחַלַּת מְלָאכָה עֶבֶד קִנְיָן אֲלָא שְׂקִנְסוֹ אוֹתוֹ שְׂיָהָ יָדוּ עַל הַתְּחִיבָה כְּדִפְרִישׁ רַש"י א"נ כַּמ"ש הַרִיטְב"א בְּטַעֲמוֹ יע"ש וְסַעַד לְזֶה מְצִאתִי בְּהַגְהָת אֲשִׁירִי שֶׁכְּתֹב דְּהָא דְּקִבְּלָן חִזְזַר בּוֹ אֲלָא שְׂיָדוּ עַל הַתְּחִיבָה הֵינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא נְגַמְרוּ קִנְיָן הַשְׁכִּירוֹת דְּהִתְחַלַּת מְלָאכָה לֹא עֶבֶד קִנְיָן אֲבָל אִם נְגַמְרוּ קִנְיָן הַשְׁכִּירוֹת בְּמִשְׁכִּיכָה אוֹ בְּקִנְיָן סוּדָר שׁוֹב אֵינוֹ יְכוּל לְחִזְזַר וְכֵן כְּתֹב הַנְּמוּקֵי יוֹסֵף בְּשִׁמְעֵתִין יע"ש.

אֲבָל מְדַבְּרֵי הַרִיב"ש סִימָן תַּע"ו נִרְאֶה מְדַבְּרֵי דְלֹא שְׂנָא פּוּעֵל לֹא שְׂנָא קִבְּלָן מִכִּי הַתְּחִיל בְּמְלָאכָה נְגַמְרוּ הַקִּנְיָן וְעַל פִּי הַדְּבָרִי הָאֵלוֹ כְּתֹב בִּסִּי תַּפ"ט דְּאַפְטְרוֹפּוֹס שֶׁהִתְחִיל לְהִתְנַהֵג בְּמִנְיָו אַע"פ שְׂלָא הִחְזִיק עֲדֵינּוּ בְּנִכְסִים אֵינוֹ יְכוּל לְחִזְזַר בּוֹ דּוּמְיָא דְפוּעֵלִי שְׂאֵין חִזְזַרִּין

בהם מכי התחילו במלאכה ויגדו על התחונתה ומאי דקתני בתוספתא הקוזיקו בנכסים לאשמועינן רבותא דקבלת נכסים הני התחלה ואע"פ שלא התחילו להתעסק באפוטרופסות יע"ש: ולע"ד הגם שאיני פדאי נראה דהתוספתא דקתני הקוזיקו בנדוקא קתני ליה דמלבד מ"ש דאפשר דאין התחלת המלאכה עביד קנין בקבלנות אלא אפי' למ"ד דעביד ה"ד בפועלים ואומנין דעבדי בשכר והיינו טעמא דמכי התחילו במלאכה נתחייב בע"ה בשכרן ובאותו חיוב נגמר הקנין וזה מתבאר מתוך דברי הרמב"ן והרשב"א ז"ל הביאם הריב"ש בסי' תע"ו שכתבו דשני אומנים שנשתתפו באומנותם לזמן ידוע שכל מה שירויחו יהיה לאמצע נעשו שפירגו זה לזה פדאמרין בפועל ששכרוהו ללקט מציאות ואין צריכין קנין אלא שיתחילו במלאכה לפי שכל א' מתחייב לתבירו בשכר מה שחבירו עושה בעדו.

ולפי דברי הריב"ש למדנו דקבלן כל שהתחיל במלאכה מדינא אינו יכול לחזור בו וכן נראה מדברי הטור והרא"ש כמ"ש בסמוך והא דקתני ידו על התחונתה לאו למימרא דמצי לחזור בו אלא אשמוע' דאם חוזר בו ואינו יכול להנמינו לדין ה"ז שוכר פועלים ביוקר עד פדי שכם של אלו: א"נ הברייתא מיירי פשה מוצא פועלים ביוקר לגמור את מלאכתו דבכי הא אפילו קבלן יכול לחזור אלא שידו על התחונתה: סימן ה קבלן שהתחיל במלאכה אם יכול לחזור בו מדינא נראה דדבר זה במחלוקת שנוי דהרא"ש ז"ל בתשו' פל"ק ד"ס"ב פתב בפ' דאפילו בדבר שאינו אבד לא מצי לחזור בו מדינא ומטעם זה פתב ד"כ"ב ב"ה להטעותו וכן הוא דעת הטור שכ' סימן של"ג ז"ל ואם הוא קבלן שקבל עליו המלאכה בכך וכך גם הוא אינו יכול לחזור בו ונראה דס"ל דקבלן משתחיל במלאכה זכה בע"ה בשעבוד גופו עד שיגמור מלאכתו דהתחלת מלאכה עביד קנין וכמ"ש אה"כ ז"ל לפיכך אם התחיל במלאכה וחזר בו אע"פ שהלך דהוי כמו התחלת המלאכה וכו' וכן נראה ממ"ש המרדכי בפרק האומנין וז"ל ולפי' ר"מ הא דקתני בד"א שלא התחילו לא איירי בשכירות אלא בקבלנות וכו' פלומר דכפועל אין חילוק בין התחילו ללא התחילו דלעולם יכול לחזור בו אבל בקבלן כל שהתחיל במלאכה אינו יכול לחזור בו וכן נראה ממ"ש הריב"ש בסימן תע"ו ז"ל בין פועל בין קבלן אין צריך קנין אלא התחלת מלאכה היא הקנין אלא שהפועל יכול לחזור בו משום דכתיב פי לי בני ישראל עבדים עכ"ל ומדכתב אלא שהפועל יכול לחזור בו משמע דקבלן אינו יכול לחזור בו וכן פתב בסימן תפ"ט בדין אפטרופוס ז"ל אמנם נראה שאם התחיל להתנהג במינויו כמו אפטרופוסין שאין יכול לחזור בו דומיא דפועלים וכו' אשר מתבאר מזה דקבלן מדינא לא מצי לחזור ונראה שדקדקו פן מדאמרין בפ"ק דמכלתין דהא דפועל יכול לחזור בו היינו מגזירת הפתוב דכתיב פי לי בני ישראל עבדים ומינה דבאומנין לא שייך לומר הכי פדמחלק תלמודא בפרק האומנין הרי זה אינו יכול לחזור בו וכן דקדקו לה בהגהת אשיר"י שם איברא דלפי מ"ש התוספות בפ"ק דף י' שכתבו ז"ל דרב לא אתא לאשמועינן ד"כ"ב לחזור בו דהא בהדיא קתני לה בד"א שלא התחילו במלאכה אבל התחילו במלאכה שמיין לו אלמא ד"כ"ב לחזור בו ורב אתא לאשמועינן ד"כ"ב לחזור וידו על העליונה יע"ש מעשה ליכא למידק ולמילף דקבלן אינו יכול לחזור בו אלא דקבלן ג"כ חוזר בו אלא שידו על התחונתו וכמ"ש בהגה' אשיר"י האחרון יע"ש אף אמנם בפרק הגוזל בתרא משמע דכל עיקרו של רב לא אתא אלא לאשמועינן דפועל יכול

לחזור בו ואי לא דרב הנה אמרינו פינון דפועל ידו פניד בע"ה מפי התחיל במלאכה אין זה יכול לחזור בו דהברייתא קתני שם שייך שיהיה מהלכת במדבר ועמד עליה גייס ועמד אחד מהם והציל הציל לאמצע ואם אמר לעצמי אני מציל הציל לעצמו אוקמוה תלמודא דבפועלים עסקינו וכדבר דאמר פועל יכול לחזור אפילו בתצי היום וכמה דלא הדר ביה פברשותיה דבע"ה דמי וכי הדר ביה טעמא אחריןא הוא דכתיב פי לי בני ישראל וכו' והשתא אמאי איצטריך שם לאתויי לדרב דלא נפקא לן שם מידי אי יד פועל על העליונה אי לא.

וראיתי בהגהת אשיר"י שנסתפק בזה אי קבלן יכול לחזור בו אי לא ומתוך דבריו נראה דאי קבלן חוזר בו היינו משום דהתחלת מלאכה לא עביד קנין בקבלן דבקבלן פי טרח בדידיה קא טרח משא"כ בשכיר יום דמלאכתו דבעל הבית עביד ולהכי מפי התחיל במלאכה ידו פניד דמלאכתו דבעל הבית ומאי דמצוי למהדר גזירת הפתוב הוא: ואיך שיהיה הרי הדבר שנוי במחלוקת ונפקא לן לענין דינא שיוכל בע"ה לעכב שכתרו עד שיגמר מלאכתו או ע"י או ע"י אחרים פינון דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף וכן משמע מההיא דאמרינו בפ"ב דע"ז דהשוכר את הפועל להעביר לו מאה חביו' כל חד וחד בפרוט' ונמצא אחד מהם של יין נסוף שכתרו מותר אבל אם אמר לו העבר לי חביות אלו במאה פרוטות שכתרו אסור ופירש רש"י ז"ל דהעבר כל חדא וחדא בפרוטת שכתרו מותר חוץ מאותה של אסור דהא לא שייך אותה של אסור בהדי אינה אבל פי א"ל העבר מאה חביות אלו במאה פרוטות כל כמה העבירנהו לכולהו לא יהיב ליה מידי הלכך פולי אגרא שייך ביה יע"ש.

והשתא אם איתא דקבלן יכול לחזור בו פי לא העבירנהו לכולהו אמאי לא יהיב ליה שכר מכל מה שהעביר עיין בתוספות בפרק הגוזל קמא דף צ"ט ובפרק הרבית דף ס"ה יע"ש אלא משמע דקבלן אינו יכול לחזור בו ומשום הכי פי לא העבירנהו לכולהו לא יהיב ליה מידי והא דקתני הכא בפ' האומנין דקבלן שחזר בו דשמין לו וידו על התחנתנה ומשמע דשכר מיהא יהיב ליה ואע"פ שלא השלים קבלנותו וילדע' חכמים דלא קנסו לחזור אפ"ל כל שכתרו יהיב ליה מדינא לאו למימרא דמהשתא מחווייב לתת לו השכר ואע"פ שעדיין לא נשלמה המלאכה אלא ה"ק שמין לו לבסוף א"נ הכא איירי פשוטה כבר רוצה לשלם עכשיו: סימן ו ואם משך בע"ה פלי אומנותו של קבלן והתחיל האומן גם כן במלאכתו או שמשך הקבלן הפלי שנתן לו הבע"ה לתקנו מה דינו: תשובה פשמשך הבע"ה פלי אומנותו של קבלן ר"ת והרא"ש והטור ס"ל דאין הבע"ה והקבלן יכולים לחזור בהם יע"ש והרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן ז"ל ס"ל דלא מהני משיכתו אלא לענין שיכול לעכבם והביאו ראיה ממתניתין דפרק השוכר את האומנין שחזרו בהם דמוקי לה תלמודא דמיירי פשבתא חבילו לידו עיין בחידושי ר"ב ז"ל והמרדכי בפרק האומנין פתב שר"ת ז"ל כפר יישוב זה וז"ל שפאת חבילתו לידו אין ר"ל כפרש"י שפי' בדרך האומנין שמביאין פלי אומנותו בבית בע"ה דאם כן היאך יכול לחזור בו הא הוי משיכה גמורה כדאמרינו בפרק הזהב אלא פגון שהפקידו אצלו חבילה שלהם יע"ש ולפי זה קשה דהרא"ש ז"ל פסק כר"ת בפרק הזהב ואלו גבי חבילה פתב דאיירי בכלי אומנות ואפשר לומר דסבירא ליה דהברייתא איירי פשאין האומן לפנינו בשעת מלאכה פדי לכוף אותו לגמור המלאכה ועיין מש"ל בסי' ד' וכ"ת עדיין יקשה דשוכר עליהם

מדמי החבילה קאמר ואם איתא דמשיכת כלי אומנות הוי גמר קנין כי לא שנה החבילה אלא זוז אחד אמאי לא ישפוך עליהם איפא למימר דאע"פ שנגמר הקנין ואינו יכול לחזור מיהו אם ברח ושכר עליהם אינו יכול להוציא מידה עד מ' ונ' זוז שאין זה אלא גרמא בעלמא: העולה מהאמור דבגדון דידן שמשוה הבעל הבית פלי אומנותו של קבלן וגם הקבלן התחיל במלאכה נראה לכאורה דכה"ג כ"ע מודו דאין יכולים עוד לחזור בהם ולסברת ד"ת ז"ל במשיכת הב"ה פלי אומנותו נגמר הקנין ולסברת הרמב"ן והרשב"א ז"ל בהתחלת מלאכה נגמר הקנין אמנם פד דייקנין עוד עדין נראה דאיפא מאן דס"ל דעדין לא נגמר הקנין שהרי הריטב"א ז"ל לא ס"ל לסברת ר"ת כמש"ל ואיהו ז"ל פתב בפרק האומנין ז"ל הוה דקתני בגד לארוג בשני סלעים וארגו חציו מיירי כשלא משכו אלא פדי חציו שאלו קבלו כל הצמר מיד נתחייבו במלאכה דאומן שמשוה פלי שנתנו לו לעשו' מיד זכה בשעבודו לשכרו ואין בע"ה יכול לחזור בו ובהיא הנאה נמי נשתעבד אומן לעשותו ואינו יכול לחזור בו שהרי תיקנו משיכה בשומרים עכ"ל למדנו מדבריו פירתי דהתחלת מלאכה לא עביד קנין ויכול אף בע"ה לחזור בו כל זמן שלא גרם להם הפסד ועוד דאומן מיד שמשוה פל המלאכה זכה בכל שכרו שלא יוכל אחד מהם לחזור בו נמצא לפי האמור דבנ"ד אף שמשוה הבע"ה פלי אומנותו של קבלן ואף אם התחיל הקבלן במלאכה לסברת הריטב"א עדיין יכולין לחזור בהם פל דליכא הפסד אמנם כשמשוה הקבלן המלאכה נראה דאין שניהם יכולים לחזור בהם ואף שראיתי לנמוקי יוסף שפתב בפרק השואל גבי סוגיין דתקנו משיכה בשומרים וז"ל איפא מאן דאמר דכימהניא משיכה בשומרים דנא בשואל ובשוכר שכיון שהם משתמשין בגופו של פלי הויא ליה כמכיר' ליומיה ודין הוא שתקנה להם משיכה כיון שהם זוכין בגופו של דבר אבל ש"ש וש"ח שאין להם זכיה פלל בגופו של דבר ליכא למימ' דתיקנו להם משיכה שהיא נותחייב בעל הבית בשכרם מפני משיכתו של שומר וכו' יע"ש ולכאורה נראה שחולק ע"ד הריטב"א ז"ל הנז' מ"מ אפשר לצדד דבפועלים יודו מטעם דהתחלת מלאכה עביד קנין וכל שמשוה האומן הוי פהתחלת מלאכה: איברא דמדברי התוס' בפ"ק דמציעא דף י' שכתבו בד"ה יכול לחזור בו אפילו בחצי היום ואם תאמר ומאי קמ"ל נהלא בפרק האומנין לא פליג ר' דוסא ורבנן אלא דר' דוסא סבר דיד פועל על התחלתונה ורבנן סברי דידו על העליונה אבל לכולהו יכול לחזור וכו' יע"ש מוכח דקבלן אף שנגמר הקנין יכול לחזור בו מדינא אלא שיזו על התחלתונה לנכות לו מהמלאכה שעשה דהא הוה דקאמר רב שיכול לחזור בו הוא אפ"ל נגמר קנינו פראוי מטעם דכי לי בני ישראל עבדים כו' ואם ס"ל דהיא דפרק האומנין שחלקו ר' דוסא ורבנן איירי כשלא נגמר הקנין דהתחלת מלאכה לא הוי קנין אם פן מאי קא מקשו התוס' מההיא דהאומנין אלא ודאי דס"ל להתוס' דהיא דפ' האומנין איירי אפילו כשנגמר קנינו פראוי ואפ"ה יכול לחזור בו אפילו קבלן דהתם בהאומנין איירי בין בפועל בין בקבלן כדמוכח שם בסוגיין.

וגם מדברי ר"י הביא דבריו הרב מוהר"ר בצלאל בחדושי' לפרק הנהב נראה דלא פסיקא ליה מלתא לומר שאין הקבלן יכול לחזור בו שכתב על סברת ר"ת הנז' לור"י בעל התו' השיב עליו ואמר דלא גרע מע"ע שמוגרע מפדיונו ויוצא ואע"פ שיש לחלק דהתם משום דכתי' עבדי הם אבל קבלן שאינו לא שכיר יום ולא שכיר שעות אינו עבד אלא קבלן אפ"ה מהכא לא ש"מ עכ"ל ולפ"ז נרא' שאין לנו כח לכוף לקבלן שלא לחזור

בו מיהו יוכל לעכב ב"ה כלי אומנתו ולשפור אחרים כמ"ש הרמב"ן והרשב"א הביאן
ה"ה בפ"ט משכירות ומהר"ר בצלאל בחדושיו לפרק האומנין יע"ש הן אמת שהנ"י
בפרק הזהב ובח"י ר"ב ז"ל שם לא כתבו אלא שהוא יכול לעכ' המספרי' עד שיספרנו
והוא הדין לסופר שהקולמוס קנוי לו וכ"כ הריטב"א שם וז"ל ואלו משפ' לתספורת קניא
למלאכתו ומעל יע"ש ועיין עוד בח"י ר"ב בפ' האומנין דף ק"ע בד"ה פשפאת חבילה
וכו' וז"ל וא"ת אמאי לא אמרינן מנה אין פאן משכונ אין פאן וי"ל דשאני הכא
שפסידוהו ועוד י"ל דמיירי הכא שהפועלים הקנו לו בגוף החבילה וכו' דמפל זה נראה
שהם חולקים על סברת הרמב"ן והרשב"א ז"ל.

וכל זה שכתבנו הוא בדבר שאינו אבד אבל בדבר האבוד אחד פועל וא' קבלן אינו יכול
לחזור בו כ"כ הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור ואין להקשות ע"ז מההיא דאמרינן בפרק
הגזול בחדא דף קי"ו גבי ההיא ברייתא דקתני שיירא שהיתה הולכת במדבר וכו' דמוקי
לה תלמודא שם בפועלים וכי אמר לעצמי אני מציל הרי הדר ביה והציל לעצמו ואי
אמרת דבדבר האבד אין פועל יכול לחזור בו מדינא פי הדר ביה מאי הוי והלא אין לה
דבר האבד גדול מנה דהתם מיירי פשאנים יכולים להציל כמו שפירש"י ז"ל וכבר
נתייאשו הפועלים מהם אלא שהפועלים מסרו את עצמם והצילו: ודע דהא דאמרינן
דבדבר האבד אינו יכול לחזור בו ואם חזר בו שוכר עליהן או מטען נחלקו בו הרמב"ן
והרשב"א ז"ל דהרמב"ן ס"ל דאפ"י אם לא היה ב"ה מוציא פועלים מתחלה הוי דינא
הכי והרשב"א ס"ל דהיינו דוקא כשהיה מוציא מתחילה בשעה שנשאתפרו אלו ועכשיו
אינו מוציא אבל אם לא היה מוציא אחרים פטורים עיין בב"י סי' של"ג והגהת אשירי
כתב בסברת הרמב"ן וכתב עוד דהיכא דהיה מוציא ב"ה פועלים מתחלה חייב לשלם לו
כל הפסידו יע"ש ובזה נראה דאף הרמב"ן ז"ל לא ס"ל הכי למדקדק בדבריו וכ"ת אמאי
אינם משלמין לו כל הפסידו ומ"ש מב"ה שאם גרם להפסיד לפועלים שחייב נראה דה"ט
משום דלא הוי אלא גרמא בניזקין וב"ה חייב הואיל וקביל עליה לשלם משא"כ בפועלים
שלא קבלו עליהם לשלם וכ"כ המרדכי בפ' הגזול קמא סי' קט"ו יע"ש והריטב"א ז"ל
תירץ זה באופן אחר עיין בח"י ר"ב ז"ל ריש פ' האומנין ובפ' א"נ דף קס"ג ומתוך דבריו
שם נרא' דס"ל כסברת הרשב"א ז"ל: וראיתי למהרי"ק הביא דבריו מור"ם בסי' של"ג
דס"ל דכל זה דאמרינן דבדבר האבוד שוכר עליהן או מטען היינו בפועל העושה בשכר
אבל פועל העושה בחנם יכול לחזור בו אפי' בדבר האבוד יע"ש ולע"ד אנ"כ וראיה
לדבר ממ"ש ההגהת אשירי בריש פ' השואל ובפ' מרובה וז"ל ואדם המשאיל עצמו
לדבר האבוד משאמר הריני שאיל לה לכה וכה זמן תו לא מצי הדר ביה ואם אינו דבר
האבד לא גרע מפועל שיכול לחזור בו בדבר שאין אבד ודוקא שאמר בזה הלשון הריני
שאול לה אבל אם אמר הריני מקבל עלי לעשות לו כה וכה לא ורפיא בנדי עכ"ל האמנם
דברים אלו צריכים ביאור דאי איירי בענין שנה גרם לו הפסד וכגון שמתחלה היה מוציא
אחרים לעשותה ועכשיו אינו מוציא ומשום הכי נשתעבד זה באמירה בעלמא לעשותה
שעפ"י דבורו סמך ולא שכר פועלים אחרים ומתחייב זה פי הכי דמתחייב ערב למלנה
שעפ"י דבורו הוציא זה את ממונו א"כ פי נמי לא אמר הריני שאול לה אלא שאמר
הריני מקבל עלי לעשות אמאי מצי לחזור מפיון שהוא גרם לו הפסד ואי איירי פשנה
לא גרם הפסד וכגון שמתחלה ג"כ לא הי' מוציא אחרים לעשותה וס"ל כסברת הרשב"א

הנ"ל א"כ כי נמי אמר הרניני שאול לה אמאי לא יוכל לחזור ונהלא דברי לא עבדי קנני ונראה דאירי אפי' כשהיה מוצא אחרים מעיקרא וע"י שהבטיחו זה לעשותה לא בקש אחרים ומשום הכי נשתעבד זה לעשותה וכל זה כשאמר הרניני שאול לה שהקנה את גופו לחברו ותו לא מצי לחזור ואפי' לתבוע ממנו שכר שפכר נשתעבד גופו לעשות' בחנם וגופו קנוי לב"ה.

אבל כשאמר הרניני מקבל עלי לעשות שלא הקנ' גופו לב"ה ה"ז יכול לחזור בו ולומר איני רוצה לעשות בחנם אלא בשכר וגם מדברי הריטב"א בר"פ האומנין נראה דאפי' עושה עמו בחנם אינו יכול לחזור בו שכתב ז"ל והטעם בתשלומין אלו ממה שאמרנו למעלה דכל שהבטיח לחבירו וסמוך חבירו עליו ואלמלא הבטחתו לא היה פא לו שום הפסד חייב לשלם יע"ש ואין לומר דהתם אירי בעושה בשכר דבפ' איזהו נשך בדרה"ל פתב ז"ל ומורי הרב תירץ דהכא אע"פ שלא קיבל עליו תשלומין כלל פיון שנתן לו מעותיו ליקח לו סחורתו ואלמלא הוא לוקח ע"י עצמו או ע"י אחרים אלא שזה הבטיחו שיקח לו וסמוך עליו ונתן לו מעותיו על דעת כן הרי הוא חייב לשלם לו מה שהפסיד מהבטחתו דבהיה הנאה דסמיה עלי ונתן לו ממונו משתעבד לי' מדין ערב וזה ענין שכירו' פועלי' דפרקין לקמן שחייבין לשלם לב"ה מה שמפסיד כשחזרו בהן או שבע"ה חייב לשלם להם מה שמפסידין ידין דכיון שסמכו זה על זה נתחייבו זה לזה במה שייפסיד על פיו יע"ש מדבריו אלו מוכח דאפי' העוסק בחנם חייב לשלם וגם מדברי הטור סי' שמ"ו מוכח דס"ל דאפי' פועל שעוסק בחנם גופו קנוי לבע"ה כל כמה דלא הדר בי' שכתב ז"ל הרב השונה לתלמידיו אם הוא צריך ללמוד עמהם בכל מקום שיירצו אז הרב הוא שאול להם ואפי' שלא בשעת לימוד פיון שצריך ללמוד עמהם בכל עת שיירצו יע"ש ואם איתא לסברת מהרי"ק כל שהרב עושה בחנם אינו חייב ללמוד עמהם בכל עת שיירצו ולא דמי למקרי דרדקי דכתב הרא"ש ז"ל דאפי' שלא בשעת מלאכה חשיב שאל' בבועלים דהתם שאני שפיון שנוטלין שכר לא מצו לאישתמוטי מלעשות המלאכה כל כמה דלא הדר ביה אלא ודאי נראה דאפי' אם הפועל עושה בחנם כל שהתחיל במלאכה ה"ז הקנה את גופו לבע"ה וראיתי להרב בש"ך ז"ל שכתב על דברי מהרי"ק דהיינו דוקא שיכול לחזור ולומר איני עושה בחנם אלא בשכר אבל פשיטא דאם זה רוצה ליתן לו שכר רצה זה לעשותו צריך לשלם לו כל הזיקו מדינא דגרמי אלו דבריו ז"ל, ולע"ד נראה מתוך דברי מהרי"ק דס"ל דאפי' אם זה רוצה ליתן לו שכר ולא רצה זה לעשותו לא מחייב לשלם לו הזיקו ודינא דגרמי ליכא כמ"ש הרב מהרי"ק שם וז"ל ואע"ג שהוציא מעותיו על סמוך דברי ראובן שמעון הוא דאפסיד אנפשי' דהו"ל לאסוקי אדעתה' דילמא הדר בי' ראובן והכי פ' דבשלקמא פועל העושה בשכר דכל כמה דלא הדר ביה ידו כיד ב"ה ומאי דמצי הדר בי' אינו אלא מגזרתהפסד משום הכי בדבר האבד שאין יכול לחזור בו כשרוצה לחזור בו שוכר עליהם או מטען מאחר שחוזר בו שלא כדין דמה הי' בי'דו של ב"ה לעשות אמנם בפועל העושה בחנם מדינא יכול לחזור בו דאין ידו כיד ב"ה ואין לחייבו מדינא דגרמי פיון שאינו מחויב לעשות וב"ה הוא דאפסיד אנפשי' דהו"ל לאסוקי אדעתיה.

העולה מפל האמו' דאפי' בעושה בחנם אם אמר הריני שאול לה לא מצי לחזור ואפי' לתבוע ממנו שכר שפכר נשתעבד גופו לעשות' בחנם וגופו קנוי לב"ה ואפשר שאף מהרי"ק ז"ל יודה בזה.

אבל כשאמר הריני מקבל עלי לעשות שלא הקנה גופו לב"ה ה"ז יכול לחזור ולומר איני רוצה לעשות בחנם אלא בשכר וכמ"ש הש"ך. (א"ה פל מ"ש לעיל הע"ז סדרתיו לפי ע"ד פי לא מצאתי בדברי אדוני אבי הרא"ש ז"ל פי אם רמז דברים): סימן ז בעל הבית ששכר משרתת אם יכולה המשרתת לחזור ביה תוף הזמן.

וראיתי להרב ת"ה ז"ל שכתב דאפשר דזה מיקרי דבר האבד שכיון שב"ה ואנשי ביתו לא הורגלו במלאכה ואם יעשה על ידם יארע להם תקלה ה"ז אינה יכולה לחזור ע"כ ולע"ד נראה דאפי' בלא טעמא דתקלה מיקרי דבר האבד דכיון דב"ה ואשתו אינם מורגלים לעשות מלאכת דידהו ע"י ועכשיו שחוזר המשרתת מלעשו' מלאכתם יתאחרו ה"ז מיקרי דבר האבד ולא גרע מהשוכר הפועל להביא חלילין שאע"פ שלא יביא אין כאן הפסד ממון כיון שמתאחרין מעשיו לא מצי לחזור וכמ"ש הריטב"א זלה"ה דלא מיקרי דבר שאינו אבד אלא כשיכול להמתין במלאכתו עד שימצא פועלים: איברא דכל זה אינו אלא פשה' הב"ה מוצא תחלה פועלים אחרים אבל אם לא היה מוצא תחלה משרתת אין זה מיקרי דבר האבד וכמו שכתב הרשב"א ז"ל והטור וכן נראה לדקדק מפירוש רש"י שכתב בפירושא דמתני' דבדבר אבד אינם יכולים לחזור משום דעליהו סמך יע"ש.

איברא דלפי זה קשה דאי איירי פשה' מוצא אחרים תחלה אם כן פי חזרו בהם אמאי לא ישלמו כל הפסדו מדינא דגרמי ולא על הרשב"א לבד תלונותינו פי גם על הרמב"ן שחולק עליו ויהיב טעמא משום דאין אדם רואה ממונו מאבד ושותק ונהיה טורח בטר פועלים ומטפי להו אגרייהו קצת וכו' דאי הנה משפח ולפי דבריו נמי עדיין הקושיא במקומה עומדת ומתוף כף היה נראה דהאי דינא דדבר האבד איירי אפי' כשלא היה מוצא פועלים אחרים תחלה והא דשוכר עליהו עד כדי דמיהו ואף על פי שלא גרמו הם בהפסדו היינו טעמא משום דכיון דהתחילו במלאכה צריכים הם לעשות או שוכר עליהם וכמ"ש בהגהת מהרי"ח ז"ל: אבל לע"ד עם שאיני כדאי להשיב אין פי' מחנור דאי איירי בשלא גרמו הם הפסד מתחלה וכמ"ש א"כ אמאי שוכר עליהם אפי' כשלא התחילו עדיין במלאכה כיון דלא נגמר קנין השכירות והא ודאי דמתני' דקתני שוכר עליהם איירי אפי' שלא התחילו עדיין במלאכה כמו שכתבו הרא"ש והראב"ד ז"ל וכן פולק ומתוף דברי הרמב"ן ז"ל נראה דחזרת פועלים לא מיקרי דינא דגרמי לחיובינהו בכל מה שהפסיד בע"ה אלא גרמא בגזיקין חשיב ולא דמי לחזרת בע"ה שכתבו התוס' דאם הי' מוצא פועל בפוקר להשכיר עצמו ועכשיו אינו מוצא דחשיב דינא דגרמי כיון שע"י נתבטלו אותו היום וההיזק נעשה מידו שעל פי דיבורו לא נשכרו במקום אחר וחשיב כאלו סגר את חבירו בחדר ולא הניחו לעשות מלאכה אבל בחזרת פועלים אין ההיזק נעשה מיד אלא אח"כ והוי גרמא בגזיקין והא דשוכר עליהו עד כדי שכרן ה"ט משום שעל שיעור זה הבטיחוהו מעיקרא וכמ"ש הריטב"א בחידושו ומהדברי הפרדכי ז"ל בפרק הגוזל קמא נראה כן שכתב דאף חזרת ב"ה דמשלם ה"ט משום דקבל עליו לשלם וכל גרמא

בנזקין חייב כל היכא שקבל עליו לשלם וכן נראה שהוא דעת הריטב"א ו"ל ועוד צ"ל דנראה מדברי הרמב"ם ו"ל והטור דהאי דינא דדבר האבד דשוכר עליהם עד כדי פכל שוכרם ומפסיד הפועל ה"ד בשאינם נמצאים פועלים אחרים לגמור המלאכה בשכרן אבל אם מוצא פועלים אחרים אע"פ שהם ביוקר אין זה מיקרי דבר האבד שהרי כתב דאם מוצא פועלים וא"ל צא ושכור פועלים מאלו אין לו עליו אלא תרענמת ושמן לשכיר יום שעשה מפני שיזדו על העליונה, וא"כ בנ"ז אם נמצאת משרתת אחרת אע"פ שהוא יותר ביוקר פינון שאינה נוטלה אלא כדי שכר פועלים אחרים לא מיקרי דבר האבד ויכולה לחזור בה: איברא דעדיין איפא לאצדודי ולומר דעכ"ז לא מצית לחזור בה מפניו דהמשרתת הזאת חזרה בה מחמת שנותנין לה ביותר במקום אחר ורוצה היא לעשות מלאכה עדיין אין שומעין לה לחזור וכמ"ש הטור ו"ל בשם ר"י דה"ד כשחוזר בסתמא אבל אי חוזר בו מחמת יוקרא אין שומעין לו ונראה דטעמו משום דשכיר יום דחוזר ה"ט משום דכתיב עבדי הם ולא עבדים לעבדים אם כן דוקא כשחוזר בו בסתמא תלינו שאינו רוצה לעבוד עוד אבל בחוזר בו מחמת יוקרא גלי דעתיה דניחא ליה בעבדות ומשום הכי אין שומעין כן נראה לע"ד וכ"פ הב"ת וכ"ש בנ"ד שעשה מעשה ונכנס לשרת אצל שמעון (א"ה עיין במהרי"ט ו"ל בחי"ד סי' נ' בסוף דבריו) ואע"ג דלכאורה היה נראה לדקדק משמעתי דאפ"ל אם חוזר בו מחמת יוקרא שומעין לו דקאמר שם אברייתא דאם יגמרו מלאכתם ויטלו ב' סלעים דאייירי בדאייקר עבידתא ואימרו פועלים וכו' משמע דמחמת יוקרא הוא דהדרי ואפ"ל הכי שומעין להן דאם לא כן מה היו מרויחין בחזרתן איפא למימר דס"ל דכל בסתמא תלינו לומר שאינם רוצים אלו לטרות ומאי דקאמר ואייקר עבידתא כו' לאו משום יוקרא הוי אלא מילי מילי קאמר דאייירי בדאייקר עבידתא ואחר כך חזרו בהם שלא מחמת יוקרא ובהכי אתי שפיר מאי דקאמר בתר הכי מהו דתימא מצי אמרו ליה פי מפייסנא אדעתא דטפי לן אגרא קמ"ל דא"ל אדעתא דטרחנא לכו באכילה ושתיה ואי ס"ד דאייירי כשחזרו בהם מחמת יוקרא ואזל ב"ה ופייסינהו היכי מצי אמרו אדעתא דטפי לן אגרא מפייסינו והלא לא חזרו אלא מחמת שפייסום בדברים ובתחינות ולא דמי להא דתניא בתוספתא זה אומר במונה וזה אומר במונתים דאם הלוקח תבע את המוכר יעשה דברי המוכר דהתם לא ביקש ממנו בפיוסי' אלא שתבע ממנו המקח אבל הכא שפייסו עמו בדברי פיוסים ונתרצה הדברים מוכיחים שנתפייסו לדברי הלוקח אבל מדברי הריטב"א ורבו אין נראה כן אלא אפי' בחוזר מחמת יוקרא שומעין לו ותפס דברי הגמרא כפשטן.

ומטעם אחר יראה דבנדון דידן אינה יכולה לחזור דהא נדאי ידוע שאין טיפולה של בית שנה בכל הזמנים אלא הפל לפי הזמן ולפי רוב המעשה ובזמן הרגל הרי המלאכה מרובה כדי לבער הסמץ מן הבית וכיוצא וכיון שכן יכול הבעל הבית לעכב על המשרתת שלא תחזור בה בתוך זמנה וכדתניא בפ' הרבית המקבל בהמה דקה מחברו מטפל בה י"ח חדש ואם בא לחזור תוך זמנו בע"ה מעכב עליו לפי שאינו דומה טיפולה של שנה זו לטיפולה של שנה אחרת: ומי ששכר מניקת להניק את בנו אם יכולה לחזור תוך עיניו בתשובת הרשב"א בספר ת"א סי' ע"ב דנראה דיכולה לחזור בה ולכאורה נראה דאם אינו מוצא מניקת אחרת להניק ה"ז חשיב דבר האבד ואת"ל דיכולה לחזור בה כל שהקנה גופה לחלבה אינה יכולה לחזור וליתן החלב לאחר שהרי כבר קנוי לראשון:

סימן ח מי שלוקח שֶׁכֶר כְּדֵי לְהִיּוֹת עַד אֵי שָׂרִי נִרְאָה מִדְּבַרֵי הַרְשָׁבָ"א בְּתִשׁוּ' דְשָׂרִי אֲבָל רְאִיתִי לְמַהֲרָ"ר שְׁמֻחָה הַפְּהוּ ו"ל שְׁפֶתֶב דְּמָה שֶׁהִתִּיר הַרְשָׁבָ"א אֵינוֹ אֶלָּא שְׁכָר הֶלִיכָה שְׁהוּלָף לְהִיּוֹת עַד וּשְׁכָר טָרְחוּ קָא שְׁקִיל אֲבָל שְׁכָר עֲדוּת עֲצָמוֹ אָסוּר וְהִבִּיא רְאִיָּה מֵהֵיא דְפָרְק שְׁנֵי דִינֵי גְזֵירוֹת דְקָאָמַר שָׁם לֹא רְצוּ מוֹסִיפִין לָהֶם שְׁכָר אִטּוּ בְּרִשְׁיַעֵי עֶסְקִינוּ וּפִירִשׁ"י בְּרִשְׁיַעוֹ שְׁנוֹטְלִין שְׁכָר כְּדֵי לְהִיּוֹת דִּינֵן וְהוּא הִדִּין נָמִי אִם נוֹטֵל שְׁכָר כְּדֵי לְהִיּוֹת עַד וְאֵע"פ שְׂאִינוֹ מְחַנְיָב לְהִיּוֹת עַד דְּאוֹתָם הַחֲכָמִים גַּם כֵּן לֹא הָיוּ מְחַנְיָבִים לְהִיּוֹת דִּינֵינִים קְבוּעִים וְאִפְ"י הָכִי אָסוּר לָהֶם לְיִמּוֹל שְׁכָרָן יוֹתֵר מִכְּדֵי חֲיִיָּהוּ עַכ"ל.

ולע"ד אֵין דְּבַרְיוֹ נִרְאִין אֲצֵלֵי וּל"ד עֲדוּת לְדִינֵינוּת דְּגָבֵי עֲדוּת בְּשַׁעֲה שְׁנַעֲשֶׂה עַד לֹא קָא עֲבִיד שׁוּב מְצֻנָה כְּדֵי שְׂיִהֵא אָסוּר מִשׁוּם שְׁכָר מְצֻנָה מַה שְׂאִין כֵּן בְּדִינֵנוֹ דְאִפְּלוּ אֵי אֵינוֹ מְחַנְיָב לְהִיּוֹת הוּא דִינֵן מְכַל מְקוּם אָסוּר לְמִשְׁרִישְׁכָר עַל הַהוֹרָאָה מִשׁוּם דְּהוֹרָאָה גּוֹפֵיָה מְצֻנָה הִיא וְאֵע"ג דְּבַעֲלָמָא כְּשֶׁעוֹשֶׂה מְצֻנָה שְׂאִינוֹ מְחַנְיָב בְּהַ מְצִי לְמִשְׁקַל אֲגָרָא אַף עַל הַמְצֻנָה בַּה"ש הַטּוֹר בַּח"מ ס' רס"ז שְׁכָר לְיִמּוּד וְהוֹרָאָה שְׂאִנִּי מִשׁוּם דְּכִתִּיב רְאָה לְמַדְחֵי אַתְּכֶם מָה אֲנִי בְּחַנְנִים אַף אַתְּם בְּחַנְנִים.

וְנִרְאָה שְׁלֹזָה כִּינּוּן רַש"י בַּמַּס' בְּכוֹרוֹת אֲמַתְנִי דְהַנּוֹטֵל שְׁכָר לְדוֹן וְלַהֲעִיד בְּעֵי תַלְמוּדָא מִנ"ל דְאָסוּר וּפִירִשׁ רַש"י ו"ל מִנ"ל דְאָסוּר לְיִטּוֹל שְׁכָר הוֹרָאָה וְלְיִמּוּד ע"כ וְלַכְּאוּרָה אִיכָּא לְמִידָק דְמַהֲאֵי קָרָא לִיכָּא לְמִילָף אֶלָּא שְׁכָר הוֹרָאָה וְלְיִמּוּד אֲבָל שְׁכָר שְׂאֵר מְצוֹת מִנ"ל דְאָסוּר אֶלָּא נִרְאָה אֵה דְהָא וְדָאֵי פְּשִׁיטָא לִיָּה דְשְׁכָר מְצוֹת אָסוּר הִיכָּא דְמְחַנְיָב בְּהֶם אֲבָל שְׁכָר הוֹרָאָה וְלְיִמּוּד שְׂאִינוֹ מְחַנְיָב בְּהֶם הִיכָּא שְׁהוּא רוּצָה : לְלַמּוּד לְעֲצָמוֹ מִנ"ל דְאָסוּר לְיִטּוֹל שְׁכָר : הַלְכוֹת מְלוּנָה וְלוּנָה דִינֵי רַבִּית סִימָן א רַבִּית קְצוּצָה יוֹצֵאָה בְּדִינֵינוּ וְכַתֵּב הַרְשָׁבָ"א וְהָר"ן ו"ל דְהִינּוּ לומר דב"ד כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהַחֲזִירוֹ כְּדֵי לְקַיֵּים מְצוֹת דְחֵי אַחִיָּה אֲבָל אֵין ב"ד יוֹרְדִין לְנִכְסֵיוֹ דְלִיכָּא עֲלֵיהּ שְׂעֵבּוּד נְכָסִים עַכ"ד עֵינֵן בְּנ"י רִישׁ א"נ וּבִתְשׁוּבַת הַרִיב"ש סִימָן ש"ה וְסִימָן תַּס"ה : וְלַע"ד נִרְאָה לְכְּאוּרָה דְהַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש ו"ל חוֹלְקִים עַל זֶה שְׁפֶתֶבּוֹ גָּבִי מְצוֹת נְתִינָת צְדָקָה דָּאִם אֵינוֹ רוּצָה לְיִתֵן בֵּית דִּין יוֹרְדִין לְנִכְסֵיוֹ כְּמִבְּנֵי בְּהַרְמַב"ם ו"ל בְּהַלְכוֹת מִתְּנַת עֲנִיִּים פ"ז וּבַטּוֹר י"ד סִימָן רמ"ח יע"ש וְהָרִי גָּבִי צְדָקָה לִיכָּא שְׂעֵבּוּד נְכָסִים וְאִפְ"י הָכִי כִי אֵינוֹ רוּצָה לְקַיֵּים הַמְצֻנָה ב"ד יוֹרְדִין לְנִכְסֵיוֹ וְנִרְאָה, לַע"ד דְהִינּוּ טַעְמָא מִשׁוּם דְכִינּוּ דְקִי"ל דְכּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שְׂתַצֵּא נִפְשׁוֹ מְכַל שְׁכָן דִּיּוֹרְדִין לְנִכְסֵיוֹ דְעַד שְׂאֵתָה כּוֹפֵה אוֹתוֹ בְּגוֹפּוֹ נְכוּף אוֹתוֹ בְּמִמוֹנוֹ וְכֵן כְּתִב הָר"ן ו"ל בַּר"פ מִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי גָּבִי הֵהוּא עוֹבְדָא דְהֵהוּא גְבָרָא דְהוּוּ מְסַקֵּי בִּיהּ מָאָה זוּזֵי שְׁכִיב וְשְׂבִיק קְטִינָא דְאַרְעָא וְכו' דְלִמָּאן דְלִית לֵיהּ שְׂעֵבּוּדָא דְאוּרִיָּתָא זוּלַת פְּרִיעַת ב"ח מְצֻנָה נְהִי דְכִי לִיתֵיהּ הָכָא לֹא נְחַתִּינוּ לְנִכְסֵיוֹ מִיָּהוּ כִּי אִיתֵיהּ קָמֵן וְאֵינוֹ רוּצָה לְיִתֵן נְחַתִּינוּ לְנִכְסֵיוֹ כְּדֵי שְׂיִקְיִים הַמְצֻנָה דְכִמוֹ שְׁכוּפִין אוֹתוֹ בְּגוֹפּוֹ כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּמִמוֹנוֹ וְכֵן כְּתִב הַרִיטְב"א בְּפָרְק קָמָא דְקְדוּשִׁין דָּף י"ג ע"ב.

וְנִרְאָה שְׁזָהוּ דַעַת הָרָא"ש בְּפָרְק הַמְקַבֵּל גָּבִי שְׁלִיחַ ב"ד מְנַתַּח נְתוּחֵי אֵין מְשַׁכּוּנֵי לֹא כְּלוּמַר דְלֹא יִכְנַס לְבֵיתוֹ לְהוֹצִיא מִטְלָטְלִין כְּףּ פִּירִשׁ רַש"י ו"ל וְהַקְּשָׁה עֲלֵיו ר"ת ו"ל דָּאִם לֹא יִמְצָא בְּיָדוֹ הַיָּאָד יְכוּפּוֹ לְפָרוּעַ וְאֵנֵן קִיָּימָא לֵן פְּרִיעַת ב"ח מְצֻנָה וּמְכִין אוֹתוֹ עַד שְׂתַצֵּא נִפְשׁוֹ וְלָכֵן פִּירִשׁ דְלֹא מִיָּירִי בְּמִשְׁכְּנוֹ לְפָרְעוֹן יַע"ש מִשְׁמַע דַּס"ל דְכִמוֹ שְׂאֵנוּ כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּגוֹפּוֹ כ"כ נְחַתִּינוּ לְנִכְסֵיוֹ וְגַם רְאִיתִי לְהַב"י בִּי"ד ס' רמ"ה שְׁהִבִּיא מִשָּׁם מְהָר"ם

ז"ל שאם אין האב פאן ב"ד יורדין לנכסיו ושוכרין מלמד שילמוד את בנ"ו דמ"ש האי עשה משאר עשה יע"ש והיה דחייב אדם ללמוד את בנו תורה לית שם שיעבוד נכסים ואפ"ל הכי כופין אותו בגופו ובממונו.

הן אמת דאיפא לאקשוני אמר"ם ז"ל במ"ש דאפילו פי ליתיה קמן נחתינן לנכסיה ומייתי ראיה מדין ב"ח ולכאורה נראה דלא דמי דהתם שאני משום דאיפא שיעבוד נכסים מה שאין פן בנ"ד דליפא שיעבוד נכסים אלא מצנה בלבד וכינן שפן פי ליתיה קמן איפא למימר דלא נחתי לנכסיה וכן מבואר בהקדמי בדברי הר"ן בפרק נערה דכתב דהעיקר בדברי הרמב"ם ז"ל שבשביל צדקה יורדים לנכסיו בפניו אבל שלא בפניו אין יורדים פיון שאינו מחויב גמור אלא מתורת צדקה וגבי נשחטה היינו טעמא משום דאמדינן ליה דניחא ליה בהכי וכן פתב הכ"מ בסוף הלכות נחלות אלא שהוסיף עוד הרב לומר דגבי צדקה איפא שיעבוד נכסים ולהכי פוסקין למי שנשחטה משום דנשתעבדו נכסיו לכך וגבי מי שהלך למ"ה היינו טעמא דאין פוסקין משום דהוא עושה צדקה במקום שהוא עומד עכ"ד.

ואין להקשות ע"ד דא"כ אמאי איצטריו תלמודא בפרק נערה דף מ"ח לחלק בין יצא מדעת ליצא שלא מדעת וה"ל לפלוגי כמו שחילק הוא ז"ל דהלך למ"ה שאני משום דהוא עושה צדקה שם במקום שהוא ומשום הכי אין לירד לנכסיו ג"כ לזון את בנ"ו ובבניו הגדולים איירי תלמודא לפי מה שפתב הר"מ ז"ל בפרק י"ב מהלכות אישות דאינו חייב אלא מתורת צדקה ואף שפתב הרשב"א הביא דבריו הב"י בי"ד סי' רנ"א דכופין את האב לזון את בנו עני ואפ"ל הוא גדול כופין אותו יותר משאר עשירים שבעיר יע"ש מ"מ אין לירד לנכסיו וכן יש להוכיח ממאי דתי' תלמודא ולא שאני לה בין יוצא לדעת וכו' דאפשר לומר דס"ל לתלמודא דכמו דבנשחטה יורדין לנכסיו ואף שהוא שלא בפניו משום דאמדי' דעתיה דמסתמא מינח ניחא ליה ה"נ נימא גבי מי שהלך כו' דמינח ניחא ליה שיזונו את בנ"ו ואין עושה צדקה שם ומינח את בנ"ו שיזונו מהצדקה ולזה מדחי ליה שפיר ולא שאני לה בין יוצא לדעת ליצא שלא לדעת וכו' דכינן דיצא מדעת ולא צוה על מזונות בנ"ו גילה דעתו שאינו רוצה לזונן הלכך אין לירד לנכסיו דהוא עושה צדקה במקום שהוא (א"ה לעד"נ מתוך סוגיין דקדושין דף י"ג להוכיח דבכל מצות התורה איפא שיעבוד נכסים למאן דס"ל שיעבודא דאורייתא עיין בהרמב"ם ז"ל ספ"ק מהלכות מחוסרי פרה יע"ש ולפי זה אין ראיה ממה שפתב הר"ף והרמב"ם דבצדקה יורדין לנכסיו דסבירא להו דאפ"ל היכא דליפא שיעבוד נכסים יורדים לנכסיו נתבאר מכל האמור דאיפא מרבנותא דס"ל דאף דליפא שיעבוד נכסים יורדים לנכסיו דכי היכי דכופין אותו בגופו כופין אותו בממונו ויורדין לנכסיו וכן פתב בס' החינוך פ' ברה: סימן ב רבית קצוצה אחר שבא ליד המלנה אי קנאו ונעשה ממון שלו לכל דבר אלא שצריך להחזיר דמיו או לא קנאו וכל שהוא בעין צריך להחזירו בעיניה.

ראיתי להריטב"א ז"ל בפרק א"נ באו דבריו בחידושי רב בצלאל ז"ל דף קמ"ה שפתב ז"ל ורבינו פירש בשם הרמב"ן דהא דאמרינן לעיל חמשה מפקינו מיניה משום דבריבית אתא לידיה לאו הנהו חמשה ממש אלא דמיו וכפי דמיהן של עכשיו בין שהוזלו בין שהוקרו דהא קננהו במשיכה דהא ממון של רבית ממון גמור הוא וקני ליה מאי דשקיל

ליה שְׁהָרִי אֵין יוֹרְשֵׁיו חֵיבִים לְהַחְזִיר הַלֶּכֶף קַנְיָה וְאֵלּוּ קוֹדֵשׁ בּוֹ אֵת הָאִשָּׁה מְקוֹדֶשֶׁת יַע"ש וּכ"כ בְּחִדּוּשָׁיו לְקוֹדֶשֶׁת לְדָר ו' גְּבִי מֵאֵי דְקָאָמַר תַּלְמוּדָא שְׁם בְּהִנָּאָת מְלוּה מְקוֹדֶשֶׁת וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן מִשׁוּם הַעֲרַמַת רֵיבִית וּפְרִיָה תַלְמוּדָא הָאֵי הִנָּאָת מְלוּה הֵיכִי דְמִי אֵילִימָא דְאָמַר לִיה הַד' בַּה' רֵיבִית מְעַלְיִיתָא הוּא וְכו' וְז"ל פִּי לִישָׁנָא בְּעֵלְמָא קָא מְקַשֵּׁי לִיה הֵיכִי קָרִי לִיה הַעֲרַמַת רֵיבִית אֲבָל וְדָאֵי אִפִּי בְּרֵבִית גְּמוּר אִם כְּבָר פְּרַעְתּוּ לוֹ וְחִזּוּר וְקוֹדֶשֶׁת בּוֹ מְקוֹדֶשֶׁת דְּמַעוֹת דְּרֵבִיתָא שְׁפָרְעָם לָוֶה לְמְלוּה קַנְיָהוּ לְגַמְרִי וּמְמוֹן גְּמוּר הֵן לוֹ וְכו' יַע"ש.

וְדַבְרִים אֵלּוּ הֵם קָשִׁים לַע"ד דְּאָפִי אִם נוֹדָה לוֹ לְדַבְרֵיו בְּמ"ש דְּזוּזֵי דְרֵבִיתָא אַחַר שְׁפָאוּ לִיד הַמְלוּה קִנְאָם וְאִם חִזּוּר וְקוֹדֵשׁ בְּהֵם אֵת הָאִשָּׁה מְקוֹדֶשֶׁת מ"מ כְּשֶׁעֲדִינֵן לֹא בָּאוּ לִידוֹ אֵין סְבָרָא שְׁיִוְכַל לְקַדֵּשׁ בְּהֵם אֵת הָאִשָּׁה דְכִינּוֹן דַּר"ק יוֹצֵאָה בְּדִינֵינִים לֹאוּ מִיַּדִּי קָא יְהִיב לָהּ וְכו' וְנִמְדָּלָא נְקִיט לָהּ אֲבִי לְמַלְתֵּיהָ דְהַמְקַדֵּשׁ בְּהִנָּאָת מְלוּה אִפִּי בַכַּה"ג דְּהוּי רֵיבִית קְצוּצָה: עוֹד נִלְע"ד דְּזוּזֵי דְרֵבִיתָא אַף אַחַר שְׁפָאוּ לִיד הַמְלוּה לֹא קִנְאָם וְצָרִיף לְהַחְזִיר אוֹתָם דְּמִים עֲצָמָן אוֹ אוֹתוֹ בְּגַד עֲצָמוּ שְׁלֵקַח בְּרֵבִית וְכֵן נִרְאָה מִפְּשָׁטָא דְסוּגְיָנִין בְּרִישׁ פ' הַגּוֹזֵל בְּתָרָא דְאָמַר רַמִּי בַר חֲמָא עַל בְּרִיָּתָא דְקַתְנֵי הַנִּיחַ לְהוֹן אֲבִיהֶם מְעוֹת שְׁל רֵיבִית אַע"פ שְׁיִוְדְעִין שְׁהֵן שְׁל רֵבִית אֵין חֵיבִים לְהַחְזִיר זֹאת אוֹמְרַת רְשׁוֹת יוֹרֵשׁ כְּרִשׁוֹת לֹוֹקַח דְּמִי ע"כ מוֹכַח מֵהַכָּא דְהָאֵב שְׁקוֹיבְלָם חֵיב לְהַחְזִירָם בְּעִינְיָהוּ כְּעִין גּוֹזֵלָה וְכַתְבוּ הַתּוֹס' שְׁם דַּע"ג דְּמַדְעַת נְתָנָם לוֹ אִיתְגַּהּוּ גְבִי בְּתוֹרַת גּוֹזֵלָה דְּהוּי כְּנִתְנָה בְּטַעוֹת דְּלֹא נָתַן בְּשֵׁם מִתְנָה אֲלֵא בְּתוֹרַת רֵבִית וּמְקַרִּיא גּוֹזֵלָה בְּעִינְיָה כִּינּוֹן שְׁהַמְעוֹת בְּעִין וְכו' יַע"ש וְאַף רָבָא דְפְלִיג עַלְהָהּ וְס"ל דְּרְשׁוֹת יוֹרֵשׁ לֹאוּ כְּרִשׁוֹת לֹוֹקַח דְּמִי וְכו' מוֹדָה דְּלֹא קִנְאָם הָאֵב וְהָא דְפְטוּרִים הֵיוּרְשִׁים הוּא גְזֵרַת הַכְּתוּב.

וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹף דְּבָרֵי תּוֹס' שְׁאָגֵץ הֵבִיאָם הָרַב בְּצִלְאֵל בַּפ' א"נ דָּר ק"מ ע"ג שְׁפַתְבּוּ וְז"ל יְכִינ רְשָׁע וְצָדִיק יִלְבַּשׁ וְנֹאפִי לְמ"ד רְשׁוֹת יוֹרֵשׁ לֹאוּ כְּרִשׁוֹת לֹוֹקַח שְׁאֵנִי הָכָא דְאָמַר קָרָא וְחֵי אַחִיף לְדִידֵיהּ הַזֵּהִיר רַחֲמָנָא וְנֹאפִי הַנִּיחַ לְהֵם אֲבִיהֶם אַחֲרֵיּוֹת נְכֻסִים אֲפָשָׁר דְּלֹא מְחֵיבֵי לְהַחְזִיר לְעַנְיָן רֵיבִית אַע"ג דְּבַגְזוּל מְחֵיבֵי דְפָקַע שְׁיַעֲבּוּד הַקְּרַקַע מִן הֵיוּרְשִׁים בְּאוֹתוֹ רֵבִית הוּאִיל וּפְטוּרֵיהּ רַחֲמָנָא יַע"ש.

וְכֵן מוֹכַח מֵהֵיא דְאָמְרִינּוּבַפ"ק דְתַמּוּרָה גְּבִי פְלוּגְתָא דְאֲבִי וְרָבָא בְּכַל מִילְתָא דְאָמַר רַחֲמָנָא לֹא תַעֲבִיד דְרָבָא סְבַר דְאֵי עֲבִיד לֹא מְהַנִּי וְאֲבִי סְבַר דְאֵי עֲבִיד מְהַנִּי וְהָנָה בְּעִי תַלְמוּדָא שְׁם לְאוֹקְמֵי פְלוּגְתֵיהּ בְּרֵבִית קְצוּצָה אֵי יוֹצֵאָה בְּדִינֵינִי אֵי לֹא דְלִרְבָא דְאֵית לִיה אֵי עֲבִיד לֹא מְהַנִּי יוֹצֵאָה בְּדִינֵינִי ע"כ וּלְפ"ז ע"כ צ"ל דְכִי אָמְרִינּוּ יוֹצֵאָה בְּדִינֵינִי הֵינּוּ לְוֹמַר שְׁמוּצִיאֵין אוֹתוֹ דְכָר עֲצָמוּ שְׁלֵקַח בְּרֵבִית שְׁהָרִי לֹא אִהְנוּ מְעַשְׂיוּ וְלֹא קִנְאוּ דַכַּה"ג אָמְרוּ שְׁם דְלִרְבָא דְאָמַר לֹא מְהַנִּי שְׁיִנּוּי אֵינוּ קוֹנָה וְצָרִיף לְהַחְזִיר הַגּוֹזֵלָה עֲצָמָה וְלֹאבִי דַס"ל מְהַנִּי שְׁיִנּוּי קִנְיָ וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם אֲלֵא עֲצִים וְצָמַר.

וְכ"ת פֶּל זֶה הָנָה לְפִי הַס"ד דַּמ"ד רֵבִית קְצוּצָה יוֹצֵאָה בְּדִינֵינִי הָנִי טַעְמָא מִשׁוּם דַּס"ל אֵי עֲבִיד לֹא מְהַנִּי אֲבָל לְפִי מֵאֵי דְמַסִּיק דַּמ"ד יוֹצֵאָה בְּדִינֵינִי הָנִי מִשׁוּם דְהַכְּתוּב נִתְקוּ לַעֲשֵׂה דְכַתִּיב וְחֵי אַחִיף מְהַדָּר לִיה כִּי הֵיכִי דְנִחְיֵי תוּ לִיכָא גְבִיָה מְלוּה אֲלֵא מְצוּנָה לְחוּדֵיהּ דְרַמִּי עַלְיָה לְהַחְזִיר כְּדִי דְנִחְיָה וּבַחֲזוֹרַת אַחֲרֵים תְּחוּמֵיהּ סְגִי אֲבָל אוֹתָם דְּמִים עֲצָמָן שְׁלֵקַח בְּרֵבִית אֵינוּ צָרִיף לְהַחְזִירָם וְקִנְאָם הַמְלוּה קַנְיָן גְּמוּר וְכַמ"ש הָרִיטְבָ"א.

ז"א דל'שנא בתרא שם בשמעתין דתמורה משמע דאליבא דרבא דאית ליה אי עביד לא מהני מה"ט לחודיה ר"ק יוצאה בדינין וכי איצטריה קרא דחי אחיה היינו פדי דלא לילקי עליו שהפתוב נתקו לעשה ועוד לפטור את הבנים ועוד דבלישנא בתרא שם אמרו דברבית קצוצה פליגי דאבני סבר ר"ק אינה יוצאה בדינין ורבא סבר יוצאה בדינין ופריה תלמודא והא אבני נמי סבר יוצאה בדינין ואם איתא לסברת הריטב"א ו"ל דאף דר"ק יוצאה בדינין אפשר לומר דקנה אותם מעות או אותו חפץ אמאי לא קאמר תלמודא דבהא פליגי דלאבני דאמר אי עביד מהני קנה המלנה חפצא דרביתא קנין גמור ואינו חייב להחזיר אלא דמיו משום נחי אחיה עמה ולרבא דאית ליה דכל מקלמא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני הרי המלנה לא קנה פלום וסניב להחזיר הרבית עצמו שלקח כמו שהוא אמנם לפי סברתינו ל"ק"מ דס"ל לתלמודא בפשיטות דכל מאן דס"ל ר"ק יוצאה בדינין לא קנאו המלנה והוי פגזל ממש וכדאמרין בריש א"נ גזלנים מאי ניהו מלנה ברבית וכו פתב הרמב"ן ו"ל במלחמות גבי המלנה את חבירו לא ידור בתצירו חנם ו"ל הצ"ל פי אמרין רבית יוצאה בדינין מדין גזילה קאמרין דחשיב גזל מדאסריה רחמנא יע"ש.

וכי תימא איה אפשר לומר דרבא סבר דלא קנה המעות או החפץ של רבית והא רבא גופיה קאמר בא"נ דף ס"ה דהאי מאן דמסיק ד' זוזי דרביתא בחבריה ויהיב ליה גלימא בגנוניהו פי מפקינן מיניה גלימא מפקינן מ"ט פי היכי דלא לימרו גלימא דמכסי וקאי גלימא דרבית הוא ע"כ משמע דמדינא אין צריה להחזיר הרבית עצמו שלקח זולת בדבר מסויים ומשום פי היכי דלא לימרו הא לאו הכי נראה דכל שמחזיר הדמים סגי כמו שדקדק הריטב"א ו"ל יע"ש נראה לע"ד דאין משם ראיה דהיא מייירי במקור לו גלימא משום הד' זוזי דרביתא דהנה מסיק גבי דל מהקא זוזי דרביתא מ"מ המכר קנים פל שמשו המלנה מאחר דהמוכר רוצה למכור ודמי למוכר חפץ לחבירו בד' זוזי שהנה סבור שהנה חייב לו ואישתכח דלא הנה חייב לו מידי דהמכר קנים וצריה לתת לו דמיו שהרי בתורת מקח בא לידו ולא בתורת גזל משא"כ כשהתנה מעיקרא לתת לו גלימא ברביתא דכי יהיב ליה למלנה לאו משום מקח קא יהיב ליה אלא בתורת רביתא וגזל הוא בינו.

ותדע דיש לחלק בהכי מדאמרי' בפרק מרובה דף ע' ע"ב אמתני' דגנב ומכר הרי זה חייב והתניא פטור ומוקי לה באומר עקור תאנה מתאנתי ותקני לי גניבותיך ופריה ליה והא פינון דאי תבע ליה קמן בדינא לא מחייבין ליה ליתן דהא מתחייב בנפשו הוא מכירה נמי לאו מכירה ופירש רש"י ו"ל דאי תבע ליה החזר לי תאנים שלקטת או תן לי מה שמכרת לא אמרין ליה זיל שלים עכ"ל ולכאורה איפא לאקשוני דהא רבא אית ליה בפרק בן סורר דף ע' גבי הבא במחמת דפטור משום דבדמים קניניהו דהינו דוקא בדלית' בעיני' אבל פל היכא דאית' בעיני' חייב להחזיר משום דלא קנאו הגזלן וא"כ ה"א נמי אמאי לא מחייבין ליה להחזיר התאנים פל היכא דאיתנהו בעיניה.

אבל לפי מ"ש אתי שפיר דהתם פינון שפאו התאנים לידו בתורת מקח פכר זכה בהם וליכא גביה אלא דמיו ובדמיו לא מצוי תבע ליה דקים ליה בדרגה מיניהו וה"נ ה"א במקור לו גלימא בזוזי דרבית' דהנה מסיק גביה פינון דבתורת מקח בא לידו לא מבטלינן המקח

בשביל שנעשה באיסור אלא המקח קיים ויתן לו דמיו דלא קנסינו היתרא אטו איסורא וכמו שכתבו הגאונים משא"כ כשהתנה מעיקרא בפשעת ההלואה לתת לו גלימא בשכר מעותיו דכי יהיב אחר פה באיסורא אתא לידיה ואסור ליהנות ממנו ומחייב לאהדורינו בעיני' (א"ה וכן נראה דבסוגיין דתמורה לא הקשו אלא וקא אבני סבר כו' ולא הקשו מרבא ג"כ דמההיא דקאמר רבא גלימא מפקי' פי היכי דלא לימרו וכו' משמע דאי עביד מהני) וכן נראה קצת ממה שכתב הנ"ל בפירק הרבית ו"ל יכין רשע האב שהלנה ברבית ועשה איסור אסור לו ליהנות ממנו אלא חייב להחזיר אבל הפן שהוא צדיק שלא עשה האיסור ילפש מותר ליהנות באותן מעות של רבית פן פ'י הרשב"א והר"ן ו"ל בשם הראב"ד עכ"ל וכן נראה מדברי רבי' ירוחם בנכ"ב ח"א וז"ל וברבית קציצה פגון שהלנה לה הד' בה' וקידשה באותן ה' אינה מקודשת ע"כ נראה דס"ל דרבית קצוצה אף דמטא נידיה דמלנה לא קנאה ודע דנראה לי דאם קידש באותו זוז אשה אחרת מקודשת כיון דאיכא יאוש ושינוי רשות עיין בהרמב"ם ו"ל בפירק ה' מהלכות אישות דין ז': ולכאורה הנה נראה להוכיח דהרשב"א ס"ל ג"כ דכל היכא דהרבית בעין לא קנאו והוא ממה שכתב הריב"ש בס' תס"ה בשמו דאפילו במעות של יתומים רבית קצוצה יוצאה בדעינים ע"כ ואיכא לאקשוניי הא פיון דס"ל להרשב"א דליכא שעבוד נכסים פי אם מצוה בלחוד ולהכי כופין אותו כפי שיקיים המצוה אם פן ביתומים דלאו בני מיעבד מצוה ניהו אמאי מוציאים הרבית מיזם כמו שכתב הריב"ש ו"ל ולפי מ"ש אתי שפיר דסבירא ליה להרשב"א כמ"ש דכל היכא דהרבית עדיין הוא בעיניה גזל הוא כידו ומיירי הרשב"א ו"ל דהרבית עדיין הוא בעין ביד היתומים ולהכי מוציאין אבל פי ליתנהו בעיניה שפיר אכלו בהא הוא דכתב הרשב"א ו"ל דליכא גבייהו שעבוד נכסים אלא מצוה בלחוד וכן נראה מדברי מרן ו"ל בש"ע שכתב אפטרופוס של יתומים שהלנה ברבית והאכיל ליתומים פטורים מלשלם אפילו לכשיגדלו ע"כ משמע דדוקא כשהאכיל הרבית הא איתיה בעיניה מוציאין מיזם אלא שראיתי בתשובה של הרשב"א ו"ל במקומה בס' תולדות אדם סי' קי"ח ומשמע דבשיטת הריטב"א ו"ל קאי שכתב ו"ל ולענן תביעת הלווין שלוו מן האפטרופין של אלמנה ויתו' ברבית קצוצה פה דעתי נוטה שאין לאלמנה וליתום לשלם באותו רבית כלום לפי שאין הנכסים משועבדים לחזרת הרבית ואפילו גבה פסות וכלים בתורת רבית אין אותם נכסים בעצמם בחיוב חזרה מדין גבי' ב"ד ומצנת עשה בלבד הוא דאיכא אבל שעבוד ליכא ואותו בלבד שלקח הרבית הוא שחייב להחזירו אבל מי שלא לקחו אינה בחזרה והלכה אלמנה ויורש אלו שלא התנו באותה רבית ולא לקחו מיז הלווים אינו בני חזרה אלא הלנה נתן לאותו אפטרופוס שהתנה עליו ואפטרופוס נתן לאלמנה ואפי' בגזל גמור בכל פי הא אין חייבים להחזיר וכדתנן הגוזל ומאכיל לבניו או שהניח לפניהם הרי אלו פטורים מלשלם וכל שפן רבית שאינו גזל גמור שהרי הוא נתן מדעת עכ"ל ומבואר מדבריו דסבירא ליה פסברת הריטב"א ו"ל דאין המלנה חייב להחזיר הנכסים עצמם או אותם דמים שלקח ברבית אלא כל שמחזיר שיוויים סגי והיינו טעמא כמ"ש הריטב"א ו"ל דדמי דרבייתא כל שבאו ליד המלנה קנאם קנין גמור וליכא גבייה שום שעבוד אלא מצנת עשה בלבד הוא דאיכא ואותו שלקח הוא שחייב להחזירו אבל האלמנה ויתום שלא לקחו מיז הלווין אינם בני חזרה ומשמע דמיירי אפי' אי איתיה הרבית בעיניה דזיל בתר טעמא: אבל

לפי זה צריך להבין מאי דקאמר דאפי' בגזל גמור כל כי הא פטורים מלשלם כדתנן הגזל והניח לבניו פטורים וכו' וההיא לא הוי אלא בדליתיה הגזילה בעיניה שפבר אכלוה אכל אי איתג' בעיניה חייבים להחזיר ואפילו כי נתניאשו הפעלים ואין לומר דהכא איכא יאוש ושינוי רשות דהא לא חשיב שינוי רשות שמתחלה לא לקחו האפטורפוס על דעת שיעכב לעצמו וגם הלנה לא נתן לאפטורפוס אלא כדי שיתנם לאלמנה כמו שפתב הרשב"א ז"ל ונראה דלא משם אלא כדי ללמוד דמה שלקחו הבנים לא חשיב פאלו לקחו מיד הגזלן וה"נ הכא מה שלקחו מיד אפטורפוס לא חשיב פאלו לקחו מיד הלנה אלא מפי נתן לאפטורפוס ליתום לא זכה בהם עד שפא לידו.

(א"ה ולע"ד נראה דכונת הרשב"א ז"ל הכי הוא דבגדון דידיה איירי שאין הרבית בעין וקאמר שאלמנה ויתום אינם חייבים לשלם מתרי טעמי האחד שהרבית לא הוי בגזל והכריח פו מדאין הנכסים משועבדים כלל ואפילו אם גבה פסות או פלים בתורת רבית אין אותם נכסים בעצמם בחיוב חזרה וראיה לדבר מדאין הבנים חייבים, להחזיר בשום אופן וה"ט משום דמצנת עשה בלבד הוא דאיכא והילכך אין המצנה מוטלת אלא על מי שלקחו והילכך אלמנה ויורש שלא לקחוהו אינו בני חזרה ואפי' אם הוא בעין ועוד דכה"ג שפבר אכלום אלמנה והיורש אפי' בגזל גמור דאיכא שעבוד נכסים בכל כי הא אין חייבים להחזיר וכדתנן הגזל ומאכיל וכו' ועיין בס' מ"ל בדרף ו' ע"ג דנראה מדבריו דכל מ"ש הוא מפני שלא ראה התשו' במקומה) העולה מפל האמור דלאו כ"ע מודו לדברי הרשב"א הנז"ל ודבריהם יש להם עיקר ונראה מהאמור דאם הלנה להחזירו ע"מ שידור בביתו חנם או שישתמש במשכונה לדעת הרשב"א והרשב"א התנאי קיים ונהרי החצר קנוי למלנה לדור בו ואע"פ שהתנה באיסור וכמ"ש הרשב"א בתשו' בס' ת"א סי' של"ב וכ"כ מהר"ך אבל לפי מש"ל דדוקא היכא דאתא בתורת מקח לידו של מלנה אע"פ שנעשה המקח באיסור הוא דאמרינו דהמקח קיים אבל היכא דהתנה לתת לו בתורת רבית גזל הוא ביד המלנה פיון דאסרי' תורה ועוד דכל כה"ג שהלנה לו ע"מ שישתמש בביתו בחנם הוי מעמש"ב ונתנאם בטל ומה שהביא הרשב"א ראיה דאין התנאי בטל מההיא דמאן דהנה מסיק זווי דרביתא בחבריה ומכר לו חפץ בעדמ דהמקח קיים אינה ראיה דהתם אין המקח עצמו איסור אלא שנעשה באיסור ולהכי אמרינו שיתקיים המקח ויתן לו את הדמים דלא קנסינו היתרא משום איסורא אבל הכא שמתנה עמו שידור פה בשכר מעותיו ה"ז מתנה עמש"ב: סימן ומי שלנה מעות מחבירו ברבית קצוצה והיה פורע לו את הרבית בכל שנה ושנה וקודם שפרע לו את הקרן מת המלנה ובאים היורשים לגבות את השטר והלנה טוען אני נתתי לאביה כ"כ רבית ואיני חייב פלום מי אמרינו מה שנתן לאביהם בתורת רבית נתנם ועדיין הקרן קיים ונהי דאם אביהם היה קיים היה חייב להחזיר הרבית עכשוו שמת אין היורשים חייבים ואע"פ שאביהם היה חייב להחזיר הרבית מ"ה לא פקע חובו דקי"ל בעלמא בשנים שנושים זה בזה דזה גובה וזה גובה ולא אמרינו יצא זה בחובו של זה או דילמא פיון שהלנה פא לנפות מהקרן אף שאין היורשים חייבים להחזיר כה"ג מהני ליה ללנה תפיסתו ולא אמרינו בכה"ג זה גובה וזה גובה דרבית הא פתבנו לעיל דכגזל חשיב ובפ' המניח אמתיני' דשני שוורים תמין שחבלו זה בזה משלמין במותר כת' הנ"י ז"ל וקמ"ל דאע"ג דבעלמא

קי"ל זה גובה וזה גובה גפי נזקין לא אמרינו הכי דכינן דזכי ליה רחמנא למיגבי ממיטב זהו מיטב שלקום שיעמוד כל אחד בשלו ע"כ ומינה גילף לגזלן שאם גזל ממנו חבירו ובא ולנה הנגזל ממנו דלא אמרינו בכה"ג זה גובה וזה גובה דהא גזלן אחד מד' אבות נזיקין הוי כמ"ש הנ"י פ"ק דבבא קמא וה"ה ברבית אי אמרינו דכגזול הם חשוכים אבל לפי סברת הרשב"א והריטב"א ז"ל דאית להו דזוזי דרביתא לאו גזל קא חשיב בינך המלנה דמשפאו לידו זכה בהם זכיה גמורה ונעשה ממון דידיה לקדש את האשה אלא דמצנה הוא דרמייא עליה רחמנא להחזיר מה שלקח או הם או שיווייגם איפא למימר דגבי רבי נמי אמרינו זה גובה וכו' ואם מת המלנה באים היורשים ומוציאים החוב מהלנה ולא מצי לומר להם שינכו לו הרבית שלקח אביהם דנהי דאם היה אביהם קיים הוה הכי כינו דאיהו מחנייב להחזיר אבל היורשים כינו שאינם מחנייבים להחזיר ג"כ אינם מנפין לו ולא מיבעיא למ"ד דכל סלוקי בלא זוזי אפוקי מיניה הוא אלא אפי' לסברת החולקים דסברי דסלוקי בלא זוזי לאו אפוקי הוא ומנכינן ליה היינו דוקא היכא דהמלנה קיים דעבד איסורא ומחנייב להחזיר לצי"ש ולהכי מנכינן ליה כמו שפירא מדברי הב"י בסימן קס"ו שפכת דהלנני כינו דהוי אבק רבית ותייב להחזיר לצי"ש מנכינן ליה יע"ש אבל היכא דמת המלנה שאין היורשים חייבים להחזיר פלום ואפי' לצאת ידי שמים למה ינכו להן מחובו פלום.

אבל מדברי הרשב"א ז"ל שהביא הב"י ז"ל בסי' קע"ז על לנה שקיבל עליו לזון ולפרנס היתומים וכשבא היתום לתפוע את חובו טען הלנה שינכו לו ממזונות והיתום טוען שלא קבל ממנו דבר שהיתו נאמן ע"כ ומשמע דדוקא משום שהיתום טוען שלא קיבל ממנו דבר הא אי הוה מודה שנתן לו מזונות הוה מנפה לו ואע"פ שפירא אכל הרבית ולא אמרינו מה שאכלו היתומים בעודם קטנים לאו פלום הוא וכמו שפכת הרשב"א בתשו' הביאה ב"י בסי' ק"ס שאפי' תומים שהלוו ברבית קצוצה אם פירא אכלו פטורים וזה הלנה יפרע להם מה שחייב להם אלא אמרינו משעוה שלקחו היתומים הרבית גזל הוא בידם ונחשבים בשביל עיקר החוב ואיפא למימר דכה"ג אפילו לדעת הרי"ף ז"ל דס"ל דכל סלוקי בלא זוזי אפוקי מיניה הוא בכל מיני אבק רבית היינו דוקא באבק רבית דכינן דאינו אסור אלא מדרבנן ואי גבה לא מפקינן מיניה משום דמשעוה שפא לידו של מלנה זכה בהם זכיה גמורה להכי לא מנכינן ליה מחוביה דנמצא שאתה מוציא מידו הרבית שפירא זכה בו ומהאי טעמא פתב הרא"ש ז"ל דאי תפס הלנה מן המלנה בשביל הרבית שלקח ממנו דלא מהני דאבק רבית חכמים אסרו אותו והם אמרו שאם לקחו הרי הוא שלו אבל ברבית קצוצה דגזל הוא בינך המלנה מה שתפס תפס דאפי' בדיינים מוציאים מידו של מלנה להכי אמרינו דמפי מטא לידו של מלנה מיד יצא זה בשביל חובו והשתא אתי שפיר דברי הרשב"א במ"ש דמנפים מן היתומים ואע"ג דאיהו סבר דדעת הרי"ף ז"ל בההיא דסלוקי בלא זוזי אפוקי מיניה הוא פמבואר בדבריו בסימן תרנ"א שוב ראיתי תשובת הרשב"א עצמה והיא בספר תולדות אדם סי' קע"ד שפכת פן בפירושי יע"ש.

(א"ה ע"כ מצאתי ולע"ד נראה דע"כ לא פתב פן הרשב"א אלא בנ"ד שהם עצמם עשו האיסור שלקחו הרבית הלכך אף אם כשאכלו ואין בינך הלנה הקרו לנפוח פטורים מלשלם דאכיל' קטנים לאו פלום מ"מ כשהקרו הוא בינך של לנה עדין מנפה להם מדמי הקרו לא כן בנדון דידן דאביהם אכל את הרבית והיתומים לא עשו שום איסור אמנם

ראיתי למהראנ"ח ז"ל בסי' קי"ג שפכת ב דנ"ד תלוי במחלוקת הרי"ף וקה"ה בהיה דסלוקי בלא זויי אפוקי מיניה הוא יע"ש ומדברי מורינו הרב א"א זלה"ה נראה דאינו תלוי באותו מחלוקת כי אם במה שכת' בסי' ב' אם רבית דין גזל יש לו או לא בגזל, קא חשיב ועיין בכנה"ג בסימן קס"א ס"ק כ"ז): סימן ד פתב מהראנ"ח בסי' הנ"ל שאם הלנה שנתן הרבית עדין נשאר חייב למלנה אינו יכול לחשוב מה שנתן ברבית ולשבע שאינו חייב לו פינן דאין המלנה חייב להחזיר הרבית אלא משום קיומי מצנה בלחוד ולע"ד אין נראה כן דהא נדאי אי תפס לנה זויי ממלנה משום זויי דרביתא דשקיל מיניה זכה בהו זכיה גמורה כל שפן פשהלנה חייב זויי למלנה שיכול לתופסם בעדיניהו ונהרי הן שלו לגמרי ויכול לו' לו איני חייב לה' וגבי הלואת י"ט שלא ניתנה ליתבע פתב הר"ן ז"ל דאי תפס מלנה זויי זכה בהם זכיה גמורה סימן ה אפטרופוס של יתומים שהלנה בר"ק ויהב ליתומים אי חייבים היתומים להחזיר אי לא איכא פלוגתא בהא דהרשב"א ס"ל דאין היתומים והאלמנה חייבים להחזיר לפי שהם לא התנו באותו רבית וגם לא לקחווהו הם מיד הלנה אלא הלנה נתן לאפטרופוס ואפטרופוס נתן לאלמנה וליתומים עכ"ל.

נדע דנה שכ' הרשב"א ז"ל לאו משום דס"ל כשיטת רש"י ז"ל דרבית ע"י שליח מותר דטעמו של הרשב"א ז"ל מבואר שכתב מפני שהם לא התנו באותו רבית פלומר שלא התנו עם האפטרופוס לתתם הדמים ברבית אלא סתמא נתנו לו כדי להרויח בהם ונהיה יכול לתתם ברבית דרבנן אלא שאפטר' מדעתיה עבד וניהיב להו בר"ק ולהכי כת' דאין היתומי' חייבים פינן דאיכא תרתי שהם לא התנו לתתם ברבית וגם לא לקחווהו הם מיד הלנה ומשמע מדבריו שאם הם עצמם לקחו הרבית מיד הלנה אף על פי שהם לא התנו באותו רבית צריכים להחזיר פינן דמשום רביתא אתא לידיניהו.

(א"ה עיין בתשו' הרשב"א בס' ת"א סי' קע"ד): ולכאורה יראה דהרשב"א לא השנה את מדותיו דאיהו ז"ל פתב בתשו' דמעו' של הקדוש עניים מותר להלוותם בר"ק דלא אסרה תורה אלא רבית הבאה מיד לנה למלנה וכאן אין פאן מלנה שהרי אין להם בעלים ידועים ואין לה עני שיוכל להוציא חלקו מיד הגזבר עכ"ל מוכח מדבריו דאם הוו דמי ההקדוש לעניים ידועים רבית הבאה מיד לנה למלנה קרינן בהו ואע"פ שהעניים לא התנו באותו רבית וגם הם לא לקחווהו מיד המלנה פינן שהגזבר מלנה אותם בשביל העניים ולדידהו קא עבד וא"כ באפטרופוס של יתומים נמי נימא הכי ומיד לנה למלנה קרינן ביה ויש ליישב דס"ל ז"ל דאעפ"כ אין היתומים חייבים להחזיר פינן שהם לא לקחו פלוס מיד הלנה ולא חייבה התורה להחזיר הרבית אלא למי שלקחו אותו אבל פאן שהם לא לקחו פלוס אלא האפטרופוס לקח ויהב להו אינם חייבים להחזיר דאפי' בגזל גמור בכל פי האי אינם חייבים להחזיר פדתנן הגזל והניח לבניו אם הוא לאחר יאוש פטורים מלשלם ולפי זה יראה דכל שהרבית עדין הוא בינד האפטרופוס שלא נתנו ליתומים צריף להחזירם למלנה (א"ה הבג"ת כ"כ דהרשב"א ז"ל ס"ל דכשהם בינד האפטרופוס מוציאים מידו ובספר משנה למלך דף ו' פתב יותר באורך דכל שהוא בינד האפטרופוס לכ"ע חוזר הלנה ומוציא ממנו יע"ש ולע"ד אין נראה כן והוא ממה שסיים הרשב"א ז"ל בתשובות החדשות סי' קי"ח ז"ל ומ"מ אם עוד יש שטרות שיש בהם רבית אין אותו רבית נגבה כלל יע"ש ואם איתא דכל שהוא בינד האפטרופוס חייב להחזיר עדיף מינה

הו"ל לאשמוענין ומכ"ש מ"ש): אָבֵל עֲדִין אִיכָא לְמִידָק בְּדַבְרֵי דְכִינּוּ דְמִיד לְוָה לְמַלְוָה קָרִי' בְּיָה אַע"פ שֶׁהֵם עֲצָמָם לֹא לְקַחוּ הֶרְבֵּית מִיַּד הַלְוָה מ"מ כִּי נִתְּן לְאַפְטָרוּפּוֹס אֲדַעְתָּא דְלִיהָבֵיהּ לִיתּוּמִים נִתְּן לוֹ הַלְוָה וְיַד אַפְטָרוּפּוֹס כִּיִּד הִיתּוּמִים דְּמִי וְכָל מֵאֵי דְעֵבֵד אַפְטָרוּפּוֹס כְּאֵלוּ עֲבָדוּ הִיתּוּמִים דְּמִי וְכִי נִתְּן לְאַפְטָרוּפּוֹס כְּאֵלוּ נִתְּן לִיָּדָם שֶׁל יְתּוּמִים הָנִי וּמַה"ט כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאַפְטָרוּפּוֹס שְׁתַּפְּסוּ בְּעַד הִיתּוּמִים אֲפִילוּ בְּמָקוֹם שֶׁחָב לְאַחֲרֵים דְּזָכָה לָהֶם מִשּׁוּם דְּיַד אַפְטָרוּפּוֹס כִּיִּד הִיתּוּמִים דְּמִי וּבִירוּשָׁלַיִם ג"כ פ"ק דְּמַצִּיעָא אָמְרוּ דְאִיכָא מ"ד דְּהָרְאוּ לְזָפוֹת לְעֲצָמוּ זֹכָה לְאַחַר וְשְׂאִינוּ רְאוּי לְזָפוֹת לְעֲצָמוּ לֹא מְצִי זֹכָה לְאַחֲרֵים וְאוֹתִיב לִיה מַהֵיָא דַר"ג דְּאָמַר וְעִישׂוּר אַחַר שְׂאֵנִי רוּצָה לִיתְּנָן לְעַקִּיבָא בְּן יוֹסֵף כְּדִי שְׂיִזְכָּה לְעַנְיִים וְהָא ר"ע עֲשִׂיר הֵיָה וּמִשְׁנֵי שְׂאֵנִי ר"ע דְּגַבְּאֵי הָנִה וְיַד עַנְיִים הוּא.

וְהִכִּי נָמִי אָמְרוּ בְּתַלְמוּדָא דִּידָן בַּפ"ק דְּקִדּוּשֵׁין גְּבִי שְׂדֵה לְאַחַד וּמְטַלְטְלִין לְאַחַר דְּלֹא מְהַנִּי לְהַקְנוּתָם בְּקִנְיָן אַגַּב וְשְׂאֵנִי ר"ע דְּיַד עַנְיִים הוּא וְכַתּוּב הֶרְ"ן ו"ל שֶׁם דְּהוּא הַדִּין לְאַפּוֹטְרוּפּוֹס שֶׁל יְתּוּמִים דְּיָדוּ כִּיִּד הִיתּוּמִים וְהֶרְמַב"ן ו"ל כְּתָב ג"כ דְּמַה שְׁנֹוהֲגִים הִקְהֵל שְׁהַנְּאָמְנִים לוֹוִים מְעוֹת בְּרַבִּית לְצִנּוּרָה הִקְהֵל דְּשָׂרִי לְעֲשׂוֹתוֹ מִשּׁוּם דְּהַנְּאָמְנִים חֲשִׁיבִי כְּאַפְטָרוּפּוֹס יַע"ש אֶלְמָא דַאע"פ שְׂאָסוּר לְשַׁלּוּחַ וְשִׁלּוּחַ שְׂיַקַּח מְעוֹת מְעוֹבָד כּוֹכְבִים בְּרַבִּית מִשּׁוּם דְּחֲשִׁיב דְּהַשְׁלִיחַ זָכָה לְעֲצָמוּ וְהָדַר מְלו' אוֹתָם לִישְׂרָאֵל חֲבָרוּ בְּאַפְטָרוּפּוֹס שְׂרִי מִשּׁוּם דְּיַד אַפְטָרוּפּוֹס כִּיִּד הִיתּוּמִים דְּמִי וְכָל מַה שְׁעֲשֵׂה הָאַפְטָרוּפּוֹס כְּאֵלוּ עֲשׂוּ הִיתּוּמִים וְכִיִּדָם מִמֶּשׁ הָנִי וְנִמְצָא כְּשִׁלּוּהָ הָאַפְטָרוּפּוֹס מִן הָעוֹבָד כּוֹכְבִי לוֹו הִיתּוּמִי וְנִתְּחַסְּיָבוּ מִיַּד לְעוֹבָד כּוֹכְבִי בְּקִרְוֹן וּבְרַבִּית וְכִמוֹ כֵּן בְּאַפּוֹט' שֶׁהַלְוָה מְעוֹת הִיתּוּמִי בְּרַבִּית כְּאֵלוּ הַלוֹו הִיתּוּמִי דְּמִי וְחֲשִׁיבִין לְהַחֲזִיר וַאֲע"פ שְׂאֲפִשֵׁר לְדַחּוֹת כ"ז מִכָּל מְקוֹ רְאִיתִי לְהֶרֶב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת וְהַמְרָדְכִי בַפ"ק דְּקִדּוּשֵׁין שְׁכַתְּבוּ כֵּן וּמִסְתַּיִמַת דְּבִרְיָה' נִרְאָה דְּאַפִּי אֲכָלוּ הִיתּוּמִים כְּבָר מִפְּקִינָן מִיְּנִיָּהוּ וְאַפִּי' הֵם קְטָנִים וְצ"ל דְּהַתִּינַח הִיכָא דְעֲדִין הֶרְבֵּית בְּעִין דְּמוֹצִיאִין מִיָּדָם אֲפִי' הֵם קְטָנִים דְּגָזַל הוּא בְּיָדָם אֲבָל הִיכָא דְאַכְלִיָּה אֲמַאי מוֹצִיאִין מִיָּדָם לֹא יְהֵא אֶלָּא גָזַל וְצ"ל דְּהִכָּא כִּיִּנּוּן שְׂאַפְטָרוּפּוֹס לְקַחוּ הָנִי כְּאֵלוּ לְקַחוּ אוֹתוֹ הִיתּוּמִים וְכֵן נִרְאָה מִמֶּה שְׁכַתְּבוּ הַמְּפָרְשִׁים בְּפָרְק הֶרְבֵּית גְּבִי הֵהוּא דַאמ"ל לְרַב פִּפְא חֲזִי מַר לְבִרְיָה דְקִאָכִיל רַבִּיתָא וְכו' שְׁכַתְּבוּ דְכָל הִיכָא דְהָבֵן סְמוּךְ עַל שְׁוֹלְחָנוּ מַה דְּיָהִיב לְבִרְיָה כְּאֵלוּ יְהִיב לְאַבּוּה דְּמִי דְיַד בֵּן כִּיִּד אָבִיו.

וּמ"ש הַג"ה דְּהֶרִיב"ש ו"ל אֵית לִיה כְּסָבְרַת הֶרְשֵׁב"א נִרְאָה לִיה דַע"כ לֹא אָמַר הֶרִיב"ש אֶלָּא בִיתּוּמִים קְטָנִים דְּלֹאוּ בְּנֵי מִיְּעַבַד מְצֹנָה נִינְהוּ וְלֹא מִטְעַמְיָה שֶׁל הֶרְשֵׁב"א דְלִפִּי דַעַת הֶרְשֵׁב"א אֲפִי' בְּגִדוּלִים פְּטוּרִים מִלְּהַחֲזִיר כְּמִבְּנָאָר בְּדַבְרֵי וְאֵלוּ לְדַעַת הֶרִיב"ש חֲשִׁיבִי דְמַה שְׁלִקַּח הָאַפְטָרוּפּוֹס כְּאֵלוּ לְקַחוּ הִיתּוּמִים דְּמִי דְיָדוּ כִּיִּדָם וּמִיַּד שְׁנַתְּנָן הֶרְבֵּית לְאַפְטָרוּפּוֹ' זְכוּ בְּהֵם הִיתּוּמִי (א"ה נִמְצָא לְפִי דְבִרְיָ אֲדוּנֵי אָבִי הֶרְא"ש ו"ל דְּהֶרִיב"ש ו"ל ס"ל דְּבִיתּוּמִים קְטָנִים אֲפִי' אִם הַמְּעוֹת הֵם כִּיִּד הָאַפְטָרוּפּוֹס אִין חֲשִׁיב לְהַחֲזִיר מִשּׁוּם דְּכָבֵר זְכוּ בְּהֵם הִיתּוּמִים דְּיַד אַפְטָרוּפּוֹס כִּיִּד הִיתּוּמִים וְדַע שֶׁהֶרֶב בְּעַל סֶפֶר מִשְׁנָה לְמַלְוָה בְּדָף נ' ע"א לֹא כְּתָב כֵּן וְדַבְרֵי מוֹרִינּוּ הֶרֶב ו"ל חֲזַקִּים בְּרֵאוֹת גְּמוּרוֹת): וּמ"ש הֶרִיב"ש ו"ל דְּאִין הִיתּוּמִים חֲשִׁיבִים לְהַחֲזִיר הֶרְבֵּית מִשּׁוּם דְּחִיּוּב חֲזַרְתָּ הֶרְבֵּית אִינוּ אֶלָּא מִשּׁוּם מְצֹנָה וִיתּוּמִים קְטָנִים לֹאוּ בְּנֵי מִיְּעַבַד מְצֹנָה נִינְהוּ כְּבָר כְּתַבְתִּי לְעִיל בְּסִי' ב' דִּישׁ חוֹלְקִים עַל זֶה דַס"ל דְּמִדִּין גָּזַל חֲשִׁיב הַמְּלָוָה לְהַחֲזִיר הֶרְבֵּית וְכֵן נִרְאָה שֶׁהוּא דַעַת בְּעַל הַתְּרוּמוֹת ו"ל שְׁכַתְּבֵי דְאַפִּי בִיתּוּמִים קְטָנִים מוֹצִיאִין מִיָּד הָאַפְטָרוּפּוֹס נִרְאָה דַס"ל דְּחִיּוּב מְמוֹן

איכא עליוהו וילהי אע"פ שהם קטנים מוציאין מיד האפטורפוס נאפילו לס' הרשב"א ז"ל דאין חיוב חזרת הרבית אלא משום מצוה איכא למימר דכל היכא דעדיין איתנה הרבית בעינן מוציאין מידם משום דאסור להם ליהנות ממנו וכמ"ל בס"ב מהנ"י ובפרק שום היתומים אמרו דנזקין לנכסי יתומים משום דיתמי דאכלי דלאו דידהו ליזלו פתר שיבקייהו וה"נ אמרו בפרק הרבית ועוד דגדולי הראשונים ס"ל דבחזרת הרבית מתקן לאוניה ולדבריהם אף מיתומים מוציאין: ומכל מ"ש ע"ל לנו לענין דינא דאפטורפוס אלמנה ויתומים גדולי שהלוו בר"ק אפי' אם פבר לקח האפטורפוס הרבית ונתן להם מוציאין מידם לנה למלנה קרינן בהו ומה ש'לקח האפטורפוס פאלו לקחו היתומים דמי דידם פידו נאפילו הריב"ש ז"ל לא קאמר אלא ביתומים קטנים דלאו בני מיעבד מצוה ניהו וכן נרא' להוכיח מהתוספתא דקתני עובד פוכבים שנעשה סנטר לישראל אסור ללות ממנו ברבית וכתב הריב"ש בס"ב ש"ה דאם עשה פן הני רבית קצוצה מדקא אסר ליה ללנה לעשותו דבאבק רבית אין הלנה מןזקרה שלא לעשותו והגם פי יש חולקין ע"ז דס"ל דבאבק רבית גם פן הלנה עביד איסורא מ"מ מדברי הרשב"א ז"ל בפת"ש מבוואר דהכי ס"ל ונהר בעל התרומה בח"ב הביא התוספתא וכתב ג"כ דהני ר"ק אלמא דאע"פ דהישראל לא התנה באותו רבית וג"כ לא לקחו הוא עצמו מיד הלנה אלא העובד פוכבים נתן והעובד פוכבים לקח וג"כ דאין העובד פוכבי' שלוחו של ישראל אפ"ה פנין דמעוה הישראל הוא דקא מלנה ולצורך ישראל מיד לנה למלנה קרינן בהו ואע"פ שאין שליחות לעובד פוכבים דכל כה"ג אין אנו צריכים לשליחות דמכי שקיל הלנה המעוה מיד העובד פוכבים ע"מ ליתן הרבית מיד נתחייב לישראל שהוא בעל המעוה ומהאי טעמא כתבו הפוסקים בישראל שהיה לו תנור ואפו עובדי פוכבים שם חמץ בפסח ונתנו לו פת בשכרו דזכה הישראל באותו חמץ ואע"פ שלא בא ליד הישראל עד לאחר הפסח מטעמא דשכר תנורו הוא ומיד זכה בהם והכי נמי הכא שכר מעוהו הוא דקא מתחייב לבעל המעוה ונמצא דעובד פוכבים מעשה דקורף הוא דעביד וכמו שכתב הריב"ש.

איכא דעדין יש לחלק כמ"ש לעיל דבגדון הרשב"א ז"ל לא התנו האלמנה והיתום עם האפטורפוס לתתם ברבית אלא האפור' מדעתו הוא דעבד מה שאין פן בדין התוספתא דנתן הישראל לעובד פוכבי' כדי להלוותה ברבית והלנה ג"כ אדעת' דהכי לנה אותם ונמצא דעובד פוכבים מעשה דקורף הוא דעביד ומ"מ מדברי הריב"ש ז"ל ס"ל תס"ה דפטר ליתומים מלהחזיר משום דלאו בני מיעבד מצוה ניהו משמע דכה"ג בגדולים מוציאין ואע"פ שהם לא לקחו מיד הלנה סי' ו' ומה שהתירו ליקח רבית על ידי שליח משום דאין שליח לדבר עבירה והקשו ע"ז מדין רבית ע"י עובד פוכבי' דאסור וכתב בד"מ דעובד פוכבים שאני דכיון דלאו בר חיובא הוא יש שליח לדבר עבירה וכדאמרינן בפ"ק דמציעא דכל היכא דשליח לאו בר חיובא מחייב שולחו עכ"ל וק"ל ע"ז דהרא"ש שהרמ"ה והנ"י והר"ן ז"ל פסקו פשינוי'א בתרא דרב סמא שם דקאמר דכל היכא דאי בעי עביד אי בעי לא עביד אין שליח לדבר עבירה וא"כ ברבית ע"י עובד פוכבים נמי נימא פנין דאי בעי לא עביד אין שליח לדבר עבירה: אכל נראה לע"ד דהמלנה מעוהו ברבית ע"י עובד פוכבים אע"פ שאין שליחות לעובד פוכבים ה"ז אסור מדינא דכיון דהעובד פוכבים לא זכה במעוה ישראל המשלח שהרי לא נתנם בידו אלא כדי שיתנם לישראל ברבית

פי לקחם הלנה מיד עובד פוכבים ע"מ לתת הרבית ה"ז רבית קצוצה שהרי מעותיו של ישראל הם וכיוצא בזה פתב הריב"ש ז"ל בסי"ש"ה על מעות ישראל המופקדים ביד העובד פוכבים כדי שיתגם לישראל ברבית דהוי רבית קצוצה ואע"פ שמקבלם מיד העובד פוכבים משום דעובד פוכבים מעשה קוף הוא דקעביד ואע"פ שאין ישראל המלנה פסק עם הלנה ברבית מה בכך ס"ס מעותיו של ישראל הוו וע"מ פן שקיל להו לנה כדי לתת רבי' וכי שקיל העובד פוכבים הרבית מיד הלנה ה"ז לא זכה בהם לעצמו וצריף להחזירם למלנה ושפי' קרינו ביה רבית הפא מיד לנה למלנה פדמוכח מעובד דמר בריה דרבינא דהוצרף לומר שכר אמירה קא שקיל הא לאו הכי הנה קרינו ביה רבית הפא למלנה נאפי' הוא ע"י שליח וכמ"ש הריטב"א ז"ל שם.

והבעל התרומות בשער מ"ו חלק ז' פתב ועובד פוכבים דיהיב מעות לישראל כדי שיקלם ברבית אף ע"פ שאין שליחות לעובד פוכבים מ"מ ישראל המלנה אותם לא קניל וזוי ומאי עביד מעות דעובד פוכבי' ניהו ורבית דעובד פוכבי' הוא יע"ש: ומעתה בישראל המלנה מעותיו ברבי' ע"י שליח אע"פ שאין שליח לד"ע מ"מ מעותיו של ישראל הוו וע"מ פן מסרם לשליח כדי שיתגם לנה ברבית והלנה ג"כ אדעתא דהכי לקחם דל מהכא השליחות ה"ז הלנה נתחייב לתת הרבית וגבי גבאי צדקה שמלוים ברבית פתב הבעל התרומות דהוי רבית קצוצה משום דשליח עניים הוי נאפי' המתיר לא קאמר אלא משום דאין לממון זה בעלים ידועים אבל משום דאין שליח לד"ע לא התירו נאפי' לדעת ר"א"ם ז"ל שהביא המרדכי דאין שליחות לעובד פוכבים אפי' לחומר ומהביא ראיה מהתוספתא דקתני ישראל שא"ל לעובד פוכבים הנה לה שצרכה והלנה מעותי ברבית דשרי משום דאין שליחות לעובד פוכבים יע"ש מ"מ מדבריו מוכח דאם השליח ישראל ה"ז אסור ומלבד זה כבר כתבו הראשונים דהתוספתא מייירי שהעובד פוכבים קיבל עליו אחריות המעות והכי אמרו לה בירושלמי זה הפלל כל שבאחריות עובד פוכבים שרי והב' התרומות פתב דאותה גירסא טעותא היא וה"ג בתוספתא מעותיו של ישראל המופקדו ביד עובד פוכבים אסור ללנות ממנו ברבית וכתב בח"ב דאפי' קיבל עליו העובד פוכבים אחריות המעות נאפילו מאונסי' אעפ"כ הרי הן פממונו של ישראל שהרי העובד פוכבים במצונותו ולצרכו הוא מצוה אותם ואסור מן התורה וזהו פדעת הריב"ש: סימן ז ובמעות של הקדש עניים אי שרי להלוותם בר"ק הנה הרשב"א ז"ל נטה סברתו להתיר מטעם דמעות אלו אין להם בעלים ידועים ואין פאן מלנה דגזבר לא בשל עצמו הוא מלנה ונמצא שאין הרבית פא מלנה למלנה ע"כ והרא"ש ז"ל פליג עליו וס"ל דהקדש עניים רעהו קרינו ביה ועיין בב"י בח"מ סי' רכ"ז שפתב ר"י משם הגאון ז"ל דבהקדש עניים אין להם אונאה ונראה דה"ט דס"ל דבהקדש עניים לאו אחיו מיקרי יע"ש ולע"ד נראה לאיסור' והיינו טעמא דכינן דממון זה הקדישוהו בעלים לעניים שאינן ידועים עדין לא זכו ביה עניים זכיה גמורה נאפי' אם מסרם לאחר לחלקם לעניים נהי דלא מצוי להחזיר ביה נאפי' בדיבור לחוד משום בפיה זו צדקה אבל הא נדאי אי מתשיל על גדרו אין פאן זכיה לעניים וכינן דמצוי לאיתשולי עליה ממון דידיה הוא והכי אמרו בפ"ג דפסחים אין מפרישין חלה ב"ט דלמא יחמיץ ועבר על פל נראה דשלה קרינו ביה מטעם דכידו לאיתשולי עלי'.

וכ"ת סוף סוף הגי זוני כי מסרם לגזבר להלותם ברבית ע"מ שישלקו הפירות והקרן
יהא קניינים אין הגזבר עושה אלא שליחות עניינים ודמי למי שאמר ללנה אני אתן לה מנה
של פלוני שילנה לה ותתן לי עשרים דינרים בכל שנה או לעניינים דאין הלנה מתחייב
ברבית לבעל המעות אלא לאדם אחר ואין הרבית בא למלנה דאין להם זכיה פלל על
דמי דרביתא זה אינו דאמדינו דעתיה דמקדיש שפונתו הוא לעשות צדקה בכל עת
ובהדיא פירש שיתנו המעות בריוח וישלקו הריוח לעניינים והגזבר שליחותי דמקדיש קא
עביד לזכות בעדו לעניינים ותחשב לו לצדקה למקדיש המעות ועניינים כי שקלי רוןקא
משל מקדיש שהיא בעל המעות שקלי ובירושלמי פ"ק דקדושין גבי תנהו לעני ואקדש
אני לה בעי במאי מקדש' אר"י העני זכה לאשה ונמצאת העני זוכה ממנה ובמ"א כתבתי
דמי שושבע שלא ליתן לעני פלוני לא מצוי ליתן לגזבר ועני יקח מן הגזבר מה"ט גופ'
וכן הוא דעת הרשב"ץ ז"ל: איברא דכ"ז אינו אלא במעות שהקדיש לעניינים דאין
המקדיש סילק עצמו מהם לגמרי להפקירם אלא רוצה שיהיו קניינים לעולם א"נ באדם
אחר שהקדיש סוף מאה לעניינים ומסרם לאחר לחלקם לעניינים סתם אין דעתו לסלק עצמו
מהם לגמרי עד שיבאו ליד עניינים ונמצא עניינים נהנים ממנו.

אבל אי גבו לעניינים סתם נראה דמשעיה שפאו ליד גבאי כל אחד סילק עצמו ממה שנתן
כמ"ש הנמקי יוסף בפ' נגמר הדין ובפרק הגזול בתרא דנמצאו מעות אלו הפקר לעניינים
ואין פאן בעלים פלל: וראיתי למהרי"ט ז"ל בי"ד סי' מ"ה שהעיד שבא"י נהגו להתיר
להלות מעות עניינים ברבי קצוצה במעות שהוקדשו ע"מ שיהא הקרן קניינים ומהפירות
יעשו מהם צדקה והוא ז"ל כתב לקניינים המנהג מטעם דהני עניינים לאו בעלי הממון מיקרו
פינו שאין להם בגוף הקרן ודמי למי שמלנה מעות חבירו כדי ליקח רבית לעצמו והבי'
ראי' מההיא דברי' דרב פפא דאמר רב פפא כל כי האי גישקול לא אסר' תורה אלא
רבית הבא מלנה למלנה יע"ש ולכאורה הנה קש' עליו דא"כ אמאי איצטריוה שם לומר
הכא שכר אמיר' קא שקיל וראיתי בחי' הריטב"א ז"ל שם דאיצטריוה לזה הטעם דאעפ"י
שלא נתרצה המלנה להלות לזה עד שנתן ד' זוזי שרי יע"ש ועדין יש לגמגם על ראיתו
דהתם לא הנה לוקח המעות מאביו ומלנה אותם וגם מדברי הריב"ש בס"ה אין
נראה פן, יע"ש ונראה דאף כה"ג הרי אלו העניינים מלנה מיקרו דאם המקדיש פבר
נסתלק עצמו מאותם מעות שהקדיש וזיכה אותם לעניינים אלא שתנאי הטיל בהקדשו
שיהא קניינים לעולם כמי שנותן מתנה לחבירו והתנה עמו ע"מ שלא ימכרנה לעולם אלא
שיהא קניינת בידו של מקבל ויהנה ממנה א"כ ודאי אסור ואם הקרן של בעלים ונתנם
לגבאי להרויחם וישלקו הריוח לעניינים א"כ בעלים הוו המלוים וראיתי בספר לחם רב
שכתב דבעל שהלנה מעות מנכסי מלוג של אשתו ברבית דלא הני רבית קצוצה פינו
דאין לבעל בנכסים כי אם קנין פירות ולא מלנה קא חשיב פינו דאינו מיקרי כספו יע"ש
ולע"ד אין נראה פן דהרשב"א ז"ל בתשו' סי' שס"ו כתב ז"ל ואף היא כשנותפות אף
בולדות של נכסי מלוג שלה דהיא היא אוכלת פירות כבעל דלא תיקנו לו אלא משום
רווח ביתא וכן כתב הר"ן ז"ל בתשו'.

מכל זה נראה דהכא הני ר"ק שהרי האשה שהיא בעלת המעות יש לה זכות בריוח
שהרויח הנכסים ועיין תשוב' להר"ן כ"י שהביא בספ' כנה"ג הנדפס עתה בס"ה ק"ס
שכתב בנותן נכסיו מהיום ולאחר מיתה דאסור ליתנם ברבית: סימן ח במה שאמרו

דברבית קצוצה אם הניח להם אביהם דבר מסויים חייבים להחזיר מפני פבוד אביהם יש לחקור אם כופין אותם על כך מי אמרין פיון דמשום פבוד אתה מחייבם אין כופין אותם על כך להוציא מידם בב"ד דהוי מצות עשה שמתן שכרה בצדה ואין ב"ד של מטה מוזהרין עליה אמנם ראיתי להרב בעל כ"מ בפ"ו מהלכות ממרים שפתב ליישב דברי הרמב"ם ז"ל במה שפתב דהממזר חייב על פבוד אביו דלא תיקשי עליו ממה שאמרו בפרק הרבית ואי פשלא עשה תשובה מי מחייבי קרי פאן ונשיא בעמה וכו' אלמא דכל שלא עשה תשובה לא מחייב בכבודו דגבי רבית היינו טעמא דלא מחייב משום דקי"ל דכבוד משל אב ומשום הכי כל שלא עשה תשובה אין חייבים להחזיר וכי עשה תשובה היינו טעמא דחייבים משום דהנה ליה ההוא פרה פאלו לא הורישו לבניו מאחר שהנה בדעתו להחזירה עכ"ד ואיכא למילף מיניה דכופין אותם בדין ומוציאין מידם לפי הטעם שנתן.

הן אמת דיש לגמגם קצת בדבריו דאם פן מאי אייריא דבר מסויים ואפ"י כי אינו מסויים נמי יחזירו אותו פיון דעשה תשובה והנה רוצה להחזיר ואין בדעתו להורישו לבניו ועוד דלפי דבריו יראה דאין לחלק בין הניח להם אביהם או שאר מורישם.

אבל ליישב דברי הרמב"ם ז"ל יראה לע"ד עם מה שכתבו התו' בפרק הכותב דף פ"ו גבי פריעת ב"ח מצנה וכופין אותם דה"ד בהניח להם אחריות נכסים אבל לא הניח להם אחריות נכסים אין כופין אותם משום פבוד אביהם דהוי מ"ע שמתן שכרה בצדה והא דחייבים להחזיר פי הניח להם אביהם פרה של רבית לאו משום פבוד הוא אלא משום דאיכא בזיון עכ"ד נמצא דבכבוד לחוד אין כופין אמנם אי איכא נמי בזיון כופין והיינו דוקא פשעשה תשובה אבל אם לא עשה תשובה אף דחייב בכבודו אין כופין אותם להחזיר משום בזיון דנשיא בעמה פתיב ועל פי זה פאו דברי הרמב"ם ז"ל על נכון ולמדנו לנדון דיין דכופין אותם סימן ט האומר לחברו דבר עלי לשלטון ואלנה לה מעות אם יש בה משום רבית אם לא: תשובה גרסינן בפרק הרבית דף ס"ג מ"ט אמרו רבנן פוסקין על שטר שבשוק משום דא"ל שקלא טובותיה ושדיי אחזרי ופריה והא בעי למיתב זוזי לספסירא ומשני דיהיב ליה ע"כ ודקדק הרמב"ם ז"ל שכל שהמלנה מרויח בסבתו של לנה אע"פ שאין הלנה נחסר פלוס הרי זה אסור הלכה האומר לחברו דבר עלי לשלטון ואלנה לה הרי זה רבית קצוצה אם הוא דבר שנוטלין שטר עכ"ד ולע"ד נראה דלאו כולי עלמא מודו בהאי סברא שהרי בפ"ק דקדושין אמרין המקדש בהנאת מלנה הרי זה מקודשת ואסור לעשות פן משום הערמת רבית ואוקמוה דאירי בארנוח לה זימנא ופירש רש"י ז"ל ולא הוי רבית גמור דלא קץ לה מידי ולא מידי שקל מינה עכ"ל נראה מדבריו דאע"פ דמטיא ליה הנאה למלן' בסבת הלנה שהרי קנת' אותה לאשה והוי מידי דשקלי עליה שטר מיהו פיון דאין אשה נחסרה פלוס מממונא לא חשיב נפש: איברא דראיתי להרמב"ם ז"ל שם שתיקצו לפי שיטתו וז"ל דאגר נטר לא איחסר פלל אלא פשנותן הלנה למלנה וזו אינה נותנת לו פלוס ואם מפני שמקנה עצמה לו הרי הוא קונה אדון לעצמו עכ"ד.

ותמוהים הם אצלי דאדרבא איכא אשפחן דגבי מוחר הנאה מחברו אמרו דאסור ליה להשיא את בתו משום דהוי כמוסר לו שפחה לשמשו וה"נ אמרו בההיא עובדא דאנסביה

איתתא להווא חרש וכתבו לה מאה זוזי מהאי טעמא גופיה דאי בעי שפחה לשמשו לא מזבנין ליה.

אמנם מדברי התוס' נראה דאזלי בשיטת הריטב"א שכתב בפרק הריבית שכתבו בשמעתין דקדושין דלא נהירא להו מה שפירש רש"י ז"ל דרבית קצוצה לא הוי פיון שאין האשה נותנת פלום שהרי פיון שהיה צריף לתת לה פרוטה בקידושיה והשתא לא יתיב לה פלום הוי פאלו נתנה ליה פרוטה ממש דהוי רבית גמור יע"ש וזה נוטה למ"ש הריטב"א ז"ל אבל כל הראשונים פולס פה אחד פירשוה לשמעתין בפירוש רש"י ז"ל ולא חששו מה שהקשו התוס' לאמר דהוי רבית גמור דנהי דלדידן קא משתרישי לי שה"ה צריף לתת פרוט' בקידושיה והשתא לא יתיב לה פלום מ"מ אין האשה נחסר' פלום מממונא דלא שקיל מינה פלום וממילא קא משתרישי לי וכיון דהיא לא נחסרה פלום לא הוי רבית גמור דלא מצינו תרביית בלא נפש ואין לומר דהכא נמי נחסר' היא מממונא שהיתה יכולה לשקול פרוטה בקידושיה והשתא לא שקלת פלום.

שהרי יכול היה לקדש' בשטר בלא שום קמון ונמצא דאין זו מחסרת פלום ואע"פ שהקנ' את עצמה לו לפי זה איכא למימר דכ"ע יודו לסברת הריטב"א דהאומר לתבירו הריני מלנה לה ודבר עלי לשלטון דהוי רבית קצוצ' פיון שהוא דבר שנותנים עליו שטר והשתא שביק לי שכתרו בשכר ההלנא' חשיב פאלו יתיב לי פרוט' ממש וגבי מוחר הנאה מתבירו אמרי' דבאתרא דשקלי אגרא אינו יכול ללמדו בחנם דנמצא שנה מוחל לו שכתרו וקמתהני מוחר מנכסי מדיר: איברא דעדיין איכא לפלוגי ולומר דמוחר הנאה שאני דכל היכא דמטיני' ליה הנאה דקא משתרישי ליה ה"ז אסור שהרי מהנהו פי עבד גביה בחנם שהרי משתרישי ליה במאי דהוי צריף לתת שטר אבל הכא גבי רבית פי עבד גביה בחנם בשביל שילנה לו אין זו אלא רבית מוקדמת ואינו אסור מן התורה והרשב"א פתב בתשו' הביאה הב"י סי' ק"ס וז"ל ועל הקהל שהוצרכו למעות אם יכולים ללות מעות מישראל ויפטרו אותו על המס שנתחייב לתת בשביל אותם המעות אלפי' דינרי' והשיב רואה אני שהוא רבית קצוצה מפני שהוא אינו חייב להם פלום וכו' ע"כ מדבריו נראה דאלו הנה חייב להם לא הנה ר"ק ואע"פ שבשכר ההלנא' היו מוחלים לו דאין לומר מפני שהוא רבית מוקדמת שהרי לא היו פוטרים אותו אלא לאחר שהיה מלנה להם אלא נראה דהיינו טעמא שכל המוחל לחברו מה שחייב לו כדי שילנהו לו מעות פיון דהשתא לא שקיל מינה פלום ברבית אלא שמוחל לו מה שהי' חייב לו כפר והני מעות פי אתו לידיה לאו בתורת רביתא אתו לידיה ואע"ג דהמקדש במחילת מלנה מוקדשת לאו משום דחשיב כנתינת מעות השתא דהרי המלנה אינה בעין אלא ה"ט משום דמטיא לה הנאה שהיתה נותנת פרוטה לאחר כדי שיפייסנו למלנה שימחול לו את חובו כ"כ המפר' שם ודמי למקדש לאשה בתרומת זמן דאע"ג דהשתא לא יתיב לה מידי ומטעם זה כתב הרמב"ם דאם תבע המלנה את חובו ואמ"ל הלנה דר בתצרי דלא הוי ר"ק פיון דבשעת ההלנאה לא קצץ אעפ"כ הרי זו מוקדשת בהנאה דמטיא לה שהיתה צריכה לתת פרוטה לאחר כדי שימתין לה ודלא כמו שכתב הרמב"ם ד בהשגות פ"ה מהלכות מלנה דחשיב כשעת מתן מעות.

ומכל מקום נראה דבנדון דידן לא מפקינן מידי מיד המלנה פינון דלא שקיל מינן מידי דרממנא אמר לא תקח ואם לקחת אהדר ליה פי היכי דנחסי' וזה לא שקיל מיניה מידי שקרי זה הלנה לא נחסר פלום כמה שדבר לשלטון ולא נתבטל ממלאכתו וזה ג"כ לא קצץ לו שכר על אותה אמירה: סימן י ואם מחל לו הרבית כתב הרא"ש שהמחילה מועלת אחר שלקחו פדי לפוטרו מלהחזיר כמו בגזל וכתב הב"י שפן הוא דעת הרמב"ם ז"ל ולע"ד נרא' דהר"מ ז"ל לא ס"ל לדהרא"ש וע"כ לא קאמר הר"מ ז"ל דמהני המחילה אלא היכא דינדעו שניהם דעבדו איסורא ואמר המלנה להחזיר כמבואר בדבריו דכל כה"ג דמידע ידעי דרבית אסור והמלנ' ג"כ חשש לאיסורא אז פי מחל לו הלנה בתורת מתנה הוא דקא מחיל נדמי למה שאמרו ת"ח מותרים ללות ברבית מה"ט דמידע ידעי דרבית אסורה ובתורת מתנה יתבי: והשתא דאחינא להכי איכא למימר דה"ה גמי אם עדיין לא לקח הרבית ולא רצה המלנה ללקחו מפני שידע שאסור וא"ל הלנה אני נותנו לה במתנה דמהני ומ"ש הרא"ש דקודם שלקחו לא מהני המתנה דסתם עובדי אדמה נותנים אותו במתנה גמורה פדי שימצאו ללות אינה טענה דאדרבה מלישנא דאמרו דת"ח מותרים משום דמידע ידעי דאסור ובמתנה יתבי משמע דשאר בני אדם לאו משום מתנה קא יתבי אלא בשכר מעותיו וכמ"ש התוס' בר"פ הגזל בתרא דזווי דרביתא גזל הוא דלאו משום מתנה יב' והריטב"א ז"ל ג"כ כתב דהני מחילה באונס דזווי אנסוה למיהב ליה שכר מעותיו ואפי' תימא דסתם עובדי אדמה נותנין אותו מתנה גמורה מ"מ לא קא יתבי אלא פדי שימצאו ללות ונמצא דמשום שכר מעותיו הוא דקא יתבי משא"כ כשאמר המלנה שאינו רוצה ליקח משום דידע דאיסורא עבד והלנה ידע דאיסורא קא עביד אי יתבי ליה משום שכר מעותיו דאז פי אמר ליה אני נותנו לה במתנה הרי זה גמר בדעתו לתת לו שום מתנה משום דעשה עמו חסד ולפי דעת הרא"ש ז"ל נראה דאחר שלקחו מהני המחילה אע"פ שלא ידעו דעבדו איסורא וגם המלנה לא אמר להחזיר ולשיטתן קא אזיל שפל רבית נותנים אותו במתנה גמורה ואעפ"כ התורה אסרי' ואחר שלקחו שעברו על הלאוין וליכא גבי' אלא מצות השבה משום נחי אחיה מהני המחילה כמו הגזל ולע"ד לא דמי דגזל שאני דכיון דמעיקרא מהני המחילה השתא גמי מהני משא"כ ברבית דכיון דמחיל' דמעיקרא לא מהני השתא גמי לא מהני ועוד דרבית לאו משום מתנה קא יתבי וכמ"ש היא בפי' דשמעתין דלא ילפינן רבית מאונאה דרבית דידע אימור הני מחילה קמ"ל דלא והני כמו גזל וכמ"ש התוס' בפ' הגזל פנ"ל: סימן יא מי שאמר לחבירו תן מנה ללוי מתנה ואלנה לה מעות מהו: וא"ל תנם לי ואני אעלה לה פדנה שאתה מעלה לעובד פוכבים הא מילתא איתן' בפירק הרבית דגרסי' שם ישראל שלנה מעות מן העובד פוכבים ברבית מצאו ישראל ה"ז אסור וכתבו התוס' דלאו דוקא א"ל ואני אעלה לה אלא אפי' א"ל ואני אעלה לעובדי פוכבים פינון דמשכר ההלוא' נותן לעובד פוכבים עפ"י הישראל ה"ז פמי שנתן לישראל מדין ערב כמו תן מנה לפלוני ואקדש אני לה דמקודשת מדין ערב וכ"כ הטור ב"ד ז"ל ואפי' אין המלנה חייב לעובד פוכבים פלום ה"ז ר"ק פלומר דמפקינן מינן מאי דיהיב לעובד פוכבים וכ"כ לה מהר"ם בהדיא הביאה המרדכי שם בפירקין ז"ל וגדולה מזו אמרו דאפילו ראובן האומר לשמעון מוזפינא לה ד' זווי ע"מ שתתן זוז אחד ללוי ההוא זווי יתירא מפקינן מראובן פינון דאיהו אוזפינה וקצץ עמו להוסיף זוז אחד עודף ע"כ אכל יש לי להבין בדבריהם במ"ש דמה שנתן לעובדי פוכבים

עפ"י דיבורו חשיב פאלו הגיע לידו אותו וזו נדימו אותו לתן מנה לפלוני דמקודשת מדין ערב דמשמע דהתם מאי דהוי מקודשת היינו משום דחשיב פאלו הגיע אותו מנה לידה.

ולע"ד סוגיא דשמעתין התם לא משמע הכי דמסיק שם אמר רבא וכן לענין ממונא וצריכא דאי אשמעינן קדושין משום דהאי איתתא ניחא לה בכל דהו ופירש"י ו"ל ואפילו בטובת הנאה בעלמא ע"כ משמע מהא דלא הוי טעמא משום דחשיב פאלו הגיע אותו מנה לידה ומאי דהוי מקודשת היינו באותה הנאה דיהיב מנה אפומה דאותה הנאה שניה פרוטה וכ"פ לה הריטב"א שם ערב לא ואע"ג דלא מטי הנאה לידה משמעבד פ"ל לא למימרא דלא מטי לי' שום הנאה דא"כ במאי משמעבד אלא לומר דאע"ג דלא מטי לידה הנאת מעות שהוציא המלנה ולא הגיע לידו של ערב לא פספס ולא שנה פספס אפ"ה משמעבד להנא דמטי ליה במה שהלנה לזה על אמונתו דהנאה בכל דוכתא חשיבא פכספס הקא נמי אע"ג דלא מטי לידה הנאת מנה עצמו מקנייא נפשם בההיא הנא דשוניא פרוטה דיהבי' מנה לפלוני בדיבורא עכ"ל וכ"ג"כ מדברי הרמב"ם ו"ל בה' אישות שכתב ו"ל האשה שאמרה תן דינר לפי מתנה ואקדש אני לה ונתן וא"ל הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שנתתי על פיך ה"ז מקודשת אע"פ שלא הגיע לה פלוס הרי נהנית ברצונה שבעש' ונהנה פלוני בגללה עכ"ל.

למדנו מדבריו דמה שנתן לאותו פלוני לא חשיב פאלו הגיע לידה ולהכי צריף שיאמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שנתתי על פיך וכן כתב הרשב"א ו"ל בחי': איברא דהטור בא"ה לא איצטריף שיאמר לה באותה הנאה שפן כתב א"ל תן מנה לפלוני ואקדש אני לה ונתן ואמר לה התקדשי במנה שנתתי לפלוני הרי זו מקודשת.

ונה נוטה למ"ש בי"ד דמה שנתן לאחר על פיו חשיב פאלו נתן בידו ולפ"ז צריכים אנו לומר דהא דקאמר רבא וכן לענין ממונא הוא גופא אשמעינן דלא תימא דלא חשיב פאלו נתן בידו ובקדושין ה"ט משום דבהנאה פל דהו מקדשה נפשה קמ"ל דחשיב פאלו נתן ממון בידו של מוכר ומכל מה שכתבנו ה"ל נראה לכאורה דנדון דידן שאמר לו תן מנה לפלוני ואלנה לה מעות דהרי זו במחלוקת שנוי דלדע' התוס' והטו' הרי זו ר"ק ומפקינן מראבן פל מה דיהי' שמעון ללוי ולפי דעת הרמב"ם והרשב"א והריטב"א ו"ל שכתבנו אפי' תימא דהוי ר"ק לא מפקינן מיניה דראובן אלא לפי טובת הנאה שהגיע לו במתנה זו וכמ"ש הריטב"א.

וכד דייקנין בה שפיר נראה דאפי' לדעת התוס' דס"ל דמה שנתן עפ"י עובד פוכבים חשיב פאלו נתן לישראל בנ"ד יודו דלא הוי הכי דע"כ לא אמרו הכי אלא היכי דקציץ המלנה עם הלוי שקר על הלנאתו וא"ל שאותו שקר יתנהו לעובד פוכבי' דאז מה שנתן הלנה לעובד פוכבים שליחותיה דישאל המלנ' קא עביד ובעדו נתנם לעובד פוכבים וכמ"ש הטור בסי' ק"ס.

משא"כ בנ"ד דלא קציץ עמו שקר על ההלנא וכי א"ל תן מנה לפלוני ואלנה לה האי תן דקא"ל תן לו במתנה קא"ל ובעד טובה שאתה עושה עמו אני ג"כ אעשה עמך טובה ואלנה לה מעות ומ"ה כתב הרמב"ם דאינה מקודשת אלא בשביל הנאה דמטייא לאשה במה שקבל אותו פלו' מתנה על פיך ואפי' לפי מה שנראה מדברי התוס' דטעמא דקדושין הוי משום דחשיב פאלו הגיע מנה לידה היינו משום דהבעל כפר הי' צריף לתת לה פספס

כְּדֵי לְקַדְּשָׁהּ וּבִלְאוּ הִכִּי לֹא הָיוּ סָגִי דְהִשְׁתָּא כִּי א"ל תֵּן מְנָה לְפִלוֹנִי וְאַקְדֵּשׁ לִּי אֶנּוּ
מְפָרְשִׁים דְּבִרְיָה דְהִכִּי קא"ל אוֹתוֹ הַכֶּסֶף שְׁאַתָּה צָרִיךְ לְתַתּוּ לִי לְקַדְּוִשִׁין תְּנֶהוּ לְפִלוֹ'
דְּהִשְׁתָּא כִּי יְהִיב הַבַּעַל לְאוֹתוֹ פ' שְׁלִיחוּתָא דִּינְדָה קָא עֵבִיד וּשְׂכַר הַקְּדוּשִׁין הוּא דְקָא יְהִיב
לָהּ מִשָּׂא"כ בְּאוֹמֵר תֵּן מְנָה לְפִלוֹ' וְאַלְנָה לָהּ פִּינּוּן דְּאַפְּשֵׁר לוֹ לְהַלּוּוֹת בְּלֹא שְׂכָר כִּי א"ל
תֵּן מְנָה לִפ' לָאו מִשּׁוּם שְׂכָר הַלְּוָאָתוֹ הוּא דְקָא"ל דְּאַחְזוּקִי אִינְשֵׁי בְּרִשְׁיַעִי לֹא מְחֻזְקִינּוּ
אַלָּא מִשּׁוּם מַתְּנָה הוּא דא"ל שְׁיִתְּנִן מַתְּנָה לְפִלוֹ' מְשַׁלּוּ וּבְעֵד טוֹבַת הַנְּאָה זֹאת יְלִנָּה הוּא
לוֹ ג"כ.

וְהַגַּם דְּרֵאִיתִי לְהַרְיֵטְבִּי"א בַּחֲזִי לִפ' הַרְבִּית שְׂפַתְבּוֹ ו"ל וְהִיכָא דא"ל תֵּן דִּינָר לִפ' וְאַלְנָה
לָהּ ה"ז ר"ק וְאַע"ג דְּלֹא אָתוּ זִוְי לִיד הַמְּלִנָּה מ"מ מַה שְׂנוֹתָן עִפ"י נָתַן דְּאַפִּי' א"ל זָרְק
דִּינָר לְיָם וְאַלְנָה לָהּ הָרִי הוּא כְּאֵלוּ הִגִּיעַ לִידוֹ וְחִזּוּר וְזָרְקוּ לְיָם פִּינּוּן שְׁנָה עִפ"י זָרְק כִּפִּי
ר' בְּשֵׁם הַרְמַב"ן עכ"ל הִנֵּה מְלַבֵּד דְּזָה הָיוּ אִיפְכָא מִמָּה שְׂפַתְבּוֹ הוּא עֲצָמוֹ בְּחִידוּשֵׁי
לְקַדְּוִשִׁין דְּמָה שְׂנָתָן לְאַחֲרִים עִפ"י לֹא חֲשִׁיב כְּאֵלוּ הִגִּיעַ לִידָה אַלָּא שְׂמַתְקַדְּשַׁת בְּהַנְּאָה
כָּל דְּהוּ שְׂנַעְשָׂה דִּיבּוּרָה.

עוֹד קָשָׁה עָלָיו דְּכִפִּי הַנְּרָאָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' וּמְהַר"ם ו"ל שְׁהַבְּאִיתִי דְּלֹא אָמְרוּ הִכִּי אַלָּא
דְּקֻצְצָא עִמֵּי שְׂכָר עַל הַהַלְּוָאָה וּמַתְּנָה עִמּוֹ שְׁיִתְּנֶהוּ לְאוֹתוֹ פִּלוֹ' דְּכִי נּוֹתַן לָהּ שְׁלִיחוּתִי'
דְּמִלְוָה קָא עֵבִיד אַבְּל כִּי לֹא קֻצְצָא שְׂכָר עַל הַהַלְּוָאָה לֹא חֲשִׁיב כְּאֵלוּ הִגִּיעַ לִידוֹ דְּמֵאִי
דִּיְהִיב זֶה לָאוּ מְשַׂכְּרַת הַהַלְּוָאָה הוּא דְקָא יְהִיב אַלָּא מַתְּנָה בְּעֵלְמָא וּמ"מ בנ"ד שא"ל תֵּן
אַתָּה דִּינָר לְפִלוֹנִי מַתְּנָה וְאַלְנָה לָהּ נְרָאָה דכ"ע מוֹדוֹ דְּלֹא הָיוּ רַבִּית קְצוּצָה: סִימָן יב צד
אַחַד בְּרַבִּית לְכַאוּרָה נְרָאָה מְסוּגִינּוּ דְּעֵרְכִין דְּהָיוּ אִיסוּרָא מִן הַתּוֹרָה וְהִכִּי אָמְרוּ בְּהַדְּיָא
בִּירוּשְׁלַמִּי אִיבְרָא דְּגַבִּי מְשַׁכְּנִן לוֹ בֵּית וְא"ל לְכַשְׁתַּרְצָה וְתַמְכַּרְנָה לֹא תַמְכַּרְנָה אַלָּא לִי
דְּאַסוּר מִשּׁוּם דְּהָיוּ צד אַחַד בְּרַבִּית כְּתַב הָרַב בַּעַל הַתְּרוּמוֹת בְּשַׁעַר מ"ו ח"ג ס"ס ד' דְּלֹא
הָיוּ אַלָּא אַבְּק רַבִּית יע"ש וּכ"כ בְּהַגְּהַת אֲשִׁירִי בְּסוּגִינּוּ דְּפָרְק הַרְבִּית וּכְבָר רֵאִיתִי לְהַב"י
בְּסִי קע"ב שְׁהַרְגִישׁ בְּזָה.

וּכ"כ קָשָׁה עַל מ"ש הַרְשֵׁב"א בְּסִפְר תּוֹלְדוֹת אָדָם סִי קע"ד שְׂאָם הַלְּוָה לְחַבְּירוֹ אַלְף
דִּינָרִי וְקַבֵּל עָלָיו הַלְּוָה בְּשַׁעַת הַהַלְּוָאָה לְסַלֵּק מֵעַל הַמְּמוֹן הַהוּא כָּל מַס שְׁיִוְטַל עָלָיו דְּלֹא
הָיוּ אַלָּא אַבְּק רַבִּית דְּאַפְּשֵׁר שְׁלֹא יְבַקֵּשׁ הַמְּלִיךְ מַס כָּל אוֹתָם הַשְּׂנִיִּים וְכִינּוּן דְּאַפְּשֵׁר כֵּן
וְאַפְּשֵׁר כֵּן הָיוּ צד אַחַד בְּרַבִּית עכ"ל נְרָא' מְדַבְּרֵי דְּצד א' בְּרַבִּית לֹא הָיוּ אִיסוּרָא מִן
הַתּוֹרָה וּכְבָר רֵאִיתִי לְמַהַר"ש בְּתַשׁוּ' מְהַר"ש הַלּוֹי שְׁיִיִּשֵׁב זֶה יע"ש: אַבְּל לע"ד נְרָאָה
דְּכָל כַּה"ג דְּהָיוּ סָפֵק אִם יְהִי רִינוּחַ אִם לֹא לֹא חֲשִׁיב רַבִּית קְצוּצָה פִּינּוּן דְּלֹא הָיוּ קְצוּצָא
בְּשַׁעַת הַהַלְּוָאָה וְנְרָאָה מִהִיא דְּמִשְׁפַּתָּא בְּלֹא נְכִיִּיתָא דְּאַמְרוּ בְּרִישׁ פְּרָקִין דְּלֹא הָיוּ כִּי
אִם אַבְּק רַבִּית וּפְיִרְשׁ רש"י ו"ל דְּטַעְמָא פִּינּוּן דְּזִימְנִין אִין עוֹשִׁין פְּיִרוֹת שְׂכַפְּרָמִים לוֹקִין
אִין זֶה רַבִּית קְצוּצָה וע' תּוֹס' דְּעֵרְכִין דָּף ל"א וּבְפָרְק הַרְבִּית דָּף ס"ד ע"ב.

אִיבְרָא דְּלַקְמֵן בְּסוּגִינּוּ דְּפָרְק הַרְבִּית דָּף ס"ז מוּכַח דְּאַפִּי' כַּה"ג דְּהָיוּ סָפֵק אִם יְהִי רִינוּחַ
אִם לֹא כָּל הִיכָא דְּקֻצְצָא וְא"ל שְׁיִאֲכַל בְּשַׂכְּר הַלְּוָאָתוֹ הָיוּ רַבִּית גְּמוּרָה דְּקָאֵמַר עֲלֵה דְּהִיא
עוֹבְדָא דְּאֵת וְנוֹלָא דְּהָיוּ אַבְּק רַבִּית מְשַׁכְּנָתָא מֵאִי הֵתָם מִשּׁוּם דְּלֹא קִיץ וּפְיִר' רש"י ו"ל
לֹא קִיץ לָהּ לֹא קֻצְצָא לִיהָ בְּפִירוּשׁ שְׁיִאֲכַל הַפְּיִרוֹת אַלָּא סָתָם וְהוּא יָרַד וְאַכַּל.

וְרֵאִיתִי בְּחַיֵּי הַרִיטְבָּ"א וְ"ל שֵׁם שְׂדַח' פִּירוֹ' רִש"י דְּאִינוּ נִכּוֹן דְּכִינּוּן דְּמִשְׁכָּן לֹא סֵתֵם וְהוּא אוֹכַל פִּירוֹת וְהִקְרָן קִינִים הָרִי זֶה פְּקוּצֵץ וּסְתַמּוּ פְּפִירוּשׁוֹ לְכֹן פִּירוֹשׁ דְּמֵאֵי לֹא קִין דְּקֶאֱמַר הִינּוּ שְׂאִין הָרִינוּחַ קְצוּץ דְּאֶפְשָׁר שְׂלֵא יְהֵא שֵׁם רִינוּחַ וְעַל פִּי זֶה יִתְיַשְׁבַּ שְׂיִטַת הָרֶמְב"ם וְ"ל בַּפ"ו שְׂפֵתַב דְּמִשְׁכָּן לֹא הַשְׂדָּה וְהַתְּנָה עִמּוֹ ע"מ שְׂיֵאכַל פִּירוֹתָיו דְּאִינוּ אֶלָּא אֲבָק רַבִּית דְּזִמְנִין דְּלֹא יִרְוִיחַ וְכֹן נִרְאֶה שֶׁהוּא דַעַת הַטּוֹר וְ"ל רִישׁ סִי' קַע"ב וְ"ל מִשְׁכּוֹנָא שְׂמִשְׁכָּן לֹא שְׂדָהוּ לְאַכּוֹל פִּירוֹת נִרְאֶה מְדַבְּרִי דְּאִינְרִי פִּשְׁפִּי' לְאַכּוֹל הַפִּירוֹת: אֵיבְרָא דְלִפִּי זֶה קִשָּׁה מֵאֵי דְסִינִים דְּלַדְע' רִש"י וְ"ל בְּאַתְרָא דְּמִסְלָקִי בְּלֹא נִכְיִיתָא הֵוִי אֲבָק רַבִּית וְלַע"ד זֶה אֵינוֹדְלַדְעַת רִש"י וְ"ל כָּל שֶׁהַתְּנָה בְּהַדְּיָא שְׂיֵאכַל הַפִּירוֹת הֵוִי רַבִּית גְּמוֹר וְעַ' בְּתוֹס' גְּבִי אֵין מְקַבְּלִין נַצ"ב מִיִּשְׂרָאֵל דִּף ע' שְׂפֵתַבּוּ דָּאֵם לֹא פָּסַק דְּמִי הַשְׁבַּח אֶלָּא שְׂאֵם יִרְוִיחַ יִתֵּן לֹא הַחֲצִי לֹא הֵוִי רַבִּית קְצוּצָה וְלִפִּי זֶה מִי שֶׁהִלְוָה לְחַבְּרֹו ע"מ שְׂיִתֵּן לֹא מַחֲצִית מֵה שְׂיִרְוִיחַ בְּאוֹתָם מְלוּה לֹא הֵוִי אֶלָּא אֲבָק רַבִּית.

(א"ה ע"כ מְצַאֲתִי וְנִרְאֶה לַע"ד דְּהַעוֹלָה מֵהָאֱמוּרָה דְּבַצְדָּא אֶחָד בְּרַבִּית אֵיכָּא ד' סְבָרוֹת דְּרִש"י לִפִּי מ"ש הַתּוֹס' בְּמִקּוֹמוֹת הַנּוֹ' לַעֲלִיל ס"ל דְּבַבִּית הֵוִי אֵיִסּוּרוֹ מִן הַתּוֹרָה וּבְשְׂדָה הֵוִי אֵיִסּוּרוֹ דְּרַבְּנָן וְכֹן נִרְאֶה דְּס"ל לְהָרֶמְב"ם ע' בַּפ"ו דִּין ז' וְר"ת וְ"ל לִפִּי מ"ש הַתּוֹס' ס"ל דְּכָל צַד אֶחָד בְּרַבִּית הֵוִי אֲבָק רַבִּית וְאֵין מוֹצִיאֵין מִמֶּנּוּ וְהַב"ח בְּסִי' קַע"ב רְצָה לֹאֲמַר דְּגַם הָרַב בַּעַל הַתְּרוּמוֹת ס"ל הָכִי יַע"ש וְלַע"ד אֵין נִרְאֶה כֹּן דְּבַפִּירוֹ' פֶּתַח הָרַב בַּעַל הַתְּרוּמוֹת בְּשַׁעַר מ"ו ח"ב סִי' ט' דְּצַד אֶחָד בְּרַבִּית הֵוִי רַבִּית קְצוּצָ' יַע"ש וּשְׁנֵי סְבָרוֹת אֵלוֹ מוֹדִים דְּגְבִי מִשְׁכָּן לֹא בֵּית וּא"ל לְכַשְׁתַּרְצָה וְתַמְכַּרְנָה לֹא תַמְכַּרְנָה אֶלָּא לִי דְלֹא הֵוִי פִּי אִם אֲבָק רַבִּית וְאֵין מוֹצִיאֵין מִמֶּנּוּ וְהִינּוּ טַעְמָא דְּכִינּוּן שְׂדָה לֹא נִתְחַיֵּיב לִיתֵּן אֶלָּא הַדְּבָר תְּלוּי בְּרַצוֹנּוֹ לֹא הֵוִי ר"ק כַּמ"ש א"א הָרַב וְ"ל אֶמְנָם הַרִיטְבָּ"א ס"ל דְּאֶף בַּכָּה"ג הֵוִי ר"ק ע' בְּחַי' רַב בְּצַלְאֵל דִּף קַמ"ו ע"ג): סִימָן יג גְּרָסִינוּ בְּפֶרֶק הַרַבִּית מְכַר לֹא בֵּית וּא"ל לְכַשְׁיֵהוּ לִי מְעוֹת הַחֲזִירִים לִי אִסּוּר מֵאֵן תִּנָּא דְלֹא כַר"י דְּאָמַר צַד אֶחָד בְּרַבִּית מְוִתָּר ע"כ וְלִכְאוּרָה נִרְאֶה דָּאֵם עֶבֶר וְהַתְּנָה כֹּן הָרִי הַמְּקַח תְּלוּי וְעוֹמֵד דָּאֵם הִבִּיא אֶת הַדְּמִים הַמְּקַח בְּטַל מַעֲיָקְרָא וְאִם לֹא הִבִּיא הוּא אֶת הַדְּמִים וּמֵת נִתְקַיֵּים הַמְּקַח מַעֲיָקְרָא וְכֹן נִרְאֶה מְדַבְּרִי הַתּוֹס' שֵׁם וּמַש"ה מוֹקִי לָהּ דְלֹא כַר"י דְּאָמַר צַד אֶחָד בְּרַבִּית מְוִתָּר.

אֲבָל מְדַבְּרֵי הָרֶמְב"ם וְ"ל שְׂפֵתַב בְּהַלְכוֹת מְלוּה וְ"ל הַמּוֹכֵר בֵּית וּא"ל הַמּוֹכֵר כְּשִׁיֵּהוּ לִי מְעוֹת הַחֲזִיר לִי הָרִי זֶה לֹא קִנְיָה ע"כ מִשְׁמַע שְׂאִין כָּאֵן מְכִירָה פְּלִל ה"נ מְדַבְּרֵי הַטּוֹר בִּי"ד סִי' קַע"ד שְׂפֵתַב וְ"ל אִסּוּר הַלּוֹקֵחַ לְאַכּוֹל פִּירוֹת שְׂאֵן כָּאֵן מְכַר אֶלָּא הַלּוֹאֶה פִּינוֹן שְׂצָרִיף לְהַחֲזִיר בְּכָל עַת שְׂיִרְאָה ע"כ וְכ"נ דַּעַת הָרִשְׁב"א שֶׁהִבִּיא שֵׁם הַב"י יַע"ש וְלִפִּי זֶה נִרְאֶה דְּהַפִּירוֹת הֵם שְׂל מוֹכֵר וְנִרְאֶה דְּכָל הֵנִי רַבְּנוֹתָא לֹא הֵוִי גְרָסִי הֵכָּא דְלֹא כַר"י דְּכָל כַּה"ג אִפִּי ר"י מוֹדָה דְּכִינּוּן שֶׁהַתְּנָה לְהַחֲזִיר לְעוֹלָם ה"ז לֹא גָמַר וְהַקְּנָה.

וְל"ד לְמוֹכֵר בֵּית בְּבֵתִי עָרִי חוֹמָה דְּהֵתֵם אֵין הַתְּנָאֵי נִמְשָׁף לְעוֹלָם וְכָל שְׂעֵבֶר שְׂנָה אַחַת וְלֹא נִפְדָּה נִחְלָטַת הַבֵּית מַעֲיָקְרָא וְכ"נ מִתְּשׁוֹ' רַב עֲמֶרֶם גָּאוֹן שֶׁהִבִּיא הַמְּבִי"ט סִימָן ד' וְיֵהִיב טַעְמָא דְּכָל שֶׁהַתְּנָאֵי נִמְשָׁף לְעוֹלָם הָרִי הַמּוֹכֵר מְוִבְטָח לְעוֹלָם לְקַיֵּים תִּנְאוֹ וְלֹא גָמַר לְהַקְנוֹת פְּלִל לְאִסְמִכְתָּא יַע"ש וְכ"נ מְדַבְּרֵי הַנ"י בְּשִׁמְעֵתִין שִׁפִּי ה"ז אִסּוּר דְּנִמְצָא שְׂאִין כָּאֵן מְכַר דַּע"כ צָרִיף לְהַחֲזִיר אֵיבְרָא דְּמְדַבְּרֵי הַנ"י אֵין כ"כ רְאִיָּה דְּאֶפְשָׁר לְפָרוּשֵׁי דַה"ק דְּלֹאֲחַר שֶׁהַחֲזִיר אֶת הַדְּמִים אֲגַלְּאֵי מִיִּלְתָּא וְנִמְצָא שְׂאִין כָּאֵן מְכַר וְכַצ"ל לִפִּי רִש"י דְּגָרִיס

דלא כר"י וכו': האמנם לפי גירסא זו צריך להבין שהיא עובדא דההיא איתתא דא"ל לשליח אם יהיו לי מעות יחזירם לי דמסיק עלה כל את וננולא אחי סמכא דעתה וְלא גמר והקנה ומדקאמר סמכא דעתה וְלא גמר ומקנה משמע דאין פאן מכירה פלל בין הביא ובין לא הביא.

וְראיתי להרא"ש דגריס שם ביהוה עובדא כל את וננולא אחי לא סמכא דעתה וְלא גמר והקנה וכך גריס הרמב"ם. וה"פ פיון שהשליח לא השיב לה תשובה גמורה הין כמו שאמרת הרי זאת לא סמכא דעתה וְלא גמרה והקנה.

אבל אם הנה משיב לה הין כמו שאמרת הית' מותרת להקנות עפ"י התנאי ואם לא היתה מביאה הדמי הנה המקח קיים ואם היתה מביאה הנה המקח בטל מעיקרא וְכל זה אתי שפיר לפי גירסת התוס' ורש"י דגריסי בשמעתין ודלא כר"י וכמש"ל אבל לפי גירסת הרמב"ם וש"א רבנותא שפכתנו דלא גריסי הכי אלא ס"ל דהכא אפילו ר"י מודה וה"ט משום דלא גמר להקנות פלל פיון שפידו להחזיר בכל עת שיצאה ודלא כמו שהבין ה"ה בדעת הרמב"ם א"כ תיקשי להו להרמב"ם דגריסי ביהוה עובדא כל את זכו לא לא סמכא דעתה וְלא גמר והקנה ופי' מפני שלא השיב תשובה ברורה דמשמע דאי הוה סמכא דעתה ע"ד דברי השליח היתה גומרת להקנות וז"א דכל כמה דסמכא דעתה אדרבה אינה גומרת להקנות וכמש"ל: וְראיתי בספר גי"ת שהרגיש קצת בזה והנלע"ד לישב כל דבריו דס"ל דכל שהתנה המוכר ואמר פשיהו לי מעות תחזירם לי וְלא חזק דבריו עם הלוקח וא"ל בתנאי גמור אני מוכר לך ה"ז לא סמך דעתו להקנות פלל שאם הנה בדעתו להקנות הנה מחזיק תנאו עם הלוקח פדרך כל המתני' ומ"ה ביהוה עובדא דננולא אם הנה השליח משיב לה הין כמו שאמרת היתה סומכת דעתה להקנות עפ"י התנאי אבל פיון שהשליח לא השיב לה תשובה ברורה לא סמכא דעתה ונמצא שהתנאי הוי חוץ המוכר לחוד וְכל עוד שלא הודה על התנאי הלוקח ה"ז לא גמר להקנות פלל.

אבל אם הנה מתנה עם הלוקח וא"ל אם יהיו לי מעות תחזיר וא"ל הלוקח הין ה"ז גמר להקנות עפ"י התנאי ואם יביא הדמים אין פאן מכר ואם לא יביא הרי המקח קיים ואם אכל הפירות הלוקח הוי אבק רבית דצד אחד ברבית אינו אלא מדרבנן פן נראה מדבריו שכתב שם בה' מכירה מכר לו סתם וא"ל הלוקח מדעתו פשיהו לך מעות תביאם לי ואני אחזיר הקרקע הרי התנאי קיים והלוקח אוכל פירות ואין בזה אבק רבית שהרי מדעתו חייב עצמו בתנאי זה ומדקאמר ואין זה אבק רבית שהרי מדעתו התנה משמע דאי הנה התנאי מן המוכר וקיימו הלוקח לא הוי אלא אב"ר: ונמצאנו למדים לדעת הרמב"ם דג' חילוקים יש האחד פשהתנ' המוכר לבד וא"ל לכשיהיו לך מעות תחזירם לי דאז לא גמר והקנה פלל והמעות הוה הלואה מעכשיו בין יביא בין לא יביא השני פשהתנה המוכר עם הלוקח וא"ל אם אחזיר לך המעות תחזירם לי וא"ל הלוקח הין דכיון שהתנה תנאי גמור עם הלוקח סמכא דעתו דגמר והקנה ע"פ התנאים ואם הביא הדמים המקח בטל ואם לא הביא המקח קיים הג' פשהתנה הלוקח מדעתו בשעת המכר דאז המקח קיים אלא שחייב הלוקח לקיים תנאו שנתחייב להחזיר איברא דצריך לחקור לכל הפי' פשהתנה המוכר עם הלוקח דלכשיהיו המעות יחזיר לו השדה דאמרינן דאם הביא הדמים הרי המקח בטל מעיקרא והפירות שאכל הוי רבית קצוצה או אבק רבית

ואמאי לא אמרינן דהמקח קיים עד זמן שיחזיר לו המעות ומה שאכל הלוקח מקודם דידי אכל כדן כל מתנה ע"מ להחזיר דהויא מתנה עד אותו זמן והרמב"ם גופי' פתב בהלכות מכירה פי"א ו"ל וכן המוכר שהתנה להחזיר המקח לזמן פ' או פשיטתו לו המעות הרי המקח קיים ויחזיר פשהתנה ע"כ: וראיתי לאחרונים נוחי נפש שגדחקו בדבריו אלו ופי' דמ"ש הרי המכר קיים ויחזיר פשהתנה איירי בשקבע זמן לזמן הסדר' יצוינו בדבריהם.

ואיברא דלעגנו דינא החילוק הוא אמת אבל לפרושי הכי בדברי הרמב"ם הוא דוחק. וראיתי להרשב"א בתשו' סי' קצ"ח שכתב לעגנו הנותן הפדיון ע"מ להחזיר דה"ז פדוי ודוקא בא"ל ע"מ ומשום דכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי אבל באומר הילך חמש סלעים בפדיון בני ואתה תחזיר' לי ושללא בע"מ אין בנו פדוי עכ"ל ולמדנו מדבריו שכל שפכר או נתן והתנה שלא בע"מ וא"ל ואתה תחזירם לי פשאחזיר לה המעות ה"ז פמי שפירש ואמר שכל שיחזיר המעות יחזיר המקח מעיקרא.

משא"כ באומר בלשון תנאי וע"מ דה"ז גמר והקנה לו מעכשיו ע"ת שיחזירנה לו לכשיביא המעות והוי ככל תנאי דעלמא שכל שמתקיים התנאי נתקיים המעשה למפרע ונמצא המכר קיים עד זמן שיחזירנו לו וכי אבל לוקח פירי דידיה קא אכיל שהרי פשמחזירו אחר כך אינו אלא שחזור הלוקח ומוכרו למוכר וצריף להקנותו לו בקנין חדש וכמ"ש הריטב"א בדין שומא הדרא לעולם וכ"כ בנותן ע"מ להחזיר.

ול"ד לבתי ערי חומה דאמרו עלה דהוי צד אחד ברבית דמשמע שכל שהחזיר הדמים הרי המקח בטל מעיקרא דהתם כל שהחזיר הדמים הדרא הבית ממילא וא"צ להקנותו קנין חדש וכדמוכח התם במתני' דהיה נטמן ביום י"ב חדש וה"ט משום דתחילה אדעתא דהכי נחית שאם יביא המעות שיהא המקח בטל וה"ה הכא באומר הבית מכורה לה ולכשיהיו המעות תחזירם לי פינן שלא התנה בדרף תנאי ה"ז פמי שפירש ואמר שאם יביא המעות שיהא המקח חוזר לבעליו.

וכ"נ מתשוב' הרשב"א שהביא הבית יוסף בח"מ סי' כ"ח מחו' ל"ד: איברא דמתשו' רב עמרם ו"ל שם נראה שכל שהתנאי נמשך לעולם אפי' באומר מעכשיו ה"ז לא גמר והקנה פלל וכ"כ הריטב"א בחי' וה"ט משום דכיון דבידו הוא להחזיר המעות בכל עת שירצה אמדינן דעתו דלא גמר והקנה אבל עדין איכא למימר דכל היכא דאומר הרי הבית מכורה לה ע"מ שפשאביא לה המעות שמתחזירהו לי גם רב עמרם יודה לסברת הרמב"ם דהמכר קיים וכמ"ל אבל היכא דא"ל אם אביא לה המעות תחזירהו לי ואם לא אביא הרי המקח שלך מעכשיו בכה"ג הוא דקאמר הגאון דכל שהתנאי נמשך לעולם ה"ז לא גמר והקנה דכיון דלא אמר מעכשיו מכורה לה ע"מ שמתחזירהו לי ה"ז ה"ק אם אביא לה המעות הרי הבית שלי והמקח בטל מעיקרא ואם לא אביא הרי המקח קיים מעכשיו ונמצא שעדין המקח תלוי ועומד וה"ז סומך ע"ד שיביא ולא יתקיים המקח פינן שהתנאי נמשך לעולם.

משא"כ באומר בית זו מכורה לה ע"מ שמתחזירהו לי דמעכשיו כבר עמד המקח ולא שיניף לומר דזה סומך ע"ד שיביא ולא יתקיים המקח דלעולם דאדרבא פל שיביא ויחזיר לו נתקיים התנאי ונתקיים המכירה למפרע: ונמצינו למדים מכ"ז דע"כ לא אמרו אסור

אֵלָא בְּמִתְנָה הַמוֹכֵר וּא"ל כְּשִׁיחֵיו לִי הַמְּעוֹת וְאֲבִיאָם לָהּ תַּחְזִירָם לִי דְלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע שְׁכָל הֵיכָא דְמִיתֵי לִי זִוְיֵי הַמְּקַח חוֹזֵר בַּע"כ שֶׁל לֹקֵחַ וּא"צ שְׁיַחְזֹר הַלֹּקֵחַ וַיִּקְנֶה אוֹתוֹ לְמוֹכֵר אֵלָא מִמִּילָא הֵדֵר שְׂדָה לְבַעְלֵיו אֲבָל בְּאוֹמֵר ע"מ שְׁתַּחְזִירָם לִי אוֹ שֶׁא"ל כְּשֶׁאֲבִיא לָהּ הַמְּעוֹת תַּחְזִיר וְתִמְכַּרְם גִּילְהָ אֲדַעְתִּי דְגַמֵּר וְהַקְנָהוּ לְגַמְרֵי וְלְכַשְׁיַחְזִיר הַמְּעוֹת לֹא פָקַע הַשְּׂדָה מִמִּילָא שְׁלֵא מְדַעַת הַלֹּקֵחַ אֵלָא צָרִיף שֶׁהַלֹּקֵחַ יַחְזֹר וַיִּקְנֶה אוֹתוֹ לְמוֹכֵר מִיַּד דִּהְוָה בְּנוֹתָן מִתְנָה ע"מ לְהַחְזִיר דֹּאע"ג דְּחֵיב לְהַחְזִירָה מ"מ צָרִיף שְׁיַחְזֹר הַמְּקַבֵּל וַיִּקְנֶה אוֹתָהּ לְנוֹתָן שְׁהָרֵי עַד הַשְּׁתָא שְׁלוֹ הֵיחָה וְגַבֵּי שׁוּמָא הֵדְרָא לְעוֹלָם כְּתַב הָרִיטְבֵּי א"ו"ל דְּפִירֵי לֹא הֵדְרֵי דְכִינּוֹן דְּצָרִיף לְחֹזֵר וְלְהַקְנוֹתוֹ לוֹ מְחַדָּשׁ דִּינְיָה אֲכַל וְלִיכָא מְשׁוּם רַבִּית וּלְפִי זֶה בְּאֵלוֹ הַטְּבוֹת שְׁנוֹהֲגִים שְׁמוֹכֵר לוֹ חֲפָץ לְחַבְרוֹ בְּזוֹל וּמִתְנָה שְׁכַשְׁיַבִּיא לוֹ הַמְּעוֹת וּכ"כ יוֹתֵר עַל מַה שְׁנָתָן לוֹ שְׁיַחְזֹר וַיִּמְכַּרְנָה לוֹ לַע"ד הַמְּקַח קִיָּים וְלִית בֵּיהּ מְשׁוּם רַבִּית דְּדִינְיָה הוּא עַד שְׁיַחְזִיר לוֹ הַדְּמִים וַיַּחְזֹר וַיִּמְכַּרְנוּ לוֹ וְהַלֹּקֵחַ יְכוּל לְאַיְשְׁתַּמוּשֵׁי בֵּיהּ בְּמַקְחוֹ כְּאֵדָם הַעוֹשֶׂה בְּשְׁלוֹ וְאִם נֶאֱנַס הַפְּסִיד הַלֹּקֵחַ.

אֲבָל כָּל שְׁלֵא הִתְנָה כֵּן אֵלָא שֶׁא"ל כְּשֶׁאֲבִיא לָהּ מְעוֹתֶיהָ תַּחְזִיר לִי הַחֲפָץ אוֹ הַשְּׂדָה ה"ז אֲסוּר כְּדִין גַּמְ' וְאִם נֶאֱנַס הַמְּקַח לְפִי דַעַת הַרְמַב"ם וְהַטּוֹר וְהַגָּאוֹן ר"ע וְהָרִי"ף בְּתִשׁוּ' וְהַרְשֵׁב"א ו"ל כ"ג שְׁכַתְּבוּ שְׁאִין כָּאֵן מְכָר אֵלָא הַלְוָאָה ה"ז אֵינְתָּנִים לְמוֹכֵר דְּמַעֲיַקְרָא לֹא גַמֵּר לְהַקְנוֹתוֹ וּלְפִי דַעַת רַש"י וְהַתּוֹסְפוֹת ו"ל ד"ס"ל דְּהַמְּקַח תְּלוּי וְעוֹמֵד שְׁאִם קִיָּים תְּנָאוֹ וְהִבִּיא לוֹ הַמְּעוֹת הַמְּקַח בְּטַל מַעֲיַקְרָא וְאִם לֹא הִבִּיא לוֹ הַמְּעוֹת נִתְקַיָּים הַמְּקַח אִם כֵּן הֵיכָא דְנֶאֱנַס הַמְּקַח יְכוּל הַמוֹכֵר לֹאמַר אֵינִי רוֹצֶה לְקִיָּים תְּנָאֵי וְלִבְטַל הַמְּקַח: סִימָן יֵד כְּתַב הַטּוֹר בְּסִי' קס"א אִם הַמְּלָנָה שְׁכָר מִהַלְוָה חֲפָץ בְּאוֹתוֹ דִּינָר שֶׁל רַבִּית וְלֹא הֵיחָה רְאוּי לְשׁוֹכְרוֹ אֵלָא בְּחֻצֵי דִּינָר כְּשֶׁמוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ מוֹצִיאִין כָּל הַדִּינָר ע"כ וְנִרְאֶה דְלָמַד זֶה מִהֵיא דְאִמְרוּ בְּפִרְקֵין דְּרַף ס"ה הֵיא מֵאֵן דְּאִית לֵיהּ גַּבֵּי חַבְרִיָּה חֲמִשָּׁא זִוְיֵי דְרַבִּיתָא וְאִגְר לֵיהּ חֲצָרוֹ דְּמַתְּגֵרֵי בַד' בַּה' דְּכִי מִפְּקִינּוּ מִינֵי' ה' מִפְּקִינּוּ מִינֵיהּ דְּאִמְרִינּוּ לֵיהּ סְבֵרַת וּמְבִילַת ע"כ.

וְלִכְאוּרָה הֵיחָה נִרְאֶה לַע"ד דַּע"כ לֹא אִמְרִינּוּ הֵכִי אֵלָא בְּקַרְקַע דְּשׁוּהָ כָּל כְּסָף וְאִין בּוֹ אוֹנָאָה אִזְ אִיכָא לְמִימֵר דְּסֵבֵר וְקַבֵּיל אוֹתוֹ בְּחַמְשָׁה אֲבָל בְּמַטְלָטְלִין כָּל הֵיכָא דְלֹא שְׁוָה וְאִית בֵּיהּ שְׁיַעוּר אוֹנָאָה אוֹ יוֹתֵר אַע"ג דְּיַדַּע בִּי מַעֲיַקְרָא דְלֹא שְׁוָה חַמְשָׁה וְלִיכָא טַעֲנַת אוֹנָאָה, מ"מ הַמְּלָנָה לֹא שְׁקִיל מִינֵיהּ אֵלָא שְׁוָה הַד' וְהָאֵחָד מְחַל לוֹ וְהֵכִי אִמְרוּ בְּפִרְקֵי הַסְּפִינָה גַבֵּי מְכָר אֵת הַצָּמֵד לֹא מְכָר אֵת הַבְּקָר וְאִין הַדְּמִים מוֹדִיעִים דְּאִימּוֹר מִתְנָה הוּא דִּיהֵיב לֵיהּ וְלֹא אִמְרוּ דְּסֵבֵר וְקַבֵּיל וְלִכְאוּרָה הֵיחָה נִרְאֶה לִי דְלְפִי זֶה הַטַּעַם דְּאִימּוֹר מִתְנָה הוּא דִּיהֵיב לִי אִינְרֵי דְּוִקָא בְּשִׁכְבָּר נָתַן אֵת הַדְּמִים אֲבָל אֵי עֲדִין לֹא יְהִיב הַדְּמִים בְּמֵאֵי זָכָה הֵלָה בְּאוֹתָהּ מִתְנָה כְּדִי שְׁיַתְּחַיֵּיב הַלֹּקֵחַ לִיתָן: אֵיבְרָא דְרֵאִיתִי לְהַטּוֹר שֶׁם בַּח"מ סִי' ר"ך דְּכַתְּבֵי דְאִינְרֵי אִפִּי' לֹא נָתַן עֲדִין הַדְּמִים דְּמַחְיֵיב לִיתָן יַע"ש וְנִרְאֶה ד"ס"ל דְּבַמְשִׁיכַת הַצָּמֵד נִתְחַיֵּיב לִיתָן הַמְּתָנָה וְעַם כָּל זֶה עֲדִין לֹא הִנְצַח לִי לְעַנְיָן הַרְבִּית שְׁנֵאמַר דְּחַמְשָׁה מִפְּקִינּוּ כִּינּוֹן דְּלֹא הֵיחָה שְׁוָה אֵלָא הַד' וּמִתְנָה הוּא דְרַצָּה לִיתָן לוֹ הָאֵחָד וְלֹא חֵיִיבַתוּ תוֹרָה לְהַחְזִיר אֵלָא מֵאֵי דְשְׁקִיל מִמֶּנּוּ וְלֹא יוֹתֵר וְלֹא דְמִי לְקַרְקַע דְּשׁוּהָ כָּל כְּסָף וְחֵשִׁיב כְּאֵילוֹ ה' נְקִיט מִינֵיהּ וּבַפ"ק דְּקִידוּשִׁין אִמְרוּ עֲגָל זֶה לְפִדְיוֹן בְּנֵי וּמוֹקִי לָהּ בְּדִלָא שְׁוָה ה' סְלָעִים וּכְגוֹן דְּקַבֵּיל עֲלֵיהּ כִּהֵן כִּי הָא דר' אֲשִׁי שְׁקִיל סִדְרָא אִמְרֵי דְלִידֵי שְׁוָה וְלֹא אִמְרוּ אֵלָא גְבָרָא רַבָּא הוּא וּמַבְעֵי לֵיהּ סוּדְרָא וְלִידִידֵיהּ שְׁוָה ה' סְלָעִים אֲבָל אֵי לַכ"ע לֹא שְׁוָה

לא וכתב הריטב"א ז"ל שם ושמעונו מהכא שהמוכר חפץ לחברו בה' אי להאי לוקח שונה ה' אף על גב דבשוקלן לא שונה כ"כ אין לו טענת אונאה ע"כ.

ולמדנו מהכא דכל היכא דלא שונה לכ"ע לא שנייה לו' דחשיב פאלו שקל ממנו חמשה ועיין בי"ד סי' ש"ה דס"ל להטור ז"ל דאף ע"פ שאינו שונה לכל אדם מועיל אבל רבים חולקין ע"ז והטור לפי שיטתו כתב הכא הכי.

וראיתי בספר פרישה דדקדק מדברי הטור דקאמר שקר ולא כ' קנה דאם קנה חפץ ממנו בדינר ואינו שונה אלא חצי דינר דמתחזיר לו הפלי פעין שקנאו מה שאין פן בשכירות דכבר נשתמש בו ודמים בלבד הוא דחייב לו והעט"ז חולק עליו דבמקח ג"כ כבר סבר וקיבל אותו בחמשה וחשיב פאלו נתן לו ה' יע"ש.

ואיברא דלפי סברת הריטב"א ז"ל הנז"ל בסי' ב' דממון של רבית קנוי הוא למלנה קנין גמור ואינו חייב להחזיר אלא הדמים שכית שונה בין שהוקר בין שהוזל הנה נראה כמ"ש העט"ז דלא סגי בחזרת הפלי.

אבל לפי מ"ש דלדעת התוס' וסייעתם נראה דאין הפלי הכא בתורת רבית קנוי למלנה אלא גזל הוא בידו דודאי בחזרת הפלי סגי ואפ"ל לסברת הריטב"א ז"ל יראה דסגי בהכי לפי מש"ל דבמטלטלין כל היכא דלא שונה חמש אע"ג דידע לא חשיב דשקיל חמש וכן נראה עיקר לפי פסק הש"ע סי' ש"ה: סימן טו ואב"ק רבית אע"ג דאינה יוצאה בדינינים בדיניי שמים מיהו צריף להחזיר כ"כ ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל עיין בפ"ו סוף דין ב' וכו"כ הנ"י בשם הרמב"ן גבי הלנהו ודר בחצירו דאם כבר דר ויצא לא מיבעיא דלא מפקינן מיניה אלא אפילו לצאת ידי שמים אינו צריף פינן דלא חסריה ואפילו אב"ק רבית אינו עכ"ל משמע מדבריו דכל היכא דהוי אב"ק רבית צריף לצאת ידי שמים וכ"כ בהד"א בריש פרקין בשם הר"ן יע"ש: איברא דלקמן בפרקין גבי האי משכנתא באתרא דמסקי פתב הנ"י בשם הראב"ד דאב"ק רבית אע"ג דלא מפקינן מיניה אי תפס לנה משל מלנה לא מפקינן מיניה וסיים ע"ז דאינו מחנור בעיני הרשב"א והר"ן ז"ל אנא אפ"ל תפס לנה מפקינן מיניה וכינן שפן הדבר ברור דאב"ק רבית אפ"ל לצאת ידי שמים אינו חייב אלו דבריו.

ולע"ד נמצאו דבריו סותרות אלו את אלו דהא איהו גופי' כתב בריש פרקין בשם הרשב"א והר"ן ז"ל דאב"ק רבית לצאת ידי שמים צריף להחזיר ואלו ממה שכתב הרשב"א דאי תפס לנה מפקינן מיניה אין ראיה לומר דאב"ק רבית אינו מחוייב לצאת ידי שמים דאיכא למימר כמ"ש התוס' בפרק בן סורר דף ע"ב בההיא עובדא דרבא דאיגניבו ליה דינרי במחפתא אהדרניהו ניהליה ולא קבליניהו הואיל ובדמים קניניהו דאע"ג דהוה חייבים להחזיר לצאת ידי שמים מ"מ הם לא היו מחזירים אלא משום שהיו סבורים שהיו חייבים מן הדין מבואר מדבריהם שכל שאינו מתכוון לצאת ידי שמים אפ"ל תפס שפנגדו גזל הוא בידו וכן נראה מדברי הרא"ש בפרקין שחלק על דברי הראב"ד וכתב דאפ"ל תפס לנה מפקינן מיניה דאחר שפא האב"ק רבית לידו של מלנה הרי הוא כשאר ממונו אם אינו רוצה לצאת ידי שמים הרי בהד"א דאע"ג דס"ל דאי תפס לנה מפקינן מיניה מפל מקום בדיניי שמים חייב להחזיר וכל זה הוא לפי שיטת התוס' אבל מדברי רש"י בפ' השוכר את הפועלים דף צ"א ע"ב חוסם את הפרה מבואר בהד"א

דְּכַל הֵיכָא דְחֵיב לְצִאת יְדֵי שְׁמַיִם אִי תָּפַס לְאַמְפָּקִי מִיְיָ וְכ"כ הִגָּהַת אֲשֵׁרִי וְכֹן נִרְאָה לַע"ד עֵיקָר.

וּמֵאִי שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּאַמַּאי לֹא קִבְּלִינְהוּ רַבָּא אִיכָּא לְמִימַר דְּהֵתָם פִּינּוּן שְׁהִחְזִירוּ הַגְּזֵלְנִים כְּפִרְ נִפְטְרוּ מִחֵיבָא דְלְצִאת יְדֵי שְׁמַיִם וְרַבָּא דְלֹא קִבְּלִי מִיְיָ הוּא ה"ט מִשׁוּם דְּקִי"ל הַגְּזֵלְנִים וְהַמְלִינִים בְּרַבִּית שְׁהִחְזִירוּ אִין מְקַבְּלִין מֵהֶם וְהַמְקַבְּלִין מֵהֶם אִין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימְנוּ וְהָא דְאִיצְטְרִיף רַבָּא לֹאמַר דְלֹא קִבְּלִינְהוּ מִשׁוּם דְּבְדָמִים קִנְיִנְהוּ וְלֹא סְגִי לִיהּ לֹאמַר דְלֹא קִבְּלִינְהוּ מִשׁוּם דְּאִין רוּחַ חֲכָמִים דְּאִין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימְנוּ הֵינּוּ מִשׁוּם דְּהֵתָם הָיִי הַגְּזֵלְנִים בְּעֵין וְכָל שְׁהִגְזִילָהּ בְּעֵין קִי"ל דְּמְקַבְּלִין מֵהֶם וּמִש"ה אִיצְטְרִיף לֹאמַר דְלֹא קִבְּלִינְהוּ מִשׁוּם דְּבְדָמִים קִנְיִנְהוּ פְּלוּמַר דְּהוּאִיל דְּבְדָמִים קִנְיִנְהוּ לֹא הָיִי מְחֻנְיָבִים אִפִּי לְצִאת יְדֵי שְׁמַיִם לְהִחְזִיר אוֹתָם הַדְּמִים עֲצָמָם אֲלֵא כָּל שְׁהָיִי פּוֹרְעִים אַחֲרֵים תַּחֲתֵיהֶם הָיִי יוֹצְאִים יְדֵי חֵיבָם וְכִינּוּן שְׁכֹן נִמְצָא כְּאֵלּוּ לֹא הֵיטָה הַגְּזֵלְנִים בְּעֵין.

א"נ י"ל דַּע"כ לֹא אָמְרִינּוּ דְבַגְזִילָהּ קִינְיַת מְחֻזְרִין וּמְקַבְּלִין הֵינּוּ בְּמִי שְׁמֻחְנִיב מִן הַדִּין לְהִחְזִיר אֲבָל הֵתָם דְלֹא הָיָה חֵיבָם אֲלֵא לְצִי"ש פִּינּוּן שְׁהִחְזִירוּ מִעֲצָמָם כְּפִרְ יִצְאוּ יְדֵי חֵיבָם וְאִין מְקַבְּלִין מֵהֶם: וּמְכָל זֶה לְמַדְנּוּ בְּאַבְק רַבִּית צְרִיף לְהִחְזִירוּ לְצִאת יְדֵי שְׁמַיִם פִּינּוּן שְׁכָל הָיִי רַבְנוּתָא ס"ל הֵכִי וּמְרַבִּית קְצוּצָה אֲלִיכָּא דַר"י יְלִפִּינּוּ לֵיהּ דְּאָף ע"ג דַּס"ל דְּאִינְהּ יוֹצְאָה בְּדִינִין אִפִּי"ה בְּדִינֵי שְׁמַיִם חֵיב לְהִחְזִיר כְּדָמוּכַח בְּתוֹס' וְכ"כ רִיב'ן.

וּמֵה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' ע"ז דַּע"כ מֵאִי מְקַשָּׁה לִי לַר"י מְבַרְיִתָּא דְהָא אַבִּיהֶם חֵיב לְהִחְזִיר נִימָא דְהֵינּוּ כְּדִי לְצִאת יְדֵי שְׁמַיִם דְּהֵכִי אָמְרוּ לֵיהּ בַּפ' הַגְּזֵל מֵאִי מְחֻזְרִין לְצִאת יְדֵי שְׁמַיִם אִיכָּא לְמִימַר דַּס"ל דְּלִישְׁנָא דְמְחֻזְרִין מִשְׁמַע בַּע"כ דְּהֵכִי מְסִיק שָׁם בַּפ' הַגְּזֵל יַע"ש וְכִינּוּן שְׁהִעְלִינוּ דְאַבְק רַבִּית צְרִיף לְהִחְזִיר לְצִאת יְדֵי שְׁמַיִם הָיָה נִלְע"ד דְּאֵם תָּפַס לִיהּ לֹא מְפָקִינוּ מִיְיָ כְּפִרְתָּא רַש"י וְהִגָּה אֲשֵׁרִי וְכ"כ לְכַאוּרָה שְׁהוּא דַעַת ר' אֲפָרִים ז"ל דְּגַבִּי הִלְוִהוּ וְדַר בְּחֻזְרֵיהּ דְלֹא אֲדַעְתָּא דְהֵכִי אוֹזְפִיָּה וְהָיִי אַבְק רַבִּית כְּתַב הַר"ף ז"ל וְלֹא תִימָא הָיִי מִיְיָ הֵיכָא דְפָרַע לִיהּ זוּזֵי דְאוֹזְפִיָּה וְהָדַר קָא תְּבַע לִיהּ אַגְר בֵּיתֵי אֲלֵא אִפִּי אִי תְּבַע לִיהּ מְסָמִיָּה דְלְפָרַעִי לֹא מְחֻיָּבִין לִיהּ לְנַפְוִי אַגְר בֵּיתֵיהּ כְּדָמְרִינּוּ לְקַמְן סְלוּקֵי בְּלֹא זוּזֵי אֲפּוּקֵי מִיְיָ הוּא וְהַרְבַּ ר' אֲפָרִים חוֹלֵק עָלֵיו דַּע"כ לֹא אָמְרִינּוּ סְלוּקֵי בְּלֹא זוּזֵי אֲפּוּקֵי מִיְיָ הוּא אֲלֵא בְּמִשְׁכַּנְתָּא שְׁהַמְלִינָה מְחֻזְק הִילְכָף כִּי מְסַלֵּק לִיהּ מִמְּנָה אֲפּוּקֵי מִיְיָ הוּא אֲבָל בְּהִלְוִהוּ וְדַר בְּחֻזְרֵיהּ שְׁאִין הַמְלִינָה מְחֻזְק בְּהַ שְׁהָרִי לֹא הֵיטָא בֵּית אוֹזְפִיָּה לֹא שְׁנִיף לֹאמַר סְלוּקֵי בְּלֹא זוּזֵי אֲפּוּקֵי מִיְיָ וּמ"ה כָּל הֵיכָא דְלֹא פָּרַע לִיהּ עֲדִין מְנַכָּה לִיהּ אַגְר בֵּיתֵיהּ.

וְנִרְאָה לַע"ד דַּס"ל לַר' אֲפָרִים ז"ל דְּאֵם תָּפַס לְוָה לֹא מְפָקִינוּ מִיְיָ דְאִי ס"ל דְּמְפָקִינוּ מִיְיָ וְכַמ"ש הָרָא"ש מְטַעַם דְאַבְק רַבִּית כָּל שְׁלִקְחוּ הַמְלִינָה זָכָה בּוּ וּמְמוֹן דִּידֵיהּ הָא א"כ הֵיטָא מְנַכְיָנּוּ לִיהּ אַגְר בֵּיתֵיהּ פִּינּוּן דְכִי דַר בְּהַ לֹא אֲדַעְתָּא דְפָרַעוֹן הָוָה אֲלֵא בְּתוֹרַת רַבִּיתָא הוּא דְקָא אָכִיל וְכְּבַר זָכָה בֵּיהּ הַמְלִינָה בְּאַגְר בֵּיתָא מְשַׁעָה שְׁדַר בְּהַ וְכִי מְנַכִּי לִיהּ נִמְצָא זֶה כְּמוֹצֵיא מִהַמְלִינָה הַרְבִּית שְׁכָפַר זָכָה בּוּ.

אֲלֵא נִרְאָה דַּס"ל לַר' אֲפָרִים דְאַבְק רַבִּית גְּזַל הוּא בְּיָדוּ שְׁל מְלִינָה וּמְדַבְרֵיהֶם וּמ"ה לֹא מְפָקִינוּ מִיְיָ בְּדִינִין אֲבָל כִּי מְנַכִּי לִי מְחֻבְיָהּ הָא לֹא חֲשִׁיב סִילוּק וְלֹא גָרַע מֵאֵלּוּ תָּפַס הִלְוָה מְנַכְסֵי הַמְלִינָה כְּדִי אַבְק רַבִּית דְּהֵיב לִי דְלֹא מְפָקִינוּ מִיְיָ כַּמ"ש הָרָא"ב דַּס"ל:

איברא דלפי כל מ"ש יצא מן התימא על דברי הרא"ש ו"ל דאחר שהוא הסכים לסברת ר' אפרים היאך נחנק עם הראב"ד ו"ל דלע"ד נראה דר' אפרים בשיטת הראב"ד אמרה ועוד קשה על הרא"ש ו"ל דבפרקין הסכים לסברת ר' אפרים ואלו בפרק השוכר את הפועלים בבעיא דעושה בגפן זה מהו שיאכל בגפן אחר דלא איפשיטא פתב דאי אכיל לא מפקינו מיניה ולא מנכינן ליה מאגריה דסלוקי בלא זויי אפוקי מיניה הוא פדאמרין במשפנתא יע"ש וזה נוטה לסברת הר"ף ומ"ש הרא"ש דכינן דחכמים אמרו דאין מוציאין א"כ מה תועיל תפיסת הלנה אח"כ אינה ראי' דמה שאמרו אין מוציאין ה"ט משום דכל גזל דדבריהם אין מוציאין כמבואר בפרק הדיינים יע"ש.

שוב ראיתי להרב בגי"ת בדה"פ רי"ז שעמד על מה שהקשתי בדברי הרא"ש ורצה ליישב ולו' דכשתופס הלנה אחר שקבר אכל המלנה הרבית אין תפיסתו פלום לפי שבשעה שאוכל הרבית או הלנה נתנה לו נעשה ש'לו לגמרי כי הלנה אין לו בידו פלום משל מלנה ונמר ויחייב ליה לגמרי אבל פשיש בידו של לנה משל מלנה פשה' אוכל הפירות לא גמר לתת לו מפני שהלנה סומך על מה שיש בידו עכ"ל.

ואינם מיושבים אצלי דא"כ מאי קא"ל רב אשי שם בשמעתי השתא דאמרת אכל כוסי לא מפקינו אכל שיעור זויי נמי לא מסלקינו ומי תלה הא בהא ונימא ליה דאכל טפי דלא מפקינו היינו טעמא פיון דלא נשאר בידו משל מלנה פלום הא ודאי גמר ומחל ליה מה שאין פן באכל שיעור זויי דאיכא למימר דלא מחל ליה ומה שהניחו לאכול פירותיו היינו משום שסומך על זה שיש בידו מחובו אבל לפי סברת הראב"ד ו"ל אתי שפיר כפשט' דהכי קא"ל פיון דאמרת דאכל טפי לא מפקינו מיניה ואע"ג דגזל הוא בידו מיהו פיון דמדבריהם היא לא מפקינו מיניה א"כ אכל שיעור זויי נמי לא מסלקינו ליה דסלוקי ליה מן השדה שהוא מוחזק בו אפוקי מיניה הוא ויש ליישב לדעת הרא"ש דאבק רבית נהי דחייב להחזירו לצאת ידי שמים מיהו פל שאינו רוצה זה להחזירו כי תפיס מיניה לנה הרי זה גזל בידו מה שאין פן כשמנפה ליה מחוביה דכינן דחייב לצאת ידי שמים לא הוי גזל בידו דחכמים לא אמרו אלא דלא מפקינו מיניה וכה"ג לאו אפוקי מיניה הוא ומדין חכמים קא זכי בהו מפקינו מ"ש נראה דהרי"ף ו"ל ס"ל דאבק רבית אי תפס לנה מפקינו מיניה וה"ט כמו שכתב הרא"ש ו"ל דכינן דבתורת רביתא אכלם זכה בהו לגמרי ואפילו גזל מדבריהם אין פאן והדברים ק"ו דהשתא ומה אי לנכויי מחובי' לא מצוי לנכויי פל שפן דאי תפס לא עבד מידי ומפל מקום אפשר לומר דמודה הוא ו"ל דצריך להחזיר לצאת ידי שמים ואפי' לסברת רש"י ו"ל דס"ל דכל שמחוייב לצאת ידי שמים אי תפס שכנגדו לא מפקי' מיניה אפשר לומר דהיינו דוקא במחוייב מן התורה אבל במידי דרבנן דקיל אין חיובו אלים כ"כ.

העולה מהאמור דכל אבק רבית אם בא לצאת ידי שמים חייב להחזיר ואפ"ה נראה דאם תפס לנה משל מלנה מפקינו מיניה מאחר שפל גדולי הראשונים והאחרונים ס"ל הכי עיין בחידושי מהר"ר בצלאל ו"ל דף קנ"א: סימן טז ואבק רבית דאינה יוצאה בדיינין נראה דהיינו דוקא היכא דידע לנה ויהב ליה משום רבית אבל אי לא ידע לנה ברביתא וכגון דזבן מידי ביותר מכדי דמיו משום הרנוחת הזמן וכד זבן ההוא מידי א"ל חברה שהיה אותו חפץ מן העובד כוכבים ואחר דיהב ליה הדמים אישתכח דהנה מישראל

חבריה יכול הלווקם לומר לא ידעתי דהנה איסורא בזביגי שהייתי סבור שהיה מהעובד פוכבים פאשר אמרת ואלו הייתי יודע שהיה החפץ שלך לא הייתי נותן לך רבית והוי מחילה בטעות וכיוצא לזו פתב בהגהת אשירי בפ' בשנינויא דקאמר התם זביגי הקא הלואה הלפך מחילה דידיה לא הנייא מחילה דאלו היה יודע דאית ביה משום גדנוד עבירה לא היה מוחל יע"ש ש בדרף קמ"ה וכ"כ הנ"י ו"ל לדעת הרי"ף והרב בעל התרומות: איברא דאיכא לאקשוני דא"כ כל אבק רבית נמי אמאי אינה יוצאה בדינינים מהאי טעמא גופיה שיאמר הלנה אני לא הייתי יודע שהייתי עושה איסור ואלו הייתי יודע לא הייתי נותן והוי גתניה בטעות דאפי' לנה ברבית דאורייתא פתב הנ"י בפ"ק ז"ב דאינו מופסל משום דלא משמע להו לאינשי דאיכא איסורא בלנה פיון דמחסר וכ"ש בלנה ברבית דרבנן דלא מופסל הלנה אפי' מדרבנן משום דבאבק רבית ליכא איסורא גבי לנה כמ"ש הנ"י והרשב"א ו"ל והיה נראה דהנ"י ו"ל ס"ל פסברת הר"מ ו"ל דכל היכא דהוי אסמכתא הפירות שאכל הו רבית קצוצה וכן הוא דעת הרב בעל התרומות בשער מ"ו ח"ב סי' מ' יע"ש אלא דהוקשה להם דאפי' הכי אי מחילה בטעות הניא מחילה הכא נמי אע"ג דאיכא איסורא ברבית מן התורה מכל מקום אמאי מפקינו מיניה אחר פך שפכר מחל הלנה ולנה אמרו משום דהוי מחילה בטעות דאלו הנה ידע דהמעות הו הלואה ואיכא איסורא לא הנה מחיל אבל כל זה אינו שונה דממה נפשך אי ס"ל דהמחילה מהניא אפי' מחילה דקודם לקיחת רבית קצוצה א"כ ע"כ ליכא איסורא דאי איכא איסורא אין המחילה מועלת וע"כ צ"ל דס"ל דכי האי גוונא לא הניא רבית קצוצה אלא אבקרבית ומה שהקשינו דא"כ כל לנה ברבית דרבנן יאמר הכי אינה טענה דדוקא הכא הוא דאמרינו דהוי מחילה בטעות דאנו סהדי דאלו הנה ידע לנה דהמכר בטל והוי רבית לא הנה מניח למלנה לאכל איסור פיון דלא מטביא לי' ללנה שום הנאה משא"כ בשאר לנה ברבית ואפי' דרבנן דהתנה באותו רבית להנאתו שהיה צריף ליקח אותו חפץ דאיכא למימר דאפי' אי הנה ידע דאסור לא היה נמנע מלספות איסורא למלנה וזה נראה שהוא דעת הב"י שכתב בסי' קס"ו דאם דר ביה שלא מדעת הפעלים ולכשידעו הפעלים לא תבעו לו השכר ופרע את כל אשר היה חייב אפי' סובר ה"ה דמצי לתובעו משום דהוי מחילה בטעות ואע"פ שא"ל מקודם שמיניח לו השכר בשביל שכר מעותיו שהיו בטלות אצלו מ"מ כל שזה אומר עכשיו לא הייתי יודע שהוא אסור ואם הייתי יודע לא הייתי מניח לך השכר מהני טענתו: סימן יז פתב הב"י בסי' ק"ס על מ"ש התוספות בפ"ב דגיטין בעובדא דאותו זמן דמסתמא פיון שהיה עושה עמהם טובה גם הם היו עושים עמו טובה ונותנים לו שדה במתנה.

והקשה הב"י והלא פיון דהניא מתנה מרובה הרי זה רבית מוקדמת וחשיב כאלו פירש בשביל מעותיו. ולע"ד נראה דלא קשיא מידי והוא דכל שפירש וא"ל לשם מתנה ליכא איסורא פלל ולא קאסיר אלא היכא דיהבי בשכר מעותיו אבל בשביל מתנה דמי לת"ח שמוותרים ללוות זה מזה ברבית דכיון דינעי דאיכא איסורא אפילו סתמא לא קא יתבי אלא לשם מתנה והוא הדין בע"ה פל היכא דפירש לשם מתנה וכן נראה מההיא דש"מ שאמר תנו מנה לבעל חוב דנותנים לו וליכא משום רבית דמשום דגמיל חסד עמיה קאמ"ל עיין בח"מ סימן רנ"ג וכן יש להוכיח ממ"ש הרמב"ם ו"ל בפ"ד ו"ל המלנה את חברו והחזיר לו חובו ומצא המלנה יותר אם בכדי שהדעת טועה חייב להחזיר ואם לאו

מתנה הוא דקא יחיב ליה ע"כ הרי דכל שהלנה נותן במתנה מותר וע"כ לא אסר בפ"ה להקדים או לאחר הרבית אפי' בסתם אלא פשהמלנה משלח לו בשביל מעותיו שהיו בטלין אצלו וכ"כ מהרא"ש סי' קס"ב ליישב מה שקשה על הרמב"ם ז"ל דבפ"ה משמע דס"ל דרבית מאונקרת אפי' בסתם אסור ואלו בפ"ח כתב דהלוקח חטים הד' סאין בסלע וכשפא לגבות את החטים אחר זמן הוסיף לו במדה הרי זה מותר יע"ש.

אמנם מה שחילק הרב הנז' ז"ל ליישב זה בין הלנאה למקח וממכר אינו נראה דבפ"ד כתב הרמב"ם ז"ל דאף בדרך הלנאה בסתם גבי המלנה את חבירו והחזיר לו חובו ומצא המלנה יותר דאם הוא בכדי שאין הדעת טועה מותר יע"ש: סימן יח במ"ש הגהת אשירי ריש פ' א"נ שאם הבטיחו לתת לו כף וכף אחר שפרענו דאין מוציאין אותו בדינין עכ"ד.

איכא למידק דנראה שאם הבטיחו לתת לו יותר כשיפרענו ה"ז רבית קצוצה והשתא יש להבין דאם בשביל בטחון זה הוא מתחייב בדין ליתן אם לא הנה איסורא דרבית א"כ כי נמי הבטיחו לתת אחר הפרעון ה"ז רבית גמור דמשעת ההלנאה נתחייב לתת לו יותר ואם אינו מתחייב לתת לו פיון שלא התנה תנאי גמור ואינו אלא בטחון בעלמא אם פן אפילו כי הבטיחו לתת לו יותר בשעת פרעון לא הוי רבית קצוצה: איברא דנראה לכאורה לצדד דאפי' אם אינו מתחייב לתת לו פגון שא"ל אם ארצה אמן לה כף וכף דהוי ר"ק כשנתן אס"פ ודומה לזה מצינו להריטב"א גבי ההוא דמשפן לו בית משפן לו שדה ואמר לו לכשתרצה ותמכרם לא תמכרם אלא בדמים הללו אסור וז"ל פירוש אסור לעשות פן והו"ל רבית קצוצה דמשום שכר מעותיו מוזיל גביה ואע"ג דכה"ג יכול הממשפן לחזור בו ויכול הוא למוכרה למי שירצה אפ"ה פיון שהתנה פן עם המלנה וקיים דברו אסור לעשות פן דכל שאומר ועושה בענין רבית אסור ואע"פ שהי' יכול לחזור בו שהרי הפוסק על הפירות שאין לו יכול לחזור בו ואפי' בלא מי שפרע ואפ"ה אסור כשלא יצא השער עכ"ל וכ"נ מדברי התוס' שם בסוגיין דפי' דאיירי בלא א"ל מעכשיו יע"ש וזה נראה שהוא דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ז שכתב ז"ל הממשפן בית או שדה ביד חבירו וא"ל לכשתמכור קרקע זו לא תמכרנה אלא לי בדמים ה"ז אסור יע"ש: אמנם הראב"ד וה"ה ס"ל דאיירי בדא"ל מעכשיו ונראה דס"ל דבאמר מעכשיו הוי ר"ק אבל כשלא אמר מעכשיו פיון שלא נתחייב ליתן לא הוי ר"ק.

הן אמת דצריך להבין אמאי נדחקו לפרושי לה בדאמר מעכשיו ולא פירש לה אפי' בדלא אמר מעכשיו ואסור משום דאבק רבית מיהא הוי ניותר תימה על ה"ה שפי' לה במעכשיו וכשפסק דמים ידועים ואסור משום דמיקחי כמוזיל גביה יע"ש דלפי זה אמאי לא פירש בלא מעכשיו אסור משום אבק רבית ואם נאמר דס"ל דכל שלא א"ל מעכשיו אף אם נתנו אס"כ בדמים הללו והם פחות משווייה לא הוי אפי' א"ר מאחר שבגידו של לנה הנה למוכרה לכל מי שירצה אתי שפיר וא"ת ומאי שנא מההיא דפוסק על הפירות שאין לו שיכול לחזור בו ואפי' בלא מי שפרע ואפ"ה אסור י"ל דהתם אף שאינו מתחייב מ"מ לפי תנאו כשמתקיים את דבריו עושה איסור דמתמת תנאו הוא עושה פן לא כן הכא דאף אם מכרה לאחרים לא הוי הפך תנאו דהוא לא קאמר אלא שכשרוצה למכרה שיימכרנה לו אבל כשמכרה לאחרים ביותר זוזי אנסוהו הלכך כשמכרה למלנה בדמים הללו אינו

עושה משום רבית אלא מחל לו בחנם וכשלא מצא יותר ומכרה לזה מפת תנאו אין לאסור פניו דאינו עושה מפת חיוב ולא הוי אפי' כמיקוץ ברבית לא כן פשאר מעכשיו דאף דקשמוצא יותר ומכרה לזה אין לאסור דהלא אינו מחויב למכרו למלנה ואפי' מפת תנאו דזווי אנסוהו ונמצא דקשרוצה ומכרה למלנה רוצה למחול לו מ"מ פשלא מצא יותר דמחויב למכרה לו אסור משום דמחויב ברבית כמ"ש ה"ה.

ונה אשר פתבנו דכל שיקול למכרה לאחרים אפי' לפי תנאו ליכא איסורא נראה דהריטב"א ו"ל בלשון הנז' לא ס"ל הכי. הן אמת פי לכאורה קשה ע"ד מאי דמיייתי מההיא דפוסק על הפירות כנז"ל וגם מתוך דברי הנ"י נראה דס"ל פהריטב"א דאף שיקול למכרם לאחרים אם ירצה למכרה לזה אסור כל שמכרה בפחות: אמנם בהגהת מרדכי כתב דכל שיקול למכרה לאחרים אף לפי תנאו שרי וז"ל וא"ת ואמאי אסור וקא לא מהני תנאה פדמוכח בפ"ז דע"ז וכו' וי"ל דהכא מייירי דא"ל בהדיא לא תמפור אלא לי בדמים אלו אפילו אם תוכל למכרה ביותר ומיהו אם אמר מעכשיו תהא קנויה לה פשארצה למכרה שרי עכ"ד והכי פי' דכל שאמר לא תמכרנה אלא לי בדמים הללו שרי למכרה למלנה בפחות משונויה בין פשהקנה לו מעכשיו בין אם לא הקנה לו מעכשיו פניו שאינו חייב למכרה לו אפי' לפי תנאו דלא אמר אלא בדמים אלו והרי מוצא יותר אמנם אם פי' ואמר אפי' אם תמצא יותר אז אסור למכרה לו בדמים אלו שפסק אפי' שאינו מחויב ע"כ למכרה לו פניו שלא הקנה לו במעכשיו מ"מ כל שהתנה ומקנים דבריו אסור וכההיא דפוסק על הפירות כנז"ל ומיהו אם אמר מעכשיו תהא קנויה לה אף בכה"ג שרי פניו דהמכירה נעשית למפרע מעכשיו ומדברי הר"ב ד"ו נראה דכל שאמר פשתרצה למכרה לא תמכרנה אלא לי בדמים הללו ולא פי' עוד אם מכרה לו אח"כ בדמים הללו שהם פחות משונו' ליכא איסורא כמ"ש הגהת מרדכי אכל אם אמר מעכשיו וקנו מידו לא מיבעיא אם אמר לא תמכרנה אלא לי אפי' אם תמצא יותר דנדאי אסור למכרה לזה אלא אפי' אם אמר לא תמכרנה אלא לי בדמים הללו אסור דלא פסברת הגהת מרדכי אלא שעדיין הדבר קשה דאם מוצא יותר אמאי אסור פשמכרה לזה פניו שיקול למכרה לאחרים והלא מטעם זה אמרינו דכל שלא אמר מעכשיו שרי ואם לא מצא יותר ומכרה לזה אמאי אסור משום דמתחלה פסק פחות משונו' דאין זה עולה על הדעת דאם מצא יותר על שונויה ומכרה לזה שרי ואם אינו מוצא יותר ומכרה לזה אסור לכן נראה דהראב"ד ו"ל ס"ל דכל שאמר לא תמכרנה אלא לי בדמים הללו וכ"ש אם פי' ואמר ואפי' תמצא יותר דנדאי אסור למכרה לו בפחות משונויה בין אם אמר מעכשיו והקנה לו בקנין בין אם לא אמר מעכשיו ולא הקנה לו בקנין דלא גרע מרבית מאוחרת והראב"ד ו"ל לאנתקשה אלא משום דמשמע דמעכשיו קודם ששמכרנה לו עשה איסור ואם לא אמר מעכשיו והוי אסמכתא ואם ירצה אינו מחויב למכרה לו מאי איסורא איכא ותי' דאייירי במעכשיו וקנו מידו דכיון דנחחייב מהשתא למכרה לו פשמכרנה אסור וראיתי להב"י בס"י קע"ב שכתב ו"ל כתב בעל התרומות שאם עבר ועשה כן נקרא אבק רבית וצ"ע בתוס' עלה ס"ג בדבור רבית ע"מ להתזיר דמשמע דצד אחד ברבית הוי רבית דאורייתא וכו' יע"ש ולע"ד לק"מ דשאני הכא דכיון דאמר בדמים הללו ואפי' לפי דבריו יכול למכרה לכל מי שירצה הילכף אף פשמצא למכרה לאחר ביותר ומכרה לזה בפחות לא הוי אלא אבק רבית ועוד דאפי' אם הלנה לתבירו ע"מ

שִׁימְפֹרֵר לֹו בֵּיתוֹ בְּמִנְהָ וְהוּא שְׁנֵה מְאֵתִים לָא הָוִי רַבִּית קְצוּצָה פִּינּוֹן שְׁלֵא קְצִיץ עֲמוֹ כְּמָה פּוֹחַת לֹו בְּשֹׁכֵר הֶלְוָה וְאִין אֹנְוָה לְקַרְקָעוֹת וְעֵינּוֹ בְּהַרִיב"ש ס' תנ"ד בְּהַצַּד הַב' וְכֹן רְאִיתִי זֶה יָמִים בְּתִשׁוֹ הַרְשָׁב"א ו"ל הַעוֹלָה מְהֶאֱמֹר דַּבְנ"ד יֵשׁ צְדָדִים לְכָאן וּלְכָאן דְּלִפִּי דְבַרִּי הַרִיטְב"א ו"ל הַנְז"ל נִרְאֶה דְרַבִּית קְצוּצָה הָוִי וּמְדַבְרֵי הַגְּהוֹת אֲשֵׁרִי נִרְאֶה כֹן אֲמַנְם מְדַבְרֵי הַגְּהַת מְרַדְכֵי נִרְאֶה דְאִפִּי אֲבָק רַבִּית לָא הָוִי וְאִפְשָׁר דְאִפִּי הַרִיטְב"א ו"ל מוֹדָה בְּנִדּוֹן דִּידָן דְשִׁאֲנֵי הֶתֶם דְּכְשֵׁרוּצָה לְמַכְרָה צְרִיף לְמַכְרָה לֹו לִפִּי פְּוֹנְנָתוֹ דְּכֹוֹנְנָתוֹ הוּא דִּימְפֹרְנָה לֹו אֲפִילוֹ אִם מוּצָא יוֹתֵר אִף שְׁלֵא הוּצִיא כֹן בְּשִׁפְתֵי לָא כֹן בְּנִדּוֹן דִּידָן דְּכְשִׁאֲנֵי נוֹתֵן לֹו פְּלוֹם לָא הָוִי הַפָּה דְבַרִּיו דְּלֵא קְאָמֵר אֲלֵא אִם אֲרָצָה אֲתָן לָהּ וְאִפְשָׁר לְצַדַּד עוֹד דְהִקָּא פְּוֹלֵי עֲלֵמָא מוֹדוֹ דְהָוִי רַבִּית קְצוּצָה דְּכֹוֹנְנָתָם מִתְחַלְהָ לְקִנְיִים דְבַרִּיו לִי חִיסוֹר הַרַבִּית עֲשׂוֹ כֹן וְלֵא עֲשׂוֹ וְלֵא פְּלוֹם וְכֹן נִרְאֶה יוֹתֵר (א"ה כ"ז שְׁפִתְבְּנוּ לְעִיל הוּא מִמָּה שְׁמַצְאֵתִי לֵא"א [הָרַב ו"ל שְׁפִתְבַּרְמָז דְבַרִּים וּלְפַע"ד סְדֻרְתִּים]): סִימָן יֵט פְּתָבוּ קְצַת מִהַמְפֹרְשִׁים ו"ל דְאֲבָק רַבִּית אִין לְלוֹהָ אִיסוֹר כָּלֵל וְנִסְתִּייעַ סְבָרְתָם מִהֵהוּא עוֹבְדָא דְרַב דְאֹזִיף דִּינְרֵי מִבְּרַתְיָ דַר"ח דַּק' מְעִיקְרָא מֵאֵי קֵא סְבַר רַב דְאֹזִיף וְאִינוּ רֵאִי דְאִינוּ אִיסוֹר אֲלֵא לְלוֹת סָאָה בְּסָאָה אֲבָל לְלוֹת סָאָה סְתָם שְׁרִי וְכֹן כְּתַב הַרִיטְב"א וּמִמִּתְנִי' דְסִנְהֶדְרִין דָּף כ"ה דְחֻשִׁיב פְּסוּלִים לְעֵדוֹת לָוֵה מוֹכַח דְהֶלְוָה נְמִי אִיסוֹר דְהָא בְּרַבִּית דְרַבְּנָן אִינְרֵי הֶתֶם וּמָה שְׁאֲמָרוּ רַב עִילִישׁ גְּבָרָא רַבָּה הוּא וְאִיסוֹרָא לְאִינְשֵׁי לָא הָנָה סְפִי וְלֵא קְאָמֵר לָא קֵא עֵבִיד אִין רְאָיָה דְכָל אֲבָק רַבִּית לִיכָא אִיסוֹרָא לְגַבִּי לָוֵה דְהֵהוּא אִינְרֵי בְּאֲבָק רַבִּית דְאִין הֶלְוָה נְחָסֵר פְּלוֹם וְכֹן נִרְאֶה מְדַבְרֵי הַרִיטְב"א ו"ל שָׁם: סִימָן כ' אֵי שְׁרִי לֹוּמֵר לְחַבְרִיו הֶלְוֵנִי עֲכָשְׁוֹ מְנָה וְאִנִּי אֲלוֹהֵי לָהּ כ"כ לְאַחַר זְמַן הִנֵּה הָרַב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת וּמְהַרְרָם ו"ל הַתִּירוּהוּ וְהַבִּיאוּ רְאָיָה מִמִּתְנִי' דְנִכְשׁ עֲמִי חֻדְשׁ זֶה וְאִנְכֵּשׁ עִמָּךְ בְּחֻדְשׁ אַחֵר.

ולע"ד אינָה רְאָיָה דְנִכְשׁ עֲמִי חֻדְשׁ זֶה וְאִנְכֵּשׁ עִמָּךְ בְּחֻדְשׁ אַחֵר פִּינּוֹן דְהַמְלָאִכוֹת שְׁוֹת מָה אִיסוֹר יֵשׁ וְאִינוּ אֲלֵא פּוֹרַע חוֹבּוֹ אֲבָל הֶלְוֵנִי וְאֵלְוָה לָהּ הָרִי זֶה כְּמִי שְׁאֲמַר הַשְּׂאִילֵנִי וְאִשְׂאִילָהּ דְנַעֲשׂוֹ ש"ש זֶה לָוֵה וְנִמְצָא דְבִשְׁכֹּר מָה שְׁהֶלְוָה לֹו חֲבִירוֹ מְקוֹדָם הוּא מְלוֹה לֹו עֵתָה וְגַם הֶלְוָה נְחָסֵר בְּמָה שְׁמֶלְוָה לֹו מְעוֹתֵי וְיִהְיוּ בְּעֵלוֹת וּכְאוֹתָהּ שְׁשִׁנְיָנוּ בְּמַס' מַכּוֹת אוֹמְדִין כְּמָה הִיָּה נוֹתֵן זֶה שְׁיִהְיוּ מְעוֹת אֵלוֹ בְּיָדוֹ כְּדִי לְהַרְוִיחַ בְּהֵם וּמִיָּהוּ נִרְאֶה דְאִין זֶה רַבִּית קְצִיצָה דְהָוִי רַבִּית מְוֹקְדָמַת אוּ מְאוֹתְרַת לְכָל אֶחָד מִשְׁנֵיהֶם: אִיבְרָא דְעֵצִינּוֹ יִרְאֶה דְלִגְבֵי רֵאשׁוֹן בְּהֶלְוָה לְשִׁנֵּי עַל מְנַת שְׁיִלְוָה לֹו אִם"כ פִּינּוֹן שְׁהֶתְנָה כֹן הָרִי זֶה רַבִּית קְצוּצָה דְלֵא אֲמָרוּ רַבִּית מְאוֹתְרַת דְאִינוּ אִיסוֹר מִן הַתּוֹרָה אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁלֵא הַתְּנָה מְעִיקְרָא בְּשַׁעַת הַהֶלְוָה.

וְאִיכָא לְמִימַר דְמָה שְׁנַחֲסֵר זֶה הַשְּׁנֵי שְׁהֶלְוָה לֹו לְרֵאשׁוֹן אִין זֶה חֻשִׁיב חֲסָרוֹן מִמָּשׁ פִּינּוֹן שְׁלֵא נְחָסֵר מִמָּשׁ אֲלֵא שְׁנַחֲסֵר מִלְהַרְוִיחַ בְּמְעוֹת וְכַה"ג לָא חֻשִׁיב חֲסָרוֹן מְמוֹן דְהָא קִי"ל הַמְבַטֵּל כִּיסוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ פְּטוֹר מִלְשִׁלְמַם דְאִין זֶה אֲלֵא גְרָמָא בְּנִזְיָקִין וְדָמִי לְמָה שְׁכְּתַב הַב"י דָּאִם הַתְּנָה הַמְלוֹה ע"מ שְׁפָל, מְלֵאכָה שְׁתַּבָּא לִידוֹ יִתֵּן אוֹתָהּ לְמַלְיָה לְעֲשׂוֹתָהּ דְלֵא הָוִי ר"ק אֲלֵא אִיסוֹרָא לְבַד וְלִמַּד כֹן מְדַבְרֵי הַרִיטְב"א ו"ל בְּפָרְק אִיזְהוּ נְשָׁף דְאֵי אֲמַר הֶלְוֵנִי וְאֲתָן לָהּ תְּרוּמוֹת וּמְעַשְׁרוֹת דְלִמ"ד טוֹבַת הַנָּאָה אִינָה מְמוֹן לָא הָוִי רַבִּית כָּלֵל וּמִשְׁמַע מְזָה דְהָא הַדִּין בְּאֲמַר לֹו עַל מְנַת שְׁפָל מְלֵאכָה שְׁתַּבָּא לִידָהּ תַּחנָּה לִי דְלֵא הָוִי אִפִּי אֲבָק רַבִּית כְּדִי שְׁיִתְחַיֵּיב לְהַחְזִיר אִפִּי בְּדִינֵי שְׁמִים פִּינּוֹן דְלֵא חִיסְרוֹ מְמוֹן אֲלֵא אִיסוֹרָא לְחֻדְשִׁים הוּא דְהָוִי אֲבָל לַע"ד נִרְאֶה דְמָה שְׁדִיקָה הַב"י זֶה לְהֵהוּא דְמְעַשְׁרוֹת אִינוּ כֹן דְהֶתֶם פִּינּוֹן

שטובת הנאה אינה ממון ולא מצי ליטול פרוטה מישׂראל כדי ליתנה לפהן א"כ לא נחסר זה הישראל כלום במה שנותנה לכהן זה אבל בהתנה ליתן למלוה כל מלאכה שתבא לידיהו היא נדאי זה הלנה נחסר במה שנותן המלאכה שבה לידיהו ונכה פי כדי להרויח בה ויכול הנה ליקח פרוטה מאחר כדי ליתנה לו לעשותה וראיתי להש"ף שפירש דברי הש"ע דמה שאמר שכל מלאכה שתבא לידיהו יתנה למלוה איירי פשאין הלנה בעל מלאכה אלא שנותן לאיזה בעל מלאכה אם צריה לשום מלאכה ולפי זה ניחא.

אבל מדברי מור"ם שכתב על דברי הש"ע ולמאן דאמר טובת הנאה הוי ממון מיקרי רבית קצוצה מאחר שהתנה עכ"ל אין נראה פן דאי הכי מאי שייך הכא לומר טובת הנאה הוי ממון פיון דאינו נותן לזה המלוה שכל יותר ממה שצריה ליתן לאחר ולא אמרו טובת הנאה הוי ממון אלא פשה"י זה הנותן יכול להרויח בה אם יתנה' לאחר וכתב הש"ף עוד בסי"ק"ס דאם הלנה לו ע"מ שיעשה מלאכתו בזול דהוי רבית קצוצה ונראה מתוך דבריו דאפי' לא קצב עמו כמה פוחת לו אלא שא"ל שיעשה לו מלאכתו בג' ואותה מלאכה שנייא ד' וכן השער יע"ש אבל מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפרק ו' מהלכות מלוה וכן אם הלנה ע"מ שידור בזול וקצב עמו כמה פוחת לו וכו' נראה דכל שלא קצב אפי' אם היתה חצרו נשפרת בד' לא הוי רבית קצוצה וכי תימא התימא שני משום דהוי קרקע וקרקע אין לו אונאה הלא שכירות פועלים נמי הוי קרקע כמ"ש בה' מכירה פי"ג: סימן כא מי שהלנה על המשכון כדי להשתמש בו כתב רשב"א בספר ת"א סי' של"ב ונהביאו הב"י בח"מ סי' ע"ב שאם התנה בלא נכיימא הוי רבית קצוצה יע"ש אבל בתשו' מהר"ם ז"ל הארנכות סי' תשע"ב כתב דהוי אבק רבית ונראה דטעמא הוי משום דדמי למלוה לחברו על חצרו דלא קיימא לאגרא ודאי נמי לא קיימא לאגרא שהרי הוא ממשכון אצל חברו ועוד דספרים אינם עשויים להשפיר וכ"כ בתשו' רגמ"ה ז"ל הביאה הרב בצלאל בחדושי' דף קמ"ד ע"ד ומתוך דבריו נראה דס"ל יותר דכה"ג אפי' אבק רבית לא הוי.

ואם הלנהו על המשכון ונשתמש בו כתב הסמ"ע בח"מ בסי' הנז"ל דלפי מ"ש דאם דר בחצר דלא קיימא לאגרא אפי' גברא דעביד למיגר א"צ לתת לו שכל ה"ה פאן וכ"כ הש"ף ונאני אומר דדבריהם איתנהו היכא דלא נפחת המשכון אבל היכא דנפחת המשכון הא נדאי צריה לשלם לו ועיין בח"מ סי' שס"ג והיכא דאינו נפחת אפי' במידי דקיימא לאגרא הכא גבי משכון פיון שכל השפירו ואין הלנה יכול עכשיו להשפירו מדינא ה"ז פטור דהוי פלא קיימא לאגרא וליכא נמי משום רבית דמאי חסרו: סימן כב מי שלנה מחברו כ"כ זולוטא"ש והתנה עמו לפורעו כל כך זולוטא"ש בין יעלו בין ירדו ועלו הזולוטא"ש לכאורה נראה דהוי אבק רבית כמו סאה בסתם וכ"כ מהרי"ט ז"ל בי"ד אבל צריה להבין דלפי זה יהא אסור ללות מטבע במטבע דשמא יעלו כמו שאסור ללות סאה בסאה ולקמן נאריה בזה אף זה צריה להבין דאפי' אם נודה דאסור משום דהוי כמו סאה בסאה אין אסורו אלא משום רבית אבל משום גזל ליכא דסאה יתיב וסאה שקיל וכיון שכן אפי' אי שקיל המלוה הסאה שלא מדעתו של לנה לא מפקינן מיניה משום גזל ולא דמי למה שכתבו המפרשים גבי משכנתא דהוי אבק רבית דאם מיחה הלנה במלוה שלא יאכל עוד הפירות ואכלם דמפקינן מינה משום דם גזל בידי דהיהא שאני משום דאוכל זה ממונו של לנה אבל סאה בסאה מאי דיהיב שקיל וכן נראה שהוא דעת מהרי"ט בא"ה סי' ב' ודקדק מהיהא דפרק הגזל דהמלו' לחברו על המטבע והוסיפו עליו דנותן לו

מטבע היוצא ופרידו והא קא זיילי פירי דהוי רבית ומדחתינש לרבית וְלא חיינש לגזל מדלא קאמר והא קאי מפסיד לנה משמע דאסור גזל ליפא פינן דיהיב ליה מאי דשקיל מיניה ומה שהלנהו הוא נותן לו אבל מדבריו בחי"ד סי' מ' נראה דס"ל דאפי' סאה בסאה יש בו אסור גזל לענין אם לקח המלנהבע"כ של לנה דאע"ג דמשו' רבית לא מפקינן מיד המלנה משום גזל מיהא מפקינן ומה שדקדק הרב בא"ה דמדקאמר והא קא זיילי פירי משמע דמשום גזל ליפא אינו סותר למ"ש בי"ד דנדאי שאי לא הנה משום לתא דרבית משום גזל לא הנה לן למיחש שפינן שהתנה הלנה לשום לו מטבע הינצא מדינא חייב לשלם כמו שהתנה אילולי מחמת דאיפא אסורא דרבית לא מהני תנאו ובר"פ א"נ משמע דסאה בסאה איפא נפש ואיפא תרבית אלא משום דמעיקרא לא קצץ לא הוי אסורא מן התורה ולפי זה נראה דאם לקח המלנה הסאה שלא מדעתו של לנה אית ביה משום גזל פינן דחשיב נפש ותרבית: איברא דלקמן בפרקין דף ע"ג תניא המוליה פירות במקום למקום מצאו חברו וא"ל תנם לי ואני אעלה לה פירות שיש לי באותו מקום אם יש לו פירות באותו מקום מותר ואם לאו אסור ופירש רש"י ז"ל תנם לי ואני אעלה לה לזמן פ' באותו מקום שהוא מקום היקור אין לו שם אסור דבשכר המתנתו נתן לו זה במקום היקור ומשמע דכל זה אינו אסור אלא מדרבנן משום דהוי סאה בסאה.

והשתא קשה דכל פי האי שהתנ' לתת לו סאה במקום היקור בין בתחלה בין בסוף איפא נפש ואיפא תרבית דזה נותן לו סאה ששונה בכאן ד' כדי שיתן לו סאה באותו מקום ששונה ה' ונראה דאפי' בכה"ג לא מיקרי קצץ דכיון דאפשר שביני ביני יוזלו הפירות באותו מקום וישוו כמו שנתן לו הוי ספק וכל ספק לא הוי רבית מן התורה כדמוכח מדברי התוס' גבי מתני' דאין מקבלין נצ"ב וילדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל דפירות בפירות מיקנו בחליפין כמ"ש בפ"ו מהלכות מכירה וכן הוא סברת ר"ת כמ"ש התוס' בפרק הזהב אתי שפיר הברייתא דחבילה דשרי משום דמכר הוא דמהשתא זכה בהם המוכר באותם פירות ולפי זה נראה דאסור לעשות כה"ג במטבע כמו שראיתי נוהגים עכשיו שנותן לו כ"כ ריאלים כדי שיקבל בנו במצרים כמו כן כ"כ ריאלים ובעיר מצרים שנים הריאלים ביקור ויש להם שער קבוע: סימן כג גרסינן בפרק הגזל המלנה לחברו על המטבע והוסיפו עליו נותן לו ממטבע היוצא ופרידו והא קא זיילי פירי ופירש רש"י ז"ל והא קא זיילי פירי וגבי מטבע זאת נמצא שמשפתר בתוספת וזה אינו דומה לראשונים והו' רבית עכ"ל משמע מפי' דהא דאסור היינו משום שהוסיפו עליו ואינו דומה לראשונים אבל אי לא הוסיפו על הראשונים אלא שהוא דומה בדומה אע"ג דזיילי פירי גבי הנהו חדתי שרי ולית ביה משום רבית.

ולכאורה קשה דמאי שנא זה מסאה בסאה דאם רוקר' אסור משום לתא דרבית ובריש פרק א"נ ג"כ אמרו אי דאזיף מאה במאה מעיקרא קיימי מאה בשתות ולבסוף קיימי מאה בחומשא אי בתר בסוף אזלת הרי נפש ונהרי תרבית ואע"ג דלא קי"ל הכי היינו לענין דלא להוי רבית מן התורה אבל מדרבנן מיהא אסור כמ"ש תלמידי הרשב"א ז"ל והביאו הב"י בסימן ק"ס ונראה לע"ד דשאני היכא דנשתנה המטבע דאע"ג דחזינו דזיילי בהו פיר' פל שהוא דומה לראשונים ה"ז מותר ואף על גב דחזינו דזיילי בהו פירי לאו משום דהוקרו המטבעות הוי אלא משום חריפותא דמטבע אוזולי מוזלי פירי בהו וכן נראה מדברי המרדכי וע"ש.

ועוד נראה לע"ד דכל מטבע אין היקור והזול תלוי בו וכי תזינן דזינלו בהו פירי השתא אמרינן דלאו משום דהוקרו המטבעות הוי אלא מחמת תרעא הוי שהוזלו הפירות וזלא בהו סיפו על המטבע הוא דאיכא למיחש ולומר דמחמת שהוסיפו עליו הוא דקא מוזלי בהו השתא: והשתא יש לחקור דבזמנא זת אנו רואים שהחתיכות של כסף לפעמים שוות חמשה ושלשים בזוליטא ולפעמים שיות ארבעים בזוליטא וכ"כ כל שאר המטבעות ויש לשאול אם הלנה ראובן לשמעון ארבעים חתיכות בזמן שהי' הזוליט' בארבעים חתיכות ואח"כ בזמן הפרעון שנים החתיכות חמשה ושלשים בזוליט' אם יתן לו ארבעים חתיכות כמו שהלנה לו אם יש בו משום רבית ואם נאמר דאסור א"כ יהא אסור להלוות מעות במעות כמו שאסור סאה בסאה ומההיא שהבאתי דר"פ א"נ נראה שאסור וכמ"ש תלמידי הרשב"א יע"ש וכי תימא דההיא דריש פ' א"נ איירי במעות של נחשת דהוי פירא לגבי פספא ומשום הכי אסור משום דהוי סאה בסא' דאינהו נינהו דמוקרי וזיילי אבל מעות של כסף מאן נימא לן דהמעות הם שהיקרו ודילמא הזולוט' הוזל' זה אינו דהא כתבו התוס' שם בשם ריב"ן ז"ל דשמעתין איירי במעות של כסף שהם איסורין ונראה דס"ל דהזול תלוי בקטנים שהם האיסורין וראיתי בספר מלחמות להרמב"ן בריש פ'ק הנהב שכתב דמותר להלוות מעות במעות דמשום חריפותם לא מיחזי כרבית ולכאורה נראה דאע"ג דתזינן דאינהו נינהו דאוקרי וזיניי אפילו הכי פיון דחריפי נינהו שם מטבע יש להם ולא גזרו בהו רבנן יע"ש.

ולכאורה קשה עליו מההיא דפ'ק א"נ והנה נ"ל דהרמב"ן לא ס"ל למ"ש תלמידי הרשב"א דאסור משום סאה בסאה דשאני מטבע במטבע דלא מיחזי כרבית והא דאוקיר וזיל זינינו משום חריפותייהו: סימן כד והכא דהלנה לחבירו כל כף זילוטא חדשות והיו שנים באותו זמן כל חדא וחדא ל' חתיכות ואח"כ היקרו ועמדו בל"ו חתיכות מה משלם לו דלכאורה נראה דאם ישלם לו כ"כ זולוטא"ש כמו שהלנה לו ה"ז אסור משום רבית אבל פד דזינינן בה אינו כן דהא קי"ל מותר ללות דינר כסף בדינר כסף ואם אתה אימר דכל כה"ג אי משלם לו כדמעיקרא יש בו משום רבית א"כ יהא אסור ללות דינר כסף בדינר כסף דשאני יוקירו הדינרים כמו שאסור ללות סאה בסאה אבל ה"ט דדינרי כסף פיון דמטבע הוא יש להם שער קצוב כל כה"ג אפי' סאה בסאה שרי דקי"ל יצא השער פוסקין וכ"ד הרי"ף בתשו' וכ"ד רב צמח גאון הביאו הגהת אשירי בפ'ק הגוזל גבי המלנה את חברו על המטבע ז"ל הוקרו הישנים צריף ליתן לו המעות שלקח הימנו וה"ט כמו שפתיבתי ומעתה אין אנו צריכים למאי דמסיים שם בשם רבי' יואל ז"ל דהגאון איירי פגון שהחדשים קלים מן הישנים אבל אם הם שנים והוקרו השני' שנותנים פירות יותר בישנים ממה שהיו נותנים בשעת הלנאה ה"ז אסור משום רבית אבל לפי מ"ש א"ש: ואגב אורחין ילפינן מדברי הגאון ז"ל דלא מיבעיא דכי האי גוונא לית ביה משום איסורא אלא חיובי מיחייב לתת לו כדמעיקרא ואע"ג דהתנה הוא לשלם במטבע והראשונים נפסלו ולא הוי מטבע השתא דע"כ לא התנה במטבע אלא להנאתו אבל השתא דאיגלאי מלתא דהראשונים הם יותר שנים לזה לא התנה שיתן לו מטבע ואיכא למילף מהכא דכל מי שמלנה לחבירו שום מטבע אינו יכול לשלם לו במטבע אחר שאינם חריפים כ"כ כן נראה לע"ד וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל בפט"ז מהלכות אישות ועיין במ"ש לעיל מזה ובמהראנ"ח ח"א סי' ק"ד: סימן כה כתב הטור בחושן משפט סימן ע"ד

המלנה את חבירו על המטבע פירוש שמכר לו סחורה ופירש לו שיתן לו מטבע לזמן פלוני ונפסל צריף ליתן לו מטבע כו' משמע דנקא שהתנה שיתן לו מטבע אבל מכר לו בכ"כ גרושה ונפסלו נותן לו מטבע ונפסל וכן נרא' מדברי התוס' שם וק"ל דמטבע שהוזל כתבו התוס' בפ"ק הזהב דף ע"ה שאם מכר לו בחפץ בכ"ד איסרין פשהיו כ"ד בדינר ואח"כ זול ושנים ל"ב איסרין בדינר שצריף ליתן לו ל"ב איסרין וא"כ במקור חפץ בכל כף איסרין ונפסלו האיסרין ה"ז כמו שהוזלו שצריף ליתן לו כמו שהיה שנה מעיקרא ועכשיו ראיתי למהרשד"ם שלמד מדברי התוס' דפ"ק הזהב שאם הלנה לחברו סף מה ויגרדו המטבעות שצריף לשלם כמו שהיו מעיקרא שנים ולפי דבריו העל' שאם הלנה לו אלפים חתיכות ומעיקרא היו שנים האלפים חתיכות עשרה דינרים ועכשיו הוזלו ואינם שנים רק שמנה צריף ליתן לו אלפים ות"ק חתיכות יע"ש וזהו נגד ממה שפירא מדברי התוס' בפ"ק הגזול והטור וכד דייקינון בה אינו פו דהא בריש פ"ק הרבית אמרינון אי דאזנפיה מאה בק"ד אי בתר מעיקרא אזלת הרי נשף ונהרי תרבית ופירש רש"י ו"ל אי חשבת להני פרוטות כדמעיקרא הרי נשף ונהרי תרבית אי בתר השתא אזלת לא נשף איפא ולא תרבית דמעיקרא קיימי מאה בדנקא ובלסוף קיימי מאה ועשרים בדנקא וכתבו הרשב"א ונה"ר"ן ו"ל דהוי רבית דאורייתא ויש מישכתב דהוי רבית דרבנן משמע דמדינא אינו חייב לשלם אלא מאה ואע"פ שהוזלו דאי מדינא חייב לשלם לו מאה ועשרים מה שהיה שנה מעיקרא א"כ אמאי תחשב רבית ואי משום שהתנה באיסר מה בכף סוף סוף דנקא יחייב ושוה דנקא שקיל אלא מוכח דכיון דאינו חייב לשלומי דנקא אלא מאה מה שנותן לו עשרים הוי רבית ומדברי התוס' בפ"ק הזהב אין רא' דההיא איירי במוכר חפץ בכ"ד איסרין דסתמא פל המוכר בכ"ד איסרין כאומר בדינר אני מוכר לך דכ"ד איסרין הוי דינר ולפיכך צריף ליתן לו דינר ואף ע"ג דאיפא למימר הדינרים הם שהוקרו ולפי סברת מהרשד"ם ו"ל אמאי לא מציי לפטור בטענת שהדינרים הם שהוקרו ואיסרין כדכוינון שו"י.

אבל לעניות דעתי נראה דמה שכתבו התוספות ו"ל בפ"ק הגזול במוכר פרגמטיא פל שלא פיר' שיתן לו מטבע נותן לו מטבע ונפסל איירי במוכר לו לזמן בהקפה והמעות נעשו עליו מלנה אבל במוכר שלא בהקפה אלא עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח לא מציי ליתן לו מטבע ונפסל דאם פן נמצא זה נתאנה וכן נראה מדברי התוספות בפ"ק הזהב שכתבו דאיצטריף לאשמועינן שלא יאמר הדינרים הם שהוקרו והאיסרין כדקיימי קיימי משמע דבלא טעמא דכ"ד איסרין הם דינר אחד פל שהוזלו צריף ליתן פדהו שוו מעיקרא אלא בשביל שלא הוזלו האיסרין אלא שהדינרים הם שהוקרו איצטריף לאשמועינן: סימן כו והמלנה לחברו מטבע ונפסל נותן לו מטבע הינצא ופי' התוס' דאיירי פשהתנה לו לשלם מטבע היוצא אבל לא התנה נותן לו מטבע שהלוהו דמטבע ונפסל דומה להוזל.

אבל מדברי הרי"ף ונה"רמב"ם ו"ל בפ"ד נראה דאפילו בסתמא חייב לשלם לו מטבע הינצא דסתמא על חשיבות המטבע הלנה לו כ"כ ה"ה וכן מדברי הרמב"ם ו"ל בפ"ט ט"ז מהלכות אישות ולע"ד נראה לי להביא ראיה לזה דאם איתא דכל שלא התנה אינו נותן לו אלא מטבע ונפסל עד שיתנה עמו לתת לו מטבע הינצא אפילו פי התנה עמו נמי במה מתחייב לתת לו מטבע הינצא דהא בר"פ הזהב אמרו הזהב קונה את הפסוף והפסוף אינו

קוֹנָה אֶת הַזֶּהָב וּפְיֵר' בְּגִמְרָא דְהַאי קוֹנָה דְקִתְנֵי ר"ל מִתְחַיֵּיב וְה"ק בְּמִשְׁיַכְת הַזֶּהָב דְהוּי פִּירָא מִתְחַיֵּיב לְתַת הַפְסָף כְּמוֹ שְׁהִתְנָה עִמּוֹ בֵּין חֲדָשִׁים בֵּין יִשְׁנִים אַבְל בְּמִשְׁיַכְת הַפְסָף דְהוּי טִיבְעָא אִינוּ מִתְחַיֵּיב לְתַת לוֹ מַה שְׁהִתְנָה עִמּוֹ.

וְהָכָא גַּמִּי אִי סְתָמָא אִינוּ מְחַוְיָיב לְתַת לוֹ אֱלָא מְטַבְעֵ שְׁנַפְסֵל מִשּׁוּם דְהוּי פִּי הוּזֵל א"כ הִיאָדָּ מִתְחַיֵּיב כְּשֶׁהִתְנָה עִמּוֹ לְתַת לוֹ מְטַבְעֵ הַיִּנְצָא כִּינּוּן שְׁלֵא מִשְׁדָּ וְדִכְוֹנְתָה פְתַב הָר"ן ז"ל בִּרְפ"ב דַּע"ז בְּשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל וּפְסָק עִמּוֹ לְתַת לוֹ פּוֹר חֲטִים יַע"ש: סִימָן כֹּז בְּלִנְה סָאָה בְּסָאָה וְהוֹזְלָה אִם יִתֵּן לוֹ הַלְוָה בְּפִרְעוֹן כְּמוֹ שְׁהִיָּה שְׁוֹה מְעִיקְרָא אִם יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם רַבִּית גְּרָאָה מְדַבְרֵי מַהֲרִי"ט בַּח"א דְאָסוּר מִשּׁוּם רַבִּית יַע"ש וְלִכְאוּרָה אִיכָּא לְמִיָּדָּ דְגִרָאָה דְאִפִּי לְמ"ד רַבִּית מְאֻחֶרֶת דְאָסוּר אִפִּי בְּסְתָמָא הִינּוּ כְּשֶׁנּוֹתְנָן לוֹ יוֹתֵר עַל מַה שְׁנָתְנָן לוֹ דְמִשּׁוּם שְׁכָר מְעוֹת יְהִיב לִיה אַבְל זֶה שְׁנּוֹתְנָן שְׁוֹה מַה שְׁלִקַּח מִחֲבֵרוֹ דְשְׁוֹה עֲשָׂרָה שְׁקִיל וְשְׁוֹה עֲשָׂרָה מְהֵדֵר לָאוּ מִשּׁוּם אֲגַר נָטֵר הוּא דְקָא יְהִיב אֲנָא לְהַחְזִיר לוֹ שְׁוֹה מַה שְׁלִקַּח מִיָּדוֹ קְמַכּוּיָן שְׁלֵא יִפְסֵד הַמְלִנְה וְדִאֲמַרִּינּוּ בְּבִרְיִיתָא בְּסָאָה בְּסָאָה הוּזֵל נוֹתְנָן לוֹ חֲטִין לָאוּ מִשּׁוּם לְתַת דְרַבִּית הוּי אֱלָא דִּינָא קָא מִשְׁתַּעֵי שְׁאִינוּ חַיִּיב לְהַחְזִיר לוֹ אֱלָא הַסָּאָה שְׁלִקַּח מִמֶּנּוּ דְאִדְעָתָא דְהָכִי נָתַן לוֹ וְהָכִי קָאֵמֵר דַּע"פ שְׁאִם הוֹזְלָה מִחְזִיר לוֹ סָאָה דִּלָּא נִתְחַיֵּיב לְהַחְזִיר אֱלָא סָאָה דְוָקָא אִפִּי הָכִי אִם הוּקֵר' נוֹתְנָן לוֹ דְמִים מִשּׁוּם דְאִיכָּא מִשּׁוּם רַבִּית וְכֵן גְּרָאָה קִצַּת מְדַבְרֵי הַתּוֹס' בְּהַגּוֹזֵל גַּבִּי הַמְלִנְה עַל הַמְטַבְעֵ וּכ"כ הָרִיב"ש בְּסִימָן שַׁצ"ו יַע"ש אֲמַנָּם מְדַבְרֵי הָרִיטְב"א בַּח"א גְּרָאָה כְּדַבְרֵי מַהֲרִי"ט.

וְהִיכָּא דְעֲשָׂאָה דְמִים וְשִׁיתָן בְּעַדָּם כ"כ חֲטִי' כְּמוֹ שְׁיִהְיֶה הַשְׁעֵר אֲזַ בֵּין הוּקֵרָה בֵּין הוֹזְלָה צָרִיף לְתַת לוֹ חֲטִים שְׁוֹה הַדְּמִים בְּקִצָּץ וּכְמ"ש מַהֲרִי"ט ז"ל וְאָף ע"פ שְׁלִקַּח מִמֶּנּוּ סָאָה וְהִשְׁתָּא שְׁהוּזְלוּ הַחֲטִים מִחְזִיר לוֹ סָאָה וְנִחְצֵי וְרֵאִיתִי מִי שְׁאָסֵר וְאִין דְבָרֵיו גְּכּוֹנִים: סִימָן כֹּז גְּרִיסִינּוּ בְּפִרְק הָרַבִּית גַּבִּי מִתְנִי' דְלִקַּח הִימְנוּ חֲטִים וְא"ל הָרִי חֲטִיף עֲשׂוּיִים עָלֵי בַל' וְהָרִי לָהּ אֲצִלִּי בְהֵם יֵין הָרִי זֶה אָסוּר אִם אִין לוֹ יֵין וּפִי' בְּנִשְׁרָא דְמִתְנִי' בְּכָא לְחוּב בְּדַמִּיתָן עֲסָקִינוּ פִּי' דְמְעִיקְרָא הָיָה נוֹשָׂה בּוֹ מְנָה וְא"ל תֵּן לִי חֲטִים בְּשִׁבִיל הַלְוָאִתִּי וְכַתֵּב הָרַב הַנִּי' ז"ל אַבְל הִיכָּא שְׁבָא בְּאִסְרוֹ תַחֲלָה שְׁנָתְנָן דְמִים עַל הַחֲטִים מְוֹתֵר לְפְסוֹק יֵין כִּינּוּן שְׁיָצָא הַשְׁעֵר עַכ"ל וְגִרָאָה מְדַבְרֵיו דְבַכָּה"ג שְׁבָא בְּאִסְרוֹ תַחֲלָה מְוֹתֵר לְוֹמֵר הָרִי חֲטִיף עֲשׂוּיֹת עָלֵי בַל' כְּגוֹנָא דְמִתְנִיתִין דָּאִם אִיתָא דְבַכָּה"ג אָסוּר אֲפִילוּ בָּא בְּאִסְרוֹ תַחֲלָה כִּינּוּן דַּא"ל הָרִי חֲטִיף עֲשׂוּיֹת עָלֵי בַל' וְזִקְפָן בְּמִלְוָה.

א"כ הִיאָדָּ פְתַב הַנִּי' דְאִיסוּרָא דְמִתְנִיתִין מִשּׁוּם דְלִקַּח בְּהַלְוָאִתּוֹ מִתַּחֲלָה הָא אִפִּי אִי בָּא בְּאִסְרוֹ אָסוּר כִּינּוּן דְזִקְפָן עָלָיו בְּמִלְוָה דַּא"ל הָרִי חֲטִיף עֲשׂוּיֹת עָלֵי בַל' וּלְפ"ז צ"ל דַּמ"ש הַנִּי' אֲחַד כְּףָה וְאֻקְמָה רַבָּא לְמִתְנִי' שְׁכַשְׁבָּא לְפְסוֹק עַל הַיֵּין לֹא הַעֲמֵד הַחֲטִים עָלֵיהֶם דְאִי הָכִי הָיָה שְׁרִי כִינּוּן דְמִתַּחֲלָה בָּא בְּאִסְרוֹ אֱלָא הָכָא ה"ק שְׁהַמְעוֹת שְׁנָתְנָן לוֹ מִתַּחֲלָה בְּעַד הַחֲטִים זִקְפָן עָלָיו בְּמִלְוָה וְכו' עַכ"ל אִינוּ אֱלָא לְשִׁיטַת רַש"י ז"ל אַבְל לְדַעַת הָרִי"ף וְר"ח וְהִיא גְּיִרְסַת הַסְפָּרִים דְגְּרִיסִי וּמֵאִי לְקַח לְקַח בְּהַלְוָאִתּוֹ כְּלוּמֵר דְמִתַּחֲלָה הִי' מְלוּהָ כִּי פְסָק עַל הַחֲטִין וּמ"ה אָסוּר מִמִּילָא שְׁמַעֵי' דְכָל הִיכָּא דְמִתַּחֲלָה בְּאִסְרוֹ בָּאוּ הַחֲטִים לְיָדוֹ שְׁרִי לְמִימֵר הָרִי חֲטִיף עֲשׂוּיֹת עָלֵי בַל' וְאִנִּי אֲעֲלָה לָהּ בְהֵם יֵין וְאִין זֶה חֲשִׁיב מְלוּהָ בְמָה שֶׁא"ל הָרִי חֲטִיף עֲשׂוּיֹת עָלֵי בַל' דְמַעוֹלָם לֹא נַעֲשָׂה זֶה מְלוּהָ וְכֹאֵלוֹ הַחֲלִיף פִּירוֹת בְּפִירוֹת וּבְפִרְק ה' מַה' מְכִירָה פְתַב ה"ה בְּדִין חוּב הַבָּא מִחֲמַת מְכָר וְא"ת בְּמָה יִקְנָה וְהָא

מעוֹת ליתנהוּ בְּעֵינַי בְּעוֹלָם אִיכָּא לְמִימַר דְּכִינּוּן דְּמַחְמַת מְכַר נִינְהוּ הוּ"ל פְּאָלוּ לֹא נִתְחַיֵּיב
מְעוֹלָם בְּמַעוֹת וּכְאֵלוּ הִחְלִיפוּ פְּרָה בְּשׁוֹר דְּמִי עַכ"ל שְׁמַעִינּוּ מְדַבְּרִי דְּכָל כַּה"ג דְּמַעוֹלָם
לֹא נִתְחַיֵּיב בְּמַעוֹת דְּבַעַת שְׁאָמַר לוֹ הָרִי חֲטִיף עֲשׂוּיּוֹת עָלַי בַּל' א"ל לְתַת לוֹ יִינן אֶפְשָׁר
דְּאָפִי הַחוֹלְקִים עִם הָרַמְב"ם ו"ל שֵׁם יוֹדוּ בְּזֶה דְּלֹא חֲשִׁיב פְּאָלוּ זְקָפֵן בְּמַלְגָּה וְע"כ לֹא
חִלְקוּ הֵתָם אֲלֵא מְשׁוּם דְּבִשְׁעַת שְׁמֹכַר לוֹ הַמְטַלְטְלִין לֹא א"ל לְתַת לוֹ יִינן וְכַתְּבִי כ"ז
מְפַנֵּי שְׁרָאִיתִי לְהַרְב ב"י בְּסִי' קס"ג שְׁפַתְב דְּאָפִי בְּבֵא בְּאִסְרוּ מִתְחַלָּה אֲסוּר לֹאמַר הָרִי
חֲטִיף עֲשׂוּיּוֹת עָלַי בַּל' וְזֶה אֵינּוּ אֲלֵא לְפִי סְבַרְת רַש"י ו"ל אֲבָל לְדַעַת הָרִי"ף ור"ח וְרַבִּים
עֲמֹו בְּכָל גּוֹנָא שְׁרִי וְלַעֲנֵן הִלְכָּה נִרְאָה דְּאִסְרוּרָא דְּרַבְּנָן הִיא אִי עֶבֶר וְעֲשֵׂה אֲזַלְיָנּוּ לְקוּלָּא:
סִימָן כַּט בְּמֵאֵי דְקִי"ל דְּכָל הִיכָא דִּיש לֹא שְׁרִי לְמַכּוֹר אִפִּי שְׁנָה ה' בַּד' נִרְאָה מְפִי רַש"י
ו"ל דְּאָפִי אֵינּוּ בְּיָדוּ מְזוּמָן פְּגוֹן שְׁהוּא בְּעִיר אַחַרְת שְׁרִי פְּדֻמוּכַח מְדַבְּרִי בְּסוּגִין דָּף ע"ג
גְּבִי לְבָנִי תַקְרָה שְׁפִי אֵינְתָהוּ שְׁרִי דְּאָפִילוּ אֵינָם בְּעִיר דְּהוּי פְּהַלּוּנִי עַד שְׁיַבֵּא בְּנִי וְכ"כ
הָרִיטְב"א ו"ל גְּבִי הַלּוּנִי עַד שְׁיַבֵּא בְּנִי דְּכָל שְׁיַש לֹא וְאָפִי בְּעִיר אַחַרְת חֲשִׁיב יֵש לֹא
יע"ש.

אֲבָל מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' בְּשִׁמְעֵתִין נִרְאָה דְּדוּקָא גְּבִי פּוֹסַק עֲמֹו עַל הַגְּדִיש שְׁאִינּוּ מוֹזִיל גְּבִי כִי
אִם כְּשֶׁעַר הִלְקִיטוּ פִּינּוּן שְׁיַש לֹא בְּיָדוּ סְגִי וְאֵע"פ שְׁחֹסַר תְּקוּן קֶצֶת אֲבָל לְאוּזוּלִי גְּבִיָּה
שְׁנָה ה' בְּשִׁתָּא לֹא שְׁרִי אִם לֹא שְׁיַש לֹא בְּעִין שְׁאִינּוּ מְחֻסָּר שׁוּם תְּקוּן כִּי אִם הִבְּאָת
מִפְתַּח וְלִפִּי דְבַרְיָהֶם אִיכָּא לְמִימַר דְּכָל שְׁאִין לֹא בְּעִיר מְזוּמָן לֹא שְׁרִי לְאוּזוּלִי גְּבִי שְׁנָה
ה' בְּשִׁתָּא וְרַש"י ו"ל לְטַעְמִיָּה אֲזַל דַּס"ל דְּכָל שְׁיַש לֹא בְּיָדוּ אִפִּי חֹסַר תְּקוּן קֶצֶת עֲדִינּוּ
שְׁרִי לְאוּזוּלִי גְּבִיָּה כַּמ"ש הַטּוֹר בְּסִי' קע"ה וְדַעַת הָרַמְב"ם ו"ל נוֹטָה לְסְבַרְת הַתּוֹס' שְׁפַתְב
כַּפ"ט הֵיזֵו חֲטִימִים נְמַכְרִים ד' סֵאִין בְּסַלְע וְנֻטַל אֵת הַדְּמִים וְנָתַן לוֹ ה' אִם יֵש לֹא חֲטִימִים
מְוִתֵּר הֵיזֵו חֲטִימִים חוֹב אֲצַל אַחֲרִים ה"ז אֲסוּר שְׁהָרִי הֵם מְחֻסָּרִים גְּבִיָּה וְה"ז פְּאָלוּ קוֹבַע
לוֹ זְמַן וְהוֹזִיל לוֹ מְפַנֵּי שְׁמַקִּיפוּ עַכ"ל וּמִשְׁמַע מְדַבְּרִי דְּכָל שְׁקוֹבַע זְמַן אִפִּי בְּמַכְר וְאָפִי
אֵינְתָ לִיָּה אֲסוּר וְה"ה הִיכָא דְאֵינְת לִיָּה בְּמַדִּינָה אַחַרְת וְצָרִיף זְמַן לְהַבִּיאַם דְּהָרִי זֶה כְּמִי
שְׁקוֹבַע זְמַן וְאוּזִיל מוֹזִיל לִי הַשְׁתָּא בְּשָׁבִיל הַמַּתְנָה וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּאָפִי הַחוֹלְקִים עִם
הָרַמְב"ם ו"ל גְּבִי הַלּוּאָה סָאָה בְּסָאָה דְּאָפִי בְּקוֹבַע זְמַן שְׁרִי פ"ב לֹא אָמְרוּ אֲלֵא בְּסָאָה
בְּסָאָה דְּכִינּוּן דְּאִינּוּ מוֹזִיל גְּבִי הַשְׁתָּא וְיֵש לֹא לֹא גְּזָרוּ אֲבָל הִיכָא דְּאוּזִילִי מוֹזִיל גְּבִי הַשְׁתָּא
פֶּל כְּמָה דְּקוֹבַע לִיָּה זְמַן א"נ לִית לִיָּה בְּעִיר דְּהוּי פְּאָלוּ קוֹבַע לוֹ זְמַן ה"ז אֲסוּר דְּאֵינְת סְהָדִי
דְּבִשְׁבִיל הַמַּתְנָה מְשׁוּם דְּלִית לִי מְזוּמָן הַשְׁתָּא אוּזִילִי מוֹזִיל גְּבִיָּה.

(א"ה אֵינּוּ לְגַמְגָּם עַל מ"ש א"א הָרַב ו"ל דְּהִיכָא דְּאוּזִילִי גְּבִי אִפִּי יֵש לֹא אִם קוֹבַע זְמַן
אֲסוּר מִמ"ש הַתּוֹס' בַּד"ה וְא"ל יְהִיבְנָאָאָה ה' בְּזוּזָא פִּי לְזְמַן פְּלוּנִי וְכו' דְּנִרְאָה דַּא"א
הָרַב ו"ל אֵינְרִי בְּשִׁאִין לוֹ הַפֶּל) וְהִיא בְּרִיָּתָא דְּלִקְמָן דְּהַמּוּלִיף פִּירוֹת מְמַקּוּם לְמַקּוּם
דְּשְׁרִי לֹאמַר לוֹ תָּנָם לִי וְאֵינִי אַעֲלָה לָּהּ מִפִּירוֹת שְׁיַש לִי דְּשְׁרִי מְטַעַם דְּאֵינְת לִי וְאֵע"פ
שְׁאִינָם בְּעִיר הֵתָם סָאָה בְּסָאָה הוּי וְכִי יֵש לֹא קֶצֶת שְׁרִי אֲבָל לְמַכּוֹר דְּבַר שְׁשֻׁנָה ה' בַּד'
אִיכָּא לְמִימַר דְּכָל הִיכָא דְּלִית לִי מְזוּמָן בְּעִיר ה"ז אֲגַר נָטַר: אִיבְרָא דַּצ"ל דְּנִרְאָה דְּהַטּוֹר
ס"ל כְּסְבַרְת הַתּוֹס' דְּכָל הִיכָא דְּמְחֻסָּר קֶצֶת תְּקוּן לֹא שְׁרִי לְאוּזִילִי גְּבִיָּה וְכ"נ שְׁהוּא דַעַת
הָרַא"ש ור"י כְּמַבּוֹאָר בְּסִי' קע"ה וְקָשָׁה לְזֶה מִמ"ש הַטּוֹר בְּסִי' קע"ג דְּשְׁרִי לְהַקְדִּים
מַעוֹת לְגִינְאָה שְׁיַתָּן לוֹ לְזְמַן פְּלוּנִי דְּלוֹעִים בְּנִי אֲמָה בְּזוּז וְאֵע"פ שְׁעַתָּה שְׁוִים בְּנִי זָרַת
בְּזוּז וְאֵע"פ שְׁאִין לוֹ עַתָּה בְּנִי אֲמָה דְּחֻשְׁבִּינּוּ לִי פְּאָלוּ הֵם בְּיָדוּ כִינּוּן דְּמַמְיָלָא קָא רְבוּ

ע"כ משמע מדבריו שם דכל שיש לו קצת בידו שרי לאוזלי גביה ולפי מ"ש הרמב"ם ז"ל ביהיא דקרי מפני שהיא קונה אותם עתה בשוים שהרי פה הם נמפרים בשוק ומה שפניחם ליגדל מאליהן הם גדלים ולית ליה שום פסידא למוכר דבלאו הכי הוא הי' מוכרם עכשיו שהם בני זרת בזוז למדנו מדבריו דכל שאין לו מזונן בידו לא שרי לאוזלי במקחו וכ"נ מפ"י רש"י ז"ל שפי' מיני' קא רבו שהקטנות היו בשעת המכר ומדידי' קא משבח ואזיל ולע"ד הכי נראה עיקר שהרי משנתן הדמים על הקטנים קנאם קנין גמור דכל המחנך לקרקע נקנה בכסף ונ"מ דבאחריותה דלוקח קנימי לענין גניבה: איברא דק"ל עדיין דלפ"ז לא הי' צריף התלמוד להאריך כ"כ פדי לחלק בין חלב לדלועין לומר דחלב לאו מיני' קא רבו דאפי' הי' אפשר לומר בחלב דמיני' קא רבו מ"מ לא פרי לאוזלי גביה פיון שמחוסר תיקון וכמ"ש התוס' בפוסק על הגדיש דלא שרי לאוזלי כל שמחוסר עדיין תיקון משא"כ בדילועין דמהשתא קנאם זה קנין גמור וכי הגדילו ברשותיה הגדילו ואפשר ליישב דאצטריף לזה הטעם דלאו מיני' קא רבו לאסור אפי' כי הקנה לו הבהמות או החלב בקנין דפירות נקנין בקנין ואפ"ה אסור פיון דלאו מיני' קא רבו כמו שאסור למכור פירות הפרדס קודם שנגמרו ואע"פ שכל המחנך לקרקע נקנה בכסף מטעם שהמוכר קא חסר וכמ"ש ה"ה הכי נמי בחלב ולפי מ"ש נראה דלא שרי בדילועין אלא דוקא באומר לו עשר דילועין אלו דנמצא דמהשתא קנאם לאלו וכי רבו ברשותא דלוקח קא רבו אבל אם א"ל לתת לו דלועין סתם בני גרמידא ולא אמר אלו לא שייף האי טעמא דמאן נימא לן שאותם דלועין שמכר לזה הן הם דקא רבו ונעשו בני גרמידא ובהגהת מרדכי פתבו דדוקא אם נותן לו אותם דילועין דאיתנהו בשעת פיסוק אבל אם נותן לו אחרים אסור וזה נוטה למ"ש ור"ל דאם מכר אותם דילועין שהיו בשעת פיסוק בעודם קטנים ה"ז אסור ליתן לו אחרים שבאו אח"כ דלא שייף השתא לומר כי קא רבו ברשותא דלוקח קא רבו אבל לפי הטעם שכתב הטור דילועין פיון דממילא קא רבו חשיב כאלו הם בידו נראה דאפי' מכר אלו וליתן אחרים תחתיהם שרי ולא מהני יש לו אלא לענין היתר פסיקא בלבד כמ"ש התוס' בפוסק על הגדיש בדרף ס"ד ע"ב אבל פבר פתבנו דהיא דפוסק על הגדיש איירי בדלא אוזיל גביה ומ"ה שרי ואע"פ שבאחריות המוכר קנימי אבל היכא דאוזל גבי' בשעת הפיסוק כל שעומד באחריות מוכר ה"ז אגר נטר כל פמה דמחוסר בהם שום תיקון ונהיא דקיראי דשרי לאוזלי גבי' כל היכא דאית לי' ואע"פ שבאחריות המוכר קנימי התם שאני משום שהם בעין ואינו מחוסר שום תיקון כי אם הבאת מפתח לא מחזי כאגר נטר ואפשר לומר דאפי' למה שפי' רש"י שם דה"ה אם אינם בעיר איירי פשהם קרובים לעיר יום או יומים דכה"ג אינם רגילים לאוזלי בשביל המתנה יום או יומים וכמ"ש התוס' דף ס"ד ע"א יע"ש ומאי דאוזיל גבי' לאו בשביל המתנה אלא שכר טירחא הוא דקא יתיב לי' פדי דלא למטרח אחר בנו או אחר המפתח וכ"כ ת"ר ונהיטב"א ז"ל ביהיא דהנהב דא"ל תן לו בדינר ואפרנסם ואני אעלה לה יותר ממעות שיש לי בביתי ולפי זה כל היכא דהסחורה הוא במקום רחוק דצריף זמן להביאה הא נדאי משום אגר נטר הוא דקא אוזלי גביה: וראיתי להרב ב' פני משה בח"א סי' ע"ד דרצה להתיר המנהג שעושים הסוחרים שמוכרים הסחורה בזול שיבא להם באני' בלב ים ואע"פ שבאחריות על המוכרים עד בואם ליד הלוקחים נקי ובר.

ולע"ד אנ"כ דמ"ש מטעם דקביל עלי' זולא נראה לע"ד דהאי טעמא לא סגי פי אם בפוסק בשער שבשוק דהוי קרוב להפסד ג"כ דשמא יוזיל אכל בדאוזיל גביה מעיקרא לא שכיח שיוזיל כ"כ אח"כ פדי דלהוי קרוב להפסד וכל מידי דאינו מצוי לא מיקרי דהוי קרוב להפסד וכ"נ מדברי הרמב"ם שכתב בפ"ח מותר לקנות עגל בזול ויהי' אצל בעלים עד שיגדיל שהרי אם מת או פחש הוי ברשות הלוקח והפחש והמתה הוי מצוי תמיד ונראה שמ"ה כתב המרדכי דהיה דחביתא דחמר' דשרי משום דקביל עליה זולא היינו דוקא היכא דפסק בשער שבשוק שנה בשנה הכי איתא בהגהת מרדכי בשם ראב"ה ז"ל ויהיה דקיראי דשרי אף לאוזלי וסתמא איירי אפי' כשחכריות על המוכר כפר כתבנו דהתם שאני שהוא בעין מזומן ליתנו מהשתא בכל עת שירצה דמה דאוזיל גביה אינו אלא משום טירחא שלא לטרוח אחר בנו א"נ מתנה הוא דיהיב ליה אכל בנ"ד דהוי הסחורה עדיין בדרכי באגיות לא מקרי ישנה ביזו מזומנות שאין ביזו להגיע ליד הלוקחים בתוך יום או יומים ודאי כי אוזיל גביה לוקח השתא בפחות ממה ששנה ה"ז אגר נטר פיון דבאחריות המוכר קיימא אם יארע בה שום אונס דשכיחא הזיקא בדרכי הים וזולא אע"פ דקביל עליה הלוקח זולא זה לא שכיח מפיון דמעיקרא לקח בפחות לא שכיח שיוזיל כ"כ פדי דלהוי קרוב להפסד ג"כ וכה"ג חילקו התוס' בהיה דחמרא ולא דמי לפוסק על הגדיש דשרי ואע"פ שבאחריות המוכר קאי דהא כפר כתבו התוס' והרא"ש ז"ל דאיירי כשאינו מוזיל גביה דאי מוזיל גבי' אסור פיון דמחוסר קצת תיקון ואינו מזומן לגמרי ואפי' לסברת רש"י ז"ל דפוסק על הגדיש שרי לאוזלי עכ"ז לא דמי לאחריות דגדיש הוי מידי דלא שכיח משא"כ באחריות דספינה דהוי מידי דרגיל לא שרי וכה"ג חילק רש"י ז"ל בהיה עובדא דרבנן דיהבי זוזי אחמרא ועוד נראה דלא דמי להיה דקיראי דהתם פיון שאין המקח מבורר ללוקח והמוכר צריך להעמיד קיראי מ"מ נמצא דלעולם הוי מקח גמור ולא הלואה, וכי אמרינו קרוב לשכר ורחוק להפסד רשע ה"ד בהלואה א"נ כשנתן דמים על דבר ידוע שאלו נאנסו המקח בטל והוי הדמים מלוח וכ"כ הנ"י גבי היה חביתא דחמרא וכו' בשם הרשב"א דפוסק על הגדיש דשרי ואע"פ דהוי קרוב לשכר ורחוק להפסד משום דהמקח קיים לעולם מה שאין כן בהיה דחבית דכיון דעל חבית ידוע נתן אם נאנסו המקח בטל והמעות מלוח יע"ש הן אמת דיש להקשות ע"ד דנראה מדבריו אלו דכל שלא נתן על חבית ידוע פיון שהמקח קיים לעולם שרי ואף שכל אחריות על המוכר ודמי ממש לפוסקין על הפירות אם יש לו דאע"פ שכל אחריות על המוכר שרי מט' דלעולם צריך לקיים מקחו וקשה דבהיה עובדא דרבנן דהוי יתבי זוזי אחמרא אמרו שם דטעמא דשרי משום דמעיקרא דחלא חלא הא לאו הכי הי' אסור והתם לא נתנו על חבית ידועה ודמי לפוסק על הגדיש וראיתי להרב בעל נ"י שפירש שם דלא דמי לפוסק על הגדיש לפי שהינו רגיל להחמיץ ושמא שלו החמיץ מעיקרא ע"כ ולכאורה נראים דבריו סותרים אלו את אלו דאיהו כתב לעיל דאי לא הוי רבית ידועה דדמי לפוסק על הפירות שיש לו.

וראיתי להתוס' דף ס"ד ע"ב שכתבו שכל שאין יכולים לקנות מן השוק ק וליתן להם אסור לו למוכר לקבל אחריות ולפי זה עדיין נשאר לנו להבין גבי הנהו קיראי דאמרינו דכל דאית ליה שרי דלכאורה נראה דמאותם קיראי דוקא צריך ליתן לו ואם כפי פשטן

דָּקָל הָאֲחֵרִיּוֹת עַל הַמּוֹכֵר כְּדֹאֲמָרְןָ לְעֵיל מ"ש מֵהֵיחָא דְחֻבִּיתָא דְחֻמְרָא דְרָאָה דְאִית לֵיה אֲסוּר מְשוּם שְׁפָל אֲחֵרִיּוֹת עַל הַמּוֹכֵר אִם לֹא דְקַבִּיל עָלֵיה זִילָא.

וכ"ת הֵכָא נְמִי גַבִּי קִירָאָה הֵנִי נְמִי קְרוֹב לְהֶפְסֵד דָּאִם יוֹזִיל הֵרִי הוּא לְלוֹקֵחַ הָא לִיתָא דְקָל הֵיכָא דְמוֹזִיל גַּבִּיָה בְּשַׁעַת הַמִּקְחָ וְנִתְּן לֹו שְׁנָה ה' ב'ד' לֹא שְׂכִיחַ שְׁיִזְזִיל כ"כ עַד שְׂיָהָא שְׁנָה ג' כמ"ש לְעֵיל וְכֵן נִרְאָה מְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל שְׂכָתָב בַּפ"ח מוֹתֵר לִיתָן דְּמֵי חֻבִּית שָׁל יֵין וְלוֹמֵר אִם הִתְמַיְצָם בְּרִשׁוּתָהּ וְאִי הוֹזְלָה בְּרִשׁוּתִי שְׂפִינֵן שְׂקַבְלַעְלֵיו הַזֵּיל קְרוֹב לְזָה וְלְזָה וְאִת"פ פְּתַב וְכֵן מוֹתֵר לְקִנּוּת מִחֻבְרוֹ בְּתִשְׁרֵי מָאָה פְּדִין שָׁל יֵין בְּדִינָר וְאִינוּ נוֹטְלֵן עַד טַבַּת וְכְשִׁנוּטְלֵן בּוֹדֵק וְלוֹקֵחַ הֵינֵן הַטּוֹב שְׂאֵלוֹ שְׂהִתְמַיְצוּ מִתְחַלָּה הֵינֵן רְאוּיִין לְהִתְמַיֵץ ע"כ.

וְנִשׁ לְדַקְדָּק עַל דְּבָרֵיו בַּמ"ש מַט' דָּאֵלוֹ מִתְחַלָּה הֵינֵן רְאוּיִי לְהִתְמַיֵץ וּבְלָאוּ הָאִי טַעְמָא תִּישְׁרֵי פִינֵן דְּקַבִּיל עָלֵיה הַלוֹקֵחַ זִילָא קְרוֹב לְזָה וְלְזָה הוּא וְטַעַם זֶה עָדִיף דִּיהָא שְׂרֵי אֲפִילוֹ פִי מְבַחְרֵי אַחַר טַבַּת דְּלֹא שְׂיָיָה לְטַעְמָא דְּמַעֲיָקְרָא חֻלָּא חֻלָּא.

וְרֵאִיתִי לְהַב"י שְׂדַקְדָּק זֶה וְכָתַב דְּהֵכָא לֹא הִתְנָה וְכִי שְׂבִיק לִיה הַשְׁתָּא לְמַבְחָרֵי מִיְחֻזִי כִי אֲגַר נָטַר וּדְבָרֵיו אֲפָשָׁר לֹוּמֵר לְפִי לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם. אֲבָל הַטּוֹר ו"ל פְּתַב דִּין זֶה אֲפִי בְּהִתְנָה שְׂכֵן פְּתַב מוֹתֵר לְהַקְדִּים מְעוֹת עַל יֵין בְּשַׁעַת הַבְּצִיר ע"מ שְׂיָתָן לֹו יֵין טוֹב בְּנִיטָן וְלִפִּי זֶה תִּיקָשִׁי לֵן כָּל שְׂהִתְנָה לִיתָן לֹו יֵין טוֹב מֵאִי אִירֵיָא בְּנִיטָן מְשׁוּם דְּהֵיחָא שְׂעָתָא נִבְרַר הֵינֵן הָא כָּל שְׂהִתְנָה יְהִיָה בְּאִיזָה זְמַן שְׂיָהִיָה מְטַעַם דְּקַבִּיל עָלֵיה זִילָא: אֲמַנְמֵן פֶּד דְּנַקְדָּק עוֹד בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם וְהַטּוֹר שְׂפָדִין הֶרְאִישׁוֹן כְּתָבוּ מוֹתֵר לִיתָן דְּמֵי חֻבִּית וּבְדִין הַב' כְּתָבוּ מוֹתֵר לִיקַח מָאָה פְּדִי יֵין בְּדִינָר וְלֹא כְּתָבוּ מוֹתֵר לְהַקְדִּים מְעוֹת שָׁל מָאָה פְּדִי יֵין הֵינֵנוּ לֹוּמֵר שְׂפָדִין הֶרְאִישׁוֹן אִירֵיָה בְּשְׂנָתָן לֹו דְּמֵי שָׁל חֻבִּית כְּלוֹמֵר מַה שְׂהִיָא דְּמֵי וְכִינֵן דְּלוֹקְחָה בְּשׁוֹנוּיָה מְשׁוּם הֵכִי שְׂרֵי לְהִתְנוּת שְׂיָהָא אֲחֵרִיּוֹת חִימוּץ עַל הַמּוֹכֵר שְׂהָרֵי קַבִּל עָלֵיה הַלוֹקֵחַ אֲחֵרִיּוֹת זִילָא אֲבָל בְּדִין הַשְּׁנִי אֲשַׁמְעִינֵן חִידוּשָׁא דְאַפִּי לֹא לְקַח בְּדְמֵי אֵלָא אוֹזִיל גַּבִּיָה דְּהַשְׁתָּא לֹא שְׂיָיָה לְטַעְמָא דְּזִילָא וְנִמְצָא דְּהֵנִי הַלוֹקֵחַ קְרוֹב לְשֹׁכֵר וְרַחוּק לְהֶפְסֵד אַפ"ה שְׂרֵי מְטַעְמָא דְּמַעֲיָקְרָא חֻלָּא חֻלָּא וְנִרְאָה לַע"ד דְּגַבִּי קִירָאָה הֵינֵנוּ טַעְמָא דְּשְׂרֵי מְשׁוּם שְׂהוּא מְזוּנָן לִיתָנוּ מִהַשְׁתָּא בְּכָל עַת שְׂיָרְצָה הַלְכָּהּ אִין לְאַסּוּר מְטַעַם שְׂהַמּוֹכֵר חֲזִיב בְּאֲחֵרִיּוֹת מֵאַחַר שְׂבִידוֹ הוּא לְפִטוֹר מְמַנּוּ כַּמ"ש לְעֵיל.

כְּלָלָא דְּמִלְתָּא דְּלֹא שְׂרֵי אֵלָא הֵיכָא דְּקְרוֹב לְהֶפְסֵד כְּמוֹ לְשֹׁכֵר מַה שְׂאִין כֵּן בְּמוֹכֵר לֹו חֲפִץ מְבוֹרֵר דְּבָדִין הוּא שְׂיָהִיָה הָאֲחֵרִיּוֹת עַל הַלוֹקֵחַ פִּינֵן דְּשָׁלוֹ הוּא וְאִין הַמּוֹכֵר יְכוֹל לְשַׁנּוֹתוֹ וְלִיתָן אַחַר תְּחִתּוֹ פִי קַבִּיל מוֹכֵר הָאֲחֵרִיּוֹת מִיְחֻזִי כִי אֲגַר נָטַר וְקַבְלַת זִילָא דְּלוֹקֵחַ בְּכַה"ג לֹא מִיְקָרֵי קְרוֹב לְהֶפְסֵד דְּכִינֵן דְּאוֹזִיל גַּבִּיָה תוֹ לֹא שְׂכִיחַ שְׁיִזְזִיל כ"כ עַד שְׂיָהָא קְרוֹב לְהֶפְסֵד וְאֲחֵרִיּוֹת שְׂקִיבֵל הַמּוֹכֵר שְׂכִיחַ טוֹבָא שְׂפָל הַדְּרָכִים בְּחֻזְקַת סַפְנָה וּבְכַרְט פְּשְׂהוּא דְּרָף אֲנִיָה בְּלָב יָם וְעַל כָּל אֵלָה שְׂפָל הַהוֹצָאוֹת הֵם עַל הַמּוֹכֵר עַד שְׂיָבֵא לִיד הַלוֹקֵחַ וּבְשִׁלְמָא עַל הַהוֹצָאוֹת הַדְּרָף אִיכָּא לְמִימֵר דְּבָדִין הוּא דְּלִיָּהֵנִי עַל הַמּוֹכֵר שְׂהָרֵי הַלוֹקֵחַ כִּף הִתְנָה שְׂיָבִיאָנָה לֹו לְבִיתוֹ אֲבָל הוֹצָאוֹת הַמְּכָס וְכִיּוֹצֵא הָא וְדִאי מִן הַדִּין רְמֵי לְבַעַל הַמִּקְחָ.

וְרֵאִיתִי לְאַחַד מְגִדּוּלֵי הַדּוֹר שְׂהִתִּיר בַּנ"ד וְאַפִּילוֹ כָּל הָאֲחֵרִיּוֹת לְמוֹכֵר וְטַעְמָא פִּינֵן דְּלֹא מְצִי הַמּוֹכֵר יְהִיב לִיה הַשְׁתָּא מֵאִי דְּמְכָר לִיה וּמְדַבְרֵי הַגְּהָת מְרַדְּכֵי בְּפוֹסֵק עַל הַגְּדִישׁ

שכתב דה"ט דש"ר וואע"פ שפ"ל האחריות על המוכר דכ"ן שאין מזמןו כמו שיש לו למפור אין להיות אחריות על הלוקח הנה נראה ראיה לדבריו.

אבל כד דייקנא בה ל"ד דע"כ לא שייך האי טעמא אלא בדלא אוזיל גביה בשעת פיסוק המקח אבל בנ"ד דאוזיל גביה אם אתה אומר שפ"ל האחריות על המוכר נמצא שמה שאוזיל גבי' הוי אגר נטר ועוד דבפוסק על הגדיש אין החטים עדין מתקנים כמו שהם ראויים למפור וצריף המוכר שיתקנם ולפיכך הרי הם ברשותו לאחריות מה שאין פן במוכר סחורה שהיא ראוי' למפור ואינה מחוסרת שום תיקון כל שמכרה הרי יצאתה מרשות מוכר ואפי' מעבר לים היא: סימן ל ויש לעיין בפי' שמכר פירות סמדר לחברו בזול דאסור כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ח אם המקח קיים פנגד המעות שנתן ויתן כשער של היתר דגבי מקח שנעשה באיסור פתבו הגאון והטור בח"מ סי' ר"ח דהמקח קיים ויתן כשער של היתר ויהא מי נימא הכי שיהיה המקח קיים ויתן הלוקח כשער של היתר שהרי כל שנתן המעות קנה דכל המחזקר לקרקע הרי הוא פקרקע ונקנה בכסף וואע"פ שגראה מדברי הב"י ז"ל דכל שקנה קנה גמור ה"ז מותר זה אינו שהרי הרמב"ם פתב דאסור קודם שיגמר ויתבשל משמע שהפרי הוא בעולם וכל שהפרי בעולם אפי' סמדר נקנה בקנין ולא חשיב דבר שלא בא לעולם כמו שפירש רש"י ז"ל בפרק הרבית דף ס"ו במוכר פירות דקל יע"ש אלא הכא היינו טעמא דאסור וואע"ג שקנה הלוקח משום שהמוכר צריף לעבוד את הקרקע מיהו כרביית וכ"כ ה"ה בסוף פ"ט ולפי זה אף על גב דנעש' באיסור המקח קיים כשער של היתר ואין א' משניה' יכול לחזור או דילמא נהי דאין המוכר יכול לחזור בו ויתן כשער של היתר הלוקח מיהא מצוי לחזור בו שהרי לא לכה ירד תחלה שמתחל' השער הזול נתן וגבי פסק על הפירות עד שלא יצא השער ונתקיים המקח בקנין פתב הב"י בח"מ בס' הנז' דאע"ג דאין המוכר יכול לחזור הלוקח יכול לחזור פי' נתייקר השער שהרי לא לכה ירד תחלה: אבל כד דייקנא בה לא דמי דבפוסק עד שלא יצא השער אין המקח מתקיים אלא בקנין דמעו' אינם קנינו' אלא למי שפרע ובכי האי גוונא שנעש' באיסור אפי' מי שפרע ליכא כמ"ש הגאון משום הכי פי' נתייקר השער יכול הלוקח לחזור שהקנין לא היה אלא לשער הזול ונמצא דאין פאן קנין אבל הכא שהמקח מתקיים בלא קנין בנתינת דמים בלבד הוא קונה והלוקח נמי אינו יכול לחזור וחילוק זה מבואר מתוך דברי הגאון דגבי פוסק על השער פתב דאם נתייקר אין המוכר יכול לחזור אבל הלוקח יכול לחזור ואלו במוכר ביותר בשביל המתנת המעות פתב דהמקח קיים ואין אחד משניהם יכול לחזור וואע"פ שהב"י לא פירש פן לע"ד פן נ"ל: איברא דאיכא למימר דבנ"ד פינון שנגמר הקנין בנתינת וזכה בו הלוקח ה"ז זכה בכולי' בדמים שנתן מתחל' וואע"ג דהויא איסורא מיהו אינו אלא אבק רבית וכל שלקח לא מפקינו מיניה ויהא נמי פינון דזכה זה בקרקע או בפירות לא מפקינו מיני' וגבי משפנתא באתרא דלא מסלקי הביא הב"י בי"ד משם הרמב"ן דמסלקי' לי' מלמיכל פירי בתורת רבית ולסלוקי' לגמרי א"א דהא מקנייא לי' הלכה אכיל פירות בשומא: ולע"ד הדברים תמוהים הלא פינון שקנה זה את הקרקע ואין פאן אלא אבק רבית היאך יכול לסלקו מאכילת פירותיו וכ"ת פינון דא"ל לא תיכול פי' אכל גזיל' הם בידו זה אינו דהא מתחלה בתורת רבית בא לידו וזכה בו לאכול פירותיו ומשום הכי פתב הרמב"ם ז"ל דמשפנתא בלא נכיינתא לא דמי למוכר באסמכתא דמשפנתא הקנ' לו הגוף לפירותיו

וכן נראה ממה שכתב הרמב"ם בפ"ח דמשפנתא בלא נכיימתא באתרא דלא מסלקין ליה ואע"ג דמשפונא זו אסיך' הואיל ואבך רבית הוא הולכין אחר המנהג משמע מתוך דברי הרמב"ם דהגמ' איירי במשפנתא דאסור' ולא כמו שפירש הרמב"ם דהגמרא איירי למאן דשרי לה וכי תימא אי הגמרא איירי במשפנתא דאסור' היכי קאמר רבינא אכיל ה"ט משום דהמלן' קנה הקרקע לפירותיו משעה שמשפנ' אצלו ואכיל ולא אכיל דקאמר היינו לומר דמן הדין אוכל אותם דאי אפשר לסלקו מאכילת פירותיו אע"ג דאיכא איסורא דאבך רבית ששרי כבר זכה בהם ואין מוציאין מידו ואיברא דבאתרא דלא מסלקי נראין הדברים ששרי הקרקע מכור לו וכמו שפירש רש"י ז"ל.

אבל באתרא דמסלקי בכל שעה שירצ' נרא' שאין פאן קנין כלל ששרי יכול לסלקו בכל עת שירצ' והרא' מדאצטריף לומר דאי אנגינהו בסניסני קנינהו משמע שאינו זוכ' בהם עד שיגביהם וגבי מוכר שדהו והתנה ע"מ שיחזירהו לו בכל עת שיחזיר לו הדמים כתב הטור דה"ז לא קנה פיון שיכול לסלקו בכל עת שירצה והרשב"א ז"ל לא אוקמין האי מימרא באתרא דלא מסלקי ובלא נכיימתא משום דכיון דהוי אבך רבית היכי אמר רבינא אכיל דמשמע לכתחל' והלא איכא איסורא לאונקלם משום אבך רבית אבל אי אכלם כבר אע"ג דמחה בה תחל' שלא יאכלם מהיכא תיתי לומ' שיהא גזל בידו והלא מעיקרא בשעת המשפונא כבר זכה בגוף הקרקע לפירותיו ומשום רבית פאן לידו וזכה בגוף הקרקע לפירותיו ואף הרמב"ן ז"ל לא החליט המאמר דאם מחה שיהא (גזל בידו אלא ספוקי מספקא לי' כמו שנתראה מתוך דבריו ולפי זה באתרא דלא מסלקי פיון דחשיב מוכר בידו כמו שנתראה מפירוש רש"י ז"ל אפי' מחה בה שלא לאונקלם ונאכלם נראה דלא מפקינו מידו דלא שבקינן פשיטות של הרמב"ם ז"ל משום ספיקו של הרמב"ם ז"ל ולפי זה נראה דבגדון דידן שמכר לו הפירות וזכהבהם קנין גמור אע"ג דאיכא איסורא לא מפקינו קנינו: ועוד נראה לי דבגדון דידן כ"ע מודו דהמקח קיים ואין מוציאין מידו דהכא פיון שהפירות היו בנסך ה"ז יכול להקנותם לב מהשתא דהוי דבר שבא לעולם וכמ"ש במ"א בה' מוכר דבר שלא בא לעולם סי' ב' וכ"כ התוס' בדר' ס"ד סד"ה מה שעניי חולבות מכור לה דהיא דפרדס' איירי פשעדין לא הגיעו אפי' לבנסך ואע"ג דהרמב"ם ז"ל מפרש לה אפי' שבכר פאן לעולם מ"מ איסורא דידהו לא הוי אלא משום דמתחזי פאגר נטר לפי שהמוכר צריך לעבוד בשדה וכמ"ש ה"ה בספ"ט יע"ש וכיון דלא הוי אגר נטר ממש אלא משום דמתחזי בדיעבד המקח קיים מפיון דאפי' אבך רבית לא הוי וכ"ש דלפי מ"ש התוס' נר' דהיא דפרדסא איירי פשעדין לא פאן לעולם כלל אבל כל שבא לעולם ה"ז נגמר המקח מהשתא ולית פאן מלו' ולא אמרינן קרוב לשכר ורחוק להפסד אסור אלא במלנה כמ"ש הנ"י גבי ההיא דחביתא והרמב"ם ז"ל כתב בההיא דמנה אין לי חטים במנה יש לי פיון דאינו אלא משום דמחזי פרבית מוציאין מידו של לנה וכן הוא דעת הרשב"א יע"ש ובמוכר פירות עד שלא פאן לעולם נראה מתוך דברי הגהת אנשירי בשם מהרי"ח דף קמ"ג דאסור פיון דליכא עדין שום דבר זוזי הוו הלואה אבל מדברי הגהת אנשירי שבהיא בדר' קמ"ה משם מהרי"ח גבי שינויאי דהתם זביני דלית ביה שום נדנוד עבירה וכן מוכח מהתוספתא דקתני מוכר אדם פירות שדהו וכ"כ הרשב"א בחי' דיותר שרי פשעדין לא פאן הפירות לעולם מלאחר שבא ויעדין לא נגמרו דכל שלא יצאו כלל הוי פאומר מה שתעלה מצודתי מכור לה: סימן לא מרבין על השכר

ואין מרביין על המכר פיצד אם מעכשיו אפה נותן לי הרי היא שכורה לה בי סלעים לשנה אם בכל חדש וחדש סלע לחדש מותר ואמרו טעמא שם משום דשכירות אינ' משתלמת אלא לבסוף והאי כיון דלא מטא זימנא למיגבא לאו אגר נטר הוי משווא הוא דהכי שוויא והאי דקא"ל אם מעכשיו בי אוזלי הוא דקא מוזיל גביה ע"כ וצ"ע דנראה דלא הותר בשכירות אלא בדשנה י"ב מדקאמר משווא הוא דהכי שוויא: ואלו לפי עיקר הטעם משום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף הנה נראה דאפי' כי לא שוויא ג"כ לא הוי אגר נטר שהרי לא נתחייב לשלם שכירות עד סוף החדש ועוד מסיפא דמתני' גלמוד לרישא דקתני ואין מרביין על המכר וההיא איירי בשאינו שנה כדמוכח מדברי הרמב"ם רפ"ח דאי בדשנה י"ב כי נמי התנה וא"ל אם מעכשיו וכו' ואם לאח"ז בי"ב מה בכך הו ליכא אגר נטר ואם תאמר דאפי"ה אסור והוי אבק רבית דכיון דזביני בעי למיתן דמי מעכשיו מפי א"ל אם מעכשיו כפר נתרצה המוכר למוכרו בי ומאי דא"ל אחר כך ואם לגורן בי"ב משום אגר נטר ליה ואסור אין זו סברא דלא מצינו אבק רבית במוכר שנה בשו' ומדברי הרמב"ם ז"ל שפכתב וכשיתבענו בדין אינו נוטל אלא כפי מה שהיה שנה בשעת המכר מוכח דכל היכא דהיה שנה י"ב ה"ז נוטל י"ב ואע"פ שהתנה דלא פהרב מהריק"ו ז"ל בב"י שעל מ"ש הרמב"ם בלוקח חפץ בשוהו על מנת ליתן לאח"ז רשאי לומר תן לי עכשיו בפחות דאיירי אחר שנגמר המקח אבל קודם שנגמר המקח אם א"ל תן לי מיד בפחות ה"ז כמי שא"ל אם מעכשיו בי ואם לאח"ז בי"ב דאסור לקבל ממנו אח"ז י"ב עכ"ל וזה אינו וכמ"ש: והנה נ"ל לומר דמתני' איירי בדבר שאינו קצוב ואינו ידוע כגון קרקע ופרה וטלית שאין שומתו ידועה וגבי מכר כיון דבעי למשקל דמי מעכשיו כי א"ל אם מעכשיו בי גילה דעתו שזהו שיווייו וכי א"ל ואם לאח"ז בי"ב משום אגר נטר קא"ל ואיירי בדאוקיר גביה וכמ"ש הטור בריש סי' קע"ג ומ"ה אסור וכשיתבענו בדין לא יטול אלא כמו שהיה שנה בשעת המכר וכי האי גוונא בשכירות שרי דכיון דאינ' משתלמת אלא לבסוף ואין לו שומא ידועה דאין אונאה לקרקע אמרינן דמישווא שוויא ומאי דא"ל ואם בכל חדש וכו' אוזלי מוזיל גביה.

ומיהו טעמא משום דאין שומתו ידועה הא אי הנה שומתו ידועה אפילו בשכירות הנה אסור דכיון דאוקיר גביה נמצא פאלו השפיר לו בי ומה שנותן לו אח"כ סלע בכל חדש אינו בשכר ההמתנה.

ומספקא לי אי איירי דנקא בשלא בירו דבריהם עכשו ונכנס זה בבית על פי התנאי דכיון דיכול השוכר ליתן לו מיד י' והרי החצר שלו נמצא דמה שנותן אח"כ יותר הוי בשביל שכר ההמתנה אבל אם בירו דבריהם קודם שהחזיק וא"ל השוכר אין לי ליתן עכשו אלא אתן לה סלע בכל חדש נמצא דמעיקרא לא נגמר השכירות אלא בי"ב.

וכתב הב"י בס' קע"ו בשם ת"ר דבשכירות נמי משפחת לה דאסור כגון אם השפיר לו חצרו בי והחזיק בה ואח"כ אמ"ל שאם ימתין לפרעון חדש בחדש יתן לו סלע בחדש הרי זה רבית גמור עכ"ל.

ונראה דאיירי בשאינו שנה י"ב דאי הנה שנה אלא דאזיל גביה מעיקר' כדי שיתן עכשיו א"כ כי לא נתן לו מיד נתבטל השכירות הראשון דאדעתא דהכי לא אזיל גביה ומ"מ צריף להבין במ"ש דהוי רבית גמור מטעם דהוי פאלו נתן לו המנה וחסור ונטלו ממנו

וכמ"ש הב"י נרא' דס"ל דאע"ג דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף מיהו כל שהתנה ליתן מידו ע"מ פן הוזיק בבית נתקנים השכירות ומחוייב ליתן עכשו ומש"ה פי א"ל אח"כ שאם ימתין יתן לו סלע בכל חודש ה"ו רבית קצוצה דנמצא שנותן לו יותר בשביל שימתין לו על חובו.

אבל לע"ד נראה דלאו פולי עלמא מודים בזה דהא פיון דקי"ל ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף עדין לא זכה המשפיר בדמי השכירות אלא תנאי הוא דאיכא בינייהו ואי רוצה מקנים תנאי' ואם אינו רוצה הרי השכירות בטל.

והתוספות כתבו בשם ר"י בפר' הגוזל גבי ישנה לשכירות בד"ה אלא במאי מקדשה כו' ועוד אומר ר"י שאפ"י שניהם רוצים שיחולו הקדושין קודם הגעת ממון לידה אינה מקודשת פיון שאינה יכולה לתבעו בדין עד שיגיע הממון בידה ואיכא למימר דשאני ה"א דכיון שהוזיק בבית נתחייב לתת השכירות מיד והשתא מתיישב מה שהקשינו לעיל, דכיון דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף והשתא ליכא חיובא פי נמי לא שנה אלא פחות אמאי אסור והא בכה"ג לא שייך אגר נטר וכמ"ש הרשב"א שהביא הב"י סי' קע"ז אלא תוספת הוא על השכירות.

אלא היינו טעמא דכל שאינו שנה הרי הוא כאלו פירש ואמר שהשכירות אינה אלא בעשרה והשנים המוספים הוי משום אגר נטר וכיון שפן נמצא כאלו השפיר' לו בעשרה מיד דמשע' שהוזיק נתחייב בעשרה ונותן לו שנים יותר בשביל ההמתנה.

ודע דאפ"י השפיר לו בסתם בעשרה כדי ליתן לו מיד ולמחר מצאו וא"ל אם תמתין לי אתן סלע בחדש דשרי פיון דעדין לא הוזיק דמה שא"ל מעיקרא בעשר' אוזלי הוא דהנה מוזיל גביה בשביל שתקדים השכירות שכל המתנה ליתן השכירות מיד סתמא מוזיל גבי' בשביל שתקדים השכירות ומינה ילפינו דאפילו במקומות שנהגו ליתן השכירות מקודם מותר לומר פן דכיון שנהגו פן סתמא אוזלי מוזילי גבי שזכר.

והוי יודע דהא דשרי לזולתי בשכירות היינו טעמא משום דשכירות קרקע זכה ביה מהשתא זכיה גמורה ואין פאן הלואה כדי דנאסור משום אגר נטר אבל בשכירות פועל הואיל ולא משתעבד פועל לגמרי מהשתא דהא יכול לחזור בו הרי זה אסור לומר אם מהשתא בפחות ואם לאחר זמן בשיווי וכמ"ש הטור בסמן קע"ג דאסור לזולתי במכירה ולומר אם תתן לי מהשתא בפחות דכיון דאין המקח נגמר עדין הוי אגר נטר ואגב אורחין מתיישב מ"ש בגי"ת שם ממשנתנו: וראיתי להרשב"א ז"ל שכתב דכפועל כל שאינו עושה מהשתא אסור לזולתי בשכירות דנראה כרבית ואף על פי שלא התנה לומר אם מהשתא בפחות וראיה מההיא דהשוכר את הפועל בימי החורף לעשות עמו בקיץ דאסור לזולתי.

ולע"ד אינה ראיה דהתם שאני ששכרו לימים וכל יומא ויומא הוי שכירות בפני עצמו כדמוכח בסוגיין בפרק הספינה וכיון שפן נמצאו המעות הלואה אצלו ששרי עדין לא חל כל השכירות ויכולים שניהם, לחזור אבל אם שכרו לזמן קצוב בסוף מה דחל השכירות מהשתא בנתינת המעות או בקנין תו לא הוי הדמים מלנה ואף על גב דפועל חוזר בחצי היום מפל מקום כל כמה דלא הדר גופיה קנוי וכי הדר ביה היינו טעמא

משום דלא גרע מעבד עברי דמגרע מפדיונו ויוצא: סימן לב גרסינו בפרק הרבית ספינתא אמר רב אגרא ופגרא פלומר דשרי להשפיר ספינא ולהתנות שאם תשבר ישלם אותה השוכר וכ"כ בשוכר פרה מחברו ולא תשיב רבית משום דלא עשאה דמים מחיים אלא לאחר מיתה ופירש רש"י ז"ל שלא עשאה דמים מחיים שאם יוזלו פרות בשוק לא ישלם וכל פמה דלא קביל עליה זולא לאו מלנה הוא עכ"ל וכן פי' הריטב"א ז"ל וכן כ' הרב בעל התרומות ולפי דבריהם לא שפא פלים שפחתים מחמת מלאכה לא שפא פלים שאינם נפחתים מחמת מלאכה כגון פלי פספ וזהב הפל שרי פל פמה דלא קביל עליה יוקרא זולא לאו מלנה היא וכ"כ בהגהת אשירי לדעת רש"י.

אבל התוספות כתבו דאע"ג דקביל נותן יוקרא וזולא הנה אסור משום דאחריות על המקבל ואע"ג דאחריות לא הויא אלא משעת שבירה ודקדקו הכי מההיא דאמרין לקמן בעובדא דדודא דטעמא דשרי משום דקא מקבל נותן חוסרא דנחשא הא לאו הכי הנה אסור ואע"ג דקא קביל עליה נותן חוסרא דנחשא ולפי דבריהם לא שרי להתנות הכי אלא בכלים שפחתים מחמת מלאכה אבל בכלים של פספ וזהב שאינם נפחתים מחמת מלאכה אסור.

ולע"ד נראה דליפא ראיה לאסור אפי' בכלים שאינם נפחתים דכיון דברשות בעלים לזולא קיימי נמצא שעד אות' שעה שגשבר הוא אצלו בתורת שכירות ואע"פ שגשבר ונעשה הלואה מ"מ כבר נתחייב בשכירות קודם שנעשה הלואה וכמ"ש הטור משא"כ בההיא עובדא דדודא דהוי שקלי ליה מעיקרא מיד נעשה הלואה וכמ"ש הטור משום הכי איצטריקא לומר מטעם דקא מקבל עליהו חוסרא דנחשא ודעת בעל התרומות כסברת רש"י ז"ל.

איברא דגבי נותן מעות לשולחני כדי להתנאות בהם כתב הרב בעל התרומות דאי קביל שולחני עלי' אונס הרי זה אסור ואע"ג דלא קביל עליה יוקרא וזולא. וראיתי להב"י ז"ל בסי' קס"ט בדין נותן מעות לשליח כדי שילנה אותם לעובד פוכבים ברבית דאי קביל שליח עלי' אונסין ה"ז אסור כתב הרב ז"ל דכל שקיבל עלי' אונסין הרי זה יכול להוציאם בההיא הנאה דקביל עליה אונסין ולפי דברים אלו אתי שפיר כמ"ש.

אבל לע"ד אין דברי הרב שם נ"ל דמהיכא תיתי שיוכל להוציאם מפיון דלא נתנם לו אלא כדי להלוותם ברבית ומה שכ' הטור בדין השליח דאסור משום דזווי לא הדרי בעיניה לאו למימרא דיוכל השליח להוציאם לצרכו אלא הכי פירושו פיון דהשליח קביל עליה אונסין ואותם המעות לא הדרי בעיניה שהרי הוא מלנה אותם לעובד פוכבים ברבית ומחזיר אחרות.

ולעיקר הקושיא נראה לי דמ"ש ב"ה דאם קיבל שולחני אונסין הר"ז אסור היינו טעמא משום דבמעוה לא שייך יוקרא וזולא וכדאיתיה בר"פ כ"כ מהרי"ק שורש קי"ט ודעת הרמב"ם ז"ל כפי מה שכתב הרב המגיד הנה נראה דסבירא ליה כס' התוספות שכתב דע"כ לא שרי להתנות בכלים אנא מפני שהם נפחתים מחמת מלאכה אבל בצאן ברזל שאינו עושה בהם מלאכה לא שרי עכ"ד נראה דהבין בדברי הרמב"ם ז"ל במ"ש לפיכך אם קיבל עליו בעל הצאן שאם הוקרו או הוזלו או אם נטרפו הרי הם ברשותו הרי זה מותר היינו לומר שקיבל פולם יחד.

אָבֵל מִדְּבָרֵי הָרֵב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת אֵין נִרְאָה כֵּן אֶלָּא בְּחֻדָּא מִיַּיְיָהוּ סִגְיָא. וְעוֹד נִרְאָה דְאִפִּי לַמַּ"ש ה"ה דְּטַעְמָא דְהִיתֵר כְּלִים מְשׁוּם שְׁהֵם גִּפְחַת מַחְמַת מְלֹאכָה הָא לֹא הִכִּי אֲסוּר ה"ד בְּקוֹצֵב דְּמִים בְּמַעֲיָקְרָא וְכִמוֹ שְׁפַתְב הַרְמַב"ם ז"ל אֶבֶל בְּקוֹצֵב דְּמִים בְּשַׁעַת שְׁבִירָה אִפִּי בְּכִלִּים שְׂאִינָם גִּפְחַתִּים שְׂרִי לְהַתְנוּת שְׂאֵם תְּאַנְס יִשְׁלַם כְּשַׁעַת שְׁבִירָה וְאֵין פֶּאן מְלוֹה אֶלָּא פְּדִין ש"ש שְׁמַתְנָה לְהִיּוֹת פְּשׁוּאֵל וְכַמ"ש הַטּוֹר בְּסִי קס"ט דְּכָל מִיַּדִּי דְהִדְרָא בְּעִינְיָ אִפִּי קִבִּיל עֲלִי אֲנֹנְסִין שְׂרִי וְאֵין זֶה אֶלָּא שׁוֹאֵל: כְּלָלָא דְמַלְתָּא נִרְאָה לַע"ד דְּכִינּוֹן דְּכָל הֵנִי רַבְנוֹתָא מְסַפִּימִים לְהַקְל דְּבִקְבֻלַּת זִוּלָּא תְּלִיא הִיתְרָא אֲזִלְנִין לְקִילָא וְיִמָּה גַם דְּפִשְׁטָא דְּבִרְיִיתָא בְּפֶרֶק אֶלְמֵנָה לַכ"ג דְּקַתְנִי פִּהֵן הַשֵּׁם פֶּרָה מִיִּשְׂרָאֵל מֵאֲכִילָה בְּכַרְשִׁינִי תְּרוּמָה וְטַעְמָא דְהוּאִיל וְאַחֲרִיּוֹתוֹ עֲלִיו מִשְׁמַע דְּאִיְרִי בְּשִׁשְׁכָר' הַכֵּהן אוֹ כְּדַפְיָר' לֵה הַרְמַב"ם ז"ל בְּהַלְכוּת תְּרוּמוֹת שְׁשֻׁמָּה לַעֲצָמוֹ פְּדִי לְפִטְמָה וְלַחֲלוֹק הַרְיוּחַ לְאֶמְצַע וַא"א לְאִשְׁפוּחֵי בֵּה הִיתְרָא אֶלָּא בְּדַקְבִּיל הַנּוֹתָן וְקִרְא וְזוּלָּא וְהִינּוּ כְּסַבְרַת רִיב"ן שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּשִׁמְעֵתִין וְכֵן הוּא דַּעַת הָרֵב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת ז"ל: סִימָן לֵג רְאוּבֵן שְׁמֹכֵר לְשִׁמְעוֹן שְׁטֵר חוֹב שְׁהִיָּה לֹו עַל הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְמִסֵּר לֹו הַשְּׁטֵר אֶבֶל לֹא פָתַב לֹו שְׁטֵר הַקְּנָאָה פְּדִינוֹ אִי שְׂרִי לְשִׁמְעוֹן לִיתֵן הַרְבִּית שְׁעֵלָה אַחַר כֶּף עַל הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים מִי אֲמַרִּינוּ פִּינוֹ דְּשִׁמְעוֹן לֹא קָנָה הַשְּׁטֵר נִשְׁאָרוּ הַמַּעֲוֹת הַלְנָאָה אֶצֶל רְאוּבֵן וְכִי שְׁקִיל הַשְּׁתָּא הַרְבִּית מִהָעוֹבֵד כּוֹכְבִים נִמְצָא דְנוּטֵל שְׁכַר מַעוֹתָיו: וְהִנֵּה בְּמִשְׁפּוֹן שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁבִיד יִשְׂרָאֵל נִהְבִּיאוּ לְיִשְׂרָאֵל חִבְרוּ שְׁיִלְוָה עֲלִיו וְלִכְשִׁיבָא הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְפָדוּתוֹ שְׁיִקַּח הוּא הַרְבִּית כָּתַב הַטּוֹר בְּסִימָן קס"ט בְּשֵׁם ר"ת דְּשְׂרִי וּבְלִבְד שְׁיֵאֵמֵר לֹו הַרְיִנִי מוֹחֵל לֵה כֹּל פַּח וְזִכּוֹת וְשִׁעְבוּד שְׁיֵישׁ לִי עַל הַמִּשְׁפּוֹן יַע"ש וְהַב"י הִבִּיא דְּבָרֵי הַמְּרַדְכִי דְּפֶרֶק מִי שְׁמַת שְׁנִרְאָה מְפִשֵׁט דְּבָרֵי מְהַר"ם ז"ל דַּס"ל דְּלֹא קָנָה יִשְׂרָאֵל הַב"י הַמִּשְׁפּוֹן וַא"כ כֹּל רַבִּית שְׁעֵלָה עַל הַחֻבוֹת כֹּל הִיכָא דְאִיתִי שֶׁל בְּעֲלִיו הוּא וְאֲסוּר לְלוֹקַחוּ יַע"ש וְלִכְאוּרָה נִרְאָה דְּטַעְמוֹ שֶׁל מְהַר"ם הוּא מְשׁוּם דְּקִי"ל דָּאֵין יִשְׂרָאֵל מַעוֹבֵד כּוֹכְבִים אוֹ עוֹבֵד כּוֹכְבִים מִיִּשְׂרָאֵל קִנִּי מִשְׁפּוֹן וַא"כ לֹא מְצִי הַמְּלוֹה לַחֲזוֹר וּלְהַקְנוֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כַּמ"ש הַמְּרַדְכִי בְּפֶרֶק מִי שְׁמַת מְשֵׁם אֲבִיאָסָף וְכ"כ הַמְּרַדְכִי בַּפ"ק דְּקִדּוּשֵׁין בְּשֵׁם רְאֲבִי"ה סִי תַפ"ד וְר"ת ס"ל דַּאֲע"ג דָּאֵין יִשְׂרָאֵל מַעוֹבֵד כּוֹכְבִים קוֹנָה מִשְׁפּוֹן מְפָל מְקוּם יָכוֹל לְהַקְנוֹתוֹ לְאַחַר פִּינוֹן דְאִית לִיה שְׁעֵבוּד בְּעֵלְמָא וְלְטַעְמִיהָ אֲזִיל דַּס"ל דְּמַכִּירַת שְׁטָרוֹת דְּאוּרִיִּיתָא דְשִׁעְבוּד נְכָסִים שְׁיֵישׁ לֹו לְמַלְוָה בְּנְכָסֵי הַלְנָה יָכוֹל לְהַקְנוֹתוֹ לְאַחַר אֶבֶל רַבִּים חוֹלְקִים וְאוּמְרִים דְּמַכִּירַת שְׁטָרוֹת דְּרַבְּנָן מְשׁוּם דָּאֵין לְמַלְוָה בְּנְכָסֵי הַלְנָה כְּלוּם דַּבְע"ח מְכָאן וְלִהְבָּא הוּא גּוֹבָה וְכִמוֹ שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוּ כְּמוֹ כֵּן אֵינוּ יָכוֹל לְהַקְנוֹתוֹ וּמֵהָאֵי טַעְמָא סְבִירָא לִיה לְהַרְשֵׁב"א ז"ל דָּאֵין אָדָם יָכוֹל לְשַׁעְבֵּד שְׁטָרֵי חוֹבוֹת שְׁיֵישׁ לֹו עַל אַחֲרִים אֲמַנָּם כְּשִׁנְדַקְדַּק בְּדְבָרֵי מְהַר"ם תְּרָאָה דְּמֵאֵי דַּאֲסֵר מְהַר"ם לִיקַח הַרְבִּית לֹא מְשׁוּם רַבִּית קֶאֶסֵר לִיה כְּמִבּוֹאֵר בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שֶׁל מְהַר"ם שְׁהִבִּיא הַב"י בְּסִמּוּף שְׁפַתְב ז"ל נִרְאָה לִי דָּאֵין פֶּאן אִסוּר רַבִּית דְּהָא לִיכָּא הַלְנָאָה דְּלֹא אֲגַר גָּטֵר לִי הוּא שְׁהִרִי לֹא קִיבֵל אַחֲרִיּוֹת יַע"ש וּמֵאֵי דַּאֲסֵר הִכָּא הִינּוּ מְשׁוּם גָּזֵל דְּכִינּוֹן דְּלֹא קָנָה הַלּוֹקַח אֶת הַחֹב לֹא קָנָה הַרְבִּית שְׁעֵלָה וְכֹל הִיכָּא דְאִיתִיהָ בְּרִשׁוּתָא דְּמוֹכֵר קָאֵי וַאֲעַפ"י שְׂאֵמֵר לֹו מַעֲיָקְרָא קָרַן וְרַבִּית הִינּוּ מְשׁוּם דְּסַבּוֹר הַמוֹכֵר שְׁבִנְטִילַת הַמַּעוֹת זָכָה הַלּוֹקַח בְּקָרַן וְכִי עֲלָה הַרְבִּית בְּרִשׁוּת הַלּוֹקַח עוֹלָה וְהוּא לֹא נִתְפַּוּן לְמַחֲוֹל מִיַּדִּי וְהוּי כְּמַחֲלָה בְּטַעוֹת דְּלֹא מְהַנִּי דְּלֹא דְּמִי לְמוֹכֵר פִּירוֹת דְּקָל דְּמַעֲיָקְרָא נִתְפַּוּן הַמוֹכֵר לְאוּזְלֵי גַבְיָה לּוֹקַח וְלְמַחֲוֹל לֹו מֵהַ שְׁשׁוֹנִים הַפִּירוֹת יוֹתֵר מִהַדְּמִים שְׁנֵטֵל אֶבֶל הִכָּא

מה שמניחו ליקח הרבית לא משום שהוא מחיל אלא משום דסבור שנתקיים המקח וכי שקיל לוקח הרבית דידיה קא שקיל והוי כמ"ש הרא"ש בעובדא דאת ונוולא יע"ש והר' מנחם ז"ל ס"ל דלא דמי לעובדא דאת ונוולא דהתם לא גמר המוכר למפור לא כן הקא דגמר למפור הילכך אף דיכול לחזור בו אין לו לחזור פי היכי דליקום בהימנותיה וילכך אית לן למימר דאפי' הנה יודע שיכול לחזור לא הנה חוזר כמ"ש התוספות ריש דף ס"ז יע"ש.

עלה לנו מהאמור דמי שמכר איזה דבר לחברו אף דלא קנאו חברו או מחמת שהוא דבר שלא בא לעולם או חובות העובד פוכבים או של ישראל שהם מלנה ע"פ כל אחריות על הלוקח אין בזה משום רבית וכן נראה מדברי הרמ"ך ז"ל הביא דבריו הר"ב בחי' דף קמ"ג ע"ד: אמנם מדברי ר"ת הנז"ל אין נראה פן מדאיצטריף שיאמר לו הריני מוכר לך וכו' ואין לי עסק עמה ולא לה עמי וכו' ואם איתא דכל שקיבל עליו אחריות הלוקח סגי אמאי צריף שיאמר לו הריני מוכר לך פח וזכות וכן גבי חובות של אשכנזי הצריכו שיאמר אתה תפטור העובד פוכבים וכו' ולא די בקבלת אחריות בלבד ובסי' קע"ג פתב הטור שמי שיש לו שטר על חברו או מלנה ע"פ יכול למכרו בפחות ואין בו משום רבית ובלבד שיהא אחריות של השטר והמלנה על הלוקח וכו' ומשמע מפשט הדברים דבקבלת אחריות סגי ואף אם לא קנאו הלוקח אבל בהגהת אשירי הביא ובה"ב"י שם משמע דס"ל דלא סגי בקבלת אחריות וצריף שימכרונו ללוקח בקנין הראוי לאותו דבר: ונראה דשורש מחלוקתם תלוי באותה שאמרו בפ' הרבי' פרדיסא רב אסר וכו' ובהא מילתא איכא תרי פי' דהתוס' פ' א"נ דף ס"ד פי' דאירי דוקא בדא"ל כף וכף הינין דאחריותו על המוכר ואירי גמי כשלא יצא הפרי כלל יע"ש אשכנזי נראה לפ"ז דאם מכר לו סתם בין רב למעט דאחריותו על הלוקח ולא קיבל המוכר אחריות כלל שרי ואפי' אם לא קנאו הלוקח שהרי אירי בדלא יצא הפרי כלל ואיכא מאן דמפרש לה דמירי אפי' במקר סתם כל מה שיצא בפרדס בכף וכף ואע"ג דזמנין דאי' ביה תיואָה ומפסיד הלוקח הפל אסור יע"ש הרי מבואר מזה דאפי' בדבר דליכא קנין איכא מאן דס"ל דשרי כל שאחריותו על הלוקח ואיכא מאן דס"ל דאסור אף שאחריותו על הלוקח ולכאורה נראה דאפי' בדקנאו הלוקח וגם אחריותו עליו ס"ל לבעלי הסבר' הזאת דאסור שהרי רש"י ז"ל ורבים עמו פי' גבי ההיא דפרדיסא דאירי שלוקחין הפירות אחר שהם בוסר או סמדר אלא שעדין לא הגיעו לביכור יע"ש ורש"י ז"ל ס"ל דכל שחנטו הפירות מיקרי דבר שבא לעולם כמבואר בדבריו בפ' א"נ דף ס"ו ע"ב יע"ש וכיון שפן בנתינת המעות קנה דכל המחובר לקרקע נקנה בכסף ולפ"ז נמצא דבההיא דפרדיסא אסר רב אפי' דקנאו הלוקח וגם אחריותו עליו שהרי פי' רש"י ז"ל שם וז"ל פנין דאיכא תיואָה פעמים שיש קילקול בכרם פגון ברד או קרח ומפסיד הלוקח הפל עכ"ל הרי למדנו מההיא דפרדיסא דאיכא מאן דס"ל דאף דקנאו הלוקח ואחריותו עליו אסור אף קשה דגבי חובות של אשכנזי נראה דכ"ע מודו דכל שקנאו הלוקח ואחריותו ג"כ עליו דשרי ואין לומר דגבי פרדיסא תיואָה לא שכיח ולא הוי קרוב לזה ולזה לא כן גבי אשכנזי דכיון דאשכנזי ספק אתי ספק לא אתי נמצא דהוי קרוב לזה ולזה דהלא במשפנתא דסורא שרי לכ"ע ומה שכתבו התוס' בדרף ס"ד ע"א ליישב דשאני משפנתא שקונה קרקע מעכשיו במעות וכו' אינו עולה יפה לפירוש רש"י ושאור המפרשי שפירשו גבי פרדיסא דנותן

לו הדמים לקנות כל פירות הפך אחר שהוא פוסר ועיין בחי' רב בצלאל גבי ההיא דפרדיסא שנראה משם שתירוצ' התוס' רצו לאומרו גם לפי רש"י יע"ש ויותר נכון לע"ד לנישב זה מ"ש ה"ה בפ"ט דשאני פרדיסא שצריף לעובדו ונהרי המוכר חסר בכף יע"ש וכן פתב הרמב"ד ז"ל באו דבריו בחי' רב בצלאל ואיך שיהיה מהא דפרדיסא למדנו נמי דאיכא מאן דס"ל דכל שקיבל אחריות הלוקח שרי ואף דליכא קנן וכן נראה דס"ל לריטב"א ז"ל שפתב גבי ההיא דפרדיסא על דברי התוס' ז"ל הצ"ל ועדין אין הפירוש מחנור מאי אגר נטר ליה יש במי שלא לזה ואינו חייב באחריות המעות כלל עד ורבינו פי' דפלוגת' דרב ושמאל בשקבל עליו המוכר שאם יאבדו פירות הקרקע לגמרי שיתזיר לו מעותיו דרב אסר פינן דאיכא תורת הלואה וכו' עכ"ל ולע"ד הכי נראה להוכיח מסוגיין דפ' כל הגט דף ל' גבי מתני' דהמלוה מעות את הפהן ואת הלוי ואת העני וכו' דאמרינן התם אמר מר פוסק עמהם כשער הזול ואין בו משום רבות מ"ט פינן דכי לית ליה לא יתיב ליה כי אית ליה נמי אין בו משום רבית ופירש רש"י ז"ל פגון נשתדפו שדותיו יע"ש הרי מבואר מהכא דכל שאחריותו על הלוקח שרי וע"כ צ"ל דההיא דפרדיסא שאני דאחריותו על המוכר או אף שאחריותו על הלוקח מ"מ על המוכר לעבדו כמ"ש הרמב"ד וה"ה ז"ל והתוספות ז"ל שם הוצרכו לידחק דמשום תקנת פהן התירו יע"ש משום דס"ל דאף דאחריות על הלוקח פינן דליכא קנן אסור וכן נראה להוכיח מההיא דאמרינן דהמוכר פירות דקל לחברו דאף דקנן ליכא דהוי דבר שלא בא לעולם מפל מקום ליכא אסור רבית פן נראה מדברי המפרשים שם וכן פתב בהגהת אשירי דף קמ"ה ז"ל הצ"ל הכא זביני וליכא שום אסור הליכא הוי מחילה יע"ש וכן פתב הנ"י שם הן אמת פי דברי הגהת אשירי צ"ע דבדף קמ"ג ע"ד פתוב בהגהת אשירי וז"ל הצ"ל ולאידך לישנא שרי אפי' כף וכף וכו' עד מ"ש וכן מוכר פירות דקל צריף להחזיק בגוף הדקל לקנות יע"ש ועיין בהגהות מרדכי דף קנ"ב ע"ג ועדין צריף תבלין: העולה מהאמור בב"ד דאם אחריותו על הלוקח שרי וליכא משום רבית ומה שפתב ר"ת גבי משכון דצריף שימפור לו כל פח וזכות ושעבוד כו' היינו משום דאם לא פן נמצא דאחריותו על המשכון שהוא של ישראל מחמת השעבוד וגבי חובות של אשירי דהוצרכו לומר אתה תפטור וכו' היינו פדי שלא יוכל לחזור בו המוכר דכיון דהמוכר יכול לחזור בו הוי בסתמא האחריות עליו ואף שמדברי מהר"ם ז"ל נראה קצת דאף בדבר דליכא קנן אם מכרו בסתמא האחריות על הלוקח ממ"ש ז"ל הצ"ל נראה לי דליכא אסור רבית דהא ליכא הלואה דלאו אגר נטר לי הוא שהרי לא קיבל אחריות עליו יע"ש דאם איתא דאירי בדפירש שאחריות יתיה על הלוקח לא הנה ליה לו שהרי לא קיבל אחריות עליו כי אם שהרי קיבל הלוקח אחריות ועל פי האמור אפשר שמ"ש בהגה' אשירי שהביא הב"י בסי' קע"ג שהצריף שיהיה קנן במלוה ע"פ מעמד ג' ובמלוה בשטר פדינו היינו משום דאי ליכא קנן האחריות על המוכר ואותן שאסרו גבי פרדיס' כנו"ל אפילו כשאחריות על הלוקח שאני התם דצריף לעבד המוכר או התם שאני משום דלא הוי קרוב לזה ולזה אבל אשירי ספק אתי ספק לא אתי ומה גם בחובות העובדי פוכבים דאינו אלא כמציל מידם.

(א"ה כל הפתוב לעיל סדרתי לפי ע"ד פי בדברי א"א הרב ז"ל לא מצאתי פי אם רמז דברים): סימן לד' ישראל שנתן משכון לעובד פוכבים פדי שילנה ברבית והלף העובד

פּוֹכְבִים וּמִשְׁפָּנוּ אֶצֶל יִשְׂרָאֵל פָּתַב ר"י דְּמוֹתֵר לִיקַח הַרְבִּית מִיַּד הַיִּשְׂרָאֵל מִשּׁוּם דְּמִסְתָּמָא אֲקַנְיָה לִיה יִשְׂרָאֵל לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים מִשְׁפּוֹנוּ לְלוֹת עֲלִיו בְּרִבִית וְהַרְמַב"ן ז"ל חוֹלַק עֲלִיו דְּכִינּוֹן דְּאַחְרֵיּוֹתֵיהּ דַּיִשְׂרָאֵל הַמְלִנָה אַהֲוָא מִשְׁפּוֹן אָסוּר עַכ"ד עֵינּוּ בַטּוֹר י"ד סִימָן קס"ט וְנִרְאֶה מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ן ז"ל דְּכַה"ג אָסוּר מְדִינָא וְאַפְּיֵלוּ כִּי אֵין שְׁלִיחוֹת לְעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים לְחוּמְרָא שְׁכּוֹן פָּתַב אֲבָל אִם הַשְּׂאִיל מִשְׁפּוֹנוּ לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים כְּדִי לְלוֹת לְעַצְמוֹ שְׂרֵי מִשּׁוּם דְּאַקְנוּיִי אֲקַנְיָ לִיה מִשְׁפּוֹנוּ עַכ"ל הָרִי דְאַפְּיֵלוּ כִּי לָוּה הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים לְצוֹרֶךְ עַצְמוֹ דְּאֵין שְׁלוּחוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַפ"ה אֵי צְטֵרִיף לּוֹמֵר דְּטַעֲמָא דְשְׂרֵי מִשּׁוּם דְּאַקְנוּיִי אֲקַנְיָ לִיה לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים הַמִּשְׁפּוֹן הָא לְאוּ הָכִי הָוּה אָסוּר מִשּׁוּם דְּאַחְרֵיּוֹתֵיהּ דַּיִשְׂרָאֵל הַמְלִנָה לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים עַל מִשְׁפּוֹנוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל קְאִי אֲבָל מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' ז"ל בְּפֶרֶק א"נ דָּף ע"ב גִּרְאָה דְּלִיפָא לְמִיחַשׁ לָוּה מִשּׁוּם דְּמִשְׁפּוֹן דִּין עֲרַב יֵשׁ לוֹ וּמוֹתֵר לַיִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת עֲרַב בְּשִׁבִיל עוֹבֵד פּוֹכְבִים דַּיִשְׂרָאֵל הַמְלִנָה לְאוּ בְּתֵר עֲרַבָא קָא אֲזִיל וְהַלְנָה ג"כ הוּא מְסוּלָק מִן הַמִּשְׁפּוֹן שְׁהָרִי אִם אֲבָד אֵין לוֹ דִּין וּדְבָרִים עִם הַמְלִנָה שְׁהָרִי לֹא קִיבְלוּ אֶלָּא מִיַּד הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים וְכֹן פָּתְבוּ תַלְמִידֵי הַרְשֵׁב"א ז"ל: וְנִרְאֶה דַר"י וְהַרְמַב"ן ז"ל ס"ל דְּכִינּוֹן דְּעוֹבֵד פּוֹכְבִים בְּתֵר עֲרַבָא אֲזִיל ה"נ כִּי הַלְנָה יִשְׂרָאֵל לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים בְּתֵר עֲרַבָא קָא אֲזִיל וְנִמְצָא דַּיִשְׂרָאֵל הַמְלִנָה אֵינּוּ אֶלָּא אֲמִשְׁפּוֹן דַּיִשְׂרָאֵל וְאָסוּר וְכֹן גִּרְאָה מְדַבְּרֵי הַסֵּמ"ג שְׁהִבִּיא הַטּוֹר שְׁפַתְבַּ עוֹבֵד פּוֹכְבִים שְׁמִשְׁפּוֹן לַיִשְׂרָאֵל בְּחוּבוֹ וּמִשְׁפּוֹן הַמִּשְׁפּוֹן לַיִשְׂרָאֵל בְּרִבִית אָסוּר ע"כ וְכֹן הוּא דַעַת בַּעַל הָעֵיטוֹר ז"ל שְׁהִבִּיא הַטּוֹר לְקַמֵּן וְאֵע"פ שְׁהָרָא"ש בְּפֶרֶק פֶּל שְׁעָה חוֹלַק עֲלִיו וְכַתְבַּ וְכִי אָסוּר לְהַלוֹת לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים עַל מִשְׁפּוֹנוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֵע"פ שְׂאֵין הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים קוֹנֶה מִשְׁפּוֹן מִיִּשְׂרָאֵל וְאַפְּיֵלוּ כִּי מִשְׁכְּנוֹ מְדַעְתּוֹ וְדִלָּא כְּמוֹ שְׂרַצָּה לְהִבִּין הַב"י יַע"ש מְפָל מְקוֹם מַתּוּף דְּבָרֵי ר"י ז"ל שְׁהִבִּיא הַנ"י דָּף ק"ד וְהַמְרָדְכִי דָּף קמ"ה גִּרְאָה בְּהַדְיָא דְּלֹא ס"ל הָכִי שְׁהָרִי אֵיִהוּ ז"ל הַתִּיר בַּיִשְׂרָאֵל שְׁשַׁלַּח לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים שְׁיַלְנָה לוֹ מִיִּשְׂרָאֵל מִשּׁוּם דְּמִסְתָּמָא לֹא עֵבִיד אִיסוּרָא וְדַעְתּוֹ הִי שְׁיַלְנָה הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים מִיִּשְׂרָאֵל וְאַח' כְּדִי יַחְזוֹר וְיַלְנָה לוֹ וְאַפְּיֵלוּ הָכִי כִּי מְסַר מִשְׁפּוֹן בְּיָדוֹ שֶׁל הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים אֵי צְטֵרִיף לּוֹמֵר מִשּׁוּם דְּסַתְמָא אֲקַנְיָי אֲקַנְיָ לִי לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים הַמִּשְׁפּוֹן וְע"כ צ"ל דַּע"ג דְּהָעוֹבֵד פּוֹכְבִים אֵינּוּ לָוּה כִּי אִם לְעַצְמוֹ אַפִּי הָכִי אָסוּר מִשּׁוּם דְּאַחְרֵיּוֹתֵיהּ דַּיִשְׂרָאֵל הַמְלִנָה עַל הַמִּשְׁפּוֹן הוּא וְחֲשִׁיב כְּאֵלוֹ הַלְוָה לַיִשְׂרָאֵל עַצְמוֹ שְׁהוּא בַּעַל הַמִּשְׁפּוֹן וּלְפִי זֶה גִּרְאָה דְּהִיכָא דְּהִיב לִיה מִשְׁפּוֹן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים לְלוֹת עֲלִיו מְעוֹבֵד פּוֹכְבִים וְהַלְוָה לָוּה מִיִּשְׂרָאֵל אִם נִתְבָּרַר הַדְּבָר בַּעֲדֵים אָסוּר לִיטּוֹל מִמֶּנּוּ רִבִית דַּע"כ לֹא אָמַר ר"י דְּמִסְתָּמָא אֲקַנְיָהֲנִי הַלְוָה אֶלָּא הִיכָא דְּאָמַר לִיה לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים לְלוֹת מִיִּשְׂרָאֵל מִשּׁוּם דְּלֹא שְׁבִיק הִיתְרָא וְאַכִּיל אִיסוּרָא אֲבָל כִּי הֵאֵי גִּוּנָא דְּאָמַר לִיה לְלוֹת מְעוֹבֵד פּוֹכְבִים וְהַלְוָה לָוּה מִיִּשְׂרָאֵל אַף ר"י מוֹדֶה לְהַרְמַב"ן דְּאָסוּר וְאַף דְּשִׁנְיָה הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים שְׁלִיחוֹתֵיהּ וּמִטַּעַם הָאֲמוּר לְעִיל וְאַף הָרָא"ש יוֹדֶה בְּזֶה וְנִרְאִיתִי לְהַב"י שְׁפַתְבַּ עַל מַה שְׁפַתְבַּ הַמְרָדְכִי דָּאִם אָמַר לִיה צָא וּלְוָה לִי מִן הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים וְהַלְוָה הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים וְלָוּה מִיִּשְׂרָאֵל מְסַפְקָא לָן מַהוּ וּב"ל דְּשְׂרֵי כִינּוֹן דְּשִׁנְיָ שְׁלִיחוֹתֵיהּ ע"כ דְּהֵאֵי שְׂרֵי לֹא קְאִי אֲמַלְוָה דָּאִי יַדַּע דְּשֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא לִיתְסַר וְכו' יַע"ש וְלְכַאוּרָה דְּבָרֵי צְרִיכִים יִשׁוּב דְּהָא טַעֲמָא בְּיַדַּע דְּאָסוּר הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּיֵישׁ שְׁלִיחוֹת לְעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים לְחוּמְרָא וְכִינּוֹן דְּשִׁנְיָ נִלְכַּ" שְׁלִיחוֹת דְּהָא לַר"ת דְּלִיתְהִי שְׁלִיחוֹת לְעוֹבְדֵי פּוֹכְבִי פֶּלֶל אַפְּיֵלוּ יַדַּע הַמְלִנָה מוֹתֵר כַּמ"ש הָרָא"ש בְּהַדְיָא בְּתַשׁוּ: סִימָן לַה פָּתַב הָרִיב"ש בַּסִּי"ה דְּהָא דְּכַתְבַּ ר"ת ז"ל דְּאֵין שְׁלִיחוֹת לְעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים לְחוּמְרָא הֵינּוּ כְּשִׁפְכָר לָוּה אוֹתָם הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים מִן

הישראל נהרי הן של עובד פוכבים לגמרי אכל בנדון זה שהמעוות מןפקדות בידו של עובד פוכבים להלוותם ברבית לישראל הרי הוא רבית קצוצה והביא מן התוספתא ישראל שעשה סנטר או אפוטרופס אסור ללות ממנו ברבית ע"כ וראיתי במרדכי דף קמ"ה שהביא שגדול אהד פליג על ר"ת ו"ל וראיתו מן התוספתא הנז' והמרדכי ו"ל כתב דיש לדחות דסנטר או אפוטרופוס דבר מפורסם הוא ע"כ משמע דליכא איסור' אלא משום דידע שהמעוות של ישראל וכ"כ בהגהת מרדכי דף קנ"ב ע"ד שהביאו ראיה מהתוספתא דקתני ישראל שאמר לעובד פוכבים טול שכרה ולנה מעותי ברבית מותר אבל אסור לעשות כן משום מראית העין יע"ש ומה שכתב שם שגם ר"ח ו"ל סבירא ליה כר"ת ו"ל התוס' והנ"י לא כתבו כן אלא דר"ח סבירא ליה פרש"י ו"ל: סימן לו כתב הריב"ש סי' ש"ח שאסור לישראל להלוות לישראל חבירו דינר זהב השנה כ' דינרים על אחריות ספינה ושיתן לו בשובה כ"ד דינרים והביא ראיה מדברי התוס' בהיה דר' חמא דנהה מוגר וזוי ופירשו התוס' שהיה ר' חמא מקבל אונסם ואפ"ה כתבו דנהה אסור ע"כ.

ומשמע מדבריו דאפ"י הי מקבל הנותן מהשתא כל מיני אונסים אפ"י גניבה ואבידה אסור יע"ש אמנם מדברי מהר"ם ו"ל במרדכי דף קמ"ג נראה דאם קיבל הנותן אף אחריות דגניבה ואבידה מותר והמבי"ט בסי' ו' כתב ראובן שלנה לשמעון מנה ונתן לו שמעון סחורה שיוליף לעיר אחרת ונתן לו דינר שיקבל עליו אחריות הדרך והשיב שהוא מותר אפ"י שהלנה על תנאי דהרי הוא כאלו הלנהו ע"מ שימכור לו חפץ פלוני בשווי דמותר כדמוכח ממתני' דהמלנה את חבירו וכו' יע"ש ומדברי מהר"ם הנז' שהובאו במרדכי ו"ל ששאלת על הבחור שהלנה לה מעות וקצבת לו יציאותיו כדי שילמד את בנה אע"פ שאינו נותן לו אלא כדי שילמד את בנו אסור ע"כ ומשמע מדבריו דאפ"י לא הני אלא שנה שזכר הלמוד א"ה אסור פיון שהתנה גם מ"ש דכיון שנתחייב כל אחריות הדרך אפ"י גניבה ואבידה אין בזה צד רבית יע"ש כפר פתבתי דמתשוב' הריב"ש ו"ל אנ"כ ועיין מהר"ם אלשיך סימן ב' ובמהרש"ך ח"ג סי' ב': סימן לו מי שהלנה לחבירו ק' ע"מ שיתן לו אחר יב"ח מאה ועשרים או ע"מ שידור בחצירו חנם ואח"כ נודע למלנה שנה התנאי הוא בטל ובא לתבוע מעותיו מהלנה כי על תנאי זה הלנה לו וכיון שהתנאי בטל יחזיר לו מעותיו והלנה טוען שפבר זכה הוא במעות להשתמש בהם עד תשלום הזמן ואם התנאי הוא בטל המעשה יהי קיים פדין מתנה עמש"ב וכן מי שמכר לחברו סחורה לזמן ביותר מכדי שווייה ואח"כ נודע למוכר שלא יוכל להוציא מהלוקח בסוף הזמן אותו היתרון ותובע מהלוקח עכשיו שיתן לו כמו ששנה עכשיו או יחזיר לו סחורתו והלוקח טוען שלא ישלם לו כי אם בסוף הזמן יורנו מורינו ושכמ"ה: תשובה הא מילתא דמתנה עמש"ב דתנאי בטל והמעשה קיים נחלקו בה הראשונים בטעמא דר"ת ס"ל דטעמא הני פאותה שאמרו במתנה בדבר שא"א לקיימו בסופו מצד הדין הני פאומר ע"מ שפעלי לרקיע והרמב"ן ו"ל בפירק יש נוחלין בחידושינו נחלק עליו וכתב דטעמא הני משום דחשיב זה התנאי סותר המעשה דאין קדושינו לחצאין ולכאורה נראה דנ"ד תלמיא בהך פלוגתא דלס' ר"ת הךא נמי חשיב מעמש"ב פיון שאין הלנה יוכל לקיים תנאי זה והתנאי בטל והמעשה קיים אבל לפי ס' הרמב"ן כל כה"ג לא חשיב מעמש"ב ואע"פ שמצד הדין לא יכול הלנה לקיים תנאו אמרינו לי שלא יעבור האיסור והמעשה יתנה

בטל פהיה דאמרין פ' המגרש באומר לאשה ה"ז גיטף ע"מ שתאכלי בשר חזיר אליבא דרבא דהלכתא פנותיה דהתנאי קנים דע"כ לא חשיב מתנה עמש"ב אלא ע"מ שאין לה עלי שאר פסות ועונה דנדאי קא עקר אבל הכא מי קאמר לה לא סגינא דלא אכלה לא תיכול ולא תגרש ולכאורה פשטא דהך סוגיא לא אכלה בשיטת ר"ת דבית דקאמר שם אליבא דרבא דע"מ שתאכלי בשר חזיר לא דמי לתנאי שא"א לקיימו בסופו משום דהכא אפשר דאכלה ולקייא אותיב עליה ותפוק ליה דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה משמע דטעמא דמעמש"ב דתנאו בטל לאו מטעמא דרישא הוי ומשום דהוי מפליגה בדברים אלא דס"ל דכל מעמש"ב דבריו בטלים ועדיין יראה דאיכא למימר דאפי' לשיטת ר"ת ז"ל דאית ליה דטעמא דמתנה על מה שכתוב בתורה דתנאו בטל משום דכיון דאי אפשר לקיימו מצד הדין הוי פאלו אי אפשר לקיימו בפועל ונהוי כמפליגה בדברים אינו אלא בדבר שאי אפשר לקיימו מצד הדין בשום צד כי ההיא דעל מנת שאין לה עלי שאר פסות ועונה דאין אישות לחצאין וכן הריני נזיר ע"מ שאהא שותה יין דאין נזירות לחצאין אבל כי האי גוונא דנדון דידן דאפשר לתנאי שיקנים ע"י שיעבור הלנה איסורא ויתו הרבית והוי כי ההיא דעל מנת שתאכלי בשר חזיר דהתנאי קנים דאפשר דאכלה ולקייא ואין לומר דהאי תנאה דמיא לעל מנת שתבעלי לאבא ולאביה דאמרין דאפי' אליבא דרבא חשיב מתנה עמש"ב משום דנהי דהיא עבדא איסורא אינהו מי עבדי איסורא הכא נמי פיון שגם המקבל הרבית עביד איסורא נימא דחשיב מתנה על מה שכתוב בתורה דהא הכא המלנה גופי' הוא דעביד הך תנאה ונהרי גילה דעתו דניחא ליה לעבור האיסור: איברא דאיכא למימר דהך דנדון דידן לא דמי להא דע"מ שתאכלי בשר חזיר דהתם בשעת התנאי לא קא עביד איסורא דהא אמרינן לא תיכול ולא תגרש אבל בנ"ד דבשעת התנאי קא עברי אלאו דלא תשימון כ"ע מודו דחשיב מתנה על מה שכתוב בתורה.

וראיתי להתוס' בפרק הזרוע שכתבו גבי ע"מ שהמתחמת שלי דהיינו טעמא דנותנא לכל פהו שירצה דחשיב מעמש"ב דהתורה נתנה לו רשות לתת למי שירצה ולכאורה קשה דמאי שנא מעל מנת שתאכל בשר חזיר דאמרין לא תיכול ולא תגרש ה"נ נימא לא תתן ולא יקנה ונראה דס"ל דע"כ לא אמרינן לא תיכול ולא תגרש אלא דוקא בכה"ג שאין מתנה שתאכלנו עכ"פ ואדרבה ניחא לי' שלא תאכלנו ולא תגרש והיינו דקאמר מי קאמר לה לא סגינא דלא תיכול אבל בהאי דעל מנת שהמתנות שלי שאנו רואים פוננתו שרוצה בקיום המקח אלא שיתן המתנות לו אז אמרינן דתנאו בטל ולפי זה אף בנ"ד אנו רואים פוננתו שרוצה בהלנאה ורוצה ליקח הרבית יש לנו לומר דתנאי בטל ומעשה קנים כל זה הי' נראה לכאורה: אבל מצאתי בתשובות הרשב"א אהך דשמות סי' של"ב שכתב ז"ל ובר מן דין זה שהתנה מתחלה להשתמש בהם בשכר מעותיו אע"פ שרבית קצוצה היא מפל מקום תנאם תנאי לענין זה והר' זה פשוט ולא תימא פיון דהתנו מעיקרא על תנאי של רבית קצוצה תנאם אינו תנאי והדברים בטלים הם וכאלו לא התנו דמי שהרי אמרו בפרק איזהו נשך אמר אביי האי מאן דמסיק בכתבין ד' זוזי דרביתא וניהיב ליה גלימא בהדיהו כי מפקינו מינן ד' מפקי מיננה גלימא לא מפקי מינן פלומר ולא אמרין פיון דבזוזי דרביתא הוא דניהיב ליה גלימא הרי נעשה באיסור ואין מקחם מקח אלא דברים בטלים אלא אמרינן המקח קנים אע"פ שנעשה באיסור ואין האיסור מבטל המקח וכו'.

יע"ש הרילהדיא דס"ל להרשב"א ו"ל דהתנאי קנים וכינון דהתנאי קנים פשיטא ד יכול לתפוע מעותיו דע"ת זה הלנהו וכן נראה ממ"ש הרשב"א ונהר"ן ו"ל בשם הראב"ד הביא דבריהם הרב הגימיקי פ' איזהו נפש גבי האי משפנתא באתרא דמסלקי ו"ל ומיהו אע"ג דקי"ל דלא מסלקינן לי' אם אמר לא בעינא דתיכול ארעאי וכי הווי לי וזוי פרענא מסלקינן ליה מפירי שפינן שזה מוחה עליו שלא י יאכל גזל הוא הלפף אפי' אכלן לאחר מפאן משלם לו ומפל מקום מוציאין מן הלנה למלנה חובו פדין כל ב"ח וכו' ופשיטא דמייירי בקבע לו זמן שלא יוכל לתובעו תוך הזמן דאי לא מאי קמ"ל דמוציאין מן הלנה למלנה חובו פשיטא וכי יאכל הלה וחדוי אלא דמייירי בקבע לו זמן וכינון דמסלקינן ליה מאכילת פירות המשפנתא קמ"ל דאף דהוא תוך זמנו כופין את הלנה לפרוע למלנה ודברים אלו הביא הרב בצלאל ו"ל בפשיטה מקנפצת בשם הריטב"א ו"ל על הך סוגיא ו"ל ונאפי' קבע זמן לא מועיל לו פלום וב"ד חייבים למחות בו ונאם אחר כך אכל משלם מדין גזל ומחשבינן ליה אפילו בשטרא אחרינא ומ"מ כופין אותו לפרוע מיד שלא קבע זמן אלא ע"ד שיאכל הפירות וכו' יע"ש וכ"כ הרמ"ה ו"ל הביא דבריו הרב מהרר"א מונסון ו"ל במהרש"ך ו"ל ח"ג סי' ב' ו"ל משפונא באיסור שלא קנה המלנה זכות זו שהקנה במשכונא ומתוך שלא קנה המלנה זכות שהקנהו הלנה בתצרו לא קנה הלנה זכות שהקנה המלנה במעותיו והו"ל הלואה בטעות שהלוהו על מנת שיזכה ושפטלה הקנאת משכונא מן המלנה בטלה ההלואה מן הלנה וכו' הרי לדעת כל הנה רבנותא ד יכול המלנה לתפוע מעותיו דכינן דהרינח שהתנה זה ליקח הוא בטל גם הלואתו בטלה: ואל תשיבני ממה שכתב הטור בי"ד סימן קע"ה ובחה"מ סי' ר"ח ו"ל מקח שנעשה באיסור פגון שהוסיף בשיווי המקח בשביל המתנת המעות או שפסק קודם שיצא השער אין אחד מהם יכול לומר המקח בטל פינן שנעשה באיסור אלא המקח קנים והרבית שבו אין מוציאין אותו מיד המוכר ודין זה מקורו מרבינו האי גאון ו"ל שלמדו מההיא סוגיא דגלימא וכתב מרן בב"י ו"ל בשם תלמידי הרשב"א ו"ל ומיהו בפוסק עד שלא יצא השער הלוקח ודאי יכול לחזור בו שלא ליתן כשער היוקר שהרי לא לכה ירד שמתחלה כשער הזול פסק עמו ומיהו רבינו כתב שאין אחד מהם יכול לומר המקח בטל וכו' יע"ש משמע דלא פליגי אלא בפוסק עד שלא יצא השער אם הלוקח יכול לחזור בו או לא אבל במוכר היוקר בשביל המתנה פולי עלמא מודו דהמקח קנים ולא יתן הלוקח היתרון ועיין בספר מאירת עינים שנתן טוב טעם למה הלוקח יכול לחזור בו ולא יקח כשער היוקר שלא ירד מתחלה לכה והמוכר לא יוכל לחזור וע"כ יקבל הדמים כמו שהיתה שנה בעת שפכר יע"ש הרי דאף דתנאי שהתנה למוכרה היוקר הוא בטל מפל מקום המקח קנים הך נמי נימא דאף שמה שהתנה ליקח הרבית הוא בעל ההלואה הנה קיימת דאיכא למימר דהטור לא פליג עם כל הנה רבנותא דלא איירי אלא פשבא המוכר בסוף הזמן ותובע כמו שפסק שפכר המתין הזמן ונאפי' הכי אמרינן לי' שלא ליקח פי אם כמו שהיתה שנה בעת הפכר אבל הוא הדין שאם בא בתחלת הזמן ותובע לו שיתן מעותיו מיד כמו ששנה שלא קבע זמן אלא ע"ד ליקח היוקרא שפסק עמו או שיחזיר לו סחורתו פשיטא שהדין עמו כמו שכתבו כל הנה רבנותא וכ"ש לדעת הרמב"ם והרב מהר"י ו' מגאש דס"ל דגם המוכר יכול לחזור בו אם הסחורה קיימת כמו שנקתוב למן בס"ד: איברא דמדברי הרמ"ך ו"ל שהביא הרב בצלאל על סוגיא דטרשא דרב נחמן נראה שחולק

בדין זה שכתב ז"ל אבל אם נתאנה בשתות קנה ומנכה לו שיעור אנאתו מדמי מקחו ואינו יכול לבטל המקח פיון שמשך הלוקח והוא הדין שאינו יכול לכופו לפורעו עד הזמן שפסק עמו מתחלה פו נראה וצ"ע עכ"ל הרי דאף שאינו משלם פי אם מה ששנה תנאי ההמתנה הוא קיים ולא יכול לכופו לפורעו קודם הזמן מכל מקום הרב גופי' ספוקי מספקא לי' ואין ספיקו של הרב ז"ל פדאי לדחות ודאם של כל הראשונים ז"ל שכתבנו למעלה: העולה בידו לענין הדין שיוכל המלנה לכפות ללנה שיחזיר לו מעותיו מיד וגם המוכר ביותר משונויו יכול לכוף את הלוקח שישלם לו המעות כמו ששנה עכשיו מיד ולא ימתין עד הזמן ומאי דאיפא לספוקי אם הסחורה קנימת והמוכר טוען שיחזיר לו סחורתו שאינו רוצה למוכרה פשער של עכשיו והלוקח טוען פבר זכיתי בה ואיני נותן לה אלא דמים כמו ששנה עכשיו והנה פבר כתבנו דלפי דברי רבינו האיי גאון ז"ל והרא"ש והטור ותלמידי הרשב"א והרמ"ד והרשב"א הדין עם הלוקח ולא יתן פי אם דמים אבל הרמב"ם ז"ל חולק בדין זה שכתב בפירק ח' מהלכות מלנה ז"ל אסור להרבות על המכר פיצד המוכר לחבירו קרקע או מטלטלין ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הדמים הרי הם שלך במאה ואם עד זמן פלוני הרי הם שלך במאה ועשרים הרי זה אבק רבית כו' פשיטבענו לדין אינו יכול ליקח מהלוקח אלא מה שהי' שנה בשעת המכר או יחזיר לו ממפרו מידו אם הי' קיים וכו' הרי דאף שנה המוכר גילה דעתו בתחלה שאם נותן לו המעות מיד הוא מוכר במאה אפי' הכי פשא בסוף הזמן וסופן שיחזיר לו סחורתו או יתן לו מאה ועשרים כמו שפסק שהדין עמו כל שכן פשלא אמר אם מעכשיו בכף אלא שמכרה לו בסתם לזמן ביותר משונויה שיוכל לתבוע סחורתו שיחזירנה לו וכן דעת רבו הרב מהר"י נ' מיגאש בתשובה שהביא הרב בצלאל על הה' סוגיא דטרשא דרב נחמן ז"ל מי שלקח מחבירו סחורה בהמתנה והוסיף עלי' בדמים לסיבת ההמתנה אם היתה הסחורה בעיני' קנימת ורצה בעלה לחזור ולקחתה יש לו לחזור ולקחתה שיוכל לומר לו אני מכרתי אותה לה באותו שער וכו' אלא שחילק הרב ז"ל בין התוספת יותר משתות או פחות שאם הוא יותר משתות נדאי יכול המוכר לבטל המקח ואם הוא פחות משתות אינו יכול לבטל המקח ומנכה לו הלוקח את התוספת אבל הר"מ ז"ל נרא' דס"ל דאף אם התוספת הוא פחות משתות יכול המוכר לבטל המקח שכתב שם וכן אם מכר לו מטלטלים במאה והיו שוים למי שקונה במעותיו מיד תשעים הרי זה אסור ואינו נותן לו אלא תשעים או מחזיר סחורתו מידו אם היתה קנימת עכ"ל הרי שהדמיון שלקח הרב ז"ל הוא עשירית ואפי' הכי פתב שחייב להחזיר הסחור' העול' מדבריהם שפששתוספ' הוא יותר משתות חייב הלוקח להחזיר הסחורה ולכאורה קשה לדבריהם הסוגיא דגלימא ודשכירות דמינה גליף רבינו האיי והנמשכים אחריו דמקח שנעש' באיסור מסלקים האיסור והמקח קיים ואין שום אחד יכול לבטלו והרמב"ם גופיה פתב בסוף הפירק ז"ל מי שהיה נושה בחברו ד' דינרים של רבית ונתן לו בהם חפץ ששנה ה' פשמוציאין ממנו מוציאין ה' הואיל ובתורת רבית בא לידו משמע דנוקא הואיל ומשום רבית בא לידו מוציאין ממנו החמשה דלא ליתנהי מרביתא הא לאו הכי המקח קיים.

ועוד כתב ז"ל וכן אם נתן לו בהם פסות או פלי מוציאין ממנו את הפלי עצמו או את הפסות עצמו וכתב עליו ה"ה ז"ל ופירש דנוקא משום דהוי דבר מסוים הוא דמוציאין את הפסות בעצמו או את הפלי בעצמו דהוי טעמא משום דלא לימרו גלימא דמכסי

דְּרַבֵּיתָא הוּא הָא אִם הִי דְּבַר שְׂאִינוּ מְסוּנִים אִינוּ מְחִזִיר כִּי אִם דְּמִיו וְנִרְאָה דַּס"ל דְּדוּקָא כְּשֶׁהִמְקַח עֲצָמוּ לֵית בֵּיהּ אִיסוּרָא מְצַד עֲצָמוּ אֵלָא שְׁהָאִיסוּר בָּא לֹו מְצַד אַחַר כַּה"ג דְּנִתְּנָן לֹו גְּלִימָא בְּעַד דְּמֵי הֶרְבֵּית שְׁחִיב לֹו אוֹ שְׁהִי חִיב לֹו ד' דִּינָרִים שֶׁל רַבֵּית וְנִתְּנָן לֹו בְּהֶם דְּבַר שְׂשׂוּה חֲמִשָּׁה דְּאֻזִּילִי אֻזִּיל גְּבִי שְׁהִמְקַח עֲצָמוּ הוּא הֵיחֵר אֵלָא שְׁקֵנָה בְּדְּמֵי רַבֵּית אֹז אֲמַרִי הִמְקַח קִיָּים וְאִם אוֹתָם הַדְּמִים אִינָם עוֹלִים לְפַרְעוֹן מְפָנִי שְׁהֶם רַבֵּית יִתְּנָן לֹו דְּמִים אַחֲרִים אֲבָל בְּהֵנִי גְּוֹנֵי שְׁפִתָּב בְּתַחֲלַת הַפָּרָק הָאִיסוּר הוּא בְּגוּף הִמְקַח שְׁמֹכַר שְׂשׂוּה מֵאָה בְּמֵאָה וְעֶשְׂרִים אֹז הִמְקַח עֲצָמוּ הוּא בְּטַל וְיִכּוֹל הַמּוֹכֵר לִיקַח סְחוּרְתוֹ.

סְלִקָא בִּידָן שְׂאִם הִמְקַח הוּא בְּרִשׁוֹת הַלּוֹקַח פְּשִׁטָא דְּאִינוּ נוֹתֵן כִּי אִם דְּמִים כְּדַעַת כָּל הָרַאשׁוּנִים שְׁפִתְבָּנוּ דְּבִרְיָהֶם לְמַעְלָה אֲבָל אִם תַּפְס' הַמּוֹכֵר יִכּוֹל לֹוּמַר קִים לִי כְּדַעַת הֶרְמֵב"ם וְהֶרֶב ו' מִיגָאשׁ דַּס"ל דְּהִמְקַח בְּטַל וְאִין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ וְדוּקָא כְּשֶׁהִתּוֹסְפֵת הוּא יוֹתֵר מִשְׁתּוֹת דְּאֹז שְׁוִים הֶרְמֵב"ם וְהֶרֶב ו' מִיגָאשׁ אֲבָל אִם הִתּוֹסְפֵת הוּא פְּחוֹת מִשְׁתּוֹת אֹז הֶרְמֵב"ם הוּא יִחִיד בְּסִבְרָתוֹ דְּהִמְקַח בְּטַל: סִימָן לַח מִתְּנָה עַל דְּבָרֵי סוֹפְרִים אִי תְּנָאוּ קִיָּים ע"ז גְּרָסִי בַּפ' אַע"פ אֲמַתְנִי דְּכָל הַפּוֹחַת לְבַתּוּלָה מִק"ק וְלֹא לְמִנָּה מִמְּנָה ה"ז בְּעִילָתוֹ בְּעִילָת זְנוּת קְאָמַר עֲלָה אֵלָמָא קְסָבֵר ר"מ תְּנָאוּ בְּטַל וְהָא שְׁמַעִינוּ לִיהּ לַר"מ דְּאָמַר כָּל הַמִּתְּנָה עֲמַש"ב תְּנָאוּ בְּטַל הָא בְּדִרְבָּנָן תְּנָאוּ קִיָּים וּמִשְׁנֵי קְסָבֵר ר"מ כְּתוּבָה דְּאוֹרֵייתָא וְהֶרְמֵב"ם ז"ל פָּסֵק בַּפִּי"ב מַה' אִישׁוֹת כַּר"מ דְּתְּנָאוּ בְּטַל וְהִקְשָׁה הֶר"ן ז"ל עֲלֵיו דַּע"כ לֹא אֲמַרָה ר"מ אֵלָא מִשׁוּם דַּס"ל כְּתוּבָה מִן הַתּוֹרָה אֲבָל לְדִידָן דְּקִי"ל כְּתוּבָה דְּרַבָּנָן וְאִפִּי' בְּדְּאוֹרֵייתָא בְּדְּבַר שְׁבָמָמוֹן תְּנָאוּ קִיָּים הֵכָא וְדַאי תְּנָאוּ קִיָּים אֵלָא שְׂאִינוּ רִשְׁאֵי לְקִיָּיָהּ וְכ"כ הֶרְמֵב"ן ז"ל.

וה"ה פְּתַב לִישֵׁב דַּעַת הֶרְמֵב"ם ז"ל דַּס"ל דְּחֻכְמִים עֲשׂוּ חִיזוּק לְדְּבִרְיָהֶם כְּשֶׁל תּוֹרָה עַכ"ל. וְאִין לְהַקְשׁוֹת ע"ז א"כ כִּי פְּרִיף בְּגִמְרָא לַר"מ אֲמַאי לֹא מְשַׁנֵּי הֵכִי דְּכָבֵר פִּירִש"י ז"ל דְּמִדְּקָאֵמַר ר"מ כָּל הַמִּתְּנָה עֲמַש"ב נִרְאָה דְּהָא בְּדִרְבָּנָן תְּנָאוּ קִיָּים.

אֲבָל לַר"י דְּקִי"ל כְּנוֹתִיָּה לֹא שְׂנָא בְּדְּאוֹרֵייתָא וְל"ש בְּדִרְבָּנָן תְּנָאוּ בְּטַל כִּינּוּ דְּהוּי מִיָּדִי דְּאִיסוּרָא וְכ"ת א"כ אֲמַאי לֹא מְשַׁנֵּי הֵכִי בְּגִמְרָא אֲלִיבָא דַּר"י וְאִצְטְרִיף לְשַׁנּוּי דַּס"ל לַר"י דְּחֻכְמִים עֲשׂוּ חִיזוּק לְדְּבִרְיָהֶם יוֹתֵר מִשְׁל תּוֹרָה ה"ט דְּכִינּוּ דְּאִשְׁכַּחַן דַּס"ל לַר"י דְּרָצָה כּוֹתֵב לָהּ הַתְּקַבְּלָתִי מִמֶּךָ מְנָה וְלֵית בֵּיהּ מִשׁוּם בְּעִילָת זְנוּת א"כ חֲשִׁיב לִיהּ הָאִי דְּבַר שְׁבָמָמוֹן וְכָל דְּבַר שְׁבָמָמוֹן אִפִּי' בְּדְּאוֹרֵייתָא תְּנָאוּ קִיָּים אֲבָל לְדִידָן דַּס"ל כַּר"מ בְּהָאִי דְּהוּי מִיָּדִי דְּאִיסוּרָא אִפִּי' ר"י מוֹדָה דְּכָל מִיָּדִי דְּאִיסוּרָא אִפִּי' בְּדִרְבָּנָן תְּנָאוּ בְּטַל דַּר"י אִינוּ מְחַלֵּק בֵּין אִיסוּר תּוֹרָה לְאִיסוּר דְּבָרֵי סוֹפְרִים דְּבָכָל גְּוֹנָא תְּנָאוּ בְּטַל וְיִשׁ קֶצֶת רְאִיָּה לְזָה שְׁפִי דְּכִי פְּרִיף בְּגִמְרָא וְלַר"י טַעְמָא דְּכְתֻבָּה לִיהּ הֵכִי הָא ע"פ לֹא אֲמַאי דְּבַר שְׁבָמָמוֹן הוּא וְכו' וְאֲמַאי לֹא פְּרִיף לִיהּ הָא כָּל בְּדִרְבָּנָן תְּנָאוּ קִיָּים אֵלָא נִרְאָה דַּר"י אִינוּ מְחַלֵּק בֵּין ד"ת לְדְּבָרֵי סוֹפְרִים אֵלָא בֵּין אִיסוּרָא לְמָמוֹנָא וְכֵן מוֹכַח בַּר"פ הַפּוֹתֵב וְכ"ג מְדָבְרֵי הָרַא"ש בְּפִסְקֵיו שְׁפִתָּב ז"ל הֵכִי קַא"ל ר"מ לַר"י לֹא מְבַעֲיָא אִם כְּתֻבָּה לֹו הַתְּקַבְּלָתִי דְּכִינּוּ דְּמְחַלָּה כְּתוּבָה הַנוּיָא בְּעִילָתוֹ בְּעִילָת זְנוּת שְׁהֵרִי אִין לָהּ כְּתוּבָה.

אֵלָא אִפִּי' פִּיחַת בְּתַנְאָה בְּשַׁעַת הַקְּדוּשִׁין דְּתְּנָאוּ בְּטַל הוּי בְּעִילָתוֹ בְּעִילָת זְנוּת: וְרַאִיתִי לְהֶרֶב בַּכ"מ ד' קַט"ו שְׁפִתָּב דְּנִרְאָה מְדָבְרֵי הָרַא"ש דְּאִם כְּתֻבָּה לֹו הַתְּקַבְּלָתִי דְּמְחַלָּתָהּ מְחִילָה וְאִפִּילוּ לַר"מ.

ולע"ד זה אינו דכל בשעת הקידושין ל"ש בכ"ח ל"ש ע"פ תנאו בטל וכ"כ הטור בהדיא בסי"ו ס"ו ז"ל וכל הפוחת לא מבעיא אם פתבה לו אח"כ התקבלתי דאז אין לה פתובה משמע דלא מהני פתובה אלא אחר הנשואין ובסי"ו ס"ט פתב דאם פתב לה ק"ק ומחלה לו תנאו בטל וכי קאמר בגמרא כל הפוחת אפי' בתנאה ה"ק לא מבעיא התקבלתי אחר הנשואין דמחילתה נדאי הויא מחילה דהוי בעילתו בעילת זנות אלא אפי' בשעת הקידושין דהוי תנאה אפי' בכ"ח ל"ש ע"פ תנאו ובטל וכמ"ש הרי"ט ב"א ז"ל הויא בעילתו בעילת זנות.

ומפל מ"ש עלה לנו דמתנה לבטל ד"ס אם הוא מידי דאיסורא תנאו בטל. אבל אם הוי מידי דמונא ולא שייך ביה מחילה צריכא לן למידע אי תנאו קיים אי לא.

וראיתי בפ"ק דקידושין גבי הנותן מתנה לאשה ע"מ שאין לבעלה רשות בה דתנאו בטל והא מה שהבעל זוכה בנכסי אשתו אינו אלא מדרבנן שחכמים תיקנו לבעל שיהא כל פירות נכסי אשתו והתוס' פתבו בפ' חזקת דף מ"ט דאפי' אמרה האשה איני נפדית ואיני נותנת פירות אין שומעין לה כדי שלא תיטמע בין העובדי פוכבים ועוד דלא דמי למזונות שישכולה לומר איני נזונת ואיני עושה דהתם לא מפקעת התקנה לגמרי שאם לא עשתה היום יעשה למחר אבל הכא מפקעת התקנה לגמרי ע"כ משמע מדבריהם לתרוץ שני דאפי' כי ליכא איסורא אינה יכולה להפקיע התקנה לגמרי ובירושלמי פ' הגוזל קמא קאמר ר' בון בר רב חייא אמר האומר ערפי עלי ע"מ שלא לסדר מחפץ פ' אין מסדרין לו מאותו החפץ וקאמר עלה זאת אומרת שאין שמיין ערכיו מן המטלטלין דבר תורה אלא מדבריהן.

ולכאורה נראה דהירושלמי ס"ל דכל שמפקיע התקנה לגמרי תנאו בטל ולזה לא אמרו דמהני אלא באומר ע"מ שלא לסדר מחפץ פ' אבל אי אמר ע"מ שלא לסדר מן המטלטלין תנאו בטל פינן שמפקיע התקנה לגמרי דאל"כ אשמועין חידושא דאפי' באומר ע"מ שלא לסדר מן המטלטלי תנאו קיים ומההיא דע"מ שלא תשמטנה שביעית דמשמט ואפי' האי דנא דאינה נוהגת אלא מדבריהם אין ראיה דאיכא למדחי דהתם איסורא חשיב ומצוה מדבריהם להשמט אבל במידי דאינה אלא תקנת ממונא איכא למימר דכל שהתנה תנאו קיים.

להרב מהרי"ט ז"ל בח"א סי' קל"ד דתפס במושלם דכל מידי שתנאו מפורש בתורה אם התנה תנאו קיים: סימן לט במאי דקי"ל מתנה עמש"ב תנאו בטל פתב: ר"י בפ' אע"פ דף נ"ו דלא אמרינן הכי אלא היכא שמכנין לעקור וק"ל מההיא דפרק המגרש נענה ר' טרפון ואמר הרי שהלכה ונשאת לאחיו של זה שנאסרה עליו ומה בלא בנים לא נמצא זה עוקר דבר מן התורה אלא מעמש"ב מי קאמר לה לא סגייא לה דלא מינסיא ליה לאחיה דההיא גברא משמע דאי הנה מתנה הכי הנה מתנה עמש"ב ואמאי הא כשהתנה זה לא אסיק אדעתיה דימות גם זה בלא בנים ותפול קמי יבם והכי אמרינן בס"פ ב"ש גבי יבמה שצדקה הנאה מן היהודים ומה שהביא ראיה מההיא דתנן הריני נזיר ע"מ שאגלח בבית חוניו דאם גילח בבית חוניו יצא ופי' דה"ט משום דסבור זה שיש מצוה בבית חוניו כמו במקדש ולא הוי מתנה על מהן שכתוב בתורה לדידי ק"ל דאם פן מאי פריה שם אלא מעתה סיפא דקתני אם גילח בבית חוניו יצא ה"נ דנעשה פמי שאומר

הריני נזיר על מנת שלא אתחייב באחריות קרבנותיו נזיר כל כמה דלא מייתי קרבנו לא מתפטר ומ"ק הא גברא זה תנאי קא מתני דיהיה נזיר על מנת שיגלח בבית חוניו ואי לא מצי עביד בבית חוניו אין זה נזיר ואין זה מתנה על מה שכתוב בתורה ובשלמא אי אמרינן דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה פריה שפיר דהנה מעמש"ב וכ"ת א"כ מאי משני האי גברא לצעורי נפשיה קא מפונן אמר אי סגיא בבית חוניו טרחנא פלומר דאם יכול לטרוח לא יהיה נזיר והא הוי מתנה עמ"ש בתורה ה"פ האי גברא לצעורי נפשיה קא מפונן וכשאמר הריני לא לנזיר הכתוב בתורה קא מכונן אלא לשון פרישות קא ולגדר קא מכונן ולכן אם גילח בבית חוניו יצא דאגלאי מלתא דלא לנזירות הכתוב בתורה קאמר אלא לגדר פונן ולצעורי אנפשיה והכי אמרו גבי מתניתין דהריני נזיר מן הגרורות ומן הדבילה דאינו נזיר אבל גדר הוי וכו' וכן נר' מדברי הרמב"ם בכאן בהלכות מעשה הקרבנות ולפ"ז מדוניק שפיר לישנא דמתני דקאמר ואם גילח בבית חוניו יצא דמאי יצא דקאמר והא אין פאן לא נדר ולא נזירות לפי מ"ש התוס' אבל לפי מ"ש אתי שפיר ועיין בתוס' פ"ב דנזיר אמתני דהריני נזיר על מנת לשנות יין שפירשו כמו שפירשתי סימן מ אם הלנה לחברו סאה בסאה בדרה היתר דהיינו שהיה לו מאותו המין ואחר כך נתניקרה הסאה ובא המלנה ותבעה מהלנה ולא נתנה לו ואחר זמן הונלה הסאה מה דינו אי סגי כשימתן לו עכשיו הסאה כמו שהלנה לו או אם מחוייב ליתן כמו שהיה שנה בשעה שתבעה שהיתה ביןקר ראיתי זה ימים לאחד מגדולי האחרונים ו"ל דס"ל דצריה שיפרע לו כמו שהיה שנה בזמן שתבעה ממנו שהיה ביןקר וכיון דלא פרעו אז חייב מדין מזיק עכ"ד.

ולע"ד האי טעמא לא מחוורא דאין זה אלא גרמא בנזקין וכיוצא לזו כתב מהר"ם ו"ל בס"י ד' דשותף שעיקב לחברו מלמפור בזמן מכירתה אין לו עליו אלא תרעונמת: אבל יש להביא ראי' לעיקר דינא שאנו בו מאותה שאמרו בירושלמי גבי הכותב לזון את בתה ה' שנים הרי זה חייב לזונה חמש שנים הראשונים היו ביןקר והזולו אם העפכה ממנו נותן לה כשעת היןקר איברא דעדיין יש לדחות דהתם לא נתחייב לה בכ"כ חטים למזונותיה עד שנאמר יתן לה כמו שנתחייב אלא סתם נתחייב לזונה והיינו דמים ששוו המזונות והרי זה כמי שנתחייב בדמי מזונות חמש שנים אבל זה שנתחייב לתת כ"כ סאים כמו שלקח לא בדמים נתחייב כי אם בפירות וכל שיתן כ"כ סאים כמו שלקח סגי אבל לפי מה שראיתי להרא"ש ו"ל לאם בפרק הנשוא שכתב גבי היו בזול והוקרו בין שהעפכה ממנו ופ' משלם בזול דמעיקרא דטעמא משום דכל הגזלנים משלמים בשעת הגזילה עכ"ד נראה דס"ל דלא בדמים נתחייב כי אם זוכות ולזה אם המזונות נתניקרו יתן כ"כ מזונות למדנו דכל שמתחייב לתת לחברו מה בזמן פ' כנ"ד ובא הזמן ולא נתן הרי זה דין גזלן יש לו ומשלם כמו שהיה שנה באותה שעה: סימן מא מי שהפקיד מעות ביד חברו ואחר כך תבעו הפקיד להחזירם לו פדי ליתנה לעובד פוכבים ברבית והנפקד לא רצה להחזירם והלך הנפקד ונתנם פדי ליקח הרבית לעצמו לכאורה היה נראה דאפילו אם לא הרויח הנפקד בהם היה חייב לשלם למפקיד מה שהפסיד מלהרויח דכי אמרו המבטל פיסו של חברו פטור מלשלם היינו משום דמי יימר דמזבני ליה ולא הוי פרי הניקא אבל זה שכתב היה מזומן להרויח בהם וע"י העפכתו של זה הפסיד מלהרויח הרי זה חייב מדינא דגרמי וכן נראה מדברי מהר"ם סימן רצ"ח ל' אבל מבטל פיסו של

חברו אע"פ שאמר לו ליקח הפירו' אינו חייב דמי יימר דמזבני ולא דמי לההיא דמכות מעידים אנו שאיש פלו' שחייב לפלוני אלף וזו עד שלשים יום והוא אומר עד עשר שנים והזמנו אומדים וכו' דהתם היו המעות תחת ידו להרויח בהם ע"כ ובהלכות גזילה פתבתי שפן נראה מדברי הרמב"ם ו"ל אלא שנראה דלאו כ"ע מודו בהכי יע"ש ואף דברי מהר"ם הנז' יש מקום לדחות' דלא דמו לנ"ד שהיו המעות מופקדים בידי אחר.

אמנם עדיין נראה דבכה"ג דנ"ד שהרויח בהם הנפקד חייב לשלם למפקיד ואע"פ שמייד כשתבעו ולא רצה להחזיר נעשה גזלן מ"מ לא קנאם הנפקד להיותם שלו כפי שיהא הרויח וכן פתב מהר"ם בסי' ת"ר ו"ל ונ"ל דגבי פקדון נמי אם תבע פקדונו מפני שאומר אני רוצה להרויח בו דבר או להלוות והלה מעכב ומרויח בו אין זה דומה למבטל פיסו ואם ידוע שמרויח בו חייב לתת לו מכיון שהרי הוא מזומן להלוותו עכ"ד הן אמת כי נראה קצת מדבריו דאינו חייב ליתן פל הרויח אבל מדברי הרמ"ה הביא דבריו הטור בח"מ סי' שס"ג נרא' בפירוש דחייב ליתן לו פל הרויח שכ' ו"ל דאם השפיר הגזלן הספינה לאחר אף אם לקח הגזלן השכירות צריף להחזירו לבעלים דלא קנאו הגזלן קנאו גמור אלא להתחייב באונסין יע"ש וה"ה בנ"ד דשבח המעות הרי הוא לבעלים ועיין במרדכי בפרק המפקיד ותשובת מהר"ם הנז' הביא המרדכי בפרק הגזל קמא דף ד"ן אלא שהוסיף המרדכי על דברי מהר"ם ו"ל שהקשה רשב"ם ו"ל דכיון דשלח בהם יד הו"ל הגזלן ותנן פל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה ואמאי יתן לו מחצית הרויח ותי' המרדכי ע"ז ואומר אני דהגאון מייירי שזה תובע להחזיר לו פקדונו ואינו רוצה להיות עמו קרוב לשכר ולהפסד דהתם נדאי אם מסרב ונדיחי ליה מחייב נמי ברויח למיפלג עכ"ד.

ולע"ד נראה דאם נקבל תי' על הגאון ו"ל מפל מקום עדין קשה על דברי מהר"ם ו"ל דכתב דאם תבע פקדונו מפני שזה רוצה להרויח בו והלה מעכב ומרויח בו דאין זה דומה למבטל פיסו מאחר שהוא מזומן להלוותם והוא הרויח בהם עכ"ד דהלא פיון שזה תובעם והנפקד מעכבם הו"ל גזלן וקי"ל פל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה וא"כ אמאי יתן לו ממה שהרויח אפי' מפאן ולהבא ומה שפכת המרדכי בחי' דרויח דמכאן ולהבא יתן לו התם אפשר לומר פן דאיירי שהנפקד הנה רוצה מתחלה ליתן אלא שהנה רוצה שיהנה עמו קרוב להפסד וגם המפקיד הנה רוצה שישתמש אלא שהנה רוצה להיות קרוב להפסד וכה"ג אפשר לעלות על הדעת דלא הוי פגזלן אבל דברי מהר"ם דלעיל אי אפשר לפרשם הכי כמבואר שם וגם אי אפשר לומר דאיירי דהמפקיד תבעם והנפקד עכבם ואמר לו שיתן לו ממה שירוויח ולא דיברו עוד מלבד דהעיקר חסר עוד בה דא"כ אמאי איצטרף לטעמא שיהנה מזומן להלוותו ועיין בח"מ בסימן שס"ג שהקשה הב"י על דברי הרמ"ה כעין קושית הרשב"ם הנז' ומה שתיירץ הסמ"ע שם.

אף שיהנה בנ"ד נראה דב"ד יכולין להוציא מידו: סימן מב ישראל שלנה מעות מעובד פוכבים ברבית אם יכול ישראל חברו ליפנס ערב לעובד פוכבים נחלקו בו הראשונים ואיכא מאן דס"ל דאפי' לא נעשה הישראל כי אם ערב קבלן אסור וכן נראה מדברי הראב"ד ו"ל ממאי דסיים ואם קבל עליו מותר אע"ג דכי לית לי שקיל מישראל קרן רבית יע"ש מדברים אלו מוכח דלא שרי בקבלן ועיין בחידושי רב בצלאל דף קנ"ז ע"ג

יע"ש וְהַרְשֵׁב"א ו"ל סְבִירָא רַא לִי דְכִי הָאֵי גִּוְנָא שְׁרִי וְלֹא אָסוּר פִּי אִם כְּשִׂאֵין דִּין הַמְלִינָה עִם הַלְוָה כְּלָל שְׂיִכּוּל לְדַחֲוֹתוֹ אֲצִל הָעֶרֶב כְּמַבְנֵאָר בְּסִי' ק"ע אָף צָרִיף לְעַמּוּד בְּאִסּוּר זֶה לְמַר כְּדָאִית לִיָּה וּלְמַר כְּדָאִית לִיָּה אִם אִסּוּרוֹ מִן הַתּוֹרָה אוֹ מִדְרַבְּנָן וְהִנֵּה הָרִיב"ש בְּסִי' ש"ה סְבִירָא לִיָּה דְאִסּוּרוֹ מִן הַתּוֹרָה וְהוֹכִיחַ כֵּן דָּאִם אִימָא דְמִן הַתּוֹרָה שְׁרִי וּמִדְרַבְּנָן הוּא דְאָסוּר מֵאֵי מְקַשֵּׁי תַלְמוּדָא בְּדָף ט' סוּף סוּף פִּינּוּ דְדִינְיָה דְעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְכוּ' לְמֵאֵי דִיִּלְפִינּוּ מִקְרָא יע"ש וְכֵן נִרְאֶה לְכַאֲרָה דְס"ל לְר"ת דְהָא ס"ל דְאִין דִּיִּלְפִינּוּ לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים אֲפִילוּ לְחוּמְרָא: אָמְנָם הָרַב בַּעַה"ת בְּשַׁעַר מ"ו ח"ד סִי' י' סְבִירָא לִי דְאִסּוּרוֹ מִדְרַבְּנָן וּמִטַּעַם יֵשׁ שְׁלִיחוֹת לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים לְחוּמְרָא יע"ש וְעַדִּין יֵשׁ לְצַדֵּד דַּע"כ לֹא ס"ל לְהָרַב בַּעַה"ת דְאִסּוּרוֹ מִדְרַבְּנָן אֲלֵא בְּעֶרֶב קַבְלָן אֲבָל בְּעֶרֶב שְׁלוֹף דּוּץ אֲפִשֵׁר שְׂיִוְדָה לְהָרִיב"ש דְאִסּוּרוֹ מִן הַתּוֹרָה וְאֵף דְלִפִּי דְבָרֵי שֵׁם אֵין רְאִיָּה מְסוּגִינּוּ וְלִפִּי זֶה נִרְאֶה דְבְּעֶרֶב שְׁלוֹף דּוּץ אִם פִּרְעַה הָעֶרֶב לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים אֵף אִם פִּרְעַה לּוֹ הִישְׁרָאֵל לְעֶרֶב יָכוּל לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ דְהֵנִי רַבִּית קְצוּצָה וְהוּא הֵדִין אִם תְּבַעוּ הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְעֶרֶב הִנֵּה וְאָמַר לּוֹ הָעֶרֶב לְיִשְׂרָאֵל הַמְלִינָה שְׂיִפְרַע לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְעֵשָׂה כְּדְבָרֵי שְׂיִכּוּל לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ דְהֵנִי כְּאֵלוֹ אָמַר לּוֹ אוֹתוֹ קָרַן וְרַבִּית שְׂאֵתָה חֲזִיב לִי תְנִהוּ לּוֹ: וְרִאִיתִי לְהַמְרָדְכֵי בְּדָף קמ"ה שְׂפַתְבֵּי דְגְדוּל אֶחָד פְּלִיג עַל ר"ת ו"ל בְּמֵאֵי דְס"ל דְאִין שְׁלִיחוֹת לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים אֲפִי' לְחוּמְרָא וְרִאִיתוּ מִדְמַנְיָא בְּתוֹסְפָתָא עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׂמִינְהוּ יִשְׂרָאֵל סְנַטְר אוֹ אֲפִטְרוֹפּוֹס אָסוּר לְלוֹנָה מִמֶּנּוּ בְּרַבִּית וְלִי נִרְאֶה דִּישׁ לְדַחֲוֹת דְסְנַטְר אוֹ אֲפִטְרוֹפּוֹס דְבָר מְפִרְסָם הוּא עכ"ד.

וּמִדְבָרִים אֵלוֹ נִרְאֶה דְס"ל דְר"ת אָמְרָה אֵף כְּשִׂאֲחֲרִיּוֹת הַמְעוֹת עַל יִשְׂרָאֵל וְדִלָּא כְּסִבְרַת הָרִיב"ש ו"ל דְקָאֵמַר דְמְעוֹתֵי שְׁלֵ יִשְׂרָאֵל הַמְּוִפְקָדוֹת בְּיַד עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְאֲחֲרִיּוֹתָן עַל יִשְׂרָאֵל אֵף ר"ת מוֹדָה דְהֵנִי רַבִּית קְצוּצָה וְאִם כֵּן קִשָּׁה אֲמַאי לֹא הִקְשָׂה אוֹתוֹ גְּדוּל עַל ר"ת מֵהֵיא דְעֶרֶב דְקִי"ל דְאָסוּר דְהַשְׁתָּא גְּבִי עֶרֶב לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׂהַעוֹבֵד כּוֹכְבִים הוּא הַנּוֹתָן מְעוֹתֵי לְיִשְׂרָאֵל אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת עֶרֶב מִשּׁוּם דְאֲחֲרִיּוֹתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל הָעֶרֶב כָּל שְׂכֵן כְּשִׂהַמְעוֹת הֵם שְׁלֵ יִשְׂרָאֵל וּבְאֲחֲרִיּוֹתָן קִיָּמִי דְאֵף שְׂהַעוֹבֵד כּוֹכְבִים נּוֹתְנָם אָסוּר וְאֲפִשֵׁר לּוֹמַר לְדְבָרֵיהֶם דְסוּגִינּוּ דְעֶרֶב אִיָּרִי בְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁלוֹנָה מִיִּשְׂרָאֵל אוֹ דְס"ל דְאֵף ר"ת לֹא הִתִּיר אֵף בְּמְעוֹת יִשְׂרָאֵל הַמְּוִפְקָדִים בְּיַד הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְאֲחֲרִיּוֹתָם עַל הִישְׁרָאֵל אֲלֵא כְּשִׂאֵין מִתְחַזְּבִי הַלְוָה אֲלֵא לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים לֹא כֵן גְּבִי עֶרֶב דְעֶרֶב נִתְחַזְּבִי לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְיִשְׂרָאֵל חֲבָרוּ מִתְחַזְּבִי לְעֶרֶב: וְעַתָּה נִשְׂאָר לָנוּ לְהַבִּין מֵאֵי דְקִי"ל דְעוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁלוֹנָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּרַבִּית וְיִשְׂרָאֵל אַחַר יֵצֵא עֶרֶב בְּעֵדוֹ דְאָסוּר כָּל שְׂיִכּוּל לְדַחֲוֹתוֹ אֲצִל עֶרֶב וְאֵף דְלִגְבֵי הָרַבִּית הֵנִי כְּעֶרֶב שְׂלֵא בְּשַׁעַת מִתֵּן מְעוֹת דְלֹא מְחַזְּבִי מְדִינָא מ"מ אָסוּר כְּנִרְאֶה מִדְבָרֵי רַאבִּי"ה ו"ל אִם הִיָּינוּ דּוֹקָא כְּשִׂלָּא זְקַף הַקְרָן עִם הָרַבִּית דְאֵז פִּינּוּ שְׂיִכּוּל לְדַחֲוֹתוֹ אֲצִל עֶרֶב הֵנִי כְּאֵלוֹ הַלְוָה יִשְׂרָאֵל לְעֶרֶב וְהָרַבִּית מִתְרַבָּה עַל יִשְׂרָאֵל הָעֶרֶב יוֹם יוֹם אֲבָל כְּשִׂזְקַף הַקְרָן עִם הָרַבִּית עַל הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׂאִין הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים יָכוּל לְקַטְר מְאוֹתוֹ רַבִּית אֲפִי' אִם בָּא לְיִפְרַע לְיִשְׂרָאֵל הַמְלִינָה קוֹדֵם הַזְמַן אֵז יָכוּל הִישְׁרָאֵל לְהִיּוֹת עֶרֶב בְּעַד הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְאֵף אִם הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים יָכוּל לְדַחֲוֹתוֹ אֲצִל עֶרֶב דְהֵנִי כְּאֵלוֹ פְטַר אֵת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּשִׂבִּיל עֶרְבוֹתוֹ אַחַר זְמַן דְשְׁרִי לְקַח מִיִּשְׂרָאֵל הָעֶרֶב הַקְרָן וְהָרַבִּית מִטַּעַם דְהָרַבִּית נִתְרַבָּה עַל הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים הֵקָא גְּמִי הָרַבִּית נִתְרַבָּה.

על העובד פוכבים מאחר שזקפו ועשאו קרן וישראל הערב נכנס במקומו לפרוע חיובו או דילמא אפי' אם זקף הישראל המלנה עלהעובד פוכבים הקרן והרבית אסור לישראל להיות ערב בעד העובד פוכבים בשביל הקרן והרבית כל שהעובד פוכבים יכול לדחותו אצל ערב מאחר שחיובו של ישראל הערב בא בבת אחת הוי פאלו הלנה ישראל לישראל חברו מאה במאה ועשרים וע"כ לא התירו מהר"ם ומהרי"ק ו"ל בש"ש קל"ו יע"ש אלא פשנתחייב העובד פוכבים מעיקרא בקרן וברבית ואח"כ יצא הישראל ערב פרען לישראל חברו ופטר את העובד פוכבים אז ודאי שרי ליטול הקרן והרבית מישראל הערב ומדינא נמי חייב דהוי פערב בשעת מתן מעות מאחר דהרבית לא נתרבה כ"א על העובד פוכבים לא כן פשזקפן הישראל הקרן והרבית על העובד פוכבים וישראל יצא ערב בשעת מתן מעות אז ודאי נראה דכל שיכול העובד פוכבים לדחותו אצל הערב אסור דכה"ג הוי פאלו הלנה ישראל לישראל חברו מאה במאה ועשרים ומסתמא לית לן למימר דהוי פאלו אמר הערב שמתחייב אחר חיובו של עובד פוכבים ובשביל שפטר את העובד פוכבים על פיו אלא הוי פאלו אמר לו תן לעובד פוכבים ואני ערב שאני מחשב מה שתתן לו פאלו נתת לי וכן נראה מדברי הרב בה"ת ו"ל דף רל"ז סוף ע"ד יע"ש.

אמנם ראיתי להרשב"א בתשובות המינוחסות להרמב"ן ו"ל סוף סימן רכ"ה שפכתב על נ"ד שהישראל יצא ערב בעד העובד פוכבים ואמר הישראל הערב בשעת מתן מעות קח מן העובד פוכבים הזה ה' זקוקין בכ"ב דינר וח' ואני אתנמם לה ומידי תבקשם ו"ל הצ"ל לישראל נמי הבא אחר חיובו הרי הוא פמוהו ואין פאן צד רבית שפכר נתחייב העובד פוכבים בכל קבלת המעות וישראל פשקבל עליו לפרוע לשמעון השולחני אינו משלם אלא קרן בלבד שפכר נתחייב העובד פוכבים וה"ז פישאל שהלנה לעובד פוכבים ק' בק"ך ואחר שהגיע זמנו לפרוע נתן לו ערב שאין פאן צד רבית יע"ש ופשט דבריו אלו נוטים אל הצד הראשון שפכתבנו ועיין במהראנ"ח ח"ב סי' ו' במ"ש שם ומטעם שזקף עליו הרבית וכתבו בפטר החוב והלנה מתחייב עליו מעתה אין להתיר וכו' יע"ש איך שיהיה מה שנראה עיקר הוא דאפי' אם זקף הקרן עם הרבית ועשהו הפל קרן כל שלא קבל העובד פוכבים שלא לדחותו אצל הערב ה"ז אסור דחשיב פאלו הלנה לישראל וחזר הישראל והלנה לעובד פוכבים ומיהו כל שקיבל לדון בדיני ישראל חייב הערבות גם על הרבית דהוי פערב בשעת מתן מעות ואף שפכר הרשב"א בס' רכ"ג נראה דלא פסיקא ליה מלתא וס"ל דאף בכה"ג שזקפן מאה בק"ך לא זכה מעכשיו ברבית מפל מקום להר"ם ו"ל נראה דפשיטא ליה דזכה מהשתא ברבית ויכול להקנותו פדרך שפמקנים שטר חוב עיין בב"י סי' קס"ט וסוף סי' ק"ע ומה שהביא הרשב"א מההיא דפי"ג לע"ד אין משם ראיה ואף לפי מה שפי' רשב"ם דמייירי ברבית שעלה דהתם ה"ט משום דהגם שהרבית שעלה חשיב פשטר מ"מ הוי ראוי שהרי לא היה בידו מעולם גם נראה לע"ד דלא אמרי' בכה"ג ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף אלא פינון שלקח המעות וזכה בהן ונהרי הן ברשותו לכל דבר נתחייב ברבית ולא אמרינו ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף אלא בשכירות בתים או פועלים שהרי אם פנול הבית בחצי הזמן ה"ז פטור מהשכירות מאותו זמן ואילך וכ"נ בפועלים שאם לא יגמרו מלאכתם אין להם ליטול אלא כפי מה שעשו משא"כ במלנה דלא שייך להני פינון שאינו רשאי להחזיר המעות

בְּחֻצֵי הַזְמַן וְלִחְשׁוֹב עִמּוֹ יוֹם יוֹם עוֹד רְאִיתִי לְהַרְשֵׁב "א בְּתִשְׁבֵּה הַבֵּיאַ" הַבֵּי בַח"מ ס' ק"ד ז"ל פְּתַב הַרְשֵׁב "א שְׁאַלְתָּ שְׁנַיִם שֶׁהָלוּ לְעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים בְּזֶה אַח"ז וְאֵין בְּנֹכְסֵי הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים כְּדִי לְזַה וְלְזַה וְכַשְׁבָּא רְאוּבוּ הַמְּנוֹקְדִים לְגַבּוֹת שְׁטָרוּ קָרְו וּרְבִית טָעַן שְׁמַעוֹן קָרְו וְהַרְבִּית שְׁהָרוּנַחַת קוֹדֵם אֶתָּה נוֹטֵל וּמִן הַמּוֹתֵר אֶגְבֶּה קָרְו חוֹבִי לְפִי שְׁלֵא חָל חוֹב הַרְבִּית מִזְמַן הַשְּׁטָר אֲלֵא בְּכָל יוֹם וַיּוֹם הוּא מְתַרְבֶּה וְהַשִּׁיב דָּאֵין בְּדַבְרֵי שְׁמַעוֹן פְּלוּם לְפִי שְׁמַעוֹן הַשְּׁטָר חִיִּיב עֲצָמוֹ בְּכָל הַרְבִּית שְׁיַעֲשׂוּ מְעוֹתָיו וּבְהִדְיָא שְׁנַיִנוּ גַבֵּי פּוֹסֵק לְזוֹן אֶת בֵּת אֲשֶׁתּוֹ שְׁנַיִזוֹנִית מְנֹכְסִים מְשׁוֹנְעֵבְדִים וְכו' וּמְדַבְרִים אֵלּוּ נִרְאֶה דְאֶפִי הֵיכָא דְלֵא זְקָפֵן בְּמַלְוֵה הָוִי הַרְבִּית פְּתוּב בְּשְׁטָר וּלְפִי מַה שְׁפַתַּב בְּאוֹתָהּ תִּשׁוּ' הַנּוּ"ל נִרְאֶה דְאֶפִילוּ בְּזַקְפֵן הַרְבִּית עָלָיו בְּמַלְוֵה אֶפִי הֵכִי לֹא חֲשִׁיב כְּאֵלּוּ פְּתוּב הַרְבִּית בְּשְׁטָר מִשׁוּם דִּישְׁנָה לְשִׁכִּירוֹת מְתַחֲלָה וְעַד סוּף וּלְפִי זֶה מַה שְׁדִּישׁוֹן בְּאוֹתָהּ תִּשְׁבֵּה לְפּוֹסֵק לְזוֹן אֶת בֵּת אֲשֶׁתּוֹ יַע"ש לֹא דְמִי דְהֵתֵם מְעַכְשָׁיו חָל הַשְּׁעֵבוּד עַל תְּנָאֵי שְׁיָהָא עִמּוֹ וְכָל שְׁמַתְקֵיִים חָל הַשְּׁעֵבוּד לְמַפְרַע אֲבָל גַּבֵּי קְצִיצַת הַרְבִּית לֹא חָל הַחִיּוּב וְהַשְּׁעֵבוּד לְמַפְרַע (א"ה עֵינֵן בְּש"ף בַּח"מ ס' ס"ו ס"ק ק"ג): סִימָן מַג גְּרָסִינֵן בַּפ' הַרְבִּית הַאֵי מְשַׁפְּתָא בְּאַתְרָא דְמְסַלְקֵי הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְטָ' וְאֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם וּבְאַתְרָא דְלֵא מְסַלְקֵי אֵין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְטָ' וְהַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם וְהַקְּשָׁה הַרְשֵׁב "א ז"ל בְּהָא דְאַתְרָא דְמְסַלְקֵי דְהַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְט הֵיכִי דְמִי אֵי בְּגוֹ זִמְנֵי אַף ע"ג דְלִנְה מְצִי מְסַלְק לִיה לְמַלְוֵה מְכָל מְקִים אֵין הַמַּלְוֵה יָכוֹל לְגַוֵּשׁ אֶת הַלְוֵה לְפּוֹרְעוֹ וְא"כ הָוִי כְּמַלְוֵה לִי שְׁנַיִם דָּאֵין מְשַׁמְט וְאֵי לְאַחַר זִמְנֵיהּ אֶפִילוּ בְּאַתְרָא דְלֵא מְסַלְקֵי נְמִי דְכָל לְבַתֵּר זִמְנֵי מְסַלְקֵי הוּא ע"כ נִרְאֶה לִי דְכָל אַתְרָא דְלֵא מְסַלְקֵי הָרִי הוּא כְּמִכָּר עַד דְּפָרַע לִיה זוּזִי וְהִלְכָּהּ אֶפִילוּ לְאַחַר זִמְנֵיהּ אֵין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְט וְעַל פִּי זֶה פְּתַב דְּבַסְתֵּם מְקוֹמוֹת דְּסַתֵּם מְשַׁפְּתָא שְׁתָּא פִּינוֹן דָּאֵינוּ יָכוֹל לְסַלּוֹקֵי תוּף שְׁנָה הָוִי כְּמִכָּר לְעוֹלָם בַּב"י בַּס' קַע"ב וְנִרְאֶה דְרֹב הַפּוֹסְקִים לֹא ס"ל הֵכִי וְהַב"י בַּס' הַנּוּ"ל פְּתַב בְּשֵׁם הָרִי"ף ז"ל דְּמַשְׁעֵבֵר זְמַנּוֹ הָוִי כְּאַתְרָא דְמְסַלְקֵי וְנֵן פְּתַב הָרִי"ש בְּפִסְקֵי דְרַף קַמ"ה וְכ"כ הָרִיב"ש בַּס' ש"ה בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן ז"ל וְנִהוּ דְעַת הַר"י נ' מִיגַאשׁ עֵינֵן בַּח"מ ס' רפ"ח וְהֵכִי מוֹכַח מִהֵיכָא עוֹבְדָא דַר' מְרִי דְמַשְׁפָּן לִי הַהוּא עוֹבֵד פּוֹכְבִים בֵּיתָא דַּפ' א"נ דְרַף ע"ג יַע"ש וּמַה שְׁהַקְּשָׁה הַרְשֵׁב "א אֵי בְּנוּ זִמְנֵיהּ אֶמְאֵי מְשַׁמְע פִּינוֹן דָּאֵין הַמַּלְוֵה יָכוֹל לְכוֹפּוֹ לְפָרְעֵ רַבִּים חוֹלְקִים עָלָיו בְּזֶה וְכַתְּבוּ דְכִמוּ שְׁהַלֵּן' יָכוֹל לְסַלְקוֹ ג"כ יָכוֹל הַמַּלְוֵה לְכוֹפּוֹ לְפָרְעֵ לוֹ הַמְּעוֹת כַּמ"ש הָרִי"ש בְּפִסְקֵי וְהַטּוֹר בַּס' הַמ' וְעַל פִּי זֶה מ"ש ר' יְרוּחֵם ז"ל גַּבֵּי סַתֵּם מְשַׁפְּתָא שְׁתָּא דְאַחַר שְׁתָּא מְעַלָּה הַמַּלְוֵה שְׁכִירוֹת לְלוֹה וְכו' נ"ל דְהֵינּוּ מִשׁוּם רַבִּית דְּכִינוֹן דִּיכוֹל לְסַלּוֹקֵי הָוִי רַבִּית דְּדְמִי לְמַלְוֵה וּמ"ש הַב"י שֶׁם מִשׁוּם גְּזוּל אֵינוּ נִרְאֶה דְהָא אֲדַעְתָּא דְהֵכִי נַחִית מְעִיקְרָא שְׁיֵאֵכֵל הַפִּירוֹת הַמַּלְוֵה כָּל זְמַן הַמְשַׁכּוֹנָא אֲלֵא שְׁיֵשׁ כַּח בֵּיד הַלְוֵה לְסַלְקֵי אַחַר שְׁנָה אִם יַחְזִיר לוֹ מְעוֹתָיו וּמַה שְׁהַקְּשָׁה הַב"י דָּאֵי מִשׁוּם רַבִּית א"כ אֶפִי בְּגוֹ זִמְנֵי לִיתְסַר אֶפְשָׁר לוֹמַר דַּס"ל דְּפִטוֹר מְלַשְׁלֵם מְאַחַר דְּאִיכָּא כְּמַה רַבּוֹנוֹתָא דַּס"ל דְּבְאַתְרָא דְלֵא מְסַלְקֵי שְׁרִי אֶפִי בְּלֵא נַכְיֵת': סִימָן מַד פְּתַב הַמְרַדְכֵי בַּפ' א"נ וְעוֹבֵד פִּיכְפִים שְׁמַשְׁפָּן מְשַׁכּוֹן לְרְאוּבוּן בְּרַבִּית וְחִזּוֹר וּמְכָרוּ לְשְׁמַעוֹן וְשָׁהָה שְׁמַעוֹן לְפָדוֹתוֹ מוֹתֵר לְרְאוּבוּן לִיקַח הַרְבִּית מְשַׁמְעוֹן שְׁהוּא לֹא לְוֵה מְעַט פְּלוּם וְרִאָיָה מִהֵיכָא דְרַב מְרִי וְכו' עַד וּפְרַשׁ"י ז"ל דָּאֵין זֶה רַבִּית דְּהָא רְבָא לֹא מְחִיִּיב לִי אֲלֵא הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים יַע"ש וְלְכַאוּרָה מְשַׁמְע וְשָׁהָה שְׁמַעוֹן לְפָדוֹתוֹ דְּהֵי הַחִיּוּב עַל שְׁמַעוֹן לְפָדוֹתוֹ אֶמְנֵם נִרְאֶה דָּאֵין זֶה אֶמְת דַּא"כ הֵיכִי מִיִּתִי רִאֵי מִהֵיכָא עוֹבְדָא דְרַב מְרִי דְשִׁאֲנֵי הֵתֵם דְרַבָּא לֹא הֵיָה

חייב לרב מרי וע"כ צ"ל דמאי דקאמר ושהה שמעון לפדותה לא שהיה מחוייב אלא שאם היה רוצה שמעון לפדותו היה יכול פינו דגופו קנוי לו וכל זה שפכתבנו הוא לפי דברי רש"י ז"ל אבל שאר הפוסקים ס"ל דהיה עובד לא מכר העובד פוכבים לרבא פי אם החליטה לבד ורבא היה מחוייב לפדות המשכונא וטעם ההיתר הוי דכיון דמשפנתא בדיניהם כל כמה דלא יהיב זוזי פזביני הוא והבא מחמת עובד פוכבים הרי הוא פועבד פוכבים וכן כתב הבה"ת בשער מ"ו ח"ד וכתב עוד מפאן למדנו שהבא מחמת העובד פוכבים הרי הוא פועבד פוכבי בין לזכותו בין לחובתו עכ"ד ואין להקשות דלחובתו למדנו אבל לא לזכותו ובטור ח"מ סי' קנ"ה הביא הב"י דהבא מחמת עובד פוכבים הרי הוא פועבדי פוכבים אינו אלא לגרעותא וכ"כ הרשב"ץ ז"ל הביאו הב"י בח"מ סי' ק"נ דאפשר לומר דמשום רב מרי קאמר דאתי מפח עובד פוכבים כמבואר בדבריו וכל דשניהם אתו מעובד פוכבים הרי הוא פועבד פוכבים בין ליפות פחו בין להרע וכן הביא הב"י בח"מ הו אמר דנראה דלא שייך הכא לומר דשניהם באים מפח עובד פוכבים דבשלמא רבא הוה אתי מפח עובד פוכבים ואמרין ביה הבא מחמת עובד פוכבים הרי הוא פועבד פוכבים ונחשיב פאלו הי' השדה ביז העובד פוכבים וכל כמה דלא פרע לא מצי לסלק לי' אבל רב מרי לא שייך לומר ביה הכי: הלכות גביית חוב סימן א מפני שראיתי מהמורים דס"ל דאחריות דאקני בעי קנין ראיתי להחזיק סברתי דס"ל דלא בעי קנין וראי' מההיא דפ"ק דמציעא ופ' מי שמת אמר שמואל ב"ח גובה את השבח ונתבאר שם דחולקין המלן' ולוקח דהוי פלנה ולנה ואח"כ קנה וכגון שכתב דאקני לשניהם למלנה וללוקח וכ"כ הב"ח והספיק עמו הש"ך עיין בח"מ סי' קט"ו וכן מוכח מדברי הרא"ש בפ"ק דמציעא שכתב והא דאמר שמואל ב"ח גובה את השבח לא אתא אלא לומר דשעבוד המלן' על השבח ולא שישול פלו ופעמים שנוטל פלו כגון שכתב למלנה דאקני ולא כתב ללוקח דאקני יע"ש מוכח מהכא דכל שלא כתב ללוקח דאקני אין לו בשבח פלום הרי הוכחנו דאין הלוקח נוטל חצי השבח אלא פשכתב לו דאקני וקי"ל נמי דהחצי אחר גובה הלוקח מבני חרי ולא ממשעבדי ובפ' הגזקין איפליגו בטעמא דעולא אמר מפני שאינם פתובים ורבי חנינא אמר מפני שאינם קצובים ויש שפסקו פעולא ויש שפסקו פטעמא דר"ח ומ"מ פתבו דאם קנו מידו טורף ממשעבדי דקנין אלים מפתיה.

וכ"כ התו' והבעל התרומות שער מ"ג בשם הרמב"ן ז"ל וכ"כ בש"ע סי' סמך יע"ש ואם איתא דקנין דאקני בעי קנין א"כ היכי פתבו הפוסקים דהשבח שטרף ממנו ב"ח בין בחציו בין בכלו אין הלוקח גובהו אלא מבני חרי מפני שאינם קצובים הלא פשגבה הלוקח חציו ע"כ הטעם משום שכתב ללוקח ג"כ דאקני וכיון דכתב לו דאקני אם איתא דבעי קנין א"כ אמאי אינו גובה ממשעבדי.

ואחר ימים מצאתי להרב בעל העטור במאמר ד' שכתב פדברי דשעבוד דאקני לא בעי קנין יע"ש: איברא דעדיין צריף להבין דנרא' מדברי הרשב"ם והנ"י והרא"ש דהטעם דשעבודא דאקני מהני משום דאלמו' רבנן לשעבדו' דב"ח פדי שלא תנעול דלת בפני לווין ולפ"ז יראה דבמתנה דלא שייך האי טעמא לא מהני שעבודא דאקני אפילו בכתב לי' דאקני וכן הביא הבעל העטור בשם י"א.

ולפ"ז צריף להבין הא דכתב הרמב"ם בפ' כ"א וה"ה שם והטור בסי' הנז' ואם הנותן קיבל עליו אחריות אז דין מתנה פדין לוקח לענין שבח ופירות פלומר דחולקין המלנה עם המקבל מתנה בשבח ולפי מה שפכתתי לעיל דהא דנוטל הלוקח בשבח ה"ט משום דכתב לו ג"כ דאקני הא לאו הכי לא א"כ במתנה דלא מהני שעבודא דאקני איה נוטל המקבל מתנה חצי השבח.

איברא דמדברי הרמב"ן ז"ל שהבאתי לעיל נראה דס"ל דשעבודא דאקני לא משום תקנה מטו ביה אלא טעמא הוי משום דכל שעבוד דאקני הוא שמשעבד נפשי' ונעשה חוב עליו וגופי' איתא בעולם שכ"כ הרב בעה"ת שער ס"ד דבלשון חיוב יכול אדם לחייב עצמו לדבר שלא ב"ל כדאשכחן גבי מאן דמשעבד לב"ח מה שיקני' ע"כ ומאי ראי' שאני התם דמשום תקנה דשלא תנעול דלת נגעו ביה משא"כ בבא לחייב עצמו בלא שום חיוב וצ"ל כמו שפכתתי דס"ל דשעבוד דאקני היינו טעמא דמהני משום דמשעבד גופי' לקניי' תנאי זה לכשיבא לידו מידי דהוי אמתחייב עצמו לחבירו להעמיד לו מה ששירש מאביו ועפ"י זה אתי שפיר ג"כ מ"ש בשער מ"ג בשם הרמב"ן שהמוכר או הנותן מה שעתידי לקנות ושיעבד נכסיו וקבל אחריות להעמיד בידו חייב להעמידה ואם לאו גובה מדין אחריות והוא שכתב לו דאקני וליפא למימר מתנה אין פאן שעבוד אין פאן שיכול אדם לחייב באחריות שאינו חייב בו על דרך חייב אני לה מנה בשטר וכ"ש בקנין ודאקני ע"כ.

והקשה עליו דהב"ה פתב בריש דבריו הפך מזה דאם שיעבד נכסיו להעמיד מה שיקני' לא מהני והייתי סבור לומר דהרמב"ן איירי בפשקנו מידו אבל לא משמע פן דבסוף דבריו פתב ומיהו אם קנו מידו וכו' אבל מיני' גובה בכל ענין פלומר אפ"ל בלא קנין ולפי מ"ש אתי שפיר דסבירא לי' דכל שעבוד דאקני אינו אלא שמשעבד הוא עצמו לכה וכן דקדק וכתב שם ודאקני בכל דין חיוב ממונ משתעבד הוא ומהאי טעמא נרא' דסב"ל לי' לרמב"ן ז"ל דשעבודא דאקני אינו יכול לחזור בו כמ"ש בפ' חזקת דף מ"ד פיון שחייב עצמו בשטר ומהאי טעמא נראה דלא סביר' לי' אחריות דאקני טעות סופר פל שאינו פתיב בפ"י דאקני דבאותו פתיב' שיעבד עצמו לחיוב זה וה"ה אם קנו מידו אפ"ל בלא פתיבה ולרשב"א ז"ל סביר' לי' דשעבוד דאקני היינו טעמא דמהני כמו שכ' רשב"ם והנ"י דמשום תקנ' מטו ביה ולא שמתחייב עצמו אלא שמשעבד נכסיו לכשיבואו לעולם ולפיכך פתב דיכול לחזור בו קודם שקנ' ואמרין ביה אחריות ט"ס ונשאר לנו לבאר מה שהקשינו לעיל דאיף פתב הרשב"א ז"ל דבמתנה אם קבל אחריות דינו פדין לוקח לענין שבח ופירות פלומר דחולקין המלנה עם המקבל מתנה והא שעבוד דאקני לא מהני במתנה ולפמ"ש הסמ"ע בסי' קט"ו דלוקח נוטל חצי השבח אפ"ל לא פתב לו דאקני אתי שפיר וכן נראה ממ"ש הנ"י בפ' קמא דמציעא והא דאמרין דמה שגוב' ב"ח השבח משום שכתב לו דאקני טע' לפי שאנו רואים שבח זה פאלו מכרו ללוקח והוי לי' פאלו לנה ולנה ואח"כ קנה ומכר אבל אילו היינו רואים אותו פאלו היום ברשותו של מוכר הי' גובה ב"ח אפ"ל לא פתב לו דאקני כדאמרין מיני' ואפ"ל מגלימא דעל פתפי' ע"כ.

ולפמ"ש כ דאיירי שכתב ללוקח ג"כ דאקני א"כ לא הי' נוטל פלום בשבח דנשתעבד לב' שכתב לו דאקני וי"ל. (ע"כ מצאתי ונראה שיש חסרון): סימן ב ראובן שהקדיש

נְכָסָיו וְהֵנָּה אֶלְמָנְתוֹ תוֹבַעַת פְּתוּבָה וְזֹאת אוֹמֶרֶת שְׂיִגְבוּ לָהּ מִמַּעוֹת שְׁהַקְדִישׁ בַּעַל הַנּוֹזֵעַ
יַעַן לֹא נִמְצְאוּ לוֹ נְכָסִים אַחֲרָיִם יוֹרְנוּ הַמּוֹרָה לְצַדֵּק אִם הַדִּין עִמָּה מֵאֲחֵר דְּמִפּוֹרְשׁ
בְּכַתְּוֹבָתוֹ דְּשִׁיעֵבֵד לָהּ מִקְרָקְעֵי וְאֵגְבוּ מִטְּלָטְלֵי אוֹ דִילְמָא אֵין פִּחַ בְּיָדָהּ לְהוֹצִיא מִן
הַקְּדֻשׁ.

תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה נִרְאָה דְּהָאֵי מְלֵתָא תְּלִי דְּפְלוּגְתָּא דְּאֶפְלִיגוּ רַבּוּתֵינוּ הָאֲחֵרוּנִים וְ"ל
בְּהֵיא דְּכְתַב הָרָא"שׁ בְּתִשְׁבָּכַי הַבִּיאַתְּ הַטַּח"מ ס"י ס"מ"ד דְּהַגַּם דְּמַדִּינָא דְּגַמ' יֵשׁ לְמִטְּלָטְלֵי
דִּין מִקְרָקְעֵי לְגַבְתָּם מִן הַלְקוּחוֹ הַיְכִי דְּשִׁיעֵבְדוּם לֹא אֲגַב מִקְרָקְעֵי מ"מ מִפְּנֵי תַקְנַת הַשּׁוּק
אֵין לְגַבּוֹת לִב"ח מִמִּטְּלָטְלֵי שְׁמֹכֵר אוֹ נִתְּן הַלְוָה שֶׁאֵ"כ אֵין לָהּ אָדָם שְׁקוּנָה חִפְזָן מִחֲבִירוֹ
וְכַתַּב ע"ז מֶרֶן הַב"י וְ"ל וְדָבָר פְּשׁוּט הוּא שְׁאֵין דְּבָרֵי הָרָא"שׁ אֲמוּרִים אֱלָא בְּמִכְרָ אוֹ
מִשְׁפָּן הַלְוָה דְּהֵתָם הוּא דְּאִיפָּא מִשׁוּם תַּקְנַת הַשּׁוּק אֲבָל לַעֲנִין ב"ח מְאֹחֵר שְׁקִדָּם וְגַבְהָ
מֵה תַקְנַת הַשּׁוּק אִיפָּא הַלְפָּה דְּיִינִין לִי כְּדִינָא שְׁנַתְּבָאָר בְּסִי ק"ד וּפִי דְּבָרֵי מֶרֶן עֲצָמוּ
בְּס' ב"ה דְּלֹא דְּמִי לְמַתְנָן מִשׁוּם דְּגַבֵּי מַתְנָה שְׁיִיף תַּקְנַת הַשּׁוּק דְּאִי לֹא דְּעֵבִיד לִי נְיִיחָ
נִפְשִׁי לֹא הוּי יְהִיב לִי וְדָמִי לְמִכְרָ מִשֶּׁאֵ"כ לַעֲנִין ב"ח מְאֹחֵר וּלְפִי שְׁעִתוֹ וְ"ל יִרְאָה
דְּהָא נְמִי לַעֲנִין הַקְּדֻשׁ דְּיִינִין לִי כְּדִינִי דְּלֹא שְׁיִיף בְּזָה תַקְנַת הַשּׁוּק אִף הֵרַב הַמְבִי"ט
וְ"ל בְּכַמָּה מַתְשׁוֹ חֵלֶק עַל מֶרֶן בְּעֵיקָר דִּין ב"ח מְאֹחֵר כְּפִנּוּדַע וְהֵנָּה מֵהַרִּימ"ט חִי"ד סִי
ר"ן וְהַשֵּׁי"ף ט' הַחֲזִיקוּ בְּסִבְתָּו שֶׁל הַמְבִי"ט וְהֵם אָמְרוּ דְּכִינּוּן שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֵא לְטָרוּף
מִמִּשְׁעֵבְדֵי דְּלְקוּחוֹת וּמַתְנָה גַּם בְּב"ח מְאֹחֵר שְׁקִדָּם וְגַבְהָ אֵין מוֹצִיאֵין מִיָּדוּ וְלֹא שְׁנִי לֹן
בֵּין הֵיכָא דְּאִיפָּא תַקְנַת הַשּׁוּק לְהֵיכָא דְּלֹא שְׁיִיכָא הַתַּקְנָן וּלְפִי שְׁטָה זֹו מֵהַקְּדֻשׁ נְמִי אֵינוֹ
יְכוּל לְטָרוּף דְּהַקְּדֻשׁוֹת כְּמִשְׁעֵבְדֵי דְּמִי כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א בְּתִשְׁבָּכַי הַבִּיאַתְּ הַב"י ס"י קִי"א וְכ"ג
קֶצֶת מִדְּבָרֵי הַטּוֹר בְּסִימָן קִי"ג שְׁכַתְּבֵי וְ"ל וְכַתְּבִיתִי לְמַעַל" סִי סְמ"ד שְׁאֵף עַל פִּי כֵּן אֵין
נִזְקָקִין לְטָרוּף מִמִּטְּלָטְלִין הַמְשׁוֹעֵבְדִים מִשׁוּם תַּקְנַת הַשּׁוּק וְסַתְּמָא דְּלִישְׁנָא כָּל מִשְׁיַעֲבָדֵי
בְּמִשְׁמַע ל"ש מִכְרָ אוֹ מַתְנָן ל"ש הַקְּדֻשָּׁם אוֹ הַגְּבִיָּהם לִב"ח מְאֹחֵר וְהִי נִרְאָה לִי דְּפְלוּגְתָּא
דְּבַתְּרָאֵי תְּלִיא בְּפְלוּגְתָּא דְּקַמָּאֵי הֵלֵא זֶה הַדְּבָר דְּהֵתוֹ בְּפ' הַשּׁוֹלַח גַּבֵּי הַקְּדֻשׁ מִפְּקִיעַ מִיָּדֵי
שְׁעֵבוּד הַקְּשׁוֹ אֲמָאֵי לֹא קַחְשִׁיב נְמִי מִכְרָ כְּדָאָמַר רַבָּא עֲשֵׂה שׁוֹרוֹ אֲפוֹתִיקֵי אֵין ב"ח גּוֹבְהָ
מִמֶּנּוּ ע"כ מוֹכַח דְּהֵם מְפָרְשִׁי דְּהָא דְּאָמַר הֵתָם הַקְּדֻשׁ מִפְּקִיעַ מִיָּדֵי שְׁעֵבוּד אֵינְרִי כְּשִׁעֲשֵׂה
שׁוֹרוֹ אֲפוֹתִיקֵי לְחוּד בְּלִי שׁוּם אֲגַב דְּאִי ס"ל דְּמִיָּרִי כְּשִׁעֲשֵׂבְדָם לֹא אֲגַב קְרָקַע מֵאֵי
קוּשְׁיָא וְהֵלֵא בְּכַה"ג אֵין הַמְּכָר מִפְּקִיעַ שְׁעֵבוּדוֹ אֱלָא ע"כ דְּס"ל כְּפִשְׁט דְּבָרֵי, רִש"י וְ"ל
דְּמִיָּרִי שְׁעֲשֵׂאֵן לֹא אֲפוֹתִיקֵי לְחוּד בְּלִי שׁוּם אֲגַב וְאִפ"ה ס"ל דְּהָא דְּהַקְּדֻשׁ מִפְּקִיעַ מִדִּין
שְׁעֵבוּד מִיָּרִי בְּהַקְּדֻשָּׁם קְדוּשַׁת־הַגּוּף אֲבָל לֹא קְדוּשַׁת דְּמִים וְכ"ש הַקְּדֻשׁ דִּין שְׁהוּא
לַעֲנִיִּים שְׁאֵינָם אֱלָא כְּמִקְבְּלֵי מַתְנָה וְגַרְעַ מִיָּנָה וְכֵן פִּירְשׁוּ הַתּוֹס' בְּעֶרְכֵּין אֲמַתְנִי דְּהַמְקִדֵי
נְכָסָיו וְהֵיָתָה עָלָיו פְּתוּבַת אִשָּׁה וְחוּב בְּדָף כ"ג ד"ה מִשׁוּם דְּר' אֲבָהוּ יַע"ש וְלָזָה נוֹטִים
דְּבָרֵי רִש"י בְּכַתְּוֹבוֹ פ' נַעֲרָה דָּף מ"ט גַּבֵּי הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְבָנָיו הוּא וְאִשְׁתּוֹ נִזְוִינִן מֵהֶם
יַע"ש לְכַאוּרָה סוּגְיָא דְּשְׁמַעְתִּין פ' גִּט פְּשׁוּט הַיְכִי אֲזַלָּא דְּגָרְסִינָן הֵתָם שְׁכ"מ שְׁהַקְּדֻשׁ
נְכָסָיו וְאָמַר מְנָה לִפ' בְּיָדֵי נְאָמָן חֲזָקָה אֵין אָדָם עוֹשֵׂה קְנוּנָא עַל הַקְּדֻשׁ אֲלָמָא דְּאִפִּי
מְלוּהָ ע"פ מוֹצִיא מִיָּד הַקְּדֻשׁ וְנִרְאָה דְּהֵינּוּ טַעְמָא מִשׁוּם דְּשְׁעֵבוּדָא דְּאוּרִיָּתָא אֱלָא
דְּחִז"ל אָמְרוּ שְׁלֵא יְגַבְהָ מֵהַלְקוּחוֹת מִשׁוּם פְּסִידָא דִּידְהוּ וּלְגַבֵּי הַקְּדֻשׁ לֹא שְׁיִיף הַיְכִי טַעְמָא
וְאֵע"ג דְּאוּקְמוּהָ הֵתָם דְּאֵינְרִי בְּיַשׁ לֹא שְׁטָר לְמְלוּהָ לֹא מֵהַי טַעְמָא הוּא וְזֶה נִרְאָה שְׁהוּא
דַּעַת הַרְזִי"ה וְ"ל בְּסִפְרָ הַמְּאוּר יַע"ש בְּאוּתָהּ סוּגְיָא עוֹד רְאִיתִי לְהֵתוֹ פ' הַגּוֹזֵל קַמָּא דָּף

ק"ח ובכתן' פ' נערה דף מ"ט שכתבו דהא דאמר רבא פ' ח"ה עשה שורו אפותיקי אין ב"ח גובה ממנו היינו נוקא מכרו דכיון דליפא קלא לא אפסידנא ללקוחות אבל נתנו במתנה דלא שייך פסידא דלקוחות ב"ח גובה הימנו דאין יכול ליתן מה שמשונעבד יע"ש ומינה נמי גבי הקדשות נהרי הדברים ק"ו דהשתא במתנה דדמיא למכר דאיפא למימר אי לאו דעביד ליי נניח נפשי' לא הוי יתיב ליי אפ"ה לא תקנו חו"ל כ"ש גבי הקדש דל"ש להאי טעמא.

אבל ראיתי להרשב"א בתשו' סי' תרי"ח שחולק על דברי תו' הנז' וס"ל דהא דאמר רבא עשה שורו אפותיקי ומכרו אין ב"ח גובה ממנו דה"ה נתנו במתנה דהוי כמכירה כדאמרין בריש פ' הגזקין וכן הדין בהקדש שהוא לעניים ע"כ.

איברא דהא דמדמה הרשב"א ז"ל הקדש למתנה הרוואה יראה דקשה לזווגם ולא ראי מתנ' פראי הקדש דמתנה שאני מטעמ' דקאמר התם בהגזקין דכיון דאי לאו דעביד ליי נניח נפשי' לא הוי יתיב ליי חשו חכמים לפסידא דמקבל מתנה אבל גבי הקדש ל"ש לומר כן.

וא"ל דס"ל להרשב"א דכיון דהפקיעו חו"ל לשעבודא דב"ח לגבי לקוחות ומקבל מתנה מעיקרא לא חל שעבודי' לגבי מטלטלי אפילו שעשאן לו אפותיקי דהרוא' בתשו' הרשב"א שהביא מרן הב"י בסימן ק"ד יראה דס"ל דכל ששיעבד לו מטלטלי דבעל חוב בפ"י מדינא חל שעבודי' עליהו לענין שאם באו שניהם כאחד אין לב"ח מאןחר בהו פלוג דיש בהו קדימה כל שהם עדיין ביד הלנה.

ונראה דהרשב"א ז"ל ס"ל כמ"ש הר"ן פ' המדיר דכל היכא שאינו גובה ממקבל מתנה כמו כן אינו גובה מן ההקדש וטעמא שלא יתא פח הדיוט חמור מן ההקדש וצדקה ג"כ הרי הוא כהקדש לענין זה וכמ"ש הר"ן ז"ל בפ"ק דקדושין אמתני' דאמירתו לגבוה יע"ש למדנו מכל דברי הרשב"א ז"ל דאף בעשה שורו אפותיקי אין הב"ח יכול להוציא לא מהמקבל מתנה ולא מהב"ח מאןחר וכן נראה מדברי הרמב"ן הביא דבריו הב"י בסי' ק"ד וכן פתב הטור בסי' קי"ז ס"ד אף דאית ליי לב"ח קמא שעבוד עליהם וגובה מהיורשים מדינא וקודם לב"ח מאןחר כל שלא קדם ותפסם ואף דלא שייך טע' תקנת חכמים דבשלמא מן הלקוחות איפא טעמא דפסידא משום דלית ליי קלא אבל מן ההקדש ומב"ח מאןחר לפי סברת מרן הב"י לא שייכא כ"כ אמנם מדברי התו' הנז' ל נראה דכל שעשאו אפותיקי גובה ממקבל מתנה וכ"ש מההקדש כל שהוא בהקדש דידן דהוי קדושת דמים ונהי נראה שגוב' מב"ח מאןחר שתפס ומיהו עדיין יראה דאפ"י הרשב"א לא אמרה אלא סברא דלא שיעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי אבל השתא דנהיגין לכתוב מטלטלי אגב מקרקעי הגם דמתקנת השוק נהגו שאינו טורף מהמשונעבדים איפא למימר דהיינו דווקא במשונעבדים דמכר ומתנה דשייך בהם תקנה פדי שלא יפסידו בני אדם אבל לשאר דברים דלא שייך בהו שום פסידא כגון הקדש או שנתנם לבניו דלא שייך לומר אי לאו דעביד ליי נניח נפשי' לא הוי יתיב ליי כל כה"ג טורף הב"ח מידם שהרי שעבדם לו באגב והא דאינו טורף מן הלוקח היינו משום דכיון שנהגו שלא לטרוף מהמשונעבדים משום תקנת השוק הו"ל כאלו התנה מעיקרא כן בשעת פתיבה ע"מ שלא יטרוף מהמשונעבדי' דשייך בהו לתקנת השוק אבל חוץ מזה לכל שאר הדברים הרי הם משונעבדים דאל"כ

למאי הלכתא שעבדום לו אגב קרקע אם תאמר להיכא דלא הוציאם עדיין הלנה מידו שיהי' לו דין קדימה וכמ"ש מוהר"י מטראני חי"ד סי' ר"ן והש"ך סי' סמ"ה הא לאו מלתא היא דכי נמי לא פתב לו אגב הכי הוי דיש לו דין קרימה וכדכתב הרשב"א בתשו' שהביא מרן הב"י סי' ק"ד דכל שעבדום בפ"י מדינא משונעבדים ומאי דאין מוציאין מיד הקוחות היינו טעמא משום דלית להו קלא ואיפא פסידא דלקוחות שהרי פתב ונ"ל ואע"פ שאמרו יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם אין ב"ח חוזר וגובה מהם וטעמא משום דחובת אביהם שנפלה להם דין מטלטלי דיתמי אית להו ולא משתעבדי לב"ח.

הכא שאני שעבד ראובן אביהם לשמעון ולוי מטלטלין בפ"י וכל שעבדום בפ"י ואפי' שלא באגב ואע"פ שנפלו לפני יתומים ב"ח גובה מהם דהא טעמא דעשה שורו אפותיקי ומכרו שאין ב"ח גובה ממנו היינו משום דלית לי' קלא הא לגבי יתומים טעמא דלית לי' קלא לא מעלה ולא מוריד וטעמא דמטלטלי דיתמי דלא גבי ב"ח מינייהו היינו משום דסתמא דמלתא אין דעת המלנה סמוכה עלייהו אבל פאן שפי' לו מטלטלין איגלי דדעתין עלייהו והלכך גובה מהם ע"כ: גם הרמב"ם פי"ז מהלכות אישות דין ח' פתב ונ"ל כפר נהגו בכל המקומות שידענו וששמענו שיכתבו בכתיבה בין מקרקעי ובין מטלטלים וכתב שם ה"ה ונ"ל מדברי רבינו נראה שאע"פ שלא פתב לה מטלטלי אגב מקרקעי אלא מקרקעי ומטלטלי גובה הוא מן הדין מן היורשין אפי' מטלטלין.

וכ"כ הרשב"א בסוף פתובות וכו' ע"כ. והטור אה"ע סי' ק' הביא דברי הרמב"ם הנזכר יע"ש הרי מבואר כדכתיבנא דכל שעבדום בפ"י מדינא משונעבדים ואפי' שלא באגב וכן יש להוכיח מתשו' הרא"ש שהביא הטור סי' סמ"ה שכתב דאפי' לפי מנהג זה אם הי' ללנה שפר חוב על אחר ומכרו ב"ח גובה ממנו דלא שייך בשטרות' תקנת השוק דלא שכיח ע"כ ואם איתא כפי סברת הרב מהרי"ט והש"ך דלא נכתב מטלטלי אגב מקרקעי אלא להואיל פשהם עדיין בידו של לנה שלא הוציאם מידו אבל לענין טירפא כמאן דלא פתיב דמי ומש"ה ס"ל דל"ש לן בין מידי דשייך בי' תקנת השוק או לא א"כ מאי מהני ליה להרא"ש טעמא דלא שכיח גבי שטרות' והלא פינון שמכרו ואינו בידו כמאן דלא פתיב דמי לענין טירפא: והנה כבר נודע דרוב מנין ורוב בנין הספימו לשטת מרן ז"ל כמבואר בתשו' מהרי"ב"ל ומהרש"ך ומהרא"ש והר"ש הלוי והסמ"ע והרב בעל פ"מ ח"א סי' י"ד ושאר פוסקי' דכלהו קניימי בשטה חדא דבב"ח מאותר דיינינו לי' בדיני' משום דלא שייך בי' תקנת השוק ואף לסברת המבי"ט ומהרשד"ם ז"ל שחלקו על מרן ז"ל בדין ב"ח מאותר לא אתו עלה אלא מטעמא דסבירא לו' דגם בב"ח מאותר שייכא תקנת השוק כמבואר בתשו' המבי"ט ח"א סי' קע"ז ונ"ל ונראה דאיכא תקנת השוק טפי במה שגבה בב"ח מאותר ממה שיש במקבל מתנה דלאו מידי יתיב ואפ"ה לא מפקינו מיני' וכו' ובח"ב סי' ה' פתב ונ"ל ואפי' לדעת הרשב"א דבמתנה לא עשו תקנת השוק היינו דוקא גבי מקבל מתנה דאפי' לא להוי בי' תקנת השוק ליכא חשש דלא מידי חסרי' אבל גבי בעל חוב מאותר דהיה חייב הלנה שנתן לו המטלטלים המשונעבדים ואית ליה דררא דממונא כמו לבעל חוב הראשון פשיטא דאית ביה תקנת השוק ע"כ.

גם מהרשד"ם פה"מ סי' שפ"א פתב ונ"ל אבל בשני ב"ח שאחד קודם וקודם המאותר וגבה לא נתפרר בדברי הרא"ש אם יש בזה תקנת השוק ואמרינו מה שגב' לא גבה.

ונראה בעיני דכ"ש הוא דהשתא במתנן' אם נתן אין ב"ח חוזר וגובה מן המקבל אפי' שגראה שזה המקבל אינו מפסיד כ"ש וק"ו דנראה לומר פן בב"ח דאם אתה אומר שגם בב"ח מאן חקר שגב' מטלטלים יכול ב"ח הקודם לגבות ממנו אתה נועל דלת בפני לווין דשום אדם לא ירצה ללות שיאמר למה אלוה שפא יש לזה ב"ח קודם ממני וכו'.

הרי מבואר מדברי המבי"ט ומהרשר"ט דאינהו גופייהו מרא דהאי שמעתתא החולקין על מרן בדין ב"ח מאן חקר וס"ל דהיכא דלא שייכא תקנת השוק חזר הדין לסיני: באופן דסברא זו של מהרימ"ט והש"ך במאי דר"ל דלא שאני לו בין מידי דשייך בי תקנת השוק להיכא דלא שייך הוא נגד רובא דרבנותא שהרי בין מדברי מרן וסייעתו בין מדברי המבי"ט וסייעתו מבואר לאידך גיסא דכל עיקר מחלוקתם אינו אלא אי שייך תקנת השוק גבי ב"ח מאן חקר או לא שייך וכיון שפן דון מינה ואוקי באתרין לגבי הקדש דלא שייכא בי תקנת השוק ויש פח ביד האשה לגבות סכו' פתובתה שהקדיש בעלה שהרי שיעבד לה מטלטלי אגב מקרקעי דכל פי האי גוונא אזלינן בטר רובא פיון דמעוה אלו שהקדיש הוא שהקרו יהי קיים לעולם והרינח שייבוא מהם יתנו לת"ח שילמדו ביישיב' בכל שנה ופנה וכל פי האי גוונא אין בהם זכין' לשום אדם והרי זה ממון שאין לו תובעים כמבואר בתשו' מהרימ"ט ח"ד סי' מ"ה שכתב דבמעוה שהקדישו ע"מ שיהי' הקרו קיים לעולם ומהפירות יעשו צדקה לעניים או יתחלקו לת"ח ולבקר חולים נהגו היתר בפני רבני א"י להלוותם ברבית ואף הרא"ש יודה בזה משום דהני עניים לאו בעלי הממון מקרי פיון שאין להם בגוף הקרו כלום אינם זוכים אלא בפירות העתידים לבא והפקיד המשגיח בזה לאו שלוחו של בעל המעוה הוא אלא לזכות העניים הוא משגיח ואין העניים מיוחדים דזה זוכה היום וזה למחר ולא קניין להו אלא מחלקים להם לפי צורך השעה הכל לפי מה שהוא אדם ונמצא דאין פאן אדם מיוחד שייזכה בגוף המעוה לפירותיהם דאין להם אלא לשעתם מה שנוטלים ונותנים לתוך פיהם ולא בעלים מקרי אלו תנרף דבריו בקוצר יע"ש וכיון שפן נמצא דמעוה אלו שהקדיש המנוח הנז' אין פאן תפיסה בהם להקדש ואפי' הנה בה מכת תקנת חז"ל להחזיק בהם הי' לנו פח להגבות מהם לאלמנה סכו' פתובתה דכל כה"ג לא אפוקי ממונא הוא דכיון שאין ההקדש תפוס בהם נמצא דאין אנו באין להוציא ממון מיד המנוח בהם והמפקיד שמינה המקדיש נ"ע לפקח בענין זה לאו שלוחו של בעל המעוה הוא כמו שנתבאר: עוד אני אומר דאפי' הי' הדבר ספק שקול הנה האשה שיעבדה ונדאי פדת של תורה ולגבי הקדש מספקא לן אי שייכא בי התקנה או לא ובענין פיוצא בזה ראינו להרא"ש בתשובה בענין תקנת ירושה שכל ספק שיצא בו יד התקנה על התחונה וכתב מהרימ"ט ח"ד סימן מ"ם על דברי הרא"ש הנז' וז"ל ומסתמא שאפי' תפסו היורשים מוציאים מידם ואפי' אם היורשים היו חייבים לה מעוה הבעל מוציאים מידם דיד התקנה על התחונה וכן בתקנה שייחתמו ג' עדים בשטר כתב פיון שיש ספק אם נהגו לגבות בדיעבד בשנים אין למנוע לגבות מפני ספק תקנתכם ולכך כתב הרא"ש לענין שמיטה פיון דשביעית בזה"ז דרבנן אזלינן בי לקולא דלא אתי אמי ספק דרבנן ומפקיע חיובי' דאורייתא ע"כ.

הרי מבואר שהקילו פח התקנה דכל דבר שיש ספק בה חזר הדבר לדין תורה אפי' להוציא מיד המנוח בנכסים ואף דמהריב"ל ח"א סי' מ"ו נראה דפליג בזה וגם הרב בעל פרח מטה אהרן ח"א סי' י"א האריך בפרט זה והעלה דהמתחזק בנכסים מצי למימר

קים לי אפי' היכא דגיש ס' בתקנה הנה הדבר ברור דלא נאמרו דבריהם אלא גבי תקנת
חז"ל דאלימא טובא נחמירי דברי סופרים אשר פח בהם להפקיע ממונא ואף בספק
שיהי' בתקנתם ראוי שלא להוציא מיד המונחזק אבל תקנת בני העיר דרף התגרים
שמתקנים איזו ענינים בטוב מו"מ לפי ראות עיניהם דור דור ומנהיגיו פנדון דידן שנהגו
שלא לטרון ממטלטלי המשועבדים מפני תקון העולם שלא יפסידו בני אדם בכה"ג
ונדאי דאין פח ביד שום אדם לבטל דין תורה מפני ספק תקנתם דאעיקרא דדינא אינו
אלא מנהג בעלמא ובהא כ"ע מודו דאין ספק מוציא מידי ונדאי פי ע"כ בהצטרפות פל
הני טעמי תרוצי דכתיבנא נראה דגיש ליפות פח האלמנה שגיבבו לה סכו' כתובתה ממעות
הקדש שהקדיש בעלה פאמור: סימן ג מי שאסר נכסיו על ב"ח מהו דינו: ראיתי להתוס'
בפ' אע"פ גבי קונמות מפקיעין מידי שעבוד שפיתבו וא"ת א"כ פל אדם יפקיע פל ממונו
מב"ח ע"י קונם ותי' דכי היכי דאלמוהו רבנו לשעבודי' דבעל ה"נ אלמוהו לשעבודי'
דב"ח ומשמע מדבריהם שם דהיינו דווקא פשאוסרים לב"ח לחודי' הוא דאלמוהו אבל
פשאוסרים לכל העולם לא אלמוהו דלא שכיח שיאסרם לכל העולם פינו דהוא לא מרויח
מידי וכן נראה מדברי הריב"ש (ובעל המפה) בח"מ סימן קי"ז וכ"כ הר"ן בנדריים פ"ק
השותפין אמתני' דהמנדר הנאה מחבירו גיש לו שם מרחץ מושפין בעיר אם אין לו
תפיסת יד מותרים לרחוץ בהם כ' הר"ן ז"ל והקשה ר"ת דאפי' הכי היכי שרי והא מ"מ
גוף המרחץ של המשפיר הוא ויכול לאסור אותו על השוכר פדאמרינו בערכין המשפיר
בית לחבירו והקדישו הדר בו מעלה שוכר להקדש ותי' ר"ת דדוקא גבי הקדש יכול
לאסור משום דהקדש מפקיעין מידי שעבוד אבל גבי קונמות אע"ג דמפקיעין מידי
שעבוד ה"מ בקונם פללי דהוי כמו הקדש אבל בקונם פרטי אלמוהו רבנו לשעבודי'
עכ"ל.

ונראה דכל זה אינו אלא לשיטת ר"ת דס"ל דקדושת דמים מפקיע מידי שעבוד אבל
לדין דאית לו דאין קדושת דמים מפקיע מידי שעבוד נראה דהוי איפכא דבקונם פללי
פיון דאין בו קדושת הגוף שהרי יש לו פדיון וכדאיתא בפ"ד נדרים אינו מפקיע מידי
שעבוד ולא אמרינו קונמות מפקיעין מידי שעבוד אלא בקונם פרטי שאין לו פדיון והוי
קדושת הגוף וכן מבואר עפ"י פי' רש"י והר"ן והרא"ש בפ' בתרא דנדרים יע"ש: איברא
דדעת הרמב"ן נראה שהוא פסברת ר"ת דאפילו בקדושת דמים מפקיע מידי שעבוד
ולפ"ז הי' נראה דהנה ספיקא דאורייתא ואזלינו לחומרא ומ"ש התו' דאלמוהו רבנו
לשעבודי' דב"ח נראה דאין זה מוסכם דהא פי' רש"י בפ"ב דנדרים ובפ' אע"פ דהא
דאלמוהו רבנו לשעבודי' דבעל ואינו מפקיע מידי שעבוד ה"ט משום דבעל עשאוהו
פלוקח ולא פמלוהו פלומר דלא אמרו אלא מפקיעין מידי שעבוד שאין לו בהם למלוה
אלא שעבוד לבד אבל בעל קנני הגוף אית ליה בנכסי אשתו שהרי עשאוהו פלוקח ומינה
גלמוד לב"ח פיון שאין לו אלא שעבוד לחוד לא אלמוהו וכ"נ מדברי הרמב"ם בפ' י"ב
מהלכות נדרים דדוקא גבי בעל אלמוהו משום דשעבודי' דבעל הוי מדבריהם וחקמים
עשו חזיק לדבריהם יותר משל תורה ולפ"ז נראה דבקונם פללי הוי ס"ס ומפקיע מידי
שעבוד ד"ת.

ואם מפקיע דלמא חכמים אלמוהו לשעבודי' אבל בקונם פרטי ונדאי מפקיע מידי שעבוד
לא איתי ספק תקנה ומוציא מידי ונדאי איסור תורה: איברא דצריף להבין לפ"ז א"כ מאי

מקשה תלמודא בפ' המדיר וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה ומאי קושיא נימא דקונמות מפקיעין מידי שעבוד וההיא דקונם שאני עושה לפיה שאני משום דבעל עשוהו פלוקח ונראה דהאי תרופא לא שייך הכ' דבשלמא פשאדם אוסר נכסיו לב"ח כיון דהשתא נכסי דלנה נינהו דב"ח מפאן ולהבא הוא גובה שפיר מצי לאוסרן ואע"פ שמשועבדי לב"ח אבל פשבא לאוסר הנאתו על אשתו שהוא משועבד לה היכי מצי להפקיע חיובו שהוא מחויב מן התורה לזונה דלאו כל פמינא לאוסר עצמו במה שהוא משועבד מן התורה: ונראה לע"ד דכל זה לא הוי אלא פשאדם הלנה נכסיו למלנה אבל אם א"ל הנאתי עליה כיון דב"ח בחובי הוא דשקיל אינו מקרי שנהנה מן הלנה פלום דחשיב פאלו לקחה בדמים ונראה ראי' לזה ממ"ש הרמב"ם בה' גדרים דהשנותפין שגדרו הנאה זמ"ז דבחקר שיש בו חלוקה אסורים לכנוס עד שיחלקו והקשה הר"ן ז"ל ע"ז דאפי' לאחר שיחלקו אמאי מותרים דהא אמרינו לעיל כפרי עליה ונתנה לו במתנה ה"ז אסור משום דעליה א"ל ושויתי' פהקדש וה"ה אם לקחה ממנו דאסור כל כמה דלא אפסקין אחר ע"כ.

אבל לע"ד נראה דטעמו של הרמב"ם ז"ל כמו שפכתתי דשאני הכא דלא אסר עלי' כי אם הנאתו והשתא שלקחה ממנו אינו נהנה מחבירו פלום ולא דמי לכפרי עליה דהתם לא הזכיר לי' הנאתי אלא כפרי א"ל ואסרו עלי' אע"פ שאינו נהנה מן המדיר פלום.

וכ"ת הא כיון דהשנותפין אסרוזע"ז אינם יכולין ליקח זה מזה פלום וכדתנן שישראל נהנין לי ונאני להם אינו מותר כי אם באומות דהכא כיון דמעיקרא של שניהם הי' בשונה לא שייך לומר הנאת לוקח או הנאת מוכר יע"ש וע"פ הדברים האלו הי' נראה לי ג"כ ליישב מה שהקשו הראשונים דהי' לו מרחץ מושפירין בעיר דשרי המודר לרחוץ בהם שבהבאתי לעיל דאמאי נהלא המשפיר יכול לאוסר הבית לשוכר ולע"ד מעיקרא לק"מ דוודאי אי הוי מפרש המדי' ואסר עלי' אפילו המרחץ שהיה א"ל כל נכסי אסורים עליה ה"נ אבל השתא דלא א"ל כי אם הנאתי אסור עליה אין המודר נהנה משל מדיר פלום שאינו משלו פלום אלא משל שוכר שהרי כל ימי מיגר השכירות הנאתו של שוכר הוא: וראיתי להרב מהרימ"ט בח"א סי' ה' שהסכים לדברי אלו אלא דאתי עלי' מטעם דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואינו בידו ודבריו נוטים לחילוק שחלקתי לעיל אבל מדברי התו' שכתבו דההיא דמקשה תלמודא בר"פ המדיר וכיון דמשועבד לה היכי חזייל נדרא היינו משום דאלמוה רבנן לשעבודי' משמע דאפילו באומר הנאתי עליה מדיניה מפקיעו מידי שעבוד שהרי מתני' איירי באומר לו הנאתי עליה ומה שהביא מהרי"ט ז"ל ראיה מדברי התוס' בפ' אע"פ גבי נדרה שלא להניק את בנה שכתבו דאין לפרש שאסרה הנאת וניקתה עליו וכיון דמשעבדה ליה אין הנדר חל ואם איתא דהא דאין הנדר חל על השעבוד היינו משום דאלמוה רבנן אבל מדינא חזייל א"כ יכולים היינו לפרש הבריינתא בנדרה ואסרה הנאת וניקתה דב"ש סברי כיון דהוא נתן אצבע בין שיני' שקיים לה ולא עבדו רבנן תקנתא אלא וודאי משמע דכל כה"ג לא חזייל כלל דהנאת וניקה לא מצי לסלוקי בזווי ולא אמרו דקונמות מפקיעין מידי שעבוד אלא היכי דאפשר לסלוקי אותו שעבוד בדמים.

ולע"ד אין משם ראיה כלל דהא נודאי כל שנדרה היא בלא רשות בעלה אף על פי שקנים לה הוא אחר פה מ"מ פיון דבשעת נדרה הי' שלא ברשות לא חנייל דכיון דהשפא לא חנייל לקמי' נמי לא חנייל דאלמויה רבנו לשעבודי' כל ימי היותה תחתיו.

אבל אני פתבתי במ"א דכל מידי שמחויב מהתורה לעשותו לא מצי לאסור עצמו באותו דבר ולא אמרו נדרים חלים על דבר מצוה אלא היכי דאוסר חפצא שאין החפץ מושפע על המצוה אבל היכי דאוסר עצמו ואמר הנאתי עליך דאז האסור קאי על גופי' ומהאי טעמא אסור אפי' במה שירויח אח"כ דעדיין לבל"ע וכמ"ש הר"ן בנדרים אמתני' דישראל נהנים לי כה"ג לא חנייל על דבר מצוה כדי לאסור הנאתו על אחרים לבטל את המצוה דהא פבר מושפע ועומד הוא על דבר מצוה ורבינו ירוחם ז"ל פתב דאם אסר הנאתו על כל העניים נוטלין ממנו בע"כ ונותנין לעניים ולא אמרי' קונמות מפקיעין מידי שעבוד: עוד ראיתי בתשו' מהרי"ט הנ"ל שפתב על ראובן שהי' משועבד לשמעון ואסר הנאתו עליו דאעפ"י ששמעון ג"כ אסר הנאת ראובן עליו לא בשביל פה נמחל שעבודו דאם אחד אסר על עצמו בקונם הנאת חוב שיש לו אצל אחרים לא מסתבר לומר שאם מת לא יטלוה יורשיו עכ"ד וקשה לי עליו מההיא דכתב הר"ן פ' ואלו נדרים דף פ"ה גבי מתני' דקונם כהנים נהנין לי כו' דקאמר רבא התם שאני תרומה דהיינו טעמא דיטלו ע"כ משום דתרומה לא חזיא אלא לכהנים וכו' וז"ל ומהא שמעינן שהאוסר הנאת פירות על עצמו יכולים אחרים ליטול בע"כ ואינו יכול לעכב כ"ז שלא אתשיל ויהיכי דאיתשיל הרשב"א ס"ל דחייבים לשלם ומדברי הר"ן שם נראה דאף א' אי.

עלה פבר זכו אחרים דמשעה שאסרו הפקירם: עוד פתב מהרי"ט שם שאין לקהל לפטור עצמם מאותו חלק בטענה דאיהו דאפסיד אנפשי' דמ"ש מההיא דתנו בפרק אע"פ נדרה שלא להניק בית שמאי אומרים שומטת דד וב"ה אומרים כופה ומניקתו ומפרש בגמרא דבנדרה היא וקנים לה הוא קא מיפלגי דבית הלל סברי היא נתנה אצבע בין שיני' הא קמן דאפי' בקנים לה הוא דיכולה היא לומר כסבורה הייתי שיפר ואפי' הכי סברי בית הלל היא נתנה וכופה ומשמשתו וכו' ומלבד שאין הנדון דומה לראיה כמבואר למעיין עוד ק"ל דמאי מיימי דההיא אוקמתא אדחיייה.

ובפרק המדיר דף ע"א ע"א אוקימנא סתם מתני' כמ"ד הוא נתן אצבע בין שיניה ועיין בהרמב"ם סוף פ"ב מה' אישות. הן אמת שראיתי בהגהת אשירי פרק אע"פ שפתב משם מהרי"ח פאוקמתא קמייטא ודבריו צ"ע: עוד פתב מהרי"ט על מה שפתב הרשב"ץ דכל דמחוסר גוביני' יכול לאסור ז"ל איברא דיכול לאסור חפץ אחד על בעל חובו ואפי' הוא משועבד לו אבל לאסור כל נכסיו על בע"ח הא נדאי אינו יכול דאם פן כל אדם יפקיע שעבודו של חברו יע"ש ודין זה במחלוקת שנוי עיין בהר"ן פרק אע"פ ובה"ע סי' קי"ז, עוד פתב הרב וז"ל וחויז מזה אפי' לא הנה מקום פאן לומר דאלמויה רבנו לשעבודי' הנדר מעיקרו אין בו ממש דהא דכתבו התוס' דאלמויה רבנו לשעבודי' זהו באוסר כל נכסיו על ב"ח דאי פתר הכי נפלו לי זוזי יכול הב"ח ליהנות מהם אבל אם הדירו לנה לב"ח קונם הנאתי עליך מי חנייל קונם עליה ויש לי ראיה מהא דאמרינן פרק המדיר הנאת תשמישי עליך כופה ומשמשתו וכו' ע"ש ותמהני עליו דהא ריש פרק המדיר את אשתו מליהנות לו קאמר בגמרא היכי מצי מדיר לה והא משועבד לה הקשה

הָרָ"ן ו"ל ומאי קשׁיא ליה וְהָא אַמְרִינוּ בְּפֶרֶק אַע"פ דְּקוֹנְמוֹת קְדוֹנְשַׁת הַנוֹף וּמְפַקִיעִין מִיַּד שְׁעֵבוֹד י"ל דְּכִי הֵיכִי דְאָמַר הָתָם דְּאַלְמוּ רַבְּנָן לְשַׁעְבוּדְהָ דְּבַעַל ה"נ אַלְמוּהָ רַבְּנָן לְשַׁעְבוּדָהּ דְּאַשָׁה וּכ"כ הָרָא"ש בְּפֶרֶק אַע"פ וּפ"ב דְּנִדְרִים וּמָה שְׁהִבִיא מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּפֶרֶק אַף ע"פ גְּבִי נִדְרָה שְׁלֵא לְהִנְיָק אִין רֵא"י מִשָּׁם דְּכִי הֵיכִי דְּאַלְמוּהָ רַבְּנָן לְשַׁעְבוּדְהָ אַע"ג דְּהוּהָ מְצִי מִפְּרָה ה"נ אַלְמוּהָ אַע"פ שְׁקִינִים לָהּ הוּא וּמִן הַתִּימָה עַל הָרֵב ו"ל דְּהַתּוֹס' הִכְרִיעוּ הֵהִיא דְּב"ח מֵהֵהִיא דְּפֶרֶק הַמְדִיר דְּפָרִיָּה וְכִינּוּן דְּמִשְׁוֹעָבֵד לָהּ הֵיכִי מְצִי מְדִיר לִי וְנִימָא דְּמִפְקָא שְׁעֵבוֹדָא ע"י קוֹנָם ע"כ וְאַע"ג דְּהָתָם אִיגְרִי בְּאוּסָר הִנְאָתוּ עָלֶיהָ.

וְרֵאִיתִי לְהָרֵב בַּעַל לְחָם מְשֻׁנָּה בְּפִי"ב מֵהַל' אִישׁוֹת הַקְּשָׁה לְדְבָרֵי הָרָ"ן ו"ל דְּכִי דְאָנּוּ קִי"ל דְּקוֹנְמוֹת מְפַקִיעִין מִיַּד שְׁעֵבוֹד מֵהֵהִיא דְּכִי הָרַמְבַּ"ם פִּי"ד אָמַר לָהּ תְּשַׁמִּישֵׁי אָסִיר עָלֶיהָ שְׁאִינוּ חָל מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשֻׁנְעָבֵד וְהָא קוֹנְמוֹת מְפַקִיעִין מִיַּד שְׁעֵבוֹד וְתִירְץ דְּדוֹקָא גְּבִי מְמוֹן קוֹנְמוֹת מְפַקִיעִין אַבְל גְּבִי עוֹנָה דְּאִין הַתְּנָאֵי מוֹעִיל וְלֹא נִיטָן לְמַחֲלָה אִין הַקוֹנָם מוֹעִיל לְהַפְקִיעוּ עַכ"ד וְתַמְהֵנִי עָלֵיו דְּבַפ"ב דְּנִדְרִים גְּבִי תְּשַׁמִּישֵׁי אָסִיר עָלֶיהָ כּו' הַקְּשָׁה הָרָ"ן וְהָא קִי"ל דְּקוֹנְמוֹת מְפַקִיעִין מִיַּד שְׁעֵבוֹד וְתִירְץ דְּכִי הֵיכִי דְּאַלְמוּהָ רַבְּנָן לְשַׁעְבוּדְהָ דְּבַעַל הֵיכִי נָמִי אַלְמוּהָ לְשַׁעְבוּדְהָ דִּיְדָה: סִי' ד' הַשְּׁאֵלָה נְאֻכְדָה וּמַתּוּף דְּבָרֵי הַתְּשׁוּבָה יוֹבְנוּ דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלָה: תְּשׁוּבָה רֵאִיתִי אֶת הַשְּׁאֵלָה וּמָה שְׁהַשִּׁיב עָלֶיהָ הַחֲכָם נֵר"ו לְחִיב אֶת רְאוּבֵן מְטַעְמִים שׁוֹנִים אִם מְטַעַם שְׁמָה שְׁאֶמְרוּ פּוֹרַע חוּבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שְׁלֵא מְדַעְתּוּ הַנִּיחַ מְעוֹתָיו עַל קָרְן הַצְּבִי ה"ד הֵיכָא שְׁעֵשָׂה כֵּן מְדַעְתּוֹ בְּלִי שׁוּם אֲנָס אַבְל כָּל שְׁאֲנָסוּהוּ לְזָה לְפָרְעַ חוּבוֹ שֶׁל זֶה הָרִי זֶה חוּזַר וְנִפְרַע מִמֶּנּוּ וּכְמ"ש מוֹהֲרֵי"ט בַּח"א סִי' קס"ד: וְאִיבְרָא דְּזָה לִי יָמִים וְשָׁנִים שְׁעֵמְדִתִּי עַל דְּבָרֵי הָרֵב אֵלּוּ דְּמְדַבְּרֵי הַטּוֹר לֹא מִשְׁמַע הֵיכִי שְׁפַתְבּוֹ בְּסִי' שַׁפ"ח ו"ל רְאוּבֵן שְׁהֵיָה חִיב לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים מְעוֹת וְאֲנִס הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים אֶת שְׁמַעוֹן עַד שְׁפָרַע בְּשִׁבְלֵוֹ אִין רְאוּבֵן חִיב לְשַׁלֵּם אֵלָא אִם כֵּן הִיָּה הַחוּב מִן הַמַּס וּכּו' ע"כ וּמִסְתִּימַת דְּבָרִים אֵלּוּ מִשְׁמַע שְׁאֵע"פ שְׁהַחוּב הוּא בְּרוּר עִם כָּל זֶה אִינוּ חִיב לְשַׁלֵּם כִּינּוּן שְׁהַעוֹבֵד כּוֹכְבִים אֲנָסוּ לְשַׁמְעוֹן שְׁלֵא כְּדִין וּמָה שְׁדַקְדַּק הָרֵב מְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ן ו"ל וְהִבִּיאֵם הַטּוֹר סִי' ק"ה דְּנִפְקֵד שְׁמֶסֶר הַפְּקֻדוֹן לְב"ח שֶׁל הַמְּפַקִיד דְּפִטּוֹר וְלֹא מְצִי טְעִין מְפַקִיד לּוֹמַר מְפִיִּס הַנִּינָא לִיָּה וּמַחֲלִיל לִי כְּדַאֲמַרִּינוּ בְּפוֹרַע חוּבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ דְּהָתָם עֵילָה מְצִאוּ שְׁלֵא לְחִיבּוֹ לְזָה מִפְּנֵי שְׁעֵשָׂה שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת וּכ' הָרֵב וּמְדַבְּרֵי אֶתָּה לְמַד דְּהֵיכָא דְּנִטְלוּ מְמוֹנּוֹ שֶׁל זֶה כְּנֻגַד חוּבוֹ שֶׁל זֶה דְּלֹא שְׁיִיף לּוֹמַר שְׁעֵשָׂה שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת וְדֹאֵי מְחִיב לְשַׁלֵּם לְזָה לַע"ד עֲדִין לִיכָא לְמִילָף מִיַּד דְּכָל שְׁאֲנָסוּהוּ לְזָה אוֹ לְמְמוֹנּוֹ בְּעַד חֲבֵרוֹ כִּינּוּן שְׁאִינוּ בְּדִין לֹא מִיְחִיב אִידָף דְּמִשְׁמִיא אֲנָסוּ לְהֵאָדָּה כְּמ"ש הָרֵב בַּעַ"ת ו"ל מִשָּׁם הָרַמְבַּ"ן ו"ל בְּשַׁעַר ע' אֵלָא דְּלִגְבֵי פּוֹרַע חוּבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ דְּלֹא שְׁיִיף לּוֹמַר מִשְׁמִיא אֲנָסוּ לְזָה כְּתַבְהָרַמְבַּ"ן ו"ל דַּעַכ"פ עֵילָה מְצִאוּ שְׁלֵא לְחִיבּוֹ מִפְּנֵי שְׁעֵשָׂה שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת מָה שְׁא"כ לְגַבִּי נִפְקֵד שְׁמֶסֶר הַפְּקֻדוֹן דְּאִין לְחִיבּוֹ מֵה"ט דְּמִי יִימַר דְּהוּהָ מְתַפְּיִס עָלָה בְּיַדְנּוֹ דְּכָל פּוֹרַע חוּבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ אִפִּי הֵיכָא דְּאֲנָסוּ אוֹתוֹ לְפָרְעַ אַבְד מְעוֹתָיו אֲמַנָּם מְדַבְּרֵי תְּשׁוּ הָרָא"ש פְּלָל ע"ג סִי' ט' וְכָלֵל פ"ט סִי' ט' נִרְאָה כְּדִינוֹ שֶׁל מוֹהֲרֵי"ט וְעוֹד נִרְאָה לַע"ד לְחִיב לְרְאוּבֵן כִּינּוּן דְּהוּא גָּרַם שְׁנִתְפַּס שְׁמַעוֹן בְּעַדוֹ שַׁע"י שְׁא"ל לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁשַׁמְעוֹן לֹא הִבִּיא לּוֹ מְאוּמָה נְתַחֲיִיב שְׁמַעוֹן לְשַׁלֵּם לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים נִמְצָא שְׁרְאוּבֵן הִכְרִיחוּ לְשַׁמְעוֹן שְׁיִפְרַע בְּעַדוֹ לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְדְמִי לְמ"ש הַתּוֹס' בְּפֶרֶק הַכּוֹנֵס גְּבִי מְבָרִיחַ אָרִי מְדַעְתּוֹ הֵיכִי שְׁלֵא מְדַעְתּוֹ כְּלוֹמַר שְׁחֲבֵרוֹ מְכָרִיחוּ שְׁיִבְרִיחַ אָרִי וּמִשׁוּם הֵיכִי רְאוּי שְׁיִתְחַיֵּיב וְה"נ בַּנ"ד.

ובר מן דין יש לחייבו לראובן מפניו דמה שנתפס שמעון הנה ע"י ששלחו ראובן ליקח לו בהלוואה מן העובד פוכבים שפל המעמיד את חברו נגד העובדי פוכבים עלי רמי לסלוקי לעובד פוכבים מעליו מטעם דארני ארבע עלי כמ"ש מהר"ם ו"ל בתשו' סימן רנ"ו והרא"ש ג"כ פלל י"ח סימן ו' שפכת ו"ל פנין שמודה ראובן שהכניסו ערב לעובד פוכבים חייב לפרוע לשמעון כל מה שהוצרך ליתן לעובד פוכבים ואפי' אם הנה העובד פוכבים תובע ממנו שלא פדין ואנסו ליתן לו כי הדבר ידוע שיגדם תקיפא עלינו וזה ידע ראובן כששם אותו ערב וקבל עליו שעבוד זה לפצותו ולסלקי מפל היזק שיבא לשמעון מחמת ערבות זה ואע"פ שלא פירש זה בפירוש הנה ליה פאלו פירש והתנה בו ודמי האי מלתא להיא דאמרינו זבין ארעא לעובדי פוכבי אמצרא דחברי' משמתינו לי' עד דמקבל עליה פל אונסא דאמי לי' מחמתיהם משום דאמ"ל אריה ארבעת אמצראי עכ"ל ואין לומר דמ"ש הרא"ש פן היינו משום דס"ל דכל פי האי גוונא חשיב פרי היזקא כמו שפירא מדרבי הב"י ו"ל בח"מ סי' קע"ה גבי זבין לעובד פוכבים דמשמע מדבריו שאם לא קבל עליו פל אונסא דאמי ליה ובא לו היזק מהעובד פוכבים שחייב לשלם אבל לדין דלא חשיב זה פרי היזקא כמ"ש הב"י שם ה"ז פטור זה אינו דא"כ לא הנה צריף הרא"ש לומר דמסתמא ידע ראובן כששם אותו ערב וקבל עליו לפצותו דבלאו הכי ה"ז מתחייב פנין דהוי פרי היזקא אלא ודאי נראה דהרא"ש ג"כ ס"ל פסברת הרמב"ן והרשב"א ו"ל דאינו אלא גרמא בניזקין וכ"כ הנ"י בפירק הגזול משמיה דהרא"ש ו"ל ולהכי איצטריך הרא"ש לומר דראובן ידע וקביל עליה פל אונסא דאמי לי' מחמתיה ואע"פ שלא פירש פאלו פירש דמי ומתחייב בשעבוד זה בקפלה בעלמא בלי שום קנין פנין דאריה ארבע עליה ואע"ג דלא הוי פרי היזקא פנין דקביל עליה מתחייב.

(א"ה ע"כ מצאתי ועיין מ"ש א"א הרב ו"ל בסוף הלכות נזקי ממון): סימן ה פתב הטור בח"מ סי' ס"ט מי שהוציא פתב יד הלנה על יורשיו אם מודים שהוא פתב יד אביהם אם הוא תוף הזמן גובים מהם ע"כ נכתב הבש"ך דין זה צ"ע פי מה בכך שהם מודים מ"מ אלו הנה אביהם קיים והנה מודה שהוא פתב ידו אע"פ שהיה בתוף הזמן הנה נאמן לטעון פרוע במיגו א"כ נטעון ליתמי ונראה דהטור לטעמיה אגיל דס"ל דלא טענינו ליתמי נאנסו וכן י"ל דס"ל להבעה"ת משום דמלתא דלא שכיח לא טענינו ליתמי וא"כ קשה על המחבר שהביא לקמן גבי נאנסו ב' דעות וכאן סתם פדברי בעה"ת והטור ואפשר דס"ל דחזקה דאין אדם פורע תוף זמנו גרע טפי ממלתא דלא שכיח אבל באמת נ"ל דמאן דפליג התם פליג הכא עכ"ד ולע"ד דברי המחבר עיקר וראיה לזה דהרב ב' התרומות ס"ל דטענינו ליתמי נאנסו כנראה מדבריו ריש שער ה' ונהביאו הבש"ך סי' ק"ח ובשער י"ג כ' הבעה"ת דאם הוא תוף זמן גובים מהם וע"כ צריכין אנו לחלק דחזקה דאין אדם פורע תוף זמנו גרע טפי ממלתא דלא שכיח וראיתי להרב מוהר"א ששון סי' ק"ל ו"ל הפלל העולה שאפי' בחששא רחוקה שהיא שהאב הודה ואח"כ הוציא כ"י הלנה אם אין היתומים מודים שהיא חתימת יד אביהם מקפטרי והטור פתב דברי בעה"ת ולא חילק עליהם וכו' עד הן אמת שמתוף דברי בעה"ת נראה שיש מקום לדחות זה שהרי פתב אבל טענו יתמי דמשמע דווקא שהם טוענים אבל אנו לא טענינו להו מפל מקום המעיין יראה שמה שטוענים הוא טענת שמא הרי לה דאפי' בטענת שמא מהניא טענתם עכ"ד ומלבד דהטור ס"ל דלא טעני' ליתמי מלתא דלא שכיח כאמור עוד דבריו צ"ע

במה שרצה לייחס דאית ליה להטור דמלתא דלא שכ"ח אי טענו יתמי אף שהיא טענת שפא מהנזא וזה אינו דבסי' רצ"ז ושס"א נראה בבירור דאית ליה להטור דבמלתא דלא שכיח טענת שפא לא מהנזא ליתמי יע"ש בב"י גם מה שראה מדברי הרב ב' התרומות דדוקא שהם טוענים דמשמע דמלתא דלא שכיח לא טענינו להו קשה דהא כבר פתבנו דאית ליה דטענינו ליתמי נאנסו וי"ל ועדין צ"ל במ"ש דחזקה דאין אדם פורע תוך זמנו גרע ממלתא דלא שכיח ושגם הרב בעה"ת מודה בזה דלכאורה קשה דמדברי הבעה"ת בסוף שער כ"ז אין נראה פן ונ"ל הצ"ל ואיכא לעיוני אם מת אביהם תוך הזמן של שטר זה שהאמין המלנה מהו פיון דכ"ז שייאמר כתב ליה דליהוי נאמן אישיתכח דלנה אפי' תוך זמן מהימן ומסתברא פיון דאתני אתני ואינו מהימן אפי' תוך זמן וטענינו ליתמי דאלו אבוקהו הנה קיים הנה טעין פרעתי תוך זמן ומהימן אינהו נמי מהימני עכ"ל: סימן ו כתב מהרא"ש ז"ל בסי' ע"ד דהא דאמרינו חזקה אין אדם פורע תוך זמנו היינו במלנה וכינצא שנתחייב לפרוע דמים אבל נתחייב ליתן סחורה לא יע"ש.

ולע"ד אין נראה פן וכן יש לדקדק מתוך דברי הרשב"א ז"ל הביא דבריו ה"ה פ"י מהלכות מלנה דין ב' ונ"ל הצ"ל ואין דינם מחנור בעיני שקביעות זמן פרעון לתועלת הלנה הוא שאין המלנה יכול לכופו בנתיים אבל אלו בא לנה לפרוע בנתיים פורע שאין אדם עשוי לפרוע תוך זמנו אמרו אין אדם רשאי לפרוע תוך זמנו לא אמרו יע"ש ועיין במוהר"י אדרבי ז"ל סימן קי"ג: סימן ז כתב ה"ה בפ"ד מה' מלנה דין א' ז"ל אבל אני חוכה בדין פוגם את שטרו דהא איבטילא לה חזקה דאין אדם פורע לגבי האי שהרי פרע והלה מודה לו במקצת יע"ש ונראה לומר דמאי דחזינו דפרע פרע ומאי דחזינו דלא פרע לא פרע וחילוק זה כתבו התוס' בפרק חזקת דף מ"ה בדוחק יע"ש וידעת הרמב"ם ז"ל יש לי קצת כדמות ראיה ממאי דאמרי' באלו נערות אמר רב פפא ש"מ האי שטרא ריעא לא מגבינו ביה ה"ד שטר' ריעא כגון דאמר זיכפו לי שטרא וכתב הר"ן דדעת הרמב"ם דלא מרעינו שטרא אלא על אותו פ' מאותו סך אבל שאר שטרות שיש לו על אותו פ' לא ריעי אלמא אע"פ דאיתרע חזקתו במקצת לא איתרע בכוליה: סימן ח כתב הב"י בסי' קי"א בשם בעל התרומות ז"ל וכתב עוד שאם לנה הבעל עמה וקני ממנה תחלה או שקנו ממנה אחר בעלה וכתבה אחריות בכל אלו נשתעבדו למלנה אף באותן ג' שדות ע"כ.

וראיתי למהר"ש ז"ל בסי' קכ"א שנשאל על שטר שכתב בו וליותר פוי פח נכנסה פלו' בעד בעלה ערבנית קבלנית ושמו ראובן ואשתו בתייהם אפותיקי וכתב הרב שם דכיון שכתוב בשטר שהוא ואשתו מנו בתייהם אפותיקי לא גרע מאחריות ע"כ וראיתי בספר נתיבות משפט נתיב כ"ג ח"ד שתמה עליו דאפילו לדברי הרמב"ן שכתב דבהלואה לא שייך טענת נחת רוח כתב אבל אם לנה הבעל ושעבד נצ"ב שלה באפותיקי וחתמה לו בכי האי גוונא שייך נחת רוח ע"כ ולע"ד נראה דברי מהר"א ששון דעד פאן לא קאמר הרמב"ן אלא כשיו' הבעל ושעבד לו שדה והיא חתמה לו דהיא אינה מתחייבת לב"ח ולא חתמה לו אלא על אותו שדה המשועבד לה אבל בנדון מהרא"ש ז"ל דהיא נתחייבה ונכנסה ערבנית קבלנית ודאי כשמינו בתייהם אפותיקי לא גרע מאחריות וחילוק זה מבואר בדברי הרמב"ן שכתב ז"ל לפי שהיא אינה מתחייבת לבע"ח ואינה מפסדת אלא אותו שדה המשועבד לה.

(ע"ן ב'תש"ו מהראנ"ח סי' צ"ב): סימן ט במאי דקי"ל דמדינא דגמרא מטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח ראיתי להרא"ש בפ"ק יש נוחלין דף ר"ה גבי אין הבכור נוטל פי שנים במלנה ז"ל ואע"פ שהורע פח הבכור לענן מלנה דהוי ראוי לגבי פתובת אשה הוי פמוחזק פדתנן בפ' הפותב מי שמת והניח אשה וב"ח ינתנו לפושלשבהן ומפ' בגמרא דהיינו פתובת אשה נאפי' ר"ע לא פליג אלא משום שכולם צריכים שבועה עד ומיהו אין ראיה דלעולם אם גבו היתומים את המלנה אינו גובה מהם משום דהוי ראוי אכל בעוד שלא גבו יפה פתן לגבות פי היכי דיפה פח המלנה ואשה לגבות אע"פ דמטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח וה"ה לענן ראוי פינון שהם פיד אחרים עכ"ד משמע מדבריו דגם לר"ע אי לא הוי טעמא משום שבועה היו גובין לב"ח דע"כ לא אמרינן מטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח אלא פשהם פידם אכל פל שהם פיד אחרים משמעבדי לב"ח וכ"נ מדברי התוס' בפ' הנז' דף קכ"ה וכן פתבו התוס' בפ' יש בכור דף נ"א ע"ב ד"ה ולא בראוי פמוחזק יע"ש וצ"ע דהא אמרינן בפסחים בפ' פל שעה ד' ל"א גבי ב"ח אי למפרע גובה או מפאן ולהפא דרבא אמר מפאן ולהפא הוא גובה ופריה תלמודא ומי אמר רבא הכי והאמר רמי בר חמא ראובן שפכר שדה לשמעון באחריות וזקפן עליו במלנה ומת ראובן ואתא ב"ח וטרף ליה משמעון ואתא שמעון ופיסייה בזוזי דינא הוא דאתו בני ראובן ואמרי ליה לשמעון אנו מטלטלי שבק אבון גבך ומטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח הרי דהתם המעות עדין לא פאו בידי היתומים אלא הם פיד אחרים נאפילו הכי אמרינן מטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח.

שוב מצאתי בירושלמי הביאו הרא"ש בפ"ק הכותב על מתניתין דלר' עקיבא אפי' אי לא הנה טעמא דשבועה לא היו גובין יע"ש וליישוב דברי התוס' והרא"ש דפ' יש נוחלין מסוגיין דפ' פל שעה ע"ן בתוס' בפ' מי שקהה נשוי דף צ"ב סד"ה ראובן שפכר שדה לשמעון וכו'.

(א"ה העולה מהאמור דלדברי התוספת והרא"ש דפי"נ אם פטרו הלנה משבוע' הדין הוא שיפרע מהמטלטלין ומעות שיש לו אצל אחרים אף מדינא דגמרא דמטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח אמנם לפי דברי הרא"ש בפ' הפותב והירושלמי נראה דמדינא דגמרא אפי' מטלטלי שפיד אחרים אמרינן מטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח וכן מצאתי להריטב"א בחי' כ"י לפ' הפותב שכ' ז"ל נראה מפ' רש"י ז"ל שאם פטרם משבועה בחייו ינתנו לפושל שבהם אכל בירוש' אמרו הגע עצמך שפטרם משבועה זו תורה וזו אינה תורה פלומר דלא בשבועה ממש תלייא מילתא אלא פדין גובינא שכולם מחוסרים גובינא והיורשים אינם מחוסרין גובינא דכל היכא דאיתיה ברשותיהו קאי והכי מוכח לקמן בגמרא דעבדי צריכותא למאי דקתני תרתי מלנה ופקדון דאי פתב פקדון הנה אמיןא דוקא פקדון אמר ר"ע והא אמאי תיסק אדעתיה דהא במלנה נמי פלן צריכים שבועה ואין היורשים צריכים שבועה אלא ודאי ה"פ דה"א דבפקדון פינון דהוי בעין ה"א שעומד בחזקת יתומים אכל מלנה דלהוצאה נתנה אינה עומדת בחזקת יתומים יותר מחזקת ב"ח וכתובה קמ"ל עכ"ל וכן נראה מדברי הר"מ ז"ל בפ"א מה' מלנה וכ"נ מדברי הטור בסי' ק"ז יע"ש ונראה דנ"מ מזה גם עתה שתיקנו הגאונים דמטלטלי דיתמי משמעבדי לב"ח דקי"ל דאם לא פתב לו בשטר שיגבה מהמטלטלין והיתומים רוצים שיגבה ממקרקעי ולא ממטלטלי שומעין להם פמבואר בסי' ק"ז וע"ן בפ"ש ס"ד דלדברי

התוספת והרא"ש דפי"נ יכול המלנה ליקח המעות והמטלטלין שביד אחרים כל שפטרן הלנה בתינו מהשבועה ולדברי הרמב"ם והטור והריטב"א הדין עם היתומים): סימן י פתב מהראנ"ח בסי' צ"ב בנתן ש"ח ללאה ולאה חייבת ללנה דכי האי גונא לא מהנייא מחילה דהא נדאי במוכר שט"ח דגבה מקבל השטר עד שלא מחלו הנותן מחילה דבתר הכי לא מהניא והכא כיון שלאה היתה חייבת לו הרי מתנה שנתנו לו השטר חשיבא כגבוי ועומד וכו' יע"ש והש"ך בסי' ס"ו ס"ק ע"ג חילק עליו וז"ל ודבריו תמוהים דאדרבה מוכח בהיא סוגיא דהתם וכ"כ הריב"ש הרבה פעמים דזה גובה וזה גובה וכו' הלפ"ך לאה אע"פ שחייבת ללנה יכולה למחול עכ"ד ולע"ד דברי מהראנ"ח ז"ל ברו"מ דע"כ לא אמרו בגמרא דזה גובה וזה גובה אלא היכא דהאחד עידיה והאחד בינונית אבל היכא דשניהם שוים בפירו' אמרו שם אפוכי מטרתא למה לי אמנם צריך להבין במאי דכתבו דכל היכא דלא מחוסר גוביינא לא מצי מחיל מההיא דאמרינו בפרק החובל דף פ"ט ע"ב אלא הא דתניא וכן היא שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה אמאי תזביינה ניהליה לכתובתה לבעלה בהא חבל' דאי מחלה לגבי בעל ליכא פסידא ע"כ דמוכח מהכא דאפי' היכא דלא מחוסר גוביינא מצי מחיל ושמא שאני כתובה דלא ניתנה לגבות מחיים ועיין בנ"י בפ"ק דב"ק גבי פרה שהזיקה טלית אין אומרים תצא זה בזה ובנ"י גבי מתני' דפרק המניח שני שונרין תמין שחבלו זה בזה משלמין במותר אמר המחבר וכו': סימן יא בענין ב"ח אי קונה משכונן כפר ידוע מחלוקת הראשונים אי ב"ח קונה משכונן בשעת הלואתו דעת התוס' דאינו קונהו וכדאמרינו בס"פ האומנין אימור דאר"י בשעת הלואתו שלא בשעת הלואתו מי אמר יע"ש ולע"ד אינה ראיה לפי מ"ש רש"י ז"ל שם וז"ל אימור דאמרינו שלא בשעת הלואתו והוא נדאי קני ליה דלגוביינא נקטיה עכ"ל ודבריו מבוארים דכי הווי מפלגינן בין משכנו שלא בשעת הלואתו למשכנו בשעת הלואתו ה"ט משום דס"ל דמשכנו שלא בשעת הלואתו לאו לגוביינא נקטיה אלא לזכרון בעלמא הוא דנקטיה ולפי מאי דקי"ל בפרק הזהב דמשכונן דנקיט אפילו בשעת הלואתו לגוביינא נקטיה תו ליכא טעמא לפלוגי בין משכנו בשעת הלואתו למשכנו שלא וכו' ומשום הכי הנה בגמרא דהיאך קאמר דר"א לית ליה לדר"י והלא מודה ר"א פל היכא דנקטי לגוביינא פגון דהנה מלנה בשטר וכן נראה מפירוש רש"י ז"ל והשתא אתי שפיר מאי דקאמר שם בשמעתין בתר הכי לימא דר"י תנאי היא אבל לרבא ל"ק מידי דאיהו סבר דבהא פליגי דמר סבר לגוביינא נקטי' והני פמשכנו שלא בשעת הלואתו דקני ליה משו' דלגוביינא נקטיה וה"ה בשעת הלואתו ומר סבר משכנו בשעת הלואתו לאו לגוביינא נקטיה אלא לזכרון דברים והכי אמרו, בפרק הזהב ולפי זה אין אנו צריכים למה שפיתבו התוס' גבי אומן ש"ש הם וכ"ת אם פן מאי קאמר בפרק האיש מקדש גבי עשה לי שיריים ואקדש אני לה דאינה מקודשת משום דאין אומן קונה בשבח פלי ותיפוק ליה משום דב"ח קונה משכונן וכבר ראיתי להראשונים ז"ל שהקשו זה ותימצו דמשכנו בשעת הלואתו או שלא בשעת הלואתו על פי ב"ד דעתיה אמשכונן קני ליה כר"י אבל אומן לאו אדעתא דמשכונן נקטיה וממילא תפיס לי' ואפי' הכי הוי ש"ש מטעם דקא מרווח ביה ומשום הכי כי אמר לו גמרתיו לא הוי אלא ש"ח משום דסתם אומן לא תפיס ליה אאגרי' עד שפירש בהדיא ועיין בהר"ן בפ"ק דקדושין גבי מנה אין פאן משכונן אין פאן ובפרק האיש מקדש בסוגיא הנז' והיכא דתפס מידי מלנה מיד לנה ג"כ קונה אותו מדר"י ואפי'

נכנס לביתו ומשפנו בלא רשות ב"ד וכדאמרין בפ"ק דמכות גבי בטלו ולא בטלו ונהרי משפון דרחמנא אמר לא תבא יע"ש בפירושו רש"י והוא הדין לענין שאינו משמט: איברא דראיתי להר"ן ז"ל בפ' השואל גבי הלואת י"ט לא ניתנה ליתבע דאי תפס מלנה מידי לא מפקינן מידו דלא ניתנה ליתבע קא אמרי' אבל אי תפס תפס ולא עוד אלא דאי אזל לנה ותפס מידו דמלנה מפקינן מיניה דהשתא לאו הלואת י"ט מפקינן מיניה אלא גזילה הוא דמפקינן ומיהו היכא דלא תפס מלנה זוזי אלא משפון ונהדר לנה ותפס ההוא משפון גופיה לא מפקינן מיניה דהא לא קנייה מלנה לגמרי וכי הדר תפס לנה לדידיה קא תפס הלכך אי מפקינן מיניה הלואת י"ט הוא דמגבינן עכ"ל וצ"ל הא פיון דב"ח קונה משפון ואפי' שלא בשעת הלואתו א"כ פי תפס ליה לנה מיד מלנה גזל הוא ביזו ולא פקע קנינו של מלנה ואפי' במשפון של ישראל הממושפן ביז עובד פוכבים פתב הנמקי יוסף ז"ל בפ"ק החולץ דאין הישראל יכול לגנוזלו הימנו ואע"פ שאין עובד פוכבים קונה משפון (ואין לומר דכה"ג אין ב"ח קונה משפון דמתוך דברי הר"ן הנז' נראה דאף בתופס המלנה שלא ברשות קנאו וכן נראה מתוך דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות מלנה דין ה' יע"ש) אף על פי שדברי הריטב"א אלו שהביא הנמקי יוסף קשים הם אצלי דהא פיון דעובד פוכבים לא קני משפון אלא לשעבוד בעלמא א"כ פי בא ישראל ולקחו שלא מדעתו של עובד פוכבים דליכא חילול ה' לא מיקרי גזל וכדמוכח בפ"ק הגוזל בתרא דאי לאו דע"ע גופו קנוי לא הנה חשיב גזילה ואע"פ שמשועבד לעובד פוכבים שקנאו ולכן הנה נראה לפרש דמ"ש הנ"י וכאלו היא מלנה שיש עליה משפון דכי שקיל למשפומי מיני' שלא פדין הנה ליה גזל לאו אמשפון דעובד פוכבים קאי אלא אמשפון אצל ישראל קאי דקנוי לו לב"ח וע"ע הנמכר לעובד פוכבים הני כמו כן דגופו קנוי לעובד פוכבים כמו משפון אצל ישראל.

העולה לנו מפ"ש דב"ח קונה משפון בין בשעת הלואתו בין היכא דבא לידו בתורת משפון שנתנו לנה מדעתו ובין היכא דתפס ליה למשפון שלא מדעת הלנה וכגון שהנה מופקד ביזו ותפס ליה מלנה אזוזי כמ"ש הטור ז"ל בא"ה סי' כ"ח בשם הרמ"ה יע"ש וכן נראה מדברי הר"ן ז"ל בפ"ק האיש מקדש גבי אין אומן קונה בשבח פלי יע"ש ואפי' היכא דנכנס מלנה לביתו של לנה ותפס מידי אף ע"פ דהוי גזלן כמ"ש הרמב"ם ז"ל בהלכות גזילה ספ"ג מ"מ קנאו מלנה למשפון (עיינן מ"ש ה"ה בפ"ג מהל' מלו' דין ד' ודבריו מגומגמים ולע"ד נראה ליישב מה שהקשה דהיאך לוקה ומשלם וכו' דאנן לא קי"ל אלא דאינו לוקה ומשלם אבל אפשר דקי"ל דלוקה ומפסיד וכ"ש לפי מה שפירש רש"י ז"ל בפ"ק השוכר את הפועלים דף צ"א ע"א דכל קים ליה בדרבה מיניה אם תפס לא מפקינן מידיה פיון דחייב לצאת ידי שמים יע"ש) ומה שכתב הר"ן ז"ל גבי הלואת י"ט דאי תפס משפון ונהדר לנה ותפס לא מפקינן ה"ט פיון דהלואת י"ט לא ניתנה ליתבע לא קנה המלנה למשפון: אמנם ראיתי להר"ן ז"ל בפ"ק שבועת הדיינין דף שי"ט גבי מה שנתלקו הראשונים ז"ל במודה מקצת הלואה ורוצה ליתן משפון באותו מקצת אי מיקרי הילך כתב ז"ל הצ"ל כי אמרינן בבע"ח דקונה משפון ה"מ בשמשפנו בשעת הלואתו וטעמא דמלתא מפני שמעותיו קונות לו משפון ואי נמי במשפנו שלא בשעת הלואתו קני ליה משום דלגובינא דב"ד נקטיה וגזרת הפתוב הוא דקני ליה כדר"י אבל בנתן לנה למלנה משפון שלא בשעת הלואתו פיון שמלנה אינה קונה במה קנאו א"ת

במשיכ' זו היא שלמד הרב ר' יוסף ז"ל מההיא דקדושין שאין המטלטלין נקנים במשיכה למשכון בעלמא עכ"ד יע"ש נמצא לפי דבריו אלו דאין המלנה קונה משכון אלא או בשעת הלואתו או שלא בשעת הלואתו פשהגביהו לו ב"ד אבל באופן אחר לא אבל הרואה יראה שדבריו אלו הם הפך מ"ש הוא עצמו בפ"ק דקדושין גבי מנה אין פאן משכון אין פאן והעולה מדבריו שם דכל היכא דאמר ליה קני משכון בשעבוד מנה קניא ליה משכון לההוא שעבודא והוי ככסף לקנות בו יע"ש: הלכות ערב סימן א בעיקר שעבוד הערב שמשמעבד למלנה משמע לכאורה דהוי טעמא משום דבההיא הנאה דקא מהימן ליה והוציא ממון על פיו הוא שמשמעבד בדברים לחוד: איברא דמדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ק י"א מה' מכיר' שפתב דיכול אדם לחייב עצמו בדברים אף על פי ששניהם מודים שלא היה אצלו פלוס שהרי חייב עצמו כמו שישמעבד הערב עכ"ד נראה דמה שאמרו גבי ערב דמשמעבד בההיא הנאה דקא מהימן ליה היינו להוציא מידי אסמכתא דכל ערבות הוי אסמכתא והנה ס"ד לומר דלא גמר נפשיה לשעבודי' דסבר היה שיפרענו הלנה ולהכי איצטריך לומר דבההיא הנאה דקא מהימן ליה גמר ושעבד נפשיה וקצת משמע פן מדאמרו שם בפ"ק גט פשוט ולמ"ד אסמכתא לא קניא ערב אמאי קא משמעבד ומשני בההיא הנאה וכו' גמר ושעבד נפשיה משמע דלא איצטריך להאי טעמא אלא לאפוקי מדין אסמכתא ולפי זה הא דאמרינו בפ"ק השוכר גבי מתנה ש"ח להיות פשוטאל במאי בדברים ומשני בההיא הנאה דקא נפיק עליה קלא דאיניש מהימנא הוא גמר ומשעבד נפשיה וכו' דמשמע דבדברים לחוד אינו יכול להתחייב היינו נמי משום דחייב שמירה הוי אסמכתא ולא גמר לשעבד נפשיה ולזה קאמר דבההיא הנאה גמר ומשעבד נפשיה ואתי שפיר לפ"ז לישנ' דגמרא דלכאורה היה נראה דהנה סגי באמרו בההיא הנאה משעבד נפשיה אבל כדי לאפוקי מדין אסמכתא נקיט האי לישנא דגמר נפשיה והשתא יתפרשו דברי הרמב"ם במ"ש שהרי חייב עצמו כמו שישמעבד הערב דאע"ג דגבי ערב אמרינו משום דבההיא הנאה גמר ומשעבד נפשיה לאו למימרא דההיא הנאה עביד קנין אלא ה"ק פינון דאית ליה הנאה גמר ומשעבד נפשיה וכ"ת א"כ בקבלנות דליכא משום אסמכתא אמאי צריך קנין פשהוא לאחר מתן מעות י"ל דלשון קבלנות לא הוי לשון חייב אבל אי אמר בלשון חייב הניחהו לו נאני חייב לה בפני עדים אפי' לאחר מתן מעות ה"ז משמעבד: אבל צריך להבין הא דאמרי' בפ"ק דקדושין דאי אמרה איהי תן מנה לפ' ואקדש אני לה מקודשת מדין ערב לאו אף על גב דלא קא מטיא הנאה לידיה משמעבד האי איתתא נמי אף ע"ג דלא מטיא הנאה לידה מקודשא נפשה והשתא איכא למידק דהיכי יליף קדושין מערבות דערבות שאני שאינו אלא שמתחייב עצמו ויכול אדם לחייבי נפשיה במה שאינו חייב כל שגמר נפשיה להשתעבד אבל גבי קדושין שאין האשה מתקדשת אלא בכסף ולא בדברים לא יהא מקודש' בהכי וע"כ צ"ל דעיקר חייב' דערבות הוי משום דההיא הנאה דקא מהימן ליה חשיב ממוןא שנהנה בשנה פרוטה כמ"ש הריטב"א ז"ל יע"ש איכא למימר דלא מייתי התם מערבות אלא למילף דאותה הנאה שהוציא ממון על פיו חשיבא ממוןא ומה"ט משמעבד הערב ואע"ג דהוי אסמכתא העולה מדברינו דנראה דהאי מלתא דאמרינו דטעמא דערב הוא משום דבההיא הנאה שהוציא ממון על פיו איכא מאן דס"ל דלא איצטריך אלא לאפוקי מדין אסמכתא ואיכא מאן דס"ל דאיצטריך ג"כ דאם לא פן הוי דברים לחוד וכן נראה מדברי הר"ן בר"פ

הנושא על ס"ד יע"ש הצד השונה דבערב כל דלא חסריה ממונא לא משמעבד: אמנם ראייתי לר' ירוחם ז"ל הביא דבריו הב"י בס"י קכ"ט ז"ל מי שנעשה ערב למי שמחייב עצמו בקנין לתת מתנה לחברו אע"ג דלאו מידי חסריה פיון דלא עביד מצנה משמעבד ואפי' לא קנו מידו עכ"ל ונראה דיליף לה מדברי התוס' בפ"ק הגי' דף ו' גבי ערב דכתובה לא משמעבד משום דמצנה עבד ולא מידי חסריה שפתבו התוס' אבל היכא דליכא משום מצנה כגון אחר הנשואין הרי זה מתחייב ואע"פ דלא מידי חסרי' עכ"ל ולכאורה נראה דמיירי בלא קנין אבל הוא תמוה דהא קי"ל דערבות לא משמעבד אלא משום דבהיא הנאה דקא מהימן ליה שהוציא ממון על פיו וע"כ צ"ל דהתוס' אית להו פסברת הרמב"ם בפ"ק כ"ה מהלכות מלנה דערב דכתובה פיון דמצנה עביד אפי' קנו מידו לא משמעבד יע"ש ולמד פן מדאיצטריה תלמודא לומר דמצנה קא עביד ולא סגי להו בטעמא דלאו מידי חסריה לחוד ונסתלק מה שהקשה ה"ה דמ"ש מערב לאחר מתן מעות דאם קנו מידו משמעבד יע"ש ועל פי זה פתבו התוספת דלאחר הנשואין דלא שייך לומר מצנה קעביד משמעבד בקנין: וראיתי מי שרצה לומר דהיינו טעמא דרבי' ירוחם שכל שנעשה ערב במה שמחייב לו חברו השתא חשיב כשעת מתן מעות וכאלו חסריה דאי לאו דעבד ליה נייח נפשיה לא הוה יחייב ליה חבריה ולע"ד נראה שאינו מחנור דנהי דאמרינו אי לאו דעבד ליה נייח נפשיה לא הוה יחייב ליה מכל מקום הערב לא משמעבד אלא היכא דהוציא חברו ממון על פיו ועל אמונתו הלנהו וגדולה מזו פתבו המפרשים בפ"ק דקדושין דאם א"ל זרוק מנה לים ואתחייב אני לה דלא מתחייב ואע"פ שהוציא ממון על פיו שאין הערב משמעבד אלא בזכות שמגיע לנה על פי ערבותו איברא דאיכא לאקשוני ע"ז ממה שכתבו התוספת והרא"ש ז"ל בפ"ק השואל דכל השומרים מתחייבים בשמירה אפי' קודם שמשך והיינו טעמא משום דעל פי דיבורו של זה סילקו הבבלים שמירתן מעליהם ולכאורה נראה דמדין ערבות הוא דקא מתחייבי שעל פיו של זה הניחו ממונם בר"ה שהוא מקום האבוד וזה הוא פסברת הר"ן שהביא הרב בעל נ"י שם דזרוק מנה לים ואתחייב אני לה משמעבד מדין ערב ואין לומר דטעמו של הרא"ש גבי שומרים דמתחייב הוי משום דינא דגרמי שע"פ דיבורו סמך המפקיד והפסיד דהאי טעמא לא סגי לשואל לחייבו באונסין שאין ההפסד בא לו בגרמת הנפקד, ולדעת ר"י ז"ל שחלק בין שואל לשאר השומרים אתי שפיר אבל לדעת הרא"ש ז"ל דס"ל דאפילו שואל מתחייב בלא שום משיכה קשה דאיהו גופיה פתב בפ"ק דקדושין דאין הערב מתחייב אלא בזכות שמגיע לאחרים על פי ערבותו ואגב אורחין ראייתי להב"י בס"י ר"ז שהביא תשובת הרא"ש ז"ל בראובן שהיה לו פרה והיה ירא לשחטתה פן ימצא טריפה וא"ל שמעון שחוט אותה ואם ימצא טריפה אני אתן לה בעד בשורה כף וכך דכתב הרא"ש דפטור שמעון מלשלם דהוי אסמכתא ועוד דבמאי נתחייב זה לשלם והקשה הב"י דאמאי לא מתחייב מדין ערב שהרי על פי דיבורו שא"ל לשלם שחטתה יע"ש ולפי מ"ש לק"מ דהרא"ש ז"ל ס"ל שאין ערב מתחייב אם לא שיגיע הנאה לאחרים על פי דיבורו דחשיב כאלו הגיע אותה הנאה ליד הערב: (א"ה נמצא עולה לפי דברינו דלשיטת הרמב"ם ז"ל דערב דכתובה לא משמעבד אפילו קנו מידו ולהכי איצטריה תלמודא לומר דמצנה עביד ולא מידי חסריה א"כ בנדון רבינו ירוחם ז"ל אין ללמוד דמשמעבד אלא בקנו מידו וקא אמנם לפי שיטתו של הראב"ד ז"ל דסוגיין דפ"ק

הַגִּיזְקִין אֵינִירִי כְּשֵׁלָא קְנוּ מִיְדוּ כַּמְבֹאָר פִּי"ז מֵהִלְכוֹת אִישׁוֹת וּבְפָרְק כ"ה מֵהִלְכוֹת מְלָנָה יַע"ש אֶפְשָׁר לְלַמּוֹד דְּבִנְדוֹן ר' יְרוֹחֵם ז"ל לְדִלְכָא לְמִימַר מְצֻנָה קָא עֲבִיד מִשְׁתַּעְבַּד אֶפְילוּ לֹא קְנוּ מִיְדוּ וְכֵן נִרְאָה מְדַבְרֵי הָרַב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת בְּדָף קמ"ח דְּנִדּוֹן ר"י תְּלוּי בְּזָה שְׁאַחַר שְׁכַתְּבֵי מִי שֶׁהוּא עָרַב לְכַתְּנָפָה אַע"פ שֶׁקְּנוּ מִיְדוּ אֵינּוּ חַיִּיב וְכו' פְּתַב בְּסוּף דְּבָרָיו ז"ל אֲבָל קָנָה בְּקִנְיָן גָּמוּר לְהִיּוֹת עָרַב בְּמִתְנָה שְׁאַדָּם עוֹשֶׂה לְחַבְרוּ בְּמִמוֹן אַע"ג דְּלֹא מִיְדֵי חֲסָרְיָה פִּינּוּ דְּלֹא מְצֻנָה קָא עֲבִיד מִשְׁתַּעְבַּד וְתוּ דְּאַנָּא אֲמִינָא דְּחֲסָרְיָה דָּאִי לֹא דְּעֲבִיד לִיָּה נִיְיַח נְפִשְׁיָה לֹא הָוָה יְהִיב לִיָּה וַיֵּשׁ מִן הַמּוֹרִים שֶׁהוּרִי דְּבִקְנִין נִשְׁתַּעְבַּד עָרַב דְּכַתְּנָפָה וְלֹא מְסַתְּפֵר פְּנִיָּהּ וְכֵן סְבַרְתָּ הָרֵאשׁוֹנִים ז"ל עכ"ל כֵּן נִרְאָה לְהַבִּין מִמ"ש דִּין עָרַב בְּמִתְנָה וְכו' בֵּין שְׁתֵּי הַסְּבָרוֹת וּמ"ש וְתוּ דְּאַנָּא אֲמִינָא דְּחֲסָרְיָה וְכו' הוּא מְפָנִי דַס"ל דְּכָל הֵיכָא דְּלֹא חֲסָרְיָה אַף דְּלֹא מְצֻנָה קְעֲבִיד אֶפְשָׁר דְּלֹא מִשְׁתַּעְבַּד אֶפְילוּ בְּקִנְיָן וְא"ת מ"ש מְעָרַב לֹאחַר מִתְּנָן מְעוֹת דְּמִשְׁתַּעְבַּד בְּקִנְיָן כְּבָר תִּירֵץ זֶה ה"ה בְּפָרְק כ"ה מֵהִלְכוֹת מְלָנָה יַע"ש וְא"ת א"ה אֲמֵאִי צְרִיךְ קִנְיָן פִּינּוּ דְּלֹא מְצֻנָה עֲבִיד וְחֲסָרְיָה לִק"מ דַס"ל דְּהוּי כְּעָרַב שְׁלֹא בְּשַׁעַת מִתְּנָן מְעוֹת א"נ דְּמֵהֵאִי טַעְמָא דְּעֲבִיד לִיָּה נִיְיַח נְפִשְׁיָה לֹא חַשִּׁיב חֲסָרוֹן גָּמוּר אִי מְשׁוּם שְׁלֹא הוֹצִיא מְמוֹן וְאִי מְשׁוּם שְׁלֹא יֵצֵא הַנּוֹתָן מִיְדֵי חַיִּיב הַמִּתְנָה וְכֵן רְאִיתִי לְאֲדוֹנֵי אַבֵּי הָרַב זֶלֶה"ה שְׁרִיִשָּׁם עַל דְּבָרֵי הָרַב ב' הַתְּרוּמוֹת הַנּוֹ' וְנ"ל וְאִין לְהַקְשׁוֹת מִמ"ש הָרַב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת לְעִיל דָּף קכ"ה תְּשׁוּבָה לְקַמְאֵי בְּרֵאוּבֵן שֶׁהִקְנָה מְנָה בְּמִתְנָה לְחַבְרוּ בְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן וְאוֹתוֹ הַנְּכַס ע"ז נָתַן לְזָה עָרַב אַף עַל גַּב דְּלֹא הוּי עָרַב בְּקִנְיָן מִשְׁתַּעְבַּד וְכו' דְּהֵתֵם שְׁאֵנִי שַׁע"י עָרְבוּתוֹ שְׁלֹא זֶה קַבִּיל זֶה מִתְנָה מִחַבְרוּ וְיֵצֵא הַנּוֹתָן מִחַיִּיבוֹ שֶׁהִיָּה חַיִּיב לְתַת לְזָה מִתְנָה מְשׁוּם דְּעֲבִיד לִיָּה נִיְיַח נְפִשׁ וְזֶה הַטַּעַם לֹא שְׁיִיךְ כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה עָרַב בְּמִתְנָה שְׁאַדָּם עוֹשֶׂה לְחַבְרוּ דְּעִדִּין לֹא יֵצֵא הַנּוֹתָן מִחַיִּיב הַמִּתְנָה שְׁרוּצָה לְתַת עכ"ל.

הַעוֹל' מֵהֵאֲמוֹר דְּבִנְדוֹן ר"י אִם לֹא קְנוּ מִיְדוּ לֹא מִשְׁתַּעְבַּד כַּמְבֹאָר בְּדַבְרֵי הָרַב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת ז"ל וְשֶׁכָּל הָרֵאשׁוֹנִים פִּירְשׁוּ סוּגְיָן דְּפָרְק הַגִּיזְקִין דְּאֵינִירִי אֶפְילוּ בְּקִנְיָן מִיְדוּ וְאִף הָרֵאב"ד בְּהַשְׁגוֹת וְאוֹתָם הַמּוֹרִים שֶׁהִבִּיא הָרַב בַּעַז"ת דַס"ל דְּסוּגְיָן אֵינִירִי בְּשֵׁלָא קְנוּ מִיְדוּ מ"מ אֶפְשָׁר דַס"ל דְּבַחְדָּא מִיְנִיָּהּ דְּמְצֻנָה קְעֲבִיד אוּ דְּלֹא חֲסָרְיָה לֹא מִשְׁתַּעְבַּד אֲלֵא אִם כֵּן קְנוּ מִיְדוּ וְכֵן נִרְאָה מְדַבְרֵי הָרֵשֶׁב"א ז"ל הִבִּיא דְּבָרָיו ה"ה בַּפְּכ"ה מֵהִלְכוֹת מְלָנָה בְּדִין ו' גַּבֵּי קַבְלָן שְׁל כַתְּנָפָה יַע"ש וְכ"כ הַשְׁ"ף וְבַסִּי"ק ט"ס י"ג וְכֵן נִרְאָה דַס"ל לֹא א"ה הָרַב ז"ל): סִימָן ב רְאוּבֵן שֶׁא"ל לְשִׁמְעוֹן דְּבָר לְשִׁלְטוֹן בְּשָׁבִיל לְוִי וְאֵנִי קַבְלָן כ"כ חָל הַשְׁעָבוּד פִּינּוּ דְּשִׁמְעוֹן לֹא נִחְסַר שְׁהָרִי הִיָּה בְּטַל מְמַלְאֵכ' לְכַאוּר' הִיָּה נִרְאָה דְּלֹא מִשְׁתַּעְבַּד כְּדִאֲמַרִי בְּעָרַב דְּכַתְּנָפ' דְּלֹא מִשְׁתַּעְבַּד אֶפְילוּ בְּקִנְיָן וְכַתְּבֵי ה"ה הַטַּעַם מְשׁוּם דְּעָרְבוּת הוּי אֲסַמְכְּתָא אֲלֵא דְּמְשׁוּם דָּאִית לִיָּה הַנָּאָה דְּקָא מְהִימָן לִיָּה גָּמַר וְשַׁעְבַּד נְפִשְׁיָה וּמְשׁוּם הָכִי בְּכַתְּיָבָה דְּלֹא מִיְדֵי חֲסָרְיָה וְלִיכָּא חֲסָרוֹן פִּיס לֹא גָּמַר וְשַׁעְבַּד נְפִשְׁיָה אֲבָל כַּד דִּיִּקְיָן בָּהּ נִרְאָה שְׁלֹא נִאֲמָרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ דְּכָל הֵיכָא דְּלִיכָּא חֲסָרוֹן פִּיס לֹא מִשְׁתַּעְבַּד אֲלֵא בְּעָרַב בְּלִבְד מְשׁוּם דְּעָרְבוּת הוּי אֲסַמְכְּתָא אֲבָל בְּקַבְלָנוֹת דְּלִיכָּא אֲסַמְכְּתָא הָרִי זֶה מִתְחַיִּיב אֶפְילוּ בְּלֵא קִנְיָן בְּהֵיא הַנָּאָה דְּמִטְיָא לְחַבְרוּ עַל פִּיו וּמְשׁוּם הָכִי בְּקַבְלָן דְּכַתְּנָפ' פְּתַב הָרַמְב"ם דְּמִשְׁתַּעְבַּד אֶפְילוּ בְּלֵא קִנְיָן שְׁהָרִי מְטִיָּא הַנָּאָה לְחַבְרוּ עַל פִּיו שֶׁל זֶה שְׁנִתְרַצִּית לִיְנִשְׂא לֹו וְשַׁפְחָה מִסַּר' לֹו לְשִׁמְשׁוּ כְּדִאֲמַרִי בְּפָרְק אִין בֵּין הַמְּוֹדָר וּבְפָרְק חֲרָשׁ נָמִי אֲמַרִי מֵאֵן חַפִּים כָּרַב מְלִפְיָיו אֵלּוּ בְּעֵי שַׁפְחָה לְשִׁמְשׁוּ מִי לֹא זָבְנִינּוּ לִיָּה וְכ"כ הַטוֹר בַּא"ה דְּקַבְלָן

דכתוב' משתעבד אפי' בלא קנין כל שאמ"ל הנשאי לזה ואני קבלן דחשיב כשעת מתן מעות ובנ"ד אלו לא היה אלא ערף בלבד הי' נראה פיון דשמעון לא נחסר מידי לא נשתעבד ראובן לפי דעת הרמב"ם ו"ל אבל לפי דעת הרמב"ד והטור אפילו בערבות נשתעבד פיון דליכא הקא לומר מצנה עבד ועיין בתשו' ספר תולדות אדם סי' כ"ה שכתב שאם השאיל ראובן פלי לשמעון בתנאי שאם לא יחזירהו לזמן פ' שימתן לו בעד הפלי כ"כ דמים ויצא לו ערב ע"ז שאין הערב משתעבד ע"ז אם לא שקנו מידו משום דהוי אסמכתא וכשם שאין השואל משתעבד ע"ז משום דהוי אסמכתא דלא מפסיד המשאיל מידי שהרי מחזיר לו הפלי כמו כן הערב לא נשתעבד ע"כ משמע דס"ל דאין משתעבד אלא במאי שנחסר המלנה שפנגדו על פיו אבל במה שאינו נחסר לא משתעבד ואע"פ שעל פי ערבותו השאיל לו הפלי לשמעון פללא דמלתא דערבות דהוי אסמכתא לא מתחייב אם לא שחיסרו ממון וקבלנות דלא הוי אסמכתא כל שמגיע הנאה לאחרים ה"ז מתחייב ולפי זה אם הרויח לו הזמן המלנה בשביל שיצא זה קבלן נראה דמשתעבד הערב אפילו בלא קנין ועיין בהרמב"ם ו"ל בפרק ה' מהלכות אישות דין ט"ו ומ"ש ה"ה שם דנראה דבמחלוקת שנוי ואם הוא קבלן לאחר מתן מעות אם שיעבד נפשיה בשטר שכתב ואני חייב לה הרי זה חייב ובערב לא מהני אפילו חייב עצמו בשטר כל שהוא לאחר מתן מעות משום דהוי אסמכתא ורקנין דמהני היינו משום דחשיב כאלו הגיע ממון לידו דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ולפי זה נראה דאף ע"פ שערב שנתן משכונן לו חל ערבותו פיון שלא האמינו עד שנתן משכונן כמ"ש הב"י בס"י ר"ז ה"ד בערבות אבל בקבלנות מהני איברא דעדין איכא למימר דלשון קבלנות לא הוי לשון חייב וכן נראה מדלא מתחייב הקבלן לאחר מתן מעות בלא קנין ואע"ג דליכא ביה אסמכתא: סימן ב'מי שנשתעבד וחייב עצמו לפירוע לכל מי שילנה לשמעון עד סוף מה אי חל השעבוד מי נימא פיון שלא שעבד עצמו לאיש ידוע לא חל השעבוד וכ"כ מהרשד"ם בסימן ל"ח שפל שלא אמר בלשון צווי ולא ייחד אדם לא משתעבד והביא ראיה לזה מר"פ המדיר דמותר אדם לומר כל הן אינו מפסיד דכיון דלא אמר בלשון צווי ולא ייחד שום אדם לא משתעבד הבעל לנותן ולהכי שרי אבל הרב מהר"א ששון ו"ל בס"י קכ"ב חולק ע"ז וכתב דהיא דפרק המדיר שאני משום דלא קאמר כל הן אני מתחייב דאי הנה אמר הכי הנה מתחייב בי' מדין ערבות אבל לא קאמר אלא כל הן אינו מפסיד שאינו לשון שעבוד ולכאורה נראה לחלק בהכי אבל עדיין צריך להבין דהא חזינו דבאומר בלשון צווי שאמר יזון ולא יפסיד מוכח שם דמשתעבד משמע דלישנא דלא יפסיד הוי לשון חיובא ופורע ואפי' הכי פשלא אמר בלשון צווי לא משתעבד משמע דהפל תלוי בשאמר לשון צווי הוא דמשתעבד אבל כל היכא דלא אמר בלשון צווי לא משתעבד וכבר ראיתי שהרב הרגיש בזה וכתב דשאני התם דטעמא דעושה שליח הוא כו' פלומר דלעולם לישנא דאינו מפסיד לא משמע חיובא ומיהו כל שאמר בלשון צווי ה"ז מתחייב לנותן משום דשליחותי' קעביד ואפי' לא אמר אלא תנו לפ' לבד שליחותי' קא עביד דתנו ע"מ לשלם הוא דקאמר וכ"כ לה הריטב"א בחידושו' בפ' המדיר ו"ל ושמעינן מהקא דהאומר יזון לפ' ע"מ לשלם הוא אף ע"פ שלא פי' וכו' אבל באומר כל הן דמשום שליחות ליכא ומשום חיובא נמי ליכא שהרי לא קאמר אני מתחייבאו אני נותן אלא שאמר אינו מפסיד ולישנא דאינו מפסיד אינו משמע שמתחייב ולהכי שרי כף

הינה נראתה לכאורה בשיטת ההלכה ובהכתי אתי שפיר דלא אוקמה למתני' באומר כל הון אני נותן לו משמע דבכה"ג ה"ז מתחייב משום ערב ולפי דרכנו נראתה דטעמא דבאומר כל.

הון אינו מפסיד דלא מתחייב היינו טעמא משום דלא הוי לשון צווי ומשום שליחות ליכא ומשום חיובא ליכא דלישנא דאינו מפסיד לא הוי לשון חיובא נראה דהוא הדין באומר לחברו אם תזון לא תפסיד דה"ז לא מתחייב לפונדעו וכן נראה מדברי התוס' בשמעתין שפתיבו בשם רשב"ם ז"ל דאסור לומר למנדר אם תזון לא תפסיד משום דמיתווי כפלוהו משמע דמדינא שרי משום דכה"ג לא מתחייב זה לפונדעו.

אבל מדברי הריטב"א ז"ל שכתב דבאומר אם תזון לא תפסיד שליחותיה דבעל קא עביד וסחייב לפונדע לו נראה דבאומר כל הון אינו מפסיד דשרי ה"ט משום דאמר דרף פלל ולא ייחד שום אדם וכ"כ הרב בעל התרומות בשער ס"ה נראה פסקת מהרשד"ם ז"ל דכל שלא ייחד שום אדם ה"ז לא משתעבד משום ערב ואפ"י אמר בל' חיוב שאמר כל הנותן לפ' אני נותן לו וכ"נ מדברי ה"ר"ן פ"ק דקדושין גבי ההיא דאומר אדם לבתו צאי וקבלי קדושיך כתב ה"ר"ן שפי' הרמב"ד דטעם משום דהוי כאלו אמר כל מי שייתן לך מנה מעלה אני עליו כאלו נתנו לי דמקודשת מדין ערב וה"ר"ן ז"ל דחה זה הפי' וכ' דמשום ערבות לא שייך הכא שפ"ל שאינו מתנה עם אדם ידוע לא גמר ומשעבד נפשיה וכ"כ התוס' שם והרא"ש ג"כ דמשום ערב ליכא פיון שאינו מדבר עם המקדש אלא עם הבת ונראה שר"ל כמ"ש ה"ר"ן שפ"ל שאינו מדבר עם אדם ידוע לא גמר ומשעבד נפשיה ולפי זה נראה דהאומר לחברו או לבנו צא וקח מן השוק ואני אשלם לא משתעבד פיון שלא דיבר עם אדם ידוע וההיא דכל השומע קולי יזון דמשמע דמשתעבד היינו משום דאמר בלשון צווי ונעשאו שליח אבל כל שלא אמר בלשון שליחות ה"ז לא גמר להשתעבד כל שאינו מדבר עם אדם ידוע וכ"ז לדעת הריטב"א והתוס' וה"ר"ן אבל לדעת הרמב"ד שם בפ"ק דקדושין נראה דאפ"י בשאינו מדבר עם אדם ידוע ה"ז משתעבד מדין ערב וכן הוא דעת הרשב"א והרמב"ן ז"ל שם שכתב בדרף ט' ז"ל וכן אם אמר כל הנותן כסף לבתי קטנה מקודשת בההיא הנאה שהוציא זה כספו לאיבוד על פיו עכ"ל ול"ד לאומר כל הון אינו מפסיד דהתם לא אמר ואני אשלם: ולכאורה הינה נראתה להביא ראיה לזה דאפ"י כשאינו מדבר עם המלוה הרי זה משתעבד מדין ערב מדאמרין בר"פ בתרא דע"ז דבי רבי ינאי הווי ינאי פירות מעניים בשביעית ופרעי להו בשמיני אתו ואמרו להו לר"י וא"ל יאות הן עבדין ומותיב ליה מהברייתא דקתני דאם א"ל לפועליו צאו ואכלו ואני פורע ה"ז חושש משום שביעית ומשום י"ג אלמא פי קא פרע דמי איסורא קא פרע ומשני התם בחנוני המקיפו ופריה וכי חנוני שאינו מקיפו לא משתעבד והאמר רבא תן מנה לפ' ויקנה נכסי לך קנה מדין ערב פלומר והכא נמי בדר' ינאי אף ע"פ דהוי בחנוני שאינו מקיפו הרי הוא נשתעבד מדין ערב.

אלמא דאף על פי דר' ינאי לא דיבר עם העניים אלא שאמר לבני ביתו צאו ואכלו ואני פורע נשתעבד משום ערב והטור בא"ח כתב דאסור לומר לעבדו צא ואכול ואני פורע אלמא דאע"פ שלא ייחד לחנוני משתעבד יע"ש.

אָבֵל יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהֵתָם ר' ינאי גָּמַר לְהַשְׁתַּעֲבֵד עֲצָמוֹ בְּמָה שֶׁהָיוּ לְוֹקָחִים בְּנֵי בֵּיתוֹ פִּינּוֹן דְּהָיוּ סְמוּכִים עָלָיו לְפָרְנָסָם וּלְכַף חָל הַשְׁעָבֹד וְאָף עַל פִּי שְׂלֵא הֵיָה מְדַבֵּר עִם הַמְּלִנָּה וְהָא דְּהָאוּמָר כֹּל הָזֵן לֹא מִשְׁתַּעֲבֵד וְאָפִי גַבֵּי מְזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ שֶׁמֻּטֵּל עָלָיו לְפָרְנָסָה הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּקָאֵמַר אֵינוֹ מִפְּסִיד דְּלִשׁוֹן זֶה לֹא מִשְׁמַע עֲרֵבוֹת אָבֵל אִי אָמַר אָנִי עָרֵב אוֹ אָנִי אֲתָן לוֹ הָרִי זֶה מִשְׁתַּעֲבֵד: וְרֵאִיתִי לְהֵרֵב מְהֵרָא"ש שֶׁהֵבִיא הוּא ג"כ רֵאִיָּה לְזֶה מְאוּתָה שֶׁכְּתֹב הַנ"י בַּפ' גֹּט פְּשׁוּט דְּשִׁטְר שֶׁכְּתוּב בּוֹ שֶׁמִּשְׁתַּעֲבֵד בּוֹ לְכָל הַמוֹצִיאֵו דְּכִשְׁר וְאִי מִשּׁוּם שְׂלֵא נִתְבָּרַר כְּשֶׁכְּתוּבוֹ לְמִי נִתְחַיֵּיב וְקִי"ל דְּאִין בְּרִיָּה שְׂאֵנִי הֵכָא דְּכִינּוֹן דְּהוּא רֵאִוִי לְהִתְחַיֵּיב בּוֹ לְכָל אָדָם אִין פֶּאן דִּין בְּרִיָּה עַכ"ל אֶלְמָא שֶׁאֵע"פ שְׂלֵא שֶׁעֲבֵד עֲצָמוֹ לְאִישׁ יָדוּעַ חָל הַחַיִּיב אֵלּוֹ דְּבָרִיו ו"ל.

וְלִכְאוּרָה אִיפָּא לְמִיִּשְׁדֵּי בְּהוּ נִרְגָּא וּמִמְקוֹם שֶׁבָּא שְׁהָרִי פְּתַב הַנ"י דְּהֵכָא לֹא שְׁיָיָה לְדִין בְּרִיָּה מִשּׁוּם שֶׁהוּא רֵאִוִי לְהִתְחַיֵּיב בּוֹ לְכָל אָדָם כְּלוּמַר שֶׁאֶפְשָׁר שְׁיָיָה מִשְׁוֹעֲבֵד לְכָל הָעוֹלָם זֶה אַחַר זֶה ע"ד שֶׁכְּתֹב הַר"ן בַּפ"ק דְּגִיטִין גַּבֵּי מִשְׁתַּעֲבֵדנָא לָּהּ וּלְכָל מָאן דְּאֲתִי מִחֻמְתָּהּ מִשֶׁא"כ בַּנ"ד דְּלֹא אֶפְשָׁר לֹמַר הֵכִי דְּאִי מִשְׁתַּעֲבֵד לְהָאִי לֹא מִשְׁתַּעֲבֵד לְהָאִי ה"ז דּוּמָה לְהֵיָה דְּכָל הַיּוֹצֵאָה מִפְּתַח בֵּיתִי דְּאִינָה מְגוֹרֶשֶׁת מִשּׁוּם דְּאִין בְּרִיָּה שֶׁא"א לְהִתְגַּרֵּשׁ בּוֹ אֶלָּא אַחַת מֵהֶם בְּדוּקָא וְה"נ בְּאוּמָר כֹּל מִי שְׁיָתָן מְנָה לְרֵאֵיבּוֹ אָנִי עָרֵב לוֹ א"א לְהַשְׁתַּעֲבֵד בּוֹ לְכָל הָעוֹלָם אֶלָּא לְאַחַד מֵהֶם דּוּקָא וְאִין בְּרִיָּה: אִיבְרָא דִּירְאָה דַּבְנ"ד לֹא שְׁיָיָה לְדִינֵי בְּרִיָּה וְל"ד לְהֵיָה דְּשִׁטְר שֶׁכְּתוּב בּוֹ מִשְׁתַּעֲבֵדנָא לָּהּ וּלְכָל מָאן דְּאֲתִי מִחֻמְתָּיָהּ דְּאִי לֹא טַעֲמָא מִשּׁוּם שֶׁרֵאִוִי לְהִתְחַיֵּיב בּוֹ לְכָל הָעוֹלָם לֹא הָוּה מוֹעִיל מִשּׁוּם דְּאִין בְּרִיָּה דְּהֵתָם ע"י מְסִירַת הַשִּׁטְר הוּא מִתְחַיֵּיב וְאֵינוֹ מְבוֹרָר בּוֹ לְמִי מִתְחַיֵּיב אָבֵל בַּנ"ד שֶׁמִּתְחַיֵּיב ע"י מָה שֶׁהוֹצִיא מְמוֹנוֹ עַל פִּיו וּבְשַׁעָה שֶׁהוֹצִיא מְמוֹן עַל פִּיו כְּבָר הוּא מְבוֹרָר מִי הוּא שְׂזָכָה בְּשַׁעֲבֹד וְכִינְצָא לְזֶה פְּתַב הֵרֵב מְהֵרִימ"ט בַּח"א וְהֵבִיא רֵאִיָּה לְזֶה מְהֵיָה דְּהַמְבָּשְׂרֵנִי מָה תִּלְד אִשְׁתִּי אִם זָכַר יִטוּל מְנָה.

דְּאֶלְמָא זָכָה הַמְבָּשְׂר בְּמְנָה וְאֵע"פ שֶׁבְּשַׁעָה שְׁנָדַר. זֶה לִיָּתָן לֹא הֵיָה מְבוֹרָר מִי הוּא שְׁיָיָה זָכָה מִשּׁוּם דְּבְּשַׁעָה שְׁעָשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ כְּבָר הוּא מְבוֹרָר וּבְאוּתָהּ שְׁעָה זָכָה בְּמְנָה מִשּׁוּם שְׂכַר אִמִּירַתוֹ אִפִּי בְּלֹא קִנְיָן וְכַדְבָּרִיו מְצִאתִי בְּהַגָּה' מִיָּיִמוֹן לְסַפֵּר שֶׁכְּתוּבוֹ הֵכִי מִשְׁם הַתּוֹס'.

(אִיבְרָא בַּמ"ש בְּהֵיָה דְּהַמְבָּשְׂרֵנִי דְּשְׁלִיחוֹתֵיהָ קָא עֲבִיד קְשָׁה דְּהָא לִית פֶּאן לִשׁוֹן שְׁלִיחוֹת). אָבֵל רֵאִיתִי לְהֵרֵב מְהֵרִי"ט בַּח"מ ס' כ"ג שֶׁאַחַר שֶׁכְּתֹב כ"ז הֵבִיא תְּשׁוּ' הֵרֵב מְהֵרֵשְׁד"ם עַל מִי שֶׁנִּתְחַיֵּיב בְּשִׁטְר לְמִי שְׁיָתָן לַפ' סְחוּרָה עַד סָף מָה דְּהַשִּׁטְר כְּשֶׁר וְהוּא חוֹלֵק עָלָיו דְּקִי"ל דְּאִין בְּרִיָּה יַע"ש נִרְאָה שֶׁמִּחְלֵק בֵּין הָף דְּעֲרֵבוֹת לְהֵיָה דְּהַמְבָּשְׂרֵנִי דְּהֵתָם שְׁכִירוֹת הוּא וּבְשַׁעָה שְׁעָשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ זָכָה בְּשִׁכְרוֹ אָבֵל בְּעֲרֵבוֹת דְּאִין זֶה שְׁקִיל מִיָּדִי וְאִין הָעָרֵב מִתְחַיֵּיב אֶלָּא מִשּׁוּם דְּעַל אֲמוּנָתוֹ הִלְוֵהוּ פִּינּוֹן דְּלֹא מִתְחַיֵּיב בְּאוּתָהּ שְׁעָה שְׁנָדַר שְׁעִדִין אֵינוֹ מְבוֹרָר לֹא מִתְחַיֵּיב נְמִי בְּתַר הֵכִי בְּשַׁעָה שְׁנָתָן הַמְנָה לְשַׁמְעוֹן פִּינּוֹן דְּלֹא מְטִי לִיָּה לְעַרְףֵהּ שׁוּם הַנְּאָה.

אָבֵל מְדַבְּרֵי הַר"ן שֶׁהֵבִאתִי מִפ"ק דְּקִיְדוּשִׁין נִרְאָה דְּהָא דְּלֹא מִשְׁתַּעֲבֵד הָעָרֵב כֹּל שְׂלֵא יַחְדוֹ לְמַלְנָה לֹא מִשּׁוּם דִּין בְּרִיָּה הֵנִי אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלֹא גָּמַר זֶה לְשַׁעֲבֵד אֲנַפְשֵׁיהָ כֹּל שְׂאֵינוֹ מִתְנָה עִם אָדָם יָדוּעַ וּלְפִי מַש"ל נִרְאָה דַּע"כ לֹא אֲמָרָה הַר"ן אֶלָּא בְּאוּמָר כֹּל מִי שְׁיָתָן לַפ' אָנִי עָרֵב לוֹ אִזְ הוּא דְּלֹא גָּמַר לְהַשְׁתַּעֲבֵד כֹּל שְׂלֵא יַחְדוֹ פִּינּוֹן דְּלֹא אָמַר בַּל' צִוּוּי

תנו אָבֵל אִם אָמַר בְּלִשׁוֹן צִוּוּי כֹּל הַרוּאָה כֵּת"י יִתֵּן לִפ' מְנָה וְאֲנִי עָרַב לוֹ אַע"פ שְׂאִינוּ מְבוֹרָר הַמְלִנָּה ה"ז גָּמַר לְהַשְׁתַּעֲבֵד לְכָל מִי שְׂיִתֵּן פִּינּוֹן שְׂצִינָה לִיתֵן וְאַע"פ שְׂאִינוּ חַיִּיבוּ שָׁל זֶה אֵלָּא מִדִּין עָרַב דְּהָא לֹא מְטִינָא לִידְנָה מִיָּדִי וְכִדְאֻמְרִינוּן פ"ק דְּקִידּוּשִׁין תֵּן מְנָה לִפ' וְאַקְדֻשׁ אֲנִי לָהּ מְקוֹדֶשֶׁת מִדִּין עָרַב אֶלְמָא דְאֶפִּי אֶמְרָה בְּלִשׁוֹן צִוּוּי אֵינָה מִתְחַיִּיבַת אֶלָּא מִדִּין עָרַב.

אַלְמָא דְכָל כַּה"ג דְעֵרְבוּת לֹא שְׂיִנְיָה לְדִינֵי בְּרִירָה אֶלָּא כֹּל שְׂגַמַר נִפְשִׁיהּ לְהַשְׁתַּעֲבֵד חָל הַשְׁתַּעֲבֵד בְּשַׁעֲתָא דְיוֹצִיא חֲבִירוֹ מִמּוֹן עַל פִּי כֵּת"י וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה הָרִי הוּא מְבוֹרָר מִי הוּא הַמְלִנָּה: וְרֵאִיתִי לְהַר"ן שְׂפֶתֶב בִּפ' אֵין בֵּין הַמְּוֹדָר גַּבִּי כֹּל הַרוּאָה לְתֵרוֹם יָבֵא וְיִתְרוֹם דְּהָאִי לִישְׁנָא מְצִיעָא הוּא וּמ"ה נְהִי דְלִגְבֵי מְוֹדָר לֹא הָוִי שְׁלִיחוֹת לְתֵרוּמָה מִיָּהָ הוּי שְׁלִיחוֹת אָבֵל אִי אָמַר כֹּל הַתּוֹרָם אֵינוּ מִפְסִיד אֶפְשָׁר דְאֶפִּי לְגַבִּי תֵרוּמָה לֹא מְהִנֵּי דְלָאוּ לִישְׁנָא מְעֻלְיָא הִיא וְהָכִי מוֹכַח דְּהָא הָאוֹמַר כֹּל הֵן אֵינוּ מִפְסִיד וְהֵלֶךְ אֶחָד וְזוֹן אֵינוּ חֲזִיב לְשֵׁלֶם דְלָאוּ שְׂוִיָּה שְׁלִיחַ כָּלֵל עַכ"ל מְשַׁמַּע בְּהִדְנָא דְאֶפִּי כְּשֵׁלָא אָמַר בְּלִשׁוֹן צִוּוּי וּג"כ לֹא יִחַד אֶדָם ה"ז מִתְחַיִּיב כֹּל שְׂאֻמַר כֹּל הֵן אֲנִי אֲשֵׁלֶם לוֹ וְכַמ"ש מְהָרָא"ש דְּהָוִי לְשׁוֹן שְׁלִיחוֹת.

וּמ"ש הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוֹי שְׁהִבִּיא ב"י בַּא"ה סִי' קַמ"ה דְאֶפְשָׁר שְׂאִם אֶמְרָה כֹּל מִי מִכֶּם שְׂיִרְצָה הַבַּעַל לִיתֵנוּ יְהֵא שְׁלוֹה לְקַבְּלָהּ שְׂנֵאֻמַר בְּזָה אֵין בְּרִירָה כְּעֵנָן לֵאִיזוּ שְׂאֻרְצָה אֶגְרַשׁ בּוֹ דְאֵין בְּרִירָה עַכ"ל לְכַאוּרָה דְבְּרִיו תְּמוּהִים דְּהָא בְּאוֹמַר כֹּל הַשׁוֹמַע קוֹלֵי יְזוֹן אוֹ יִכְתוּב גֵּט לְאִשְׁתֵּי אֵינוּ מְבוֹרָר הַשְׁלִיחַ וּמְהִנֵּי הַשְׁלִיחוֹת: הַלְכוֹת עֲדוֹת סִימָן א עֲדִים שְׂמַעֲדִים עַל דְּבַר אֶחָד וּמֵאוֹתוֹ עֲדוֹת מְטִי לִיהַּ הַנָּאָה דְמַמְיֵלָא לְקִרְוֵי הַעֲדִים אָף עַל פִּי שְׂאוֹתוֹ קְרוֹב הֵיךְ פְּסוּל לְאוֹתוֹ עֲדוֹת מְשׁוּם דְנוֹגַע בְּעֲדוֹת וּכְגוֹן בְּאוֹמַר תֵּנוּ מְנָה לְעֵנְיֵי עִירֵי דְקִי"ל אֵין מְבִיאִין רְאִיָּה מֵאֲנָשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר מְשׁוּם דְּהָוִי נוֹגְעִים בְּעֲדוֹת מ"מ קְרוֹבֵי אֲנָשֵׁי הָעִיר יְכוּלִים לְהַעֲיֵד וְטַעֲמָא דְפִסּוּל הַקְּרוֹבִים לְאוֹ מְשׁוּם דְחֻשְׁיָדִי לְהַעֲיֵד שְׂקָר דְאֵין אֶדָם חוּטָא וְלֹא לוֹ אֶלָּא גְזֵרַת הַפְּרוּב הִיא כְּדַמוּכַח בִּפ' מִי שְׂמַת גַּבִּי הֵיךְ יוֹדַע בְּעֲדוֹת עַד שְׂלָא נַעֲשָׂה חֲתָנוּ יַע"ש וְהִילְכָה דְנוֹקָא כְּשַׁמְעִיד עַל קְרוֹבוֹ הוּא דְפְסוּל אָבֵל כֹּל שְׂאִינוּ מַעֲיֵד עַל קְרוֹבוֹ אֶלָּא עַל אֶדָם אַחַר אַע"פ דְמַמְיֵלָא מְטִי הַנָּאָה לְקְרוֹבוֹ כְּשֵׁר וְלֹא דְמִי לְהֵיָא דְאֻמְרִינוּן בִּפ"ק דְמַפּוֹת דְקְרוֹבֵי הָעָרַב פְּסוּלִים לְלוֹה מְטַעֲמָא דְאֵי לִית לִיהַּ לְלוֹה לְאוֹ בְּתַר עָרְבָא אֲזִיל דְהֵתֵם פִּינוֹן דְהָעָרַב ג"כ מְשׁוֹנְעָבֵד לְאוֹתָהּ מְלוֹה כְּשַׁמְעִידִים לְלוֹה נִמְצָאוּ שְׂמַעֲדִים נְמִי לְעָרַב וּבְפִרְקָה זֶה בּוֹרַר אֵיבְעִיא לְהוּ מְהוּ שְׂיַעֲיֵד אֶדָם לְאִשְׁתֵּי חוֹרְגוֹ וּפִי' רַש"י בְּהַשְׁפָּטָה עִם אַחַר עַל נְכֶסֶי מְלוֹג וּמְסִיק אִשָּׁה כְּבַעֲלָהּ מְשַׁמַּע דְאֵי לְאוֹ הִיא טַעֲמָא דְאִשָּׁה כְּבַעֲלָהּ הֵיךְ כְּשֵׁר לְהַעֲיֵד לָהּ וְאַע"פ שְׂבַעֲדוֹתֵי מְטִי לִי הַנָּאָה לְחוֹרְגוֹ בְּנְכֶסֶי מְלוֹג אִשְׁתוֹ שְׂלִמְחָר יֵאֵכֵל פִּירוֹת אֶפִּי' הָכִי פִּינוֹן דְלָאוּ אַחוֹרְגוֹ קָא מְסַהִיד ה"ז כְּשֵׁר וְאַפְּי' לִפִּי' רִיב"א שְׁהִבִּיא הַמְרָדְכִי דְטַעַם פִּסּוּל אִשְׁתֵּי חוֹרְגוֹ הָוִי מְשׁוּם דְמַה שְׂקָנְתָה אִשָּׁה קָנָה בְּעֻלָּה מ"מ אֵינוּ דוּמָה לְגִדּוֹן דִּינּוֹן וְכַמ"ש דְהֵתֵם כְּשַׁמְעִיד לְאִשָּׁה נִמְצָא שְׂמַעֲדִים נְמִי לְבַעַל שְׂהוּא קְרוֹבוֹ דְשׁוֹתְפִים הֵם דְמַה שְׂקָנְתָה אִשָּׁה קָנָה בְּעֻלָּה וְהַב"י בְּסִי' ל"ז הִבִּיא בְּשֵׁם הַרִיטְב"א דִּיכּוֹל לְהַעֲיֵד עַל קְרוֹבוֹ שְׂנַעֲשָׂה גִזְבָּר לְמ"ד טוֹבַת הַנָּאָה אֵינָה מְמוֹן וְכ"כ מוֹר"ם בְּהִגָּה וְהָרַב בַּעַל ש"ף הַשִּׁיג עַל זֶה דְנָהִי דְטוֹבַת הַנָּאָה אֵינָה מְמוֹן לְעֵנָן נְגִיעַת עֲדוֹת לֹא בְּעֵינָן נְגִיעָה דְמְמוֹן דְנְגִיעָה שְׁלֵם שׁוּם הַנָּאָה נְמִי פּוֹסֵל וְהָאֵרִיף בְּזָה יַע"ש נְרֵאָה שְׁהִבִּין דְטַעַם פִּסּוּל הַקְּרוֹבִים הָוִי מְשׁוּם דְחֻשְׁיָדִי לְאַסְהוּדִי שְׂיִקְרָא מְשׁוּם קְוֹרְבָה וְכ"ג

מדבריו בסימן נ"ח שכתב דאם נגנב דבר לשנים ובאו עדים הרחוקים לחד וקרובים לחד דינש לחוש שמעידים פן משום הקרוב אבל לע"ד אין נראה פן וכמ"ש ומ"מ בעיקר הדין פה נראה לי דכל שמעידים שנגנב דבר אחד לשנים א"א לפלוגי דיבורא שאין הנכסים מוחלקי ודמי למ"ש הרא"ש בספ"ק דמכוח גבי אילא וטוביה דהא דלא פלגינן דיבורא ולהאמינם לחייב ללנה ולא לערב משום דא"א פיון שיש שטר יע"ש וה"נ בשנגנב דבר אחד לשנים פיון שהם שותפים בה א"א לפלוגי דיבורא להאמינם לזה ולא לזה: סימן ב ואם ראובן ושמעון מעידים על לוי שגזלה מצטרפים לפוסלו ואע"ג שאינם נאמנים לגבי עצמן להוציא ממון ואין לומר דאינם נאמנים משום דאלו נוגעים בעדותם שרוצים להעיד על עצמן כדי להוציא ממון דכ"ע ידעי שאין אדם יכול להעיד לעצמו ואינם באים להעיד מחמת עצמם להנאתם אלא לפוסלו ולא דמי לאריס שאינו מעיד דהתם אם אתה מאמינו בנדאי מטי ליה הנאה דלא שייך שם לומר פלגינן לדיבורא וכ"כ הריב"ש ו"ל בתשובה בסימן שנ"ט והרשב"א ו"ל ג"כ כ' דנאמנים לפוסלו וראיתי להש"ף בס' נ"ד שהאריך להשיב על דברי הריב"ש ו"ל וכתב דאיירי הרשב"א בשאינם נוגעים בעדותם וכגון שאומרים מחלנו לו הגזילה.

ולע"ד אין נראה פן דלפ"ד לא היה צריך הרשב"א ו"ל לומר משום דפלגינן דיבורא איברא דראיתי תשובה אחרת להרשב"א שכתב דב' מלוין שמעידים על הלנה שעבר על שבועתו אינו נפסל על פיהם דנוגעין בעדותם הם וכו' אבל נראה לע"ד לחלק דכל שהנגזלים אינם באים לתובעו ממון אלא שמעידים לבד שגזלם סתמא אמרינן דלא באו אלא לפוסלו בלבד אבל בהדיא דב' מלוין שמעידים על הלנה שעבר על שבועתו הא ודאי נוגעים בעדותם הם דאי אפשר לפלוגי לדיבורייהו: סימן ג יבאר לן רבינו דעתו במאי דקי"ל דאם העדים קרובים לזה ורחוקים לזה דפסול השטר אי הוי אפילו בנכסים מוחלקים: גרסינן בירושלמי בפ"ק דגיטין פתב פל נכסיו לעבדו הוא גיטו הוא מתנתו מה את עבד כגט הוא וערוו בטל אי פמחנה הוא וערוו קיים יבא פהדא פתב פל נכסיו לב' בני אדם פאחת והיו קרובים לזה וכשרים לזה ר"י אמר מאחר שהם פסולים לזה פסולים לזה ור"ל אמר פשרים לזה ופסולים לזה ע"כ.

והנה פת אחת מהגאונים פסקו כר"ל משום דבגמרא דין ס"ל לרבא בעבד דפלגינן דיבורי' ועצמו קנה נכסים לא קנה ולפי הירוש' נראה דהא אתא כר"ל דקאמר פשרים לזה ופסולים לזה דפלגינן דיבורא אבל לר"י דאית ליה דלא פלגינן דיבורא פמו כן בעבד גמי לא פלגינן דיבורא זו היא שיטתם ו"ל.

ועיין בגמרא יוסף פ"ק דמכות. ולע"ד עם שאיני פדאי מפל מקום יש להשיב על דבריהם דמאי מדמה הירושלמי הא מלתא דעבד שהביא גיטו לפלוגתא דר"י ור"ל דע"כ לא פסל ר"י אלא משום דמדמי לה למתני' דנמצא אחד מהם קרוב או פסול דעדותן בטלה משום דנטפלו הפשרים בעדותן עם הפסולים פדמוכח שם בפ"ק דמכות אבל בעבד שהביא שטר מתנה ליפא שום ריעותא בעדים ואם משום דלא נתקיים ולא קנה שאר נכסים פיון שאין פסלות בשטר אמרינן פלגינן דיבורא ועצמו קנה נכסים לא קנה והרי זה פמי שהקנה שני דברים בשטר אחד שאע"פ שאין קנין השטר מועיל לאחד משום דאינו מבורר לשני מיהא מועיל וכל שפן הכא בעבד שהביא שטר מתנה שאע"פ שאינו מקוים

מדין תורה מועיל לכל דעדים החתומים על השטר כמי שנתקרה עדותו דמי ורפנן הוא דאצריכו קיום ומשום הא לא מבטלינן לשטרך לגמרי ואפשר דאפי' הירושלמי לא מספקא ליה בהא וכמ"ש וכ"כ התוספו' בפ"ב דכתובות גבי מתני' דאנוסים היינו יע"ש.

אלא בדאיפא עירור הוא דמספקא להו דאז דבר תורה צריד קיום ואפילו בהא עדיין ל"ד ליהיא דר"י וכמ"ש דהתם איפא ריעותא בעדות עצמו שאחד מהם פסול אבל הכא אי משום דלא נתקיים ליפא ריעותא בעיקר העדות והעיקר בפירוש הירושלמי כמ"ש הר"ן שם בפ"ק דגיטין יע"ש ומה שהביאו הגאונים ז"ל ראיה מפרק יש נוחלין דבתרי גופי פלגינן דיבוריה לע"ד לא דמי וכמ"ש רשב"ם ז"ל דהתם נשאר כל העדות קיים לאחד מהם אבל הכא שפעידים על ראובן שנתן כל נכסיו ואין עדותו קיים אלא לתצאין לא ועוד דלפי דבריו איפא לאקשויי שם אשמעתין דפריד דאמאי אין הבעל נאמן להבא וע"ש מדרבא דאמר פ' בא על אשתו הוא ואחר מצטרפין להורגו אבל לא להורגה אלמא פלגי' דיבוריה.

והשתא איפא לאקשויי כי לא פלגינן דיבוריה נמי הנה אמינא מיגו דנאמן על הבעל נאמן נמי על אשתו והכא נמי נימא מיגו דנאמן לרבא יהא נאמן לשעבר ולכן נראה לע"ד עיקר פמו שפיר' הרא"ש והראב"ד והריטב"א שהביא הב"י בס"ל ל"ג והר"ן פ"ק דגיטין דכי אמרי' דבתרי גופי פלגינן דיבורא היינו במעיד על עצמו או על אשתו דכגופיה דמי דאינו בתורת עדות ובהא הוא דפלגי' דיבורא משום דלא ממקימי דבר הוא.

אבל בעדות קרובים שהם עדים לא פלגי' דיבורא דהא לא פליג בהו רחמנא דאמרינן מה שנים נמצא אחד מהם קרוב וכו' ואין להקשות א"כ מאי מדמי תלמודא שם בפרק יש נוחלין שהיא דבעל שאמר גירשתי את אשתי למה דפ' בא על אשתי והא בבעל שאמר גירשתי עדות הוא ובעדות לא פלגינן דיבורא לאו קושיא היא דהיא נמי לאו עדות היא דאפי' בלהבא לא מהימן אלא משום מיגו וכל מידי דלא מהימן בלא מיגו לאו עדות מיקריא כמ"ש הריטב"א והר"ן בקדושין בפ"ב ועוד דהיא נמי ליפא משום פיסול עדות דקורבה ולכאורה הנה נראה דהרמב"ם ז"ל והטור לא סבירא להו כפירוש הראב"ד ז"ל שכתב בפ' דאם אמר פ' רבע את שורי הוא ואחר נאמנים להרוג לשור משמע שפירוש רש"י ז"ל שם בסנהדרין וכ"כ הבכ"מ וכן מצאתי להרב מוהרא"ש ז"ל בקונטרסו לעיגונא אבל עדיין נראה דליפא ראיה לזה דאפשר דס"ל כפירוש הראב"ד שם בבעל שאמר פ' בא על אשתי דנאמן משום דכגופו דמי הא לאו הכי לא הנה פלגינן דיבורא אלא אמרינן פיון שבטלה מקצתו משום קורבה דהא נדאי קרוב הוא לה בטלה פולה אבל גבי שורו פיון דמסקינן דאין אדם קרוב אצל ממונו תו לא שייך עדות קורבה ולכאורה נראה להביא ראיה לזה דעדות שנפסל מקצתו מחמת קורבה נפסל פולו מדאמרינן בריש פרק מרובה דעדים שהעידו שגנב ואחר כך טבח והו עעל הטביחה דאמרי' עדות שבטלה מקצת' בטל' פולה משום דכיון דשתי העדיות העידו זה בתוך פדי דיבור של זה עדות אחת קא חשיב כמ"ש פ"י שם ואין לדחות ולו' דהתם שאני משום דמעידים על חד גופא ובחד גופא לא פלגינן דיבורא דמה שאמרו הכי היינו דוקא היכא דהוי הפל בדבור אחד הוא דאמרינן דבחד גופא לא פלגי' דיבורא משום דהוי עדות חד אבל בתרי גופי שני עדיות קא חשיב והכי נמי בההיא דמכר דגנב ומכר

שני עדויות הם ואפי' הכי פיון שנתבטל מקצתו בטל כולו אם לא שנתחלק כמו שכתב הרמב"ד ו"ל דבעדות עצמו לא אמרינו עדות שבטלה מקצתו: ודאמתן עלה לידן דלפי סברת הרמב"ד והרא"ש והרב אב ב"ד והר"ן והריטב"א כל עדות שבטל מקצתו מחמת עדות קרובה בטלה כולה מן הדין דרממנא לא פליג בהו אם כן נראה דלא שנא בין עדות בפטר לעדות שהעידו בעל פה וכן נראה מדבריהם שכתבו דהיא דפלוני בא על אשתי דמהימן על הבועל ולא על אשתו היינו משום דלגבי עצמו לא שייך עדות אבל המרדכי כתב משם רבי יואל דהיא דפוסל בירושלמי היינו דוקא בעדות שבפטר אבל לא בעדות דעל פה ואזיל לשיטתיה שכתב דטעם הירושלמי לאו מדינא אלא משום גזירה דילמא אתי לאחלופי בשאר שטרות וע"ד הרא"ש בתשובה יש לדקדק שהסכים לדברי הרמב"ד ו"ל וכתב ג"כ לדברי ר"י שהם נכונים.

ולכאורה נראה שחילוק גדול יש ביניהם ואפשר ליישב דמ"ש שדברי ר"י הם נכונים היינו לומר דאין תלמוד דידן חולק עם הירושלמי וגם ע"ד הריטב"א ו"ל יש לדקדק דנראין דבריו סותרין אלו את אלו מה שהביא הב"י כ"ג עם מה שהביא בס' ל"ז משמו וראיתי בהגהת אשירי פרק זה בורר שכ' דקרוכי המנפה יכולים להעיד על המפה כדי לגרשו מב"ה עכ"ל.

ולכאורה נראה דזה אינו מוסכם ולא מיבעיא לסברת הרמב"ד וסיעתיה דס"ל דבעדות קרובים אפילו בתרי גופי לא פלגינן דיבורא אלא אפי' לסברת החולקים איפא למימר דהא דפלגינן דיבורא בתרי גופי היינו משום דלגבי עדות שמעידים על גופו של זה מהימנינן להו על כל מה שהעידו עליו וכמו שפי' רשב"ם שם בפ"נ אבל פי מעידים על המפה אפי' פי פלגי דיבורא מ"מ בטלה מקצת עדותן לגבי המפה שהם מעידים עליו לחייבו ממון ואינם נאמנים לזה.

ומתוך דברי הרמב"ם ו"ל בפ"י מה' עדות נראה דהא דהכותב נכסיו לב' בני אדם והעדים קרובים לזה ורחוקים לזה דפסול כל השטר הני אפילו בנכסים מחולקים וכגון שכתב שדה פ' לפ' ושדה פ' לפ' ואפ"ה חשיב עדות אחת פיון שכתב חד לישנא דמתנה לב' שאמר ונתתי שדה פלוני לפ' ושדה פ' לפלוני עד שיכתוב נתתי לפ' שדה פ' ונתתי לפ' שדה פ' שזה שני עדויות שאינם צריכים זה לזה פיון שלכל אחד ואחד כתב נתתי והכי מפורש בדבריו ודלא כהב"מ שנהרא מדבריו שכל הנכסים מוחלקים סגי: סימן ד עדים שנוגעים בעדותם אם סלקו עצמם מאותה הנאה מעידים ודוקא שסלקו עצמם קודם שהעידו אבל אם כבר העידו בב"ד אע"פ שנסתלקו אח"כ לא מהני עדותם שאח"כ דחיישינן שמעידים כן כדי לאחזוקי דבריהם הראשונים כ"כ הב' העיקור והביאו הש"ך בס' ל"ג וכ"כ מהר"ם בח"ב סי' קי"ח אבל מדברי מהריב"ל בח"ב סימן ק"ב ח"א וא"ה סי' ל"ז אין נראה כן שכתב דעדים שנטלו שטר להעיד שאם החזירו השטר פשרים להעיד: סימן ה סי' י"ד דכל היכא דלית לי הנאת ממון לא מיקרי נוגע בעדות והביא מדברי התוס' פ' ח"ה דף מ"ג המוכר שדה שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני ב"ח והק' וא"ת ת"ל דלא ניתא לי דתייתי תרעומת עליה וי"ל דלא מפסיל משום כך אי נמי במפיר בה שהי' שלו וכ' הרב הנז' בח"מ סימן פ' דתירוץ ב' אינו חולק עם הא' אלא דלרונחא דמילתא פתבו הכי פלומר מהכא לא תלמוד דיש לדחות ורואה

אני דהטור בסימן ל"ז תפס תירוץ ב' ומוקי במפיר בה שהיא שלו וכתב מוהרי"ק משום דקי"ל דמאי פריה אי דלית לי ארעא וכו' הא נ"מ דלא ניחא ליה דלהוי ליה תרענומת עלוניה ומהרי"ט הק' לפי ב' דאי חיישינן דמשקר ואינו מעיד אלא מפני התרענומת כיצד נאמר שמפיר בה שהיא שלו אטו פי אמר הכי מי מהימנינן לי עכ"ד ולא ירדתי לסוף דעתו דבהקניא אמרו בההוא פרק' ת"ר מ"כר לו פרה וטלי' מעיד לו עליו ופריה האמר רב פפא אע"ג דאמור רבנן המוכר שדה לחבירו שלא באחריות ובא ב"ח וטרפה אינו חוזר עליו נמצאת שאינה שלו חוזר הכא במ"ע שמפיר בה שהיא בת חמורה וכתב הר"ן דה"מ כשהודה שהיא בת חמורה מעיקרא אבל אם הודה לו עכשיו כשבא המערער לא דאיפא למימר דמודה לו כדי שיעיד לו איברא דראיתי להתוס' בפרק מי שהיה נשוי דף צ"ב דתפסו בפשיטות כתי' קמא ומה שהביא מוהרי"ט ז"ל ראי' מההיא דאריס מעיד ולא חיישינן דמעיד פן להנאתו דחייש לשמא יסלקהו ויטרח בתר ארעא אחריתי ל"ד דהתם משום חששא דשמא יסלק אותו לא חיישינן שיעיד שקרא אבל אי הוי נדאי דידוע לן שזה האחר יסלק לזה האריס אה"נ דהוי נוגע בעדות: סימן ו בשני עדים המכחישים זה את זה: גרסינן בפ"ב דכתובות עד אחד אומר תנאי הי' ועד א' אומר לא היה שם תנאי תרנויהו בשטרא מעליא קא מסהדי והאי דקאמר תנאי היה הנה ליה חז ואין דבריו של אחד במקום שנים וכתב הריטב"א ז"ל דאיירי שהשני אומר זה כתב ידי ולא שמעתי בו תנאי אבל ליכא לפרושי שאמר בנדאי לא היה בו תנאי ומכחיש את העד דע"כ חז מינייהו משקר ונהיה ליה עד אחד בהכחשה ולא נתקנים פלל השטר על פיו עכ"ד וכה"ג כתב הר"ן שם בפרקין גבי ע"א אומר אשת איש היתה ונתגרשה וע"א אומר א"א היא ולא נתגרשה תרנויהו בא"א קא מסהדי והאי דאמר נתגרשה הו"ל חז ואין דבריו של אחד במקום שנים הקשה הר"ן ז"ל וא"ת והיכי מתוקמא בחזקת א"א אפנוייהו וקא פיון שמכחישין זה את זה ע"כ חז מינייהו פסול הוא דמה"ט אמרינן בשני פתי עדים המכחישין זה את זה בזה בפני עצמו ומעיד' וזו באה בפני עצמה ומעידה אבל לא אחד מפת זו ואחד מפת זו לאו קושיא היא דמתוקמה פגון דתרנוייהו מודו בגירושין אלא דפליגי בקרוב לו ובקרוב לה דכה"ג עבידי דטעו הילכף לא מיפסיל חז מינייהו עכ"ד: אבל מדברי הר"מ ז"ל נראה דמייירי אפי' במכחישין זה את זה ממש שכתב בפ' י"ב מה' גירושין זה אומר זו אשתי וזה אומר זו אשתי ה"ז מותרת לכל ואע"פ ששניהם החזיקוהו בא"א הואיל וכל אחד מעיד לעצמו אינם נאמנים עכ"ל משמע מדבריו אלו דטעמא דאינם נאמנים משום שכל אחד מעיד לעצמו אבל אם לא היו מעידים לעצמם אלא שהאחד מעיד שהיא אשת ראובן והאחד מעיד שהיא אשתו של שמעון היתה מוחזקת בא"א על פיהם ואע"פ שמכחישין זה את זה ולפי זה הא דכתב תחלה בע"א אומר נתגרשה וע"א אומר לא נתגרשה מייירי כפשטא אפי' במכחישין זה את זה ממש וכ"ת תיקשי לן קושית הר"ן דהוי ע"א בהכחשה דע"כ חז מינייהו משקר, ופסול לעדות לע"ד לק"מ דהכא בשעה שמעיד ואמר א"א היא ולא נתגרשה עדיין לא נפסל זה לעדות דהא יכול הוא לחזור תוך כדי דיבור ואינו נפסל אלא לאחר כדי דיבור הלכך במאי דאייתכחש אייתכחש דהיינו בגירושי' אבל במה שלא אייתכחש ששניהם מודים שהיתה א"א עדותן קיימת פיון שבשעת העדות עדיין לא נפסלו לעדות עד לאחר כדי דיבור ומשם ואילך הם נפסלים כדאמרינן בפ' מרובה דמקשה לאבני דאית ליה עד זומם למפרע הוא נפסל

מהברייתא דקתני דעדים זוממין משלמין תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' ואי אמרת עד זומם למפרע הוא נפסל איגלאי מלתא למפרע דבשעה שהעידו על הטביחה פסולים הוי ומוקי לה כשהעידו על שניהם בבת אחת כלומר ועדיין לא נפסלו לעדות פינו דהוי תוך כדי דיבור ויכולים גם לחזור ולא שייך לומר עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה כדאמרי גבי עדים זוממים שהעידו על הגניבה וטביחה בעדות אחת והוזמו על הטביחה דכיון דעדות אחת היא בטלה נמי עדות הגניבה דתוך כדי דיבור פדיבור דמי דהתם שאני דמקצת העדות נתבטל בנדאי שהרי נמצאו זוממין ושייך לומר בטלה כולה אבל הכא דליכא הזמה אלא הכחשה לא נתבטל אפי' מקצת העדות אלא ספיקא הוי דאפי' לא הנה כאן חזקת א"א אלא ע"א אומר נתקדשה וע"א אומר לא נתקדשה אמרי' דספיקא הוי וה"ז לא תנשא.

ויש לי להביא ראי' לזה דבעידי הכחשה לא אמרינן עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה מפ' חזקת גבי זה אומר של אבותי ואכלתי שני חזקה וזה אומר של אבותי ואכלתי שני חזקה וזה איתי סהדי דאבותי ואכלתי שני חזקה אמר רב נחמן אוקי אכילה בהדי אכילה ואוקי ארעא בחזקת אבהתא א"ל רבא הא עדות מוכחשת היא ותיבטל עדותן לגמרי א"ל נהי דאיתפחיש באכילתא באבהתא מי איתפחיש אלמא דעדות מוכחשת במקצת לא אמרינן עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ואל תטעה בדברי רשב"ם שם שפי' באבהתא איתכחוש והכל מודים בה ותדחה לומר דשאני התם דכל שני הפתי עדים מודים שהוא של אבהתא של זה והילכך קיים עדות אבהתא דכת אחת נדאי פשרים אבל הכא פינו דהעד האחד נדאי קא משקר פינו שנתבטל מקצתו בטל כולו זה אינו דע"כ צ"ל דהתם נמי איירי שהפת השניה אינו יודע עדות אבהתא של זה או של זה דאם פן מאי קמ"ל רבא שם והא עדות מוכחשת היא ופי' רשב"ם וע"כ אחת מהם פסולה ואחרי שאין לברר איזו היא הפסולה תבטל עדותן לגמרי עכ"ל ומאי קושיא אדרבא לימא פינו דכל השני פתות מודים על עדות אבהתא וכת אחת נדאי פשרה מוקמינן לה בחזקת אבהתא ומה שפי' רשב"ם באבהתא מי איתכחוש והכל מודים בו ר"ל שאינם מכחישים בזה לאחרני שאינם יודעים: סימן ז ושני עדים המכחישים זה את זה שהאחד מעיד שפשע השומר והא' מעיד שלא פשע ראיתי להב' תרומות הדשן סי' של"ה שכתב דהעד המסייע פוטר משובעה ולא אמרינן אוקי חז לבהדי חז ותתחייב שבועת השומרים אלא שעד המסייעו פוטר משובעת השומר' ג"כ אבל מדברי הטור בסי' מ"ו אין נראה פן שכתב דעד אחד אמר תנאי הנה וע"א אומר לא הי' שם תנאי ה"ז נשבע שבועת ה'יסת מוכח מזה דעד המסייעו אינו פוטר אלא משובעת התורה שמחייבו העד שכנגדו אבל משובעת ה'יסת שמתחייב בלא שום עדות אין העד המסייעו פוטר אלא אמרינן אוקי חז בהדי חז ותחייב לישבע ומדברי הר"מ נרא' דאין העד המסייעו פוטר אפי' משובעת העד שמחייבו שכתב בע"א אומ' תנאי הי' וע"א אומר לא הי' תנאי הרי כאן ע"א ואפשר דטעמו משום דס"ל כסברת הרמ"ה ו"ל דהעד המחייבו חשיב פשנים ואין דבריו של אחד במקום שנים ובפ' האומר דקדושין גבי אשה ותיבילה עמהם זה אומר זה אשתי וזה אומר זו אשתי אוקמוהו בדאיכא ע"א לזה וע"א לזה ופריה ותיסברא ע"א בהכחש' מי מהימן ופי' רש"י והלא אין הע"א קם אלא לשובעה משמע דאפי' בעד אחד בהפח' ה"ז נשבע ל"ד.

(א"ה נראה שיש פאן חסרון חבל על דאבדון): סימן ח בהקדשה דעת הר"ם ז"ל בפ"י מה' גירושין דהוי ספק ולפיכך פתב דאם נשאת לאחד מעדלי לא תצא כמו בתרי ותרי אבל הרמב"ן חולק ע"ז וס"ל דע"א בהקדש' לאו פלום הוא.

ולכאור' הי' נלע"ד להביא ראי' לסברת הר"ם ז"ל ממתני' דספ"ה דטהרות דקתני ע"א אומר נטמא וע"א אומר לא נטמא ברשות היחיד טמא וברפ"ג דכריתות נמי תנן א"ל ע"א אכלת חלב והוא אומר לא אכל ה"ז מביא אשם תלוי משמע מפל הני דע"א בהקדש' ספיקא הויא ולפ"ז נראה דבנד"ז שאחד מעיד שנתנסף וא' מכחישו ואומר לא נתנסף ה"ז אסור נאפילו בהי' לו חזקת היתר תחלה וכ"נ מדברי הר"ם ז"ל בפ"ט מה' אישות שכתב ע"א אומר נתקדש' וע"א אומר לא נתקדש' לא תנשא ואם נשאת לא תצא שיהי' היא אומרת לא נתקדשתי ומשמע דאם היא מסופקת ה"ז תצא ואפי' להראב"ד שחולק ע"ז מ"מ פתב דכל שהיא אינה יודעת וא' אומר קידשה אביה וא' אומר לא קדשה לא תנשא לכתחל' והא דאמרי' בפ' האומר דקדושין גבי אשה נחביל' עמהם ותסברא ע"א בהקדש' מי מהימן ופרש"י עד אחד בהקדש' דמכחיש לי' חד סהדא מי מהימן הנכפש עכ"ל משמע מדבריו אלו דאפי' בדבר שאינו ערוה אין ע"א נאמן לאסור פל היכא דמכחיש לי' אח' איברא דמהר"ם מפדוניה פתב בתשו' שיש גוססאות שונות בדברי רש"י ואיכא מאן דמפרש הכי ע"א בהקדש' בעל דבר מי מהימן: סימן ט עד אחד אומר שנתקדש' והיא אינ' מכחישתו מהו: פתב הרמב"ם בפ"ט מה' אישות ע"א אומר מקודשת וע"א אומר אינה מקודשת לא תנשא ואם נשאת לא תצא שיהי' היא אומרת לא נתקדשתי עכ"ל.

ודבריו הם מהברייתא דפ"ב דכתובות וכאוקימתא דרב פפא וראיתי להר"ן שהקש' ע"ז דאמאי לא תנשא והא ע"א בקדושין לאו פלום הוא דאין דבר שבפערן' פחות משנים וכיון דטעמא משום הכי הוא הנה משמע דאפי' אמר נתקדש' בפני ובפני אחר לאו פלום הוא ועוד דהוי ע"א בהקדש' וע"א בהקדש' לאו פלום הוא לפיכך נ"ל דהב"ע כגון ששניהם מודים שזרק לה קדושין אלא שהם חולקים שזנה אומר קרוב לה וזה אומר קרוב לו וכיון שיש פאן שני עדים בזריקת הקדושין ועבידי אינשי דטעו בכך אמרינו דמדברנו לא תנשא דחיישי' שמא בשעת הקדושין שניהם ראו דקרוב לה וזה טועה עכשיו עכ"ל.

והתוס' ג"כ פתבו קרוב לזה דהכא מיירי שאנו יודעין שזרק לה קדושין ומספקא לן אי קרוב לו או קרוב לה ואתו תרי סהדי א' אומר קרוב לו ואחד אומר קרוב לה דכיון דנדאי זרק לה קדושין לית לן למימר אוקמה אחזקת' להתיר' לכתחלה עכ"ד אבל מדברי הראב"ד בהשגות בפ"ט נרא' דאפי' כשהעדים מכחישים זה את זה וכגון שא' אומר אביה קדשה וא' אומר לא קדש' אפ"ה לכתחלה לא תנשא ואע"פ שכתזקת פנוי' הנה קיימא וכ"נ שהוא דעת הר"ם ז"ל מדסתם דבריו ומשמע עוד מדברי הרמב"ם ז"ל דכל שאין האשה מכחישתו לעד אפי' אם נשאת תצא ומ"ש הר"ן דע"א בקדושין לאו פלום הוא דאין דבר שבפערן' פחות משנים וכיון שפן הוא הנה משמע דאפי' אי אמר בפני ובפני אחר נתקדשה לאו פלום הוא.

איברא דהכי מוכח שם בסוגיא דפ' האומר דפריף לי' מההיא דחביל' יע"ש אבל עכ"ז איכא למימר דהיינו דוקא כשהאשה מכחישתו לעד אבל פל שהאשה אינה יודעת

להכחיש לעד ה"ז אסורה מספק מידי דהנה אנטמאו טהרותיה דכל שהוא שותק ה"ז נאמן ואע"ג דטהרות בתוקת טהרה הווי קנימי וכ"ת והא אמרי' התם בעובדא דההיא סמיא דאשתו מותרת משום דהוי דבר שבערנה ואין דבר שבערנה פחות משנים ואע"פ שלא היה מכחיש לעד לק"מ דהתם הוי לאפוקי אשה מבעלה והלכך אינו נאמן דילפינו דבר דבר ממון וכי היכי דגבי ממון צריף שני עדי' לאפוקי ממונא ה"נ כל קיום דבר שבערנה בעי שנים פדי שיתקנים הדבר שיהיו הקידושין קנימים או הגט או להוציאה מבעלה אבל לאסור לאשה מספק אכל בההיא עובדא דחביל' אין לה לחוש לדברי העד פינון שהיא תחוש לעצמה מספק אבל בההיא עובדא דחביל' אין לה לחוש לדברי העד פינון שהיא מכחשת לעד ומ"ה הנה פריף ליה דאמאי צריכה שני גיטין ע"כ דלא ילפינו דבר דבר ממון וזה נראה שהוא דעת הר"מ ז"ל שכתב דאם א"ל עד אחד מקודשת היא זו והיא אומרת לא נתקדשתי ה"ז מותרת משמע דוקא במכחשת את העד הא לאו הכי אסורה וכ"כ הראב"ד וכ"נ שהוא דעת התוס' שם בשמעתין.

ומ"ש התוס' בשמעתין דהא דלא מוקמינו לה אחזקת פנוי' ותנשא לכתחילה משום דאיירי בשאנו יודעין שזרק לה קדושין אלא דהוי ס' אי קרוב לו או קרוב לה וכינון שפן ליכא למימר אוקמה אחזק' להתיירה לכתחלה עכ"ד ודברים אלו צ"ע דהא בפ' ד' אחין אוקמוה למתני' דכולן שהיו להן ס' קדושין בשזרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה דעד א' אומר קרוב לו וע"א אומר קרוב לה ואפ"ה קתני חולצת ואע"ג דבחזקת היתר ליבם קיימא ולא מתייבמת וכדקאמר שם אשה זו בחזקת היתר ליבם קיימא וכפרש"י אלמא דאפי' ע"א אסרו לזה ליבם פינון שאינו יודע ועיין במהרי"ט ח"א סי' ט"ו: סימן י' בהא דאמרינו ע"א נאמן באיסורין מוכח מתוך הסוגיא דפ"ק דגיטין דה"ד היכא דלא איתחזקי אי איסורא פגון חתיכה ספק חלב ספק שומן אבל איתחזק איסורא אין ע"א נאמן להתיר וכמו כן אי איתחזק היתרא ואתי ע"א לאסור אינו נאמן אם לא דהוי פידו או שהבעלים שותקים ובמקום שהיו יכולים להכחיש דכיון דשתק חשיב כהודאה וכ"כ התוס' בפר' האומר דקדושין אבל האחרונים ז"ל חלקו ע"ז ופי' דאפי' באיתחזק איסורא ע"א נאמן להתיר וכמו כן באיתחזק היתרא ואתא ע"א לאסור דנאמן ואיברא דסוגיא דשמעתין דקדושין הכי ריהטא ואזלא דאיירי אפי' במקום שאינו יודע להכחיש.

העד וכעובדא דמייתי שם מאשתו זנתה וה"ט דנאמן משום דע"א נאמן באיסורין זולת בדבר ערונה וכן מוכח מההיא דנאמן אדם לומר בני זה בן י"ג שנים לקרבנות והתוס' נדחקו שם וכתבו דהא דנאמן משום דחשיב פידו ונראה דאפי' למ"ש התוס' דכל שאינו יכול לידע אינו נאמן העד דלא שייף לומר שתיקה כהודאה דמיא אינו אלא פשמעיד לחברו פגון שא"ל גטמאו טהרותיה שפסידו ומ"ה אינו נאמן אבל פשמעיד ואינו מפסיד לשום אדם בעדותו כל היכא דליכא דקא מכחיש ליה ה"ז הוחזק ע"פ דבורו של עד אחד וכמ"ש הר"מ פט"ו מה' סנהדרין וז"ל א"צ שני עדים אלא פשמעיד בשעת מעשה אבל האיסור עצמו בע"א יוחזק פיצד אמר ע"א חלב הוא זה אשה זו גרושה היא ה"ז הוחזק על פי ע"א ודבריו הם מהירוש' פ' מי שקנא וכמ"ש ז"ל בפ"א מהלכות איסורי ביאה דהאיסור בע"א יוחזק וכ"ת יקשה עלינו ההיא דפרק האומר דא"ר חסדא נאמן אדם לומר בני זה בן י"ג שנה בתי זו בת י"ב ויום אחד לנדרים כו' אבל לא למכות ולעונשין ומשמע דאיירי אפילו פשהעיד פן קודם מעשה ואלו הרמז"ל כתב דכל שהוחזק על פי

ע"א ה"ז לוקה איכא למימר דהתם איירי במכחישו קודם שעבר: וראיתי להב"י בי"ד
סי' קכ"ז שהביא מצאתי פתוב מה שפירש ר"ת דע"א שאמר נתנסף יינה ומכחישו או
שאומר איני יודע דאינו נאמן נראה דהיינו לב"ה ולבני ביתו דוקא שפסיד ממון להם
אינו נאמן אבל אחרים לא כל כמינייהו לסמוך על הכחשה דבע"ה דעד אחד נאמן
באיסורין ומורי הג' אמר דע"א נאמן באיסורין אלא להיתר היכא דלא אתחזק איסורא
אבל לאסור דבר שבחזקת היתר לאו כ"כ פינו דמכחשי ליה לא מהימן פבי תרי וק"ל
דבפ' האומר אמרי' מקנה פיסולו ביחיד אם אמר ע"א שחסר משום דע"א נאמן באיסורין
כדפ"ה עכ"ל ומתוך דברים אלו למדנו כמש"ל דכל שאינו מפסיד לחברו בעדותו ה"ז
נאמן ואפילו באומר איני יודע אבל במ"ש דאפילו במכחיש ליה ב"ה ה"ז אסור לאחרים
אינו נראה דהא אמרו בפ' האומר גבי חבילה ותסברא ע"א בהכחשה בעל דבר מי מהימן
והר"מ ז"ל פתב בסוף ה' מטמא משכב וז"ל א"ל נטמאו טהרותיה והלה שותק ה"ז נאמן
ואם הכחישו וא"ל לא נטמאו הרי הן בחזקתן עד שיעידו ב' עכ"ל ולמדנו מדבריו דכל
שהכחישו שרי אפ"ל לאחרים דאי לעצמו אפ"ל בשיעידו שנים מותר וכמ"ש בפט"ו
מהלכות שאר אבות הטומאה דלענין טהרות הוא נאמן ע"י עצמו: סימן יא גרסינו
בקדושין פרק האומר גבי מתני' דקדושתא את בתי וכו' ואמר אני קדושתיה נאמן לפטור
ורב אסי אמר אפ"ל נאמן לכנוס פתב הר"ן ואע"פ שאין דבר שבפירוה פחות משנים התם
הוא להוציא הדבר מחזקתה אבל זה שמשמיד' בחזקתה אלא שאומר שנתקדשה לו נאמן
וכתב מהריב"ל ח"ג סי' ק"ב דלא איצטריך הר"ן לה"ט אלא אליבא דמ"ד דנאמן אפילו
לכנוס אבל לפטור נאמן בלאו ה"ט משום דאין אדם חוטא ולא לו עכ"ל וק"ל ע"ד דבמ'
גיטין פרק התקבל גבי האומר לחברו צא וקדש לי אשה דאסור בכל הנשים שבעולם
פתב הר"ן בשם הרמב"ן ז"ל דאם באו הקרובות ואמרו שלא קידש להן שמתרת היא
והקשה הר"ן ע"ז דאין ע"א נאמן בדבר שבפירוה יע"ש אלמא דאין ע"א נאמן בדבר
שבפירוה מטעם שאין אדם חוטא ולא לו ואפ"ל לא בא לכנוס וכן מוכח מפ"ק דגיטין
יע"ש וגבי מתני' דמי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן אוקמוה אפ"ל במוחזק דלית
לי וה"ט משום מיגזו אבל מטעם דאין אדם חוטא ולא לו לא אמרו ושוב ראיתי להמרדכי
בפר' מצות חליצה שכתב דכל היכא דאיתחזק איסורא לא מהני ה"ט דאין אדם חוטא
ולא לו: סימן יב פתב הרמז"ל בפ"ב מה' מעשר חשוד שהעיד על של אחרים נאמן חזקה
אין אדם חוטא ולא לו והקשה הב"י ע"ז בי"ד סי' קי"ט ממתני' דדמאי דקתני הלוקח
פירות ממי שאינו נאמן שואלו בשבת א"ל אחד שאינו נאמן כו' ה"ז אוכל בשבת חשקה
מוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר ואמאי הא קי"ל החשוד על הדבר נאמן על של אחרים
ולע"ד לא ק"מ דנהי דחשוד נאמן על של אחרים מ"מ אין ע"א נאמן במידי דאיתחזק
איסורא פל פמה דאין בידו לתקנו פדמוכח בפר' האשה רבה אלא דבדמאי הקלו גבי
שבת והכי אמרו שם בירושלמי ומ"ש הרמב"ם דהחשוד על הדבר מעיד על של אחרים
איירי באחר עומד עמו: סימן יג עד א' שאמר אשה זו גרושה היא ושתקה איהי ואחר זה
נתקדשה לכהן מהו: וראיתי להרמב"ם בפ"ו מהל' סנהדרין שכתב דהאיסור יוחזק בעד
א' כיצד בא ע"א ואמר אשה זו גרושה היא ובעל אח"כ ה"ז לוקה ואיברא סוגיא
דשמעתין דפ' האומר משמע דבכה"ג אין ע"א נאמן דמייתי שם מעובדא דנאי דאין ע"א
נאמן לומר ששפית וכמו כן אינו נאמן לומר בן גרושה הוא ונראה לכאורה דה"ט משום

דאין דָּבָר שְׁבַעְרֹנָה פְּחוֹת מְשָׁנִים וּכ"כ הָרִיטָב־א שֵׁם וַיִּלְפִּינֵנוּ דָּאִין ע"א נֶאֱמָן לומר אִשָּׁה זוֹ גְרוּשָׁה הִיא אוֹ נִשְׁבִּית וְהִיא נְרָא לומר לְדַעַת הַרְמִז"ל דְּשִׁנְיָא הִיא שְׁפָרָה נִשְׂאֵת לְכַהֵן וְהוּנָא עֲרֹנָה עֲלֵיו וְכֹן נָמִי בְּנֵה הוּי בֶן הָעֲרֹנָה וְלִהְיֵי אִין ע"א נֶאֱמָן לומר בֶּן גְרוּשָׁה הוּא אָבֵל כֹּל שְׂלָא נִשְׂאֵת עֲדִינֵן לְכַהֵן אִין הָגְרוּשָׁה שֵׁם עֲרֹנָה עֲלֵיהָ אֵלָא הָרִי הִיא פְּשָׁר פְּנוּיָה שְׂאִינָה נְקֻרָאֵת עֲרֹנָה אֵלָא לְאַחַר שְׂתַנְשָׂא לְכַהֵן.

שוב ראייתי דנראה דאין איסור פהונה חשיב ערונה אפי' לאחר שנשאת לכהן כדמוכח בפ"ק הבא על יבמתו דקתני איסור ערונה או מפסולי פהונה וכן מוכח בשמעתין. ולפ"ז צריף להבין היכי מדמה שמעתין ההיא דנאי לדבר שבפערונה ואם אינו דבר שבפערונה ע"א נאמן כל היכא דשתיק אם לא שנאמר דה"ד היכא דמעיד על הדבר לאנסרו לאחרים כגון חלב הוא זה או גרושה היא זו שמעיד על הדבר כדי שלא יוכלו אחרים לאוכלו או לבעול אותה אבל להעיד על האדם כדי לפסלו אין ע"א נאמן דלאכשורי גברא או לפסלו בעינו שנים כיון שאין זה מעיד לומר זה הוא דבר האסור ועוד יש לחלק והוא הנכון דכשמעיד לומר שהוא בן גרושה ה"ז בא להוציאו מחזק' פהונה שהיה הוא מוחזק בה דאסור לישא גרושה או להטמא לה וזה בא להוציאו מחזקתו ולאחתיקה מכהונתו שהוא מוחזק בה: סימן יד פתב הש"ף בח"מ סי' ל"ד ס"ק ל"ג דכל הפסולים מחמת עבירה פשרים כשחזרו בתשובה אפי' בעדות שראו בפעם שהם פסולים בעבירה דלא בעינו תחלתו וסופו בכשרות א"ד ו"ל וזה אינו כמבואר בדברי הרא"ש פ"ב דגטין ונהביאו הטא"ה סי' קמ"א ובתשו' הרא"ש הביאה הב"י ר"ס י"ז.

(א"ה עיין ש"ף סי' ל"ה סק"ו כי לעד"ן ממ"ש שם בסוף דבריו שחזר בו): סימן טו מי שנתחייב שבועת היסת והביא ע"א הנתבע כדי לאיפטורי נפשיה משבועה ואשתכח סהדא דקרוב ונתרחק הוא כיון דשבועת היסת מדבריהם היא לא בעי תחלתו וסופו בכשרות כאותה שאמרו ואלו נאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקונטנן: סימן טז פתבו התוס' פ' האומר דקדושין גבי שלח ואחוי מפאן יש להוכיח דכל דבר שיכול להתפרר ע"א נאמן והש"ף בסי' ל' פתב שלא נאמר דין זה כי אם באיסורין משום דע"א נאמן אבל לענין ממון אין חילוק בין דבר שיכול להתפרר או לא ע"כ ולע"ד לכשנדקדק בשמעתין שם אנ"כ דהלא לפי תירוץא של אב"י ברייתא הכי מתפרשא דבעל מום פסולו ביחיד משום דיכול להתפרר אבל בן גרושה הוי פסולו בשנים משום דאינו יכול להתפרר משמע דאי הוה יכול להתפרר אף בגרושה הוה הדין כן ואע"ג דבכה"ג דאיכא מאן דמכחיש ליהאפי' אב"י מודה דאין דבר שבפערונה פחות מב' כמ"ש התו' שם בריש שמעתין: סימן יז והתם ידו של אדם פמאה עדים דמי וכמ"ש הריטב"א במסכת קדושין דף ס"ה לענין שטר קידושין שהוא בכתיבת ידו דאיכא מאן דאמר דלא מהני משום דאין דבר שבפערונה פחות משנים אבל רבינו אומר בשם רבו דכתב ידו פמאה עדים דמי ונראה דאפי' החולקים לא אמרו אלא דחב לאחרים אבל כל היכא דלא חב לאחרים שפיר דמי וכיון שכן מקיימין חתם ידו שלא בפניו דמן התורה חתם ידו כמי שנתקרה עדותו דמי וכן נראה מדברי הרשב"א בתשובות המיוחסות והיא בסי' כ"ב: סימן יח וכתב יד הינצא על היתומים ועד אחד מעיד שלא נפרע נראה מדברי רש"י בפ' יש בכו' אמתני' דלאחר שלשים יום בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה ופרש"י ובאמירה סגינא בלא עדות גמורה דהוה חזקה דמחזיקינן בחזקת שנפדה לא היא חזקה גמורה דרובא דאינשי

לא עבדי למפרע חובו מיד כמו כן י"ל בכתב ידו ולא עבר זמן רב: סימן יט ואע"ג דעוד אחד נאמן על האיסורין להעיד ואפ"ל אם הוא חשוד היינו להעיד על גוף הדבר אבל להעיד על האדם שהוא פשוט אין עד אחד נאמן ובע"י שני פדמוכח בר"פ אם אינו מפירין אותו וכן נראה מדברי הטור בזה"מ סי' ל"ד גבי עדות ע"ה ובזה נסתלקה השגת הראב"ד על הרמב"ם בפרק י"ב מהלכות מעשר גבי חשוד שהעיד על של אחרים: סימן כ עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן דמי ומיהו אם הדיין רואה שום אמתלא שהדין הוא מרומה צריך דרישה וחקירה כה מבואר בר"פ דיני ממונות דף ל"ב ע"ב וכן כתב הרא"ש בתשובה הביאה מוהריק"ו בס"י ס"ז ומה שהקשה מוהריק"ו מפ"ב דכתובות דלא משמע הכי נ"ל לחלק דה"ד היכא דהדיין בלא דברי העדים כבר הוא רואה שהדין הוא מרומה ע"י שום אמתלא אבל כל היכא דלא חזי שום אמתלא פי אם ע"פ העדים שחוזרים ומגידים פינו דלא חזי שום אמתלא דריעותא אין העדים חוזרים ומגידים פינו דכתב ידם יוצא ממקום אחר: סימן כ"א פתב הנ"י ברפ"ק דמציעא דע"א המסייבו שבועה וע"א מכחישו דאין פאן עדות ואפ"ל ע"א המסייבו תחילה וחיבהו על פיו וקודם שנשבע אתא ע"א והכחישו דמי לאתו שניהם בבת אחת פינו דמחוסר מעשה וראינו מדאמרי' בפ' האשה שלום ע"א אומר מת והתירוה להנשא ובא אחר ואמר לא מת לא תצא מהיתרה הראשון וטעמא דהתירוה להנשא ונכתה איהי בעצמה הא לאו הכי לא עכ"ד ומדבריו אלו יש ללמוד דכל היכא דבא ע"א מעיקרא לפוטרו ופטריו אותו ואח"כ בא אחד לחייבו אין דבריו של שני פלום וכ"ז אליבא דמאן דאמר דע"א פוטרו משבועה וראיתי להש"ך סי' פ"ז ס"ק י"ד וסובר ז"ל דע"כ לא אמרינן דכל שנתיקבל האחד תחילה שוב אין דבריו של שני פלום אלא במקום שהעדוה האחד חשיב כשנים דאמרינן פינו שנתיקבל עדותו של זה תחילה בלא שום עירור ה"ז חשיב כשנים וכי אתא ע"א בתר הכי ומכחישו אין דבריו של אחד במקום שנים דאין השני האומר לא מת חשיב כשנים אבל הכא שכל אחד חשיב כשנים אפילו אתא ע"א הפוטרו תחילה ופטריוהו ב"ד אי אתא בפר הכי ע"א ומחייבו הך סהדא בתרא מהימן כמו הראשון אלו דבריו אבל לע"ד אינו כן דבשלמא סהדא קמא חשיב כשנים פינו דבשעה שנתיקבל עדותו לא היה שום מערער עליו ונתקיים עדותו בב"ד אבל סהדא בתרא לא חשיב כשנים ולא נתקיימו דבריו אפ"ל שעה אחת שהרי יש אחד שמכחישו ועיין בפרש"י ותראה כן.

והיכא דאתא ע"א המסייבו תחילה וקודם שנשבע אתא ע"א והכחישו שכתב הר"ן דאין פאן עדות פינו דמחוסר מעשה עדין כתב הרב בש"ך בס"י פ"ז ס"ק י"ד דמדברי רש"י והתוס' בר"פ מי שקינא נראה שאין לחלק בהכי אלא כל שבאו בזאח"ז אע"פ שלא נגזר עדיין מעשה ע"פ הראשון אמרינן הראשון חשיב כשנים עכ"ד ואני אומר דאיברא דכן נראה מדברי התוס' אבל מפ"י רש"י ליכא ראיה דאיכא לפלוגי ולומר דהיא דע"א אומר בטמא משעה שהעיד נתקיימו דבריו ונתקבל עדותו ואינו מחוסר שום מעשה משא"כ היכא דמחוסר מעשה פי היהיא דע"א אומר מת שכל זמן שלא התירוה ב"ד על פיהם עדין לא אחשיבניה לעדותו ולכה אם בא אחד אח"כ והכחישו לא תנשא דחשיב כאלו אתו שניהם בבת אחת וע"פ הדברים האלו נסתלקה קושית התוס' שם במ' סוטה על פירש"י וג"כ אין אנו צריכים למה שנדחקו התוס' ברפ"ג דכריתות לומר דמתני' איירי בבאו בבת אחת: חידושי הרב המחבר ז"ל שנמצאו סביבות הרי"ף ומפרשיו למסכת

שְׁבֶת בַּפ"ק דְּשֶׁבֶת דָּף ק"ד ע"ב פְּתַב הָר"ן ו"ל פִּינּוּן שֶׁהוּא שׁוֹכְרוֹ לְיָמִים וְכו' נ"ב וּמְדַבְּרֵי
הַרְמַב"ם בַּה' שֶׁבֶת בְּמִי שֶׁשָּׁכַר אֶת הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים לְכַתּוּב ס"ת לֹא מִשְׁמַע הֵכִי: בְּפָרֶק
פִּירָה דָּף קי"ח ע"ב פְּתַב הָר"ן ו"ל ו"ל וְמָהָא שְׁמַעִינוּ דְּמִן קֶצֶה לְעִשְׂרִים וְכו' נ"ב מָהָא
לֹא שְׁמַעִינוּ אֲלֵא דְהוּי מִן קֶצֶה לְעִשְׂרִים אֲבָל דְּהוּי מִן קֶצֶה אֶף לְעִנְיִים לֹא וּל"נ דְּכָל הֵיכָא
דְּמִן קֶצֶה לְעִנְיִים לְטַלְטְלוּ שְׁרֵי לְעִשְׂרִים ג"כ וְהֵיכָא דְּמִן קֶצֶה מִבְּגַדֵי עִנְיִים הִינּוּ לֹמַר דְּכָל
דְּבַר שְׁאִינוּ חָשׁוּב אֲצֵל עֲשִׂיר לֹא מְהִנֵּי מָה שֶׁהוּא חָשׁוּב אֲצֵל עִנְיִ וְאִם כֵּן הֵיכִי בְּטַל הַמַּחְתָּה
אֲגַב קְרִטִין פִּינּוּן שְׁאִין הַקְרִטִין חָשׁוּב: שְׁם הָרַב בְּשֵׁה"ג הַק' לְסִבְרַת הָר"ן מְהֵיכָא דְּתֵרוּמָה
נ"ב לַק"מ דְּתֵרוּמָה עוֹמְדָת לְנוֹתְנָה לְכַהֵן דְּהָא לֹא חִזִּי לוֹ מָה שְׁאִין כֵּן הֵכָא דְּאִינוּ עוֹמֵד
לְיִנְתָּן לְאַחֵרִים וְבַה"ג חִילְקֵי הָר"ן בַּס"פ נוֹטֵל: עוֹד שְׁם דָּף קי"ט ע"א פְּתַב הָר"ן ו"ל
לְפִי שְׁאִין הַיָּמִים מְכַבִּים אֲלֵא מוֹנְעִים שְׁלֵא יִתְפָּשֵׁט וְכו' נ"ב דְּבָרִים אֵלּוּ צ"ע דְּבַפְרָק פֶּל
כְּתָבֵי אֲמָרוּ גָרַם כִּיבּוּי מִי אֲסוּר כְּלוּמַר וְכִשְׁיִגִיעַ לְמִים הוּא כְּבָה: בְּפָרֶק בְּמָה אֲשֶׁה דָּף
קכ"ו ע"ב פְּתַב הָר"ן ו"ל מִשְׁמַע דַּס' דְּתַלְמוּדָא דְּהָאִי וְחִילּוּפִיָּהּ לְעִנְיִן חִיּוּב וּפְטוּר כּו'
נ"ב בְּפִירוּשׁ פְּתַב ר"ת דְּהָאִי וְחִילּוּפִיָּהּ אַחִיּוּב חֲטָאֵת וְלֹא לְעִנְיִן פְּטוּר אֲבָל אֲסוּר שְׁם פְּתַב
הַשֵּׁה"ג וְאִם הַמַּפְתָּחוֹת שְׁלֵ פְסָרָה כּו' נ"ב עִינֵן בְּהָר"ן רִישׁ פְּרָקִין וְהִירוּשׁ' בְּעִנְיִן זֶה יֵשׁ
שְׁנֵי פִי' מְחֻלְפִים זֶה מִזֶּה וְהַטּוּר הִבִּיא שְׁנֵיהֶם וְצ"ע: שְׁם בְּדָף קכ"ח ע"א פְּתַב בְּשֵׁה"ג
ו"ל וְעוֹד הֵיאֵךְ יְהִיב סְמ"ג טַעַם לְאִסוּר פִּירוּת ע"ג מְטַבֵּעַ מִשׁוּם דְּמִן חִזִּי כְּמַעֲרִים וְכו'
נ"ב מ"ש מִשׁוּם דְּנִרְאָה כְּמַעֲרִים הוּא לְתַת טַעַם לְמָה אִינוּ רְאוּי לְטַלְטוּל פִּינּוּן דְּהוּקֶצֶה
לְכַף מִיּוֹד דְּהִנֵּה אֲאִנּוּ דָּאֵם הַקֶּצֶה לְכַף רְאוּי לְטַלְטוּל לְכַף פְּתַב מִשׁוּם דְּנִרְאָה כְּמַעֲרִים
כְּדִי לְהוֹצִיאָהּ וְלֹא לְצוּרָה מְלַבּוּשׁ וְלֹא בַר טַלְטוּל הוּא מִשְׁא"כ גַּבִּי אֲכֹן וְהָא דְּאִיבְעִיָּא
בְּגִמְרָא אִי מְצִי לְהַעֲרִים הִינּוּ מִשׁוּם דְּאִגּוּז בַּר טַלְטוּל הוּא וְאֶף שֶׁהַקֶּצֶה לְכַף א"צ וּמ"ה
בְּעִי פִינּוּן דִּיכּוּל לְטַלְטַל מִהוּ לְהַעֲרִים פִּינּוּן דְּאִין דְּרָף הוּצְאָתוֹ בְּכַף וּמ"ה לֹא מְצִי לְפָשׁוּט
מִמְטַבֵּעַ דְּהֵתָם לְאוּ בַר טַלְטוּל כְּלָל וְכִי אִין דְּרָכּוּ בְּכַף מֵאִי הוּי וְרַש"י וְסְמ"ג ו"ל שְׁוִיִּם
בְּטַעַמָּם וְדו"ק: בְּפָרֶק שְׁמִנָּה שְׁרָצִים דָּף קל"ט ע"א פְּתַב הָר"ן ו"ל וְמִיָּהוּ כִּי שְׁרִיא אִפִּי
שְׁבוּת ע"י יִשְׂרָאֵל וְכו' נ"ב וְדוּקָא שֶׁהוּא שְׁבוּת פְּדִרְכּוּ אֲבָל ע"י שְׁוִיִּי קִיל טְפִי ע"י יִשְׂרָאֵל
מְשֻׁבוּת פְּדִרְכּוּ ע"י עוֹבֵד פּוֹכְבִים כַּמ"ש הָר"ן דָּף קס"ג וּמְדַבְּרֵי הָר"ן שְׁם נִרְאָה דְּכָל
שֵׁא"א ע"י יִשְׂרָאֵל מִן קֶצֶה וּלְפ"ז קֶשֶׁה הֵיכָא דְּפִי"ט דְּהֵתָם נְמִי א"א בְּלָאוּ הֵכִי: בְּפָרֶק פֶּל
כְּתָבֵי דָּף תַּמ"ה ע"א פְּתַב הָרַב בְּעַל שֵׁה"ג ו"ל שְׁהָרֵי גַבִּי מְאָכִילִין נְתָן טַעַם לְהִתֵּר
שְׁאֵלְתָּ שְׁכָרוּ מִשׁוּם שְׁלֵא הִנֵּה שְׁם אִסוּר נ"ב עִינֵן מ"ש הָרַב הַמַּגִּיד ו"ל בְּפִי דְּבָרִים
אֵלּוּ: עוֹד שְׁם ע"ב פְּתַב הַבְּשֵׁה"ג ו"ל וּמִסְפָּקֵי בְּכָל מְלֵאכֶת שֶׁבֶת הַנְּעֻשָׂה בְּלֹא מְתַפְּנִין
ע"י גוֹרָם וְכו' נ"ב לֹא יִדְעָתִי בְּמֵאִי נְסַתְּפִק דְּהָא נֵר שְׁאֲחָרֵי הַדְּלֵת הוּי גוֹרָם וְאִינוּ מְתַפְּנִין
דְּאִי בְּמְתַפְּנִין הֵיכִי סְבוּר לֹמַר דְּאֲתִי כַּר"ש הָא ר"ש לֹא אָמַר אֲלֵא בְּשֵׁאִינוּ מְתַפְּנִין וְא"ה
אֲסָרוּ מְטַעֲמָא דְּפָסִיק רִישִׁיָּה וְגַבִּי דְּלִיק' הַתִּירוּ וְהֵכִי מְשֻׁנֵי גְמָרָא וְעִינֵן סְבִיבוּת פ"ד מִיתוּת
בְּש"ס: בְּפָרֶק שׁוֹאֵל דָּף קס"ז ע"א פְּתַב הָר"ן ו"ל דְּכִינּוּ דְּלַחְבְּרוּ הוּא מוֹתֵר וְכו' נ"ב
הֵאִי טַעֲמָא לֹא סְגִי אֲלֵא לוֹ שְׁיַעֲשֶׂה לוֹ בְּחוּל אֲבָל לֹא בְּשֶׁבֶת כַּמ"ש הָר"ן בְּסִמּוּף וְהָא
דְּמִן קֶצֶה לֹמַר לְחַבְּרוּ שְׁמוֹר לִי פִירוּת ה"ט רְשׁוּם דְּכִינּוּ דְּלַחְבְּרוּ מוֹתֵר כַּמ"ש הַרְשָׁב"א
ו"ל: בְּפָרֶק מִי שֶׁהַחֲשִׁיף דָּף קס"ט ע"א פְּתַב הָר"ן ו"ל וְתַשׁוּ' אִינִי מְפִיר וְכו' נ"ב לֹא
יִדְעָתִי מָה שְׁיִיף הֵכָא טַלְטוּל ד' אֲמוֹת דְּבַחְצֵר הַמְעוֹרְבָת מִיָּרִי: עוֹד שְׁם פְּתַב הָר"ן ו"ל
דְּאִסוּרָא דְּרַבְּנָן סְפִינּוּ בְּיָדִים כּו' אִין מְפָאן רֵאִי דְּהֵכָא אִי לֹא שְׁרִית לִי אֲתִי לְמִיַּעֲבַד

איסורא דאורייתא עוד שם נ"ב ואף בדבר דלא שכיחא כגון דלוקה חיישי דילמא אתי למיסרף וזה הפך ממ"ש הר"ן בפרק תולין בשם התוס': למסכת יבמות בפרק האשה שהלה דף תל"ה ע"א פתב השה"ג ונ"ל פתב ריא"ז היתה אחות אשתו וכו' עד מה שפתב שפראה פנושא אחות גרושתו פמבואר בקו' הראיות ע"כ.

נ"ב דברים אלו צ"ע והיא הפך הסוגיא וכעת אין בידי קונטרסים הראיות: בפרק בית שמאי דף תמ"ב ע"א פתב הנ"י ונ"ל הלכתא פאותו הזוג וכו' עד מ"ש אין לה מיאון גדול מזה וכו' נ"ב עיין בהריטב"א בקדושין פרק האומר גבי לא חזרה בה מהו דבעינן חזרה בפני שנים: עוד שם פתב הנ"י ונ"ל ואפשר דלר"ח בן אנטונינוס אף הקטנה שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה יוצאה בכדי אלא במיאון וכו' נ"ב לפי זה קשה הא דאמרין בגיטין פ' האומר דף ס"ה וכנגדן בקטנה מתקדשת למיאון עוד שם דף תמ"ד ע"א פתב הנ"י ונ"ל ומיהו צריך לן למימר שנתחב"ב בו לבסוף להיות לו לחוטף אשה דאל"כ לא הנה צריך לן לטעמא דאפקעינהו לקדושיה וכו' נ"ב פלומר למה לן לטעמא דאפקעינהו משום חוטף אשה מבעלה תיפוק ליה משום דתלנה וקדיש לאו קדושיו קדושין ועיין במהר"ש סי' ח"י: בפרק האשה שהלה דף ת"ן ע"א פתב הנ"י ונ"ל וא"ת וכו' עד מ"ש דלית ליה דרבא פלל נ"ב התם הוא משום דבא בטענה ועיין בהר"ן שם: עוד שם דף תנ"א ע"א פתב הנ"י ונ"ל ובודאי דכשבאו בבית אחת וכו' אפילו לכתחלה תנשא וכו' נ"ב לא ודעתי מק"ל לימא דלא תנשא משום דרב אסי פדאמרי' בפ' האשה שנתארמלה: עוד שם דף תנ"ד ע"א פתב הנ"י ונ"ל וכתב הריטב"א וכו' עד מ"ש ולהכי מיייתי הא דר"י לתרוצי אפי' קושיא דשד עכ"ל נ"ב אבל הר"ן בפרק האומר דף תקפ"ו ע"א דקדק מדברי הר"י איפכא: בפרק הבא על יבמתו פתב המרדכי בססי' נ"ו ונ"ל אבל המדיר וכו' עד מ"ש פדפירש ר"י וכו'.

נ"ב צ"ע דר"י אית ליה דכופין בשוטי ועיין בפרק המדיר וצ"ל ר"ח: למסכת פתובות בפ"ק דכתובות דף תע"א ע"א פתב הר"ן ונ"ל וכתב הרשב"א וכו' עד מ"ש וחקקה דגופא. נ"ב משמע מהכא דחקקה דגופא ורובא עדיפא מחזקת ממון וזה אינו תדע ממתני' דהיא אומרת בתולה נשאתני והוא אומר אלמנה נשאתיה דאיפא רובא וחקקה ואפ"ה צריך ראיה וכ"כ התוס' בבכורות דף כ': עוד שם דף קע"ב ע"א כ' הר"י ונ"ל לימא דרב הונא ור"י דאמרי כר"ג וכו' נ"ב ק"ק לפי מאי דהוו סברי דטעמא דרשב"ג דברי ושמא ברי עדיף הא אי שתייהם טוענים ברי כגון שטוען בעולה מצאתיה הוא נאמן ואמאי והא רשב"ג אית ליה דכתובה דאורייתא ולעיל אמרינן דטוען פתח פתוח נאמן משום דכתובה דרבנן הא אי הנה דאורייתא אינו נאמן: בפרק האשה שנתארמלה דף תע"ג ע"ב פתב הר"ן ונ"ל וא"ת דכיון דפלגינן דבורא וכו' עד סוף לשונו ולא מפלג דיבורא נ"ב עיין בני"ב בפ"ב דיבמות דף ת"ט ע"א וצ"ע מפ' בא על אשתי דאיתא בסנהדרין דף ט': עוד שם דף תע"ה ע"ב פתב הר"ן ונ"ל וההיא דצא תן לו וכו' עד מ"ש מסתמא יפרעהו לאלתר וכו' נ"ב כ"כ הרמב"ן בחי' לפ' חזקת דף מ' ואפי' קבעי לי' ב"ד זימנא דעביד איניש דפרע בגו זימניה דב"ד פדאמרינן בפרק שנים אוחזין ולפי זה צ"ע מה ראיה מיייתי הכא: עוד שם דף ת"פ ע"ב פתב הר"ן ונ"ל אבל בירוש' משמע וכו' עד מ"ש ומשמע מיהא דבלא נשאו אפי' בחצר שרי כו'.

נ"ב וק"ל דנישאו ה"ק אם נישאו ונתגרשה מן הנשואין לאפוקי אם נתגרשה מן האירוסין וא"ש הא דמסייג בירוש' וארוסה ביהודה פנשוואה היא פלומר משום דלבו גס בה נראיתי למוהראנ"ח דקדק פן מלשון נישאו ולא ידעתי אמאי איצטריף לזה דכפ' נראה פאשר פתבתי: בפ"ק אע"פ דף תצ"ג ע"ב פתב ה"ר"ן ונ"ל ואיפא מ"ד וכו' עד מ"ש ומוכיחים לה מדאמרי' בירוש' וכו' נ"ב אין ראיה דהמדיר את אשתו היינו שהדיר את עצמו: בפ"ק המדיר דף תק"א ע"ב פתב ה"ר"ן ונ"ל וא"ת ומ"ק וכו' עד מ"ש ומפקיעין מידי שעבוד ומש"ה מצי מדיר לה וכו' נ"ב היינו בקונם פללי אבל במדיר לא תדע דפריף בירושלמי וכי אדם נודר שלא לפרוע לב"ח ומ"ש דכי היכי דאלמוה לישעבודיה ה"נ אלמוה לישעבודא דידה ל"ד דבעל עשו אותו פלוקח ראשון וזה לא מצינו באשה כי אם חוב יש לה אצלו: עוד שם דף תק"ג ע"א פתב ה"ר"ן ונ"ל ואי דלא ידע נסמוך עד מ"ש דהקא מוכח מקרא דמצי למסמך עילוה עכ"ל נ"ב עיין בה"ר"ן בריש פסחים דף רכ"ח ע"א גבי בדיקת חמץ ונראה דט"ס נפל בכאן: עוד שם דף תק"ו ע"א פתב ה"ר"ן ונ"ל ומשום ה"ט וכו' עד מ"ש אפי' בשמא ושמא נמי חייב הבעל וכו' נ"ב ק"ק דבר"פ האשה שנתארמל' דקאמר מתני' דלא פריש"ג ומשני ע"כ לא קאמר רשב"ג אלא בכרי ושמא והא במתני' שם לא שייף ה"ט דכאן נמצאו וכאן היו ובכהאי גוונא אפילו בשמא ושמא אמרה ר"ש בן גמליאל: עוד שם פתב הרב בשה"ג ונ"ל ונראה בעיני שאם לא מצא וכו' עד מ"ש לא היה כונסה.

נ"ב עיין במלחמת ה' דף תפ"ב ע"ב שחולק ע"ז: בפ"ק אלמנה ניוזנית דף תקכ"ה ע"ב פתב ה"ר"ן ונ"ל ומיהו כל הני מילי דוקא לדינא דגמרא אבל עכשו פבר תקנו הגאונים וכו' נ"ב הר"ד ו' לב בח"ב סי' כ"ה הקשה דנפקא לן אחר התקנה אי אמרינן דלא מהניא אלא דוקא פשתפס מסומטא או מרשות הרבים אבל מרשות היורש לא ואישתמיטתיה מ"ש ה"ר"ן בפ"ק הפותב גבי מתני' מי שמת וכו' ונ"ל ובגמרא אפליגו אי בעינא דוקא שפתפס מר"ה וכו' ומיהו השתא לדידן לא נפקא לן מידי דהא תקינו רבנן דבכל מקום תפיסה מהניא: עוד שם דף תק"ל ע"ב פתב ה"ר"ן ונ"ל ולא פירות ירושלמי שאינה יכולה להוציא ממנו פירות שאכל ע"כ.

נ"ב אבל בתו' בד"ה אילימא אממאנת וכו' פתבו דאפי' פירות שהן בעין וצ"ע: בפ"ק שני דיני גזירות דף תקל"ה ע"ב פתב ה"ר"ן ונ"ל וכתב הרא"ה דדוקא מה שיש בגוף הלשטר הוא שאין צריכין לקרות וכו' נ"ב משמע דהעדים אכוליה שטררא באי להעיד וז"א דממתני' מוכח דוקא משום שחתום העורר הא לאו הכי אין ראיה מעדים החתומים דהעדים לא קא מסהדי אלא ע"פ מ"ש להו מוכר וכ"כ הפוסקים ונ"ל ועיין בה"ר"ן בפ"ב גבי אני פ' כהן פדבריכתב הרב בשה"ג סביבות, המרדכי פ' האשה שנתארמלה דף תקל"ח ע"ב ונ"ל ולא דמי להא דתנן וכו' עד מ"ש שוב אינו חוזר ומגיד נ"ב כל אלו הדברים לא הבנתי וצ"ע: עוד שם פתב הרב בעשה"ג ונ"ל וצ"ע בפ' גט פשוט וכו' נ"ב גם זה צ"ע: בפ"ק מציאת האשה פתב המרדכי בסימן קצ"א ונ"ל מעמלא דבתי פגון שהשפיר לשנה וכו'.

נ"ב לא ידעתי אמאי לא מוקי לה פגון שהשפירוהו היורשים ואין לומר משום דהוי ראוי דהא פתב דנגבית מן הראוי: בס"פ המדיר פתב המרדכי ונ"ל וההיא דרבי נתן דאזול

בְּתֵר הַשְּׂמָא מְשׁוּם דְּמַעְיָקְרָא בְּרִיא הָוֵה וְכוּ' נ"ב עֵינֵין בְּמַרְדְּכִי פ' מִי שְׂמַת סִימָן תֵּרַכ"א תְּשׁוּ' לר"מ דְּנִרְאָה דְּהַאי טַעְמָא דְּחִזְקַת בְּרִיאִי בְּדִרְבֵי דְּחִזְיָה אִיתְּמַר: בְּפִרְק מִי שְׂהִיָּה נְשׁוּי פְּתַב הַמְּרַדְּכִי בְּסִי רל"ט וְז"ל אֲבָל אִם יִשְׁנֹן בְּעִיר צְרִיכִים לְבֹא שְׁנִיָּהֶם עכ"ל.

נ"ב זֶה נִרְאָה הַפֶּה מִמָּה שְׂפִירֵשׁ לְעִיל דְּהִיכָא דְּהוּה בְּעִיר שְׁלִיחוּתֵי קַעְבִּיד וְהָא קֶאָמַר אִיפְכָא וצ"ע: בְּפִרְק שְׁנֵי דֵינֵי גְזִירוֹת פְּתַב הַמְּרַדְּכִי בְּסִימָן רע"ח וְז"ל מִפְּאֵן מְשַׁמַּע רְאוּבֵן שְׂהִיָּה חֲזִיב לְשַׁמְעוֹן מְנָה וְכוּ' עַד מ"ש וְרִאָיָה מְדַבְּרֵי חֲכָמִים וְכוּ' נ"ב נִרְאָה מְדַבְּרֵי שְׂהַחֹב בְּרוּר וּא"כ צְרִיף לְהַבִּין רְאֵינָהוּ: לְמַסְכַּת גִּיטִין בְּספ"ק דְּגִיטִין פְּתַב הָר"ן וְז"ל וּמְשַׁמַּע מְהָא דְּבִש"מ וְכוּ' אֲבָל תְּמָה אֲנִי וְכוּ' נ"ב עֵינֵין בְּתוֹס' דָּף י"ד ע"ב בד"ה הָא בְּשָׂכִיב מְרַע וְכוּ': בִּפ"ב דְּגִיטִין דָּף כ' ע"ב פְּתַבו הַתוֹס' בד"ה לָא יִדְעָא לְאַקְנוּיִי וְז"ל אַע"ג דְּאַמְרִינֵן לְעִיל דְּדָמִי פְּתִיבַת סוּפֵר אֲקִנוּ לִיה רַבְּנֵן מְדִידָה מ"מ טְבָלָא דִּידָה לָא מְקִנוּ לִיה וְכוּ' הַקְּשָׁה הַרְשָׁב"א אִם פֶּן מֵאִי מֵיִתִּי רְאָיָה רַב אִסִּי מְהָא דְּתַנּוּ הָאִשָּׁה פּוֹתְבַת אֵת גִּיטָה דְּהָתָם שְׂאֵנִי דְּאַקְנוּ לִיה רַבְּנֵן בְּזוּזָא דְּסַפְרָא וְלֹא יִדְעָתִי מִק"ל דְּהָא פְּתַבו הַתוֹס' דְּרַב אִסִּי מְשַׁמַּע לִיה דְּאִיִּרִי בְּקִלְף שְׁלָה: עוֹד שָׁם דָּף תְּקס"ג ע"ב פְּתַב הָר"ן וְז"ל וְגַבִּי חֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן דְּלֹא שְׂכִיחַ פְּלָל מוֹקְמִי לִיה טוֹפֵס אֲדִינְיָה וְשָׁרִינֵן לִיה אִפִּי לְכַתְּחִלָּה עכ"ל נ"ב וּבְחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א פְּתַב אִיפְכָא וְכַתְּב עוֹד דְּבִמְחֻנְפֵר לֹא גְזָרוּ שְׂאָר שְׁטְרוֹת: עוֹד שָׁם דָּף תְּקס"ד ע"ב פְּתַב הָר"ן וְז"ל וְלֹא עוֹד אֲלֹא וְכוּ' עַד מ"ש דְּלֹא גְזָרִינֵן טוֹפֵס אִטּוּ תוֹנְרָף נ"ב אֲבָל הָר"ן פְּתַב בְּפִרְק פֶּל הֶגֶט דְּהַלְכְּתָא כַר' אֲלַעְזָר אָף בְּגִיטִין: עוֹד שָׁם דָּף תְּקס"ה ע"א פְּתַב הָר"ן וְז"ל וְכִי תִימָא אִם פֶּן וְכוּ' עַד מ"ש שְׂאֵין בְּיָדוֹ לְהַשְׁתַּחֲרַר נ"ב וְגַר נְמִי אִינוּ בְּיָדוֹ כְּדֹאִיתָא בְּקִידוּשֵׁין דָּף ס"ב אֲלֹא דַמ"מ בְּדַעְתּוֹ לְהַתְּגַיֵּיר אִי מְזַדְּקִי תְּלַתָּא מִשְׁא"כ בְּעֶבֶד דְּאִינוּ בְּדַעְתּוֹ: בְּפִרְק פֶּל הֶגֶט דָּף תְּקס"ו ע"ב פְּתַב הָר"ן וְז"ל אֲבָל הַרְמַב"ם ז"ל וְכוּ' עַד מ"ש דְּלֹא גְזָרִינֵן טוֹפֵס אִטּוּ תוֹנְרָף נ"ב אִין רְאָיָה מְשַׁם דְּהָתָם נְמִי בְּשְׂאֵין גְּדוּל עוֹמֵד עַל גַּבִּי גְזָרוּ טוֹפֵס אִטּוּ תוֹנְרָף וְעֵינֵין בְּהָר"ן שָׁם בִּפ"ב: בְּפִרְק הַשּׁוֹלַח דָּף תְּק"ע ע"ב פְּתַב הָר"ן וְז"ל וְזוֹ הַרְאָיָה אִיפְשָׁר וְכוּ' עַד מ"ש אִפ"ה פִּינּוּן שְׁהִיא אוֹמְרַת וְכוּ' נ"ב עֵינֵין בְּהָר"ן בְּפִרְק מִי שְׂאַחְזוּ תְּקצ"ב ע"ב וְכַתְּב הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשֵׁי פִרְק מִי שְׂאַחְזוּ דְּמַעְיָקְרָא הָכִי מִתְּנָה וְאַדְעָתָא דְּהָכִי גָמַר וְיָהִיב לָה דְּאִי אֲמָרָה לֹא בָּא וְלֹא פִּיִּס דְּלִיָּהוּי גִּיטָא מְעֻלָּיָא וּמְבַטֵּל תְּנָאוּ מַעְתָּה וצ"ע לִישָׁב שָׁם עִם מַה שְׂפָתַב כְּפִיִּרְקִין: עוֹד שָׁם דָּף תְּקע"א ע"ב פְּתַב הָר"ן וְז"ל וְכַתְּב הַרְשָׁב"א שְׂאֵנֵנוּ וְכוּ' עַד מ"ש צְרִיף לְכַתְּוֵב שָׁם הַיִּשְׂרָאֵל וְהַשָּׁם הָאֲחֵר וְכוּ'.

נ"ב וצ"ע שְׁלִדְעַת הַרְשָׁב"א דְּכָל שְׂיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד א"צ לְכַתְּוֵב אֲלֹא הָאֲחָד וְעֵינֵין בְּרִישׁ סִי קכ"ט בִּב"י: עוֹד שָׁם דָּף תְּקע"ג ע"ב פְּתַב הָר"ן וְז"ל רְשָׁב"ג אוֹמַר וְכוּ' עַד מ"ש וְה"א בְּתוֹס' דְּגִרְסִי הָתָם עֶבֶד שְׁנַשְׁבָּה וּפְדָאוּהוּ לְשָׁם עֶבֶד יִשְׁתַּעֲבֵד וְרַבּוֹ גוֹתֵן דְּמִי לְשָׁם בְּן חוֹרִין לֹא יִשְׁתַּעֲבֵד וְכוּ' נ"ב הָךְ תּוֹסְפֵתָא לֹא אֲתִיָּא לֹא כַת"ק וְלֹא פְּרָשָׁב"ג: עוֹד שָׁם דָּף תְּקע"ד ע"א פְּתַב הָר"ן וְז"ל פֶּל הַמְּשַׁחֲרֵר עֶבְדוֹ עוֹבֵר בְּעֵשָׂה מְשַׁמַּע דְּלֹא עֵשָׂה גָמוּר וְכוּ' עַד מ"ש וַיֵּשׁ מְתַרְצִים וְכוּ' נ"ב ק"ק דְּבִפְרָק שְׁלִישָׁה שְׂאֲכָלוּ דָּף מ"ז מֵיִתִּי הָאִי עוֹבְדָא וּפְרִיף וְהָא מְצוּה הַבָּאָה בְּעֵבְרָה הִיא יע"ש: בְּפִרְק הַתְּקַבֵּל דָּף תְּקפ"ג ע"ב פְּתַב הָר"ן וְז"ל מְהָא שְׂמַעִינֵן דְּהַלְכְּתָא פְּרַב חֲסֵדָא זְהוּ דַעַת הָרִי"ף ז"ל וְאִין זוֹ רְאָיָה וְכוּ' נ"ב פְּתַב הַרְשָׁב"א וְז"ל דְּטַעְמוֹ שֶׁל הָרִי"ף מְדַקְאֵמַר וְלִיהֶמְנִיָּה לְשְׁלִישׁ דְּאִילוּ לְרַב הוֹנָא לֹא שְׁיָיָף נְאֻמָּנוֹת לְגַבִּי גִט דְּאִיסוּרָא: עוֹד שָׁם דָּף תְּקפ"ג ע"ב פְּתַב הָר"ן וְז"ל וְהַרְמַב"ן

ז"ל הקשה דאי הכי מאי מוכח מהא דחזקת שליח עושה שליחותו וכו' עד מ"ש וז"ל לך פ' דכל הנשים מותרות אפי' קטנות שמת אביהן לפי שבחזקת פנויות הן וכו' עד סוף לשונו נאמנות הן לזה נ"ב עיין בתוס' פ' האיש מקדש דף מ"ה בד"ה בפירוש אמר מר עד מחלוקת ר' מנחם ור"ת יע"ש ובתוס' בפרק התקבל ד' ס"ה בדבור המתחיל התקבל לי גיטי אסורה לאכול בתרומה ובקריב"ש סימן פ"ב: עוד שם כתב הר"ן וז"ל ולא נתבררו לי דבריו דהיא מותר בעד אחד הנה ליה דבר שבפערנה ואין דבר שבפערנה פחות משנים אף על גב דלא איתחזק איסורא וכו' עכ"ד ויש לדקדק מדאמרין בר"פ דגיטין ולרבה דאמר לפי שאין בקיאת לביעי תרי מידי דהנה אפל עדיות שבפורה ע"א נאמן באיסורין ופריה אימור דאמרין ע"א נאמן באיסורין היכא דלא איתחזק אבל הכא איתחזק איסורא אלמא דכל היכא דלא איתחזק איסורא ע"א נאמן אפי' בדבר שבפערנה מדלא פריה אלא משום דאיתחזק איסור וכו' מוהר"י קולון בשו"ת ע"ב: עוד שם דף תקפ"ה ע"ב כתב הר"ן וז"ל ור"ח ז"ל פ' דהאי פ' נכד דמים ר"ל ומיהו להכי קאמר מחמרא פי היכי דלא לידיחי זה אשא נכסי וכו' נ"ב ק"ל היכי מיירי אי דאית ליה זוזי היכי מצו מדחי ליה הא זוזי קאמר ואי דלית ליה זוזי אינו נוטל פלום דשנה לא קאמר ועיין ב"י סי' רנ"ג והרשב"א פתב דליפות פחו פי היכי דלא לידיחו אשא נכסי ולא הבנתי דבלאו הכי לא מצו מדחי ליה: עוד שם דף תקפ"ו ע"א כתב הר"ן גבי מתני' מי שניה מושלף בבור ז"ל וגבי תרומה אפי' גלויי דעתא נמי מהני וכו' נ"ב עיין בהר"ן פרק האיש מקדש גבי ההיא גברא דקדיש בפרומיא דשכרא ומדברי הרמב"ם ה' תרומות נראה דבגלוי דעת לבד מהני: בר"פ מי שאחזו פתב הר"ן וז"ל ואני חוכה להחמיר וכו' עד וכי תימא אי בבדיקה קאמר מאי פרכי מינה וכו' ולא סגי ליה בבדיקה וכו' נ"ב צ"ע דנשתתק ג"כ דפירושו שהוא חולי שנגעון אמאי מהני בדיקה: עוד שם דף תקצ"ג ע"א פתב הר"ן וז"ל וכתב הרמב"ן ז"ל שלפי פירוש רש"י וכו' עמ"ש אבל בש"מ דאמר מהיום אם מתי דילמא מסוף היום קאמר וכו' נ"ב מדברי רש"י בפ' דמתני' דלעיל גבי מה היא באותן הימים משמע דמהיום אם מתי משעת נתינה קאמר: עוד שם ד' תקצ"ג ע"ב פתב הר"ן וז"ל פי שרו לה לאלתר שרו לה כו' עד מ"ש ולי ה"ט משום דאיהו נדאי לא הנה חייש למיתה דידיה וכו' נ"ב עיין בהר"ן בנדריים פ"ג ד' כ"ז גבי מתני' נדרי אונסים דפריה מהכא: עוד שם ד' תקצ"ד ע"א פתב הר"ן וז"ל הלכה נקטינן וכו' עמ"ש דהיינו האי גוונא בתרא שבדברי הרב ז"ל עכ"ל צ"ב האי גוונא בתרא חידושה אשמועינן דאע"ג דאיכא למימר שמה חזרה בה מה שאין פו בגוונא קמא דלא שייך לומר שמה חזרה: עוד שם ד' תקצ"ו ע"א פתב הר"ן וז"ל פתב לשם מלכות שאינה הוגנת וכו' עד מ"ש פ' פתב רש"י וליתא וכו' נ"ב עיין בירושלמי שהביא ה"ה פרק י"א מהלכות גירושין באשת חרש שהלה בעלה למדינת הים באו ואמרו לה מת בעליך ונשאת לפקח תצא מזה ומזה דמשמע כפרש"י בפרק המגרש ד' תר"ב ע"א פתב הר"ן וז"ל ואינם נראין לי וכו' עד מ"ש למה לא תכרות בגטין וכו' נ"ב במזון ה"ט משום דהודאת בע"ד פמאה עדים דמי משא"כ בגיטין דבעינן עדי מסירה כדי להחזיקה בגרושה כמ"ש בירושלמי הביא הר"ן פרק קמא דמכילתין: עוד שם דף תר"ד ע"א פתב הר"ן וז"ל וכתב הרמב"ן ז"ל וכו' עד מ"ש בסתם תלו להקל וכו' נ"ב עיין בתשובות משאת בנימין סי' נ"א דאישתמיטיה דברים אלו ולכך פתב מ"ש בספ"ק דגיטין פתב המרדכי וז"ל תני חדא

הולך מנה לפלוני וכו' עד מ"ש ואין נ"ל דא"כ אפי' בריא פל זמן שלא חזר בו וכו' כ"ב דברים אלו צ"ע דבברייתא פיון דהולך לאו פזכי איהו יתנו ליורשים וזה לא שלחם ליורשים: למסכת קמא בפ"ק דב"ק דף ג' ע"ב פתב הנמקי יוסף ונ"ל ובמאי קא מיפלגי בדעולא קא מיפלגי מאן דאזיל בתר שעבודא וכו' נ"ב לדברי שניהם האי נשתעבד מעיקרא אלא למאן דלית לי' לדעולא מעיקרא נשתעבד מן הדין ומש"ה אזיל בתר שעבודא כמעיקרא אבל למאן דאית ליה לדעולא פיון דלא נשתעבד מעיקרא אלא מן התקנה היכא דחזר ליה עדות לא תקוון: בפרק המניח דף י"ד ע"ב פתב הנמקי יוסף ונ"ל אבל היכא דהנה מצי לעיוני חייב וכו' פדמפרש לעיל בפרק פיצד הרגל נ"ב ק' דהיינו דנקא פשהוא מזיק בעצמו אבל ממונא שהזיק לא כמ"ש הוא בעצמו דף קי"ד ע"ב: עוד שם דף י"ו ע"א פתב הנ"י גבי מאי דאמרו שם ושני חייב בגזקי שלישי וכו' ונ"ל ומיהו דנקא בשלא היה לו פנאי לסלק וכו' פדכתיבנא בר"פ ע"כ נ"ב צ"ע דא"כ מה חילוק יש בין ראשון לשני: בפרק שור שנגח ד' וה' דף כ"א ע"א פתב הרב בש"ה ג' ז"ל ועוד צ"ע דבפ"י מהלכות נזקי ממון עד מ"ש פטור ממיתה ומתשלומין גם כן נ"ב לא ידעתי מאי ק"ל דבבהמה דרשינן אם פופר מה ת"ל אם לרבות פופר שלא בכוננה: בפרק שור שנגח את הפרה דף כ"ב ע"ב גבי הא דנפל לבור והבאיש מימיו פתב הנ"י ונ"ל הרי"ף ז"ל לא הביאה בהלכות ונראה משום דסבר וכו' ואנן קי"ל כמאן דדאין דינא דגרמי עכ"ל נ"ב לפי מ"ש הרא"ש בפרק הגזול קמא דלא דיינינן דינא דגרמי אלא היכי דבשעת מעשה נעשה הזיק אבל כל שלא בא ההיזק מיד לא אין מקום לתינוק: בפרק הפונס ד' כ"ז ע"ב הבשה"ג על תשובת הרא"ש גבי לאה שטוענת שמסרה ראובן בידי שמעאלים וכו' ונ"ל הצ"ל ועוד היאך פתב דבהוכחות לא מפקינן ממונא וכו' עד מ"ש וה"ה דבהוכחות טובא נ"ב לא ידעתי מאי מיייתי מדין מזיק למסור דבמזיק עשו בו תקנת גזול ובמסור סלקא בתיקו ולא מפקינן באומדנא וצ"ע: בפרק הגזול קמא דף ל"ה ע"א פתב הרב בש"ה ג' ונ"ל דלממון מוכח דקני כל שבח דממילא וכו' עד מה שפתב פי יוקרא וזולא נ"ב דברים אלו צ"ע דהטור סי' שנ"ד פתב דביאוש כדי קני בפיתום דממילא וכן ביוקרא וזולא וצ"ע: עוד שם דף ל"ו ע"ב ונ"ל ומראה דינר לשון לחני וכו' עד סוף לשונו אם יקבלוהו ממנו נ"ב וכן נראה ממ"ש הרא"ש לחלק בדינא דגרמי בפרקין בין היכא דבא לו ההיזק מיד ובין היכא דבא לו לאחר זמן וכתב שם וזה לשונו וכן מראה דינר לשון לחני ואומר שהוא טוב מיד סומך עליו ונעשה לו ההיזק כי פטר אותו שנתנו לו ע"כ ועיין בתשו' הרא"ש פלל ק"ב סי' ג': עוד שם ד' ט"ל ע"ב פתב הרב בעשה"ג על לשון הרמ"ה גבי ראובן שאמר לשמעון זבין לי וכו' וזה לשונו ותמהתי עליו דהא איפסיק התם וכו' נ"ב פתב הרא"ש ז"ל דה"ט דהמוכר מכונן להקנותו לשליח ונד השליח פנד בעל המעות והאי שליח רוצה לזכות לבעל המעות אבל הכא דפי' לו השליח שהוא קונה לראובן דעתו של מוכר להקנותו לראובן: בפרק הגזול בתרא דף מ"א ע"א פתב הרב בעל שה"ג ונ"ל לפי מ"ש הטור ח"מ סי' שס"ב פטור מלשלם עד סוף לשונו מבלי ידיעתו נ"ב הטור לא נקט נטלו מבלי ידיעתו אלא בשלא האכילו אבל באכלו והוא קודם יאוש חייב בכל ענין: עוד שם כ' הרב בעשה"ג דף מ"ג ע"ב ז"ל ומסופקני היכא שהדבר בעצמו אמת כו' עד סוף לשונו ולא בר תשלומין נ"ב עיין בפרק שבועת העדות דף ל"ב גבי מי שפגדו חשוד על השבועה מי יימר דמשתבעו ובפרק כל שעה דף ל"ג ע"ב גבי

היא דתנא היא למה זה דומה לתרומת תותים דאין בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה
היא היתר אכילה אית בה דאי בעי דריר להו פחות מפביצה פלומר ואמאי אין בה
תשלומין אמר רבא גזרה דלמא אתי לידי תקלה ודו"ק: עוד שם דף מ"ד ע"ב פתב הנ"י
ו"ל וקשה לי אמאי לא יהיבנא וכו' עד מ"ש פיון שיכול להתנות וכו' נ"ב עיין מ"ש
הנמוקי יוסף בפרק אלו מציאות ריש דף ע"ו: עוד שם דף מ"ה ע"א פתב הבשה"ג ו"ל
אם מתחלה לא היו וכו' עד מ"ש לעצמי אני מציל נ"ב מדברי פל הפוסקים נראה דבשנת
אפילו אין יכול להציל פלל אם לא אמר לעצמי אני מציל הציל לאמצע: עוד שם דף מ"ה
ע"ב פתב הרמב"ן בספר המלחמות ו"ל היא למדת שפל שאינו יכול לסבול ויש בו ספנת
נפשות ומסר פקדון פטור עכ"ל.

נ"ב נראה דדוקא משום שיש בו ספנת נפשות פטור אבל משום שלא יקחו ממונו הרי
זה חייב ולא ימסור ממון הפקדון אבל מדברי הרא"ש והמרדכי נראה דאפי' משום אונס
ממון פטור וה"ל שלא קבל זה שמירה אדעתא דהכי ועיין בתשו' הרא"ש פלל ס"ד: עוד
שם דף מ"ו ע"א פתב הרי"ף ו"ל הגוזל את השדה ונטלוה מסיקין וכו' הב"ע פגון
דאנסוהו ואמרו ליה אחוי ארעתך ואחוי נמי שהוא בהדיהו עכ"ל נ"ב אם אנסוהו
להראות והראה שלו ובאותו מקום שהראה היה ממון של חברו גם כן ונטלו האנסים
שלו ושל חברו נראה דפטור ולא דמי לאנסוהו על שלו והראה שלו ושל חברו שאמרו
שחייב דהתם היה יכול להראות שלו מבלי שיראה של חברו כמ"ש התוס' ובאנסוהו על
שלו והראה של חברו שהוא חייב התם משום דקא משתרי ליה ודמי למ"ש בפ' הדרוע
מי שאנס המלה את גורנו: עוד שם ע"ב פתב הנ"י ו"ל ודרך רבינו האי גאון ו"ל
במשפטי השבועות עד סוף לשונו דומיא דסיפא דנשא ולתן ביד נ"ב לא ידעתי מי דחקו
לפרש כן דדברי הגאון ברור מללו דאפילו בממון זה מחייב אם לא אנסוהו להביא פי
אם לראות ובכה"ג הוא דפטור אם הראה אבל בממון סתם בהראה לבד חייב ודוק בס'
המלחמות ותמצא פדברי: חידושי הרב המחבר ו"ל שנמצאו סביבות המרדכי למסכת
קמא: בריש פרק הכונס פתב המרדכי ו"ל אלא תחתיו דשומר דאורחיה למקמסרה
לברזיליה וכן לכל אדם שמסר למי שידוע שרגיל למסור לו עכ"ל נ"ב פגון שותפו וכ"כ
הוא עצמו בפרק המפקיד בסימן רע"ד אבל לפי מ"ש הרא"ש בתשו' לפי שאין דרך בני
אדם לשמור פל חפציהם בתיבות ואדעתא דהכי הפקידו דיניחנו ביד אשתו ובניו אין
ראי' לשותף דדוקא לבני ביתו הוא דקאמרינן הכי משום דאין דרך לשמור בתיבות אלא
מניחים ביד בני ביתו לשומרם אבל פל שאינו מבני ביתו הגם שהוא שותפו לא שלא
הפקידו אצלו אלא כדי שישמרו אצלו וכן נראה מדברי הר"מ ודו"ק: בפרק הגוזל קמא
סי' קי"א פתב המרדכי ו"ל וגזלן נמי אם הוציא עד סוף לשונו פשעת הגזילה הוא נ"ב
עיין בפ' כ"ש דף ל"ב גבי איבעיא להו פשהוא משלם לפי מדה משלם או לפי דמים
משלם וכו': עוד שם בסי' קי"ד פתב המרדכי גבי הזורק מטבע של חברו לים ו"ל ותדע
שיש חילוק בין נזקי גופו לנזקי ממונו פי ההוא דגזל אפדנא וכו' נ"ב אין ראיה משום
דגזלן שאני דאינו משלם אלא פשעת הגזילה: עוד שם בסי' קט"ו פתב המרדכי ו"ל
והיינו טעמא דאמרינן עד סוף לשונו משום גרמא בנזקין נ"ב מדברי מהר"ם שהביא
המרדכי בפרק הגוזל בתרא סי' ק"ס גבי מי שמעמיד את חברו ערב נראה דאע"ג דלא
קביל חייב וכ"כ בשה"ג בפרק המקבל דף ק"ל ע"ב וא"כ צ"ע איך הביא המרדכי סתם

את דבריו ולא הזכיר חולק: עוד שם בסי' כ"ד פתב המרדכי וז"ל מצאתי תשובה אחרת בפנינו ח"מ תקף ראובן לשמעון כו' עד סוף לשונו דלא משוי נפשיה רשיעא נ"ב ה"ט משום דלא היה קשר משונה ויכול להשתמש בהם אבל לא לזקפן עליו במלנה ולהיות גזלן משא"כ דאם הי' קשר משונה דכיון דשילח בהם יד נעשה עליהן גזלן ועיין בס' פ"מ ח"א סי' ע"ט: עוד שם סי' כ"ה פתב המרדכי וז"ל ובתשו' לרבי' האי מצאתיוכו' עד סוף לשונו נותן מחצית שקר נ"ב היינו טעמא משום דבאתה הנאה על ידו וכ"כ רבי' שמחה הביאו הבשה"ג סביבות המרדכי פרק אלמנה נזונית דף תקמ"ה ע"א ובירושלמי הביאו הב"י בסי' קפ"ג וז"ל בשקלים שליחותו נתפונן לזכות לבעל המעות לא קנים שליחותו נתפונן לזכות ללוקח ולמה חולק עמו הא הואיל ובאתה הנאה על ידו פלומר דהמעות גרמו וכ"כ הרא"ה הביאו נ"י בהגוזל קמא דף ל"ח ע"א גבי הנותן מעות לשלוחו וזו היא דעת הרב בעל העיטור: עוד שם בסי' קל"א פתב המרדכי וז"ל פסק רבינו אבי העזרי ש'אם היה חייב ראובן לשמעון זקוק ושלח לו על יד שלוחו ונאבד אין שמעון יכול להשביע לשליח עד שיבא ראובן עכ"ל נ"ב ומיהו אם מודה שפשע חייב לשלם ולא מצוי לומר לאו בעל דברים דידי את דכיון דאמ"ל הולך זה לפ' זכה לו נהרי זה ממון של שמעון כמ"ש הטור בסימן קכ"ה וה"ט דלא מצוי להשביעו משום דלא שומר דידי' הוא זולת היכא דלא אפשר לגבות מן הראשון דאז אמרי' תחזור פרה לבעלים: עוד שם פתב המרדכי בסס"י קנ"ז וז"ל פסק ר"ת על ישראל היודע לעובד פוככים כו' עד סוף לשונו אע"פ ששמעיד אמת נ"ב המרדכי עצמו פתב בפרק הגוזל קמא דף זה ועיין בשה"ג פ' הגוזל בתרא דף מ"ג ע"ב: עוד שם בסי' קס"ח פתב המרדכי וז"ל אדעתא דארציא אפקריה מעשה היה וכו' נ"ב עיין בנ"י בפרק נגמר הדין דף רפ"ה ע"א גבי מותר המת לירשיו: עוד שם סס"י קע"ג פתב המרדכי וז"ל על ראובן שטען לשמעון השפרתני וכו' עד מ"ש פי כמה שדכנים יגעים לריק ומוציאים הרבה ואינם מצליחים ומפסידים טרחם ויציאותם וישבע שמעון שלא נדר לו כלום אלא א"כ יגמר הזיווג ויפטר וגם ישבע שלא שינה מן התנאים שעשה עם ראובן ולא גרם העיכוב עכ"ל נ"ב פלומר דמ"ה אפי' ש"כר טורחחו לא שקיל ול"ד לההיא דירד להציל ולא הציל דנוטל ש"כר טורחחו דהתם דרף הוא להשפיר פועל אפי' על הספק אם יוכל להציל משא"כ בשדכנות דאין דרף לתת ש"כר פי אם בגמר הענין וממ"ש וגם ישבע שלא שינה מן התנאים ולא גרם העיכוב נראה דכל ש"בא העיכוב מצדו חייב לשלם לפחות ש"כר טורחחו ויותר נרא' מדבריו דחייב לשלם כל מה שנדר לו: עוד שם פתב המרדכי סי' קפ"ג וז"ל ועוד השיב אשר שאלת מענייני המס עמ"ש פי לא נשתתפו אלא משועבדים וכו' נ"ב עיין בשה"ג פרק המקבל דף קכ"ז ע"א וע"ב: חידושים להרב המחבר ז"ל שנמצאו סביבות הרי"ף ומפרשיו למס' בבא מציעא: בפ"ק דב"מ דף ס"ב ע"א פתב הרי"ף וז"ל הכופר במלנה וכו' עד מ"ש עד דמשתבע נ"ב משמע דכל היכא דשייך לומר אישתמוטי אי משתבע מפסיל והוא הדין במלנה ודלא כמהרש"ם בח"מ סי' קצ"ה: עוד שם דף ס"ג ע"ב פתב הנ"י וז"ל נהא דאמרין קטנה אית לה יד וכו' עד מ"ש אבל אית לה אב ולא נשאת אין לה יד כלל נ"ב פתב הש"ף בחה"מ סי' רמ"ג סכ"ג דהיינו דוקא בגירושין אבל אם נתנו לה מתנה אית לה יד וזה אינו ועיין לקמן דף ס"ד ע"א בנ"י גבי זהו קטן ומציאתו לאביו ושהיא דמזפה להם על ידי בנו ובתו הגדולים: עוד שם פתב הנ"י וז"ל בתצר המשתמרת דלא בעי שיהא עומד

בצד שזדהו צריכא טעמא וכו' נ"ב לפי סברת הרי"ף והרמב"ם ניקח דרב אסי ה"ק גבי מתנה דזכות הוא לו זכין לאדם שלא בפניו אפי' פשאין רשות אחרת מקנה פגון מציאה: עוד שם דף ס"ד ע"א גבי מציאת קטן פתב הש"ף בח"מ סי' רמ"ג סט"ו דמציאת קטן זוכה מן התורה ולא משמע פן בשמעתין: עוד שם דף ס"ז ע"א גבי בעא מיניה שמואל מרב הלוקח שדה מחברו פתב הנ"י ונ"ל ודוקא בלא הפיר בה אבל בהפיר בה לא קנה דלא שייך למימר הני טעמי דלא ניקח עכ"ל נ"ב תימה דאף דהפיר בה שאינו שלו גובה ממשעבדי ובפרק איזהו נשך דף ע"ב אפרו דטעמא משום דניחא ליה דליקום בהימנותיה: עוד שם ע"ב פתב הרב בני"י ונ"ל ולפי זה לא שייך תהא במאמינו אלא בשלא הפיר בה אבל לא בהפיר נ"ב בספר התרומות שער מ"ז חולק ע"ז ודברי רי צ"ע: עוד שם פתב הנ"י ונ"ל ולענין דינא נפקא לן אליבא דרבנן דקי"ל פותייהו בדבר שפא לעולם נ"ב פלומר היכא דאמר שדי מכורה לה מעכשיו ולאחר שלשים יום אף על גב דנקרע השטר קנה דגופא מקנה ליה מהיום ואין פאן חזרה: עוד שם דף ס"ח ע"א פתב הנ"י ונ"ל ואע"ג דק"ל דהעמדה בדין פשטר דמאי עד מ"ש ה"מ היכא דלא ציית דינא אבל היכא דציית לדינא וכו' נ"ב לא ידעתי אמאי איצטריוף לחלק בין ציית דינא ללא ציית לימא דהיא דקי"ל דהעמדה בדין כמאן דכתיב דמי היינו לטרון ממשעבדי ומפל מקום יכול לומר פרעתי והכי פתב הרמב"ן בפרק ח"ה דף מ' בפרק המפקיד דף פ"ד ע"ב פתב השה"ג ונ"ל וצ"ע קצת על דברי הרא"ש עד ס"ל דפטורים לכשיגדילו נ"ב לא ידעתי מאי ק"ל דגבי קטנים היינו טעמא דלאו בני דעת נינהו ולא שייך לומר פן בממונם ועוד פיון דמעמידין להם אפוטרופוס לא יפסידו כל ממונם מה שאין פן בהיזק ידיהו מה יקנה אפוטרופוס: עוד שם בפרק הזהב דף פ"ח ע"ב גבי דבר תורה מעות קונות פתב הנ"י ונ"ל אבל איכא למימר דיליף מק"ו דגופו כו' עיין בני"י בפרק הספינה דף ר"ד ע"א: בפרק איזהו נשך דף ק' ע"ב פתב הנ"י בכל משפנתא אפי' כו' נ"ב היינו באתרא דמסלקי דבאתרא דלא מסלקי אף על גב דלא פתב ליה וכן פתב הנ"י לקמן דף ק"א ע"א בשם הרשב"א: עוד שם דף ק"ג ע"א פתב הנ"י וזה לשונו וכן גבי מן דר הנאה כו' נ"ב עיין בפרק אין בין המן דף ל"ו באומר כל הרוצה לתרום יתרום וקא דאיצטריוף שם לטעמא דאדם בהול על ממונו היינו משום דאמירה לעובד פוכבים שבות הוי אפילו בגלוי הדעת לבד וכן מוכח בפרק השוכר את הפועלים: בפרק השוכר את האומנין דף ק"ט ע"ב פתב הנ"י וזה לשונו ודוקא פשאמר להם בפלי מלאכה זו עד סוף לשונו קשה מצפרא נ"ב עיין בפרק השואל דף קכ"ד עמוד ב' גבי המשפיר בית לחברו ונפל מ"ש בשם הריטב"א וגבי הקדישו משפיר מ"ש הרמב"ן בתשו' בשם ר"ת: בפרק השוכר את הפועלים דף קי"ו עמוד ב' פתב הנ"י וזה לשונו ושמעין נמי מהכא וכו' עד סוף לשונו לעשות מלאכה בשבת נ"ב התם ה"ט משום דנעשית מלאכתו בשבת ודרשו בספרי ולא אחרי עושים מלאכתו ועוד דהתם מייירי בשנתנו לו אחר שהחשיף ודברי הרא"ש שם צ"ע אי סבירא ליה פסברת הרשב"א והגאון: בפרק השואל דף קי"ט עמוד ב' פתב הנ"י ונ"ל אליבא דרבנן עד סוף לשונו כ"ד הרשב"א שפטור אפי' מפשיעה נ"ב צ"ע דהא בע"ז דף ט"ו נושא ונותן אי שכירות קנה ופי' הנ"י בפ' הזהב דהיינו אי קנה לו קנין הגוף פלומר והוי פלוקח פרה לשלשים יום ואעפ"כ ה"ז נעשה שומר עליו או כש"ש או כש"ח נראה דבלוקח פרה לא נחלקו זולת ביתומים או בעל משום דממילא

קא זכה פה עוד שם דף קכ"א ע"א פתב הנ"י וז"ל וכתבו המפרשים ז"ל עד מ"ש אכל הרא"ה פתב וכו'.

נ"ב נראה שהמפרשים שהביא קודם חולקים ע"ז וליתא שהם לא כתבו אלא שיכול לחזור אפי' בתוך זמנו משא"כ בשוכר שאם פא לחזור אינו יכול לחזור בתוך זמנו עוד שם דף קכ"ד ע"א פתב הנ"י ז"ל וכתב הרנב"ר עד מ"ש ואין למשאיל זכות בו בעודו שלם וכו' נ"ב ול"נ דכיון דנשפר פגר נשלמה שאלתו ותייב כמו שהי' שנה בשעת שביירה: ע"ש ע"ב פתב הנ"י יוסף וז"ל ואני תמה וכו' עד מ"ש עד שיהא עפר וכו' נ"ב ל"ד דכשחוזר ותקן הפלי הוא הפלי הראשון: בפ"ק המקבל דף קכ"ז ע"ב פתב הרב בשה"ג וז"ל ונראה דהא דלא סגי ליה למתק"ם וכו' עד מ"ש פי לא נשתתפו וכו' נ"ב עיין בשה"ג ריש בתרא דכתב דהא דשותרף חולק שלא מדעת במקום פסידא ה"ט דאמדינו דעתינו דאדעתא דהכי לא נשתתפו מתחלה: בפ"ק הבית והעליה דף קל"ד ע"ב פתב הנ"י וז"ל איפא למידק וכו' עד מ"ש ואמרינו בפ"ק המוכר את הבית כו' נ"ב לא ידעתי מה מקשה מהתם דהתם היינו שאם רצה לבנות על גבי עמודים בונה אכל לבנות ע"ג הבית להכביד על הבית אינו יכול וכן כתבו כל המפרשים שם והרשב"א בחי' מכ"י ג"כ וצ"ע: בפ"ק דמציעא פתב המרדכי סי' רמ"א וז"ל אע"ג דבפ"ק וכו' שאני התם שהי' מקנה להם חצירו נ"ב מפאן נראה לי דשטרך אע"ג דאין גופו ממון יכול לשעבדם אגב קרקע: בפ"ק המפקיד פתב המרדכי סי' רע"ח ואם לא ימכרם וכו' עד מ"ש דהוי שולח יד בפקדון וכו' נ"ב עיין במרדכי פ' הגזול קמ"א סי' קכ"ב ומ"ש דהוי שולח יד פלומר ונעשה גזלן אין נראה פן דכל שלא נתפנין לגזול לא נעשה גזלן פדמוכח בפ' הגזול גבי הנותן ליקח חטים וקח שעורים דלא נעשה גזלן פנין דלא נתפנין לגזול פי אם להנאת הבעלים: בפ"ק האומנין פתב המרדכי סי' שנ"ה וז"ל ונראה דוקא היכא דאמר בית סתם וכו' נ"ב האי ונראה חולק הוא ודכי קאמר האי דינא הוי בבית סתם אכל בבית זה מזלו דשוכר גרם והמשפיר אינו מחזיר פלום דשניהם אינם יכולים לקיים התנאי וכן פתב בהגהת מיימון: למסכת בתרא בפ"ק חזקת דף קע"ז ע"ב פתב בספר המלחמות וז"ל א"כ יהא נאמן וכו' עד מ"ש מגו דאי בעי אמר מנין זבנתא וכו' נ"ב לא מהני האי מגו משום דמעיקרא לא ידע מה הוה טעין זה וכ"כ התוס' שם: בפ"ק המוכר את הספינה דף קצ"ט ע"ב פתב הנ"י וז"ל וכתב הר"י יוסף הלוי דאף בקנין ומסירה וכו' עד מ"ש דהא אינו יכול להקדישן דקי"ל פרכא וכו' נ"ב לא ידעתי אמאי אצטרף להביא ראיה מהקדיש דכפ"י אמר רבא שם מכרו אינו מכור: עוד שם דף ר"ד ע"ב פתב הרב בשה"ג וז"ל ולא דוקא גבי עובד פוכבים כו' עד מ"ש מ"מ ליכא למ"ד שיעכבם השליח וכו' נ"ב לא הבנתי זה דהתם ה"ט דאי הולך פנכי זכו בו יורשי מי שנשתלחו לו אכל היכא שמי שנשתלח לו לא רצה לזכות בהם מנ"ל: בפ"ק מי שמת דף רל"ד ע"א פתב הנ"י וז"ל והיכא דאמר מקרקעי ומטלטלי וכו' עד מ"ש דכיון דנייד אינו נקרא לא מקרקעי ולא מטלטלי וכו' נ"ב זה אינו דלא אמרו הכי אלא היכא דמכר את העיר דאז ודאי אין העבדים בכלל דשאני קרקע דנייד אכל היכא דאמר קרקע סתם אי עבדא פמקרקעי דמי ודאי שהוא בכלל אלא דאיכא לספוקי שמא פמטלטלי הוי ומשום הכי לא נפשטא בעיני מההיא דמכר את העיר והיכא דאמר מקרקעי ומטלטלי לא קנה עבדים פנין דהוא ספק אם הוא קרקע או מטלטלי לא הי' דעתו של נותן אלא ודאי קרקע או

מטלטלי ואפ"י בהקדש אמרי' הכי דתנא בפ' אלו מותרין המקדיש חזיתו ובהמתו הקדיש את הפוי ופירש"י שהקדיש כל חיות ובהמות וכ"פ הרא"ש והטעם שלא הי' דעתו אלא על נדאי בהמה או חי' איברא דהר"ן פי' דחזיתו או בהמתו קאמר ובפ"ב דכפורים תנן הפותח חזיתו ובהמתו לבנו לא כתב לו את הפוי ופי' הרמב"ם דחי' או בהמה פתב אבל מדברי המפרש שם לא משמע הכי ועיין בריש פרקין גבי אם ילדה זכר יטול וכו' ילדה טומטום אינו נוטל: בפרק השותפין כתב המרדכי סי' תק"ע וז"ל השיב רבי אברהם וז"ל המפריש וכו' עד מ"ש אלא לגבאי העיר יתננה וכו' נ"ב חולק עם תשובת מהר"ם שהביא לעיל סימן תפ"ז: למסכת סנהדרין בפרק נגמר הדין דף רפ"ה ע"א פתב הרב בשעה"ג וז"ל כתב ריא"ז ואם היו מזרקים וכו' שאינם מתפוננים אלא לאבד את שלהם עכ"ל נ"ב צ"ע דאמאי איצטריף להאי טעמא דהא קי"ל דהזמנה לאו מילתא היא: למסכת מכות בפ"ק דמכות דף רצ"ט ע"א כתב הרי"ף וז"ל וחוזינו לגאון דקאמר ה"מ בעדות ע"פ אבל שטר שיש בו שלשה עדים וכו' נ"ב דוקא ג' דאיכא שנים פשרים אמרינו מספיקא לא מבטלינו שטרא דכינו דאיכא שנים תתקיים העדות בשאר אבל היכא דליכא אלא שנים לבד לא: עוד שם כתב הרי"ף וז"ל ההיא מתנתא דהנה חתימי עליה תרי גיסי וכו' עד מ"ש והא מודה ר"א במזוניף מתוכו שהוא פסול ואמר ליה ר' יוסף וכו'.

נ"ב היינו משום דהיו שנים לבד אבל קשה דאפי' בג' איכא למיחש למזוניף מתוכו דשמא תתקיים העדות בחד פשר וחד פסול או גזרת ג' אטו שנים: למסכת שבועות בפ"ג דמסכת שבועות דף שי"א ע"ב כתב הר"ן וז"ל אלא מתנה לעשיר וכו' עד מ"ש גטין שאני וכו'.

נ"ב דברים אלו צ"ע דבפ' מי שאחזו משמע דגיטין וממון שוין הם וה"ק התם בלישנא בתרא מתקנתו של הלל נשמע ע"מ שתתני לי מאתים זוז נתנם בע"כ מגורשת ועיין שם בהר"ן: עוד שם דף שי"ב ע"ב כתב הר"ן וז"ל האדם בשבוע' פרט לאנוס וכו' עד מ"ש כגון בשבועה לשעבר וכו'.

נ"ב פרט לאנוס ואפי' אנוס ממון ומיהו נראה מדברי התו' שם דהיינו לפוטרו מקרבן וכ"נ מדברי הר"ן דאיירי בשבועה לשעבר אבל בשבועה להבא כגון שאוגסין לישבע בנדאי שחלה עליו השבועה שאנוס ממון אינו פוטרו זולת אנוס מיתה ומש"ה פתבו התוספות בפרק הגוזל שכשמשביע השור שלא יברחו מן העיר צריף שיחשוב בלבד היום: עוד שם דף שי"ג ע"ב כתב גבי שתיקה במזיד וכו' וז"ל ותמהני אכלי' לאיסורא וכו' עד מ"ש לא עשתה איסור נ"ב כל מעשה שתולה באם יעשה דבר פלו' כגון זה שנשבע שלא אוכל זו אם אוכל זה אין השבועה חלה שהיא המעשה אלא לאחר שיאכל הב' ומ"מ מתחייב למפרע על כל מה שאכל כמו שפרש"י ז"ל: עוד שם דף שי"ד ע"א כתב הר"ן וז"ל ואני רואה בזה ספק וכו' עד מ"ש פאלו אכל עפר כו' נ"ב עיין לעיל בהר"ן גבי מתני' שבועה שלא אוכל ואכל גבלות: בפרק שבועת העדות דף שי"ז ע"א כתב הרב בשעה"ג וז"ל ראוכל תבע לשמעון בדין עד מ"ש תשובה לא אמרו בכל מקום אלא כדי דבור תוך כדי דבורו שלו ולא תוך כדי דבורו של חברו וכו' נ"ב ק"ק מהא דתנן בפ"ק דמכות ר"ש אומר מה שנים אינם נהרגים עד שיהו שניהם זוממין אף ג' אינם כו' ומנין אפי' מאה עד אמר רבא והוא שהעידו כ"א תוך כ"ד של חברו ועיין במהר"י אדרבי סי' קנ"ג: עוד שם ע"ב כתב הבשה"ג וז"ל ודעת המיימון בפ"ו מה' יסודי התורה עד מ"ש

אֵלָא שְׁמַדְבָּרֵי נִרְאָה דְלֹא שְׂרִי אֵלָא בְּדִלָא אֶפְשָׁר בַּע"א נ"ב זֶה אֵינּוּ דִּהְתָּם מְשׁוּם טַעַם אַחַר כְּדַמְסִיק הֶרְמֵב"ם: בְּפִרְק שְׁבוּעַת הַדְּיִינִין דְּף ש"א ע"א פְּתַב הַנ"י וְנ"ל הַלְּפָה שְׂכִיב מַרְע וְכוּ' עַד מ"ש דְּמָנָה דְּנִקָּא קְאָמַר כּו' נ"ב נְהִי דְּמָנָה דְּנִקָּא קְאָמַר שְׂיִתְנּוּ וְאִם לֹא הִנִּיחַ מָנָה בְּעִין ה"ק שְׂיִמְכְּרוּ מִנְכָסֵי וְיִתְּנוּ מָנָה: בְּפִרְק כָּל הַנְּשַׁבְּעִין דְּף ש"כ ט"ע"א פְּתַב הֶרְ"ן גְּבִי קְצִיצַת אֲנָמֵן וְנ"ל וּמִשְׁמַע דָּאִי לֹא מִיִּיתֵי רְאָיָה שְׂקִיל אֲנָמֵן בְּלֹא שְׁבוּעָה וְכוּ' נ"ב עֵינֵן בְּפִי רִשְׁבָּ"ם בְּפִרְק חֲזַקַת דְּף מ"ה דָּאִין נִרְאָה כֵּן וְכֵן מוּכַח מִן הַסְּוִגְיָא שֶׁם וּמִהִתְיַמָּה מִהֶרְמֵב"ם בְּפ' י"א מַה' שְׂכִירוֹת שְׁפִסְקָה לְהֵאִי בְּרִייתָא דְּמַהֲגֵמְרָא מוּכַח דְּאֵתְיָא דְּלֹא כְּהִלְכְּתָא: לְמַסְכַּת ע"א בְּפ"ק דְּמַסְכַּת עֲבוּדַת כּוֹכְבִים דְּף ש"נ"א ע"א פְּתַב הֶרְ"ן גְּבִי דְּמִי עֲבוּדַת כּוֹכְבִים בְּיַד עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְנ"ל וְאִין אֵלּוּ קְוִשְׁוֹת אֶצְלֵי וְכוּ' עַד מ"ש הָא לָאו הִכִּי אַחְזוּקֵי אִיסוּרָא לֹא מַחְזַקִּינָן וְכוּ' נ"ב כִּינּוּן דְּהִלְף לִירִיד וְעֲבַד אִיסוּרָא אַחְזוּקֵי אִיסוּרָא מַחְזַקִּינָן: עוֹד שֶׁם דְּף ש"נ"ב ע"ב פְּתַב הֶרְ"ן גְּבִי הַלּוֹקַח כְּלִים לְשַׁגְר לְבֵית חֲמִיו וְנ"ל וְטַעְמָא דְּמִלְתָּא שְׁפִינּוּ שְׁהַדְּבָר תְּלוּי בְּרִשְׁוֹת לּוֹקַח הִרִי הֵן שְׁלוֹ וְכוּ' בְּפ"ד נְדָרִים פִּירִשׁ הֶרְ"ן דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּכָל הַנְּאָתוֹ שְׁלוֹ וְהָוִי כְּשׁוֹאֵל וְזֶה לֹא הָוִי כ"א בְּזַבְּינָא חֲרִיפָא כְּדֵאִיתָא הֵתָם וְצ"ל דְּתַרְתִּי אִיתִי שְׁפַל מוּכַר לְחַבְרוֹ וְנִתְּנוּ בְּיַדוֹ לְבַקְרוֹ אַחַר פְּסִיקַת הַדְּמִים מִיַּד נִתְּרָצָה הַמוּכַר וְגַמְר לְהַקְנוֹתוֹ לְלוֹקַח אִם יִיטִיב לְלוֹקַח וְאִין הַמוּכַר יְכוּל לְחַזֵּר וְזֶה הָוִי בֵּין בְּזַבְּינָא חֲרִיפָא בֵּין בְּשַׁאֲר זַבְּינֵי אֵלָא בְּזַבְּינָא שְׂאִינָה חֲרִיפָא פִּינּוּ דְּהַלּוֹקַח לֹא גַמְר לְהַקְנוֹתוֹ לֹא הָוִי עֲלֵיהּ כִּי אִם ש"ש דְּהָוִי הַנְּאָת שְׁנִיָּהֶם אֲבָל בְּזַבְּינָא חֲרִיפָא דְּהָוִי הַנְּאָת לּוֹקַח בְּלַבַּד ה"ז חֲזִיב אַף בְּאֲוִנְסִין פִּינּוּ שְׁהַדְּבָר תְּלוּי בְּרִשְׁוֹתוֹ וְכָל הַנְּאָה שְׁלוֹ וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הַר"י הַלּוּי ו' מִיגַאשׁ בְּחִידוּשְׁוֵי לְבַתְּרָא ש"כ שֶׁם בְּפִרְק הַסְּפִינָה שְׁפַל מוּכַר כְּלֵי וְנִתְּנוּ בְּיַד הַלּוֹקַח כְּדִי לְבַקְרוֹ הִרִי הוּא בְּרִשְׁוֹת לּוֹקַח לְחַזְרָה אֲבָל לֹא בְּיַד מוּכַר דּוּק וְחֲשֻׁבָה וְזֶה הָוִי בְּכָל זַבְּינֵי יַע"ש: עוֹד שֶׁם דְּף ש"נ"ד ע"א פְּתַב הֶרְב בְּש"ג גְּבִי מְכִירַת בְּתִים וְנ"ל וְכֵן נִרְאָה שְׁטַת הַהֲלָכָה שֶׁם כּו' נ"ב שְׁטַת הַהֲלָכָה לֹא מִשְׁמַע הִכִּי וְצָרִיף עֵינּוּ: עוֹד שֶׁם דְּף ש"נ"ה ע"א פְּתַב הֶרְ"ן וְנ"ל וְיִשְׂרָאֵל נְעוּבַד כּוֹכְבִים שְׁלִקְחוּ מְרַחֵץ בְּשִׁנְתָּפוֹת וְכוּ' עַד מ"ש נ"ל דְּשָׂרִי כּו' נ"ב ה"ט מְשׁוּם דָּאִין חֲמוּם הַמְּרַחֵץ מְוֹטֵל עַל יִשְׂרָאֵל כַּמ"ש הֶרְ"ן ו' לְעֵיל מַה שְׂאִין כֵּן בְּמִשְׁתַּמֵּךְ עִם הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּמִלְאָכָה שְׁעַל שְׁנִיָּהֶם מְוֹטֵל לְטָרוֹחַ וְעֵינֵן בְּב"י: עוֹד שֶׁם בְּדִין זֶה פְּתַב הֶרְ"ן וְנ"ל הָוִי לִיה כְּבַעַל שְׂדֵה לְגַבִּי אָרִיס וְכוּ' עַד מ"ש אַף עַל גַּב דְּמִטֵּי לְיִשְׂרָאֵל רְוּחָא שְׂרִי הִכִּי נָמִי וְכוּ' נ"ב ל"ד דְּהָכָא נְהָנָה מְשַׁכַּר שְׁבַת דְּאוֹתוֹ רִינוּח לֹא יָבֵא אִם לֹא יַחֲמֵם בְּיוֹם שְׁבַת מִשָּׂא"כ גְּבִי אָרִיס דָּאִם לֹא יַעֲשֶׂה מְלָאכָה בְּשְׁבַת יַעֲשֶׂה בְּיוֹם אַחַר: בְּפִרְק אִין מַעֲמִידִין דְּף ש"ס ע"ב גְּבִי מְדוֹת הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים פְּתַב וְנ"ל אֲבָל בְּכִלֵי חֶרֶס אִפִּי חֲדָשִׁים וְכוּ' עַד מ"ש אַף עַל פִּי שְׁהֵם כְּלִים שְׂאִין מְכַנְּסִין לְקִיּוּם כּו' נ"ב אֵינּוּ כֵּן אֵלָא טַעְמָא מְשׁוּם דְּכִלֵי חֶרֶס מְכַנְּסוּ לְקִיּוּם: בְּפִרְק כָּל הַצְּלָמִים דְּף ש"ס ח ע"ב פְּתַב הֶרְ"ן גְּבִי טַבְעַת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֲבָל לְפִי לְשׁוֹן הָאֲחֵרוֹן וְכוּ' מֵאִי קָא מוּכַח וְכוּ' נ"ב שְׁפִיר מוּכַח דְּלְשׁוֹן אֲסוּר לְהִנִּיחָה מִשְׁמַע בְּיַד דְּנִקָּא הָא לְקִיּוּמָה שְׂרִי: עוֹד שֶׁם דְּף ש"ע ע"א גְּבִי מַתְּנֵי שְׁלִשָּׁה בְּתִים הֵן פְּתַב הֶרְ"ן וְנ"ל וְטַעְמָא דְּמִלְתָּא וְכוּ' נ"ב עֵינֵן בְּטַא"ח ס' מ"ב בְּדִין סוּדָר דָּאִי צַר בְּיָה לְעוֹלָם סְגִי בְּהָא וְעֵינֵן בְּנ"י בְּפ' נְגַמְר הַדִּין גְּבִי מַחְלֻקַת אַבְיִי וְרָבָא אִי הַזְּמָנָה מְלִתָּא הִיא וּבְהִכִּי מַתְּנֵי שְׁבִין דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּכָאן בְּד"ה בֵּית שְׁבָנָאוּ מַתְּחֵלָה לְעַבּוּדַת כּוֹכְבִים וּלְפִי זֶה קָשָׁה אִיף תְּנִי וְאִם סְלִקָה מְוֹתֵר וְנִדְעַת הֶרְמֵב"ם כְּדַעַת הַתּוֹסְפֵת: עוֹד שֶׁם גְּבִי מַתְּנֵי שְׁלֹשׁ אֲשֵׁרוֹת הֵן פְּתַב הֶרְ"ן וְנ"ל וּמִיָּהוּ כִּי

בְּעֵינֵינוּ בְּטֹלָה וְכוּ' עַד מ"ש פְּדֵי לְהַעֲמִיד תַּחֲתָיו עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים וְכוּ' נ"ב וְכַגּוֹן שְׁשֻׁמֶשׁ לְעֲבוּדַת פּוֹכְבִּים קוֹדֵם הַשְּׂרָשָׁה דְּאִי לֹא הָכִי מַה מְהִי מַה שְׁנֻטְעוּ לְכֹף הָא מְשֻׁמְשֵׁי עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים אֵינָם אֲסוּרִים עַד שְׁיַעֲבֹדוּ: עוֹד שָׁם גַּבִּי לֹא יָשַׁב בְּצִלָּה פֶּתַח הֶרְ"ן ו"ל וְנ"ל וּמִסְתַּבְּרָא דְלַעֲבוֹר בְּצִלָּה שְׂרִי וְכוּ' עַד מ"ש אֲבָל הַעֲבָרָה בְּעֵלְמָא דְלֹא חִיְיָשִׁי לְמִיחֵשׁ בְּהַ פְּוִלֵי הָאִי שְׂרִיָּא וְכוּ' נ"ב עֵינֵינוּ בְּפֶרֶק אֵין בֵּין הַפְּוֹדֵר גַּבִּי הַפְּוֹדֵר הַנְּאָה מְחַבְּרוּ וְנִכְנַס לְבִקְרוּ עוֹמֵד אֲבָל לֹא יוֹשֵׁב וְשָׁם גַּבִּי שְׁבִיעִית ר"ש פֶּן אֶלְיָקָא אָמַר גְּזֵרָה שְׁמָא יִשְׁקָא בְּעַמִּידָה וּבְפֶרֶק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ דְּף נ"ד דְּקֹאֲמַר לֹא נִתְּנָה תוֹרָה לְמִלְאַכֵי הַשְּׂרֵת וּבְפֶסְחִים שָׁם: עוֹד שָׁם דְּף שַׁע"א ע"א פֶּתַח הֶרְ"ן וְנ"ל וְאֶסְיָקְנָא לְדַבְּרִיהֶם דְּרַבְּנֵינוּ וְכוּ' עַד מ"ש אֶפִּי הֵיכָא דְהָאִי לַחֲוֹדִיָּה קָאִי וְהָאִי לַחֲוֹדִיָּה קָאִי שְׂרִי וְכוּ' נ"ב וְצ"ע מ"ש מֵהֵיכָא דְפֶתַח דְּכָל שְׁאֲבוּקָה כְּנֻגְדוּ אֲסוּר מְשוּם דְּהוּי הָאִיסוּר בְּעֵין וְשְׁמָא הֵתָם אֶף בְּלֹא תַנּוּר הֵיכָא מְתַבְּשֵׁל הַפֶּתַח מְחַמַּת הַשְּׁאֲבוּקָה: עוֹד שָׁם פֶּתַח הֶרְ"ן אֲבָל הֶרְמָב"ן ו"ל פֶּתַח וְכוּ' דְּאִינְהוּ גּוֹפִיָּהוּ נִינְהוּ רַבְּנֵינוּ דְּמִתְנִי' דִּירְקוֹת הָאִי גִינְתָא דְּבִאִינְדַּבֵּל בְּזִבְל וְכוּ' נ"ב צ"ל נִתְּעַרְבַּ הַזִּבְל עִם הַשְּׂרִקָע וְאִם יִשְׁלִיף הַזִּבְל יִשְׁאָר הַשְּׂרִקָע בּוֹר וְהוּי בְּדִיעֵבַד: עוֹד שָׁם גַּבִּי מִתְנִי' נִטְל מִמְּנָה עֲצִים פֶּתַח הֶרְ"ן וְנ"ל וְה"מ כְּשִׁאֲבוּקָה כְּנֻגְדוּ דְּלֹא קָלִי אִיסוּרָא אֲבָל עַל גַּבִּי גְּחָלִים הַפֶּתַח מוֹתֵרַת דְּמִקְלָא קָלִי אִיסוּרָא וְהָכִי אֵיתָא הֵתָם וּבְנִחְלִים לִוְחֵשׁוֹת וְכוּ' נ"ב וְאֶף עַל גַּב דְּגִחְלִים שְׁלַ עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים אֲסוּרוֹת מ"מ פִּינֵן שְׂאִין אֲבוּק' כְּנֻגְדוּ כִּי מְתַבְּשֵׁל הַפֶּתַח מִחוּם הַתַּנּוּר הוּא מְתַבְּשֵׁל וְהוּי זֶה וְזֶה גּוֹרֵם וְאֵין הָאִיסוּר בְּעֵין וּדְלֹא כְּהַשְׁ"ף בְּסִי' קמ"ב שְׁפֶתַח דְּבַעֲבוּדַת פּוֹכְבִּים אֶפִּילוּ בְּשְׂאִין אֲבוּקָה כְּנֻגְדוּ הַפֶּתַח אֲסוּרָה וּמ"ע אִם בִּישְׁלָה ע"ג גְּחָלִים בְּלֹא תַנּוּר הַפֶּתַח אֲסוּרָה בְּעֲבוּדַת פּוֹכְבִּים: עוֹד שָׁם ע"ב פֶּתַח הֶרְ"ן וְנ"ל שְׁהֵרִי אֵין הַמְדוּמָע זֶה מְחֻמוּץ וּמִים שְׂאוּבִים פּוֹסְלִים אֶלָּא לְכִי חֲשׁוֹבֵן ע"כ נ"ב הֵתָם מְטַעַם בְּיִטוּל הוּא וְכָל דְּאִיפָּא בְּהִיתָר פְּדֵי לְבַטֵּל הָאִיסוּר שְׁיִשׁ בְּמִדּוּמָע הוּי פְּאֵלוּ נֶפֶל עַכְשָׁיו הָאִיסוּר אֲבָל בְּעֲבוּדַת פּוֹכְבִּים דְּאֶפִּי בְּאֶלְף לֹא בְּטִילִי מַה יִּהְיֶה אִם נִתְּעַרְבַּ אוֹתוֹ הַפֶּתַח בְּאַחֲרוֹת וְאֶף אִם הֵיכָא הָאִיסוּר נִתְּעַרְבַּ מִתְּחִלָּה אֶף בְּמֵאָה הֵיכָא אוֹסְר' לְכוּלָם מִשְׂא"כ גַּבִּי מְדוּמָע: דָּאִם הֵיכָא שְׁנִתְּעַרְבַּ מִתְּחִלָּה בְּאוֹתוֹ סָף שְׁנִתְּעַרְבַּ אַחַר כֹּף הֵיכָא בְּטֵל: עוֹד שָׁם פֶּתַח הֶרְ"ן וְנ"ל וְרַב חֲסֵדָא דְּפִלִּיג עַלְיָה לֹא פִלִּיג עַלְיָה אֶלָּא בְּחֻבִּית דְּאָמַר אֶפִּילוּ חֻבִּית וְכוּ' נ"ב הָא דְּנִקְטַ חֻבִּית חִידוּשָׁא הוּא דְּאֶפִּי הָאִיסוּר הוּא בְּעֵין וְלֹא נִתְּעַרְבַּ מוֹתֵר וּמֵאֵן דְּאָסַר סוֹבֵר דְּדוֹקָא פֶּתַח דְּהָאִיסוּר אֵינוּ בְּעֵין דְּהֵרִי נִתְּעַרְבַּ בְּהִיתָר וְכִמוּ כֵן יֵינן בְּיֵינן אֲבָל חֻבִּית בְּחֻבִּית דְּהָאִיסוּר עֲדִין בְּעֵין אֲסוּר: בְּפֶרֶק ר' יִשְׁמַעְאֵל דְּף שַׁע"ד ע"א פֶּתַח הֶרְ"ן וְנ"ל וְאֶפִּי תִימָא דְּלִגְבוּתָה מֵאִיסִי אִמְאִי לֹא פֶּרְקִינְהוּ לְאִשְׁתַּמּוּשֵׁי בְּהוּ הִדְיוּט וְכוּ' נ"ב צ"ע דְּכָלִי שְׂרֵת אֵין לְהֶם פְּדִיוֹן וְעֵינֵינוּ בְּבַעַל הַמְּאוּר בְּדִף קוֹדֵם לְזֶה: עוֹד שָׁם פֶּתַח הֶרְ"ן וְנ"ל וְהִזְקִיקוּ לֹמַר כֵּן וְכוּ' עַד מ"ש וּמֵאִי רְאִיָּה דִּיקְלָמָא ע"י מַעֲשֵׂה אֲסוּרוֹת דְּהָא אֶמְרִי' דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה וְכוּ' נ"ב לֹא הִבְנִיתִי זֶה דְּהָא דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ הִינְנוּ מְדַרְבְּנֵנוּ אֲבָל מִן הַתּוֹרָה לִיכָא אִיסוּר' עוֹד שָׁם פֶּתַח הֶרְ"ן וְנ"ל דָּאִם אֵיתָא דְּס"ל הָכִי הֵיכָא מוֹכַח מְפִלִים דְּאָחֻז דְּעֵשָׂה בּוֹ מַעֲשֵׂה מִתְּסַר אֶפִּי לְהִדְיוּט וְכוּ' נ"ב הָא דְּהוֹכִיחַ מְפִלִים דְּאָחֻז הָכִי הוּי מְדַאֲסָרוֹם לְגְבוּתָה ע"כ דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה וְלִית לִיהִ לְר"י כְּסֻבְּרַת רַבִּי דְּלִגְבוּתָה אֲסוּרִים מְשוּם קְנָסָא וְהָכִי כ' בַּעַל הַמְּאוּר וְזֶה נְכוּן: עוֹד שָׁם כ' הֶרַב בִּשְׁה"ג וְנ"ל וְאֶפִּילוּ לֹא הָיוּ הַפְּלִים הָאֵלֶּה מִתְּחִלָּה לְהַקְדֵּשׁ וְכוּ' נ"ב ז"א דְּדוֹקָא הֵיכָא דְּנִשְׁתַּמְּשׁוּ קוֹדֵם לְגְבוּתָה אֲזִי נִאֲסָרוּ וּמְשוּם קְנָסָא אֲבָל אִם לֹא נִשְׁתַּמְּשׁוּ עֲדִין לְגְבוּתָה דִּין גְּבוּתָה וְדִין

הַדְיוּט שְׁוֹה וְהָכִי אָמְרוּ בְּפָרֶק כָּל הַצְּלָמִים דָּף מ"ז בְּעֵי רַבָּה הַמְשַׁתְּחָוָה לְמַעַן מִימֵי מַהוּ
לְנֹסְכִים וּפְרִיָּהּ וּמִים שֶׁל רַבִּים נְאֻסְרִים וּמ"ק שְׂאֵנִי לְגִבּוֹה דְאָפִי דְבָר שְׂאֵנִי שְׁלוֹ יְכוֹל
לְאַסּוֹר אוֹתוֹ וּמָה שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה מִכָּלִים דְּבֵית חוּנְיֹו אֵינָה רְאִיָּה דְהֶתֶם פִּינּוֹן דְּנִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ
מֵאִיסִי לְגִבּוֹה וְנִפְקָא מִינָהּ דְלִדְיָדוֹן אִם הַשְׁתַּחְוָה עוֹבֵד כּוֹכְבִים לְכָלִיּוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלֹא עֲשֵׂה
בָּהֶם מַעֲשֵׂה אֲפִילוֹ לְגִבּוֹה מְוֹתָרִים וְעֵינֵי מ"ש בְּדָף זֶה עַל דְּבָרֵי הָר"ן: בְּפָרֶק הַשּׁוֹכֵר אֶת
הַפּוֹעֵל דָּף ש"פ סוּף ע"א פְּתַב הָר"ן וְזוֹ וְהָא נְדָאִי לֹא קִשְׂיָא לִי דְאִם אֵיתָא תִּיקְשִׁי לִיה
בְּמַכְרָו וְקֻדְשׁ בְּדַמִּיהוֹן וְכוּ' נ"ב עֵינֵי הָר"ן בְּס"פ הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ וְצ"ע עוֹד שֶׁם פְּתַב הָר"ן
וְנ"ל אֲלָא נְדָאִי ה"ט דֹּא ע"ג דְּדִיעֵבֵד שְׁרִי לְכַתְחַלָּה מִיָּהָא אָסוּר וְכוּ' נ"ב וְכֵן נִרְאֵה בְּפָרֶק
כָּל שְׂעָה דָּף ל"ג ע"ב דְּקָאָמַר אֲלָא הָא דְתַנְיָא הָא לְמָה זֶה דּוֹמָה לְאֹנְכַל תּוֹתִים וְעֵנְבִים
שְׂאֵינ בָּהּ לֹא הֵיִתֵר הַסְּקָה הָא הֵיִתֵר אֲכִילָה אֵית בָּהּ דְאִי בְּעֵי דְרִיָּה לִיה פְּחוֹת מִכְּפִיצָה
וְאִמָּאִי אֵינ בָּהּ תַּשְׁלוּמִין גְּזִירָה דִּילְמָא אֲתִי לִידֵי תַּקְלָה וְעֵינֵי בְּסִפְר הַתְּרוּמוֹת שְׁעַר מ"ו
ח"ו: ע"ש ע"ב פְּתַב הָר"ן וְנ"ל וּמִשְׁמַע דַּט' דְּלִיתִיהּ בְּשַׁעַת בִּיאָה הָא לֹא הָכִי אָסוּר אַע"פ
שְׁנַתְנוּ לָהּ וְכוּ' נ"ב הֶתֶם ה"ט מִשּׁוּם דְּנַתְנוּ עַל תְּנָאִי וּבְשַׁעַת בִּיאָה נִגְמַר' הַמְתַּנָּה דְאִם לֹא
תַּתְקִינִים הַתְּנָאִי נִתְבַּטְּלָה הַמְתַּנָּה וְה"ה נְמִי בְּמַכְרָ לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים ע"מ שְׂיַתֵּן הַדְּמִים לְזֵמֵן
פְּלוּנֵי דְאִם בְּעֵינֵי דְאָסוּר: עוֹד שֶׁם פְּתַב הָר"ן וְנ"ל וְדָאָמַר אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הַמְתֵּן וְכוּ' עַד
מָה שֶׁפְּתַב וְאֵינּוּ מְחַנְּנֵר וְכוּ' נ"ב וְצ"ע בְּלוֹקֶס גְּרוּטָאוֹת מִן הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמַצָּא בָּהֶן ע"ז
עַד שֶׁלֹּא נָתַן מְעוֹת יַחְזִיר וְאִמָּאִי וְהָא רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ שֶׁלֹּא יֵאבְדוּ עַד שְׂיַחְזִירֵם לְעוֹבֵד
כּוֹכְבִים וְכֵן פְּתַבוּ הַפּוֹסְקִים בְּלוֹקֶס מְקַח וְנִמְצָא בּוֹ מוּם דְחֵיב הַלוֹקֶס בְּאַחְרֵיּוֹתוֹ עַד
שְׂיַחְזִיר: עוֹד שֶׁם פְּתַב הָרַב בַּשֶּׁה"ג וְנ"ל וְאִם הֵנִיחַ עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְכוּ' עַד מ"ש מִשּׁוּם אוֹתוֹ
מְמוּן נְקִיט מִשְׁפּוֹן נ"ב עֵינֵי בְּפָרֶק כָּל שְׂעָה גְּבִי יִשְׂרָאֵל מְעוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמ"ש הָרֵא"ש
שֶׁם: עוֹד שֶׁם דָּף שַׁפ"א ע"א פְּתַב הָר"ן וְנ"ל אוֹקְמָה רַבָּא דְאָמַר לִיה וְכוּ' עַד מָה שֶׁפְּתַב
שְׂמָא לֹא שְׁכָרוּ כָּלֵל נ"ב עֵינֵי בַּפ' ר"י גְּבִי הָאִי עוֹבֵד כּוֹכְבִים דְּנִסְכִּיָּה לְחַמְרָא דִּישְׂרָאֵל
מ"ש הָר"ן שֶׁם: עוֹד שֶׁם ע"ב פְּתַב הָר"ן גְּבִי בַּת תִּיהָא וְנ"ל וְהָכָא אֲפֻשֵׁר וְקָא מְכוּוֹן הוּא
וְכוּ' נ"ב בְּפָרֶק גִּיד הַנְּשֵׂה דָּף תַּש"ט ע"א פְּתַב הָר"ן הַפָּךְ מְזָה וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹס' בְּפָרֶק כָּל
שְׂעָה נִרְאֵה דְאֲפֻשֵׁר וְלֹא מְכוּוֹן מְוֹתֵר הֵינּוּ דְלֹא הוּי פְּסִיק רִישִׁיָּה: עוֹד שֶׁם דָּף שַׁפ"ז ע"א
פְּתַב הָר"ן וְנ"ל וְכַתְּבֵהּ הָרֵאָב"ד וְכוּ' עַד סוּף לְשׁוֹנוֹ מְפַנֵּי שֶׁהוּא כְּגוּפוֹ שֶׁל יֵין נִסָּךְ נ"ב לְפִי
מ"ש הָרֵאָב"ד דְּיָבֵשׁ דְּחַתִּיכָה עֲצָמָה נַעֲשֵׂה נְבִילָה בְּכָל מְקוֹם חוּץ מִיַּיִן בִּינֵי דְהוּי לַח בְּלַח
וְכ"כ הָר"ן בַּפַּג"ה מִשְׁמוֹ אִם כֵּן בְּיָבֵשׁ בְּלַח קָאָמַר הִירוּשְׁלָמִי מִטַּעַם דְּחַתִּיכָה נַעֲשֵׂה
נְבִילָה: עוֹד שֶׁם דָּף שַׁפ"ח ע"א פְּתַב הָר"ן וְנ"ל וְהַקְּשׁוּ עָלָיו וְהָא קִי"ל וְט' עַד מ"ש זֶה
דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְנ"ל נ"ב דַּעַת רַש"י בְּשַׁבַּת כְּדַעַת ר"ת וְאַפ"ה פְּתַב דְּמְוֹתֵר לְעֵרוֹת מְכָלִי
רֵאשׁוֹן לְתוֹךְ מִים צוֹנְגִין מִשּׁוּם דְּתַתְּאָה גְּבַר כַּמ"ש הַב"י טוֹר או"ח גְּבִי אֲמַבְטִי: בְּפָרֶק
ר"י פְּתַב הַמְרָדְכִי בְּס"י תַּתְמ"ז וְנ"ל וְאַפִּי' בְּיוֹחְסִין דַּעֲבוּד וְכוּ' עַד מ"ש וַאֲע"ג דְאִי
אֲפֻשֵׁר דְלֹא עָקַר חַד מִיַּנְיָהּ וּבְעֵיל עַכ"ל צ"ע דְּהִיכִי חִילְקוּ שֶׁם בְּגַמְרָא בֵּין הֵהִיא דַּב'
שְׁבִילִין דְּהֶתֶם וְנָדָאִי טוֹמְאָה הָכָא מִי יֵימַר דְאִיטְמָאוּ: הַלְכוֹת אִישׁוֹת חִידוּשִׁים עַל הָרַמְבַּ"ם
וּמְפָרְשִׁיו עַל ח"ב: פ"ב דִּין י"ב פְּתַב הָרַב הַמַּגִּיד וְנ"ל הַגִּיעַ לְשַׁנַּת עֶשְׂרִים וְכוּ' עַד וּלְפִי
שִׁטָּה זוֹ יֵשׁ לְתַמּוּהָ כו' לְמָה הַזְּנִיחוּ שְׂאָר סִימְנִין וְכוּ' ע"כ נ"ב לְהָכִי הַזְּנִיחוּ לּוֹמַר דְאִם
לֹא הִבִּיא מִתְחַלַּת לִידְתוֹ לֹא הוּי נְדָאִי סְרִיס אֲלָא סָפֵק וּק"ק דְּבְּפָרֶק יוֹצֵא דוֹפָן תַּנּוּן בֵּין
עֶשְׂרִים שְׁנָה שֶׁלֹּא הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת יְבִיא רְאִיָּה שֶׁהוּא בֵּין עֶשְׂרִים וְהוּא הַסְּרִיס ע"כ

והשפּתּא היכי מײרײ אי הביא שְׁתִי שְׁעָרוֹת בְּזָקֵן הָא לְהִרְאָב״ד לָא הוּי סְרִיס וְאִי לָא הִבִּיא א״כ מאי פְּרִיָּה בְּגִמְרָא וְהִנְצָרָה לְהַעֲמִידָה בְּשִׁנּוּלְדוּ בּוּ סִימְנֵי סְרִיס הָא בְּסִימְנֵי זֶה דִּי: פ״ד דִּין ז פְּתַב הָרַב בַּכ״מ בְּסוּף הַלְשׁוֹן וְאָנִי אֹמֵר שְׁאִין פְּאֵן תְּמִיחָא פְּלִל דְּנִבּוֹנַת לַחֲשׁ דְּקֶאֱמַר הִינּוּ לֹמְרֵי שְׁהִיא חֲרִיפָה כְּפִי שְׁנוּתִיהָ וּמ״מ פִּינּוּ שְׁהִיא פְּחוּתָה מִבֵּית שֵׁשׁ חֲזָקָה עַל הָרוֹב שְׁאִינָה יוֹדַעַת לְשִׁמּוֹר קְדוּשִׁיהָ ע״כ נ״ב מְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ פִּי״א מַה גְּרוּשִׁין דִּין ז אִין גְּרָאָה פֶּן: שֵׁם דִּין כ״א פְּתַב הַבַּכ״מ ו״ל הַמְקַדָּשׁ אֵת הָאִשָּׁה וְכוּ׳ אוּ לְתוֹף חֲצָרָה כּוּ׳ לְכַאֲרָה גְּרָאָה דְּלְתוֹף חֲצָרָה מְקַדָּשַׁת אֶפְּיֵלוּ אִינָה מְשַׁתְּמַרְתּ וְאִינָה עוֹמְדַת בְּצַדָּה וְכוּ׳ עַד וְכָהּ הֵם דְּבָרֵי ה״ה ע״כ נ״ב זֶה אִינוּ דְּהָרַב הַמַּגִּיד ו״ל לָא פְּתַב אֱלָא דְּעַדִּיפִי קִדּוּשִׁין מַגֵּט וְלָא בְּעִינּוּ עוֹמֵד בְּצַדּוֹ אֲבָל חֲצַר הַמְשַׁתְּמַרְתּ בְּעִינּוּ: שֵׁם דִּין כ״א פְּתַב ה״ה ו״ל הֵיתָה עוֹמְדַת בְּרִשׁוֹת שְׁלֵשְׁתָּהּ וְכוּ׳ עַד שְׁאֵע״פ שְׁבַמְקַח וּמְמַפְּרֵי אִין חֲצַר שְׁלֵשְׁתָּהּ קוּנָה מְזָה לְזָה וְכוּ׳ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא הוּא מְשַׁאֵיל לָהּ זְכוּתוֹ ע״כ נ״ב דְּבָרִים אֱלוּ צ״ע דְּאֶפְּיֵי אִם פִּירְשׁ וְאָמַר שְׁהוּא מְשַׁאֵיל לָהּ זְכוּתוֹ בְּמַאי קִנְאַתּוֹ אוֹתוֹ הַזְּכוּת: פִּי״ה דִּין ט״ו פְּתַב ה״ה וְיֵשׁ מִי שְׁפְּתַב דְּלִפִּי זֶה כָּל שְׁכּוֹן אִם מְחַל הַמְּלִנָּה בְּעֶצְמָה ע״כ נ״ב אִם מְחַל הַמְּלִנָּה בְּתוֹף זְמַנּוֹ פִּינּוּ דְּאִינָה יְכוּלָּה לְתוֹבְעָה בְּדִין גְּרָאָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ׳ בַּכ״מ דָּף פ״ט דְּאִינָה מְקַדָּשַׁת (א״ה ע׳ מ״ש א״א הָרַב ו״ל בְּהַלְכוּת קִנְיָן מְעוֹת סִי ג׳): פ״ד דִּין א׳ פְּתַב הַרְמַב״ם ו״ל הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הָרִי אֵת מְקַדָּשַׁת לִי ע״מ שְׁיִרְצָה אֲבִי רְצָה הָאֵב מְקַדָּשַׁת כּוּ׳ וְהִרְאָב״ד ו״ל הַשִּׁיג עָלָיו יע״ש נ״ב ע׳ בְּפֶרֶק הַמְּדִיר גַּבִּי הִהִיא דְּפֶרֶיָּה מַהִּיא דְּהִרְיָנִי בּוּעֲלִיָּה וְכוּ׳ דִּישׁ רְאָיָה לְסַבְּרַת רַבֵּינוּ: שֵׁם פְּתַב ה״ה בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ וְהָאוֹמֵר ע״ת שְׁלָא יְמַחָה הָרִי הַתְּנָאִי בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְכָל זְמַן שְׁנַעֲשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה נִתְּבַטַּל וְהָרִי זֶה פְּאוֹמֵר לְאִשָּׁה הָרִי זֶה גִּיטָה ע״מ שְׁלָא תִשְׁתִּי יֵין שְׁהַפְּנָה שְׁלָא תִשְׁתִּי יֵין אֶפְּיֵי פַעַם אַחַת לְעוֹלָם ע״כ נ״ב עֵינֵין בַּמַּהֲרִיב״ל ח״א דָּף קמ״ה דְּגְּרָאָה דְּלָא זְכַר מְזָה: שֵׁם דִּין כ״ב פְּתַב הַרְמַב״ם ו״ל הַמְקַדָּשׁ ע״ת כּוּ׳ עַד לְפִיכָהּ הַמְקַדָּשׁ ע״ת וְכִנְס סְתָם אוּ בְּעַל סְתָם הָרִי זוּ צְרִיכָה גִט אַע״פ שְׁלָא נִתְּקִינֵים הַתְּנָאִי וְכוּ׳ ע״כ נ״ב הִינּוּ דוֹקָא כְּשֶׁבְּעַל שְׁלָא בְּפִנֵּי עֵדִים דְּשְׁמָא אִינוּ רוּצָה לְמַחְוֹל תְּנָאוּ כְּדִי שְׁלָא יְהִיא לָהּ כְּתוּבָה וְסָבוּר שְׁיִתְקַיֵּים הַתְּנָאִי אֲבָל כָּל שְׁבְּעַל בְּפִנֵּי עֵדִים אֲמַרִּין נְהִי דְּאִינוּ מוֹחַל תְּנָאוּ אֲבָל עַכְשָׁו בּוּעַל לְשֵׁם קִדּוּשִׁין כְּדִי שְׁלָא תְּהִיא בְּעִילַת זְנוּת: פ״ח בְּדִין הַנְּזַכֵּר פְּתַב הַבַּכ״מ הַמְקַדָּשׁ ע״ת וְחִזּוֹר וְכוּ׳ עַד וַאֲ״ת וְהָא תְּנֵן בַּפּ׳ הָאִישׁ מְקַדָּשׁ ע״מ שְׁאִנִּי עֲשִׂיר וְנִמְצָא עָנִי כְּהֵן וְנִמְצָא לּוֹי וְאִם אִיתָּא דִּיכּוּלָּה לְמַחְוֹל אִמַּאי אִינָה מְקַדָּשַׁת ע״כ נ״ב ה״ד בְּשִׁאָר תְּנָאִים שְׁדַעְתּוֹ שְׁלֵ אָדָם בְּמַתְּנָה מְעִיקְרָא אִם יִקְפִיד בְּהֵם פְּשִׁיַע אֲבָל בְּמַתְּנָה ע״מ שְׁאִנִּי כְּהֵן אוּ לּוֹי הָרִי הַקְּפִיד בְּהַכִּי: בְּסוּף לְשׁוֹן זֶה סִינִים הַבַּכ״מ ו״ל נִתְּבַטַּלוּ קִדּוּשִׁין לְאַלְתֵּר שְׁלָא לְהִנְאַתָּה הַתְּנִית ע״כ נ״ב לָא הִבְנִיתִי דָּאִם שְׁלָא לְהִנְאַתָּה הַתְּנִית א״כ יְכוּל הוּא לְבַטַּל הַתְּנָאִי וְכ״נ מְהִירוּשׁ׳ גַּבִּי ע״מ שְׁבִיתִי רְחוּק מִן הַפְּרָחִין וְנִמְצָא קְרוֹב דִּיכּוּלָּה לֹמְרֵי בְּעִיתִי מְטַרְפָּסָא אֲזַלָּא וְכוּ׳ אֱלָא נ״ל דְּכִינּוּ דְּהוּא הַתְּנָה לְהִנְאַתָּה וְהִיא הֵיתָה צְרִיכָה לְהַתְּנוֹת לָא מְצִית הִיא לְמַחְוֹל הַתְּנָאִי דְּלָא אֲמַרוּ לְמַחְוֹל אֱלָא בְּמִי שְׁהוּא בְּעַל הַתְּנָאִי: פ״מ דִּין כ״ד פְּתַב הַרְמַב״ם ו״ל יִצְאָ עָלֶיהָ קוּל שְׁנַתְּקַדָּשָׁה לַפּ׳ וְלֹאֲחַר יְמִים אֲמַרוּ אֲמַתְלָא אִם גְּרָאִין הַדְּבָרִים לַב״ד שְׁהוּא פֶּן וְכוּ׳ נ״ב פְּלוֹמֵר שְׁבִירָר בְּעֵדִים דַּע״ת קִדָּשׁ וְכִי אֲמַרוּ לָאוּ כָּל כְּמִינָהּ דְּמוֹחֲזָקַת אֲמַתְלָא הָתָם לָא הָווּ עֵדִים בְּזָה וְהַכִּי דִּינִיק הַלְשׁוֹן וּלְפ״ז סְבִירָא לִיהָ לְרַבֵּינוּ דְּמַבְטְלִין קְלָא כַּה״ג: פִּי״א דִּין ה׳ פְּתַב הַרְמַב״ם וְשִׁאָר חֲרָשַׁת וְכוּ׳ נ״ב פ״ק דְּכַתְּנוּבוֹת פְּרִיָּה בִּירוּשְׁלַמִּי וְחֲרָשַׁת יֵשׁ לָהּ קִנְיָן וּמוֹקִי לָהּ פְּשִׁפְּסוּסָה

פקחת כנס': פי"ב דין י"ט פתב ה"ה ואין נראה פן דעת הראשונים אלא אפילו במקורם סתם אבד מעותיו ע"כ נ"ב לא ידעתי זה דהא כל המפרשים פתבו דלוחה הוא שגובה מן הבעל דשליחותא דידיה קא עבדא ובפרנסה ג"כ פיון דלשם הלואה נתנה ומקרה"ם פתב דכל היכא דהיא פטורה הבעל נמי לא מחזיב: שם באותו לשון ואלו לא זון אותה היתה ניוזות מנכסי הבעל או היתה לנה ואוכלת ע"כ נ"ב ק"ק דגם אם היתה לנה היתה נפרעת ממנו וכ"כ רש"י וקרא"א וקרא"ן ו"ל בנדרים פתב על דברי הרשב"א דנהי דלאו בתורת מתנה קעביד מיהו סתמא זו אדעתא דבעל נחית ולא אדעתא דידה שפכר הוא יודע שאין לאשה נכסים ע"כ ודבריו קשים ג"כ דנהי דאין לאשה נכסים יפרע מן הבעל מדר' נתן והכי פתב קרא"ן ו"ל בפרק השותפין גבי האומר לאשתו קונם שאיני נהנה לה וב"ח באים ונפרעים: פי"ו דין כ"ו פתב ה"ה ו"ל האשה שאמרה לבעלה וכו' עד ולענין גבית הפתובה הכריע הרמב"ן ו"ל פדברי רבינו וכו' ע"כ נ"ב צ"ל דכיון דאיפא חזקה אלימתא מטעם זה תגבה פתובה ותוספות דכל חזקה שהיא תלויה בסברא אלימא מחזקת ממון איברא דגבי מת בעלי אינה גובה פתובה אלא מטעם זה והטוען פתח פתוח מצאתי לא היה נאמן אי לא משום דתקמים האמינוהו ואע"ג דאיפא חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה: פכ"א דין ט' פתב קרא"ד ו"ל אלא מפני שהיא שמירה בפעלים וכו' נ"ב לא הבנתי זה דהאי טעמא לא סגי הקא בשפכרה פלים דאדם מועד לעולם ונחשיב מזיק בינים ולא נפטרו בבעלים אלא פשנאבד בפשיעה ע"י גרמא.

ונראה דאם הפקיד בידה ופשעה בשמירתה לדעת קרא"ד פטורה ולפי מ"ש ה"ה אפשר דחיבת דלא שנייה האי טעמא דשלום הבית בכה"ג ולתרוץ מ"ש על קרא"ד ו"ל אפשר דס"ל פסקרת רבינו פרץ ו"ל דשכיר לעשות מלאכה לא אמרינו האי דינא פיון דצריף להתעסוקי בהו: פכ"ב דין ח"י פתב הרב בכ"מ ו"ל פיצד האשה שמכרה או נתנה לבעלה מנצ"ב וכו' עד יש לדון דרבינו לא איירי אלא במוכרת או נותנת ולא במוחלת וכו' ע"כ נ"ב בפ"ז פתב הבכ"מ גבי המוחלת דהיינו דוקא בעיקר וכ"נ מדברי רבינו שפתב דהיכא דנגבו צריף קנזן ואע"ג דהוי מחילה וזה שפתב קרא"ד ו"ל מעתה אפי' בלא קנזן דהוא ו"ל סובר דבמחילה ליכא טענת נחת רוח ולפ"ז ליתא למ"ש מהראנ"ח ו"ל סי' כ"ד לדעת הרב המגיד: פכ"ד דין י"ד פתב ה"ה ו"ל וכ"ש לדעת רבינו שפתב פי"דמהלכות מלנה שהטוען בשטר חוב שטר אמנה אינו יכול להשביע המלנה ע"כ נ"ב התם ה"ט משום דלמעקר שטרך קא אתי ולא פל פמיניה וכ"כ הרב בעל התרומות שם אבל הקא דהטענה היא מבחוח בכה"ג משפיעין ליה וכ"נ מדברי רבינו ע' בדין י"ז: שם דין י"ח פתב ה"ה ו"ל אמרה לו אשתו כו' עד ומסוגיא זאת יש ראיה למ"ש רבינו בכאן שהיא מפסדת פתובתה בהודאתה ע"כ נ"ב צ"ע למשנה ראשונה היא היתה נאמנת והא אין אדם משים עצמו רשע: פכ"ה דין ו' פתב ה"ה ו"ל בא על אשתו וכו' עד אבל אם בעל ושהה ולא טען וכו' ע"כ נ"ב מהרי"ק בשרש ק"ה נראה דס"ל דבעל תליא מלתא וז"א דברוש' דשמעתין פליגי ר"י ור"ל וק"ל כר"י וכ"נ מדברי ה"ה ו"ל דצריף בעל ושהה ועיין בריא"ז אבל מדברי הרמב"ם בפט"ו מה' מכירה משמע דכל שנשפתמש סגי: שנייה קצת לדין הנז' האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שתתן לי מאתים וזו ובעל סתם דאמרינו אחולי אחליה לתנאיה נראה דנהי דאין הקדושין תלויין מ"מ חייבת לתת לו הר' זון מתורת חוב ונעשו עליה מלנה וראיה מההיא דירושלמי שהביא קרא"ן בפ' האומר

בְּקִדּוּשֵׁינָא בְּמִי שְׁקִדְשׁ ע"ת וּכְנֻסָּה בְּתוֹךְ הַזְּמַן נִתְבַּטַּל הַתְּנָאי לְעֵנְוֵן שְׂאִין הַקִּדּוּשֵׁין תְּלוּיִין וְאֵע"פ שֶׁלֹּא קִיָּים אוֹתָם בְּזִמְנָא מְקוֹדְשֵׁי אַבְל הַדְּמִים נַעֲשׂוּ עָלֵינוּ מְלֻנָּה וּט' בִּטְא"ה סִי' ל"ח סְעִיף כ"א וּכ"ב וּל"ג פְּדָבְרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי דְּכָל שְׁכַנְסָה הָרִי בְּחֻזְקָת בְּעוּלָה וְלֹא מְצִי לֹמֵר אִינִי רוּצָה לְקִיָּים הַתְּנָאי וְלֹא בְּקִדּוּשֵׁין פְּשָׁר הַתְּנָאִים דְּאִם אָמַר אִינִי רוּצָה לְקִיָּים הַתְּנָאי הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ דְּהָתָם ה"ט מְשׁוּם דְּאֹמַר אִינִי רוּצָה בְּמִתְנָה וְלֹא בְּתְנָאי מְשִׁא"כ הֵכָא שְׁכַבְר נְהִינָה מִהִמְתְּנָה הַגַּע עֲצָמָה מִי שְׁנָתָן לְחַבְרֵי שְׂדָה מְלָאָה פְּירוּת ע"מ שְׁיַעֲשֶׂה לֹו דְּבָר פ' אִם אַכְל הַפְּירוּת מִי מְצִי לֹמֵר אַחַר כֶּף אִינִי רוּצָה לְקִיָּים הַתְּנָאי וְעֵינֵן בְּנ"י פ' מְצוֹת חֲלִיצָה (א"ה ע"ל ח"ב לֹא מְצָאֵתוּ מְסוֹדָר פִּי אִם זְעִיר כְּאִן זְעִיר כְּאִן וְסוֹדְרֵתִים לְפִי ענ"ד): הַלְכוֹת אִישׁוּת סִימָן א עַל אוֹדוֹת הַקְּטָנָה שְׁקִיָּדְשׁוּיָה אִמָּה וְאַחִיָּה בְּסִבְלוֹנוֹת פְּמִנְהָ קוּשְׁטָנָא וְאַחַר שְׁמִנָּה חֲדָשִׁים מֵת הָאָרוּס וְאַח"כ מִיָּאָנָה הַבַּת וְלֹא נוֹדַע אִם הַבַּת הַזֹּאת הִגִּיעָה לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה וְנִבְדְּקָה עִפ"י נְשִׁים וְלֹא מְצָאוּ בָּהּ סִימָנִים: בְּהָא מִילְתָּא נְחֻלְקוּ הָרַאשׁוּנִים ז"ל שְׁהִרְשָׁב"א כְּתִב בְּתִשׁוּ' דִּאֵע"ג דְּאִיפָּא הֵכָא שְׁנֵי סְפִיקוֹת סְפִיק אִם הִגִּיעָה לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה סְפִיק לֹא הִגִּיעָה וְאִת"ל הִגִּיעָה שְׁמָא זֹו עֲדִינֵן לֹא הִבִּיאָה סִימָנִים מ"מ עֲדִינֵן צְרִיף לְהַתִּישָׁב בְּדָבָר ע"כ.

וְאִם כִּי דְבָרֵינוּ בָּאוּ סְתוּמִים רַבּוּתֵינוּ הָאֲחֵרוּנִים ז"ל בְּקִשׁוֹ לְמַצָּא דְּבָרֵי חֲפִץ לְתַת טַעַם לְדְבָרֵינוּ מִהֵם אָמְרוּ דְּטַעְמָא דְּמִילְתָּא מְשׁוּם דְּכָל כִּי הָאִי חֲדָא סְפִיקָא הָוִי דְּהִינְנוּ אִם הִיא גְּדוּלָּה אוֹ קְטָנָה.

דִּאִת"ל שְׁהִגִּיעָה זֹו לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה חֲזָקָה הִבִּיאָה סִי' וְכִרְבָּא דְּאָמַר קְטָנָה שְׁהִגִּיעָה לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה חֲזָקָה הִבִּיאָה סִימָ'. וְלֵע"ד הָא מִילְתָּא לֹא מְסוֹנְרָא דְּהַמְעִינֵן שְׁם בְּשִׁמְעֵתִין דִּפ' יוֹצֵא דוֹפָן נְרָאָה דְּחֲזָקָה דְּרָבָא לֹא נְאָמְרָה אֱלָא בְּסִתְמָא שְׁלֵא נִבְדְּקָה.

אַבְל הֵיכָא דְּבִדְקוּ וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ לֹא. וּכ"כ הַתּוֹס' בְּהִדְיָא בִּפ' מִי שְׁמַת דָּף קכ"ו יע"ש.

וּמִיָּהוּ אִתְּנִי לֹו חֲזָקָה דְּרָבָא אִף הֵיכָא דְּבִדְקוּ וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ כְּדִי לְחֻוּשׁ לְשְׁמָא נְשָׁרוּ וְלִיָּהוּ הָאִי כְּשָׂר פֶּל הַסְּפִיקוֹת דְּאִי לֹאוּ הָאִי חֲזָקָה דְּרָבָא לֹא הָוִי חִיָּיְשִׁי לְשְׁמָא נְשָׁרוּ כִּינֹן דְּלִיכָא קָמָן סִי' נַעֲרוֹת וּכ"כ הַתּוֹס' בִּפ' בָּא סִימָן יע"ש.

וְהַשְׁתָּא דְּהֵיכָא דְּנִבְדְּקָה וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ בָּהּ סִימָן אִינוּ אֱלָא סְפִיקָא בְּעֵלְמָא כִּי נְמִי נִסְתַּפְקֵנוּ אִם הִגִּיעָה לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה הָרִי אִית בָּהּ שְׁנֵי סְפִיקוֹת סְפִיק הִגִּיעָה סְפִיק לֹא הִגִּיעָה וְאִת"ל הִגִּיעָה שְׁמָא עֲדִינֵן לֹא הִבִּיאָה זֹאת סִימָנִיָּה: וְרִאִיתִי עוֹד מִי שְׁפִירֵשׁ דְּטַעְמָא שְׁל הַרְשָׁב"א הָוִי מְשׁוּם דִּס"ל כִּר' בְּרוּף דְּלֹאוּ בְּכָל ס"ס אֲזִלִּין לְקוּלָּא.

וְלֵע"ד פֶּל זֶה אִינוּ מְסַפִּיק לְפִי מ"ש הַתּוֹס' בִּפ' בָּא סִימָן דְּאִי לֹאוּ חֲזָקָה דְּרָבָא לֹא הָוִי חִיָּיְשִׁין לְשְׁמָא נְשָׁרוּ וְאֵע"פ שְׁהִגִּיעָה לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְּהָוִי מוֹקְמִין לָהּ בְּחֻזְקָת קְטָנוּתָא שְׁהִיָּתָה לָהּ מְקַדָּם כִּמ"ש הָרִיב"ש סִי' קפ"ב א"כ בְּקְטָנָה זֹו שְׁנִסְתַּפְקֵנוּ אִם הִגִּיעָה לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה אִם לֹא פֶּל הֵיכָא דְּבִדְקוּ וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ בָּהּ סִי' אִין לְחֻוּשׁ לְשְׁמָא נְשָׁרוּ דְּהָא לֹא שְׁיִיף הַכ' לְחֻזְקָה דְּרָבָא.

וְכִבְר נְחֻלְקוּ עַל הַרְשָׁב"א בְּזֶה מְגִדּוּלֵי דוּרוֹ וְהַעֲלוּ לְהַקְל כְּאֲשֶׁר הִבִּיא הָרַב מֵהַר"ב בְּשִׁשׁוֹ' סִי' ד'. וּמִיָּהוּ נְרָאָה מְדַבְּרִיָּהֶם דְּלֹא הַקְלוּ אֱלָא כְּשִׁנְבְּדְּקָה וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ לָהּ סִי' דְּבִכִּי הָאִי כִּינֹן דְּלֹא הוֹבְרַר לֹו שְׁהִגִּיעָה לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה וְלֹא חִיָּיְשִׁין לְשְׁמָא נְשָׁרוּ פְּדַכְתִּיב נְמַצָּא

דאיפא בָּהָא שְׁנֵי סְפִיקוֹת אַבְל הֵיכָא דְלֵא נְבֻדְקָה יֵשׁ לָנוּ לְחוּשׁ מְשׁוּם דְחֻדָּא סְפִיקָא הוּא דְהוּי דַּאת"ל דְהַגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנוּתִיָּה ה"ז בְּחֻזְקַת שְׁהִבְיָאָה סִימ' דְהַי חֻזְקָה דְרָבָא חֻזְקָה אֲמִיתִית הִיא וְכַדְכָּתַב הַרִיב"ש וְהָא דְבוּדְקִין לְחַלִּיעָה וְלֵא סְמְכִינוּ אַחֻזְקָה אִיפָא לְמִימַר דַּה"ט מְשׁוּם דְכָל חֻזְקָה דְאֶפְשָׁר לְהַתְפַּרֵּר אִין סוּמְכִין עָלֶיהָ וְכַדְכָּתַב הַר"ן ו"ל בַּפ"ק דְחֻזְלִין אַבְל בְּדִיעְבַּד וְלֵא נְבֻדְקָה וַא"ל לָן לְבַרְרָה עַכְשָׁיו סְמְכִינוּ אַחֻזְקָה וְאַף לְהַקְל וְכ"נ מְדַבְרֵי הַתּוֹס' בַּפ' מִי שְׁמַת גְּבִי הֵהוּא שְׁמַכְר בְּנַכְסֵי אָבִיו וּמַת וּבָאוּ וְשָׂאֵלוּ אֵת ר"ע מֵהוּ לְבֻדְקוֹ וְאָמַר לָהֶם סִימָנִים עֲשׂוּיִין לְהַשְׁתַּנּוֹת.

וְהַקְשׁוּ דְלָמָּה יֵשׁ לָנוּ לֹאמַר שֶׁהוּא קָטָן וְהָא אֲמַרְיָנוּ בְּנֻדָּה קְטַנָּה שְׁהַגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנוּתִיָּה א"צ בְּדִיקָה חֻזְקָה הִבְיָאָה סִי' וְתַרְצוּ דְשִׂאֲנֵי הָכָא דְאַחַר שְׁהַגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנֵים לֹא הָיָה בּוֹ שׁוּם סִי' מְסִימָנֵי גְדֻלוֹת וְלִהְכִי אִיפָא לְסַפּוּקֵי שְׁמָא קָטָן הָיָה ע"כ מְבִנְיָא מְדַבְרֵיהֶם דְסְמְכִינוּ אַהֲאֵי חֻזְקָה דְרָבָא לְגַמְרֵי וְאַף לְהוֹצִיא מְמוֹן: וְלְכַאוּרָה נִרְאָה דְהַי מִקְלָתָא בְּמַחְלֻקַּת שְׁנוּיָה שֶׁהִב"י בַּא"ה סִי' ל"ח הִבְיָא תְּשׁוּבָה לְהַרְשָׁב"ן ו"ל.

בְּמִי שְׁקֻדַּשׁ בְּתוֹ וְכַשְׁמַעְיָה אִיהִי מְחַאָּה שְׂאֵם יֵשׁ עֲדִים שְׁהִיוּ לָהּ בְּשַׁעַת הַקִּדּוּשִׁין יוֹתֵר מִי"ב שְׁנָה וְשִׁשָּׁה חֻדָּשִׁים וְיֵשׁ נָשִׁים שְׁמַעֲיָדוֹת שְׂרָאוּ לָהּ קוֹנְדָם הַקִּדּוּשִׁין בְּיוֹתֵר מִו' חֻדָּשִׁים סִימָן נְעֻרוֹת וְדַאי אִין חוֹשְׁשִׁין לְקִדּוּשִׁין וּבְלָאוּ הֵכִי חוֹשְׁשִׁין ע"כ מְשַׁמַּע מְדַבְרֵיו דְאַף אִי אִיפָא עֲדִים שְׁהִיוּ לָהּ בְּשַׁעַת הַקִּדּוּשִׁין יוֹתֵר מִי"ב שְׁנָה וְשִׁשָּׁה חֻדָּשִׁים אִי לִיפָא נָשִׁים שְׁמַעֲיָדוֹת שֶׁהִי לָהּ סִי' נְעֻרוֹת קוֹנְדָם הַקִּדּוּשִׁין יוֹתֵר מִשְׁשָׁה חֻדָּשִׁים ה"ז סְפִקָא וְלֵא סְמְכִינוּ אַחֻזְקָה דְרָבָא דְאָמַר קְטַנָּה שְׁהַגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנוּתִיָּה חֻזְקָה הִבְיָאָה סִי' וַאֲע"ג דְהַרִי הִיא בּוֹגֵרַת לְפָנֵינוּ כְּנִרְאָה דַּס"ל דְחֻזְקָה דְרָבָא לָאו חֻזְק' אֲלִימָתָא הִיא לְסַמְנָה עָלֶיהָ לְהַקְל וְאַפִּי בְּדִיעְבַּד דְלָאו אֶפְשָׁר לְמַבְדְּקָה וְכ"נ לְכַאוּרָה מְדַבְרֵי הַרְמַב"ן ו"ל בְּחֻזְקֵי שְׁנֵי גְבִי אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה שַׂא"ל ר"ע א"א לְבֻדְקוֹ סִי' עֲשׂוּי' לְהַשְׁתַּנּוֹת דְמַשְׁמַע דְדַאי הָיוּ בְּחַיִּים הָיוּ בּוּדְקִין אוֹתוֹ דְמוּקֵי לָהּ כְּשַׁמְכְר וּמַת מִזְד וְלִהְכִי אִי הָיָה בְּחַיִּים הָיוּ בּוּדְקִין אוֹתוֹ מְשַׁמַּע מְדַבְרֵיו דְדַאי הָיָה מִיָּרִי דְעֵבֵר זְמַן בְּנִתְיָם יוֹם אוֹ יוֹמִים לֹא הָיָה סְמְכִינוּ אַבְדִּיקָה דְאִימּוֹר הַשְׁתָּא הוּא דַּאֲתָא וְאַף ע"ג דְקו"ל כְּרָבָא דְאָמַר קְטַנָּה שְׁהַגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנוּתִיָּה חֻזְקָה הִבְיָאָה סִימ' לֹא סְמְכִינוּ אַהֲאֵי חֻזְקָה לְגַמְרֵי וְקַצָּת אִיפָא לְמִזְדֵּק הֵכִי מְתָשׁוּ הָרַא"ש כְּלָל ל"ה עַל מִי שְׁהַעֲיֵד וּבְדַקוּהוּ בְּשַׁעַת שְׁהַעֲיֵד וְהַמַּעֲשֵׂה שְׁהַעֲיֵד עָלָיו הָיָה שְׁבוּעִים קוֹנְדָם שְׁהַעֲיֵד וְהַשִּׁיב דְכִינּוֹן שְׁבַדְקוּהוּ עַכְשָׁיו וּמַצָּאוּ לוֹ סִי' מַחְזִיקִין לוֹ בְּגִדּוֹל מְשַׁעַת שְׁהַגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנוּתִיָּה וְחֻזְקָה הִבְיָאָה סִי' ע"כ מְשַׁמַּע לְכַאוּרָה דְטַעֲמָא דְבְּדַקוּהוּ עַכְשָׁיו וּמַצָּאוּ לוֹ סִי' הָא לָאו הֵכִי דְלִיתִיָּה קָמֵן לְמַבְדְּקָה כְּגוֹן שְׁמַת אוֹ הַלֵּךְ לַמ"ה לֹא סְמְכִינוּ אַחֻזְקָה וְהֵכִי אִית לָן לְמִזְדֵּק מְשַׁמַּעֲתִין דַּפ' יוֹצֵא דוֹפָן דְקָאֲמַר שֶׁם דְרַב הַמְנוּנָא מְגוּפ' דְמַתְנִי קָא דִּינִיק דְקַתְנִי לְאַחַר י"ג נְדָרִיוֹהֵאֵי לְאַחַר י"ג הֵיכִי דְמִי אִי דְלֵא הִבְיָא שְׁתֵּי שְׁעֻרוֹת קָטָן הוּא אֲלֵא לְאַחַר שְׁהִבְיָא שְׁתֵּי שְׁעֻרוֹת: הַשְׁתָּא אִיפָא לְמִזְדֵּק דְאֲמַאי לֹא אוֹקְמוּהָ לְמַתְנִי בְּסַתְמָא שְׁלֵא בְּדַקוּהוּ דְמַסְתְּמָא כִּינּוֹן שְׁהַגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנוּתִיָּה א"צ חֻזְקָה דְחֻזְקָה הִבְיָאָה סִימ' כְּנִרְאָה דְהַי חֻזְקָה דְרָבָא לָאו חֻזְקָה וּמַתָּא הִיא.

הוּ אֲמַת דְעֲדִינּוּ אִיפָא לְאַקְשׁוּיֵי דְלֵא יְהֵא אֲלֵא סְפִקָא כָּל ס' בְּדַאוּרֵייתָא אֲזִלִּינוּ לְחוּמְרָא וְאַף כִּי בְּדַקוֹ וְלֵא אֲשַׁכְּחוּ חִיָּשִׁינוּ לְשַׁמָּא נָשְׂרוּ אֲשֶׁר ע"כ הָיָה נִרְאָה לְדַחוֹת וְלֹאמַר דַּר'

המנוני' ליה לחזקה דרבא וזה נראה שהוא דעת הרמב"ם מהלכות שם שפכתב דלאחר הזמן נדריה קיימין אפי' לא הביאה סי'.

ומה שאמרנו דחזקה דרבא הויה חזקה אלימא ויהיב דלא אבא אין פאן אלא ספק אהד דהיינו ספק הגיע' לכלל שנותיה אף דאת"ל הגיע' ה"ז בחזקת שהביא' סי', א"כ בנ"ד הגם דלקו לה נשים ולא אשכחו לה סי' פאלו לא נבדק' דמי חדא שהרי פתבו התוספות דעכשיו אין אנו בקיאים בבדיקת גומות דנשים אינו נאמנות להקל באיסורי תורה וכמ"ש פל זה הרב הר"ב ז"ל פה הנה נראה לכאורה.

אבל פד דייקנין בה שפיר דבנ"ד אין לחוש למה שאין אנו בקיאים עכשיו בבדיקת סי' כינון דזאת הבת משעה שנתקדשה עד שעה שמיאנה עברו עליה חדשים ועכשיו ג"כ פשמיאנ' בדקוה ולא אשכחו לה שערות איבא הוכחה גדולה דבשעה שנתקדשה לא הנה בה שום סי' מסימני גדלות מכיון דעכשיו אחר שעברו ח' חדשים לא מצאו לה ב' שערות דאי הוו לה שום סי' מסימני גדלות בעת שנתקדשה.

עכשיו שפדקו לאחר ח' חדשים היו נמצאים בה רבוי שערות ורבוי שערות נשים ג"כ נאמנות משום דהוי מילתא דעבידא לאיגלוויי כמ"ש הסמ"ק ובדיקת הנשים ג"כ נהי דלא מהני פדי להתירה על פיהן משום עדותן בלבד מ"מ מידי ספק מיהא לא יצא וכיון שפון איבא חכא שני ספיקות ספק אם בשעה שנתקדש' הגיעה לכלל שנותיה ס' לא הגיעה ואת"ל הגיעה ספק אם הביאה אז סימניה אי לא דליבא למימר בהא את"ל שהגיעה לכלל שנותיה חזקה הביאה סי' מכיון דבדקו נשים ולא אשכחו לה סי' בדיקת המום מועלת מיהא פדי למשונייה ס' ונמצאו דבנ"ד השנים והסי' הפל בספק.

ואף לסברת הרשב"א שפכתב דהגם שפדקו ולא אשכחו לה עדיו חיישינו שמה נפשו אפשו דבנ"ד יודה להקל דלא חיישינו לזה כינון דאשה א' משכנותיה מעידה על זמן לידת הבת שהיה באותה שנה באותו חדש שהיו שרויים בצער מחמת שנהרגו ג' יהודים ולא היו מביאים מנגנים בשמחות וגיל וכפי דבריה נמצא שזאת הבת פשקבלה הקדושין היתה בת י"א שנה וד' חדשים ועכשיו ג"כ בעת שמיאנה עדיו היא עומדת בספק אם הגיעה לכלל שנותיה: והגם דאין נשים נאמנות לומר קטנה היא פדי שתמאן פדקתני בפ' בא סימן איבא למימר דה"ד אליבא דר"י אבל מאן דפסק הלכתא כת"ק והם הרי"ף והרמב"ן ורשב"ם והרשב"א ז"ל וכמ"ש ה"ה בפ"ב מה' אישות הביאם מהריב"ל ח"א סי' י"ז שפכתבו דנאמנות הנשים אפי' להקל בשל תורה דהלכה כת"ק דכל הנבדקים נבדקות ע"פ נשים וס"ל לה"ה דה"נ ס"ל להרי"ף והא דאיצטריו הרי"ף לומר דטעם נאמנות האשה לומר גדולה היא פדי שתחלוץ משום דאיבא חזקה דרבא דקא מסייעא לה דמשמע דאי לאו האי טעמא לא היתה נאמנת היינו שם משום דבחזקת איסורא קיימא והיבא דאיסתחוק איסורא אין ע"א נאמן אבל היבא דלא איסתחוק איסורא קי"ל דע"א נאמן ואפשו דנשים נאמנות בכה"ג כינון דלא איסתחוק איסורא פדמוכח בשמעתינו בפ"ק דגיטין וכ"כ הרמב"ן בהדיא כמו שהביא הר"ן בשמו בפ' התקבל דאפילו בדבר שבפירוה ע"א נאמן פל פמה דלא איסתחוק איסורא והמרדכי ג"כ הביא הכי במס' קידושין מתשו' מהר"ם וכ"כ מהרי"ק ונ"ד לא איסתחוק איסורא הוי וכ"כ בהדיא בתשו' למהר"ם סימן פ"א דמהאי טעמא נאמנות הנשים לומר שלא הגיע לכלל שנים יע"ש: האמנם רואה אני

למִהְרָם עומד לנגדי שְׁהָרִי אִיהוּ ס"ל דע"א נֶאֱמַן אַף בְּדָבָר עֲרֹנָה כֹּל הֵיכָא דְלֵא אִיְתְּחִיק אִיְסוּרָא וכמ"ש ועכ"ז נִרְאֵה מְדַבְּרִי בְּתִשׁוּ' ס' רפ"ו דְּאִין הַנְּשִׁים נֶאֱמָנוּת לומר שְׁלֵא הַגִּיעָה לְכָלל שְׁנוּתִיהָ כֹּל הֵיכָא דְבַעַל פְּנִרְאָה דְחָשִׁיב לִיהָ לְהָאִי אִיְתְּחִיק אִיְסוּרָא וכמ"ש מִהֲרִי"ט ז"ל, ומ"מ עֲדִין יִרְאֵה דְכָל כה"ג דנ"ד דְלֵא נִודַע לָנוּ אִם הַגִּיעָה לְכָלל שְׁנוּתִיהָ אוּ לֹא וּבְדָקוּהָ ג"כ וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ לָהּ ס' פִּינּוֹן דְּאִיכָא הָכָא ס"ס וּכְדַכְתִּיבְנָא בְּכָל כה"ג סְמִכִינוּ אֲנָשִׁים שְׁאוּמְרוֹת שְׁלֵא הַגִּיעָה זֶה לְכָלל שְׁנִים דְּאִין זֶה אֱלָא גִילּוּי מְלִתָּא בְּעֵלְמָא דְבָלָאוּ הָכִי ה"ז בְּחֻזְקָת קְטַנָּה עוֹמֶדֶת מִפִּינּוֹן דְּנִבְדָּקָה וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ לָהּ ס' וּג"כ לֹא הִנְחִיקָה בְּשָׁנִים ה"ז בְּחֻזְקָת קְטַנָּה עוֹמֶדֶת פְּדֻמוּכַח מְדַבְּרִי הָרִיב"ש שְׁהַבְּאִתִּי לְעֵיל וּבְכַה"ג פְּדִי לְאוּקְמָה אֲחֻזְקָתָא אִפִּי' אִשָּׁה נֶאֱמָנָת וּכ"כ מִהֲרַשְׁד"ם בְּסִי' פ"ט יע"ש וְאִף הֲרַשְׁבָּ"א שְׁהַחְמִיר לְחֻוֹשׁ לְשִׁמָּא נִשְׁרוּ יִהְיִי עֲדוּת נְשִׁים לְהוֹצִיא מִיַּדִּי חָשִׁשׁ זֶה וְהָא דְכָתַב מִהְרָם בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה דְּאִין הַנְּשִׁים נֶאֱמָנוּת לְעִנּוּן הַשְּׁנִים כֹּל הֵיכָא דְהָוִי ס' שֶׁל תּוֹרָה מִיַּרְי שֶׁם כְּשֶׁהִבִּיאָה שְׁתִּי שְׁעָרוֹת וְכַדְפָּרִישׁ לָהּ מִהְרִיב"ל בַּח"א וּבַח"ד אֲבָל בְּזוֹ שְׁנִבְדָּקָה וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ לָהּ שְׁעָרוֹת פִּינּוֹן דְּאִיכָא שְׁנֵי סְפִיקוֹת יוֹעִיל לָנוּ עֲדוּת הָאִשָּׁה הַזֹּאת שְׁאִמְרָה שְׁלֵא הַגִּיעָה זֶה לְכָלל שְׁנוּתִיהָ וּמָה גַם בְּהָאִי סְבָלוֹנוּת דִּידָן דְּהֵם עֲצָמָם הָוּוּ סְפָק אִם הֵם קְדוּשִׁי תּוֹרָה אוּ דְדַבְּרִיהָ' וכמ"ש הָרַב פ"מ בַּח"א עַל מַעֲשֵׂה שְׁאִירַע בַּנ"ד וְהַגַּם דַּבְּנ"ד מְצָא עוֹד מְקוֹם לְהַקֵּל מִטַּעַם סְפָק צִירוּפִי עֲדוּיוֹת מ"מ הָרוּאָה יִרְאֵה דַּבְּנ"ד עֲדִירָה מַנ"ד דְּאִילוּ בַּנ"ד לֹא בְּדָקוּהָ כֹּל מִשָּׂא"כ בַּנ"ד דְּבְדָקוּהָ עֲכָשְׁוּ וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ לָהּ ס' כֹּלְלָא דְמְלִתָּא כִּי דַעֲתִי נוֹטָה לְהַקֵּל בַּנ"ד אִף אֶמְנָם לְהִיּוֹתִי מִיַּרְאִי הַהוּרָא' לֹא אֶסְמוּךְ עַל דַּעֲתִי עַד אִם יִסְכִּימוּ עִמִּי שְׁנִים מְגֹדְלֵי הַמּוֹרִים הַרְבָּנִים הַמְּנוֹבְהָקִים ה"י כֹּה דְבַר הַצֵּעִיר אֶפְרַיִם נְבוֹן: סִימָן ב כְּתַב הֲרַשְׁבָּ"א בְּתִשׁוּ' וְז"ל קִטְוֹן שְׁאֵנוּ מְסוּפָקִים בּוֹ אִם הַגִּיעַ לְכָלל שְׁנוּתִיו וּבְדַקְנוּהוּ וְלֹא הִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת אֲזִלִּינוּ בֵּיהּ לְחֻזְמָרָא דְחִיּוּשִׁינוּ לְשִׁמָּא נִשְׁרוּ עכ"ל.

קְשִׁיָא לִי ע"ד דע"כ לֹא חִיּוּשִׁינוּ לְשִׁמָּא נִשְׁרוּ אֱלָא בְּקִטְוֹן שְׁהַגִּיעַ לְכָלל שְׁנוּתִיו וְכַדְקָאֵר רַבָּא קְטַנָּה שְׁהַגִּיעַ' לְכָלל שְׁנוּתִי' אִינְהָ צִרִיכָה בְּדִיקָה חֻזְקָה הִבִּיאָה סִימָנִי' ר"ל דְּאִפִּי בְּדַקְנוּהָ וְלֹא מְצָאנוּ לָהּ פִּינּוֹן שְׁהַגִּיעַ' לְכָלל שְׁנוּתִיהָ חִיּוּשִׁינוּ לְשִׁמָּא נִשְׁרוּ זֶה מְבוֹאֵר בְּסוּגִיָּא דְשִׁמְעֵתִין בַּפ' יוֹצֵא דוֹפָן וּכ"כ הַתּוֹס' בַּפ' בָּא סִימָן דָּף מ"ח ע"ב שְׁכַתְּבוּ דְלַר"י דְּאִית לֵיהּ תוֹף הַפָּרְק פְּלִאֲסַר הַפָּרְק אִי בְּדָקוּ וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ לָהּ לֹא חִיּוּשִׁינוּ לְשִׁמָּא נִשְׁרוּ פִּינּוֹן דְּלִיכָא לְחֻזְקָה דְּרַבָּא וְאִהְיִי לִן הַחֻזְקָה דְּרַבָּא לְהֵיכָא דְּבְדָקוּ וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ מְבוֹאֵר מְדַבְּרִיהֶם דְּכָל הֵיכָא דְּלִית לִן חֻזְקָה לֹא חִיּוּשִׁינוּ לְשִׁמָּא נִשְׁרוּ וְה"ט דְּמוֹקְמִינוּ לָהּ בְּחֻזְקָת קְטַנָּה כַּמ"ש הָרִיב"ש ז"ל בְּסִי' קפ"ב וְדָלָא כַּמִּהֲרִי"ט בַּח"א ס' מ"א.

(א"ה בְּהִיּוֹתִי עוֹמֵד בְּסוּגִיָּין דַּפ' בָּא סִימָן הַנּוֹז"ל הִנֵּה רְאִיתִי שְׁיִישׁ לְדַקְדָּק מִמֶּנָּה כְּסִבְרַת מִהֲרִי"ט ז"ל דְּחֻזְקָת קְטַנּוּת לֹא הִנֵּה חֻזְקָה וְהוּא מִמַּאי דְּגָרְסִי הֵתָם כֹּל הַנְּבְדָּקוֹת נְבְדָּקוּ' ע"פ נְשִׁים ר"י אוֹמֵר לְפָנַי הַפָּרְק וְלִאֲסַר הַפָּרְק נְשִׁים בּוֹדְקוּ' תוֹף הַפָּרְק אִין נְשִׁים בּוֹדְקוֹת וְכו' עַד וְנֶאֱמָנָת אִשָּׁה לְהַחְמִיר אֲבָל לֹא לְהַקֵּל וְכו' וְאֶמְרִינוּ בְּגִמְרָא דַּה"ט דַּר"י דְּלִאֲסַר הַפָּרְק דְּאִיכָא חֻזְקָה דְּרַבָּא סְמִכִינוּ אֲנָשִׁים תוֹף הַפָּרְק דְּלִיכָא חֻזְקָה דְּרַבָּא לֹא סְמִכִינוּ אֲנָשִׁים וְאֶמְרוּ עוֹד דְּחֻזְקָה דְּנֶאֱמָנָת אִשָּׁה לְהַחְמִיר אֲבָל לֹא לְהַקֵּל הָוִי אוּ סְבַרְתָּ ר"י וְתוֹף הַפָּרְק אוּ סְבַרְתָּ ר"ש וְלִאֲסַר הַפָּרְק וְלִית לֵיהּ חֻזְקָה ע"כ וְהַשְׁתָּא אִם אִיתָא דְּחֻזְקָת קְטַנּוּת הִנֵּה אִיךָ אֶמֶר ר"י אוּ ר"ש דְּאִין נְשִׁים נֶאֱמָנוּת לומר קְטַנָּה הִיא שְׁתַּמְאָן הִיא כֹּל שְׁהַחֻזְקָה מְסִייעַ לָהֶם נְשִׁים נֶאֱמָנוּת אִף לְהַקֵּל דְּמַהֲאִי טַעְמָא נְשִׁים נֶאֱמָנוּת לִאֲסַר

הפּרַק לומר גְדוּלָהּ היא שְׁתַּחֲלוֹץ וְחֻזְקָה דְרָבָא מְסִייעַ להוּ וְהִסְבְּרָא נוּטָה דְּאִי חֻזְקָת קִטְנוֹת חֻזְקָהּ היא פֶּל דְּלִיפָא חֻזְקָה דְרָבָא אֵית לָהּ חֻזְקָת קִטְנוֹת אֵלָא נִרְאָה דְּחֻזְקָת קִטְנוֹת לֹא הוּיָא חֻזְקָה אֲמַנָּם פֶּד דְּיִיקִינָן שְׁפִיר נִרְאָה דְּאֲפֹשֶׁר לְדַחוּת דְּהֵינּוּ טַעֲמָא דְּאִין נְשִׁים נְאֻמְנוֹת לומר קִטְנָהּ היא שְׁתַּמְאָן וְאִף דְּתוּף הִפְרַק אֵלִיבָא דר"י אוּ לְאַחַר הִפְרַק אֵלִיבָא דר"ש אִיפָא חֻזְקָה דְּקִטְנוֹת הִמְסִיעַ להוּ מִשּׁוּם דְּאִי אֲמַרִינָן דְּנֻאֲמַנְתָּ לְהַקְל בְּכַה"ג אֲתוּ לומר דְּנֻאֲמַנְתָּ נְמִי תוּף הִפְרַק לומר גְדוּלָהּ היא שְׁתַּחֲלוֹץ וְכַה"ג וְדִּאי לֹא מְהִימְנָא דְּלִיפָא חֻזְקָה דְּמְסִיעַ להוּ.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת דֹּא"כ אֲמַאי אַחַר הִפְרַק נְאֻמְנוֹת לומר גְדוּלָהּ היא שְׁתַּחֲלוֹץ אִף דְּאִיפָא חֻזְקָה דְרָבָא דְּמְסִיעַ לְהוּנְחִיּוּשׁ כַּה"ג שְׁיִאֲמָרוּ דְּנֻאֲמַנְתָּ לומר קִטְנָהּ היא שְׁתַּמְאָן וְכַה"ג אִינָם נְאֻמְנוֹת לְק"מ וְק"ל): וּבְפֶרֶק הָאוֹמֵר דְּקִידוּשִׁין נְמִי אֲמָרוּ נְאֻמְן אָדָם לומר בְּנִי זֶה בֶּן י"ג שָׁנִים וְיוֹם א' לְנִדְרִים וְעֶרְכִין וְהַקְדָּשׁוֹת וּפְרִשׁ"י ז"ל דְּמִיִּירִי שְׁהִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת וְאִפ"ה צָרִיכִין אָנוּ לְיַדַע שְׁנוֹתָיו דְּאִם לֹא אֲמַרִינָן שׁוּמָא נִינְהוּ.

אַלְמָא דְּאִפִּי הִיכָא שְׁהִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת אִם לֹא הִיָּתָה עֲדוּתוֹ שֶׁל אָבִיו הִנֵּה אֲזַלִּינָן לְקוּלָא וְאֲמַרִינָן עֲדִין קָטָן הוּא וְאִפִּי לְמ"ש הַתּוֹס' ז"ל שֶׁם דְּאִם הִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת אִין צָרִיף עֲדוּת הֵינּוּ מִשּׁוּם דִּס"ל דְּשׁוּמָא לֹא שְׁכִיחַ וּמִטַּעֲמָא זֶה פֶּתַח הַרְמַב"ן ז"ל (עֵינָן בְּמַהֲרִיב"ל ח"ד ס' ט') דְּאִם נִסְתַּפְקֵנוּ בְּמִסְפָּר שְׁנוֹתָי וְהִבִּיאָה שְׁעָרוֹת אֲזַלִּינָן לְחוּמְרָא אֲבָל כָּל שְׁלֹא הִבִּיאָה ב' שְׁעָרוֹת יִרְאָה דְּלֹא חִיָּיְשִׁי לְשִׁמָּא נְשָׁרוּ: וְצָרִיף לְהַבִּין לְפִירוּשׁ רִש"י דְּהָא פִּינּוּ דְּמְהִימְנִין לְאָב שְׁהִגִּיעַ לְכָלֵל שְׁנוֹתָיו כִּי נְמִי אִין לוֹ שְׁעָרוֹת אֲמַאי לֹא חִיָּיְשִׁין לְשִׁמָּא נְשָׁרוּ לְחוּמְרָא.

וְרִאִיתִי לְהַר"מ ז"ל גְּבִי מַאי דְּאִיבְעִיָא לָן בְּפֶרֶק מִי שְׁמַת ש"מ שְׁהַקְדִּישׁ גִּכְסִיו וְעַמֵּד אִם חוּזֵר בּוֹ אִם לֹא וְלֹא אֲפֹשִׁיטָא וּפְסָקָה הֵרֵב ז"ל לְקוּלָא נִרְאָה מִשּׁוּם דְּכָל סְפֵק הַקְדָּשׁ פִּינּוּ דְּמִמוּנָא הוּא אֲזַלִּינָן לְקוּלָא וְאִפִּי הִרָא"ש ז"ל שְׁחַלֵּק עָלָיו שֶׁם ה"ט כַּמ"ש שְׁהַקְדָּשׁ הַקְדָּשׁ בְּנֻדָּא וְלֹא אֲתִי סְפֵק אֲנֻמְדָּנָא וּמִבְטֵל מַעֲשֵׂה דִּס"ל דְּכִינּוּן שְׁפָכַר חַל הַהַקְדָּשׁ בְּנֻדָּא מַחֲיִים דְּאֲמִירְתוֹ לְגְבוּהָ כְּמִסִּירְתוֹ לְהַדְיוּט אֵלָא שְׁאֲנוּ מְסוּפָקִים בּוֹ דְּשִׁמָּא לֹא הַקְדִּישׁ זֶה אֵלָא מְפָנִי שְׁהִיָּה סְבוּר שְׁיָמוֹת וְכִינּוּן שְׁפָן לֹא אֲתִי סְפֵק אֲנֻמְדָּנָא וּמִבְטֵל מַעֲשֵׂה, אֲבָל כָּל סְפֵק בְּתַחֲלַת הַקְדָּשׁ אִם חַל אִם לֹא מוֹקְמִינָן אַחֲזַקְתָּא קַמִּיָּתָא וְאִע"ג דְּהוּי סְפֵק אִיסוּרָא וְכ"כ הַרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּ" סִימָן תִּרְנ"ו וְכֵן נִרְאָה מְהִיָּא דְּאֲמַרִינָן בְּפ' בְּפֶל מְעָרְבִין (דָּף ל"ו) אֲמַר פְּכָר זֶה הַיּוֹם חוּל וְלִמְחָר קִדָּשׁ מְעָרְבִין לוֹ בְּהַ הַיּוֹם קִדָּשׁ וְלִמְחָר חוּל אִין מְעָרְבִין לוֹ בְּהַ וּפְרִיף עֲלָהּ מ"ש רִישָׁא וּמ"ש סִיפָא וּמִשְׁנֵי הַיּוֹם חוּל וְלִמְחָר קִדָּשׁ מְסַפִּיק' לֹא נִחְתָּא לִי מְקַדְוֶשֶׁתָהּ הַיּוֹם קִדָּשׁ וְלִמְחָר חוּל מְסַפִּיקָא לֹא פִרְקָא קִדְוֶשָׁה וְכַה"ג פְּתַבּוּ הַתּוֹס' גְּבִי הָא דִּק' דְּקִי"ל כָּל תַּעֲנִית שְׁלֹא שְׁקַעָה עָלָיו חֲמָה אִינְהָ תַעֲנִית דְּהֵינּוּ סוּף שְׁקִיעַת הַחֲמָה וּמַה שְׁנִהְגוּ הָעוֹלָם לְהַמְתִּין עַד צֵאת הַפּוֹכְבִים הֵינּוּ מְפָנִי שְׁאִינָם בְּקִיָּאִים בְּשְׁקִיעַ' וְאִף ע"ג דְּגְבִי ט' בָּאָב מוּכַח בְּגִמְרָא דְּאִי לֹא מִשּׁוּם חוּמְרָא דִּט"ב בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת הִנֵּה שְׁרִי הֵינּוּ לְהַפְגֵס בְּתַעֲנִית דְּסַפְקָא שְׁרִי אֲבָל אֲפּוֹקִי יוּמָא מְסַפִּיקָא לֹא נְפִיק וּבְפֶרֶק יוֹצֵא דוֹפָן אִיבְעִי' לְהוּ תוּף זְמַן פְּלַפְנֵי זְמַן אוּ כְּלֵאחֵר זְמַן וּמִיָּיתִי רַב הַמְנוּנָא מְמַתְנִי' דְּקַתְנִי לְאַחֵר זְמַן אַע"פ שְׁאִינָם יוֹדְעִים גְּדָרָם גְּדָר וְכו' וְהִיא לְאַחֵר זְמַן ה"ד אִי דְּלֹא אִיָּיתִי ב' שְׁעָרוֹת קָטָן הִנֵּה אֵלָא לֹא דְּאִיָּיתוּ ב' שְׁעָרוֹת וְדוּקָא לְאַחֵר זְמַן הָא תוּף זְמַן לֹא.

ולע"ד הנה קשה בשמעתין דלימא דמתני' איירי אפי' בשלא הביא ב' שערות אלא פיון דהא לאחר זמן חיישינו לשמא נשרו דקי"ל כרבנן דאמרי קטנה שהגיעה לכלל שנותיה א"צ בדיקה חזקה הביאה סימנין אבל תוך הזמן אם לא הביא חיישי' לשמא נשרו והכי אמרינן בפ' בא סימן תוך הפרק לית לן חזקה דרבא.

אבל לפי מ"ש א"ש דכל ספק כה"ג מוקמינן אחזקת קמייתא והכי דייק פי' רש"י שם שכתב גבי קטן הוא ואמאי נדרו נדר הא לאו בחזקת גדול כל זמן שלא הביא ב' שערות ונה נוטה למה שפי' בקידושין ודלא פהרב ש"ף שכתב בי"ד דלאחר זמן נדרו נדר אפי' לא הביא ב' שערות אבל עדן נשאר לן להבין דבפ"ק דנדריים איבעיא לן אם יש יד לצדקה אם לא לן איפשטא וכתבו המפרשים ו"ל דנקטינן לה לחומרא ולכאורה נראה דסותר למ"ש דכל ספק בתחלת ההקדש אזלינן לקולא.

אבל לע"ד נראה לחלק דההיא דפ' מי שמת דמספקא לן בממון זה אי ברשותי' דמארני' קאי או ברשות ההקדש בהא דוקא הוא דאמרינן מוקמי ממונא אחזקה קמייתא אבל בההיא דנדריים אין הספק על גוף הממון אם הוא ברשות הבעלים אם לא עד דנימא אוקי ממונא אחזקת קמייתא דאפי' אי הוי צדקה בנדאי עדן ברשותי' דבעלים קאי ויכול לשנות' וליתן אחר תחתי' כדאמרי' בערכין אלא ענין חיובא בלבד הוא דמספקא לן אי חייב לקיים נדרו משום בפיה זו צדקה וכל ספק נדריים להחמיר ובההיא דפ' מי שמת לא שייך לומר הכי דהתם לא הוי לשון נדר כמ"ש המרדכי ועוד דאזלינן בטר חזקה ואין כאן הקדש: וראיתי להרב בפ"מ בח"ב שכתב לחלק בין ההיא דנדריים דאיכא אנומדנא דמוכח ואנו סהדי דמאי דאמר מהדין לאו לנפקותא נתפנון אלא לצדקה ומש"ה אזלינן לחומרא עכ"ד ו"ל ולע"ד לא הבנתי אותם דאי נדאי אי קים לן דאין יד לצדקה היינו אפי' דלאו ידים מוכיחות טפי משתמע לצדקה יותר מלומ' לנפקותא.

אלא דאי לא הווי בלשון זה פי אם משמעות אח' פי נמי אין יד לצדקה הנה אמרינן לצדקה כמ"ש הרא"ש ו"ל שם אלא מפני שיש צד משמעות לומר לנפקותא הוא דחשיב יד ואע"ג דאנומדן דעתא איכא דלצדקה קאמר מ"מ יד קחשיב: סימן ג כתב הטור בא"ה סימן ל"ז ו"ל קדשה אביה בבקר וקדשה עצמה בערב והוא בתוך הששה חדשים ונמצאו לה סימנים הוי ספק וצריכה גט משניהם וכתב הב"י זה מבואר בגמ' ונראה דטעמו מדקאמר אימת אילימא בתוך ששה בהא נימא רב הרי היא בוגרת לפנינו השתא הוא דבגרה.

משמע דלשמואל אתי שפי דאתי ספק ומזה אין ראיה דאה"נ דלשמואל נמי לא אתי אלא משום דפריף ליה לרב נקט הכי והכי משמע מדברי התוס' בד"ה ושמואל מ"ש ממקנה וא"ת לרב נמי דע"כ לא אמר רב דמצפרא נמי בוגרת הוויא אלא משום דליכא חזקה דנערות.

אבל אי הוויא חזקה דנערות מודה רב דאוקמא אחזקתא אלמא משמע דתוף ששה מוקמי' אחזקת' דנערות ושהיא דמקן'. לרב נמי ה"ט משום דאיכא תרתי לריעותא כמו שנגרף מהתוס' ומסתיע האי סברא מההיא דמיייתי בגמרא לימא רב דאמר כר' נתן ושמואל כר"י ומשני אמר לף רב אנא דאמרי אפי' כר"י ע"כ לא קאמר ר"י התם דאיכא למימר

העמד ממון על חזקתו אבל הכא מי איכא למימר העמד הגוף על חזקתו פלומר ותהוי בערה יומא דמישלם שית אין בה חזקה דנערוות.

משמע דאי הנה לה חזקה דנערוות הנה מוקמינן לן אחזקת' דנערוות: איכרא דמההיא בריתא גופא איכא למוכח אפכא דקאמר אם ש"מ הנה עליהם להביא ראיה ולא אמרינן פיון דאיכא חזקה דכ"ע בחזקת פריאים קיימי נימא השתא הוא דחלה אלמא אפי' במקום חזקה אזלינן בתר השתא ולא מוקמינן ליה אחזקת פריא דמעיקרא.

ומ"מ עדין איכא למידחי דהתם נמי איכא תרתי לריעותא חדא דהרי חלה לפנינו ועוד דהעמד ממון על חזקתו. ועיין מוהריב"ל ח"ג סי' ע"ב ועיין בכה"ן פ"ק דחולין גבי גבינות שנעשו מבהמה שיצאת' טריפה ובטור בה' אבילות ובתוס' ריש פ"ב דגיטין דף י"ז ע"א ד"ה משום בת אחותו שלא יחפה ומהסנגיאי דפ' מי שמת נראה דכל היכא דהוי עכשיו מת לא מוקמי' אחזקה והוי ספק ועיין בכה"ן פ' המדיר גבי נמצא החמור מת ועיין בלשון הטור בהלכות נדה בדין פירוס החלוק ונמצא פתם ועיין לשון ר' שמחה שחילק בין חזק' שאינה פוסקת הביאו הרב תרומת הדשן בדין סבלונות ועיין בתשו' מהרי"ט ח"א ובפני משה ח"א וצריך להבין בפירק בכל מערבין גבי מתני' דתרומה ונטמאת אם ספק ר"מ אומר ה"ז חמר גמל ור"י אומר הרי זה עירוב פריה בגמרא ממתניתין דטמא שירד לטבול ספק טבל לא טבל ר"י מטמא ומשני שם אומר רבא ה"ט דר"י התם העמד טמא על חזקתו ואימור לא טבל אדרבא העמד מקנה אחזקתו ואימור לא חסר שלא נמדד ופרש"י העמד טמא על חזקתו כולי חזקה לחומרא איכא לקולא ליכא אבל מתניתין איכא חזקה לקולא ולחומרא העמד אדם על חזקת עירוב ביתו ואימור לא עירב העמד תרומה אחזקתה ועירב ובדרבנן אזלינן לקולא עכ"ל דוק"ל דהא איכא שם תרתי לריעותא חדא דהעמד אדם בחזקת שלא עירב וכ"ת הא איכא תרומה דהעמד תרומה אחזקתה בחזקה שהיתה טהורה הרי טמאה לפניו וכל היכא דאיכא תרתי לריעות' אפילו בר"ה טמא דחשיב נדאי ואיתרע חזקה דהעמד תרומה אחזקתה.

ונ"ל לתרץ דע"כ לא אמרינן הכי דכל היכא דאיכא תרתי לריעותא איתרע חזקת דכשרות דמעיקרא אלא בחזקת דמריה דכיון דאשתכח חסר לפניו איתרע חזקת דמעיקרא משום דאיכא למימר חסר ואתא חסר ואתא חסר ואתרע לה חזק' מקמי הכי טובא הנה ידעי' מאימת הלכך ריע טפי מתרומה דלא שייך לומר הכי ומש"ה אמרינן השתא הוא דאיטמי ונחזק' דמעיקרא לא איתרע ומ"ה הוי ספר וכה"ג מחלק תלמודא בריש נדה וכן נראה מדברי התוס' שם בד"ה התם תרתי לריעותא.

אבל לע"ד נ"ל דר"מ ור"י אית דאפילו היכא דאיכא תרתי לריעותא ספיקא הויא ומ"ה אומר מ"מ במקום שלא נמדד ונמצא חסר ספיקו טהור היכא דנטמא בטומאה קלה ואפי' ר"י לא פליג עליה אלא בשלא נמדד המקנה פדמשני רבה הא אם הי' נמדד אזלינן בתר חזק' דמקנ' פיון דספיקא היא בדרבנן אזלינן לקולא ולא אמרינן פיון דאיכא תרתי ריעותא דהעמד טמא על חזקתו ועוד דהרי חסר לפניו והוי נדאי אלא ס"ל כר"ש דפליג אחקמים ואומר בר"ה טהורות ומ"ה ני עירוב אע"ג דאיכא תרתי לריעותא מכשיר דהוי ספיקא בדרבנן מי ליתנהו לדברי התוספות שכתבו הנה מצי לשנויי הרי חסר וז"א דגבי עירוב נמי הרי טמא לפניו וכן פסק הרמב"ם בפ"י מהלכות מקנאות כר"י במקנה שנמדד

ונמצא חסר בטומאה והם להקל ובפ"ה מהלכות תרומות ג"כ פסק דספיקא הוי וא"כ כ"מ לא זכר שם דר"י ור"מ פנלהו סברי כר"ש וא"ש השתא בפירק פל הגט גבי הפניח פירות ומצאן שעברו ה"ז חושש מעת עי וקאמר חלוקים עליו חבירו דתנו מקנה שנמדד ונמצא חסר עי מהרוח שנעשו על גביו כו' וקאמר עלה פשיט' ומשני מהו דילמא מאי מעת לעת למפרע משמע דאי הנה מפרשינו הכי לא ס"ט אומרים חלוקים ואע"ג דלר"א ספק קאמר וכ"פ הרמב"ם י"ל שם ה"ז חושש למפרע מפניו דר"ש ור"י ור"מ סברי פותיה.

ונשאר לנו לבאר דעת הטור שכתב דבתוך ו' חדשים ספקא הויא ס"ל להכריע פן וסוגיא דשמעתין שפיר דייקא פנותיה דקאמר אדרבה העמד מקנה על חזקתו ומשני הרי חסר לפניה פלומר ואיתרע לה חזקה דמקנה ומאי דקאמר בגמרא בתר הכי בין לרב בין לשמואל מי קא נפקא נפשיה מחזקה דמקמה פלומר הכא ליכא שום חזק' דמה תאמר העמד הגוף בחזקת נערה הרי בגרף לפניה ונהוי ספק משא"כ הכא דאמרינו אוקמין אחזקת פריא פניו דהשתא הוא פריא ולא איתרע חזק' דבריאים ומאי דקאמר ר' נתן אם ש"מ הוא עליהם להביא ראיה דהשתא ליכא למימר אוקמה אחזקת בריאים דהרי חולה לפניה וכ"נ מההיא דנגע באחד בלילה ולא ידע אם חי אם מת ולמחר השכים ומצאו מת ר"מ, מטהר נחכמים מטמאים שכל הטומאות כשעת מציאתן שלה היכא דנבדק מבפערב דאז לא שייך לומר כל הטומאות כשע' מציאתן אפ"ה ספיקא הויא וכי אמרינו בריש חולין דאזלינו בתר א חזק' היינו היכא דלא איתרע חזק' וההיא דאיצטריכו לומר ברפ"ק דנידה דה"ט דהילל דלא אזיל בתר חזקה פניו דמגופה קא חזיא פ"י מועדת ועלולה היא לקב' דמשמע דאי לאו האי טעמא הנה מוקמינו לה אחזקת טהורה ואף ע"ג דהשתא נדאי טמא' היא ואיתרע חזקת' ה"ט משום דנהי דאשה איתרעא טהרות מי איתרעו וכה"ג מחלק תלמודא בפ"ק דחולין גבי ספין איתרע בהמה מי איתרע אכל התוס' שם אזלי לטעמייהו וכתבו דאי לאו האי טעמא הנה מוקמינו לה אחזקתה אע"ג דהשתא ידרי טמאה פמו בנגע בא' דמטהרי רבנו בראהו חי מבפערב אע"ג דהשתא הוא מת וזה תימה דהא מסיים עלה דכל ס' בר"ה טהור הן אמת דהתוס' בריש דף ד' דחקו בתוספתא זו יע"ש אבל הרמב"ם תפיס לה כפשוטה וכן נראה מדברי התוס' בפ"ב דגיטין דף י"ז ד"ה משום בת אחותו דכל שהיא גרושה לפנינו לא אמרינו אוקמה אחזקת' אלא ספק' הויא וכן נראה מההיא דפסחים שהביא בעט"ז וכ"נ מדברי התוס' ביבמות הביאו הרב מהרי"ט סי' י"א ז"ל גבי' מתני' ספק בן ט' ספק אינו הקשו התוס' ולמה לא נעמידנו בחזקתו ראשונה שהי' קטן ומירצו פניו דהשתא דאתי קמן הוא נדאי בן ט' דחזק' קמייתא איתרע לה.

ואיברא דצ"ל דנראה פסותרים מ"ש בפ"ק דנידה דכל היכא דליכא ריעותא בגופה מוקמינו לה אחזקת' קמייתא והרב מהרי"ט תירץ דהך דיבמות דמיא לההיא דנידה הקטן כל יום יום לגדל קאי ולע"ד אין אנו צריכים לכל זה.

אלא החלוק מבוואר בדברי הר"ן פ"ק דחולין פי גבינות שנעשו מבהמ' שנמצאת טריפה עכשיו דמוקמי' בהמה אחזקת כשרה שהיה מקודם ואע"ג דהשתא טריפה לפניה ודוקא בטרפות דאיכא למימר עכשיו סמוך לשחיטה נעשה אבל בטרפות דסירכה דא"א לומר

סמוך לשחיטה נעשה לא מוקמי בהמה אחזקת דכיון דיצאה מחזקת וע"כ קודם לזמן מציאתה יצאת ואין אנו יודעים כמה אנו אוסרים אותה למפרע וכענין שאמרו בפתמי פתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע אלמא פיון שפתם זה יבש הוא וא"א לומר עכשיו ראתה מטמאין לה למפרע וזהו מ"ש התוס' דעכשיו דאיתיה קמן הוא ודאי בן ט' אלא דצ"ל הראיה דמייתי הר"ן מההיא דהתם שנמצא מטמא למפרע וכ' אלמא פיון דכתם זה יבש וא"א לומר עכשיו ראתה מטמאין לי למפרע ולפיכך סיפא דמתני' ק' ליה דקתני אבל אם הי' לח ה"ז טמא משעה שאפשר להיות לח ולא אמרינן עכשיו ראתה אע"ג דאיכא למימר עכשיו ראתה וגדולה מזאת אמרו שם ל"ש אלא שנמצא שרץ דאם נמצא יבש אינו מטמא למפרע אבל פתם אפי' לח הרי זה טמא למפרע אימור יבש היה ונפול עליה מיא וכן הלכה.

וברפ"ק דנידה אמתינתין דבש"א כל הנשים דיון שענתן פריה ממתני' דהשרץ שנמצא במבוי ה"ז מטמא למפרע ומשני התם פיון דאיכא דמעלמא ושרצים דגופה פתיתי לריעות' דמי אלמא משמע דאי לאו ה"ט הנה מוקמינן אחזקתיה.

ואין לומר דהאי שינוייה לב"ש היא אבל לב"ה א"ש בלאו ה"ט דהא אפי' ב"ה לא קאמר אלא באשה משום דמועדת ועלול' היא בכך כמו שפרש"י והתוס' הא לאו הכי הנה מוקמי ליה אחזקתו וגבי קבר הנמצא דמטמא למפרע ואם בא א' ואמר אני בדיקתי וכרי לי שלא היה כאן קבר אפי' קודם לכ' שנה אינו מטמא אלא משעת מציאה ואילך.

וכתבו הרמב"ם ז"ל בפ"ח מה' ט"מ והי' נ"ל לפרש דמאי דקאמר הגמרא פיון דמגופה קא חזינא לא אמרינן אוקמה אחזקתיה ה"פ הא דאמרי' אוקמי' אחזקת' היינו היכא דהריעותא אתיא מעלמא כגון קבר הנמצא וכו' אבל היכא דהריעותא אתיא מגופה כגון גבי אשה ושרץ הנמצא וכיוצא להם ולדברי התוס' איכא למימר דמבוי נמי מועד ועלול הוא בכך דרגילות היא דשכיחי ביה שרצים ומ"מ מתניישב שפיר מה שהשיג הראב"ד ז"ל.

ולענין **הגה ונ"ל ראיה לחילוקו של הר"ן מרפ"ק דנידה דקאמר נימא השתא הוא דחסר ומשני הכי השת' התם איכ' למימר חסר ואתא חסר ואתא כלו' ואיתרע לה חזקה משמי הכי טובא ולא ידעי מאימת ופרש"י שם ואע"ג דדחי ליה אשה נמי אימא הגס הגס חזיתיה פלומר ואיתרע לה חזקה משמי הכי טוב' לאו בעיקר טעמא פליג עליה דנדאי האי טעמא חריצא היא אלא דמקש' ליה למ"ש דהכא ונדאי והכא ספק וכן נראה מהתוספות שם דלפי האמת ג"כ קאי שפתבו דע"כ לא אמרינן פל היכא דאיכ' תרתי לריעותא פנדאי משוינן ליה אלא היכא דאיתרע חזק' משמי הכי טובא וכ"נ מההיא דערובין שהבאתי לעיל דהתם נמי הוי תרתי לריעותא וא"ה ספיקא משוינן ליה ואזלינן לקולא אלא ע"כ אנו צריכין לחלק במ"ש דהתם לא איתרע חזק' משמי הכי וכ"ז פתבתי לדעת התוס' והר"ן ז"ל אבל לדעת הרמב"ם ז"ל נראה דלפי האמת לא קאי הכי ושהיא דערובין לק"מ דלפי הפסקנא דמסיק דסוגיין דנדה דה"ט דתקמי' גבי מקנה דמטמאין בר"ה לאו משום דמשנה לי פנדאי אלא משום דסוף טומאה לא ילפי' לה מסוט' וכי ילפי' מסוטה לטהר ברה"ר היינו בתחל' טומאה והשתא א"ש דגבי מקנה פסק הר"מ ז"ל פתקמים ובפ"ו מהלכות תרומות לגבי חבית פתב דהוי ספק אף ע"ג דהוי תרתי לריעותא

וא"ש סוגיין דמסכת עירובין דכי פריף העמד מקנה אחזקתו לא משני לי' הרי חסר לפניך דמ"מ ספקא הניא ואפילו ר"י לא פליג על ר"מ אלא כשלא נמדד המקנה הא נמדד ספיקא הניא: ** ספק שמועה אם היא קרובה רחוקה ירא' דאזלינו לקולא דליפא למימר פיון דהשתא מת מעיקרא נמי מת ובההיא דאמרינו פל הטומאות כשעת מציאתו דכבר פתבו התוס' דרפ"ק דנדה ובפרק המדיר דנה אינו אלא לענין קדשים וההיא דקידושין דקאמר רב מדהשתא בוגרת בצפרא נמי הניא בוגרת ה"ט משום דבצפרא ליפא חזקה דנערוות אבל הכא אוקי גברא בחזקת שהי' חי זה ל' יום ואף לפי מ"ש לדעת הטור דכל דהשתא בוגרת מעיקרא נמי ספק הניא ואפי' בתוך שש דאיפא חזקה דנערוות מטעם דהרי בוגרת לפניה מ"מ לענין אבילות אזלינו לקולא: מהחכם השלם הדיין המצויין כמה"ר יעקב אלפאנדארי נר"ו: סימן ד בפנינו ב"ד הבאים על החתום בא החכם הנעלה הרופא כה"ר משה בכ"ר שלמה אשכנזי יצ"ו ואחר האיום העיד בתורת עדות גמורה איף בהיותו בפסינ' שהי' נוסע ביה החכם השלם כמה"ר יעקב ו' פורנה זלה"ה ושם היתה בתו אשר היתה משונדכת לה"ר מרדכי בכ"ר משה פירימון ובאת אמו של מרדכי הנזכר שם ובאת הנערה בת החר"י הנז' ונתקה ידה ונתנה האשה אמו של מרדכי הנז' להנערה הנז' טבעת א' בשתיקה ולא אמרה לה מענין קדושין ולא מענין סבלונות פלל ועיקר אלה הדברים ששהעיד ה"ר משה הנז' שעבר בפניו ושאלנו לו אם הי' עד אחר עמו באות' שע' ואמר שלא ביה שום אדם פי אם הוא לבדו ומה שעבר בפנינו פתבנו וחתמנו שמותינו יום כ"ח תמוז התפ"ג פה קושט' וקניי'.

יעקב בכמה"ר אנדה אלפאנדארי אליה גואקיל יעקב פולי: על פי מעב"ד זו שאל ישאלו אם יש חשש סבלונות לנערה הזאת כפי מנהג העיר יען וביען פי הנערה הנז' כשקבלה הסבלונות הנז' היתה קטנה וקבלה שלא בפני אביה ואביה הי' שלא היה ביה חשש סבלונות והיה מכחיש בדבר והי' רוצה להשיאה לאחר נרפני עירנו הי' מיחו בידו מפני קול הברה הנשמע שקבלה סבלונות והן עתה מת הבחו' מרדכי הנז' והנערה גדלה ונשארה זקוקה ליבם קטן כבן ה' שנים ע"כ נשאל לחכמים אם יש מקום פיטור להתירה מפבלי העיגון ושכמ"ה: הלא זה הדבר מנהג מדינ' אתרא דחיישי לסבלונות מכלל ופרט שנו חכמים מפי פתבם ופר"ש פריש"א על ספר חזקיה את ראשונים ואת אחרונים העמיקו הרחיבו ויפתוה"ו בפיהם אשר אין מקום לבאים אחריהם להתגדר בו אפילו כמלא נימא והיה פל מבקש דינא רבה ודינא זוטא עיניו יביטו היא בספרתם וקמץ משם קומץ משביעו והניחו יתום אפס לא יהי' תפארתו כשם הגדולים מורי הוראות ולא לי לכבוד ע"כ אמרתי אעלה על ספר דבריהם כגחלי אש שמא מתוכם אבנ"ה גם אנכי להוציא לאור משפט הנער' אשר אין לה אב וגם דל"ה דל"ה ונפשה מרה לה והי' יעזור לי יושב בסתר עליון על גב מעלה: והנה אמור רבנו בטעמא של סבלונות דחוששין להם משמא דגמרא המה יעלו לשני ראשים הראש הא' לדעת רש"י ז"ל דסובר דחוששין לסבלונות הוא שמא הם עצמם קידושין.

והראש הב' הוא לדעת ר"ח ז"ל דסובר דחוששין הוא שמא מקודם קדשה וע"ז שלח סבלונות אלו כמו שפא זה שנוי ומשורש בכל ספרי הפוסקים איש על מקומו. ומה שזנרע ביניהם ומשם יפרד הוא דלרש"י ז"ל צריף עדים בנתינת הסבלונות ולר"ח אין צריף ועוד רבות נפקותות לא נצרכ' לנ"ד.

נקוט מיהא דלדעת רש"י אין מקום לחוש בנ"ד משום שנתנית הטבעת מאם הקתן ליד הפלה סי' שלא בפני ב' עדים כי אם בפני ע"א וקנימא לן המקדש בע"א אין חוששין לקדו' ורש"י ז"ל כתב בהקדא שצריך ליתנם בפני עדים וכמ"ש הטור סי' מ"ה והר"ן בפרק האישי מקדש וכו' הרשב"א בחידושו ונהריב"ש סי' ה' ותע"ט וא"כ לדעתם ז"ל כל שלא היו בפני ב' עדים לאו כיום הוא לדעת רש"י ז"ל.

הן אמת זאת מצאנו להרב תה"ד סי' ר"ז שכתב משם ר"ש ז"ל דלדעת ר"ב אין צריך ב' עדי' בשולח סבלונות משום דהוי חזקה ברורה הבאה מפי הרוב וכו' והתה"ד פ' דבריו דה"ק דלעולם בעינו ב' עדים בשעת נתינתם ליד השליח אבל א"צ עדים בשעה שנותנם לאשה דכיון דשולח בעדים אגון סהדי דלשם קידושין שלח ובנדאי עשה שליח שליחותו ונתנם כאשר צוה המשלח דחזקה שליח עושה שליחותו וכו' יע"ש.

וראיתי למהריב"ל ח"ג סי' צ"ה הקשה עליו דמאי דאמרין חזקת שליח וכו' הוי דוקא בדבר שביד השגים לעשותו אבל הכא אינו ביד השליח דשמא האשה לא תקבל וכמ"ש התוס' פרק התקבל אהא דאמרין האומר לשלוח צא וקדש לי אשה סתם דאסור וכו' דמשום קנסא בעלמא הוא דקנסין ליה אבל מן הדין מותר דאין זו חזקה גמורה כו' יע"ש ואם נאמר דתה"ד ס"ל דר"ש איירי בשנודע שקבלה הסבלונות מיד השליח א"כ למאי איצטריך לי' למי' חזקת שליח וכו' אלו דבריו ז"ל ולכאורה קושית הרב ז"ל נראית חזק' וכבר ראיתי להרב הגדול אבן דמרן זקני זלה"ה בספר מגיד מראשית סי' ג' כי הגדיל לעשות קונט' נפלא בענין סבלונות ולא הניח פנה ונוית ושם האריך בדף י"ט ליישב קושית מהריב"ל ותוכן דבריו דכיון דלרש"י בעי' שדיק' א"כ תשיב פידו פיון דאיפא שידוכין ובנדאי חזקה שליח עושה שליחותו ונתנם ליד האשה בתורת קדושין ולא דמי לשהיא דתוספות דהתם ליפא שדיק' ועל מ"ש מהריב"ל דאי איירי בידוע וכו' למאי איצטריך לחזקת שליח כתב זלה"ה דאיצטריך לשלא נאמר שנתנם בתורת דורון דבזה ליפא חששא כמ"ש הריטב"א ומהריק"ו יע"ש שהאריך וכיוצא לזה כתוב בתשו' מהרימ"ט א"ה סי' כ"ט תשו' לא קדוש שכתב דחשיב פידו שלא לתת לה כי אם לקדושין כו' והן הן הדברים הנאמרים להרא"ם סי' ס"ט ונעלמה מעיני מהריב"ל כמ"ש הרמ"ז ז"ל יע"ש ומהרימ"ט ז"ל כתב שם וז"ל וכיון דאנו רואין הסבלונות בידה למאי איצטריך חזקת שליח וכ"ת נחוש שמא לא נתנם לה בפני עדים להכי לא מהני חזקת שליח שהרי לא א"ל שיתנם בתורת קידושין כפי' ולא בפני עדים אלא סתם שלחם בידו ואם לחוש שמא לא רצתה לקבלה סתם אלא בתורת דורון הרי לא א"ל תנהו לה לשם קדושין אלו דבריו ז"ל.

ואחרי המחילה שותף דמר לא ידענא דאמאי לא מהני חזקת שליח דאע"פ שלא א"ל שיתנם בתור' קידושין מ"מ פיון דשלחם ע"י בפני עדים אין לה ראי' מזו דנדאי לשם קידושין שלח וכמ"ש בהקדא הבת"ה דכיון דשולח בעדים אגון סהדי דלשם קדושין שלח וא"כ אמאי לא מהני חזקת שליח לומר דבנדאי יתנם לשם קדושין ולא לדורון פיון דהבעל קפיד לשולחם בפני עדים פונתו מודעת דלקידושין שולח והשליח לא יעשה דבר נגד רצון משלחו כי אנחנו היודעים ועדים דלקידושין שלח ונפשו יודעת מאד וזה ברור.

גם מ"ש הוא ו"ל לַיִשָּׁב קוֹשֵׁי מְהַרְיָב"ל אינו עולה יפה כמ"ש המְעִיֵּן. אָמְנָם לע"ד כְּמַעַט הוא יר' דְּקוֹשֵׁי לִיתָא שְׁהָרִי פְתָבו הַתּוֹס' בְּפָרְק הַתְּקַבֵּל דָּף ס"ה ד"ה הַתְּקַבֵּל לִי גִטִּי אֲסוּרָה לְאֶכְנֹל בְּתַרוּמָה מִיָּד וְנ"ל הוֹל"ל אוֹקֵי אִשָּׁה בְּחֻזְקָתָא שְׁלֵא נְתַרְשָׁה אֱלָא חוּמְרָא בְּעֵלְמָא הַחֲמִירוּ חֲכָמִים מְשׁוּם דְּחֻזְקָתָא שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ וְאֵע"ג דָּאִין בְּיַד הַשְּׁלִיחַ לְעִשׂוֹת שְׁמָא לֹא יִתֵּן לִי הַגֵּט כְּמוֹ דְּאֲמַרִּינֵן לְעֵיל שְׁאָסוּר בְּכָל הַנְּשִׂימ וְכוּ' יע"ש וְכ"כ הָר"ן וְנ"ל שֵׁם וְלֹא קוֹשֵׁי דְמָה דְּמוֹת יַעֲרָכוּ לְהֵיָא דְלְעֵיל שְׁאָסוּר בְּכָל הַנְּשִׂימ דְּהֵתָם שְׁאֲנִי דְּהָנִי מְשׁוּם קִנְסָא כְּמ"ש הֵם וְנ"ל מְשָׂא"כ הֵכָא דְלֹא שְׁיָיָד טַעְמָא דְּקִנְסָא דִּירָא' בְּרוּר לְדַעְתָּם דִּס"ל דְּאֵר דָּאִין חֻזְקָה זֹה חֻזְקָה גְּמוּרָה כְּגוֹן זֹה שְׁאִין בְּיָדוֹ אִפ"ה חֲכָמִים הַחֲמִירוּ בְּדָבָר כְּמ"ש כָּאֵן בְּפִי וְלֹא הוֹצֵרְכוּ לְעֵיל לְטַעְמָא דְּקִנְסָא אֱלָא מְשׁוּם דְּהֵתָם אִיכָּא לְמִימַר גִּיזֵל בְּתַר רַבָּא כְּמ"ש וְא"כ פִּינֵן דְּאִיכָּא טַעְמָא לֹא מְרַב בְּתַר רַבָּא מְש"ה הוֹצֵרְכוּ לְטַעְמָא דְּקִנְסָא וְלֹא לְמִימַר דְּחֲכָמִים הַחֲמִירוּ דְּכִינֵן דְּאִיכָּא רַבָּא אִינוּ לְנוּ לְהַחֲמִיר מְשׁוּם חֻזְקָה גְּרוּעָה אֲבָל הֵיכָא דְּלִיכָּא רַבָּא אֵר שְׁהַחֻזְקָה אִין בְּיָדוֹ חֲכָמִים הַחֲמִירוּ וְא"כ מָה זֹה תְּמִיחָא עַל ר"ש אִי ס"ל כְּהָדָּ דְּתוֹס' דְּחֲכָמִים הַחֲמִירוּ אֵר שְׁאִין בְּיָדוֹ מְש"ה כְּתַב דְּאֵר אֵם נְתַנָּם שְׁלֵא בְּפִנֵי עֵדִים מְחַמְרִינֵן בְּהַ פְּדָא חֲמוּר רַבָּנָן דִּס"ל לְר"ש דְּחֻזְקָתָא דְּסְבָלוּנוֹת הָנִיא חֻזְקָה גְּמוּרָה כְּמ"ש הַתְּה"ד יע"ש.

וְאֵיךְ שְׁיִהְיֶה הָרִי דְּלִר"ש אִין צְרִיךְ שְׁיִתֵּן הַסְּבָלוּנוֹת בְּפִנֵי עֵדִים מ"מ רַבּוֹ הַחֻזְקִים עָלָיו כְּמ"ש מְרָן בְּב"י וְכֵן כְּתַב הַרְמ"ז וְנ"ל שֵׁם וְכְמוֹ שְׁדַחָה דְּבָרֵינוּ מְהַרְיָב"ל וְנ"ל. וְכֵן מִן דִּין בְּנ"ד אֲפִילוּ לְר"ש אִין כָּאֵן בֵּית מִיחֻזֵּשׁ פִּינֵן שְׁאִין עֵדִים שְׁנֵתָן בְּפִנֵיהֶם הַחֲתָן הַטַּבְעָת לְאִמּוֹ שְׁיִתְּנָהוּ לְנַעֲרָה וּבְזָה אֲפִי ר"ש מִיָּדָה כְּמ"ש הַתְּה"ד וְהֵרָא"ם שֵׁם וְאֵם בָּאֵנוּ נְחוּשׁ לְמָאֵן דִּס"ל דְּהַמְקַדָּשׁ בְּע"א חוֹשְׁשִׁין לְקַדּוּשְׁוֹ הָא נְמִי לִיתָא כְּמ"ש מְהַרְיָב"ל שְׁוֹרֵשׁ כ"ח וְק"א וְנ"ל וְכֵבֶר כְּתַבְתִּי דָּאִין לְחוּשׁ לְדַבְרֵי הַרְאָאֵמִיץ שְׁכַתְּבִי לְהַחֲמִיר בְּמַקְדָּשׁ בְּע"א וְנִחְלָקוּ עָלָיו כָּל חֲכָמֵי הָרַאשׁוּנֵי וְהֵאחְרֻנֵּי וְעוֹד לְהוֹסִיף חוּמְרָא עַל חוּמְרָא לְחוּשׁ לְפִי רַש"י בְּסְבָלוּנוֹת דְּע"א יע"ש וְכ"כ הַרְב"ב פ"מ ח"ב ס' ק"ח וְק"ט יע"ש.

עוֹד יֵשׁ לְצַרְרָה לְהַקְלֵל לְדַעַת רַש"י מ"ש מְהַרְיָב"ל בְּשׁוֹרֵשׁ ק"ע דְּלִרַש"י אִין לְחוּשׁ לְקַדּוּשִׁין אֲא"כ עֲשֶׂה שְׁנֵי שְׁלֹחִין שְׁיִוְלִיכוּ לָהּ הַסְּבָלוּנוֹת וּבְלָאוּ הֵכִי אִין לְחוּשׁ יע"ש אֵר שְׁכַל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עָלָיו מְכָל מְקוּם מְצִינוּ מִי שְׁצָרְפ' לְמַעֲשֶׂה לְסַנִּיף הוּא הֵרַב מְהַרְיָב"ל וְנ"ל שֵׁם וְהֵרַב בְּעַל פ"מ ח"א סִימָן מ"ח וּפ"ח יע"ש: וְהֵנָּה אֲנַחְנוּ בָּאִים לֹא מְרַב מְקוּם לְהַקְלֵל בְּנ"ד בֵּין לְר"ח וּבֵין לְרַש"י וְנ"ל הוּא מְטַעַם כִּי הַנְּעַר' הַזֹּאת כְּשֶׁקְבָלָה הַטַּבְעָת חֲמוּתָה הֵיחָה קִטְנָה וְקְבָלָה שְׁלֵא מְדַעַת אֲבִיָּה וְכֵבֶר פְּסָקוֹ רַב מְנִינֵן מְהַפּוֹסְקִים הַמְּפֹרְסָמִים דְּלִית הַלְּכָתָא כְּרַב וְשְׁמוּאֵל דְּאֲמַרִּינֵן בְּפָרְק הָאִישׁ מְקַדָּשׁ דְּקִטְנָה שְׁנֵתְקַדָּשָׁה שְׁלֵא לְדַעַת אֲבִי שְׁחוֹשְׁשִׁין שְׁמָא נְתַרְצָה הָאֵב אֱלָא קִי"ל כְּרַבִּינָא דָּאִין חוֹשְׁשִׁין כְּמ"ש הָרִי"ף וְנ"ל וְכ"כ הַרְמַב"ם וְהֵרָא"ש וְהַרְשֵׁב"א וְיוֹתֵר מְהַמ' כְּמ"ש מְרָן וְנ"ל בְּב"י ס' ל"ז וְהוֹסִיפוּ עַל הַשְּׁמוּעָה הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג וְרִיא"ז דְּאֲפִילוּ נְתַרְצָה אֲח"כ לֹא מְהַנִּי וְהָר"ן הוֹסִיף לְדַעַת הָרִי"ף דְּאֲפִי נְתַרְצָה מְעַיְקָרָא לֹא מְהַנִּי כְּמ"ש בְּאֲוֹרָה בְּפִי הַהֲלָכוֹת יע"ש וְכְמוֹ שְׁהָאֵרִיף בְּכָל זֶה מְהַרְאֵן ח"ס א' יע"ש וְא"כ בְּנ"ד לִיכָּא לְמִיחֻשׁ כָּלֵל לְדַעַת רַש"י וְנ"ל דְּסוּב' דְּהֵן עֲצָמֵן קַדּוּשִׁין פִּינֵן שְׁנֵתְקַדָּשָׁה שְׁלֵא לְדַעַת אֲבִי וְאֵר דְּקָצַת מְרַבְּנוֹתָא פְּסָקוֹ כְּרַב וְשְׁמוּאֵל לִית דְּחֻשׁ לְהוּ כְּמ"ש מְהַרְאֵן ח"ס א' יע"ש וְאֵם אָמְנָם לְדַעַת ר"ח עֲדִין צְרִיכָא רַבָּה דְּאֵר דְּלֹא חִיְיָשִׁינוּ שְׁמָא נְתַרְצָה מ"מ פִּינֵן דְּסְבָלוּנוֹת הֵם הוֹרָא' לְקַדּוּשִׁין שְׁקַדְמוּ א"כ

איכא למיחש שְמא קידוש' מקודם ע"י אבי' וע"ז שלח סבלונות וכן נראה מדברי מהראנ"ח ז"ל שם דף י' שכתב ז"ל וז"ל ומן הטעם הזה ג"כ אין לחוש בנדון זה לומר שאחר שהם בעיר דחוששין לסבלונות אע"ג שהיא קטנה ולא בת קדושין אנו נחוש שְמא קבל אבי' קידו' לשיטת ר"ח וכמ"ש הר"ן בקטנה ששדכה אבי' וכו' ולדברי האומרים דקטנה שנתקדשה אם נתרצה האב בפ' חיישי' ואפי' בקטנה חיישינו לסבלונות וכו' יע"ש הרי מבואר דלר"ח חיישינו בסתמא וכמ"ש.

אבל ע"כ זה בנ"ד ירא' דליכא למיחש מידי אפי' לר"ח דע"כ לא חיישי' אלא דוקא בסתמא ששלח סבלונות שלא מדעת אבי' והיא קבלתם אמרי' דהוי הוראה שקדמו קידו' אבל בנ"ד שהאב לא נתרצה בקבלה זו והיה רוצה לקדשה לאחר א"כ ל"ח אפי' לר"ח דעד פאן לא חיישינו אלא היכא שאין האב טוען שום דבר ואיכא למימר דיש רגלים לדבר דאם לא קידש לא היה שילח וחיישינו אפי' בקטנה אבל היכא שקבלה הקטנה בלא דעת אבי' ואבי' אינה מרנצה בדבר א"כ הו"ל קבלתה פמאן דלית' וליכא למימר רגלים לדבר דאין השליח גורם אלא קבלתה גורמת וכיון דקבלה פלא חשיבא אין פאן חששא פלל ויש הוכחה לזה מדברי הריטב"א ז"ל בחידו' הביאם מוהרימ"ט ז"ל וז"ל תו איכא בינייהו קטנ' ששדכה האב ומת ושלחו לה סבלונות בעודה קטנה דלרש"י ליכא למיחש דהא קטנ' היא אבל לר"ח חוששין שְמא קיבל אבי' קידושי' ומיהו לכ"ע אם לא נתרצה לקבל סבלונות אלו תו ליכא למיחש פלל והוי פאומרת לא קידשתני אבל לאחר שקיבלה אותם אפילו שניהם מודים שלא היו קידושין פלל אין סומכין עליהם עכ"ל הריטב"א ז"ל: וראיתי להרב מרן זקני ז"ל שם נתקשה בכונת דברי הריטב"א ופלי' דבריו יע"ש אמנם מהרימ"ט ז"ל פירש דבריו שם על נכון והיא האמת וז"ל אף דברי הריטב"א בעיני פשוטים שהוא ז"ל כ' תחלה דאיכא בין רש"י לר"ח קטנה כו' וע"ז כתב ומיהו לכ"ע אם לא נתרצי' לקבל אין חוששין כלו' פיון שקטנה שאין לה דעת ורצון שתקבל אמרת דחיישי' א"כ שלוחו של איש גורם לה לאיסור א"כ אפי' לא קיבלה האשה נחוש לה לכך פתב דהא ליתא דאפילו לר"ח בסתמא הוא דחיישינו וכו' הלכך אף בקטנה אמרינו אסרינו לה דרגלים לדבר אבל אם ידענו שלא רצתה לקבל סבלונות אין פאן הוכחה ולא רגלים לדבר אבל לאחר שקבלתם פלומר בסתמא אפילו שניהם מודים שלא היו שם קידושין אין סומכין עליהם שפכר הנוחזק' במקודשת בקבלתם סתם עכ"ל ויותר היה לו להרב ז"ל נוח לפרש דברי הריטב"א ז"ל דכנולה בקטנה מייירי דהיכא דלא קיבלה ליכא למיחש דאין רגלים לדבר ואין פאן הנוחזקה דאטו אם פא המקדש ואמר קדשת' בפני פלו' ופלו' והלכו למ"ה מי מהימן וכ"ש בשלוח סבלונות ולא קיבלם אבל היכא דקיבלם אפי' שניהם מודים דלא היו שם קידושין אין סומכין עליהם משום שאין האב לפנינו שפכר מת אלא שאחר העיון הרב ז"ל בקעה מצא בדברי הריטב"א לפ' פי' ונמוקי עמו פמו שיראה המעיין הרי מבואר בבירור מדברי הרב ז"ל דאין השלוח גורם אלא קבלתה היא הגורמת והמוכחת משום דרגלים לדבר וא"כ אמור מעתה דע"כ לא קאמר הריטב"א ז"ל דלאחר שקיבלה הנוחזקה במקדש ותו לא מהימני לומר דלא היו קידושין אלא דוקא באשה גדולה דיש לה דעת ורצון ואיכא הוכחה מדקבלה דהיא מקודשת דאם לא לא היתה מקבלת וקבלת' אסורה אבל בקטנה דאין לה דעת ורצון וקבלה בלא דעת אבי' פיון שאביה אומר שאינו מרנצה בדבר הויא קבלתה פאלו לא קבלה מעולם ובזה

ליכא למיחש לכ"ע תדע דאי לת"ה אדאשמועינו הר"ן והריטב"א דאיכא בין רש"י ור"ח קטנה ששדכה אביה ומת כו' דלר"ח אסור' לישמענין רבותא טפי במי שאביה חי ושלח לה סבלונות בלא דעתו ואינו מרנצה אחר כף דלרש"י לא חיישינו דהוי לקטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה ואביה מוחה דאינה מקודשת ולר"ח חיישינו פינו ששלח סבלונות אלא ודאי דכהא לכ"ע לא חיישינו כדבר האמור דאין השלוח גורם אלא דוקא קבלתה ובפירושה איתמר להרא"ש ז"ל סימן ס"ט ולהר"א נ' יעיש סימן י"ח יע"ש ואף דהרב מהריב"ל בח"ג סימן צ"ה עלה במחשבתו לומר שאף אם לא תרצה האשה לקבלם דחיישינו מ"מ הדר ביה מפח דברי התה"ד שפתיב דדוקא צריה שיבאו ליד האשה וכו' ולא הביט לדברי הרא"ם שם דהוא מארי' דשמעתא ומרן זקני זלה"ה כלכל דברי במשפט לחלק בין פשהאשה אינה רוצה לקבל דלא חיישינו ובין היכא דמקבלת ואומרת דאינה רוצה לקבל לקידושין דחיישינו כמ"ש הרא"ם בסימן י"ז וז"ל ונ"ל לתת טעם לדבריהם דאם נאמר דאפילו לא קיבלה האשה מדשלח לה ודאי קדמו לה קידושין א"כ כל ערום יעשה בדעת ואחר השידוכין ישלח סבלונות ואפ"ל אם לא תרצה לקבלה מסתמא קדמו קידושין אבל היכא שקיבלם דנדאי אין אדם שולח אא"כ אגוד' בי' א"כ אם אינה רוצה בקידושין ואין פאן קידושין מה לה לקבל פינו דידעה דאתרא דמקדשי תחלה הוא הו"ל לחוש ולא לקבל וכו' יע"ש באופן דנתבאר לו טעמא דמלתא באר היטב דכל שלא קבלם אין פאן חששא פאמור א"כ בנ"ד דקיבל' הקטנ' בלא דעת אבי' הויא קבלתה פאלו לא קיבל' דבקטנה לא שיהי טעמא דכיון דידעה וכו' דמנא ידעה ולא דמי לקטנ' שמת אבי' וקיבלה דחיישינו דהתם שאני וק"ל והכא אין לחוש כלל פינו דלא נתרצה אח"כ דל מהכא קבלתה וליכא חששא וזה ברור.

וכל זה היא ע"פ המונח שהאב לא היה מכחיש בקבלה אלא שלא היה מתרצה אבל אם אעיקרא דדינא היה מכחיש בקבלתה לומר שמעולם לא קיבלה בתו סבלונות בזה לכ"ע ליכא: למיחש כלל כמ"ש הר"א נ' יעיש שם ומהרא"ם סימן ס"ט ועיין במהריב"ל ח"ד וכן הסכים הר"ב פ"מ ח"א סימן מ"ח יע"ש ואף דאיכא ע"א ע"א בהכחשה לאו פלום הוא ועוד בה פינו דאין עדים בדבר אם הנערה תכחש בדבר אף כי אבי' לא דבר בחייו פלום ליכא חששא ופשוט: עוד יש מקום לנו"ח בנ"ד ולא לחוש בסבלונות אלו מטעמא דלא קיבלה הטבעת מיד החתן כי אם מיד אמו וכתב הרב מהר"א נ' יעיש שם בסימן ח"י דליכא למיחש וז"ל ולכן נראה לע"ד שפגדון שלפנינו אין שום הוכח' על הקידושין שהמסרק לא נתנו הארוס לארוסה רק אמו נתנו לה וכו' וא"ת נחוש שמא נתנה האם איתו בשליחות בנה וא"כ הרי הוא פסבלונות הנשלחים מהארוס לארוס' י"ל שאין לנו לחוש לזה כל שלא ידענו אותו בבירור שאם לא פן לא הנחת בת וכו' ואין לנו לומר שאני הכא שקבלתו מאם המשדך ואיכא למיחש טפי שבאה בשליחות בנה הא ליתא שאפילו באבי' המשדך מוכח בגמרא דלא חיישינו להכי דגרסינו בפירק האיש מקדש הגהו בי תרי דהו.

שתי חמרא תותי ציפי בבבל שקל חדא מינניהו פסא דחמרא יחיב ליה לחברין' א"ל מקדשא ברתה לבריא"ר אפי' למאן דאמר חוששין שמא נתרצה האב שמא נתרצה הבן לא אמרינו ודילמא שליח שוין' לא חציף איניש לשוין' לאבוה שליח ודילמא ארצויי ארצי קמיה ושתיק א"ל רבא בר שמיכי בפי' אמר מר לא ס"ל להא דרב ושמואל ופרש"י

כו' וְהָרִ"ן הוֹסִיף עוֹד בְּפִי הַהֲלָכוֹת דְּאִפִּי בְּדִשְׁדִּיף לֹא חִיְיָשִׁינּוּ שְׁמָא נְתַרְצָה הֲבֵן הִנֵּה נְתַבְּאָר בְּהֶדְיָא דְלֹא חִיְיָשִׁינּוּ שְׁמָא עֲשָׂה הֲבֵן שְׁלִיחַ לְאָב אֱלָא אִם כֵּן שְׁמַעְנוּ וְכֵן פִּסְק הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהַגְּאוּנִים דְּהִלְכָה כַר' דְּאָמַר דְּאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא נְתַרְצָה הֲבֵן וְאֵע"פ שְׁגְאוּנִים אַחֲרִים חוֹלְקִין עֲלֵיהֶם בְּזָה וּס"ל דְּהִלְכָה כַּרְב וְכו' אִפ"ה ע"כ לֹא פְּלִיגִי אֱלָא בְּקִדּוּשֵׁין שְׁקִדְשׁ הָאָב בְּהֶדְיָא בְּשֵׁם בְּנוֹ אֲבָל בְּסִבְלוֹנוֹת אִפִּי אִם הִיָּה מְסַבֵּל בְּשֵׁם בְּנוֹ אִם הִיָּה שְׁלֵא בְּרִשׁוֹתוֹ אֲפִשֶׁר דְּמוֹדוֹ דְּלֹא חִיְיָשִׁינּוּ מְשׁוּם דְּהָוִי ס"ס שְׁמָא נְתַרְצָה הֲבֵן וְאִפִּי אִם ת"ל שְׁנְתַרְצָה עֲדִין הַסִּבְלוֹנוֹת לְדַעַת ר"ח אִינּוּ קִדּוּשֵׁין אֱלָא דְחִיְיָשִׁינּוּ לְהוּ שְׁמָא קִידְשׁ כְּבָר וְכוּלֵי הָאִי לֹא חִיְיָשִׁינּוּ וְכ"ש בנ"ד שְׁהָאָם לֹא נִתְּנָה הַמְסַרְק לְאַרוּסָה בְּשֵׁם הָאָרוּס רַק בְּשְׁמָה שְׁאִין לְחוּשׁ בְּזָה עכ"ל.

וְאַחֲרֵי הָאִיר מְהַרִּיב"ל בח"ג סִימָן צ"ה וְכַתְּבֵי דְדִין זֶה תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנִין וְאִינוּ דְּלַפּוֹסְקִים כְּרַבִּינָא דְלֹא חִיְיָשִׁינּוּ שְׁמָא נְתַרְצָה הָאָב ה"נ לֹא חִיְיָשִׁינּוּ בְּשׁוּם אָדָם אִף שְׁאִינוּ אֲבִיו דִּילְמָא שְׁלִיחַ שְׁוִינִיָּה וְדִילְמָא אֲרַצְוִי וְכַמ"ש הַטּוֹר סִימָן ל"ו וְהָרָא"ש אֲבָל לַפּוֹסְקִים כְּרַב וְשְׁמוּאֵל בְּאֲבִיו חִיְיָשִׁינּוּ דִילְמָא אֲרַצְוִי וּבְשָׂאָר אָדָם דִּילְמָא שְׁלִיחַ שְׁוִינִיָּה יַע"ש וְלֹא נִחִית הָרַב ז"ל לֹמַר דְּאִף לְהַפּוֹסְקִים כְּרַב וְשְׁמוּאֵל לֹא חִיְיָשִׁינּוּ מְשׁוּם ס"ס כַּמ"ש הַר"א וְיַעֲיֵשׁ מְשׁוּם דְּהָוִי ס"ס אִינוּ מִתְּהַפֵּךְ וְחִיְיָשׁ הָרַב לְמ"ד דְּכָל שְׁאִינוּ מִתְּהַפֵּךְ לֹא מִיקָרִי ס"ס.

וְאוּלָּם מִרְן זְקִנֵי זֵלֶה"ה גְּמַגֵּם עַל מְהַרִּיב"ל בְּזָה וְכַתְּבֵי דְעֲדִין תְּלִי תַנְיָא בְּדִלְא תַנְיָא דְלַהֲרִי"ף דַּס"ל דְּאִפִּי נְתַרְצָה הָאָב מְקוֹדֵם לֹא מְהַיָּי א"כ עֲדִין אִיכָּא לְמִיחַשׁ בְּשָׂאָר כָּל אָדָם דִּילְמָא שְׁלִיחַ שְׁוִינִיָּה כְּמוֹ שְׁנַרְאָה מְדַבְּרֵי הָר"ן ז"ל.

וּמ"מ אִינוּ גְּמַגֵּם כָּל דְּכָבֵר כְּתַב הָר"ן שֶׁ דְּאֲפִשֶׁר דְּלַהֲרִי"ף ז"ל ג"כ אִם נְתַרְצָה מְקוֹדֵם מְהַיָּי וְכַמּוֹ שְׁהוֹכִיחַ כֵּן מְהַרִּימ"ט סִימָן מ"ג יַע"ש וְעוֹד דְּכָבֵר כְּתַב הָר"ן ג"כ מְשֵׁם הַתּוֹס' דְּדוֹקָא בְּאָב הוּא דְחִיְיָשִׁינּוּ דִילְמָא שְׁלִיחַ שְׁוִינִיָּה וְלֹא לְאָדָם אַחַר יַע"ש וְא"כ צְדֵק מְהַרִּיב"ל לַכ"ע: אָמְנָם אֲשָׁקוּטָה וְאֲבִיטָה לְהָרָא"ם ז"ל עֲשָׂה פְּלִילוֹת לְהָרָא"א וְיַעֲיֵשׁ ז"ל וְכַתְּבֵי עָלָיו וְז"ל עוֹד כְּתַב שְׁאִפִּי בְּאֲבִי הַמְשַׁדֵּף מוֹכַח בְּגִמְרָא דְלֹא חִיְיָשִׁינּוּ דִילְמָא שְׁלִיחַ שְׁוִינִיָּה הֲבֵן לְאָב דְלֹא חֲצִיף וְכו' לֹא דֵק בַּל' דַּמְל' אִפִּי בְּאֲבִי הַמְשַׁדֵּף דְּנִקְט מְשַׁמַּע וְכ"ש בְּאִם הַמְשַׁדֵּף וְאִין הַדְּבָר כֵּן דְּגַבִּי אָב הוּא דְלֹא חֲצִיף אֲבָל גַּבִּי אִם חֲצִיף וְחֲצִיף אֵלּוּ דְּבָרֵי ז"ל וְאַחֲרֵי נְשִׁיקַת כַּפּוֹת רַגְלָיו לַע"ד הַר"א וְיַעֲיֵשׁ גְּרִיס וְדִיִּיק וּמַעוֹלָם לֹא כ' דְּאִפִּי בְּאֲבִי הַמְשַׁדֵּף לֹא חִיְיָשִׁינּוּ דִילְמָא שְׁלִיחַ שְׁוִינִיָּה מְשׁוּם דְלֹא חֲצִיף כְּמוֹ שְׁיַעֲיֵד לְשׁוֹנוֹ שְׁכ' מוֹכַח בְּגִמְרָא דְלֹא חִיְיָשִׁינּוּ לְהַכִּי וְכו' וְלֹא מְטַעַם דְלֹא חֲצִיף אֲתִי עֲלָה דָּאָם כֵּן לְמָה לּוֹ לְהַכְפִּיר בְּמִילִין וְלְהַבִּיא סוּגְיַת הַגַּמ' וּפְרַש"י וּמַחְלוּקַת הַגְּאוּנִים אִי קי"ל כְּרַב וְשְׁמוּאֵל אוֹ כְּרַבִּינָא וְכִי טַעְמָא הָוִי מְשׁוּם דְלֹא חֲצִיף בְּזָה הַכָּל מוֹדִים אֱלָא שְׁדַבְּרֵי ז"ל בְּרוּר מְלֵלוֹ דַּמ"ש דְלֹא חִיְיָשִׁינּוּ לְהַכִּי הוּא לֹמַר דְלֹא חִיְיָשִׁינּוּ דִילְמָא שְׁלִיחַ שְׁוִינִיָּה מִכִּינּוּ דְקִי"ל כְּרַבִּינָא דְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא נְתַרְצָה א"כ לֹא חִיְיָשִׁינּוּ ג"כ דִילְמָא שְׁלִיחַ שְׁוִינִיָּה לֹא בְּאָב וְלֹא בְּאַחַר וְלֹא מְטַעַם דְלֹא חֲצִיף אֱלָא מְשׁוּם דְחִשְׁשָׂא לֹא חִיְיָשִׁינּוּ וְכַמ"ש הָר"ן ז"ל בְּפִי לְפִי רְש"י ז"ל דְּכִינּוּ דְאֲמַרִּין דְלֹא ס"ל לְדַרְב וְשְׁמוּאֵל תּוֹ לֹא צְרִיכְנָא לְתִי דְלֹא חֲצִיף וְכו' יַע"ש שְׁזָה מְוִסְפֵם לְכָל הַפִּי זוּלַת לְהָרִי"ף ז"ל וְא"כ יָפָה דֵק מְהַר"א וְיַעֲיֵשׁ לֹמַר דְּאִפִּי בְּאֲבִי הַמְשַׁדֵּף כְּלֹמַר לֹא מִיבְעֵינָא בְּאַחַר וּבְאִמּוֹ דְלֹא חִיְיָשִׁינּוּ דִילְמָא שְׁלִיחַ שְׁוִינִיָּה כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ

התוס' ו"ל דדוקא באב הוא דחיישינן דילמא שליח שנייה ולא באחר כמ"ש לעיל ואף הריטב"א דכתב דבאחר ג"כ חיישינן מעיקרא הנהו ס"ל פסברת התוספות ו"ל אלא דאחר פה לחומרא קאמר דחיישינן יע"ש וא"כ יפה פיננן הר"א ו' יעיש ודבריו נכונים עוד תמה הרא"ם עליו וז"ל עוד כתב משום דהנהו ס"ס שפא נתרצה הבן ואפי' את"ל וכו' פולי האי לא חיישינן תימה מה ס"ס נופל בכאן והלא ספק דשפא נתרצה הבן לא שנייה אלא היכא דלא שדה כלל או בשדה נעדין לא נתרצית לו אבל היכא דשדה בה וננתרצית לו וכו' היאך יפול ס' וכו' ע"כ ונוראות נפלאתי שיהי פלוגתא דרב ושמואל ורבינא בשפא נתרצה הוי בדשדה כמ"ש רפ"י ונהר"ן וקרא"ש והטור וריא"ז וא"ה פסקו פרבינא דלא חיישינן שפא נתרצה ולרב ושמואל הוי חששא שפא נתרצה ולא נדאי והריטב"א דפוסק פרב ושמואל כתב בהדיא בין ברצוי דאב בין ברצוי דבן דהוי בדשדה וא"כ מה זו תימא דאיהו יפול ספק פינן דאפי' בשדה אמרינן שפא ולא נדאי ומה שחילק הרב בין שדה ולא נתרצית לא ידעתי פ"י ועוד אני תמה על שניהם המלכים דאפי' בנדאי שנתרצה הבן רצוי דבתר קדושין לא מהני גבי בן כמו שאמרו בגמ' אפי' למ"ד שפא נתרצה האב שפא נתרצה הבן לא אמרינן וכתב הרא"ש בפ"י דרצוי הבן דאח"כ לא מהני וכ"כ הטור בהדיא והריטב"א ו"ל וכן הוכיח מרן ו"ל בתשו' סימן ז' דבין לרב ושמואל בין לרבינא רצוי דאח"כ דבן לאו פלוג' והוא מוכרח מסוגיית הגמרא יע"ש וא"כ אמאי הוצרך הר"א ו' יעיש לס' ומה הקשה עליו הרא"ם דהוי נדאי ובין הכי ובין הכי לאו פלוג' הוא וצ"ע: אגקנט בנדאי לנ"ד שנתנית הטבעת היתה מיד אם החתן לכלה לדעת הגי רבנותא דס"ל פרבינא דלא חיישינן לשנייה שליח ה"נ לא חיישינן ואין כאן בית מיוחד לפי סבר' הר"א ו' יעיש ומקריב"ל ואף למאן דפסק פרב ושמואל אעיקרא דדינא מ"מ בנ"ד איפא ס"ס דהר"א ו' יעיש ועוד ס"ס אחר והוא דילמא הלכתא פרבינא דלא חיישינן ואת"ל דהלכתא פרב ושמואל דילמא הלכתא פרש"י ו"ל דסובר דהו עצמן קדושין ובנ"ד אין לחוש לזה כמ"ש לעיל.

ועוד איפא ספק אחר מ"ש הר"ן משם התוס' דדוקא באב הוא דחיישינן לשנייה שליח ולא אחר ואף יש חולקים הוי ס"ס והוי מתהפך שניהם כא' ואע"פ שהרא"ם חולק בכל זה מ"מ לע"ד דבריו תמוהים כמ"ש וגם מקריב"ל ו"ל לא הזכיר סברתו ואם באנו לחוש לדבריו הואיל ונפק מפומיה הוי ס"ס כנז'.

והגם שמרן זקני ו"ל פתב דאין לומר ס"ס מפני רבוי הסברות הוא ו"ל לטעמיה אזיל דס"ל כמהריב"ל ו"ל דאין לומר ס"ס בפלוגתא דרבנותא ו"ל כמ"ש ו"ל שם באותה תשו' אמנם סוגיין דעלמא דלא פותייהו כמ"ש האחרונים איש על מקומו ואין דבר עומד לנגדי בזה זולת דברי הריב"ש שכתב בס' תע"ט שאם אבי החתן נמן לסבלונות לשליח דלרש"י ליפא למיחש אבל לר"ח עדיין הם הוראה לקדושין שקדמו יע"ש ומרן זקני ו"ל חשש בדבר וכתב דהריב"ש לא למעשה אמרה ואף אם אמרה מקריב"ל ו"ל חולק וכו' ומ"מ לא יחוש לדבריו כי גדול שמו אמנם יראה לע"ד דנ"ד אין כאן חששא אפי' לדברי הריב"ש ו"ל דע"כ לא קאמר הריב"ש דלר"ח חיישינן אלא דוקא כששליח הסבלונות בשם החתן ונתנם השליח לפלה בשם החתן כמ"ש הריב"ש שם בפ"י וכן פתב הרמ"ז ו"ל שם אסוף דיניה להחמיר כששליחו בשם החתן יע"ש אבל כל שלא נשלחו בשם החתן כנ"ד שנתנה לה הטבעת בסתם שלא בשם החתן בזה יאמר הריב"ש ו"ל

להקל ועוד נראה לע"ד חילוק ברור דשאני ההיא דהריב"ש ששלח אבי החתן ואין דרף אבות החתנים לתת לכלתם משום הכי אמרינו דאיפא למיחש דהוי כמו ששלח החתן בעצמו אבל בנ"ד שנתנה אם החתן ומנהג העולם דנהיגי נשי פי תמצאנה לכלותיהן וננשקו ידיהן לתת לבן מתנה ואם לא תתנו בוז יבוזו להן בזה אפי' הריב"ש יודה דאין זה הוראה לקידושין שקדמו דאנא אמינא שאם ידע' שהוא מהחתן לא היתה מקבלת משום דלא קדמו קידושין אלא משום דסברא דזו היא מתנת חמותה פי דרף נשים להן וכ"ע ידע' זה ושמה מוכיח עליה דקרו לה מתנה מנשיקת יד ומש"ה קבלה פגון זו לכ"ע לא הוי הוראה לקידו' שקדמו ואזיל ומודה הריב"ש דאין לחוש ובהצטרף שלא נזכר שם החתן ועוד דהריב"ש דרף אפשר אמרה ונ"ד דיש הני טעמי יקל ידו ואולם ראיתי להרא"ם ז"ל בקומו למשפט עם הרא"ן י' יעיש ז"ל פתב וז"ל עוד פתב כ"ש שהמסרק לא נתנו המשדף רק אמו וכו' וזה אין צריך לפנים אדרבה זה צריך לפנים ולפני פנים שהרי המסרק יש לחוש שמה בנה נתנו לה להוליכו לארוסתו או אמו נתנו לארוסתו במקום בנה שזכתה אותו לה שרוב הסבלונות ששולחין האבות לארוסות בניהם אינם אלא שמזכים אותו לבניהם וכו' יע"ש והנה מ"ש יש לחוש שמה בנו נתנו לה וכו' הא ודאי ליחא דלא חיישינן לשליח שנייה כמ"ש לעיל גם מ"ש שזכתה אותו אם קבלה כשקבל דזכיה זו לא ידענא מאי עבידתה אם היא זכיה ע"י אחר צריך שיתברר בעדים או בהודאת הנותן פאותה שאמרו נתתי שדה ות' חוששין שמה זיכה לו ע"י אחר אבל בסתמא באין דובר דבר מנין לנו זה במקום שאני יכול לומר שמתנה מעצמה נתנה לכלתה זה צריך תלמוד לע"ד.

ומ"מ אין מדברי הרב ז"ל תברא לנ"ד דהתם קאי לדעת רש"י כמו שיראה המעיין שפתב שמה הם קידושין וכו' אבל לר"ח יודה הרב בנ"ד דאין לחוש מהני טעמי דכתיבנא. עוד יש לצרף סניף אחר לנ"ד והוא מ"ש מהריק"ו בנים המרדכי דלר"ח לא חיישינן אא"כ אמר שקדשה בפני פ' ופ' והלכו להם למ"ה יע"ש בשורה כ"ח וכאשר צרפו זה הרמ"ז ז"ל ומהר"ח ש"י נ"א וס' והר"ב פ"מ סימן הנז' יע"ש: עוד אחרת הנה באה בנ"ד קולא אחריתי מטעם שאבי הנצרה הוא הנה אמר שלא היתה בתו מקודשת והיא רוצה לקדשה א' כנז' בשאלה א"כ הרי הוא אמר שלא קדמו לה קידושין וכתב מהריק"ו ז"ל בסוף שרש קע"א דהיכא שלא טען הבעל קדושין מעולם והיא אומרת שלא קיבלה קידושין קודם הסבלונות דנאמנת לר"ח ע"ש ואף על פי שהתה"ד פתב משם ר"ש דאפי' שניהם מודים שלא היו קדושין דאינם נאמנים וכ"כ הרא"ם ז"ל דאפי' נשבעו אינם נאמנים ומהריב"ל בח"ב סי' מ"ג פתב דחיישינן לדבריהם מ"מ הריב"ש חולק עליהם כמ"ש מהריב"ל שם ומהרי"מ ט' סימן כ"ט הביא תשובת הרשב"ץ דסובר פהריב"ש דנאמנים וגם התה"ד חזר וכתב משם תשו' א"ז דלר"ח אם אמר שלא קדמו קידושין נאמן ולרש"י אינו נאמן יע"ש והכריח הרי"מ ט' ז"ל סי' כ"ח דלא חששו הרא"ם והתה"ד לומר דאינם נאמנים אלא דוקא לפרש"י אבל לפר"ח לא ולא חש הרא"ם לו דלר"ח יש להקל פיון דלא פלטי מרש"י וגם הריב"ל לא חש להקל לפר"ח מטעם זה וכ"כ עוד הרב בפשיטות בסי' כ"ט וז"ל ולענין דינא כ"נ ודאי דלפרש"י ליכא למיחש כל שלא היו עדים בדבר ולר"ח לא חיישינן כל שהם מודים שלא קדמו קידושין וכבר הוכחתי שהתה"ד

והנמשכים אתריו לא חששו אלא לפרש"י אבל לא לר"ח כו' יע"ש וא"כ בנ"ד פי האב
היה טוען שלא נתקדשה נאמן לפר"ח שאנו דנין עליו כמ"ש הר"ב ז"ל.

ומרן זקני ז"ל הוכיח מדברי הרא"ם בסי' ס"ט דלא פליג אהריב"ש דהריב"ש היינו
טעמיה משום שהמקדש לא טען שקדשה אלא מפח הסבלונות היה רוצה להתזיקה
במקדשת משום הכי פתב הריב"ש ז"ל דנאמן משום דאיפא הוכחה רבה דאם איתא
דקדשה הל"ל קדשתיה ומה לו לטעון סבלונות אבל הרא"ם איירי במי שהודה מעצמו
שלא קידש ובהכי הוא דלא מהימן מטעמא שפול מקום שהקריעו חכמים כו' כמ"ש
התה"ד וכ"כ מהרח"ש שם וכן מוכרח מדברי הרא"ם שם וא"כ הוא הדין בנ"ד הוכחה
כזאת שלא נשמע מפי המשדד שטען שקדשה אלא כל טענתו ועפבתו מלתת גט באשר
גרשו חמיו מביתו ועד פה בא ובקשו ממנו רבני העיר יצ"ו שישלח גט לארוסתו והי'
ממאן באומר שהיתה ארוסתו אגודה ביה ולא היה רוצה לפנותה ולא טען שהיה
מקדשת לו מפח קידושין גמורין וגם אביו עקש ופתלתול שהיה מעכב ע"י מלגרש לא
נשמע מפיו שום דבר של קידוש אחרים פי אם מה שנתנה אשתו בספינה ואם איתא
דקידשה הול"ל.

ואם זה לא יספיק מ"מ הוכחה מיהא הוי ובפרט עם מ"ש מהרי"ט דאליבא דכ"ע לר"ח
נאמן לומר שלא קדמו קידושין וכבר הורה זקן מוהריק"ו דלר"ח נאמנת האשה לומר
שלא קיבלה קידושין קודם הסבלונות וא"כ בנ"ד ליכא חששא דהוי ס"ס' אי קי"ל
פרש"י ואת"ל קי"ל כר"ח ס' אי הלכתא פמאן דס"ל דנאמנת לר"ח.

ונוסף ע"ז בנ"ד יש להקל מטעם אחר והוא דבנ"ד ליכא עדים שפאו הסבלונות לידה
ונאמן האב לומר שלא נתקדשה אם היה מכחיש בקבלת הסבלונות במיגו שנאמן לומר
דלא קיבלה פלום כמו שכתב שם מהרי"ט ז"ל באורו וכן הספיק הר"ב פ"מ ח"ב סי'
ק"ט ואף דבנ"ד איכא ע"א שקבלה ואין לומר מיגו שצריך להכחיש את העד מ"מ כבר
כתב שם הרב בעפ"מ דאיכא מאן דסבר דאמרי' מיגו במקום שצריך להכחיש את העד
ולישבע ואף דרבו החולקים מ"מ בנ"ד שהאב לא קיבל פי אם הבת ולא שייכא שבועה
לכ"ע נראה דנאמן במיגו וזה פשוט: עוד ראיתי מ"ש מהרי"ט ז"ל שם וז"ל עוד יש
לברר בשולח דורונות בקושט' סתם ולא פירש פמנהג המדינה שאם אין לחוש בהם
לשם קידושין פיון דורון קרי להו א"נ שלא היו עדים בדבר יש טעם לחוש לפי שבקושט'
אין לחוש לקדושין שקדמו אלא לסבלונות שקדמו שהרי אין מנהג העיר לקדש קדושין
גמורין אלא בשעת פניסתם לחופה ואין גם אחד שעשה פן בהקפדה לפי שהסבלונות
עצמן חוששין להם לזיקה ואם יארע שקדש לשום סיבה צריך עשרה וכו' ואם יעשו
במטמוניות יענש ולא חיישינן להכי וכו' ואם באנו לומר שהדורונות הם חשש' ונלא
סבלונות אלו עצמן הם חששא בעלמא כמ"ש מהריב"ל ונהנה ליה תרי חששות ולא
חיישינן להו עכ"ל הרב ז"ל ופתח לנו שערי אורה בנ"ד שנתנית הטבעת היתה בסתם
בלא עדים ולרש"י ליכא למיחש ולר"ח ליכא למיחש אלא לסבלונות שקדמו ולדעת
פמה מרבנותא ס"ל דסבלונות אלו הם קידושי דרבנן כמ"ש האחרונים ז"ל וכמו שהאריך
הרב בעל פ"מ ז"ל בתשובה ואף דאיכא מאן דס"ל דהוי קידושי ספק וכמו שכתב
מהריב"ל מ"מ בסבלונות של קושט' כבר הספיקו הרמ"ז בסוף תשו' והרב בעפ"מ ח"ב

סי' ק"ל ששהם מדברבנו וא"כ בהצטרף כל הספיקות הנז"ל אל מקום אחד יראה לע"ד דיש צדדים וצדדי צדדים להקל בנ"ד פינו שהשששא היא שפא קדמו להם סבלונות דרבנו וכמ"ש מהרימ"ט ז"ל.

עוד ראיתי לצרף לנדון דידן מה שכתב הרא"ם סוף סי' ס"ט וזה לשונו ועוד שהמפשר שהיה ביניהם שהוא דון שמואל שעל ידו נגמר כל דבר והוא נטל הקנן מינה אלו היו הסבלונות לשם קדושין או שקדמו להם קדושין איך לא ידע הוא מזה פלום וכו' ובנדון דידן גם פן אשר שאלנו להשדכנים ולמי שנטל הקנן אם קדמו איזה קידושין והם המדברים שלא ידעו פלום אם פן הוי הוכחה שלא היו קידושין בעולם כמו שכתב הרא"ם ז"ל: ואם פאנו לחוש בנ"ד מחמת הקול הנשמע שקבלה סבלונות הלא נמצא להרא"ש בתשו' שפראה מדבריו דלקלא דסבלונו' לא חיישינו וכ"כ בפירוש מהרי"א בכתבו סי' רכ"ו דסבלונות הם חששא ותרי חששות לא חיישינו והביא דבריו מרן בב"י וכ"כ הריב"ל בח"ד וכ"כ הרמ"ז ז"ל בסוף תשו' יע"ש.

איברא ראיתי להרב בעפ"מ שגמגם בזה ח"ב סי' ק"ל וכתב דע"כ לא פתבו רבנותא דלקלא דסבלונות לא חיישי' אלא דוקא בסבלונות הנזכר בתלמוד דהם משום חששא אבל בסבלונות הנהוגות פה קושט' דאנו תופסים אותם לקדושין דרבנו עדיין איפא למימר דחיישינו לקלא דידהו והאריף לדבר אי חיישינו לקלא בקדושין דרבנו יע"ש פפראה מדבריו ז"ל דלא פסיקא ליה מלתא להקל בקלא דסבלונות אלו מ"מ יראה הרואה בנדון הרב ז"ל שהקל מתרי טעמי חדא דלא אסתחזק קלא וחדא דכבר הספימו פמה אחרונים ז"ל דמבטלינו קלא כמו שהאריף הרב שם וא"כ הן הנה היו בנ"ד דלא אסתחזק קלא בב"ד באופן המועיל פי אם קול הברה יצא בעיר שזאת הנערה קיבלה סבלונות בפפינה ולא נודע מי בעל דברים פלל וכמדונמה לי שזה הקול יצא מהבחור המקדש בבואו הנה מא"י והוא הוציא הקול הנה ועל פיו נתמלא העולם ובא האות שהנה עתה שחקרו ב"ד לידע מפטן מי יצא הקול הנה ומה שורש דבר נשמע בו ועכ"ז אין יודע ואין מקיץ ואין בא להעיד זולתי העד הנה שהעיד מה שהעיד אחר החקירה באופן דאין בקול זה דין קלא דאסתחזק בב"ד ולא חיישינו ליה כמ"ש הרב ז"ל ועוד בזה דכינון שפבר היתה הספמת האחרונים פדברי הראשונים דאמרי מבטלינו קלא בנ"ד ג"כ פינו שלא נמצא שורש וענף בסבלונות אלו ומקום לחוש אפי' כמלא נימא מבטלינו קלא כמו שכתב הרב ז"ל בכל פרטי דינים וכל מ"ש שם וצייד להקל בנדון שלו פלהו איתנהו בנ"ד ואין צורך להאריף בזה פי ממנו יראה הרואה וכן יעשה בנ"ד וכדאי הוא הרב ז"ל לסמוך עליו בכל פונות שהוא פונה.

באופן דאף מחמת הקול אין פאן בית מיחוש בנ"ד פאמור מפל הני מיילי נראה לע"ד דיש מקום פטור לנערה הזאת להתירה מפבלי העיגון ובפרט בזיקת יבם דקיל. הלא זה הדבר שומה בלבי לפקפק בנ"ד מטעם חזקה שזאת הנערה הוחזקה למקודשת זהשני' פנודע ורבני עירנו ה"י עשו להבחור הנז' שפטרנה בגט וכן עשה וכתב לה גט ולא הגיע לידה עד שמת וכינון שפן הויא חזקה גמורה וכבר ראינו למהר"י קולון שורש פ"ז הפליג להחמיר בזה וכמ"ש הרב בעל פ"מ שם ואם פן בנ"ד הציקתני ריח חזקה זאת וחשבת

דַּרְפֵי ל״מ לומר שְׂכָבֵר הַסְפִים מֵהֶרְשֵׁד"ם וְהֶרֶב בַּעַפ"מ דְּכִי הֵיכִי דְמִבְטְלִינָן קְלָא ה"נ מְבַטְלִינָן חֲזָקָה וּבִנ"ד שְׁנֵיתֵיבְטֵל הַקּוּל עַל פִּי הָעֵד הַמְעִיד ה"נ נְבַטְלֵי חֲזָקָה כַּמ"ש הֶרֶב בַּעַפ"מ שָׁם.

וְעוֹד נִרְאֶה ל״מ דְּחֲזָקָה זֹאת דִּבְנ"ד לֹא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה גְמוּרָה מְשׁוּם דְּבַעַת שְׂיַצָּא הַקּוּל יֵצֵא ג"כ מֵהַשְׁקִיחַ טוֹעֵן אָבִיחַ שֶׁל הַנְּעֵרָה ל״מ שֶׁלֹּא נִתְקַדְּשָׁה בְּתוֹ אֵלָּא שְׂרַבְנֵי עֵירָנוּ הַצְּרִיכֻהָ גַט מְהִיּוֹת טוֹב וְלֹא חֲשָׁשׁוּ לְעֵינֵי בְּדִינָה אִם הֵיטָה צְרִיכָה גַט וְאֶפְשָׁר שָׁאֵם הָיוּ חוֹקְרֵי בְּדָבָר הָיוּ פּוֹטְרֵינָן אוֹתָהּ בְּלֹא גַט וּמִפְּנֵי דְבָר זֶה הַחֲזָקָה וּא"כ כִּינּוּן שְׁנֵימָצָא הַדְּבָר דְּאֵעִיָּקְרָא דְּדִינָא אֵינָה צְרִיכָה גַט א"כ לֹא הוּיָא חֲזָקָה אֵלָּא חֲזָקָה עִם אֲמַתְלָאָה חֲשִׁיבָא וְחֲשִׁיבָא ג"כ אֲמַתְלָאָה הַיּוֹצֵאָה עִם הַקּוּל כִּינּוּן שְׁעַל פִּי טַעֲנוֹת אָבִיחַ הַחֲזָקָה בְּלֹא גַט זֶה נִרְאֶה לַע"ד וְאֵין אֲנִי סוֹמֵךְ ע"ז עַד יַעֲמְדוּ דְּבָרֵי לְמַשְׁפָּט לְפָנֵי מוֹרֵי וְרַבּוֹתֵי הַרְבָּנִים הַגְּדוֹלִים הִיא יִשְׁפּוּטוּ הֵם לְמַרְאֵה עֵינֵיהֶם וְעַל פִּיהֶם יָקוּם הַדְּבָר גַּם הַגָּבֵר מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוֹרְן וּמֵאִיר וּבָא לִי יְאִירִי אֲנִישׁ מִצְעֵר כְּיִרְק עֵשֶׂב דְּלַעַת הַמְצָרִי הַצְּעִיר יַעֲקֹב בַּכְּמָה"ר יְהוּדָה אֶלְפָּאנְדָּאָרִי: עַל דְּבַר הַנְּעֵרָה בֵּת הַחֲכָם הַשְּׁלֵם כְּמָהֵר"י ו' פּוֹרְנָה אֲשֶׁר מְפָבֵר הֵיטָה מְשׁוֹדְכָת עִם ה"ר מְרַדְכֵי פִּירְמוֹן וְאִת"כ נְכֻסָּה קִטְטָה בֵּינֵיהֶם וְנִתְפָּרְדָּה חֲבִילָתָם וְחִזְרָה ה"ר מְרַדְכֵי פֶּה קוֹשֵׁט' וּמֵאֵז יֵצֵא הַקּוּל שֶׁהַנְּעֵרָה הַנּוֹ' כְּבָר קִיבְלָה סְבֻלוֹנוֹת מֵה"ר מְרַדְכֵי הַנּוֹ' כְּשֶׁהָיוּ נוֹסְעִים בְּסַפִּינָה לֹא"י וְכִשְׁנִשְׁמַע הַדְּבָר לְרַבְנֵי עֵירָנִי שֶׁלְחוּ לֵאמֹר לְאָבִי הַנְּעֵרָה שֶׁלֹּא יִקְדָּשְׁנָה לְאַחַר מְשׁוּם חֲשָׁשׁא דְּסְבֻלוֹנוֹת וְאָבִי הַנְּעֵרָה הָיוּ דְּבָרָיו לֵאמֹר שֶׁלֹּא הָיוּ דְּבָרִים מְעוֹלָם וְנִשְׁתַּהֲהֶה דְּבָר זֶה יָמִים הֶרְבֵּה עַד שֶׁלְּבַסּוֹף כְּפוּ ב"ד אֵת ה"ר מְרַדְכֵי שִׁיפְטְרָנָה בַּגַּט לְצֵאת מִיַּדִּי חֲשָׁשׁא וְכֵן עֲשֵׂה שְׁפָתַי לָהּ גַט אֵלָּא שֶׁלֹּא הַסְפִיק לְהַגִּיעַ הַגַּט לְיָדָהּ עַד שֶׁנִּפְטָר ה"ר מְרַדְכֵי וְכִשְׂרָאוּ ב"ד כֶּף עֲמָדוֹ עֲכָשְׁוֹ לְחַקֹּר עַל הַדְּבָר וּמֵהֵיכֵן יֵצֵא הַקּוּל וּבְכֵן בָּא ע"א וְהַעִיד אִיךָ בְּהִיּוֹתוֹ בְּסַפִּינָה בְּאֵתָהּ אֲמוֹ שֶׁל מְרַדְכֵי וְאֵז בְּאֵת הַנְּעֵרָה וְנִשְׁקָה יָדָהּ וְאֵז נִתְנָה לָהּ אֲמוֹ שֶׁל מְרַדְכֵי טַבַּעַת אַחַת בְּשִׁתִּיקָה וְלֹא הִיא שָׁם אָדָם אַחַר כִּי הוּא לְבַדּוֹ זֶה מֵהַשְׁהִיעִיד.

הֵן עֲתָה שְׁאוּל יִשְׁאֲלוּ אִם יֵשׁ חֲשָׁשׁ סְבֻלוֹנוֹת לְנְעֵרָה הַזֹּאת יַעֲן כִּי בְּאוֹתוֹ פָּרַק הֵיטָה הַבֵּת קִטְטָה וְקִבְלָה הַסְבֻלוֹנוֹת שֶׁלֹּא מִדַּעַת אָבִיחַ כְּפִי דְּבָרֵי הָעֵד וּמֵה גַם כִּי אָבִיחַ הִיא מְכַחֵשׁ בְּדָבָר שֶׁלֹּא הִיא"מ: וְהֵנָּה רְאִיתִי לְהַחֲכָם הַשְּׁלֵם דְּגָמִיר וְסָבִיר כַּמָּה"ר יַעֲקֹב אֶלְפָּאנְדָּאָרִי נִר"ו הֶרְבֵּה לְהַשִּׁיב לְהַצִּיל אֵת הַנְּעֵרָה מִכְּבָלֵי הַעֵיגוֹן וּתְחַלָּה הִבִּיא מ"ש הֵרָא"ש דְּלִקְלָא דְּסְבֻלוֹנוֹת לֹא חִיִּישִׁינָן וְשׁוֹב חִזְרָה בּוֹ וּגְמַג' מִתּוֹךְ מֵהַ שְׂרָאָה כְּתוּב לְהֶרֶב בַּעַל פ"מ דְּלֹא אֲמָרִינוּ כֵּן אֵלָּא בְּסְבֻלוֹנוֹת הַנּוֹ' בְּתַלְמוּד שְׁהֵם מְשׁוּם חֲשָׁשׁא לְהַכִּי לְקָלָא דִּידְהוּ לֹא חִיִּישִׁי דְּהוּ תְרֵי חֲשָׁשִׁי אֲבָל סְבֻלוֹנוֹת דִּידָן שְׁאֵנוּ תּוֹפְסִים אוֹתָם לְקִידוּשֵׁי וְדֵאִי דְּרַבְּנָן אִיפָּא לְמִימַר דְּחִיִּישִׁינָן לְקָלָא דִּידְהוּ וְהוּא תִּנְרַךְ דְּבָרֵי הַחֲכָם הַשְּׁלֵם שִׁיחִינָה.

וְאֵנָּה אֲמִינָא לִיהַ דְּבִנ"ד לֹא שְׁיִיךְ כ"ז שֶׁהֶרֶב בַּפ"מ מִיִּירֵי בְּסְבֻלוֹנוֹת הַנְּהוּגִים פֶּה הַעִירָה שְׁנוֹתֵנִים בְּפִנְיָהּ בְּתוֹרַת סְבֻלוֹנוֹת שְׁהֵם הָיוּ קִידוּשֵׁי וְדֵאִי דְּרַבְּנָן וְבָהוּ גְסַתְפַּק הֶרֶב ו"ל אִי חִיִּישִׁינָן לְקָלָא דִּידְהוּ אֲבָל סְבֻלוֹנוֹת הַנְּתִינִים בְּסַתְמָא כִּנ"ד בְּהָא וְדֵאִי לִיכָּא לְסַפּוּקֵי שְׁאִינָם אֵלָּא מְשׁוּם חֲשָׁשׁא וּגְרִיעֵי טְפֵי מְסְבֻלוֹנוֹת הַנְּזַפְרִים בְּתַלְמוּד דֵּאֵע"ג דְּהֵנָּה אִיפָּא לְמִיחַשׁ בְּהוּ לְאִיסוּר תּוֹרָה עִם כָּל זֶה לְקָלָא דִּידְהוּ לֹא חִיִּישִׁינָן דְּכִינּוּן דְּהוּ תְרֵי חֲשָׁשִׁי בַּמְכ"ש בְּהֵי סְבֻלוֹנוֹת דִּידָן דְּלִיכָּא לְמִיחַשׁ בְּהוּ לְאִיסוּר תּוֹרָה שְׁכָל עִיקְרָן אִינָם אֵלָּא מְדַרְבְּנָן וּבְסַתְמָא לֹא חִיִּישִׁינָן לְקָלָא דִּידְהוּ וְאֵרָף גַּם זֹאת כְּשִׁיֵּצֵא הַקּוּל שֶׁקִּבְלָה סְבֻלוֹנוֹת

בפּוֹמְבֵי שְׁנֵסְתַפֵּק הָרַב בַּעַפ"מ אִי חֲזִינְשֵׁינּוּ לְקַלָּא דִּידְהוּ פִּינּוּ דְאִינָם אֶלָּא מְדַרְבְּנּוּ מִתּוֹךְ דְּבַרֵי הַרְמַב"ם הֵיזֵה נִרְאָה לְאוֹכְחֵי דְכָל מִיּוֹדֵי דְרַבְנּוּ לָא חֲזִינְשֵׁינּוּ לְקַלָּא דִּידְהוּ שְׁפַתְבּוּ בְהִלְכוֹת א"ב דְלִקְלָא דְחִלְיָצָה לָא חֲזִינְשֵׁינּוּ וְכַתְבּוּ ה"ה דְטַעְמוֹ מְשׁוּם דְאִסּוּר חִלְיָצָה אִינְהּ אֶלָּא מְדַבְרֵיהֶם וְסַבְר אֶמְרוּ דְבִסְפֵק חִלְיָצָה לָא אֶמְרוּ וְכ"ש לְקַלָּא דִּידְהוּ הֵן אֲמַת שְׁזֵה שְׁנֵים שְׁהַקְשָׁה לִי עַל זֶה מְאוּתָהּ שְׁאֶמְרוּ בְּפֶרֶק חֲזַקְתָּ וְהִבִּיאָה הַרְמַב"ם ו"ל בְּפֶרֶק עֲשָׂרִים ו"ל מִי שְׁהוֹחֲזַק אָבִיו פֶּהוּ וְנִצָּא עָלָיו קִיל שְׁהוּא בְּן גְרוּשָׁה אוּ בְּן חִלְיָצָה חוֹשְׁשִׁין לוֹ וּמִוִּרְדִּין אוֹתוֹ הָרִי דְלִקְלָא דְחִלְיָצָה ג"כ חֲזִינְשֵׁינּוּ וְכַבֵּר הֵייתִי מִיֵּשֵׁב דְּבַרֵי הָרַב עִם מ"ש הַר"ן בַּפ"ב דְּכַתְּוּבוֹת עַל הָאִי מִימְרָא דְהָא דְנִחְתִּינּוּ לִיהַ עַל פִּי הַקּוֹל הֵינּוּ מְשׁוּם דְמַעְלָה עָשׂוּ בְּתְרוּמָה.

אָבֵל כָּל רַשְׁבָּ"ם ו"ל שֵׁם בְּשִׁמְעָתִין פֶּתַב דְּהָא דְנִחְתִּינּוּ לִיהַ עַל פִּי הַקּוֹל הֵינּוּ מְשׁוּם דְמַעְלָה עָשׂוּ בְּכַהֲנֻה וְלִפִּי זֶה אֶפְשָׁר לֹאמַר דְאַפִּי הָרַב"ד ו"ל שְׁחֹלַק עִם הַרְמַב"ם וְס"ל דְלִקְלָא דְחִלְיָצָה נְמִי חֲזִינְשֵׁינּוּ וְאֵע"ג דְהֵנּוּ מִיּוֹדֵי דְרַבְנּוּ הֵינּוּ מְשׁוּם דְמַעְלָה עָשׂוּ בְּכַהֲנֻה.

אָבֵל בְּשָׂאָר אִסּוּרֵי דְרַבְנּוּ אַף הוּא יוֹדֵה ג"כ דְלָא חֲזִינְשֵׁינּוּ לְקַלָּא דִּידְהוּ וְכָל זֶה פֶּתַבְתִּי לְרוֹחָא דְמַלְתָּא דְלִקְוֹשְׁטָא דְמַלְתָּא בַּכ"ד וְא"ל לְכָל זֶה פִּינּוּ שְׁלֵא הִי אֶלָּא קָלָא דְסַתְּם סְבֻלוֹנוֹת וּבָהּא וְדָאִי לָא חֲזִינְשֵׁינּוּ.

וּמָה גַם שְׁלֵא הוֹחֲזַק הַקּוֹל בַּב"ד כ"א קוֹל הַ הַבְּרָה בְּעֵלְמָא וְלֵא הִי מְקוּם לְחוּשׁ בּוּ מַעֲיָקְרָא אָבֵל הַשְׁתָּא שְׁנִשְׁתַּהֵה הַדְּבָר הַרְבֵּה וְנִתְאַרְף הַקּוֹל מְזֵה כְּמָה שְׁנֵים שְׁזֵאת הַנְּעֵרָה הֵיטָה אֲגוּדָא בֵּיהּ לַה"ר מְרַדְכִי וּבְכֹן הוֹצֵרְכוּ ב"ד לַעֲשׂוֹתוֹ לַה"ר מְרַדְכִי שְׁיִפְטוּרָהּ בְּגִט וְכֹן עָשָׂה אֶלָּא שְׁלֵא הַסְפִּיק לְהַגִּיעַ הַגִּט לִיד הַנְּעֵרָה עַד שְׁמַת ה"ר מְרַדְכִי נִמְצָא בְּזוֹ כְּמִי שְׁהוֹחֲזַק מְקוֹדֶשֶׁת לַה"ר מְרַדְכִי וְכַמ"ש מֵהַרִּיק"ו וְהַרְבּ מֵהַרְדָּב"ז ו"ל יַע"ש בְּדַבְרֵיהֶם וְכַבֵּר רְאִיתִי לְהַחֲכֵם הַשְׁלָם שְׁיַחֲזִיהַ שְׁנִרְגַּשׁ מְזֵה אֶלָּא שְׁפַתְבּוּ שְׁמַצָּא מְקוּם לְהַקֵּל שְׁכַבֵּר הַסְפִּימוּ הַרְשָׁד"ם וְהַרְבּ בַּפ"מ דְכִי הִיכִי דְמַבְטְלִינּוּ קָלָא ה"נ מְבַטְלִינּוּ חֲזַקָה וּבַב"ד שְׁנִתְבַטַּל הַקּוֹל ע"פ הַעֵד הַ הָאֶחָד תַּד שְׁהַעִיד נִתְבַטְּלָה ג"כ הַחֲזַקָה אֵלוּ ת"ד וְאִנְא אִמְנָא לִיהַ דְאִי מְהָא לָא אִירִיָּא שְׁלֵא אֶמְרוּ הַרְבַּנִּים נוּחִי נִפְשׁ דְמַבְטְלִינּוּ לַה לְחֲזַקָה אֶלָּא דוֹקָא בְּדִאִיפָא שְׁנֵי עֵדִים שְׁמַעִידִים לְאַפְקוּעֵי הַקְדוּשִׁין אָבֵל ע"פ עַד אֶחָד לָא שְׁמַעְנוּ וְאַפִּי לְבַטוּלֵי קָלָא שְׁהוֹחֲזַק בַּב"ד נִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבַרֵי הַפְּסָקָנִים דַּה"ד פְּשָׁבְאוּ אוֹתָם שַׁע"י הוֹצִיאוּ הַקּוֹל וְאֶמְרוּ שְׁהוּא שְׁקֵר וּמְשַׁמַּע לְכַאוּרָה דַּע"פ עַד אֶחָד לָא סְמַכִּינּוּ לְבַטוּלֵי קָלָא שְׁהוֹחֲזַק בַּב"ד.

אֶלָּא שְׁמַאוּתָהּ סוּגִיָּא שְׁהַבְּאִתִּי מְפָרֵק חֲזַקְתָּ נִרְאָה בְּהַדְּיָא דַּעַד א' מוֹעִיל לְבַטְלֵי קָלָא אִיבְרָא שְׁמַתּוֹךְ דְּבַרֵי רַשְׁבָּ"ם שֵׁם בְּשִׁמְעָתִין וְהַר"ן בַּפ"ב דְּכַתְּוּבוֹת הֵיזֵה נִרְא' לֹאמַר דְּהֵיִיא מִיִּירֵי בְּשְׁלֵא אִתְחַזַּק הַקּוֹל בְּבֵית דִּין מְדַאִיִצְטְרִיכָא לְמִיָּהַב טַעְמָא דְהָא דְנִחְתִּינּוּ לִיהַ ע"פ הַקּוֹל הֵינּוּ מְשׁוּם דְמַעְלָה עָשׂוּ וְכו' וְנִחְתִּינּוּ לִי עַד שְׁיַבְדְּקוּ הַדְּבָר כּו' יַע"ש.

הֵן אֲמַת דְלִפִּי זֶה הֵיזֵה נִרְאָה דְאִין מְקוּם לְמָה שְׁהוֹקְשָׁה לְהֶם לְתוֹס' שֵׁם בְּשִׁמְעָתִין דְּהִיכִי מְסַקִּינּוּ לִי ע"פ ע"א וְהָא קוֹל דְלָא מְבַטְלִינּוּ קָלָא וּמֵאִי קוֹשְׁיָא שְׁדַנּוּ הָכָא דְלָא אִתְחַזַּק הַקּוֹל בַּב"ד וּבְכִי הָא וְדָאִי מְבַטְלִינּוּ לִיהַ לְקַלָּא וְכַמוֹ שְׁפַתְבּוּ הַרִיב"ש אֶשְׁרַע עַל כֹּן נִרְאָה דַּס"ל.

כַּהֲתוֹסַפֵּת דְּמִיָּרֵי הָכָא בְּקֵלָא דְאַתְחִזֵּק בְּב"ד וְכֹן כְּתַב מִהֶר"ם אֶלְשֶׁקָאָר וְאַפ"ה סְמְכִינֵן אַעַד א' לְבִטְלֵי קְלָא פִּינֵן דְּהוּי מִיָּדֵי דְרַבְּנָן וּמ"מ כֹּל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְבִטּוּלֵי קְלָא. אֲבָל לְהַפְקִיעַ הַתְּזָקָה גִּרְאָה וְדַאי דְלָא סְמְכִינֵן ע"פ ע"א.

אֶלָּא שְׁעֵדִינֵן גִּרְאָה לַע"ד שְׁבַנ"ד דְלָא תְּשִׁיבָא תְּזָקָה שְׁמָה שְׁנַתְּאַרְףּ הַקּוֹל עַד הַשְּׁתָּא הֵינֵנו מְשׁוּם דְרַבְּנֵי עֵירָנוּ מִיָּחוּ בְּיָדָהּ עַד שְׁיִבְדְּקוּ הַדְּבָר וְלְצִאת מִיָּדֵי תְּשִׁישָׁא וְלֹא תְּשִׁיב' תְּזָקָה אֶלָּא הֵיכָא דְנִתְאַרְףּ הַקּוֹל מִמִּילָא בְּלֵי שׁוּם אֲמַתְלָא וְעוֹד בְּהָ שְׁנ"ד דְּמַעֲיָקְרָא וְעַד הַשְּׁתָּא לֹא הָיָה הַקּוֹל אֶלָּא מְשׁוּם תְּשִׁישָׁא דְסְבִלוֹנוֹת וְיָמָה שְׁהַצְרִיכוּ לְפִוְטְרָהּ בְּגַט לֹא הָיָה אֶלָּא כְּדֵי לְהוֹצִיאָהּ מִיָּדֵי תְּשִׁישָׁא וְכֹל מִיָּדֵי דְנִפְלָ בְּהָ סְפָק אִפִּי' שְׁנַתְּאַרְףּ, הַסְּפָק יָמִים הַרְבֵּה מִיָּדֵי סְפָק לֹא יֵצֵא וְלֹא תְּשִׁיב תְּזָקָה אֶלָּא הֵיכָא דְהוֹחֲזָקָה בְּלֵי שׁוּם סְפָק שְׁהַקּוֹל הוֹלֵף וּמִתְחִזֵּק שְׁזוֹ הֵיא אַרוֹסְתוֹ שֶׁל פ' בְּלֵי שׁוּם עֲרַעוֹר אֲבָל זוֹ שְׁאַחַר שְׁבָאוּ לִיָּדֵי פִּירוּד יֵצֵא הַקּוֹל דְּתְּשִׁישׁ סְבִלוֹנוֹת וְאֲבִיָּהּ הָיָה מְכַחֵּשׁ וְאוֹמֵר שְׁלֹא הָיוּ דְבָרִים מְעוֹלָם גִּרְאָה לַע"ד דְלָא תְּשִׁיב תְּזָקָה וְכֹן גִּרְאָה מְדַבְּרֵי הָרַב מִהֶרְדֵּב"ז ו"ל שְׁפָל שְׁיֵשׁ עֲרַעוֹר בְּדָבָר לֹא תְּשִׁיב תְּזָקָה וְיָמָה שְׁהָיָה גִּרְאָה לְגַמְגָּם בְּהָ עֵדִינֵן מִתּוֹף מַה שְׁכָּפוּ ב"ד אֶת ה"ר מְרֻדְכֵי שְׁיִפְטְרָנָהּ בְּגַט וְכֹן עָשָׂה שְׁכֶתֶב לָהּ גִּט וְלֹא הִגִּיעַ לִיָּדָהּ וְכִבֵּר יֵצֵא הַקּוֹל מִזֶּה וְהַשְּׁתָּא שְׁרוּאִים אוֹתָהּ שְׁתַּנְּשָׂא לְאִישׁ אַחַר יֹאמְרוּ מִתִּירֵין א"א לְעֵלְמָא וְהוּי כְּאוֹתָהּ שְׁכֶתֶב הָרֵא"ש בְּתִשׁוּ' עַל מִי שְׁיֵצֵא עָלֶיהָ קוֹל שְׁנַתְּקֵדֵשׁ' וְלֹא הוֹחֲזֵק הַקּוֹל בְּב"ד כִּי אִם קוֹל הַבְּרָה וְקִרְוֵי לֵאָהּ הַכְרִיחוּ לְמַקְדֵּשׁ לִיתֵן לָהּ גִּט לְרִוּחָא דְמַלְתָּא וְשׁוּב נִתְקַדְּשָׁה לְאַחַר קְדוּשֵׁי נְדָאי וְגִרְשָׁה וְרוּצָה לִינְשָׂאָא לְרֵאשׁוֹן וְהַשִּׁיב דְאַסוּרָה כִּי הֵיִודַע שְׁנַתְּגִרְשָׁה מִי יוֹדַע שְׁהַגִּירוּשֵׁין לֹא פִּיו כִּי אִם לְרִוּחָא דְמַלְתָּא וְכ"ת יְכַרִּיזוּ עָלֶיהָ אִיכָא דְשְׁמַע בְּהָא וְלֹא שְׁמַע בְּהָא עַכ"ל.

מ"מ יִרְאָה לַע"ד דֵּה"ט לֹא סְגִי לְאַוְסְרָה אַכ"ע פִּינֵן דְּמִדִּינָה שְׁרִיָּא וּמְשׁוּם שְׁמָא יֹאמְרוּ גִּרְאָה לָהּ לְאַתְנַסְבָּהּ וְכֵה"ג חִילְקוּ הַתּוֹס' בְּפִרְקָא חֲזַקְתָּ שְׁהַבְּאִתִּי יַע"ש וְעוֹד דֵּלֵה"ט דְּשְׁמָא יֹאמְרוּ מִתִּירֵין אִישׁ לְעֵלְמָא לֹא חִיָּישִׁינֵן כ"כ דְלָא נְפִיק מִיָּנִי' חוֹרְבָא דְכ"ע יָדַעֵי בְּהָא וְלִיכָא לְמִיטְעֵי לְשְׁמָא יֹאמְרוּ אִם לֹא מְשׁוּם זִילוּתָא דְב"ד וְלִזְלוּתָא דְב"ד לֹא חִיָּישִׁינֵן בְּכֵה"ג כְּמ"ש הַתּוֹס' פִּינֵן שְׁאַתָּה רוּצָה לְאַוְסְרָה אַכ"ע וּמִדִּינָא שְׁרִיָּא בְּאוֹפֵן שְׁנַר' לַע"ד דְאַתְתָּא דָּא שְׁרִיָּא לְאַתְנַסְבָּא אִף לֹא אֶסְמוּף עַל דְעֵתִי לְבַד אִם לֹא שְׁיִסְפִּימוּ עִמִּי שְׁנִימִים מִהַמּוֹרִים וּבְפִרְט גְּדוֹל שְׁבַדוֹרְנוּ הוּא מוֹרִינוּ הָרַב שְׁיַחֲנֵה וְעַל פִּיָּהּ יָקוּם דְבָר גָּאֵם הַצְעִיר אֶפְרַיִם נְבוֹן: רְאִיתִי אֶת הַשְּׂאֵלָה עַל דְבַר הַנְּעִרָה בֵּת הַחֲכָם הַשְּׁלָם כְּמִהֶר"י וְ פוֹרְנָה זֵלֵה"ה אֲשֶׁר הָיְתָה מְשׁוֹדְכֶת לְהַר"ם פִּירְמוֹן וְהַר"ם פִּירְמוֹן מֵת וְנִשְׂאָר זְקוּקָה לִיבָם קֶטֶן וְגַם רְאִיתִי מַה שְׁנִגְזַר עָלֶיהָ מֵאֵת גְּבַר עֲמִיתִי הַחֲכָם הַשְּׁלָם זֶה סִינֵי כְּמִה"ר יַעֲקֹב אֶלְפָּאנְדָּרִי גֵרוֹ וְהַרְבֵּה לְהַשִּׁיב לוֹמֵר שְׁהַנְּעִרָה הִנְז' לִית בְּהָ שׁוּם זִיקָה כְּלָל וְשְׁרִיָּא לְאַתְנַסְבָּהּ וְאַחֲרֵי הַחֲזִיק בְּמַעֲוָזוֹ אֶחָד מִגְּדוּלֵי הַדוֹר הֵלֵא הוּא הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַדִּינֵן הַמְּצִוִּין עֲצוּם וְרַב כְּמִהֶר"ר א' נְבוֹן גֵרוֹ וְהַסְפִּים בְּשְׁרִיָּוִתָא דְהַנְּעִרָה הַנְּזַכָּר וּמַעֲוֹנוֹתָיָהּ כִּי רַבָּה הֵיא רְצָה לְעַמּוֹד עַל דְעֵתִי אִף כִּי לֹא לְמוֹדְעֵי הוּא צְרִיף וְעַמְדָתִי עַל כָּל הַצְדָדִין וְצְדָדִי צְדָדִין וְרְאִיתִי שְׁהַדִּין דִּין אֲמַת שְׁאִין לְנַעֲרָה הִנְז' שׁוּם זִיקָה כְּלָל וְשְׁרִיָּא לְהַתְּנַסְבָּא לְכָל גְּבַר דְתַצְבִּינֵן וְלֹאפּוֹשֵׁי גְבַרָא קָא אֲתִינָא הַצְעִיר יְהוּדָה רוֹזַנְשֵׁי: הַלְכוֹת גִּירוּשֵׁין פִּרְקָא דִּין י"ד כְּתַב הַרְמְב"ם ו"ל בְּד"א כְּשֶׁהָיָה גִּט בְּכֶתֶב יָד סוֹפֵר אֲבָל אִם כְּתַב הַבַּעַל הִגִּט בְּכֶתֶב יָדוֹ וְחִתְּמוֹ עַד אֶחָד וּנְתָנוּ לָהּ ה"ז גִּט פְּסוּל ע"כ נ"ב מְשִׁמַע דְּהָא אִם נְתָנוּ לָהּ בְּעֵדֵי מְסִירָה כְּשֶׁר וְלִית כְּאֵן לְמִיחַשׁ פִּינֵן דְּנִיכְפֵר מִתּוֹכוֹ כְּמ"ש הָרַב בְּכ"מ פ"ג וּמ"ש רַבִּינוּ פ"ג

שׂאם הָיָה בּוֹ עַד אֶחָד פֶּשֶׁר וְנִמְסַר בְּעֵדִים דִּי"א שֶׁהִגִּט בְּטַל וְלֹא יִרְאֶה לִי דְבָר זֶה אֲלֵא פְּסוּל מִדְּבָרֵיהֶם ע"כ לֹא קָאֵי אֲלֵא אֶפְתְּבוּ שְׁלֵא לְשַׁמָּה וְה"ק וּל"נ דְּלֹא הָוִי מְזוּנְיָא אֲלֵא כְּמְזוּנְיָא דִּילְמָא אֲתִי לְמִיִּסְמָא אַעְדִי חֲתִימ' וּפּוֹסֵל מִדְּבָרֵיהֶם וּמִמִּילָא דְּבַע"א לֹא שְׁיָיָד הָאִי חֲשָׁשׂא: פ"ב דִּין ח' פְּתַב הֶרְמֵב"ם ז"ל הַבְּעֵל שְׁהִבִּיא גִּט בְּיָדוֹ חֲתוּם ע"כ נ"ב הָא דְּנִקְט חֲתוּם לְחִידוּשָׁא נִקְטִיָּה וּכְמ"ש וְעֵינָן מֵהֶרֶש"ךְ ח"א: שְׁם אָמַר לְאַחֲרִים וְכוּ' נ"ב הַל"מ תָּמָה עַל הָרַב ב"י ז"ל דְּכִינּוֹן דְּדַעְתּוֹ דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּנֶאֱבַד כ"ש דְּפְסוּל אִם פֶּן לָמָּה בְּאוֹתָהּ בַּעֲיָא דְּכְתָבוּ וַתְּנוּ לְשִׁלִּיחַ פְּתַב דְּכִינּוֹן דְּהֶרְמֵב"ם לֹא פְתַבָּה זֹאת אֲלֵא בְּנִמְצָא פְּסוּל מִשְׁמַע דְּבִנְאָבָד לֹא אֲבַעֲיָא לָן וְהִגִּט בְּטַל וְכוּ' ע"כ נ"ב לְק"מ דְּכְשָׁעֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ לְנִתְיָנָה אִם כְּשִׁפְתָּבוּ וְנִתְנוּ לָהּ וְנִמְצָא פְּסוּל וְהָרִי גְמָרָה שְׁלִיחוֹתָן אַפ"ה מִטַּעַם דְּנִתְיָנָה מְעַלְיָא קְאָמַר כּוֹתְבִין כ"ש בְּנֶאֱבַד דְּעֵדִינָן לֹא נִתְנוּ פְּלוּם אֲבָל כְּשָׁעֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ לְכַתִּיבָה לְבַד נָהִי דְּאִיפָּא לְסַפּוּקֵי הֵיכָא דְּכְתָבוּ פְּסוּל שְׁמָא פְּתִיבָה מְעַלְיָא קְאָמַר מ"מ כְּשִׁפְתָּבוּ גִּט רָאוּי וְנֶאֱבַד הָרִי נִגְמַר שְׁלִיחוֹתָן: פ"ג דִּין ט' פְּתַב הַל"מ ז"ל וְאוּלַי י"ל לְדַעְתּוֹ דְּמַחְמִירִין טְפִי גַבִּי מִתָּה דְּאֶמְרִינָן כִּי הֵיכִי דְּמַת זֶה מִתְּהַאֲחַר אֲבָל בְּנִפְלָה אִם נָפַל מֵהָאֶחָד לֹא חִיָּישִׁינָן בְּהַחֲזִיקוּ ע"כ נ"ב עַל פְּרָחִין צ"ל כֵּן דַּאֲל"כ קִשָּׁה הֵיאָא עֲוֹבְדָא בְּהֵיאָא גִּיטָא שְׁתַּבָּא בְּסִירָא כְּדִאִיתָא בְּפֶרֶק הָאֲשָׁה שְׁלוּם וְהֵכִי פְתַבוּ הַתּוֹס' שְׁם וּכ"נ דְּבָרֵי הַטּוֹר: פ"ג דִּין ט"ו פְּתַב הֶרְמֵב"ם ז"ל הַפֶּל כְּשָׂרִים לְכַתּוֹב אֶת הַגִּט חוּץ מִחֲמִשָּׁה כּוֹתֵי וְעֶבֶד וְכוּ' מִפְּנֵי שְׁהַכּוֹתֵי עַל דַּעַת עֲצָמוֹ הוּא כּוֹתֵב וְחֲשׂוֹ אֵינָם בְּנֵי דַעָה וְהַעֲבָד אֵינּוּ בְּתוֹרַת גִּיטִין וְקִידוּשִׁין ע"כ נִרְאֶה דְּטַעֲמָא דְּעֶבֶד פְּסוּל מִשּׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי פְרִיטָה נִיגְהוּ וְהַתּוֹסְפוֹת וְהַרְשָׁב"א וְהַר"ן פְּתַבוּ דְּלֹא שְׁיָיָד מִשּׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי כְּרִיתוֹת נִיגְהוּ אֲלֵא בְּעֵדוֹת אֲבָל פְּתִיבָה פִּינּוֹן דְּלָאוּ מִשּׁוּם עֵדוֹת הוּא וְשְׁלִיחוֹ נְמִי לֹא בַּעֲיָנָן לֹא שְׁיָיָד לְמִיִּפְסֵל מִשּׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי פְרִיטוֹת נִיגְהוּ כִּי הֵיכִי דְּלֹא פְּסִלִינּוּ מִיִּלְהָ בְּעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים אַע"ג דְּלָאוּ בְּנֵי מִיִּלְהָ נִיגְהוּ וְלַע"ד נִרְאֶה כְּדְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם מְדַאֲמְרִינּוּ בְּגִמְר' גַּבִּי מִתְּנִיתִין דְּכָל הַשְּׁטָרוֹת הַעוֹלָא בְּעַרְפָּאוֹת שְׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים ר"ש אוֹמַר אִף אֵלוּ כְּשָׂרִים וּפְרִיָּד בְּגִמְרָא וְהָא לָאוּ בְּנֵי פְרִיטָה נִיגְהוּ וּפִי' רִש"י דְּכִינּוֹן דְּלֹא שְׁיָיָכִי בְּתוֹרַת גִּיטִין אֵינָם נַעֲשִׂים עֵדִים בְּדְבָר דְּכַתִּיב וְכַתֵּב וְנִתְּנָן מִי שְׁיָשְׁנוּ בְּנִתְיָנָה יִשְׁנוּ בְּכַתִּיבָה וְאַע"ג דְּגַמ' אֵינְרִי אֲלִיבָא דְּר"מ מ"מ מְדַר"מ נִשְׁמַע לְר"א דְּס"ל דְּכַתֵּב דְּקָרָא אֶפְתִּיבַת סוֹפֵר קָאִי דְּדַרְשִׁינָן מִי שְׁיָשְׁנוּ בְּנִתְיָנָה יִשְׁנוּ בְּכַתִּיב' וּכ"נ מִפְּרִש"י בְּגִמְרָא גַּבִּי הֵיאָא דְּפְרִיָּד וְהָא עַרְפָּאוֹת שְׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים דְּפְסוּל' דְּאוֹרְיִיתָא הוּא וּפִי' רִש"י דְּכַתִּיב וְכַתֵּב וְנִתְּנָן מִי שְׁיָשְׁנוּ בְּנִתְיָנָה יִשְׁנוּ בְּכַתִּיב' וּמִשְׁנֵי ר"א הֵיאָא דְּאָמַר עֵדִי מְסִירָה פְּרִתִי וּפְרִיש' רִש"י וְכַתֵּב אֶפְתִּיבַת הַגִּט פְּתִיב וְאֵינְרִי כְּשִׁפְתָּבוּ סוֹפֵר יִשְׁרָאֵל וְהַתּוֹסְפוֹת פְּתַבוּ דִּיש' לְפִסְוֹל לְעֶבֶד בְּכַתִּיבָה דְּבַעֲי' שְׁלִיחוֹת אֶפְתִּיבָה מְדַאֲמְרִינּוּ צְרִיָּד שְׁיָאֵמַר לְסוֹפֵר פְּתוּב וְהַרְשָׁב"א ז"ל הִבִּיא עוֹד רֵאִי מְדַאֲמְרִי' בְּהֵיאָא דְּהוּוּ קָרוּ נִפְאָתָה וְכַתְּבוּ אֵינְהוּ טְפִאֲתָא דְּאִין חוֹזְרִין וְעוֹשִׂין לָהּ גִּט אַחֲרַת מִשּׁוּם דַּעֲשׂוּ שְׁלִיחוֹתָן.

הֵן אֲמַת דְּלִפִּי מ"ש הַר"ש בַּר צְמַח ז"ל שְׁם דְּלֹא אָמְרוּ עֲשׂוּ שְׁלִיחוֹתָן אֲלֵא כְּשִׁנְכַתְּבַת וְנִחַתְּמַם אִין רֵאֲזָה וְהֶרְמֵב"ן וְרִשָׁב"א וְהַר"ן דְּחוּ זֶה וְהִבִּיאוּ רֵאֲזָה מְרִיש' זְבָחִים דְּתַנּוּ כָּל הַזְּבָחִים שְׁנַזְבָּחוּ שְׁלֵא לְשָׁמֵן כְּשָׂרִים וּפְרִיָּד בְּגִמְרָא הָא סְתָמָא כְּשָׂרִים וְרִמְיָנְהִי הַכּוֹתֵב טוֹפְסִי גִיטִין צְרִיָּד שְׁיָנִיחַ הַתּוֹרָה וּמִשְׁנֵי זְבָחִים בְּסְתָמָא לְשָׁמֵן קָאִי אֲשָׁה לָאוּ לְגִירוּשִׁין קִיָּיָא וְאִם אִיתָא דְּלְכַתִּיבָה ג"כ בַּעֲיָנָן שְׁלִיחוֹת מֵאִי פְרִיָּד נָהִי דְּסְתָמָן לְשָׁמֵן קָאִי מ"מ בַּעֲיָנָן שְׁיָנִיחַ תּוֹרָה שְׁיָכְתָּבוּ בְּשְׁלִיחוֹת הַבְּעֵל וּמֵאִי מִשְׁנֵי אֲשָׁה לָאוּ לְגִירוּשִׁין עוֹמְדַת

דמשמע דאי הנה קיימא לגירושין הנה יכול לכתוב תנרף ולא בעינן שליחות ומאי דפסלינן לכתוב תנרף בלא צנאת הבעל משום דבלא צנאת הבעל לא חשבינן פוננתן לשמה אע"פ שמתכוננין לשמה לשם אשה זו: איברא דהרמב"ם ז"ל רפ"ב פתב וז"ל זה שנאמר בתורה וכתב לה אהד הפותב ביזו או שאמר לאחר לכתוב לו וכתב ה"ה דהטעם דבכל התורה שלוחו של אדם פמותו ורפנו דרשי האי וכתב בכתיבה מתגרש' וכו' עכ"ל נראה בפירושו דלכתיבה נמי בעינן שליחות אמנם צריף להבין מאי דמסיים הרמז"ל וכתב לא נאמר וכתב אלא לומר שאינה מתגרשת אלא בכתב והא איצטריף וכתב לה שיהא הבעל פותב או שלוחו ובפרק מי שאחזו אמתניתין דאמרו לו לכתוב גט קאמר בגמרא מני ר"מ היא דאמר מילי מימסרן לשליח אימא סיפא עד שיאמר לסופר כתוב וכו' אתאן ר"י דאמר מילי לא מימסרן לשליח ופירש רש"י מילי מימסרן לשליח דשלוחו של אדם פמותו ור"י סבר לא מימסרן לשליח אלמא דנכתיבה נמי בעינן שליחות וכתב הר"ן בשם הרמב"ן בפ' התקבל דאע"ג דעושה אדם שליח שלא בפניו שאני גט דבעינן לשמה ובעי' נמי וכתב לה פלומר שיקתבנו הבעל ואין הסופר והעדים במקום הבעל אלא כששמעו הם מפיו ובס"פ המגרש קאמר בגמרא וליחוש דילמא אימלוכי אימליף כתב הר"ן בשם הרמב"ן פי' שמא מתחלה אמר לסופר כתוב גט לאשתי וכתב חציו ונמלה ומנעו מלהשלים הגט ונתבטל שליחותו וכשחזר אחר כך וא"ל לשליח לא עשהו שליח אלא לחצי הגט ולא ניתן לגירושין והקשו על דבריו הרשב"א והר"ן דכיון שמתחלתו ועד סופו נעשה כמצותו המלכה שבנתיים למה פסלו ולפי מ"ש לק"מ דנהי דבמצות הבעל נעשה מ"מ חציו הראשון נכתב שלא בשליחות הבעל דכיון דנמלה נתבטל שליחותו ובעינן כתיבה בשליחות הבעל ובפרק השולח איבעיא להו חוזר ומגרש בו או אינו חוזר ומגרש פלומר מי אמרינן בטלי' לדבור ראשון שצוה לכתוב הגט לשמה והוי כאלו לא נכתב הגט לשמה כלל או דילמא שליחות דשליח הוא בטיל אבל גיטא לא בטיל ומסיק גיטא גופי' לא בטיל ויש מקצת בןסחאות שגורסות גיטא גופי' מי קא בטלי' דמשמע דאלו בטל הגט בפ"י הרי זה בטל ואינה מתגרשת לעולם בגט זה וזו היא שיטת הרמב"ם והתוס' ואם איתא דמאי דבעינן צנאת הבעל לאו משום שליחות הוא אלא משום דבלא צנאת הבעל לא חשבינן פוננתן לשמה א"כ גט זה שנכתב בצנאת הבעל הרי נכתב לשמה א"כ מה יכול עוד הבעל לבטל דבשולח אי בעינן שליחות הבעל לכתיבה אתי שפיר דכיון דבטליה לשליחותיה נמצא כאלו לא נכתב לשמה והוי כאלו אמר כל הרוצה לכתוב גט לאשתי יכתוב ואפילו לגירסאות דגרסי גיטא גופי' מי קא בטיל הא פירשו טעמא משום דכתיבת הגט לשמה חשיב מעשה ולא אתי דיבור ומבטל מעשה נאי שליחות לא בעינן לכתיבה מה שייף לומר אי אתי דיבור ומבטל מעשה דהכא לאו לדיבורי' בעינן אלא כדי שיכונן הסופר לשמה וכיון שנכתב לשמה מה שייף פאן לביטול וע"כ לא אמרו אתי דיבור ומבטל מעשה או לא אלא היכא דבעי' שליחות והראי' שהביאו הרשב"א והר"ן מןזבחים אינה ראי' דלפי הגמרא דפ' מי שאחזו דקאמר תנייא פנת' דרב אשי פתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה ה"ז גט בטל עד שישמעו קולו א"כ מאי מקשה בריש זבחים הא סתמן פסולים פלומר ומ"ש מןזבחים דסתמן לשמן הוו והא בגט אפי' פתבו הסופר לשמה פסול כל שלא שמע קול הבעל ואפי' אם צוה הבעל אמרו לסופר פ' שיקתוב גט לאשתי: איברא דקשה דבפ' מי שאחזו איתא אמר רב כהנא אמר רב הרש

שִׁיכוֹל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח כּוֹתֵבִין וְנוֹתְנִין גַּט לְאִשְׁתּוֹ וְאִם אֵיתָא דְבַעֲיָא שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבָה
הָא חָרַשׁ לָאו בֵּר שְׁלִיחוֹת וְאִינוּ נַעֲשֶׂה מְשַׁלַּח ג"כ כַּמ"ש הַרְמַב"ם בַּה' שְׁלוּחִין וְאֵע"ג
דְּלֵא קו"ל כְּרַב פֶּהֲנָא הֵיִינוּ מִטַּעַם אַחַר מְשׁוּם דְּבַעֲיָנוּ קוּלוֹ וְאִפִּי בְּפִיקַח לֹא מְהַנִּי פֶתַח
וְלִסְבַּרְת הַרְמַב"ם שְׁסוּבֵר דְּלֵא מְמַעֲטִינוּ פֶתַח יָדוֹ אֲלֵא בְּחַרְשׁ דְּכִינּוּן דְּלָאו בֵּר דַּעַת הוּא
אִין סוּמְכִין עַל פְּתִיב' יָדוֹ לְהַחֲשִׁיבוּ בֵּן דַּעַת לַק"מ דְּרַב פֶּהֲנָא סָבַר דַּעַל כַּת"י סְמִכִינוּ
לְהַחֲשִׁיבוּ בֵּן דַּעַת וְכִינּוּן דְּבֵן דַּעַת הוּא עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ ג"כ אֲבָל לִסְבַּרְת הַטּוֹר דְּסוּבֵר דְּמִקּוּלוֹ
מְמַעֲטִינוּ אִפִּי פֶתַח פִּיקַח קָשָׁה וְעֵינִין בַּחֲזִי הַרְשָׁב"א פְּדָבְרִי וְהַתּוֹסְפוֹת בְּעִירוּבִין דָּף י"ג
פְּתָבוּ ז"ל וְהָא דְתַנָּיָא פֶתַח סוּפֵר לְשָׁמָּה וְכו' ה"ז פְּסוּל עַד שִׁישְׁמַעוּ קוּלוֹ מְדַרְבְּנָן הִיא
א"נ בְּסוּטָה אִין הִכְהֵן מִקְפִּיד אִם יִכְתּוּב שׁוּם אָדָם וּמִסְתַּמָּא נִיחָא לֵיה אֲבָל גַּבִּי גַט מִסְתַּמָּא
לֹא נִיחָא לִי לְבַעַל עַכ"ל וְנִרְאָה דְהִיוּ גּוֹרְסִים פְּסוּל וּמ"מ דְּבַרְיָהֶם תְּמוּהֵים דְּהָא אֲמָרִינוּ
עַד שִׁישְׁמַעוּ לְאִפּוּקִי בְּאִמְרָא אֲמָרוּ קוּלוֹ לְאִפּוּקִי כ' יָדוֹ אֲלֵמָא אִפִּי בְּדִנְיָחָא לִי לְבַעַל
וְאִמְרָא אֲמָרוּ לִפ' שִׁיכְתּוּב לֹא מְהַנִּי וְאִפִּי פֶתַח בְּכַתֵּב יָדוֹ.

וְרַאנִי אַחֲרֵת מִפְּרָק מִי שְׁאַחֲזוּ קוּרְדֵּיקוֹס דְּתַנּוּן פְּתָבוּ גַט לְאִשְׁתִּי וְאַחֲזוּ קוּרְדֵּיקוֹס אֲמָרוּ
עָלֵה בְּגַמְרָא אֲמַר רַשְׁב"ל כּוֹתֵבִין וְנוֹתְנִין לְאַתְרָא וּר"י אֲמַר אִין כּוֹתֵבִין אֲלֵא לְכַשִּׁישְׁתַּפָּה
וְטַעַמָּא דַּר"י דְּמַדְמָה לִי לְשׁוּטָה ע"כ וְהַשְׁתָּא קָשָׁה אִם אֵיתָא דְלַכְתִּיבָה לֹא בְּעֵינִין שְׁלִיחוֹת
וּמֵאִי דְבַעֲיָנוּ קוּלוֹ הֵיִינוּ מְשׁוּם דְּבַלְאוּ הִכִּי לֹא חֲשַׁבְיָנוּ כּוּנְתָא כַּמ"ש הַרְשָׁב"א אִם
כּוּן זֶה שְׁצִינָה בְּעוּדוֹ בְּרִיא וְאִמְרָא פְּתָבוּ גַט לְאִשְׁתִּי וְאַחֲזוּ שְׁטוֹת אַח"כ לְמָה לֹא יִכְתּוּבוּ הַגַּט
וְאִם פְּתָבוּ אֲמֵאִי הוּא פְּסוּל מִפִּינוּן שְׁפִתְבוּ לְשָׁמָּה וּבְצוּוֵי הַבַּעַל וּבְשִׁלְמָא לִסְבַּרְת הַסּוּבֵרִים
דְּבַעֲיָא שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיב' אֲתִי שְׁפִיר דְכִינּוּן דְּנִשְׁתַּטָּה נִתְבַּטַּל הַשְׁלִיחוֹת וְכ"ת אִם אֵיתָא
דְּבַעֲיָנוּ שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבָה א"כ ש"מ שְׁמַצְנָה לְכַתּוּב גַט וְכּוּן מְגוּיָיִד אוֹ צְלוּב דְּכוֹתֵבִין
וְנוֹתְנִין לְאִשְׁתּוֹ וּמִי אִיפָא מִיָּדִי דְאִיהוּ לֹא מְצִי עֵבִיד וּמְצִי מְשֻׁנָּה שְׁלִיחַ וּבְשִׁלְמָא לְמ"ד
דְּלֵא בְּעֵינִין שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבָה נִיחָא וְיֵשׁ לִישָׁב כַּאֲשֶׁר נִבְאָר לְקַמְן וּבַפ' ר"ג אֵיתָא בְּעֵי רַמִּי
בֵּר חֲמָא הָרִי אֲמָרוּ אֲמַר לְלִבְלָר פְּתוּב גַט לְאַרוּסְתִי לְכַשִּׁאֲכַנְסָנָה אֲגַרְשָׁנָה ה"ז גַט מְפָנִי
שְׁבִידוֹ לְגַרְשָׁה וְלֵאשָׁה בְּעֵלְמָא לֹא מְפָנִי שְׁאִין בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁה יְבָמְתוֹ מֵאִי תִיקוּ וּפְיָרְשׁוּ
הַתּוֹס' דְּלֵאשָׁה בְּעֵלְמָא לֹא טַעַמָּא כִּינּוּן דְאִין בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁה בְּשַׁעֲהוּ שְׁעֵשָׂהוּ שְׁלִיחַ אֲלֵמָא בַּפִּי
דְּבַעֲיָנוּ שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבָה וְכ"ת הָתָם ה"ט מְשׁוּם דְהִנֵּי מִקְנָה לְדַבֵּר שִׁלְב"ל וְכ"כ הַתּוֹס'
בְּשֵׁם ר"י דְהֵיִינוּ דְנִקָא לְמ"ד אִין אָדָם מִקְנָה דְשִׁלְב"ל.

אֲבָל לְמ"ד מִקְנָה הָנִי גַט פִּי הִיכִי דְמַהַנִּי לְעַנְיָן שִׁיחְרוּר בְּלוּקַח עֶבֶד ע"מ לְשַׁחֲרוּרוֹ וְכ' לֹו
הָרִי גּוּפָא קְנוֵי לָהּ מַעֲכָשְׁיָא עַכ"ד דְּבַרְיָהֶם קָשִׁים לְשַׁמּוֹעַ דְּהָתָם בְּעֶבֶד בְּאוֹתָהּ פְּתִיבָה זְכָה
מַעֲכָשְׁיָא הָעֶבֶד וְהָנִי דְשִׁלְב"ל אֲבָל הָכָא אִין פֶּאן הַקְנָאָה וְאִם יִרְצָה שְׁלֵא לְגַרְשָׁה הָרְשׁוּת
בְּיָדוֹ אַחַר כֶּה מְצַאֲתִי בְּיָרוּשְׁלָמִי פ"ק דְּתַרוּמוֹת דְּפָרִיף לְרַשָׁב"ג דְּאִמְרָא פִּיקַח וְנִתְחַרְשׁ
כּוֹתֵב וְאַחֲרֵים מְקַיָּמִין כַּת"י שְׁתָּרַם טְבָלוֹ מִמַּתְנִי דְמִי שְׁאַחֲזוּ הָרִי שְׁפִתַּב בַּכַּת"י וְאִמְרָא
לְסוּפֵר פְּתוּב וְלַעֲדִים חֲתָמוּ אִינוּ גַט עַד שִׁישְׁמַעוּ קוּלוֹ וּמְשַׁנֵּי אַר"י בְּחַרְשׁ אֲנִן קְנִימִין וְאִין
שְׁלִיחוֹת לְחַרְשׁ ע"כ וּבְמַסְכַּת נְזִיר גַבִּי מִי אִיפָא מִיָּדִי דְאִיהוּ לֹא מְצִי עֵבִיד הַשְׁתָּא לֹא מְצִי מְשֻׁנָּה
שְׁלִיחַ פְּתָבוּ הַתּוֹס' וְהִיא דַּר"ג ה"ט דְכִינּוּן דְאִיהוּ לֹא מְצִי עֵבִיד הַשְׁתָּא לֹא מְצִי מְשֻׁנָּה
שְׁלִיחַ אִיבְרָא דְלִפִּי זֶה קָשָׁה דְהָא קו"ל דִּיכּוּלָּה אֲשָׁה לֹוֹמֵר לְחַבְרָתָהּ לֹוֹשִׁי לִי קַמַּח
וְהַפְרִישִׁי לִי חֲלָה וְטַעַמ' דִּישׁ בִּיד' לְהַבִּיא עֵיפָה מְגוּלְגָלַת וְלו' עֵיפָה זֹו תְהֵא חֲלָה עַל הַקַּמַּח
לְכַשְׁיָהּ נִילוּשׁ וְאִין זֶה דְבַר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם כִּינּוּן דְּבִידָה לְעֲשׂוֹת קְרוּי שְׁפִיר דְשִׁב"ל

ואלו בפ' ר"ג פְּעִי לִיבְמַתּוֹ מֵהוּ וּמֵאֵי קָמִיבְעֵיָא לִי וְהָא, בְּיָדוֹ לְבָא עָלֶיהָ וּלְגַרְשָׁה אֱלָא וְדַאי פִּינּוֹן דְּהִשְׁתָּא לֹא מְצִי לְגַרְשָׁה לֹא מְצִי מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ פִּינּוֹן דְּמַחְסֹר מַעֲשֵׁי לְבָא עָלֵי וּמַחְמַת זֶה פְּתִיבוּ הַתּוֹס' דְּגַבֵּי חֲלָה נְמִי לֹא מְהַנִּי אֲמַנְם מְצִאתִי רֵאִי לְדִין זֶה מְמַתְנִי דְּהָאוּמֵר פְּתִיבוּ גִט וּתְנוּ לְאִשְׁתֵּי שְׁכוּתְבִין וְנוֹתְנִים וְהָא בְּעֵינֵי שְׁלִיחוֹת לְנִתְיָנָה וְהִשְׁתָּא לֹא מְצִי עֶבֶד דְּעֵדִין לֹא נִכְתָּב הַגֵּט, וְע"כ ה"ט פִּינּוֹן דְּבִידּוֹ לְעֵשׂוֹתוֹ קְרוּי שְׁפִיר דְּשַׁב"ל וְהִיא דִּיבְמַתּוֹ אֵין בְּיָדוֹ לְבָא עָלֶיהָ אִם הִיא לֹא תִרְצָה דְּאִזְזִיל וְנַעֲרַקַת לְעֵלְמָא: וּלְפִי מַה שְׁהַעֲלִינוּ דְּצָרִיף שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבָה גַם כֵּן צָרִיף לִינִישָׁב מַה שְׁהַקְשִׁינוּ לְעֵיל מְמַגְוִיָּד אוֹ חוֹלָה שְׁמַשְׁנָה שְׁלִיחַ לְכַתְּנוֹב גִּט לְאִשְׁתּוֹ וּמִי אִיכָא מִיָּדִי דְּאִיהוּ לֹא מְצִי עֶבֶד וּמְצִי מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ וְהִכִּי אָמְרוּ גַבֵּי פְהִנִּי אֵי שְׁלוּחֵי דִּינּוֹן הָווּ מִי אִיכָא מִיָּדִי דְּאִנּוֹן לֹא מְצִי עֶבְדֵי וּמְצִינּוֹן לְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ וְלִכְאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה לְחַלְקָא דְּהִתָּם יִשְׂרָאֵל לְאוּ בְּנֵי קְרַבְנוֹת נִינְהוּ כְּלָל מַה שְׁאִין כֵּן הִכָּא דְּחוֹלָה בַּר פְּרִיתוֹת הוּא וְהִכִּי מְחַלְקָא בְּגַמְרָא פְּרָק קַמָּא דְּקוּדוּשִׁין.

גַבֵּי עֶבֶד אֲמַנְם צָרִיף לְהִבִּין עֵדִין דְּבְמַסְכַּת נְזִיר אֲמַרִּינּוֹן מִי אִיכָא מִיָּדִי דְּאִיהוּ לֹא מְצִי עֶבֶד הִשְׁתָּא וּמְצִי מְשׁוּנָה שְׁלִיחַ וּמֵהֵאִי טַעְמָא לֹא מְצִי מְשׁוּנָה שְׁלִיחַ לְאִשָּׁה דְּהִיא נְשׂוּאָה הִשְׁתָּא וְכֵן לְהַפֵּר נְדָרֵי אִשְׁתּוֹ דְּמִי אִיכָא מִיָּדִי דְּהִשְׁתָּא לֹא מְצִי עֶבֶד וּמְצִי מְשׁוּנָה שְׁלִיחַ וְאָמְרוּ שֵׁם דְּסַבִּירָא לִיהָ לִר' יִיאֲשִׁיָּה כַּמ"ד דְּאָדָם מְצִי מִפֵּר נְדָרֵי אִשְׁתּוֹ קוּדָם שְׁתַּדּוּר: אִיכָרָא דְּהֶרְמֵב"ם ז"ל כְּתִיב בְּהַלְכוֹת נְדָרִים דְּשְׁלִיחוֹת לֹא מְהַנִּי מִשׁוּם דְּכַתִּיב אִישָׁה יְקִימְנוּ וְאִישָׁה יְפִרְנוּ וְכ"כ מֵהֵרִי"ק וְצ"ע דְּלָמָּה אִיִּצְטָרִיף לְהֵאִי טַעְמָא פִּינּוֹן דְּפִסְק פְּחֻכְמִים דְּאָמְרֵי דְּהָאוּמֵר לְאִשְׁתּוֹ כֹּל הַנְּדָרִים שְׁתַּדּוּרֵי עַד זְמַן פ' דְּלֹא מְהַנִּי מִשׁוּם דְּכַתִּיב אִישָׁה יְקִימְנוּ וְאִישָׁה יְפִרְנוּ אֵת שְׂבָא לְכָלֵל הַקָּם בָּא לְכָלֵל הַפֵּר וְע"כ לֹא אִיִּצְטָרִיף ר' יִיאֲשִׁי לְהֵאִי קָרָא אֱלָא מִשׁוּם דַּס"ל כַּר"א דְּמְצִי מִפֵּר כֹּל שְׁתַּדּוּר וְע"כ הִי' נִרְאָה דַּס"ל לְהֶרְמֵב"ם ז"ל דְּאָדָם מְצִי מְשׁוּנָה שְׁלִיחַ אֲפִילוּ לְמֵאִי דְּאִיהוּ לֹא מְצִי עֶבֶד וְה"ט מִשׁוּם דְּבַר הַפֵּרָה הוּא וְכֵהָיָא דְּעֶבֶד אֲבָל זֶה אִינוּ דְּבַהֲלָכוֹת אִישׁוֹת פִּסְק' הֶרְמֵב"ם לְהֵאִי דְּנְזִיר וְלֹא דְּמִי לְהֵאִי דְּעֶבֶד דְּאָמֵר עֶבֶד בַּר פְּרִיתוֹת הוּא וּמִשׁוּם הִכִּי מְשׁוּנָה שְׁלִיחַ אַע"ג דְּאִיהוּ לֹא מְצִי לְקַבְּלוֹ דְּהִתָּם אֵין בְּמַעֲשֵׂה שׁוּם גְּרִיעוֹת דְּהַמַּעֲשֵׂה שְׁהוּא הַגֵּט יְכוּל לְהַתְּעֵבִיד הִשְׁתָּא וְכִינּוֹן דְּהַמַּעֲשֵׂה יְכוּל לְהַתְּעֵבִיד הִשְׁתָּא מְצִי מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ פִּינּוֹן דְּשִׁינִיף הוּא בְּגִטִּין מַה שְׁאִין כֵּן הִתָּם דְּמֵאִי דְּלֹא מְצִי עֶבֶד הוּא אִינוּ מִשׁוּם גְּרִיעוֹת דִּילָן אֱלָא מִשׁוּם דְּאִין הַמַּעֲשֵׂה בָּא לְעוֹלָם וְהִיא דְּאִיִּצְטָרִיף הֶרְמֵב"ם ז"ל בְּנְדָרִים דְּשְׁלִיחוֹת.

לֹא מְהַנִּי לְקָרָא אֲפִשֵׁר דְּאִיִּרֵי לְנְדָרִים שְׁכַבְרָא נְזִיר אֲמַנְם עֵדִין קָשָׁה דְּפִרְק הַגּוֹזֵל עֲצִים תַּנְיָא וְאִם הִנֵּה זְקַן אוֹ חוֹלָה נּוֹתְנוּ לְכָל כְּהֵן שְׁיִרְצָה וְעַבּוּדָת' וְעוֹרָה לְאִנְשֵׁי מְשָׁמֵר וּפְרִיף הֵאִי זְקַן אוֹ חוֹלָה ה"ד אֵי דְּמְצִי עֶבֶד עַבּוּד' עַבּוּדָת' וְעוֹרָה נְמִי תַּהֲנִי דִּידִיָּה וְאֵי דְּלֹא מְצִי עֶבֶד עַבּוּדָה הִיכִי מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ וּמְשׁוּנֵי עַבּוּדָה דְּכִי עֶבֶד ע"י הַדְּחַק עַבּוּדָה הִיא מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ וּמֵאִי קוּשְׁיָא דְּהָא פִּי אֲמַרִּינּוֹן מִי אִיכָא מִיָּדִי דְּאִיהוּ לֹא מְצִי עֶבֶד לֹא מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ הִינּוּ הִיכָא דְּלֹא בַר עֲשׂוּי הוּא כְּלָל כְּגוֹן יִשְׂרָאֵלִים דְּלֹא בְּנֵי קְרַבְנוֹת נִינְהוּ אוֹ הִיכָא דְּהַגְרִיעוֹת הוּא בְּמַעֲשֵׂה כְּגוֹן דְּהָנִי דְּשַׁלְב"ל: פ"ה דִּין ב' כְּתִיב הַטּוֹר בְּסִי קל"ט בְּשֵׁם הַרְמ"ה דְּצָרִיף דְּבִשְׁעָה שְׁנוּתָן לָהּ הַבְּעַל בְּחֻצְרָה שְׁתָּהָא הִיא עוֹמְדָת בְּצַד אֲבָל אִם בְּשְׁעָה שְׁנוּתָן הַגֵּט בְּחֻצְרָה לֹא הִיָּתָה שֵׁם וְאִם כֵּן בְּאִתָּה שֵׁם אַע"פ שְׁאָמֵר לָהּ הָרִי זֶה גִּיטָה אִינָה מְגוֹרְשָׁת וּכְמוֹ כֵּן בְּגִיטָה וְחֻצְרָה בָּאִין כְּאֶחָד בְּעִי שְׁעוּמְדָת בְּצַד הַחֻצֵר בְּשַׁעַת נִתְיָנָה הַגֵּט לְתוֹכוֹ ע"כ וְנִרְאָה שְׁטַעְמוֹ מִשׁוּם דְּכָל שְׁבִשְׁעָה שְׁנוּתָן הַגֵּט לֹא הִיָּתָה הִיא עוֹמְדָת בְּצַדָה לֹא קְרִינּוֹן בִּיָּה

ונתן בידה דמה ידה הסמוכה אף חצרה הסמוכה בעיני ופרן הב"י הביא דברי הרשב"א ונה"ן ז"ל שחולקים ע"ז שכתבו דאם נתן הגט כבר בחצרה שהיא משתמרת וא"ל האגיטף בחצרה ואמרה תזכה לי חצרי שבעכו נעשית כמי שהיתה ידה ארוכה ולא עוד אלא שאם לא נתנו שם עדין אלא שאמרה היא זרוק לי גיטי בחצרי ותזכי לי חצרי ה"ז מגורשת דהא חצר לא גרע משליחות עכ"ד הרשב"א ונה"ן ז"ל פירש הירושלמי בכה"ג בהדא שאמרה היא תחלה ואח"כ זרק לה דאלו נתן הוא כבר בחצרה ואח"כ אמרה היא תזכה לי חצרי לא ידעתי האיה היא מתגששת דהא בשעה שזרקו שם חצר לא הני לא שלים דידיה ולא זלית דידיה ואנן בעינן שיאמר ה"ז גיטף ואם פשאמר לה פן לאסר שאמרה תזכה לי חצרי אמר לה ה"ז גיטף אם פן היינו גונא בתרא עכ"ל ותחלה צריף לבאר דברי הרשב"א דנראה דאיירי בחצרה שהוא משועבד לבעלה ואע"פ שפשתמן לה הגט לא היתה עומדת בצדה ע"מ כל שאמרה היא אח"כ תזכה לי חצרי וא"ל הוא הא גיטף ב"ח מועיל ואע"פ שאינה עומדת בצדה משום דכיון דגילה דעתה לזכות הוא זכותה לה חצרה כמו מתנה וליכא למימר הא פשתמן בחצרה לא היתה בצדה ולא קרינו בה ונתן בידה ועכשו ג"כ פשאמר לה ה"ז גיטף אף עפ"י דחשיב פאלו עומדת בצדה מ"מ הא נא בא מידו לידה והוי כטלי גיטף מע"ג קרקע דכיון וחצרה משועבד לו חשיב פאלו הנה בחצרו וכשאמרה היא אסר כף תזכה חצרי ה"ז כמי שנטלו מידו שהרי מרשותה בא לרשותה פיון דגיטף וידה פאים פאחד אבל אם פשתנו בחצרה שאינו משועבד לבעלה ולא היתה עומדת בצדה אע"פ שאח"כ פאתה היא לצדה וא"ל ה"ז גיטף לא מהני דלא קרינו בי' ונתן בידה שהרי בשעת הנתינה לא היתה ידה ואח"כ כתב הרשב"א ז"ל דאפי' אם אמרה היא זרוק גיטי ותזכה חצרי דאע"פ דאיכא למימר שפא חזרה אח"כ ותו לא חשיב זכות וכאותה שאמרו בירוש' במזכה גט לאשתו במקום יכם הגע עצמה שהיתה צונחת להתגרש אני אומר חזרה בה מ"מ אמרינו דחצרה נעשה שלים קבלה וכמו דגבי שלים קבלה לא חיישינו לזה ולפי זה א"ש דלא תיקשי מה שהקשה ה"ן ז"ל ע"ד הרשב"א דאי איירי בשא"ל אח"כ ה"ז גיטף אסר שאמרה היא תזכה חצרי א"כ היינו גונא בתרא וזה אינו בפ"ש דהסברא בתרייתא איירי דאסר שאמרה תזכה לי חצרי שבמקום פ' הלף הבעל ונתנו שם דמדין זכי' אי אפשר למיתי עלה דהא איכא למיחש לשפא חזרה בה אם לא שנאמר דנעשה החצר שלים קבלה.

ובזה לא איירי הירושלמי דהא לא אתי מדין יד אלא מדין שליחות אלא מיירי פשתנו כבר בחצרה שבצפורי ובשעה שאמר לה הא גיטף אלו היתה עומדת היא בצדה פיון דהחצר משועבד לבעל הוי גט שהרי החצר מפחו של בעל בא לה ודמי להיכא דהיה הגט בחצרו ואח"כ הקנה החצר לה דאז נדאי מהני וכדמוכח מההיא עובדא דש"מ דכתב לה גיטא לדבייתהו בהדי שניא דמעלי שפתיא יע"ש ועכשו שאינה עומדת בצדה פיון דאמרה תזכה לי חצרי זכותה לה ולפי זה איכא למימר דהרשב"א לא פליג אהרמ"ה בזרק גיט' בחצרה שאינו משועבד לבעל דאם נתנו שם כבר ואח"כ פאתה האשה בצדה וא"ל השפא ה"ז גיטף בחצרה דלא הוי גט משום דהוי כטלי גיטף מעל גבי קרקע וכן נראה מדברי הרשב"א ז"ל בחידושו דף כ"א יע"ש אבל במ"ש הרמ"ה ג"כ דהיכא דגיטף וידה פאים פאחד בעינן נמי שתהא עומדת בשעת נתינה בצד חצרה דבריו צ"ע דע"כ איירי פשהחצר משועבד לבעל א"כ כי היתה נמי בשעת נתינה בצד החצר עדין לא קרינו בי' ונתן בידה

שְׁהָרִי בְּשַׁעַת נְתִינַת הַגֵּט שֶׁם לֹא הָיְתָה יָדָה שְׁהָרִי הָיָה מְשֹׁנְעָבֵד לְבַעַל וְלִיכָא לְמִימַר גִּיטָה וְחֻצְרָה בְּאִין פְּאָחֵד שְׁהָרִי בְּשַׁעַת הַנְּתִינָה שֶׁם לֹא נִתְּנוּ לְשֵׁם גִּירוּשִׁין.

וְגַם עַל דְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א יֵשׁ לְתַמּוּהָ בַּמ"ש דְּאֵם עֲשֵׂהוּ לְחֻצְרָה שְׁלִיחַ מְהֵנִי דְּהָא חֻצְרָה לָא גָרַע מְשִׁלְיחוֹת דְּבַפ"ב דְּגִיטִין אָמְרוּ אָמַר אַבְיֵי מִפְּדֵי חֻצְרָה מִיָּדָה אֵיתְרַבְּאֵי מַה יָּדָה דְּאִיתָא בֵּין בַּע"כ וּבֵין מִדְּעַתָּה אַף חֻצְרָה ג"כ וְהָא מִתְּנָה מִדְּעַתָּה אִיתְּנָה בַּע"כ לִיתְנִי פְּלוּמַר בְּהִיכָא דְּנָתַן הַגֵּט בְּחֻצְרוֹ וְכָתַב לָהּ שֶׁעַר מִתְּנָה דְּקָאֵמַר רַבָּא דְּהוּא מְגֹנְרֶשֶׁת ע"כ וְאֵם אִיתָא דְּחֻצְרָה פֶּלַי שְׁהִיא מִדְּעַתָּה אֲתִיָּא מִדִּין שְׁלִיחוֹת מִמֶּשׁ א"כ מֵאֵי ק"ל לְאַבְיֵי לִימָא לִיהַ דְּכִי הָאֵי גִוּוּנָא חֻצְרָה מִדִּין שְׁלִיחוֹת אֲתִיָּא וְהַתּוֹסְפוֹת פְּתִיבוּ שֶׁם דְּכִי אָמְרִינָן חֻצְרָה לָא גָרַע מְשִׁלְיחוֹת ה"ד לְעִנְיָן שְׁלֹא בְּפָנָיו אֲבָל לְשַׁאֲרֵי דְּבָרִים בְּעִינָן דְּוָמְיָא דִּינָה דַּל"כ חֻצְרָה מְהַלְכַת אַמְאֵי לֹא קָנָה מִטַּעַם שְׁלִיחוֹת כְּמוֹ שְׁלִיחַ מְהַלְכָּה אַע"ג דְּמִטַּעַם יָד לֹא קָנָה: פ"ו דִּין ז' כְּתַב ה"ה גַּם הַרְאָב"ד הַשֵּׁיג וְאֵם נְתַקְּנִים בְּחוֹתְמֵיו וְלֹא הוֹצֵרָה לְוֹמַר בְּפָנָיו נְכַתְּבַת לָמָּה אֵם הִבִּיאוּ פְּסוּל ע"כ נ"ב גְּרָאָה לִי דְּטַעְמוֹ שֶׁל רַבִּינוּ מִשּׁוּם דְּאִינוּ נֶאֱמָן לְוֹמַר שְׁעֲשֹׂאָהוּ שְׁלִיחַ וְהו"ל סִפְקָא אֵם עֲשֵׂהוּ שְׁלִיחַ אוֹ לֹא נֶאֱפִי יוֹדָה הַבַּעַל כַּמ"ש ה"ה פ"ט דִּין ל"ב: שֶׁם דִּין י' כְּתַב ה"ה אֲבָל אֵם א"ל הוֹלְךָ וְכו' עַד אָמַר אַבְיֵי נְקֻטִינָן שְׁלִיחַ מִתְּנָה כְּשִׁלְיחַ הַגֵּט לְמֵאֵי נ"מ לְהוֹלְךָ לָאו פְּזָכִי וְה"ה לְתַנּוּ נ"ב ק"ל דְּבַגְמִי אָמְרוּ שְׁלִיחַ מִתְּנָה כְּשִׁלְיחַ הַגֵּט וּבְמִתְּנָה כְּתַב הַרְמְב"ם דְּתַנּוּ הוּי פְּזָכִי וְעִינָן בְּהַרְשָׁבָ"א פְּרַק כָּל הַגֵּט דָּרַף ל"ו: שֶׁם דִּין י"א כְּתַב ה"ה שְׁלִיחַ הָאֵשָׁה וְכו' עַד נִזְהַר דַּעַת רַבִּי שְׁהֶאֱרִיף בְּבִאוּרָה הָא לָהּ גֵּט כְּמוֹ שְׁאֵמְרָה ע"כ נ"ב קָאֵי בְּאֵם אָמַר לוֹ הוֹלְךָ וְתַנּוּ לָהּ וְלֹא אָמַר כְּמוֹ שְׁאֵמְרָה: שֶׁם דִּין י"ד כְּתַב הַרְאָב"ד ז"ל דְּבָרֵי בְּגוֹ שְׁאֵם הִבִּיאוּ הַשְּׁלִיחַ מִמְּקוֹם שַׁצ"ל בַּפ"נ וּבַפ"נ וְכו' נ"ב לֹא הִבְנִיתִי זֶה דְּהָא דְּשְׁלִיחַ נֶאֱמָן הִינּוּ מִשּׁוּם דְּעֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר כְּמִי שְׁנִזְחַקְרָה עֲדוּתָן דְּמֵי וַא"כ כָּל שְׁלֹא קָרְאוּ הָעֵדִים הַגֵּט לֹא שְׁיִיף לְוֹמַר כֵּן: שֶׁם דִּין ח"ו כְּתַב הַר"מ ז"ל יָכוֹל לְכַטֵּל לָזֶה שְׁלֹא בְּפָנָיו זֶה וְאַפְּי בְּפָנָיו ב' אַחֲרִים ע"כ נ"ב ר' אִיבִירִי לְעִיקָר הַדִּין וְהָא קַמ"ל דְּלֹא אָמְרִי מִלְּתָא דְּאִיתְּעַבִּיד בְּאַפִּי עֲשֵׂרָה צְרִיכָה בְּאַפִּי עֲשֵׂרָה לְמִשְׁלָפָה וְזִהוּ דְּקָאֵמַר וְאַפְּי בְּפָנָיו שְׁנֵי אַחֲרִים וְסוּבֵר הוּא ז"ל דְּפִלְגֵּתָא דְּרַבִּי וְרַבִּינָן בְּהִיכָא הוּא וְכִלְיָשְׁנָא כְּתָרָא וְהַשְּׁתָּא א"ש הָא דְּכָתַב בְּסוּמָה וְאַפְּי הִיּוּ י' מְשַׁבְּטֵלוּ וְכו' דְּבָהָא לֹא פְּלִיג ר' וְרַבִּינָן: פ"ז דִּין ב' הַקְּשָׁה הַבַּל"מ מ"ב פִּינּוֹן דְּלִדְעָתוֹ דְּכִשְׁהַבַּעַל מְעַרְעֵר אִינוּ גֵּט מִן הַתּוֹרָה א"כ מַה תִּירְצוּ בְּגִמְרָא לְבַעֵי תְּרֵי מִדְּאוּרֵינִיתָא לֹא בְּעֵי קִיּוּם וְרַבִּינָן הוּא דְּאַצְרוּף וּמִשּׁוּם עֵיגוּנָא אֲקִילוּ א"כ כְּשָׂבָא בַּעַל וְעַרְעֵר לָמָּה אִינוּ עַרְעוּר וְסוּמְכִין עַל עַד אֲחָד שְׁאֵמַר בְּפָנָיו נְכַתְּבַת וְנִזְחַתֵּם וְכו' נ"ב הָא דְּאָמְרִינָן עֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר כְּמִי שְׁנִזְחַקְרָה עֲדוּתָן הִינּוּ הִיכָא דְּלִיכָא מְעַרְעֵר אֲבָל הִיכָא דְּאִיכָא מְעַרְעֵר לֹא וְכו' רַבִּינוּ בְּפִרְקָא זֶה וְעַל פִּי זֶה נְתִיבִישְׁבַּ מ"ש הַבַּב"מ בַּה' עֲדוּת פ"ג וּמִשּׁוּם הִכִּי כָּל הִיכָא דְּלִיכָא מְעַרְעֵר וְכָא הַשְּׁלִיחַ וְאַמַּר בְּפָנָיו נְכַתְּבַת וְנִזְחַתֵּם נֶאֱמָן כְּבִי תְּרֵי וְשׁוּב כְּשָׂבָא הַבַּעַל וּמְעַרְעֵר אִינוּ נֶאֱמָן: שֶׁם דִּין ה' כְּתַב הַר"מ ז"ל שְׁלִיחַ שְׁהִבִּיָּא גֵּט מִמְּקוֹם לְמִקּוֹם בַּח"ל וְכו' אֵם הָיָה הַשְּׁלִיחַ עוֹמֵד בְּשַׁעַת כְּתִיבְתוֹ וְחֲתִימְתּוּ ה"ז אוֹמַר בְּפָנָיו נְכַתְּבַת וְנִזְחַתֵּם בָּא הַבַּעַל וְעַרְעֵר אִין מְשַׁגְּיחִין בּוֹ ע"כ וְכַתְּבַת הַטּוֹר בְּסִימָן קַמ"ב וְאַפְּי אֵם הִבִּיָּא עַד אֲחָד וְכַתְּבַת מִרְּוֵן הַב"י זֶה פְּשׁוּט מִדְּאָמְרִינָן בְּפִרְקָא קָמָא דְּהֶאֱמִינוּהוּ לְשְׁלִיחַ הָאוּמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ כְּבִי תְּרֵי וּפְשִׁיט' דְּאִין דְּבָרֵיו שֶׁל אֲחָד בְּמִקּוֹם שְׁנֵי ע"כ וְצָרִיף לְהַבִּין דְּגַבִּי מִתְּנִי דְּהַמְבִּיא גֵּט בַּא"י דַּא"צ לְוֹמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ וְאֵם יֵשׁ עוֹרְרִין וְתַקְּנִים בְּחוֹתְמֵיו בְּעֵי בַּגְמ' עַרְעֵר דְּמֵאֵי אִילִימָא עַרְעֵר חֵד וְהָאֵמַר ר"י אִין עַרְעוּר

פחות משנים אלא ערעור דבעל ע"כ והשתא בא"י פיון דאין צריף לומר ב"נ וב"נ א"כ
ע"כ לא האמינוהו חכמים כבי תרי וע"כ צ"ל פן דאם הוא נאמן כבי תרי היאך מהני
ערעור דבעל וא"כ אמאי לא מהני ערעור חד ועיין בטור בסימן קמ"א שכתב ו"ל המביא
גט מא"י אם בא עד אחד וערער לומר שהוא מזונין אין שומעים לו ע"כ וכי תימא אפי'
במביא בא"י ע"כ צ"ל דהאמינוהו כבי תרי לענין שהבעל עשהו שליח דנהי דאין צריף
לומר בפני נכתב ונחתם פיון דמצויין לקנימו אבל לענין שהבעל עשהו שליח ע"כ צ"ל
דהאמינוהו רבנו כבי תרי זה אינו דא"כ אמאי מהני ערעור דבעל פיון דנאמן כבי תרי
שעשהו הבעל שליח תו מה יכול בעל לערער והא פל שיש עדים על השליחות תו א"צ
לומר ב"נ וב"נ והרמב"ם כתב במביאו בא"י דאם בא הבעל וערער ה"ז יתקיים בחותמו
ואם לא נתקיים ה"ז גט בטל ע"כ: איברא דצריף להבין פיון דמן התורה עדים החתומים
על השטר כמי שנחקרה עדותו דמי ורבנו הוא דאצרוף קיום פי אתי בעל ומערער ליפא
אלא לעז בעלמא וגבי המביא גט ממ"ה דנאמן עד א' פריף תלמודא האי קולא הוא חומרא
דאי מצרכת תרי לא אתי בעל ומערער וכו' פתבו התוס' דאינו אלא לעז בעלמא דהא מן
התורה עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותו דמיאמנם לפי מאי דמסיק שם
פיון דאמר מר בפני פמה נותנו לה חד אמר בפני ב' וחד אמר בפני ג' מעיקרא מידק דייק
כשאמר בפני נכתב ובפני נחתם דלא מרע אנפשיה, (א"ה מתוך דברי א"א הרב ו"ל
למדתי דאפשר לומר דהא דס"ל להרמב"ם דהא דקי"ל עדים החתומים על השטר כמי
שנחקרה עדותו דמי היינו היכא דליפא מערער אבל היכא דאיפא מערער לא דלמדו
ממאי דפריף תלמודא ברפ"ק האי קולא הוא חומרא הוא דאי מצרכת תרי לא אתי בעל
מערער ופסיל לי' וכו' ומאי קושיא הא קאמר תלמודא לעיל מזה דעדים החתומים על
השטר כמי שנחקרה עדותו בב"ד ורבנו הוא דאצרוף והכא משום עגונא הקלו וכיון שכן
אף אם יבא בעל ויערער לא משגחינו בי דהרי הוא ד"ת אלא ודאי נראה דע"כ לא
אמרין דעדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותו דמי מדאורייתא היינו היכא
דליפא מערער אבל כל שבא הבעל וערער הגט בטל מן התורה וליכא פריף תלמודא האי
קולא הוא חומרא הוא וכו' ותירץ תלמודא דכיון דאמר מר בפני פמה נותנו חד אמר
בפני ב' וחד אמר בפני ג' מידק דייק וכו' פלומר פיון דזה העיד קודם שבא מערער שדין
תורה מסייע ליה פדאמרו והוא מידק דייק האמינוהו כבי תרי ושוב אין הבעל נאמן אף
לדין תורה): וכתב הרא"ש בפסקיו גבי אתונה בי תרי ואמרי שהבעל שלחם דתו לא
מהימן בעל לומר לא שלחתי וכיון דנדאי שלחם לא חיישי' לשמא התמימו הבעל בעדים
פסולים דאינו חשוד לקלקלה במתפנין אבל בחד אי לא אמר בפ"נ ונחתם מצי לומר בעל
לא שלחתי ומזונין הוא אבל כי אמר בפני נכתב ונחתם פי היכי דהאמינוהו לומר בפ"נ
ובפ"נ נאמן לומר שהבעל עשהו שליח ולפ"ז נראה דבא"י פיון שאינו אומר בפני נכתב
ונחתם אין להאמינו על השליחות וכן נראה מדברי הטור דבא"י צריף שביא ראיה על
השליחות האמנם הרמ"ה כתב דבא"י נאמן על השליחות וכן נראה מסברא דהא טעמא
דבא"י אין צריף לומר בפני נכתב ובפני נחתם ותנשא לכתחלה ה"ט משום דמן הדין עד
אחד נאמן בכאן פיון דקיום שטרות דרבנו אלא דבח"ל חיישינו לערעור דבעל פיון דאין
מצויין לקנימו אבל בא"י ליפא למיחש לערעור דבעל דאם יבא ויערער הרי עדים מצויין
לקנימו ומש"ה תנשא לכתחלה פיון דהשליח אומר הבעל שלחני מן הדין נאמן פיון דגיטו

יוצא מתחת ידו קוֹשֵׁטָא קְאָמַר וְהָא דְמַפְסִיל כְּשָׂבָא הַבְּעַל וְעָרְעַר אֵינוּ אֶלָּא מְשׁוּם לַעֲזוּ כַּמ"ש הַתּוֹסֵף וְלִפְיָכֶּה הַמְּבִיא גִט בַּא"י נְאָמְן לומר שֶׁהַבְּעַל עָשָׂהוּ שְׁלִיחַ אֶלָּא דָּאָם בָּא הַבְּעַל וְעָרְעַר מַפְסִיל מְשׁוּם לַעֲזוּ וְעָרְעוּר דְאָחַד לָא מְהַיְי דְכִינּוּ דְהוּי מְלִתָּא דְעֵבִידָא לְאִגְלוּי דָּאָם בָּא הַבְּעַל וְעָרְעַר עָרְעוּרוּ עָרְעוּר נְאָמְן כְּבִי תְרִי לְגַבִּי ע"א הַבָּא לְעָרְעַר: אֶלָּא דְצָרִיךְ לְהַבִּין דַּבֵּ"ב דִּיבְמוֹת תַּנּוּן הַמְּבִיא גִט מַמ"ה וְאָמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ לָא יֵשׂא אֶת אִשְׁתּוֹ וּבַגְּמָרָא טַעְמָא בַּמ"ה דְעֵלְיָה קָא סְמַכִּינוּ אֶבְל בַּא"י דְלָאו עֲלִיָּה קָא סְמַכִּינוּ כְּלוּמַר דַּבַּא"י א"צ לומר בַּפ"נ וּבַפ"נ יֵשׂא אֶת אִשְׁתּוֹ וְכַתְּבַת הָרַב בְּעַל גִּימּוּקֵי יוֹסֵף ו"ל בַּח"ל דְעֵלְיָה קָא סְמַכִּינוּ דָּאִי לָאו מְשׁוּם עֲדוּתוֹ שְׂאָמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ פְּתַב הַגֵּט לָא מַעְלָה הַלְפָּךְ יֵשׁ לְחַוְשָׁדוּ שְׂמָא מַעֲיַד שְׂקַר וק"ל דְהָא בַּא"י ג"כ אֵינָה מְוַתְרַת לִינְשָׂא אֶלָּא מְפָנִי שְׂמַעֲיַד שְׁהַבְּעַל עָשָׂהוּ שְׁלִיחַ וְאִיכָּא לְמִימַר שְׂמָא עֵינְיוּ נְתַן בְּהָ וּמַעֲיַד שְׂקַר וְאִילּוּלֵי דְבָרְיוּ הֵייתִי מְפָרֵשׁ כֶּה טַעְמָא דַּמ"ה דְעֵלְיָה קָא סְמַכִּינוּ כְּלוּמַר דָּאָם בָּא הַבְּעַל וְעָרְעַר אֵין עָרְעוּרוּ כְּלוּם וְאִיכָּא לְמִיחַשׁ לְשְׂמָא מְשַׁקֵּר אֶבְל בַּא"י דְלָאו עֲלִיָּה קָא סְמַכִּינוּ דָּאָם בָּא הַבְּעַל וְעָרְעַר עָרְעוּרוּ עָרְעוּר מִינְרַתַּת וְלָא מְשַׁקֵּר וְהָכִי אָמְרוּ בַּפ"ב דְגִיטִין גַּבִּי מְתַנִּיתִין דְאָף הַנְּשִׂים שְׂאֵינָם נְאָמְנוֹת לומר מַת בְּעֵלְיָךְ נְאָמְנוֹת לְהַבִּיא אֶת גִּיטָה פְּרִיךְ בַּגְּמָרָא וְהַתְּנִיא אֵינָם נְאָמְנוֹת וּמְשִׁנֵּי כָּאן בְּאֶרְץ כָּאן בַּח"ל בְּאֶרְץ דְלָאו אַדִּיבּוּרָא דִידָה קָא סְמַכִּינוּ מְהִימְנָא בַּח"ל דְאַדִּיבּוּרָא דִידָה קָא סְמַכִּינוּ לָא מְהִימְנָא כְּלוּמַר דָּאִי אֶתִּי בְּעַל וּמַעְרַעַר מְשַׁחֲחִינוּ בִּיהַ נְאָמְנִי כִּינּוּ דְהוּי מְלִתָּא דְעֵבִידָא לְאִגְלוּי וּע"כ לָא פְּרִיךְ שְׁם אַדְרַבְהָ אִיכָּא בְּאֶרְץ דָּאִי אֶתִּי בְּעַל וּמַעְרַעַר מְשַׁחֲחִינוּ בִּיהַ דְאִיכָּא לְמִימַר לְקַלְקֵלָה קָא מְכוּוּנָא לָא מְהִימְנָא אֶלָּא מְשׁוּם דְהִיא אֵינָה מַפְסֵדַת כְּלוּם וְאַדְרַבְהָ זֵו הֵייתָה כְּוֹנְתָה כְּדִי לְקַלְקֵלָה אֶבְל הָכָא אֵי אֶתִּי בְּעַל וּמַעְרַעַר הָרִי הוּא מַפְסִיד וּמַפְקִינוּ לָהּ מִינְיָ לָא עֵבִיד דְמְשַׁקֵּר וּמַדְבְּרִי כְּלָם גְּלַמּוּד דְשְׁלִיחַ הַמְּבִיא גִט בַּח"ל הֵאָמְינוּהוּ חֲכָמִים כְּתָרִי חַד עַל קִיוּם הַגֵּט וְחַד עַל שְׁהַבְּעַל עָשָׂהוּ שְׁלִיחַ וּבַא"י הֵאָמְינוּהוּ לומר שֶׁהַבְּעַל עָשָׂהוּ שְׁלִיחַ לְדַעַת הַרַמ"ה וְלְדַעַת הַטוּר צָרִיךְ שְׂיַבִּיא רְאָיָה עַל שְׁלִיחוּתוֹ וּע"כ לָא הֵאָמְינוּהוּ בַּח"ל לומר שֶׁהַבְּעַל עָשָׂהוּ שְׁלִיחַ אֶלָּא מְפָנִי שְׂאוּמַר בְּפָנֵי נְכַתְּבִי וּבְפָנֵי נְחַתֵּם וְכֵן דִּינִיק דְבָרֵי הָרַא"ש ו"ל שְׂכַתְּבִי דְכָל שְׂאוּמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ הֵאָמְינוּהוּ חֲכָמִים לומר שֶׁהַבְּעַל עָשָׂהוּ שְׁלִיחַ וּגַבִּי מְתַנִּי דְהַמְּבִיא בַּא"י דָּאָם יֵשׁ עֲלֵיו עוֹרְרִים יִתְקַיֵּים בְּחוֹתְמֵיו מוּקִי לָהּ בַּגְּמָרָא בְּעָרְעוּר דְכַעַל וְכַתְּבִי הָרַא"ש אֶבְל בְּלֵא עָרְעוּר דְכַעַל תַּנְשָׂא וְלָא חֵיִישִׁי לְזִיוְפָא לְפִי שֶׁהַבְּעַל אֵינוּ חָשׂוּד לְקַלְקֵלָה בִּיַדִּי שְׂמִים וּמַש"ה עָרְעוּר דְלְקוֹחוֹת לָא חֵיִישִׁינוּ וְתַנְשָׂא עַכ"ל וְצָרִיךְ לְהַבִּין לְפִי סְבַרְתַּת הַטוּר דְבַמְּבִיא גִט בַּא"י צָרִיךְ שְׂיַקְיֵים שְׁלִיחוּתוֹ א"כ תּוּ מָה עָרְעוּר שְׂיַיְךְ הָא כְּתַבוּ הַפּוֹסְקִים דְכָל שְׂיֵשׁ עֲדִים עַל הַשְּׁלִיחוּ לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְזִיוְפָא וּמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵיהֶם דְאֶפְּלוּ אִם בָּא הַבְּעַל וְעָרְעַר לָא מְהַיְי: אִיבְרָא דְהַטוּר כְּתַב דָּאָם בָּא הַבְּעַל וְעָרְעַר חֵיִישִׁי וְאִנִּי כְּתַבְתִּי לְקַמְן דְזוּ הִיא סְבַרְתַּת רַש"י ו"ל אֶבְל מְדַבְּרֵי הָרַא"ש ו"ל אֵין נְרָאָה כֵּן כַּמ"ש הַב"י וְכ"ת דְהָא דְכַתְּבוּ דְכָל שְׂיֵשׁ עֲדִים עַל הַשְּׁלִיחוֹת לִיכָּא לְמִיטְעֵן הֵינּוּ טַעְנַת מְזוּנֵיךְ כְּלוּמַר לָא כְּתַבְתִּיו אֶבְל אִם טוּעֵן שְׂלֵא נְכַתְּבִי לְשְׂמָה אוּ שְׁהַחְתִּימוּהוּ בְּעֲדִים פְּסוּלִים חֵיִישִׁינוּ דְהָא כְּתַב הָרַא"ש דְכָל שְׂוֹדָאֵי שְׁלָחָם לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְשְׂמָא זֵינְפוּ הַבְּעַל דְאֵינוּ חָשׂוּד לְקַלְקֵלָה ב"ש: אִיבְרָא דְדַבְּרֵי הָרַא"ש ו"ל בְּעַצְמָם צָרִיכִים לְהַבִּין שְׂכַתְּבִי אֶבְל בְּלֵא עָרְעוּר דְכַעַל לָא חֵיִישִׁינוּ לְזִיוְפָא דְאֵינוּ חָשׂוּד לְקַלְקֵלָה ב"ש ע"כ וְנָהִי דְלִיכָּא לְמִיחַשׁ לְשְׂמָא זֵינְפוּ הַבְּעַל דְאֵינוּ חָשׂוּד לְקַלְקֵלָה בִּיַדִּי שְׂמִים מ"מ נִיחּוּשׁ לְטַעְנַת מְזוּנֵיךְ וְהַבְּעַל לָא שְׁלַחוּ וְאִמְאֵי עָרְעוּר

הלקוחות לא מהני והוא הדין ערעור דחד אלמא מוכח דאיירי בדליכא למיטען מזניף ולא שלחתי דאיירי בדאיכא עדים על השליחות וערעור דבעל היינו שנכתב שלא לשמה או שהחתימו בעדים פסולים ואע"ג דאינו חשוד לקלקלה בידי שמים היינו בסתמא לא חיישינו להכי אבל אם בא הבעל וערער בכה חיישינו ואיכא למימר דהרא"ש ג"כ סובר פסברת הרמ"ה דאף בא"י נאמן השליח לומר שהבעל עשהו שליח פשם שנאמן בח"ל ומש"ה אם בא הבעל וערער לא שלחתי ומזניף אין ערעורו פלום להכחיש לשליח פיון דחכמים האמינוהו פבי תרי אלא דיכול לערער ולומר לא נכתב לשמה או עדים פסולים הם ואע"ג דבסתמא לא חיישינו להא מפל מקום כל שפא הבעל וערער חיישי' וצריף לקיימו וגבי הביאו שנים פיון דהוי מלתא דלא שכיח לא חיישינו לשמא יטעון הבעל שזיפו דהא נמי הוי מלתא דלא שכיח והוי תרי דלא שכיח ולא חיישינו והשתא אתי שפיר דהא בא"י איצטריכא לטעם דמצנין לקיימו ואף ע"ג דנאמן על השליחות פבי תרי ושוב אינו יכול לומר לא שלחתי ומזניף הוא דלפני הראשון ק' מ"ש דבא"י איצטריכא לטעם דמצנין לקיימו ותיפוק לי' פיון דב' הביאו שוב אינו יכול לערער פלום מידי דהנה בשנים שהביאו בח"ל דאצ"ל בפ"נ ובפ"נ: והשתא דאתינא להכי דאף בא"י האמינוהו על השליחות אתי שפיר מ"ש הרמ"ה ז"ל דהפסול מן התורה פסול להביאו בא"י דע"כ לא האמינוהו רבנן לומר שהבעל עשהו שליח אלא בעד פשר וכו' ונאפילו לא נאמן מצד עצמו ליהמניה במיגו דאי בעי הנה יהיב לה דמטעם זה נאמן השליח לומר לגירושין נתת לי ואע"ג דהתוס' פתבו בפירק האומר דאין זה מיגו דשמא האשה לא תרצה לקבל הגט פיון דבעל אומר לפקדון ועוד דבלא שום מיגו הימנוהו רבנן לשליש כדמשמע ס"פ זה בורר גבי ההיא סבתא דאפקידו גבה מלוגא דשטרך ואמרה דפריע הוא והימני' רב נחמן בלא שום מגו דכיון דאיתחזק בב"ד אי בעי קלת' לא אמרי' אבל דעת הרמב"ם הוא דנאמנות השליש הו' מטעם מגו.

וכ"כ הרא"ש ומ"ש דאין זה מגו דשמא האשה לא תרצה לקבל הגט פיון דהבעל אומר לפקדון אין זה פלום דמ"מ מתחלה הנה בידו ליתנו לה קודם שייערער הבעל וכן בההוא עובדאבסבתא נמי מתחלה הנה בידו לקורעו ואיכא למימר דהתוספות ג"כ סברי דנאמנות השליש הוי מטעם דאי בעי קלת' קודם שיבא לב"ד ומ"מ אין זה חשיב מגו גמור פדי להאמינו מן התורה אלא שחכמים האמינוהו פיון דהימני' מעיקרא.

איכרא דהרא"ש בריש מסכתין פתב דכי היכי דהימנוהו חכמים לשליח לומר בפ"נ ובפ"נ האמינו נמי לומר שהבעל עשהו שליח פיון שהגט יוצא מתחת ידו ולא מצי לומר בעל לא שלחתי וצריף להבין דכיון דהימנוהו חכמים לומר ב"נ וב"נ א"כ אמאי איצטריכו תו ליהמני' לומר שהבעל עשהו שליח דלמאי איכא למיחש למזניף ליכא למיחש דהא נתקיים הגט לגפילה ליכא למיחש כמ"ש התוס' לפקדון ליכא למיחש שהרי השליש נאמן במגו דאי בעי הנה יהיב ליה עכשיו אפילו התוס' שפתבו דאין זה מגו טוב דשמא האשה לא תרצה לקבלו היינו היכא שהבעל טוען לפקדון אבל היכא דליכא שום מערער הא נדאי אי הנה בעי הנה יהיב לה עכשיו.

וראיתי לרב מהרימ"ט א"ה סי' ט' שכתב דטעמו של הרא"ש הוי מטעם דאי בעי הנה יהיב לה ועוד מטעם שבידו ע"כ וכבר פתבתי ואין זה במשמעות לשון הרא"ש וכבר

ראיתי להרב מהריב"ל שדקדק בדברי: זה מצאתי שהשיב בימי חרפו והשאלה נאבדה: ראיתי את השאלה ומה שנגזר עליה מאת הרב המובהק הפוסק ה"י ונהגם שדבריו אינם צריכים חיזוק ומה גם מאיש פמוני כי ידעתי שאין ידיעתי מכרעת וכמה פעמים מנעתי עצמי להגיד יד בטיב גיטין וקדושין כי מיראי ההוראה אני ועכשיו לא יכולתי להתאפק כי הייתי עלי מצוה לשמוע דברי הרב המובהק מהר"ר יוסף ה"י ולכן אמרתי לגלות דעתי כי גם אני מסכים הולך בשריותא דהה"א איתתא ונהגם שהיה נראה לומר דנהי דאין שליח הגט צריך שום ראיה לומר שהבעל עשהו שליח שחכמים האמינוהו כל שאומר בפני נכתב ובפני נחתם מ"מ היכא דהחזיק עצמו ובא מפת שטר הרשאה ושטר הרשאה קא מכחישו יראה דאינו נאמן ודמי לאותה שאמרו הפא לידון בשטר ובחזקה נידון בשטר ד"ר רשב"ג אומר בחזקה ואסיקנא דבלברר קא מפלגי כלו' דאם נמצא השטר מזונין בטרל חזקתו ואע"ג דכל שיש לו חזקה א"צ לשטר מכל מקום כיון שפא לידון בשטר ומהשטר אין ראיה בטלה חזקתו וה"ה נמי בנדון דידן אף על גב דהיה השליח נאמן לומר שהוא שליח בלא שום שטר כיון שפא להחזיק עצמו מפת השטר ונהרי השטר מכחישו בטלה נאמנותו ונהגם דאיפא פמה מרבנותא דפסקו הלכה פרשב"ג ה"ה רשב"ם ור' משלם ואור זרוע ומהרי"ח הביאה בהגהת אשירי בפ' ז"ב היינו לומר דא"צ לברר ולהביא עדים אבל אם הביא עדים ואמרו להד"מ אפילו רשב"ג מודה דבטלה חזקתו תדע דהכי הוא דהא בפ' שבועת העדות אמרו גבי פרעתיך בפני פ' ופ' נאתו ואמרו להד"מ הוחזק פפרן ואמר רבא עליה כל מילתא דלא רמייא עליה דאיניש אמר ולאו אדעתין' הא לאו הכי הנה אמינא הוחזק פפרן אלמא דאפי' במידי דנאמן אדם בלא שום ראיה מ"מ כל שפאו עדים ואמרו להד"מ הוחזק פפרן ובפ' האשה שלום נמי גבי מתני' דהית' קטטה בינו לבינה ובאה ואמרה מת בעלי אינה נאמנת וכעו בגמרא ה"ד קטטה ואמרו באומרת לבעלי גירשתני והקשו וליהמנא לדידה מדבר המנונא דאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת חזקה אין האשה מעיזה פניה בפני בעלה ומשני פגון דאמרה גירשתני בפני פ' ופ' ושיילנא להו ואמרו להד"מ אלמא אע"ג דהאשה נאמנת לומר גירשתני אפ"ה כל שהחזיקה עצמה על פי עדים ואתו עדים ואמרו להד"מ אינה נאמנת ואל תשיבני מההיא דפ' המדיר גבי מתני' דמשמשתו נדה דפריך בגמרא אי דלא ידע נכחיל ומוקי לה באומרת פ' חכם טהר לי הפתם ואזל ושייליה ואשתכח שקרא ואמרו עלה בירושלמי וכולהו בעדים כלו' שפאו עדים ואמרו עמנו הי' ביום פ'.

אבל ע"פ פהן וחכם אינה מפסדת וכ"כ הרשב"א ונהרא"ש דאלמא דכל מידי דנאמן אדם בלא שום ראיה אפי' אם תלה נאמנותו באחרים אע"ג דבאו ואמרו להד"מ נאמנת היא וכ"כ מהר"י קאר"ו בתשו' בדיני מל"ת ז"ל נאפי' אם פא העד והכחיש האשה היא נאמנת והביא ראיה מפ' שבועת העדות דאמרו הפל מודים בע"א שהוא פטור פגון דאמר לה לדידה ולאו אמר להו לב"ד לפי שהיא יכול' לבא לב"ד ולומר מת בעלי ונאמנת ואע"פ שהעד כופר ונשבע שאינו יודע לא משגחינו ביה וכ"כ הבש"ה ביבמות: אבל הא לאו מילתא היא דהתם ה"ט משום דהני ע"א בהכחשה דהאשה קמכחיש אותו ואומרת אתה תקנת לי את הפרי ואינה מן הדין שתפסיד פתובתה אבל לענין נדאי שאינה נאמנת כל שפא החכם ואמר להד"מ וכ"כ הב"י בה' נדה ומן התימה על הרב מהר"י קאר"ו בתשו' שלא שת לבו לדברי הר"י שפכת דאין האשה נאמנת ואפי' הרשב"א ונהרא"ש לא אמרו

אֵלָא לַעֲנֵן פְּתוּבָה וְדָלָא פְּמִשְׁמַעוֹת הַב"י בַּא"ה סִי' י"ז וְכ"ת הָא דְאָמְרִינָן דְּאִם בָּאוּ עֵדִים
וְאָמְרוּ לַהֲד"מ דְּהִתְחַזַּק פְּפָרְן ה"ד בְּמִיָּדֵי דְאָתֵי מִפְּתַח עֵדִים דַּאֲע"ג דְּהוּא גְּאָמֵן בְּלֹא שׁוּם
רְאִיָּה מ"מ כָּל שְׂבָא לְדוּן מִפְּתַח רְאִיָּה וְאָתוּ עֵדִים וְאָמְרוּ לַהֲד"מ הִתְחַזַּק פְּפָרְן אֲבָל בְּמִיָּדֵי
דְלֹא אָתֵי מִפְּתַח רְאִיָּה כְּנִדּוּן דִּינָן דְּאָפִי' לֹא הִי' שְׁטַר הַרְשָׁאָה מְעוּלָם הֵנָּה מְהַנִּי אִפִּי' אִם
בָּאוּ עֵדִים וְאָמְרוּ לַהֲד"מ גְּאָמֵן וְלֹא הִפְסִיד גְּאָמְנוֹתוֹ זֶה אֵין לְחַלְקֵי דְהָא בְּהֵיִיא דְפָרְק
שְׂבוּעַת לֹא הִתְחַזַּק פְּפָרְן אֵלָא מְטַעַם דְלֹא רְמִי אִינִישׁ אֲדַעְתָּי' הָא לֹא הִכִּי פְּגוּן שְׁהַזְמִינָם
לְעֵדִים דְּבַכְה"ג רְמִי אִינִישׁ אֲדַעְתָּי' הִתְחַזַּק פְּפָרְן כַּמ"ש הַפְּנ"י בְּפָרְק גִּט פְּשׁוּט וְאַף עַל גַּב
דְּפָרִיעַת הַחֹב אֵינְהָ תְלוּנָי' בְּעֵדִים וְכַתְּבִיתִי כ"ז מְפָנִי שְׂרַאֲיִתִי לְמִי שְׂכַתְּבִי דְאָפִי' אִם הַזְמִינָם
לְעֵדִים וְבָאוּ וְאָמְרוּ לַהֲד"מ דְּנָאָמֵן וְאָתוּ עֲלֵיהָ מְטַעַם דְּפָרִיעַת הַחֹב לֹא מִפְּתַח עֵדִים קָא
אָתֵי וְזוּ הִיא סְבָרַת מַהֲרִימ"ט בַּח"א סִי' ק"ט: הָאָמְנָם עֲדִינָן אִיפָא לְמִשְׁרֵי כְּנִדּוּן דִּינָן
דַּמ"ש בְּשְׁטַר הַשְּׁלִיחוֹת חֶסֶר מְסִימְנֵי הַגִּט דְּבָרָא' הַשְּׁטַר פְּתוּב וְלֹאֲהֲבִיתִי וְאֵלוּ בְּגִט פְּתוּב
וְלֹאֲהֲבִיתִי הַרְבֵּה מוֹכִיחַ מִתּוֹכּוֹ שְׁזָה טְעוֹת סוֹפֵר דְּאֵין אֲהֲבָה בְּגִט וְכַמ"ש הָרַא"ש וְהַמְרָדְכִי
דְּכָל הִיכָא דְהִתְחַזְּרִים סוֹתְרוֹת זֶה לְזֶה תְּלִינָן בַּט"ס וְאִיפָא לְמִימַר דְּאָפִי' רַבִּינוּ תָּם שְׁחִילְקֵי
עַל רִיב"ח הֵינְנו טַעְמִיָּה מְשׁוּם דְּקִי"ל עַד רְבּוּ שְׁל חֲדָשׁ לֹא טְעוּ אִינִישֵׁי אֲבָל בְּטְעוֹת
הַפְּתִיבָה כ"ע יוֹדוּ דְּתְלִינָן בַּט"ס וּמְטַעַם זֶה פְּתַב בְּעַל הָעֵיטוֹר מְשַׁמְיָה דְּרַבְּנִוְתָא בָּאִם לֹא
הָאָרִיף אוֹ שְׂלֹא פְתַב יוֹדִין הִתְרוֹת שְׁהוּא פְּסוּל ה"ד כְּשֶׁבָא הַבְּעַל וְאוֹמַר כְּנִוְנְתִי לְטְעוֹת
כְּדִי לְקַלְקֵלָה אֲבָל אִם לֹא בָּא הַבְּעַל וְעָרַעַר תַּנְשֵׂא לְכַתְּחֵלָה דְּתְלִינָן בַּט"ס וְגִדּוּלָה מְזוּ
פְּתַב מַהֲרַשְׁד"ם בְּסִימָן פ"ב בְּגִט שֶׁהִי' פְּתוּב בּוֹ פ' בֵּן רַאוּבֵן וּבְשְׁטַר הַרְשָׁאָה פְּתוּב פ' בֵּן
שְׁמַעוֹן שְׁיֵשׁ לְדוּן אוֹתוֹ בַּט"ס וְרַאֲיִתִי לְהַרְבֵּה הַמְּנוּבָהּ הַפּוֹסֵק ה"י הִבִּיא מִתְּשׁוּ' ה"ר
יִשְׂרָאֵל שְׂכַתְּבִי דְלֹא תְלִינָן בַּט"ס אֵלָא הִיכָא שְׁמוֹכִיחַ מִתּוֹךְ הַשְּׁטַר שְׁהוּא ט"ס דְּהִתְחַזְּרִים
סוֹתְרֵי זֶה לְזֶה וְע"כ אִיפָא ט"ס לֹא כֵן הִיכָא שְׁהִכְרַח הוּא מִבְּחוּץ וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָרַא"ש
שְׂכַתְּבִי דַע"כ אִיפָא לְמִתְּלֵי בְּטְעוֹת שְׁהִרֵי דְבָרֵי סוֹתְרִים זֶה אֵת זֶה וְע"כ טְעָה הַסּוֹפֵר
אֲבָל אֵין זֶה רְאִיָּה דְהָא דְאִצְטָרְף הָרַא"ש לְזֶה הֵינְנו מְשׁוּם דְּכְנִדּוּן דִּינָהּ הַטְּעוֹת הוּא
בְּחֻשְׁבוֹן הַיָּמִים וְקִי"ל דְּמִשְׁעָבֵר רְבּוּ שְׁל חֲדָשׁ לֹא טְעוּ אִינִישֵׁי וְאִם לֹא הִיוּ הַדְּבָרִים
סוֹתְרִים זֶה לְזֶה דַע"כ טְעָה לֹא הֵנָּה תְלִינָן בַּט"ס אֲבָל הִיכָא דְהַטְּעוֹת הֵנָּה בְּכַתְּיבָה דְּעֵבִידֵי
אִינִישֵׁי לְמַטְעֵי כַּנ"ד אַע"ג דְּהִכְרַח הוּא מְסַבְּרָא תְלִינָן בַּט"ס וְכֵן מוֹכִיחַ מִתְּשׁוּ' ר' יוֹנָה
שְׁהִבִיא הָרַא"ש וְכַבֵּר רַאֲיִתִי לַה' הַפּוֹסֵק שְׁדַחָה תְּשׁוּ' מַהֲרַר"י מִפְּתַח תְּשׁוּבַת הָרַא"ש וְאִנִּי
אוֹמַר דְּכְנִדּוּן דִּינָן גַּם מַהֲרַר"י מוֹדָה דְּתְלִינָן בַּט"ס וְאַע"ג דְּהִכְרַח הוּא מְסַבְּרָא מוֹכִיחַ
מִתּוֹכּוֹ הָנִי שְׂאִין דְּרָף לְכַתְּנָב בְּגִט שׁוּם אֲהֲבָה וְע"כ לֹא אָמַר מַהֲרַר"י אֵלָא הִיכָא שְׁהִכְרַח
הוּא מִבְּחוּץ דְּמִתּוֹךְ הַשְּׁטַר לִית שׁוּם הִכְרַח לְמִתְּלֵי בְּטְעוֹת כְּנִדּוּן דִּינָהּ שְׁדִילְגֵי הַק"ק
שְׂכַתְּבִי הַזְּמַן כְּהִלְכָתוֹ וְאֵין מוֹכִיחַ מִתּוֹכּוֹ שׁוּם טְעוֹת אֵלָא דִּידוּעַ לְנָא מִבְּחוּץ לְפִי רֹב
הַשְּׁנִימֵי דְטְעוֹת יֵשׁ כָּאֵן דְּמִסְתַּמָּא לֹא נִכְתַּב גִּט זֶה לְפָנֵי כְּפָה אֲלֵפִים אֲבָל הִיכָא דְהַטְּעוֹת
מוֹכִיחַ אִפִּי' מְסַבְּרָא תְלִינָן בַּט"ס וְעוֹד אַחֲרַת יֵשׁ לִי טַעַם לְשַׁבַּח דַּע"כ לֹא אָמַר מְהַר"י
דְּכָל הִיכָא שְׁהִכְרַח הוּא מִבְּחוּץ לֹא תְלִינָן בַּט"ס אֵלָא הִיכָא שְׁהַטְּעוֹת הָנִי בְּגִט דְּהַרְוָאָה
הַגִּט בְּיָדָהּ אוֹמַר לֹא זֶהוּ גִיטָהּ אֲבָל, הִיכָא דְהַטְּעוֹת הֵנָּה בְּשְׁטַר הַשְּׁלִיחוֹת לִיכָא לְמִיחַשׁ
בְּהֵאִי שְׂמָא תֵּאמַר דְּאֵין כָּאֵן מוֹכִיחַ מִתּוֹכּוֹ מַה הִי' צָרִיף לְכַתְּנָב בְּמִקּוּמוֹ וְהָנִי כָּאֵלוּ גְּמַחֵק
הַתִּיבָה מִפְּל וְכָל וְכַבֵּר כְּתַבְנוּ לְעִיל דְּהִבָּא לִידּוּן גַּם בְּשְׁטַר וּמַהֲשְׁטַר אֵין רְאִיָּה כְּנִדּוּן בְּאֵתוֹ

עדים ואמרו לא ידענא מזה דהפסיד נאמנותו והוא הדין נמי הכא פיון שבא לידון מפת שטר השליחות ומשטר השליחות אין שום ראיה דהפסיד נאמנותו לאו מלתא היא דכי אמרו דהבא לידון אף בעדים נאמרו וסגדי נאמרו לא ידענו מזה דהפסיד נאמנותו ה"ט משום דהוחזק כפרן שיהי אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני ונמצא שקרן אבל הכא אפי' תימא דחשיב פאלו נמחק התקבה של אהבתי מפל וכל ואין פאן סימני הגט לא הוחזק כפרן ואי משום דאין פאן סימני הגט מה בכך דל מהכא השטר פאלו נאבד הוא נאמן ועוד דהא איפא סימנים אחרים וע"פ יקום דבר ועוד נ"ל דכגון דא מוכיח מתוכו הוי דצריך לומר לאבהתי במקום לאהבתי שיהי פיון שאמה באת לחוש מפת דגט פתוב לאבהתי בראש השיטה הדבר מוכח דכותב שטר השליחות טעה ובמקום לאבהתי טעה והקדים ה"א לבית ולאבהתי הפתוב בשטר השליחות צ"ל לאבהתי.

כל זה פתבתי להלכה ולמעשה אחר שסיכמנו עמי מורי ורבותי הרבנים המובהקים ה"י גם אני אהיה סניף לדבריהם נאם הצעיר אפרים נבון: שם דין י"ד פתב הרמב"ם שנים ששהביאו גט בח"ל וכו' עד שיהי אין הבעל יכול לערער בגט זה ע"כ והטור בא"ה סי' קמ"ב פתב וז"ל ואם שנים שלוחים להביאו א"צ לומר בפ"נ ובפ"נ אלא ינתן לה אע"פ שאינו מתקיים בחותמיו ומ"מ יכול לערער כשיבא הבעל ולומר מזויף הוא ויתקיים בחותמיו ע"כ ונראה דס"ל להטור כסברת רש"י דהא דב' ששהביאו גט אצ"ל בפ"נ ובפ"נ משום דיהי עדים מצויין לקיימו ומ"ה כל שבא הבעל וערער יתקיים בחותמיו.

אבל דעת רוב המפרשים הוי דהינו טעמא דכל דאיתיה בי תרי ואמרו שיהבעל שלחם תו לא מהימן לומר לא שלחתיים דמה אלו יאמרו בפנינו גירשה מי לא מהימני והכי אמרו בגמרא ולפי זה תו אין הבעל יכול לערער.

וכ"ת פיון דכל שאומרים שיהבעל שלחם ליפא למיחש לשמא החתים עדים פסולים א"כ אמאי איצטריו ליהמוני מטעם מיגו דמה אלו יאמרו בפנינו גירשה בלא שום מיגו ליהמני להו פיון דשנים אמרו שיהבעל שלחם ובפרק האיש מקדש אמרו אמר לב' צאו וקדשו לי אשה הן הן שלוחיו הן הן עדיו וכן בגירושין אם שלח גט לאשתו ע"י שנים: אמנם בירוש' איתא עשה שליח ליתן גט לאשתו צריך ליתנו לה בפני שנים ואין השליח עולה משום השנים וכתב הרא"ש בר"פ השולח הא דקאמר צריך ליתנו לה בפני שנים היינו כר"א דאמר עידי מסירה פתתי ואין השליח משום השנים שיהי הוא עומד במקום הבעל וכ"כ הרמב"ם בפ"ו ז"ל שליח שביא גט כשהוא נותנו לה נותנו לה בפני שנים ואותן השנים צריכין לקרותו ואח"כ ינתן לה בפניהם שדין השליח עם האשה כדין הבעל עמה שמתחיו הוא קם.

אבל הרשב"א פתב בריש פרק השולח דבעידי מסירה השליח עולה במקום ע"א והוי מהשנים דהא לכ"ע שליח נעשה עד ע"כ. איברא דמדברי הרשב"א בפ"ק אין נראה פן שכתב ז"ל ומיהו נראה דכיון דקי"ל כר"א דאמר עידי מסירה פתתי אף המביא בא"י צריך ליתנו לה בפני שנים דליהוי מגורשת אלא דמביא בא"י אינו צריך אלא שנים להיותם עידי מסירה ומביא בח"ל פועמים שצריך שלשה כשהביאו קרוב או פסול דאין פשרים לקיים את הגט ע"כ נראה מדבריו דבא ליישב דלפי מאי דקי"ל כר"א דבעינו ליתנו בפני שנים אף בא"י אם פן מה חילוק יש מא"י לח"ל ולזה קאמר דבכ"ל פועמים

שְׁצַרְיָה ג' פֶּגוֹן שֶׁהֵבִיאוּ קָרוֹב וְכוּ' וְלִפִּי מ"ש בַּפ' הַשּׁוֹלֵחַ דְּהַשְּׁלִיחַ הָיוּ מִשּׁוֹם הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה וְדַאי בַּא"י א"צ לִיתְנוּ לָהּ בְּפָנֵי שָׁנִים אֲלֵא הַשְּׁלִיחַ וְעַד אֶחָד עִמּוֹ סָגִי וְצ"י.

וּמ"ש הַרְמַב"ם וְהָרָא"ש ז"ל דְּבַעֲדֵי מְסִירָה אֵין הַשְּׁלִיחַ עוֹלָה אִפִּי בְּמָקוֹם אֶחָד מִפָּנֵי שֶׁהוּא בְּמָקוֹם בְּעַל דְּבַר צְרִיף לְהִבִּין דַּא"כ שָׁנִים שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַגָּט דְּקִי"ל דְּלֵא צְרִיף לֹאמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ וְכַתֵּב הַרְמ"ה הֵבִיאוּ הַטּוֹר בְּסוּף סִי' קַמ"ב דְּלֵא סָגִי דְּלֵא מְסָרִי לָהּ תַרְנוּנֵיהוּ וּמִקְנֵימָא כּוֹלָא מִלְתָּא בְּבַת אַחַת אֶבֶל חַד דְּמִיִּתִי אַע"ג דְּאִיפָּא תַרִּי דְּמִסְהָדִי אֲשַׁלְיַחוּתִי אִי לֵא מְסָר בְּאַפִּי עַדִּי שְׁלִיחוּת גּוֹפִיָּהוּ אַע"ג דְּמְסָר לָהּ בְּאַפִּי סְהָדִי אַחֲרֵינִי לֵא מִתְפָּשֵׁר דְּהוּא לִי שְׁלִיחוּת דְּכָל פֶּת וְכַת חֲצִי דְּבַר וְלֵא מְצַטְרְפִי ע"כ (א"ה עֵינִין מ"ש הַטּוֹר בְּסִימָן הַנְּזָכֵר בְּשֵׁם הַרְמ"ה גְּבִי וְאֹמַר בְּפָנֵי נְכַתֵּב וְנַחְתֵּם בְּשַׁעָה שְׁנַתְנוּ לִיד הָאִשָּׁה אוֹ סְמוּךְ לָהּ וְכוּ' דְּנִרְאָה דְּתַלְוִיִּים בְּזוּה): וְהַשְּׁתָּא לִפִּי דַעַת הַרְמַב"ם בְּשָׁנִים שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַגָּט דְּצְרִיף לִיתְנוּ לָהּ בְּאַפִּי סְהָדִי אַחֲרֵינִי דְּהַשְּׁלִיחוּתִים עוֹמְדִים בְּמָקוֹם הַבְּעַל אִם פֶּן הָיוּ חֲצִי דְּבַר וּבַפ"נ גְּבִי מִתְנִי דְּאֶחָד אֹמַר בְּפָנֵי נְכַתֵּב וּשְׁנִים אֹמְרִים בְּפָנֵינוּ נַחְתֵּם כְּשֶׁר אָמַר ר' אַמִּי ל"ש אֲלֵא כְּשֶׁהֲגַט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי עַדִּי כְּתִיבָה דְּנַעֲשׂוּ כְּשָׁנִים ע"ז וְכְשָׁנִים ע"ז אֲלֵמָא קְסָבֵר ב' שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַגָּט צ"ל בַּפ"נ וּבַפ"נ וְהַשְּׁתָּא קָשָׁה דְּהָא עֲדוּת דְּכָל פֶּת וְכַת חֲצִי דְּבַר אֲלֵא מוֹכַח דְּבַדְרַבְנָן לֵא אֲמַרְיִנָן דְּבַר וְלֵא חֲצִי דְּבַר: שֵׁם דִּין כ"ג וְכ"ד כְּתֵב הַר"מ ז"ל הָאִישׁ שְׁנַתְנוּ גֵט לְאִשְׁתּוֹ וְכוּ' עַד בַּד"א כְּשֶׁהִתְנָה עָלֶיהָ הַבְּעַל תְּנָאִי זֶה אֶבֶל אִם לֵא הִתְנָה אֲלֵא נָתַן לָהּ גִּיטָה וְנִהְרִי הַגָּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵיהּ אִינְהוּ צְרִיכָה לֹאמַר פְּלוּם דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא זִינְפָּה אוֹתוֹ שֶׁהָרִי אִינְהוּ מְקַלְקֵלַת עֲצָמָה וְכַתֵּב ה"ה רִאֲיָה לְרַבֵּינוּ שֶׁהָרִי אָמְרוּ הָאִשָּׁה שְׁאֲמָרָה לְבַעֲלָהּ גְּרַשְׁתִּינִי נְאֻמְתָּ ע"כ.

וְדַבְרִים אֵלּוּ קָשִׁים דְּהֵתֵם הֵינְנוּ טַעְמָא דְּחֻזְקָה אִינְהוּ מְעִיזָה פְּנִיָּה בְּפָנֵי בַעֲלָהּ וְנִרְאָה דְּטַעְמוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ הוּא מֵהֵיִא דַּפ' הַתְּקַבֵּל דָּף ס"ד בְּעַל אֹמַר לְפַקְדוֹן וְשְׁלִישׁ אֹמַר לְגִירוּשִׁין רַב חֲסָדָא אָמַר שְׁלִישׁ נְאֻמָּן וּפְרַש"י ז"ל שֶׁהוּא בְּשַׁלְיִחַת קַבְלָהּ וְע"כ בְּשַׁלְיִחַת נְתַקְנִים בְּחֻזְתְּמִי אִיִּרִי תַדַּע מִדְּפָרְיָה תַלְמוּדָא עַל ר' חֲסָדָא מִמִּתְנִי דְּקַתְנִי צְרִיכָה שְׁתִּי כְּתִיב עֲדִים וְאִיִּצְטְרִיכוּ לְאוּקְמִי לָהּ דְּלֵא נִפְקֵי גִיטָה מִתּוֹתִי יְדִיהּ וְכוּ' אֲלֵמָא דְּשַׁלְיִחַת קַבְלָהּ וְנִפְקִי גֵט מִתַּחַת יְדוֹ נְאֻמָּן וּבְנִפְקִי גִיטָה מִתּוֹתִי יְדֵיהּ ג"כ נְאֻמְתָּ וְכֵן נִרְאָה מֵהֵיִא דְּאָמְרוּ שֵׁם בְּעַל אֹמַר לְגִירוּשִׁין וְהִיא אֹמְרַת נָתַן לִי וְאָבֵד וְכוּ' הָא לֵא הֵכִי אַע"ג דְּלִיכָא עֲדִים מְהִימָן וְאַפִּי רַב הוּנָא לֵא פְּלִיג אֲלֵא בְּשַׁלְיִשׁ אֶבֶל אִי אֲמָרָה הִיא קַמָּאִי דִּידִי לְגִירוּשִׁין יְהִבִּיהּ נִיְהִלְקִיהּ מְהִימָנָא מַגּוֹ דְּאִי בְּעֵינָא אֲמָרָה לְדִידִי יְהִבִּיהּ נִיְהִלְקִיהּ בְּעַל וְאַע"ג דְּכָל הִיכָא דְּאִיכָא עַד דְּקָא מְסִייעַ לָהּ מְעִיזָה פְּנִיָּה וְאִינְהוּ נְאֻמְתָּ פִי נִפְקִי גִיטָה מִתּוֹתִי יְדֵיהּ מְהִימָנָא וְזֶה מְוַכְרַח בְּפִי הַסּוּגִיָּא וּמַעֲתָה לֵא תִיקְשִׁי מ"ש הַרְשֵׁב"א לְסַבְרַת ר' מֵהֵיִא דְּתַנּוּ א"א הֵיִתִּי וְגִירוּשָׁה אֲנִי דְּאִם יֵשׁ עֲדִים דְּאִינְהוּ נְאֻמְתָּ דְּהֵתֵם שְׁאֲנִי דְּאֵין גִּיטָה נִפְקִי מִתּוֹתִי יְדֵיהּ וְכ"כ הַבַּב"מ: אִיבְרָא דְּצְרִיף לְהִבִּין דְּבַגְמָרָא אָמְרוּ וּמוֹדָה רַב הוּנָא דְּאִי אֲמָרָה אִיהִי קַמָּאִי דִּידִי יְהִבִּי נִיְהִלְקִיהּ לְגִירוּשִׁין מְהִימָנָא בְּמִיגּוֹ דְּאִי בְּעֵי אֲמָרָה לְדִידִי יְהִבִּיהּ לְגִירוּשִׁין וְאִינוּ כָּוֹל לְטַעֲנוֹן וְלֹאמַר לְפַקְדוֹן נָתַתִּי וְאֵלּוּ רַבֵּינוּ כְּתֵב בְּפִי"ב בְּהוֹצִיאָהּ גֵט מִתַּחַת יְדֵיהּ דְּאִם בָּא הַבְּעַל וְעָרְעַר וְאָמַר לְפַקְדוֹן נָתַתִּי לָהּ יְתַקְנִים בְּחֻזְתְּמִי וְעוֹד קָשָׁה פִּינּוֹן דְּהִיא אֹמְרַת גִּירַשְׁתִּינִי אֲמָאִי לֵא תַהֲיָה נְאֻמְתָּ דְּחֻזְקָה אֵין הָאִשָּׁה מְעִיזָה פְּנִיָּה בְּפָנֵי בַעֲלָהּ וְלִיכָא לְמִימַר דְּהֵינְנוּ טַעְמָא דְּכִינּוֹן דְּנִפְקִי גִיטָה מִתּוֹתִי יְדֵיהּ מְעִיזָה וּמְעִיזָה דְּזֶה אִינוּ דְּהָא אָמְרוּ בְּגִמְרָא דְּאִי אֲמָרָה אֲתַתָּא קַמִּי דִּידִיהּ יְהִבִּיהּ נִיְהִלְקִיהּ לְגִירוּשִׁין מְהִימָנָא בְּמִיגּוֹ דְּאִי בְּעֵי אֲמָרָה לְדִידִי יְהִבִּיהּ

ניהלה לגירושין ומהימנא וכתב ה"ה בפי"ב דה"ט מדר' המנונא דהאשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת ולא אמרנו פיו דנפיק גיטה מעינה פניה וכ"כ הב' העיטור ולמד פן משמעתיך וכ"כ הרי"ף בתשובה שכל שהוציאה גט מתחת ידה וטען הבעל שלא נתנו לה אינו נאמן וכ"כ הרשב"א בחי' יע"ש ונלע"ד דע"כ לא קאמר הר"מ ו"ל דאם בא הבעל וערער ואמר לפקדון נתתיו דצריך לקיים בחותמיו אלא בהוציאה גט מתחת ידה ואמרה בעלי נתן לי שלא בפני בעלה דע"ז קאמר דנאמנת ותנשא בו וע"ז כ' דאם בא אח"כ הבעל וערער לומר פקדון נתתיו נאמן דלא שייך פאן לומר חזקה אינה מעינה פניה דכיון שקודם שפא הבעל אמר' הכי קי"ל דשלא בפני בעל' מעינה ומעינה ומה שהיא אומר' גירשתני כשפא הבעל להחזיק דבריה אמרה פן וכ"כ הטור בסי' קנ"ב אבל אם תוציא האשה גיט' בפני בעלה ותאמר גירשתני נאמנת דחזקה אינה מעינה פניה ונ"ל דהיינו דוקא כשטוען הבעל לפקדון נתתיו ואז אינה מעינה פניה לומר לגירושין נתתה לי דאין הגט יסייע כלום שהבעל אינו כופר בגט אלא שטוען לפקדון נתתיו אבל כשהבעל טוען מזויף הוא אזי נדאי מעינה פנים שהגט מסייע לה דעדים החתומים על השטר כמי שחזקה עדותו הני ולמדתי פן מתשו' הרי"ף שהביא ה"ה: איברא דצריך להבין הא דתנן מצא גט אשה בשוק דאם אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה וכתבו התוס' בפרק פל הגט דף כ"ז ו"ל ואינה נאמנת לומר גירשתני דכיון דאיכא גט מעינה ומעינה וכן כתב הרא"ש בפרק אלו מציאות ואלו בשמעתיך ונראה דאפי' בדאיכא גט נפיק מתחת ידה נאמנת ולפי מ"ש הרשב"א ו"ל בחידושי דלדידה לא עביד איניש דמפקיד לה נחא דמ"ה נאמנת פיון שהוא מודה שכתבו ולפקדון לא חיישינן כמ"ש ולנפילה ע"כ לא חיישינן כמ"ש הרמב"ם והרשב"א וכיון שהגט יוצא מתחת ידה בנדאי שהבעל נתנו לה לגרושין אבל לפי מ"ש ה"ה דטעם נאמנות דידה הוא מדרב המנונא וכ"נ מדברי הרא"ש בשמעתיך וכ"כ הרב בעל העיטור קשה ועיין מ"ש הוא עצמו בדיני שטרות בדרף כ"א וצריך ישוב ובגופא דשמעתיך צריך להבין דלמה לי לומר במיגו דאי בעיא אמר לדידי וכו' ותיפוק לי דבאותה טענ' עצמ' דקאמרה קמאי דידי יתביה ניהלה הרי היא אומרת גירשתני ומהימנא מנא מטעם חזקה ונראה לומר דכי קאמרה קמאי דידי אין להאמינה מטעם חזקה דאינה מעינה דאיכא חזקה אחרת פנגדה דחזקה דאם איתא דלגירושין יתביה לדיד' הנה יתבי לה ומ"מ מטעם מיגו מהימנא ודע עוד דהא דכתב רבינו דאשה שגיטה יוצא מתחת ידה דנאמנת משום שאינה מקלקלת עצמה אין זה עיקר הטעם דהלא אפי' שליח קבלה נאמן אף דלא שייך האי טעמא פנראה מדברי רבינו פ"ו דין ב' ובפי"ב דין י"א ודין י"ג: פ"ה דין א' כתב ה"ה וז"ל ובהלכות פתוב שם קשיא דרב אדרב דהקא פסק הלכה כר"י והתם בהמגרש אמר לאפוקי מדר"י ע"כ נ"ב הא דקי"ל היינו כשפתוב התנאי בשטר אבל בע"פ לא ועיין בפ' מי שאחזו: שם כתב ה"ה וז"ל ושם נתבאר וכו' עד מי שסובר פדברי רבינו בע"מ והיא שיהא בינדה לקיימו ומ"מ לא דחו הברייתא ע"מ מאת' וזו שאינו בינדה לגמרי שאם הוא אינו רוצה לקבלם הגט פסול נ"ב ונראה דר' סובר פיון דאינו אלא פסול דרבנן לא חיישינן לשמא לא ירצה לקבל המעות וכיוצא לזה כתב ה"ה בפ"ד מהלכות אישות ועיין מ"ש ה"ה בפ' זה דין כ"א: שם דין ח"י כתב הרמב"ם וז"ל הנותן גט לאשתו ע"ת שתתן לו מאת' וזו כו' עד ואין עד א' מן הראשונים וא' מן האחרונים מצטרפין ע"כ נ"ב מכאן נ"ל דעדות מיוחדת בגיטין אינם מצטרפין:

שם דין י"ט פתב ה"ה וְהֵאָרִיף וּבְסוֹף דְּבָרָיו פָּתַב וּצ"ע ע"כ נ"ב עיין בפ"ז מהלכות אישות דכתב ה"ה שכל האומר ע"מ שיהיה פן פנין שהי' פעם אחד נתקיים התנאי ועיין במהרי"ט ו"ל סימן מ': פ"ט דין ט' הקשה הרב בעל ל"מ ו"ל על תשובת הרי"ף שהביא ה"ה טובא חדא דאמאי לא נ'חויש שפא פייס הוא לה ובטלו שניהם התנאי של ק"ק ע"כ נ"ב עיין בתוס' בפ"ב דלא חיישינו לזה אלא פשהיה הולך דלטובתה נתפנון ולא לצעורה וא"ש השתא ומחל לה התנאי וכ"כ הרא"ש: שם באותו דין פתב ה"ה ו"ל וכן האומר לאשה זה מבואר שע"כ לא אמרו בגמרא אבל אמתני' הא לא אתא אלא פשאינו בעיר אבל פשהוא בעיר לדברי הכל חוששין ע"כ נ"ב מדברי התוס' בפרק המביא תניין דף ח"י ע"ב נראה דכל שהוא עמה בעיר מסתמא מחמת קטטה קמכוון ולא להתפייס שם דין י"ו פתב הר"מ ו"ל שכיב מרע שפכת גט לאשתו וגירש ועמד אינו יכול לחזור שאין גיטו כמתנתו וכו' בפ' מי שאחזו אמר רב הונא גיטו של ש"מ כמתנתו ואם עמד חוזר ולית הילכתא פרב הונא גזיר' שפא יאמרו יש גט לאחר מיתה ע"כ ובהאי מימרא רבו הפירושים דמדברי רש"י ו"ל נראה דהא דלא קי"ל פרב הונא היינו דוקא בסתמא שלא התנה פלוס אבל באומר אם מתי דברי הפל אם עמד חוזר אפי' מת מאותו חולי והיינו דוקא פשהלך בלא משענת אבל אם הלך על משענתו אם אמר מחולי זה אומדין אותו אם מת מאותו חולי משום דמחולי זה קאמר אבל באומר אם מתי סתם גיטו גט ושיטה אחרת יש דאפי' באומר אם מתי סתם אומדין אותו והוא דעת הטור והרמב"ם כמ"ש ה"ה בה' זכני' ונראה דטעמייהו היו משום דבאומר אם מתי סתמא מחולי זה קאמר אמנם יש חילוק בין סברת הרמב"ם לסברת הטור דלדעת הרמב"ם בכל גוונא בעי אומדנא בין הלך במשענת בין הלך בלא משענת ודעת הטור פל שהלך בלא משענת לא בעי אומדנא ואע"פ שחזר וחלה מחולי הראשון בטל הגט כיון שנתרפא שעה אחת.

והתוספות אזלי לשיטה אחרת והעלו דאפי' באומר אם מתי מחולי זה בעי אומדנא גזירה שפא יאמרו פשמת מאותו חולי ורואים שהגט בטל יאמרו שאין התנאי גורם שהרי מת מאותו חולי אלא מיתה גורם ולכך לא הוי גט פשעמד ויש גט לאחר מיתה אבל השתא דעמד אינו חוזר כיון דמת מאותו חולי יאמרו שתנאי החולי גורם ולפי דבריהם בין הלך במשענת בין שלא במשענת בעי אומדנא' אם מת מאותו חולי אלא שבהלך על משענתו בעי אומדנא משום דמחולי זה קאמר ושפא לא מת מאותו חולי ובהלך בלא משענת מדינא לא הנה בעי אומדנא דהרי פבר נתרפא שעה אחת ואפי' מת אח"כ מאותו חולי אלא דמשום גזירה דשפא יאמרו בעי אומדנא ולפי זה באומר אם מתי סתם והלך על משענתו כיון דליכא עמידה לא בעי אומדנא ובהלך בלא משענת ועדין לא הבריא לגמרי נראה לכאורה דכיון דאיכא עמידה ונהרי נתרפא שעה אחת דבעי אומדנא דנדאי פל האומר אם מתי סתמא באומר מחולי זה קאמר ולא תנאה דלעולם כמ"ש הרשב"א והר"ן ו"ל: איברא דעדין יש לדקדק דלא ליבעי אומדנא באומר אם מתי ולא אמר מחולי זה כיון דטעמא דבעינו אומדנא הוי משום גזירה דשפא יאמרו פשרואים שמת אח"כ מאותו חולי והגט בטל שאין התנאי גורם שהרי מת מאותו חולי פל זה שייך באומ' חולי זה אבל באומר אם מתי סתמא לא שייך האי גזירה פשרואי' עמד שהרי הכי התנו אם מתי ונהרי עמד שעה אח' אמנם עדין איכא למימר זיל לאידך גיסא ולא ליבעי אומדנא ואפי' פי מת מחולי אחר ליהוי גיטא פל עוד שלא הבריא לגמרי דבשלמא באומר מחולי

זו מחמת חולי זה קאמר וכל שנתרפא שעה אחת ומת אח"כ מחולי אחר מדינא נתבטל הגט דמחולי זה קאמר ולא מחולי אחר וגם לא שייך למיגזר אבל באם מתי סתמא פל עוד שלא הברי' לגמרי אע"ג דנתרפא שעה א' מאותו חולי מדינא לא נתבטל הגט דאם מתי סתמא פל עוד שלא יבריא כמו שהיה מקודם קאמר ולא אזלינן בטר אומדנא ולומר דכל שעמד חזר ביה מידי דהוי אמתנה דכל שעמד בטלה מתנתו וזו היא שיטת ר' ירוחם: שם דין י"ז וח"י פתב הר"מ ז"ל הרי זה גיטף אם מתי מחולי זה אינו גט וכו' אם לא יעמוד מחולי זה ונפל עליו בית או שנשכו נחש הרי זו ספק מגורשת וכו' פסק בש"ע.

ונראה דהחילוק בין רישא לסיפא דמחולי זה משמע מחמת חולי זה וכשאכלו ארי הרי לא מת מחמת אותו חולי. ובאם לא יעמוד מספקא לן אם ר"ל אם לא יעמוד מחמת זה החולי או דילמא אם לא יעמוד מתוך אותו החולי קאמר ולפ"ז מוכרח דכי אמרו אין אונס בגיטין הויא אפי' באונס דלא שכיח ומן התימא על הב' ש"ע דבסימן קמ"ד פסק דאונס דלא שכיח חשיב אונס והיא סברת הטור ולפי מש"ל דדעת הרמב"ם והטור דאומר אם מתי סתמא הוי כאלו אמר מחולי זה ובעי אומדנא ה"ה אם אכלו ארי דלא הוי גט וכן אם אירע לו אונס דלא שכיח ולא שכיח דהא לדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל דאפי' אונס דלא שכיח פלל אין אונס בגיטין כמ"ש ואפ"ה פל שאמר מחולי זה לא הוי גט וה"ט דמחולי זה קאמר ונהרי לא מת מחולי זה ולפ"ז נראה דאפי' אם אירע אונס דשכיח ומת מחמת המאורע דלא הוי גט דלא שייך ה"ה ללא תנאי דהא התנה בהפך ופירש דלא קביל אונס אחר וידעת הטור פל שאינו אונס דלא שכיח פלל הוי גט: שם דין כ"ג פתב מרן בכ"מ ז"ל אמר פתבו גט לאשתי אחר השבוע וכו' עד ונ"ל שאפשר לומר שטעמו של רבינו שפל שהוא אחר שבוע אפילו מן פלג לא נפיק מפלל אחר השבוע ע"כ נ"ב צ"ע בפ"ג דנזיר אבועי לן אמר הריני נזיר לאחר כ' יום ונזיר מעכשיו: שם דין כ"ה ה"ה בסוף לישנו אבל פאן שאחר שנתחד לא עשה פלום פכר נתבטל שליחותם ע"כ נ"ב ק"ק דבס"פ מי שאחזו מיימי תניא פותי' דר"י ה"ז גיטף כ"ז שאעבור מפנגדפני' ל' יום וכו' הואיל ולא נתחד עמה ה"ז גט ולגט ישן אין חוששין פינו דלא נתחד עמה דמשמע דאם נתחד עמה לא נתבטל הגט ואע"ג דלא עשה שום מעשה אחר היחוד: שם דין ל"ב פתב ה"ה אמר לסופר פתוב לי גט וכו' עד ואפילו יודה הבעל הויא לה ספק מגורשת ע"כ נ"ב זה אינו דאם יודה הבעל הוי גט פשר אבל פשאינו מודה הוא דהוי ספק שמה אין הבעל שלחו: דין ל"ג פתב הרמב"ם האומר לשליח תן גט זה לאשתי במקום פ' וכו' עד תנהו לה ביום פ' ונתנו לה בתוך הזמן אינו גט ע"כ נ"ב פתב המבי"ט ז"ל ח"א סימן קצ"א דאם נתנו אחר הזמן פשר יע"ש וזה אינו דלעיל פתב רבינו הרי שאיחרו הזמן ונתנו לה ה"ז פסול: גט שניתן לשליח שיתנהו לאשה ע"ת שאם לא אבא עד זמן פלו' יהא גט ואם אבא לא יהיה גט ונתאחר השליח בדרך עד שעבר הזמן שקבע לו המגרש מהו ליתנו לאשה השתא אם הוא פשר אי לא: מלתא פדנא נחלקו בה רבותינו האחרונים הללו פוסלין והללו מכשירין שהגאון מהרא"ם ז"ל היה מחמיר ביה טובא מתרי טעמי אי משום קפידא דבזיון דבעל שיתחשבו העולם ששלח לגרש את אשתו בגט מוחלט בלתי שום סיבה ואי משום שינוי דעת הבעל שהרי הבעל לא עשהו שליח אלא בגט על תנאי וכאלו א"ל אל תגרשנה אלא בתנאי פינו דאיכא קפידא גדולה שרוצה לגרשה בתנאי פדי שאם ירצה לבא תוך הזמן לא תהיה מגורשת וכיון דמאמר תנהו

בתנאי ממצט שלא יתנהו לה בלתי תנאי והבלתי תנאי כולל בין אם נותנו לה תוך זמן בין אם נותנו לה לאחר זמן איך נוכל לחלק בין הבלתי תנאי לתוך זמן ובין הבלתי תנאי דלאחר זמן שפנה יהיה גט פסול וכה יהיה גט פשר זת"ד הרא"ם ו"ל.

ואיש שפגדו היה חלוק עליו הוא הרב הר"ן בולט ו"ל ועשה מעשה והתירה. גם הרב מרן ב"י כתב ע"י היה מעשה בצפת ת"ו והתראו בכנופיא וכן הוא דעת מהרד"ק ונראה שכל אלו המורים דלא חששו להני מילי שכתב הרא"ם טעמייהו הנה דאי משום קפידא דבזיון דקא' הרב לא שייך הכא מפניו דהבעל הרחיק נדוד וחושש פן יקראנו אסון בדרך ותשאר אשתו עגונה, א"כ אין לה סיבה גדולה מזו במה ששלח לה את גיטה ומה שלא קבע זמן בגט היינו משום דינדע בנפשי' שלא יוכל לבא אצלה ואינו קובע זמן אלא מי שהוא בטוח בנפשיה שיוכל לבא כמ"ש המרדכי בפ"ב דגיטין גם מהטעם השני שכתב הרא"ם דאיכא שינוי דעת הבעל שהבעל לא עשהו שליח אלא בגט על תנאי וכאלו א"ל אל תגרשנה אלא בתנאי ולא בלתי תנאי כיון דאיכא קפידא גדולה והבלתי תנאי כולל בין נותנו לה תוך זמן בין אחר זמן ואיך נוכל לחלק ביניהם איכא לאקשוני עליו דכיון שכל מה שאתה אומר דהוי פאלו א"ל אל תגרשנה בלתי תנאי אינו אלא משום דאיכא קפידא גדולה מהא גופא נמי נשמע דהבלתי תנאי לא הוי אלא במקום דאיכא קפידא דהיינו כשנותנו לה תוך הזמן לא פשיתנהו לאחר זמן דאז ליכא קפידא שהרי כבר גמר לגרשה ועוד הדבר בעצמו א"א לאומרו שהבלתי תנאי כולל שניהם בין נותנו לה תוך זמן בין אחר זמן שהרי בכל מקום מפלל הן אתה שומע לאו וכיון דהנתינה בתנאי לא שייך אלא כשנותנו תוך הזמן ולא לאחר זמן הבלתי תנאי ג"כ לא קאי אלא כשיתנו תוך הזמן ולא כשיתנו לאחר זמן וכבר ראיתי למוהרא"ש שהקשה עליו כמו כן וכתב דאין לחוש לטעם השני שכתב הרא"ם ושגם הרב עצמו לא עמד בסוף דבריו ואם יש לחוש אינו אלא מהטעם הראשון ולפי דברים אלו זכינו לדין להתיר בנ"ד דלא שייך לומר משום בזיון דבעל שהרי זה שגירשה לא מדעת עצמו גירשה אלא מחמת שהאשה תבעתו בקדו ושורת הדין חייבו פניו שאינו יכול לבא אצלה ושמעתי שהרב מוהרא"ש התיר דכונתה דנ"ד מטעם דאיש אשר כזה שהרחיק נדוד זמן רב ואת אשתו לא זכר לא קפיד אבזיון וה"ט נמי אית' בנ"ד שזה המגרש יותר משבע' שנים הלך לו: ברם חזי הניית חז מגדולי דורנו שעמד על מבוכה זו ועם היות כי הוא ג"כ לא ס"ל לקפידת הבזיון וכמ"ש עכ"ז החזיק בכל עוז להעמיד דינו של הרא"ם מן הטעם השני בלבד משום דאיכא שינוי מדברי המגרש והגם דליכא קפיד' וע"ז הרבה בראיות והעל' דיש להחמיר הרבה דאפ' אם נשאת תצא.

אבל.

לע"ד לא כן אנכי עמדי ולכבי לא כן ידמה אשר ע"כ צריף אני להביא את דבריו ולהשיב עליהם כפי ע"ד. ראשונה הביא ממתיני' דשקיל מינה חפץ והב לה גיטא דאע"ג שפא החפץ לבסוף ביד השליח וליכא קפידא אפ"ה לא הוי גט משום ששינה השליח בדבר שדרף בני אדם להקפיד בתחלתו הגם שנתגלגל הדבר דליכא קפידא וה"נ בנ"ד שהבעל צוהו לגרשה בתנאי והוא דבר שדרף בני אדם להקפיד הגם שנתגלגל הדבר שעבר הזמן ונסתלק' הקפידא מ"מ אנו בטר מעיקרא אזלינו זהו ת"ד.

וילדעתי לא דמי פלל דהתם בשעה שעשה שליח שליחותו איתן' לקפיד' ונתבטל מיד שליחותו דאין לה שינוי גדול מזה. משא"כ בנ"ד שבשעה שעושה שליח שליחותו ליפא קפידא פל עיקר דכבר נסתלקה משם לגמרי וכיוצא לזו כתב הרב בעפ"מ בח"א סימן מ"ד באש' שמינותה שליח שיקבל לה גיטה מיד בעלה דמהאי לישנא משמע שהקפידה האשה שיקבלהו מיד בעלה ולא מיד שלוחו כמ"ש הרשב"א ו"ל ואי טעמא דקפידא דינדה הוי משום דבזיון בכי הא דאסתלק טעמא דבזיון שהרי הבעל לטוב' האשה נתפונן במה שמסרו לשלוחו א"כ יש לנו לומר דבכה"ג לא הקפיד' ע"כ וכמו כן יש לנו לומר בנ"ד שמעיקרא לא צוהו הבעל שיתנהו לה ע"ת אלא פשיטתהו לה תוך הזמן שקבע כדי שאם יבא תוך הזמן תהיה אשתו אבל פל שיעבור הזמן ולא יוכל לבא תו לא איכפת לי בתנאי' דאינו רוצה שתתענג דכל עצמו לא שלח לה את גיטה אלא כדי שלא ומה"ט גופי' כי מת תוך הזמן לא חשיב אנוס אפילו לרבא כדפרש"י בריש פ"ק דכתובות והכי איתן' בהדלי' בפ"ג דנדירים עוד הביא המורה להחזיק דבריו מהירושלמי דקאמר עלה דמתני' ו"ל לית הדא פליג' אר"י דר"י אומר שומר שומר לשומר ר' חייא בר אבא אומר משום תנאי גיטין מה נפק מביניהון קדם הבעל ונטלו אין תימר משום תנאי גיטין יאות אין תימר משום שאין רצונו שיהא פקדונו ביז אחר הא אין פקדונו ביז אחר ע"כ.

הרי דאע"ג דכי קדם הבעל ונטלו ליפא קפידא בין שליח ראשון לשני מ"מ פיון שבשעה שא"ל שקול חפץ והב לה גיטא הניא קפידא שלא ישלחנו ביז אחר אף על גב דהשתא דקדם הבעל ונטלו אסתלק ההיא קפידא אנו בטר מעיקרא אןלינו זת"ד.

וגם זו אינה ראיה דלע"ד הירושלמי בפשיטות מיירי דקודם שנטל בעל את החפץ כבר שליח ראשון נתן הגט לשליח שני שיוליכנה לה וכיון שפן למ"ד משום תנאי גיטין והוי פאלו א"ל שלא ישלחנו ביז אחר נמצא דבשעה שמינה שליח שני לא הי' יכול לעשות שליח דהא איתיה לקפידא.

ובר מן דין אפילו תימא דהירושלמי מיירי בכל גוונא ואפי' קדם הבעל ונטל החפץ מעיקרא עם פל זה לא מצי משלחו ביז אחר ואע"ג דכבר נסתלקה הקפידא ה"ט משום דדעתיה דבעל מעיקרא שלא ישלחנו ביז אחר וכאלו צוהו וא"ל אל תגרשנה אלא אתה משא"כ בנ"ד דמעיקרא לא צוהו לשלוחו שיתנהו לה ע"ת אלא פשיטה נותנו בתוך הזמן שקבע אבל לאחר שיעבור הזמן ולא יבא כבר גמר בדעתו מעיקרא לגרשה כדי שלא תתענג דכל עצמו פשולח לה גיטה מחמת זה הנה ואנו סהדי דאלו הנה ידע מעיקרא שלא יוכל לבא לאתר הנה קא מגרש ולא היה מתנה פל עיקר: שבתי וראה דאעיקרא דמלתא אין מפל אלו שהביא המורה ראיה לנדון שלנו דשנא ושנא בין מגרש את אשתו בהחלט ובין שולח לגרש את אשתו בתנאי אם לא אבא דכל מגרש את אשתו בהחלט מסתמא מחמת קטטה שיש ביניהם מגרשה וכי התנה וא"ל בקול חפץ והב לה גיטה לצערה נתכוון ורוצה הוא שתתקיים תנאו ממש כמו שאמר וזהו פונת הירוש' במה שאמרו משום תנאי גטין פלומר דתנאי גיטין שאני משום דלצעורה נתכוון והכי אמרו בירוש' אמתניתין דע"מ שמתן לי אצטלתי דטעמא דחכמים משום תנאי גיטין והוא מה שאמרו בתלמוד דידן משום דלצעורה נתכוון ואיצטלתי דוקא קאמר מה שא"כ בשולח לגרש את אשתו בתנאי אם לא אבא וכו' דמסתמא לטובתה נתכוון שלא תתענג

וכמ"ש התוס' בפ"ב דגיטין דף ח"י וכ"נהרא"ש בתשוב' לא קפיד זה שיתקיים תנאו ממש כמו שהתנה אלא כל שנסתלקה הקפידא תו ליכא למיחש לתנאיה ומה שהביא עוד המורה מדברי מהריק"ו ו"ל שכתב בש"ש ז"ך דכל שהשליח משנה אפילו שינוי כל דהו פקע שליחותיה מיניה וראיה מהא דתנו במעיל' הבא לי מן החלון והביא לו מן הדלוסקמא או שאמר תן בש"ש לאורחים ונתן להם כבוד השליח מעל משום שלא עשה שליחותו ע"כ הרי דאף ע"ג דבין בש"ש לכבוד ליכא שום קפידא דבש"ש עדיף מכבוד ואם הוא נתרצה בבש"ש כ"ש בכבוד ואפ"ה בשינוי כל דהו מתבטל השליחות זת"ד.

ולענ"ד אין נראה פן משמעתין דפרק הנודר מן הירק דקאמר שם אפי' תימא מתני' ר"ע מי לא מודה ר"ע דשליח בעי לאמלוכי ופרש"י דהשליח פשע פינן דאיבעי לי לאמלוכי ואם כדברי המורה שהכבוד בכלל הבש"ש ואם נתרצה בבש"ש כ"ש בכבוד א"כ מאי פשיעה איכא והרשב"א שם בחי' פי' דלגבי שליח אין הכבוד בכלל הבש"ש דפעמים שאין דעתו של אדם אלא כל בש"ש ולא על מינו עכ"ד ואפ"ש דטעמא הוי משום שהוא רוצה להתכבד עם האורחים.

והנה זה לי ימים שעמדתי על דברי מוהריק"ו ו"ל והייתי מייתי עלה משמעתין דפרק האומר התקבל דקאמר שם האומר לחבירו ערב לי בתמרי' ועירב לו בגרוגרות תני תדא עירובו עירוב ותניא אינדא אין עירובו עירוב ומשני אמר רבה ל"ק הא רבנן והא ר"א ורב יוסף אמר הא והא רבנן ול"ק כאן בש"ש כאן בש"ש אחרים ופירש רש"י דלרבה אפי' במידי דלא איכפת לי' אמרינן כל מאי דאמר איניש לשלוחי' אי שני לאו שלוחו הוא ולרב יוסף לא אמרינן קפידא אלא במידי דאיכפת למשלח כגון הכא דלא ניחא לה שתתבזה במקום אחר מוכח מהכא דלרב יוסף בשינוי דלא איכפת לי' למשלח לא בטיל השליחות.

ובפ"ב דקדושין גבי ההיא דמוקי תלמודא למתני' כגון שא"ל הלוגי דינר כסף וקדש לי אשה והלך וקדשה בדינר של זהב דמר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא פתב הרשב"א בחדושי' ו"ל ק"ל היאך אפ"ש לומר מראה מקום ודלמא ניחא ליה למיהב מתנה מועטת ולא למיהב מתנה מרובה תירצו בתוספות שהלך וקדשה בזהב שנה דינר של כסף.

ואינו מחנור דהא בדינר של זהב קתני ועוד שהשליח מוחל לו המותר שעל דינר של כסף וגם זה אינו מחנור דא"כ אמאי אינה מקודשת שאין לומר קפידא במה שאינו מפיסד כלל כדאמרינן בפרק התקבל גבי ערב בתמרים וכו' עד כאן בש"ש כאן בש"ש אחרים.

ומסתברא דמ"ד מראה מקום הוא ס"ל דאנן סהדי דמינח ניחא לי' דחזקה רוצה הוא להתניקר בבית חמיו ולא להתבזות ונחמיה סברי כאן וכאן קפידא דאיכא דלא ניחא לי' למיהב מתנה מרובה ואיכא דלא ניחא לי' למיהב מתנה מועטת והכל הולך אחר דבריו עכ"ל הרי שתפס עיקר פשינוי' דרב יוסף ואיכא למימר דהתוס' נמי הכי סבירא ליה דכל מידי דלא איכפת לי' למשלח אין השינוי מבטל השליחות אלא דהכא איכא מקום לקפידא דאין אדם רוצה לקדש אשה בממון חבירו דמצוה דרמיה עליה דאיניש ניחא ליה למיעבדה בממוניה כדאמרי' בפ' אין בין המנדר גבי התורם כריו של חבירו וכ"נ שהוא דעת הר"ן ו"ל שכ' בר"פ התקבל דמתני' דהאשה שאמרה הבא לי גיטי ממקום פ'

והביאו לה ממקום אחר דכשר דהאי שלים הבאה שלים דידה הוי וכאלו קבלתו האשה מיד הבעל אלא שהיא מתנה שאינה מתגרשת עד שיגיע הגט לידה וקמ"ל דכיון שאינה מתגרשת בקבלתו ליכא קפיידא פשהביאו לה ממקום אחר עכ"ל הרי מוכח מדבריו גם כן דכל מידי דלא איכפת לי למשלח אפילו פי שינה לא בטיל השליחות: ואם לחשד אדם לומר דהרי הר"מ בה' עירובין פסק פשינוניא דרבה וכפי מה שפרש"י לרבה אפי' במידי דלא איכפת ליה למשלח אי שני לאו שלוחו הוא אבל יקשה עליו דבפרק האיש מקדש דף מ"ט אמירא דאביי ר"ש ור"א פלהו ס"ל מראה מקום הוא פי רש"י פלומר שם תמצאנו ולת"ק הוי קפיידא אי אפשי שתקבלנו אלא שם ואין זה שלוחה במקום אחר ע"כ מבואר מדבריו דטעמא דרבנן דפליגי אר"א היינו משום דס"ל דכי אמרה האשה לשלוחה התקבל לי גיטי במקום פ' ה"ז קפיידא שאינה רוצה להתגרש במקום אחר וכפרשב"ם ז"ל בפ' גט פשוט וטעמא משום כדי שלא תתבייש שם ולישנא דקפיידא דקאמר בשמעתי הדי דייקא וע"כ צ"ל דמ"ש רש"י בשמעתי דלרבה אפי' במידי דלא איכפת לי למשלח אי שני לאו שלוחו הוא היינו לומר דאף על גב דבסתמא לא הנה לה למיקפד על זה שהרי בע"כ היא מתגרשת עכ"ז זאת שהזכירה לו מקום ואמרה לו התקבלי לי גיטי במקום פלו' מה שלא היתה צריכה לומר גילתה דעתה שהיא מקפדת על זה וכה"ג כתבו התוס' בשמעתי דטעמא דמתני' דהבא לי מן החלון וכן ערב לי בתמרי' דאע"ג דאין דרף בני אדם להקפיד ע"ז מ"מ זה שהזכיר מה שלא היה צריך גילה דעתו שהוא מקפיד ע"ז.

והשתא דאיתנא להכי איכא למימר דמ"ש מהריק"ו דבשינוי כל דהו פקע השליחות היינו היכא דאיכא הוכחה בדברי המשלח שאמר דבריו בדרף קפיידא ואף על גב דרוב בני אדם לא קפדי ע"ז מפל מקום זה שהזכיר לא הזכיר אם לא שהוא מקפיד וכפי דעתו ולשונו הא חזינו דמקפיד וזהו פונת ה"ה בפ"ט מה' גירושין דין ל"ז יע"ש ובג"ד פבר פתבנו דליכא שום שינוי וקפיידא במה שנותנו לה השתא בלי שום תנאי דמעיקרא לא צוהו הבעל שיתנו לה בתנאי אם לא אבא אלא פשהיה נותנו לה תוך הזמן שקבע משום שהי' סבור שיוכל לבא וכמ"ש המרדכי בפ"ב דגיטין אבל כל שיעבור הזמן ולא יוכל לבא פבר גמר בדעתו לגרשה שכל עצמו ששלח את גיטה מחמת כן עבד כדי שלא תתעגן ואנו סהדי דאלו הנה ידע מעיקרא שלא יוכל לבא תוך הזמן לא היה מתנ' כל עיקר כדהוכחו מההיא דפ"ג דגדרים.

ומה גם בנ"ד שאשתו שלחה שלים ותבעתו בדין שלא לעגנה דזהו לזמן רב יותר משבועה שנים שהלך והניחה אלמנות חיות דנדאי אם לא הי' מגרשה היה עושה עצמו רע לשמים ולבריות וכיון שכן נסתלק מכאן קפייד' הבזיון דאדרבה אם לא הי' מגרשה יותר בזיון הי' לו ושמעתי שמוהר"ש הסכים להתיר מטעם קרוב לזה: ועתה אבא להגיד את הרשום בכתב פי בבא השליח לפנינו וראינו שעבר הזמן זאת עשינו שמסר השליח הגט לאשה בפני ב"ד ובפני עדי מסירה וכה אמר לה בעת המסירה ה"ז גיטה ששלח לך בעליך ע"ת אם לא יבא וכו' וכבר עבר הזמן והרי את מגורשת מעכשיו ואחר שמסרו לאשה עוד חזר ונטלו מינה ואח"כ מסרו לידה ע"ת וכו' א"ל ה"ז גיטה ששלח בעליך והרי את מגורשת ממנו אם לא יבא לזמן פ' ועשינו כל זה כדי שתמתין האשה ולא תנשא כדי לכדיני ביני נכתוב לב"ד הצדק של מצרים שאם איש הזה המצא ימצא שם יעשו

שִׁיסְדָר לְשֵׁלִיחַ שְׁיִמְסוֹר הַגֵּט לְאִשָּׁה בְּלִי שׁוּם תְּנָאֵי וְאֶרְנוּחָנָא בְּהָא ג"כ דְּהִשְׁתָּא שְׁתַּמְתִּין הָאִשָּׁה מִלְּהַנְשֵׂא כ"ע יָדְעוּ שְׁבַעֲלָה לֹא שְׁלַח לְגַרְשָׁה בְּהַחֲלֵט וּבְאֵז לֹא יְהִי לּוּ בְּזִיוֹן וּכְשֶׁפָּתְבוּ מִשָּׁם שְׁהַבְעֵל חֶלְף הֶלֶף לּוּ וְלֹא נֹדַע אֶת מְקוֹמוֹ הַתְּרַנוּהָ לְהַנְשֵׂא אַחַר שְׁעֵבֵר הַזְּמַן וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה בְּהַסְפָּמַת כָּל הַרְבָּנִים נְאֻם הַצְּעִיר אֶפְרַיִם נְבוֹן: עַל דְּבַר שְׁשָׂאֵל כַּת"ר מֵאִתִּי בְּמִי שְׁגִירֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ לְזַמֵּן וּבְתוֹךְ הַזְּמַן רוּצָה לְהַתִּירָהּ בְּהַחֲלֵט וְהִלְכָה וְהִיתָה לְאִישׁ כִּי צַד יַעֲשֶׂה.

הִנֵּה כְּבָר גְּלִיתִי דַעֲתִי וְכַמְדַּנְמָה שְׁלֵא הִגִּיעוּ הַדְּבָרִים לְיָדוֹ כִּי עַל פֶּן הִנֵּה נָא הוּאֵלְתִי לְבָא בְּמַגִּילַת סֵפֶר נְזֹאת שְׁנִית עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד כִּי אֵין מְדַרְשׁ בְּלֹא חֲדוּשׁ וְנִה הַחֲלִי בִּס"ד. שְׁמוּעָה זֹו נְאֻה הִנֵּה שְׁמַעְנוּהָ מִתּוֹרְתוֹ שֶׁל הָרֵא"ש ז"ל שְׁפָתַב שְׁיֵשׁ תַּקְנָה לְדְבַר הַזֶּה ע"י שְׁיִבְטֵל הַתְּנָאֵי מִשׁוּם דְּמַחֲלֵל הַתְּנָאֵי הָנִי כְּקִיּוּמוֹ כָּל שְׁלֵא הִנֵּה הַתְּנָאֵי כְּדִי לְצַעוּרָה יַע"ש בְּתַשׁוּ.

וְאִיבְרָא שְׁדְּבָרֵי צְרִיכִין בְּיֹאזֵר דְּלְכְּאוּרָה נִרְאָה דְּבָרֵי סְתָרֵי אֶהְדָּדִי דְּמַתְחֵלָה כְּתַב וְדַיִק בְּלִישְׁנֵיהּ מִשׁוּם שְׁלֵא הִנֵּה הַתְּנָאֵי כְּדִי לְצַעוּר' וּבַכֶּה"ג הֵּהוּא אָמַר דְּמַחֲלֵלוֹת הַתְּנָאֵי הָנִי כְּקִיּוּמוֹ אִימָא סִיפָא דִּיהִיב טַעֲמָא לְמַלְתִּיהּ מִשׁוּם דְּאִתִּי דְּבוּר וּמְבַטֵּל דְּבוּר וּכְמוֹ שְׁהִבִּיא מְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל וְלִפִּי זֶה חֲזַר הַדִּין דְּאִפִּי בְּתַנָּאֵי דְּלְצַעוּרָה הַבִּיטוּל מוֹעִיל וְתַפְנוֹס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן נֹאשֶׁר נִרְאָה לִישֵׁב דְּהָרֵא"ש ז"ל חֲדָא וְעוֹד קָאֵמַר חֲדָא דְּמַחֲלֵל הַתְּנָאֵי הָנִי כְּקִיּוּמוֹ כִּינֵן שְׁלֵא הִנֵּה הַתְּנָאֵי כְּדִי לְצַעוּרָה זֹאת וְעוֹד דְּבִיטוּל הַתְּנָאֵי עֲדִיף טְפִי מְמַחֲלָה דְּאֵלוֹ לְשׁוֹן מַחֲלָה מוֹרָה שְׁעֲדִינֵן רוּצָה בְּתַנָּאוֹ הָרֵאשׁוֹן אֲלֵא שְׁמוּחַל לּוֹ אֶת הַדְּמִים וְכִינֵן דְּלִקְיוּמֵי תְּנָאִיהָ קָא מְכוּנֵן לֹא חֲשִׁיב זֶה כְּאֵלוֹ נְתַקְיִים כִּינֵן דְּמַעֲיָקְרָא נְתַפְנוּן לְצַעוּרָה וְהָא לֹא צִיַּעְרָה מַה שֵׁא"כ בְּבִיטוּל הַתְּנָאֵי דְּהוּ"ל כְּאֵלוֹ לְאֵהֲתָנָה מַעוּלָם זֶהוּ הַנְּרָא' בְּכוּנוֹת הָרֵא"ש ז"ל: הֵן אָמַת שְׁמַדְבְּרֵי הֶרְשֵׁב"א וְהָר"ן ז"ל בְּשְׁמַעְתָּא דְּמַחְלוּן לָךְ נִרְאָה שְׁאִין בִּיטוּל הַתְּנָאֵי מוֹעִיל כִּי הִיכִי דְּלִיְהוּי גִּיטָא מְשַׁעַת נְתִינָה קַמִּיתָא אֲלֵא צְרִיף שְׁעַכְשְׁוֵי יַחֲזוֹר וַיֹּאמֶר לִיְהוּי גִּיטָא בְּלִי שׁוּם תְּנָאֵי וַיַּחֲזוּל הַגֵּט מִהִשְׁתָּא גַם מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם שְׁהִבִּיא הָרֵא"ש לִפִּי מַה שְׁפִי ה"ה ז"ל נִרְאָה בְּהִדְיָא דְּלֵא סְבִירָא לִיהָ הָאֵי טַעֲמָא דְּהָרֵא"ש דְּאִתִּי דְּבוּר וּמְבַטֵּל דְּבוּר: גַם לְרַבּוֹת הַטַּעַם הָרֵאשׁוֹן שְׁפָתַב הָרֵא"ש דְּמַחֲלֵל הַתְּנָאֵי הָנִי כְּקִיּוּמוֹ מְכִינֵן שְׁלֵא הִנֵּה הַתְּנָאֵי כְּדִי לְצַעוּר' לְכְּאוּר' נִרְאָה דְּהֶרְשֵׁב"א חֲלוּק עֲלֵיו וְכַמ"ש הֶרֶב הַמְבִי"ט דְּאִיהוּ ז"ל אֵית לִיהָ דְּאִין מַחֲלֵל הַתְּנָאֵי כְּקִיּוּמוֹ אֲלֵא בְּדְבַר שְׁבַמְמוֹן דְּבֹאוּמֵר הֶרְיָנִי כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלֵתִי כְּאֵלוֹ נְתַקְיִים הַתְּנָאֵי דְּמִי דְּאֶפְכִי מִטְרַתָּא לְמָה לִי אֲבָל בְּשָׂאֵר תְּנָאִים לֹא וְהַגֵּם דְּסִבְרַת הֶרְשֵׁב"א הִלְזוּ מִיְחֻזֵי כִּיחִידָאָה וְכִפִּי הַנְּרָאָה שְׁדַעַת הֶרְמֵב"ם וְשָׂאֵר כָּל הַמְפָרְשִׁים ס"ל שְׁאִין לְחַלֵּק בֵּין תְּנָאֵי לְתַנָּאֵי וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָר"ן בְּפֶרֶק הַמְדִיר וְגַם סוּגְיָא דְּשְׁמַעְתִּין לִפִּי גְּסַחַת סְפָרֵינוּ הִכִּי מְשַׁמַּע דְּמַסִּיק עֲלָה מְשַׁמִּי דְּעוּלָא הַמְקַדֵּשׁ עַל תְּנָאֵי וּבַעַל דְּבָרֵי הַכֹּל צְרִיכָה גֵט וּמְשַׁמַּע דְּפִלְגוּגְתָא דְּרַב וְשְׁמוּאֵל כְּשֵׁלֵא בַּעַל וְהָא לֹא מִתְפָּרְשָׂא לִפִּי סְבִרַת הֶרְשֵׁב"א מ"מ הַמְעַיִן יִרְאָה בְּעֵינָיו דְּהָר"ן ז"ל בִּפ"ג דְּנִדְרִים הִבִּיא מַחְלוּקָתָהּ זֶה וְלֹא הִכְרִיעַ וְעוֹד בְּהָ דְּלִפִּי מ"ש הָר"ן שְׁם בִּפ"ה הַמְדִיר דְּטַעֲמוֹ שֶׁל דְּבַר הִינְנוּ מִשׁוּם שְׁכָל תְּנָאֵי שְׁמַתְנָה לְהַנְאָתוֹ אֵין דַּעֲתוֹ שְׁיִתְקַיֵּים אֲלֵא אִם הוּא מְקַפִּיד מִשָּׂא"כ בְּתַנָּאֵי דְּלְצַעוּרָה דְּבִדּוּקָא הַתְּנָה וְלִהִכִּי אֵין מַחֲלֵלָתוֹ מוֹעִיל דְּלִפִּי זֶה יֵשׁ לָנוּ לּוֹמֵר בִּנ"ד דְּכִי הַתְּנָה זֶה שְׂאֵם יָבֵא לֹא תֵהִי מְגוֹרְשֵׁת פִּינֵן דְּבַקוּשֵׁי קָא מְגַרֵשׁ בְּדוּקָא הַתְּנָה וְדַעֲתוֹ הִנֵּה שְׁיִתְקַיֵּים הַתְּנָאֵי מִמֶּשׁ וּמַה שְׁדַקְדַּק הָרֵא"ש מִהֵהִיא דְּפֶרֶק מִי שְׁאֲחֻזוֹ דְּמְשַׁמַּע

דאי לאו טעמא דלצעור' התנה הנה מהנאי מחילתו שניניא ההיא שכבר גמר בדעתו לגרשה משא"כ בנ"ד דעדיין לא גמר בדעתו לגרשה ולא מסר לה הגט אלא כדי שלא תתענג מחמתו אם לא יבא אבל פשיבא בדעתו ודאי שתהי' אשתו ולא נתפונן אלא לטובתה כדי שלא תתענג ע' בתוס' בפ"ב דגיטין וכבר גליתי דעתי מאז ומקדם להצריכה לזאת גט אחר ונהן עוד היום אנכי הרואה לכת"ר מגמגם בקא מתוך שלא ראה מי שיאמר תיקון זה ואי איתנהו להנהו מילי וכו' וכמדונמה שלא ראה כת"ר דברי הרא"ש במקומם שפכת בקדיא ונשאנו ונתנו אם יצטרף לשלוח לה גט אחר וכו' הרי מבואר פדכתיבנא גם ההוא טעמ' דברירה שפכת כת"ר לא ברירא לי דלא שייכא פאשר עיניו תחזינה בדברי התוס' פ' כל הגט הם אמרו דע"כ לא אמרינן ברירה אלא בדבר שאינו עומד להתברר בנדאי אף דהשתא לא בריר לן לית לן בה: ומה שפכת הרא"ש בתשו' אחרת דבתנאי דע"מ שלא תנשא לפ' אין תקנה להתיירה לאותו פ' וכו' שאני התם שכבר נתגרשה מפניו לגמרי ולא אגודא מחמתיה שהרי בידה לקיים תנאה שלא להנשא לאותו פלוני והוברר מלתא למפרע לא אמרינן פיון דמעיקרא אינו עומד להתברר מה שאין פן בנ"ד בתנאי אם לא אבא לזמן פלוני דעדיין אגודא מחמתיה שהרי בידו של בעל לבא עוד לביתו ולו תהי' לאשה וכבר ראיתי להרשב"ץ והמבי"ט וכמו כן פמה גדולים שחילקו כמו כן וקיימו את שתייהן וכן נראה מדברי הטור שהביא שתי התשו' ואף לפי מה שהבין הרב מהרימ"ט ז"ל דשתי תשו' הללו סותרות זו לזו נכתב דיש לחוש ולהחמיר וכו' יש לפרש ולומר דהיינו שלא לסמוך אביטול התנאי אבל כל שייחזור ויגרשנה בגט זה או בגט אחר בקא יודה הרב ז"ל דאין להחמיר והמקל בזה סמוך לבו לא יירא פיון דמיתנייא בקדיא בתוספת' ומפל מקום על צד היותר טוב יש דרך ישר לפנינו לעשות שתייהם דהיינו למחול התנאי ולבטלו ביטול גמור ואחרי כן לחזור לגרשה בגט אחר או בכהיא גיטא גופי' שייטלנו ממנה ויחזור ויתנהו לה בהחלט בלי שום תנאי ושלחה מביתו והשתא לזאת יקרא אשה מגורשת מטעם ס"ס ספק אי הלכה פהרא"ש דביטול התנאי הוי פקיומו וא"כ זה שמחל התנאי וביטלו הו"ל פאילו נתקיים התנאי ואת"ל דהלכה פהרשב"א דמחילת התנאי לא הוי פקיומו אפתי איכא לספוקי שמא הלכתא פרוכא דרבנותא דס"ל דנתינת גט ב' מעלה ארוכה לגרשה בהחלט ואת"ל דנתינת גט ב' לא תוסף תת פחה שמא הלכתא פהרא"ש דביטול התנאי מועיל באופן כי על פי דרך זה היא מגורש' לפנינו מטעם ס"ס ואף ע"ג דלכתחילה אין לנו לבא אל בית הספק כדי להתיר מ"מ בנ"ד דרוכא דרבנותא הם אמרו דנתינת גט ב' מועיל הנה פ' כן יש לנו לסמוך עליהם: שם דין ל"ה פכת הרמב"ם ז"ל ואם א"ל טול ממנה חפץ פ' ותן לה גט זה וכו' עד סוף דין ל"ז נ"ב הטור בסי' קמ"א פכת ז"ל אמר הבעל טול ממנה חפץ פ' אם לא הקפיד שייטול ממנה החפץ תחילה אפי' הגיע הגט לידה תחילה ואח"כ נטל החפץ הויא גט אבל אם הקפיד שייטול החפץ תחילה אינו גט עד שגיע לידו תחילה אפי' אם תתן החפץ ליד השליח השני תחילה כו' עד ויחזור השליח הראשון ויקחנו מידה ויחזור ויתנו לה אחר שהגיע לידו החפץ ע"כ וכ"כ הרא"ש בפסקיו וק"ל דאיברא דהתוספות פתבו דכל שתול' שליחות הגט בחפץ כל ששינ' ומשלחו ביז אחר אפי' לא שינ' השליח הב' מ"מ שינה מדעת הבעלם שאין רצונו שיהא פקדונו ביז אחר ולפי דבריהם אם שינה ושלחו ע"י אחר נתבטל שליחותו וכדכתב הב"י בה' שלוחין ושוב לא מהני לנטולו

מיד' ולחזור ולנותנו לה אבל לדעת הרא"ש ק"ל דכתב דיכול לחזור וליתנו לה ולפי דבריו פשיטא השליח שנתן לה גיטה ואחר כך נטל החפץ וכן באומר אל תגרשנה אלא בימין לוקח הגט מידה ואחר כך נותנו לה בתורת גירושין ודבר תימא הוא דכיון ששינה נתבטל שליחותו וצ"ל דסבירא ליה להרא"ש דבאומר טול ממנה החפץ ותן לה הגט הם שתי שליחות אחד שיטול החפץ והב' שיתן לה הגט אלא שהקפיד שלא יעשה שליחות הגט אלא עד אחר שיטול החפץ ולפיכך פשיטא הגט תחילה לא שינה בשליחות הגט אלא שלא נתקיים שליחותו עדיין לכשיהי' שליח לגירושין כל עוד שלא עשה תחילה שליחות החפץ מה שאין פו באומר אל תגרשנה אלא בימין וגירשה בשמאל ששינה בשליחות הגט כפר נתבטל שליחותו ולא מהני שיחזור ליטלו מידה ולחזור ולנותנו לה: ומ"ש הטור אלא יקחנו הראשון מידה ויחזור ויתנו לה נראה מדבריו דאם לקח השליח הב' הגט מידה אחר שהגיע החפץ ליד הראשון וחזר הב' ונתן לה הגט לא מהני ואילו בגמ' אמרו דכ"ע היכא דנפקא לאפ"י ופי' הרא"ש לאפ"י של שליח ראשון ויהב לה חפץ ואח"כ נטל הגט מיד השליח שני כשר הכא ה"ט דלא מהני דהשליח הב' כפר עשה שליחותו ואין בידי להיות שליח.

והיכא דאמר תן לה גיטה וטול ממנה חפץ פ' נראה מדברי פולם דאין הגט תלוי בנטילת החפץ ומהאי טעמא אע"ג דשינה דאין אדם רוצה שיהא פקדונו בידי אחר אפי"ה כשר ולפי זה נרא' דאם נתן לה הגט והיא לא רצה ליתן החפץ הוי גט כיון דאין תלוי זה בזה אמנם מדברי הטור שכתב אפי' הגיע הגט תחילה ואחר כך נטל החפץ הוי גט לא משמע הכי דלישמ' חידושא אפי' לא נתנה החפץ וכ"כ ה"ה דאם לא יתן החפץ אינה מגורשת ולא ידעתי מנ"ל הא דלשון זה בעלמא לא הוי תנאי וכ"כ גילוי דעת יש והוי כי ההיא דהמוכר נכסיו לעלות לא"י זה אינו דע"כ לא מהני גילוי הדעת אלא בממונא אבל באיסורא לא וכ"כ מהר"ם אלשיך סי' ע"ח ונהקרים פן מדברי התוס' פרק השולח גבי ההיא דהמוציא את אשתו משום שם רע דאי אמר הכי מצי מקלקל דחששא זו אינה כי אם לעז בעלמא ולא שיהא גט בטל ובנ"י ממזרים דהא לא אמר ע"מ אע"ג דבכמה דוכתי מהני גילוי הדעת כמו שטר מברחת הקא ליכא למימר הכי מדבצי לר"מ תנאי כפול ע"כ משמע מדבריהם דגילוי דעתא בגיט' לא מהני ואני אומר דאין זו הבנת דבריהם וכדי למיקם עלה דמילתא צריף להקדים דברי התוס' בפ' האיש מקדש גבי המוכר נכסיו למיסק לא"י ובעידנא דזבין לא אמר מידי דברים שבלב אינם דברים כתבו התוס': משמע דאם פי' ואמר בשעת המכר שהוא מוכרם לפי שהוא רוצה לעלות לא"י המכר בטל וקשה אמאי הא בעינן תנאי כפול ותירצו דיש דברים שאינם צריכים תנאי כפול אלא גילוי מילתא דאנן סהדי דאדעתא דהכי עביד והקא אנן סהדי דאדעתא למיסק לא"י זבין ע"כ נראה מדבריהם דלא מהני גילוי אלא במידידאנן סהדי דאדעתא דהכי עביד דאין דרף בני אדם למפור קרקעותיו שהוא מתפרנס מהם אם לא הנה בדעתו לעקור דירתו מפאן ומה"ט כתב הרא"ש דאם מכר כל מטלטלין שלו אפי' אומר בשעת מכירה אדעתא למיסק המכר קיים אם לא שהתנ' הרי שלא אמרו דגי"ד מילתא אלא היכא דאיכא אומדנא ואנן סהדי דאדעתא דהכי עביד (וכ"כ אי איכא אומדנא דמוכח ל"ל גילוי הדעת בשעת מעשה מידי דהנה שטר מברחת דא"צ גילוי הדעת כפר כתב הרא"ש בפרק אלמנ' גיזונית דה"ט דבעינן גילוי הדעת ומשום דליכא אומדנא דמוכח פולי האי בלא גילוי

הדעת דלפעמים אדם מוכר קרקעותיו ואין ידוע למה הוא מוכרם) אבל פל היכא דליפא
אוןמנדא דמוכח קצת אפי' גילה דעתו לא מהני עד דיתנ' בתנאי כפול דקי"ל כר"מ אפי'
בממונא וע"כ הרמב"ם ולפי זה ע"כ צ"ל דבהיה דהמוציא את אשתו משום שם רע
ליפא אוןמנד' דמוכח קצת וגילוי דעת הראוי לבטל את הגט דא"כ אמאי בעי ר"מ תנאי
כפול וכן דקדק הרשב"א בלשונו שכתב שם ו"ל וכ"ת גילוי הדעת יש וכתר הכי קאמר
גילוי דעת הראוי לבטל את הגט ר"ל כמו שפי' ומקור"ם אלשיך נדחק: אמנם מדברי
הרמב"ם נראה דס"ל דמוציא אשתו משום שם רע איפא אוןמנדא קצת ומנהי גילוי דעתא
וה"ט דאין דרף בני אדם לגרש את אשתו דקשין גירושין וכל היכא דגילה דעתו און
סהדי דאדעתא דהכי גירש ואין להקשות לפי דבריו פיון דאיפא גילוי הדעת הראוי לבטל
את הגט פי אמרינן ליה שאינו יכול להחזיר מאי הוי כמ"ש הרשב"א ו"ל דכל שאומרים
לו דע שאין אתה יכול להחזירה אף הוא גומר בדעתו ומגרש לגמרי וכה"ג פתב הר"ן
ו"ל בפ' השולח וכ"ת אי איפא גילוי דעתא הראוי לבטל את הגט א"כ אמאי בעינן תנאי
כפול לר"מ איפא למימר דבהא לא קי"ל כר"מ תדע דהא המוציא משום שם רע ע"כ
במגרש' מעכשיו איירי דאל"כ לא מצוי לאונסובי ואילו בכל תנאי שהוא במעכשיו און
לא בעינן תנאי כפול: והשתא אתי שפיר דהרמב"ם פסק דאפי' בלא התנה תנאי גמור
משום שם רע אני מגרשך לא יחזיר ואין להקשות מהיהא דאתקין שמואל בגיטא דש"מ
אם מתי ואם לא מתי ודעת הרמב"ם דמדינא אתקין הכי ולמה לן לתנאי כפול והא איפא
גילוי הדעת ואפילו בסתמא אם עמד הנה יכול לחזור אי לאו משום גזירה דשפא יאמרו
יש גט לאחר מיתה כבר תירצו התוס' דטפי עדיף גילוי הדעת לבד מתנאי שלא נעשה
פהלכתו דכיון שהתנה ולא התנה פהלכתו גילה בדעתו שאינו רוצה בקיומו ואינו רוצה
בביטול המעשה אע"פ שמתבטל התנאי וכ"כ הר"ן בפ' האיש מקדש והרב בעל המאור
בפ"ב די"ט אמנם בפרק מי שאחזו דחה הר"ן האי סברא מפח היהא דהמוציא את אשתו
וכבר פתבנו דלא קי"ל כר"מ בהא וכ"ת והא דאתקין שמואל ע"כ במגרש מעכשיו הוא
דאל"כ לא אמר כלום וכ"כ ב' העיטור דהא דלא אדכר הכא מעכשיו משום דהא כתיב
בגיטא מן יומא דגן וא"כ אמאי בעינן תנאי כפול והא קי"ל דבמעכשיו לא בעינן תנאי
כפול.

והרב המגיד פתב דהכא איירי שאין פתוב בו מעכשיו וסבור ר' שהפפל מוציא מידי
משמעות לאחר מיתה ומכניסו בכלל משמעות תנאי והטעם שפשלא כפל הוא סבור
שהוא פאומר לאחר מיתה ומפני כן א"צ לכפול אבל פשפפל גילה דעתו שהוא אומר כן
בתנאי: איברא דהטור בסי' קמ"ד פתב ואם לא אמר מעכשיו אלא אם לא באתי תוך
שלושים יום והא גט ואם באתי בתוך שלושים לא יהא גט פתב הר"מ ו"ל שלא חל הגט
עד תשלוש שלושים יום ואם מת תוך הזמן אינו גט וכן פתב הר"מ ו"ל בפ' זה דין ז הרי
דאין הפפל מוציא מידי משמעות לאחר מית' ואין להקשות שם דכיון דאין הגט חל אלא
לאחר שלושים א"כ למה לן לכפלות התנאי פיון דכל המגרש לאחר שלושים א"צ למשפטי
התנאים דהיהא ברוצה לגרש ע"ת ובלשון אם לא באתי שהוא לשון תנאי וכל שאומר
בלשון תנאי אע"ג דאינו מגרש אלא לאחר זמן צריך לכל משפטי התנאים.

והרא"ש ו"ל פתב בתשו' הביאה הטור בסי' קמ"ז בגט שהי' פתוב מעכשיו אם מתי דלא
חשיב תנאי מ"ש מעכשיו אם מתי אלא הוי פאומר מעכשיו ושעה אחת קודם למיתתו

והגוי פאומר לאחר שלשים יום דלא תשיב תנאה ע"כ וצריף להבין פינון דס"ל דבאומר מעכשיו אם מתי אינו כמתנה אלא פקובע לאחר זמן א"כ ע"כ א"צ למשפטי התנאים ואם פן ק"ל מאי דאיתקון שמואל בגיטא דש"מ אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהי גט וכתב הרא"ש ז"ל בפסקיו דבאומר מעכשיו איירי וכ"כ הטור ז"ל וא"ל בשעת מסירת הגט אם מתי יהא גט מעכשיו ואם לא מתי לא יהא גט ע"כ ולפי מאי דסבירא להו דמעכשיו אם מתי אינו תנאי אלא שעה אחת קודם שמת קאמר א"כ אמאי צריף למשפטי התנאים ואיפא למימר דכל שמתנה בלשון מעכשיו אם מתי וכפל תנאו הרי מגלה בדעתו שאינו פאומר שעה אחת קודם שמת דאם פן לא הנה צריף לכפול התנאי אלא מעכשיו ממש קאמר ובתנאי נאף ע"ג דאין משמעות הפפל מוציאו מידי משמעות לאחר זמן פאומר אם מתי לבד מיהו פאומר מעכשיו אם מתי הפפל מוציאו מידי משמעות לאחר זמן והטעם דהפפלות משמעותו לשון תנאי ואינו פקובע זמן ובאומר מעכשיו אם מתי וכפל כל שפפל ע"כ אם מתי דקאמר הוא לשון תנאי ומעכשיו חל הגט ע"ת אבל פאומר אם מתי לבד וכפל אף על גב דהפפלות משמעותו לתנאי עדין איפא למימר דה"ק אם מתי ויתקיים אזי יהנה הגט ונשאר לנו לבאר מ"ש הר"מ דהנהי דאיתקין שמואל פשאנו רוצה לגרש מעכשיו יע"ש ודבריו תמוהים דהא אין גט לאחר מיתה וצ"ל כמ"ש הב' העיטור דכיון שכתוב בשטר מן יומא דנא אצ"ל מעכשיו וכ"כ ה"ה בפ"ח דהנהי דאיתקין רב מן יומא דגון משום גט דש"מ שאמר אם מתי איתקין ואין לומר פינון שלא פתב התנאי אצל היום דילמא פי מסרה גיהלה הדר ביה ממה שכתוב בגט וכמ"ש הר"מ ה"ה סי' קמ"ד דהיינו דוקא פשאין פתוב בו מהיום וכ"כ התוספות דף ע"ב ע"ב וכן נראה מדברי הר"ן ס"פ מי שאחזו והר"ש בר צמח פתב דסברת הרב בעל העיטור הוא יחידא' ולא סמכו עלי' וכתב דלעגון הלכה חולצת ולא מתניבמת וכבר הוכחתי (א"ה ע"כ מצאתי חבל על דאבדין): והיכא דאמרה היא פתוב לי גיטא ואי קיימת דינך אנא וכתב לה גיט' ונתנה לה בסתמא אי אמרינו אדעתא דינך קא עביד אם לאו.

הא מילתא איתא בפירק א"נ ההוא ש"מ דכתב גיטא לדבייתהו חזייה דנהה קא מתאנה אמרה ליה אמאי קא מתאנחת אי קיימת דינך אנא ואמרי' פטומי מילי הוא דקאמר' לי ופריף ואי לאו פטומי מילי מאי בדידה קיימא לאיגרושי ולמישדי תנא' בדידה קיימא למשדי תנאה מהו דתימא איהי גופיה אדעתא דינך קא עביד קמ"ל ופי' התוס' קמ"ל דכי נמי אדעתא דינך קא עביד אינו חוזר דגם היא לא אמרה אלא פטומי מילי פלומר אם תרצה היא מוכח מהכא דכל היכא דליכא למימר בדידה פטומי מילי הוא דקאמר פגון שאמרה באמת ובשבוע' כמו שפרש"י או דאמרה היא מעיקרא פתוב לי גיטא ואי קיימת דינך אנא כמו שכתבו הפוסקים פי קא עביד אדעתא דינך קא עביד ויכול לחזור פה הנה נראה לכאור' וכן הבין מהר"ם מלובלין יע"ש בס' אבל פד מעיינינו עדיין ליכא הוכחה לומר דנדאי אדעתא דיד' קא עביד דאיכא למימר פינון דהוא לא התנה בפיו שמא לאו אדעתא דינך קא עביד ולא דמי למוכר שאמר קני לה שדי ואי טרפה לה מנף דהוי תנאי גמור דהתם לא בעינן דעתיה דלוקח אלא בדיבוריה דמוכר עצמו משעבד איהו אנפשיה והכי דייק לישנא דתלמודא דקאמר מהו דתימא הוא גופיה אדעתא דינך קא עביד פלומר דאי לא הנה משום פטומי מילי עדין הנה אפשר לומר שמא אדעתא דינך קא עביד והנה מקום לספק קמ"ל דכי נמי תימא אדעתא דינך קא עביד אינו חוזר דגם היא לא אמרה

אָלָא פֿטוּמִי מִיְלִי: וְאִיבְרָא דַעֲדִין אִיפָא לְמִימֵר דְּהָא דְקָאָמֵר בְּגִמְרָא מְהוּ דְתִימָא אַדְעָתָא דִינְדָה קַעֲבִיד דְמִשְׁמַע דְּהָוִי סְפִיקָא הֵינּוּ הֵיכָא שְׁנַתְרַצָּה לְגַרְשׁ בְּלֵא שׁוּם תְּנַאי אָז אַע"פ שְׁאָמְרָה הִיא אִי קִינְמַת דִּידָךְ אָנָא בְּאָמַת וּבְשׁוּבוּעָה וְלִיפָא מְשׁוּם פֿטוּמִי מִיְלִי מ"מ אִיפָא לְמִימֵר שְׁמָא הוּא לֹא קִפִּיד בְּהָא וְהָרְאָיָה שְׁדַעְתּוֹ הֵינָה לְגַרְשׁ בְּלֵא שׁוּם תְּנַאי וְכִינּוֹן שְׁכּוֹן אִפִּי' פִּי אָמְרָה הִיא בְּאָמַת אִיפָא לְמִימֵר אַדְעָתִי' דִּידָיָה קָא עֲבִיד וּמְגַרְשׁ בְּלֵא שׁוּם תְּנַאי אָבֵל הֵיכָא דְאָמְרָה הִיא מִתְחַלָּה כְּתוּב לִי גִיטָא וְאִי קִינְמַת דִּידָךְ אָנָא וְכַתּוּב לָהּ אִיפָא אָנוּמְדָנָא דְמוֹכַח דַּעַל דַּעָתָא דִינְדָה קָא עֲבִיד וְלֹא הֵינָה כּוֹתֵב אָלָא מְפַנִּי שְׁסַמְדָּה עַל דְּבִרְיָה וְלִיפָא מְשׁוּם פֿטוּמִי מִיְלִי כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים וְכ"ש הֵיכָא דְלֹא הֵינָה רוֹצֵה לְגַרְשׁ' וְכַשְׁאָמְרָה הִיא כֶּף כְּתוּב לָהּ גִיטָא אָז אִיפָא לְמִימֵר דְּוֹדָאִי אַדְעָתָא דִינְדָה קָא עֲבִיד וְיִהְיֶיב וְרֵאִיתִי לְהֵרֵב בַּעַל נְמָקִי יוֹסֵף שְׁכַתְּבֵי צ"ע אִם אָמְרָה קוֹנְדֵם כְּתִיבָה אִי אָמְרִי' אַדְעָתָא דִינְדָה קָא גְמִיר וְיִהְיֶיב דְּהַשְׁתָּא לֹא שְׁיִיךְ פֿטוּמִי מִיְלִי וְכו' וְאִיפָא לְמִימֵר דְּהוּא לְטַעֲמִי' קָא אָזִיל שְׁפִיר דְּכִי פְרִיךְ בְּדִידָה קִינְמָא לְמִשְׁדֵּי בְּדִידָן' קִינְמָא ה"ק וְאָפִי' אָמְרָה קוֹנְדֵם לְכוּ: וְש"מ שְׁאָמְרוּ לוֹ שְׁיִכְתּוּב גִּט לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא הֵינָה רוֹצֵה וְאָמְרוּ לוֹ מַה בְּכֶךָ אִי קִינְמַת דִּידָךְ הִיא וְעַפ"ז עֲשֵׂה שְׁלִיחַ וְנָתַן גִּט לְאִשְׁתּוֹ וּבְשַׁעַת נְתִיבָה לֹא הִתְנָה אָלָא נָתַנוּ בְּסִתְמָא אִי אָמְרִינוּ הָא וְדָאִי אַדְעָתָא דְּהִכִּי קָא יִהְיֶיב גִּיטָא הֵרֵב מֵהֵרָאנ"ח ס'י נ"ב הִבִּיא רְאָיָה מְהָא דְתַנְיָא בְּפֶרֶק מִי שְׁאָחֲזוּ אִמ"ל בְּפִנֵּי ב' כְּשִׁאָמְסוֹר גִּט זֶה לְאִשְׁתִּי ע"מ שְׁתַּתֵּן לִי מְאִתִּים זֶזוּ וְחֹזֵר וְאָמַר בְּפִנֵּי ב' אַחֲרִים ע"מ שְׁתַּשְׁמְשִׁי אֶת אִבָּא לֹא בְטָלוּ דְבִרְיוֹ הָאֲחֲרוֹנִים אֶת הָרֵאשׁוֹנִים מְכַאֵן אֶתְהָ לְמַד בְּאוּמֵר תְּחַלָּה ע"מ כֶּף וְאִח"פ נָתַנוּ בְּסִתְמָם דַּע"ד תְּנַאי שְׁהִתְנָה נָתַן וְעֵינּוּ בַמ"ש ה"ה בַּפ"ח סוּף דִּין ח"י וְרֵאִיתִי מִי שְׁהַקְשָׁה ע"ז מְאִוְתָה שֶׁכ' הֶרְמִב"ן וְהַרְשָׁב"א הִבִּיאוּ ה"ה בְּפֶרֶק זֶה דְאִם הַזְכִּיר הַתְּנַאי ע"פ קוֹנְדֵם הַתְּנַאי בְּתַנְיָא דַּע"מ וְלֹא הַזְכִּירוּ בְּשַׁעַת נְתִיבָה דְאִם הֵינָה סוּמְדָּה עַל הַתְּנַאי הֵינָה לוֹ לְהַזְכִּירוּ בְּשַׁעַת נְתִיבָה יַע"ש וַיֵּשׁ לְיִישָׁב וְק"ל.

וְעוֹד נ"ל דַּבְּש"מ דְּאִיפָא אָנוּמְדָנָא דְמוֹכַח דְּאִדְעָתָא דְּהִכִּי קָא מְגַרְשׁ הָא וְדָאִי לֹא בְּעֵינּוּ שְׁיִתְנָה בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה כַמ"ש הֵרָא"ש בְּפֶרֶק אֶלְמָנָה נְזוּנִית דְּכָל הֵיכָא דְּאִיפָא אָנוּמְדָנָא דְמוֹכַח לֹא בְּעֵינּוּ אֶפִּילוּ גִילּוּי הַדַּעַת וְכוּן נִרְאָה מֵהֵיכָא עֲנוּבָדָא דַּפֵּא"נ: וְהַשְׁתָּא אִיפָא לְאִקְשׁוּנֵי עַל דְּבִרְיֵי הַתּוֹס' וְהֵרָא"ש שְׁכַתְּבוּ בְּפֶרֶק מִי שְׁאָחֲזוּ דָּף ע"ה דְּהֵיכָא דְּפֶרֶק א"נ דְּמִשְׁמַע דְּלֹא בְּעֵינּוּ תְּנַאי כְּפּוּל אֲתִי אֶלִיפָא דְּרַבֵּנּוּ אָבֵל לְדִידִין דְּקִי"ל כַּר"מ בַּעִי' תְּנַאי כְּפּוּל יַע"ש וְלִפִּי מַה שְׁכַתְּבוּ בְּפֶרֶק הָאִישׁ מְקוֹדֵשׁ דְּכָל הֵיכָא דְּאִיפָא אָנוּמְדָנָא דְמוֹכַח לֹא בְּעֵינּוּ תְּנַאי כְּפּוּל וְכָל שְׁגִילָה דַּעָתוֹ דְּאִדְעָת' דְּהִכִּי עֲבִיד חֲשׁוּב כְּאֵלוֹ הַתְּנָה וְכַפֵּל וְהִכָּא גְבִי גִט אִיפָא אָנוּמְדָנָא שְׁאִינוּ מְגַרְשׁ אָלָא אִם יָמוּת וְכַדָּאָמֵר רַב הוּנָא בְּפֶרֶק מִי שְׁאָחֲזוּ גִיטוֹ שֶׁל ש"מ כְּמִתְנָתוֹ מַה מִתְנָתוֹ אִם עוֹמֵד חוֹזֵר אִף גִיטוֹ אִם עֹמֵד חוֹזֵר וְאִע"ג דְּלֹא קִי"ל כְּוִתִּיָה הֵינּוּ מְשׁוּם טַעֲמָא דְּגִזְרָה דְּשְׁמָא יֵאמְרוּ יֵשׁ גִּט לְאַחַר מִיתָה וְהֵי גִזְרָה לֹא שְׁיִיכָא אָלָא הֵיכָא דְּלֹא הִתְנָה אָבֵל הֵיכָא דְּהִתְנָה אוֹ שְׁגִילָה דַּעָתוֹ דְּחֲשִׁיב כְּאֵלוֹ הַתְּנָה יֵרָא דְאִם עֹמֵד חוֹזֵר וְנִרְאָה דְּהַתּוֹס' וְהֵרָא"ש ו"ל ס"ל דְּגַבִּי גִט ש"מ גִילּוּי הַדַּעַת לֹא מְהַנִּי מְשׁוּם גִזְרָה דְּשְׁמָא יֵאמְרוּ עַד שְׁיִתְנָה בְּהִדְיָא תְּנַאי כְּפּוּל שְׁהַכְּפֵל מוֹצִיא מִיָּדִי מְשַׁמְעוֹת לְאַחַר מִיתָה וְכַמ"ש ה"ה בְּפֶרֶק זֶה וְהַשְׁתָּא יִתְיַשָּׁב הָא דְּאִיֶּצְטְרִיךְ שְׁמוּאֵל לְתַקּוּנֵי בְּגִט ש"מ לְהַתְּנוֹת אִם מְתִי וְאִם לֹא מְתִי וְאִע"פ דְּמַעֲכָשְׁוֹ מְגַרְשׁ וְלַדַּעַת הֵרִי"ף וְהֶרְמִב"ם ו"ל בַּכַּה"ג לֹא בְּעֵינּוּ תְּנַאי כְּפּוּל וְעֵינּוּ בַמְבִי"ט ח"ב ס'י ש' וּבַמְהֵרִי"ט חֵא"ה ס'י י"ג פ"י דִּין ג' כְּתוּב

הבכ"מ ז"ל וכן אם גירש את אשתו בגט פסול וכו' עד אלא ודאי פשיטא דבספק קידושין לא שניקף לומר שתצא והולד ממזר ע"כ נ"ב עיין בפט"ו מהלכות א"ב דין י' שכתב רבינו ז"ל וממזר ספק כגון הפא על האשה שנתקדשה ס' קידושין: שם דין י"ב כתב הר"מ ז"ל המוציא את אשתו משום שם רע וכו' עד ומפני מה המוציא את אשתו לא יחזירה לעולם וזוהי שמה תנשא לאחר וכו' נ"ב הוצרכו לטעם זה דקלקול דלפי טעם זה צריכים שיאמרו לו דע שאין אתה מחזירה והיננו היכא דאמר לה מפני מה מוציאה ועיין במהרש"ך בח"ב סי' כ"ו: שם דין ח"י כתב הרמב"ם ז"ל נתייחד עמה בפני עדים אם הייתה מגורשת מן הנשואין חוששין לה שמה נבעלה והוה הוה עדי יחוד הם הם עדי ביאה לפיכך צריכה גט מספק ע"כ נ"ב ראיתי מי שרצה לומר דבמוציא את אשתו משום זנות אע"פ דבעל בפני עדים אין לחוש לקדושין פניו דאין בידו להחזיר' ע"ב ואנ"כ ורא' מההיא דאוקימנא מתני' דהמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי דב"ש אומרים א"צ גט ב' וב"ה אומרים צריכה גט ב' דמייירי פשלא ראוה שנבעלה ובדאיפא עדי יחד וליפא עדי ביאה דב"ש סברי לא אמרינן הוה עדי יחוד הם עדי ביאה דמשמע אם יש עדי ביאה צריכה גט ב' וקאמר בירושלמי אר"י בר בון ב"ש פדעתהוון דאינון אמרי לא יפטור אדם אשתו אלא א"כ מצא בה ערוה דמזנהת היא מלפניו ולפיכך א"צ גט ב' אלמא דאפילו במוציא את אשתו משום זנות אי לאו טעמא דאית לי דלא אמרינן הוה עדי יחוד וכו' הנה מצרכי גט ב': פי"א דין כ"ב כתב ה"ה ז"ל פבר פתבתי מחלוקת ר"י וק' יוסי באגוסה ומפותה ע"כ נ"ב פן משמע בס"פ אלמנ' לכ"ג ודו"ק: פי"ב דין כ"ג כתב ה"ה אם נשאת לאחד מעדיה וכו' עד א דתנן לא ישא את אשתו אינו אלא בעד אחד אבל בתרי לא וכו' נ"ב כלומר ליפא חשדא פניו דאין אדם חוטא ולא לו ומשום הכי מצטרף זה עם האחר ולית בהם אפילו חשדא וליפא למימר דהאי' דנשאה כמאן דליתא וכיון דעדוהו לא מהני לא יצטרף עם האחר ז"א דלית ביה אלא משום חשדא לבד וכל היכא דאיפא אחר עמו אף משום חשדא ליפא ומ"ש הרב בעל"מ גם מה שיחס לר"ח כל דבריו צ"ע: פי"ב דין ג' כתב מר"ן ז"ל פי איבעיא לן בלא הוה חזקה מלחמה ספיקא דרבנן ולקולא ע"כ עיין רדב"ז דף י"ב ובפ"מ ח"א סי' י"א ומהרי"ט סי' נ"א דף נ"ו ע"א: הלכות יבום פ"ב דין ה' כתב ה"ה ז"ל יבמה שנתקיימה וכו' עד פרש"י דאע"ג דאמרה יבמה לא נבעלתי צרתה ודאי לא מיתסרא דחזק' פוגס את האשה בעל לאלתר וכו' נ"ב זה אינו דהא אמרו שם זמנין דמבייש בייש מינה אלמא דלא הוי חזקה גמור' ולפיכך פשאומרים ב' שלא בעל נאמנים אבל אם טוען שבעל לא לאסור צרתה פניו דאיפא חזקה דעל רוב בועל לאלתר אלא דעדין קשה דנראה מדבריו דהיא דשניהם מודים איירי אפי' לאחר שלשים יום וכ"כ התוס' ואפ"ה אי הוה אמרי שלא בעל הוי נאמנים ואע"ג דאיפא חזק' גמורה לאחר ל' יום: שם באותו לשון שאלו כפרש"י לא היו צריכים להביא הדין דהנהו ב' מודים ע"כ נ"ב אם כדבריו מאי קא פריף והתניא צריכה גט וחליצה דשאני התם דשניהם מודים וברייתא באומר בעלתי: שם דין י"ב כ' הר"מ ז"ל אמר הגדול איני רוצה לא ליבם ולא לחלוץ וכו' נ"ב ע' תשו' להרשב"א ז"ל אלה קס"ה: פ"ג דין א' כתב הר"מ ז"ל האומר זה בני הרי זה נאמן וכו' נ"ב כתב רשד"ם בי"ד סי' קצ"ו לדעת ר' נאמן אפי' במקום עדי ע"כ וק"ל דהיכי אתי חזקה ומרע לעדים: שם דין ב' אמר זה אחי אינו נאמן וכתב ה"ה ז"ל ומתבאר בגמרא בב"ב שאין הלכה כרבי אלא כר' נתן וכתב הבל"מ

כַּוְנָתוֹ וְכוּ' וְתַמָּה דְאֶפִּילוּ כַר' נָתַן לָא אֶתְנִי' הֵהִיא וְכוּ' נ"ב לְפִי תִירוּץ ב' שֶׁל הַתּוֹס' לַק"מ וְדו"ק: שֶׁם בְּאוֹתוֹ לְשׁוֹן כְּתַב הַבֵּל"מ ז"ל אֶלָּא וְדַאי דְמַאי דְקֶאֱמַר בְּגִמְרָא דְלֹא מְחֻזָּק לִן בְּבִנְיָה הוּא דְלֹא יָדִיעַ אִי אִית לִי בְּנִי אִי לֹא ע"כ נ"ב לְפִי דְבָרֵי קִשְׁיָה מַאי הַקִּשְׁיָה הֲר"ן ז"ל דְאֶמַּאי לֹא אוֹקְמוּהָ מִתְנִיתִין בְּמִוֶּחֶזֶק לִן בְּאֶחָי דְהָא מִתְנִי' אִיגְרִי בְּמִוֶּחֶזֶק לִן דְלִית לִי בְנִי וְע' בְּמַהֲרַש"ךְ ח"ג סוּף הַסְפָּר וּמַהֲרַשְׁד"ם בִּי"ד סִי' קצ"ו: שֶׁם דִּין ה' כְּתַב הַר"מ ז"ל נֶאֱמַר עַד אֶחָד לִיבְמָה וְכוּ' עַד אוֹ שְׁנַיִתָּן לְבַעֲלָהּ בִּן לְהַתִּירָה לְזָר ע"כ נ"ב גִּרְאָה דְטַעְמוֹ מִשׁוּם דְרֹב נְשִׂי' מִתְעַבְרוֹת וְיִוְלָדוֹת וּבִפ"ק דְגִיטִין אָמְרוּ ד"ת ע"א נֶאֱמַר מִשׁוּם דְרֹב סוּפְרֵי דְדִינִין מִגְמַר גְּמִירִי: שֶׁם בְּזֶה הַלְשׁוֹן כְּתַב ה"ה ז"ל וְנֶאֱמַר אוֹמֵר שְׂאֵף בְּבַעַל אִין הַדִּין פְּשוּט שְׂפָכָר נִתְבָּאָר שְׂאֵם אָמַר יֵשׁ לִי בְנִים אַע"פ שְׁמִוֶּחֶזֶק בְּאֶחָיִן נֶאֱמַר ע"כ נ"ב הֵתָם מִשׁוּם מִיגוּ מְהִימְנִין לִי: שֶׁם דִּין י"ו נ"ב ב'פ' הָאִשָּׁה בְּחֻדָּא תְּנִן הָאִשָּׁה שְׁהִלָּה בְּעֵלָהּ וְצָרְתָה לַמ"ה וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מִתְבַּעְלִיךְ לֹא תִנְשָׂא וּבְעֵי עֲלָהּ בְּגִמְרָא אֶמַּאי לֹא תִנְשָׂא הִלָּה אַחַר רֹב נְשִׂים וְרֹב נְשִׂים מִתְעַבְרוֹת וְיִוְלָדוֹת לִימָא ר"מ הִיא דְחִינִישׁ לְמִיעוּטָא וּמִשְׁנֵי מְסַנְרֶתָא מִתְנִי' ר"מ הִיא וּפְרִיָּה אִימָא סִיפָא הִיָּתָה לָהּ חֲמוּת' אִינָה חוֹשְׁשָׁת אֶמַּאי הִלָּה אַחַר רֹב נְשִׂים וְרֹב נְשִׂים מִתְעַבְרוֹת וְיִוְלָדוֹת וְכוּ' עַד אֶלָּא אָמַר רְבָא רִישָׁא חֲזָקָה לִיבּוּם וְרֹבָא לְשׁוּק וְחֲזָקָה לֹא עֲדִיף כִּי רֹבָא וְאִיָּתִי מִיעוּטָא דְמִפִּילוֹת וְסִמְיָה לִי לְחֲזָקָה וְהִיָּא פִלְגָא וּפִלְגָא סִיפָא חֲזָקָה לְשׁוּק וְרֹבָא לְשׁוּק הִי זְכָרִים מִיעוּטָא דְמִיעוּטָא וְלֹא חִינִישׁ ר"מ ע"כ וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' ז"ל מִיָּהוּ אֲנִן לֹא קִי"ל כַּר"מ וְהַרְמְב"ם וְהַטּוֹר פִּסְקוּ לְמִתְנִי' וְצָרִיף לְהִבִּין כִּינּוּ דְאֲנִן לֹא קִי"ל כַּר"מ א"כ סִיפָא דְמִתְנִי' דִּיצְאָתָה מְלָאָה ע"כ כַּר"מ אֶתְנִיָּא דְבִשְׁלָמָא רִישָׁא אֶתְנִיָּא אִפִּי' כְּרַבְּנִין כִּינּוּ דְהוּי פִּלְגָא וּפִלְגָא אֲבָל בְּסִיפָא אִין כָּאן אֶלָּא מִיעוּטָא דְזְכָרִים דְסִמְיָה מִיעוּטָא דְמִפִּילוֹת לְמַחְצָה דְנִקְבוֹת הִיָּא זְכָרִים מִיעוּטָא וְנָהִי דְאִפְרַע חֲזָקָה דְהַתּוֹרָה דְלְשׁוּק כִּינּוּ דִיצְאָתָה מְלָאָה כַּמ"ש הַתּוֹס' מְקוּם לִיכָא חֲזָקָה לְאִיסוּר' וְנִלְע"ד דְלִדִּינִן דְקִי"ל כְּרַבְּנִין דְלֹא חִינִישִׁין לְמִיעוּט' הִיָּינוּ לֹאֲמַר דְאֶזְלִי בְּתַר רֹבָא לְגַמְרֵי דְהָרֹב חָשׁוּב בְּכּוּלוֹ וְלֹא חִינִישִׁין לְמִיעוּטָא כִּלְלִי זֹלַת הִיכָא דְאִיכָא חֲזָקָה בְּהַדִּי מִיעוּטָא כְּגוֹן דְמִתְנִי' דְבְּחֲזָקָת יבּוּם קִינִימָא אֲבָל כֹּל הִיכָא דְלִיכָא חֲזָקָה אֶזְלִי בְּתַר רֹבָא דְרֹב חָשׁוּב כְּדַאי וּמִשׁוּם הִכִּי בִיצְאָת' מְלָאָה אֶזְלִינּוּ בְּתַר רֹבָא דְרֹב נְשִׂי' מִתְעַבְרוֹת וְיִוְלָדוֹת וְהוּי כְּאִילוּ וְדַאי יְלָדָה בִּן קִינִימָא וְלֹא אָמְרִינּוּ סְמוּךְ מִיעוּטָא דְמִפִּילוֹת לְמַחְצָה דְנִקְבוֹת דְאֲנִן לֹא חִינִישִׁי לְמִיעוּטָא וְלֹא חֲשָׁבִינּוּ לִי כִּלְלִי וְכִי אָמְרוּ בְּגִמְרָא סְמוּךְ מִיעוּטָא דְמִפִּילוֹת לְמַחְצָה דְנִקְבוֹת הִיָּינוּ לַר"מ דְחָשׁוּב לִי לְמִיעוּטָא וְכִי תִימָא א"כ בִּיצְאָתָה רִיקְנִית אֶמַּאי אִינָה חוֹשְׁשָׁת הִיָּינוּ טַעְמָא מִשׁוּם דְאִיכָא חֲזָקָה לְשׁוּק.

וְהַשְׁתָּא צָרִיף לְהִבִּין לְדַבְרֵי הַתּוֹס' וְהָרָא"ש דַּס"ל דְהִיכָא דְאִיכָא חֲזָקָה בְּהַדִּי מִיעוּט' חִינִישִׁי לְמִיעוּט' דְהָא בִּפ"ק דְחֻלִּין אָמְרִינּוּ מְנָא הָא מִלְתָּא דְאֶזְלִינּוּ בְּתַר רֹבָא וּמִיָּתִי מְפָרָה אֲזַנְמָה וְהָא הֵתָם אִיכָא חֲזָקָה בְּהַדִּי מִיעוּטָא דְמוֹקְמִינּוּ גְבָרָא בְּחֲזָקָת טְמָא שְׁהִיָּה וְגַבִּי שְׁחִיטָה נְמִי אָמְרוּ רֹב מְצוּיִים אֲצֵל שְׁחִיטָה מְוַמְחִים הֵם וְאִם שְׁחִט אֶחָד וְהִלָּה לֹו כְּשֶׁר וְאֵע"ג דְאִיכָא חֲזָקָה דְאִיסוּרָא דְבַהֲמָה בְּחִיָּה בְּחֲזָקָת אִיסוּר עוֹמְדָת וְעוֹד קִשְׁיָה דְהִיכִי אֶזְלִינּוּ בְּתַר רֹבָא דְרֹב מְצוּיִים אֲצֵל שְׁחִיטָה מְוַמְחִי' הֵם מְכִינּוּ דְהוּי רֹבָא דְתִלִּי בְּמַעֲשָׂה דְהִלָּא בִּפ' הַלּוֹקֵחַ בְּהִמָּה מְסִיק דְכִי אֶזְלִינּוּ בְּתַר רֹבָא בְּמִיָּדִי דְלֹא תִלּוּי בְּמַעֲשָׂה אֲבָל בְּתִלּוּי בְּמַעֲשָׂה לֹא וְכֹן פִּסְקוּ הָרָא"ש וְהַרְמְב"ן ז"ל וְנִלְע"ד לְחֻלְק דְכֹל הִיכָא דְהַחֲזָקָה וְהָרֹב הֵם בְּגוּף אֶחָד פִּיצַד כְּגוֹן מִתְנִי' דְהִלְכָה צָרְתָה לַמ"ה שְׁהִיא בְּחֲזָקָת רִיקְנִית שְׁלֹא

היו לה בנים והרוב סותר לחזקה דרוב נשים מתעברות ויולדות בכי הא חיישינו למיעוטא פינו דהחזקה סותר הרוב לגמרי פלומר דאי אזלינו בטר חזקה אינה מעופרת ואי אזלי בטר רובא הרי היא מעופרת אבל היכא דהחזקה והרוב אינם בגוף אחד פגון גבי פרה אנומה וכן ברוב מצויים אצל שחיטה מןמחים הם דבבהמה ליכא חזקה דטרופה אלא דאיכא חזקה דטמא ואין זה סותר לרוב דבהמה דאינם טריפות ועפ"ז יתיישב מאי דקאמר בגמרא רישא חזקה ליבום ורובא לשוק וחזקה לא עדיף כי רובא ואייתי מיעוטא דמפילות סמוך לחזקה והנייא ליה פלגא ופלגא ע"כ וקשה לי דכיון דקאמר וחזקה לא עדיף כי רובא אלא דרובא עדיף מחזקה היינו לומר אע"ג דאיכא מיעוטא דמסייע לחזקה דכל רוב יש מעוט פגגדו וא"כ מאי קאמר בטר הכי סמוך מיעוטא והוי פלגא ופלגא אבל לפי מ"ש אתי שפיר דה"ק וחזקה לא עדיף כי רובא היינו רוב דאינם בסוג אהך כי ההיא דרוב מצויים אצל שחיטה והתוס' ז"ל בפ' הלוקח בהמה פתבו דההיא דרוב מצויים אצל שחיטה מןמחים הם הוי רובא דשכיח טפי והמיעוט לא שכיח וקרוב לזה פתב הר"א"ה ז"ל בס' ב"ה יע"ש וילדבריהם קשה דרובם של גדולים פתבו דכל היכא דאייתי קמן בדקינן ליה ולא סמכינן ארובא ואי הוי מיעוט דלא שכיח אמאי צריך בדיקה דמטעם זה אין צריך בדיקה הבהמה בשבעים טרפיות פיון דהוי מיעוטא דלא שכיח וע' בהרא"ש פ"ק דחולין ונראה כמ"ש וע' בחידו' מהרי"ט למ' פתובות בפ' המדיר גבי הלוקח פרה פ"ד דין י"ו פתב הבל"מ ז"ל וא"ת פיון דתנא פסולה וי"ל וכו' דחליצת קטנה אינה פלום פחליצת קטן ע"כ נ"ב פלומר מן התורה כמו חליצת קטן וכיון דקי"ל דחליצת קטן אינה פוסלת ה"ה קטנה וע' בת"ה ותר"א פ"ק: שם דין ח"י פתב הרמז"ל או מנעל של סיב או של שעם כו' נ"ב קשה דר' בה' שביית' עשור פתב דמותר לנעול מנעל של שעם ושל סיב אלמא דלא מיקרי מנעל: פ"ה דין י"ז פתב הבכ"מ וא"ת מ"ש מהאשה שהלה בעלה וצרתה למ"ה וכו' נ"ב פל היכ' דתלוי במעשה לא חיישינו לזה ואפילו ברובא תלוי במעשה לא חיישינו וע' פ"כ מהלכות א"ב: שם דין כ"ג פתב הבל"מ ז"ל י"ל לזה דהך חליצה הוי פסולה ומדרבנן וכו' נ"ב לא הבנתי זה דמן התורה אינה חליצה פלל אלא מדרבנן הוא דהויא חליצה לפסול: שם דין ל' פתב הל"מ ז"ל פתב הנ"י שהקשה הרשב"א כו' נ"ב ז"ל דהיינו טעמא משום דביאת' לא פסל את הגדולה אלא שצריך למאן משום שאינו יכול לקיים ב' בתים משא"כ בקטנה וחרשת דביאת הקטנה פסלה לחרשת ושוב אינו יכול לבנות: הלכות נערה בתולה פ"א דין ה' פתב הרב בכ"מ ז"ל מ"ש רבינו אפי' מחייבי עשה ואפי' שניה וכו' עד אבל שניה קשה פיון דמדאורייתא היא אשה שהיא ראויה לו כו' נ"ב לא ידעתי מאי ק"ל דהא פתב רבינו לקמן למה לא יבא עשה וידחה ל"ת שהרי אפשר לקיים את שתיהן עשה ול"ת: הלכות סוטה פ"ב דין ח' פתב הר"אב"ד ז"ל האי דלא פהלקתא וכו' נ"ב עיין ביבמות דף נ"ח נראה פהראב"ד: הלכות איסורי ביאה פ"ד דין ט' ז"ל פל הנשים שיש להם נסת בחזקת טהרה לבעליהן וכו' עד וראיתי להרשב"א ז"ל שהקשה למה אמרו הכי איתמר וכו' הנה להו למימר ל"ש אלא שיש לה נסת אבל אין לה נסת אסורה וכו' ע"כ נ"ב לק"מ דא"כ מאי איריא ישנה אפי' נעורה אינו יכול לבא עליה שלא בבדיקה: שם דין י' פתב ה"ה האשה שאמרה לבעלה וכו' עד וכבר נתבאר שהאשה שהחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה ע"כ נ"ב ז"ל דהחילוק תלוי בין היכא דאיכא הוכחה לאמתלא כי ה"כא שתבעה לפני אחותו ורגלים לדבר שמפני

הבושה אמרה פן משא"כ בהחזקה נדה בשכנותיה דליפא רגלים לדבר וכן נראה מדברי הרמב"ד בהשגות פ' ח"י דין ט': פ"ט דין ו' כתב ה"ה ז"ל נמצא טפין טפין וכו' עד ואף הרמב"ן והרשב"א ז"ל כתבו שאין דין הבריינתא אלא בבגדה אבל בבשרה אפי' טפין טפין מצטרפין לכשיעור ע"כ נ"ב צ"ע דהרשב"א כ' דלעגנן צירוף אין חילוק בין נמצא בבשרה לבגדה: שם דין ל"ב כתב הר"מ ז"ל וז"ל שלש נשים שלבשו חלוק זו אחר זו ואח"כ נמצא עליו פתם וכו' נ"ב מלשון רבינו נראה דנמצא הפתם אחר דפשוטו אותו פל השלשה דאם נמצא הפתם בעוד החלוק בשלישית אמרי' פאן נמצא וכאן, הנה וכן נראה מדברי התוס' בפ' הרוואה פתם ד"ה ולעגנן דינא תנן ודוק איבר' דהטור פתב דאם השאלתו לתברתה וחזר' ולבשתו ששתייהן צריכין לחוש ואמאי לא אמרינן פאן נמצא וכאן הנה ועיין בדין כ"ט גבי השאלה אותו לזבה קטנה וחזרה ולבשתו קודם בדיק' ונמצא עליו דשתייהן מקולקלות שם בדין הנז' סי' הר"מ ז"ל ואם בדיקה אחת מהן עצמה מיז ומצאה עצמה טמאה הרי השתים טהורות עד פאן נ"ב משמע אפילו בלא בדיק' פיון שיש לה במה לתלות ולא דמי לשאר ספק דהיכא דאפשר להתברר בעי בדיק' אפי' בדרבנן: שם דין ל"ו כתב הרמב"ם ז"ל פל פתם שנמצא על הבגד שאין לה במה יתלה כו' נ"ב פלומר נהי דצריף בדיקה היינו טעמא משום דכל חזקה דיכולה להתברר צריף לברר ונפקא מינה דאם נאבד הבגד בחזקת טהורה עומדת ומ"ש הרשב"א דמהגמרא מוכח שיהא בחזקת טמאה אינה ראי' דהגמרא איירי בכתמים שלא נסתפק לנו בצבע דהיא בחזקת טמאה ומה שמעברין עליו ז' סמנים היינו כדי לבטל הדם ודוק משא"כ הלא בנסתפק אם הוא דם או צבע פיון דספקא דרבנן הוא מוקמינן אסחוקת' אלא דלכתחל' צריף בדיקה: פמ"ו דין ג' כתב ה"ה ז"ל פותי ועבד כו' עד ויש מי שכתב שאם ילדה בת שהיא פסולה לכהונה וכו' נ"ב בפ' ח"י כ' רבינו דכותי ועבד הפא על הישראלית נעש' זונה וצ"ע אי אית לרבינו פל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו ועיין בפ"י ט' דין גר עמוני: שם דין י"א וי"ב כתב ה"ה ז"ל ומה שכ' רבינו שאפ' היא אומרת לפלוני הממזר נבעלתי אינה נאמנת הוא מפני שהאשה אינה נאמנת בפסול אלא האב בלבד כו' עד ולא נתנ' תורה נאמנת אלא לאב דקי"ל כר"י ואע"פ שחיה נאמנת שאני הכא שאין אדם משים עצמו רשע וכו' נ"ב קשה לכאורה במאי דכתב דלא נתנה תורה נאמנות אלא לאב וכו' דהא דלא נתנה תורה נאמנות אלא לאב היינו היכא דמוחזק בכשרות דאי לא הנה קרא מן הדיו לא הנה נאמן אבל היכא דאינו מוחזק בכשרות אימא דאף היא יתה נאמנת ומה שכתב לחלק בין שהיא דחיה להכא משום דאין אדם משים עצמו רשע וכו' קשה דמה יענה באומר זה בן גרושה דנאמן ואמאי לא אמרינן אין אדם משים עצמו רשע וע"כ צריף לומר דהיינו באומר שוגג הייתי ולפי זה הכא נמי אם היא אומרת נבעלתי לממזר שאח"כ ידעתי שהוא ממזר: הנה נאמנת ולע"ד נראה דהא דאינה נאמנת הכא היינו משום דכשם שזנתה עם זה כף זינתה עם זה ובדרבנן דוקא הימנוה ולא דמי לחיה דהתם היא יודעת בבירור שזנה הבן הוא בן ממזר או נתין או פשר: שם דין י"ו כתב הרמז"ל וכשם שנאמן לומר בני זה וכו' עד והאומר על עצמו שהוא ממזר נאמן לאסור עצמו בבת ישראל ואסור בממזרת וכו' נ"ב צ"ע מההיא עובדא דראה ר' ליהוא גברא בבית הקברות א"ל וכי לאו בן פלוני פהו אתה א"ל עיניו של אבא היו גבוהות ועיין בהרא"ש ז"ל בההוא שאמר נתגפירתי ביני לבין עצמי: שם דין ח"י כתב הרמז"ל

היו העם מרננים אחריו והיא ארוסה עם ארוס ועם אנשים אחרים כו' נ"ב עיין בפ"מ ח"א סי' נ"ב דף רל"א ע"ד פנראה שלא ראה דברים אלו: שם דין י"ט פתב הרמז"ל א"א שהיתה מעופרת וכו' עד אמר הקב"ה אינו בני ה"ז בְּחֻזְקַת מְמוֹר וְאִם אָמְרָה מְכוּתִי וְעָבַד נִתְעַבְרְתִי הָרִי הַנִּלְד פֶּשֶׁר ע"כ נ"ב פתב הרב מהרי"ט בא"ה ז"ל וְזֶהוּ בְּרוּב פְּסוּלֵי אֲבָל אִם רוּב עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים אֶפְיָלוּ לֹא בְּדָקוּ אֶת אִמּוֹ אֶזְלֵי בְּתֵר רַנְבָּא וְאַף ע"ג דְּלִכְתּוּחָהּ בְּעֵי תְרֵי רַנְבֵי וְנִלְד חֲשִׁיב דִּיעֵבַד עכ"ל ודבריו תמוהים הם דבפח"י פתב ה"ה דדין הַנִּלְד פְּדִין הָאִשָּׁה שְׁנֵשֵׁאת וּבִשְׂאִינָה טוֹעֵנַת פְּגוּן אֲלֵמַת פְּתַב הַרְמַב"ם ז"ל דְּאֶפְי' אִם נִשְׂאָ תִצָּא פֶל הֵיכָא דְלִיכָא תְרֵי רַנְבֵי: שם דין ד' פתב הרמז"ל א"א שִׁינְצָא עֲלֵי קוּל שְׁהִיתָה זוּנָה וכו' עד אֲבָל הִיא עֲצָמָה חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם זוּנָה וכו' ע"כ נ"ב מל' חוששין נראה דהיינו לכתולה אֲבָל אִם נִשְׂאָת לִכְהֵן לֹא תִצָּא וְהַתּוֹסְפוֹת פְּתַבוּ דְלָא אִיגְרִי בְּקָלָא דְלָא פְּסִיק רָאָם כֵּן אֶפְי' נִשְׂאָת תִצָּא וכו"כ הַתּוֹס' גַּבֵּי אֲנָקְל בְּשֵׁם ר"ת ז"ל דִּאֵע"ג דְּאִינָה אֲסוּרָה לְבַעַל בְּקָלָא דְלָא פְּסִיק מ"מ אֲסוּר' לְבַוְעַל דְּהוּי קָלָא דְקוֹדֵם נִשְׂוֹאִין וְעֵינִן בְּמַהֲרִיב"ל ז"ל ח"א דף ק"ג: שם דין כ"ה פתב הרמז"ל הָאֲסוּפִי שְׁנִמְצָא בְּעִיר שִׁישׁ בָּהּ פּוֹתִים אוּ רוּב פּוֹתִים וכו' הָרִי הוּא פֶּשֶׁאָר אֲסוּפִים וְכַתְּבֵהּ הָרַאָב"ד ע"ז אִם רוּב עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים קְרוּב אֲנִי לְהַכְשִׁיר פּוֹתִי הוּא וְנִתְגַּיֵּיר ע"כ וְכַתְּבֵהּ ה"ה וְאִין כֵּן דַּעַת רַבִּינוּ וְהַטַּעַם מִשּׁוּם קְבוּעַ כְּמַחְצָה עַל מַחְצָה דְּמִי וּמ"מ נ"ל שֶׁהוּא מוֹתֵר בְּבֵת יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם דְּאִיפ' תְּרֵי סְפָקִי וּבְתֵרִי סְפָקִי לֹא גָזְרוּ ע"כ וַיֵּשׁ לִי לְעֵינִן בְּדַבְּרֵי אִם בְּמ"ש מִשּׁוּם דְּהוּי קְבוּעַ וְכָל קְבוּעַ כְּמַחְצָה עַל מַחצ' דְּמִי וכו' דָּאָם כֵּן הִיאָה מְאֻכְלִין אוֹתוֹ כֵּן הֵיכָא דְרוּב הָעִיר כְּנִתְנִי דְּאִין מְפַקְחִין עֲלֵיו אֶת הַגָּל פְּתַב הַרְמַב"ם מִשּׁוּם דְּאִין כָּאֵן קְבוּעַ וְהַתּוֹסְפוֹת פְּתַבוּ שֵׁם דְּתִינוּק הַנְּמַצָּא לֹא חֲשִׁיב קְבוּעַ וְכֵן מוֹכַח מִהַסְּוֵגִיא שֵׁם וּמַה שְׂכ' ה"ה לְהַתִּיר מִשּׁוּם דְּאִיפ' תְּרֵי סְפָקִי לְע"ד אִינוּ נִרְאָה דְּהָא בְּהַדְיָא פְּתַב הַרְמַז"ל בְּפֶרֶק י"ט מְשַׁפְּח' שְׁנִתְעַרְבַּ בְּהַ סְפָק מְמוֹר אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל לִיקַח מֵאוֹתָהּ מְשַׁפְּחָה וְאִם נִשְׂאָת לֹא תִצָּא מִפְּנֵי שֶׁהֵם שְׁתֵּי סְפָקוֹת ע"כ מְשַׁמַּע דְּלַגְבֵי יוֹחֲסִין הֶחְמִירוּ וְאֶפְיָלוּ בְּתֵרִי סְפִיקֵי וַיֵּשׁ רֵאָיָה לְדַבְּרֵי רַבִּינוּ דְּהָא רַב וּשְׂמוּאֵל בְּפ"ב דְּיוֹמָא בְּעֵנִין אַחַד אִיגְרִי וְלִישְׁנָא הָכִי אֶזְלָא דְקָאָמַר וּשְׂמוּאֵל אָמַר וכו' דְּמְשַׁמַּע דְּשְׂמוּאֵל קָאִי ע"ד רַב וְכִינּוּן דְּמִסְקִינּוּ דְּשְׂמוּאֵל אֲרִישׁ' קָאִי ע"כ צ"ל דְּרַב נָמִי אֲרִישׁ' קָאִי וְה"ק לֹא שָׁנוּ דְּאִמְרֵינוּ אִם רוּב עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים אֶלָּא לְהַחֲיוֹתוֹ אֲבָל לְיוֹחֲסִין לֹא מַחְזְקִינוּ אוֹתוֹ עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים לְעֵנִין שְׂאָם יִתְגַּיֵּיר יְהֵא מוֹתֵר בְּבֵת יִשְׂרָאֵל וְלֹא פּוֹקִי מִסְבַּרְת הָרַאָב"ד ז"ל וכו"כ הַרְמַז"ל בְּתִשּׁוּ' דְּרַב וּשְׂמוּאֵל, חוֹלְקִים זֶה עִם זֶה וּמִשּׁוּם הָכִי פֶּסֶק בְּמַחְצָה עַל מַחְצָה דְּמִצּוֹין לְהַחֲיוֹתוֹ מִשּׁוּ' דְּפֶסֶק כְּרַב דְּאָמַר אִם רוּב עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים אִין מִצּוֹין הָא מַחצ' עַל מַחְצָה מִצּוֹין לְהַחֲיוֹתוֹ וְהִרְיָנִי חוּזַר לְהַקְשׁוֹת ע"ד הָרַאָב"ד בְּמ"ש דָּאָם רוּב עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים פֶּשֶׁר פּוֹתִי הוּא וְנִתְגַּיֵּיר דְּהָא מְשַׁמַּע שֵׁם בְּגִמְרָא דְּבַחַד רַנְבָּא אִינָם מְכַשְׁרִין וּמוֹכַח לָהּ מִדְּאָמַר רַב אֲבָל לְיוֹחֲסִין לֹא אֲלֵמָא דְּבִיּוֹחֲסִין לֹא אֶזְלִינוּ בְּתֵר רַנְבָּא וְאֶפְיָלוּ דִּיעֵבַד כִּינּוּן דְּאִינוּ טוֹעֵן בְּרִיא וְכַמ"ש ה"ה בְּפֶר' ת"י דְּכָל שְׂאִינָה טוֹעֵנַת בְּרִיא אֶפְי' נִשְׂאָת תִצָּא פֶל הֵיכָא דְלִיכָא תְרֵי רַנְבֵי וְדִין הַנִּלְד הוּי פְּדִין הָאִשָּׁה שְׁנֵשֵׁאת וְכַמ"ש ה"ה ג"כ שֵׁם וְדִלָּא כְּמַהֲרִי"ט ז"ל בְּא"ה שְׁפַתְב דְּאֶפְי' בְּאִינָה טוֹעֵנַת בְּחַד רַנְבָּא סְגִי לְהַכְשִׁיר הַנִּלְד דְּחֲשִׁיב דִּיעֵבַד: שֵׁם פְּתַב הַכ"מ ז"ל הָאֲסוּפִי שְׁנִמְצָא בְּעִיר שִׁישׁ בָּהּ פּוֹתִים וכו' עַד וְרַבִּינוּ לֹא נִרְאוּ לוֹ דְּבַרְיָהֶם וּלְפִי זֶה פִי אָמַר רַב ל"ש אֶלָּא לְהַחֲיוֹתוֹ כִּינּוּן לְרוּב יִשְׂרָאֵל כִּינּוּן לְמַחְצָה עַל מַחְצָה ע"כ נ"ב בְּפִירוּשׁ כ' רַבִּינוּ בְּהִלְכוֹת שְׁבַת פ"ב דְּכִי

קאָמער רב להחיותו למחצה על מחצה קאי וכי פריד מחצה על מחצה למאי הלכתא היינו לשמואל דקאמר דאפי' ברוב עובדי פוכבים מפקחין א"כ הוא מצנה להחיותו וא"כ מחצה על מחצה למאי הלכתא אפי' ברוב עובדי פוכבים מצנה להחיותו וכ"כ רש"י יע"ש: שם דין כ"ט פתב הרמז"ל ומנין אני אומר שאין השתוקי אסור בכל אשה שאפשר שתהיה ערוה עליו שהרי הכשר שנבדק' אמו אינו אסור וכו' נ"ב ע' בפ"ט מהלכות אישות דין כ"א במקדש אחת מה' נשים ונ"ל דהתם שאני דאיתחזק ערוה ואינו יודע איזו היא וכן באומר לשלוחו צא וקדש לי אשה ומת דאסור בכל נשיהן שבעולם: פי"ז דין כ"א פתב ה"ה ו"ל יצא לה שם מזנה בעיר אי חוששין וכו' נ"ב ע' בפט"ו שכתב יצא עליה קול שהיתה זונה חוששין לה משום זונה: פח"י דין א' פתב ה"ה ו"ל באמצע הלשון ו"ל וסובר הראב"ד ו"ל שאין הקש זה אלא לתרומה אבל לאסור לכהונה לא מצי לאקשוני וכו' נ"ב בפירוש אמרו בת חלל זכר פסל' מן הפהונ' ותנו כל שאי אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו ועוד תנו יש מותרות לבעליהן ונאסורות ליבמיהן כיצד חלל שנשא את: הכשרה וכו' שם דין ט"ו פתב הרמב"ם ו"ל ראוה שנבעלה בעיר או נתעברה אפי' לא היה שוכן שם אלא פותי א' וכינצא הרי זו לא תנשא לכהן שכל הקבוע כמחצה על מחצה דמי וכו' ע"כ נ"ב נראה מדברי רבינו דכל שנבעלה בעיר אפי' איכא רוב סיעות פשרים לא תנשא שכן כ' כל הקבוע כמחצה וכו' משמע דאי לאו הכי היתה נשאת ואי ליכא רוב סיעו' לכתחל' אינה יכולה להנשא וכ"כ בכ"מ וכתב עוד דאפילו אזל בועל לגבה חשיב קבוע גזירה אטו וכו' ודברים אלו תמוהים דכל דאיכא תרי רובי לא גזרו ומשום גזירה הצריכו תרי רובי אלא טעמו של רבינו הוא דכל שנבעלה בעיר אפילו אזל בועל לגבה קבוע איקרי ולא משום גזיר' אלא משום דהדרי לקביעותיהו והכי אמרו בגזיר גבי קו דקאמר אשה הדרא לקביעותה וכ"כ ה"ה ו"ל בפט"ו מהלכות אלו גבי דין האסופי ודלא כמ"ש התוספות ורש"י וזו היא סברת הטור גם כ' דכל דאזל בועל לגבה אפי' בעיר לא מיקרי קבוע והא דכתב הרמז"ל בפ"ק ט"ו דברוב עובדי פוכבים אין מפקחין עליו דלא מקרי קבוע היינו משום דשוב לא הדר לקביעותים פיון דנפל הגל עליו: שם דין י"ז פתב הר"מ ו"ל השבויה שנפדית והיא בת ג' שנים ויום א' וכו' עד הואיל ואסור כל הספקות פלן מדבריסופרים לפי הקלו בשבויה ע"כ נ"ב נראה דהיינו דוקא גבי שבויה אבל בשאר איסורין אין עבד ושפחה נאמנין אבל הרשב"א פתב דנאמנין ובהלכות סוטה פ"א פתב רבינו ואפילו עבד ושפחה וקרוב נאמנין הואיל והתורה האמינה עד אחד ונראה דשאני התם דאיכא רגלים לדבר ואין להקשות דבפ"ק הגוזל פריד ונהרי שבויה דאיסור דאורייתא דהכי קאמר דאיכא למיחש לאיסור דאורייתא.

וה"ה פתב בדין זה ו"ל ולי נראה שבנה ובתה בין גדולים בין קטנים צריכין שיהיו מסיחין לפי תנמן וכו' עד משמע מדקאמר באדם אחד דגדול היה עכ"ד ודע דבפ"ק הגוזל בתרא איתא דקטן היה: במוטב תלתא פחדא הוינא נחנא פי דינא דחתימין לתמא יען פי שמענו מפי אנשים מהוגנים מערערים על האשה ע' ג' אמילה אשת ה"ר יעקב בכ"ר אלחנן אשפנזי על פי נשותיהם שסיפרו להם שמרת ג' אמילה הנז' אמרה להן שנאנס' מישמעאל אחד שבא עלי' בזמן היותה במצב הפירוד עם בעלה מחמת מריב' שהיתה לה עמו ונתעברה מן הישמעאל הנז'.

לכן הוֹזְקָנוּ אֲנַחְנוּ לְכַרֵּר הַדְּבָר בַּחֲקִירָה מְעֵלְיָא וְהִנֵּה יְרוּד יִרְדְּנוּ בַתְּחִלָּה וְשָׂאלְנוּ אֶת פִּי הָאִשָּׁה מַה זֶה הַקּוֹל הַנִּשְׁמָע עֲלֶיהָ וְאָף שְׂאִי־יִמְנוּ עֲלֶיהָ לֹא הוֹדִית זוּלַת שְׂבָא יִשְׁמָאל אַחַד בְּבֵיתָהּ וְכָבֵדָה נָרָה וְסַתֵּם אֶת פִּיהָ לְבֹא עֲלֶיהָ וּמְרוּב צַעֲרָה הָיְתָה כְּמַתְעַלְפֶּת וְלֹא הִרְגִּישָׁה אִם בָּא עֲלֶיהָ וְשָׂאלְנוּ לָהּ לָמָּה אֲמָרָה לְקְרוּבֶיהָ שְׂבָא עֲלֶיהָ וְהַשִּׁיבָה לְהַגְזִים הַעֲנִנוּ שִׁיקְפְלוּהָ בִּינֵיהֶם שִׁתְּגוֹרֵר עִמָּהֶם בְּבֵיתָם וְאֵל יִנְיָחוּהָ שִׁתְּשֵׁב לְבַדָּה בְּבֵית אַחַד וְשָׂאלְנוּ עַל הַעֲבוּר וְאֲמָרָה שֶׁהִיא לֹא רָאֵתָה שׁוּם אוֹת עֵיבוּר אֶלָּא שִׁעֲבְרוּ כְּמוֹ חֲדָשׁ יָמִים מוֹסְתָהּ וְחִשְׁשָׁה אוּלַי אֵיבַרַע לָהּ מִחֲמַת צַעֲרָה אִף לֹא עָשִׂתָה תְּרוּפוֹת לְהַפִּיל וְלֹא רָאֵתָה נֶפֶל.

וּבְכֵן שֶׁהִזְמַנְנוּ לְהָאִשָּׁה מ' ג' אֲמִילָה וּבְעֵלָה לְפָנֵינוּ קָם עַד אַחַד כְּשֶׁר עַל רִגְלָיו וְאַחַר הָאִיּוֹם וְהַגְזוּם כְּדַחְזֵי וְאַחַר קִבְּלַת עֲלָיו חֲנוּמְרַת הַתּוֹרָה הַעֵיד בַּתּוֹרָה עֲדוּת גְּמוּרָה לְפָנֵי הָאִשָּׁה וְהַבְּעַל אִיף שְׁמַע מִפִּי הָאִשָּׁה מ' ג' אֲמִילָה שְׁנֵאֲנִסָּה מִיִּשְׁמָעֵאל אַחַד שְׂבָא עֲלֶיהָ וְשָׂאֲשָׁתוּ הַפִּירָה עֵיבוּרָה וְשֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהָיְתָה מְחַזְרַת בְּתַר תְּרוּפוֹת וְסִמְנִין לְהַפִּיל עוֹד הַעֵיד לְפָנֵינוּ ה"ר אֲבָרְהָם הַלּוֹי בַּתּוֹרַת עֲדוּת גְּמוּרָה אַחַר הָאִיּוֹם וְהַגְזוּם אִיף שְׁמַע מֵאֲשָׁתוּ שֶׁהָיְתָה מְעוֹבְרַת וְשִׁבְפָּנִיָה הוֹדִית בְּבִיאַת הַיִּשְׁמָעֵאל וְשָׂאֲחֵי מ' ג' אֲמִילָה שָׂאֵל מִמֶּנּוּ סִמְנִין צוֹדְקִים לְהַפִּיל וְהִרְגִּישׁ שֶׁהֵם לְאַחֲוֹתוֹ וְלֹא נָתַן לוֹ וּבְכֵן אֵיִיִמְנוּ וְהַגְזַמְנוּ בְּיַתֵּר שָׂאֵת עַל ג' אֲמִילָה שִׁתְּגִיד הָאֲמֵת אִיף הָיָה לָהּ הַמְעַשָּׂה עַד שֶׁהִיא גַם הִיא הוֹדִית בְּפִיהָ אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתָהּ וְאֲמָרָה לָנוּ אִיף בְּלִילָה אַחַד בְּהַיּוֹתָהּ יוֹשֶׁבֶת לְבַדָּה בְּבֵיתָהּ פְּרוּשָׁה מִבְּעֵלָה בָּא לְבֵיתָהּ יִשְׁמָעֵאל א' וְתַכַּף לְבִיאָתוֹ כִּבְס לָהּ אֶת הַנֵּר לְבֹא עָלֶיהָ וְהִיא הַתְּחִילָה לְצַעֲנוֹק וְתַכַּף סַתֵּם אֶת פִּיהָ וְשָׁם סָפִין בְּלוּעָה וְיִשְׁכַּב עִמָּהּ וּבְהַיּוֹת דִּירְתָהּ סוּגְרַת וּמְסוּגְרַת בְּבֵית גְּנוּאֵי וּבְהַחֲבֵא הַגַּם שִׁצְעָקָה וּבְמִסְתָּרִים תַּכְּפָה נִפְשָׁה אֵין שׁוֹמֵעַ וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ וּמִן הַיִּשְׁמָעֵאל הֵהוּא נִתְעַבְרָה וְהַפִּילָה.

וְשׁוּב בָּאָה לְפָנֵינוּ הַיְקָרָה מ' וַיְדָה אֶלְמֶנַת ה"ר מִשָּׁה סַאֲבָאן וְעַמְדָה וְהַעֵיד אִיף הִיא יוֹדַעַת מְאֹד מְכַל הַמְעַשָּׂה הַזֶּה שֶׁסָּפַר לָהּ מ' ג' אֲמִילָה הַנּוֹז' זֶה לְשַׁעֲבֵר כְּכֹל הַנּוֹז' וְגַם שָׁם נִמְצָא וְשָׁם הָיְתָה בְּשַׁעֲהָ שֶׁהַפִּילָה מ' ג' אֲמִילָה מִן הַהַרְיוֹן הַנּוֹז' וְרָאֵתָה אֶת הַנֶּפֶל בְּעֵינֶיהָ וְגַם אֲנַחְנוּ הִלְכְנוּ אֶל בֵּית הָאִשָּׁה וְרָאִינוּ וְהִנֵּה הַמְקוֹם מְקוֹם מְנוֹפָּה בְּמִסְתָּרִים שָׁאֵם תְּצַעֵק הָאִשָּׁה ג' אֲמִילָה הַנּוֹז' אֵינָה נַעֲנִית וַיֵּשׁ חֲשִׁשׁ אֲנוֹס בַּדְּבָר.

אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַעֲלָנוּ עַל סֵפֶר עַל פִּי הָאִשָּׁה ג' אֲמִילָה הַגַּם ע"פ הָאֶלְמֶנַת מ' וַיְדָה וּמִפִּיהֶן אָנוּ חַיִּים בְּעֵסֶק זֶה וְלִרְאֵי חֲתַמְנוּ בְּיוֹם ח"י לְתִשְׁרֵי הַתּפ"ו בְּגַאֲלֵאטָה וְקַיִים. מִשָּׁה הַפֶּהן שְׁבִתִּי בַכ"ר אֲבָרְהָם גַּבְאֵי חַיִּים אֵלֵי פִיפְאֵנִי: תְּשׁוּבָה בְּרִישׁ כָּל מְרָאִין נִקְרַב וּנְבָאָר לְמַחְלֻקְתוֹן שֶׁל רֵאשׁוּנִים שֶׁהִבִּיא ה"ה פִּי"ח מֵהַל' אִיסוּרֵי בִיאָה בְּהֵיָא דפ"פ מְצָאֵתִי שָׁאֵם הִיא טוֹעֵנַת בְּרִי שֶׁלֹּא נִבְעֵלָה תַּחֲתֵיו אוֹ טַעֲנַת אֲנוֹס וּמ"ע י"א שְׁנֵאֲמַנְי' לְהַיּוֹת מוֹתֵר' לוֹ כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַנְי' לר"ג דְּקִי"ל כְּנֻתִיָה בְּהֵיָא דְמִשְׁאַרְסְתַּנִּי נֶאֱנַסְתִּי אוֹ מוֹכַת עֵץ אֲנִי לְעַנְיִן מְמוֹן הַכְּתוּב' פִּינוֹן שֶׁהִיא טוֹעֵנַת בְּרִי וְהוּא שְׁמָא וְשִׁישׁ מִן הַמְּכַר' חֲלוּקִים וְאוֹמְרִים שָׂאִין מִשְׁגִּיחִין לְדְבָרֶיהָ עֲנִין אִיסוּרָא יע"ש וְלִכְאוּרָה אֵיכָא לְמִידַק דְּכּוֹנְתָהּ בְּמִמוּנָא גְּמִי הֵיכָא דְחִיִּישׁ לָהּ הַבְּעַל שְׁנִבְעֵלָה בְּרִצּוֹן מנ"ל דְּמַהִימָנָא גִימָא דְכִינוֹן דְּאֵיכָא רֹב רִצּוֹן כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' וְהֵרָא"ש בְּסוּגְיַת פ"פ מִן הַיְרוּש' עַד שֶׁאֲמָרוּ שָׁם דְּעַדִּיף מִחֲזַקַת כְּשֵׁרוֹת דְּיָדָה א"כ פִּינוֹן דְּאֵית לָהּ חֲזַקַת מְמִין וְרוֹב דְּרִצּוֹן לֹא תוֹצִיא מְמוֹן מִמֶּנּוּ אִף בְּבָרִי וְשָׂמָא וְהֵהִיָא דְמִשְׁאַרְסְתַּנִּי נֶאֱנַסְתִּי שְׁנֵאֲמַנְי' לר"ג לְהוֹצִיא בְּבָרִי וְשָׂמָא הִיִּינוּ מְשׁוּם דְּאֵיכָא

הודאת בעל שפאנסה אלא שטוען שפא עד שלא אירסתיו נאנסת וכיון שמתחילה בצדקת שפאנסה הנה הדבר מוציאה ממנו הא לאו הכי אה"נ דלר"ג נמי לא מהימנא מטעמא דאמרן ומה גם שהיא אינה זוכה להוציאו אלא בב' ספקות שתחתיו נבעלה ושהיה באונס והוא זוכה להחזיק באחד מהם שמקנדם נבעלה או תחתיו ובכרצון: ונראה דמשמע להו דהתם נמי בדר"ג חושש הוא לכרצון אלא דעדיפא מינה טעין הו לוי יהי שפאנס' שפא עד שלא ארסתיו מדלא קאמר בהדיא ר"ג דבחושש לכרצון אינה נאמנת וכן נראה שהבינו התוס' בסוגיית פ"פ בד"ה אי למיתב לה כתוב' שהקשו למ"ד בהיה דמשארסתני נאנסתי דמנה אית לה לכ"ע דאמאי פיון דיתכן דכרצון הוא ומזה הולידו דבס"ס מפקי מיד הבעל יע"ש וכן נראה עוד בהדיא ממ"ש עוד שם בד"ה אי דטעין טענת דמים וכדברי הרא"ש שם כמו שיראה המעיין וצריכים אנו למודעי אם האוסרים הוא אף בדאית לי מגו דלכאורה משמע דבדאיפא מגו נמי קאמרי דהא אמרו בפ"ק דכתובות אמתינית דמשארסתני לשינויא קמא דטעמא דמהימנא לר"ג משום מגו והכי אמרי' בהדיא בפשיטות בר"פ האשה שנתארמלה ואפי"ה הם המדברים שאין ללמוד איסור ממון ומיהו אפשר דלא גרסי בפ"ק שינוי'א דמגו כמו שראיתי להריטב"א ולמהר"ר דון ונדאל קרישקש ז"ל בחידושיהם מכ"י שהעידו דאיפא נוסחי טובא דל"ג לי' והיא גי' הנגיד והם מגממו שם על מגו זו דמ"ע אני תחתך דכי אמרה הכי נמי לא מהימנא לר' יהושע והכריחו הענין אחר דבלא מגו נמי אר"ג דמהימנא עד שכתבו דאף לנוסחי דגרסי הו שינויא דמגו אינו אלא לסניף בעלמא במ' כל דהו דשינויא דחזקה הוא עיקר דמשום חזקה דידה הוא דמהימנא לר"ג ואף בלי מגו ונראה שהרי"ף והר"ן שהשמיטו בהיה דמשארסתני הו שיטתא דמגו לא הו גרסי לי' ואי נמי גרסי לי' משמע להו שאינו עיקר מטעמא דכתבינו משפא דהריטב"א ומהר"ר דון ונדאל זלה"ה: ולא תיקשי מהיה דר"פ האשה שנתארמלה דמסיק תלמוד בהיה דמודה ר' יהושע דטעמא דר"ג במשארסתני דנאמנת משום מגו דלע"ד אדרבא מהתם סיעתא דהא התם קאי למ"ד בהיה דמ"ע אני דטענתיהו במנה ומאיתם ולית לה מגו ועכ"ז האמינה ר"ג להוציא ממון ואיך נאמר שלא האמינה בטענת אונס אלא משום מגו ואין לומר משום דטענת אונס ריעא טפי דאיפא רובא דכרצון דה"ל לתלמוד לפרשו תו דסוף סוף יקשה להרא"ש וסיעתו דס"ל דמ"ע לא שכיח עד שכתב הרב המגיד שם לדעת האוסרים הנז"ל דאע"ג דבס' אונס ורצון שרינו היכא דאיפא ספקא אחרניא בהיה דפ"פ עכ"ז מ"ע דלא שכיחא אף דאיהי טענה ליה ואיפא ס"ס אסורה פנראה דטענת מ"ע קלישא מטענת אונס וכיון דטענת מ"ע בלי מגו מהימנא לר"ג להוציא ממון היכי בעי מגו בטענת אונס אלא עכ"ל דר"ג לדידיה מאמינה בלי מגו ור' יהושע הוא דקאמר דאף במשארסתני דלכאורה איפא מגו דמ"ע דמסייע לסברת ר"ג להאמינה ועכ"ז פליגנא התם מודינא מיהא בהיה דשדה זו של אבותיך והיינו נמי דקא' התם שור שחוט וכו' לפי התוס' שם ואה"נ שגם ר"ג מודה בקלישותא דהו מגו אלא דבלא מגו נמי מאמינה מטעם החזקה וכיון שנה מוכרח לקאמר למ"ד טענתיהו בק' ר' אף דקי"ל כמ"ד טענתיהו במנה ולא פלום מ"מ יש לנו לומר ששונים הם בענין זה דר"ג בלי מגו נמי מאמינה ומה גם שיש בידי הריטב"א וה"ר ונדאל ראי' מכרחת ממקום אחר דבלא מגו נמי מהימנא.

נקטינו מיהא שלא נתברר אם המפרשים האוסרים שהביא ה"ה הוא בדאיכא מיגו נמי ומדברי הפוסק שבאו בתשו' מהר"ם די בוטון סי' נ"ה נראה דפשיט' לי' דבמיגו מודו להתיר אולי בקונטרסו הכריח כן מאיזה מקום ונרא' שם מודו לו בזה יע"ש ולכאורה נראה שהתוס' אוסרים אפילו במקום מיגו לפי מה שהעיד בשם ה"ר וידאל ז"ל בסוגית משארסתי נאנסתי דגרסי שינויא דמגו שכתבו דמיגו מעליא הוי פיון שלפידעתה שיאמינו בטענתה הנה לה לטעון טענת מ"ע דעדיפא דשריא לכהונה וחזי' להר"ם אלשקאר בסי' צ"ד שהבין ממ"ש התוספת בד"ה ואבע"א באשת ישראל פדעת האוסרי' בטענת אונס מטעם רוב רצון דעדיף מחזקת פשרות יע"ש וא"כ אם עדות ה"ר וידאל הוא על תוס' שלנו נפשוט מינייהו דבמקום מיגו נמי אסרי בטענת אונס: איברא דלכאורה הנה נראה ג"כ עוד להוכיח מהתוס' פדברי מהר"ם אלשקאר דאסרי בטענת אונס ממה שהק' באותה סוגיא דפ"פ בד"ה אי דטעין ט"ד שתהא נאמנת לענין המזון במגו דנאנסתי ודמ"ע וסיימו דאי לא אמרינן מגו להוציא אתי שפי' יע"ש והניחא להפסד פתוב' אבל מה יענו למה שאמרו בגמרא שאסור עליו ולא הרגישו שם שתהא נאמנת במיגו דנאנסתי וכבר הרגיש שם הריטב"א בחידושי ותיירץ דאין זהו מ' דמיפסלא לכהונה ומיגו דמ"ע נמי לא מהני דלא שכיח והשתא אי ס"ל להתוס' דכי טענ' אונס נמי לא מהימנא לענין איסור וכדברי הר"ם אלשקאר ז"ל ניחא מה שלא הוקשה להם בתחלת הסוגיא שתהא מותרת במיגו דטענת אונס ואחר העיון נראה שאין הכרח כלל דהא ודאי בטענת מ"ע ס"ל לתוס' דשריא מטעם ס"ס כמתבאר מדבריהם בד"ה ואבע"א באשת ישראל וא"כ תיקשי לן על כ"פ שתהא מותרת במכחישתי במ' דמ"ע ולמה לא הרגישו בזה ולא הנה מספיק תירוץם שתיירצו לענין המזון דהוי מ' להוציא ולא עליהם תהנה תלונתי לבד כי גם על הר"ן וה"ר וידאל שהם ז"ל בסוגית פ"פ התירו בטענת אונס ומ"ע ולא הוקשה להם שתהא מותרת גם כן במכחישתו במיגו דאונס ומ"ע אלא הוקשה להן כן בסוף הסוגיא לענין הכתובה ותיירצו דכיון דמ"ע לא שכיח לא אמרי' מ' להוציא ממון וזה לא יספיק למה שאסרוה בגמרא בתחלת הסוגיא בסתמא אף אם באה להוציא ממון לכן נלע"ד דס"ל להתוס' והר"ן וה"ר וידאל דכיון דשוניא אנפשיה חתיכה דאיסור' באומר' פ"פ מצאתי וכב' עדים דמי כמ"ש בגמ' שם עכ"פ נאסרה עליו דקים לי' דמשקרא ולא גרע מתשו' הרשב"א בענין הטבח שאמר לא שחטתי' שאסור עליו אף במקום העדים האומרים ששחטה וכ"ש בזו דלית לה עדים להיתר ואדרבה הוי לדידיה מגו במקום עדיה וקרב האשפנוי בחידושי לא ירד לזה בד"ה אי דטעין ט"ד ואסיק דברי התוס' בקושיא יע"ש ומי' הריטב"א ודאי פליג אהו תשו' הרשב"א פיון דלדידיה נאמנת במכחישתו להתירה לו אם הנה לה מגו כ"ש אם היו עדים ממש להיתר וכבר נסתפק מהריב"ל ז"ל בתשו' אי אמרי' שוניה אנפשיה חתיכ' דאיסורא פנגד עדים ולא הנכיר להגדולים הללו ובמקום אחר עמדתי בזה אין פאן מקומו: מעתה אין בידינו ראיה מהתוס' בטענת אונס לאסור ואדרבה אפשר דכיון דלדידהו שריא בטענת מ"ע כדהוכחנו לעיל כי טענ' אונס נמי תהא נאמנ' במיגו פיון דלא שוניה עליה בעל חתיכה דאיסור דדילמא באונס הנה ומה גם דהקא מגו זו אלים מההוא דגבי משארסתי נאנסתי שפקקו בו הריטב"א וה"ר וידאל דהתם לענין ממזנא דלר' יהושע כי טענה מ"ע נמי לאו כל פמינה להוציא ממון לא כן לענין האיסור דבטענת מ"ע אית לה ס"ס להתירה פדברי התוס'

דְּשָׁרְיָא וּא"כ תְּהֵא מְוֹתֶרֶת ג"כ בְּטוֹעֵנֶת אֲנֹס בְּבָרִי וְאִיהוּ שְׁמָא פִּינּוּ דְאִית לָהּ מְגוּ מְעֻלְיָא דַּמ"ע.

וּלפ"ז גַּם מַמ"ש הַתּוֹס' בַּד"ה וּאֲבַע"א דְלֹא מוֹקְמִי לָהּ בְּחֻזְקָת פְּשׁוּת מְשׁוּם רֹב דְּרָצוֹן דְּעַדְדִּי מְחֻזָּק' אִין רְאֵיהּ לְאַסּוֹר בְּטַעֲנַת אֲנֹס דְּהָא בְּמַכְחִישָׁתוּ הֶקְשָׁה לָהֶם דְּנוֹקְמ' אֲנִי בְּחֻזְקָת פְּשׁוּת וְלִזְה הֶזְרָכּוּ לְגִרְוֵעַ פַּח הַחֻזְקָה מְחַמַּת הָרֹב וְהָא וְדָאִי אַף לְהַמְתִּירִים בְּטוֹעֵנֶת אֲנֹס צ"ל פֶּן לְמֵאִי דְלֹא שְׁרִי לָהּ תַּלְמוּדָא לְאוֹקוּמָה בְּחֻזְקָת פְּשׁוּת וְדִנְבְּעֵלָהּ בְּאֲנֹס וְאֵה"נ דְּאִי טַעֲנָה הָכִי דְנֶאֱנֹס' יוֹדוּ הַתּוֹס' לְהַתִּירָה דְּהַשְׁתָּא אִיפָא טַעֲנַת בְּרִיא וְשְׁמָא וּמְגוּ דַּמ"ע דְּמַעֲלִי בְּהַדִּי חֻזְקָת פְּשׁוּת וְיֻעֵילוּ וְלִהְחַלִּישׁ פַּח הָרֹב דְּרָצוֹן וּמָה גַּם שְׁאִינוּ רֹב גְּמוּר אֲלֵא מְדַרְבְּנִין כְּמוֹ שְׁפִימוּ הַתּוֹס' עֲצָמָה שְׁם אִם הַתּוֹס' הִיוּ אוֹסְרִים דְּטַעֲנַת אֲנֹס לֹא הָיוּ שְׁתַּקִּי הָר"ן וְהָרִיטְב"א וְה"ר וִידָאָל ו"ל דְּאִינְהוּ בְּתַרְאִי מְלַהֲזִכְרִים.

וְאִם פֶּן גַּם מַמ"ש מְהַר"ם אֲלִשְׁקָאָר ו"ל שְׁהַרִיב"ש מִן הָאוֹסְרִים מַמ"ש פְּדַבְרֵי הַתּוֹס' אִין מְזַה רְאֵיהּ כְּאִמּוֹר וְאֲדַרְבֵּה מְהַרְדָּב"ז בְּעוֹדְפִסוֹת ס' קצ"ה פְּתַב בְּשִׁמוּ שְׁהוּא מִן הַמְתִּירִים אִיבְרָא שְׁהִיתֵר זֶה כְּעַת לֹא מְצָאֲתִיו בְּתַשׁוּ' הָרִיב"ש וְאוּלִי כְּתַב פֶּן בְּחִידוּשֵׁי כ"י.

גַּם מַמ"ש מְהַר"ם אֲלִשְׁקָאָר שְׁהַרִיב"ש מִן הָאוֹסְרִים מְמָה שְׁהַשִּׁיגוּ לְה"ר יוֹנָה וְסוֹף דְּבָרָיו לֹא הִיוּ אֲלֵא לִיִּשְׁבַּב דַּעַת הַר' יוֹנָה וְלִי לֹא ס"ל אַחֲרֵי גְּשִׁיקוֹת עֲפָרוֹת זָהָב לוֹ עַל פִּי שְׁנִיִּם עֲדִים דְּבִקְיָא בְּמִילֵי טְפִי אָנוּ חִיִּים וְהֵם הַטּוֹר בְּסִי' ס"ח וְרַבִּינוּ יְרוּחִם תַּלְמִידוֹ חִלְקֵא אָדָם נַכ"ב ח"ב שְׁהַבִּינוּ שְׁהַסְפִי הָרִא"ש עִם ה"ר יוֹנָה לְהַתִּיר.

וּמַמ"ש עוֹד מְהַר"ם אֲלִשְׁקָאָר שְׁפֶן נִרְאָה דַּעַת רַש"י לֹא הִרְאָה לָנוּ מְקוּמוֹ וְאֲדַרְבֵּה כָּל פִּירוּשׁוֹ בְּסוּגִית פ"פ הוּא בְּמַכְחִישָׁתוּ וְדִשְׁוִיָא אֲנַפְשֵׁי חֲתִיכָה דָאִי וְדָקִי לִיָּה בַּפ"פ וּמַמ"ש שְׁפֶן נִרְאָה דַּעַת הָרִי"ף שְׁלֹא חִילְקֵא אִין רְאֵיהּ מְשִׁם שְׁהַרִיב"ש נִתְּן טַעַם דְּשׁוּיָא אֲנַפְשֵׁי חֲתִיכָה דְּאִיסוּרָא שְׁלֹא יִצְדַּק בְּטַעֲנַת אֲנֹס וְאֲדַרְבֵּה אִי ס"ל הָכִי ה"ל לְפָרֵשׁ דָּאִי בְּטַעֲנַת אֲנֹס דְּלִיפָא הָךְ טַעֲמָא אִמּוּרָה מְטַעַם אַחַר וְהוּא לֹא הִזְכִּירוּ וּמַמ"ש שַׁכ"כ הָרַמְבַּ"ם הוּא אֲשַׁגְרָה לִישְׁוֹן שְׁלֹא כְּתַב פֶּן פֶּן בְּפִי רַק ה"ה כְּתַב שְׁפֶן נִרְאָה דַּעַתוֹ וּמְהַרְדָּב"ז סִימֵן קצ"ה כְּתַב שְׁאִין מְדַבְּרִיו רְאֵיהּ לְאַסּוֹר וְהָאִרִיף בְּזֵה יַע"ש נְקוּט מִיָּהָא שְׁלֹא מְצִינוּ לְאַסּוֹר רַק לְהִישׁ מִן הַמְפָּרֵשׁ שְׁהַבִּיא ה"ה וּמְשַׁמְעוֹתוֹ שְׁל הָרַמְבַּ"ם לְפִי עֲדוּתוֹ שְׁל ה"ה וְתַשׁוּבַת ר' הַאִיִּי שְׁהַבִּיא מְהַר"ם אֲלִשְׁקָאָר וְסַתְּמִיָּהוּ מְשַׁמַּע אַף בְּמְקוּם מְגוּ: וְעַתָּה גִּלְכָה נָא לִידַע וְלִהְוִידַע מִי וּמִי הֵם הַמְתִּירִים מְלַבֵּד הַמַּפ' וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁב"א שְׁהַעִיד בְּשִׁמְם ה"ה שְׁלַמְדוּ מִדִּין הַכְּתוּב לְהַתִּיר בְּחַד ס' בְּטוֹעֵנֶת בְּרִי וְרִאִיתִי לְהַרְבֵּ דוֹן וִידָאָל בְּסוּגִית פ"פ דְּפִשְׁיט' לִיָּה מְסַתְּמָא דְּמַתְּנִי בְּמִשְׁאַרְסִתִּי דְּנֶאֱמַנְתָּ אַף לְהַתִּיר וּמְזַה הַכְּרִיחַ דְּהָא דְּאִסּוֹר בַּפ"פ דְּנוֹקָא בְּמַכְחִישָׁתוּ.

וְאִי בְּעֵנִי אַחֲרֵי גְּשִׁיקַת עֶפְרַיִם רַגְלִיו לֹא זָכִיתִי לְהַבִּין רְאֵיהּ זֹו דְּשִׁאֲנִי הֵתֵם דְּאִיפָא ס"ס' שְׁנַבְּעֵלָה מְקוּדָם ס' שְׁנַבְּעֵל' בְּאֲנֹס וּבַכַּה"ג הָא שְׁרִי תַּלְמוּדָא בְּהֵיא דַּפ"פ וְאַף עַל גַּב דְּהֵתֵם הִיא מוֹדִית שְׁתַּחֲתִיו נְבַעֲלָה הָא גַּבִּי פ"פ נְמִי בְּמַכְחִישָׁתוּ הָרִי הִיא כְּמוֹדִית בְּתַחֲתִיו וּבְרָצוֹן כְּדָאֲמַרִּין בְּעֻלְמָא כָּל הָאוּמָר לֹא לְוִיתִי כְּאוּמָר לֹא פְּרַעֲתִי דְּמִי וְעַכ"ז קָאֲמַר תַּלְמוּדָא דְּשָׁרְיָא לִיָּה בַּס"ס וְהִינּוּ טַעֲמָא שְׁל דְּבָרִיָּה הִיא אוֹמְרַת שְׁבַתוּלָה הִיָּתָה וְלִדְיָדִיָּה נְמִי פִּינּוּ דְאִית לִיָּה ס"ס שְׁרִיָּה ה"נ בְּהֵיא דְּמִשְׁאַרְסִתִּי שְׁל דְּבָרִיָּה אֲנוּסָה הִיָּתָה וּמְוֹתֶרֶת וְאֲנִי בְּדִידוֹ אִית לָן בְּהַ תְּרִי סְפָקִי מְשׁוּם הָכִי שְׁרִיָּא אֲכַל בְּהַ דַּפ"פ בַּס"א מַנ"ל לְמִישְׁרִי

ונראה דס"ל דדוקא ביהיא דכל האומר לא לוייתי דהלה תובעו פרי שלא פרעו הוא כמודה לו הא לאו הכי לא ומש"ה עביד תלמודא ס"ס גבי פ"פ מה שאין במשארסתי שיקרי הודית וליכא ס' תחתיו אלא חד ס' ומ"מ ק' דאדרבה אמרו בירושלמי אהא דמשארסתי נאנסתי דנאמנת הדא דתימא לענין ממונא אבל אסור לקיימה משום ס' סוטה וזה דלא כה"ר וידאל: וראיתי להריטב"א בחידושו היה דפ"פ שפתב בשם י"א דהוה ירוש' פליג אגמרא דידן דנאמנת דקאמר לגמרי הוא ודשריא אפי' בחד ס' משום חזקת גוף וברי דידה וזו קשה מן הראשונה שאחר שראו הירוש' דמוקי מתני' דוקא למזון מה ראו בגמ' דידן דבאסור נמי והא סנגיא דגמ' דידן גבי משארסתי נמי לא קאי אלא במזון ואולי פונתן דכיון דלהירוש' אף בס"ס אסור דהא בדינא דמתניתין איכא ס"ס שפן נראה מדבריהם שם והכי איתא בהקדא בירוש' ביהיא דפ"פ דאף דאיכא ס"ס לא חשיב להתייר פיון דחד מינייהו ס' אונס ריע דקול יוצא לאונס' וכיון דגמ' דידן גבי פ"פ שרי בס"ס מינה דנאמנת דמתני' דמשארסתי להיתרא נמי הוא ודלא פהירושלמי והם הוסיפו להתיר אף בס' א' דומיא דמזון מטעמא דיהיב בגמרא דידן דמפקינן מזון מחזקת מריה משום חזקת גוף וברי דידה ה"ה שפתהא מותרת מטעם זה.

והנה הוא שם התיר מפח לשון אחר דירושלמי הביאו הר"ן בסוגיית פ"פ ודנקטינן פותיה משום דאידיה ירוש' פליג אהוה ירוש' נאמרא דידן נאפילו תימא דלא פליגי והא בחד ספקא והא בב' ספיקי מ"מ גמרא דידן לא מפליג בין חד לתרי ובכל ענין נאמנת בברי ושמא עכ"ד ולא ידענא איך יתכן דאידיה ירושלמי בחד ס' פיון דאמתני' דמשארסתי קאי והתם איכא ס"ס כמ"ש הוא למעלה בשם י"א אלא ודאי דהירושלמי אזיל לשיטתן' דבפ"פ אפי' בס"סאמרו דאסורא דכיון דקול יוצא לאונס' לא חשיב ס' אונס ס' כלל וע"ק שאם יש מקום לעשות שלום בין ב' לשונות הירוש' בזה מה ראה על ככה שלא להשלימו ג"כ עם הגמ' דידן דלא חזינו דשרו אלא בב' ספקי בפ"פ ובסוגיית משארסתי לא אמרו דמשום חזקה דידה מהימנא אלא במזון דקיימי התם: נקוט מיהא שהריטב"א והי"א שהביא וה"ר דון וידאל מן המתירי גם ר' יונה התיר בטענת אונס והספיק עמו הרא"ש כדכתבנו לעיל גם הר"ן בסוגיית פ"פ כתב להתיר בפשיטות גם פטור ורבי' ירוחם התירו כדלעיל ולא עוד אלא שדברי ה"ה ורבי' ירוחם שהתירו בטוענת שנבעלה קודם קידושין מוכח דהיתרא דידהו אף כשהורע חזקתה דבהא נהי דאית לה חזקת פשרות מ"מ איכא לאידיה גיסא חזקת הגוף שבשעת קדושין היתה בתול' עדין כמ"ש התוס' בסוגיית פ"פ בד"ה אבע"א באשת פהו והוא פשוט מעצמו ועכ"ל דס"ל להני רבנותא דדוקא בדאי' לבעל חזקת מזון דאיכא למימר אוקי ממונא בחזקת מרי' לר"ן דקי"ל פותיה איצטריה תלמודא בסוגיית משארסתי נאנסתי לחזקה דידה להוציא אבל לענין איסור דליכא חזקת מזון המנגדת לאשה היא נאמנת בבריא ושמא לחוד דבריא עדיף.

אבל מהר"ם אלשקאר בסי' הנז"ל כתב בשם המתירים דצריכה נמי חזקה דגופה ושכ"כ הרשב"א ז"ל ושידוע דבגדון דידה שהיתה נשואה לא שייכא הוה חזקה וליכא למימר דאית לה חזקת פשרות פיון דאיכא רוב דרצון כמ"ש התו' והרא"ש יע"ש ושותי' דמר לא ידענא שהמתירים באונס ומ"ע מאי חזקה דגופא איכא הלא היא מודית שפ' פתוח בעת הנשואין וחזקת פשרות הוא דאית לה ומאי קא' נמי דלא מהני משום רוב דרצון הא לפת המתירים עכ"ז שריא.

גם מה שכתב שלא התירו אלא מטעם חזקת גוף ושכ"כ הרשב"א פבר פתבנו דמדברי ר' ירוחם וה"ה דנראה דלא פותי' וסייג' ה"ה שפן דעת הרשב"א והתם אדרב' חזקת הגוף מסייע לאסור נגד חזקת פשרות ועכ"ז שריא פאומר: מעתה יש לחקור אם המתירים הוא אף בלא מגו וקא ודאי דהריטב"א וה"ה וידאל בלי מ' נמי התירו פינו שיהם המדברים דקליש ה' מ' דטענת אונס במ' דמ"ע ודלא א"ל תלמודא אלא לסניף ואיכא גוסחי דלא גרסי' ליה פדמית' לעיל והתירו בטענת אונס ותו שפתבו בטענת מ"ע ואיכא חד ספקא דשריא והיגו באשת כהן בקבל אביה קידושין פחות מבת ג' דהיא טוענת מ"ע אני תחתך ובהא לית לה שום מגו דדוקא בנאנסתי ומ"ע דקודם קידושין אמרו ר"פ האשה שנתארמלה דאיכא מ' דמ"ע אני תחתך אבל בטוענת מ"ע אני תחתך תו לית לה מ' אף בהיתר הר"ן והמפרשים שהביא ה"ה אין הכרח דיתכן דלא התירו אלא במ' ומ"ע שהתירו יהיה בדאית לה ס"ס דהיגו בישר' או בכהן בלא קבל אבי קידושין פחות מב' ג' אבל בחד ס' לא יתירו בלי מ' ומ"מ יותר נראה דבלא מ' נמי אמרו פינו דבדין משארסתני לא הזכירו טעם המגו פנראה דל"ג לי' או דקליש פדלעיל וכאן למדו ההיתר מדין הממון ותו דסתמא משמע שהתירו גם באשת כהן בטענת מ"ע תחתך אף דקבל בה קידושין פחות מבת ג' דליכא אלא חד ס' בלי מגו.

והמרדכי פ"ב דכתובה באשה שאמרה שנתניחזה עם ב' אנשים ואנסה אחד מהם כ' שהרבנים התירוה משום מ' דלא נבעלתי ורב' שמחה אסרה דאי אתו עדי יחוד הפסידה המ' פינו שעברה על דת ותו שאם יבא הב' ויעיד שנבעלה ברצון לא מהימנא ונראה שם דראב"ה מודה בהא דעד רצון אם היה פשר לעדות ולכאורה הוא תמוה דע"א בהכחשה בעל דבר לאו פלום הוא ואשתו זינתה בע"א א"ר בהאומר דמותרת עכ"פ וצ"ל דכיון דמשמע להו דטענת אונס ריעא מצד עצמה עד שאינה נאמנת בהא אלא במ' כל שיש ע"א המכחישה ג"כ לא מהימנא בחשש רצון דהוי רובא פדלעיל וצ"ע.

והראיה שהביא משבויה באומרת שהיא טהורה וקא ע"א ואמר שהיא טמאה דלא מהימנא משום העד לכאורה אין מקום לדבריו דהתם מוקי לה בדאיכא עדי שביה פדאימא בגמר' בהדיא ובהא בלא עד טומאה נמי אסור פינו דלית לה מגו וכמ"ש שם רש"י והר"ן והוא מוכח וצ"ל דמפרש דליכא עדי שביה פאוקמתא דרב פפא אלא על חברתה ולא עליה והוכרח לפרש פן מדאוקי תלמוד' באו' לה ע"א את טמאה פנראה דאי לא ה' עד הנה שריא במגו דלא נשביתי דליכא עליה עדי שביה ועכ"ז אסורה ע"פ עד המכחישה.

נקוט מיהא דבין לראב"ה בין לר"ש ושאר הרבנים לא שריא בטענת אונס אלא בדאיכא מ' ומ"מ אפשר דדוקא התם שלדבריה קרוב הדבר שברצון נבעלה פינו שמרצונה נתניחה עמהם והלכה בשדה ומעשה דאבי יוכיח שחשד' לדבר עבירה בפ' החליל פנודע אבל בעלמא יודו להאמינה בלא מגו אלא שמתשו' הר"ם אלשקר נראה דבכל גוונא קא' המרדכי: אף נתנה ראש בדברי הרא"ש שפשהשיג על ר' יונה פתב דהקא מגו איכא דמשמע דר' יונה בלי מ' נמי שרי אלא שדבריו תמוהים כמ"ש מהרי"ט פכידושיו דה"נ איכא מ' דהתם דהיגו במ"ע ות' פשיטת ר"ח דבפ"פ ליכא מ"ע ותימא שבאותה סוגיא פשפא הרא"ש לענין הפתוב' פתב דהתם ודאי אם טוענת אונס ומ"ע נאמנת על

הַפְתוּבָּה פְּנֵי רֵאשִׁית דְּבַעֵי לְמִימְרֵי אֶרֶץ לְפָנֶי מֶה שֶׁהִשְׁיֵג עַל ר' יוֹנָה שְׂאִינָה נְאֻמָּתָה עַל הַהִתְרַם
נְאֻמָּתָה עַל הַפְתוּבָּה וְאֵמָּה הָאֵל בַּפ"ח לִר"ח לִיפָא מ' דַּמ"ע וְלַעֲנִין הַמְּמוֹן נָמִי לֹא תָהִיא
נְאֻמָּתָה פִּינּוֹן דְּלִית לָהּ מ' כָּפִי מ"ש הוּא פְּשִׁיטָה עַל ר' יוֹנָה וְצ"ל דְּלֵהֲרָא ש"ס ל' דַּר"ג
בְּלֵא מ' נָמִי הֶאֱמִינָה כְּמוֹ שֶׁהִכְרִיחוּ ה"ר וִידְאָל וְהַרִיטְב"א וּמ"ה פְּתַב לְמַטָּה שְׂנַאֲמָתָה אֲלֵא
דְּסִבְרָא לִי דְאֵי אֵיפָא מ' נְאֻמָּתָה אֶרֶץ בְּלֵא חֲזָקָה לְשִׁינוּיָא קַמָּא דְתַלְמוּד' גְּבִי מְשַׁאֲרְסְתָּנִי
וְלָכֵן פְּתַב לְמַעְלָה דְלֵהֲרָא שִׁינוּיָא נָמִי הֶכָא מָאִי מ' אֵיכ' וְעִי"ל דְּהִתָּם אֵיכ' מ' דְּבַתּוּלָה
הִיִּיתִי וְלֹאֵו כ"ע יְדַעֵי מִסְק' דְתַלְמוּד' דְחֲזָקָה אֵין אָדָם טוֹרַח בְּסַעוּדָה וְסַבּוּרָה דְמִשׁוּם מָה
הוֹעִילוּ חֲכָמִים תְּגַבֵּה הַפְתוּבָּה שְׂבִינְדָה עַד שֶׁהַתּוֹס' ס"ל הֵכִי לְדִינָא דְלֵא קִי"ל הֵךְ חֲזָקָה
דְּאֵין אָדָם טוֹרַח וְעַדִּיף טַעֲנָה זֹו שְׂאִין לָהּ גְּנָאִי וְנִרְאָה בְּתִשׁוּי' הֲרָא"ש רִישׁ פְּלָל ק"ו
דְּסִבְרָא לִיָּה דְאֶמְרִינוּ מִגּוֹ דְהִעָזָה.

אֵיךְ שִׁיְהִי נִקְטִי מִיָּהָא שְׂפָל הַמְתִּירִים וְהֲרָא"ש פְּשִׁיטָה לְהַתִּיר הוּא אֶרֶץ בְּלִי מ' וְא"כ
יֵשׁ לָנוּ לֹדְמֵר שְׂגָם ר' יוֹנָה הַתִּיר אֶרֶץ בְּלִי מ' וְכֵן נִרְאָה שֶׁהִבִּין מֵהֲרִי"ט בַּחֲא"ה סִי ט"ו
שֶׁהִבִּיא הִתְרַם ר' יוֹנָה וְסִיעָתוֹ אֶרֶץ דְּבַנְדוּן דִּידָהּ לִית לָהּ מ' כְּמוֹ שִׁיְרָא הֲרֹאָה: וְעַתָּה
נִלְכָּה נָא דְרָךְ גְּדוּן שְׂלִפְנֵינוּ דְלִכְאוּרָה נִרְאָה שִׁישׁ לְחוּשׁ בּוֹ לְאַסּוּר לְדַעַת הַמְּפָרֵשׁ שֶׁהִבִּיא
ה"ה שְׂאִין לְהֶאֱמִינָה בְּטַעֲנַת אֲנוּס וְסִיעָתָם כְּמוֹ שֶׁחֲשַׁשׁ מֵהֲרִי"ט בְּחִידוּשֵׁי וְאֶרֶץ שְׂבִתוֹ
הַנּוֹז"ל לֹא הִזְכִּיר לְהַאֲסוּרִים כָּפִי הַנִּרְאָה לֹא נִדְפְּסָה כָּל שְׂאֵר הַתִּשׁוּי' כִּי לֹא בָּאָה שָׁם
חֲתִימָתוֹ וְיִתְכֵן שְׂשׁוּב הַזְכִּירָה וְתוֹ דְּגִדּוֹן דִּידָהּ לֹא הִיָּה בּוֹ חֲשַׁשׁ אִיסּוּר דְאֵם נִבְעֵלָה לְאַחַר
נָמִי שְׂרִיא פִּינּוֹן דְלֵא הִיָּתָה פְּתַחְתִּי אֲבָל בְּתַחְתִּי וְדָאִי חֲזִינֵשׁ לְהַאֲסוּרִים כַּמ"ש בְּחִידוּשֵׁי
וּמָה גַם דְאֵיפָא נָמִי סַבְר' הַגְּדוּלִים שְׂבִמְרָדְכִי שְׂאֶרֶץ פְּשִׁיטָה לֹא הִתִּירוּ אֲלֵא בְּדָאִיכ' מִגּוֹ
וּבְדָלִיכ' מִגּוֹ מִיָּהָא.

לֹא מִהִמָּנָא בְּטַעֲנוֹת אֲנוּס. וּבַנ"ד נִר' דְלִית לָהּ מ' דְלֵא נִבְעֵלְתִי מֵאַחַר שֶׁהִעִיד הַעִיד בְּפָנֶיהָ
שְׂשִׁמְעָה מִפִּיָּה שְׂנִבְעֵלָה וְאֶרֶץ שְׂשׁוּבָרוֹ עִמּוֹ שְׂאֻמָּרָה ג"כ שְׂהִי בְּאֲנוּס מ"מ פִּינּוֹן שְׂהִי שְׂלֵא
בַב"ד לֹא מִהִנְיָא לָהּ כַּמ"ש הֲרָא"ש בְּתִשׁוּי' וְהַטּוֹר ח"מ סִי קל"ג שֶׁהִפְלִ תְּלוּי בַב"ד שִׁיָּהָא
אֲזֵ הַמְּגוֹ קִיָּים וְאֶפִי נִימָא דְלֵא א' הֲרָא"ש אֲלֵא בְּתַבִּיעַת מְמוֹן שְׂטַעֲנוֹת בְּעֵלִי הַדְּבָר תְּלוּיֹת
בַב"ד דְּוִקָא וְאֵיפָא נָמִי תִשׁוּי' הֲרִיב"ש סִי שַׁצ"ג דְּמִשְׁמַע בְּתוֹךְ הַתִּשׁוּי' דְּפִלִּיג אֶהֲרָא"ש
אֶפִי בְּתַבִּיעַת מְמוֹן וְתוֹ דְּמִצִּית לְמִימְרֵי שְׂלֵהֲגִזִים הַעֲנִין אֻמָּרָה כֵּן בְּפָנֶינוּ כְּמוֹ שְׂאֻמָּרָה בְּפָנֵינוּ
ב"ד בְּתַחֲלָה מ"מ הֲרִי הַעִיד שֶׁהִיָּתָה מְחַזְרָת אַחַר תְּרוּפּוֹת לְהַפִּיל שְׂמוּרָה עַל הַבְּעִילָה
וְהַעֲיָבוֹר וְנִהִי דְאֵין כָּאֵן אֲלֵא עַד אַחַד שֶׁהִשְׁנִי לֹא הַעִיד אֲלֵא מֵאֲנוּמָד וְיִתְכֵן שֶׁהִיָּו לְצִנּוֹרָךְ
אִשָּׁה אַחֲרַת מ"מ כְּבָר הַאֲרִיף הֶרַב הַמְּאַסְף בְּכָלִי הַמְּגוֹן סְעִיף קַנ"ג וּמִתְבָּאָר שָׁם דְּהִיכָא
דְּבִטְעֵנ' שְׂטוּעֵן לִיכָא הַעֲזוֹת בַּעַל דְּבָר לֹא אֻמָּרָה מִגּוֹ לְהַכְחִישׁ ע"א דְלֵא חֲצִיף כְּוִלִי הֵאֵי
וְנִיחָא לִיָּה לְמִטְעֵן דְּבָר שְׂאִין בּוֹ הַכְחִישָׁה כְּלָל וּמִי יֵשׁ לְדוּן בְּזָה מְדַבְּרִי הַרְמָב"ם וְהַטּוֹר
בְּנִשְׁבָּתִי וְטָהוֹר' אֲנִי שֶׁהֶאֱמִינָה אֶרֶץ דְאֵיפָא ע"א שְׂנִשְׁבִּית וְלִקְמוֹן נַעֲמֹד בְּזָה: וְעוֹד בָּהּ
בַנ"ד שִׁישׁ נָשִׁים שֶׁהִפִּירוּ בְּעִיבּוּרָה וְאַחַת מִהֵן הַעִיד' בְּפָנֵינוּ וְלֹא מִיְבַעֲרָא לְדַעַת הַרְמ"ה
הַבִּיאֵו הַטַּח"מ סִי כ' דְּכָל דְלִיכָא עֲדִים לְפָנֵינוּ כְּשֶׁחֲזוֹר וְטַעֲנָה שְׂנִיָּה נָמִי וְהִי לֹו אֲזֵ
מִגּוֹדְקָאֵי בְּטַעֲנָה רֵאשׁוּנָה עַכ"ז לֹא מִהִימָן אִם בָּאוּ עֲדִים אַח"כ הַמְּכַחִישִׁים טַעֲנָה רֵאשׁוּי'
שְׂרִיא פֵן יְבָאוּ וַיִּכְחָשׁוּהוּ דְהִכָא נָמִי בְּתַחֲלָה לֹא הוֹדִית בְּבַעֲלָה וְאַחַר כֵּן אֻמָּרָה שְׂנִבְעֵלָה
בְּאֲנוּס וְאֵין לָהּ מִגּוֹ כִּי יִרְאָה מִהַנְּשִׁים שִׁיְכַחִישׁוּהָ אֲלֵא אֶרֶץ לַר"י ו' מִיגֵשׁ וְהַרְמָב"ם דְּפִלִּיגִי
עַל הַרְמ"ה מ"מ לְפָנֵי מ"ש הֶרַב בַּעַל פְּנֵי מְשִׁה ז"ל בַּח"מ סִי ע"ח לִיְיָשׁב מִה שְׂתַמָּה

עליהם מִהָרַי קֶצְבִי ו"ל מֵהֵיָא דֵא"א הֵיִתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי דְלֵהֲפוֹסְקִים בְּחַד לִישָׁנָא דְתַלְמוּ
הַתָּם שְׂכַל שְׂיֵשׁ עַדִי נִישׁוּאִין אַף שְׂלֵא בָּאוּ אֶלְא אַחַר שְׂאַמְרָה גְרוּשָׁה אֲנִי אֵינָה נְאַמְנַת
דֵה"נ לֵא יְהֵא נְאַמֵּן כִּי יִרְא שְׂיִבְאוּ וְיִכְחִישׁוּהוּ וְתִגְרֵץ הוּא ו"ל דְּהַתָּם כִּינּוּן שְׂכַל אִשָּׁה
נִישׁוּאָה אֵינָה נְאַמְנַת לֹמַר גְרוּשָׁה אֲנִי בְּלִי מ' אֵין זֶה מְגוּ טוֹב מִשָּׂא"כ בְּהֵיָא דֵר"י ו'
מִיגֵשׁ שְׂהַטְעָנָה הַב' מְצַד עֲצָמָה נְאַמֵּן בְּהֵא בְּלִי מְגוּ אֶלְא לְפִי שְׂטָעֵן בְּתַחֲלָה טְעָנָה אַחֲרַת
כְּדִי שְׂלֵא יִנְחֹזֵק פְּפָרָן אַמְרִי בִּיָּה הֵאֵי מ' יַע"ש וּלְפ"ז נ"ד דְּמִי לֵהֵיָא דֵא"א דְּבָעִי מְגוּ
מִמֵּשׁ וְאֵין זֶה מְגוּ.

אֶלְא שְׂאֲנִי בְּעַנְיִי מְגַמְגֵם עַל זֶה דְּמַלְשׁוֹן הַפוֹסְקִים שְׂהִבִּיאוּ דְבָרֵי הֵר"י ו' מִיגֵשׁ מִשְׁמַע
דְּחָשִׁיב לִי מְגוּ מְעַלְיָא כְּמוֹ שְׂבָא בְּדְבָרֵי מֵהֵרִיק"ץ שְׁם וּלְעֵיקָר תְּמִיָּהֶתּוּ נִלְע"ד דְּשְׂאֲנִי
הֵכָא שְׂכָבֵר טְעוּן בְּתַחֲלָה שְׂלֵא כְּדְבָרֵי הָעֵדִים וּמוֹרָא לֵא עָלָה עַל רֵאשׁוּ פֶּן יִבְאוּ וְיִכְחִישׁוּהוּ
כִּי עַל כֹּן כָּל זְמַן שְׂלֵא בָּאוּ חוֹזֵר וְטוֹעֵן בְּמִגּוּ שְׂיַעֲמוּד בְּטְעָנָה א' דְּהַשְׂתָּא הוּא מְגוּ טוֹב
כִּינּוּן שְׂסְמוּדָה לְבוּ לֵא יִרְא פֶּן יִבְאוּ וְיִכְחִישׁוּהוּ כִּינּוּן שְׂטָעֵן כֹּן מִתַּחֲלָה מִשָּׂא"כ בְּהֵיָא דֵא"א
הֵיִתִי דְּתַלְיִנּוּ דְּמַעֲיָקָרָא כְּשְׂאַמְר' א"א הֵיִתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי יִרְאָה שְׂמָא יִבְאוּ עַדִי הַנִּישׁוּאִין
וּמַעֲיָקָרָא אֵיגְלֵאֵי מִקְלָתָא דְּלֵא הֵי לֵה מְגוּ וּלְפ"ז נִרְאָה לְכֹאֲרָה דְּבַנ"ד נְמִי אֵיכָּא מ' וּמ"מ
אַף לְחִילוּק זֶה כִּינּוּן דְּמוֹדֵי ר"י ו' מִיגֵשׁ מִיָּהָא כְּשְׂבָאוּ עֵדִים קוֹדֵם טְעָנָה ב' דָּתוּ לֵא חֲצִיפָּא
וְלִית לֵה מ' דֵה"ה בַּנ"ד כִּינּוּן שְׂבָאוּ שְׁנַיִם שְׂשְׂמֵעוּ הַכְּרַת הָעֵיבּוּר מִב' נְשׁוּתִיָּהֶם לֵא חֲצִיפָּא
תּוּ כְּוָלִי הֵאֵי וְתוּ דְּהַשְׂתָּא מוֹרָא עָלָה עָלֶיהָ כִּינּוּן שְׂיַדְעֵנוּ מִי הֵן הַנְּשִׁים שְׂהִפִּירוּ הָעֵיבּוּר
וְנוּכַל לְקַרְוֵא לְהֵן שְׂיִכְחִישׁוּהָ בְּפָנֶיהָ כְּמוֹ שְׂבָאַמְתַּת הַגּוֹזְמֵנוּ לֵה כֹּן הַנּוֹכְרָתָה לְהוֹדוֹת בְּעֵיבּוּר.

וְאַף שְׂעֵדוֹת נְשִׁים לֵא יִסְפִּיק וְתוּכַל לְהַכְחִישׁוֹן מ"מ יְדוּעַ מ"ש הֵרָא"ש בְּתַשׁוּ' דְּמְגוּ בְּמִקּוּם
עֵדִים פְּסוּלִי לֵא אַמְרִי דְּלֵא עֲדִיף מְמַגּוּ בְּמִקּוּם קוּל וְכֹזָה רָאוּ וּקְדָמוּ רַבְּנּוּן בְּתַרְאֵי בְּכַמָּה
מְקוּמוֹת וְכַתֵּב מֵהֵר"א שְׂשׁוֹן ו"ל בְּסִימָן ק"א דְּלִפִּי זֶה ה"ה בְּעֵדוֹת נְשִׁים דְּאַמְרִינּוּ דְּלֵא
חֲצִיף לְהַכְחִישָׁה וְה"ה בַּנ"ד וּמָה גַם שְׂהַכְרַת הָעֵיבּוּר מְסוּר לְנְשִׁים יוֹתֵר וּמ"מ רַפְּיָא בְּיַדִּי
לְפִי דְּרַכִּי הַפְּעוּט בְּיִשׁוּב דְּבָרֵי הֵר"י ו' מִיגֵשׁ דִּיתְכּוֹן דְּהֵכָא נְמִי כִּינּוּן שְׂתַחֲלֵל הַכְּחִיש' הָעֵיבּוּר
וְלֵא חֲשָׁשָׁה לְנְשִׁים שְׂיִבְאוּ וְיִגְלוּ קְלוּנָה יִתְכּוֹן דְּעַדִּין סוּמְכַת עָלֶיהֶן שְׂלֵא יִבְאוּ וְיַעֲדוּ עַל
הָעֵיבּוּר וּמ"מ יוֹתֵר נֵר' דְּהַשְׂתָּא וְדֵאֵי הֵא אֲזָדָא לֵה הַמְּגוּ כְּאַמּוּר וְכֹן מְפָנִי הַעֲדָתָה הָעֵד
בְּחֻזְרָתָה עַל הַסְּמָנִין וְהַצְּטָרְפוֹת סְנִיף הָעֵד הַשְּׁנִי וּמָה גַם אִם נֹאמֵר שְׂהַמְּפָרֵשׁ שְׂהִבִּיָא ה"ה
וְהַרְמְב"ם וְר' הֵאֵי שְׂאַסְרוּ בְּסֵתָם בְּטְעָנַת אֲוֹנָס הוּא אַף בְּמִקּוּם מ' דֵא"כ אַף אִם יְהֵא לֵה
מְגוּ טוֹב לֵא מְהִימְנָא: וְאַחַר הָעֵינּוּן נִרְאָה שְׂאֵין כָּל זֶה מְסַפִּיק לְאַסְנֵר בְּגִדוֹן שְׂלִפְנֵינוּ כִּינּוּן
שְׂאֵין לְנוּ עֵדוֹת כְּשֵׁרִים עַל הָעֵיבּוּר וְהַבְּעִלָּה וּמְפִיָּה אֲנוּ חַיִּים וְלְכֹאֲרָה הֵיָה נִרְאָה
שְׂמִוּתָרַת לְפִי מָה שְׂשָׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמְּשָׁנָה אַחֲרוֹנָה דְּסוּף גְּדָרִים בְּטְמָאָה אֲנִי לָךְ
שְׂאֵינָה נְאַמְנַת וְהֵא וְדֵאֵי לִיתָא חֲדָא דְּנִלְע"ד כְּעַת דְּאַפְשָׁר בְּכַה"ג שְׂאַמְרָה נְאַנְסְתִי לִיכָּא
לְמִימַר דְּעֵינִיָּה נְתַנָּה בְּאַחַר דְּכ"ע יְדַעִי שְׂאַנּוּסָה מְוִתָּרַת לְבַעֲלָה יֵשׁ וּבְהִכִי נִיחָא לִי מָה
שְׂאַסֵר ר"ש בְּהֵיָא עוֹבְדָא דְּמִיָּתִי הַמְּרָדְכִי עַל פִּיָּה בְּלֵא עַדִי בְּעִלָּה וְאַפְּנִי נִימָא שְׂאֵין זֶה
מְוִכְרַח דִּיתְכּוֹן שְׂאַשָׁה בְּכָל אֶלְהָ לֵא תִדְעוּ וְסְבוּרָה שְׂאַנּוּסָה אֲסוּרָה עָלֵינוּ אוּ שְׂהִבִּינָה שְׂלֵא
אַמִּינוּיָה בְּעַנְיָה הָאֲוֹנָס כְּדַעַת הָאוּמְרִים כֹּן וּמְפָנִי הַבוּשָׁה אַמְרָה נְאַנְסְתִי אוּ אַעֲרוּמִי מְעַרְמָה
ע"ד שְׂכַתֵּב מֵהֵר"א יי בְּכַתְבּוֹ סִי רַכ"ב בְּאַשָׁה שְׂבַתַּחֲלָה לֵא רְצָתָה לְהוֹדוֹת בְּטוּמְאַתָּה
אֶלְא לְבַסּוּף יַע"ש וְלֵהֵיָה דְּהַמְּרָדְכִי נְאַמֵר שְׂבַעֲלָה הֵי מְאַמִּינָה שְׂנִטְמַאת דְּבַכָּה"ג אֲסִירָא
לִיָּה וְאַף שְׂהֵר"ם דִּי בִּיטוֹן סִי נ"ה בְּאוּמְרַת נְאַנְסְתִי בְּעִיר כְּתִב דִּיתְכּוֹן דְּעֵינִיָּה נְתַנָּה בְּאַחַר

וְנִדְעָה שְׁסֵתָם עִיר דִּינִינִין לָהּ בְּחֻזְקָת רְצוֹן כְּדַעַת הַרְמַב"ם אֲפִשֶׁר דְּוִקָא בְּזָה דְסִבְרָא הוּא כְּדָה מַה שְׁאִין כֵּן בְּנ"ד שְׁהַמְקוּם דוּמָה לְשִׁדָּה כְּפָתוּב בְּמַעֲשֵׂה ב"ד שְׁלִפְגִּינוּ וְכַעַת אִין לִי פְּנָאי לְחַפְשׁ בְּזָה.

מ"מ עוֹד זֹאת בְּנ"ד דְּאִיפָא עַד א' עַל הַתְּרוּפוֹת וְעֵדוֹת הַנְּשִׁים בְּהַפְרָת. הָעֵיבוֹר וְלֹא גָרַע מְרַגְלִים לְדָבָר וְכִבְרַת הַכְּרִיחַ מֵהֶרָא"י בְּסִי' הַנּוֹז' מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' וְסִיעֵתָם דְּבְרַגְלִים לְדָבָר אֲסָרִי בְּטַמְאָה אֲנִי לָהּ וְלִמַּד מִזָּה הַפ"מ בַּח"א סִי' פ"ט בְּדִאִיפָא ע"א וְעֵדוֹת נְשִׁים עֵינִין עָלָיו: בְּרַם מֵאִי דְּאִיפָא לְמִסְרֵי בְּנ"ד הוּא מְטַעַם דְּכִינֵן דְּאִין פֶּאן עֵדוֹת כְּשֵׁרִים בְּעֵנִין הָעֵיבוֹר וְיִכּוּלָּה לְהַכְחִישׁם לֹא הִנְחֻזְקָה בְּאִסּוּר דְּאָף דְּאִיפָא ע"א כְּשֵׁר כְּבָר רָאִינוּ לְהַרְמַב"ם פ"ח מַה' אִיסּוּרֵי בִיאָה בְּהֵיא דְנִשְׁבִּיתִי וְטַהוּרָה אֲנִי דְמַהִימְנָא דְהִפָּה שְׁאָסֵר הוּא שְׁהִתִּיר אָף דְּאִיפָא ע"א שְׁנִשְׁבִּית וְיִהִיב ה"ה טַעֲמָא לְפִי שְׁלֹא הִנְחֻזְקָה לִפְסֹל ע"פ ע"א וְאִינָה נְפֹסְלָת בְּפָחוֹת מִב' וְהִטוּר הִבִּיא דְבָרֵי הַרְמַב"ם בְּדִין הַשְּׁבוּיָה וְכַתֵּב מֶרֶן ב"י שְׁהוּא פְּשוֹט פִּינֵן דְּנִקֻט בְּמַתְנֵי אִם יֵשׁ עֵדִים שְׁנִשְׁבִּית כְּנִרְאָה דַּע"א לָאוּ פְלוּם הוּא וְנִנְאֲמַנְת וְלִפִּי דְבָרֵי ה"ה וּמְרֵן הָכִי נִמִּי בְּהֵיא דַּא"א הִיִּיתִי וְגִירוּשָׁה אֲנִי אָף שֵׁישׁ ע"א עַל נִישׁוּאָיָה נִנְאֲמַנְת וְהִפָּה שְׁאָסֵר הִתִּיר וְגִדּוּלָה מְזוּ כַּתֵּב ה"ה פִּי"ב מַה' גִּירוּשִׁין שְׁאָף שְׁאָסֵר זְמַן שְׁהוּדִית בְּנִישׁוּאָיָה חֻזְרָה וְאֲמָרָה גְרוּשָׁה אֲנִי נִנְאֲמַנְת פִּינֵן שְׁאִין פֶּאן חֻזְקָת אִיסּוּר בְּעַדִּי נִישׁוּאִין אֲלֹא עַל פִּיָּה אָף שְׁכַשְׁאָמֵר' גְרוּשָׁה אֲנִי לִית לָהּ מִגּוּ וְאָף לְהַחֻלְקִים עָלָיו הִינֵנוּ מְשׁוּם שְׁכַבְרַת הִנְיִשׁוּאִין עַל פִּיָּה הָא מִיָּהָא כְּשִׁמְתַחֲלָה אֲמָרָה א"א הִיִּיתִי וְגִירוּשָׁה אֲנִי לֹא מְצִינוּ שְׁנִנְאֲסֵרֵת אֲלֹא בְּעַדִּי נִישׁוּאִין כְּשֵׁרִים כְּסֵתָם עֵדִים שְׁכַבְלֵ מְקוּם הָא לָאוּ הָכִי אָף דְּאִיפָא ע"א אוּ עֵדוֹת פְּסוּלִים וְלִית לָהּ מִגּוּ כְּדַכְתְּבִי לְעִיל מ"מ סוּף סוּף לֹא הִנְחֻזְקָה אֲצִלְנוּ בְּאִיסּוּר אֲלֹא עַל פִּיָּה וְנִנְאֲמַנְת כְּכָל דְּבָרֵיהּ וְה"ה בְּנ"ד ע' בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן פ' חֻזְקָת הִבִּיאוּ הַש"ף ח"מ סִי' ק"ח שְׁמַדְמִין לָהּ דְהִפָּה שְׁאָסֵר לְמַגּוּ וְכַמ"ש הַש"ף שְׁם וְהִרִימ"ט ח"א ס"ב גִּיחָא בְּזָה דְלֹא הָוִי מ' לְמַפְרַע שְׁנִתְקַשָּׁה בְּזָה הַרְש"ח בְּחִידוּשֵׁי סִי' קמ"ו וְשׁוּב רִאִיתִי כְּעֵין זָה בְּס' נְתִיבוֹת מְשֻׁפֵּט אֲלֹא דְאִתִּי עָלֵיהּ מְטַעַם אַחַר יַע"ש וְלֹא מְצִינוּ לְהַאֲוִסְרִים אֲלֹא בְּהֵיא דַּפ"פ דְּלִגְבֵי דִידִיָּה כַּב' עַדִּי בְּעִיל' דְּמִי כַּמ"ש בַּגְמ' וְהִנְחֻזְקָה אֲצִלוּ לְבַעוּלָה וְלִכְּן אֲמָרוּ שְׁאִין מְשֻׁגְיָחִין לְדְבָרֵיהּ וְכֵן ס' ר' הָאִין וּמְהַר"ם אֲלִשְׁקָר שְׁרַאֲיוּנָה מְעוּבָרָת הָא לָאוּ הָכִי אַה"נ שְׁיִזְדוּ לְהַמְתִּירִים לְהַאֲמִינָה שְׁנִבְעֵל' בְּאִוְנָס וְסִתְמָא אֲמָרִינֵן בְּסוּף נְדָרִים בְּאִשְׁתִּי שְׁרַאֲלֵ הַאֲוִמְרָת נְבַעֲלָתִי בְּאִוְנָס דְּשְׁרַאֲ אָף לְמַשְׁנָה רַאשׁוּנָה: וְאֲפִשֶׁר עוֹד שְׁלֹא אֲמָרוּ הַמְּפָרְשִׁים שְׁהִבִּיא ה"ה וְהַרְמַב"ם לְאֲסוּר בַּפ"פ בְּטַעֲנַת אִוְנָס וּמ"ע אֲלֹא מְשׁוּם דָּאִם אִיתָא הִנָּה לָהּ לְפָרְסָם הַדְּבָר כְּשִׁאֲרַע לָהּ תְּכַף פִּינֵן שְׁבַעֲל' עֲתִיד לְמַצּוֹא פ"פ וּבְטוּעֵנָת קוֹדֵם קִידוּשִׁין נְבַעֲלָה נְמִי הִנָּה לָהּ לְהוֹדִיעוּ תְּכַף בְּשַׁעַת הַקִּידוּשִׁין פִּינֵן שְׁעֲתִיד לְמַצּוֹא פ"פ וְאִית בִּי רִיעוּתָא אַחֲרִיתִי דְחֻזְקָת הַגּוּף מְנַגֵּד לָהּ שְׁהִיתָה בְּתוּלָה בְּשַׁעַת הַקִּידוּשִׁין עֲדִינֵן וְהָא לֹא שְׁיָיָה בְּנ"ד כְּמִבְּנָאָר אֲלֹא שְׁתָּשׁוּ ר' הָאִין וּמְהַר"ם אֲלִשְׁקָר דְּקִיָּמִי בְּאִשְׁתִּי נְשׁוּאָה אֲסָרִי בַּכַּה"ג נְמִי וְעַם כָּל זָה עוֹמֵד כְּנִגְדְנוּ תִשׁוּ' הַמְרַדְכִי בְּכּוֹתֵל שְׁלֵ בְרִזֵל שְׁאָף שְׁלֹא הִנְחֻזְקָה אֲצִל שׁוּם אָדָם לְבַעוּלָה בְּזָנוּת וּמַעֲצָמָה בָּאָה לְב"ד וְאֲמָרָה נְבַעֲלָתִי בְּאִוְנָס וְעַכ"ז אֲסָרָה ר"ש וּמְרֵן ב"י סִי' ו' וְה' ב' הַמְפָּה סִי' קַע"ח הִבִּיאוּ ב' הַסְּבָרוֹת שְׁכַמְרַדְכִי וְלֹא הַכְּרִיחוּ וְגַם הַרְבְּנִים הַמְתִּירִים בְּאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַצָּרִיכוּ מִיָּהָא מִגּוּ וְאָף דְּלְכַאֲוָרָה אִיכ' הַתָּם ס"ס ס' בְּבַעֲלִיָּה וְס' בְּאִוְנָס וְכַס' הָא שְׁרִי תְלָמוּ' גְבִי פ"פ עַכ"ל דַּס"ל דְּהַתָּם נְמִי מְשׁוּם דְּאִית לָהּ מ' דַּמ"ע א"צ דְּלֹא עָבְדִי ס' בְּבַעוּלָה פִּינֵן שְׁהִיא הוּדִית

בה וכן' עדי בעילה דמי כמו שהכרחנו לעיל שפן דע' ה"ר ונדאל וקריטב"א בחדושיה' דאף דאית לן ס"ס וילדבריה נמי אנוס' היתה ומותרת מ"מ אודא לי' חד ספקא דבעילה פיון שהודית שנבעלה ומכאן תשוב' על הר"ם די בוטין בסי' הנז"ל שפתיב בסוף תשובתו להתיר בפשיטות בס"ס כה"ג ואף אם לא ראה דברי ה"ר ונדאל וקריטב"א שהם בכ"י דס"ל דאין זה ס"ס מ"מ הנה לו לחוש לסכרת כל הגדולים שבמעשה דמרדכי ובגדון דידיה ליפא מ' מפני הקול כמ"ש בתחלת תשובתו ואולי דס"ל שלא אמרו במרדכי אלא משום שנתניח' מרצונה ומודה שברצון נבעלה ועכ"ז ה"ל לפרש ולחלק פן ומה גם דמתשו' מהר"ם אלשקר נראה שהבין דבכל גוונא קא' המרדכי: סוף דבר לענין דינא ודאי שאין בדינו לכוף להוציא והי' אפשר לכאורה להתיר פיון שרבו המתירים בטענת אנוס הלא הנה רבי' יונה והמפ' שהביא ה"ה והרמב"ן והרשב"א והרא"ש והר"ן וה"ר, ונדאל וקריטב"א והטור ור' ירוחם וקריטב"ש ויש פאן ס"ס לכאורה כדע' הי"א שהביא קריטב"א אף שהיא הודית בבעילה וכמ"ש בפשיטו' מהר"ם די בוטין אלא שפכר פתבנו דה"ר ונדאל וקריטב"א לא חשיבי ס"ס פיון שהיא הודית בבעיל' ומ"מ אפשר דבנ"ד יודו האוסרים פיון דלא הוחזקה לבעילה בזנות אלא על פי' דלא לאפוישי פלוגתייהו אף עכ"ז ירא אנכי מפני חומר הענין להתיר בפה מלא מאחר שכל הגדולים בעובד' דמרדכי הצריכו בכה"ג נמי שיהא לה מגו ובנ"ד נר' דליפא מגו כמו שצדדנו לעיל עד פי' יבא הדבר לפני גדולים בעלי הוראה ועל פיהם יקום דבר על לאו ועל פל' אשר בה"ן הצעיר משה הכהן: פל' ראתה עיני את כל דברי החכם השלם הדיין המצויין הן משה ספרא רבה דישראל נר"ו מספים והולך להתיר את האשה לבעל' משני טעמים אי משום דאיפא הכא שני ספיקי ואי משום דהפה שאסר הוא הפה שהתיר: ואני לע"ד הא' מלתא דספק ספיקא לא שמיע לי הכא פלומר לא סבירא לי משום דכל שהאשה אמר' נבעלתי באנוס תו ליפא לספוקי בבעיל' דאם איתא דלא נבעל' מי דחקה לומר נבעלתי וכמ"ש התוס' בשמעתא דפ"פ מצאתי (ובזה סרה תלונת מעכ"ת מעל המרדכי) וכ"ש הכא בנ"ד דאיפא ג"כ רגלים לדבר אעד אחד ושתי נשים אומרות כמו כן.

ואי איפא למישרי הכא אינו אלא מהטעם השני דהיינו הפה שאסר וכו' ואחר האחרון אני בא ואיפא לעיוני ולמיקם בהאי מלתא שאמרו בכל מקום הפה שאסר הוא הפה שהתיר מאיזה טעם הנה אי משום מגו מוטו בה דחזקה לא משקר מגו דאי בעי הנה שתיק או דלמא טעמא לאו משום מגו הנייא אלא משום דכל מקום שאין לנו חזקת איסור אלא על פיו נאמן הוא להתיר מה שאסר: ולכאורה נראה שזו מחלוקת ישנה בין המפר' נ"ג דאיפא מאן דפריש לה להאי מלתא דמייירי דוקא כשאומרת פן תוף פדי דבור ואיפא מאן דפריש לה נאפי' לאחר כ"ד ונראה דבהא פליגי דמאן דפריש לה בתוף כ"ד סובר דטעמא דנאמנת הוא משום מגו ולהכי לאחר פדי דבור לא מהימנא דמגו למפרע לא אמרינן ומאן דפריש לה אפי' בלאחר כ"ד סובר דלא צריף למגו אלא פיון שאין לנו איסור אלא ע"פ נאמן הוא להתיר מה שאסר וכ"כ הרב בנ"מ נכ"ו ח"ג.

הו אמת דסוגיין דשמעתין כפום פשטא מטעם מגו רהטא דגבי מתניתין דמוד' ר"י באו' שדה זו של אביה הית' ולקחתיה ממנו נאמן דהפה שאסר הוא הפה שהתיר קאמר עלה בגמרא דהוי משום מגו וכן מטין דברי התו' שם גבי ההיא דאמרינן מנין להפה שאסר וכו' יע"ש.

ולפ"ז הנה נראה דבנ"ד אין האשה הזאת נאמנת לומר שבאונס נבעלה כיון דלית לה מגו שהיתה יכולה לו' לא נבעלתי שהרי איכא עד אחד ושתי נשים שישועות שנבעלה ולא הנה ניחא לה לומר לא נבעלתי ולהכחישם ואע"ג דפסולים גינהו.

וכמ"ש הרא"ש בתשו' על אותו שטר שהנה חתום בעדי קרובים וטען הנה אמת כי לקחתי קנני אבל הנה בשביל מעות של צחוק דלא מהימנינו לי' בהאי מגו דאי הנה בעי אמר לא הקניתי פלום כיון דאיכא עדים שהקנ' ואע"ג דפסולים גינהו מ"מ ניחא לי' למימר טענ' זו שאין העדים, יכולים להכחישו ע"כ.

הרי הכא דאע"ג דהאי שטר חספא בעלמא הוא אלמא דהוא קא מודה שנטל קנני ואפ"ה לא מהימן במאי דקאמר שהי' בעבור מעות של צחוק מכיון דהוי עדים על הקנני ואע"ג דפסולים גינהו: איכא דצריף להבין מה בין זו לאותה שאמרו בפ"ק דמציעא דרבי סבר מודה בשטר שפתיבו צריף לקנימו מ"ט דחספא בעלמא הוא מאן קא משוי להאי שטר לנה הא קאמר דפרוע הוא אלמא דאע"ג דלית לי' להאי מגו וכמ"ש התוס' בפ"ב דכתובות פי' גרא לאמר מוזניף הוא פן יכחישוהו אפ"ה כיון שאין זה יכול לתבעו אלא עפ"י הודאתו אמרי' הפה שאסר הוא הפה שהתיר.

ואלוהי דברי הרא"ש היינו יכולים לנישב ולו' דכי אמרי' הפה שאסר וכו' משום מגו הוא דמהימנינו לי' מגו דאי בעי הנה שתיק וכפשטא דשמעתא דפ' האשה ומיהו אלים האי מגו דהפה שאסר וכו' משאר מגו דעלמא דאף במקום דלא אמרינו מגו משום דניחא לי' לטעון ה' טענה מלטעון הטענה שהיה יכול לטעון הכא כיון שאי אתה יכול לתפסו אלא על פי הודאתו ואי בעי הו"מ לכפור מעיקרא עכשיו שהודה לו ואמר שלקחה ממנו נאמן דהפה שאסר וכו' ונמצא דאין כאן הודאה של פלום אבל דברי הרא"ש עומדים לנגדנו.

וכמדומה לי שראיתי לאחד מהגדולים לא ידעתי מי מקדושים דיהיב טעמא לדברי הרא"ש משום דמעיקרא ריע טענת' במה שטען שהיה הקנני בעבור מעות של צחוק אי משום דלשון השטר מיקחי כמכחישו שפתיבו בו אני מקנה לה מנכסי אלהי זהובים דמשמע דלא היה הקנני בשביל חוב דמעיקרא אלא שעכשיו נתחייב בקנני זה ועוד שהצחוק עצמו לא היה ידוע מעיקרא ואף גם זאת לא עבידי אינשי דכתבי שטר' בשביל מעות שהרויח לו דרף צחוק ומלתא דלא שכחא הוא שירוים ממנו סף רב כזה בצחוק ובהצטרפות כל הגני טעמי מוכחא מלתא פי' שקר ענה באחיו וכיון דלא מהימנינו לי' בטענ' זו באמרו שהיה בעבור צחוק כיון דמיקחי כשקרא ורגלים לדבר מש"ה לא מהני לי' מגו במקום עדים פסולי' וכדי להאמינה היה צריף שיהיה לו מגו אלים ונחזק' דהיינו שהיה יכול לטעון טענ' מעלייתא יותר מאותה שטען.

אבל בעלמא פל היכא דאמרינו הפה שאסר וכו' כיון דלא ריע טענתיה ואי אתה יכול לתפסו אלא על פי הודאתו אף הוא יהיה נאמן להתיר מה שאסר ואפילו שיהיה במקום עדים פסולים: והשתא אי בנ"ד לית לה האי מגו דמגו במקום עדים פסולים לא אמרינו וכמ"ש, המורה נר"ו ויליף לה מדברי הרא"ש הנז' ליכא להאמינה.

אבל מדברי הרב פ"מ שם באותה תשובה נראה דאפי' בכה"ג ליכא לאוסרה ונראה דס"ל להרב ז"ל דחשיב שפיר שהיה לה מגו דיותר טוב היה לה להעזי פניה ולהכחיש את אלו

הַעֲדִי הַמַּעֲדִי מִפִּי נָשִׁים וְלֹא יֵאָמְרוּ אֹתָם וְלֹא לָהֶן מִלְּהוֹדוֹת וְלוֹמַר כֵּן הוּא שְׂנֵבַעֲלֹתִי אֵלָא שְׂבָאוֹנָס הִיָּה דְהַשְׁתָּא כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר יִצְחָקוּ לָהּ וְלֹא יֵאָמְרוּ לְדַבְרֵיהָ דְּמִסְתְּמָא בְּרַצוֹן הִי וְיִחְזִיקוּ אוֹתָהּ בְּזוֹנָה: וְדוֹגְמָא לְזֵה מְצִינּוּ בְּאִשְׁתֵּי אִישׁ שְׂאֵמְרָה גְרוּשָׁא אֲנִי וְנִשְׂאֵת לְאַחַר שְׂאֵפִי אֵמְרָה אֲחִי כִּי לְבַעֲלָהּ גְרַשְׁתִּי אֵינָה נְאֻמְנָת וְאַף עַל גַּב דְּחִזְקָה שְׂאִין אִשְׁהָ מְעִינָה פְּנִיָּה בְּפָנֶי בַּעֲלָהּ עַכ"ז כְּדִי שְׂלֵא תַעֲשֶׂה עֲצָמָה זוֹנָה מְעִינָה וּמְעִינָה.

וְנוֹסֵף עַל זֶה דְּבַנ"ד כִּינּוּן דְּמַעֲיָקְרָא הוֹדִיעַ לְאֵלּוּ הַנָּשִׁים שְׂנֵבַעֲלָהּ בְּאוֹנָס וְשִׁהִיָּתָה מְחֻזְרָת לְחַפּוֹת עַל עֲצָמָה שׁוֹב לֹא הִיָּתָה יִרְאָה לְהַכְחִישׁ בְּפָנֶי ב"ד וְלוֹמַר לֹא נִבְעַלְתִּי דְּאִין זֹו כְּמַכְחִישָׁה אֶת הָעֲדִים שְׂיֻדְעִים הִיוּ אֵלּוּ הָעֲדִים שְׂמַפְנֵי הַבּוֹשָׁה הִיָּתָה אוֹמְרָת כֵּן כְּדִי לְחַפּוֹת עַל עֲצָמָה.

וְעוֹד בְּהַ דְּהִיא גּוֹפָא מַעֲיָקְרָא לֹא הוֹדִית בְּבַעֲלָהּ וְאַפִּילוּ לְאַחַר שְׂבָאוּ הָעֲדִים אֲלֵמְלָא שְׂאֵינְמוּ וְגִזְמוּ עָלֶיהָ וְשִׁפִּיר הִיָּתָה יְכוּלָה לְעַמּוֹד בְּטַעֲנָתָה. וְכ"ש דְּעַיָּקְרָא דְּמִלְתָּא זֵה הַפְּלִל דְּכִינּוּל לֹן הָרָא"ש דְּמַגּוּ בְּמַקּוֹם עֲדִים פְּסוּלִים לֹא אֲמַרִינּוּ לֹא מִלְתָּא פְּסִיקְתָּא הִיא וּמְחַלְוֹתָהּ בְּצִדּוֹ וְכַמ"ש הָרַב מְהַרִּיב"ל בַּח"א דְּאַף גַּם זֹאת בְּמַחְלוֹקֶת שְׂנוּיָה וְכֵן נִרְאָה מְדַבְרֵי ה"ה ג"כ בְּפִי"ד מַה טוֹעֵן.

דְּלִפִּי זֵה נִמְצָא דְּאִיפָא הָכָא כְּמוֹ ס"ס סְפָק אִי שְׂיִיף הָכָא לּוֹמַר מַגּוּ וְאֵת"ל דְּלֹא שְׂיִיף הָכָא לּוֹמַר מַגּוּ אִימּוֹר דְּבִלָּא מַגּוּ ג"כ נְאֻמְנָת מִשּׁוּם דְּהַפָּה שְׂאַסֵּר הוּא הַפָּה שְׂהַתִּיר וְאַפִּילוּ לְמַה שְׂצִינְדִּנוּ לְעִיל דְּאַפְשֶׁר דְּבִאוֹמְרָת נִבְעַלְתִּי בְּאוֹנָס לֹא אֲמַרִינּוּ הַכִּי כִּינּוּן דְּאִיפָא רֹב דְּרַצוֹן שְׂעוֹמֵד כְּנֻגְדָה הָכָא בַּנ"ד אֲתַרְעֵה אִי רֹבָא כְּפִי מַה שְׂבָא כְּתוּב בְּמַעֲשֶׂה הַב"ד שְׂהִלְכוּ וְרָאוּ אֶת בֵּית הָאִשָּׁה וְהִנֵּה הַמַּקּוֹם מְקוֹם מְוַפְנָה בְּמַסְתָּרִים שְׂאֵם תַּצְעַק הָאִשָּׁה אֵינָה נִעֲנִית וַיֵּשׁ חֲשַׁשׁ אוֹנָס בְּדָבָר.

דְּלִפִּי זֵה קְרוֹב הַדְּבָר דְּלִיחְשִׁיב זֹאת כְּאֵלּוּ נִבְעַלָהּ בְּשֻׁדָה וּמִסְתְּמָא תְּלִינּוּ דְּבִאוֹנָס הִיָּה בְּאוֹנָן דְּעַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִלְע"ד ג"כ שְׂהַאִשָּׁה הַזֹּאת מְוַתְרָת לְבַעֲלָהּ כְּאַשֶׁר הוֹרָה הַמּוֹרָה לְצִדְקָה מִר נִיהוּ רַבָּה עֲלִיוֹן לְמַעֲלָה וְלִהְיוֹת כִּי הוּא פְּקִיד עָלֵי לְבַאֲעַל הַחַתּוּם לְעִשׂוֹת רַצוֹנוֹ חֲפְצָתִי הִנֵּה בְּאֵתִי וְהִנֵּה פִי כְּפִי בְּכָל אֲשֶׁר דָּבָר.

נְאֻם הַצְּעִיר אֲפָרִים נְבוֹן: שֵׁם דִּין כ"ז כְּתִב הַבְּכ"מ וְעַל מ"ש רַבִּי שְׂאֵם הִיָּתָה מְחַבִּיאָה אֲפִילוּ אִמְרָא לֹא נְחַבְּאֵתִי וְכו' עַד כְּתִב הָר"ן מְכָלֵל דְּסְבִירָא לִי דְּלֹא מְטַהְרִים לָהּ אֵלָא כִּי אֲמַרָה טְהוֹרָה אֲנִי בְּמִיגוּ דְּנְחַבְּאֵתִי ע"כ.

נ"ב לְפִי מַאי דְּמַסִּיק בְּגַמְרָא דְּאַמְרִינּוּ כִּי הִיא גּוֹנָא מַגּוּ ה"ז מְצַלָת עַל הַפִּל דְּנְאֻמְנָת לּוֹמַר לֹא נְטַמְאֵתִי בְּמַגּוּ דְּנְחַבְּאֵתִי וְע"כ לֹא מְסַפְקָא לָהּ אִי מְצַלָת עַל הַפִּל אִי לֹא אֵלָא קוֹדֵם שְׂלֵא הִיָּה יוֹדֵעַ זֵה הַמִּיגוּ וְלִפ"ז אִין מְקוֹם לִי"א שְׂכַתְּבוּ דְּכִינּוּן דְּלֹא נִפְשָׁטָא הַבְּעִיָּא אִין לְהַקִּיל לְכַתְּחֻלָּהּ: פִּי"ט דִּין ד' כְּתִב ה"ה ו"ל כֵּהֵן גְּדוּל שְׂנִישָׁא בּוֹגְרָת וְכו' עַד אֲבָל אִם בָּא עַל הַבְּעוּלָה שְׂלֵא כְּדָרְךָ נִשְׂוֹאִין אֵינּוּ מְוַזְקָר בְּהָ יוֹתֵר מְאָדָם אַחַר ע"כ.

נ"ב קִשָּׁה לִי דְּבְסָמוּף גְּבִי הָבָא עַל הַגִּינּוֹת כְּתִב דְּלִדְעַת הָרָאב"ד אֲפְשֶׁר שְׂהוֹלֵד חָלָל וְהִיא הִיא אֵינְרִי שְׂלֵא כְּדָרְךָ נִשְׂוֹאִין וְלִדְעַת הָרָאב"ד לִית בִּי כִּי אִם מְשׁוּם בְּתוּלוֹת מְזַרְעֵי שְׂרָאֵל וּבִפ"י יוֹחֲסִין אֲמַרִינּוּ בְּעַל וְלֹא קוֹדֵשׁ לוֹקָה וְלֹא יְחַלֵּל זָרְעוֹ אֲמַר רַחֲמָנָא וְהִרִי חָלָל וּבִפ' הַחֹלֵץ אֲמָרוּ דִּישׁ חָלָל מְחַיְבֵי עֲשֶׂה מְשׁוּם דְּלֹא יְחַלֵּל קָאִי ג"כ אִם בְּתוּל'

מעמיו יקח אשה: שם דין כ"ג כתב הבכ"מ ומ"ש רבינו וה"ה אם נתערב בה ספק ממזר וכו' עד מ"ש בסוף הלשון ומכל מקום אין משם ראיה שהרי העמידה במסקנא דה"ק אינהו אלמנת עיפה כל שאין בה וכו' נ"ב יותר הנה לו להקשות דבגמרא משמע דאין חילוק בין ספק חלל לממזר ולנתין ונראה דהראב"ד גורס פגירסת התוספות דלא גריס אלמנת עיפה אלא הברייתא איירי בעיפה גופא ומאי דכתב הראב"ד הכי איתא בכתובות אדלעיל קאי שהביאו מתני' ופירשו טעמא משום דהוי ספק ספיקא: פ"ד דין ד' כתב הר"מ ז"ל מי שהעידו עליו עדים שראוהו שהיה אוכל בתרומה וכו' עד ואין מעלין ליוחסין ולא מחלוק תרומה ע"כ נ"ב אף על גב דר' פסק דאין חולקין תרומה לעבדים ואלו בגמרא אמרו דלמ"ד אין חולקין מעלין ליוחסין ה"ד בעבד שאוכל אותה ואלו היינו מחלוקין לו היו סבורים שבשבילו אוכל והוא פהן אבל מחלוק גרנות בלבד בלא ראינו אוכל אין ראיה דשמא החזיק עצמו בכהן ולוקח אותה ומכרה לאחרים: שם דין י"ג כתב הר"מ ז"ל מי שפא בזמן הזה ואמר פהן אני וכו' עד ואם נשא או נטמא לוקה ע"כ נ"ב נראה דמירי אף על פי שלא הוחזק עדיין ולא דמי לההיא דקידושין דף ס"ג דאינה נהרגת על פיה ועיין בסוף פ"א דהתם כיון דמתחלה היתה בתזקת פנויה להחזיקה מקודשת צריף ב' עדים או שהוחזק אבל הכא דלא הוחזק מתחלה אם פהן או ישראל ועד אחד נאמן לומר שהוא פהן כמו כן הוא נאמן על עצמו וכן נראה קצת פדאמרן ממ"ש ה"ה דכאשה אינה לוקה על פיו אם איתא דאיירי הכא בשהוחזק בעיר ימים רבים שהוא פהן על פי עצמו וכה"ג חשיב חזקה אם פן היא עצמה אמאי לא תלקה דהא מלקין על החזקות אלא ודאי נראה דאיירי הכא כשלא הוחזק או אפילו אם הוחזק כיון שאינו נאמן ואין מעלין אותו לפהונה על פי עצמו לא חשיב חזקה כדי שתלקה היא על פיה וע' בתשו' מור"ם סי' ב' ובתשו' מהרדק"ז סי' רמ"ה וע' בהל' סנהדרין פ' י"ו דין ו': שם דין י"ו כתב הר"מ ז"ל מי שהוחזק אביו פהן ויצא עליו קול שהוא פן גרושה או פן חליצה חוששין לו ומורידין אותו ע"כ נ"ב ואע"ג דכתב רבינו ס"פ י"ז דאם יצא עליה קול חלוצה אין חוששין לה הכא שאני דמעלה עשו בתרומה כ"כ הר"ן ז"ל בפ"ב דכתובות: שם כתב ה"ה בלשון הנזכר בסוף לשונו ומ"מ כיון דספיקא דרבנן היא ודאי מחמירין בתרומה דאוריית' ע"כ.

נ"ב עיין בפ"ב ועיין בפרק בפל מערבין דף ל"ו וצריף לחלק בין לכתחלה והכא כדיעבד דמי וכ"כ הריטב"א: הלכות מאכלות אסורות פ"ב דין י"ו כתב ה"ה בסוף לשונו והנה אפטר לומר דבדרבנן מבטלין איסור לכתחלה וכו' ע"כ נ"ב נ"ל דהיינו טעמא כיון דהוי ספק אם יש פאן איסור דאי מטעם חז בתרי בטל עדיי לא נתבטל כיון דהוי האיסור נזכר כמ"ש הכ"מ: פ"ה דין י"א כתב ה"ה ז"ל ואם נחתם אחר שחיט' וכו' עד ומ"ש למעלה דאמר ר"י אין בהם אלא מצות פרישה פירושו שהן אסורין מן התורה וכו' נ"ב בס"פ העור והרנטב נראה קצת פדברי רבי: פ"ו דין י"ו כתב הר"מ ז"ל האוכל פזית וכו' נ"ב פן נראה בפרק דם שחיטה אמנם בס"פ חרש נראה דאינו חייב אלא עד רביעית וצ"ל דאתו כמ"ד פזית קרוש בעינן וצריף שיהא רביעית לח ועיין בה' ט"מ: שם דין ו' כתב ה"ה אבל אם הי' לב בהמה וכו' עד אבל דם שבשלו וכו' פדאיתא בהקומץ וט' נ"ב ומדברי ר' בפ"ט נר' דהיא דהקומץ אינה הלכה: פ"ח דין י"ד כתב ה"ה לפיכך מותר וכו' עד וחתוכה לא גזירה שפא יתננה לו וכו' נ"ב פלומר כשיתנה לו בפני ישראל יחזור

וּמְכַרְנָה לְיִשְׂרָאֵל וּמ"ה לֹא יִתְנַנֶּה לוֹ בְּפָנָי יִשְׂרָאֵל גְּזִירָה שְׁמָא יַחֲזֹר וַיִּמְכַרְנָה לְיִשְׂרָאֵל
דָּאֵם לֹא פִן הֵנִי גְזִירָה לְגְזִירָה וְכֵן הוּא דַעַת הָרִי"ף וְנִסְתַּלְקָה קִוְשִׁית הָרִשְׁבָּ"א ו"ל: שְׁם
בְּסוּף לְשׁוֹן זֶה פֶּתַח ה"ה וְדַקְדְּקוּ קִצֵּת מִן הַמְּכַרְשִׁים מִפְּאֵן שְׂרֹב מְצוּיִים אֲצֵל נִיקוּר וְכו'
נ"ב קִשָּׁה וְהָא אֶפְשָׁר לְהַתְּבַרֵר הַעֲנִין וְכו' שְׁאֲמָרוּ בְּרֹב מְצוּיִים אֲצֵל שְׁחִיטָה מִןמַחֲזִין הֵן:
שְׁם דִּין י"ו פֶּתַח הַר"מ ו"ל מֵאֲכָל שְׁהוּא אָסוּר בְּהִנָּאָה אִם נִהְנָה פְּגוֹן שְׁמֹכֵר וְכו' מִפִּין
אוֹתוֹ מִכַּת מְרָדוֹת וְהַדְּמִים מְוֹתָרִים ע"כ.

נ"ב רש"י ו"ל סבירא ליה דאסורי הנאה שעבר והחליפן הדמים אסורים למחליף דאי
אמרת הדמים מותרים מצינו דמים לחמץ בפסח אבל הרמב"ם סבירא ציה שהדמים
מותרין אף למחליף פיון שאין תופסין דמיהן לפי שפיון שלא היה לו רשות להחליפן
ואסורי הנאה הם דמיהן וחלופיהן אינן אלו בגזל ביד המוכר והר"ן ו"ל הביא ראיה לזה
מהירוש' דקידושין בההיא דמכרן וקידוש בדמיהן דאמר ר' חגי לפי שאין תופסים דמיהן
ואמר ר' חנינא זאת אומרת שמקדשין בגזל פלומר לפיכך היא מקודשת לפי שאינן דמי
ערלה דהא אינם תופסים דמיהן וגזל בעלמא הם ביד המוכר עכ"ל ולע"ד דבכרים אלו
צ"ע דמ"ש דהדמים מותרים משום דגזל הם ביד המוכר התינוח במכרן לישראל דכיון
דלוקח לא הפיר בהם ולא מצי להתהנווי בהו מקח טעות הוא וגזל הם המעות ביד המוכר
אבל במכרן לעובד כוכבים פיון דעובד כוכבים מצי להתהנווי בהו הא ודאי אין פאן גזל
פי דאפי' ידע בהם העובד כוכבים היה לוקח אותם ועוד פי נ הוי טעות מה בכך טעות
העובדי כוכבים שרי ואדרבא נלע"ד לדקדק מהירושלמי פסברת רש"י ו"ל דכל היכא
דמכרן לעובד כוכבים הדמים אסורים למחליף ליהנות מהם לכתחילה ולקח בהם אשה
דאם לא פן אמאי לא אוקמא ר' חנינא דמתני' אי פשםכרן לעובדי כוכבים דאז ודאי לא
הוו גזל שפיר מצי לק בהו אלא ודאי משמע דמכרן לעובדי כוכבים פיון דלא הוי המעות
אסורים למחליף מדרבנן כדי שלא ינהג באסורי הנאה וכ"כ הרא"ש ו"ל דכיון דבגדרים
איבעיא לן ולא איפשטא אזו לחומרא וכ"פ הר"מ ו"ל בה' גדרים לחומרא הן האמת
דקשה לי דברי הר"מ ו"ל דאיהו גופיה פסק פאן להאי בעיא לקולא ובפרק י"ב מהלכות
בפורים פתב דהמוכר פטר חמור הדמים אסורין בהנאה ובנדאי דאסור זה אינו אלא
מדרבנן תדע דהא אם מכרן וקידוש בדמיהן ה"ז מקודשת וראיתי להרא"ש בפ"ק
דבכורות שפתב דהמוכר פטר חמור הדמים אסורים ואיברא דהכי אמרו שם בגמרא אבל
לא איתפרש שם אי איירי בהפיר בהם ה אי לא ולפי מ"ש נראה דאיירי בהפיר בהם
הלוקח או שנתנם לעובד כוכבים דאילו מכרו לישראל ולא הפיר הא ודאי י למסרינהו
בהנאה פיון דהמעות גזל הם ביד המוכר ונראה דהא פרש"י ו"ל בבכורות דהדמים
אסורים דאמרו היינו שקהש למלאכה, אבל הרא"ש ו"ל פתב דאפי' לא הפיר בהם ה
הדמים אסורים וצריך טעם למה וכי תימא אי איירי כשהפירו הלוקח ג"כ תיקשי אמאי
הדמים אסורים הלא פיון שפיר בה הלוקח המעות הרי הן מתנה וכמ"ש הרא"ש
בקידושין.

הא לאו קושיה דאפ"ה קנסו אותו חכמים דלא להתהנווי בהו גזירה אטו כמ"ש הרא"ש
שם וראיתי להרא"ש ו"ל בקידושין שהספים לכרש"י מיהו פתב דהיינו דוקא הדמים
אסורים אבל אם עבר שלקח באותן דמים פלים מותרים בהנאה ונראה שפתב פן לפי
מאי דפי' דאסורא דדמים הוי משום גזירה אטו גופן אבל חליפי וחליפין ליכא למגזור

אָבֵל לְפִי הַטַּעַם וְשִׁפְרֵי רֵשׁ"י דְאִסּוּרִים לְמַחְלִיף מְשׁוּם דְקָא מְטִינָא לִיה הִנָּא מְאִסּוּרֵי
הִנָּא נִרְאָה דְאִין לְחַלְקֵי בֵּין חַלְיִפִּין לְחַלְיִפִּין דְס"ס הָא קָא מְטִינָא לִיה הִנָּא וְכֹן
נִרְאָה מִדְבְּרֵי הַתּוֹס', בַּר"פּ הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל שְׁפָתָבו דְאָרְפּ פִּי לִיכָא לְמִיגְזֵר חַלְיִפִּין אִטּוּ
גּוֹפֵן מ"מ לְמַחְלִיף עֲצָמוּ אִסּוּרֵי מְשׁוּם דְמַעֲיָא לִיה הִנָּא וְעֵינֵן בְּהָרָא"ש שֵׁם וּבְנִדְרִים
ג"כ פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּהִדְיָא כַּמ"ש: עוֹד שְׁיִיף לְדִין הַנּוּ' עֲמַדְתִּי בַּמ"ש הַר"מ ו"ל דְּהִתִּירָאקָה
אִסּוּר לְאִנְקְלָה בְּפִסַּח נִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי דְאִינְרֵי אִפִּי' בְּחוּלָה דְקָא סְתָמָא לְזָה קָאֵי וַא"כ
צ"ע דְקָא פְּתַב ר' בַּה' יְסוּדֵי הַתּוֹרָה דְכָל הָאִסּוּרִין מְוַתְרִין לְחוּלָה שְׁלֵא פְדָרְךָ הִנָּאֲתוּ פְגוּן
שְׁעִירֵב דְבַר מַר פֶּה דְבָרִים הָאִסּוּרִים ה"ז מְוַתֵּר פִּינּוּן שְׁאִין חֲסִיקָה נְהִנָּה מְמַנּוּ וַא"כ בְּיִרְאָקָה
פְּמִי הָא וַדָּאֵי אִין חֲסִיקָה נְהִנָּה מְמַנּוּ פְּנּוּדַע וְכַדִּי לְעַמּוּד ע"ד נְקָדִים שׁוֹרֵשׁ דְבָרִים אֱלוּ
אִיתְנָהוּ בַּפ' פֶּל שְׁעָה א"ר פֶּל הָאִסּוּרִין שְׁבַתְוֵרָה אִין לּוֹקִין עֲלֵיהֶן אֱלָא דְרָךְ הִנָּאֲתָם
לְמַעוּטֵי הַנִּיחַ חֶלֶב ע"ג מִפְתּוֹ וְכ"ש אוֹכֵל חֶלֶב חֵי מְשׁוּם שְׁאִינוּ פְדָרְךָ הִנָּאֲתוּ וּבַתֵּר הָכִי
קָאֲמַר רַבִּינָא שְׁיִיף לְבִרְתִּיהָ בְּגוּהֶרְקֵי דְעָרְלָה עַד א"ל מִיָּדֵי דְרָךְ הִנָּאֲתוּ עַבְיָדָא ע"כ הָרִי
מְבִנְאָר דְכָל הָאִסּוּרִין מְוַתְרִין לְחוּל' שְׁלֵא פְדָרְךָ הִנָּאֲתוּ וּלְפִי זֶה צָרִיף לּוֹמַר דְמָאֵי
דְאִסּוּרִין לְבָרִיא אִינוּ אֱלָא מְדַרְבְּנָן וְהַשְׁתָּא צָרִיף לְהִבִּין דְבָרֵי ה"ה בַּמ"ש פֶּאֵן עַל מ"ש
הַר"מ ו"ל דְכָל הָאִסּוּרִין בְּהִנָּאֲהָ אִם עָבַר וּמְכָרוּ לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים אִינוּ לּוֹקָה, וְכו' דְהִינּוּ
טַעְמָא מְשׁוּם דְכָל הָאִסּוּרִין אִין לּוֹקִין עֲלֵיהֶם אֱלָא פְדָרְךָ הִנָּאֲתוּ וְכָל דְבַר שְׁעוּמֵד לְאֲכִילָה
אִין דְרָךְ הִנָּאֲתוּ אֱלָא בְּאֲכִילָה וַאֲפִי' סִיכָה שְׁהִיא כְּשִׁתְיָה אָמְרוּ דְשָׂרֵי לְחוּלָה שְׁאִין בּוֹ
סַפְנָה פֶּל הִיכָא דְהוּי שְׁלֵא פְדָרְךָ הִנָּאֲתוּ וּלְפִי זֶה הָרִי אִסּוּר הִנָּאֲהָ פְדִין חֲצִי שְׁיַעוּר שְׁאִסּוּר
מִן הַתּוֹרָה וְאִין לּוֹקִין עֲלֵיו עַכ"ל וְלַע"ד ק"ל ע"ד דְאֵי אִסּוּר מְכִירָה אַע"פ שְׁאִינוּ פְדָרְךָ
הִנָּאֲתוּ אִסּוּר מִן הַתּוֹרָה א"כ אֲמָאֵי הַתִּירוּ לְחוּלָה לְסוּף בּוֹ שְׁלֵא פְדָרְךָ הִנָּאֲתוּ וּמָה גַם
דְסִיכָה קְרוּבָה לְשִׁתְיָה וְנִרְאָה דְהַרְמַב"ם ו"ל ס"ל דְאִינוּ לּוֹקָה עַל אִסּוּרֵי הִנָּאֲהָ בְּהִנָּא'
בְּלַחוּד מְטַעַם דְאִין זֶה חֲשִׁיב מְפִנְרֵשׁ בְּתוֹרָה דְלֹא יִדְעִינוּ דְלֹא תֵאָכֵל א' אִסּוּר אֲכִילָה וַא'
אִסּוּר הִנָּאֲהָ אֱלָא מִפְּחַ דְפִרְט הִתֵּר בְּנִבְיָלָה וּמְסַתִּיעַ הָאֵי סְבָרָא מִהִיא דְפִרְקַה הַלּוֹקִין
גַּבִּי יֵשׁ אוֹכֵל אֲכִיל' אַחַת וְחִיב עֲלֵיהֶם חֲמֵשׁ וּמוֹקִי לָהּ כְּשִׁבְיָשְׁלוּ בְּעֲצֵי אֲשִׁירָה וּפְרִיף
וְלִילְקֵי שֵׁשׁ וְכו' וְהַשְׁתָּא אֲמָאֵי לֹא מוֹקִי כְּשִׁבְיָשְׁלוּ בְּעֲצֵי עָרְלָה וְתוּ לֹא הִנּוּ קִשָּׁה לִיה וְתוּ
פִינּוּ דְקִי"ל דְשָׂאֵר אִסּוּרִין אִינָם תּוֹפְסִין אֶת דְמִיָּהֵן הִיכִי יִלְקָה בְּהוּ מְשׁוּם שְׁנִהֵנָה בְּאִסּוּרֵי
הִנָּאֲהָ דְכִינּוּ דְאִין תּוֹפְסִין דְמִיָּהֵן לֹא מִתְנַגֵּי מְאִסּוּרֵי הִנָּאֲהָ וּלְפִי מָה שְׁחִילְקֵנוּ נִרְאָה דְהִתֵּר
הִנָּאֲהָ פְגוּן לְהַנִּיחַ רְטִינ' ע"ג מִפְתּוֹ שְׂרֵי אִפִּי' בְּחוּל' שְׁאִינוּ נוֹפֵל לְמַטָּה פִינּוּ דְהוּי שְׁלֵא
פְדָרְךָ הִנָּאֲתוּ אֲבֵל אִסּוּר אֲכִילָה פִינּוּ דְחִמִּיר שְׁלוּקָה עֲלֵיו פְדָרְךָ הִנָּאֲתוּ הַחֲמִירוּ לְאִנְסוּרוֹ
לְחוּלָה לְאִנְקְלוֹ אֲפִילוּ שְׁלֵא פְדָרְךָ הִנָּאֲתוּ זוּלַת בְּחוּלָה שְׁנוּפֵל לְמַטָּה כְּמוֹ שְׁהִתִּירוּ לוֹ
בְּשִׁבְתָּ לְעִשׂוֹת לוֹ כָּל צָרְכֵיו עַל יָדֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וְהִינּוּ דְנִקָּא בְּחוּל' שְׁנוּפֵל לְמַטָּה: עוֹד
בְּדִין הַנּוֹזֵף בְּעֵנֵן סִיכ' שְׁהִיא כְּשִׁתְיָה כְּתָבוּ הַתּוֹסְפֵת וְהַרְשָׁב"א שְׁהִיא מִדְבְּרֵיהֶם וְהַכְרִיחוּ
כֹּן מִדְּהִתִּירוּ סִיכַת חֲטָטִין בִּי"ה וְלַע"ד נִרְאָה דְאִין מְשֵׁם רֵאָיָה לְלַמּוֹד שְׁאִין אִסּוּר הַסִּיכ'
מִן הַתּוֹרָה דְאֲפִילוּ אִי הוּי הַסִּיכָה מִן הַתּוֹרָה אִינוּ אֱלָא בְּסִיכָה שְׁלַ תַּעֲנוּג דְחִשְׁבָּא כְּשִׁתְיָ'
אֲבֵל סִיכַת חֲטָטִין שְׁאִינָה שְׁלַ תַּעֲנוּג הָא וַדָּאֵי לֹא חֲשִׁיבָא כְּשִׁתְיָה וְרֵאָי' לְזָה מְפִירוֹת
שְׁבִיעִית דְנִתְנּוּ לְאֲכִילָה וּלְסִיכ' מְשׁוּם, דְהוּי כְּשִׁתְיָה וַאֲפִ"ה לְמִלּוּגְמָא אִסּוּר מְשׁוּם
דְלֵאֲכִלָה אֲמַר רַחֲמָנָא וְלֹא לְמִלּוּגְמָא וּמִדְבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל בַּפ' י"ה וּבְהַלְכוֹת תְּרוּמוֹת
פִי"א וְבַה' מ"ש נִרְאָה דְאִסּוּר מִן הַתּוֹרָה וּבַפִּי"ה מִה' תְּרוּמוֹת נְמִי כְּתָב דְזָה הַסּוּף בְּשִׁמּוֹן שְׁלַ

תְּרוּמָה מְשַׁלֵּם קָרָן וְחֹנֶמֶשׁ וּמ"מ אֶפְיָלוּ יִהְיֶה מִן הַתּוֹרָה אֵינּוּ אֶלָּא בְּסִיכ' שֶׁל תַּעֲנוּג אֲבָל שְׂאִינָה שֶׁל תַּעֲנוּג אֵינָה אֶסוּרָה בִּי"ה אֶלָּא מְדַרְבָּנָן וְכָל שֶׁהוּא חוֹלָה הַתִּירוּ וְנִרְאִיתִי לְהַרְשֵׁב"א ז"ל שֶׁכָּתַב בְּתוֹכָהּ דְּאֶסוּר לְרַחוּץ לְחוֹלָה בְּסֵתָם יֵינָם מִשּׁוּם דְּרַחֲצֶה חֲשִׁיבָא כְּשִׁתְיָה וְאֵע"פ שֶׁכָּל הָאִסוּרִין שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָן מוֹתְרִים לְחוֹלָה אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁאֵף הֵינּוּ אִין כָּל דְּרֵךְ הַנְּאֻתָה בְּשִׁתְיָה שֶׁהָרִי מוֹלְפִים בּוֹ וְאֶחָד מִגְּדוּלֵי הַנְּאֻתָה בְּכַף וְכו' ע"כ: וְלֵע"ד אִין נִרְאָה כֵּן דְּבִהְדֵּיא תֵּנָן בִּפ"ב דְּמ"ש לֹא יִסוּף יֵינּוּ וְחֹנֶמֶץ אֲבָל סָף הוּא אֵת הַשְּׂמֶן וְהַטְּ מִשּׁוּם דֵּינּוּ וְחֹנֶמֶץ אִין דְּרַכָּן אֶלָּא לְשִׁתְיָה וְאִין דְּרַכָּן לְסִיכָה וְהָכִי אָמְרוּ שֶׁם בִּירוּשְׁלַמִּי יֵינּוּ שֶׁפִּיטְמוּ אֶסוּר לְסוּף בּוֹ שְׂמֶן שֶׁפִּיטְמוּ מוֹתֵר לְסוּף בּוֹ מ"ט זֹו דְּרַכָּו בְּכַף זֹו אִין דְּרַכָּו בְּכַף וּמָה שֶׁהֵבִיא רִאִיָּה מוֹזִלוּף לְלַמּוּד דֵּינּוּ דְּרַכָּו לְזִילוּף אֵינּוּ כֵּן דְּגַבֵּי שְׂבִיעִית דְּרָשׁוּ לְאַכִּילָה וְלֹא לְזִילוּף כְּדֵיאִתָּא בִּפ"ה גּוֹזֵל קָמָא אֵיבְרָא דֵּהַתּוֹס' בִּפ"ב דְּע"ז דָּף ס"ו ע"כ בְּפִתְבוּ דְּזִילוּף הָוִי הַנְּאָה גְּמוּרָה וְהֵבִיאוּ מֵהֵיא דְּשׁוֹתִין מְלֻג כ"ב וּמוֹלְפִין בְּסַלְעֵי יַע"ש: וְנִרְאִיתִי עוֹד לֵה"ה שֶׁכָּתַב דְּסִיכ' דֵּהָוִי כְּשִׁתְיָה הָוִי כְּמוֹ חֲצִי שֶׁיַּעוֹר שֶׁאֶסוּר מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא שְׂאִין לוֹקִין עָלָיו מִשּׁוּם דְּכָל מִיָּדִי דְּמֵאֲכָל אִין דְּרֵךְ אֲכִילָתוֹ אֶלָּא כְּתֻבָּנוּ ע"כ וְדַבְּרִינּוּ צ"ע בְּמֵאֵי דְּמֵיִתִּי מֵהֵיא דְּרַבִּינָא שֶׁיָּיִף לְבִרְתֵּי' בְּגוֹהֲרָקִי דְּעָרְלָה וְכו' וְהָא הָתָם חוּל' שְׂאִין בּוֹ סַפְּנָה הָוִיא וְע"כ צ"ל דֵּאִין אִסוּרוֹ מִן הַתּוֹרָה מִשּׁוּם דֵּהָוִי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָה.

וְלֵעֲנָנָן חֵלֶב אִם מוֹתֵר לְסוּף בּוֹ כְּתַב בְּאו"ה פֶּלֶל ל"ט דֵּאִין הֵיִתֵר סִיכָה בְּחֵלֶב חֲזִיר אֶלָּא הֵיכָא דֵּאֵיפָא צְעָרָא אֲבָל לְתַעֲנוּג אֶסוּר נִרְא' דֵּה"ט דְּאֶסֶר לִי מִשּׁוּם דְּסִיכ' חֲשִׁיב כְּשִׁתְיָה וְכִבְרַתְי דֵּאִין סִיכ' אֶלָּא בְּשְׂמֶן בְּלֶבֶד וְהַתּוֹס' כְּתַבוּ בִּפ"ב דִּיּוֹמָא דֵּאִין אִסוּר סִיכ' אֶלָּא בְּאִסוּרֵי הַנְּאָה אֲבָל חֵלֶב דֵּהֵיִתֵר הַנְּאָה מוֹתֵר וְדַבְּרֵי הַתּוֹס' צ"ע בְּמָה שֶׁכָּתַבוּ דְּחֵלֶב שֶׁל אִסוּרֵי הַנְּאָה חֲשִׁיב כְּשִׁתְיָה וְהֵבִיאוּ רִאִיָּה מֵהֵיא דְּחֵלֶב חֵי ע"ג מִכְּתוֹ שֶׁהוּא פְּטוּר הָא מִהוֹתָף אֶסוּר וּלְפִי פְּשָׁטָא דְּשִׁמְעִתִּין בִּפ"ה כָּל שְׂעָה נִרְאָה דְּאֶפְי' חֵלֶב מִהוֹתָף פְּטוּר וְהֵינּוּ טַעְמָא מִשּׁוּם דְּחֵלֶב אִין דְּרֵךְ הַנְּאֻתָה אֶלָּא בְּהַבְעָר' וְלְמִשְׁנַח עוֹרוֹת וְכְמוֹ שֶׁפִּרְש"י ז"ל.

וְעוֹד דְּלְכַאוּרָה נִרְאָה דֵּהַתָּם לֹא מִשּׁוּם דְּסִיכ' חֲשִׁיב כְּשִׁתְיָה הוּא דְּאֶסוּר לְבָרִיא דְּגַבֵּי חֵלֶב לֹא שֶׁיָּיִף בִּי סִיכ' אֶלָּא מִשּׁוּם דֵּהָוִי מֵאִסוּרֵי הַנְּאָה לְבָרִיא אֶסוּר לִיקְהוֹת מִמֶּנּוּ וְאֵע"ג דֵּהָוִי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָה וְלְחוֹלָה הַתִּירוּ כֵּינּוּ דֵּהָוִי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָה וְכו' כֵּן בְּהֵיא דְּרַבִּינָא דְּשֶׁיָּיִף לְבִרְתֵּי' בְּגוֹהֲרָקִי דְּעָרְל' דֵּא"ל שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָה קָא עֲבִידֵנָּה מִשְׁמַע דֵּאִי הֵנָּה כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָה הָוִי אֶסוּר לְעֲשׂוֹתוֹ אֶפְיָלוּ לְחוּל' שְׂאִין בּוֹ סַפְּנָה מִשּׁוּם דֵּהָוִי אִסוּר מִן הַתּוֹרָה לֹא מִשּׁוּם אִסוּר סִיכ' כְּשִׁתְיָה דֵּהָא כְּבָר כְּתַבוּ הַתּוֹס' דֵּאִין הַסִּיכָה אֶלָּא מִדַּבְּרֵיהֶם אֶלָּא ע"כ צ"ל מִשּׁוּם דְּאֶסוּר לִיקְהוֹת מֵאִסוּר הַנְּאָה וְכו' כֵּן בְּהַנִּיחַ חֵלֶב שֶׁל שׁוֹר הַנְּסַקֵּל ע"ג מִכְּתוֹ שֶׁהוּא פְּטוּר דֵּאִר"י מִשּׁוּם דֵּהָוִי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָה מִשְׁמַע דֵּאִי הֵנָּה כְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָה הֵנָּה חֵיִב מִלְּקוֹת לֹא מִשּׁוּם דְּסִיכ' חֲשִׁיב כְּשִׁתְיָה דֵּא"כ הֵיכִי הֵנָּה מְחֵיִב מִלְּקוֹת.

וְנִרְאִיתִי לְהַתּוֹס' בְּמַס' גְּדָה בְּדָף ל"ב שֶׁכְּתַבוּ מִשּׁוּם ר"ת כְּדַבְּרֵי דְּלֵא אָמְרוּ סִיכ' כְּשִׁתְיָה אֶלָּא בְּשְׂמֶן לְבַד וְהֵיא דְּחֵלֶב שֶׁל אִסוּרֵי הַנְּאָה מִשּׁוּם אִסוּר הַנְּאָה הוּא דְּאֶסוּר: עוֹד שֶׁיָּיִף לְאִסוּרֵי הַנְּאָה עֲמֻדָתִי בְּמִי שֶׁנִּתְּנָה הַחֲמִץ לְעוֹבֵד פּוֹכְכִים מִתְּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר דְּלֵא מְהֵיִי אִם עֵבֶר וְעֵשָׂה כֵּן אִי שָׂרִי בְּהַנְּאָה לְאַחַר הַפֶּסַח דְּלִפִּי מ"ש הַר"ב ת"ה וְאַחֲרָיִם עֲמוּ דְּכָל זֶה אֵינּוּ אֶלָּא מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּחֲמִץ אֲבָל מִדִּינָא לֹא עֵבֶר עַל ב"י וּב"י נִרְאָה דְּשָׂרִי בְּהַנְּאָה אֲבָל לְפִי מ"ש מְהַרְדָּב"ז ז"ל וְאַחֲרָיִם עֲמוּ דְּמִדִּינָא אֶסוּר לְעֲשׂוֹת כֵּן וְעֵבֶר עַל ב"י

וב"י ואע"פ שנתקנים התנאי ונמצא שלמפרע הי' החמץ של עובד פוכבים מ"מ קודם קיום התנאי כבר הישראל ולא יועיל קיו' התנאי לבטל הלאו שפבר עבר ע"כ נראה דאם עבר ועשה פן אסור בהנאה הואיל ועבר על ב"י.

איברא דלע"ד סברת מהרדב"ז אין בה טעם פעיקר דהלא פיון שנתקנים התנאי נמצא שלמפרע היה חמצו של עובד פוכבים ולא עבר עליה הישראל כלל דמ"ש מישראל שהיה חמץ חמצו אצל עובד פוכבים וא"ל אי לא הבאתי לה מכאן ועד יום פלוני קנה חמץ מעכשיו דשרי אם הגיע הזמן ולא פרעו ולא אמרי' דכל זמן שהתנאי תלוי הוי פקדון וראיתי להרב פ"ח בסי' תמ"ח שהחזיק בסברת מהרדב"ז וחילק דשאני התם דהוי תנאי שבידו לקיימו אבל הקא שאינו בידו של ישראל לקיימו דאפשר שהעובד פוכבים לא יחזירנו אע"פ שהחזירו ונתקנים התנאי הרי זה עובר ונמצא לה סמוכות מדגריסי' התם בפירק פל' שעה עובד פוכבים שהיה חמץ פת פורני אצל ישראל אינו עובר ואם א"ל הגעתיך עובר ואקשינו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא ומשני שאני היכא דא"ל מעכשיו להיכא דלא א"ל ופרש"י הגעתיך מעכשיו קאמר אם לא אפרע לה עד יום פ' עובר ואע"פ שלא הגיע הזמן שמה פשיגוע הזמן לא יפרע ונמצא עובר למפרע בב"י פי' לפי פיון שאם אינו פורע אף אם לא הגיע הזמן עובר וכדברי רדב"ז ז"ל עכ"ד ולע"ד דברי רש"י בפירושו למתני' ברור מללו דכל שנתקנים התנאי לא עבר עליה וז"ל שם ישראל שהלנה לעובד פוכבים על חמצו אחר הפסח אסור בהנאה ופירש רש"י פיון דהרהינו אצלו ומטי זימניה ולא פרעי' מההיא שעתא דאזנפיה קם ליה ברשותי' הרי בהדיא דאינו אסור אלא היכא דמטא זימני' ולא פרעי' ולפי זה הא דקתני בברייתא ה"ז עובר היינו נמי פשהגיע הזמן ולא פרע ודכי קאמר לכתחלה ה"ז אסור לעשות פן דשמה לא יפרע לו ונמצא עובר למפרע אבל אם נתקנים התנאי ופרע לו אין זה עובר ושרי בהנאה ולפ"ז נלמוד דה"ה נמי בנתנו לעובד פוכבים מתנה ע"מ להחזיר דנהי דלכתחלה אסור לעשות פן משום דשמה לא יתקנים התנאי ונמצא חמצו של ישראל מיהו אם עבר ועבד וקנים העובד פוכבים תנאו ה"ז לא עבר דנמצא שהי' חמצו של עובד פוכבי' ושרי בהנאה לאחר הפסח דמתני' ע"מ להחזיר שמה מתנה: האמנם עדיין יש לפקפק בה דנהי דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה מ"מ הרי זה מונקו בו לבערו משום ב"י דאפילו דעכשיו אינו שלו לאחר זמן מיהא הוי שלו פיון דהעובד פוכבים חייב בדין להחזירו ובפירק פל' שעה תניא האוכל חמץ של הקדש במועד ה"ז מעל וי"א לא מעל ואמרו עלה דה"ט דמ"ד מעל משום דאע"ג דהשתא לא חזי לאחר זמן מיהא חזי ודבר הגורם לממון פממון דמי ואף על גב דאסיקנא שם דדבר הגורם לממון לאן פממון דמי היינו לענין שלא לחייבו בתשלומין אבל לענין לעבור עליו בב"י נראה דעבר ודכי אמרינו בפ"ק דמכילתין דעובד פוכבים שהפקיד חמץ אצל ישראל ה"ז עובר נאפי' למ"ד דבר הגורם לממון לאו פממון דמי שאני הקא דאמר קרא לא ימצא.

איברא דלפי מ"ש דלע"ד דכל כה"ג שאין גופו של חמץ של ישראל ואין אתה מחייבו לבערו אלא משום לא ימצא ה"ד היכא דהחמץ עומד בביתו של ישראל בפסח אבל היכא דאינו עומד ברשותו אלא בביתו של עובד פוכבים לא מחייב משום כל ימצא שהרי אינו מצוי בידו אבל הא מלתא צ"ל רבה היכא דעובד פוכבים לא קנים תנאו אלא שמכרו לישראל אחר מהו דינו מי אמרינו פיון שלא נתקנים תנאו נמצא למפרע שהוא חמצו של

ישראל והרי זה אסור בהנאה ובעודו חמץ בידי ישראל זה הב' שלקחו לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי היכא דישאל א' הוציא מידו של ב' מפח תנאו מי אמרינו פיון שמכרו העובד כוכבים לישראל אחר ה"ז לא קנים תנאו וביטל המתנה או דילמא ע"כ לא אמרינו דהיכא דביטל התנאי ביטל המעשה ה"ד בתנאי דאיתג' בידג' דמקבל דאי בעי מקנים לי אבל מתנה ע"מ להחזירו קיומי לאו בידג' דמקבל הוא דאי בעי מקנים אי בעי לא מקנים אלא בע"כ מקנים ליה ומהדר ליה ומצאתי פתוב בתשובה להגאון הר"י ו' מיגאש ז"ל וז"ל הא דאמרינו הא לך ע"מ שתחזירנו לי קא מיבעיא לן היכא דאמר פהו לא מהדרנא מי כפינ' לאהדר' ההוא מני' או לא הכי חזינא פיון דישאל על הדין תנאה הוא דיהב' ניהלג' אשתכח דלא אשגג' ניהלג' אלא ע"מ שיחזירנו לו הלכך פי אמר לא מהדרנא כפינא לי ומהדר ואם תשאל פי אמר פהו אנא לא מהדרנא לי בלא בעינא לקיומי לתנאה דילג' להני פדין פל מאן דיהיב מתנ' לחברג', על תנאי דהיכא דלא נתקנים התנאי בטלה המעשה מעיקרא ה"מ בתנאי דאיתא בידא דמקבל דאי בעי מקנים לי ואי בעי לא מקנים אבל הכא לא והא דאמרו בגמרא לא החזירו לא יצא היינו דוקא היכא דאכלו וכ"כ רשב"ם ועיין בהריב"ש סי' שמ"א: סמוך ונראה למש"ל בדין עובד כוכבים שהפקיד חמץ אצל ישראל ובא הפסח ואין העובד כוכבים בעיר.

נ"ל דיניחנ' בבית עובד כוכבים אחר וסגי דהא חמצו של עובד כוכבים הוא ואין הישראל מחויב לבערו אלא משום דכתיב לא ימצא וכדאמרו שם לדידן דקי"ל דבר הגורם לממון לאו כממון דמי, וכיון שפן כל שאינו עכשיו בביתו של ישראל אף על פי שהוא באחריותו של ישראל שרי וכ"נ מדברי התוספות גבי יחד לו בית דשרי אפילו קבל עליו הישראל אחריות ואפילו לסברת הרמב"ם דס"ל דחמצו של ישראל ברשותו של עובד כוכבים ה"ז עובר ה"ד בחמצו של ישראל דכל היכא דאיתגה ברשותיה של ישראל קאי אבל חמצו של עובד כוכבים ברשות של ישראל שאינו אסור אלא משום לא ימצא כל היכא שהניחו עכשיו ברשות העובד כוכבים ה"ז אינו מצוי בידו וכ"ש אי קבל עליו העובד כוכבי הב' אחריות דהשתא לא חשיב כ"כ באחריות ישראל והכי דייק לישנא דרבא דא"ל בעירו חמירא דבני חילא מפתיקו וכו' משמע שלא חייבם אלא לבערם מבתם.

אבל מתוך פירש"י ז"ל נראה דכל שהוא באחריות דישאל אפי' אינו ברשותג' אסור שפי' דיחד לו בית שרי היינו בלא קבל עליו אחריות וכ"כ בספר פ"ח שהוא דעת הרמב"ם ז"ל ע"כ מדכתב דחמצו של ישראל בידי עובד כוכבים ה"ז עובר וכבר פתבתי דאין ראיה משם ואפשר לומר דרש"י ג"כ יספור הכי דכל שאינו עומד ברשותו של ישראל אעפ"י שהוא חייב באחריותו שרי אלא דס"ל דברייטא דמייחד לו בית דשרי היינו משום דכל שמייחד לו בית ה"ז כמי שפירש שאין מקבל שמירה אלא מקום קא מקני לי' ואפי' נימא דדעת רש"י ז"ל הוא דאפי' בייחד לו בית ה"ז אסור פל שהוא באחריות ישראל מ"מ כולם חלקו עליו ואמרו דסוגג' לא אזלא פותג' דא"כ פי לא יחד גמי ומ"ש הר"ן ז"ל ליישב זה ולומר דסתמ' פאלו קבל עליו עד שמייחד לו בית זה אינו דהא עובדי כוכבים אימעטו משמירה וכ"כ הר"מ ז"ל והטור בח"מ יע"ש.

ועוד קשה לפרש"י דהכי מסיק בסמוך למימרא דשכירות קניא לימא דשאגי הכא משום דלא קבל עליו אחריות. וראיתי להרב בעל פר"ח ז"ל שרצה ליישב פרש"י ע"פ דבריו

של ה'ר"ן ו"ל והיגונו לומר דאי שכירות לא קניא ה"ז כמי שאומר פנוס שורה ברישותי
שהוא חייב באחריותו.

ואיני מבין דבריו דא"כ מאי קמשני ליה שאני הקא משום דכתיב לא ימצא והלוא בעלמא
ג"כ הדין פן דכל שמניח לו בית או זנות פאלו פירש לו שלא באחריות שאינו מקבל
עליו שמירה כמבואר בפירק הנהב ובפירק משילין ואפי' לרבנן דאית להו בסתמא קביל
עליה באחריות ונמצא סברת רש"י היא יחידא' ואפי' למאן דס"ל דדעת הרמב"ם ג"כ
כסברת רש"י דכל שהוא באחריות ישר' ה"ז עובר אפי' עומד ברשות הנכרי מ"מ בנ"ד
אפי' הר"מ מודה דשרי דהא בהדיא פתב דאחריות זה אינרי דשל גניבה ואבידה והכי
הוא סברת רבי' ולכאורה הנה נראה להביא ראיה לזה מההיא דיוחנן חקוקאה דא"ל רבי
צא ומוכרה בשוק מפני השבת אבידה הא לאו הכי לא ואם איתא דאפי' ש"ח חייב לבערו
משום שעומד באחריותו כי נמי לית ליה להשבת אבידה ה"ז חייב לבערו פיון שעומד
באחריותו וכן כתב הפ"ח.

אבל לע"ד אין משם ראיה דאי לא טעמא דהשבת אבידה הנה יכול להניחו עד אחר
שנאסר ולשון רפ"ח כ' בפעם ששית קודם שיעבור. ועוד דאי לאו טעמא דהשבת אבידה
לא שייך לחייבו לנפקד לבערו משום שהוא חייב באחריותו שיהי פיון שנקנס שעת
איסור נאסר בהנאה ואפילו פשע ונגנב אח"כ ה"ז פטור מלשלם דלאו שנה מידי אבל
לענ"ד נראה לומר דמסתבר כסברת הרמב"ם ו"ל דכל שאינו חייב אלא פש"ח הא ודאי
מפי נתנה במקום הראויה לשמירה ונעל בפניו תו לא נשארה עליו שמירה מה שא"כ
בש"ש והכי איתא בירושלמי ובהיא ההטור בח"מ ו"ל ש"ח פיון ששמרו פראוי ה"ז
פטור אבל ש"ש אפי' הניחו בחומה של ברזל חייב ונרא' לי דאפי' רש"י יודה בנ"ד אפי'
למאי דנר' מפירושו דכל שקבל הישראל אחריות אסור ואפי' יחד לו בית פל כה"ג דנ"ד
דהישראל מפקידו ביד עובד פוכבים אחר הא ודאי לא חשיב שעומד בבית ישראל ומאי
דאסר במקבל אחריות ואפילו יחד לו בית ה"ט משום דשכירות לא קניא ובביתו של
ישראל חשיב עומד החמץ וע"פ הדברים האלו תנישב מ"ש הרמב"ם דמהא דא"ל ר'
נחמן אייתו חמירא מבני חילא דמהיכן בא להם החמץ פיון שפבר ביצרו אותו אבל לפי
מ"ש דלא ביצרו אותו אלא מבתיהם דוקא א"ש: פ"י דין ו' כתב הל"מ באמצע לשונו
ו"ל ואי אית לי לר' דזריעה וכו' א"כ אמאי לא לקי וכו' נ"ב עיין בתוס' שם בקידושין
וליתנהו לדברי הרב המחבר: שם דין י"א כתב מרן בכ"מ ו"ל באמצע לשונו וכתב ה"ר"ן
שהרמ"ך השיגו כו' עד נראה מדבריו שפירש וכו' נ"ב לא ידעתי היכן נראה פן דאדרבה
ה"ר"ן כתב דרבינו השנה את הרואה ללוקט פלומר כמו שאינו יכול ללקוט ביד פן הוא
הרואה ואם מפני מה שכתב ה"ר"ן ו"ל בסוף דבריו דכיון דקי"ל פמר ברי' דרבינא נקטינן
פנותי הבין פן גם זה אינו דכונת ה"ר"ן לומר דנקטינן פמר בריה דרבינא פל דמשוי' ערל'
לכלאים דהא נקטינן פנותי' והכי סיים ה"ר"ן אבל לא במה דשני לקולא: שם דין י"ד כתב
הר"מ ו"ל ישמעאל וישראל שהיו שותפין בנטיעה וכו' עד ואם לא התנו מתחלה אסור
ע"כ.

נ"ב נראה דהיגונו דוקא לכתחלה אבל בדיעבד מותר דהו"ל חליפי ערלה כמבואר פ"ח:
שם דין כ"ב הקשה הל"מ באמצע לשונו על הרמב"ם ו"ל דבכלאים אי מפירש וכו' נ"ב

ול"ג דרבבי סובר דכלהו ילפי מתרומה וחד מהנה דהיגו חלב וע"כ אפי' שאר משקין דהא חדש וחלב לאו זתים וענבי' נינהו והא דנתמעטו בתרומה זתים וענבים היגו מדין מלקות והא דלא לקי בזתים וענבים אלא גבי ערל' וכלאי הפרם ולא באינה היגו משום דלא פתיב בהו זתים וענבים: פי"א דין ט"ו פתב הר"מ ז"ל נודות הישמעאלים וכו' עד ואם נתן לתוכם יין קודם שיטהר אותם הרי זה אסור בשתייה: פסק זה הוא מן הרב המחבר הוא התכם השלם כמה"ר יהודה נבון נר"ו שינה לדין הנז': מעשה שהיה שלקחו התביות של עץ מן הישמעאלים ואחר שעשו להם עירוי שני פעמים הכניסו בהם יין ושהה כמה ימים ואח"כ הוציאו אותו יין ונתנו בהם יין אחר עתה לשאל הגיעו אם מותר בשתייה: תשובה אף שידעתי שעדין לא הגעתי לעונת הפעוטות מ"מ תורה היא וללמוד אני צריך וקודם כל דבר ראיתי לעמוד במ"ש מן ב"י בסי' קל"ה על מ"ש הטור ואם רצה לעשות עירוי ביין אינו פלוג דבא"ח פתוב דיש מי שאומר על פי הירושלמי שאם יעשה מילוי ועירוי ג' פעמים ביין פשר בדיעבד הקנקנין והרמב"ן פתב על הירושלמי זה דבר חדש לא מצינו לו רגלים בגמרא שלנו ולפיכך אין להקל ולהורות פן עכ"ל.

ולכאורה נראה דהיגו טעמו של הרמב"ן ז"ל משום דס"ל דשאר משקין מבלעין ולא מפליטין דמטעם זה נמי ס"ל דאין להגעיל בשאר משקין כאשר פתב מן הב"י בא"ח סי' תנ"ב ז"ל פתב הרשב"א ז"ל בתשו' שהרמב"ן הנה אומר שאין מגעילין אלא במים ולא בשאר משקין והוא ז"ל חולק עליו וכתוב בא"ח שכל זה לכתחלה אבל בדיעבד מותר עכ"ל: וטעמו של הרמב"ן ז"ל מפורש בתשו' הרשב"א סי' תק"ג כמו שפתי ובהרשב"א חולק עליו וס"ל דשאר משקין מפליטין יע"ש ולפי זה נראה דהרשב"א ס"ל דיש לעשות עירוי ביין דאין לומר דע"כ לא אמר הרשב"א ז"ל דשאר משקין מפליטין אלא בהגעל' אבל לא ע"י עירוי שהרי פתב הרשב"א ז"ל גם על שאר משקין אמרתי שהם מפליטין על פרחנו שהרי קנקני' של עובד כוכבים שנינו קנקנים של עובד כוכבים ויין ישראל פנוס בתוכם אסור בשתייה יע"ש וגם אין לומר דגבי עירוי ס"ל להרשב"א ז"ל דמפליטין אף אין מפליטין כמו המים שהמים מפליטין יותר דחוש הדעת נוטה דהיין שהוא חזק אם אמרי' דמפליט ודאי דמפליט יותר מהמים ותדע דהכי הוא מדהבי' ראי' הרשב"א לשאר משקין דמפליטין מההיא דקנקנים ומאי ראי' אפשר דהרמב"ן ז"ל משקין דהיין מפליט כל שהוא וסתם יינם אוסר במשהו אלא ודאי דס"ל להרשב"א דאי אמרינן מפליט מפליט הכל ואי אמרי דאינו מפליט אינו מפליט כלל וכן כ' הרא"ש ז"ל בפסקיו בפי' אין מעמידין ז"ל שאלונ' כמה ישהה היין בקנקנים ויאסר וכו' עד מ"ש דכל ששהה מעת לעת אסור אפי' לסבר' ר"ת דסתם יינם בטל בס' וקצת ראי' יש מעירוי ומה שהיין מפליטה הכל מע"ל לפי שהוא חזק ויש לו פח להפליט כל הבלוע בדונפני הפלי מע"ל וכן אמר לי שפתב אבי העזרי עכ"ל ולפ"ז נתקשתי איה פתב הטור דאם עשה עירוי ביין אינו פלוג ולא הנזכר סברת אביו דנראה דס"ל דאם עשה עירוי ביין אפילו פעם אחת די ואף אם תאמר דמלת כל אינו בדקדוק מ"מ מוכח מיהא דס"ל דמפליט יותר מהמים וכן נתקשתי במ"ש הש"ך בסי' הנז' דמשמע דס"ל למור"ם גבי עירוי דלא סגי ביין ואפי' בדיעבד יע"ש ואלו בא"ח בסי' הנז' פתב בדיעבד מהני הגעל' בכל משקה וצ"ל ע"כ דמחלק כמו שחילקתי בין עירוי להגעל' ואף שאינו כ"כ נכון לע"ד עוד נתקשתי בעומדי בתשו' הרא"ש הנז' דאיה אסר את היין בכלי שאין מכניסו לקיום ואפי'

אי איירי בכלי מונפתין פשקולף הזפת ומשכשכן מותרי כמ"ש הש"ע בסי קל"ה וא"כ לסברת ר"ת דסתם יינם בטל בס' הא איפא ס' פנגד קליפה וצ"ל דר"ת ס"ל דנודות של עור שהוא רף מבליע הינו ע"י נפיתא יותר מפדי קליפה איך שיהיה לפי האמור נמצא דבמתלונקת שנוי דלפי דעת הרמב"ן ז"ל אם עשה עירוי בינו אין להורות להקל ולסברת הרשב"א והרא"ש ז"ל נראה דיכול לעשות עירוי בינו ואפי' לפי סברת הרמב"ן ז"ל לא אמר דאין להורות להקל אלא להכניס בהם זין אבל אם הכניס בו אחר שעשה עירוי ג' פעמים בינו אפשר דאף הרמב"ן ז"ל מודה להתיר ואי לא דמסתפינא הייתי אומר דבנ"ד ודאי מודה הרמב"ן אף להכניס לכתחלה והוא פשוטין מה יענה הרמב"ן ז"ל למתני' דקתני נודות העובדי פוכבי וקנקניהם ויין ישראל פנוס בהם אסורים ואם איתא דאין מפליטין למה אסורין ואי משום זין הדבוק בדונפני הפלי הנה ראוי להתיר בנגיב וקמה אמרו דצריף עירוי ג' ימים ומה שפראה לע"ד הוא דס"ל להרמב"ן דשאר משקין תחלת פעולתם הוא דנבלעים, עד שהפלי שבע ואח"כ מפליטין ומשום הכי אסר מתניתין דאיירי דהכניס בהם זין לקיום פמו שפרש"י ז"ל ולפי זה בנ"ד דשהה היינו הראשון זמן ארוך אפשר דאף הרמב"ן ז"ל יודה להתיר אף כד דייקנו עוד נראה דעדין אפשר לומר דאדרבה בנ"ד כ"ע מודו דאסור בשתייה דאין הכי נמי אם הנה מוציא היינו אחר כ"ד שעות הנה מקום לומר דלפחות נ"ד במתלונקת שנוי אבל פינו ששהה זמן מה אפשר שאף שנפלט חזר ובלע הפלי ואף שמה שבלע לא הנה אסור אלא בשתי' ואינו אסר במשהו מ"מ להתירו בשתי' ס' בעינו דכיון דלא ידעינו כמה בלע צריף לשער בכל הפלי וכבר כתבו הפוסקים דאין מה שבתוף הפלי ס' פנגד הפלי ואף שלדברי מור"ם דבטל בס' אף היינו הראשון מותר בשתי' דבסתמא אף הש"ף ז"ל מודה דאינו צריף אלא קליפה מ"מ לדין דאסר במשהו נאסר היינו הראשון ואי אמרי' דחזר ונבלע בכלי צריף לשער בכל הפלי פינו דשהה היינו הראשון זמן ארוך דהרי כתב הש"ף בסי קל"ז סק"ט דהיכא דידוע דעמד בו מע"ל כ"ע מודו דצריף לשער בס' נגד כל הפרי יע"ש דע דלע"ד אחרי נשיקות עפרות רגליו נראה שאינו אמת דאף שהש"ף רצה לומר דאף ע"ג דחביות.

וכלים שמכניסין לקיום דרף הוא לעמוד מע"ל מ"מ מידי ספקא לא נפקא וכו' לע"ד כה"ג פינו שדרף הוא לעמוד מע"ל אינו נכנס בסוג ספק גם מ"ש דילמא לא נתן בהם זין או נתן בהם זין מבושל וכו' הרואה יראה בתשו' הריב"ש סי' תל"ג דאף בנ"ד דאמר דהוי אמתחוק איסורא דונדאי נשתמשו בקנקן זין והיו פלים שמכניסם לקיום ואפ"ה אמר דלא בלע אלא פדי קליפ' ועוד דלפי דבריו נמצא דלדברי האומרי' דעירוי אינו מפליט אלא פדי קליפה כמ"ש הרשב"א בשם גדולי המורים כל שינדע שעמד מע"ל לא סגי בעירוי ולא מצינו מי שאמר פן ואף הש"ף הניחו בצ"ע בסי קל"ה גם מ"ש דילמא נתן זין מבושל לא הבנתיו אם לא שנאמר שלקח זין מבושל של ישראל ונתנו בכליו והוא רחוק לע"ד ואין לעשות ספק מזה להתירו בשתי' וגם מדברי הרשב"א ז"ל בת"ה יש להוכיח דאפי' ששה מע"ל אינו בולע יותר מקליפה והילך לשונו בדרף קמ"ט אבל לדידי קשה דהא קנקנים של עובד פוכבים ויין ישר' פנוס בהם לכ"ע אסור בשתי' כו' עד ורחוק הוא לו שמהא פליטת הקנקן בינו שמכניסין בו עד פדי שיהא בו יתר מפדי אהד בסי'ע"ש עכ"ל ולפי דברי הש"ף דאף בכלים אמרינו דכבוש הרי הוא פמבושל וצריף לשער בכל הפלי אין זה רחוק אלא ודאי דאין בו ס' אלא דתלינו דילמא לא נתן זין או נתן זין מבושל

אָלאַ ונדאי נראָה דס"ל להרשב"א דאָף אַם שָׁהָה מע"ל אינו בולע יותר מקליפ' ונאָף שְׁנַיִשְׁב דַּבְרֵי ר"ת ז"ל דְּלֹא תִיקָשִׁי לִי מִתְנִי דְּנִדּוּת הָעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים וכו' צָרִיף לומר דבולע יותר מקליפָה מ"מ הַרְשָׁב"א וּגְדוּלֵי הַמּוֹרִים לֹא ס"ל הָכִי וְהָכִי מוֹכַח מִדַּבְרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל בַּת"ה הִבִּיאוּ מֶרֶן הַב"י בְּסִי ק"ל ז"ל פְּתַב הַרְשָׁב"א יֵשׁ מְגֻדּוּלֵי הַמּוֹרִים שְׁאָמְרוּ שְׁאֵפִי שְׁמַכְנִיסוּ לְקִיּוּם אֵינוֹ בּוֹלַע יוֹתֵר מִפְּדֵי קְלִיפָה עַד וְכֵן אָמַר לִי מוֹרֵי ה"ר יוֹנָה ז"ל לְפִי שְׁהֵינּוּ הַנְּבָלַע בְּצוּנָן דָּבָר מוּעָט הוּא וְהַרְמַב"ן חֲלוּק בַּדָּבָר שְׁאֵין קְלִיפָה מִתְּרַת וּבִשְׁל דַּבְרֵיהֶם לָהֶם שׁוֹמְעֵין שְׁאָמְרוּ לְהַקֵּל עַכ"ל וּבַנְּדָאֵי דְטַעְמוֹ שֶׁל רַמְבַּ"ן ז"ל הוּא מְשׁוּם דְּכִינּוֹן שְׁהוּא כְּלִי שְׁמַכְנִיסוּ לְקִיּוּם וְשָׁהָה בּוֹ מַעַת לַעַת בְּלַע יוֹתֵר מִקְלִיפ' וְה"ר יוֹנָה אָמַר דְּכִינּוֹן שְׁבְלִיעֵתוֹ בְּצוּנָן לֹא בְּלַע יוֹתֵר מִקְלִיפָה אֶף דְּשָׁהָה מַעַת לַעַת דָּאֵם לֹא כֵן הָיָה לוֹ לומר דְּמְשׁוּם הָכִי דֵי בְּקְלִיפָה מְשׁוּם דְּתַלְתִּי דְּלֹא שָׁהָה הֵינּוּ מַעַת לַעַת אוֹ לֹא נִתְּן זֵין וְתַדַּע עוֹד דְּהָא עִירוֹי אָמְרוּ שְׁאֵינוֹ מְפַלֵּט יוֹתֵר מִפְּדֵי קְלִיפָה אֶף שְׁשָׁהָה ג' פְּעָמִים מַעַת לַעַת וְאֵלוֹ בְּכַבּוּשׁ קי"ל דָּאֵם נְפֵל אִיסוּר לְתוֹף הֵיטֵר אֵינוֹ נִיטֵר בְּנִטְיִלַת מְקוּם דְּכַבּוּשׁ הָרִי הוּא כְּמִבְּנִי שֶׁל כַּמ"ש מֶרֶן הַב"י בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א בְּסִי ק"ה יע"ש וע"כ צָרִיכִים אָנוּ לומר דֵּינִשׁ חֲלוּק בֵּין כְּבִישַׁת אוֹכְלִים שְׁהֶם דַּבְּרִים רַפִּים לְכַבִּישַׁת כְּלִים שְׁהוּא קִשָּׁה וּבְעוֹמְדֵי עַל דַּבְרֵי הַרְמַב"ן הַנּוֹ נִתְקַשְׁתִּי דְּמַהְכָּא מְשַׁמַּע דְּבַכְלֵי עַץ אֶף קְלִיפָה לֹא סָגִי וְאֵלוֹ הַטּוֹר לַעֲלִיל מִזֶּה פְּתַב מְשֵׁם הַרְמַב"ן ז"ל דְּלֹא הִחְמִירוּ בְּשַׁבִּיל שְׁמַכְנִיסוּ לְקִיּוּם אָלֹא בְּכָלִי חָרַס אָבֵל כְּלֵי עַץ בְּשִׁכְשׁוּף סָגִי וְיֵשׁ לִינִישׁב וק"ל.

וְעוֹד קִשָּׁה לִי עַל הַש"ף דְּכָפִי דַּבְּרֵי אֶפִי כְּלֵי עִירוֹי יִהְיֶה מוֹתֵר בֵּינּוֹ דְּאִיפֹא לְסַפּוּקֵי שְׁמָא לֹא נִתְּן בּוֹ זֵין מַע"ל אוֹ לֹא נִתְּן כָּל עִיקָר: וְעוֹד נִרְאֶה לִי דְּאֶפִי לְדַבְרֵי הַש"ף יֵשׁ לְהַתִּיר כַּנ"ד מְשַׁנֵּי טַעְמִים רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הוּא דְּאֶפְשָׁר דְּאֶף הַש"ף מוֹדֶה בַּנ"ד מְשׁוּם דְּאֵין לָנוּ לְחוּשׁ כ"כ שְׁמָא נְפֵלַט הַקְלִיפָה בֵּינּוֹ הֵרֵאשׁוֹן וְחִזּוֹר וּבְלַע יוֹתֵר וְחִזּוֹר וּפְלַט כָּל מַה שְׁבָלַע וְלִיפֹא ס' שְׁנֵית נִרְאֶה יוֹתֵר וְהוּא כְּשֶׁנְּקָדִים מ"ש הַש"ע בְּסִימֵן ק"ל ז"ל ז"ל זֵין שְׁנֵיתָן לְמִנְקָנֵי שֶׁל עוֹבְדֵי פּוֹכְבִים שְׁלֹא הִנְקָשְׁרוּ וְאַחַר כֵּן הִרִיק אוֹתוֹ זֵין וְעִירְבוּ עִם זֵין אַחַר מֶרֶן הַרְשָׁב"א שְׁהָיָה לוֹ בְּקִנְיָנִים אַחֲרִים כְּשֵׁרִים אֵם יֵשׁ בֵּינּוֹ הַשְּׁנֵי ס' בֵּינּוֹ הֵרֵאשׁוֹן מוֹתֵר עַכ"ל וְלְכַאוּרָה צָרִיף לְהַבִּין אִמָּאֵי צָרִיף ס' כְּנִגְדַּת הֵינּוּ הֵרֵאשׁוֹן וְלֹא סָגִי בַּס' כְּנִגְדַּת הַקְלִיפָה וְכַמוֹ שְׁאָמְרוּ בְּסִיפֹא דְּבִשְׁשָׁה חֲלָקִים מִיָּם כְּנִגְדַּת הַקְלִיפָה סָגִי וְהוּא מְטַעַם דְּאֵין חֲתִיכָה נַעֲשִׂית גְּבִילָה וְמַה שְׁנִרְאֶה לִינִישׁב וְהוּא פְּשׁוּט דְּבִשְׁלֵמָא כְּשֶׁנְּפֵל הֵינּוּ הֵרֵאשׁוֹן לִינִישׁב אֵם בְּאֵנוּ לְשַׁעַר כְּנִגְדַּת הַקְלִיפָה בְּלַבַּד לֹא עֲשִׂינוּ כְּלָוִם דְּהַקְלִיפָה הִיא אֲסוּרָה בְּהִנְאָה וְאוֹסֵר בְּמִשְׁהוֹ אָבֵל כְּשֶׁאֵנוּ מְשַׁעְרִין גַּם כְּנִגְדַּת הֵינּוּ דֵי בַּס' דְּהֵינּוּ הֵרֵאשׁוֹן לֹא הָיָה אֲסוּר כ"א בְּשִׁתְּנֵי וּבְטַל בַּס' לֹא כֵן כְּשֶׁנְּפֵל לְתוֹף זֵין הַמְעוֹרְב עִם מִיָּם דְּאֶף אֵם אִתָּה מְשַׁעַר כְּנִגְדַּת הַקְלִיפָה אֵינוֹ אוֹסֵר בְּמִשְׁהוֹ.

וּלְפִי זֶה נִרְאֶה לַע"ד דַּבְּנ"ד נָמִי דֵי לָנוּ כְּשֶׁאֵנוּ מְשַׁעְרֵי כְּנִגְדַּת הַקְלִיפָה דְּכִשְׁאִתָּה מְשַׁעַר כֵּן אֵינוֹ כְּנִגְדַּת קְלִיפַת הָאִיסוּר בְּלַבַּד אָלֹא אֶף כְּנִגְדַּת זֵין הַמְעוֹרְב דְּהֵלֹא קְלִיפַת הָאִיסוּר נְפֵלַט כְּכָל הֵינּוּ הֵרֵאשׁוֹן וְאַח"כּ כְּשֶׁנְּבָלַע בְּכָלִי וְדָאֵי לֹא נְבָלַע כָּל קְלִיפַת הָאִיסוּר כְּמַעֲיָקְרָא אָלֹא כָּל שְׁהוּא וְכִשְׁאֵנוּ מְשַׁעְרִין עִתָּה כְּנִגְדַּת הַקְלִיפָה נִמְצָא דְּאֵנוּ מְשַׁעְרִין כְּנִגְדַּת קְלִיפָה שְׁאֵינָה אֲסוּרָה אָלֹא בְּשִׁתְּנֵי וְדֵי בַּס' וְא"ת תִּינַח כָּל זֶה אֵם נְפֵלַט הַקְלִיפָה בֵּינּוֹ הֵרֵאשׁוֹן אָבֵל אֵם לֹא נְפֵלַט מֵאֵי אִיפֹא לְמִימֵר אֶף לְזֶה נִרְאֶה דֵּינִשׁ לְהַתִּיר וְהוּא דְּכַבֵּר כְּתַבְנוּ דְּדַבְרֵי הַרְמַב"ן שְׁאָמַר דְּאֵין לְהוֹרוֹת לְהַקֵּל בְּמַחְלֻקַּת שְׁנוּי וְאֶף לְהַרְמַב"ן ז"ל מְסַפְקָא לִי מְלִתָּא

על פְּוֹרְחִין פִּינּוֹן דְּלֵא מְצֵא הַפֶּה דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּתַלְמוּד וְעוֹד דָּאֵם הָיָה פְּשׁוּט אֲצֵלוֹ לֹא הָיָה אוֹ כְּדָבָרִים אֵלּוֹ אֲלֵא בְּסַפִּינָא חֲרִיפָא הָיָה פְּסִיק לְמַלְתָּא וְאָמַר אִם עֲשֵׂה כֵּן וְנָתַן בּוֹ יֵינן אִפִּי אַחַר שְׁעֵשֶׂה עִירוֹי ג' פְּעָמִים בֵּינָן אֲסוּר בְּשִׁתְּיָה וְכִינּוֹן שְׁהוּכְחָנוּ שְׂאֵף לְהַרְמֵב"ן מְסַפְקָא לִי וְדָאִי דְּלֵא אָמַר אֵינן לְהוֹרוֹת לְהַקֵּל אֲלֵא לִיתָן בּוֹ יֵינן לְכַתְּחִלָּה אַחַר עִירוֹי ג' פְּעָמִים בֵּינָן אֲבָל אִם עֵבֶר וְנָתַן נִרְאָה וְדָאִי דָּאֵף הַרְמֵב"ן הָיָה מְכַשִּׁיר הֵינּוּ הַנִּיחָן בַּפֶּה רְבִיעִית דְּהָא קו"ל סְפָקָא דְּרַבְּנָן לְקוּלָּא וְעוֹד דְּבַכְלִים שָׁל עֵץ כַּנ"ד יֵישׁ לָנוּ לְסַמְּחָה עַל סְבֵרַת הַרְמֵב"ן ו"ל דָּאֵפִי בְּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם דֵּי בְּשִׁכְשׁוּף וּבְשִׁכְשׁוּף פְּכָר כְּתַב הַשֵּׁף דְּכ"ע מוֹדוֹ דְּיֵישׁ לְהַקֵּל בֵּינָן וּמַכ"ש דְּעֲשֵׂה עִירוֹי בְּמִים ב"פ וְאֵפִי לְסְבֵרַת הָאוּמָרִים דָּאֵף בְּשָׁל עֵץ צְרִיף עִירוֹי וְגַם ס"ל דָּאֵם עֲשֵׂה עִירוֹי בֵּינָן אֵינּוּ פְּלִים יֵישׁ לְהַתִּיר מִטַּעַם דְּשָׁהָה בֵּינָן בְּפַעַם הַשְּׁלִישִׁית זְמַן מַה וּבַכַּה"ג נִרְאָה דְּכ"ע מוֹדוֹ דְּהֵינּוּ מְפָלִיט וּכְמ"ש.

הַעוֹלָה מְהַמְקַנְבֵּץ דְּבַנ"ד. נִרְאָה לַע"ד לְהַתִּיר הֵינּוּ בְּשִׁתְּיָה מְשׁוּם כְּמָה סְפָקֵי חָדָא דְּעֵינְקָר הַדְּבָר אִם עֲשֵׂה עִירוֹי בֵּינָן אֵי מְהֵי אֵי לֹא מִיָּדֵי סְפָקָא לֹא נִפְקָא וְעוֹד ב' דְּבִשְׁל עֵץ בְּשִׁכְשׁוּף בְּלַבַּד סָגִי כְּמוֹ שְׁפָתַב הַרְמֵב"ן ו"ל וְהִבִּיא סְבֵרַתוֹ הַשֵּׁף בְּסִי קַל"ה.

שְׁלִישִׁית דְּנִדּוֹן דִּינָן אֲפִשְׁר דְּכ"ע מוֹדוֹ כְּאָמַר. כָּל זֶה כְּתַבְתִּי לְהַלְכָה וְלֹא לְמַעֲשֵׂה עַד שְׁיַעֲמָדוּ דְּבָרֵי לְפָנֵי מוֹרֵי נְרַבּוּתִי וְעַל פִּיהֶם יָקוּם דְּבָר וְאִם לֹא יִהְיוּ דְּבָרֵי בְּטָלִים כַּה דְּבָר אֵישׁ צְעִיר עֶבֶד כָּל יוֹדְעֵי דָת וְדִין יְהוּדָה נְבוֹן: שָׁם דִּין י"ז כְּתַב הַרְמֵב"ם ו"ל הַלּוֹקַח פְּלִים חֲדָשִׁים וְכו' עַד וְאִם הָיוּ מְזוּנְפָתִין וְכו'.

נ"ב וְהָא דְקַתְּנֵי בְּבִרְיֵיתָא יִשְׁנִים אוֹ מְזוּנְפָתִין אֲסוּרִים ה"ק אֲסוּרִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כָּל שְׁלֵא הִנְכָשְׁרוּ דְּהֵינּוּ יִשְׁנִים בְּעִירוֹי מְזוּנְפָתִין פִּינּוֹן שְׁהוּ חֲדָשִׁים סָגִי לְהוּ בְּהַדְחָה: שָׁם בְּאוֹתוֹ דִּין כְּתַב מְרָן בְּכ"מ בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ וְכָלִים אֵלּוֹ פִּינּוֹן שְׁנִירָאִי חֲדָשִׁים וְדָאִי לֹא הִכְנִיס בָּהֶם יֵינן לְקַדּוּשׁ וְכו'.

נ"ב וְהָא דָּאֲמַרִּינָן בְּגַמְרָא כָּל שְׁמַכְנִיסוֹ אִפִּי לְפִי שְׁעָה גְזָרוּ בּוֹ רַבְּנָן הֵינּוּ כְּשֵׁהֲפִלֵי שָׁל יִשְׂרָאֵל גְזִירָה שְׂמָא יִשְׁהָא אֲצֵלוֹ אֲבָל בְּכָלִים שָׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בְּעִינָן שְׁפָסוֹ לְקִיּוּם אַע"פ שְׁמַדְבָּרֵי הַתּוֹס' בַּפ' אֵינן מְעַמִּידִין לֹא נִרְאָה כֵּן: שָׁם דִּין י"ח כְּתַב הַר"מ וְחַכְמֵי לִנְוִיל וְכו' עַד וְכִיצַד יְהִיָּה הַפּוֹס שְׁשִׁתָּה בּוֹ הַפּוֹתִי וְכו'.

נ"ב מְכָאֵן מְשַׁמַּע דְּכָלִים שְׂאִין מְכַנִּיסִם לְקִיּוּם אִפִּי נִשְׁתַּמְשׁוּ בָּהֶם הַפּוֹתִים כְּמָה פְּעָמִים דֵּי בְּשִׁכְשׁוּף דְּהָרֵי הַפּוֹסוֹת אַף ע"פ שְׁשִׁתָּה הַפּוֹתִי בּוֹ כְּמָה פְּעָמִים סָגִי בְּשִׁכְשׁוּף: שָׁם דִּין כ"ב כְּתַב מְרָן הַכ"מ הַשְּׁגַת הַרְאָב"ד ו"ל.

נ"ב פְּנֻת הַרְאָב"ד דְּבְעִינָן שְׁיַכְנִיס גְּחָלִים וְלֹא סָגִי כְּשִׁיחָם אוֹתוֹ עַד שְׁיַרְפֶּה הַזָּפֶת: פִּי"ב דִּין א' כְּתַב הַכ"מ ו"ל כִּיצַד הִיא הַנְּגִיעָה שְׂאוּסָר בַּהַ הַפּוֹתִי וְכו' עַד י"ל דְּשְׁלֵא נְאָסֵר הֵינּוּ שְׁפָתַב שְׁפִיר מְשַׁמַּע דְּלֵא נְאָסֵר בְּהִנְא' וְכו'.

נ"ב כֵּן נִרְאָה מַמ"ש בְּסַמּוּף דִּין ב' הַגְּבִיָּה וְלֹא שְׁכָשֶׁף וְלֹא נִגַּע מִתַּר מְשַׁמַּע הָא אִם נִגַּע אֲסוּר: שָׁם בְּאוֹתוֹ דִּין כְּתַב הַכ"מ ו"ל וְכֵן אִם אֲחַז כְּלֵי פְתוּחִים שָׁל יֵינן עַד מ"ש בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ כְּלוּמַר דְּכְשִׁנִּיתָן מִן הֵינּוּ הָנִי פָחוּ דְּנִפְיָק אֲבָרֵי ע"כ.

נ"ב אֵי מְדִין פָּחוּ הוּא דְאֲסוּר מְאִי דְלִגְנוּאֵי לֹא מִיתְּסַר אֲלֵא בְּשִׁתְּיָה לְדַעַת הַרְאָב"ד ו"ל וְהַרְמֵב"ם אֲסָרוּ בְּהִנְאָה: שָׁם דִּין ט' כְּתַב הַרְמֵב"ם ו"ל ו"ל כּוֹתִי שְׁנַפְּל לְבוּר שָׁל יֵינן וְכו'.

עד ה"ז מותר בהנאה וכו' נ"ב זה תימה דאפילו בשתייה יהיה מותר דהנה נגיעה ע"י ד"א שלא בכוננת מגע: שם דין י"א פתב הר"ב ד"ד וכו' נ"ב הרשב"א בת"ה כ' משם הר"ב ד"ז ו"ל דאסור בהנאה: שם דין ט"ז פתב הל"מ במ"ב באמצע לשונו ושאר פעינן עקלתון וכו'.

נ"ב לא ידעתי מ' הגיד לו דבשאר בעי' דרף עקלתון: שם דין כ"ח פתב מרן ו"ל ונ"ל מקום שהיו רוב מוכרי יין וכו' עד אבל היין עצמו אסור פינן שרוב העיר היו פותים וכו' נ"ב אבל עדיין קשה דחבית שצפה בנהר דאם נמצאת פנגד עיר שרובה ישראל דאין מותרת אלא בהנאה ואמאי אינה מותרת גם בשתייה: שם פאותו דין חבית שפתחוהו וכו' פתב הל"מ ו"ל במ"ב דפתחין לשם ממונא וכו' נ"ב היינו דוקא במקומות דהיו מטמיני' הממון בתוף היין: פי"ג דין ב' פתב מרן ו"ל וכתב הר"ב ד"ד וכו' עד מ"ש אסור משום שיש לו שייכות בבית.

נ"ב וכתב הר"ן ו"ל משם הר"ב ד"ד דוקא פשומצא שם אסור: שם דין ד' פתב מרן בסוף לשונו אפי' למ"ד דלא תישינו לגומלין נ"ב ע' בפ"ב דכתובות והרמב"ן ו"ל בפ"ד מהל' א"ב: שם דין י"ב פתב הרמב"ם אבל המפקיד יין ביז עובד פוכבים תושב וכו' עד יראה לי וכו' נ"ב פלומר דמטעם זה בהניח ביתו פתוח בחצר אסור דאע"ג שייך טעמא דאינם מקפידים על מגעו של עובד פוכבים דאין היין בביתו מ"מ איפא למיחש לזיופא דידן וע' בפ' אין מעמידין דף ל"א ע"ב השולח חבית של יין ביז פותי וכו' ע"נ: שום דין ט"ז פתב הרמב"ם וכן השוכר את החמור להביא עליו יין וכו' נ"ב לענן אי שרי להשפיר בית או חנות לעובד פוכבים כדי להניח בה החמץ.

התוספתא מתיר אבל הירושלמי אוסר לפי מאי דקי"ל דחמצו של עובד פוכבים אסור בהנאה בפסח ונמצא זה משתפר באיסורי הנאה דאע"ג דאם עבר ולקח הדמים שרי דאין החמץ מאיסורי הנאה שתופסי' דמיהם מיהו לכתחלה מיהא אסור להשתפר באיסורי הנאה וכמ"ש התוס' בפ"ב דע"ז גבי אין עובדין עם העובד פוכבים בכלאים ו"ל ואפ' אי לקיים שרי מ"מ אסור להשתפר באיסור הנאה וכ"כ התו' בפסחים דף כ"ב יע"ש ודלא כמ"ש הריב"ש ו"ל דמותר להשתפר חמורו להביא עליו חמץ דלא אסרו אלא בגין גסו ומשום קנסא דחמור שתופס דמיו וזה אינו דמה שאיצטריכו לקנסא בי"נ דוקא היינו כדי לאסור הדמים אפי' בדיעבד אבל לכתחלה אסור להשתפר בכל איסורי הנאה וכ"כ הרשב"א בס' קמ"ז אלא שהוא דחה הירושלמי מתלמודא דידן דקאמר דקא מיייתי פרייתא דייחד לו בית אין זקוק לבער דילמא אף להשפיר או להשאל מותר ואפי' לכתחלה.

ומ"מ מסיק הוא ו"ל דאסור לישאל להיות יושב ומשמר אבל להשפיר חמורו לבד שרי. ונראה דהוא ו"ל סבר דכל שאינו הולך הוא עם חמורו אפי' בי"נ שרי דליפא למימר דגבי י"נ אפי' השפיר חמורו לבד אסור אפי' בדיעבד ובשאר איסורים שרי לכתחלה אבל מדברי הטור גבי י"נ נראה דאפי' השפיר חמורו לבד הרי זה אסור אם לא שפחלק דגבי י"נ שאני משום דכל רוצה בקיומו של י"נ אסור שאם ישתפר החבית לא יתן לו שפרו כל היכא דאמ"ל חמור זה פדאמרינן גבי השוכר את הספינה להביא עליה י"נ יע"ש ובפ' האומנין משא"כ לענן שוכר חמור להוליה בו חמץ דלא שייך ה"ט: איברא

דלפי מ"ש הרשפ"א ו"ל בתשו' השוכר בית ונאנס השוכר ואינו יכול לדור בה דמ"מ חייב לשלם כל השכירות ול"ד לספינה זו דאמרינן בפרק האומנין אם לא נתן לא יתן דהתם שאני משום דאין הספינה בעין אבל כל זמן שהספינה בעין הרי זה א"ל הרי ספינה לפניך יראה דגבי שוכר חמור לי"נ נמי לא שייך לומר רוצה המשתפר בקיומו והראיה שהביא הרשפ"א מגמרא דילן יראה דאיכא לדחויי ולומר דלא איירי הברייתא בשכירות אלא בשאלה בחדם.

ומ"ש באגור דאפי' בשכירות שרי כל שהשפירה לו קודם הפסח אינה נ"ל דסוף סוף ה"ז משתפר באיסורי הנאה ולע"ד נראה דאפי' השפיר' לו קודם הפסח שלשים יום ה"ז אסור כל היכא דפירש לו להניח בה חמץ אם לא שייטול השכירות מקודם כמש"ל הא לאו הכי אסור דישנו לשכירות מתחלה ועד סוף ונמצא משתפר באיסורי הנאה אבל אם שכרה סתם אפי' הניח בה במץ מותר דמשעיה שהחזיק בבית נתחייב בשכירות בין ישים בה.

בין לא ישים בה ומעיקרא נמי לאו אדעתא דחמץ אוגיר לה וכן הוא בדין ע"כ: שייך קצת לדין הנז' ישראל ועובד כוכבים שיש להם תנור בשנתפוח כ' רש"י ו"ל (ע' טאו"ח סי' ת"ן) שיתנה קודם הפסח ויטול דמים מאותו שבווע.

ול"ד לישראל ועובד כוכבים שיש להם שדה בשנתפוח דאסרינן בפ"ק דע"ז דהתם כל הטירחה שטורחים בשדה של אמצע הוא ונראה פטורח בשביל הישראל אבל הכא פיון שנטל את הדמים מתחלה מותר עכ"ל.

ודברים אלו צריכים ביאור דאם ר"ל דהתם בשדה כל הטרח' שטורחים בשדה בשבת של אמצע הוא ונמצא מה שעושה בו העובד כוכבים מרויח הישראל ג"כ אבל בתנור דלא שייך לומר הכי שאין חלקו של ישראל מתרבה במה שהעובד כוכבים עושה בשבת שרי קשה דהא כתבו התו' שם דאפילו בתנור שאין חלקו של ישראל מתרבה במה שהעובד כוכבים עושה בשבת ה"ז אסור והוכיחו הכי מהתוס' וכ"כ הטור בה' שבת, ועוד דאמאי איצטריך רש"י הכא שייטול הדמים מתחלה ואם גחלק ונאמר דהתם דוקא בשבת אסור משום דעובד כוכבים שליחותיה דישאל קא עביד אפי' בתנור כמ"ש התו' שם ואיסור שליחות לא שייך אלא לענין שבת אבל בשאר איסורי הנאה דלא שייך שרי וכמו שפי' רש"י שם לענין ערלה דאפי' לא התנה מתחלה מותר א"כ עדיין קשה דאמאי איצטריך רש"י הכא לכשיטול הדמים מקודם.

והנה נראה לומר דאע"פ דבשאר איסורי הנאה ליכא למיסר משום שליחות מ"מ ה"ז מטיא לי' הנאה דע"י שמניח לעובד כוכבים לייטול שכר דמי החמץ בשבוע של פסח נותן לו העובד כוכבים שכר דמי השבוע של אח"כ ולענין ערלה דשרי ה"ט כמ"ש רש"י שם שכן המשפט שנה עובד הוא אוכל אבל הכא לענין תנור דלא שייך לומר הכי מש"ה איצטריך רש"י לפרש שייטול הדמים מתחלה דכל שנטל הדמים מתחלה ה"ז זכה בהם מהשתא וליכא משום משתפר באיסורי הנאה ואפילו לייטול דמים משבוע של פסח שרי כל שנטל הדמים מתחלה מכיון דבשעיה שנטל את הדמים עדיין ליכא איסור בעולם וכגון זה כתבו לענין ערלה דכחול למכור פירו' ערלה לעובד כוכבים קודם שבאו לעולם מהטעם האמור וכ"ת מכרו שאני דמשעיה שמכרו הפירות לעובד כוכבים כדינו דהיינו

אילן לפירותיו זכה העובד כוכבים באילן וזכה המוכר בדמים ועדיין ליתיה לאיסורא בעולם משא"כ בשכירות דאין המשפיר זוכה מיז בשכירות דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ונמצא זה זוכה בשכירותו בשעת האיסור והוי פאותה שפתב רש"י בפ"ק דע"ז בהנהו שתילי ערלה דאילולי שפן המשפט ששנה שנה עובד הוא אוכל הנה אסור לומר טול אתה שני ערלה ואני אטול אח"כ וע"כ צ"ל דאיירי בשלא הקנה לו האילנות לפירותיו דאי הנה הכי הנה שרי לפי פסק הש"ע זה אינו דכל שהקדים השוכר השוכר לא אמרינו ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף דאדעת' דהכי הקדים לו השוכר שיזכה בהם המשפיר מעשיו וכמ"ש התוס' בפרק האומניו גבי השוכר את הספינה יע"ש וכ"כ מהר"י נ' מיגאש בחידושו לפרק הספינה ועל פי זה מתיישב מ"ש רש"י בפרק הזהב גבי נתנה לבלן ה"ז מעל שנתנה לו בשוכר שירחצנה והקשה עליו הריטב"א ז"ל בחידושו דהא קנימא לן דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ולפי מ"ש אתי שפיר דכל שהקדים לו השוכר מהשתא זכה זה בדמים מקודם שיבא האיסור והיתרא קא מוכר דשכירות ליומיה ממכר הוא כמו שהוכחתי במ"א מדברי הרמז"ל והרא"ש בכלל מ"ח והרשב"א בהדשות סי' שכ"ח: שייך קצת לדון בין נסד אי שרי לומר לעבדו בפסח צא ואכול מן החנוני עובד כוכבים ואני פורע כדאמרי' לענין י"ג דשרי לומר הכי כל שלא הקדים דינר לחנוני משום דכי קא פרע ליתיה לאיסורי' בעיניה: איברא דאיכא לפלוגי דהא דשרי התם משום דלא א"ל לחנוני למהיב להו איסורא וכי קא יתב להו חנוני י"ג לאו שליחותיה דבע"ה קא עביד אבל ה"כא לענין חמץ דחמץ שנותן החנוני לעבד שליחותיה דבע"ה קא עביד דחנוני עובד כוכבים אינו מוכר פי אם חמץ וכה"ג חילקו התוס' בריש פרק המדיר את אשתו יעמיד לה פרנס וכו' יע"ש.

וכ"ת הא קי"ל דאין שליחות לעובדי כוכבים כבר כתבו התוס' בפרק הרבית דהיינו מן התורה אבל מדברייהם יש שליחות לעובדי כוכבים לחומרא ובירושלמי בפ"ב דקידושין הביאה האי ברייתא דאם א"ל צא ואכול ואני פורע דחושש משום שביעית ומשום י"ג ואמרו בגמרא עלה דטעמא דאיסורא הוא משום דהחנוני נעשה שלוחו של בע"ה כדי לזכות לפועל ור' אילא מפרש דהפועל נעשה שלוחו של בע"ה ואמר תו מה נפק מביניהון הי' החנוני חרש ע"ד דר' זירא לא חושש שאין שליחות לחרש ע"כ הרי מפרש דאפי' לר' זירא דבחנוני חרש שרי משום דאין שליחות לחרש בחנוני עובד כוכבים אסור דמסתמא פי קתני וחושש בי"ג איירי בחנוני עובד כוכבים ואע"פ דגמ' דידן לא ס"ל להירושלמי מדאיצטריך לאוקמוה בהקדים לו דינר הא לאו הכי שרי היינו משום דס"ל דה"כא ליכא משום שליחות שרי לא א"ל לתת להם איסורא וכמ"ש התוס' ונראה שזהו דעת הטור שאסור לומר לעבדו בפסח צא ואכול ואני פורע וראיתי בס' פ"ח דאשתמיט מינ' דברי התוספות וכתב דגם לענין חמץ שרי והביא הסוגיא דעבודת כוכבים כאלו חדשות מגיד ומסיק דאליבא דכ"ע שרי ועל פי זה כ' דשרי לומר לעובדכוכבים דיאכיל לבהמתו שעוריה שהוא חמץ כל שאינו מקדים לו דינר.

ולע"ד לא דמי דאפי' למאן דשרי בפסח כל שלא הקדים לו דינר ה"ד בעבד דלא עביד לפטומה ולא קא מטי ליה הנאה לישראל בה אבל בהמה דעבידא לפטומה פי לא הקדים דינר נמי הא קא מטי ליה הנאה לישראל בפטום החמץ וכה"ג מפלגינן לענין נדרים

בְּמִנְדָּר הַנְּאָה מִחֲבִירוֹ דָּוָן אֶת בְּנוֹ וְאֶשְׁתּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חַיִּיב בְּמִזְוֹנוֹתָם וְאֵינוֹ אֶת
בְּהֶמְתּוֹ מִשּׁוּם דְּבִהְמָה כִּינּוֹן דְּעֵבִידָא לְפִטּוּמָה מְטֵיא לְהוּ לְבַעֲלִים הַנְּאָה.

אִיבְרָא דְלִפְיֵרֶשׁ ר' יוֹנָה בִּי"ד סִי קצ"ב נִרְאָה דְאֶפִּילוּ כִּי א"ל לְחַנּוּנֵי עוֹבֵד כּוֹכְבִים לְמִיָּהב
לְהוּ לְפוּעֲלִים י"נ שְׂרִי פֶל שְׁלֵא הִקְדִּים לוֹ דִּינָר שְׁהָרִי פֶתֵב דְּכָל שְׁהִקְדִּים לוֹ דִּינָר מִיָּד
נִקְנָה לוֹ הֵינּוּ וּבִשְׁלִיחוֹתוֹ נִתְּנוּ לָהֶם מִשְׁמַע דְּאֶפִּילוּ כִּי א"ל לְחַנּוּנֵי לִיתָן י"נ לֹא נֶאֱסַר:
אִם יָכוֹל לְקַנּוֹת נְבִילוֹת וּטְרִיפּוֹת פְּדִי לְהֶאֱכִיל לְפוּעֲלֵיו עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים: גְּרָסִי בִּפ"ב
דְּעֵבֹדֵת כּוֹכְבִים תִּנְיָא חֲסִמְרִין שְׁהִיו עוֹשִׂין מְלֶאכָה בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית שְׁכָרָן שְׁבִיעִית וּפְרִיָּף
מֵאֵי שְׁכָרָן שְׁבִיעִית אֵילִימָא דִּיהִבִּינּוּ לְהוּ שְׁכָר מִפִּירוֹת שְׁבִיעִית נִמְצָא זֶה פּוֹרַע חוּבוֹ
מִפִּירוֹת שְׁבִיעִית וְהַתּוֹרָה אָמְרָה לְאָכֹל' וְלֹא לְסַחֲוֹר' ע"כ מִשְׁמַע לְכַאֲוָרָה דְּמָה שְׁנוֹתָן אָדָם
לְפוּעֲלֵיו סַחֲוָרָה מִיָּקְרִי וּלְפִי זֶה הָיָה נִרְאָה דְאֶסּוּר לְקַנּוֹת נְבִילוֹת וּטְרִיפּוֹת פְּדִי לְהֶאֱכִיל
לְפוּעֲלֵיו עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים.

אִיבְרָא דְלִקְמֵן בְּשִׁמְעֵתִין גְּבִי מִתְּנִי דְאֹמֵר אָדָם לְפוּעֲלֵיו צָאוּ וּשְׁתּוּ בְּדִינָר זֶה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ
מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וּפְיֵרֶשׁ רִש"י ז"ל וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם שְׁבִיעִית כְּלוּמַר דְּאֶסּוּר לְמִסּוֹר פִּירוֹת
שְׁבִיעִית לַע"ה דְּהָא אִיהוּ לֹא יְהִיב לְהוּ אֶלָּא פְּרִיטֵי אָכֹל כִּי לֹא יְהִיב לְהוּ פְּרִיטֵי אֶסּוּר
דְּהֵנִי כְּמוֹסֵר פִּירוֹת שְׁבִיעִית לַע"ה עכ"ל וְאֵלוֹ מִשּׁוּם אִיסּוּר סַחֲוָרָה לֹא חִיִּישׁ מִשְׁמַע דְּמָה
שְׁנוֹתָן לְפוּעֲלִים לֹא מִיָּקְרִי סַחֲוָרָה וּמִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל לְמַדְּנוּ שְׂרֵשׁ הַדְּבָרִים וְכִּי הוּא
עִיקְרָן שֶׁל דְּבָרִים דְּכָל מָה שְׁלוֹקֵת הָאָדָם לְצוּרָף בְּנֵי בֵּיתוֹ לִית בֵּיהּ מִשּׁוּם סַחֲוָרָה.

וְה"נ פּוּעֲלִים אִם קִצְץ מִזְוֹנוֹתֵיהֶם עָלָיו הָרִי הֵם כְּפֶאֱנָשִׁי בֵּיתוֹ וְכ"כ הַרְמַב"ם בִּפ"ו מֵהִלְכוֹת
שְׁבִיעִית וְכֵן הוּא בִּירוּשְׁלַמִי שֵׁם לְקַח חֲזִירִים לְצוּרָף פּוּעֲלִים כְּשִׁמוּכְרָם אֵינוֹ מוֹכְרָם אֶלָּא
בְּדָמִיו וְאִיפָּא לְמִיָּדָה מִמִּתְּנִי דִּפ"ב דְּדָמֵי דְקִתְּנִי ר"ג הָיָה מֵאֲכִיל אֶת פּוּעֲלֵיו דְּמֵאֵי וּפְיֵרֶשׁ
ר"ע ז"ל דְּאֵין הִלְכָה פְּנוּתִיהָ דְכִינּוֹן דְּמִזְוֹנוֹתֵיהֶן עָלָיו נִמְצָא פּוֹרַע חוּבוֹ מִדְּמֵאֵי וּלְפִי מ"ש
אֵינוֹ כֶּף אֶלָּא טַעְמָא דְאִיסּוּרָא דְכִינּוֹן דְּמִזְוֹנוֹתֵיו עָלָיו נִמְצָא כְּמֵאֲכִיל לְבְנֵי בֵּיתוֹ דְּמֵאֵי וּמ"ש
בְּהֶגְהֵת מִיָּמוֹן דְּאֶסּוּר לְקַח טְרִיפּוֹת פְּדִי לִיתָן לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְמִתְּנָה וּפְיֵרֶשׁ הַב"י הִטְעֵם
מִשּׁוּם דְּמִתְּנָה הָיָה כְּמוֹ מְכָר דָּאֵי לֹא דְקִבִּילוּ הַנְּאָה מִיָּנִי' לֹא הָיָה יְהִיב לִיהָ עכ"ל צָרִיף
לְהִבִּין דְּהָרִי לְגַבֵּי שְׁבִיעִית שְׂרִי לִיתָן מִתְּנַת חֲנָם וּבִפ"ב נְמִי אָמְרוּ דְּמוֹתָר לִיתָן לְפוּעֲלֵיו
בְּדָרָף.

מִתְּנָה וְאֵע"ג דָּאֵי לֹא הָיוּ עֵבִיד לִיהָ עֵבִידִתִּין' לֹא הָיָה יְהִיב לִיהָ. וְהַתּוֹס' בִּפ' לּוֹלֵב הַגְּזוּל
כְּתִבוּ דְאֵין אִיסּוּר סַחֲוָרָה אֶלָּא בְּקוֹנָה בְּזוּל פְּדִי לְהַרְוִיחַ לְמִכְרוֹ בְּיֹקֶר: וּמִן מוֹתָר לּוֹמֵר
לְעַבְדוֹ שְׂיִקְנָה י"נ בְּעֵבּוֹר הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים שֶׁהֵם מְזוֹנְמָנִים אֶצְלוֹ כִּמ"ש בֵּא"ח וְהִבִּיאָה הַב"י
בְּסִי' קל"ב וְנִקְא בְּאוֹמֵר לוֹ שְׂיִקְנָה בְּעֵבּוֹר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים הָא לֹא הִכִּי אֶסּוּר דְּמָה שְׂקִנָּה
עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ אָכֹל כִּי א"ל שְׂיִקְנָה בְּעֵבּוֹר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִי' לֹא קָנָה אוֹתוֹ הִישָׁרְאֵל רַבּוֹ כִּינּוֹן
שֵׁאמ"ל שְׂיִקְנָה אוֹתוֹ בְּשִׁבִיל הָעוֹבֵד כּוֹכְבִי' וְלֹא אָמְרִי' מָה שְׂקִנָּה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ אֶלָּא בְּמָה
שְׂקוֹנָה לְעַצְמוֹ אָכֹל לֹא בְּמָה שְׁזוֹכָה לְאַחֲרִים.

וּבִטָּא"ח סִי' ת"ן כְּתִב דְּאֶסּוּר לּוֹמֵר לְעַבְדֵּיו בְּפִסְחָא צָאוּ וְאֶכְלוּ וְאֵנִי פּוֹרַע וְאֶפִּיל' לֹא הִקְדִּים
דִּינָר. וְנִרְאָה דְּטַעְמָא מִשּׁוּם דְּעֵבֶד שְׂאֵנִי דְּמָה שְׂקִנָּה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ.

איבָּרָא דְעֵדוּיָן יֵשׁ לְהִבִּין דְנִרְאָה דְלֹא אָמְרִי' מַה שְׁקִנְה עֶבֶד קִנְה רַבּוּ בְּמִיּוֹדֵי דְאִין רַבּוּ רוּצָה לְזָכוֹת בּוּ וְהַתּוֹס' פְּתַבּוּ בְּרִישׁ פֶּרֶק הַמְדִיר דְהָא דְשָׂרִי בַפ"ב דְעֵבּוּדַת פּוֹכְבִים פִּי לֹא הִקְדִים לּוֹ דִינָר הֵינּוּ מְשׁוּם דְאִין הִתְנַנְנִי נַעֲשֶׂה שְׁלוּחוֹ שֶׁל בַּע"ה דְלֹא א"ל דְלִיהֵב לְהוּ אִיסוּרָא וּלְפִי זֶה פְּתַב הַטּוֹר הֶכָּא גַבִּי חֲמִץ דְאָסוּר אִפִּי' דְלֹא הִקְדִים לּוֹ דִינָר מְשׁוּם דְכָל מַה שְׁנוֹתָן הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים הוּא חֲמִץ וְשְׁלִיחוּתִיהּ דִּישְׂרָאֵל קָא עֶבֶיד: בְּדִין עוֹבֵד פּוֹכְבִים שְׁנָתָן מִתְנָה לִישְׂרָאֵל דְבָרִים טְמֵאִים פְּתַבּוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְשָׂרִי לְקַבְּלָם מְשׁוּם דְחָשִׁיב כְּמַצִּיל מִיָּדוּ דְאִי לָאו דְקַבִּיל הִנָּאָה מִישְׂרָאֵל לֹא הָנָה יִהְיֶב לִיהּ וּלַע"ד אַנ"כ דְהָא בִי"ד סִי' קַמ"ח פְּתַב דְנִפְרָעִין מֵהֶם מְלָנָה ע"פ וְאִפְּלוּ מְלָנָה בְּשִׁטְר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם וְאִפִּי' פְּתַבּוּ דְמִתְנָה אָסוּר אֶלְמָא דְלֹא.

שְׁיִיף בְּמִתְנָה לִזְמַר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם וְכו': שֶׁם דִּין כ"ח פְּתַב הַכ"מ בְּאֲמַצְע לְשׁוֹנוֹ וְא"ת פִּי לֹא נִתְפַּנּוּן גְּמִי אֲמַאי לֹא מְחַיֵּיב וְכו' נ"ב ל"ק דְהִיזְק שְׂאִינוּ נִיכָר לֹא שְׁמִיָּה הִיזְק וּבְמִזִּיד הוּא דְקִנְסוּהוּ רַבָּנָן וְעֵינָן בַּפ' הַגְּזִיזְקִין ע"ב: פִּי"ד דִּין ח' פְּתַב הַכ"מ בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ וְהֵיא דְכָרִיתוֹת וְכו' עַד שֶׁהִתְמִירוּ בָּהּ יוֹתֵר מִבְּאִיסוּרִים מִפְּנֵי שֶׁמְדַבְּרִיהֶם נ"ב קֶשֶׁה.

דְהָרִי סְתָם יֵינָם הוּא מְדַבְּרִיהֶם: שֶׁם דִּין י"א פְּתַב הַרְמַב"ם וְז"ל פִּיצַד הָרִי שֶׁהִמְחָה אֶת הַחֶלֶב וְכו' עַד הָרִי זֶה פְּטוֹר וְכו' נ"ב וְלוֹקִין אוֹתוֹ מִפְּתַח מְרָדוֹת וְעֵינָן בַּה' יוּה"כ: פִּט"ז דִּין ז' בְּהַשְׁגַּת הָרָאב"ד פִּינּוֹן דְקִי"ל וְכו' עַד שֶׁהָרִי הֶלֶף חֲשִׁיבוֹתוֹ נ"ב עֵינָן בְּהַשְׁגַּת הָרָאב"ד פִּט"ו דִּין י"ד: שֶׁם דִּין י' פְּתַב הַכ"מ וְז"ל נָפַל רִמּוֹן א' מִהַתְעַרְבָּת עַד מְשַׁלְשָׁה לְמִקּוֹם אַחַר מוֹתֵר נ"ב וְהָא דְהִתִּיר בְּעֵבּוּדַת פּוֹכְבִים בְּשָׁנֵי תַעְרוּבוֹת מְשׁוּם דְלֹא הָוִי אֶלָּא לְהַתִּירוֹ בְּהַנָּאָה וְהָכִי מְשַׁמַּע מִדִּין טַבְעַת שֶׁל עֵבּוּדַת פּוֹכְבִים שְׁנִתְעַרְב וְנִפְלוּ ב' מֵהֶם לַיָּם הַגְּדוֹל הַחוּמָרוֹ כְּנֹלָם וְאֵע"ג דְלֹא הָוִי אֶלָּא ב' סְפָקוֹת ע"פ שֶׁם דִּין כ"א פְּתַב הַרְמַב"ם וְז"ל וְכֵן בְּגַד שְׂאָרְג בּוּ כו' עַד בְּמִי צָבַע יִבְטַל בְּרוּב נ"ב עֵינָן בְּתַשׁוּ' לְהַר"ן בְּמַנְעֵלִים שֶׁל עוֹבְדֵי פּוֹכְבִים שְׁנוֹתָנִים חוֹמֶץ לְהַכִּין הָעוֹר לְקַבֵּל הַצָּבַע וְרִצָּה לְהַתִּירוֹ מִטַּעַם זֶה וְזֶה גוֹרָם.

וְאִנ"כ דְלֹא חָשִׁיב בַּכַּה"ג זֶה וְזֶה גוֹרָם דְאִין הַחוֹמֶץ צוֹבַע אֶלָּא הוּא לְהַעֲמִיד הַצָּבַע קָאִי וְאֵע"ג דְלִיתִי' בְּעֵינָי' חָשִׁיב כְּאֵלוֹ אִיתִיהּ בְּעֵינָי' כְּדֵאִיתָא בַפ"ב דְעֵבּוּדַת פּוֹכְבִים וְכָל דְבָר הַמְעַמִּיד אָסוּר אִפִּי' בְּכָל שֶׁהוּא וְכִי אָמְרִינוּ זֶה וְזֶה גוֹרָם מוֹתֵר ה"ט מְשׁוּם דְאִין גוֹרָם הָאִיסוּר יְכוֹל לְתַמְנָן בְּלֹא גוֹרָם הַהִתֵּר מִשְׁא"כ הֶכָּא דְאִין הַצָּבַע מְעַמִּיד וְהָכִי אִיתָא בְּתוֹסְפָתָא: שֶׁם דִּין כ' פְּתַב הַרְמַב"ם וְז"ל בְּגַד שְׂצָבְעוּ בְּקִלְיַת עֶרְלָה וְכו' עַד וְכֵן תְּבַשְׂלִי שְׂבִשְׁלוּ בְּקִלְיַת עֶרְלָה וְכו' נ"ב עֲמַדְתִּי זֶה יָמִים בְּפֶת שְׁנַאָפָה בְּאִיסוּר חֲמִץ מַה דִּינוּ עִיקְרָא דְהָאִי מְלִתָּא אִיתָא בְּסוּף פֶּרֶק כָּל הַצְּלָמִים דְשָׁנִינוּ הֵתָם אָפָה בּוּ אֶת הַפֶּת אָסוּרָה בְּהַנָּאָה נִתְעַרְבוּ בְּאַחֲרוֹת ר"א אוֹמֵר יוֹלִיף הַנָּאָה לַיָּם הַמְּלַח א"ל אִין פְּדִיוֹן לְעֵבּוּדַת פּוֹכְבִים וְאָמְרוּ עֲלֶיהָ בְּגַמ' דְהִלְכָה כַר"א וּפִירִש"י וְז"ל דַּר"א דְאָמַר יוֹלִיף הַנָּאָה לַיָּם הַמְּלַח אַוּדָאִי ג"כ קָאִי וְכֵן דַּעַת הַרְז"ה וְז"ל ג"כ.

אָבַל הָרִי"ף וְז"ל פִּירִשׁ דַּר"א לֹא קָאֵמַר דְסִגִּי בְּהוֹלְכַת הַנָּאָה לַיָּם הַמְּלַח אֶלָּא אֲסַפִּיקָא אָבַל לֹא אַוּדָאִי וְה"ט מִפְּנֵי שְׁנַאָסַר כָּל הַפֶּת בְּהַנָּאָה וְאִפִּי' לְמוֹכְרוֹ לְעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים לֹא הִתִּירוּהוּ כְּדֵאִמְרִינוּ בַפ"ב דֵּינָן בֵּינָן אָסוּר לְמוֹכְרוֹ לְעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים וְאִפִּי' חוּץ מִדְּמִי אִיסוּר שְׂבּוּ מִטַּעַם שְׁכָל שְׂיֵשׁ בּוּ תַעְרוּבַת אִיסוּר כָּל הֵינָן כְּלוּל נַעֲשֶׂה אִיסוּר כ"ש שְׁלֹא נִתִּיר בְּהוֹלְכַת הַנָּאָה לַיָּם הַמְּלַח שֶׁהָרִי נֶאֱסַר הַכָּל בְּהַנָּאָה.

והרב בעל המאור השיג עליו דשאני הקא פיון שמוליה הנאתו לים המלח הרי הוא פאלו
נפדה איסורו ונסתלק ממנו ואפילו יין ביין שרי בהכי ודעת הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות
ע"ז פדעת הרי"ף רבו שפכת נתערבו באחרות יוליה דמי אותה הפת לים המלח והר"ן
ז"ל הקשה על דבריהם דאמאי צריף לכשיוליף דמי אותה הפת ואמאי לא סגי בהולכת
דמי העצים דהא כל המדונמץ והמחמץ אינו פוסל אלא לפי חשבון: ולע"ד הגם שאני
פדאי להכריע בין ההרים הגבוהים מ"מ מצנה להליץ בעד הגאונים הרי"ף והרמז"ל
והיינו דכיון שפול היתרו של ר"א הוי משום פדיון וכדמוכח פשטא דמתני' תו ליפא
למימר דליסגי בהולכת הנאת דמי העצים דהוי דבר שאין בו ממש ודבר שאין בו ממש
לית ליה פדיון והכי אמרו בירושלמי הביאו הר"ש בפ"ב דמעשר שני דתבלין של מ"ש
שנפלו לתבשיל של חולין ונתנו טעם אין לו פדיון משום דהנה דבר שאין בו ממש ולפ"ז
יפה פירש רב אלפס ז"ל דע"כ לא אמר ר"א דסגי בפדיון אלא בנתערבה באחרות דיוליף
דמי אותה הפת אבל הפת עצמה לא מהני פדיון שיוליף דמי הנאת העצים דכה"ג לא
שייף פדיון אלא כל הפת נעשה גוף האיסור ולפ"ז א"ש מתני' דקתני בפ"ב די"נ אוסר
בכל שהוא בהנאה ואפי' לר"א ולא שרי ר"א אלא כשנתערב הפת ודעת הרא"ש והטור
ג"כ דשרייתו של ר"א לא הוי אלא בשנתערב הפת וכן פסק מרן בש"ע ולפי זה כל היכא
דנתערב בו איסור תורה פיון דאותה חתיכה אסורה בודאי אע"פ שאין איסורא מן התורה
שהרי מדין תורה נתבטלה מיהו פיון דמדברבנו עדיון לא נתבטלה כל החתיכה נעשית
גופא דאיסורא ולא מהני ביה הולכת הנאה לים המלח אבל אי מה שנתערבה ביה לא הוי
אלא איסורא מדברבנו פגון סתם יינם לא נאסר' כולה בהנאה וסגי בהולכת הנאה לים
המלח: והשתא צריף להבין בפת שצאפה באיסור חמץ או תרנגולת שנמצאת בו חטה
והיא מבוקעת בתוך הפסח מהו הדין דלקאורה נראה דכל כה"ג דהאיסור מעורב בהם
נאסרה כולה ולא מהני ביה פדיון וכ"נ מההיא דתבשיל שבשילו בעצי ערלה דישורף
כמ"ש הרמב"ם ז"ל ונראה דאפי' למוקרה לעובדי פוכבים חוץ מדמי העצים לא מהני
פיון דאיסור תורה מעורב בהם.

וראיתי להר"ן ז"ל בפרק כל הצלמים שפכת דשאר איסורין שבתורה לסתם יינם דמו
ואפי' מעורב בו האיסור ממש פיון ביין שרי למוקרו לעובדי פוכבים וכן פסק מרן ז"ל
בא"ח.

איברא דלפ"ז צריף להבין מ"ש בתבשיל שבשילו בקליפת ערלה דישורף ואמאי לא
מפרנו לעובדי פוכבים חוץ מדמי האיסור ומתוך דברי הרמב"ן בס' מלחמות דכתב
דטעמא של ר"א לאו משום פדיון הוא דהא ע"ז אין לה פדיון נראה דשאר איסורין של
תורה שוין לע"ז לדעת הרי"ף והרמב"ם ופסקו הש"ע בי"ד וכי היכי דע"ז כל היכא
דנתערבה ביה איסור תורה והוי דומיא דיון ביין לא מהני ביה פדיון שהרי כולו נעשה גוף
האיסור ה"נ לא מהני לומר שימכרנה לעובדי פוכבים חוץ מדמי האיסור שפול החתיכה
נעשה כולה איסור הנאה ומ"ש בירושלמי גבי בגד שצבעו בקליפת ערלה דאסור
למוקרה לעובד פוכבים חוץ מדמי איסור משום חששא דיתחזר וימכרנו לישוראל דמשמע
דהיכא דלא שייף לומר להאי חששא דשרי היינו לפי סברת רשב"ג דאית ליה דאפי' יין
בי"נ שרי בהכי אבל לדידן דלא קי"ל פרשב"ג באיסורי תורה זולת באיסורי דרבנן לא
צריכנא להכי ומש"ה סתם הר"מ ז"ל וכתב דתבשיל שבשילו בקליפת ערלה ישורף וסתם

תבשיל לא שייך למיחש שמא יחזור וימכרו לישראל אבל בעלי מחלוקתם על הרי"ף ס"ל דר"א מדין פדיון אמרו ואע"פ שע"ז אין לה פדיון מ"מ כל שנתבטל מן הדין או שאין איסורא בעיניה מועיל לה פדיון כיון דע"ז תופסת דמיה אבל שאר דברים שאין תופסין דמיהן לא מהניא בהו פדיון שאין איסורו נסתלק ע"י פדיון אבל יועיל תקנתו של רשב"ג דאמר מוכרה לעובדי כוכבים חוץ מדמי איסור שבה והיינו משום דס"ל שאין כל המעורב באיסור נעשה איסור.

אבל לפי דעת הרי"ף דס"ל שכל המעורב באיסור תורה נעשה איסור ולא מהני ביה לא תקונוו של ר"א ולא תקנתו של רשב"ג דלא קי"ל פנותיה אלא בסתם יינם דהוי איסור דרבנן ה"ה בשאר איסורי תורה שנתערבה בהיתר דלא מהני תקנתו של רשב"ג כי היכי דלא מהני הולכת הנאה לים המלח דאין לומר דהולכת הנאה לים המלח דלא מהני היינו משום שאין תופסין דמיהן ולא אמרו ר"א אלא בע"ז דוקא משום דתופסת דמיה דהא הרי"ף לית ליה להאי סברא דטעמא דר"א משום פדיון הוי דע"ז תופסת דמיה וכמ"ש וכן הוא דעת הרמב"ם וכן מסתבר דאי פסברת בעלי מחלוקתו דטעמא דר"א משום דע"ז תופסת דמיה ושייך בה פדיון קשה דהא אין פדיון בדבר שאין בו ממש והשתא א"ש כל הני מתני' דקאמר בערלה דישרף וגבי חמץ גמי כתב הר"מ ו"ל דישרף וה"ט משום דכל איסורי תורה לא שניא ע"ז לא שניא שאר איסורין כל שנתערבה בה איסור כיון כיון לית ליה תקנתא ומתורץ שפיר לפי זה מה שהקשה הרמב"ם על הרי"ף מפל הני מתני' דערלה דקתני ישרף ואמא' לא סגי בהולכת הנאה לים המלח דאז שרי לכל אדם אבל לפי מ"ש דשאר איסורי תורה ליי"נ דמו לק"מ ומה גם לפי מ"ש הרמב"ם ו"ל דכתב דיליף הנאה לים ר"ל דלאחר שימכרו לעובדי כוכבים יוליף מדמי היינו שיעור יין האיסור שבו ולמדנו מדבריו דלא שריא ליהנות מהיין עצמו דרף כביסה כמ"ש רש"י ו"ל דלפי זה מעיקרא לק"מ דאפי' לתקנת ר"א איכא למיחש לשמא יחזור וימכרו לישראל ודוקא גבי פת הותר להוליף לים המלח וליהנות מן הפת כיון דליתיה לאיסורא בעיניה אבל עדיין קשה דאי ס"ל דשאר איסורין דמו לסתם יינם א"כ בפת שניאפה בעצי ערלה אמאי כתב דישרף.

ועוד דגבי חמץ ששרף משעה ששית ולמעלה ואפה בה את הפת ישרף ולית ליה תקנתא כמ"ש הכ"מ שם והא ה"מ ליכא למיחש לשמא יחזור וימכרו לישראל דאין העובד כוכבים ישמור את פתו ז' ימים וימכרו לישראל.

מפל הני מיילי נ"ל דס"ל להרי"ף והרמב"ם דשאר איסורין ליי"נ דמי ובש"ע בא"ח כתב דחמץ בפסח אוסר בהנאה במשהו והיינו כפשוט דברי הרי"ף בפ"ב דע"ז וכ"כ הרמב"ם ו"ל אלמא אפילו במשהו משא אוסר בהנאה ואע"פ דאיסור משהו לא מטיא ליה שום הנאה ממנה דכשימכרו לעובדי כוכבים משמע דה"ט משום דכיון דאיסור חמץ הוי איסור מן התורה אע"פ שנתבטל מן הדין ה"ז אוסר כל התערובות ואפי' בהנאה דהא כיון כיון נסד דאסור בכ"ש ומן התקנה על הש"ע דגבי תרנגולת פסק דימכרו לעובדי כוכבים (ע"כ מצאתי): שם דין כ"ב כתב הכ"מ בסוף לשון המתחיל ויש לדקדק בדברי ר' וכו' עד הא להו הכי הפת מותרת אפילו בחדש שלא ניתצו ולא ציננו.

נ"ב ע"כ צ"ל הכי דמטיק בגמרא כי פליגי וכו' בתנור וקדרה ותנור הוי פקדניה ששקפה בעצי האיסור דר' סבר מותר שאין הגוף נהנה מהם בלא גורם ב' ואי ההיא דאפה בו את הפת דר' אומר הפת אסורה איירי בחדש שצננו ואפה בעצי היתר אמאי הפת אסורה זה וזה גורם הנה אבל מ"מ קשה לר' דמ"ש מפוסות וקדרות שבישלו היוצר בקליפי ערלה דאסורין בהנאה משום דיש שבח עצים בהם וה"נ בחדש שלא צננו היכי מצי להתנוני מיניה בלא גורם וצ"ע ויש לחלק שאני פוסות וקדרות שמתהנה מגוף הפוס שהיא אסור אבל בתנור אינו מתהנה מגוף התנור אלא מחומו ונהום מותר הוא ודו"ק ועדין צ"ע ודו"ק: שם דין כ"ט פתב הרמז"ל נתערב סתם יינם ביין וכו' נ"ב פתב הר"ן ו"ל בפסק פל הצלמים דכל איסורים שבתורה.

לי"נ מדמינן להו ואם נתערבה אחד מאיסור הנאה בהיתרא יכול למוכרו לעובדי פוכבים חוץ מדמי איסור שבו אפ"ל לא נתבטלה האיסור והביא ראיה מהירושלמי דבגד שצבעו בקליפת ערלה דאסור למוכרה לעובדי פוכבים משום חששא שמה יחזור וימכרנו לישראל הא כל היכא דליכא למיחש להכי שרי וכו' פתב הר"ן בי"ד וכן נראה שהוא דעת מרן ו"ל בש"ע שפסק בחטה שנמצאת בתרנגולת מבוטלת בפסח דיכול למוכרה לעובדי פוכבים דלא שנה יותר בשביל החטה.

ולע"ד אנ"כ דהא בפ"ב תנן אלו אוסרין בכ"ש חמץ בפסח וכו' ופי' הר"ן דלדעת הרי"ף חמץ בפסח אוסר בכ"ש בהנאה ואפילו כ"ש ממש וכפי' הרמב"ם והרא"ש והטור משמע דאף על פי שאינו נהנה בו מהאיסור שאינה אלא כ"ש ואפ"ה אסור פולו דנעשה פולו גופי' דאיסורא וגבי חמץ לאחר ששה שעות פתב הרמב"ם ו"ל ואם אפה בה פת ה"ז אסור בהנאה וכתבו ה"ה ומרן בכ"מ דאין לו תקנה משמע דחמץ בפסח לע"ז מדמינן לי ועוד לע"ד נראה דהאי סברת הר"ן ו"ל דשאר איסורין לסתם יינם מדמינן לי לא קי"ל הכי ותדע דהא פתב הרמב"ם ו"ל דתבשיל שבישלו בקליפת ערלה ישורף ומשמע בכה"ג לית לי תקנתא ומהירושלמי ליכא ראיה דהיא אליבא דרשב"ג איירי ואנן לא קי"ל פרשב"ג ביין ביין כ"ש אסור מהתורה וה"ה שאר איסורין דאלת"ה תיקשי לה לסברת רי"ף ו"ל והרמב"ם והרא"ש ו"ל והטור והש"ע בי"ד שכתבו דתקנתו של ר"א שאמר יוליה הנאה לים המלח מהני אפי' ליין ביין סתם ואי שאר איסורין לסתם יינם דמו א"כ בגד שצבעו בקליפת ערלה אמאי ישורף נהי דלא סגי בתקנתו של רשב"ג משום חששא דיחזור וימכרנו לישראל מ"מ תיסקי לי בתקנתא של ר"א וליכא למימר דבתקנתו של ר"א לא מהני אלא בע"ז משום דתופסת דמי' אבל לא בשאר איסורין שאין תופסין דמיהן דהא מתוך דברי הרי"ף והרא"ש ו"ל ור"י שהביא הרא"ש נראה דלא ס"ל האי טעמא דא"כ אמאי איצטריקא לומר שיוליה דמי הפת לים המלח ותיסקי בהלכות דמי העצים וכמ"ש הר"ן ו"ל ועוד כי לא נתערבה בפת אמאי לא שרי בפדיון פיון דע"ז תוספת דמי'.

וע"כ צ"ל כמ"ש הרמב"ן ו"ל דר"א גמי לאו משום פדיון אמרו דהא ודאי אין פדיון לע"ז ומ"ש אוןפדיון לע"ז ר"ל דדמי לפדיון. ולע"ד הכי נ"ל עיקר דאי משום פדיון וכסברת הר"ן והר"ז"ה קשה דהא לא שייך פדיון בדבר שאין בו ממש והכי אמרו בהדיא בירושלמי בפ"ב דמ"ש ונהיאו הר"ש בפירוש המשנה דתבלין של מ"ש שנתבשלו בתבשיל דחולין אין לו תקנה בפדיון דאין פדיון בדבר שאין בו ממש וה"ה הכא בעצי

איסורא דמיקלא קלי לאיסורא וכיון שפן למדנו דכל איסור תורה פל שנתערב פניו כיון לא מהני לא תקנתא של ר"א ולא תקנתא של רשב"ג וה"ט דכל התערובת נעשה גוף האיסור והפל אסור בהנאה ומן התימה על הר"ן ו"ל שכתב דשאר איסורי הנאה אפי' לא נתבטל מן התורה יכול למנוחו חוץ מדמי האיסור ודבריו תמוהים דאם לא נתבטל, מדין תורה היא יכול למנוחו ונהלא מצנתו בשריפה ומהירושלימי ליפא ראי' דאיפא למי' לית להו דחזומוא מלתא היא ומדברי רשב"ם ו"ל נראה ג"כ כמ"ש דטעמא של ר"א לאו משום פדיון הוא ומש"ה כתב דתקנתו של ר"א מהני לכל שאר איסורי הנאה: איברא דסתמא דתלמודא דפרק התערובת לא משמע הכי דאמתני' דכל הזבחים שנתערבו בהם שור הנסקל ימותו פריה עלה הא נמי תנינא בתמורה ומשני להדיוט איצטריכא לי' ופרש"י ו"ל אבל הגי' דלהדיוט נמי אסירא ולא חזו לפדיון אימור נבטלי' ולפי סברת רשב"ם הנהו נמי חזו לפדיה ואמאי ימותו בנולם.

וראייתיה להרמב"ם ו"ל שכתב בהלכות ע"ז בדין טבעת של ע"ז שנתערב באחרות אפי' באילף פלן אסורות ויוליכם לים המלח ולכאורה קשה דאמאי יוליכם פלם ולא סגי בפדיון וראיתי לתוס' שכתבו בזבחים דאפשר דטבעת של ע"ז נמי מהני תקנתו של ר"א אבל אח"כ כתבו דשמא לא אמר ר"א אלא בפת דוקא שאין בו ממשו של איסור בעין ולפי זה נתיישב מה שהקשינו לעיל לסברת רשב"ם ונראה שזהו ג"כ דעתו של הרמב"ם ו"ל דלא התייר ר"א להתנווני ממשו של איסור ולע"ד יש לי ראיה מההיא דאמרין בזבחים דף ע"ד דאיצטריה דשמואל שאמר דטבעת של ע"ז שנתערבה ונפלה אחת לים הגדול דהותרו פלם דאי מדריש לקיש שאמר גבי תרומה הנה אמינא וכו' ואי מדרב נחמן דאמר בע"ז הנה אמינא דה"מ בע"ז דאין מתירין אבל תרומה דיש לה מתירין לא פלומר דיכול למפוך התערובות לכהן חוץ מדמי סאה של תרומה.

והשתא קשה דהלא בע"ז נמי יש לה מתירין בכה"ג דיוליה הנאתו לים המלח וכלם מותרים (א"ה ע"כ מצאתי ועיין לעיל מזה): פי"ז דין ט"ז כתב הרמב"ם ונגים קטנים שפולחן ישראל או כותי הרי הן כמי שנתבטלו ע"כ נ"ב כלו' דאף ע"ג דעדין אינם ראויים לאכילה מליחתן הרי הן כמי שנתבטלו מקצת ביטולו ע"כ: שם דין י"ח פולין ואפונים וכו' עד ועוד שכתב בפרק זה ושמן ודבש וכו' נ"ב דה"ט דחיישינן לשמא הנה דבוק איסור בעין דאז לא שנייה לומר נט"ל: שם דין ז"ך.

נ"ב עמדתי בקטן שלא הגיע לחנופה אי ספלי ליה איסורא דרבנן או לא גרסינן בפרק אע"פ תנו רבנן תינוק יונק והולך עד כ"ד חדש מפאן ואילך פיונק שרץ דברי ר"א ר"י אמר אפי' ד' וה' שנים פלי לאחר כ"ד חדש דיונק שקץ ע"כ.

אלמא דאפילו באיסורא דרבנן לא ספינן ליה איסורא בינדים ואע"ג דעדין לא הגיע לחנופה וכן ג"כ מוכח מדברי התוס' בפרק פל כתבי שכתבו שם דהא דמוכח בפרק חרש באיסורא דרבנן אין ב"ד מצווין להפרישו איירי בקטן שלא הגיע לחנופה עכ"ד הרי דאפילו בקטן שלא הגיע לחנופה בית דין הוא דאין מצווין להפרישו אבל להספיתו בינדים לא: איברא דבפ"ק דר"ה תנן אין מעפבין את התינוקות מלתקוע אבל מתעסקים עמהם כדי שילמדו וקאמר עלה בגמ' אפי' בשבת תניא נמי הכי מתעסקים עמהם אפי' בשבת ואין מעפבין את התינוקות מלתקוע ודייק עלה הא גופה קשיא אמרת מתעסקין והדר

תני אין מעפבין עיפובא הוא דליכא הא לכתחילה לא ומשני פאן בקטן שהגיע לחינוך פאן בקטן שלא הגיע לחינוך ופי' רש"י בקטן שלא הגיע לחינוך אין מתעסקים אבל בהגיע לחינוך מתעסקים והקשה עליו ר"י פיון שהגיע לחינוך ואין מצות היום בשופר היכי אמרינן ליה למעבד איסורא לכו נ"ל לפרש איפכא בקטן שהגיע לחינוך לכתחילה לא אמרינן ליה תקע פיון דאיכא איסורא דרבנן אבל קטן שלא הגיע לחינוך מתעסקים שישל לכתחילה עכ"ל.

מוכח מדבריו בקטן שלא הגיע להיפך ספינו ליה איסורא דרבנן. הו אמת שראיתי לתוס' שם שהקשו על פירושו דהיכי ספינו ליה איסורא דהא מוכח בפרק חרש דאפי' איסור דרבנן לא ספינו ליה בינדים ותירצו דלא דמי שופר לשאר איסורי ע"כ ונראה דלשיטתיהו אזלי שפתבו דהאי דיבמות איירי בקטן שלא הגיע לחינוך ואעפ"כ קתני עלה לא יאמר אדם לתינוק הבא, לי מפתח אבל לפי ס' הרמב"ם דמוקי לה בקטן שהגיע ש וכמ"ש הב"י בא"ח סי' שמ"ג מעיקרא לא קשיא מידי ואיכא למימר דבקטן שלא הגיע לחינוך ספינו ליה ליה בינדים וכ"כ הב"י, בהדיא בה' יוה"כ סי' הר"י ז"ל וילדעת ר' שכתב פדרו שמתכין אותם באכילה פה מתכין אותם ברחיצה וסיכה א"ש טפי דהיא דהתינוקות מותרים בכלם הוא בשלא הגיע לחינוך והיא דלהנהיר גדולים על הקטנים בשגיע לחינוך.

אבל דברי הב"י הם תמוהים דסוגיא דשמעתין דפרק חרש לא משתמע הכי דוק ותשכח. אף אמנם ראיתי להרשב"א ושאר המפרשים דאיסורא דרבנן ספינו ליה בינדים פל שהוא לצורכו של תינוק והיה נראה לע"ד ראיה לדבריהם מדלא משני פ' יוצא דופן דאיסור פל יחל הוי לאותם המנוהרים עליו דלא ליספו ליה בינדים ומעיקרא פי קאמר התם לאותם המנוהרים עליו ר"ל דלא ליספו ליה בינדים ועלה פריה ש"מ קטן ב"ד מצוונים להפרישו דמדקא אסר דלא ליספו ליה אפי' איסורא דרבנן א"כ באיסור דאורייתא דין הוא שמונהרים עליו להפרישו דאי באיסורא דאורייתא אינם מצוויין להפרישו באיסורא דרבנן אפילו לספותו בידו' לישרי ומדברי הגהת אשירי בפרק אף על פי נראה שמתקן בין מידי דאסור מתמת עצמו כגון להאכילו דברי טמאים דכה"ג לא ספינו ליה ואפי' קטן המוטל בעריסה למידי דליכא איסור וראיתי להב"י שכתב בא"ח סי' של"ג דקטן שאינו עושה ע"ד אביו מותר להניחו לכפות ותמהני דלא אמרינן אלא שאין ב"ד מצוויין להפרישו אבל אביו מצווה להפרישו וראיתי להרב בפ"ח שכתב דחלב נכרית אסור מדרבנן והביא ראיה מהיא דפרק חרש דהרי זה פיונק שקץ.

ולע"ד אינה ראי' דהתם מיירי בסתם נכרית דסתמא אוכלת דבריא טמאי וחלב דינדה טעמא דאיסורא אית בה וכמ"ש רש"י במסכת סוטה גבי משה יע"ש: הלכות שחיטה פ"ב דין ג' פתב מרן בסוף לשונו וי"ל דלעולם אימא לה דחולין שנשחט' בעזרה מיתסר דאורייתא נ"ב עיין בפרק א' מהלכות חמץ דברי הרב כ"מ: פ"ד דין ח' פתב הכ"מ לשון המתחיל וכתבו הרשב"א והר"ן וכו' עד ובשאר החלוקות חוץ מאשפה שבבית כ"ע לא פליגי דאסור נ"ב עיין פ"ק דחולין דף י"ב ע"א תניא הרי שמצא תרנגולת שחוטת בשוק פשרה: שם דין י"ד פתב הכ"מ בסוף לשונו ואפי' ראינוהו דשביק היתרא ואכיל איסורא וכו' נ"ב עיין פרק השולח: שם דין ט"ו פתב הרמב"ם מי שהוא פסול לעדות בעבירה מן

הַעֲבִירוֹת וכו' עַד שְׁאִינוּ מְנִיחַ דָּבָר מִתָּר דָּבָר וְאוֹכֵל דָּבָר אִסּוּר וכו' נ"ב קִשָּׁה דע"כ לֹא אִינְטֵרִיקָא לְהָאֵי טַעְמָא אֲלֵא בְּחִשּׁוּד שְׁאוּכֵל גְּבִילוֹת דְּכָל הֵיכָא דְאִינְפָא הֵיטְרָא לֹא שְׂבִיק וְאֲכִיל אִסּוּרָא אֲבָל בְּמִי שֶׁהוּא פְּסוּל לְעֵדוּת הָא קו"ל הַחֲשׂוּד לְדָבָר א' אִינוּ חֲשׂוּד לְדָבָר אַחֵר ע"כ: פ"ו דִּין ג' פְּתַב הַכ"מ בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ וְהָרָן ו"ל פְּתַב מִדְּבָרֵי הָרִי"ף נִרְאָה דָּא ע"ג דְּלֹא אִינְקַב תַּתְּאָה אֲלֵא עֲלָאָה בְּלַחֲוֵי טְרִיפָה נ"ב צ"ע לְפִי זֶה הֵיכָא דְאִמְרוּ גְּבִי מִתְּנִיתִין דְּהַפְתָּה חֲוֹלְדָּה הָא נִיחָא לְמ"ד עַד דְּאִינְקַב תַּתְּאָה וכו': פ"מ דִּין י"ט פְּתַב מְרָן בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ וּמִדְּקָאֵר בְּהוּ חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשְׁמַע חֲשָׁד בְּעֲלָמָא לְכַתְּחֵלָה וכו' נ"ב וּלפ"ז אִם עֲבָרוּ וְלֹא בְּדַקוּהוּ מִתָּר הַבְּשָׂר וְעֵינִין פ"א דִּין כ"ד בְּהִרְאָב"ד ו"ל שֶׁם וּבְסוּגִינִין בְּפ' הַתַּעֲרוּבוֹת וצ"ע: פ"ג דִּין י"א פְּתַב הַכ"מ וְאִינְפָא לְמִינְדֵק דְּהו"ל לְחִיּוּבָא בְּקוּרָאֵנְקַבָּה וכו' נ"ב צ"ע דְּבַקוּרָא נְקַבָּה קָאֵמַר בְּגִמְרָא דְכ"ע מוֹדוּ בָּהּ: חִידוּשִׁים עַל הֶרְמֵב"ם וְהַבְּכ"מ ח"ג הֵלְכוֹת שְׁבוּעוֹת פָּרָק ב דִּין י"ב פְּתַב הַכ"מ וְנ"ל שְׁאִין אָנוּ צָרִיכִין לִידְחֵק וכו' נ"ב וּל"נ דְּרַבִּינוּ אֲזִיל לְטַעְמֵי דַס"ל דְּהַנּוֹדֵר סְתָם וְאַחֵר פָּה אָמַר כְּסָבוֹר הֵייתִי פָּה וְכָהּ וְאִדְעָתָא דְהָכִי נִשְׁבַּעְתִּי ה"ז מִתָּר וּמִש"ה פְּתַב בְּפ"ב מֵהַל' נְזִיר דָּאֵם נְזִיר וְאַח"כּ נְגַנְבָּה בְּהִמְתּוֹ אִינוּ נְזִיר וְכַמוֹ כֵּן פְּתַב בְּפ"א.

מה' נְזִיר דָּאֵם נְזִיר וְכָהּ וְאָמַר כְּסָבוֹר הֵייתִי שְׁחַכְמִים מִתִּירִין לִי לְשִׁתּוֹת יִין מְפַנֵּי שֶׁהוּא קוֹבֵר מֵתִים אִינוּ נְזִיר דְּהוּי נְדָרֵי שְׁגָגוֹת וְהִרְאָב"ד ו"ל הַשִּׁיג עָלָיו וְאָמַר מְפַנֵּי דְּהוּי כְּנִדְרֵי אֲוֹנְסִין: פ"ג דִּין י' נ"ב מ"ש הַבַּעַל ל"מ דְּהֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּאִין מְבִיאִין קֶרְבָּן עַל הַסֶּפֶק יע"ש ק"ק לְטַעְמָא שְׁכַתַּב רַבִּינוּ מְשׁוּם א דְּהוּי אָנוּס: פ"ד דִּין י"ד פְּתַב הֶרְמֵב"ם וְנ"ל וְחֹזֵר וְנִשְׁבַּע וְשָׁלָא יֵאָכֵל תְּאֵנִים .

וְעַנְבִּים וכו' נ"ב מִדְּנִקְט פְּאַחַת נִרְאָה דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְּהַשְׁנִיָּה חֵלָה דְּעַל אֲכִילָה מִב' נִשְׁבַּע אֲבָל ק' מ"ש אַח"כּ וְכֵן הַנִּשְׁבַּע וכו': פ"ו דִּין י"ז פְּתַב הֶרְמֵב"ם וְנ"ל שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲוֹכֵל הַיּוֹם שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲוֹכֵל הַיּוֹם וכו' נ"ב הַשְׁבוּעָה הַשְּׁנִי' הוּי כְּנִשְׁבַּע לְקַיִם הַמְצָנָה כ"ג מִפְּרִש"י וְנִהִי דְּפִטוּר מְקַרְבָּן וּמִלְקוֹ מ"מ שְׁבוּעָה אִינְפָא וְכִדְאִמְרִינֵן מִנִּין שְׁנִשְׁבַּעִים לְקַיִם אֵת הַמְצָנָה וְהָכִי אִמְרוּ בְּפ"ב דְּנִדְרִים לִישְׁנָא אַחֲרֵינָא חִיּוּבָא הוּא דְּלִיכָא הָא שְׁבוּעָה אִינְפָא וּמְשׁוּם הָכִי פְּתַב רַבִּינוּ ו"ל דְּמַצִּי מִתְּשִׁיל אֲשַׁנֵּי בְּרִישָׁא: פ"ב דִּין ד פְּתַב הֶרְמֵב"ם וְנ"ל בְּד"א בְּשָׂאֵר פְּתַבֵּי הַקִּדְּשׁ אֲבָל הַנִּשְׁבַּע בְּתוֹרָה אִם נִשְׁבַּע בְּמָה שְׁכַתוּב בָּהּ דְּעַתּוֹ עַל הָאֲזַפְרוֹת וכו' וְהִרְאָב"ד ו"ל הַשִּׁיג וְנ"ל מָה רָאָה לְחַלֵּק בֵּין תוֹרָה לְשָׂאֵר פְּתַבֵּי הַקִּדְּשׁ וכו' עַד מ"ש וְהִרְגִּי מוֹדִיעַ שְׁאִין הָעֵנִין הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁהוּא סוֹבֵר שְׁלֹא עַל הַנִּשְׁבַּע בְּתוֹרָה קָאֵמַר אֲלֵא עַל הַמִּתְּפִיס בַּס"ת דְּאִי נְקִיט לָהּ בִּיד דְּעַתְּנִי אֲזַפְרוֹת שְׁבֹו וְאֲזַפְרוֹת כְּדָבָר הַנְּדוּר הוּא וכו' נ"ב עֵינִין מ"ש הַרְמֵז"ל בַּסֶּפ"א מֵהֵלְכוֹת נְדָרִים ו"ל נְזִיר בְּמָה שְׁכַתוּב בָּהּ הָרִי זֶה אִסּוּר שְׁהָרִי כְּתוּב בָּהּ אָסֵר וְנָדָר עַכ"ל וְלִכְאוֹ' נִרְאָה מְפִשְׁטָן שֶׁל דְּבָרִים שְׁמֵלְבָד מֵה שְׁחֵלּוּקִים עִם הִרְאָב"ד לְעֵנִין שְׁבוּעָה בְּנִשְׁבַּע בְּשָׂאֵר פְּתַבֵּי הַקִּדְּשׁ גַּם יֵשׁ מִחֲלּוּקַת בִּינֵיהֶם לְעֵנִין מִתְּפִיס בְּנָדָר דְּלִסְבַּרְת הִרְאָב"ד ו"ל דְּבִאֲזַפְרוֹת קָא מִתְּפִיס כָּל שְׁכַתוּב בָּהּ אֲזַפְרוֹת אִף שְׁאִין כְּתוּב בָּהּ אִסּוּר אוֹ נְזִיר הוּא הַתְּפִסָּה אֲמַנָּם לְסַבַּרְת הֶרְמֵב"ם ו"ל לֹא הוּי הַתְּפִסָּה כִּי אִם דוֹקָא כְּשַׁכְּתוֹ בָּהּ אִסּוּר אוֹ נְזִיר וְלִאֲפּוֹקִי כְּשְׁאִין כְּתוּב בָּהּ אִסּוּר אוֹ נְזִיר

כגון שאין לפניו אלא מספר בראשית או תפילין ומזוזות ודוחק לומר דמ"ש הרמז"ל בה' נדרים שהרי פתוב בה אסור ונדר וכו' דעל גופא דתורה קאמר ועוד יש דבספרים הנדפסים לדעת הראב"ד ו"ל לא הויא התפסה ולדעת הר"מ ו"ל הויא התפסה פיון שכתוב בהם אסור או נדר הן אמת דצריף להבין דאם איתא לפום פשטן של דברים דהרמז"ל ס"ל דוקא אם פתוב בה אסור או נדר דאמאי לא אמרינן דעתו על האנפרות כמ"ש בהלכות שבועות והאנפרות הם מוקדשים ע"י אדם וכונתו לקדושה וצ"ל דהרמב"ם ס"ל דהאומר בתורה לא אמרינן בקדושת התורה קאמר ואע"ג דכונתו לקדושה משמעות הלשון נראה שגשבע על הכתוב שם ולא על הקדושה שבהם ועדין לא יצאנו ידי חובה דמהירושי' שהביא הראב"ד הויא תיובתיה: הלכות נדרים פ"ק ב דין י"ז פתב הבכ"מ אב"ל מ"ש בסיפא אינו נוח לי וכו' נ"ב עיין פ"ב מה' תרומות ונ"ל דה"ק פ"ל ג' ימים יכול לחזור בו וא"צ לזכות בו אם בא אחר אח"כ ונזכה בו מוציאין אותו מידו אחר ג' צריף לזכות בו: פ"ג דין ט' פתב הרמב"ם ונ"ל פגע בו חנוכה ופורים ידחה נדרו מפני הימים האלו וכו' נ"ב לא שייף הכא לומר נדר שהותר מקצתו הותר פולו דכי אלמיה רבנן לדבריהם דוקא באותן ימים בלבד ועיין פ"ק ואלו נדרים גבי אלמיה רבנן לשעבודיה: עוד שם פתב הבכ"מ ויש לדקדק בדברי רבינו שפירא שהיא סובר דבעי"ה ור"ח אסור מן התורה עד וי"ל דאה"נ שאינן אסורות אלא מדרבנן אלא שפיון שיש להם קצת סמך מן התורה לא אתו לזולזלי בהו ולפיכך אינם צריכים חיזוק ע"כ נ"ב ע' בה"ה ספ"ו מהל' שפת שכ' דהחמירו יותר בתחומין דדבריהם מד' אמו' דר"ה לפי שדבריהם צריכים חיזוק עכ"ד הרי דבתחומין עשו חיזוק אף על גב דיש להם סמך מן המקרא: פ"ה דין י"ד פתב הבכ"מ ומ"ש רבינו ברישא ה"ז אסור בחילופיהן וכו' עד אב"ל באומר שאני טועם דמותר בחילופיהן ובגידוליהן איכא לספוקי במשקין ע"כ נ"ב קשה דבדבר שאין זרעו פלה בגידולין אסורים ואפ"ה פתב רבינו דבמשקין הוי ספק ואיכא למימר דגידולין בכדי נקטיה: שם דין ט"ו פתב הרמז"ל ולמה לא יבטל העיקר האסור בגידולין שרבו עליו שהרי הן דבר שיש לו מתירין וכו' נ"ב ע' בדין י"ו וקשה בשבועה מאי מצוה לאיתשולי עליה איכא: פ"ח דין ד' פתב הרמז"ל ולא עוד אלא מי שפירא אנשים מרחוק אוכלים תאנים שלו וא"ל הרי הן עליכם קרבן פיון שקרב אליהם והביט והרי הם אביו ואחיו הרי אלו מותרים ע"כ נ"ב אע"פ שלא אמר פלוס דמסתמא אלו הי' יודע דהיו אביו ואחיו לא הנה אוסר וה"ה אם היו זרים ופירש ואמר אלו הייתי יודע שהי' פלוני לא הייתי נודר דהוי' נדר טעות וכל שיש טעות בעיקר הנדר הרי הנדר בטל מאליו משא"כ בקונם אשתי ואח"כ אומר שהייתי סבור שגנבה את פיסת הוי דברים שבלב וכ"כ הר"ן וע' מהרי"ט ח"א סי' ס"ה: פ"ט דין ה' כ' הבל"מ וא"ת פיון דבכל התורה פוליה אולינן פתב רבנא הכא אמאי לא וכו' נ"ב ע' הר"ן בקדושין גבי רבנא דקדושי ונדר מסבלי ותמצא נחת: שם דין ט' פתב הר"מ ו"ל הנודר מן החטים אסור בהם בין חיים בין מבושלים וכו' עד חטים שאני טועם מותר באפוי וכו' נ"ב החילוק הוא בין נודר מן החטים סתם למפרש ואמר שאני טועם והכי איתא במתני' גריסין שאני טועם אסור לכוס ומותר במבושיל ואלו בנודר מהגריסין אסור במקפה: פ"י דין ד' פתב הרמז"ל שאיני אוכל בשר שנה זו וכו' עד ואם נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה ע"כ נ"ב ע' בפ"ק דר"ה דף ו' ע"ב לענין בל תאחר פיון שפעברו עליו ג' רגלים או שנה בלא ג' רגלים ודוק

באותה סוגיא ותראה דכל שהשנה מעוברת אינה נקראת שנה אלא עם חדש העיבור שם דין ו' פתב הר"מ ז"ל שאיני שותה יין וכו' עד ואם נדר עד סוף אדר ה"ז אסור עד סוף אדר שני ע"כ נ"ב נ"ל טעם לדבריו דאמר עד סוף אדר הרי לא התיר עצמו אלא בניסן וכונתו הוא שיהא אסור עד שיפגס ר"ח ניסן משא"כ לשאמר עד ר"ח אדר דלא אסור עצמו אלא עד סוף שבט הסמוך לו: פי"א דין ד' פתב הבכ"מ ז"ל ומ"ש אע"פ שנדריהם קיימים אי חיללו נדרם וכו' פשוט הוא דהא לאו בני עונשין גינהו ע"כ נ"ב קשה לי דבגמרא קאמר אי מופלא סמוך לאיש דאורייתא מילקא נמי לילקי: שם דין ח' פתב הרמז"ל נתן לה גט על תנאי או לאחר זמן לא יפר ימים שבנתיים וכו' נ"ב קשה לי דבנתן לה גט לאחר זמן אינה מגורשת אלא עד שיגיע הזמן ושמה כיון דטעמא דמפר משום שלא תתגנה על בעלה הקא לא שייך דמגונה ועומדת היא: פי"ב פתב הר"מ ז"ל אמרה יקדשו ידי לעושיהן וכו' עד חכמי' עשו חיזוק לשעבוד הבעל מפני שהוא מדברייהם ע"כ קשה לי דמשמע דמפני שהוא מדברייהם עשו חיזוק א"כ בעונה שהוא מן התורה אמאי אין מפקיעין: שם דין ט' מפני שהוא משועבד לה בשאר וכו' נ"ב בסמוך פתב דקונמות מפקיעין מידי שעבוד אלא מפני שמעשה ידיה מדברגן עשו חיזוק אלא הקא היינו טעמ' שאינו יכול לאסור עצמו לבטל המצוה ע"כ.

שם דין י"ד פתב הכ"מ דלית ליה אותם דוקא וק"ל מההיא דכתב רבינו פ"ד מה' פרה אדנמה אין שוחטין שתי פרות אדנמות כאחת שנגאמר ושחט אותה ודלא כבעל ל"מ שפתב דהא דכתב רבינו בה' סוטה אין משקין ב' סוטות כא' היינו טעמא משום דאף רבנן מודו בה אלא שלא היו דורשין אותו אלא מפני שלבה גס בחברתה ורבינוהביא הפסק ולא הביא הטעם ע"כ וזה אינו דהא קאמרו שם מאן ת"ק ר' שמעון דדריש טעמיה דקרא והרמב"ם ז"ל פסק בכל המקומות דלא פרו"ש דדריש טעמיה דקרא: פי"ג דין ב' פתב הכ"מ ז"ל וכיצד מפר אומר מופר וכו' עד דלפ"ז ענין התרת חכם אינו אלא הוראה שמורה שהוא מותר וכו' ע"כ פלומר שהחכם מתיר את האיסור ולפיכך אומר אין פאן נדר פלומר אין פאן איסור אבל הבעל אינו יכול להתיר את האיסור אלא שמבטל הנדר והדיבור שאמרה פאלו לא אמרה פלל ולפיכך אין זה נדר משמעו שאין זה איסור ולא אמר פלום אמר אין נדר זה פלום משמעו שאין הדיבור שאמרה פלום ודלא כהב"י.

עוד פתב הכ"מ שם אבל דעת הרא"ש בפסקיו ס"פ נערה מאורסה דחכם עוקר הנדר מעיקרו לגמרי והבעל אינו מפר אלא מפאן ולהבא הלכך אם עברה על נדרה ואח"כ הפר לה בעלה לוקה מה שאין פן בחכם ע"כ וצ"ע דבפי"ב פתב הרמב"ם ג"כ דאם נדרה ועברה על נדרה קודם שיפר אע"פ ששמע בו ביום והפר לה ה"ז חייבת מלקות: שם דין כ"ב פתב הכ"מ אמר לה קיים ומופר לה בבית אחת וכו' עד וא"ת ה"ל לרבינו לכתוב בהדיא דהוי קיים מספק וי"ל דכי אמרינו דלא חיילי לה הקמה ולא הפרה ממילא הוא קיים דשתיקה הוי קיום ע"כ נ"ב לפי דבריו ק"ל אמאי נקט אח"כ הרי זה קיים לעולם בהרי זה קיים לבד סגי ולי נראה דאע"ג דאינו בזה אחר זה האי טעמא הוי לכשלא תהא חלה הפרה אבל הקמה נדאי חלה מפניו דלא חיילא הפרה ותפסינו לשון ראשון דהקמה: הלכות גזירות פרק א דין י' פתב הכ"מ ז"ל אבל האומר הריני גזיר מן הגרוגרות וכו' עד ומאחר דסתם מתני' דלא כר' נתן הו"ל לרבינו לפסוק פסתם מתני' כו' נ"ב פסק רבינו פלישנא קמא משום דללישנא אחריןא ב"ה אחי פרבי שמעון ואלו אנן קי"ל פרבנן

דפליגי אר"ש: שם דין י"ד פתב הרמב"ם נדר בנזיר ואמר לא הייתי יודע שהנזיר אסור בינו עד וכבר בארנו שאפ"ל לא נדר אלא מאחד מהם אסור בכלל ע"כ נ"ב אע"ג דלשון כולל הוי והאומר פת סתם הרי זה אסור בפת שעורים אע"ג דבלבו היה לפת חטים כיון דהוי לשון כולל שאני הכא משום דלא הו' יודע ומ"ה איצטריף לטעם דאפילו לא נדר אלא מאחד מהם אסור בכלל.

עוד שם פתב הכ"מ וז"ל וי"ל דכיון דמתני' סתמא מתנייא משמע דבכל גוונא אפ"ל אם בא לפני חכם ע"כ נ"ב צריף ישוב מאי דקאמר בגמרא לרבנן אי מתשיל אחדא מתשרי לכולהו וגם דברי הראב"ד ז"ל צריכים ישוב דמה חילוק יש בין רישא לסיפא לפי מ"ש הוא בהשגות בסמוך: שם פ"ב דין ב' פתב הבל"מ דהכא כיון דלהזיר את עצמו נתפונן אין זה מוטעה בעיקר הנדר יע"ש נ"ב ל"ק דכל לגבי נפשי' נאמן לומר סבור הייתי כן אבל לאחריני לא וצריף הוכחה: שם דין י"ח פתב הר"מ ז"ל נדר העבד שאר נדרים שיש בהם עינוי נפש וכו' עד נדר עבדו בנזירות ואמר מופר לה וכו' נ"ב נראה מדברי רבינו בה' עבדי דצריף גט שחרור להתירו בבת חורין ולפי זה קשה ממאי דצריף בגמרא גבי עבר מפנגד פניו רמ"א לא ישטה ורי"א ישטה וקאמר עלה לימא בדשמואל קא מיפלגי דאמר שמואל המפקיר עבדו יצא לחירות וא"צ גט שחרור דר"י לית ליה לדשמואל ומש"ה קאמר ישטה ולפי סברת הרמב"ם אמאי קאמר ר"י ישטה דאפ"ל אי לית לי דשמואל וצריף גט שחרור מ"מ פקע שעבודיה מיניה נאפ"ל לרב ויצא לחירות אלא מוכח דבהפקעת שעבוד לבד כל שצריף גט שחרור עדיין אין נפשו קנויה לו: פ"ה דין י"ד פתב הכ"מ ז"ל נזיר חופף על השער וכו' עד נאפ"ל באדמה המשפת פתב רבינו דאינו לוקה משום דאינו מתפונן להשיר ע"כ נ"ב אינו פן דהא סורק במסרק דמתפונן להשיר נאפילו הכי אינו לוקה וטעמא משום דאדמה הוי פעין סם וסם נלמד מאדמה ועיין בל"מ: פ"ח דין י"ח פתב הר"מ ז"ל האומר הרי עלי לגלח נזיר וכו' עד אבל אם אמר הרי עלי קרבנות חצי נזיר הרי זה מביא קרבנות נזיר שלם וכו' נ"ב ע' פרק י"ז מהלכות מעשה הקרבנות דין ט' וצ"ע: שם פתב הראב"ד אינו מחנור זה ומה בין זה לאומר הרי עלי לגלח וכו' נ"ב כשאמר הרי עלי קרבנות חצי נזיר קרבנות הוי סמוך וה"ק קרבנות של חצי נזיר ולא אשפחן חצי נזיר משא"כ כשאמר הרי עלי לגלח חצי נזיר חצי נזיר קאמר: הלכות ערכין פרק ג' דין י"א פתב הרמב"ם ז"ל האומר ערפי עלי וחרז ואמר ערפי עלי וכו' עד שערכין לאו כחובות הן וכו' נ"ב הבל"מ תמה על רבינו דבגמרא משמע דב"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה ולכך קאמר דיצא ידי שתייהן ורבינו פסק דבע"ח מאוחר מה שגבה לא גבה ואולי גירסא אחרת היתה לו בגמרא דקאמר מ"ט הקדש מאוחר מה שגבה עכ"ד וע' בהרא"ש בפרק מי שהיה נשוי דף קמ"ג ע"ג גבי מתני' דמי שהיה נשוי ד' נשים ומת הראשונה קודמת לשניה וכו' שהקשה כן וחילק כמו שחילק רבינו יע"ש: .

פ"ו דין ט' פתב הרמב"ם ז"ל אבל אם אמר ה"ז הקדש מעכשיו לאחר שלשים יום אם הקדישו אח"כ למזבח אינו מוקדש ע"כ נ"ב אף דהרמב"ם בהלכות גירושין פסק פרב דאמר מעכשיו ולאחר שלשים יום ספיקא הוא אי תנאה הוי אי חזרה הוי הכא גבי הקדש שאני דאף אם נאמר חזרה הוי לא מהני חזרתו דתוה פדי דבור לאו פדיבור דמי בהקדשות כמבואר פט"ו מהלכות מעשה הקרבנות יע"ש ודע עוד דממה שכתב רבינו

כָּאן נִרְאֶה דְּלֹא פְּהַרְשֵׁב"א ו"ל שְׁכַתְּבָה דְּאֵם הַקְּדִישׁ מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם דְּלֹא הָוִי
הַקְּדִישׁ וְלֹא שְׁיִיף לֹמֵר גּוֹפָא מְהִיּוֹם וּפִירֵי לְאַחַר מִיתַת ע"כ וּבְפִירוּשׁ אָמְרוּ בִּירוּשְׁלַמִּי
פ"ג דְּקִדּוּשֵׁין הַקְּדִישׁ זֶה לְאַחַר ל' יוֹם אָמַר ר"י שְׁיִיר גִּיזוּתִיהָ וְע' בְּנִדְרִים בְּמַחְלֻקַת בַּר
פְּדָא אִי פְּדָאן חוֹזְרוֹת וְקוֹדְשוֹת מְסַקְנָא דְשִׁמְעֵתִין שָׁם בְּהַר"ן: שָׁם דִּין ל"א פְּתַב הַרְמַב"ם
ו"ל יִרְאֶה לִי שִׁאע"פ שְׁאִין אָדָם מִקְּדִישׁ דְּשִׁלַּב"ל אִם אָמַר הָרִי עָלַי לְהַקְּדִישׁוּ ה"ז חֲזִיב
וְכו' נ"ב מְפָאן נ"ל דְּהַנְשַׁבַּע לְמַפְנֵי דְבַר שְׁאִינוּ שְׁלוּ לְכַשְׁיבָא לִידּוֹ חֲזִיב לְמִנְכְּרוּ וּלְקִיָּים
שְׁבוּעָתוֹ וְע' בְּמוֹהֲרָאנ"ח ו"ל ח"א: שָׁם פְּתַב הַכ"מ ו"ל פְּתַב הַרְאָב"ד הַרְאָה מִיַּעֲקֹב
רְאָה וְכו' עַד וְדַבְּרֵי רַבִּינוּ הֵם טַעֲנָה לְמָה יִתְחַזֵּיב בְּנִזְרוֹת כְּלָל פִּינּוֹן שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם נִדְרֵי
הַנְּזִירוֹת ע"כ נ"ב ע' בַּפ"ק דְּנִדְרִים דָּף ג' ע"ב שְׁהִבִּיא הַרְא"ש י"מ דְּסָבִירָא לְהוּ דְּמִיד
חַל עָלָיו הַנְּזִירוֹת וְזֵהוּ שְׁכ' הַרְאָב"ד וְהָרִי הוּא פְּאֵלוֹ אָמַר הַרְיָנִי נִזִּיר מִיד וּלְפִי זֶה לֹא
שְׁיִיף לְעַבְרָא בְּכָל תְּאַחַר: הַלְכוֹת פְּלָאִים פְּרָק א דִּין ז פְּתַב הַרְמַב"ם ו"ל הַזּוֹרַע זְרַעִים
פְּלָאִים כו' עַד מוֹתֵר לִישַׁע יַחֲוֹר מִן הָאֵילָן שְׁהוֹרְפַב פְּלָאִים ע"כ נ"ב ק"ק דְּהָא פְּתַב לְעִיל
אָסוּר לְקִיָּים פְּלָאִים וּמְהִירוּשְׁלַמִּי אִין רֵאִי דְאַיְרִי בְּשַׁל עוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים: פ"ה דִּין ז פְּתַב
הַבְּכ"מ בְּסוּף הַלְשׁוֹן וְעוֹד י"ל דְּטַעַם אַחַר אִין רְאָה מִשָּׁם דְּהֵתָם בַּח"ל וְדַבְּרֵי רַבִּינוּ כָּאן
בֵּא"י ע"כ, נ"ב זֶה סוֹתֵר לַמ"ש הָרַב סַפ"ח מְה' אֵלוֹ: הַלְכוֹת תְּרוּמוֹת פְּרָק א דִּין כ"ו פְּתַב
הַר"מ ו"ל וְכֵן יִרְאֶה לִי שֶׁה"ה בְּמַעֲשָׂרוֹת שְׁאִין חֲזִיבִין בְּזִמְנָה אֵלָא מְדַבְּרִיהֶם פְּתִירוּמָה
ע"כ נ"ב ע' פ' הָאוּמֵר הַתְּקַבֵּל דְּקִאָמַר שָׁם בְּמַעֲשֵׁר בְּזִמְנָה הַזֶּה דְּרַבְּנָן וְע' בַּפ"ו מְהַלְכוֹת
בֵּית הַבְּחִירָה: פ"כ דִּין י"ב פְּתַב הַרְאָב"ד בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ וְדוֹקָא שְׁלֹא עָשָׂה מְהֵם גְּוֵרָן אָבֵל
עָשָׂה מְהֵם גְּוֵרָן חֲזִיבִין אִפִּי בְּעִיר ע"כ נ"ב עֵינֵן מ"ש הַרְאָב"ד פ"ב מְה' מַעֲשֵׁר דִּין א'
וַצ"ע: פ"ד דִּין ט' פְּתַב הַכ"מ ו"ל וְכַתְּבָה הַרְאָב"ד מְה' רְאָה זֶה הַמַּחְבֵּר שְׁפָסַק כַּר"ל וְכו'
וְעוֹד יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל רַבִּינוּ דְּהֵתָם בְּקִדּוּשֵׁין אוֹתְבִיהָ ר"י לר"ל וּשְׁנֵי לִיהָ שְׁאֵנִי נְתִינָת
מַעוֹת לִיד הָאִשָּׁה דְּכַמְעָשָׂה דְּמִי וּמִשְׁמַע דְּאִפִּי ר"ל לֹא אָמַר אֵלָא כְּשִׁישׁ מַעֲשָׂה ע"כ נ"ב
אִי מְהָא לֹא אִירָז' דְּבַלְיָשׁ' בְּתֵרָא אָמְרוּ בְּגִמְרָא הָא דַּר"ל אִפִּי דְּלֹא עָבִיד מַעֲשָׂה יַע"ש:
פ"ה דִּין י"ח פְּתַב הַר"מ ו"ל אִין תּוֹרְמִין שְׁבָלִים עַל הַחֲטִיִּים עַד גְּזִירָה שְׁמָא יִטְרִיחַ הַכֶּהֵן
לְדִרוּךְ וּלְכַתּוּשׁ ע"כ נ"ב אִירֵי כְּשִׁישְׁנִיהֶם גְּמוּרִים לְמַעֲשֵׁר וּמִשׁוּם גְּזִירָה אָמְרוּ אִינְהָ
תְּרוּמָה אָבֵל הֵיכָא דְּהוּי מְדַבֵּר שְׁלֹא נִגְמְרָה לֹא גְזִירוֹ פִּינּוֹן דְּאָסוּר לְעֲשׂוֹת כֵּן וּבְזָה נְתִיבֵיב
כָּל מְה' שְׁהַקְּשָׁה הַר"ש בְּפִירוּשׁ הַמְּשָׁנָה פ"ק דְּתְרוּמוֹת: שָׁם דִּין כ"ד פְּתַב הַכ"מ הַבּוֹדֵק
אֶת הַחֲבִית וְכו' עַד וּמְכָל.

מְקוֹם יֵשׁ לְתַמּוּהָ דְּהָא בְּסוּף קִדּוּשֵׁין וּבְרִישׁ נִדְהָ רְמִי הָאִי בְּרִיָּתָא אַבְרִיָּתָא דְּמִקְנָה כו'
נ"ב בְּפִרְקָא כָּל הַגֵּט גְּבִי מְתַנִּי דְּהַמְנִיחַ פִּירוֹת לְהִיּוֹת מְפָרִישׁ מְצָאן שְׁאָבְדוּ הָרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ
מַעַת לַעַת ד"ר אֵלְעָזָר וְקִאָמַר בְּגִמְרָא חֲלוּקִים עָלָיו חֲבֵרִיו עַל ר"א דְּתַנְיָא מְקוֹה שְׁנַמְדַּד
וְכו' הָרִי כָּל הַטְּהָרוֹת שְׁנַעֲשׂוּ עַל גְּבִיּוֹ טְמֵאוֹת לְמַכְרַע וּר"א קִאָמַר מַעַת לַעַת וּפְרִיף
פְּשִׁיטָא וּמִשְׁנֵי מְהוּ דְּתִימָא מְאִי לְמַכְרַע מַעַת לַעַת ע"כ מִשְׁמַע דְּאִי הָוִי מְפָרִישְׁנֵן הֵכִי לֹא
הָיו חוֹלְקִים וְהָא ר"א קִאָמַר הָרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ מְסַפֵּק וּבְהֵיכָא דְּמִקְנָן קִאָמַר וְדָאִי וְזֵהוּ סִיּוּעַ
לְרַבִּינוּ: פ"ז דִּין כ' נִשְׂאָ שְׁנִיָּה וְכו' פְּתַב הַבְּכ"מ ו"ל וְעוֹד מִנֵּן לָנוּ דְּעַבְדֵי צ"ב שְׁלֵהָ יֵאָכְלוּ
ע"כ נ"ב אִיפְכָא ק"ל עַבְדֵי מְלוּג אִמְאִי לֹא יֵאָכְלוּ וְשְׁמָא ט"ס נָפַל וַצ"ל כַּמ"ש: פ"ה דִּין
ד' פְּתַב הַבְּכ"מ בְּסוּף דְּבִרְיוֹ ו"ל וְמָה שְׁהַקְּשָׁה מְהָא דְּקִי"ל עוֹבְרָא אִית לִי זְכִיָּה כְּבָר פְּתַבוּ
הַרְאֻשׁוֹנִים דְּאִפ"ה הֵכָא אִינוּ פּוֹסְלֵי וְכו' עַד וּלְמִיעוּטָא לֹא חֲזִיבִין ע"כ נ"ב קִשָּׁה לִי דְּהָא

קי"ל כר"י דחנינש למיעוטא: פ"ט דין ג' פתב הר"מ ו"ל אַחַד אוֹמֵר מֵת וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא מֵת הָרִי זֶה לֹא תֹאכַל ע"כ נ"ב נ"ל דקאי אמה שפתוב בסמוך בהניחה בעלה גוסס והבכ"מ פתב על דברי רבי ו"ל בפירק האשה תנו דלא תנשא ומשמע דמספיקא לא אכלה בתרומה עכ"ד וקשה לי דהתם היינו טעמא משום דמוקמינן לה אחזקתה: פ"י דין ז' מרן כ"מ אכל חטים משלם קרן ואכילה קרינן לה נ"ב בפ' בפל מערבין אמרו חטים לאו בני אכילה גינהו ע"כ: שם דין כ"ג פתב הכ"מ וז"ל הצ"ל ומ"מ איפא למידק שהרי אמרו שם אי דלית ביה שנה פרוטה קרן נמי לא לשלם ע"כ נ"ב לק"מ דכי אמרו הכי משום דהברייתא איירי בפחות מפזית ומשום הכי פריד פינן דלית ביה שנה פרוטה קרן נמי לא לישלם אבל כל שיש פזית חייב: פי"ג דין ט' פתב הבכ"מ ו"ל וי"ל במה שפתב רבינו שאין המים מעלה את היין אפשר שנתפונן למה שפי' הראב"ד ע"כ נ"ב עיין בפט"ו דין י"ז: פט"ו דין ב' פתב הבכ"מ חבית סתימה שנתערבה בק' חביות ונפלה אחת מהם לים הגדול הותרו פולין וכו' עד לפי שהחבית נפילתה ניקרת וכו' ע"כ נ"ב וקא דמתיר ר' טבעת של ע"ז אע"ג דאין נפילתה ניקרת היינו הנאה בלבד וכ"כ הר"ן בפ"ב דע"ז גבי מתני' דחבית שנפל לבור ולא הבנתי מ"ש הרמב"ן ו"ל דאין חילוק בין אכילה להנאה מההיא דחבית של תרומה שהתיר ר"ל וכו' דשאני חבית שנתפלה ניקרת ומ"ש לחלק דתרומה בזמן הזה דרבנן קשה דטבעת של ע"ז דהוי דאורייתא: שם פתב הבכ"מ ו"ל וילענן מה שהקשה הראב"ד דכיון דבגמרא לא מתוקמא אלא כר"א וכו' פשיטא דלית הלכתא פנותי' אלא כת"ק ע"כ נ"ב צ"ע דמכאן למד הרשב"א בת"ה לכל איסורין שבתורה וכתב שפן פתב הראב"ד: הלכות מעשר פ"ג דין ו' מותר להערים על התבואה להכניסה במוץ כדי שתהיה בהמתו אוכלת וכו' נ"ב פי' כל מה שירצה פינן דעדיין לא נגמרה מלאכתו וכל היכא שמוותר לאכול אכילת עראי מאכיל לבהמה כל מה שירצה וכ"כ הר"ש בפ"ה המשנה: שם דין כ"ד פתב הכ"מ ו"ל המוציא זתים תחת הזית וכו' עד מצא תאנים תחת התאנ' הרי זה ספק שהרי משתנות ומתלכלכות שמה מתאנה זו נפלו או מתאנים שנתעשרו ע"כ נ"ב קשה דאמאי לא אמרינן חזקה שמתאנה זו נפלו ואיפא למימר דשאני אילו דכיון דנפרות נהם דומים לאלו אלא דעדיין קשה אמאי מותרות לו משום גזל פינן דהו ספק: והבכ"מ פתב על השגת הראב"ד ו"ל ואין בזה השגה דאיפא למימר חזא מתרי טעמי נקט עכ"ד וקשה לי דא"כ אמאי חייב לעשר דהא הני ספק ספקא ספק אם הן מתאנה זו ואת"ל שהם מתאנה זו הרי הפקירם ועוד דבין לטעם דהפקירם פינן דאינם נפרות ומ"ה מתייאש מהם ומפקירם בנדאי שהוא פטור: פ"ו דין ד' פתב הראב"ד ו"ל נ"ל בדבר שאין זרעו פלה עכ"ד וכ"כ הר"ן שם והכריח פן דהא פל האי שקלא וטריא בדבר שאין זרעו פלה הוא ע"כ ולא מוכרע דאיפא למימר במכ"ש פריד וראיה לדבר דאין אסור לזרוע טבל אלא תבואה וקטנית וכיוצא בהם: שם דין י"ב פתב הר"מ ו"ל החוכר שדה מן הכותי מעשר ואח"כ נותן לו קנס קנסוהו וכו' ע"כ נ"ב לפי מה שפסק ר' דאין קנין לכותי דינא הוי ולא קנסא כ"כ התוס' ור' שמשון ו"ל: שם דין ט"ו פתב הר"מ ו"ל פהן או לוי שלקחו פירות מישראל אחר שנגמרה וכו' עד קנס הוא וכו' נ"ב מן הדין הרי הם של פהן דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין וזכה בהם פהן דטובת הנאה אינה ממון: פ"י דין ח' פתב הבכ"מ עם הארץ שנתן מעה לחבר עד ומשמע התם דמיירי בשנה החבר קנה אגודה אחרת לעצמו וקמ"ל שאין אומרים זו

שהוא ניתן לע"ה היא אשר קנה לעצמו וכו' אלא אמרי יש בריהו והא קי"ל דברבון
יש בריהו ע"כ נ"ב ק"ל דבסמוך כתב הרמז"ל ה' שאמרו לא' צא והבא אלינו חמש
אגודות הביא להם בערבוב חברים שבהם צריכים לעשר על הכל וכתב הבכ"מ הטעם
הוי פאלו האחד נותן משלו לחברו וחבר אסור ליתן דמאי לע"ה אלא א"כ עישר עכ"ד
ואמאי לא אמרינו פאן דיש בריהו ודוחק לומר דהכא נמי איירי פשהמוכר ידע שקונה
ג"כ לע"ה וחקקו של ע"ה פבר הנה מעושר הלפך חייבים דאינו נכון דמאיזה טעם
נתחייבו לעשר על הפל מאחר שהם לא עירבום: פי"א דין י"ג הוליקן לטוחן פותי וכו'
נ"ב פיון דדמאי התקינו על הספק לא מיקרי זה ס"ס ודוק ע"כ: פי"ב דין י"ז כתב
הראב"ד ו"ל אין דבר זה מחנור שהרי הנכנס לעיר ואמר מי פאן מעושר ואמר אחד איש
פ' נאמן הקשו עליה בגמ' ועד אחד נאמן וכו' ע"כ נ"ב אף על גב דעד אחד נאמן באיסורין
ה"ד להעיד על גוף הדבר אבל לאכשורי גברא להעיד עליו שהוא פשר אין עד אחד נאמן
והכי אמרו לה בר"ה בפ' אם לא היו מפירין אותו: שם דין ח"י כתב הרמז"ל המוכר
פירות לחבירו ואחר שיצאו מתחת ידו אמר ללוקח פירות שמכרתי לך טבלים הם היין
יין נסך שורת הדין שאינו נאמן ע"כ נ"ב ק"ל למה לא יהיה נאמן מתוך שנאמן להפסיד
שכרו ועיין בסוף הלכות מטמאי משכב ומושב ויש לחלק וק"ל: נשאלתי במעשה שהיה
בחג הפסח שלשו עיסה ביין שאינו מעושר ושאלו ממני פדת מה לעשות והשבתי שהטוב
בעיני שיפרישו מן המצה מינה ובה וכלשעמעו חברי גמגמו ע"ז ואמרו שיכול היה
לאפרושי מיין אחר על זאת העיסה שפך פסק הרב בש"ע נאני הדיוט אין נ"ל פן וטעמא
דידי אפרשו תנו התם נטל שאור מעיסה שלא הורמה חלתה ונתן לתוך עיסה שהורמ'
חלפה אם יש לו פרנסה ממקום אחר מוציא עליה לפי חשבון ופי' הרא"ש והר"ש דהיינו
שיעשה עיסה מחוייבת ומוציא משם לפי חשבון השאור שנתערב ולא הוי מן החיוב על
הפטור דטעם פעיקר דאורייתא הוא ע"כ רצה לומר משום דאיתא במס' מנחות דף ל"א
דר"ש שזורי שנתערב לו טבל וא"ל ר' טרפון לך קח מן השוק וכו' אבל מן הנדאי לא
ואע"ג דטבל אסור במשהו פיון דאינו אלא מדברבון חשיב מן החיוב על הפטור ולזה
אמרו דהכא שאני דכיון דהשאור נותן טעם קי"ל דטעם פעיקר מן התורה ולפ"ז ליתנהו
דברי הש"ף במ"ש בדין זה בסי' שכ"ד סי"ח דל"ד שאור דאפי' עיסה נמי וכ"כ ק"ל
דאמאי איצטריה הרא"ש לטעם דאין שאור בטל בעיסה ותפוק ליה דכולה נעשה טבל
דטבל אסור בכל שהוא ולפי מ"ש לק"מ ודוק ובעיקר דברי הר"ש והרא"ש ו"ל ק"ל
דבפ' כל הזבחי דייק ממתני' דהעושה עיסה מן החטים ומן האורז אם יש בה טעם דגן
חייב בחלה ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח דש"מ דטעם פעיקר דאורייתא הוי וכל
שאכל פזית ממנה יצא י"ח דכיון דאית בה טעם דגן נהפך האורז להיות דגן והרמב"ן
ו"ל הוקשה לו דנהי דטעמא לא בטיל מ"מ פל היכא דליכא פזית בכדי אכילת פרס לאו
דאורייתא הוי והיאך יוצא בה י"ח ומשום הכי פי' משום גרידה דאורז נגרר בתר החטים
והרא"ש ו"ל בהלכות חלה השיב עליו וכתב דכל שנותן טעם ברוב נהפך הפל להיות
כממשו של איסור ולסברת ר"ת אע"ג דלית בה פזית בכדי אכילת פרס ולדעת ר"ח פהו
בדאית ביה פזית בכדי אכילת פרס הוא דאמרינו שנהפך הפל להיות כאיסור ומתני' לפי
דעתו צריף לומר דאיירי בדאית בו פזית בא"פ ע"כ והשתא ק"ל היכי קתני במתני' דאם

יש לו פרנסה ממקום אחר מוציא לפי חשבון והא כיון דאית בה טעם של טבל נהפך כל העיסה להיות איסור.

ולסברת ר"ת אע"ג דלית בה פזית בכדי אכילת פרוס וגם לסברת ר"ח פהו נמי היכי פסקי ותני מוציא לפי חשבון וכי גבול יש בשאור זמנין דאית בשאור פזית בכא"פ: שבתי וראה דהא מלתא דס"ל להר"ש וקרא"ש ז"ל דטעם השאור בעיס' כטע' גמור הני הוציאו ממתני' דערלה דתנו כל המחמץ והמתבל ה"ז אוסר בכל שהוא כיצד מין במינו להתמי' מין בשאינו מינו להקל ולהחמיר כיצד שאור של חטים שנפל לתוך עיסה של חטים ויש בו פדי לחמץ בין שיש בו פדי לעלות במאה ואחד בין שאין בו ה"ז אוסר אין בו פדי לחמץ במאה ואחד מין בשאינו מינו יש בו פדי ליתן טעם בין שיש בו בין שאין בו ה"ז אוסר אין בו בנותן טעם אפילו אין בו פדי לעלות מותר ע"כ ונראה מדברי הר"ש ז"ל דדיו המחמץ והמתבל הני בין במינו בין בשאינו מינו והומר דרישא היינו דבמינו כי אין בו פדי לחמץ בעינו ק"א משא"כ בסיפא דאיירי בשאינו מינו כל שאין בו פדי ליתן טעם לא בעינו ק"א אבל כל שמחמץ רישא וסיפא שוין דכל שיש בו פדי להחמץ ה"ז נותן טעם הני וכן נראה מדברי התוס' בפ"ב דע"ז דף ס"ו ד"ה שאני תבלין דלטעמא וטעמא לא בטיל ז"ל לאו למימרא דלא בטיל כלל דבטיל שפיר כי ידעינן דלית בה טעם ע"ש.

אבל מדברי הר"מ ז"ל בפי' מדתני' נראה דדיו המחמץ לא הני אלא במין במינו דוקא דכל האוסרין במשהו אינו אלא במין במינו וכן נראה מדבריו בפ"ו מהלכות מאכלות אוסרות ולפי דבריו דין המחמץ לאו נותן טעם גמור הני וכ"כ התוס' בפ"ק גיד הנשה דף צ"ט יע"ש ואינו אוסר במשהו אלא מדברבנו ויש לי ראיה לדבריו דבפ"ק הערל גבי ב' קנפות וכו' ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ואמר ר"ל והוא שרבו חולין על התרומה קסבר בדברבנו נמי בעי ריבויא הלכך תלינן דאי נמי הני איפקא בטלה ברובה ונהנה קשה לי מההיא דב' מדוכות דתלינן בהו ואמרו בפ"ג מינין דה"ט דתבלין דברבנו ואם איתא דתבלין ברוב נותן טעם גמור ולא בטיל מדינא כי נמי תרומה תבלין מדברבנו הני לר"ל היכי תלינן בהו אבל לפי סברת הרמב"ם ז"ל דתבלין דאוסר במשהו לאו נותן טעם גמור הני ואינו אוסר אלא מדברבנו דהחמירו בהו להיותו אוסר במשהו משום דהני פדבר חשוב וכן פרש"י שם באותה סוגיא בדף ל"ז יע"ש אתי שפיר דמדינא תבלין נמי בטילי ברוב אלא שחכמים אסרו במשהו לתוקף עוצם פעולתו.

אלא דק"ל לסברת הרמב"ם דלפי דבריו מתני' דהמחמץ והמתבל דאוסר בכל שהוא אינו אלא במינו כמ"ש בפ"י בה' מ"א הא דתנו במס' תהומות פ"י תפוח של תרומה שריסקו ונתנו לתוך העיסה והחמיצה ה"י אוסר וכתב הר"מ בהלכות תרומות ז"ל כפר בראינו שהמחמץ והמתבל אוסר בכל שהוא לפיכך תפוח שריסקו וכו' ה"ז אוסרה ע"כ אלמא דין המחמץ הני אפי' שלא במינו כמ"ש הר"ש ומינה נשמע דטעמא דשאור דאוסר בכל שהוא משום דחמוצו קשה ואפי' יותר מק"א נותן טעם כמו שפירש"י בפ"ט גיד הנשה כי פריה תלמודא אמתני' וכי יש בו פדי לחמץ בק"א אמאי לא בטיל ומשני משום דחמוצו קשה יע"ש איברא דבפ"ק דחולין גבי הנותן לחמותו ה"ז חושש משום שאור ותבלין שבה ואע"ג דלא גזרו על תערובת דמאי ואמר רפרם עלה דה"ט משום דשאור ותבלין לטעמא עבידי וטעמא לא בטיל ופי' דלא בטילי דכיון דלתמן את הקדירה הם

חשיבי עיקר ע"כ ולפי דבריו למה לי להאי טעמא פיון דס"ל דשאור נותן טעם גמור הוי מדינא לא בטיל: אבל לע"ד נראה לי עיקר פסברת הרמז"ל חדא דשאור לאו נותן טעם גמור הוי כמו שפירא בחוש הראות אלא שמשביח את העיסה והוי כמו תבלין לקדרה שמשפטים את התבשיל ואע"ג שאינו ניכר טעם התבלין וכ"כ התוס' בפירק גיד הנשה ו"ל אהא דפריה וכי יש בו פדי לחמץ אמאי לא בטיל משום דשאור לאו נותן טעם גמור הוי אלא מעמיד וכו' ועוד אי טעמא דמתני' משום נותן טעם פיעיקר הוי ואיירי בין במינו בין בשאינו מינו אמאי שני תנא בדיבוריה בסיפא ונקט מין בשאינו מינו כיצד עדשים וכו' ליתני במאי דהתחיל ביה ולימא שאור של חטים שפנל לתוך עיסה של שעורים דהוי מין בשאינו מינו אבל לפי סברת הרמז"ל יתיישב הפל שפיר דהכא קתני אם יש בה פדי להחמץ ואלו בהלכות תרומות גבי תפוח קתני והחמץ ואמאי לא קתני ג"כ והחמץ דמשמע דכל שיש בה פדי לחמץ ה"ז אוסר ואע"ג דלא החמץ ומ"ה פריה תלמודא וכי יש בו פדי להחמץ אמאי לא בטיל בק"א דהא החמיצה הא ודאי פשיטא דאוסר בכל שהוא כמו שאמרו בסוף מס' ביצה פיון דע"י שאור מטעים את העיסה ומעמיד אותם כמ"ש התוס' וכל המעמיד ה"ז אוסר בכל שהוא ולא דמי למעמיד בעור קיבה פשרה דשנינו בה בנותן טעם דהתם פיון שאין האיסור אלא משום בשר בחלב כל שאין בה בנותן טעם ליכא איסורא ודמי למעמיד בעור קיבת גבילה דאוסרת בכל שהוא כמ"ש הרמז"ל ולזה משנה שאני שאור דחמוצו קשה והשתא לא תיקשי מתני' דתפוח שריסקו דאוסר בכל שהוא כל שהחמץ ולפי מה שכתבתי דשאור בעיסה לאו נותן טעם גמור הוי אתי שפיר הא דתנן במס' חלה הנוטל שאור מעיסת חטים ונותן לתוך עיסת אורז אם יש בה טעם דגן, חייבת ואם לאו פטורה א"כ למה אמרו הטבל אוסר בכל שהוא במינו ושלא במיני בנותן טעם ע"כ ואם איתא דשאור בעיסה נותן טעם קחשיב פי ליכא טעם דגן נמי יהא אוסר פיון דאית ביה טעם שאור וכ"ת דאיירי פשלא החמץ מאי קאמר בתר הכי א"כ למה אמרו הטבל אוסר בכל שהוא וכו' ופי' הר"מ הא דאמרן לעיל אם יש לו פרנסה ממקום אחר ה"ז מפריש עליה לפי חשבון ומאי קושיא התם שאני משום דהוי טעם פיעיקר ואחר שנים ראיתי להפ"ח ב"ד סי' צ"ח שעמד במקצת דברינו ובמקצת נטה דעתו בענין אחר יע"ש: והעולה מכל זה הוא דלפי סברת הרמב"ם ו"ל והנלוים אליו מתניתי' דשאור אינו אלא מדרבנן וטעמא או משום דטבל אוסר בכל שהוא או משום מחמץ ואינו אוסר אלא מדרבנן דלאו טעם גמור הוי אלא פיון דלטעמא עבידי לא בטלי ועיין בא"ח בב"י סי' תקי"ג והא דקתני דאם יש לו פרנסה ממקום אחר וכו' היינו דעושה עיסה אחרת פחות מפשיעור ומשלימה עם זה השאור שנתערב בכאן וכן פירש הרמב"ם ו"ל והכי איתא בתוספתא דאמאן עלה לנדון דידן דאם יש ביין שנילושה העיסת פזית בכדי אכילת פרס אם פן כולה נעשית טבל וצריך לאפרושי על כולה ואם אין בה כזה השיעור לדעת מקצת מרבנותא ו"ל אינה אוסרה אלא מדרבנן ולא יכול לאפרושי מיין אחר דהוי מן החיוב על הפטור ולכן היותר טוב הוא לאפרושי מינה ובה הנראה לעניות דעתי פתבתי: הלכות מעשר שני פירק ג דין ח' פתב הכ"מ ו"ל אין נותנין פירות מעשר שני לע"ה וכו' עד אבל מפקידין מ"ש של דמאי אצל בע"ה ע"כ נ"ב ק"ל מהא דתנן מפקידין תרומה אצל ישאל ע"ה וי"ל עיין בפ"ב מה' תרומות עד פתב הבכ"מ בדין זה בסוף הלשון וז"ל ותו דאפי' לא ליהני לזמן ארוך מי ליכא למיחש שמא

ימול ביום אשר הנפקד אתו ע"כ וק"ל דלשמא ימות לזמן מועט לו חיוותינישין פאשר
כתבו התוס' פ"ק דיומא ופ' כל הגט ופ' ג' דיבמות: דין ט' כתב הבכ"מ מעשר שני אסור
לאבד וכו' עד נאפי' לגירסא דידן פסק ר' כר"י ע"כ נ"ב לגירסא דידן אינו מתיישב מה
שכתב ר' בפרוס פגרוגרת: פ"ד דין ב' כתב הבכ"מ וכן אם רצה לחלל פירו' המעשר
וכו' עד לר' י"ל דמהללין לאו דוקא ולדעת רבינו דמי מעשר מהללין לכתחילה ע"כ נ"ב
ק"ל דבפירוש פתב ר' שם דין ו' אין מהללין מעות מעשר על הפירות וכו' הרי דדמי
מעשר אין מחללין לכתחילה על הפירות: פ"ט דין ו' כתב הבכ"מ ו"ל פתוב בתשו'
הרמב"ן סי' קנ"ו על מ"ש ר' והצנועים היו מניחים את המעות וכו' נ"ב נ"ל דר' סמך
אאותה סוגיית דנדרים דהאומר שדה שאמכור לה לכשאקנה ממך תקדש דקדשה מאחר
דבידו לעשותו עכשיו וגבי חלה כתב ר' דזכור להתנות קודם שתתגלגל העיסה פיו
שבידו לעשותו עכשיו והכא נמי בידו לומר כל המתלקט ולעשותו עכשיו: פ"י דין י"ט
כתב הבכ"מ אילן היוצא מן הגזע פטור מן הערלה וכו' תוספתא אלא ששם שנויה בסגנון
זה וכו' עד ור' גירסא אחרת היתה לו ששנוי בה בדברי ת"ק מן הגזע פטור מן השרשים
חייב ע"כ נ"ב משמע מדבריו דר' פסק כת"ק לפי גירסת ר' וזה אינו דבהדיא אמרו סוף
פ' הבית והעלי' ותנו נמי ערלה כ"ג אילן היוצא מן הגזע ומן השרשים חייב בערלה דברי
ר"מ ר"י אומר מן הגזע פטור ומן השרשים חייב הרי דא"א ליגרוס כמ"ש הוא ו"ל
ורבינו פסק כר"י ועל גירסתו שהיה גורס בדברי ר"י מן השרשים פטור נר' שהיא טעות
דאיפקא הוא וראיתי בה' רוצח פ"ח כתב ר' אילן שהוא עומד בתוך התחום וכו' והבכ"מ
הביא שם פי' רש"י דהיינו לומר דהיכא דעיקרו בחוץ ונפו בפנים שדי עיקרו בתר נפו
ומשום דבכל גמרא שדינו נוף בתר עיקר איצטריף הכא לומר דאזלינן לחומרא ע"כ וזה
תימא דבהדיא אמרו פ' הבית והעלי' וצריכא דאי אשמעינן הכא בהא קאמר ר"י אבל
באיסורא אימא מודה ליה לר"מ ועיין בפ"ב מה' אלו: הלכות בכורים פרק ד דין י"ג
כתב הבכ"מ ו"ל המביא בכורים וכו' עד ואע"ג דבירושלמי מוקי לה בשליקטון לשלחן
על די שליח וכו' נ"ב עיין בספ"ב שהביא ר' הירשקמי וצ"ע: פ"ו דין ד' כתב הבכ"מ
עיסה של מעשר שני חייבת בחלה וכו' עד ויש לתמוה דהא פסק הוא ו"ל כר"מ וכו' ע"כ
נ"ב צ"ל דרבינו פסק כרב חסדא דאמר בפ' חלק דף קי"ב דהיינו דוקא בגבולין אבל
בירושלים ממון הדיוט הוא: שם דין י"א כתב הבכ"מ המערב קמח חטים וכו' עד ויש
הוכחה לפי' מדקתני בתוספ' העושה עיס' מהחטים ומהאנרז רשב"ג או' אינה חייבת בחלה
ואין אדם יוצא ידי חובתו בפסח עד שיהא בה פשיעור והשתא אי פשיעור עיסת חלה
קאמר מה מעלה ומה מוריד זה לענין לצאת י"ח בפסח ע"כ נ"ב לק"מ דכל עיסה שאינה
חייבת בחלה אין אדם יוצא י"ח בפסח ודו"ק: שם דין י"ו כתב הבכ"מ ו"ל עשה עיסה
פחותה מפשיעור ואפאה וכו' עד מ"ש ועוד דאפי' אי סבר ר' כהרשב"א לא היה לו לחלק
בין א"י לח"ל וכו' נ"ב ק"ק דר' חילק בסמוך בין חלה של דבריהם לשל דאורייתא: שם
דין י"ז כתב הבכ"מ היו הפירות נושכות זו בזו וכו' עד ולענין מ"ש שרבי' מפרש שישוכו
דמתני' הוי לאחר אפי' תמהני שאיני יודע מה נשיכ' שייף אחר גמר אפי' ע"כ נ"ב לק"מ
דלאחר אפי' דקאמ' היינו שנושכות בתנור כגון פירות של כבל: שם דין י"ט כ' הבכ"מ
כתב הראב"ד נ"ל מהגמרא שאף האשה שעשתה עיסה לחלק חייבת בחלה שמה תמלוך
לעשותה עיסה מההיא איתתא וכו' נ"ב לפי סברת הראב"ד ק"ל מההיא דהעושה עיסה

סוּפְגִינֵי דְפִטוּרָה מִן הַחֲלָה: פ"מ דין ג' פתב הבכ"מ ובענין נסתפק בשני' ולקח הפהו
האָהָד וכו' עד איפא למימר דלאו דס"ל דלית הילכתא פותיה אלא דמ"מ רצו להעמיד
סתם מתני' פרבי ע"כ נ"ב אין נראה פן דבה' מעשר פ"ז בדין המלוה את הפהו פסק ר'
דלא פְעוּלָא: שם דין י' פתב הכ"מ ונאה דתנו צריף שיירשום וכו' עד איפא למימר דלא
דמי דנהי דאמרינו דשה נאפי' מקצת שיה"מ דכל שיות שבו חייב דבכה"ג פול' שיה
מיקרי אכל הָא דמקצת שיות פטור כה"ג לא חייב רחמנא ע"כ נ"ב ק"ל מההיא דכתב
ר' בסמוך הנה הפהו שנתף בראש פטור מן הלחי אכל בשאר חייב ואע"ג דמקצת שיות
פטור: שם דין ט"ו פתב הכ"מ אמר לטבח וכו' עד ופרש"י נותנה זה לכהו ואין המוכר
מנפה ללוקח שהרי הנה יודע הלוקח כו' נ"ב ק"ל דא"כ כי לקחם ממנו במשקל אמאי
מנפה לו מהדמי' כיון דידע מתנה הוא דקא יתיב ליה.

עוד פתב הכ"מ בסוף לשונו וז"ל וי"ל משום דאמרי' בגמרא איפא דמתני' לה באגב נפשה
וכו' יע"ש ודבריו צ"ע דבסמוך פתב הפהו בדין י"ד ז"ל הקונה אותם מותר לאוכלן: פי"א
דין ז פתב הכ"מ ז"ל נתן לו פלי שאינו שנה בשוק ה' סלעים וקבלו הפהו בה' הרי בנו
פדוי ע"כ נ"ב כיון דקבלו הפהו בה' סלעים הרי פאילו אמר לדידי שנה ה' סלעים ומהני
והא דאמרי' בגמרא כגון רב פהו וכו' היינו לומר דאפי' קיבלו בסתמא והא דאמר לדידי
שנה ה' וכו' לא שאמר פן בשעת קבלה אלא הנה אומר טעם למה הנה מהני: פי"ב דין ד'
פתב הכ"מ ז"ל פטר חמור.

אסור וכו' ואם מקרו קודם פדיון דמיו אסורים ע"כ נ"ב נ"ל דמיו אסורים מדרבנן
למחליף עצמו ככל איסורי הנאה תדע דהכי אמרו בקדושין מכרו וקדש בדמיהו מקודשת
ובפטור חמור כפי' אמרו שם שאינו תופס דמיו דקדוש פתיב ולא קודש: הלכות שמיתא
ויובל פרק ה' דין ד' פתב הכ"מ מרחץ שהוסקה וכו' עד וי"ל דאם הוסק דיעבד קאמר
דמותר לרחוץ ע"כ נ"ב זה אינו דבתנור פתב ר' דיוצן: פי"א דין כ"א פתב הכ"מ ז"ל
אבל היורש את אשתו אע"פ שירושת הבעל מדבריהם עשו חיזוק לדבריהם ואינו מחזיר
ביובל ואם ירש ממנה בית הקברות יחזיר לבני המשפחה וכו' ע"כ נ"ב הבל"מ בה'
אישות פי"ב הקשה דכפ' הכותב אמרו דהאי מתני' אית לי דירושת הבעל דאורייתא
עכ"ד ונ"ל ראיה לדברי רבינו מההיא דס"פ יש נוחלין אמר רב אסי גבי יובל שנוייהו
רבנן פלוקח ואין חוזר ביובל: הלכות פסולי המוקדשין פרק א' דין כ"ז פתב הבכ"מ פל'
הזבחים שקיבל דמן אחד מהפסולין לעבודה וכו' עד ויותר נראה לומר דדוקא זרקו
פהלכתו פסל אבל זרקו שלא פהלכתו לא פסל דלא חשיבא זריקה ע"כ נ"ב זה אינו דהא
הָא איירי פְשֵׁלָא נשאר בו דם הנפש כמ"ש בסמוך וכ"כ בפ"ב ונהי דלא חשיבא מ"מ
הא לא נשאר בו דם לזרוק: פ"ה דין ז פתב הכ"מ הלוקח מעות בידו וכו' עד שם
בירושלמי לגבי שקלים חילקו בין מכניס פרוטרוט לאומר אלו לשקלי ורבינו השנה
אותם לענין שאביא מהם חטאתי צ"ע מהיכא יליף לה ע"כ נ"ב תמהני דהא רב ייבא לא
חילק אלא דבין הכי ובין הכי המותר חולין והכי פסק הר"מ ז"ל בהלכות שקלים משום
דמתני' מסייע לרב ייבא וכיון דמתניתין איירי בפרוטרוט וא"ה אם אמר שאבי' מהם
חטאתי המותר חולין כ"ש היכא דלוקח מעות: הלכות מעילה פרק ד' דין ב' פתב הכ"מ
הקדיש אבר א' לדמיו למזבח ה"ז ספק וכו' עד ועוד י"ל דבכלל צדדי הוא שפיון שדבריו
סותרים את דברי' שאמר לדמיו ואמר למזבח דילמא לא חייילא קדושה כלל ע"כ נ"ב

ק"לדבה' ערכין כתב ר' ו"ל ונדמיה חולין חוץ מאותו אבר ע"כ משמע דפשיטא ליה דדמי
אותו אבר קדוש דלפי דבריו אמאי ר' חילק בין דמי אותו אבר לשאר הבהמה: הלכות
קרבן פסח פ"ו דין ב' כתב הראב"ד ו"ל א"א אין דרך ההלכה הולכת פן וכו' עד ומעשה
פי הנה הכי הנה ששחטו וזרקו עליהם קודם טבילה והזיגיה סברו שיעלה ולא שאלו אלא
אחר זמן שחיטה ונדחו ע"כ וקשה לי מההיא דאמרינן בפ' הישן תחת המטה דף כ"ה
דפריה תלמודא והעוסק במצנה פטור מן המצנה מהקא נפקא מהתם נפקא והיו אנשים
אשר היו טמאים לנפש אדם עד אלא עוסקים במת מצנה היו שחל זו שלקן בע"פ וכו'
ופרש"י שמעין מינה דעוסק במצנה פטור מן המצנה שהרי נטמאו זו ימים לפני הפסח
ואע"פ שטומאה זו תעכב ע"י אכילת פסחיהן ע"כ ולסברת הראב"ד שהם היו סבורים
באמת שהיו יכולים לעשות וגם לפי האמת פן הוא אלא שטעו מאי פשיט מיניה וגם לפי
רש"י שם ק"ל שפי' דאע"ג דחזו לאורתא לא אישתרו דקסבר אין שוחטין על טמא שרץ
למה לא טבלו וצ"ע: הלכות חגיגה פרק ב דין א' מי שחציו עבד וכו' כתב הרב ל"מ ו"ל
וא"ת גבי שופר וכו' נ"ב ולי נראה דבפסח וראיה למשנה אחרונה כופין את רבו לשחררו
כדי לחייבו במצות ובלאו הכי א"א דלא מצו מייתי חולין לעזרה משא"כ גבי שופר
דיתקע לו אחר: הלכות בכורות פ"ב כתב הר"מ ו"ל המטיל מום בבכור הואיל ועשה
עבירה קונסין אותו ואינו נשחט הואיל ועשה עבירה וכו' נ"ב הרא"ם ו"ל בפ' ראה תמה
על ר' דבספרי תניא לא תאכל כל תועב' מפאן לצורם אונן בכור שאסור לשוחטו ותיירץ
דר' סובר פאחרים דאית להו דהאי קרא איירי בפסולי המוקדשים וכ"כ התוס' בבכורות
וראיתי בתוספת' כל הבשר הקשה צרם אונן בכור ליתסר אפילו צרמו עובד כוכבים
פלומר וקשה למתני' דבכורות בעובד כוכבים שצירם והתירוהו חכמים ולפי מ"ש התוס'
בבכורות לק"מ דחכמים דבכורות אית להו דהאי קרא איירי בפסולי המוקדשין כמו
שהכריחו התוס' שם וזו היא פונת הרא"ם שכתב ולא ידעתי מנא להו להתוס' וכו' אלא
שנפל קצת ט"ס בלשון וראיתי בה' פסולי המוקדשין פי"ח שכתב ר' מפי השמועה למדו
דהאי קרא איירי בפסולי המוקדשין וכן קדשי' שהוטל בהם מום האוכל מהם פזית לוקה
עד שיולד בהם מום אחר ויאכלו וכתב הבכ"מ דפסק פחכמים דבכורות ולפי מ"ש מנא
ליה לר' דבבכורות אם נפל בהם מום אחר שהוא מותר דע"כ לא התירו חכמים אלא
בבכור בלבד פיון דמשום קנסא הוא אם נפל מום אחר מותר דהא לא הועילו מעשיו
אבל בקדשים דאסור מן התורה מנ"ל ולדברי הכ"מ שכתב דכחכמים אתי ע"כ קשה
דהא לכולי עלמא אתי דע"כ לא פליגי חכמים אלא בבכור דמשום קנסא הוא אבל
בקדשים מנ"ל: שם דין י"ג כתב הר"מ ו"ל בכור שאחזו דם יקוז ובלבד שלא יתפונן
לעשות בו מום ע"כ נ"ב מדברי ר' שכתב דע"כ לא שרי אלא כשאינו מתפונן אתי שפיר
דפסקו הלכה פר"ש דנשחט עליו דע"כ לא אסרו חכמים משום גזירה אלא משום דסברי
דשרי אפי' במתפונן דלית להו מטיל מום בבעל מום ומש"ה איפא למיגזר אבל לר"ש
לא שרי אלא כשאינו מתפונן לא שייך למגזר ואתי שפיר דהיא דע"ז ומשם משמע דאין
הלכה פחכמים מדפריה לרבא ודו"ק: שם דין ח"י כתב הר"מ ו"ל בכור שהיה ביד פהו
ונפל בו מום והעיד עליו עד אהד שזה המום מאליו נפל כו' נ"ב הא דנאמן הפהו לומר
בכור זה נתנו לי ישראל במומו היינו דוקא כשאומר שנפל ברשות הבעלים שהדבר
עשוי להגלות אבל כשאומר ברשותו דלא שייך ה"ט לא: פ"ה דין ג' כתב הר"מ ו"ל כל

בכור שֶׁהוא סֶפֶק דִּינוֹ שִׁירְעָה וכו' עד וְהִיא אָמְרוּ ר' יוֹסֵף אִם לֹא בְּאֶחָד מֵב' מְקוֹמוֹת הִנּוּ ע"כ נ"ב עינין בפ' הַנִּזְקִין גָּבִי עֲנֵי הַמִּנְקָף ר"י אוֹמֵר גִּזְל גְּמוּר וּטְמֵעָה דר"י הָיוּ מִשׁוּם דְּעִשׂוּ שְׂאֵינוּ זוֹכָה כְּמ"ש רש"י בְּפָרֶק פֶּל הַגֵּט: הַלְכוֹת שְׁגוּת פָּרֶק דִּין ג' וה"ה לְסֶפֶק מְגוּרָשֶׁת ל"מ הַקְּשׁוֹ הַתּוֹ ונ"ל דְּאִית לֵיה לְרַבֵּינוּ וכו' יִסְפִּיק לִב' אוֹמְרִים נִתְגַּרְשָׁה נ"ב עינין בפ"ב מֵהַלְכוֹת גִּירוּשֵׁין דְּכַתֵּב ר' דב' אוֹמְרִים דְּהַנּוֹלֵד מִמְּזוֹר ע"כ וְהוּא בְּדִין ו' ב' אוֹמְרִים נִתְגַּרְשָׁה וכו' דְּהַנּוֹלֵד מִמְּזוֹר: פ"מ דִּין ד' אָמְרוּ לוֹ ב' בְּעֵלֶת שֶׁפָּחָה וְהוּא אוֹמֵר לֹא בְּעֵלְתִי נֶאֱמַן דְּזָה שֶׁאִמֵּר לֹא בְּעֵלְתִי פְּלוּמֵר לֹא גְּמַרְתִּי ע"כ וְהַבְּלַדֵּם תָּמָה ע"ז דְּלָמָּה נִתֵּן ה' טַעַם זֶה דְּמִשְׁמַע שְׂאֵם הָיָה חֲזִיב בְּהַעֲרָאָה בְּלִבְד אֵינוּ נֶאֱמַן מ"ש דְּבִשְׂאָר אִיסוּרִים אִם אָמְרוּ לוֹ אֶכְלֶת חֶלֶב נֶאֱמַן דְּהָיוּ פְּאוּמֵר לֹא אֶכְלֶתִי שׁוּגַג אֶלָּא מִזִּיד וְהָכָא נִמִּי בְּאוּמֵר לֹא בְּעֵלְתִי הָיוּ פְּאוּמֵר לֹא בְּעֵלְתִי שׁוּגַג אֶלָּא מִזִּיד עכ"ד וְלֹא יִדְעָתִי כִּנְנִיתוּ דְּהָכָא בֵּין בְּמִזִּיד בֵּין בְּשׁוּגַג מְבִיא אֶשֶׁם כְּמ"ש ר' מִשָּׂא"כ גָּבִי חֶלֶב דָּאִם אֶכְל מִזִּיד פְּטוּר מִקְרָבָן.

וּמִדְּבָרֵי הַר"מ לְמַדְּנוּ דְּאֵין אָדָם נֶאֱמַן עַל עֲצָמוֹ כְּנֶגֶד הָעֵדִים וכו"נ מֵהַסּוּגֵיָא דִּפ"ק דְּמִצִּיעָא וְכוּ נִרְאָה מִדְּבָרֵי הַרְמַז"ל פ"ב מֵה' שְׁבוּעוֹת וְדָלָא כְּמַהֲרִי"ט ע"א ס' י"ד יע"ש: הַלְכוֹת טוֹמְאָת מֵת פָּרֶק א דִּין ד' פֶּתַח הַרְאָב"ד א"א אָמַת שֶׁפָּךְ פִּירֵשׁ בְּעָרוּף קָשׁוֹת שֶׁל קָטָן שֶׁעַר שֶׁל קָטָן וכו' עַד וק"ל מֵה שֶׁאָמְרוּ אֵלּוֹ טְהוּרִין וכו' נ"ב לֹא יִדְעָתִי מֵאֵי ק"ל דְּהֵיא בְּגִדוֹל אֵינִי: שָׁם דִּין ט"ו פֶּתַח הַבַּכ"מ הַמֵּת אֵינוּ מְטַמָּא עַד שֶׁתִּצָּא נִפְשׁוֹ וכו' עַד אֶבֶל בְּכָל הַשָּׁנִים מִשְׁמַע דְּסָגִי לְמַלִּיק' וּמִדְּקָאָמֵר וְלֹא פְּלִגִּיתוּ מִשְׁמַע דְּמֵאֵן דְּאָמֵר הַתְּזוּ מִמֶּשׁ בַּחֲתִיכַת שְׁנֵי הַסִּימָנִים סָגִי וכו' ע"כ נ"ב לִק"מ דְּאֵינְהוּ אֵינִי בְּשַׁחַט נִמִּי רֹב בְּשׁוֹר וּמִפְּרָקָת כְּמ"ש הַרְשֵׁב"א בַּחֲזִי דְּהָא בְּהַבְדֵּלֶת הָעוֹף קְאָמְרִי וְלִכ"ע צָרִיף הוּא לַחֲתוּף מִפְּרָק' וְרֹב בְּשׁוֹר וְרַבֵּינוּ לֹא אֵינִי אֶלָּא בְּשַׁחַט הַסִּי לְבַד בְּלֹא רֹב בְּשׁוֹר רֵאזָה לְזָה דְּהָא פֶּתַח אַחַר כֶּף נִשְׁבְּרָה מִפְּרָקָתוֹ וְרֹב בְּשָׂרָה ה"ז מְטַמָּא וּפְסֵק רַבֵּינוּ כִּנְעִירִי וְשִׁמּוּאֵל: פ"ב דִּין ו' פֶּתַח הַבַּכ"מ הָאֵבֶר וְהַבְּשָׂר הַמְּדוֹלְדָּלִים בְּאָדָם וכו' עַד אֶלְמָא אֵבֶר מִן הַמֵּת בְּעֵלְמָא לֹא מְטַמָּא וְכִבֵּר נִתְבָּאָר שֶׁאֵבֶר מִן הַמֵּת מְטַמָּא וְא"כ קָם לֵיה הַלְכָה כִּר' מֵאִיר ע"כ נ"ב קָשָׁה דְּמִסִּיק שָׁם הַשְׁתָּא דְּאֵתִית לְהִכִּי ר"ש נִמִּי: הַלְכוֹת טוֹמְאָת אוֹכְלִין פִּט"ו דִּין י"א פֶּתַח הַבַּכ"מ שְׁנֵי עֵדִים אוֹמְרִים לוֹ נְטֵמָא וכו' עַד אֶלָּא הִכִּי קְאָמֵר אִפִּי לְעֲצָמוֹ יְחוּשׁ וְלֹא יִתְעַסֵּק בְּטְהוּרָו עַד שִׁיטְבּוֹל וכו' וְלֹא הַבְּנֵי זֶה דְּמֵאֵי יְחוּשׁ לְעֲצָמוֹ פִּינּוֹן שִׁיּוּדַע בְּעֲצָמוֹ שֶׁהוּא טְהוּר אֵיבְרָא דִּק' דְּאֵחֲרִים ג"כ אִמֵּאֵי יְחוּשׁוֹ דַּע"כ הָאֵי וְהוּא אוֹמֵר טְהוּר ר"ל שֶׁטְהִיָּה אֵת עֲצָמוֹ דָּאִם לֹא כֵּן אֵינוּ נֶאֱמַן וְכִמ"ש רַבֵּינוּ בְּהַלְכוֹת שְׁגוּת גָּבִי ב' אוֹמְרִים אֶכְלֶת חֶלֶב וְהוּא אוֹמֵר לֹא אֶכְלֶתִי וצ"ל דָּאֵף ע"ג דְּנֶאֱמַן לְגָבִי עֲצָמוֹ מִשׁוּם דְּאָמְרִינָן פְּאוּמֵר וְכִמ"ג ר' פ"ג מֵהַלְכוֹת שְׁגוּת מ"מ הָעֵדִים צָרִיכִים לְחוּשׁ דְּשִׁמְאָ כִּנְנִיתוּ לְהַכְחִישׁ אֵת הָעֵדִים וְעֵינִין בְּסוּף ה' מְטַמָּאֵי מִשְׁפָּב וּמוֹשָׁב: ח' עַל הַרְמָב"ם וּמִפְּרָשׁוֹ ח"ד הַלְכוֹת נִזְקֵי מְמוּן.

פָּרֶק ב דִּין ב' פֶּתַח הַבַּל"מ וְז"ל מְשַׁלֵּם מִן הַיָּפָה שֶׁבִּנְכָסֵיו כ' ה"ה דְּפָסֶק פְּרַב פְּפָא וכו' וְתִמָּא ע"ז דְּסוּגֵיָא בְּגִמְרָא וכו' עַד סוּף לְשׁוֹנוֹ נ"ב עֵינִין בַּחֲזִי הַרְשֵׁב"א בְּסוּגֵיָא וְתִמְצָא נַחַת שָׁם דִּין ה' פֶּתַח הַרְבַּ בל"מ וְז"ל הִיָּתָה מֵהַלְכַת לְהַבִּין מֵה שֶׁהִשִּׁיג הַרְאָב"ד עַל רַבֵּינוּ ז"ל כו' עַד וְהִשִּׁיג דָּאֵי לֹא הָיוּ שִׁנּוּי אֵיף הָיָה מְשַׁלֵּם רַבִּיעַ ע"כ נ"ב דְּבָרִים אֵלּוֹ אֵינָם מוֹבְנִים דְּהִכִּי אֵיבְעִיא לֵיה יֵשׁ שְׁנׁוּי וְאֵינוּ חֲזִיב אֶלָּא רַבִּיעַ וּמְשַׁלֵּם אִפִּי בַר"ה וְהָא בְּהָא תִּלְיָא אוֹ דִּילְמָא אֵין שְׁנׁוּי וּמְשַׁלֵּם ח"נ וְכִר"ה פְּטוּר: שָׁם דִּין י"ז פֶּתַח הַבַּכ"מ ז"ל פְּלָב שְׁנִטְלָ אֵת הַחֲרָרָה וכו' נִרְאָה מִדְּבָרֵי ה"ה שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ שְׁמָה שֶׁכַּתֵּב וְאִם הָיָה מְגַרֵר וכו'

אחרי פְּשֵׁה־נִיחָה הַחֲרָה תַּחֲלָה וְאַחֲכַי גִּירָר ע"כ נ"ב קָשָׁה דא"כ היאך פָּתַח דְּעַל מְקוֹם הַגְּחִלַת חֲצִי גִזְק וצ"ל שְׁתַּכְּף וּמִיד אַחַר שֶׁהִנִּיחָה גִּירָר עַד שֶׁכָּל מָה שֶׁנִּשְׁפָּרַף הִיָּה פְּשֵׁה־גִירָר וְע' בִּשְׁה"ג דָּף י"ג ע"א: שָׁם דִּין ב' הַפּוֹרֵץ כַּה"ה ו"ל וְכֵן דַּעַת הָרֶאֱב"ד בְּהַשְׁגוֹת וְכו' נ"ב ע' בְּהָרֶאֱבִיר ו"ל פ"ז מַה' חוּבֵל דִּין ז': שָׁם דִּין ז' מִסַּר מִקְחוֹ לַה' ה"ה כֵּן פִּירְשׁוּ פֶל הַמְּפָרְשִׁים ו"ל נ"ב כ"כ הַתּוֹס' שָׁם וְע' בְּהַרְמַב"ם פ"ו מַה' חוּבֵל דִּין ט"ו וְע' בָּיָם שֶׁל שְׁלֵמָה פָּאן: דִּין י' עוֹשִׂין דִּין עִם הַמַּזִּיק א"א זֶה אֵינוֹ מְחַנּוֹר דְּמַתְחַזֵּי מַגְמ' דְּמַסְתַּמ' לֹא וְכו' נ"ב זֶה אֵינוֹ דְּגַבֵּי פְּנוּס שׁוֹרֵף וְאַנִּי אֶלְמָדְנוּ ה"ז חֲזִיב בְּשִׁמִּירַת גִּזְקֵינוּ: שָׁם דִּין י"א פָּתַח הָרֶאֱב"ד ו"ל א"א כָּל זֶה אֵינוֹ מְחַנּוֹר אֶלָּא הַגִּזְק גּוֹבֵה מִשְׁנֵי אִו מְאִיזָה שְׁיִרְצָה וְעַד שְׁאוּמֵר לְשׁוֹמֵר יֹאמֵר לְבַעֲלִים לָמָּה לֹא שְׁמַרְתָּ אֶתָּה אֵת ע"כ נ"ב גִּרְאָה דָּאִין זֹו טַעֲנָה וְכִי אֵין רְשׁוֹת לְבַעֲלִים לְתַת חֲפָצָם לְאַחֲרִים לְשִׁמּוֹר מַה שְׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר דָּאִין הַשׁוֹמֵר יָכוֹל לְמַסּוֹר לְשׁוֹמֵר אַחַר וּמ"ש הָרֶאֱב"ד ו"ל דְּלִיכָא לְמִימַר הָכָא אֵין רְצוֹנֵי שְׁיָהָא פְּקֻדוֹנֵי בְּיַד אַחַר ס"ל כַּפְרָש"י וְדו"ק וְכַתְּבַה"ה ו"ל וּמ"ש נִכְנָסוּ תַּחַת הַשׁוֹמֵר פִּירוּשׁוֹ שְׁאֶפְּקִילוּ אֵין לָהֶם לְשֵׁלֵם לְאֵלוּ הוּא פְּטוֹר ע"כ וְדָבָר זֶה בְּמַחֲלֻקַת שְׁנוּי עֵינֵן בַּטַּח"מ ס' רצ"א: שָׁם דִּין י"ד הָרִי שְׁאֶכְלָה פִּירוּת דְּקָל ל"מ מ"מ גִּרְאָה לְכַאוּרָה דְּלֹא הָיָה הָךְ שְׁקָלָא וְטָרְיָא אֶלָּא בְּשִׁקְזָן וְהוּא כו' נ"ב מְלִישְׁנָא בְּתָרָא דְקָאֵמֵר הַלְכְּתָא כָּרַב פְּפָא בַּס' מִשְׁמַע שְׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין גּוֹפוֹ לְגִזְקֵי מְמוֹנֵו וְהָכִי פָּתַח הַנ"י: פ"ז דִּין ה' נָפֵל לְבוֹר פָּתַח ה"ה ו"ל בְּרַם גִּרְאִין דְּבָרֵי הַתּוֹס' וְהֵם פְּדַבְרֵי רַבִּינוּ וְכו' נ"ב טַעֲמוֹ שֶׁל ר' מְפָנֵי שְׁפוּבֵר דְּשִׁנִּיָּהֶם בְּרְשׁוֹת אִפִּי' הִזְיָקוּ זֶה אֵת זֶה פְּטוֹרִים כַּמ"ש בַּה' חוּבֵל: שָׁם פָּתַח הָרַב בַּל"מ ו"ל נָפֵל לְבוֹר וְהַבְּאִישׁ מִיָּמֵו וְכו' עַד מ"ש וְתִמָּה הוּא זֶה דְּבַגְמָרָא מִשְׁמַע בְּהַדְּיָא פְּדַבְרֵי הָרֶאֱב"ד ו"ל גַּבֵּי בְּרִייתָא דְכַנּוּס שׁוֹרֵף וְכו' שֶׁהַקְּשׁוֹ לְסִיפָא וְכו' ע"כ נ"ב כְּבָר פָּתַחוּ הַתּוֹס' שָׁם דְּכַנּוּלָה הָךְ סוּגְיָא כְּרַבָּה דְלַעִיל דַּלְר' זִירָא ל"ק פְּלָל רִישָׁא לְסִיפָא דְסַתְמָא שְׁנִיָּהֶם פְּטוֹרִים וְרַבִּינוּ תַּפְסֵי תַרְוַצִּיָּה דַּר' זִירָא עֵינֵקֵר: פ"ט דִּין י' פָּתַח הָרַב בַּל"מ ו"ל וְאַם טַעֲנָן שְׁאֵתָּה יוֹדַע הָרִי הַמַּזִּיק וְכו' עַד וְאִיכָא לְאַתְמוּהֵי פִּינֵן דְּחָשׁוּב מִמֵּין הַטַּעֲנָה מַה שְׁמוּדָה בְּתַם א"כ מַה הַקְּשׁוֹ בַּגְמָרָא הַגִּזְקֵי אֹמֵר מוֹעֵד הַזִּיק אֵת הַגְּדוּל כו' הָא לֹא מִיָּתִי רֵאֲיָה שְׁקִיל כְּדָאֵמֵר מַזִּיק הָא חֲטִים וְשְׁעוֹרִים גִּינְהוּ ע"כ נ"ב וְלִק"מ דְּכִי פָּרִיף בַּגְמָרָא הִיָּינוּ מִמוֹעֵד הַזִּיק אֵת הַקְּטוֹן דְּכִי לֹא מִיָּתִי רֵאֲיָה שְׁקִיל כ"ש בְּשִׁבִיל גִּזְקוֹ שֶׁל קְטָן וְהוּא לֹא טַעֲנָו אֶלָּא חֲצִי גִזְק וְדו"ק: פ"ב דִּין ו' פָּתַח הָרֶאֱב"ד ו"ל הַמּוֹצֵא בּוֹר כו' א"א בְּכַדֵּי שְׁיַדַע עַכ"ל נ"ב קָצַת רֵאֲיָה יֵשׁ לְדַבְרֵי הָרֶאֱב"ד מֵהֵיכָא דְאֶמְרִינֵן בַּפ' הַפְּנִיחַ דָּף ל' זֹאת אֹמְרַת הַמְּכַסֶּה בּוֹרוֹ בְּדַלְיוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְכָא בַּעַל דְּלִי וְנָטַל דְּלִי חֲזִיב בַּעַל הַבּוֹר וּפְרִיף וְכו' וּמִשְׁנֵי מַהוּ דְּתִימָא גִּבְעֵי לִי לְאוֹדוּעֵי קַמ"ל ע"כ וּמִשְׁמַע דְּמִשׁוּם דְּשָׁלָא בְּרְשׁוֹת הָנָה הָא הִיכָא דְּבַרְשׁוֹת הָנָה נָתוּן שְׁהוּא בְּעַצְמוֹ כְּפִסְהוּ אִיבְעֵי לִי לְאוֹדוּעֵי: פ"ב דִּין ט"ו פָּתַח הַר"מ ו"ל יֵשׁ לְכָל אָדָם לְהוֹצִיא אֵת הַזָּבֵל וְהַגְּלִילִים לַר"ה בְּשַׁעַת הוֹצֵאת זָבִילִים וְכו' עַד וְחֲזִיבֵי ע"ז הַגְּלִיל מִשׁוּם גִּזְלָן פִּינֵן שְׁאֵין בּוֹ שְׁבַח לֹא קָנְסוּ בּוֹ ע"כ נ"ב קָשָׁה דְּכִינֵן שְׁהוֹצִיא בְּרְשׁוֹת לֹא שְׁיָיֵד לְמַקְנָסֵי וְשְׁמָא מִשׁוּם לְאַחַר שֶׁהִזִּיק אִיזְצָרִיף אֶבֶל מִדְּבָרֵי הַטּוֹר לֹא מִשְׁמַע הָכִי וּבַגְמָרָא גַּם כֵּן קָשָׁה מֵאֵי פְּרִיף מְגַלְל דְּלֹא תַנִּי פֶל הַקּוֹדֵם בָּהֶם זָכָה מִפִּינֵן שְׁהוֹצִיא בְּרְשׁוֹת וי"ל: הַלְכוֹת גְּנִיבָה פ"ב דִּין י"ו הַשְּׁגַת הָרֶאֱב"ד וְהֵלֵא מִשׁוּם גִּנְבָּה הוּא חֲזִיב נ"ב לִק"מ דָּאִין הַגִּנְבָּה מִתְחִיבֵיב אֶלָּא בְּשִׁמְתַּכּוּנֵן לְהוֹצִיאֵו מְרְשׁוֹת הַבַּעַל וְהִיָּינוּ דְקָאֵמֵר ש"מ תִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִים וְכִינֵן שְׁנַתְּכּוּנֵן לְהוֹצִיאֵו מְרְשׁוֹת לְרְשׁוֹת ה"ז נַעֲשֶׂה גִנְבָּה וְעֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת פ'

השואל גבי בקע בו קנאו ומדמסויבי הגי ש"מ דכל השומרים המחזיקים חפץ לשמור ברשותיהו קאי עד שיחזירו לרשות בעלים ולא מצוי לחזור בו ולומר איני רוצה לשומר עוד ויהא נפטר מאחריותו מיד: פ"ד דין י' עדיין חייב באחריותו עד שימנה את מעותיו בה גזילה פתב דאדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה.

שם פתב ה"ה בסוף לשונו ז"ל אבל הגונב סלע והחוזר דבר הגונב למקומו וכו' דע שפונת רבינו ז"ל אינה בדוקא למקום שהוא שגנב וכו' נ"ב לא ידעתי מנ"ל ומדברי הרמב"ן במלחמות נראה דכל ששנה אין מנין פוטר: פ"ה דין ו' פתב הר"מ ז"ל וז"ל משכן הגניבה בין שמשפנה ביתר על דמיה וכו' והראב"ד השיג עליו וכתב בכדי דמיה ע"כ נ"ב עיין בערכין דף כ"ג גבי מתניתין דהמקדש נכסיו הפודה פודה ע"מ ליתן וכו' וקאמר תלמודא מתני' דלא פריש"ג וכו' דנרא' משם שיש קצת ראיה לר': פ"ו פתב הר"מ ז"ל כל דבר שחזקתו שהוא גנוב אסור ליקח אותו וכן אם רוב אותו הדבר שהוא גנוב אין לוקחין אותו ע"כ נ"ב עיין מ"ש ה"ה בפ"ה מהלכות גזילה דין ח' ודברי הבכ"מ הקא והתם הם תמוהי' ולעד"ן ליישב דברי רבינו דהקא איירי בלוקח דאיכא משום לפני עור ומש"ה בעי' רוב משלו משא"כ התם ליהנות מהגזלן דאיסורא זוטא היא: הלכות גזילה פ"ק א דין ב' ואסור לגזול כל שהוא אפי' אצל פותי וכו' נ"ב פ"ו דקי"ל דמעוות קונות בין בישאל בין בעובדי פוכבי' ע"כ גזל העובד פוכבים אסור: פ"ב דין ג' מקרה הגזלן אינה חוזרת בעצמה וכו' נ"ב בפ' הגזל דף קט"ו משמע דיאוש ושינוי רשות אין הלוקח חייב פלום ע"כ: שם דין ד וכן אם השביח הלוקח ל"מ וקשה טובא לדעת רבינו דבגמרא מוכח דברי הראב"ד וכו' ותיקשי ממתני' דקאמר משלם דמי פרה העומדת לילד נ"ב לדעת ר' פרה העומדת לילד ה"פ שאינו מחזיר הנלד אלא מחזיר הפרה וגם מה ששנה הפרה שעומדת לילד וזהו דקאמר דמי החילוק שיש בין פרה העומדת לילד לפרה סתם גם אפשר לומר שצריך הגזלן לתת לגזל דמי פרה מעופרת דכיון דאין הגזילה פעין שגזלה צריך לתת דמיה פעין שגזל ולא די בהשבת פרה ודמי מה שהי' שנה העופר ברשותי' דיאמר לו איני רוצה לטרונח אחר פרה מעופרת אחרת לקנותה שם דין י' שינוי החוזר לברייתו אינו שינוי נ"ב ומ"מ אם נתיאשו הבעלים קנה כ"כ הרא"ש בפ' מרובה ולמדו מההיא דרבה דאמר שינוי קונה קרא ומתניתא וכתבו התוס' דאיירי בשינוי החוזר וק"ל דבפרק הגזל מסיק דמתני' איירי בשינוי שאינו חוזר וכ"כ התוס' בפרק מרובה דף ס"ז גבי הגנב והגזלן הקדשן הקדש דאמרן טעמא דהוי שינוי השם שינוי שאינו חוזר ואע"ג דנתיאשו הבעלים דהכי מוקי לה בפרק בתרא איברא דק"ל על דבריהם אם הוי שינוי שאינו חוזר אם פן מאי פריש בפ' בתרא אהאי מתני' אי ר"ש ק' גנב אי רבנן ק' גזלן הא פ"ו דאיכא שינוי אלים לא בעינן יאוש איברא דראיתי בתוס' בפרקין דף ס"ו ד"ה שנוי השם שכתב דשינוי השם גרידא לא קני בלא יאוש אבל מדברי ר' ברוך בי"ד בגזל טלה אין נראה פן ובתוס' כ"כ אח"כ ב"ד ד"ה הא לאו הכי וההיא דהגנב הקדשן הקדש ה"ט דבעינן יאוש משום דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וראיתי בתוס' בסופה דברי הרא"ש ז"ל: שם דין ט"ו ואם רצו הבעלים פתב ה"ה וצ"ע למה לא קנה הגזלן נ"ב ה"ט דכיון דנשבר מסתמא אינו רוצה לקנותו והכי אמרו במרובה פי אמר יאוש קנה בשנה רוצה לקנות האי אינו רוצה לקנות: פ"ג דין ד' פתב הבל"מ ותימה דבפי"א מהלכות נזקי ממון פסק רבינו פרבנן דאם החזירו אינו מוחזר וכו' ע"כ נ"ב

רבינו סובר דהוי הויזק שאינו נזק כמ"ש התוס' בפ"ק הניזקין ומ"מ פשיעה חשוב ומ"ה שומר חייב ועיין בספר שער אפרים סימן כ"ח: שם דין ח' רצה ליטול פחתה נוטל נ"ב עיין תרומת הדשן סימן שי"ו וצ"ע: שם פ"ב ה"ה ז"ל וסבר הרב דאם אינה עשויה למלאכה וכו' דהאגזלן הוא נ"ב לא נ"ל דאפ"י אם עשויה למלאכה גזלן הוי הרמ"ה ז"ל פ"ב דבאינה עשויה לשכר אינו נותן אלא פחתה דהוי זה נהנה וזה אינו חסר משמע דלא חייב גזלן ונראה ומפרש בפירושו רבינו דהיינו שלקחה שלא מדעת ולא כפרש"י שפיר' שלקחה בע"כ ונביאו לזה משום דמסתמא פיון דקנימא לאגרא נחא לי' לאוגורא וכדמשמע בפ"ק השואל דף ק"א ע"ב דלדעת הרמב"ם יש לחלק בין קרקע למטלטלין דבמטלטלין שייך לומר לא נחא לי' שיהא פקדוני ביד אחר: פ"ד דין י"ז נכנס לבית חבירו וכו' פ"ב ה"ה ז"ל דעת הרב ז"ל שנושבעין בעד אחד בטענת שמה ע"כ צ"ב ולי נראה דטעמו משום דזה חשוב טענה ודאית שיהי הוא מודה שלקח עשרה קודם בואם לדין וזה יודע בנדאי שמשלו לקח (א"ה ע' בתשו' המבי"ט ח"ב סימן רס"ג ודבריו צ"ע וע' מ"ש הרא"ש ז"ל בפ"ק שבועת הדיינין דף כ"ו ב"מא שדקדק מתוך דברי הרי"א ד"ה דע"א ק"מ לשבועה אפי' בטענת שמה יע"ש דלפי דברי המבי"ט נראה שאין ראיה מדברי הרי"א): פ"ה דין ג' בדין הדר בחצר חבירו שלא מדעתו נ"ב ואע"ג דלא נחית אדעתא ליתן שכר ולא מצי לומר מאי חסרתיה הלא אם לא הייתי אני דר לא הייתי יכול להשפיר' דסוף סוף הרי נאסר חבירו וכ"נ מדברי התוס' דף ד' ריש ע"ב יע"ש ודלא כפסק הר"ש ז"ל שהביאה המרדכי וע' בפ"ק אלו גערות גבי תוחב משקין של תרומה לתוך פיו של חבירו ודו"ק ור' פ"א בתוקף בעבדו של חבירו ונשתמש בו דהוי גזלן ואע"פ דקרקע אינה נגזלת מה שנושתמש בו הוי גזלן וע' בתשו' הרא"ש פ"ל צ"ה שם דין ח' אסור ליהנות וכו' פ"ב ה"ה ז"ל ולקיים דברי הרב נ"ל שהיא מחלק בין גזלן לגנב נ"ב וה"ט דבגנב פיון דלא נתייאשו עדיין הבועלים הוי ספיקא דאורייתא אבל בגזלן דאיכא יאוש לא הוי אלא ספיקא דרבנן שיהי מן התורה קנאו זה ביאוש ושינוי רשות.

שם דין י' פ"ב הבכ"מ נטלו המוכסים פסותו והחזירו לו אחרת וכו' עד ופסק רבינו פסותם מתני' דקתני הרי אלו שלו מדינא ואע"ג דבעלמא קי"ל יאוש פדי לא קני ואף על גב דכי אתא לידיה הנה לי' יאוש ושינוי רשות מ"מ באיסורא אתא לידיה ה"כא שאני שיהא במקירה וכו' ע"כ נ"ב לפי דבריו אמאי איצטריך לומר קסבר יאוש פדי קני ועיין בשה"ג סביבות פ"ק אלו מציאות ול"נ דהכי קאמר שזו במקירה היא ואף על גב דנתייאשו אחר שבאו לידו במקירה מהני משא"כ במתנה וגם לית פאן לו' בלקח מגנב מפורסם וכו' שאינו יודע בנדאי שזו גזילה: פ"ו דין ב' אבל המציל מיד ליקטים עובדי פוכבים ל"מ ק' וכו' אבל אי הוי סתמא לרבנן הוי מוכס לאו יאוש וכו' נ"ב פלומר מסתמא מתייאשים הבועלים פיון שנתנוהו לאחר וכ"כ הרא"ש ז"ל דמוכס סתמא הוי יאוש: פ"ח דין ח' שאם יתנה להם עכשיו אינה מתנה נ"ב רש"י ז"ל לא פירש הכי וגם פשטא דשמעתין לא משמע הכי וע' בתוס' פ"ב דגיטין ד' ד' ד"ה דילמא גבי פתבו על איסורי הנאה: פ"א דין י"א ואע"פ שאסור לרואה דבר זה ליטול וכו' נ"ב והיינו דוקא בדבר שיש בו סימן אבל באין בו סימן הרי זה הפקר: פ"ד דין א' אבל דבר שאין לו תועבין אלא נתייאשו וכו' נ"ב ומידי דקטן אינו מועיל בו יאוש מבואר בפ"קין: שם דין י' עובר משום השב תשיב' נ"ב מפאן נ"ל דאם הנה פיקדון ביד חבירו ולא ידע בי' ונתייאש

דקנאו ב'חוב ג"כ יאוש מועיל כדמשמע באותה סוגיא דהמלוה מעות את העני דפרק פל הגט אבל הפק' אינו מועיל פ'ינו דאינו ברשותו כמפרש בההיא דהצנועין פ' מרובה דף ס"ת ודלא כמשמעות דברי התוס' במרובה גבי יאוש לא קני פ'ינו דבאיסורא אתי לידנה אבל מדברי הראב"ד בהשגות בפ"ו מהלכות אלו נר' דבפקדון לא הוי יאוש: שם דין ח' ראה סלע ל"מ ולשונו קשה במ"ש בד"א בידוע כו' נ"ב בידוע שהם שנתפין אוקימנא ממונא בחזקתיי' ולא מחלו אבל באין ידוע אמרינן שמא מחלו פ'ינו דליפא חזקת שנתפיות ודו"ק: פט"ו דין י"ד חוששין שמא מן הכלי נשפכו נ"ב מלשון חוששין משמע דה"ט משום דאזלינן לחומרא וכ"כ הרא"ש בשמעתין דאזלינן לחומרא וצריף להבין דא"כ מאי פריף בפרקין אי חיישין לשאלה חמור בסי' אןכף היכי מהדרינן נחוש לשאלה דהא נדאי אזלינן לחומרא: פט"ז דין ד' ואע"פ שבעליה וכו' פתב ה"ה לא קנה לפי שבאה.

לו המציאה וכו' נ"ב עיין בה"ה ז"ל פ"ח דין י"ד וכן אם הי' גזל הגר ועיין בריש פט"ו מ"ש הבכ"מ ז"ל ובפ"ה בנטלו מוכסין פסותו ובמ"ש הבכ"מ ומה שהקשה לו לפי שבאה המציאה קודם יאוש נחצרו פ'ינו ל"ד דכשבאה לידו קודם יאוש פ'ינו נתחייב בהשבתה ומש"ה יאוש דאח"כ לא מהני משא"כ כשבאה לחצרו והוא לא ראה עד שנתניאשו הפעלים מעולם לא נתחייב בהשבה ועיין בתוס' בפ' מרובה בדברי וכו' נ"ב מההיא דסמוך שכתב ה"ה בשם הרמב"ן ורשב"א שאם היה הלוקח אע"פ שלקח מ"ב ה"ה הרי אלו של תגר וכן הם דברי התוס' וכ"מ מההיא דראה סלע של חבירו שנפל נטלו ע"מ להחזירו ולאחר שנתניאשו נתפין לגזול הרי זה עובר משום השבה אבל משום כל תגזול ליפא משום דבהיתרא אתא לידנה: שם דין י"א ואם השפירו לשלשה כותים וכו' הרי הוא של מוצאן נ"ב ק"ק אמאי לא תיקני ביתו לב"ה דאין לומר כמ"ש הרא"ש דכיון דעשאהו פונדק אינו עתיד להמציא לבע"ה שהרי מדברי הרמב"ם בדין ח' אנ"כ: פ"ז דין ח' בד"א בחצר המשפחה אבל בשדה וכו' נ"ב ה"ט דכל שאין החצר משפחה מעצמו אע"ג דעומד בצדו והוי כמשפחה אינו קונה שלא מדעתו וראיה מההיא דפרק השואל דמוקי מתניתא דאמר כל מציאות שיקבאו היום בחצרי תזכי לי חצרי לא אמר כלום בחצר שאינה משפחה ופריף מסיפא דקתני ואם יצא לו שם מציאה בעיר דבריו קיימין ומשני פ'ינו דיצא לו שם מציאה מבדל בדילי אינשי מיניה והוי כחצר המשפחה.

אלמא אע"ג דחשיב חצר המשפחה מטעמא דמבדל בדילי אינשי מיניה לא היה קונה אלא מטעם שאמר תזכי לי חצרי דמדקתני דבריו קיימין משמע דמשום דבורו הוא דקנה וה"ט כמ"ש דכיון דאין החצר משפחה מצד עצמו אינו קונה שלא מדעתו: שם דין י"ב במציאת חרש שוטה וקטן נ"ב ר' בפ"ה המשנה פירש דאיירי בקטן שהגיע לפעוטות: הלכות חובל פ"ו דין ה' שהרי שמילא חצר וכו' פתב ה"ה והר"א פתב וכו' נ"ב טעמו דפסק כר' דסתמא לא קביל עליה נטירותא והוי כאלו מתנים זה עם זה להיות פטור כל אחד.

בכל נזקין כמ"ש בפ"ח מה' נזקי ממון וכן פתב ר' ירוחם ז"ל ע"כ שם בנ"מ והטח"מ סי' שע"ט וכו' נ"ב ונ"ל דהטור מחלק בין היכא דהווי. ב' שלא ברשות להיכא דהאחד ברשות והב' שלא ברשות וכן נראה מדברי הראב"ד שכתב דהיינו שלא נתן לו רשות ומשמע

דְּהִינּוּ אַף ע"פ שְׂיַדַע בִּי ע"כ: שֵׁם פ"ח דִּין ד' נָשָׂא מְמוֹן חֲבִירוֹ וְכוּ' חֵיב לְשַׁלֵּם וְכוּ'
נ"ב הִינּוּ אִם הָיָה לוֹ מְמוֹן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּדִי לְהַצִּיל עֲצָמוֹ אֲבָל אִם לֹא הָיָה לוֹ כְּגוֹן שְׁהֵינָה
עָנִי פְטוֹר לְשַׁלֵּם כ"נ מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש ו"ל בְּסִנְהֶדְרִין גְּבִי רוֹאֵה אֶת חֲבִירוֹ טוֹבַע בְּנֶהָר
יַע"ש וְלִפִּי מ"ש אֵין פֶּאן מְקוֹם לְתַמִּיהַת הָרֵאב"ד שְׁפַתְב אֵין לָהּ דְּבַר שְׁעוֹמֵד בְּפָנַי פִּיקוּחַ
נָפֶשׁ וּבִנְדָאֵי הֶכִי הוּא הֵיכָא דְלִיכָא לִי מְמוֹן לְהַנְצִיל אֲבָל הֵיכָא דְאִית לִי מְמוֹנָא לְהַנְצִיל
שׁוּב אֵין פֶּאן פִּיקוּחַ נָפֶשׁ כִּינּוּ שְׂיָכוֹל לְהַצִּיל עֲצָמוֹ בְּמְמוֹנֹו וּבְהוֹרָאָה דְּפְטוֹר ה"ט מְשׁוּם
דְּהוּ גְרָמָא בְּנִזְקִין עַד פֶּאן: שֵׁם דִּין ט"ו פְּתַב מְרִן כ"מ פְּתַב ע"ז נ"י וְלִפִּיקָהּ לֹא טַעַם בְּהַ
שׁוּם טַעַם נ"ב פְּלוֹמֵר וְלֹא שְׂיָיָהּ בְּכִי הָאֵי גְנוּנָא לְדִין רוֹדֵף כִּינּוּ שְׁלֵא הֵיחָה טְעוּנָה יוֹתֵר
מְדָאֵי וְדָמֵי לְעוֹבְדָא דְהַעֲדָשִׁים שְׁיֵל דְּפִלְשְׁתִּים הָיוּ טְמוּנֵי בְּהֵם וְאָף עַל פִּי כֵן אָמְרוּ אֲסוּר
לְהַצִּיל עַל מְנַת שְׁלֵא לְשַׁלֵּם כִּינּוּ דְלֹא הָיָה בְּרִי הֵזִיקָא עַד פֶּאן הִלְכוּת מְכִירָה פֶּרְק א דִּין
י' כִּיצַד הַמְחֻזֵּק בַּה"ז"ל קִצַּת הַמְפָּרְשִׁים וְכוּ' נ"ב וַיֵּשׁ סַעַד לְדַבְּרֵי הַמֶּלֶךְ דְּבָאֵין דַּעַת
אַחֲרַת מִקְנָה אוֹתוֹ לֹא סָגִי כֵּל דְהוּ אֲבָל כְּשִׁישׁ דַּעַת אַחֲרַת אַה"נ דְּבַנְטִילָה סָגִי וְאֵינָם
חוֹלְקִים הַמְפָּרְשִׁי ע"כ: שֵׁם דִּין כ' כַּה"ה ו"ל וְדַע שְׁהַמְפָּרְ' נִחְלְקוּ חֻזְקָה בְּמְקוֹם שְׁפוֹתְבִין
אֶת הַשְּׁטֵר וְכוּ' נ"ב טַעַמָא דְחֻזְקָה קוֹנָה בְּלֹא דְמִים מְדַהֲנִיחוּ לְהַחֲזִיק בְּהַ ש"מ דְּגָמַר וְהִקְנָה
לוֹ וּמ"ה בְּמִכְר לוֹ י' שְׁדוּת לֹא קָנָה אֲלֵא כְּנֻגְד מְעוּתֵיו מְשׁוּם דְלֹא סְמִכָה דַּעַתוֹ דְמוֹכֵר
כִּינּוּ שְׁלֵא בְּאֵין כֵּל הַמְעוּת לִידוֹ וּבְמַתְנָה וּשְׁכִירוּת דְלֹא שְׂיָיָהּ לְהָאֵי טַעַמָא קַנְיֵיהָ לְגַמְרֵי
אֲבָל רִשְׁבָּ"ם ו"ל פִּי דְדוֹקָא בְּמִכְר הוּא דְקָנָה בְּנִתְיַנַּת הַדְּמִים אִפִּי לֹא הַחֲזִיק אֲלֵא בְּאַחַת
מֵהֶם מְשׁוּם דְנִשְׁתַּעְבְּדוּ כֵּל הַשְּׁדוּת לְזַה שְׁנַתְנָן דְמִי וְכֵן נִרְאָה שְׁהוּא דַּעַת הָרֵא"ש שֵׁם
וְנִרְאָה שְׁפוֹבֵר דְהַתּוֹסְפֵתָא דְקַתְנֵי בְּשְׁכִירוּת גַּם כֵּן אֵינִירִי בְּשְׁנַתְנָן אֶת הַדְּמִים אֲבָל ק' דַּא"כ
אַמְאֵי אֵינְצֵטְרִיף לְחֻזְקָה בְּכֶסֶף לְחוּד קוֹנָה בְּשְׁכִירוּת וְאִפִּי דְכְּתָבִי שְׁטָרָא כַּמ"ש הַב"י
וּבַהֲגָה מוֹר"ם ע"כ: שֵׁם פֶּרְק ב' דִּין ט' הָאוּמֵר לְחֲבִירוֹ וְלֹא תִקְנָה אֲלֵא לְאַחַר ל' יוֹם לֹא
קָנָה פְּתַב מְרִן הַבכ"מ ו"ל פְּתַב הָר"ן ו"ל לֹא יִרְדְּתִי וְכוּ' נ"ב הֵתָם אֵינִירִי בְּצִיֵּדֵי ר"ה
וְצִיֵּדֵי ר"ה הָיוּ מְקוֹם קַנְיָה כְּדְמוּכַח בְּפֶרְק אֵלוֹ נְעֵרוֹת אֲבָל אַגַּם אֵינּוּ מְקוֹם קַנְיָה כְּדְמוּכַח
בְּרִישׁ פֶּרְק הַמְפָּקִיד וּמ"ה בְּעֵינָן מַעֲכָשְׁיוֹ עַד פֶּאן: שֵׁם וְאִם אָמַר לוֹ קָנָה מַעֲכָשְׁיוֹ קָנָה
וְאִפִּי הֵיחָה עוֹמְדַת בְּאַגַּם פְּתַב הָרֵאב"ד ו"ל נ"ל אִם הַפְּרָה עוֹמְדַת בְּרִשׁוֹת הַלּוֹקַח נ"ב
עֵינָן בְּנ"י גְּבִי כוֹר בַּל ע"כ: שֵׁם ה"ה ו"ל וּבַהֲשֵׁאוֹת א"א וְכוּ' וַיֵּשׁ לְחַלֵּק וְכוּ' נ"ב בְּכֻנַּת
הָרֵאב"ד לֹמֵר דְתִקְנָה לוֹ חֲצָרוֹ וְדַעַת ר' דְכִינּוּ דַא"ל מְשֻׁנָּה בְּמִשְׁיכָה רְצָה שְׂיָקְנָה וְלֹא
בַד"א וּבְאוּמֵר לוֹ יִקְנָה לָהּ רִשׁוּתָהּ לְאַחַר ל' אִם הָיָה גּוֹסַס בְּאוֹתוֹ יוֹם לֹא קָנָה כֵּן נ"ל
לְלַמּוֹד מֵהֵיא דְקָאֵמֵר דְאֵינְצֵטְרִיף יָדוֹר אֲלִיבָא דַר"מ לְנִכְסִים שְׁנַפְלוּ כְּשֵׁהוּא גּוֹסַס יַעֲוִינָן
שֵׁם בְּפֶרְק יֵשׁ נוֹחֲלִין עַד פֶּאן: שֵׁם שְׁזָה כְּמִי שְׁהִקְנָה אוֹתוֹ מַעֲתָה עַל תְּנָאֵי נ"ב הַתּוֹסְפּוֹת
בְּפֶרְק הָאֲשָׁה רַבָּה דָּף צ"ד חוֹלְקִים ע"ז אֲבָל מְרִישׁ פֶּרְק הַמְפָּקִיד נִרְאָה כְּדַבְּרֵי ר' ע"ש
דָּף ל"ד בְּתוֹס' ע"כ: פ"ג דִּין ה' וְקוֹנְדָם שְׂיָקְחֵנוּ יֵאבֵד בְּאוּנָס נ"ב נ"ל לְדַקְדָּק מְדַבְּרֵי
דְנִקְט בְּאוּנָס דָּאֵי אֵינּוּ בְּאוּנָס מִן הַדִּין חֵיב הַמוֹכֵר בְּשִׁמְרָתוֹ דַּש"ש הָיוּ בְּהֵיא הַנְּאָה
דְמִכְר וְכַמ"ש בְּרִישׁ פֶּרְק ד' וְנִפְקָא מִינָה לְהֵיכָא דְקָנָה בְּקַנְיָן חֲלִיפִין דְבִרְשׁוּתָהּ דְמוֹכֵר
קָאֵי לְעַנְזָן גְּנִיבָה דַּש"ש הָיוּ ע"כ: שֵׁם דִּין ו' פְּתַב מְרִן כ"מ ו"ל וְתַמְהֵנִי מַה"ה שְׁהִבִּיא
רְאָיָה וְכוּ' נ"ב וְנִרְאָה דְלֹא קָשִׁיא לַה"ה דְסַמָּה עַל מ"ש הָרַמְבַּ"ם שֵׁם חֲצִירוֹ שְׁל אָדָם
קוֹנָה לוֹ שְׁלֹא מְדַעַתוֹ וְאִם נִפְלָה בְּהַ מְצִיאָה מְדַכְתֵּב וְאִם מְשַׁמַּע דַּמ"ש חֲצִירוֹ וְכוּ' בְּכַל
גְנוּנָא כִּינּוּ בְּדַעַת אַחֲרַת כִּינּוּ בְּלֹא דַּעַת אַחֲרַת מִקְנָה אוֹתוֹ ע"כ: שֵׁם דִּין ח' הַמְקָנָה קַרְקַע

וּמְטַלְטְלִין ל"מ וְעוֹד דַּע"כ דְּבָרֵי הָרַב הָאֲמוּרִים בַּפ"א וְכו' וְא"כ אִיךָ פָּתַח לְעֵיל וְכו' בְּשֵׁלָא נָתַן דְּמִי פּוֹלָם וְכו' נ"ב דְּבָרִים אֵלּוּ לֹא הִבְנִיתִים וְע' ב"י שְׁפָן הוּא דַּעַת ר"ח ע"כ: שָׁם דִּין ט' פָּתַח ה"ה ז"ל וְרַבִּינוּ פְּרָשָׁה לְפִי הַנִּרְאָה לִי וְכו' אַבְל בְּצַבּוּרִין וְכו' דִּהּוּה לִיה קַרְקַע זֶה וְחֻצְיָרוּ שָׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ וְכו' נ"ב זֶה סוֹתֵר מ"ש לְמַעְלָה ע"כ: שָׁם דִּין י"ג פָּתַח ה"ה בְּעֵי ר' אֶלְעָזָר מִי מְהַנְיָא לְקָנוֹת כְּלִי שְׁעָלֶיהָ נ"ב מִיבְעֵיָא לִי אִי מְהַנְיָא מְשִׁיכָה דְּבַהֲמָה דְּמִטְעָם חֲצָר לִיכָא לְמִימַר פִּינּוֹן שְׁלֵא הִקְנָה לוֹ הַבְּהֵמָה וְלִהְכִי פְּרִיךָ לִיה וְאִי אָמַר קִנִּי בְּהֵמָה מִי קִנִּי מִדִּין חֲצָר וְכִינּוֹן שְׁכּוֹן תִּיבְעֵי לָךְ אִפִּי בְּקִנְיָה בְּהֵמָה אִי מְהַנְיָא מְשִׁיכָה דְּבַהֲמָה וּמְסִיק וְהִלְכְתָא בְּכַפּוֹת' פְּלוֹמַר דְּבֵא"ל קִנִּי בְּהֵמָה א"א לְמִקְנֵי אֵלָא בְּכַפּוֹת' אֵלְמָא מְשִׁיכָה דְּבַהֲמָה לֹא מְהַנְיָא עַד פְּאָן: שָׁם דִּין ח"י פִּשְׁתָּן פִּשְׁתָּן מְחַנְבֵּר וְכו' נ"ב ר' פָּתַח בְּפִי הַמְשָׁנָה דְּבִשְׁכַר הִיפּוּי קוֹנָה הַפְּשָׁתָן וְדְמִי לְמ"ש בַּפ"ה דִּין ד' עַד פְּאָן: פ"ד דִּין א' נ"ב פְּלִיּוֹ קִנְיָה לוֹ וְכו' הִנֵּה נִרְאָה דִּהִינּוּ בְּכָלִי שְׁיֵשׁ לוֹ תוֹךְ אַבְל מִפ' הַרְבִּי גָבִי מְשַׁפְּנָתָא מְשַׁמַּע דְּאִפִּי מְחַצְלָת קוֹנָה וְל"ד לְמ"ש בַּרפ"א מֵה' זְכִיָּה גָבִי פּוֹרֵשׁ מְצוּדָה בֵּינָם וְק"ל ע"כ: שָׁם דִּין ב' פָּתַח ה"ה ז"ל מְפֹרֵשׁ וְכו' וְאִי בְּכָלִי דְּמוּכָר מֵאִי קִנְיָה לוֹקַח וְכו' וְכ"כ בְּהִלְכּוֹת אֵלָא שְׁהוּא תִּימָה וְכו' דְּאֶזְזִיל בְּתֵר פְּלִיּוֹ וְכו' נ"ב פְּלוֹמַר דְּאִי פְּלִיּוֹ שָׁל לוֹקַח בְּרִשּׁוֹת מוּכָר קִנְיָה דְּאֶזְזִיל בְּתֵר פְּלִי א"כ פְּלִיּוֹ דְּמוּכָר בְּרִשּׁוֹת לוֹקַח לֹא קִנְיָה דְּאֶזְזִיל בְּתֵר פְּלִיּוֹ כְּפִי רִשְׁבִּי"ם אַבְל לַע"ד ה"פ דְּכִי בְּעֵי בְּכָלִי שָׁל לוֹקַח אִי קִנְיָה לָאוּ מְשׁוּם דְּאֶזְזִיל בְּתֵר פְּלִי אֵלָא אִי אֲמַרִּינּוּ דְּאִין הַמוּכָר מְקַפִּיד עַל מְקוֹמוֹ וּפְרִיךָ לִי אִי בְּרִייתָא בְּכָלִי דְּמוּכָר א"כ אִימָא סִיפָא וְאִי בְּכָלִי דְּמוּכָר אֲמַאי קִנְיָה פִּינּוֹן שְׁהוּא בְּכָלִי דְּמוּכָר וּבְשֵׁלְמָא לְדִידֵי דְּאִינִי בְּכָלִי שָׁל לוֹקַח אֲתִי שְׁפִיר סִיפָא דְּאִינִי בְּכָלִי שָׁל לוֹקַח בְּרִשּׁוֹת לוֹקַח וְהָא דְּקָאֵר בְּתֵר הִכִּי וּמְדַכְלִי שָׁל מוּכָר קִנְיָה לוֹקַח בְּרִשּׁוֹת לוֹקַח פְּלִיּוֹ שָׁל לוֹקַח בְּרִשּׁוֹת מוּכָר לֹא קִנְיָה לוֹקַח ה"פ פִּינּוֹן דְּאִית דְּכָלִי שָׁל מוּכָר בְּרִשּׁוֹת לוֹקַח קִנְיָה אִם פֶּן מְתַנִּיתִין דְּקַתְּנֵי בְּרִשּׁוֹת לוֹקַח פִּינּוֹן שְׁקַבֵּל עָלָיו קִנְיָה אִינִי בְּכָלִי: שָׁם פָּתַח מְרַן כ"מ ז"ל וְא"כ מִנ"ל לְהַרְי"ף וְרַבִּינ' דְּסַבִּירָא לִי לְמַר בַּר רַב אֲשֵׁי דְּכָלִי שָׁל מוּכָר בְּרִשּׁוֹת לוֹקַח לֹא קִנְיָה נ"ב נ"ל דְּרַבָּא ה"ק וּמְדַכְלִי שָׁל מוּכָר קִנְיָה אֵלְמָא הַפְּלִי בְּטַל אַגַּב הַרְשּׁוֹת אִם פֶּן פְּלִיּוֹ שָׁל לוֹקַח בְּרִשּׁוֹת מוּכָר הַפְּלִי מְתַבְּטַל וְלֹא חָשׁוּב וְא"כ לִיכָא לְסַפּוּקֵי בְּדַרְבִּינ' וְלִזְהָ א"ל דְּאִינוּ פֶּן דְּכָלִי שָׁל מוּכָר לֹא קִנְיָה לְלוֹקַח דְּאִין הַפְּלִי מְתַבְּטַל אֲצִל הַרְשּׁוֹת וּמ"ה מִיבְעֵיָא לִי לְרַבִּינָא פִּינּוֹן שְׁאִין הַפְּלִי מְתַבְּטַל: שָׁם דִּין ד' פָּתַח ה"ה ז"ל אַבְל הָכָא טַעְמָא אַחְרִינָא שְׁנָה כַּב' מְשַׁכָּה פּוֹלָה וְסוּבֵר רַבִּינוּ וְכו' וְכ"כ הַרְמַב"ן בְּסוּגְיָא דְּהִנֵּה מְגַרֵּר וְכו' נ"ב צ"ע בְּפֶרֶק הַמְּצַנִּיעַ דָּף צ"ב עַמּוּד ב' וְנ"ל שְׁהוּא סְמוּךְ בְּסוּף דָּף הַקּוּדָם הָכָא בְּמַאי עָסְקִינוּ דְּאִפְקִיָה דָּרָךְ שׁוּלְיוֹ: שָׁם דִּין ו' הִיוּ בְּרִשּׁוֹת הַמוּכָר אוֹ הַמּוֹפְקָדִין פָּתַח ה"ה פִּי בְּרִשּׁוֹת אָדָם אַחַד שְׁיִהִיו וְכו' וַיֵּשׁ שְׁגוּרְסִין וְכו' וּבּוֹדַאי דְּסָגִי בְּכָף נ"ב זֶהוּ דַּעַת הַרְמַב"ן ז"ל וְטַעְמוֹ מְשׁוּם דְּחֻצְיָרוּ שָׁל אָדָם הָרִי הוּא פְּיָדוֹ וַיְכּוֹל לֹאמַר תִּזְכָּה חֻצְרֵי לִפ' וְזֶה אִינוּ דְּחֻצָר לָאוּ מְשׁוּם יָד אִינְתְּרַבְּאִי אֵלָא מְשׁוּם שְׁלִיחוֹת פְּמִבְּנָאָר בַּפ"ב אוֹחְזִין יַע"ש וְע' טֵא"ה סִי קִנ"ג דָּאִם נָתַן הִגֵּט בְּחֻצְיָרוּ שָׁל שְׁלִיחַ יַע"ש וְכ"נ מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' פ"ק דְּמַצִּיעָא גָבִי עֵישׂוֹר שְׁאִנִּי עֲתִיד לְמוֹד נָתַן לִיהוֹשֻׁעַ שְׁפִי מְוִפְרֵשׁ וְעוֹמֵד הִנֵּה אֵלָא שְׁהִיָּה רוּצָה לְזַכּוֹתָם לְבַעֲלִים וְאִף עַל פִּי כֵּן אִינְצִטְרִיךְ לְהַשְׁפִּיר מְקוֹמָם וְלֹא הִנֵּה סָגִי לֹאמַר תִּזְכָּה חֻצְרֵי לִיהוֹשֻׁעַ וְאִף עַל גַּב דְּטוֹבַת הַנָּאָה אִינֵה מְמוֹן וְהוּא כְּבָר הַפְּקִירָם אֲצִלוּ וְכִמוֹ שְׁפַרש"י יַע"ש: שָׁם דִּין י"ז כַּה"ה וּבְהִלְכּוֹת נֵר' פְּדַבְּרֵי הַמְּחַבֵּר וְכו' אֵלָא דְּאִפְשָׁר דְּתֵרַם מְדִידָה קָאֵמַר נ"ב

הכי הוא ודאי וכן הוא דעת ר' ומ"ש ונהיו הפירו' בתוך פליו של מוכר לא אחר המדידה קאמר אלא כשקנה מודד הנה מודד מתוך פליו דאם עירה הפירות לארץ ברשות לוקח קנה מיד בלא מדידה שם כ"מ ואם א"ל וכו' וצ"ל דכיון שהמוכר עצמו הוא מודד ה"ל כאילו אמר ללוקח זיל קני וכו' נ"ב בפ"ב דעבודת פוכבים גבי פי פליגיתו חמרא לעובדי פוכבים אנ"כ ודו"ק: שם דין ט' ונהיה המוכר מודד נ"ב צ"ל דאמאי נקט שקנה המוכר מודד ואפ"ל הנה הלוקח מודד כל שלא נתמלאה עדיין ברשות' דמוכר קאי ונהיה נ"ל להגיה לומר לוקח במקום מוכר וכו' אתי שפיר הכל: פ"ה דין ב' פתב ה"ה מאותה ברייתא שנתבארה פ"א גבי עשר שדות נ"ב ע' במ"ש ה"ה בפ' כ"ד דין י"ג ופ' כ"ח דין ה': עוד שם סיים ה"ה ולא אמרנו פינון שבמקח אחד אינו נקנה לחצאין נ"ב אפ"ש לדחות דהתם לא איירי במקח אחד אלא שמכר לו עשר שדות כל אחד בסוף מה, אבל כל שהמקח אחד אינו נקנה לחצאין אם לא שרצו שניהם אבל כל אחד מהם יכול לחזור כמ"ש הרא"ש ז"ל גבי נתן לו מקצת מעות ועייל ונפיק איוזי והכא אפ"ל אם נתרצו שניהם עדיין לא קנה דכיון שהמקח אחד חשוב כמי שקנה בגד אחד ומשך חציו דלא הוי משיכה עד שישמנה פולו מה שאין פו בקנין דמים או תזקה דבכל דהו קנה דאם תזיק בצד אחד קנה כל השדה: שם ל"מ ותימה דהיכא דנתן מקצת המעות וכו' דומיא דערבון נ"ב התם ה"ט משום דעשה משיכה גמורה מה שאין פו הכא וכ"כ ה"ה ספ"א: פ"ז דין ד' פתב ה"ה ומ"מ אם פתב לו את השטר קנה בשטר דהוי פתב נ"ב וכ"כ הרשב"א הביאו הב"י סימן קצ"ב ודלא כהב' התרומות: שם דין י"ב כ"כ ה"ה ז"ל וכבר האריה הרשב"א ז"ל שם להוכיח פו וכו' נ"ב הרשב"א יהיב טעמא משום דכיון דהשליח פינון לקנות לעצמו לא קנאם המשלח דאמרנו מי הודיעו למוכר אבל מדברי אלו המורים דאיצטריו לפזקפו עליו במלנה מקודם ולא סגי בשיאמר לעצמי פינונתי לקנות נראה דטעמיהו דכשזקפו עליו במלנה מעיקרא ה"ז נעשה גזלן על המעות ואח"כ קנאם בשינוי אבל אם לא זקפו עליו במלנה מעיקרא אע"פ שפינון לזכות לעצמו אין לחייבו משום גזלן פינון שאין שולח יד בפקדון לתשמיש המחסרו שהרי אדעתא דהכי נתנו ליה הבעלים: פי"א דין ב' שזו אסמכתא היא נ"ב ומ"מ אם תפס לא מפקינו מיניה דלא הוי אלא גזל דרבנן וראיה מההיא דמשחק בקוביא וכ"נ מדברי הרמב"ם והרי"ף ורש"י בההיא דפ' א"נ גבי הלנהו על שדהו וא"ל אם לא אחזיר לה עד ג' שנים דהא דמפקינו מיניה משום דהוי איסורא והתוס' פתבו דמשחק בקוביא דלא הוי אלא גזל דרבנן משום דבעיניו לא חשיב ליה איסורא פינון דמדעתיה קא יהיב אבל זה אינו לפי מ"ש הרמב"ם ז"ל דאינם פסולים אם לא שהתרו בהם תחילה והודיעו להם איסורא ודוק ועיין ב"י בה' שבת: שם דין ג' אבל אם התנה וא"ל אם תלה עמי וכו' או אמכרנו לה וכו' נ"ב משמע משום דאמר בלשון דאי וז"א דלשון אמכרנו להבא משמע ואפ"ל אם קנו מידו לא מהני והוי קנין דברים ועוד ק' דהא קי"ל דהאומר לפועל עשה עמי מלאכה ואתן לה טלה זה אע"ג דקי"ל דשכירות פועל בדיבור לבד קנה אפ"ה מצי לחזור ולומר לו לא אתן לה הטלה אלא שיוייו כמ"ש הרא"ש ונה"ן ז"ל בפ"ב דע"ז.

איברא דאני דקדקתי מפרש"י דחייב ליתן הטלה. גבי פועל והכא נמי מן הדיו הנה חייב ליתן לו הבית אם לא אמר בלשון דאי פינון דבשכר פעולתו הוא נותן: שם דין ט' פתב ה"ה ז"ל פתב הרשב"א דכל היכא דאין המכר קנים ונהו לי' פאותה שנתבארה למטה

וכו' נ"ב ל"ד דהתם אין מקח כלל אלא המעות הוו הלואה ונמצא דבשכר הלואתו קא
אכיל אבל הקא אדעתא דמקח נחית ועיין מ"ש פי"ו מה' אלו: שם דין ח"י ואחר שחיוב
עצמו קונין מבטל חובו נ"ב נר' דאפי' בלא קננו כל שא"ל הרי החוב זה מחול לה מעכשיו
ע"מ שתעשה לי כה וכד: פי"ב דין ד' אבל המונה אותו וכו' כ' ה"ה ו"ל ואפשר שדעת
המחבר פדעת קצת הראשונים וכו' נ"ב נראה דכל שנתרצה המקח קנים למפרע וראיה
מהיה דקידושין גבי מומין דקאמר נכנסה לחופה חזקה אין שותה בכוס אלא א"כ בודקו
ונראה ונתפייס ונחלו קדושין למפרע ועיין הרא"ש ו"ל מ"ש בשם ה"ר יונה ו"ל ודע דהא
דאמרינו דביטול מקח אינו יכול לתבוע אונאתו היינו היכא שהמקח קנים אבל אם כבר
אכלו צריף להחזיר כל מה שנתאנה וכן מוכח מדברי ר' פי"ג דין י"ז בשכירות פלים:
שם דין י"ב ואם היה אפשר להוציאה על ידי הדחק וכו' נ"ב דכל היכא דלא נפיק ע"י
הדחק ה"ז מקח טעות והכי משמע בקידושין פ"ק גבי נמצא דינר רע ה"ז מקודשת ונחליף
והכי אמר בשמעתין דינר פיון דלא סגי ליה לא מחיל ורבי לא פליג אאביי בהא אלא
דמוקי מתני' בדסגי ולפי זה יש תימה על הטור שפירש דמתני' איירי בדסגי ופסק אאביי
והא אביי מוקי מתני' בדלא סגי ועיין מהרש"ך בח"ב: שם פתב ה"ה ו"ל אבל מלשון
המחבר וכו' ביכול להוציאה נ"ב ע"כ הצ"ל מדקאמר ונותנה למ"ש ואינו חושש שאינו
אלא נפש רעה וכן פרש"י: פי"ג דין א' המחליף פלים בכלים וכו' נ"ב פתב רדב"ז ו"ל
סי' רס"ט דאפי' בנמצא בו מום אין לו טענה ואנ"ל פן דאי איירי בשראה המום הא נדאי
פשיטא דראה ונתפייס ואי לא ידע ביה מעיקרא פשיטא דמצוי טעין: שם בהשגת הראב"ד
ו"ל ואם לא קנה אונאה היכן היא נ"ב לא ידעתי מק"ל דנהי דלא קנה בתורת חליפין
מ"מ ר' איירי בשתחזיקו כל אחד בשלו דאז נדאי קנה: שם פתב ה"ה ו"ל ומתוך דבריו
אתה למד דבכלים אפי' מקפיד נ"ב צ"ל שהרי כ' רבינו שזה רוצה במחט יותר מן השריון
ואי בששמו אותם ליכא למימר הכי: שם דין ב' וה"ה ללוקח פירות אכסרה נ"ב נראה
מדברי רבינו דוקא לוקח מחזיר אונאה אבל לא מוכר שכבר נתרצה לוקח וכ"נ מפרש"י:
שם דין ג' ע"מ שאין לה עלי אונאה נ"ב משום דהוי מתנה עמש"ב מפיון דלא ידע דמחיל
וכפרש"י וכ"כ הנ"י וכו' מוכח פרק הפותב איברא במה שפירש דהוי פאלו אמר ע"מ
שתמחול לי האונאה נראה לי דבה"ג לא הוי מעמש"ב והתוס' בפ' אע"פ פי' דהוי פאלו
אמר ע"מ שאין לה עלי דין אונאה אב' ע"מ שתמחול שרי ונראה לי בהתנה על מנת
שכשתדע שיש בן אונאה שתמחול לי לכ"ע תנאו קים: שם דין י"ח ו"ל שהקבלן יש לו
אונא' נ"ב אף על גב דקבלנות לא חשיב מוכר נראה דטעמו של רבינו דממפר לאו דוקא
ואביי לא פשיט ליה האי אלא בשכירות הוא דקא פשיט ליה דאפי' תימא ממפר דוקא
שכירות נמי ממפר הוי: פט"ו דין א' אבל בהשבון חוזר נ"ב נראה דאפי' באגוז שאינו
מקפיד עליו וכמ"ש בפ"ה מה' אישות דין ח' אעפ"כ חייב להחזיר: שם פתב ה"ה ו"ל
וסובר הראב"ד וכו' ומ"מ אין קדושין דומין למקח כו' נ"ב ל"ד דהתם המעות באים
לקנות והוי קני' בטעות והקא נמי אם נתן מעות ולא משף ונמצאו הדעות חסרים לא
קנה: שם דין ג' אבל אם נשתמש בו אחר שראה המום נ"ב צ"ע בנמצא מין אחר פיון
דשניהם יכולים לחזור פי נשתמש נמי דמוכח דנתפייס עדיון יכול לחזור פיון דהמוכר
יכול לחזור שם פתב ה"ה יצא לו וכו' חזקה אין אדם שותה בכוס נ"ב צ"ע דהתם משמע
דה"ד בששהה כמה ימים אחר שבא עליה ונראה דהתם שאני משום דבא להוציא: פט"ז

דין ח' פתב ה"ה פשוט בא"נ שאם המקח בטל וכו' נ"ב' התם ה"ט משום רבית אבל הקא ליפא משום רבית ונדמי ללוקח קרקע גזיל ולא הפיר בה אלא הקא ה"ט משום גזיל וכ"כ הסמ"ע: שם דין י' ולא הנה יודע שזה אינו אוכל נ"ב ק"ק פי ידע נמי נימא ליה מידע הוי ידעת פינון דלא הוי ספסירא והכי אמרו בגמרא: שם דין י"א מפני שהנה על הלוקח לבדוק נ"ב עיין בהרא"ש מ"ש בשם הרמב"ד: פי"ז דין ב' ונמצא לבנה נ"ב צ"ע אי איירי בשידע המוכר מעיקרא ואפ"ה יכול לחזור א"ד איירי היכא דלא ידע ומדברי רשב"ם בשמעתין נראה דה"ד בדלא ידע וה"ה בפ"ז דין י"ז מה' אישות פתב דלשון נמצא ה"כ משמע: פ"כ דין ד' פתב מרן כ"מ ועי"ל עליו שכ' שלדעת רבינו ע"א המסיימו וכו' ואין שום גילוי וכו' נ"ב ע"כ הצ"ל דאל"כ למאי מהני עדותו אם לחייב לחברו שבוועה דאורייתא בלאו הכי נשבע שבוועת המשנה ועב"י סי' ע"ה: פכ"א דין ב' אע"פ שאין מדת וכו' ולא מנין הקנקנים כו' נ"ב ואע"פ שבאנומד דעתו הנה לכה וכה קנקנים מ"מ פינון שלא הזכיר לו כה וכה קנקנים אני מוכר לה לא מצי טעין משום דבר שבמנין זולת אם יש בו אונאה דאז מצי טעין סבור הייתי באנומד דעתי שהיו כה וכה ומ"ה הסכים הטור פאן לסברת ר' אע"פ שבמכור לי באלו חולק עליו וס"ל דאין בו אונאה דלא מצי טעין כה וכה הנה באנומד דעתי שאין אדם יכול לידע מה שיש בחפצו של חברו וקטרא דחייבתא קביל עליה כמ"ש הריטב"א בחי': שם אע"פ שנמצא חסר או יתר על האנומד וכו' נ"ב ולא מיקרי מקח טעות דעבידי אינשי דטעו בכה וכפרש"י ז"ל בשכרו לזרוע לו קרקע: שם פתב מרן הכ"מ אף ק"ל דקנה אפי' יהי יתרה יותר על דמיו מותר נ"ב כן הוא עד שימצא שיעור אונאה.

ובצד האחר פתוב אין אונאה אלא במוכר חפץ ידוע כמ"ש הרא"ש בתשו' במכירת הגבינה וה"ט משום דבמזלא תלייא מילתא והכא נמי במזגא תלייא שאין פל החלב עדיו בעולם: פכ"ג דין ה' ובסוף תחזור לבעלים נ"ב ובמזון לא אמרי' פינון דפסקא פסקא כדמוכח בהר"ן פ"ד דגדרים: פכ"ד דין י"ג כ' מרן כ"מ וא"ת מ"נ אי הווי כדבר שלא פא לעולם וכו' נ"ב לק"מ דכיון דאמר לו קרקע ודקלים אין משמעו שיהיו הדקלים כקרקע ולפיכך חל קנין אקרקע פל שזה רוצה ליתן לו ב' דקלים: פכ"ז דין ז' פרה מעונבת וכו' נ"ב נ"ל דהיינו שאין הפרה לפניהם ולפיכך אם לא אמר פרה מעונבת אז הוי ה כמו שנתבאר פ"ד שאם ילדה קודם הקני' הרי היא של מוכר שלאמכר לו אלא פרה כמו שהיא בשעת הקני' ואם ילדה אחר המכירה אז הוי של לוקח משא"כ באומר פרה מעונבת דבכה"ג הרי היא של לוקח ודו"ק: פכ"ט דין א' פתב ה"ה ז"ל אבל במקח שאין נתינתו בדמים נתינה אף אין מעשיו כלום מן התורה נ"ב ול"נ דאם משך הקטן זכה במקח מד"ת פל שנתן את הדמים: שם דין י"ז פחות כו' ומוציא מן הלוקח פל הפירות שאכל נ"ב עיין בתשובת הרמב"ן סי' ב' דאי שמיט ואכיל לא מפקי' מיניה וצ"ל דהכא במקח שאני דכיון דהמעות הוי הלנאה יש אסורא דרבית ע"כ: הלכות זכיה פרק א דין ג' ואם הנה המצודה פלי פתב הל' ז"ל ותמיה' ל"ט דכי היכי דקי"ל פליו של לוקח וכו' נ"ב ה' דכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה טעמא דאזלינן בתר רשות ולא בתר פליו וכליו של מוכר ברשות לוקח לא אזלינן בתר רשות פינון דהוא פא להוציא כמ"ש ה"ה בה' מכירה משא"כ הקא דאינו מוציא מתברו כלום ואזלינן בתר רשותו אבל מדברי הנ"י בפרק השואל גבי זבל שבחצר אינו נראה כן: שם דין י"ד ואינו מקנה אותו לישראל

אָלאַ בַּשְׁטֵר וכו' נ"ב גַּרְאָה מְדַבְּרִי דְאֵיירִי אפֿי בְּמָקוֹם שְׂאִין כּוֹתְבִין שְׁטֵר וְאֶפֶ"ה עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׂאֵנִי דְאָנְסִי הוּא וכו' נ' מְדַמְהֵנְיָא חֲזָקָה בְּיִשְׂרָאֵל בְּלֹא שְׁטֵר מִשּׁוּם דְּחֲזָקָה הָיִי בְּמָקוֹם שְׁטֵר וְאֶפֶ"ה הָכִי פֶתַב הַרְשָׁבָ"א הֵכָא דְלֹא מְהַנְיָא.

עוֹד נ"ב הַתּוֹס' פֶּתְבוּ הֵכָא דְעוֹבֵד כּוֹכְבִים אֵינוֹ קוֹנָה וּמְקָנָה בַּשְׁטֵר אָבֵל הַסּוֹנְגִיא דְבַכּוֹרוֹת מוֹכַח פְּדַבְּרִי ר' דְקָאָמַר אִם גּוֹפּוֹ קוֹנָה בַּשְׁטֵר וכו' וְהַתּוֹס' פֶּתְבוּ שָׁם דַּר"ל כְּשֶׁקוֹנָה אוֹתוֹ מִיִּשְׂרָאֵל חֲבָרוּ וְאֵנ"כ דְאֵי הָכִי מֵאֵי מֵיִתִּי שָׁם פְּדִי שְׂיִקְנָה מִיַּד הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים: פ"כ דִּין א' פֶּתַב הַכ"מ וְהַתִּימָה עַל דְבַרִּי הַתּוֹס' שְׁהַשִּׁיגוּ עַל רִשְׁבָ"ם עַל פְּכָה בַּהֲיוֹת דְבַרִּי מְבֹנְאָרִים נ"ב לֹא ק' מְדַלָּא פֶתַב רִשְׁבָ"ם ז"ל פֶּן אָלָא לְתַת טַעַם לָמָּה לֹא מְהַנְיָ מְסִירַת מִפְתַּח פִּי הַתָּם וְלִהְיִי חֲזִילֵק בֵּין יֵשׁ דַּעַת אַחֲרַת מְקָנָה אוֹ לֹא אָבֵל דְלֹא לִיהֵנִי פְעַל לְבַד וְלִמְצִירֵי הַעֲמֻדַת דְלִתּוֹת אֵין חֲזִילוֹק בֵּין דַּעַת אַחֲרַת מְקָנָה אוֹ לֹא וְדוֹק בְּדַבְּרֵי רִשְׁבָ"ם וְתַמְצָא פֶּן שָׁם דִּין ט"ו פֶּתַב ה"ה בַּשָּׁם הַרְשָׁבָ"א ז"ל דַּאֲע"ג דְּכַשְׁמַת הֵגַר וכו' וְכֵן נ"ל אפֿי אֵין לוֹ אָלָא מְטַלְטְלִין נ"ב לֹא הָיָה צָרִיךְ לְזַה דְּמַטְלְטְלֵי דִּיתְמִי לֹא מִשְׁתַּעֲבָדִי לַב"ח מְדִינָא דַּגְמ' וְהֵינּוּ דְקָאָמַר בְּתוֹ ה' מְלָנָה שְׁנַגְבִּית מְהִיּוֹרְשִׁים לְגַבּוֹת מֵהֶם דְּהָיִי בְּקַרְקַעֵי וְלֹא לְמִימְרָא דְכִיּוֹרֵשׁ חֲשִׁיבוּ שְׂאִין זֶה זוֹכֵה מִכַּח הֵגַר אָלָא מִן הַהֶפְקַר וְכַמ"ש הָרֵא"ש בְּכָלֵל ט"ו ס' ג' אָלָא ה"ט מִשּׁוּם דְּקַרְקַעֵי מִשְׁוֹעֲבָדִי הֵם לַב"ח וְלַפ"ז יִרְאָה דְאֶפֶילוּ לְפִי תַקְנַת הַגְּאוּנִים דְּגוֹבָה מִמְטַלְטְלֵי דִּיתְמִי הֵינּוּ דְנוֹקָא בְּיּוֹרֵשׁ דְּמַכַּח אָבִיו קָא יִרִית אָבֵל זֶה מִן הַהֶפְקַר קָא זָכָה עֵינִן בְּתִשׁוּי הַרְמָב"ן ז"ל ס' ס"ט דְּבַמְחֻלּוֹקַת שְׁנוּיָה: פ"ג דִּין ב' מְחַל לְחַבְרוּ כו' בְּדַבְּרִים בְּלִבָּד נ"ב וְאֶפֶ"ה בְּמִלְנֵי שְׂיֵשׁ עָלֶיהָ מִשְׁפּוֹן כְּדַמּוֹכַח בְּהֵיָא דְמִשְׁפּוֹנוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיַד הֵגַר וּמַת הֵגַר אָבֵל אֵנ"כ מְדַבְּרִי ר' בַּה' אִישׁוֹת גְּבִי הֵיָתָה עָלֶיהָ מְלָנָה בְּמִשְׁפּוֹן: שָׁם דִּין י"ג וְקָנָה הַבַּעַל נ"ב הֵינּוּ דְנוֹקָא לְעַנְיֵן פִּירוֹת אָבֵל הַגּוֹף מִיָּהָא לֹא קָנָה וְנִפְקָא מִיָּנָה שְׂאֵם מְקָרָה הָאִשָּׁה וּמַתָּה אֵין הַבַּעַל יוֹרְשָׁה וְעֵינִן מ"ש בְּפִי"ב דִּין י"ב: פ"ב דִּין ז' וְכֵן הַשּׁוֹטָה פֶּתַב ה"ה וכו' וּמְפָאן שְׂיֵשׁ לְשׁוֹטָה זָכָה ע"י בֶּן דַּעַת נ"ב מִשָּׁם לִיכָּא רָאָיָה וְהָרֵא"ש ז"ל בַּפ"ב דְּכַתּוּבּוֹת פֶּתַב דְנוֹקָא בַּשּׁוֹטָה דַּעֲתִים חָלִים יֵשׁ לוֹ זָכָה ע"י אַחַר פִּינּוֹן דְאֵתִי לְכָלֵל דַּעַת וּמַהֵיָא דְכַתּוּבָה לִיכָּא רָאָיָה דְהָתָם אֵינוֹ אָלָא חַיּוּב שְׁמַתְחִיב עֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁמַתְחִיב לְעוֹפֵר וְהַטּוֹר שְׁהַבִּיא דְבַרִּי רַבִּינוֹ צ"ל דְאֵיירִי בְּעַתִּים חָלִים עַתִּים שׁוֹטָה כַּמ"ש הָרֵא"ש בַּפ"ב דְּכַתִּיבוּ: פ"ה דִּין ו' פֶּתַב הַל"מ וְלִפְיֹרוֹשׁ ר' וכו' א"כ ק"ט הִיכִי קָאָמַר דְהָתָם לִיכָּא לְמִיקָם וכו' נ"ב הַטּוֹר בְּסִי' ר"מ אֵית לִיָּה פְדַעַת ר' וְלַק"מ וְעֵינִן בַּטַּח"מ בְּסִי' קל"ח וְתַמְצָא נַחַת וְכֵן בְּחִידוּשֵׁי הַרְמָב"ן בְּפֶרֶק חֲזָקַת שָׁם: פ"ו דִּין כ"ד פֶּתַב ה"ה ז"ל וכו' נ' שְׂאֵינוֹ דוֹמָה לָמָּה שְׁשִׁנְיָנוּ בַּתּוֹס' הַלּוֹקַח קְנָקְנִים וכו' נ"ב הַתָּם אֵיירִי כְּשֶׁלֹּא הָיָה יוֹדַע הַלּוֹקַח (צ"ל הַמוֹכֵר) שְׁהֵם שְׁבוּרִים שְׁלֹא פִינּוֹן לְהַזִּיקוֹ וְכָל פִּי הָאֵי פִטּוֹר מְדִין גְּרָמָא וּבְזַרְעוֹנֵי גִינָה ג"כ אֵיירִי כְּשֶׁלֹּא הָיָה יוֹדַע הַמוֹכֵר דַּל"כ מֵאֵי מְדַמְהַתְּלָמוּדָא זְרַעוֹנֵי גִינָה לְהַהוּא דְחַטִּין וְעֲשָׂאן גִּיפּוּלַת וכו' דְהָתָם שְׂאֵנִי מִשּׁוּם דְלֹא פִינּוֹן לְהַזִּיקוֹ אָבֵל הֵכָא דִּינְדַע אֶפְשָׁר דְאֶפֶילוּ רַבְּנֵן יוֹדוּ וּמְדַבְּרֵי הַרְמ"ה שְׁהַבִּיא הַטּוֹר גְּבִי הַלּוֹקַח מְקַח וְנִמְצָא בּוֹ מוּם דָּאֵם הָיָה יוֹדַע הַמוֹכֵר ה"ז חֲזִיב בְּהוֹנָאֵת הַדְּרָךְ מִשְׁמַע כַּמ"ש: פ"ח דִּין ו' יְלִדָּה טוֹמְטוּם פֶּתַב הַל"מ וְנִרְאָה לְתַרְצַ לְכָל הַקּוֹשְׁיוֹת וכו' אָבֵל גְּבִי בְּהַמַּת חוֹלִין וכו' בְּמִקְדָּשׁ עֲצִים וְאֵי הוּוּ אֶמְרֵי רַבְּנֵן נ"ב עֵינִן בְּנִזִּיר גְּבִי הַרִינֵי נִזִּיר כְּשִׁיָּהָה לִי בֶּן וְנוֹלָד לוֹ טוֹמְטוּם: פ"י דִּין ב' וְכֵן אִם אֶמַר תְּנוּ שְׁטֵר פֶּתַב ה"ה אָבֵל הַרְשָׁבָ"א וכו' וְשְׁמַעִינוּ מֵהֵכָא דְלֹא מְתַקְנִינוּ לִישְׁנָא בַּמִּשְׁ"מ נ"ב אֵין רָאָיָה מְפָאן דְהֵכָא ה"ט מִשּׁוּם דְאֵין הַמְשִׁייר בְּעֵינֵי יָפָה

מְשִׁיב רוח בְּסוּגְיָן כמ"ש: שם וכ"נ דעת המְחַבֵּר ונ"ל לְחַלֵּק וכו' וְכִינּוּן שְׁפָן וְדַאי אֲמָרִי אלו רָצָה לְתַת גּוֹף לְפִירוֹתָיו נ"ב גֵּרָאָה מְדַבְּרִי דְכָל שְׁלֵא אָמַר גּוֹף לְפִירוֹתָיו אֲמָרִינוּ דְלֵא רָצָה לְתַת לוֹ כְּלוּם מִשְׁא"כ בְּדִידָהּ פִּינוּן שְׁאִינוּ מוֹעִיל הַשִּׁיּוֹר בְּלֵא גּוֹף אֲמָרִינוּ לְגַבִּי נִפְשִׁי בְּעֵין יָפָה שְׁיִיר וכו"נ מְדַבְּרִי רְשָׁב"ם בְּפָרֶק הַמוֹכֵר אֵת הַבַּיִת דְּמֵאֵי דְאֲמָרִינוּ פֶּל לְגַבִּי נִפְשִׁי בְּעֵין יָפָה שְׁיִיר הוּא מִטְעַם שְׁאִינוּ מוֹעִיל הַשִּׁיּוֹר בְּלֵאוּ הָכִי וּלְפ"ז יִתְיַשֵּׁב מ"ש רַבִּינוּ בַּכ"ב מֵהִלְכוֹת מְכִירָה דִּש"מ שְׁאֲמַר פִּירוֹת אֵילָן זֶה לְעֵנִיִּים קִנּוּ עֵנִיִּים וְה"ט דְּכִינּוּן דְּנַעֲשֶׂה נְדָר עָלָיו א"א לֹמַר לֹא גָמַר לִיתֵּן וְכִינּוּן שְׁפָן הָוֵי פְּאִילוּ שְׁיִיר לְעַצְמוֹ וְכִאֵילוּ הַקְּנָה מְקוּם צִימוּם הַפִּירוֹת לְעֵנִיִּים: שָׁם דִּין י"ב אִם לֹא הָיָה קֵיָּים וְכו' שְׁאִין קִנְיָן לְתַת נ"ב וכו"כ הַטּוֹר אֲבָל מִפִּירוֹשׁ רְש"י לֹא מִשְׁמַע הָכִי שְׁפִירֵשׁ מִשׁוּם דְּהָיָה זְכִיָּה בְּטַעוֹת וְעֵינָן בְּתוֹשֵׁב הַרְשָׁב"א ז"ל ס' שֶׁע"ה בְּמִי שְׁזָנְפָה לְמַת נוֹטָה לְדַעַת רְש"י ז"ל: פ"ב דִּין י"ב בְּעַל לֹקַח הוּא וְאִין הַשְּׁנִי מוֹצִיא נ"ב דְּבַעַל שְׁוִיָּה רַבָּנָן פְּלוֹקַח מְחִיִּים וְהָכִי אֲמָרוּ בַּפ' י"נ דְּמַה"ט אִם מְכָרָה הָאִשָּׁה הַבְּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלְקוֹחוֹת וְכִשְׁאֲמַר לְנִשְׂאָ' וְאֲחֵרִיָּה יִקְנָה לֹא קָנָה הַבְּעַל הַגּוֹף וְלֹא הָוֵי לֹקַח אֲלֵא הַפִּירוֹת בְּלִבְד יֵשׁ לְבַעַל דְּמַה שְׁקָנְתָּה אִשָּׁה קָנָה בְּעַלָּהּ לְפִירוֹת וְאִין תְּנַאי כְּזֶה מוֹעִיל כְּמ"ש בַּפ' ג' וְדֵלָא פְּהֵרִיטְב"א ז"ל שְׁפַתְב כָּאֵן שִׁישׁ רָאִיָּה לֹמַר דְּאִין יָד אִשָּׁה כִּיָּד בְּעַלָּהּ: הַלְכוֹת שְׁכָנִים פָּרֶק ב דִּין י' וְכֵן אִם הִלָּךְ זֶה בְּעַצְמוֹ פְּתַב ה"ה וי"מ שְׁאָפִי לֹא הִחְזִיק וְכו' שְׁנוּ בַּתוֹס' וְכֵן גֵּרָאָה דְּרַבִּינוּ אֵיירִי בְּשָׁפֶל אֲחִיד הִחְזִיק שְׁלֵא בְּכִנֵּי חִבְרוּ דְּבַעַלְמָא צָרִיף שְׁיִאמַר לוֹ לָךְ חֲזוּק וְקָנָה וּבַכַּה"ג פִּינוּן שְׁהַחְזִיק הָא' זְכָה חִבְרוּ וְאֲפִשֶׁר דְּבַעַלְמָא אִם לֹא א"ל לָךְ חֲזוּק וְקָנָה אִפִּי הִחְזִיקוּ כָּל א' לֹא קִנּוּ: הַלְכוֹת שְׁלוּחִין פָּרֶק א דִּין ה' נָתַן לוֹ מְעוֹת לִיקַח בְּהוֹן וְכו' אִם פְּתַחוּ דְּמֵי זֶה וְכו' נ"ב גֵּרָאָה מְדַבְּרִי ר' בַּפ"ה דְּדוֹקָא פְּחַת שְׁבָא מְחַמַּת שְׁשִׁינָה הוּא דְּחֵיִב הַשְּׁלִיחַ אֲבָל בְּאַנְסִין ה"ז פְּטוֹר וְכֵן הוּא דַּעַת הַרְשָׁב"א ז"ל וְגֵרָאָה דֵּה"ד בְּשְׁלֵא הוֹדִיעַ שְׁהוּא שְׁלִיחַ דְּהַמְקַח קֵיָּים וְכִמ"ש רַבִּינוּ ז"ל בַּפ"ב וּמִשׁוּם הָכִי אִם הוֹתִירוּ הָוֵי לְמַשְׁלַח הוֹאִיל וְקָנָה אוֹתָם בְּמַעוֹתָיו וְכִמ"ש בְּדִין ג' אֲבָל אִם הוֹדִיעַ שְׁהוּא שְׁלִיחַ הַמְקַח בְּטַל פִּינוּן שְׁשִׁינָה: פ"ד דִּין ד' כָּל אֲחִיד מְעַכְבַּ עַל חִבְרוּ נ"ב הָכִי מִשְׁמַע בַּפ' א"נ גַּבִּי הַשָּׁם בְּהַמָּה לְחִבְרוּ עַד מְתֵי חֵיִיב לִישְׁפַּל בְּהַ עַד וְאִם בָּא לְחַלּוֹק חִבְרוּ מְעַכְבַּ עָלָיו וְכ"נ מִפִּי רְש"י ז"ל בְּהַמְקַבֵּל וְדוּק וְעֵינָן בְּכִנֵּי אֲהָרוֹן: פ"ה דִּין ד' כָּל פְּחַת שְׁבָא מְחַמַּת שְׁעֵבֵר נ"ב מְדַבְּרִי ר' גֵּרָאָה דְּוֹקָא פְּחַת שְׁבָא מְחַמַּת שְׁעֵבֵר אֲבָל אִם נִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד שְׁאָפִי אִם לֹא הָיָה מְשִׁנָּה הָיָה נֶאֱרַע כְּמוֹ זֶה פְּטוֹר וְעֵינָן מֵהַרש"ד: פ"ו דִּין א' אַע"פ שְׁהַמְמוֹן מְשָׁל שְׁנִיָּהֶם נ"ב מֵהַרְאֵנ"ח ע"ש: הַלְכוֹת עֲבָדִים פָּרֶק ד דִּין ג' וְאִינָה נִקְנִית בְּפְרוּטָה פְּתַב הַל"מ ז"ל לְפָנוּנַת הָרַב וְגֵרָאָה כֵּן מְדַבְּרִי הַרְא"ם וְכו' נ"ב אֲבָל ק"ל דְּלִקְמוֹן בְּגֵמְרָא אֲמָרוּ בְּגֵרְעוֹן כְּסָף מְנָא לָן אָמַר חֲזַקִּיָּה אָמַר קָרָא וְהַפְּדָה מְלַמֵּד שְׁמִגְרַעַת פְּדִינָה וְאֲמָאי אֵי צָטְרִיף לְזֶה וְהָא מוֹי"ו דְּוֹכִי תִּשְׁיַג נְפָקָא: פ"ה דִּין ב' וְנִכְיָן לְאָדָם שְׁלֵא בְּכִנְיָו נ"ב מִתּוֹף דְּבָרָיו נְלַמּוּד דָּאִם הָעֶבֶד צוּנַח לֹא מְהַנִּי וְה"ט דְּבַכְסָף שְׁנוֹתָן זֶה לְרַב קוּנָה הָעֶבֶד אֵת עַצְמוֹ וְכִשְׁצוּנַח הָרִי הוּא פְּאִילוּ אָמַר אֵינִי רוּצָה לְקַנּוֹת אֵת עַצְמִי וְכֵן גֵּרָאָה בַּפ"ק דְּקִידוּשִׁין בְּהִילָף מְנָה וְהַתְקַדְּשִׁי לִפ' מְקוֹדְשֵׁת מִדִּין עֶבֶד כְּנַעֲנִי וְהַשְׁתָּא אֲתִי שְׁפִיר הָא דְאָמַר סַפ"ק דְּגִיטִין דַּא"ל ר"מ לְחַכְמִים וְהִלָּא חוֹב הוּא לְעֶבֶד שְׁאִם הָיָה עֶבֶד כְּהֵן אֲתָה פּוֹסְלוֹ מִן הַתְרוּמָה אֲמָרוּ לוֹ הוֹאִיל וּבְעֵי נְקִיט ד' זוּזֵי מִישְׁרָאֵל כְּלוּמַר וְהָוֵי עֶבֶד יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַע דְּוֹקָא מֵהָאֵי טַעְמָא דְּאֵי בְּעֵי מְקַנְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וּבְעֶבֶד יִשְׂרָאֵל לֹא מְהַנִּי הָאֵי טַעְמָא וְאֵי צָטְרִיכוּ לֹמַר זְכוּת הוּא לְעֶבֶד אֲבָל מִטְעַם דְּהוֹאִיל וּבְעֵי

נקיט ד' זוי מַחְבְּרוּ וּמְשַׁתְּרְרוּ לָא מְהַנְי דְּבוּר הָעֵבֶד לומר איני רוצה וא"כ בְּשֵׁטֶר ע"י אחרים פִּינּוּ דְּמַדִּין זְכִיָּה אֲתִינּוּ עֲלֵה לָא מְהַנְי לר"מ משא"כ בְּכֶסֶף דְּלֹאוּ מְדִין זְכִיָּה הָיוּ דְּבִקְבָלַת רַבּוּ גַרְמָא לֹוּ וּמְקַנְהוּ וְהָעֵבֶד כָּל שֶׁהוּא רֹוּצָה קוֹנָה אֶת עֲצָמוּ בְּאוֹתוֹ כְּסָף שֶׁהִגִּיעַ לִיד רַבּוּ כְּאֵלוּ נִתְּנוּ הוּא בְּעֲצָמוֹ: שָׁם דִּין ג' פֶּתַח מְרֹן כ"מ ז"ל וְכַתְּבֵהּ רַמְבַּ"ן ז"ל וְכו' אָף לְהוֹצִיאָהּ מִיַּדִּי שֶׁעָבֹד נ"ב מְלִשׁוֹן הַתְּלִמוּד לָא מְשַׁמַּע הָכִי וְדו"ק וְדַבְּרֵי הַרַמ"ה שֶׁהִבִּיא הַטּוֹר בְּכָאן צ"ע: פ"ה דִּין ט"ו נוטל פְּדִיוֹנוּ מִרַבּוּ וְכו' נ"ב נִרְאֶה דְּאִיִּירֵי אִפִּי פְּשִׁיזְדַּע שֶׁהוּא גְּזוּל וְאֵעִפ"כ צָרִיךְ לְתַת לֹו דְּמִיו מְשׁוּם שְׁלֹא יִמְנָעוּ מִלְּפָדוּתָן.

שָׁם דִּין י"ז גְּלַה דַּעְתּוֹ שֶׁהִפְקִיעַ שֶׁעָבֹדוּ אֵין לְהַק' מֵהֵיִא דפ"ב דְּכָל הֵיכָא דְּהָיוּ בְּלִשׁוֹן סִילּוּק דְּמְהַנְי אִפִּי הֵיכָא דְּגוּפוֹ קְנוֹי כְּדַמוּכַח פ"ד מֵה' זְכִיָּה: הַלְכוֹת שְׁכִירוֹת: פָּרָק א דִּין ו' הָיָה בְּיָדוֹ פְּקֻדוֹן הוֹאִיל וְכו' בְּגִמְרָא אָמְרוּ מִטַּעַם שְׁאִין רְצוֹנֵי שְׁיָהָא פְּקֻדוֹנֵי בְּיַד אַחַר אֲבָל הָאֵי טַעְמָא לְחוּד לָא סְגִי אֵי לָא הָוֵה עֲדִינֵין חֲטִיב בְּאַחֲרִיּוּתוֹ דֵּה"ז אוֹמֵר לֹו לָאוּ בַּעַל דְּבָרִים דִּיִּדֵי אֲתָ: שָׁם פֶּתַח ה"ה ז"ל וְנִפְקָא מִיִּנְהָ שְׁאָם הָיוּ הַבְּעָלִים רְגִילִים וְכו' נ"ב בְּגִמְרָא אָמְרוּ מִטַּעַם דְּאִין רְצוֹנֵי שְׁיָהָא פְּקֻדוֹנֵי בְּיַד אַחַר אֲלָא דִּלְפ"ז קָשָׁה עֲדִינֵין בְּלֹאוּ הָאֵי טַעְמָא כָּל שְׁלֹא הִנְחִיזָק כְּפָרָן מֵאֵי זְכִיָּה שְׁיָיָךְ מ"ל שׁוֹמֵר וּמ"ל זָה וְאֵמָאֵי לָא מְצִי מְהֵדֵר בְּיָה וְלָזָה אָמַר מְשׁוּם דְּחֲטִיב בְּאַחֲרִיּוּתוֹ מִטַּעַם הַנּוֹכַח אֲבָל כָּל הֵיכָא דְּלִיכָא לְהָאֵי טַעְמָא ה"ז פְּטוֹר כַּמ"ש ה"ה ז"ל: פ"ב דִּין א' פֶּתַח ה"ה ז"ל וּמ"מ דִּינוּ פְּדִין שְׁאָר הַשׁוֹמְרִים נ"ב לִפ"ז צ"ל מִי שְׁשָׂאֵל אֶת חֲבֵרוֹ פִּינּוּ דְּאָדָם אֵימְתַקֵּשׁ לְקַרְקַע: שָׁם דִּין ג' וְכוּ הוֹרוּ רַבּוּתֵי שְׁהַמּוֹסֵר כְּרַמּוֹ וְכו' נ"ב הָכִי אֵימְתָא בִּירוּשְׁלַמִי גַבִּי מִתְּנִי דָּאָם אוֹבִיר דְּיִיק עֲלֵה בִּירוּשְׁלַמִי טַעְמָא דְּכַתְּבֵהּ הָא לָאוּ הָכִי לָא זֹאת אוֹמֵרֵת הַמְּבַטֵּל כִּיסוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ פְּטוֹר מִמָּה שֶׁהָיָה לֹו לְהַרְוִיחַ הַמְּבַטֵּל שְׂדֵה שֶׁל חֲבֵרוֹ חֲטִיב לְשִׁפּוֹתוֹ כְּלוּמַר לְשִׁפּוֹת מֵה שְׁנִפְסַד דַּמ"ה הָיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט דְּמָה שֶׁהָיָה כּוֹתֵב אֵינּוּ אֲלָא לְשַׁלֵּם הַכֹּל אָף מֵה שֶׁהָיָה רְאוּיָה לְעֲשׂוֹת דְּאֵילוּ לְשַׁלֵּם מֵה שְׁנִפְסַד הַשְּׂדֵה לָא הָיָה צָרִיךְ לְהַתְּנוּת שְׁאָם לָא יַעֲשׂוּ יִשְׁלַמוּ וְכַפִּי תְּלַמִּידֵי הַרְשָׁב"א וּלִפ"ז נ"ל דָּאָם גְּזוּל שְׂדֵה שֶׁל חֲבֵרוֹ וְהַפְּסִידָה מְשַׁלֵּם מֵה שֶׁהִפְסִיד: שָׁם דִּין י"א וְלֹא בְּגֵרָם שְׁגָרָם לֹו נ"ב כְּלוּמַר בְּגִירֵי דִילֵיקָה דְּאָז וְדֹאֵי חֲטִיב אִפִּי כִי לָא קַבִּיל עֲלֵיקָה שְׁמִירָה: שָׁם דִּין י"ב אִם טַעֲנוּ הַחֲזוּרְתֵי יִשְׁבַּע כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה נ"ב בְּפָרָק כָּל הַנְּשַׁבְּעִין מוֹכַח דְּנִשְׁבַּע מִן הַתּוֹרָה: פ"ג דִּין א' פֶּתַח הַבֵּל"מ ז"ל וְזָה א"א לומר כִּן דְּאִפִּילוּ אָמַר פְּרַעַתִּיךְ בְּפִנֵי פ' וּפ' נ"ב הֵתֵם הֵינּוּ טַעְמָא דְּאָמְרִינּוּ מִיְלִתָּא דְּלֹא רַמֵּיָה עֲלֵיקָה דְּאֵינִישׁ הוּא אֲבָל אִם טוֹעֵן בְּנֹדָאֵי שְׁפָרְעוּ בְּמִקּוּם שְׁמַצוּיִים רוֹאִים צָרִיךְ לְהִבִּיא רְאָיָה: שָׁם דִּין ו' כ' הַרְאָב"ד אוֹמְדִין כְּמָה אָדָם רֹוּצָה לִיתְּנָן וְלֹא יִטְרַח נ"ב וּל"נ דְּשִׁכְרוּ מִיָּהָא מְפָסִיד פִּינּוּ שְׁלֹא עֲשָׂה מֵה שְׁמוֹטֵל עֲלֵיו לְעֲשׂוֹת: שָׁם פֶּתַח ה"ה ז"ל וְהַרְמַב"ן וְכו' א"נ דְּמִי טִיְרַחָא וְצ"ע נ"ב עֵינֵין מ"ש לְעֵיל: שָׁם דִּין ח' וְאִם אֵין הַדְּבָר יְדוּעַ חֲטִיב לְשַׁלֵּם נ"ב ה"ט דְּכִינּוּ דְּפִשְׁעַ וְעַל מְאוֹתָהּ שְׁעָה נִתְּחַטְּיָבוּ הַנְּכַסִּים: פ"ה דִּין ח' אִם נִלְקַחְתָּה דְּרָךְ הִלִּיכָה וְכו' נ"ב הַבַּעַפ"מ ח"ב ס' ל"ב פֶּתַח דַּר' אִיִּירֵי בַא"ל תְּמוֹר סֵתֵם וְאִנ"כ: שָׁם וְאִם לָא הָעֲמִיד יִחְזוֹר הַשְּׁכָר פֶּתַח ה"ה ז"ל זָהוּ פִי רַבִּינוּ וְכו' אִם רֹוּצָה כָּל שְׁכָרוֹ וְכו' נ"ב ז"א דַּא"כ מֵאֵי פְּרִיךְ בְּגִמְרָא אֵמָאֵי דְּקַתְּנִי נוֹתֵן שְׁכָר שֶׁל חֲצִי הַדְּרָךְ וְהָא חֲטִיב לְהַעֲמִיד לֹו תְּמוֹר אַחַר דְּבַרִּיָּתָא נְמִי ה"ק דַּמְש"ה אֵינּוּ נוֹתֵן לֹו אֲלָא שְׁכָר חֲצִי הַדְּרָךְ וְעוֹד מֵאֵי חֲטִיב לְהַעֲמִיד לֹו תְּמוֹר דְּקָאֵמַר ר' לְכֹן נ"ל דַּר' ג"כ ס"ל כְּסָבְרַת הַרְשָׁב"א ז"ל דְּחֲטִיב לְהַעֲמִיד לֹו תְּמוֹר מְמַשׁ אֲלָא שְׁאָם לָא הִפְסִיד אֵין לֹו עֲלֵיו אֲלָא תַרְעוּנְמַת וְנוֹתֵן לֹו שְׁכָר חֲצִי הַדְּרָךְ וְכוּ יִסְבּוֹר

הַרְשָׁבָ"א ו"ל דַּאִין חַיִּיב עָלָיו אֲלָא לִיתָן לוֹ חַמּוֹר וְאִם לֹא נָתַן וְהַשְׁפִּיר זֶה בְּיֹתֵר וְהַפְסִיד מַחֲמַת שְׁלֵא הַעֲמִיד זֶה אִין זֶה אֲלָא גְרָמָא בְּנִזְקִין שְׁם דִּין ג' א"ל סְפִינָה סְתָם וְכוּ' חַיִּיב לִיתָן כָּל הַשְׁכָּר נ"ב וּל"ד לֵהֵיבָא דַּאֲתָא מִיִּטְרָא דְכָל אֲנָס דְב' לֹא יִדְעִי דְהוּי פְּסִידָא דְפּוֹעֵל דְהָתָם הַפּוֹעֵל אִינוּ יָכוֹל לְקַיָּים תְּנָאוֹ שְׁהִתְנָה לִיתָן לוֹ סְפִינָה סְתָם וְהָרִי נֹתֵן לוֹ סְפִינָה וּלְפ"ז בְּמַלְמַד אִפִּי אִם חָלָה הַבֵּן הוּי פְּסִידָא דְמַלְמַד דְזֶה הַתְּנָה לְלַמֵּד וְהָרִי אִינוּ לוֹמְדוּ שְׁם דִּין ד' וְאִם מְצָא הַשׁוֹכֵר מִי שְׁיִשְׁפִיר וְכוּ' נ"ב דְּנֹקָא שְׁמַצָּא הַשׁוֹכֵר אֲבָל אִינוּ יָכוֹל לוֹמַר צָא וְטָרַח וְהַשְׁכָּר סְפִינְתָּהּ כַּמ"ש גַּבִּי מִתְּנִי דְהִטְעוּ פּוֹעֲלִים דְהָתָם לֹא נִתְקַיָּים הַשְׁכִּירוֹת וְעֵינֵן בְּתַשׁוּ' הַרְשָׁבָ"א א' ס' אֲלֵךְ וְכוּ' ח: שְׁם דִּין ו' אֲבָל אִם סָתְרוּ כְּתַב ה"ה ו"ל וְכוּ' ש' לְפִרְשִׁי שְׁפִירָשׁ מְזֵלוֹ שֶׁל שׁוֹכֵר גְּרַם נ"ב וְהַשְׁתָּא אֲתִי שְׁפִיר הֵיבָא דְעֶרְכִין נִתְצוּ כְּהֵן חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית וְכֵן פִּרְשִׁי ו"ל שְׁם וְאִיִּרִי אִפִּי בְּבֵית זֶה וְדִלָּא כְּהָר"ן שְׁכַתְבַּת בְּפָרְק הַשְׁוֹתְפִין דְאִיִּרִי בְּבֵית סְתָם הַר"ש יוֹנָה ס' ב': פ"ז דִּין ד' אוֹ יִתָּן וְיִחְרִים כְּתַב הַבְּל"מ ו"ל י"ל מַמ"ש פ"ג וְכוּ' וְכָבֵר עֲמַדְתִּי ד"ז שְׁם וְצ"ע נ"ב וְמַדְבְּרִי ה"ה ו"ל שְׁם נִרְאָה דְהֵינּוּ הֵיכָא שְׁטוּעֵן לִישְׁתַּבַּע לִי דְאִפִּילוּ בְּשִׁטְר הַדִּין כֵּן וְע"כ לֹא קִאֲמַר הַר"י כֵּן מִיגַאשׁ אֲלָא הֵיכָא שְׁאִינוּ טוּעֵן לִישְׁתַּבַּע לִי פ"ח דִּין ד' הֵיבָא עוֹמֵד כְּתַב הַבְּל"מ ו"ל וְתַל"ט דְעִדְדִין ק' לְהַרְמַב"ן ו"ל וְכוּ' דְבִלָּא זֶה אֲלָא קְפִידָא וְכוּ' לְהַעֲמִיד לוֹ אַחַר נ"ב זֶה לֹא שְׁמַעְנוּ שְׁיָהָא חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ אַחַר וְלֹא יִנְפֶה לוֹ מִן חֲבִירוֹ: שְׁם דִּין י"ג כְּתַב ה"ה ו"ל וְפִי אַע"פ שְׁלֵא כְּתַב וְכוּ' נ"ב אֲבָל ר' בֵּה' אִישׁוֹת כְּתַב דְּמִידִי דְנִהְגוּ הַדְּיוֹטוֹת לֹא אֲמַרִי אָף ע"פ שְׁלֵא נִכְתַּב כְּמִי שְׁנִכְתַּב דְּמִי: פ"ט דִּין ד' וְאִם לֹא נִאָּסוּ וְחִזְרוּ כְּתַב ה"ה זִיל כְּתַב הַרְשָׁבָ"א וְכוּ' נ"ב אֲשׁוֹכֵר עָלֶיהֶן קָאִי אֲבָל מְטַעֵן בְּכָל גּוֹנָא.

עוֹד שְׁם וְנִמְצָאוּ אֵלּוּ מַפְסִידוֹן עָלָיו נ"ב לֹא מִשׁוּם דְּמַפְסִידוֹן לוֹ אֲלָא פִּינּוֹן דְּדָבָר הָאֵבֵד הוּי: שְׁם דִּין ח' כְּתַב הַבְּל"מ ו"ל קֶשֶׁה וְכוּ' ה"ג הָרִי יִרְדֵּי לְהַצִּיל וְכוּ' נ"ב לְק"מ דְזֶה לֹא נִשְׁכַּר אֲלָא לִילָךְ וְלִבָּא וְהָא הַלָּךְ וְכָא מִשְׁא"כ בְּנִשְׁכַּר לְהַצִּיל וְלֹא הַצִּיל הָא לֹא הַצִּיל וְדִלָּא כַּב"י שְׁם שְׁכָרוֹ לְהַבִּיא כְּרוֹבֵי וְדוֹרְמִסְקִינִין נ"ב ב'פ' הַגּוֹזֵל אֲמַר טַעֲמָא מִשׁוּם דְּעֵשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ מְשַׁמַּע הָא לֹא עֵשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ לֹא נָאִין לְהַקְשׁוֹת מְרִישָׁא דְהַשׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֵל לְהַבִּיא שְׁלִיחוֹת דְהָתָם הַשְׁלִיחוֹת הִיא הַהֲלִיכָה וְשׁוֹכֵר פְּסִיעוֹת הוּא דְנוֹטֵל וְהָכִי מְשַׁמַּע בְּירוּשְׁלָמִי ב'פ' ד'ע"ז: פ"י דִּין א' בֵּין שְׁמִשְׁכְּנוּ בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ נ"ב דְּבָרֵי רַבִּינוּ עֵיקָר דְכִינּוֹן דְקִי"ל דְּמִשְׁפּוֹן דְּנִקִּיט לְגוֹבִינָא נִקְטִיָּה כְּדָמוּכַח בְּפָרְק הַזֶּהָב שׁוֹב לִיכָא לְדַחוּי אִימּוֹר דְאֲמַר ר"י שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ כְּלוּ' וּמְטַעֲמָא דְלְגוֹבִינָא נִקְטִיָּה דְגַם בְּמִשְׁכְּנוּ בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ קִי"ל דְּלְגוֹבִינָא נִקְטִיָּה וּמ"ה פְּרִיָּה בְּגַמְרָא דְאִיָּה קִאֲמַרִי ר"א לִית לִיהַ לְדַר"י וְהָא מוֹדָה ר"א בְּהֵיכָא דְנִקְטִיָּה לְגוֹבִינָא כְּגוֹן הֵיכָא דְהַלְוָהוּ בְּשִׁטְר וְכוּ' מִפְּרִשִׁי וְהַשְׁתָּא אֲתִי שְׁפִיר מֵאִי דְקִאֲמַר גִּימָא דְרַב יוֹסֵף תְּנָאִי הִיא אֲבָל לְרַבָּה אֲתִי שְׁפִי דְבָהָא פְּלִיגִי דְמַר סָבֵר לְגוֹבִינָא נִקְטִיָּה וְהוּי כְּמִשְׁכְּנוּ שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ וְיַמְר סָבֵר מְשַׁכְּנוּ בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ לְזַכְרוֹן בְּעִלְמָא נִקְטִיָּה וְהָכִי אֲמַרוּ בְּפָרְק הַזֶּהָב אֲבָל דְרַב יוֹסֵף וְדִאִי תְּנָאִי דְהָא לר"א אִפִּי תִימָא לְזַכְרוֹן נִקְטִיָּה, מ"מ יֵהָא חַיִּיב מִדִּין שׁוֹמֵר אֲבִידָה וְהַשְׁתָּא אֲתִי שְׁפִיר הֵיבָא דְהַאֲנִינִין ש"ש הֵם מִשׁוּם דְתַפְסִי לִיהַ אֲאֲגְרִיָּה וּב'פ' שׁוֹר שְׁנַגְח ד' וְה' אֲמַרוּ דְלַר"י אִם תְּפִסוּ נִיזְק לְגִבּוֹת מְמַנּוּ נַעֲשֵׂה עָלָיו ש"ש וְלִפִּי זֶה אֲתִי שְׁפִיר מ"ש הַנִּי בְּפָרְק הַגּוֹזֵל בְּתַרָּא דְכָבִיּוֹ שֶׁל מְלָנָה נַעֲשֵׂוּ ש"ש עַלֵּהמְשַׁכּוֹן: שְׁם דִּין ה' וְכֵן הַמְרָאָה דִינָר אִם בְּשִׁכָּר הִרְאָהוּ נ"ב בְּתוֹס' דְפָרְקִין מְשַׁמַּע כְּדְבָרֵי רַבִּינוּ ע"כ: פ"א דִּין ד' וְאִם לֹא א"ל כ'

ה"ה והטעם שכל שלא אמר שכתב עליו נ"ב כפי רש"י ז"ל וכו' נ"ב מהרי"ף ובר"פ האנאנין קאמר אי דאמר שכתב עלי וכו' לא באומר שכתבם על ב"ה ואמאי לא משני לא סתמא: הלכות שאלה פרק ב' דין י"א ה"ז נכנס תחתיה נ"ב היינו משום דסתמא נתרצית שישתמש בה בעלה והיא מתחייבת לשלם פניו דאיפא פסידא לדידה וכשלא הודיעתו היא הפסידה אנפשה ועיין בתוס' שם: שם כתב ה"ה ז"ל ס' הרב ז"ל היא נכונה דנדאי פניו שהוא פלוקח נ"ב ולע"ד נראה דכל כה"ג שאין לאשה אלא פירות בלבד אין לבעל זכות בהם ועיין בה' אישות: פ"ג דין ד' כתב הבל"מ והר' הנמקי דחה ס' זו מההיא דב' עבדים נ"ב לא הבנתי זה דהתם שאני דבעיקר השבוע' אינו יכול לישבע ודו"ק: פ"ה דין א' כתב הבל"מ ז"ל ואיפא לאקשוני דמאי מקשה דמציל עצמו ותי' נ"י וכו' נ"ב ר' סבירא ליה דאפי' נתנו לשמור ה"ז פטור מטעם דהוי ממונ שאין לו תובעין ולא קרינו ביה לשמור כמ"ש ה"ה ז"ל מ"ה אם אכלו חייב דהגבאי שואל ממנו שרוצה לקיים המצוה: שם דין ז והוא שישטעון דבר שהוא אמוד כתב ה"ה ז"ל ממה שנתבאר וכו' שמי שלקח פיס וכו' נ"ב נראה מדבריו דכמו שעשו תקנה במזיק ה"נ עשו בשומא משום דפושע מזיק היא דלפי הטעם שאמרו דהקא ה"ט משום דאית ליה דררא דממונא ק' א"כ אמאי איצטריוכו בההיא דבטש בכספתא דחבריה לטעמא משום דעשו תקנה במזיק תיפוק ליה מהאי טעמא: שם כתב ה"ה על הראב"ד וכו' וז"ק על דברי ר' שלפי דבריו הנה לו למזיק נ"ב נראה לי לתרץ דהקא פניו דברי בחיובא הוא אלא שפא לפטור עצמו מטעם טענו חטים והודה בשעושים אי הנה טעין ברי לא פי אלא שעורים הנה פטור פניו דטעין ברי שאינו חייב לו חטים משא"כ בטוען איני יודע אם חטים היו נמצא דהווי ברי בחיובא וספק בחזרה ול"ד לשוורים דהוי ספק בחיובא שאין התם משתלם אלא מגופו וליפא חיובא גבי מזיק: פ"ו דין ה' טוען שנגנב נראה מדברי ר' שאם טענו יודע אני שפשעתי בה וזה אומר לא פשעתי ששבע שבועת התורה אבל מדברי ה"ה בפ"ב מהלכות שקירות אין נראה כן: פ"ז דין י"א כתב ה"ה שאינו יכול להכריחו לקבלו ממנו תוך הזמן נ"ב ז"ל דה"ד בש"ח אבל לא בש"ש וה"ט דש"ח כל ששמר כדרך השומרים ה"ז נפטר אבל בש"ש דצריך שישב שם לשמור כמ"ש שם המפרשים גבי ש"ש ה"ז כפועל וכ"כ ת"ר שכל השומרים בשכר דמו לפועלים וקי"ל פועל חוזר בחצי היום: הלכות מלנה פרק דין ד' עבר בעל חוב ונכנס נ"ב ר' כתב בהדיא בה' גזלה דהוי גזלן ונלע"ד לישב דבריו דאבד או נשרף דקאמר היינו שלא באונס ומ"ה מתחייב אדמיו משום דהוי ש"ש דהרי קנאו למשכון כדמוכח בתמורה ואין חיובו של ש"ש אלא בשעה שנאבדה כדמוכח ההוא דהיתה לו פרה שאולה: שם כתב ה"ה ז"ל וכבר נתבאר פ"ג מה' גנבה שאין אדם לוקה ומשלם בבת אחת נ"ב ונ"ל איפכא דעל הלאו אינו עובר אלא עד שנשלף אבל משעת תפיסה נתחייב באונסין ודו"ק: פ"ד דין ג' ומוציאין אותה מן המלנה נ"ב מדברי ר' נראה דיורדין לנכסיו וכו' בר"פ הגוזל ומאכיל ובתמורה בפלוגתא דאביי ורבא כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד יע"ש דלא כהריטב"א ז"ל בפ"ק דקידושין שכתב דרבית אינו גזל וקנאו המלנה ואם קידש בו את האשה מקודשת וכ"כ בפ"א א"נ גבי יהיב ליה גלימא ודלא כהריטב"א שכתב בפ"ק דקידושין אההיא דמקשה תלמודא רבית מעליא ופרש"י ז"ל ואמאי קרי ליה הערמת רבית משמע דלא קש' ליה אלא אלשון אבל מקודשת מיהא הו"א ולדידי נראה לזקוק איפכא משום דס"ל דאפי' לא יהא אלא אבק רבית אינה

מְקוֹדֶשֶׁת דְּכִינּוֹן דְּאִינוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא בְּדִין מִיַּד לְאוֹ מִיַּד קָא יְהִיב לָהּ כְּדַמְשָׁמַע בְּפָרָק
מְרֻבָּה גַבֵּי אֲתַנּוּן אֲסֶרְהָ תוֹרָה יַע"ש: שָׁם דִּין י"א ב"ד א"א פְּשֵׁהוֹסִיפוּ עָלָיו עַל חֲמִישִׁיתוֹ
כְּתַב ה"ה וכו' יוֹצֵא בְּמָקוֹם אַחֵר כְּמִתְחַלְלָה נ"ב אפ"י אִינוּ יוֹצֵא כְּמִתְחַלְלָה כָּל שְׂיֹצֵא בְּמָקוֹם
אַחֵר שָׁם מְטַבֵּעַ עָלָיו וְנוֹתְנוֹ לֹו נְהוּי כְּמִטְבֵּעַ שְׁהוּזֵל וכו"כ הַתּוֹס' שָׁם ע"כ: שָׁם וְה"ה
לְמַלְנָה עַל הַמְטַבֵּעַ וּפְחָתוֹ מְמַנּוּ נ"ב מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל בְּהַלְכוֹת אִישׁוֹת נִרְאָה דְּמַלְנָה
עַל הַמְטַבֵּעַ ר"ל שְׁפִיר' לֹו מְטַבֵּעַ יְדוּעַ וּבְזָה אִם פְּחָתוֹ מְמַנּוּ יוֹתֵר עַל חֲמִישִׁיתוֹ מְנַכָּה לֹו
מִיָּנָה נִשְׁמַע דְּכָל שְׁלֵא פ"י מְטַבֵּעַ יְדוּעַ אַע"פ שְׁפְחָתוֹ מְמַטְבֵּעַ הֶרְאִישׁוֹן כִּינּוֹן שְׁשִׁנְיָהֶם שְׁוִין
כְּאֶחָד נוֹתֵן לֹו כִּי הַשְׁתָּא וְהֵיִיא דְּכַתְבַּי הַרְמַב"ם פ"י אִיִּירֵי כְּשִׁשְׁנָה יוֹתֵר וּלְפ"ו אִין מָקוֹם
לְמ"ש הַר"ן שָׁם דָּאִם שְׁנָה יוֹתֵר מֵהּ מוֹעִיל הַשְׁעָבוּד: שָׁם דִּין י"ג י"ל שְׁאִין הוֹרָאָה זֹו
נְכוּנָה כְּתַב ה"ה ו"ל זֶה הַלְשׁוֹן מוֹרָה וְכו' נ"ב צ"ע דְּלִמ"ד בְּטָלוּ וְלֹא בְּטָלוּ עֲדִינּוּ לֹא
נִגְמַר הֲלָאוּ דְלֹא תִקַּח נְשָׂא וְאִפְי' לְסִבְרַת ר' דְּפָסַק כַּמ"ד קִיָּמוּ וְלֹא קִיָּמוּ מ"מ ס"ל
דְּעֲדִינּוּ לֹא עֶבֶר הֲלָאוּ כְּמִבְּנָאָר בַּה' שְׁחִיטָה גַבֵּי שְׁלִיחַת הַקֶּן וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹ בְּפָרָק הַגּוֹזֵל
בְּתָרָא נִרְאָה דְּכָל שְׁלֵא נָתַן בְּתוֹרַת רַבִּית אֲלֵא בְּתוֹרַת מִתְנָה לֹא עֶבֶר אֲלֵא וּמִש"ה כְּתוּב
בַּה"ג א"א דַּת"ח מְוֹתֵר כָּל שְׁהַתְנָ' לִיתֵּן בְּתוֹרַת מִתְנָה וְהַשְׁתָּא א"ש דְּלֹא אֲסֶרְהָ תוֹרָה אֲלֵא
כְּשִׁנּוֹתָנוּ בְּתוֹרַת רַבִּית וּמְכַל מ"ש יֵשׁ תְּשׁוּבָה לְדַבְּרֵי הַרִיב"ש שְׁכ' דְּגַבֵּי רַבִּית אִין יוֹרְדִין
לְנִכְסֵי דְלִיכָא אֲלֵא עֲשֵׂה לְבַד דּוֹחֵי אַחִיָּה וְזֶה אִינוּ כַּמ"ש: פ"ו דִּין ב' לְפִי שְׁלֵא הַתְנָה
שְׁיִלְנָהוּ וְיִדוּר בְּחֻצְרֵי נ"ב כְּלוֹמַר וְאִפְיָלוּ בְּחֻצְרֵי דְעֵבֵיד לְשִׁכָּר וכו"נ מְדַבְּרֵי הַרְאָב"ד: שָׁם
דִּין ד' כְּתַב ה"ה ו"ל וְלֹא רְאִיתִי לְאַחַד מֵהַמְפָּרְשִׁים ו"ל מְסַפִּים עִמּוֹ נ"ב הַתּוֹס' סְבָרֵי
כְּסִבְרַת הַרְאָב"ד אֲבָל לַע"ד נר' עֵינָר כְּדַבְּרֵי ר' דְּהַסְוִיָּא דְעֵרְכִין מוֹכַח דְּצַד אֶחָד בְּרַבִּית
הָוֵי מִן הַתּוֹרָה וְדו"ק שָׁם שָׁם דִּין ז' הוֹרוּ רַבּוּתֵי וְכו' ע"מ שְׂיֵאכַל פִּירוּתֵיהּ נ"ב קֶשֶׁה
דְּמְדַבְּרֵי מִשְׁמַע דַּאֲע"ג דְּקַצֵּץ לֹא שְׂיֵאכַל פִּירוּת בְּשִׁכָּר הַהֲלֹאָה דְשָׂרֵי וְאֵלוּ בְּגִמְרָא
מִשְׁמַע דְּמֵאן דְשָׂרֵי בְּמִשְׁפָּתָא ה"ט מִשׁוּם דְּלֹא קַצֵּץ וְנִרְאָה מְכָאן דְּצַד א' בְּרַבִּית מְוֹתֵר
מִן הַתּוֹרָה וכו"פ רַש"י ו"ל דְּאֶפְשָׁר שְׁלֵא יַעֲשׂוּ הַכְּרָמִים וּל"ד לְמוֹכֵר בְּאֶסְמִכְתָּא: שָׁם
וְהַקְנָהוּ גוֹף זֶה לְפִירוּתֵי נ"ב קֶשֶׁה א"כ אֲמַאי אִיִּצְטָרִיף שְׂיִגְבִּיֵהֶם הַמְלָנָה לְקִנּוּתָם כַּמ"ש
בַּפ"ז: פ"ז דִּין ג' ה"ז צָרִיף לְקִנּוּת מִיָּדוּ עַל כֶּף נ"ב ה"ד כְּשִׁאֲמַר לְהַסְתַּלֵּק לְכִשְׂיָבִיא לֹו
אֲבָל אִם א"ל נִסְתַּלְקֵתִי מֵעַכְשָׁיו דִּיִּו דְלִשׁוֹן סִילּוּק מְהֵנִי אפ"י הֵיכָא דְגוֹפּוֹ קִנֵּי כְּדַמּוּכַח
פ"ד מַה זְכִיָּה וְעֵינּוּ מ"ש בַּה' עֲבָדִי פ"ח וכו"נ מְחִידוּשֵׁי הַר"ן פ' הַשּׁוֹלֵחַ וְהֶרְאָה כְּתַב
דָּאִם הַחֲזִיר הַשּׁוֹאֵל תּוֹף יְמֵי שְׁאֵלְתוֹ דְּפִטוּר מְאֻנְסִין: שָׁם דִּין י"ב כְּתַב ה"ה ו"ל וְכַתְב
הַרְשָׁב"א ו"ל כו' דְּהָא יָכוֹל לְחַזְרוּר בּוּ נ"ב כְּלוֹמַר דְּפוּעֵל יָכוֹל לְחַזְרוּר בְּחֻצֵי הַיּוֹם וְלַע"ד נ"ב
דְּשָׂאֲנֵי הֵכָא שְׁשָׁכְרוּ לִיָּמִים וְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא הָוֵי שְׁכִירוּת בְּפִנֵּי עֲצֻמוֹ וְנִמְצָא דְעֲדִינּוּ לֹא
חַל הַשְׁכִּירוּת אֲבָל אִם שְׁכָרוּ לְכָל יְמוֹת הַקַּיִץ בְּסוֹף מָה חַל הַשְׁכִּירוּת מֵעַכְשָׁיו וְלֹא הָוֵי
מְלָנָה נֶאֱרַף עַל גַּב דְּפוּעֵל חוּזֵר בּוּ בְּחֻצֵי הַיּוֹם מֵיָהוּ כָּל שְׁלֵא חוּזֵר גּוֹפּוֹ קִנּוּי: פ"ח דִּין א'
וְכֵן אִם מְכַר לֹו מְטַלְטְלִין כְּתַב ה"ה ו"ל אֲבָל הַרְשָׁב"א ו"ל וכו' קַצוּב עַכְשָׁיו נ"ב וְכֵן נ"ל
דַּעַת רַבֵּינוּ מְדַכְתֵּב בְּרֵאשׁ הַפָּרָק אֲסוּר לְהַרְבּוֹת עַל הַמְכָר כִּיִּצַד מְכַר לֹו קַרְקַע אוֹ
מְטַלְטְלִין וכו' שְׁנָה דוֹמָה כְּמוֹ שְׁנוֹתָן לֹו עֲשָׂרִים בְּשָׁבִיל שְׁנוֹתָן לֹו מֵאָה כְּדִי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עַד
זְמַן פ' מִשְׁמַע דְּבִסְתָּמָא שָׂרֵי וְע"כ צ"ל דְּאִיִּירֵי בְּשָׂאִין לֹו שְׁעָר יְדוּעַ: שָׁם דִּין ה' קוֹדֵם
שְׂיִגְמַר וכו' נ"ב נִרְאָה דַּה"ד שְׁהַפִּירוּת בָּאוּ לְעוֹלָם הוּא דְּאֲסוּר אֲבָל אִם לֹא בָּאוּ עֲדִינּוּ
לְעוֹלָם שָׂרֵי שְׁאֶפְשָׁר שְׁיִלְקָה וְנִמְצָא שְׂאִינוּ קְרוּב לְשִׁכָּר: שָׁם נ"ב אָף עַל גַּב דְּכָל שְׁהוּא

סְמֵדֵר יְכוּל לְהִקְנוֹתוֹ כַּמֵּ"ש רַשִׁ"י וְ"ל בַּפ' הֶרְבִּית גְּבִי פִירוֹת דְּקָל מִיְהוּ פִינּוֹן שֶׁהַמוֹכֵר צָרִיף לְעֶבֶד אֶת הַשְּׂדֵה מִיְחֻזֵי פִי אֲגַר נָטַר מֵה שְׂאִין פֶּן בְּזַמּוֹרוֹת שֶׁאֵ"צ שׁוֹם עֶבֶד' אֶלֶּא פִינּוֹן שְׂאֵם לֹא הִתְזַיֵּק בְּקִרְקַע עֲדִינּוֹ לֹא קָנָה נִמְצָאוּ הַמְעוֹת הַלְנוֹאָה וְהוּי אֲגַר נָטַר מִמֵּשׁ וְכֵן נִרְאָה מִדְּבָרֵי ה"ה סוֹף פֶּרֶק ט' וּלפ"ז נ"ל דָּאֵם עֶבֶר וְלִקְח פִּירוֹת סְמֵדֵר הַמִּקְח קָיִים פִּינּוֹן דָּאִין פֶּאֵן אֶלֶּא מִשׁוֹם דְּמִיְחֻזֵי פֶּרֶבִית וְאֶצ"ל אִם אִין הַמוֹכֵר צָרִיף לְעֶבֶד אֶת הַשְּׂדֵה: שְׁם דִּין י"ב אוֹ אִם נְטָרְפוּ הֶרִי הֵן בְּרִשׁוֹתוֹ הֶרִי זֶה מְנָתֵר נ"ב וְאָרְף עַל גֵּב דָּאֵם מֵתוּ הֶרִי הֵן לְמַקְבֵּל פִּינּוֹן דָּאֵם הוֹזְלוּ אוֹ נְטָרְפוּ הֵם בְּרִשׁוֹת הַנּוֹתֵן שְׂרִי: שְׁם דִּין ט"ו הַשְּׂפִיר לוֹ בְּהֵן מְקוֹם שְׂשׁוּה שְׂכָרוֹ וְכו' נ"ב נִרְאָה דְנוֹקָא בְּשִׂכְרֵי קִרְקַע פִּינּוֹן דְשִׁנְהָ פֶּל פֶּסֶף דְמִטְעֵם זֶה אִין אוֹנָאָה לְקִרְקַע אֲמַרִינּוֹן סִבֵּר וְקָבִיל אוֹתוֹ בַּד' אֶבֶל אִם מְכָר לוֹ חִפְץ שְׂשׁוּה שְׁנַיִם בַּד' לֹא אֲמַרִינּוֹן סִבֵּר וְקָבִיל בַּד' אֶלֶּא מִתְנָה הוּא דְמַחֵל לוֹ הַב' וְכֵן נִרְאָה מִפֶּרֶק הַסְפִינָה גְבִי מְכָר לוֹ אֶת הַצָּמֵד לֹא מְכָר אֶת הַבְּקָר: פ"י דִּין א' וְאֵלוּ רְצָה הִיָּה קוֹנֵה מִיְחֻזֵי נ"ב מִדְּבָרֵי ר' נִרְאָה דְאִינְרִי בִינֵשׁ לוֹ מְעוֹת וְכ"כ בְּפֶרֶק זֶה גְבִי פּוֹסְקִין עַל שְׁעַר שְׂבִשׁוּק שְׂלֵא אֲמַרוּ חֲכָמִים פּוֹסְקִין עַל שְׁעַר שְׂבִשׁוּק אֶלֶּא בְנוֹתֵן לוֹ מְעוֹת עֲכָשְׁיוֹ: פ"ז דִּין ט' כ"מ פֶּתֵב הֶרֶ"ן אִם לְפָחוֹת אִם לְהוֹסִיף נ"ב צ"ע אִי אִיסוּר זֶה מִשׁוֹם צַד א' בְּרִבִּית וְעִינּוֹן בְּתִשׁוּבַת רַשִׁ"י וְ"ל שֶׁהִבִּיא בְּלִחָם רַב וְהוּא בְּסִי י"ג: פכ"ה דִּין ו' כַּה"ה וְ"ל וּמִדְּבָרֵי רַבִּינוּ גַּלְמוּד לְמַחֲזִיב עֲצָמוֹ לִיתֵן מְנָה וְכו' נ"ב וְכ"נ מִדְּבָרֵי הֶרֶ"ן וְהָרֵא"ש בַּפ"ק דְקִדּוּשֵׁין גְּבִי הַתְּקַדְשֵׁי לִי תִנְהוּ לְכָלֵב וְכו' פֶּתְבוּ שְׂאִין הָעֶרֶב מִתְחַיֵּיב אֶלֶּא בְשִׂמְגִיעַ זְכוּת לְאַחַר שְׁעַל יְדֵי זְכוּתוֹ שֶׁל זֶה מִתְחַיֵּיב זֶה: פכ"ו דִּין ו' בַּד"א פְּשָׁאֵמֵר לוֹ הַלְנוּה אֶבֶל אִם עֲמַד וְכו' נ"ב מִדְּבָרֵי רַבִּינוּ נִרְאָה דָּאֵם נַעֲשֶׂה עֶרֶב מִעֲצָמוֹ דֹּאע"פ שְׂתַבַּע חֲחִילָה לְלִנְה וְלֹא נִמְצָא לוֹ וְהִלָּף וּנְפָרַע מִן הָעֶרֶב בְּדִין ה"ז פְּטוּר פִּינּוֹן שְׂלֵא אֲמַר לוֹ תַחֲחִילָה עֶרְבִנִי וְעַל זֶה תִּמְהַ הֶרֶאָב"ד וְ"ל דְלָמָּה דְהָא לֹא דְמִי לְפוֹרַע חוֹבוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ דְפְטוּר דְלֹא אֶהְיֶהוּ כְלוּם אֶבֶל הֵכָא הֶרִי עַל פִּיו הַלְנוּה לוֹ וְהוּא נִתְרַצָּה וְלָנָה וּמִדְּבָרֵי ב' הַתְרוּמוֹת בְּשַׁעַר מ"ו גְּבִי עֶרֶב לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים נִרְאָה פְּסָבֶרֶת הֶרֶאָב"ד וְ"ל: פכ"ז דִּין ט"ז וְאִינוּ נוֹטֵל אֶלֶּא ק' אֶסְתִּירוֹת שְׂיָד בַּעַל הַשְּׂטֵר עַל הַתְּחַתּוֹנָה נ"ב עִינּוֹן בְּהִלְכוֹת עֶרְכִין דְשִׁינְיָף לְכָאֵן וּבְבַעַל הַתְרוּמוֹת ע"כ: הִלְכוֹת טוֹעֵן פֶּרֶק א דִּין ז' כ' ה"ה וְ"ל דְנוֹדָאֵי פֶּל זְמַן שְׁהוּא עֲצָמוֹ אִינוּ טוֹעֵן יוֹדַע אֲנִי אִינָה טַעֲנַת בְּרִי ע"פ אַחַר נ"ב עִינּוֹן בַּפ"ב מַה נִּעְרָה דִּין י"ג וּמ"ש הַבַּכ"מ שְׁם: פ"ד דִּין א' ק' דִּינְרִין מְסַרְתִּי לָךְ לֹא מְסַרְתִּי לִי אֶלֶּא צָרוּר שֶׁל דִּינְרִין נ"ב נִרְאָה דֶּהֱתוּבַע טוֹעֵן ק' דִּינְרִין מְסַרְתִּי לָךְ בְּחֻשְׁבוֹן וְזֶה מְשִׁיב לֹא מְסַרְתִּי לִי אֶלֶּא צָרוּר וְלֹא מְנִית אוֹתֵן בְּפָנֵי אֶבֶל אִם טוֹעֵן פִּיס מְסַרְתִּי לָךְ וְהִיָּה בּוֹ ק' דִּינְרִים וְזֶה מְשִׁיב אִינִי יוֹדַע כְּמָה הִיָּה בּוֹ אִם ק' אִם חֲמִשִּׁים הֶרִי זֶה טַעֵן דְּבָר שְׂבַמְנִין שְׂפָפֵה אֲמַר וְהִיָּה בּוֹ מֵאָה דִּינְרִים וְזֶה שְׂהִשִּׁיב אִינִי יוֹדַע כְּמָה דִּינְרִים הִיָּה הֶרִי מוֹדָה בְּדָבָר שְׂבַמְנִין לְפָחוֹת בַּב' דִּינְרִים וְהִיָּה הוֹדָה לוֹ מִקְצַת מִמָּה שְׂשֻׁעֵן מַה שְׂאִין פֶּן בְּאוֹמֵר לֹא מְסַרְתִּי לִי אֶלֶּא צָרוּר שְׂלֵא הוֹדָה לוֹ כְּלָל בְּמָה שְׂשֻׁעֵן שְׂנָה טוֹעֵן מֵאָה זְהוּבִים וְזֶה אוֹמֵר לֹא מְסַרְתִּי לִי זֶהוּ אֶלֶּא צָרוּר וְכ"נ מִדְּבָרֵי בַה' שְׂאֵלָה: פ"ה דִּין ב' פֶּתֵב ה"ה וְכֵן הַחוֹפֵר בְּשִׂדָה חֲבִירוֹ וּמְפָרֵשׁ ר' וְכו' וְאֵע"פ שְׂתַבִּיעֵתוּ הִיא דְמִים פִּינּוֹן שְׂהִיא מִחֲמַת קִרְקַע נ"ב וְאָרְף עַל פִּי שְׂתַבִּיעֵתוּ דְמִים מִיְהוּ פִּינּוֹן דָּאִין זֶה חֲזִיב לְשַׁלֵּם לוֹ דְמִים אֶלֶּא לְבָנוֹת מַה שְׂסַתֵּר לְמִלְאֵת הַחֲפִירָה חֲשִׁיב תְּבִיעַת קִרְקַע וְעִינּוֹן בְּפֶרֶק ט' מִהִלְכוֹת גְּזִילָה ע"כ: שְׁם דִּין ו' פֶּתֵב ה"ה ג"כ יִשְׁבַע שְׂאִינָה בְּרִשׁוֹתוֹ מִדִּין גְּלָגוּל נ"ב שְׁם נִרְאָה דְעִינְקֵר הַשְּׂבוּעָה הִיא שְׂאִינָה בְּרִשׁוֹתוֹ: שְׁם פֶּרֶק י"ד דִּין י"ד פֶּתֵב ל"מ עוֹד פֶּתֵב ה"ה וי"מ

צָרִיף הוּא שְׁנֵי חֲזָקָה כּו' אֶף ק' מִגּו דְּאֵי בְּעֵי אָמַר לֹא הָיָה שְׁלֵי נ"ב לֹא מְהֵנִי הָאֵי מִגּו דְּלֹא הָיָה שְׁלֵף פְּמוּ שְׁפָתַב הָרֵא"ש וּכ"כ מְהַרְשֵׁ"א דָּף ק"י ע"ג: שֵׁם פֶּט"ו דִּין ב' הַעִיד הָא' פְּתַב הַל"מ וּכּו' וְעַד אֶחָד בְּהַכְחָשָׁה וּכּו' וְכִינּוּן דְּאִין פְּאֵן עֲדוּת וּכּו' נ"ב וּל"נ דְּאֶף אִם נֶאֱמִין הַעֲדִים אֵינוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא הַפְּיָרוֹת מִפֶּתַח הַעֲדִים שְׁמַעֲיָדִים דְּאֶכְלָה ג' שְׁנִים דְּאִם פֶּן הָרֵי יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי חֲזָקָה: הַלְכוֹת נְחָלוֹת פְּרָק דִּין ו' חֲלָק בְּכוּרָה קוֹדֵם חֲלֻקָּה נ"ב כ' הָרֵי"ף ו"ל דְּהֵינּוּ דְּוָקָא בְּגוּף אֲבָל לֹא בְּשִׁבְחָה וּכ"כ הָרֵא"ש וּמִטַּעַם זֶה מְמַכְרוּ קִינִים וּלְפִי זֶה נִרְאָה דְּלִית לְהוּ פִּירוּשׁ רְשָׁב"ם ו"ל בְּבִכּוּר שְׁמִיקָה אֲבָל הָרֵא"ש ו"ל הֵבִיא פִי רְשָׁב"ם וצ"ע: שֵׁם דִּין ז' וְכַשֵּׁם שְׁאֵינוּ פְּתַב ה"ה ו"ל וְהָרֵי הוּא פֶּבְעַל וּכּו' נ"ב נ"ד דְּבַעַל מְשַׁעַת מִיתָה זָכָה בְּנִכְסִים אֲבָל יָבָם אֵינוּ זֹכֶה אֶלָּא שְׁחִיבָם וְהַשְּׁבִיחַ שְׁהַשְּׁבִיחַ בֵּין מִיתָה לִיבּוּם רָאוּי הָיִי: שֵׁם פ"ד הָאוּמֵר זֶה בְּנֵי פְּתַב הַל"מ הַטּוֹר וּכּו' מְכַל מְקוּם בְּנוֹ הָאֵמִינוּ תוֹרַם נ"ב פֶּן פְּתַב הַסֵּמ"ע אֲבָל א"נ פֶּן מְהַגְמָרָא דְּקֶאֱמַר מְפָנִי מַה הָאוּמֵר זֶה בְּנֵי נֶאֱמָן מִגּו דְּאֵי בְּעֵי מְגַרֵשׁ לְהַ אֶלְמָא אֵין הַהִיפֵר לוֹמַר זֶה בְּנֵי וְכֵן נִרְאָה מִדְּבָרֵי ה"ה פ"ג מְהַלְכוֹת יְבוּם: שֵׁם דִּין ד' פְּתַב הָרֵאָב"ד אֲבָל אִם הַעִיד עָלָיו שְׁאֵמוּ מְשֻׁחָרְרַת נ"ב ו"ל דְּדוּקָא בְּאוּמֵר בְּנֵי הוּא שְׁנִשְׁתַּחֲרָרָה אִמוּ הוּא דְּאֵינוּ נֶאֱמָן דְּלֹא אֶמְרִי, מִגּו לְחֻצְאִין אֲבָל בְּאוּמֵר שְׁחָרְרַתִּי אֵת עַבְדֵי נֶאֱמָן פִּינּוּ דְּבִידּוֹ לְשַׁחֲרָרוּ עַכְשָׁיו וְכֵן הוּא דַּעַת רַבּוּ: שֵׁם פְּתַב הַל"מ עַל מ"ש ה"ה דְּאוּקֵי חֲזָקָה וּכּו' אֲבָל ק' וּכּו' מְשׁוּם הָאֵי מִגּו דְּשַׁחֲרָרוּ נ"ב נְהִי דְּבִידּוֹ לְשַׁחֲרָרוּ אֲבָל אֵינוּ בִּידּוֹ לְגִיירָו ע' פ"י מְהַלְכוֹת גִּירוּשִׁין וְעוֹד טַעַם אַחַר דְּמִגּוּ הֵכָא לֹא מְהֵנִי כַּמ"ש ה"ה פֶּט"ו מְהַלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאַה דְּלְבוּא בְּקֶהֱל צָרִיף רָאִיָּה וּמַעֲלָה עֲשׂוּ בִּיּוּחְסִין: שֵׁם דִּין ח' הַשְּׁבִיחַ הַשְּׁתוּת כ' ה"ה וְהַטַּעַם מְפָנִי שְׁזָה וְדֵאֵי וּכּו' נ"ב וְלִי נִרְאָה דְּהַטַּעַם מְפָנִי שְׁגוּף הַקְּרָקַע לְרֵאוּבֵן וְע' בַּמְהַרֵּי"ט בַּח"א ס' נ"ט וּבַפ' כ"ח מְהַלְכוֹת מְלוּהָ בְּדִין ב"ח אוּמֵר אֲנִי הַשְּׁבַחְתִּי וְהִתוּמִים אוּמְרִים אָנוּ הַשְּׁבַחְנוּ וְצ"ע בַּטֵּא"ה ס' ו' בְּשִׁבְחַ סְבָלוֹנוֹת: שֵׁם פְּרָק ו' דִּין ה' אֲבָל אִם נָתַן מִתְּנָה נ"ב וְכִי אָמַר וְכָל לְשׁוֹן מִתְּנָה לִיּוֹרֵשׁ הָיִי יְרוּשָׁה הֵינּוּ הֵיכָא דְּנָתַן כָּל נִכְסָיו וְה"ט כַּמ"ש רְשָׁב"ם ו"ל יַע"ש וּכ"נ מְהֵיָא דְּאִימָיָה דְּרַב עַמְרָם דְּהוּהָ לְהַ מְלוּגָא דְּשֻׁטְרֵי וְדו"ק וְהֵכָא אַע"ג דְּחִילָק כָּל נִכְסָיו מ"מ דַּעַתוֹ הָיָה מְשׁוּם מִתְּנָה שְׁהָרֵי יוֹדַע הֵיא שְׁאֵינוּ יָכוֹל לְהַעֲבִיר יְרוּשַׁת בְּנוֹ הַבְּכוֹר וּסְתָמָא אֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטְלָה: שֵׁם פִּי"א דִּין י"א וְיָמֵי שְׁנִשְׁתַּטְּ' כ' מְרֵן בַּכ"מ וְגַם פִּי מְמוּנֵי שְׁל אָדָם מְשׁוּנְעָבֵד לְעֲשׂוֹת מְמוּנֵי צְדָקָה נ"ב לֹא הַבְּנִתִי זֶה דְּמְמוּנֵי שְׁל אָדָם אֵינוּ מִתְחַיִּיב אֶלָּא מִדִּין עָרַב וְכִינּוּן שְׁהַשׁוּטָה פְּטוֹר מִן הַמְּצוֹת נִכְסוּהֵי נְמִי לֹא מִיִּתְחַיִּיבִי: הַלְכוֹת סְנֵהֲדֵרִין פְּרָק ג' דִּין ו' שְׁנִים שְׁנִכְסוּ פְּתַב מְרֵן כ"מ מ"מ רַבִּינוּ מְסַפִּים נ"ב עֵינִין סַפ"ה מַס' עֲדוּת: הַלְכוֹת עֲדוּת פְּרָק ג' דִּין ד' מְרֵן כ"מ אֶף ק"ל אֶלְמָא דְּמִדְּאוּרֵיִתָּא עֲדִים הַחֲתוּמִים נ"ב הֵינּוּ בְּשִׁלָּא קָרָא עָלָיו עַרְעָר וְכֵן פְּתַב ר' בְּהַלְכוֹת גִּירוּשִׁין וּלְפ"ז מַה שְׁאֶמְרוּ בְּגִמְרָא פִּינּוּ דְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּרַבְּנָן ה"פ פִּינּוּ דְּמֵאֵי דְּמֵהֵנִי הַקִּיּוּם הָיִי מְדַרְבְּנָן וְהַשְּׁתָּא אֲתִי שְׁפִיר הֵהִיא דְּנֶאֱמָנִים הַעֲדִי לוֹמַר אָנוּסִים הֵינּוּ כָּל שְׁאֵין כַּת"י יוֹצֵא מְקוּם אַחַר פִּינּוּ דִּישׁ בּוּ מְעַרְעָר וּלְפִי פֶרֶש"י ה"ט פִּינּוּ דְּחֻקִּים הַצָּרִיכוּ קִיּוּם.

שֵׁם דִּין ה' וּמ"ש וְכֵן אֵינוּ יָכוֹל לְהוֹסִיף וּכּו' וְכִינּוּן שְׁאֵין דְּבָרִים אַחֲרוֹנִים סוֹתְרִים לְרֵאשׁוֹנִים נ"ב צ"ע ל"ל לְהֵאֵי דְּלוּ יֵהָא סוֹתֵר לְגִמְרֵי מְצִי הָדָרִי בְּהוּ פִּינּוּ דַּעַפ"י מִתְקַיִּים וְתוֹף כְּדִי דִּיבּוּר כְּדִיבּוּר דְּמִי וְאֵיבְרָא דְּרִש"י כ"כ אֲבָל לְדַעַת רִש"י יֵשׁ לִיִּשְׁבַּב דְּאִיצְטְרִיף לְזֶה מְשׁוּם דְּאֵי לָאו הָכִי לֹא אֲתִי ע"פ וּמַרְעָ לִיָּה לְשֻׁטְרָא אֲבָל ר' דְּסַבִּירָא לִיָּה דְּאֶפִּילוּ

בע"פ לא מהימני פ"ד דין ז אָבֵל אַם הַעֵיֶדָה וְכוּ' בְּצַד יָמִין נ"ב ע' בְּהִלְכוֹת אִישׁוֹת פ"ד
מֵה שְׁנֹסֶתֶפֶק הַכ"מ אַם צָרִיכוֹת שְׂיָהִיו בְּמָקוֹם אֶחָד: שֵׁם מָרְן כ"מ וְדִין זֶה דְשָׁתִי שְׁעָרוֹת
וְלַעֲנֵן גָּטִין נ"ב ע' בְּהִלְכוֹת אִישׁוֹת דְאָפִילוּ אַחַת נְאֻמָּנָת: פ"י דִין ו' וְכִיּוֹצֵא בּוֹ ה"ה פְּסוּל
מְדַבְרֵיהֶם נ"ב עֵינֵן הָרַב מֵהֵרִי"טבא"ה סִימָן מ"ג: שֵׁם דֵק ו' מָרְן כ"מ וְאָפֶשֶׁר דֵה"ט שְׁפֵל
שְׁלֵא וְכוּ' מוֹרָה וְאָמַר פִּינּוֹן שְׁאָנוּ וְכוּ' נ"ב אֵינוֹ נִרְאֶה פֶן מְדַבְרֵי ר': פִי"א דִין ז אָבֵל
הַחֲשׂוֹד עַל דְבָר אֵינוֹ נְאֻמָּן עַל שְׁלוֹ כּו' נ"ב נ"ל מֵהֵיֵא דְסִנְהֶדְרִין הַחֲשׂוֹד עַל הַעֲרִיּוֹת
נְאֻמָּן בְּעֵדוֹת אִשָּׁה לַעֲיֹלָה אָבֵל לֹא לֹאפּוֹקָה וְע' בַּמ"ש ה"ה בְּהִלְכוֹת גִּירוּשִׁין פָּרָק ו' דִין
ז': פִי"ב דִין ד' מָרְן כ"מ פְּתַב הַטּוֹר וְכוּ' וּמִשְׁמַע דְכִשְׁהַחֲזִיר וְכוּ' וְצָרִיכִים תְּשׁוּבָה נ"ב
עֵינֵן בְּהִלְכוֹת תְּשׁוּבָה בְּדַבְרֵיו: פט"ו דִין א' לְפִיכָּה בְּנֵי הָעִיר נ"ב אָבֵל אֶחָד מְקָרוֹבֵי בְעָלֵי
הָעִיר יָכוֹל לְהַעֲיֵד וּל"ד לְהֵיֵא דְקָרוֹבֵי הָעִיר דְאֵינָם יָכוֹלִים לְהַעֲיֵד לְלֹנָה דְהֵתָם עַל פִי
עֵדוֹתָם מִתְחַיֵּיב הָעִיר אָבֵל הָכָא אֵינוֹ מַעֲיֵד לְקָרוֹבוֹ פְּלֵל אֶלָּא מִמִּילָא מְטִיָּא לְהוּ הַנְּאֻה
כָּף לְמִדְתֵי מִפִּי בַפ' ז"ב גְּבִי אִשָּׁת חוֹרְגוֹ יַע"ש דָּף כ"ח: הַלְכוֹת מְמָרִים פָּרָק ו' דִין י"א
הַמְמָזֵר חֲיֵיב בְּכַבּוּד אָבִיו נ"ב כָּף מוֹכַח מֵהַסּוֹגֵיָא שֵׁם דְקֹאֲמַר כְּבוֹד שְׁמַיִם עֲדִיף וּמְפָרְשֵׁי
לָה בְשֵׁלָא עֲשֵׂה תְשׁוּבָה אֶלְמָא דְאֶפ"ה חֲיֵיב בְּכַבּוּדוֹ דְלֹא חֲזִילַק הַכְּתוּב בְּמִצּוֹת כִּיבוּד בֵּין
צָדִיק לְרָשָׁע וְהָא דְקֹאֲמַר בְּהַנִּיחַ לְהֶם אָבִיהֶם פָּרָה דְמַחֲזִירִין מְפָנֵי כְבוֹד אָבִיהֶם וְאֵי בְשֵׁלָא
עֲשֵׂה תְשׁוּבָה הָא לָאו עוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה עִמָּה הֵתָם לִיכָּא לְמִחְיֵיבִינְהוּ מִשׁוּם כְּבוֹד אֶלָּא מִשׁוּם
בְּזִיוֹן וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּפָרָק הַכּוֹתֵב דָּף פ"ו ד"ה פכ"ח מְצוּה דְהוּי מ"ע שְׁמַתָּן שְׁכָרָה בְּצַדָּה:
הַלְכוֹת אָבֵל פָּרָק א דִין א' פְּתַב הַבַּעַל"מ ד"ה שֶׁהוּא יוֹם הַמִּיתָה וְאָפִי נִתְרַץ לְקַוְשָׁיָא זֹאת
מֵה שְׁתִּי הָר"ן ז"ל בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה נ"ב לֹא הַבְּנֵי זֶה דְתַשְׁמִישׁ הַמְטָה קוּם עֲשֵׂה הָנִי
וְדוּק בְּהָר"ן ע"ב: א"ה אַחַר שְׁנַתְּפַס פֶּל מַש"ל נְמַצָּאוּ חֲדוּשִׁים אֵלוּ פ"ד מֵהַלְכוֹת ע"ז
דִין ט"ו פְּתַב הַנ"מ שֵׁפֶן פְּתַב בְּהַלְכוֹת בְּכוֹרִים פ"ו מִשְׁמַע דְבַגְבוּלִין מְמוֹן גְּבוּהָ נ"ב עֵינֵן
מ"ש שֵׁם הַבַּכ"מ: שֵׁם פ"ז דִין ה' אֵי נְמִי יֵשׁ לוֹמַר דְתַרְתֵּי בְעֵינֵן מְשִׁיכָה וְנִתְיַנַּת הַמַּעוֹת
נ"ב תַּרְתֵּי בְעֵינֵן דְכָל דְלֹא מְשַׁף לֹא מִחֲזִי כַע"ז בִּיד יִשְׂרָאֵל וְאֵי מְשַׁף וְלֹא נָתַן מַעוֹת ג"כ
לֹא מִחֲזִי כַע"ז בִּיד יִשְׂרָאֵל וְכֵן מְפָרְשׁ בְּגִמְרָא בַפ' בְּתַרְא: הַלְכוֹת שְׁבַת רַפ"ק ב דִין י'
כ"מ פְּגוֹן כּוֹחַל שֶׁהוּא אֶסוּר מְפָנֵי שֶׁהוּא פְּכוֹתֵב נ"ב כ"כ בַּפכ"ג וְנ"ל דְהֵתָם אֵינְרֵי בְּבָרִיא
דְלִיכָּא לְמִיחַשׁ לְשַׁחֲיַקַת סְמָנִין וְכָל הֵיכָא דְלִיכָּא לְמִיחַשׁ לְאִיסוּרָא דְאוֹרֵיִתָּא הַתִּירוּ שְׁבוֹת
וְרֹאֵיהֶּ מְצַפּוֹרֵן שְׁפִירְש' רַבָּא וּמְפִיס מְוֹרְסָא דְכָל אֵלוּ הַתִּירוּ מִשׁוּם צַעֲרָא שֵׁם דִין י"ד
ה"ה מִשְׁמַע דְלְכָל צָרְכֵיו מְחַלְלִין וְאֵע"פ שְׁאִין בְּמִנְיעַת הַדְבָר שְׁעוֹשִׁין לוֹ סְכָנָה נ"ב אֵין
נִרְאֶה לִי פֶן דְאֶבְרֵיִתָּא דָּאֵם הֵיֵתָה צָרִיכָה לְגַר מְדַלִּיקִין לָה פְרִיף בַּגַּמ' פְּשִׁטָּא כְּלוֹמַר
וְהָא הָנִי פִיקוּם נְפֶשׁ וְאֵם פְּדַבְרֵיו לִימָא דְחִידוּשָׁא אֲשַׁמוּעֵינּוּ דְמְדַלִּיקִין לָה אַע"פ שְׁאִין
בְּמִנְיעַת אוֹתוֹ דְבַר סְכָנָה: שֵׁם דִין ד' ל"מ פְּתַבוּ הַתּוֹס' וְיֵשׁ לְתַמּוּהָ וְכוּ' וְלֹא נִשְׂאָר בְּהֶם
עוֹד אֶלָּא א' נ"ב גִּירְסַת הַתּוֹס' בְּסִפְרִים שְׁלָנוּ פֶן הוּא וְלֹא נִשְׂאָר בְּהֶם עַד א' כְּלוֹמַר אִפִּי
א': שֵׁם וְלִשׁוֹן ה"ה שְׁכַתֵּב בְּעֵנֵן זֶה הַפֶּל מְבוֹאֵר נ"ב וּמ"ש ה"ה וְא"ת פְּשִׁטָּא דְהָרִי זֶה
כְּתַשַׁע חֲנִיּוֹת דְסִפְּיקוּ אֶסוּר מִדִּין קְבוּעַ לַק"מ דְבַעֲלֵי חֲיִים דְנִיִּידֵי אֲמָרִינּוּ פֶל דְפָרְיֵשׁ
מְרוֹבָא פְרִישׁ וְכ"כ רַש"י בְּיוֹמָא וּבְהֵכִי א"ש מ"ש הָר"ן ז"ל בְּיוֹמָא גְּבִי שְׁמַעְתִּין ז"ל
דַּאֵע"ג דְמַדִּינָא פִינּוֹן דְנִיִּידֵי הָנָה לֹן לְמִימַר פֶּל דְפָרְיֵשׁ מְרוֹבָא פְרִישׁ הָכָא מִשׁוּם פִּיקוּם
נְפֶשׁ וְכוּ' יַע"ש: שֵׁם פ"ו דִין ד' כ"מ מֵהַצַּד הַיּוֹתֵר קָרוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל דְכִינּוֹן שְׁזוֹ אֵינוֹ
אֶלָּא חֲשֵׁשָׁא נ"ב וְל"נ דֵה"ט מִשׁוּם דְהָנִי אִיסוּרָא דְרַבְּבָן דְמִחֲזִי כְּשְׁלִיחוֹתוֹ וְלֹא שְׁלִיחוֹת

ממש: שם דין כ"ג ה"ה וְהַרְמַב"ן ו"ל וכו' אפי' בשוגג המתנה נ"ב זה א"נ דכל שנעשה בשוגג לא שיקף לומר פדי שלא יהנה ממלאכת שבת ודוק בפרש"י ו"ל בשמעתין: פ"י דין כ"ג ל"מ ואי מתני' ביש לו פננה וכו' זה א"א וכו' אינו אלא בשאין לו פננה נ"ב פננת הרמב"ן הכי הוא דכמו שמי שישב בבית ונמצא שהיה שם צבי אינו חייב לקום דכשצד אותו לא היה בו מחשבה ועתה כבר נצוד ועומד והמלאכה ומחשבה אינם באים בבת אחת ובעינו מלאכת מחשבת ה"נ פשהשני ישב בשעת ישיבה ליפא שום מלאכה דנצוד ועומד וכשהלך הראשון אינו עושה שום מלאכה אות' שעה פדי לחייבו דהחויב הוא על שעת ישיבה ובאותה שעה לא עשה שום מלאכה: הלכות שבת עשור פ"ב דין ד' ל"מ פתב ה"ה ק' כו' דהוי איסור תורה ומ"מ בעי צירוף כו' נ"ב דברים אלו צ"ע: הלכות יום טוב פ"ב דין א' ל"מ פתב ה"ה ק' דאפילו לדעת יש אוסרין איהו אסור לחולה שיש בו ספנה נ"ב מייגרי שיש אחרים ג"כ ואינו יכול לשוחטו דשבת דחוייה היא: שם בל"מ דין י"ד ובלבד שיהיה לה פותחת וכו' ועוד אפי' חוץ לתחום וכו' דומיא דחיה שקננה בפרדס נ"ב לק"מ ודו"ק: הלכות חמץ פ"ד דין ה' ל"מ ישאל שהיה חמץ וא"ת לר' פשהקשו לימא לוקמא בשלא הרהינו והגיע כו' נ"ב מי לא הרהינו במאי קנאו ולא הבנתי: הלכות אישות פ"ב דין ד' ל"מ אלא שקשה טובא לזה מה שכתב ה"ה ו"ל דכן נראה מן ההלכות דבהלכות אמרו דבחליצה וכו' נ"ב אשתמיט מיניה דברי הרמב"ן ו"ל במלקמות שם יע"ש פדברי ה"ה ו"ל: פ"ד דין א' אכל האיש שאנסוהו ל"מ מהדורא ב' ועוד ק' על רבינו למה חילק בין קרפן וגיסו נשים למכירה נ"ב לק"מ דמן הדין לא בעינו שיאמר רוצה אני מכיון שהוא עושה הדבר מעשיו מוכיחין והוי פאלו אמר רוצה אני ובגטין דבעינו רוצה אני הרי טעם דשמא מסר מודעא וה"ק בגמרא בפ"א אכל בקרבנות דלא עביד שום מעשה צריף שיאמר רוצה אני: שם דין ז ואם היתה מבת עשר שנים וכו' ל"מ שם ואין לומר וכו' אלא הפננה וכו' דחזקה דהיא יודעת לשמור וכו' דא"כ גם במכירה נ"ב לק"מ דלענן קדושין דבעי שידעת לשמור כל שהיא בת עשר סתמא יודעת היא לשמור אכל שיהיה יודעת במקח וממכר מסתמא לא אמרינן הכי: פ"ה דין ה' וישאל שקדש במ"ע ל"מ מ"ב נ"ל וכו' אע"פ שיש לחלק וכו' מ"מ כל פמה דלא מפקר וכו' נ"ב ק"ק ה' דאמרינן בפרק אלו עוברין גבי חלה הואיל ובעי מתשיל עליה ממונ' הוא ועובר עליה: פ"ז דין ג' ה"ה ו"ל ואם איני פדאי וכו' שהרי מצינו שיש קפידא באומר ע"מ שאני עני וכו' נ"ב ל"ד דנדאי כל שהתנה ע"מ שאני עני אף על פי שאין קפידא בדבר מ"מ כל שהתנה צריף לקיים תנאו מידי דהוי ע"מ שאין עליה מומין ושום נדר דהוי אפי' מום ונדר שאין בהם קפידא אבל באו ע"מ שיש לי בית במקום פ' פיון שאין קפידא בדבר אמרינן דאינו נכנס בכלל התנאי ושיהא דוקא במקום פ': שם דין כ"ג המקדש ע"ת ונזר מרן כ"מ בפ"ח פתב הר"ן וכו' אבל זו שמשעה א' לא היתה מקפדת וכו' שלא להנאתה התנית נ"ב לא הבנתי דאם שלא להנאתה התנית א"כ יכול הוא לבטל התנאי וכ"נ מהירושקמי גבי על מנת שביתי רחוק מן המרחץ ונמצא קרוב דיכולה לומר בעית מטורפסא אזלא וכו' אלא נ"ל דכיון שהוא התנה להנאתה והיא היתה צריכה להתנות לא מצית היא למחול התנאי דלא אמרו למחול התנאי אלא במי שהוא בעל התנאי: פי"א דין ד' אכל החרשת והשוטה ל"מ מ"ב וק' דבפרק אלו נערות וכו' וצ"ע נ"ב עיין במלקחית השם שם: הלכות גיטין פ"ט דין מ' עושה שליח אחר בתוך ל' יום נ"ב מתוך סוגיא

דשמעתיך נראה דאינו יכול לעשות שליח בתוך הלכות יבום פ"ג דין ג' ל"מ פתב
ה"ה ותקמה דאפי' כר' נתן לא אתיא כו' נ"ב לפי תירוץ שני של התוספת לק"מ ודוק
ע"כ והוא בקדושין דף ס"ד ע"ב סד"ה רבי סבר: שם בל"מ באותו דבור א"כ מה נסתפק
ה"ה וכו' אלא ודאי דמאי דקאמר בגמרא דלא מחזיק וכו' נ"ב לפי דבריו קשה מאי
הקשה הר"ן דאמאי לא אוקמוה מתני' במוחזק לן באתי דהא מתני' איירי דמוחזק לן
דלית ליה בנ"י עיין במהרש"ך ח"ג סי' קי"ט ומהרשד"ם י"ד סי' קצ"ו: הלכות מאכלות
אסורות פ"ח דין ט"ו ל"מ וא"כ לדבריו ק' מדידיה אדידיה נ"ב נראה שהוה סבור
דהבכ"מ ס"ל דר' פסק כמ"ד חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא ועיין בפ"א מה' חמץ
שפתב הבכ"מ דר' סבר דחולין בעזרה דרבנן ועיין פ"ב דנזיר: הלכות שחיטה פי"ג דין
י"ח ולא קנה לו תצרו וכו' נ"ב יש לדקדק במ"ש פשם שאינו יכול לזכות פה לא תזכה
לו תצרו דמאי פשם והכי הו"ל לומר דאין תצרו ניחא ליה דתקני ליה איסורא: הלכות
שבועות פ"ד דין י' מרן הכ"מ והראב"ד פתב וכו' ואיני רואה פאן שבועה וכו' וגבי היום
אין פאן תוספת נ"ב ה"ט דכינן שאכלה היום לא מצאה השבועה הב' מקום לחול וכו' נ"ב
מתשו' הרא"ש שהביא בח"מ סי' ע"ג והראב"ד א"א סי' תקע"ח: הלכות גדרים ספ"ה פתב
מרן כ"מ ובתרו' אפשר דהוי משום דהוי דבר שיש לו מתירין נ"ב תרומה הוי מגזירת
ח"י דבר ובפני' אמרו בגמרא דלא הוי דבר שיש לו מתירין דבשלמא גדרים מצוה
לאיתשולי עליה משום דכל הנודר פאלו בנה במה ובשבועה לא שייך ה"ט אלא פינון
דיכול לאיתשולי עליה חשיב דבר שיש לו מתירין אבל תרומה לא מצוי לאיתשולי עליה
אלא בדוחק ע"י פתח אבל לא ע"י חרטה והא דנקט בגמרא משום דכל הנודר פאלו בנה
במה לרנוחא דמלתא נקטיה וכו' נ"ב מדברי התוס' בפירק מרובה דס"ה ד"ה מעיקרא טיבלא
והשתא תרומה יע"ש: פ"ח דין ג' שאיני נושא פלו' הפעורה ונמצאת נאה נ"ב אבל אם
נעשית נאה אח"כ אינו מותר דאין זה פתולה נדרו דלא שקיח האי גוונא ע"כ: חידושים
על טור יו"ד דף ב ע"א פתב מרן ז"ל ונ"ל ומשמע מדברי הרשב"א והר"ן ז"ל דאפילו
רוב העיר פותים פינון שרוב וכו' עד ומ"מ פי' א' נראה יותר וכו' נ"ב זה אינו ראיה
דהרוב העיר שאמר בגמ' קאי ארשב"א: דף ע"ב פתב מרן באמצע לשונו וכן נראה
מפשט דברי הרמב"ם נ"ב וכו' לפי מ"ש הר"ן ז"ל שם: דף נ"ח ע"א פתב מרן ונראה
שכל זה בבשר שלא נמלח שאלו נמלח אף על גב דבתר הכי אסמיק שרי ע"כ נ"ב לסברת
הרמב"ם א"כ ועיין בהר"ן פ' כל הבשר גבי דגים ועופות שמלחן זה עם זה: שם ע"ד
פתב מרן ז"ל ונ"ל שהוא סובר דכל שנבלע בו דם אינו יוצא ממנו ע"י מליחה וכו' נ"ב
עיין לעיל גבי השובר מפרקתו של בהמה בסימן שקודם זה מ"ש הב"י ז"ל בשם
הרשב"א דנראה סותר לזה: דף ע"ד ע"ב פתב מרן והא דאין נקחין ממי שאינו מומח'
וכו' עד וכו' הר"ן בשם הרמב"ן בפירק אלו טריפות וכו' נ"ב אבל מדברי הר"ן ז"ל ס"פ
אין מעמידין נראה דבדגים לא סגי באומר של עוף פ' וטהור הוא: דף פ"ה פתב הטור
ז"ל ונ"ל פתב הר' פרץ ז"ל יש רוצים להתיר בשר רותח וכו'.

עד וסגי בקליפה כו' נ"ב בסי' י' הביא הטור ונ"ל הא דכתב הרשב"א ז"ל דאין בית
השחיטה רותח גמור הוי נראה דהרי"ף לא ס"ל הכי מדאיצטריך הכא להאי טעמא: דף
צ"א ע"ג פתב מרן ז"ל וכן פסק הרמב"ם בפ' י"ג מהלכות תרומות וכו' עד ונ"ל דאפילו
להרמב"ם אין ללמוד מתרומות וכו' נ"ב מהרא"ש ז"ל השיג עליו דהרמב"ם ז"ל פתב

בפ' ט"ז גבי יין וע"ש ואין משם ראיה דהרמב"ם ו"ל ל' הגמרא נקט ויפרש פ"י כפי' הרא"ש ו"ל וכ"כ הב"י בה' יין נסוף ע"ש.

דף ק ע"ג ומ"ש ר' או שאוכלם פלוגתא אדם א' וכו' זה לא מצאתי וכו' נ"ב עינין בב"י ו"ל ס"י ק"ט מ"ש בשם סמ"ג: שם דף ק"ב ע"א פתב מרן אבל אם היה חביות של ב' בני אדם וכו' עד דומיא דב' שבילין נ"ב וכן פסק הש"ך אבל אין נראה פן דכל שפא ואמר ב' קדירות היו של היתר ולפניהם ב' חתיכות א' של היתר ואי של איסור ונפלו אלו לתוך אלו ה"ז פמי ששאל על ב' בבת אחת והכי משמע במס' נדה פ' האשה וכ"כ הרמב"ם פ' י"ט מה' טומאה אוכלין ודו"ק: דף ק"ו ע"ג פתב מרן ו"ל באמצע לשונו נכתב עוד סמ"ג ר"ח תפס שענתו פריב"ל כו' עד אבל גבינות של עובדי פוכבים וכו' נ"ב כ"כ הר"ן פ' השולח ועינין בתשו' הרא"ש ו"ל פלל ב' גבי סדין בציצית: דף ק"ח ע"ד פתב מרן ו"ל פתב בא"ח עופות טמאים מותר לגדלן וכו' עד במציל מידן מותר נ"ב פתב פ"ח דה"ה אם שלח דורון לישראל מותר לקבלן דהוי פמציל מידו ועינין בסי' קמ"ח גבי עובד פוכבים ששלח דורון לישראל: דף ק"י ע"א פתב הטור ו"ל החשוד לאכול דברים אסורים וכו' נ"ב אם לתיאבון חייב אלפני עור וכו' כמ"ש הב"י בסי' ב': שם ע"ב פתב מרן ו"ל ה"ה פדקתני רוצה בתקנת ב"ה נ"ב עינין בהרמב"ם פ"א מה' מעשר: דף ק"ט ע"ג כ' מרן באמצע לשונו אבל אם קבל עליו שלא לעבוד ע"ז וז' מצות בני נח אינו עושה י"נ נ"ב צ"ע דהוא כ' איפכא לקמן דף ק"ד ע"א באמצע לשונו פתב הרשב"א כפר ביארנו שגר תושב וכו' עד וחכ"א פל שקיבל עליו ז' מצות וכו' ה"ה לא לענין יין נסוף וכו' דף קכ"ז ע"ב נ"ב דיני חשוד עינין במהריק"ו שרש נ"ג: שם ע"ד פתב מרן ו"ל בסוף לשונו וק"ל דבפ' האומר אמרינו מקנה כו' עד עד א' נאמן באיסורין נ"ב לק"מ דה"ה הוי משום דיכול להתברר ועינין בהרא"ש ו"ל פ"ק הגיזקין: דף קכ"ח פתב הטור ומותר ליחד אצלן וכו' נ"ב והרשב"א פתב אצלנו ודברי הטור צ"ע דכיון שאינו מקפיד על מגע עובד פוכבים ורש"י ו"ל שכתב ולמגע עובד פוכבים דא"ת מעלמא לא חיישינו דכיון דאין לו הנאה אינו מניחו היינו משום דס"ל דמקפיד הוא על מגע עובד פוכבים וא"ע"ג דאינו שלו מ"מ פיון דאין לו הנאה אינו מניחו: דף ק"ל ע"ג פתב מרן ו"ל פתב הרשב"א לא התירו וכו' עד השתא מידכר לחמרא וא"ת וכו' נ"ב לק"מ דה"ה לא התירו מחמת טענה זאת אלא פשיצא הישראל בהול כגון ששמע קול תפלה ומ"ה א"ש דנקט הכי ולא נקט דה"ה להתפלל משא"כ השתא מדעתו בלא שום טירדא לא שייך לומר עתה יזכור: דף קל"א ע"א פתב מרן ו"ל באמצע לשונו ויש לתמוה עמ"ש שאם יש ישראל א' חשוד וכו' עד רוב גבני ישראל נינהו נ"ב ה"ה הוי גבנים ישמעאליים נמי: דף קנ"ה ע"ג פתב מרן ו"ל באמצע לשונו וא"ת מ"מ אסור לעשות פן וכו' עד אפי' בסאה אחרונה נ"ב ה"ה ה"ט משום שמשך ואפי' לא משך אינו יכול לחזור משום דמן הדין מעות קונות ואיפא מי שפרע: דף קל"ו ע"ב פתב מרן באמצע לשונו ומדקאמר הואיל ולא נתייחד וכו' דייק הרשב"א שאם נתייחד שיעבודו אסור וכו' נ"ב ה"ט משום דסברי דעובד פוכבים קונה בין במשיכה בין בכסף: שם פתב הטור אם לא הקדים לו דינר מותר נ"ב עינין בטא"ח בה' פסח סי' ח"ן: שם פתב מרן ו"ל ומ"ש ר' ואינו נראה וכו' אין ספק שלא ראה דברי הרשב"א וכו' עד מנתן לה טלה באתונה וכו' נ"ב ל"ד דה"ה פיון דה"ה בעינו מיד נקנה לו מה שא"כ באתנו.

סמוך ונראה כתב אבל לעיל בדין ישראל המוכר יינו לעובד פוכבים נראה דאין העובד פוכבים קונה בדימים וצ"ל דאע"פ דאין העובד פוכבים קונה בדימים ישראל מעובד פוכבים קונה בדימים: שם ע"ד כתב מרן וז"ל כתב הרשב"א וכו' דאין העובדי פוכבים בקיאים וכו' עד אפי' בהמתן ואביא לה וכו' נ"ב וכן משמע בתוספות דף ס"ב ע"ב ד"ה שפרו לסתם יין לכתחלה ודאי אסור ועיין תשובת הרשב"א ובהביאה הב"י ו"ל בסי' שאחר זה שאסור לישראל להיות תורגמן בסתם משום.

דרוזה בקיומו: דף קמ"ז ע"ב כתב מרן ו"ל ומ"ש הרמב"ם ו"ל דע"א הנמצאים מןשלקים וכו' עד ואין פאן מקום להאריה נ"ב בטעמו דהרמב"ם ו"ל הוא פשוט דלרבנן כל הצלמים מותרים כל דאינם עומדין בפתח מדינה והא מתני' דהמוצא שברי ע"א ר"מ היא דפליג עליהו והכי אמרי' בפ"י רש"י בגמ': דף קמ"ח ע"א כתב מרן ו"ל באמצע לשונו ודע שהרא"ש כתב בפ"ק כל הצלמים גבי שבעת בולט וכו' נ"ב דברי הרא"ש צ"ע במ"ש אח"כ בשם הר"ת: שם כתב הטור ו"ל אפי' בשוקעת נמי וכו' נ"ב דין זה צ"ע דכל היכא שהיא שוקעת לא שייך למיחש לע"ז וה"ק בגמרא התם בחותמה בולט ומשום חשדא וכו' נ"ב מדברי הר"ן ו"ל: דף ק"ן ע"ב כתב הטור ופ"י ר"ת דאפילו לרש"י ו"ל אם אין הרחמים והתנור עומדים בחצר וכו' נ"ב מדכתב ר"ת דכל האיסור ליתן מקס לע"ז הוא משום דהוי לצורך תקרובת הא לאו הכי מותר יש תלמיד ג"כ לרש"י דאיסור הנאה לא הוי אלא פשעומודין בחצר ע"א: דף קנ"א ע"א כתב הטור חלילין של ע"א וכו' נ"ב עיין בהר"ן גבי מתני' בעיר שיש בה ע"א ע"ש: שם כתב מרן דבגמרא איכא תרי לישני נ"ב וצ"ע על הטור דפסק פלישנא בתרא: שם כתב מרן באמצע לשונו אבל גינה ומרחץ להנאת עבדי וכו' ב ומ"ה ליכא משום נהנה ודלא כרש"ל שכתב דאיירי שכל העולם נהנין ממנו שלא בטובה אבל אם מוכרין ליחיד לא: שם ע"ב כתב הטור ופ"י ר"י דוקא שמכר בהדיא וכו' עד מה שהחליף וכו' נ"ב הכי משמע מדברי התוספות ו"ל דף מ"ח וז"ל אבל זה מחובר ואין דעתו שיהא ע"א אלא רק מה שהחליף משמע דאם דעתו לאסרו פולו אסור ודלא כב"ח אבל ק' דבסוף שמעתינן אמרו אי בעית אימא רבנן גידעו ופסלו איצטריכא ליה סד"א פיון דעביד מעשה עיקר אילן ליתסר קמ"ל: שם ע"ד פ"ח כתב מרן ו"ל בסוף לשונו פדאמרי ר"י גבי לבינה וכו' נ"ב הטור וז"ל איירי בעובד פוכבים דע"א שלו נאסרה מיד ובזה מודו התוס' ו"ל ע"כ: דף קנ"ב ע"ב כתב מרן ו"ל באמצע לשונו ומדקתני אסור סתמא משמע דלית ליה וכו' נ"ב הא דקתני אסור משום דהוי פמחליף ע"א ועיין במ"ש רש"י ו"ל בפ"י המשנה: שם בסוף לשונו כתב מרן ו"ל ומ"מ הגירסא א' נכונה היא וכו' נ"ב כ"כ התוספות בפ' מצנות חליצה דהכא איירי פשוטה בה וכו' נ"ב מדברי הרא"ש ו"ל בפ' ראוהו ב"ד וע"ש ודלא כב"ח: שם כתב מרן ו"ל כתב הר"ן פ' ר' ישמעאל וכו' עד בטל ע"ז בטל משמשיה וכו' נ"ב הקשה הב"ח מההיא דבטל ע"א ביטל משמשיה לא ביטל ע"א וביטל משמשיה וכו' דק' דההיא משמע בעודן בידי עובדי פוכבים איירי ועיין בהר"ן ו"ל בפ"ק לולב הגזול: דף קנ"ו ע"ד כתב מרן באמצע לשונו דכדי למפור מקחו חייש דלמא משקר וכו' נ"ב דברים אלו וצ"ע: הלכות רבית דף קס"ד ע"א כתב הטור ו"ל ואפי' העמידו אצל העובד פוכבים ואמר לו וכו' נ"ב ואפי' לא אמר והפטר ליכא אלא איסורא דמחזי כרבי' והריטב"א ו"ל כתב להיתרא: שם כ' הטור ומיהו אפי' לר"ת אם ישראל הב' כו' נ"ב מדברי התוס' ד"ה בשלמא סיפא לחומרא לא משמע

הכי: שם כתב מרן ז"ל ומיהו אפילו לר"ת ז"ל מתוך לשון זה משמע דאפי' לא שנייה וכו' נ"ב קשה דהא פל שא"ל לעובד פוכבים תנם לישראל הרי הישראל שנייה שליח לישראל הב' ואעפ"כ לא אסור מדינא כמ"ש התוס' דאין השליח יכול לזפות במעותיו של עובד פוכבים פיון שאין העובד פוכבים יכול לעשותו שליח: שם ע"ג כתב מרן וכתב א"א הרא"ש ז"ל וכו' עד דדעתו הוא שילגום העובד פוכבים מישראל וכו' נ"ב לפי זה פי נתן לו משפון שרי דמסתמא דעתו הוא שילגום הוא העובד פוכבים מישראל ואח"כ יחזור וילגום וקרא"ש כתב לקמן דאם העובד פוכבים לנה במשפנו של ישראל שרי ולמה איצטריך לומר דאקנסיה ניהליה משפון לעובד פוכבים אלא ודאי נראה כמ"ש סמ"ג ודלא פהטור ונמצא בהכי חולק עם"ש הרא"ש ז"ל וזהו טעמו של הרמב"ן דאסור, משום דהעובד פוכבים לנה לעצמו במשפנו של ישראל וע"כ לא אמר הרמב"ן ז"ל אלא בשאין אחריותו אלא על המשפון ולא על העובד פוכבים וכו' מדברי ב' התרומות שכתב רבי"ל לקמן בסמוך: דף קס"ז ע"ג כתב מרן ז"ל ובתשוב' הרשב"א כתב וכו' נ"ב עיין בטח"מ סי' פ"ב נראה פסקת הרב ב"י ז"ל ודלא כמהריב"ל ח"ב סי' מ"ו וניחא נמי הא דכתב הטור דבאומר איני יודע דצריך לישבע והוא מטעם שכתב הב"י ועיין במהריב"ל בסי' הנז"ל: דף קס"ח ע"ב כתב מרן ז"ל לישראל שהלנה לעובד פוכבים וכו' עד כתב המרדכי בתשובת המלצר וכו' נ"ב עיין תשו' למהר"ם ז"ל סי' שצ"ד דהוי ערב שלא בשעת מתן מעות ועיין במהראנ"ח ח"ב סי' ו' ויהיא תשובה דמלצר כפר כתב מהר"ם ז"ל דחשיב כערב בשעת מתן מעות פיון וכו': שם ע"ד כתב מרן באמצע לשונו והיא אמר אבני שהוא פקדון נ"ב ראיתו איני מכיר ורישא דברייתא צ"ע: דף ק"ע ע"א כתב מרן ז"ל באמצע לשונו אבל ה"ה כתב בפ"ז מה' מוכר שדעת הרמב"ם וכו' וכו' הטור בהתנה בשעת מתן מעות אלא ששעבד לו שדהו סתם ע"כ: שם בסוף לשונו נאמני מלנה פטומי מילי וכו' נ"ב עיין בתוס' פ' איזהו נשף ד"ה פטומי מילי וצ"ע: דף קע"א ע"ד כתב מרן ז"ל ובפרם וכו' ובאמצע לשונו כתב וכו' הם דברי הרמב"ם בפ"ח מה' מלנה משמע דס"ל כחילוק א' נ"ב מדברי הג"א מבואר דגם לחילוק א' כל שיצא הפירי שרי לאיכא דאמרי דשרי רבא פיון דממילא קא רבי ולא פליגי אלא היכא דלא יצאו הפירות פגון פירות דקל עד שלא באו לעולם: שם באמצע לשונו סמוך ונראה לו כתב מרן ואיני יודע למה תמה וכו' ולא תמה על הרא"ש נ"ב איירי הרא"ש בשעדיין הפירות פוסר דחשיב דשלב"ל אבל הרמב"ם שכתב קודם שנגמרה קשה הא פיון שהביאו שלישי כפר זכה בהם הלוקח מהשתא: דף קע"ב ע"ב כתב הטור בסוף לשונו אם יש לו שם פירות מותר נ"ב כל הפירות וכו' כ"כ בגי' כ"נ לפי מ"ש הריב"ש ז"ל ונהביאה הב"י סי' קס"ב דלא התירו סאה בסאה אלא משום דהנה קרוב לשכר ולהפסד והכא הרי הוא קרוב לשכר ורחוק מהפסד: דף קע"ד ע"ד כתב מרן ז"ל בסוף לשונו שקבל עליו להיות פשוט כו' נ"ב עיין דברי הרמ"ה סי' קס"ט ונהריב"ל: דף קע"ו ע"ד כתב מרן ז"ל כתב בסמ"ג וכו' עד אין אדם משים עצמו רשע וכו' נ"ב בתשו' מהר"ם סי' נ"ז כתב בשם ר"י הטעם משום דחזקה לא שביק היתרא ונראה דאב' טעמים קא סמיה ועיין בס' התרומות דף ק"ו ותשוב' הרשב"א שהביא מהרי"ט ח"א סי' ג' ועיין בתשובת הרשב"א בהדשות סי' רל"א: הלכות נדה דף קפ"ט ע"ב כתב הטור ז"ל כתב הראב"ד והאינדנא לא סמכינן אהו בדיקה וכו' נ"ב התם לא איירי בשעת משמיש ומש"ה אינו תולה משא"כ בשעת

תשמיש כ"ג מדברי רמב"ם: שם ע"ג פתב מרן סוף לשונו אף אתה אוסרת על בעלה לעולם נ"ב דברים אלו צ"ע: דף רי"ד ע"א פתב מרן ועדיין יש לדקדק בדברי הרמב"ם למה פתב שמוציא רוב פדחתו פילוד וי"ל שזהו סוכר וכו' עיין בטח"מ בה' נחלות ובסוגיא דבכורות וצ"ע: הלכות טבילה דף רכ"ו ע"ב פתב מרן ו"ל באמצע לשונו ועוד דבפ' אין דורשין סגנין פרב וכו' נ"ב ועיין בה' נט"י מ"ש הב"י ו"ל וצ"ע דלפי מ"ש פאן ליתנהו למ"ש שם: דף רכ"ט ע"א פתב מרן באמצע לשונו אלא פין דסתם תבשיל אית ביה שמנונית וכו' נ"ב זה אינו דא"כ הוי גזרה לגזרה וכן אמרו בגמרא וגזרו על מיעוטו המקפיד ולא על מיעוטו שאינו מקפיד: הלכות נדרים דף ר"ן ע"ג פתב מרן ו"ל באמצע לשונו ו"ל ולא חש לכתוב אומר הרני או הימנו כו' נ"ב פלומר דלא הוה איסור חפצא אלא איסור שבועה ועיין בל"מ ו"ל: דף רנ"א ע"ג פתב מרן ו"ל באמצע לשונו אבל לא משמע הכי מדברי הרמב"ם והרא"ש ו"ל וכו' עד והאי טעמא שינה וצ"ע נ"ב בירושלמי פרק הנודר מן היקרא מה אנו קנימין אם באומר פת סתם אינו קרוי פת סתם אלא חטים ושעורים והביאו הרא"ש באותו פרק: דף רנ"ב ע"ב פתב הטור דברים המותרים כו' נ"ב הרשד"ם בי"ד סי' מ' ומהרדכ"ז ו"ל: דף רנ"ג ע"ב פתב הטור ו"ל וכן הדין כו' עד אלא הוה לפניו וכו' נ"ב הוה לפניו דאם לאהיו לפניו פשיטא דמיתסר בהו וכ"פ הרא"ש שם ודלא פהר"ן ו"ל: שם ע"ג פתב מרן באמצע לשונו וה"ל לאיסור הפא מעצמו וכו' עד ונחזר ואמר כפר זה עלי וכו' נ"ב צ"ע מהירושלמי שהביא הר"ן בפ"ב דנדרים: שם דף רנ"ד ע"א פתב מרן ו"ל בסוף שונות שאין דעת הר"ן אלא וכו' נ"ב דברים אלו צ"ע: שם פתב למרן ו"ל באמצע לשונו ו"ל ופסקו שם הר"ף והרא"ש דמספקא לן אי תפסינן לשון ראשון או לשון אחרון נ"ב אין פאן ספק דכל שמפרש דבריו לא שינה לומר תפיס לשון אחרון אלא היכי דסתרי ואפי' היכא דסתרי תפסינן לשון אחרון ועיין בתוס' פ' בית כור ובפ' השואל: שם ע"ב פתב מרן באמצע לשונו ו"ל ואפשר ליישב וכו' עד או דיקמא משום זה אתה תופסו וכו' נ"ב אם אמר קונם פירותיו של פ' עלי אפי' אם מפרן לאחר ה"ז אסור דמה שאמר של פ' מראה מקום הוא כ"ג מדברי הר"ן בפ"ב גבי מתני' דקונם שאני נהנה לבריות: שם באמצע לשונו וכתב הרא"ש ו"ל ומיירי דאמר לבית זה וכו' נ"ב הירושלמי לשיטתיה אגיל דס"ל בנכסי אלו אסור לעולם דתפסינן לשון אחרון וכ"כ הר"ן פרק אין בין המנדר: שם ע"ב פתב הטור ו"ל מת ונפלה לו בירושא וכו' עד שלא אמר אלא פפרי וכו' נ"ב וכ"כ הרמב"ם ו"ל וגרסינן בגמרא ס"פ אין בין המנדר רב ושמואל איירי בנכסים אלו ור"י איירי בנכסי אלו אבל הר"ן פתב דאפילו בנכסי אלו אסור דתפסינן לשון אחרון והכי איתא בירושלמי ונראה דמטעם זה פתב הר"ן ו"ל והביאו הב"י ו"ל לעיל בסי' זה דהאוסר פירותיו של פ' ה"ז אסור בחילופיהן: שם ע"ג פתב מרן ו"ל באמצע לשונו אלא נדאי נכסי דידיה נינהו נ"ב עיין בהר"ן גבי מתני' דקונם פהנים ולויים עלי וכו' באים ונוטלים בע"כ: שם עמ"ש הטור שלא אמר אלא פפרי וכו' נ"ב פי' שלא פי' ואחר שיצא מרשותי: שם דף רנ"ו ע"ד פתב מרן באמצע לשונו ו"ל ויש לפרש דתמרים וכו' עד ומסתוניו דבר בפני עצמו, נ"ב צ"ע דביין מבןשל ג"כ דהוי פתמרים והנמץ ואפ"ה אמרו שם אביו קרוי עליו: שם דף רנ"ז ע"ב פתב מרן ו"ל בתחלת לשונו ו"ל ומ"ש דנודר מהמזון אסור בה' מינים וכו' עד חוץ ממים ומלח נ"ב ק"ל דבפרק פיצד מברכין איתותב שמואל ומסיק

שם דאָרז נמי מזון ומסעֶד וכן פסק הטור בא"ח: דף רנ"ח ע"א פתב הטור אסור ללפוש ולכסות וכו' נ"ב לא ידעתי זה דה"ה מותר לכסות: שם ע"ב פתב הטור ומותר גם באכילה ושתייה פנין וכו' נ"ב ולפי מ"ש רש"י שם שזה שקה מִסֵּרַב בַּחֲבֵרוֹ שִׁישְׁתָּה טִיפֵת צוּגָן ודאי לאכילה ושתייה מִרְנָבָה אֲפֻנָן וְכִי א"ל הַי טִיפֵת צוּגָן אֵינִי טוֹעֵם אוֹתָהּ טִיפָה שְׁאֵתָה רוּצָה לִי דִּהְיִינוּ אֲכִילָה מִרְנָבָה קָאָמַר לָא הוּוּ דְבָרִים שְׁבֵלֵב: שם ע"ד פתב מֶרֶן וְכַתֵּב הַרְשָׁבָא שְׁנַשְׂאָל וְכוּ' וְכִסּוּף לְשׁוֹנוֹ פֶתֵב וְלַעֲוֹלָם אֵין לוֹ הַפֶּסֶק וְכוּ' נ"ב וְנִרְאָה דְכִינָן דִּהְפִלִּיג כ"כ נִדְרָא הוּי וְעֵינָן בַּפ"ג דְנִדְרִים וצ"ע שם מש"ל בְּשֵׁם ר"י שְׁפֵתֵב עַל הַתּוֹס' דְהוּי מִסֵּרַב וְאָמַר קוֹנָם בֵּיתָהּ וְכוּ': שם דף רס"א ע"ד פתב מֶרֶן אָבֵל דְבָר שְׁיִכּוּל לַעֲשׂוֹתוֹ בְּלֹא דַעַת בְּעָלִים וְכוּ' נ"ב צ"ע דְגַבִּי מְזוֹנוֹת אֲשֵׁתוֹ יָכוּל לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁלֹא מְדַעַת הַבְּעָלִים וְאִפְּי' הִכִּי אֵינוֹ יָכוּל לֹמַר בְּלִשׁוֹן שְׁלִיחוֹת: שם דף רס"ב ע"א פתב מֶרֶן ו"ל בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ שְׁאוֹתוֹ שְׁכָר כְּבָר הָיָה מְצוּי בְּיָדוֹ וְכוּ' עַד פְּדַעַת הָרֵא"ש כו' נ"ב זֶה אֵינוֹ דָּאָמַר בְּפֶרֶק הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים דְשְׁכָר יֵין נִסְף אֲסוּר פִּינָן דְחֲלִיפִין אֲסוּרִין וְה"ה בְּנִדְרִים נְמִי מַה"ט: דף רס"ה ע"א פתב מֶרֶן בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ וּמִיָּהוּ אֲפָשָׁר דְכִינָן דְקִי"ל כּוֹפִין עַל הַצְדָּקָה וְכוּ' נ"ב לַע"ד אֵינוֹ פֶן דְנָהִי דְכוֹפִין שְׁיַעֲבֹד נְכֻסִים אֵין פֶּאָן וְרִאָיָה מִהֵיא דְפּוֹתְחִין בְּדְבָרִים שְׁבִין אָבִיו וְאָמוֹ דְאֵיתָא בְּסִי רַכ"ח וְאֵע"ג דְחִיּוּב הַצְדָּקָה הַקְּרוּב קְרוּב קוֹדֵם: דף רסט ע"א פתב מֶרֶן בְּשֵׁם מִהֲרִיק"ו ו"ל בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ וְז"ל וְכַתֵּב עוֹד דְכִי הִכִּי וְכוּ' עַד לַפְּנֵי שְׁלוּחוֹ וְכוּ' נ"ב עֵינָן בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁבָא בַּפ' הַשּׁוֹלַח דְנִרְאָה דְלֹא כַתְּהִירִיק"ו ו"ל: דף רע"א ע"ד פתב מֶרֶן ו"ל בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ וְז"ל וּמַעֲתָה הַהִסְכָּמוֹת שְׁלֹא אָמְרוּ בְהֵם כו' עַד וְכֵן שְׁמַעְתִּי שִׁישׁ בְּתִשׁוּ' וְכוּ' נ"ב מְדַבְּרֵי הָר"ן בְּתִשׁוּ' נִרְאָה שְׁפָל הַמְקַבֵּל עָלָיו דְבָר בְּכַח חֲרָם ה"ז כְּנִשְׁבָּע עָלָיו דְאָרוּר בּוֹ שְׁבוּעָה: דף רע"ה ע"א פתב מֶרֶן בְּתַפְלַת לְשׁוֹנוֹ פֶתֵב הַרְשָׁבָא ו"ל נְשָׁבַע אוּ.

נִדָּר וְכוּ' נ"ב עֵינָן מִהֲרַשְׁד"ם י"ד: סִי צ"א: דף רע"ו ע"א פתב מֶרֶן ו"ל בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ וְכַתֵּב הָר"ן ו"ל בַּפ"ג דְשְׁבוּעוֹת נ"ל שְׁהַתּוֹלָה אֲסוּר פִּירוֹת בְּדָבָר שִׁישׁ בּוֹ גְּזוּמָא וְכוּ' עַד אֲסוּרִים עָלָיו נ"ב ל"ד דִּהְנוֹדֵר וְאָמַר אִם לֹא רִאִיתִי דְבָר שְׁהוּא נִמְנָע אָנֹן סִהְדִי שְׁלֹא אָמַר זֶה לְנִדָּר אֲלֹא פְדִי לְקִיָּים דְבָרֵיו וְכָל הָאוּמַר דְבַר גְּזוּמָא פְּיוּצָאִי מְצָרִים שְׁמוֹתָהּ ה"ט מְשׁוּם שְׁפֻנָת דְבָרֵיו אֵינָה אֲלֹא לְהַפְלִיג שְׁרָאָה אֲנָשִׁים הַרְבָּה וְהַלְפָה פֶל שְׁלֹא רָאָה אֲנָשִׁים הַרְבָּה ה"ז אֲסוּר: שם ע"ג פתב מֶרֶן בְּתַחֲלַת לְשׁוֹנוֹ וְכַתֵּב הָר"ן אֵיכָא מ"ד וְכוּ' נ"ב עֵינָן בְּהָר"ן פ"ג דְנִדְרִים: שם בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ פֶתֵב וּלְפִי"ז נ"ל שְׁמ"ש ר' וְכוּ' נ"ב עֵינָן מִהֲרַשְׁד"ם ו"ל בִּי"ד סִי צ"א: שם בְּתַחֲלַת לְשׁוֹנוֹ וְכַתֵּב הָרֵא"ש ו"ל צ"ע אָדָם שְׁנִדָּר מִן ב' דְבָרִים כו' עַד אֲלֹא הִכָּא שְׁמַחֲלִיף נ"ב עֵינָן בְּמִהֲרִי"ט בַּח"א סִי ס"ט דף פ"ו ע"א וצ"ע: דף רע"ח ע"א פתב מֶרֶן בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ לְפִי שְׁהוֹרַע פֶּח הַבַּעַל וְכוּ' עַד אֲלֹא בְּשִׁהָיָה הָאָב וְכוּ' נ"ב דְבָרִים אֵלוֹ צ"ע: שם ע"ב פתב מֶרֶן בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ וּמִיָּהוּ מ"ש ר' וּמִיָּהוּ אֵין הַבַּעַל מִיפ' וְכוּ' נ"ב ע' בִּירוּשְׁלַמִי פ' נַעֲרָה שְׁנַתְּפִתָּהּ דְנִרְאָה כְּסִבְרַת ר' דף רע"ט ע"ג פתב מֶרֶן בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ וְכַתֵּב ר"י דְאִפְי' לְדַעַת הָרֵא"ש ו"ל וְכוּ' נ"ב אָמַת דְהֵנִי מְשַׁמַּע בְּגִמְרָא דְקָאָמַר לְכִי שְׁמַע אָבֵל זֶה הוּא לר"א: דף ר"פ ע"א פתב הַטוּר אָבֵל קִיּוּם הוּי בְּכָל לְשׁוֹן וְכוּ' נ"ב ע' בְּשִׁלְטֵי הַגְּבוּרִים פ"א דְשְׁבוּעוֹת: שם ע"ב פתב מֶרֶן ו"ל בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ וְכַתֵּב רִי וְהָרֵא"ש נִרְאָה דְלֹא חָשׁ לָהּ וְכוּ' נ"ב לֹא יִדְעָתִי מֵאֵי ק"ל מִהַתּוֹסְפֵתָא דְקָאָמַר אֵין זֶה נִדָּר וְדַאי לֹא מְהֵנִי וְהִכִּי פֶתֵב הַרְמָב"ם מֵה שְׁאֵין פֶן בְּאוּמַר אֵין נִדָּר זֶה פְלוּם: שם

ע"ב פתב הטור ונ"ל ומיהו נראה פינון שאינו יכול להפר הוי כמו וכו' נ"ב ק"ל הא יכול להפר עכשיו ואחר כך ישאל על ההקדש וכמ"ש הרשב"א והביאו הב"י לעיל: שם ע"ג פתב מרן באמצע לשונו ואיני יודע למה פתב ר' שמסקנת הרא"ש וכו' נ"ב עיין בהרא"ש בפירו' שם: דף רפ"ב ע"ב פתב מרן באמצע לשונו פלומר שאין פדיון לדבר הנאסר וכו' עד אף על דבר שלא בא לעולם נ"ב בפ' השותפים ל"מ הכי: הלכות שבועות דף רפ"ד ע"ד פתב מרן באמצע לשונו אמר שבועה שאוכל היום וכו' עד יצא ידי שבועה נ"ב זהו לפי גירסת הרמב"ם אבל לפי גירסת הטור מנ"ל: דף רפ"ה ע"ב פתב הטור ונ"ל שבועה שלא אוכל פפר זו השבועה חלה וכו' נ"ב בפ"ב דגדרים אמרו בלישנא אחריןא חיובא הוא דליכא הא שבועה איכא ומטעם זה פתב הרמב"ם דמצי מיתשל על הב' תחלה: עוד שם נ"ב הרדב"ז סי' צ"ח ושלטי הגבורים פ"ג דשבועות: שם ע"ג פתב מרן בתחלת לשונו פתב ר"י בשם המפרשים וכו' נ"ב הריב"ש ו"ל סימן שמ"א: דף רפ"ו פתב מרן בשם תשוב' הרא"ש מדאמרין מיין ושכר וכו' עד וכן נמי עבירה דרבנן נ"ב ע' בכ"ל ז סי' ט"ז ה"פ מזה ועיין מהרדב"ז סימן רע"ח: שם פתב מרן באמצע לשונו ומטעם זה בא לומר דכיון וכו' עד ואפ"ל על הרבית נ"ב עיין תשו' בס' מקור ברוך סימן מ"ו ועיין תשובת הרשב"א והביאה הב"י סימן ק"ס ומהרדב"ז והמבי"ט ח"א: עוד שם נ"ב עיין תשו' הריב"ש בסימן צ"א וצ"ח: שם ע"ב פתב הטור ואין נפקותא במחלוקתן וכו' עד לרש"י פטור ולר"י חייב נ"ב הר"ן פתב בשמעתין בפ' ר"י ובפ"ד דגדרים: כ' כפי' רש"י: שם פתב הטור אבל האיסור אסור לאכול שמא ישכח ויאל וכו' נ"ב מ"ש שאל ישכח ולפי"ז מה בכך פינון ששכח א"כ לא חלה השבועה: דף ש"ב ע"ד פתב מרו אמירת אדם לגביה פמסירתו להדיוט כו' נ"ב ע' מהראנ"ח סי' ק"ג ומהרדב"ז סימן קע"ג: דף ש"ד ע"ג פתב מרן בתחלת לשונו מ"כ מי שגדר ע"מ שיחיה בנו וכו' נ"ב הרדב"ז סי' י"א ועיין במלחמות גבי ההיא דתנן שקל לבני וישא את בתי: שם פתב מרן תשו' הרשב"א ונ"ל תשובה איני רואה שיהא על האפוטרופסים וכו' נ"ב צ"ע לפי מאי דסבר הוא דהקדש בזמן הזה לא אמרינן אמירתו לגבוה פמסירתו להדיוט מאיזה הטעם יעשו אפוטרופסים צואת המת: הלכות עבדים פנענ"ם דף שי"א ע"א פתב מרן וכתב הרא"ש דמתוך פירוש"י משמע דטבילת עבדות היא בע"כ וכו' נ"ב משמעתין לא משמע פן: שם פתב מרן ו"ל פתב ר"י גאון וכו' עד מטבילין אותו ע"ד ב"ד נ"ב בגר שיין טעמא משום דזכות הוא לו אבל בעבד שמתבילין אותו לשם עבדות חובה היא לו ונראה דס"ל להגאון פסברת רש"י שהביא הטור קודם ומן התקנה על הרב בש"ע שפסק פרי"ף ופסקה לזה: דף שיג ע"א פתב מרן ומ"ש בין שנתנה לו האדון או אחר לא זכה בה כ"כ הרא"ש בפ"ק דקדושין נ"ב צ"ע דבגיטין דף י"ג קאמר היינו דקא מהדרי רבנן דאי בעי שקיל ד' זוזי מישראל וא"כ בעבד ישראל אמאי איצטריכו רבנן לטעם דזכות הוא לעבד וקא אי בעי שקיל פס"ף ע"י אחרים: דף שט"ו ע"ד פתב בסוף לשונו ולפי דברי הרמב"ן והרמב"ם והר"ן אפי' פירשו וכתב בשטר א' וחצי נכסי וכו' נ"ב פתב בט"ז וילדעת הר"ן אם פתב בכל שטר שנותן כל נכסיו לפ' ופ' שפדין לא מהני דקא איכא שיור ולא דק דבכל א' מהשטרות מוכיח דלא שנייר גבי אדון פלום: דף שי"ז ע"א פתב הטור ונ"ל וכתב הרי"ף ודוקא לחזרה וכו' עד ואפילו לדבריו איכא למימר כו' נ"ב ונסתלק תמיהת הר"ן על הרי"ף: הלכות ס"ת דף שכה.

אי כתב את השם שלא בקדושה אי שרי למוחקו: וראיתי בספר פ"ח שכתב בפשיטות שאע"פ שלא נתקדש השם לוקה על מחיקתו והביא ראיה מההיא דכתב דשם שכתב על הפלי' דמסתמא לא נתקדש ואפי' הכי כתב רמב"ם דלקי ומאי דבעי' שיכתוב לשם קדושה אינה אלא לענן ס"ת עכ"ד.

אבל ראיתי בהגהת מיימוני שהביא משם ראב"ד ו"ל דכל שלא נתקדש השם מותר, למוחקו ומדברי רמב"ם שכתב בפ' זה מין שכתב ס"ת שורפין אותו עם אנפרות שבו מפני שהוא אינו מאמין בקדושת השם ולא כתבו לשמו אלא שהוא מעלה בדעתו שזהו כשאר דברים והואיל ודעתו כן לא נתקדש השם משמע מדבריו אלו שקל שלא כתבו בכונת קדושה אין בו איסור מחיקה מן התורה ומדברי הרב ו"ל שכתב אבל פנעני שכתב את השם גונזין אותו נראה דכל שהיא יודע בשעה שפוחת את השם והוא מאמין בקדוש' ה"ז נתקדש דהא ודאי פשכתבו פנעני אינו מחשב לשם קדושת השם.

ולע"ד דכל שכתב את השם שלא בכונת ה' שלא היה מכוין לכתוב את השם בהא ודאי מותר למוחקו וכמ"ש הסמ"ק והרשב"ץ אבל בכתב את השם בכונה ויודע שהוא פוחת את השם אפי' תימא דלענן ס"ת לא מהני עד שיכוין להקדישו לענן מחיקה אסור דכיון שכתבו בכונה ה"ז מקודש: בענן אנפרות של ס"ת אם צריך שיכתוב אותם לשם קדושת

השם איכא לספוקי ולומר דהא דצריך כתיבה לשמה היינו לומר שיכתוב אותו בכונת השם יתברך שיכוין בשמה שהוא כותב שפוחת שמו של הקב"ה אבל אם לא כיון בכתיבה שהוא שמו של הקב"ה לא קדיש דלא נכתב לשמו ית' והוי כאותה שאמרו הי' צריך לכתוב את השם ונתכוון לכתוב יהודה וכתב את השם דאינו קדוש משום דלא נכתב לשמו או שפא צריך שיכוין פשכותבו שהוא מקדש אותו בכתיבתו ומדברי הרמב"ם שכתב ס"ת שכתבה מין ישורף מפני שאינו מאמין בקדושת השם ולא כתבו לשמו אלא שהוא מעלה בדעתו שזהו כשאר הדברים עכ"ל.

משמע דטעמא דלא נתקדש השם מפני שהוא מעלה בדעתו שזהו כשאר הדברים הא כל שכותבו יודע שהוא כותב שמו של הקב"ה סתמא חשיב לשמו ואיכא למידחי דהרמב"ם לא כתב כן אלא לענן מחיקה דכל שלא כתבו לשמו לא חל עליו קדושה פלל אבל לענן ספר תורה בענין שיכוין לשם קדושה אבל בסתמא פסול אע"פ שיודע שפוחת את השם: שאלה הני זהובים שכתוב עליהם שם הוי"ה אם מות' לחתיכם תשובה לכאורה הנה נראה דשם שלא נכתב בקדושה מותר למוחקו דגרסי' בירו' דמגילה א"ר במעות מן חביבי ר"ח אם יתן לי אדם ספר תהלים של ר"מ מוחק אני כל הלוייה שבו מפני שלא נתפונן לקדשו פלומר דר"מ סבר דהלוייה הוי שם תיבה א' וכ"נ גם כן מדברי הרמב"ם שכתב פ"ו מהלכות יסודי התורה וז"ל ס"ת שכתבה מין ישורף מפני שאינו מאמין בקדושת ה' ולא כתבו לשמו אלא שהוא מעלה בדעתו שזהו כשאר הדברים והואיל ודעתו כן לא נתקדש השם משמע מדברים אלו דה"ט דשורפן משום שלא נכתב לשמו ואין בו איסור מחיקה ואע"פ שכתב אח"כ אבל עובד כוכבים שכתב את השם גונזין אותו אע"פ שסתם עובד כוכבים אינו כותבו לשם קדושת השם ואפי' הכי גונזין אותו

נראה דאינה אלא מדרבנן ומשום בזיון ולא גרע משאר כתבי הקדש שכתב אחר פה
וגונזין אותם.

ומ"ש בירושלמי בשם ר' חייא אם יתן לי אדם וכו' הא דשרי למוחקם היינו משום תיקון
אבל בלאו הכי אסור למוחקו דאפילו בספרי מינים שלא נכתבו בקדושה אר"י בפרק פל
כתבי דבחול קודר את האזכרות וגונזין וה"ט דקא' שורפין אותם אינו אלא משום דלא
יזכר שם למינים ודלא פדמשמע לכאורה בספר עמודי גולה דשם שלא נכתב בכונת
קדושה מותר למוחקו: וראיתי מי שר"ל דאפילו נכתב שלא בכונת קדושה אסור למוחקו
מן התורה ולוקה עליו ומשתמע ליה הכי מההיא דשמות הפתובים על הפלים שכתב
הרמב"ם דאם התורה הפלי לוקה וסתם שם הפתוב על הפלים לא נכתב לשם קדושת
השם ומ"ש דצריך פתיבה לשם קדושה אינו אלא לענין קדושת ס"ת אלו דבריו ז"ל.

ואינם נראה לי וכמ"ש. וההיא דמיייתי משמות הפתובים על הפלים דכתב הרמב"ם
דסתמא לא נכתבו לשם קדושת ה' לכאורה הנה נ"ל מדברי הרמב"ם דקדושה האמור'
באזכרות היינו לומר שיכנין בשעת הפתיבה שפותב השם ובכה"ג חל עליו קדושה פיון
שפותבו לשמו ית' כ"נ ללמוד מדבריו שכתב דמין שכתב ס"ת ישורף מפני שאינו מאמין
בקדושת השם אלא שמעלה בדעתו שזהו פשאר הדברים והואיל ודעתו פן לא נתקדש
ומדהאריה כ"כ בלשונו וכתב דאינו קדוש משום שמעלה בדעתו שזהו פשאר הדברים
ולא סגי במ"ש משום שלא כתבו לשמו משמע דמ"ש דכל שהוא פותב לשמו ית' אע"פ
שלא נתפנין לקדש ה"ז קדוש ומ"ש אזכרות שבו לא כתבתם לשמן היינו לומר שכתבתם
שלא בכונת השם וכ"נ מדבריו בהלכות תפילין וכ"כ התוספות בפרק התכלת לחז
תירוץ: ודאמן עלה לידן בהנהו זיהובים שאמה שואל עליהם אם נעשו ע"י עובדי
פוכבים אף ע"פ שלא נעשו לשמו ואסור להתיכן מ"מ שרי ליהנות מהם פיון שלא נעשו
לשמו אבל אם נעשו ע"י ישראל דאיכא למימר דנעשו לשם קדושה בכונה ואפי' תימא
סתמא כבר כתבנו דספק' הוי אי סתמא קדיש פיון שכתבתם לשמו ית' נראה דאסור ליהנות
מהם דהוי ספק איסור תורה דשמא קדשו ואסור ליהנות מהם וכמ"ש התוס' בפ"ק
דערכין גבי יגוד וישתמש דמותר ע"ש: שאלה על ס"ת שנמצא בה טעות שבמקום שהיה
לו לכתוב יהוד' כת' את השם מהו לגרור את השם ולכתב' שם יהוד': תשובה נראה לע"ד
דאם נכתב השם בכונה אינו יכול למוחקו ולגרר השם דעובר משום מוחק את השם ואם
נכתב שלא בכונה יכול למוחקו כדי לתקן את הספר כדאיתא במס' סופרים.

וכהנה הוגד לי כי הסופר ברוב אומנותו נפלאות השם עם מקצת קלף שלמעלה כדי שלא
למחוק את השם ונשאר עדיין הקלף שלמטה שלם כמו שהיה מקודם ורצה לכתוב שם
יהודי וראיתי בתוס' פ"ק דערכין גבי שם שכתב על הקורה דיגוד וישתמש במותר
שכתבו דמשמע במקום השם אסור בהנאה מפני קדושת השם ומכאן יש להזהר שאם
גרר את השם שלא יכתוב שם במקומו תיבה אחרת והגם שיש לי לדון בדבריהם דנראה
מכאן ראיה להיכא דלגרר השם דדילמא היכא דהשם קיים במקומו מקומו נמי קדוש
אבל היכא דנגרר השם אמרינו אזלא לה כתבא אזלא לה קדושה כמ"ש בפרק פל כתבי.

ומ"מ נראה דאפי' התוספות לא אמרו אלא שכתב השם בכונה אבל פל היכא דטעה
וכתב את השם שלא בכונה כגון שהיה מכנין לכתוב יהודי וטעה וכתב השם ולא הטיל

בו ד' בכה"ג פֿינן שְׂיכוּל לְמוֹחֶקוּ שְׂלֵא חָל עָלָיו קַדְוִשָׁה בְּנֻדָּי שְׂיכוּל לְכַתּוּב עַל מְקוֹם הַגֶּרֶר מֵה שְׂרוּצָה אָבֵל הֵיכָא דְטַעָה שְׁהֵיָה סְבוּר שְׂצָרִיף לְכַתּוּב אֶת הַשֵּׁם ה"ז אָסוּר לְמוֹחֶקוּ מִן הַתּוֹרָה אָסוּר לְכַתּוּב עַל הַגֶּרֶר שְׂלֹו ג"כ: דָּף לז ע"א וע"ב בְּדִין נִפְלָה לְאוּר וְהוֹרִיקָה הַפֶּבֶד פֶּנְגֵד בְּנֵי מַעֲיִם מֵהוּ א"ל טְרִיפָה וְלֹא יֵהָא אֱלָא נִיטְלָה א"ל פֿינן שְׁהוֹרִיקָה פֶּבֶד פֶּנְגֵד בְּנֵי מַעֲיִם בִּידוּעַ שְׂנִפְלָה לְאוּר וּטְרַפָּה וְכו' וְכַתּוּב הַתּוֹס' וְהַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א דְהֵכָא אֵינְרִי בְּרֵאִינוּהָ שְׂנִפְלָה לְאוּר וְאִין הַמַּעֲיִים לְפִנְיָנוּ פֶּגוֹן שְׂנִפְלָה וְקָא מַבְעִי לְהוּ דְכִינּוּן דְאַשְׁפַּח לְכַבֵּד שְׁהוֹרִיק חֲזָקָה שֶׁג"כ הוֹרִיקוּ לְחַלְלוֹ.

וק"ל דָּאֵי אֵינְרִי פֶּשְׁנֶאָבֶדוּ הַבְּנֵי מַעֲיִים וְלֹא נִבְדְּקוּ אִפִּי' לֹא נִמְצָא בְּפֶבֶד שׁוּם רִיעוּת' ה"ז טְרִיפָה כַּמ"ש הַר"ן דָּאֵם נִפְלָה לְאוּר וְלֹא נִבְדְּקָה טְרִיפָה וְהִבִּיא רֵאִי' מֵהֵיכָא דְאַמְרִינּוּ בְּגַמְרָא אִין רִיזָה לְעוֹף לִיחַמֵר וְהֵיכָא וְדָאֵי בְּסִתְמָא קְאָמֵר דְאַלוּ הֵיכָא דְנִחְמְרוּ הָא קָמֵן דְלֹא הִגִּינוּ הַצְלָעוֹת אֱלָא אִם נִפְלָה לְאוּר דְאֵינְהָ צְרִיכָה בְּדִיקָה וְדוֹקָא רִיזָה הָא שְׂאָר בְּנֵי מַעֲיִים דְעוֹף דְלִיפָא מֵאֵן דְמַגִּין עַלִּיָּהוּ צְרִיכָה בְּדִיקָה עַכ"ל: אֵיבְרָא דְעֵיקָר רֵאִיָּה זֹו אֵינְרִי מְכִירָה דֵאָה"נ דְצְרִיכָה בְּדִיקָה הֵינְרִי דָּאֵם אֵיחָא בְּפִנְיָנוּ כְּמוֹ בְּכָל הַסְּפִיקוֹ' הֵיכָא דְאַפְשָׁר לְהַתְּבַרֵר אָבֵל כָּל שְׂנִפְלָה תְּלִינּוּ לְהַקְל וְדַעַת הַר"מ לֹוֵמֵר דְאַפִּילוּ לֹא נִוְדַע שְׂנִפְלָה לְאוּר וּשְׂלָקוּ וְהוֹרִיקוּ טְרִיפָה וְכו"נ דְהַכְרִיחַ זֵה מְדַאֲמְרִינּוּ בְּבְרִייתָא בְּנֵי מַעֲיִים אִוּ בְּקַרְקָוּ בְּלָב וּבְפֶבֶד מֵאִי קָא מִיבְעִי לִיָּה לְרַב יוֹסֵף וְכִי בְּרִייתָא לֹא שְׁמִיעַ לִיָּה וְנִרְאָה מְדַבְּרִי הַר"מ דְשִׁינּוּי הַפֶּבֶד אוֹסֵר מִחֲמַת עֲצָמוּ שַׁכ"כ וְהֵרִי הֵם כְּמוֹ שְׂנִיטְלוּ וְצ"ל דְאֵינְרִי בְּהוֹרִיק פְּלוּ אוּ בְּמִקוֹם חֵיוֹתָא אָבֵל אִם הוֹרִיק פֶּנְגֵד בְּנֵי מַעֲיִים אִין רֵאִי' מְדַבְּרִי הַרמז"ל: הַלְכוֹת עֶרְלָה דָּף שְׁלָה ע"ב פְּתַב מְרֵן ז"ל דְבְּאַמְצַע לְשׁוֹנוֹ כָּל הַנְּלֻקֵט מִזֵּה מְחֻלָּל נ"ב דְבְּרִים אֵלוּ צ"ע: דָּף שַׁל"ו ע"ג פְּתַב מְרֵן בְּשֵׁם ר"י מְוֹתֵר לֹוֵמֵר לְנִכְרִי בְּשִׁנֵּי עֶרְלָה עֶבְדוּד פְּרָמִי וְכו' נ"ב דִּין זֵה צ"ע דְבְּשׁוֹתְפִין כֶּף הַמְשַׁפֵּט שְׁעוֹבֵד יִטוּל הַפִּקּוּרֹת וְכִי עֶבְדָּה יִשְׂרָאֵל נוֹטְלֵם.

ע"כ אַע"ג דְלֹא אָכַל הַנִּכְרִי בְּשִׁנֵּי עֶרְלָה מִשָּׂא"כ בְּעַבּוּד פְּרָמִי וְכו' אִם לֹא הִיָּה נוֹתֵן לוֹ הַפְּרֵם שְׁל עֶרְלָה לֹא הִיָּה נוֹתֵן לוֹ פְּרָמוּ וּבְשַׁעָה בְּהַחֲלִיף נַעֲשׂוּ הַעֲצִי' מִפְּרָמוּ חֲלִיפֵי עֶרְוָה מִשָּׂא"כ בְּשׁוֹתְפִין דְלֹא שְׂיָיָף זֵה: דָּף שַׁל"ז ע"ב כ' מְרֵן בְּאַמְצַע לְשׁוֹנוֹ וְכִינּוּן שְׁהֵם פֶּסְקוּ כַר' אַבְהוּ אָמֵר ר"י וְכו' נ"ב עֵינּוּ מִשַׁל"ל הַב"י בְּעַמּוּד זֵה דְגִידוּלִין שְׂרוּ כִי הַעֵיקָר אֵינּוּ יְכוּל לְבַטֵּל אֶת הַגִּידוּלִין.

שָׁם ע"ג פְּתַב מְרֵן בְּאַמְצַע לְשׁוֹנוֹ וְנ"ל דְמִשְׁמַע לִיָּה לְרִשְׁבִּי"א דְגִזְלוֹן שְׂנַטַע וְכו' עַד מְדַכְּתִיב לְכֵם נ"ב בְּפָרֵק לוּלֵב הַגְּזוּל אָמֵר רַבָּא לְעוּלָם בִּי"ט א' וְסַד"א סְתָם גְּזִילָה יֵאוּשׁ וְאֵע"ג דְכְּתִיב לְכֵם: דָּף ש"מ פְּתַב מְרֵן בְּאַמְצַע לְשׁוֹנוֹ אָבֵל הֵיחַתֵר שְׂנַתְעַרְב בְּהֵיחַתֵר וְכו' נ"ב עֵינּוּ בְּסִי' ש"ח.

דָּף שַׁמ"ו ע"ב פְּתַב מְרֵן בְּאַמְצַע לְשׁוֹנוֹ וְנִרְאָה שְׁהַרְמַב"ם לֹא הִיָּה גוֹרֵס וְהִלְכְּתָא וְכו' וּלְפִיכָף פֶּסֶק וְכו' נ"ב עֵינּוּ בְּכ"מ הַפֶּף מִזֵּה וְצ"ע: הַלְכוֹת בְּכוֹרוֹת דָּף שַׁמ"ח ע"א פְּתַב הַטוּר ז"ל נוֹתֵן לוֹ שְׂקָרוּ פְּפוּעַל כְּזוֹ שְׂבִטֵל מִמֶּנָּה וְכו' נ"ב.

מֵהֵכָא מִשְׁמַע דְאֵינּוּ נוֹטֵל שְׂכָר עַל הַרְאָיָה אֱלָא כְּפוּעַל בְּטֵל לְגַמְרִי וְהִיא סְבֵרַת הַתּוֹס' וּבִטְח"מ סִימֵן רַס"ה אִין נִרְאָה כֵּן וְעֵינּוּ בְּטוּר זֵה סִי' שַׁל"ו: שָׁם ע"ב פְּתַב הַטוּר וְאִם

עובד פּוֹכְבִים או תינוק הטיל בו מום כּו' עַד אֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ נ"ב מ"ש ר' וְהַשִּׁיבוּ לוֹ לְפִי תַלְמוֹן אֵין רְאִיָּה דְּכָל שְׂאִין זֶה הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים מִתְּפוּגִין לְהַתִּיר שְׂרִי.

אֵיבְרָא דְּמִתְּשׁוּ הָרָא"ש מִשְׁמַע פְּדֻבְרֵי ר' דָּף שֵׁנ"ב ע"ב פְּתַב מְרַן בְּתַחֲלַת לְשׁוֹנוֹ וּמ"ש וְאִם פָּרָה בְּגִדְמָה פְּדוּי וּכו' נ"ב ק' דְּהָא בְּכָל סְפִיקוֹת צְרִיף לְפָרוֹשׁ עֲלִיו טְלָה פְּדִי לְהַפְקִיעַ אִסּוּרוֹ, וּכּמ"ש ר' בּסִי זֶה: שָׁם ע"ג פְּתַב מְרַן בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ אֶבֶל מְדַבְּרֵי ר' נְרָאָה וּכו' עַד אֵינוֹ יָכוֹל לְמַנְכְּרוֹ בְּכָל שְׁוִיּוּיֵי נ"ב ק"ל דַּא"כ הֵיכִי פְתַב הַטּוֹר אֶבֶל מְכָרוֹ בְּשְׁוִיּוּיֵין לְמִי שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ וְהָא אִפִּי לְמִי שְׁוִיּוֹדֵעַ אֵינוֹ יָכוֹל לְמַנְכְּרוֹ בְּשׁוֹנוֹן וְעוֹד דְּנִרְאָה מְדַבְּרֵי ר' דָּאִם מְכָרוֹ לְמִי שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ, בְּפָחוֹת מְשָׁה קָטָן וּכ"כ הָרָא"ש וַא"כ מֵאֵי לְשׁוֹן אֶבֶל דְּקָאָמַר: הַלְכוֹת חֲלָה דָּף שֵׁנ"ה ע"א פְּתַב הַטּוֹר וְאִם לָאוֹ שְׂאִין לוֹ קָמַח אַחַר יְפָרוֹשׁ א' מַכ"ד שְׁבָכָל הָעֵיטָה נ"ב וְה"ט דְּבַעֲיָנָן א' מַכ"ד שְׁבָכָל הָעֵיטָה מְשׁוּם דְּנַעֲשִׂית כְּנֹלָה טָבָל כ"כ הָרָא"ש וּבְשִׁי"ף הַקְּשָׁה אִמְאֵי אֵינְצִטְרִיף לְה"ט וּלְפִי מ"ש פְּשׁוּט הוּא: שָׁם פְּתַב הַטּוֹר וְכַתְּבַר הַר"ף דַּה"ה נְמִי אִם הַשְּׂאוֹר וּכו' שְׁיָכוֹל לְהַפְרִישׁ מִיְגִיָּה וּבִיָּה נ"ב וְה"ט מְשׁוּם דַּאֲע"פ דָּאֵין בְּיָלָה אֶלָּא בִּיָּין וְשָׁמֶן וְלֹא בַד"א מ"מ א"א שְׁלֹא יִתְעַרְבַּ כ"ש וּכ"נ מְדַבְּרֵי רִש"י בַּפ"ק דַּר"ה וַא"כ כָּל שְׁמִפְרִישׁ מִיְגִיָּה וּבִיָּה א"א שְׁלֹא יִהְיֶה בּוֹ כ"ש מִן הַחַיּוֹב וְהוּי חֲלָה וְע' תּוֹס' וצ"ע: שָׁם ע"א פְּתַב מְרַן בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ וְכַתְּבַר עֲלִיו הָרָאָב"ד ז"ל וְהוּא שְׁיִהְיֶה הַשְּׂאוֹר מְעֵיטָה חֲיִיבָת ע"כ נ"ב מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי דְּלְהַרְמַב"ם אִפִּי אֵין הַשְּׂאוֹר מְהַעֵיטָה חֲיִיבָת וְזֶה אֵינוֹ דַּא"כ הֵיאָף חֲיִיב לְהַפְרִישׁ.

שָׁם ע"ב פְּתַב מְרַן בְּתַחֲלַת לְשׁוֹנוֹ אִסּוּר לַעֲשׂוֹת עֵיטָתוֹ פְּחוֹת מִפְּשִׁיעוֹר נ"ב ק"ק מֵהֵיאֵי דְּפָרְק ר' יִשְׁמַעֲאֵל דָּף ס"ז ע"ב דְּקָאָמַר אֶפְשָׁר דַּאֲפִי לְהַפְּחוֹת מִפְּשִׁיעוֹר: שָׁם ע"א פְּתַב מְרַן בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ וְאֶפְשָׁר שְׁהַרְמַב"ם הִיָּה גּוֹרֵס מִתְּנִי פְּדַרְשֵׁב"ג וּכו' עַד וַיֵּשׁ הוֹכַחָה לְפִי זֶה מְדַקְּתָנִי בְּתוֹס' וּכו' הָעוֹשֶׂה עֵיטָה מֵהַחֲטִיִּים וּכו' נ"ב מֵהֵתָם אֵין רְאִיָּה דְּכִיָּין דַּאֲיָפֵא חַיּוֹב בְּכָלָה אֵין אָדָם יוֹצֵא י"ח בְּפִסְחָה: הַלְכוֹת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת דָּף שֵׁנ"ח ע"ב פְּתַב הַטּוֹר וְטוֹב יוֹתֵר לְהַכְשִׁירָה קְנוֹדָם מִקְרוֹחַ וּכו' נ"ב אִם גִּטְמָאָה קְנוֹדָם מִקְרוֹחַ פְּטוֹר מִן הַתְּרוּמָה וְהֵכִי אָמְרוּ בְּפִסְחָיִם: דָּף שֵׁנ"ט ע"ב פְּתַב מְרַן בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ וּמ"ש וַיִּשְׁחַקְּנָה אֵינִי יוֹדֵעַ מִיָּין לוֹ נ"ב עֵינֵין בּסִי קמ"ו: דָּף ש"ס פְּתַב מְרַן בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ אֶבֶל הַר"ש פִּסְק דַּאֲפִי בְּשֵׁל תוֹרָה סְמִכִּינָן אֲשִׁלִּית נ"ב דְּבָרִים אֵלוֹ צ"ע דְּדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת הֵם הַפָּךְ מִזֶּה.

דָּף שֵׁס"ה ע"ג פְּתַב מְרַן בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ וְלֹא הִבְנִיתִי דְּבָרֵי דְּנִיְדוּי דָּרָף שְׁבוּעָה וּכו' נ"ב הֵינִינוּ שְׂאוֹמֵר יְהֵא בְּנִיְדוּי שְׁעֵשָׂה דְּבַר זֶה פִּירוּשׁ וְלֹא אָמַר אִם אֲעֲשֶׂה נֶאֱפַע עַל גַּב דְּנִדְרַר שְׁהוֹצִיאוֹ בְּלִשׁוֹן שְׁבוּעָה אֵיכָּא לְמ"ד דְּלֹא הוּי גִּדְרַר וְנִיְדוּי דִּין שְׁבוּעָה יֵשׁ לוֹ וּכ"פ הָרָשֵׁב"א בְּמִינְחָסוֹת: דָּף שֵׁס"ח ע"ד פְּתַב מְרַן וְכַתְּבַר עוֹד הַרְמַב"ן וַיֵּשׁ מִי שְׁפוּבֵר דְּטַעֲמָא דְּבַרְחָ וּכו' עַד רַמְיָא עֲלֶיהָ חַיּוּבָא לְמִיחְלָץ נ"ב עֵינֵין בְּגִמְרָא פָּרַק הַחוֹלֵץ דְּנִרְאָה דְּרַמְיָא עֲלֶיהָ חַיּוּבָא לְמִיחְלָץ: דָּף ש"ע ע"א בְּאֲמָצַע לְשׁוֹנוֹ וְאֵינוֹ נִרְאָה כֵּן נ"ב ט"ס יֵשׁ בְּכָאֵן: הַלְכוֹת קַרְיָעָה דָּף שֵׁע"ב ע"א פְּתַב הַטּוֹר וְז"ל כָּל הַדְּבָרִים מִי שְׁמַתוֹ לוֹ וּכו' אוֹ שְׁבָא לוֹ שְׁמוּעָה וּכו' נ"ב עֵינֵין בְּגִדְרִים גַּבִּי עַל שְׂאוֹל וְאֵל יְהוֹנָתָן בְּכּוֹנָה: הַלְכוֹת אוֹנָן וְהַסְּפֵד דָּף שֵׁס"ד ע"ב פְּתַב הַטּוֹר וְכַתְּבַר הָרָאָב"ד דְּתַרְנוּיָיָהוּ דְּוָקֵא שְׁיִהְיֵי וּכו' נ"ב עֵינֵין בְּטוֹר זֶה מֵהַ שְׁפַתְּבַר הַב"י דָּף ר"ט ע"ב: חִידוּשֵׁי טַא"ח ד' כ"ז ע"ב פְּתַב הַטּוֹר ז"ל אִסּוּר לֹא לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְסָרֵס בְּהֵמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּכו' עַד אוֹ אֶפִּילוֹ לֹא הָעָרִים וְהָעַפּוֹ"ם מִפִּירוֹ נ"ב מְדַבְּרֵי הַתּוֹס'

לא משמע הכי בד"ה מחלפו אהדדי והכי מוכח משמעתיך דאע"פ שהעובד פוכבים מפירו שרי ול"ד לשפת דאם העובד פוכבים הוא מפירו אסור וכן גבי בכור דאם אתה אוסרו לית ביה קנסא משא"כ הקא דאם אתה אוסרו הרי אתה קונסו דצריף למוכרו ועיין בהרמב"ם ז"ל הלכות פלאים בעובד פוכבים שהרפיב בשל ישראל: דף כט ע"ב פתב הטור ז"ל וסתמא נמי שאין ידוע מי הלה וכו' נ"ב עיין בפ' עשרה יוחסין דבר תורה אסופי פשר: שם ע"ד פתב מרן ז"ל באמצע לשונו.

ומ"ש ר' ונראה דאפי' אם נתעברה בעיר וכו' עד דה"ל קבוע נ"ב זה תימא דהטור לא קאמר אלא בדאיכא רוב העיר ורוב סיעות ומדברי הרמב"ם דכל שנבעלה בעיר אפילו איכא תרי רובי לא תנשא וכ"נ בכ"מ ומדברי רש"י ותוס' נראה פסברת הטור: דף כ סוף ע"א פתב מרן והיא ובעלה לא מהימני אפילו במסיחים לפי תנאם נ"ב והא דאמרין לעיל סי' ג' גבי תרומה דנאמן במסיח לפי תנאו אפילו הפהו עצמו פבר פתבו התוספות דמעלה עשו ביוחסין ובס' פרישה אישתמיטתיה דברי התוס' ולכף הקשה מה שהקשה.

דף לב ע"ד פתב מרן באמצע לשונו ויש לתמוה עליהם דהא פיון וכו' נ"ב הרמב"ם לטעמיה אגיל דבמעשיו לא צריף לכפילת התנאי: דף לו ע"ב פתב הטור ז"ל ולא ישא אדם מענברת חבירו וכו' נ"ב עיין מהראנ"ח ז"ל ח"א סימן צ"ה וריא"ז ז"ל סביבות פ' החולץ דף תי"ז ע"ב.

דף לז ע"ב פתב מרן בשם הרשב"א תשובה נ"ל שלא נאמרו דברים אלו בגרושה כו' נ"ב מפאן נראה הקף ממ"ש מהראנ"ח ז"ל סי' צ"ה דף מ פתב מרן באמצע לשונו וכתב הר"ן בפ' שבעת העדות שאם עד אחד אמר וכו' נ"ב עיין מהראנ"ח ז"ל ח"א סימן נ"ז ועיין בפ' מ"א סי' קי"ג.

שם באמצע לשונו שאפשר לדחות ראית הרמב"ן ז"ל ע' תשובת ב"י בדיני מל"ת סי' ד' דף נה ע"ב פתב הטור ז"ל וכתב הרמ"ה דוקא דשקלתינהו וכו' נ"ב משמע דסבר הטור כהרמ"ה ואלו בסי' ל' פתב ואפי' זרקו לתוך חיקה בשתיקה פיון שגלטה דעתה שאינה רוצה להתקדש יכולה לומר במתנה קבלתיו משמע משום דגילתה דעתה הא לאו הכי מקודשת: שם פתב הטור ז"ל וכתב א"א הרא"ש ז"ל דוקא שאינה יודעת סכום הפקדון וכו' נ"ב וכה"ג כ' פי נשתפיר ש"פ מקודשת ופקדון בעי למלונייה ניהליה וכתב הב"ח דאיירי היכא דאמר לה בכל מה שהפקדתי בידך וצריף להבין דאמאי היא מקודשת פי אמר לה היינו היכא דאמר לה מנה ונתן לה דינר דכיון דקבלתו הני פאלו אמר לה השאר לתנאי אבל הקא היא לא יודעת בשעת הקידושין אם חסר או לאו ומ"ש הרא"ה דאינו חייב להשלים פיון שלא הנפיר סכום לא הבנתיו דאם הוא אינו רוצה גם פי ידע לא יקנה חייב לקיים התנאי בע"כ.

שם ע"ג פתב מרן באמצע לשונו. וכתב הרא"ש והא דלא חש לה מדשמואל וכו' נ"ב משמע מדברי הרא"ש דהוא לא פיון לקדשה אלא באגודה לבד ולא בד' זוזי דאית בה וא"כ קשה מאי קשה בה ואמרו הקא בתורת קדושין יקבא ניהלה וקלא לא פיון לקדש אלא באגודה.

וי"ל דכל שלא נטלם בתורת פקדון כאלו נתנם לקידושין דמי. גם לא הבנתיו מ"ש דשאני
הכא שחזר בו ממה שרצה לקדשה בפחות מש"פ מה יתנה חזרתו ובקידושין תוף כ"ד
לאו פדיבור דמי ומה שהיא לא נתרצית ואחר קבלה ממנו מי נאמנת לומר לא היתה
דעתי אלא שהיה שנה פאן.

שם בסוף לשונו מביא לשון הרמב"ם נתן לה אגודה של הדס א"נ וכו' עד שפא תשנה
פרוטה במ"א נ"ב מדברי הרמב"ם משמע דהני ד' זוזי פי נתנם מעיקרא לא לשם קידושין
כיון כסברת הרא"ש ועדיין בהריטב"א ז"ל דף נ"ו ע"א פתב הטור ז"ל והרמ"ה פתב
דוקא פשהחזיר לה המשפון נ"ב צ"ע לדעת הרמ"ה במשפונה בשעת הלואתו אם יהיה
מקודשת ועיין בהר"ן פ"ב דקידושין שם ע"ב פתב מרן ז"ל באמצע לשונו בשם
התוספות ז"ל וא"ת פיון דמקדש בהנאת מחילת מלוה וכו' נ"ב מדברי הסמ"ג נראה
דאפילו לא אמר בהנאת מחילה מקודשת: שם ע"ג פתב מרן בתחלת לשונו ומפל מקום
יש לתמוה וכו' עד שאינה מוכרח וכו' נ"ב עיין בפ"י מהלכות שכירות שפראה משם
שפכל ענין קאמר שם סוף עמוד זה פתב מרן דכיון דתקינו רבנן וכו'.

נ"ב עיין בחידושי הרמב"ן פ' הספינה דף ע"ז. דף נ"ח ע"ב פתב הטור ז"ל ואם אמר לה
דינר החסר וכו' נ"ב נראה דקאי למנה זה או למונה והולף וזה אינו דבמנה זה או מונה
והולף בכל המנה קידשה שם נ"ב ל"נ דאמר פן בשעת נתינת המנה.

שם פתב הרמ"ה ז"ל ואם אמר לה וכו' עד הוי ס' קידושין נ"ב צ"ע דהוי שתיקה בלאחר
מתן מעות: דף נט ע"א פתב מרן באמצע לשונו ז"ל ומשמע דקידושין למתנה דמו וכו'
נ"ב (זה אינו דבקידושין א"א לחזור מדין שליחות דאין האשה מתקדשת שלא מדעתה
משא"כ במתנה דזכין לאדם שלא בפניו: שם ע"ב באמצע לשונו אכל הר"ן תפה עליו
מפני שהוא כו' עד אלא בסמטא נ"ב זה תימא דהכא לאו מדין ד' אמות הוי אלא משום
קרוב לה ובהא מודה הטור והר"ן פיון דהיא יכולה לשוןמרו ולא הוא מה שא"כ בד'
אמות דכל שקדמה היא תחלה אפי' מתחזה על מתחזה קנתה היא והא דהכא לא צריף לומר
זרוק והפטר עיין בהריטב"א בריש קידושין: שם ע"ב פתב הטור ומפרישי התוספות
דמייירי שנתנו לתוף חיקה וכו' נ"ב טלי הקידושין מעל קרקע אי מהני מהריב"ל ח"ב
ומהראנ"ח ז"ל ומהרח"ש ז"ל.

ול"נ דבמחלוקת שנויה דלהרמ"ה ז"ל שכ' הטור מקודשת והתוספות והרא"ש חולקים
ומדין ערב וליכא למימר דליהוי קידושין פיון שלא אמרה ואתקדש אני לה ודלא
פמהראניח ז"ל. שם פתב הטור אכל אם אמרה תנהו על הסלע וכו' עד לתוף חיקה
מקודשת נ"ב פתב הרב בעל עצמות יוסף מנ"ל להטור בסלע שלהו בעינן לתוף חיקה
ולא דק דמדתב הרא"ש ז"ל דבסלע של ב' דינר היינו בזרקם לתוף חיקה: שם סוף ע"ג
פתב מרן בשם הר"ן פתב הרמב"ן דמאי דאמרינן תנהו על הסלע וכו'.

נ"ב באמרה לו תנהו ע"ג הסלע ואתקדש אני לה פבר עלתה דעתה שחפצה בקידושין
וסמכה דעתה וכדמוכח מדברי התוס' והפוסקים: דף ס' ע"ב פתב מרן באמצע לשונו
אכל היכא שפא עליה הב' טרם תתגרש הא' נ"ב עיין תשובת הרב בצלאל סי' ז': דף סו
ע"ב פתב מרן בשם הר"ן ז"ל אכל היכא שהוחזקה וכו' עד דלא הימניה רחמנא בגירושין
נ"ב עיין בפרושל' לא משמע הכי ודו"ק: שם סמוף ונראה לו פתב מרן אכל מתשובת

הַרְשָׁבָא לֹא מִשְׁמַע הָכִי נ"ב ל"ד דְּהֵתָם אֵינּוּ טוֹעֵן גְּרִישְׁתִּיהָ אֶלָּא שְׁטַעֵן אֵינְהָ מְקוֹדְשָׁתָא וּבִקְהָא הֵימְנִיָּה רַחֲמָנָא וּכ"ת הָא כְּבָר הַוּוֹזְזָה מְקוֹדְשָׁתָא עַל פִּיּוּ אַפ"ה נֶאֱמָן דְּהֵפֶה שְׁאָסֵר הוּא הֵפֶה שְׁהֵתִיר.

וְעֵינִין בְּסִי' קנ"ב וּמִשְׁמַעֲתִין מוֹכַח דְּהֵתוּרָה הָאֵמִינְתּוּ לִזְמַר לְאַב גְּרִישְׁתִּיהָ דְּקָאֵמֵר לְזֵה הַתּוּרָה: שְׁם כְּתָב מְרֵן בְּסוּף לְשׁוֹנוֹ וְרָאָן' מַהֵיָּא דְּכִתְנֻבוֹת הֵיָּא אֵיִתְמַתָּא וְכוּ' נ"ב צ"ע דְּהֵקָא מֵאֵי אֲמַתְלָא אֵיכָּא: דָּף ס"ט ע"ב כְּתָב הַטּוֹר אָבֵל פְּנִסָּה מְקוֹדְשָׁתָא וְכוּ' עַד פְּנִסְתָּה לְחֻפְּהָ נ"ב עֵינִין הֵרַד"ךְ בֵּית ט': דָּף ע"ח ע"א כ' הַטּוֹר פְּנוּיָה וְכוּ' נ"ב מְהֵרִיב"ל ח"א סִי' כ"ג וּח"ג סִי' ל"ז: דָּף עֵט ע"א כְּתָב מְרֵן בְּאֲמַצְעָא לְשׁוֹנוֹ וְרַבִּי' כְּתָב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם פְּאֵלוֹ חוֹלֵק עָלְיוֹ נ"ב לְסִבְרַת הַרְמַב"ם לֹא בְּעֵינֵן שְׁיִתְבַּרַר הַדְּבָר שֶׁהוּא שְׁקָר אֶלָּא בְּאֲמַתָּא לֹא לְבַד מְבִטְלֵי קְלָא: דָּף כְּתָב מְרֵן וְכוּ' הֵם דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת וְהֵר"ן נ"ב מְהֵרִיב"ל ח"א סִי' מ"ז כָּלָל ו': דָּף פ"ב ע"ג כְּתָב מְרֵן בְּאֲמַצְעָא לְשׁוֹנוֹ דְּכָל תְּנָאֵי שֶׁהוּא בְּשַׁעַת קִידּוּשֵׁין וְכוּ' עַד וְאֵע"פ שְׁאֵינִן בְּיָדוֹ נ"ב נִרְאֶה דְּבִלְשׁוֹן חַיִּיב אֶפְשָׁר דְּמַהֲנֵי דְּאָדָם מִתְּחִיב עֲצָמוֹ דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם: שְׁם ע"ד כְּתָב מְרֵן בְּאֲמַצְעָא לְשׁוֹנוֹ וּכ"כ הַמְּפָרְשִׁים בְּפָרְק הַזֶּהָב נ"ב מַהֵר"א שְׁשׁוֹן סִימָן קל"ב: דָּף פ"ד ע"ב כְּתָב הַטּוֹר הַמְּשִׁיא לְבָנוֹ גְּדוּל נ"ב מַהֵרִש"ךְ ח"ג סִי' פ': דָּף צֵט ע"ג כְּתָב מְרֵן בְּאֲמַצְעָא לְשׁוֹנוֹ וְאֵין הַפְּרֵשׁ בֵּין שְׁכְּתָב לָהּ וְכוּ' עַד וּמִיָּפֵק לֹא יִהְיֵב לָהּ נ"ב עֵינִין בְּטוֹר זֵה סִי' צ"ע נִרְאֶה הַפָּךְ מִזֵּה: דָּף ק' ע"ב כְּתָב בְּאֲמַצְעָא לְשׁוֹנוֹ וְנִרְאֵין דְּבָרֵי אַחֲרוֹנִים עֵינִין ק"ל הוּא דְּחָה דְּבָרֵי הַמְּפָרְשִׁים דְּהֵיָּא דְּכִלְתִּיהָ דְּרַב זְבִיד דְּאֵינִירֵי דְּמֵאִיס עָלֵי: דָּף קט"ו ע"ד כְּתָב מְרֵן בְּאֲמַצְעָא לְשׁוֹנוֹ נ"ל דְּרֵאוּבֵן מְקַבֵּל מִתְּנָה הֵיא נ"ב עֵינִין בְּסִימָן ק"ו וְהֵרִיב"ש וּמַהֵרִיק"ו: דָּף קט"ז ע"א כְּתָב מְרֵן בְּאֲמַצְעָא לְשׁוֹנוֹ וְכְתָב הֵר"ן כו' נ"ב וצ"ע: דָּף קי"ז ע"ד כְּתָב מְרֵן אָבֵל אֵין נִרְאֶה כֵּן מִדְּבָרֵי רַש"י שְׁכְּתָב מְכָרָה בְּטַל וְכוּ' נ"ב שְׁם אֵינִירֵי כְּשֶׁהֵיא אֲמָרָה אַחֲזִיר אֵת הַדִּינָר וּמִפְּאֵן נִרְאֶה דְּבִטְעָנָה כְּזֵה מְצִי הַשְּׁלִיחַ לִזְמַר אֲנִי אֲתִקֵּן אֵת מַה שְׁעוֹיִתִי וּכ"נ מִדְּבָרֵי הַרְשָׁבָא בְּס' תּוֹלְדוֹת אָדָם סִי' רנ"ה אָבֵל מִדְּבָרֵי הַרְאָב"ד פ"א מַה' שְׁלִיחוֹת: שְׁם סְמוּךְ וְנִרְאֶה לוֹ אָבֵל בְּטְעָנָה מְכָרָה כו' נ"ב אַנ"כ מ"מ"ש בַּח"מ גְּבִי שְׁוֹתְפִין שְׁחִילֵק שְׁלֵא מְדַעַת חֲבִירוֹ: דָּף קִיט כְּתָב מְרֵן בְּתַחֲלַת לְשׁוֹנוֹ מִשׁוּם דְּאֵימֹר צָרְרָא אֲתַפְסִי' וְכוּ' נ"ב לֹא יִדְעָתִי מַה שְׁיִיף הֵקָא כָּל זֵה דְּכִינֵן דְּהֵקָא אֵינִירֵי כְּשֶׁמֶתָה הֵיא בְּחֵיּוֹ עֵדֵינִין לֹא נִתְחַיְבָה שְׁבוּעָה וְלֹא שְׁיִיף לִזְמַר אֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה וְלֹא שְׁיִיף הֵקָא הֵהוּא דְּאֵין נִזְקָקִין דְּהוּי לְגַבִּי יְתוּמָה: שְׁם ע"ד כְּתָב מְרֵן בְּאֲמַצְעָא לְשׁוֹנוֹ וְזֵה שְׁלֵא כְּדְבָרֵי הַרְשָׁבָא צ"ע הֵיכֵן נִרְאֶה כֵּן בְּדְבָרֵי הַרְשָׁבָא: שְׁם כ' מְרֵן בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי עַד שְׁיִשְׁמְעוּ אֵת קוֹלוֹ א"ר מוֹנָא הֵיא שְׁמִיעַת הַקּוֹל הֵיא הַרְכָּנַת הַרְאֵשׁ נ"ב וְנִרְאֶה דַּה"ה אִם הַשְּׁבִיעַ אֵת אַחֲרִים וּפְשֵׁט יָדוֹ וְנִשְׁבַּע דְּהָא גְּבִי גִיטִין הוּי הָכִי יַעו"ש וּמִפְּאֵן נ"ל דְּאִם כְּתָב בְּכִתְיָה אֲנִי נִשְׁבַּע לְעֲשׂוֹת דְּבָר פ' ה"ז שְׁבוּעָה שִׁמ"ש בְּכִתְיָה ה"ז כְּמִי שְׁהוֹצִיא מִפִּיּוֹ וְכֵן רֵאִיתִי כְּתוּב בְּשֵׁם הַרְשָׁבָא: דָּף קכ ע"א כְּתָב הַטּוֹר וַא"ל הַרְאֵשׁ ז"ל מְבִיא דְּבָרֵיו בְּפִסְקֵיו וְכוּ' נ"ב מַהֵרִש"ךְ ח"ב סִימָן א' וּמַהֵרִימ"ט א"ה סִי' מ"ד יַע"ש: דָּף קכ"ט ע"ד כְּתָב מְרֵן סוּף עֲמוּד לְפִי דִין הַתְּלֵמוּד כְּתָב כֵּן נ"ב עֵינִין בַּהֵרְשָׁד"ם א"ה סִי' קל"ו חוֹלֵק עַל זֵה וְעֵינִין בְּעֲצָמוֹת יוֹסֵף בְּפָרְק מִי שְׁמַת גְּבִי שְׁיִיר קַרְקַע כ"ש נִרְאֶה כְּסִבְרַת הַב"י: דָּף קל"ח ע"ב כְּתָב הַטּוֹר מְכָל מַה שְׁיִמְצָא מְעַזְבוֹנָה וְכוּ' נ"ב עֵינִין בַּמַּהֵרִש"ךְ בְּנוֹסְפוֹת סִי' ח': דָּף ק"מ ע"ב כְּתָב הַטּוֹר בְּשִׁאֲלֹת דַּה"ה הַרְאֵשׁ בְּשִׁאֲלַת אֶלְמָנָה

שְׁהִיְתָה אֲמוּנָה בְּמִמּוֹן וְכוּ' תְּשׁוּבָ' אֵין בְּדַבְרֵיהֶם וְכוּ' עַד אֵין שְׁיַעֲבוּד חָל עַל גּוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם בְּשׁוּם מְמוֹן.

נ"ב לפי מ"ש א"א וְהִבִּיאוּ הַטּוֹר בְּסִי' ע' דְּחִיָּב אָדָם לְהִשְׁפִּיר עֲצָמוֹ פְּדֵי לְפָרוּעַ חַיִּיבוֹ וְכוּ' כִּי בְּתִשׁוּבַת מְהֵרָם וְיִהְיֶה טַעֲמָא מְשׁוּם דְּגוֹפּוֹ שֶׁל לְנָה מְשׁוֹנְעָבֵד לְמַלְנָה דְּעֵבֵד לְנָה לְאִישׁ מְלָנָה וּבַח"מ ס' צ"ט הִבִּיא הַב"י דְּבָרֵי הָרַא"ש וְכָתַב דְּלֹא נ"ל פֶּן וְכָאֵן ס' קנ"ד הִבִּיא דְּבָרֵי הָרַא"ש ז"ל שֶׁפָּתַח בְּתִשׁוּבַת דְּלֹא חָל הַשְּׁבוּעָה הַב' וְנִרְאָה דְּהֵתָם שְׁנִשְׁבַּע לְתַת כָּל מַה שְׁיִרְוִיחַ לְעַנְיִים ה"ז פְּנִשְׁבַּע לְכַטֵּל אֶת הַמְצָנָה דְּוֹדַי קָא עָקַר אֲבָל הֵכָא אֵין זֶה וְדַאי קָא עָקַר דְּאֶפְשָׁר דִּינְסִפִּיק חֲצֵי מַה שְׁיִרְוִיחַ פְּדֵי לְזוּן אֶת אֲשֶׁתּוֹ: דָּף קמ"ב ע"ב פָּתַח מֶרֶן דְּגְרוּשַׁת יִשְׂרָאֵל י"א שֶׁהִיא כְּגְרוּשַׁת פֶּהֶן נ"ב עֵינָן מֵהֶרָאנ"ח ח"א ס' ו': שֶׁם ע"ד פָּתַח מֶרֶן וְנִרְאָה דְּאִתָּא לְדִין זֶה שֶׁל הַרְמ"ה וְכוּ'.

נ"ב דְּבָרִים אֵלוֹ לֹא הִבְנִתִּים פִּי מִדְּבָרֵי הָרַא"ש ז"ל שֶׁהִבִּיא לְעִיל מִשְׁמַע דְּצָרִיף דְּגַם בְּשַׁעַת כְּתִיבָה בְּעַנְיָן שְׁיִהְיֶה שְׁלוֹ אֵיבָרָא דְּצ"ע בְּהֵיא דְּהֵאֲשָׁה פּוֹתְבַת גִּיטָה דְּבִשְׁעַת כְּתִיבָה עַדִּינָן אֵינָה שְׁלָה וְע' בְּתוֹסְפוֹת וְעוֹד הָיִי מְחוֹסֵר הַקְּנָאָה וְנִתְיָנָה וּלְפ"ז בְּשֶׁל נִייר גַּם פֶּן בְּשַׁעַת כְּתִיבָה עַדִּינָן אֵינּוּ שְׁלוֹ.

דָּף קמ"ג ע"א פָּתַח מֶרֶן וְכוּ' כִּי בְּנִמ"י וְהִרְשָׁפ"א וְהִרְיָטָב"א נ"ב עֵינָן בְּהֵרִיב"ש ס' קפ"ב. דָּף קמד ע"ב פָּתַח מֶרֶן בְּאֶמְצַע לְשׁוֹנוֹ וְא"כ מִשְׁמַע דְּפָסוּל דְּקַתְנֵי בְּתוֹסְפָתָא לָאו וְכוּ' עַד בְּטַל נְמִי הָיִי נ"ב הַרְד"ך בֵּית כ"ג הָאָרִיף בְּזָה.

שֶׁם ע"ד פָּתַח מֶרֶן בְּתַחֲלַת לְשׁוֹנוֹ אֲבָל לְפִי מ"ש הַתוֹסְפוֹת בְּשֶׁם ר"ת מִשְׁמַע כו' נ"ב עֵינָן הַרִימ"ט ח"מ סִימָן ע"ג וע"ז דָּף קמ"ה ע"א פָּתַח מֶרֶן בְּשֶׁם הַנִּמ"י וְלְעַנְיָן גִּט שְׁכִיחָא וְכוּ' נ"ב וְכוּ' שֶׁ אֵי חֲתָמוּ בְּאֶמְצַע דְּקָשָׁר כַּמ"ש הָרַא"ש אֲבָל בְּתַחֲלָה פָּסוּל כְּמוֹ שְׁאָר שְׁטָרוֹת וּפְסוּק פְּלִישְׁנָא דְּפָסוּל.

דָּף קמ"ו ע"ב כ' מֶרֶן בְּשֶׁם הַרְשָׁפ"א בְּאֶמְצַע לְשׁוֹנוֹ וְאוֹתוֹ רָגַע א"א לְכוּדְקוֹ נ"ב לְפִי מ"ש הַתוֹסְפוֹת דְּכָל דְּלֹא חֲזִינָן דְּנִטְרָף דְּעֵתוֹ צְלוּתָא הוּא לְק"מ: דָּף קמז ע"ב פָּתַח מֶרֶן סוּף לְשׁוֹנוֹ אֲבָל מִתּוֹךְ בְּנִרְיֹ מוֹדָה דְּבַעֵי בְּדִיקָה נ"ב זֶה אֵינּוּ דְּדַעְתָּא צְלוּתָא הוּא אֲמַאי בַּעֲזֵי בְּדִיקָה לְפִי מ"ש הָעֵיטוֹר וְהִבִּיאוּ הָרַב לְעִיל: שֶׁם בְּאֶמְצַע לְשׁוֹנוֹ וּמִדְּבָרֵי ר' אֵין לְהַכְרִיעַ נ"ב מִדְּבָרֵי בַּעַל הָעֵיטוֹר נִרְאָה דְּבַעֲזֵי בְּדִיקָה וְאֶפְּלוּ בְּחֶרֶשׁ גָּמוֹר נִרְאָה דְּבַעֲזֵי בְּדִיקָה וְכוּ' נִמְהָרִיף וַיֵּשׁ לְתַת טַעַם: דָּף קמח ע"א פָּתַח הַטּוֹר אָמַר לְסוֹפֵר וְלְעֵדִים וְכוּ' וְתָנוּ לְשִׁלִּיחַ וְכוּ' נ"ב אִם לֹא אָמַר לְסוֹפֵר תָּנוּ לְשִׁלִּיחַ לְהַרְמַב"ם כָּל שֶׁפָּתְבוּ גִט אֶחָד אֶפְּלוּ פָּסוּל שׁוֹב אֵינָם יְכוּלִים לְכַתּוּב גִּט אַחַר וְאִם פָּתְבוּ גִט אַחַר אֵינָה מְגוֹרְשַׁת דְּלֹא עֲשָׂאוּהָ שְׁלִיחַ אֶלָּא לְכַתִּיבַת גִּט זֶה לְבַד מִשָּׂא"כ בְּשָׂאֵמַר תָּנוּ לְשִׁלִּיחַ מְסַפְקָא לֹן דִּילְמָא עַדִּינָן לֹא עֲשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ: שֶׁם ע"ג פָּתַח מֶרֶן בְּאֶמְצַע לְשׁוֹנוֹ וּמִדְּבָרֵי תִשׁוּבַת הַרְמַב"ן ז"ל נִרְאָה שֶׁמְפָרֵשׁ לְהֵנִי בַּעֲזֵי וְכוּ' נ"ב מִדְּבָרֵי הַטּוֹר נִרְאָה דָּאִם יֵאבֵד מִיָּד בְּסוֹפּוֹ חוֹזֵר וְכוּתְבֵי גִט אַחַר אֲבָל מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְרַמְבַּ"ן לֹא מִשְׁמַע הָכִי דְּלֹא אָמַר אֲטוֹ מִי אָמַר כְּתוּבוֹ וְאִנְחָנוּ בְּכַסְיָכוֹ אֶלָּא פִי אָמַר וְתָנוּ לָהּ דְּעֲשָׂאֵן שְׁלִיחַ לְגִירוּשֵׁין אֲבָל כְּשָׂאֵמַר לִיתָן בְּיַד שְׁלִיחַ לֹא עֲשָׂהוּ שְׁלִיחַ אֶלָּא לְכַתִּיבַת זֶה הֵגַט בְּלִבָּד.

שם שטה זאת פתב מרן מיהו לא נתפרר דבריו כו' נ"ב זה איפכא הוא (א"ה בס' גט פשוט שעמד ע"ז ובסוף דבריו שם צידד בכונת הרמב"ן דמטעם ס"ס פתב הרמב"ן מה שפתב ועל צד הדוחק אפשר דהב"י הבין פן וכן יש לדקדק ממ"ש הרמב"ן ולא ליתן פסול או מסופק כו' דבפסול אמאי צריד ליתן ב').

דף קמ"ט פתב מרן באמצע לשונו והאיפא לספוקי דילמא פותב לשמה וכו' נ"ב זה אינה דבגמרא קאמר עובד פוכבים ודאי אדעתיה דנפשיה קא עביד ורגי' שלנו בדברי ה"ה ליתא בלשון י"ל.

שם ע"ב פתב מרן בסוף לשונו יש לחוש פדברי הירושלמי נ"ב לפי מ"ש התוס' שהיו פותבין פמה לשונות דהוי כמו הרי את מותרת לכל אדם ודאי היו פותבין פולה לשמה וליתא לירושלמי.

שם ע"ג פתב מרן באמצע לשונו פל היכא דכתוב על דבר המזדייף הורע חזקתו וכו' נ"ב פשנכתב על דבר המזדייף הוי פאלו ליכא עידי חתימה פגט זה מידי דהוה אשפיר ב' שיטין ואנן פעינן או עידי חתימה או עידי מסירה והכא ליכא עידי: חתימה אלא ע"פ מעידים הם ולא מהני דף ק"נ ע"ג פתב מרן באמצע לשונו ודע דהא דאמרינן שאם יהיו מוחזקים וכו' נ"ב דין זה אינו נ"ל.

שם סוף עמוד זה באמצע לשונו ופירש"י ז"ל פותבת גיטא ומקניא וכו' נ"ב פתב מהרש"ך דלשיטת רש"י ור' בעי שהאשה יקנה לו לבעלה בפ"ו וכ"נ מדברי בעל התרומות שהביא ב"י בסי' ק"כ. דף קנ"א ע"ב פתב מרן באמצע לשונו ואע"ג דגבי תפילין שרי לגרור וכו' נ"ב היינו טעמא משום דליכא שם פתיכה עליה פל שלא תקנה כמ"ש בהגה"מ אלא דגרידה לא חשיב פתיכה כמ"ש ב"י בא"ח וליכא משום פתבן שלא פסדון: דף קנח ע"ד פתב מרן באמצע לשונו פתב הגהת מיימון בפ"א דלר"א דאמר עידי מסירה וכו' נ"ב ומדברי הרמב"ם משמע דסובר דעדים מפקי' לקלא והא דכתב דגט שאין בו זמן פסול היינו משום דחיישינן שפא יתן לה בצניעא אבל אי לית ביה עדי מסירה ליכא למיחש דבעי לאתויי עידי מסירה דף קנו ע"ב פתב מרן באמצע לשונו וכדאשכחן גבי המקום דאין פותבין נ"ב והכי פתב הרשב"א פ' פל הגט דבכה"ג מייחזי פשקרא ופסול וכ"כ הר"ן שם וזו היא ס' בעל התרומות וכן פסק הטור בח"מ ודלא ככ"מ שפתב דלא חיישינן למייחזי פשקרא והא דכתב הרשב"א ולפ"ז אפילו גט מוקדם אם נתנו ע"י שליח פשר היינו פשנכתב ביום ונחתם בלילה ובגט מאוחר לא חיישינן למייחזי פשקרא דהתם איכא למימר שפתבו לתת לה באותו זמן הפתוב בגט.

דף קנז ע"ג פתב מרן באמצע לשונו ואפשר דתנו קנה בית דירה וכו' נ"ב עיין מייחזי להרמב"ן סי' רס"ז דף קנח ע"ד כ' מרן בסוף לשונו בשם הר"ן ודברי הרמב"ד נ"ל יותר נ"ב עיין מה שאכתוב לקמן: דף קנ"ט ע"ב פתב מרן באמצע לשונו וליחוש דילמא נולד אחר בכאן נ"ב היכא דלא הוחזק לא חיישינן וכן פתבו התוס' והכי מוכח סוגיא דפרק האשה שלום ודפ' פל הגט דף ק"ס ע"א פתב מרן בשם הרשב"א דבעי שיהא ניכר מתוך הגט נ"ב צ"ע דבגט מאוחר פתב הרשב"א ז"ל דמגורשתמשעת נתינה ואע"ג שאינו מוכיח מתוכן ובפרק גט פשוט פתב הרמב"ן גבי שהיא דאמר אבא שאול כר"א ס"ל.

דף קסא ע"א פתב מרן בשם הנמ"י והריטב"א ז"ל ולא הבנתי וכו' עד שישמנה על אחרים בשמות נ"ב כלו' פב"פ מה דקוראים לו אחרים. שם באותו עמוד פתב מרן ופירש רש"ב"ם אין חוששין לו דכ"כ לא היה מחליף שמו זמן מרובה וכו' נ"ב פלומר וליפא למיחש דילמא אזיל למתא אחריתי אבל אה"נ דאם החליפו שמו פשר פיון דאתחזק בשם זה ועיין במהריב"ל ח"ב בסוף הספר.

דף קס"ג ע"ב פתב מרן בשם ר"י דין זה בח"ב והתימה מרבנינו נ"ב עיין בסימן קמ"ד פתב יוסף עד או פן יעקב עד שם ע"ג פתב מרן באמצע לשונו וז"ל הרמב"ם בפ' הגזפר ה' שפתבו גט וכו' עד אלא טופס א' לכולן נ"ב הרי אמרו בירושלמי אבל אי כ' טופס לכל אהד ואהד לא מהני ודלא פסברת הטור והרמ"ה דף קס"ד ע"ג פתב מרן באמצע לשונו וע"כ הא בקורין לפניהם וכו' עד הדינין חותמין נ"ב ע' בהר"ן פ' בתרא דכתובות וצ"ע: דף קס"ה ע"ב פתב מרן ז"ל באמצע לשונו ומאי דאיתמר עלה חתם וכו' עד אלא להכשיר בדיעבד נ"ב ק' דמדכתב הרא"ש דאם חתמו בו ב' והסופר שפטר בדיעבד נראה דבחתם סופר ועד אהד אפילו בדיעבד פסול ועוד ק' דכיון דהרא"ש סובר דבאומר אמרו אינו גט פלל פדעת הרי"ף וכו' מ"ר' בסי' ק"ב אם פן אמאי פסול חתם סופר ועד ודברי הגהות פ"ט צ"ע דף קס"ו ע"א פתב מרן באמצע לשונו דא"כ באין עליו עדים פלל וכו' נ"ב וכו' הרא"ש דכל הני גיטוי נ"מ לר"ע כמו לר"מ ואם נשאת לא תצא וחד מהן הוי שאין עליו עדים אבל פתב הסופר בכ"פ פתב הרא"ש שיהולד ממזר דהוי הלכתא שם ע"ד פתב מרן באמצע לשונו מעביר עליו קולמוסו ומקדשו נ"ב ק' דבי"ד סי' רע"ו כ' ר' ז"ל ואם יש דבוק באותיות השם יש לגרור וא"צ אח"כ להעביר הקולמוס כדי לקדשו דף קסז ע"ג פתב מרן ז"ל בסוף לשונו פיון שאח"כ מצאו הוא עצמו נ"ב הכא איכא חשדא דשפא משקר מפני הפסד שקרו דף קע"א ע"ב פתב מרן בסוף לשונו ואין דבריו מובנים לי עד וכל ספק מגורשת וכל ספק מגורשת וכו' נ"ב ומיירי שאחר זמן גיטה יוצא מתחת ידה ואע"ג דלא קראו אותו לא בתחילה ולא בסוף בשעת הנתינה ושפא גיטא אחרתא הוא אפ"ה אם נשאת לא תצא דמדינא הבעל מהימן כמ"ש הר"ן וזהו דכתב הר"ן גבי שהוא גברא דזרק גיטא דהנה ספק מגורשת פשלא קראו אותו היינו פשנאבד דבהני איירי שם ע"ג פתב מרן על תשובת מהר"י ודברים תמוהים הם וכו' עד לא נפקא לכתחילה מינה נ"ב לא הבנתי זה דהכא איירי בשפבר נתגרשה דף קעג ע"ב פתב הטור ז"ל וכתב הרמ"ה דוקא שלא אמר להו לעדים וכו' נ"ב מדברי הר"ן נראה דחולק אסברת הרמ"ה שם ע"ג פתב מרן ז"ל וכן משמע מדברי רש"י וכו' עד והיא לא שמעה נ"ב מ"ש רש"י והיא לא שמעה דוקא דאם היא שמעה הא איכא דעתא.

דף קע"ד ע"ב כ' מרן ז"ל דבין להרשב"א בין להר"ן לא בעי שתהא סמוכה וכו' נ"ב להרשב"א אין ראיה דהרשב"א איירי באומר תזפה לי חצרי דלאו משום יד אתינן עליה אלא מדין שליחות אבל כל שלא אמר תזפה לי חצרי דמדין יד קא אתינן עליה בעינן ונתן בידה בעינן נתינה ובעידן נתינה לא היתה ידה משא"כ פשנתנה בתורת פקדון דגם בשעת נתינה ידה היתה.

דף קע"ו ע"ב פתב מרן בשם ה"ה שפתב דהר"ן ורשב"א מסתפק אם צריך שישלנה וכו' נ"ב מדברי הרמ"ה שפתב הטור בריש סי' זה שפתב עד ששטלנו משם נראה פסברת

הַרְמַב"ם ז"ל: שָׁם ע"ג פֶּתַח מֶרֶן בְּשֵׁם הַרְר"ן וְשָׂאִין הָאִשָּׁה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְהוֹלִכָהּ וְכוּ דַעַת
הַרְמַב"ן נ"ב צ"ע דְּבִסְמוּךְ הַבֵּיא דְסִבְרַת הַרְמַב"ן בְּהִיפּוּף דָּף קע"ז ע"ג פֶּתַח מֶרֶן בְּתַחֲלַת
לְשׁוֹנוֹ וְנ"ל וְטַעְמוֹ מִשּׁוֹם דְּבִפְרָק הָאִשָּׁה שְׁלוֹם אֵיבְעִיא לֵן וְכוּ נ"ב פֶּתַח מִהַרְיִק"ו
דְּלַהֲרִי"ף פִּי אֵיבְעִי לֵן.

שָׁם פֶּתַח מֶרֶן בְּאֲמַצְעַ לְשׁוֹנוֹ מֵהוּ לְזִכּוֹת גֵּט בְּמִקּוֹם יָבֵם וְכוּ נ"ב עֵינֵן בְּטוֹי"ד וְדִלֵּא
כְּמִהַרְיִק"ו בַּה' עֲבָדִים. שָׁם בְּאֲמַצְעַ לְשׁוֹנוֹ וְאע"פ שֶׁנֶּאֱמַר שְׁלֵא נִתְגַּרְשָׁה וְכוּ עַד מ"מ
יִוְעִיל לְגַבֵּי וְכוּ נ"ב וְכוּ הוּא דַעַת בַּעַל הָעֵיטוֹר וּבִירוּשָׁלַיִם בְּעֵי לְשִׁיחָה מְגוֹרְשָׁת מִיָּד
וּבָהָא אֵיפֵא לְמִימַר שְׁמָא חוֹבָה הוּא לָהּ וְאִי חֲבִין לְאָדָם שְׁלֵא מִדַּעַתוֹ אֲבָל הֵכָא מְזוּפָה לָהּ
לְעַנְנֵן שְׂאִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל וְאִם תִּרְצָה הִיא יִקְבֵּל וְאִם לֹא לֹא וּמְצִינוּ הֵכִי כַה"ג גַּבֵּי עֲבָד
וּמ"ש מִהַרְיִק"ו.

דָּף קעח ע"ג פֶּתַח מֶרֶן ז"ל בְּאֲמַצְעַ לְשׁוֹנוֹ וְאֵלּוּ הֵיךְ גּוֹרֵס כְּפִרְש"י ה"ל לְפָרוּשֵׁי וְכוּ נ"ב
וּלְפִרְש"י מְבַחֲנַת בֵּין גִּיטָה לְדָבָר אַחֵר לֹא הָיָה צָרוּר וְזָרְקוּ אֶלָּא שְׁתַּבְּחִין בֵּין צָרוּר לְדָבָר
אַחֵר וְשָׂאִינָה דוֹמָה לְגִיטָה וְכוּ נ"ב מְדַבְּרֵי הַרְר"ן בְּפִרְק בֵּית שְׁמַאי וּמִהַרְיִב"ל ח"ב סי' ד' וְדִלֵּא
כְּמִהַרְשֵׁד"ם ח"א"ה סִימָן מ': שָׁם בְּאֵתוֹ עֲמוּד בְּסִבְרַת בַּעַל הָעֵיטוֹר דְּכָל הֵיכָא שְׂבָא
בְּמִקּוֹם בַּעַל דָּבָר אֵינוֹ עוֹלָה לְעַד נ"ב עֵינֵן מ"ש לְקַמְן דָּף קע"ט ע"א פֶּתַח הַטּוֹר וְא"א
הָרֵא"ש ז"ל הַבֵּיאוּ לְפִסְק הַלְכָהּ וְכוּ עַד שֶׁהָרֵי הוּא בְּמִקּוֹם הַבַּעַל נ"ב הָא דְכָתַב הָרֵא"ש
ז"ל אֵין הַשְּׁלִיחַ מִשֵּׁם הַשְּׁנַיִם אֵינוֹ לוֹמַר דְּהֵיכָא שְׁתִּתְּנָה לָהּ צָרִיף ב' לְהַחְזִיקָה גְרוּשָׁה
לְפָנֶיהֶם וּמ"ש הַטּוֹר ז"ל הָא קו"ל אָמַר לְב' גְּרָשׁוּ אֶת אִשְׁתֵּי הֵן הֵן שְׁלוּחֵי הֵן הֵן עֵינֵי
ל"ק דְּהֵתֶם מִשּׁוֹם דְּלִהְיֵי נֶאֱמָן קְאָמַר וְכִינּוֹן דְּשְׁנַיִם הֵם נֶאֱמָנִים בְּמַגּוֹ מֵה שְׂאִין פֶּן הֵכָא
דְּלָאוּ מִשּׁוֹם נֶאֱמָנוֹת אֲתִיבֵן עֲלֵהּ אֶלָּא דְצָרִיף לְהַחְזִיקָה גְרוּשָׁה לְעֵלְמָא וְכוּ פֶתַח הַרְמַב"ם
פֶּרֶק ו' דִּין י"ד: שָׁם ע"א פֶּתַח הַטּוֹר וְכוּ כ"כ הַרְמַב"ם שְׁהַשְּׁלִיחַ הוּא עַד א' וְכוּ עַד וְהַשְּׁנַיִם
שְׁחֻחַתָּם עֲמוּ עַל הַשְּׁלִיחוֹת נ"ב עֵינֵן תְּשׁוּבַת הַרְיִב"ש סִימָן שִׁי"ח: שָׁם ע"ד סוּף הָעֲמוּד
וְקו"ל שְׁפַתְּהָ הָרֵא"ש וְכָתַב ר' בְּסוּף סִימָן זֶה רְאוּבֵן עָשָׂה לְבָנוּ וְכוּ נ"ב הֵיכָא אֵינִירֵי
שְׂאָמַר הַבֵּן בַּפ"נ וּבַפ"נ וְאע"ג דְּמוֹדָה הַבַּעַל וְלִיכָא לְמִיחַשׁ לְמִזְוִיף מ"מ הָיָה סֶפֶק אִם
מִינּוּהוּ שְׁלִיחַ אוֹ לֹא וְעֵינֵן בַּה"ה פֶּרֶק ט' דִּין ל"ב דָּף ק"פ פֶּתַח הַטּוֹר וְאִם אֵין הַנְּשִׂים
יִזְדַּעוֹת וְכוּ צָרִיף רִיבּוּי שְׁעָרוֹת וְכוּ נ"ב עֵינֵן בְּסִי' קס"ט: דָּף קפ"א ע"א פֶּתַח הַטּוֹר וְכִינּוֹן
שְׁעָשׂוּ תְשׁוּבָה וְכוּ עַד וְסוּפֵן בְּכִשְׁרוֹת נ"ב עֵינֵן בְּרִישׁ סִי' י"ז תְּשׁוּבָה לְהָרֵא"ש וְהַבֵּיאָה
הַב"י.

שָׁם ע"ב פֶּתַח מֶרֶן בְּתַחֲלַת לְשׁוֹנוֹ אָמַר לְשְׁלִיחַ הוֹלֵךְ גֵּט זֶה וְכוּ נ"ב עֵינֵן מִהַרְאנ"ח סִי'
נ"ה. שָׁם פֶּתַח מֶרֶן וְכוּ דַעַת הַרְמַב"ם ז"ל בַּפ' ט' נ"ב עֵינֵן בַּפ' הָאוּמַר בְּקִידוּשֵׁין וְצָרִיכָא
דְּאִי אָמַר לְחַבְרוֹ מִשּׁוֹם דְּלֹא סְמָכָא דַּעַתָּא בַּפִּי רַש"י וּבַפ' כָּל הַגֵּט גַּבֵּי נִפְקָא וְנ"ל: שָׁם
פֶּתַח מֶרֶן ז"ל בְּאֲמַצְעַ לְשׁוֹנוֹ שְׂאֵלָה לְגֵאוֹן אִשָּׁה שְׁעֲשֻׁתָּה שְׁלִיחַ וְכוּ עַד אֲבָל לְשִׁתְּגַרְשׁ
בְּקַבְלָתוֹ שְׁל ב' לֹא וְכוּ נ"ב צ"ע דַּא"כ לֹא אֲתִי שְׁלִיחוֹתוֹ מִכַּח הָאִשָּׁה אֶלָּא מִכַּח הַבַּעַל
וְהֵיכִי פֶתַח הָאִשָּׁה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ וְשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ הָא פִּינּוֹן דְּאֵינָה מִתְּגַרְשָׁת בְּקַבְלָתוֹ דָּף קפ"ב
ע"א כ' הַטּוֹר בְּשֵׁם הַרְמ"ה וְכָתַב עוֹד בֵּין אִם עָשִׂתָּה שְׁלִיחַ וְכוּ עַד וְאֵין פָּאן דַּעַת א"א
הָרֵא"ש נ"ב עֵינֵן בְּסִי' ל"ז בְּטוֹר זֶה: שָׁם ע"ב פֶּתַח הַטּוֹר בָּאוּ ב' וְעַרְעָרוּ וְכוּ נ"ב נִרְאָה
מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש דְּאֵינִירֵי בְּטַעְנוֹ מְזוּנִיף שְׂפָךְ פֶּתַחוֹ סְמוּךְ אַהֲנֵי שְׁפוֹסְלִים חֲתָמִינּוּ

ואפני' נתקניים בחותמיו ודלא כבעל דרישה ופרישה בסי' קנ"ב שרצה לפרש דלא איירי בטענו מונקין דף קפד ע"ב פתב הטור ונ"ל דלא דמי וכו' עד יכול להתקנים על הגט נ"ב צ"ע דלשון יהא בטל יכול להתקנים על הגט ואינו יכול לבטלה מעתה.

דף קפ"ה ע"א פתב מרן באמצע לשונו וגרסי' התם נהי דבטליה לשליחותא וכו' נ"ב עיין חידושי הרמב"ן פ"ק חזקת הבתים ד' מ' ע"ב: דף קפ"ז ע"א כ' הטור וכתב הרמ"ה ו"ל אם יש לו עדים שהבעל מסר לו זה הגט לגירושין וכו' נ"ב לא ידעתי מאי צריך שתי עדים בהוא ואחר עמו סגי.

שם ע"ב פתב הטור וכי מטית להתם שני שלים להולכה וכו' נ"ב לא הנה צריך לזה לפי מ"ש בריש סימן קמ"א: דף קפח ע"א פתב מרן ו"ל באמצע לשונו ויש לדקדק אמאי מצריכנו לשליח וכו' נ"ב עיין בהר"ן ריש מסכת גיטין.

שם ע"ב פתב מרן ו"ל באמצע לשונו וכ"כ בעל ההלכות ו"ל ואפשר שאף הם לא נתפוננו וכו' נ"ב עיין בהרמב"ם פ"ט דין ל"ב נראה הפך זה: שם באמצע לשונו פתב ואע"פ שמדברי הר"ן אפשר לדקדק וכו' עד ערערו ערעור נ"ב זה אינו דבפני' פתב הר"ן רפ"ק פדעת הרא"ש ו"ל: שם ע"ד פתב מרן ו"ל ותשובתה בצדה וכו' שיש בין רישא וכו' נ"ב לק"מ דא"ה אמאי אצטרף ר"י לומר פן ואפני' יוצא מתחת עדי חתימה דכבר אמרו ברישא והל"ל דכבר זה ברישא בלבד ומשם נלמד לסיפא ג"כ: דף קפט ע"א פתב מרן ו"ל בתחלת לשונו פתב הריב"ש סי' שי"א מה שאתה חושב וכו' נ"ב, מהראנ"ח סי' ל"ב דף קצג ע"א פתב הטור ו"ל והרמ"ה פתב וכו' עד הוי ספק מעכשיו נ"ב טעמא דהרמ"ה נראה מדפריד בגמ' בד' ע"ד ע"ב אדמפלגי במהיום ולאחר מיתה ליפלוג בע"מ וכו' הרשב"א דה"פ דלרבנן לא שמעינן פן במתני' אלא במהיום אבל במעכשיו לא שמעינן: שם ע"ב פתב הטור אם לא ניתק כו' נ"ב מהרשד"ם ח"א"ה סימן צ"ד שם דף קצ"ד ע"א פתב מרן בסוף לשונו על ר"י ומ"מ לא ידענא מהיכא יליף הכי מתוך הגמ' נ"ב מדברי הרשב"א בחידושו נראה כסברת ר"י ו"ל: דף קצה ע"א פתב הטור לפיכך היא פאשתו וחיוב במזונותיה נ"ב ודוקא משום דהוי ספק מגורשת אבל אם תנאי דמעכשיו אם לא יבא אינו חייב דכשלא בא הרי זו מגורשת ודאית למפרע הרא"ם: דף קט"ו ע"א פתב מרן באמצע לשונו בשם תשובת הרמב"ן סי' קל"ה על משוודת כו'.

עיין רדב"ז סי' רי"ו והרד"ך בית כ"ד וצ"ע דף קצ"ז ע"ב פתב הטור רק פשאמר סימן מובהק נ"ב הו' דבעינן שיתן היא סימנין הגט אע"ג דהבעל מודה שהוא נתנו לידה משום דשא מאדם אחר נפל ואין הבעל נאמן לומר גרשתי את אשתי דף קצ"ח ע"א פתב מרן באמצע לשונו.

וכן דעת הר"ן ו"ל נ"ב והר"ן פתב בפני' הרא"ש ועיין בהרשב"א מיןחסות להרמב"ן סי' קל"ט. שם ע"ב פתב מרן תשו' הרשב"א בסוף דברי הרשב"א אבל אין כופין אותו לגרש וכו' נ"ב מדברי הרמב"ן סי' קל"ט נראה דאפילו לכתובה אין כופין: דף רי ע"ב פתב מרן ו"ל בסוף לשונו אע"ג דלדידה לא חשיב נשבע וכו' נ"ב הכי אמרו בפ' החולץ והא דאמרי' בפ' פיצד חליצה במקום יבום אינה מצונה היינו היכא דרוצה ליבם אבל אם אינו רוצה ליבם אין פאן מצונה: דף ר"ז ע"ד פתב מרן בשם תשובת הר"ן סימן נ"ט על עניין תנאי השטר אינו אלא וכו' נ"ב מהרי"ט א"ה סימן מ"ה וע' מ"ש דקיי"ל ידו עדיפא מידה

וַיָּבֹאוּ בְּחֵרֵיקָהּ וְצ"ע: דָּף רי"ד ע"ב פְּתַב מָרְן בְּאַמְצַע לְשׁוֹנוֹ וְגַם הִתְרַב יְבָמָה לְשׁוֹבָה
הִיא עֲרֹה כּו' עַד וְאִין דְּבַר שְׂבַעְרֹה פְּחוֹת מִב' נ"ב עֵינִין בְּתִשׁוּבַת הַרְשָׁפָ"א וְהִבְיָאָה הַב"י
סִימָן מ"ב.

דָּף רלב ע"ב פְּתַב מָרְן בְּאַמְצַע לְשׁוֹנוֹ וְאִין רוּאָה ק"ו בְּגִדּוֹן זֶה אֶלָּא וְכו' נ"ב עֵינִין תְּשׁוּבָה
לְמַהרֵי"ט בֵּא"ה. חִידוּשִׁים לְהַרְבֵּי הַמְּחַבֵּר שְׁנַמְצָאוּ סְבִיבוֹת מְהַרְדָּבּוּ וְ"ל סִימָן מ"ז ע"ד
פְּתַב וְ"ל הַצ"ל וּמ"מ מְשַׁמַּע לִי שְׁהָר"ן חוֹלֵק עַל הַרְשָׁפָ"א וְצָרִיף לִינְשֵׁב הַמְּשַׁנָּה לְדַעַת
הַרְשָׁפָ"א עַכ"ל נ"ב הַרְשָׁפָ"א מוֹקֵי מַתְנִי, בְּעוֹשָׂה ע"ד אָבִיו וְהָכִי מוֹקֵי לֵה הַרְמַב"ם
וְע"ש בִּשְׁה"ג מְשַׁמַּע דָּאֵי לָאוּ ה"ט מְוֹתֵר אַע"ג דְּשְׁבִיתָתוֹ עֲלֵינוּ וְאִם הַקְּטָן אֵינּוּ עוֹשָׂה
לְדַעַת אָבִיו מְוֹתֵר וּבְעָבֵד ג"כ נְהִי דְּשְׁבִיתָתוֹ עֲלֵינוּ מ"מ כָּל שְׂאֵינוּ עוֹשָׂה לְדַעַת רַבּוּ מְוֹתֵר
וְכ"כ הַרְשָׁפָ"א בְּפִי סִי' נ"ט סִי' ס' פְּתַב וְ"ל הַצ"ל וּמ"מ לִנ"ד לִיכָּא פְּלֹגְתָא דְּשְׁבוּעָה
חָלָה עַל הַפֶּל וְעַל הַמְּקַצָּת וְכ"כ הַרְאָ"ה עַכ"ל נ"ב זֶה דְּלָא כִב' ט"ז עֵינִין בְּסִי' רל"ח סִי' א:
סִי' ק"כ וְ"ל הַצ"ל וְה"ה וְהוּא הַטַּעַם בִּנ"ד פִּינֵן שְׁהִיתָה תְּמִיד בְּבֵיתוֹ מְשַׁרְתָּת אוֹתוֹ וְעוֹד
שְׁלָא הִיתָה חֲשׂוּדָה מְאַחֲרִים בְּתֵר דִּידֵיהּ שְׁדִינֵן לִיָּה לְכ"ע וְכו' עַכ"ל נ"ב קָשָׁה לִי דְנְהִי
דְהוֹדָתָא שְׁהוּא בְּנוּ לָא בְּעֵינֵן מ"מ בְּעֵינֵן שְׁיִוְדָה שְׂבָא עֲלֵיהּ וְעֵינֵן בְּסִי' ח"א סִי' צ"ב:
סִי' קל"ו רִישׁ ד' ב"ן פְּתַב וְ"ל הַצ"ל אֶלְמָא דָּאִם מְשַׁף וְרָאָה שְׂאִין זֶה הַמִּין אֲשֶׁר אָמַר לוֹ
וְשָׂתַק מְחַל וְאִין יְכוּל לְחַזְרָא נ"ב אָבֵל מְהָר"ם פְּתַב בְּהִיא דְּשַׁחְמָתִית וְנִמְצָא לְבָנָה
דְּלַעוּלָם חוֹזֵר וְעַפ"מ סִי' נ"ה ח"ב ד' ק"א: שֵׁם פְּתַב וְ"ל עוֹד צָרִיף שְׁתַּדַּע שְׂאֶפְלִי לְדַבְרֵי
שְׁמַעוֹן אִם יִרְצָה רְאוּבֵן אוֹמֵר תַּחְזִיר לִי כָּל הַמְּקַח וְלֹא מְצִי שְׁמַעוֹן לְמִימַר הַבְּגַד שְׁנַמְצָא
בּוֹ הַמוּם אַחְזִיר אָבֵל שְׂאָר בְּגָדִים יִתְקַיֵּים הַמְּקַח וְכו' עַד וְחוֹזֵר הַפֶּל עַכ"ל נ"ב עֵינִין בְּס'
בְּנֵי אֶהְרֹן סִי' מ"ה וּמְדַבְרֵי הַתּוֹסֵ' נְרָאָה דְּלָא כְּהַמְחַבֵּר: סִי' קל"ח ד' ב"ן ע"ד וְ"ל אָבֵל
בִּנ"ד שְׁהַבְּעַל בָּא לְהוֹצִיא יְכוּלָה לּוֹמֵר תְּבִיא רְאִיָּה שְׂאִין פִּי הַלְשׁוֹן פְּדַבְרֵי וְטוֹל עַכ"ל
נ"ב מְדַבְרֵי מַהרִיק"ו שְׁוֹרֵשׁ ז' ד' מ' ע"ב נְרָאָה הַפָּה מְזָה: סִי' קס"ז כ' וְ"ל הַלְכָף בִּנ"ד
פִּינֵן שְׁלָא זָכָה רְאוּבֵן בְּנִכְסִים הַלְלוּ וְלֹא בָּאוּ לִידּוֹ מַעוּלָם אִין חֲזִיבִין יוֹרְשֵׁיו לְפָרוּעַ
חוֹבוֹתֵיו אִפִּי שְׁפַתְב דְּאַקְנָה אָבֵל יוֹרְשֵׁיו בָּאִים מִכַּח יוֹרְשָׁה דְּאַתֵּיא מִמִּילָא נ"ב מְדַבְרֵיו
נְרָאָה דְּהַבְּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אֲשֶׁתוֹ וְהוּא בְּקָבֵר לְיִוְרְשֵׁיו פִּינֵן דְּאַתֵּיא מִמִּילָא וְזֶה אֵינּוּ
דָּאִין הַבְּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אֲשֶׁתוֹ וְהוּא בְּקָבֵר כְּדִי לְהַנְחִיל לְיִוְרְשֵׁיו כִּמ"ש הַרְמַז"ל פ"א מַה'
נְחָלוֹת וּבְגִדּוֹן זֶה לֹא הִנֵּה צָרִיף לְכָל זֶה דְּהָא דְּחוֹלְקִין הַנִּכְסִים לָאוּ מְשׁוּם דְּאַחֲזִי יוֹרֵשׁ אֶת
אֲשֶׁתוֹ וְהוּא בְּקָבֵר אֶלָּא הִבָּבֵם יוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה וְאַפְלִי הֵנּוּ הַדִּין דְּהַבֵּן יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו בְּקָבֵר
לְפָרוּעַ לְב"ח הִקָּא לֹא שְׁיִיף כ"ז דָּאִין הַמַּת יוֹרֵשׁ פְּנוּס: סִי' קס"ז ע"ד וְ"ל וְאַע"ג דְּקִי"ל
דְּכָל זְמַן שְׁהַטְלִית בְּיַד הָאֶמְן נְאָמֵן וְעַל בַּע"ה לְהַבִּיא רְאִיָּה וְאִם לֹא הִבִּיא רְאִיָּה נוֹטֵל
אֶמְן בְּלֹא שְׁבוּעָה נ"ב לֹא יְדַעְתִּי הִיכֵן קִי"ל כֵּן דְּהָא הַרְמַב"ם וְהָרֵא"ש וְהַטּוֹר פְּתַבוּ
דְּנִשְׁבַּע וְנוֹטֵל וְעֵינֵן בְּטוֹר סִי' פ"ט מַה שְׁתִּיר' הַרְמַב"ן לְמֵאן דְּסָבֵר לְחַלְק: סִי' קע"ג וְ"ל
אָבֵל בְּהַקְדָּשׁ לֹא שְׁיִיף לּוֹמֵר מְשַׁטָּה אֲנִי בָּהּ וְלֹא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עַצְמוֹ כ' יֵרָא הוּא מִן הַהַקְדָּשׁ
נ"ב צ"ע מַהִּיא דְּאַמְרִי' בְּסִנְהֶדְרִין שְׁלַ הַקְדָּשׁ הֵם לֹא אָמַר כְּלוּם אָדָם עָשׂוּי שְׁלָא לְהַשְׁבִּיעַ
אֶת בְּנָיו: סִי' קע"ז פְּתַב וְ"ל וּמִיגוֹ דְּמַצּוֹ לְמִימַר נְאָנְסוּ נְמִי לִיכָּא חֲדָא דְּאַיְנְסָא לֹא שְׁכִיחַ
וְאִין זֶה מִיגוֹ טוֹב נ"ב דְּבָרֵיו צ"ע דְּבָכָל מְקוּם אֶמְרִי' מִיגוֹ דְּנְאָנְסוּ: סִי' קע"ט פְּתַב וְ"ל
פִּינֵן דְּגִזְלוֹן אִין יְכוּל לִישְׁבַע הֵינּוּ שְׁכַנְגָדוֹ חֲשׂוּד עַל הַשְׁבוּעָה וְתַרְתִּי לְמָה לִי נ"ב כַּכָּה
דְּהָא אַצְטְרִיף לְמִתְנֵי תַרְתִּי דְּחֲשׂוּד אֵינּוּ חֲזִיב עַד שְׁיָהָא מוֹדָה בְּמַקְצָת מִשָּׂא"כ בְּגִזְלוֹן

דבֿקל גֿוֹנוֹא תִיקְנו: ס׳ רי״ד פֿתב ו״ל מִשְׁמַע דְּדִין פֿקֿדוֹן יִשׁ לַעֲסָא הֶלְפָּה אִין שְׁבִיעִית
מִשְׁמַטַּת נ״ב תְּמַהְנִי עַל הַמְחַבֵּר אִיךָ פֿתב בְּפִשְׁטוּת פֿון וְהַמְרָדְכִי בִּפְּ הַמְקַבֵּל פֿתב מִשְׁמ
מְהָר״ם דְּלֹא פֿוֹתִיחַ עֵינִין בִּב״י ס׳ ס״ו אָמְנָם מְדַבְּרִי רִשׁ״י בְּפֿרְק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ דָּף מ״ז
נִרְאֶה דְּלֹא פֿמְהָר״ם שְׁפֿתב ו״ל לְהוֹצֵאָה נִתְּנָה הֶלְנָה רִשׁאִי לְהוֹצִיאָה בְּהוֹצֵאָה וְאִינוּ חֲזִיב
לְהַעֲמִידָה בְּעֵסְקָא וְכוּ׳ יע״ש.

ס׳ רנ״ד פֿתב ו״ל אָבֵל מִמְּקוֹם הָרֵאָיָה דְּהֵיִא דְּכוּ לוי דְּקִתְנִי מְכָרָה לְאַחַר מִשְׁמַע דְּאָפִי
מְכָרָה בְּכָל גֿוֹנוֹא אִפִּי לְעֵשׂוֹת קְנוּיָא נ״ב מְדַבְּרִי הָרִשְׁפֿ״א ס׳ תִּתְקַס״ב אֲנ״כ וְעֵינִין
מְהָר״ם אֲלֵשִׁי״ךְ סִימָן ס״ח וְהַמְבִּי״ט ח״ב ס׳ נ״ז וּמְהָר״ם גְּלֹאנְטִי ס׳ פ״ז: סוֹף ס׳ רנ״ה
פֿתב ו״ל וְאָפֿשֵׁר לֹמֵר דְּעִיקָר טַעְמוֹ שְׁמָא תְּשַׁתְּפַח אָנְמֵדוּ דַּעַת הָאֵב בֵּין מִיתָה לְנִשְׁוֹאִין
וְדוֹקָא לְפֿרְנִסַּת נִשְׁוֹאִין וְכוּ׳ יע״ש נ״ב קָשָׁה דְּאִיפְכָא פֿתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּהִיכָא דְּשָׁמִין דַּעַת
הָאֵב גּוֹבָה גַּם מִמְּטִלְטְלִים וְהוֹכִיחוּ פֿון מְהֵיִא דְּרַב זֵן מַחֲטִי דְּעֵלְיָה וְכוּ״כ ה״ה בְּשֵׁם פֿלָה:
ס׳ רס״ח פֿתב ו״ל הָא לִיתָא דְּאִי בְּכָל הַשְׁטָרוֹת קָא מְיַבְעֵיָא מֵאִי קָא בְּעֵי גְמָרָא וְכוּ׳ יע״ש
נ״ב מְדַבְּרִי הַתּוֹס׳ שְׁם נִרְאֶה דְּבְּכָל שְׁטָר קָא מְיַבְעֵיָא לִיה: ס׳ רפ״ד פֿתב ו״ל וְטַעְמָא
דְּמִלְתָא דְּאֵם אָמַר הָרִי עָלִי לְקַבֵּל נְזִירוֹת לְאַחַר ל׳ יוֹם הָרִי פֿאַלוּ אָמַר הָרִי עָלִי קִרְבָּן כּו׳
עַד וְאֵם לֹא הִבִּיא עֵבֶר בְּכָל תְּאַחַר וְלֹא שְׁיָיָה בְּכַה״ג בַּל יַחַל פֿלָל ע״כ נ״ב עֵינִין בְּהַרְמַב״ם
פ״ו מַהֲל׳ עֵרְכִין דְּאֵם אָמַר הָרִי עָלִי לְהַקְדִּישׁ דְּבָר זֶה פְּשִׁיבָא לִיְדֵי ה״ז עוֹבֵר בְּבַל יַחַל
וּבְבַל תְּאַחַר: ס׳ רצ״ז פֿתב ו״ל תּוּ אִיפָא טַעְמָא אַחֲרֵינָא לְמִפְטָרְיָה פֿינִן דְּשְׁבוּעַת הַיִּסְתָּ
הָרִי דְּרַבְּנִין וְכוּ׳ עַד אָבֵל הָכָא שְׁהַסְפֵּק נוֹלַד מִחֲסָרוֹן יְדִיעַתְנִינוּ וְכוּ׳ נ״ב דְּבָרִים אֵלוּ צ״ע
וְעֵינִין בִּב״י ה׳ שְׁמִיטָה וּבִפְ״ק דְּע״ז דָּף ז׳: חִידוּשִׁים שְׁנִמְצָאוּ בְּגִי תִשׁוּ׳ מֵהַרִּימ״ט ח״א א׳
ע״א וּפְיָרְשׁוּ הַתּוֹס׳ וְהָרֵא״ש וְהָא לֹא הָרִי נוֹלַד וְכוּ׳ נ״ב ל״ד דְּהָכָא סְמָךְ בְּדַעְתּוֹ וְהָיָה
סְבוּר שְׁיֻכַּל לְפָרוּעַ וְכִמ״ש הָרֵא״ש בְּנוֹדֵר לְחַתְנוּ דְּסְמָךְ בְּדַעְתּוֹ שְׁיֻגְבָה מֵהַקְפָּה מִשׂא״כ
בְּדָבָר שְׁאִינוּ בְּיָדוּ פִי הֵיִא דְּמְכָרָה וְכוּ״ג מְחַלְקִים לְעַנְיָן אִסְמִכְתָּא דְּכָל.

מִיָּדִי: דָּף ב׳ ע״א אע״פ שְׁחַלֵּק הָרֵאָב״ד ו״ל כּו׳ נ״ב וְהַטַּעַם נִרְאֶה מִשׁוּם שְׁזוּ לֹא נִתְּפִינָה
לְהִיּוֹת גְּזוּלְנִית דְּמִטַּעַם זֶה פֿתב הָרִשְׁפֿ״א דְּשׁוֹתָף שְׁחַלֵּק שְׁלֹא מִדַּעַת חֲבִירוֹ וְהַרְוִיחַ הָרִינּוּחַ
לְאַמְצַע: דָּף ג׳ ע״א וְיָדוּ פֿיָדוּ כּו׳ נ״ב לֹא יִדַּעְתִּי זֶה דְּאֵם זְקַפְּם עָלָיו בְּמִלּוּה אִין יָדוּ פֿיָדוּ
נְהִי הַרְשָׁתוֹ לְכָל אֵם יִרְצָה לְלָנְתָם לְעַצְמוֹ:.

דָּף ז׳ ע״ד וּרֵא״ת דִּמ״ש מְהֵיִא כּו׳ נ״ב עֵינִין בְּתוֹס׳ פַּח״ה דָּף ל׳ ד״ה לֹא קְמוּדִית דְּהֵיִא
אַרְעָא דִּיְדִי הוּא: דָּף ט׳ ע״ד אִיךָ בְּקִידוּשִׁין כּו׳ נ״ב בִּפ״ב דְּכִתְּנֻבוֹת דָּף כ״ו פֿתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת
דְּלֹא אָמְרִינוּ הַשְׁתָּא הוּא דְּאִיטְמֵי הִיכָא דְּאִיפָא ב׳ פֿתִי עֲדִים מְדֹאֹר׳: דָּף יו״ד סע״ב וְאֵם
אִיתָא נּוֹקְמָא אַחֲזַקְתָּה כּו׳ נ״ב ה״ט דְּשׁוּמָא לֹא שְׁכִיחַ וּמ״ה אִיפָא לְמִימֵר דְּגִדּוּלָה וּמִט״ז
פֿתְבוּ הַתּוֹס׳ בִּפְר׳ הָאוּמֵר בְּקִידוּשִׁין דְּבִמְקוֹם סִימְנִין א״צ עֲדוֹת שְׁנַיִם וּמ״ש הָרִשְׁפֿ״א דְּאִי
אֵם לֹא נִמְצָאוּ לָהּ סִימְנִין חֲזִינִינֵן שְׁמָא נְשָׂרוּ דְּבָרִים תְּמוּהִים הֵם דְּהָא דְּחִינִישִׁי לְשְׁמָא
נְשָׂרוּ הֵינִינוּ מִשׁוּם חֲזָקָה דְּרַבָּא וְזֶה מְבֹאֵר בְּסוּגְיָא דְּפ׳ יוֹצֵא דוֹפֵן וְכוּ״כ הַתּוֹס׳ בִּפ׳ בָּא ס׳
ד׳ מ״ח ע״ב ד״ה אִיבְעִית: דָּף י״ב סע״ד וְהֵינֵנוּ דְּאָמַר בְּכָרִיתוֹת כּו׳ נ״ב עֵינִין תְּשׁוּב׳
הָרִשְׁפֿ״א הִבִּיאָה הַב״י ס׳ ל״ד מְחַנְדֵּשׁ ח׳ עַל א׳ שְׁהַעֲדוּ עָלָיו שְׁעֵבֶר עַל שְׁבוּעָתוֹ: דָּף
י״ג ע״ב אֲלֵפָא מוֹכַח לְהַדְיָא דְּמֵאֵן וְכוּ׳ נ״ב כ״כ שְׁם הָרִיטְב״א וְכוּ״כ הַר״ן פ״ב דְּכִתְּנֻבוֹת:
דָּף י״ח ע״ב וְרֵאִיתִי לְהָרִיב״ש כּו׳ נ״ב עֵינִין בְּהַר״ן פֿר״א דְּמִלְּהָ גִבִּי הִיכָא דְּאִיִּשְׁתְּפוּדָּה

חמימי: דף י"ט ע"ב וְשָׂמָא דְאַפִּי חַיִּיב וְכוּ' נ"ב עינין בְּהַרְ"ן פֶּרֶק הַשּׁוֹכֵר דְכ' דְחִיב לְתַתּוּ לֹו שְׁוִוִּי דָא ע"ג דְטָלָה אִין פֶּאן שְׁעָבוּד יֵשׁ פֶּאן: דף כ"ז סע"ב וְזָה פְּשׁוּט וְכוּ' נ"ב אִינוּ כֵּן דְכָל שְׂאִינוּ בְּשַׁעַת מְלָאכָה חִיבָת לְשַׁלֵּם וְלֹא עָשׂוּ בִּו תַּקְנָה וּמִשׁוּם שְׁמִירָה בְּבַעְלִים אִין לְפִנְטָרָה דְאָדָם מוּעָד לְעוֹלָם אַבְל כְּשִׁשְׁבָרָה כְּלִים בְּעַת שְׁעִשְׁתָּה מְלָאכְתָּה אִין לְחִיבָה מְטַעַם זֶה: שָׁם ע"ג אַחַר שְׁעָה רֵאשׁוּנָה אֲזִלְיִן וְכוּ' עינין בְּפֶרֶשׁ"י פ' הַשּׁוֹאֵל בְּעַל בְּנִכְסֵי אֲשִׁתּוֹ שׁוֹכֵר הָיִי אִו שׁוֹאֵל הָיִי: דף ל"ב רִישׁ ע"ב ע"ד רֵאשׁוּנָה נְעִשָׂה נ"ב עינין בַּא"ה ס' י"ג וצ"ע: דף ל"ג ע"ב הָרִי יֵצֵא מְכָלל הָרוּב נ"ב עינין בַּפ' אִין צְדִין גַּבִּי מִתְּנִי דְבַהֲמָה מְסֻפְּנָת בַּגְּמ' הַפֶּה מְדַבְּרֵי הָרַב: דף ל"ד רִישׁ ע"ג בְּשִׁטָּה רֵאשׁוּנָה נ"ב מְהַר"י אֲדַרְבֵּי ס' קנ"א נִרְאָה כְּחֹלֶק: דף ל"ו ע"א הָא לִיתָא דְהֵתָם טַעְמָא וְכוּ' נ"ב עינין בְּהַרְ"ן פ' הַפּוֹתֵב: שָׁם לְפִי שְׁלֵא נִתְּנָם לְבַעְלָה אֲלֵא ע"ת פֶּה נ"ב עינין תְּשׁוּבָה לְהַרְשָׁב"א ס' תשע"ח: דף ל"ז ע"א אַבְל פִּירוּשׁ שְׁהוּא דְשַׁב"ל נ"ב בְּפִירוּת נְמִי אִיתְּנָה בְּבָרִיא עַל יְדֵי קַנְיָן וָא ע"ג דְּבַלְשׁוֹן זֶה לֹא מְהַיְ מ"מ הָא חֲזִי בְּמַכִּירָה שְׁטָרוֹת דְלֹא בַעִי בַש"מ שְׂיֵאמַר הוּא וְכָל שְׁעָבוּדוֹ וְעִינִן בַּפ' הַפּוֹתֵב אִם קַנּוּ מִיָּדוּ מְגוּפָה שְׁל קַרְקַע קַנּוּ.

דף ל"ח סע"ד וְעוֹד י"ל כֵּן וְכוּ' נ"ב מְדַבְּרֵי הָרַב בְּכָאן נִרְאָה שְׂאִין לְחַלֵּק בֵּין מְטַלְטְלִין לְקַרְקָעוֹת וְעִינִן בְּסִי' קי"ב דְחַלֵּק הָרַב כֵּן: דף מ"א רע"ב וְהָא דְבוֹדְקִין לְמִיאוּנִין וְכוּ' נ"ב ה"ט מִשׁוּם דְלֹא סְמַכִּינָן אַחְזָקָה כֵּל הֵיכָא דִּיכּוֹל לְכַרְרוּ: דף מ"ז ע"ב וְהֵיא דְפֶרֶק הַפּוֹתֵב וְכוּ' נ"ב לפ"ז ק' דָא כ' אִפִּי קוֹדָם אִירוּסִין נְמִי וְעִינִן בְּתוֹס' בְּשִׁמְעִתִּין: שָׁם וְכֵן מוּכַח מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' נ"ב מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' לִיכָא רֵאָה דְמִיָּרִי בָאוּ אִינִי נְזוּנָת הַיּוֹם וְעוֹד בְּלִשׁוֹן אִינִי נְזוּנָת לֹא: שָׁם ע"ג דְאַפִּי לְמ"ד שְׁעָבוּדָא לָאו דְאוּרִייתָא נ"ב עינין בַּא"ה ס' צ' תְּשׁוּ לְהַרְא"שׁ וְבַהֲג"א בְּפֶרֶק הַפּוֹתֵב גַּבִּי הֵיא דָאִין נְשַׁבְּעִין עַל שְׁעָבוּד קַרְקָעוֹת: שָׁם ע"ד כְּדַתְּנִיא בַּפ' חֲזַקָת קַבְל מִן הָאֲשָׁה נ"ב הַמְרָדְכִי כְּתַב דַּמ"ש יַחְזִיר לְאֲשָׁה הִינְיָו עֲצָה טוֹבָה וְאִם תַּחְזִירָם לְבַעַל פְּטוּר יַע"ש וַע"ב ע"א ס' ו' וְכַס' נ"מ: שָׁם וְכִינּוּן שְׁכֵן מְשַׁעָה שְׁקַבְל נִתְחַיֵּב נ"ב מְעִינְרָא הָיִי ס' אִם שְׁלָה אִו שְׁל בַּעְלָה אֲלֵא דְעַל הַסְּפֶק אֲמָרוּ לְמַקּוֹם שְׁנַטְל יַחְזִיר: דף נ' ע"ד עֲדִינִן בְּחֲזַקָת א"א עוֹמְדָת נ"ב עינין בְּהַגְהַת מְרָדְכִי פ' הָאֲשָׁה שְׂאֲמָרוּ לָהּ עֲדִים מִת בַּעְלִיהָ וְעִינִן תְּשׁוּ לְהָרַב בַּחֲא"ה ס' ל': דף נ"ג ע"א וּמִטִּיבוּתָי דְמַר נ"ב עַמ"ש ה"ה פ"ח מְגוּרִישִׁין: דף ס' ע"ד אִיבְרָא שְׂאִם נ"ב עינין בְּהַרְמְב"ן פַּח"ה ד' ל"א וְהַרִיב"ש ס' שַׁע"ט: דף ס"ז ע"ג יֵשׁ לָנוּ לּוֹמַר שְׁהַשְׁכָּר הוּא בְּתוּף גְּכִסִּיּוֹ נ"ב עינין בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א פ"ק דְגִיטִין ד' י"ג וּבְמִיחְסוֹת לְהַרְמְב"ן ס' ס"ב דְנ' דְלֹא פְהַרְב הַמְחַבֵּר: דף ע"א סע"ב וְלִכְשִׁיחֻול לֹא נִשְׂאָר נ"ב עינין בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א בְּשִׁמְעִתִּין נִרְאָה דְלֹא כְּטַעַם הַר' הַמְחַבֵּר וְנ"מ לְעַנְיָן דִּינָא בֵּין ב' הַטְעָמִים: דף פ"ד ע"א עוֹד בָּא הָאָדוֹן נ"ב עינין מ"ש הַכ"מ בְּשֵׁם הַרִיב"ש רַפ"ג מַה' מְלוּנָה נִרְאָה דְלֹא פְהַרְב: שָׁם ע"ג מ"מ קַשְׂיָא לְדַבְּרֵי מַר נ"ב וּל"נ לְהַבִּיא רֵאָה מַהִּיא דְאֲמָרִינּוּ הָאִי מֵאֵן דְמַסִּיק ד' זוּזֵי דְרַבִּיתָא בְּחַבְרִיָה יְהִיב לִיה גְּלִימָא בְּגוּנְהוּ כִּי מְפָקִינּוּ מִיָּנִיָה גְּלִימָא לֹא מְפָקִינּוּ וּמְקַחוּ קִינִים וְעִינִן בְּתוּרָה: דף נ"א ע"ג וְגַם יֵשׁ לִי לְדַקְדָּק כֵּן נ"ב עינין ס"פ נְעָרָה שְׁנַתְּפַתְתָּה גַּבִּי קַרִיבְתִּיָה דַר"י: שָׁם אֲלֵא כָּל שְׂיֵשׁ ס' בְּעִינִן הַתְּפִיסָה נ"ב וּל"נ לְהַבִּיא רֵאָה מַהִּיא דְמְלוּגָא דְשְׁטָרֵי ע"ש: ד' צ"ב רע"ב אַף קָשָׁה נ"ב עינין בְּמְרָדְכִי פ' הַנּוֹז' שַׁהֲק' ר"י כֵּן וְתִירָץ ע' בַּמַּהֲרָא"ש ס' ק': שָׁם וְנִשְׁמַע שְׁהַרִיב"א מְחַלֵּק נ"ב כ"נ מְהַרְדְּכִי פַח"ה גַּבִּי קַבְל מִן הָאֲשָׁה יַחְזִיר לְאֲשָׁה: ד' צ"ז ע"ב וְכֵן לְעַנְיָן טוֹמָאָה מְשָׁקָה כו' נ"ב הָא דְאֲמָרִינּוּ מְשָׁקָה הַבָּא לְאֲנָכָל

כְּאֵן כָּל דְּמִי ה"ד כְּשֶׁהַמֶּשֶׁק יִהְיֶה טַעֲמָא לְאֵן כָּל וְכִדְכַתְּב הָרִיב"ש בְּשֵׁם הַרְמְב"ן ו"ל: דָּף
צט ע"א אוֹזוּלִי הוּא דְמוֹזִיל גְּבִיָּה נ"ב בְּנִדוֹן הָרֵב ה"ז קְרוֹב לְשֹׁכֵר וְרַחוּק לְהַפְסֵד וְאִין
רֵאִי מְפָאן לִפְמ"ש הַתּוֹסְפוֹת וְהִבְיָאוּ בְּהִגָּהַת אֲשִׁיר"י גְּבִי אִי תִקְפֶּה בְּרִשְׁוֹתָאֵי דְגְבִי הַפּוֹסֵק
עִמּוֹ בְּשַׁעַר הַגְּבוּהָ דְמִשְׁמַע דְּכָל הָאֲחֵרִיּוֹת עַל הַמוֹכֵר ה"ט מְשׁוּם דְּאִין לוֹ מְזֻנְמָן בְּמָה שְׂיִישׁ
לוֹ לְמִכּוֹר א"צ שְׂיִיָּהָ הָאֲחֵרִיּוֹת עַל הַלּוֹקֵחַ פְּדִין הַלְּפָה לֹא תִשְׁיֵב אֲגַר נָטַר וּלְפִי זֶה יֵרָאֶה
דְּאִפְי' אִם מְכָר זֶה נִעְשָׂה מִעַכְשָׁו כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אַח"כ עֲדִינָן אָסוּר: דָּף ק"א ע"ב וְכֵן מוֹכַח
מִדְּאֲמַרִּינָן נ"ב ע"ינָן בִּפ"ד אַחֲרֵי ד"ה אֲשֶׁה בְּחִזְקַת הַיָּתֵר לְשׁוּק כּו' שֶׁהַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' מֵהֵיָא
דְּחֻלְיוֹ וּלְפִי דְבָרָיו לֹא יִדְעָתִי מֵאִי קוֹשְׂיָא וְדו"ק: שֵׁם וְהִבְיָא הֵיָא דִּפ' י"נ נ"ב ע' בְּהַרְ"ן
פְּרָק הָאוּמֵר וּמִהַרְיָב"ל ח"ב ס' י"ט.

דָּף קי"ב ע"א וּבְהִכִּי מְתַרְצָא מִלְתִּיהָ דְהֵרָא"ש נ"ב וְלִיתָא לְמָה שֶׁהַשִּׁיג הַשֵּׁ"ף ס' מ'
לְמַהֲרָאנ"ח. ד' קי"ו ע"ד וּע"ד דְּמִיָּתִי נ"ב וְאֲנִי הַדְּיוֹט לֹא הִבְנִיתִי דְבָרָיו דְּבִמְתַנִּי נְמִי תָנָן
יִשְׁבָּה עַל הַמִּשְׁבֵּר מִמְחִינָן לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד וְה"ט דְּכִינָן דְּיִשְׁבָּה עַל הַמִּשְׁבֵּר וְגוֹפָא אַחֲרֵינָא
הוּא וְכָבֵר נִעְקָר מִמְקוֹמוֹ מִשָּׂא"כ בְּרִישָׁא דְעֲדִינָן לֹא נִעְקָר מִמְקוֹמוֹ וְהוּי פְּאָחַד מֵאֲבָרִיָּה
וְלֹא שְׂיִיָּה לְחֻוֹשׁ לְחִיּוּתִיהָ וְהֵיָא דְמִקְשָׁה לִילֵד נְמִי פִּינָן דְּנִעְקָר מִמְקוֹמוֹ גּוּף אַחֵר הוּא
וְשְׂיִיָּה בִּיָּה לְחֻוֹשׁ לְחִיּוּתִיהָ וְלִתְרוּץ ב' שֶׁתְּרוּץ הָרֵב דְּמִתָּה שְׂאֲנִי לֹא יִדְעָתִי מָה יַעֲנֶה
לְהֵיָא דְמִקְשָׁה לִילֵד וְעִינָן בְּהַרְ"ן פ"ה שֶׁהִבְיָא מֵהֵיָא דְהוֹצִיא רֵאֲשׁוֹ טַעֲמָא דְהוֹצִיא
רֵאֲשׁוֹ כּו' וְעִינָן בְּהַרְשָׁב"א שֶׁכָּתַב דְּכִי לֹא הוֹצִיא רֵאֲשׁוֹ ה"ט מְשׁוּם דְּהֵנִי רוֹדֵף יַע"ש: דָּף
קכ"ד ע"ג אָף פָּאן יְכוּלִין לְהַעֲיֵד נ"ב לֹא הִבְנִיתִי זֶה שֶׁה' מְעִידִין שְׂאֲבִיָּהוֹן נָתַן בְּב' וּלְגְבִי
אֲבִיָּהֶם הִיוּ פְּסוּלִים בְּחִיּוּ וְלִהְעִיד וְלֹא אָמְרוּ אֲלֵא פְּשִׁנְסַתְלַק אוֹתוֹ קְרוֹב דְּלְגְבִי מִי
שְׁמַעֲדִין הַיּוֹם שֶׁהַמּוֹן שְׁלוֹ כְּשֶׁר הִנֵּה מִתְחִילָה וְעַד סוּף ע' בנ"י שֵׁם דָּף קכ"ה ע"ב וְעוֹד
הַחֲזִירָה לְמֵאָן נ"ב הַרְשָׁב"א כָּתַב גְּבִי קַבֵּל מִן הַקְּטָן יַעֲשֶׂה לוֹ סְגוּלָה וּמִיָּהוּ אִם הַחֲזִיר
לְקַטָּן אִינוֹ חֲזִיב הִבְיָאוּ ה"ה פ"ז דְּשִׂאָלָה.

ע"ד בְּשִׁיטָה אַחֲרוֹנָה נ"ב אִינוֹ נ"ל דְּכִינָן דְּהִלּוּיִם מִדְּעַתָּם נָתַנוּ לְאֲשֶׁה פְּדִי שֶׁתְּגַבֵּה לְעַצְמָהּ
שׁוֹב אִינָם יְכוּלִים לְהוֹצִיא מִיָּדָה. דָּף קנ"ט ע"ד שֶׁהָרִי כָּתַב הָרֵא"ה כּו' נ"ב הֵתָם שְׂאֲנִי
מְשׁוּם דְּפִשְׁעַ שְׁנַטְע בְּמִקּוֹם שְׂאִין מְגַדֵּל צְמַחִים: שֵׁם אָבֵל כְּשֶׁאִינוֹ רוֹצֶה בָּהּ נ"ב אַנ"כ
מִדְּבָרֵי הַר"מ וְהַתּוֹסְפוֹת שֵׁם בְּשִׁמְעָתִין יַע"ש בְּסוּף דְּבָרֵיהֶם וּמְרָדְכִי שֵׁם וּפ' אֲלִמְנָה נְזוֹנָת
וְהַרְשָׁב"א הִבְיָאוּ הַב"י ס' מ"ח וְהֵרָא"ש בְּתִשׁוּ' פְּלָל צ"א וְהַטְעַם דְּכִינָן דְּיִישׁ רִשׁוֹת
לְשׁוֹתָף לִירֵד וְזֶה רָאָה וְלֹא מִיָּתָה ה"ז נִתְרַצָּה וְאֲפִילוֹ בְּאִינִישׁ דְּעֵלְמָא כָּל שְׂרָאָה וְשִׁתְּק
ס"ל לְהַרְמְב"ן ו"ל דֵּה"ז נִתְרַצָּה כִּמ"ש נ"י בִּפ' הַשְׂוֹאֵל וְע' בְּתִשׁוּבָה לְמַהֲרָא"ש: דָּף ק"ל
רע"ב וְאֲשִׁפְחוֹן בְּעֵלְמָא דְשִׁתְּיָקָה כּו' נ"ב ע' בְּמַהֲרִיק"ו שְׁוֹרֵשׁ קנ"ה דְּכַתְּב דְּשִׁתְּיָקָה
כְּהוֹדָאָה אַע"ג דְּלֹא עָבִיד מִעֲשָׂה וּבְשׁוֹר' כ"ד: דָּף קל"ה ע"א וְאֵע"פ שֶׁהִרְבַּ מַהֲרֵשׁ"ךְ נ"ב
ע' בְּמַהֲרֵדְב"ז סִימָן פ"ח נר' כַּהֲרֵשׁ"ךְ: דָּף קל"ג רע"ג וְכִינָן שְׁכָן דְּהו"ל דְּבָר שְׁכִיָּדוֹ כּו'
נ"ב ק"ל דְּהַרְמְב"ם פ"ח דְּשִׁבּוּעוֹת כָּתַב נִשְׁבַּע רְאוּבֵן שְׁלֵא יִכְנַס שְׁמַעוֹן בְּבֵיתוֹ עַד שְׁלֵא
נִשְׁבַּע זֶה אֲלֵא עַל דְּבָר שֶׁהוּא בְּרִשׁוֹתוֹ מִשְׁמַע דְּחִלָּה שְׁבּוּעָה דָּף קנ"ו ע"א מִשְׁמַע
מִדְּבָרֵיהֶם נ"ב הֵתָם הוּי מְגוֹ לְהַחֲזִיק וּמִיָּגוֹ מִמְמוֹן לְמְמוֹן לְהַחֲזִיק אֲמַרִּינָן וְכ"כ בְּשִׁ"ף.

דָּף קל"ט רע"ד פְּדִין מִזִּיק שְׁעִבּוּדָה נ"ב ע"ינָן בִּטְח"מ סִימָן ק"ז שֶׁכָּתַב שְׂאֵף הַמִּזִּיק שְׁעִבּוּד
שֶׁל חֲבִירוֹ לִיכָא פִּי לֹא קִלְקְלוֹ גּוּף הַקְּרָקַע: דָּף קמ"ד סע"ד וּמֵאִי פְּרִיָּה תִימָא דְאִידִי וְאִידִי

נ"ב מדברי התוס' לא משמע פן דהתם למי איכא למטען שמהמ"ק קיים נבנה ואז חוזר ובונה אותה דף קמ"זע"ד דכיון דשנה תו לא הוי שלוחו נ"ב ע' תשו' להמרדכי פ' מי שמת על עסק ראובן שתובע את שמעון ט"ו ליטרין עד ולא שינה למפרה הכא מי הודיע את העובד כוכבים שנתן הרבית שהקנה הרבית לבעל המעו' ה"מ היכא דשינה בשליחותו: תם ונשלם דבאומר אחריה מעכשיו לפלו' אין הראשון יכול למפור שפיון שאמר לשני מעכשיו לא נתן לראשון פי אם אכילת פירות בלבד ולגבי בעל לא חשיב ראוי וכ"נ מפ' רשב"ם ולפי סברא הלזו פתב הרשב"א בתשו' המנוחסות סי' מ"ה דלא שינה לומר בהא ירושה אין לה הפסק שאין ירושה זו מופסקת מן היורשים שמעכשיו נתן המתנה להם אלא שתלה מתנתו להם בדבר ולומר לכשתמו' הבת יהיו הנכסים נתונים ליורשיו והיינו דר' הונא דמשום דס"ל דכל האומר אחריה פאומר מעכשיו דמי אומר דהוי מןחזק לגבי בעל וכו' וכבר כתבתי בדעת הרמב"ם דס"ל דבאומר אחריה מעכשיו לפלו' דאין הראשון יכול למפור היינו דוקא בשאין הראשון ראוי ליורשו דאז אמרי' דלא נתן לו פי אם פירו' בלבד אבל אם הראשון ראוי ליורשו מסתמא משום ירושה קא"ל שאין אדם רוצה לבטל ירושה של תורה ומאי דקאמר ואחריה מעכשיו לפלו' היינו מה שתשאיר אחריה וכיון שקנה הראשון הגוף שוב ירושה אין לה הפסק.

ומיהו פל זה הוא באומר בהאי לישא נכסי לה ואחריה מעכשיו לפלו' דכיון שנה רוצה שינקה בהם היורש פל ימי חייו נמצא מאי דקאמר שאחריו יהיו לפלו' הגם דאמר מעכשיו ירושה אין לה הפסק והוי מעמש"ב שרוצה להפסיק הירושה ואעפ"י שהתנה במתנתו ואמר אני נותן לה ואם ימות בלא זרע תשוב המתנה לבנותיו הוי מעמש"ב כמו האומר לאשה הרי את מקודשת ע"מ שאין לה עלי שאר פסות ועונה שנה מתנה שתהיה אשתו בלי שאר וכו' וכמו כן זה מתנה שינקה בנו בנכסים מבלי שיוכל להורישם ליורשיו: אבל פל שמתנה ואומר נכסי נתונים לה בתנאי שתניח זרע ואם לא יניח זרע תבטל מתנה זו ויהיו הנכסים מעכשיו לפלו' אין זה מעמש"ב שכשמת בלא זרע איגלאי מלתא למפרע שלא זכה בהם הראשון פלל ומעיקרא הוי של השני א"כ בנ"ד אם נעשה התנאי כפול פאומר תנאו קיים ולא הוי מעמש"ב שכשמת הבן בלי זרע נמצא שלא זכה מעולם בנכסים אבל אם אין כתוב בשטר המתנה רק ע"מ שיניח זרע ואם לא תשוב המתנה לבניו ולבנותיו אין במשמע לשון זה שאם לא יהיה לו זרע תבטל המתנה מעיקרא כמו שכתבתי בתשוב' מהר"ם ז"ל הנז"ל והוי מעמש"ב ולא אמרינו בזה מפלל הן אתה שומע לאו כמ"ש הרמב"ן ז"ל בפירק יש נוחלין הגם דאמר בלשון על מנת דהוי כמעכשיו מ"מ בענין זה דהוי מעמש"ב בענין שיקפול התנאי בפירוש דהא הרמב"ן על מתני' דנזיר קאי דאמר הריני נזיר ע"מ שאהא שותה יין ומטמא למתים דהרי זה נזיר ואסור בכלם ועל הא קאמר הרמב"ן דלרבנו טעמא הוי משום דלא פפלי' לתנאי' ולא אמרי' בזה שהוא מעמש"ב מפלל הן אתה שומע לאו ואין לדחות דהרמב"ן ז"ל אזיל לשיטתו' דגם בע"מ בענין משפטי התנאים כמ"ש ה"ה בשמו בפ"ו מה' אישות שהניח הדבר בצ"ע ור' ירוחם בס' חנה נכ"ד ח"א פתב בשם הרמב"ן ז"ל שאף בע"מ בענין משפטי התנאים אבל למאן דס"ל דבע"מ לא בענין משפטי התנאים גם בזה לענין מעמש"ב נימא דבאומר ע"מ הוי כאלו כפל בפירוש ואע"ג דאפי' נימא הכי מ"מ מידי ספקא לא נפקא שנה מחלוקת שקול בין הראשונים נוחי עזן וא"כ הבאים מכח הבן הם

מוחזקים שיהיו מוחזק בנכסים יאמרו ק"ל כמ"ד דאף בע"מ בעינן משפטי התנאים ולא אמרינו מפלל הן אפה שומע לאו וא"כ ה"א דהוי מתנה על מש"ב הגם דאמר ע"מ לא הוי פאלו פפל בפירוש והתנאי בטל מ"מ נראה דלא צריכינן להאי דאפי' להרמב"ם דס"ל דהאומר ע"מ לא בעי משפטי התנאים היינו דוקא בשאר תנאים דלא הוו מעמש"ב דטעמא דמשפטי התנאים הוי לחזק הענין ובע"מ לא בעי פיון דמהשתא חזיל בתנאה חזיל כמ"ש הר"ן בפרק מי שאחזו בשם הראב"ד ו"ל גבי הרי זה גיטף ע"מ שהנייר שלי יע"ש אבל בדבר שמה שאנו מצריכין כפל התנאי הוא משום דהוי מעמש"ב אז בעינן כפל בפירוש ולא סגי באמרו ע"מ וראי' לזה שהרי ר' מאיר גם בע"מ מצריף כפל התנאי כדאמרינו פרק מי שאחזו דף ע"ו ת"ר הרי זה גיטף ע"מ שתשמישי את אבא שתי שנים אע"פ שלא נתקיים.

התנאי הרי זה גט לפי שלא אמר לה אם תשמישי ואם לא תשמישי וכו' ומאי דס"ל לר"מ בכל תנאי דעלמא ס"ל לרבנן לפי דברי הרמב"ן בתנאי שהוא מעמש"ב הרי מפורש דגם בעל מנת בדבר שהוא מעמש"ב בעינן כפל בפ"י ופשוט הוא מן הסברא ג"כ שהרי כל מה שכתב הרמב"ן ו"ל הוא משום דכינן דהוי מעמש"ב אם לא כפל אמרינו זה רוצה להיות נזיר ולשתות יין אם אפטר ואם לא אפטר הרי הוא נזיר לגמרי אבל בשכפל ואמר ואם הנה אסור ביני איני נזיר אמרי' הרי לא קבל זה נזירות אלא ע"מ שיהיה מותר ביני ולענין זה מה יושענו מה שאמר בלשון ע"מ אם לא כפל ומה שהארבתי בזה הגם שהוא פשוט לפי שכתבתי למעלה בתשו' של מהר"ם שהביא המרדכי פי"ג דטעמא דמהר"ם שבטל תנאי המתנה הוא משום דהנה התנאי בלשון אם דכלאחר דמי והשתא לפי זה הגם דהנה בלשון ע"מ דהוי כמעכשיו מ"מ לא סגי בהכי רק בעינן שיכפול בפירוש ויאמר ואם ימות הבן בלי זרע תבטל המתנה ויהיו הנכסים מעכשיו לפי' ואז התנאי קיים: סימן מ' גרסינן בפרק יש גוחלין דף קכ"ה ההוא דאמר נכסי לסבתא ובתראה לירתי הנה ליה ברמא דהות נסיבא ושכיבא בחיי בעלה ובחיי סבתא פתר דשכיבא סבתא אתא בעלה קא תבע אמר רב הונא לירתי ואפי' לירתי ירמאי ורב ענן אמר לירמאי ולא לירתי ירמאי שלחו מתם הלכתא פותי' דרב ענן דבעל לא ירית ולא מטעמין דאלו ר' ענן סבר אע"ג דהנה ליה ברא לברתי' לא ירית ולא היא דאלו הנה ליה ברא לברתי' ודאי ירית ובעל היינו טעמא דלא ירית משום דהנה ליה ראוי מפלל דרב הונא סבר בעל נוטל בראוי א"ר אלעזר כל האומר אחריו פאומר מעכשיו דמי ופירש רשב"ם ו"ל ורב ענן אמר לירתי וכו' ה"ק ובתראה לירמאי לאותם יורשים שיהיו לי בעולם בשעה שתמות הזקנה אני נותן את נכסי פגון אם הייתה בתו קיימת או אחיו דכל אלו אני קורא בהם ירתאה שמפחו הוא בא ליורש אבל לא בן בתו שמפח בתו הוא בא ליורש עכ"ד: וראיתי למהרי"ל ו"ל שהק' דה"ק דאחיו מפחו הוא יורש ונלא אין הדבר בן דאחין ג"כ אינם יורשים מפח האח אלא מפח אביהו דהיכא שמת בלא זרע חזרה ירושה לאביו בקבר ואם"כ בני אביו דהיינו אחיו יורשין זכות אביהם וכמו שפירש הוא ו"ל גבי מתני' דאב קודם לכל יוצאי ירכו עכ"ד ולע"ד לא קשה מידי דע"כ לא איצטריוכו להאי טעמא אלא היכא דאביו קיים פיון דהוא קודם לכל יוצאי ירכו צריכים אנו לטעם דאחין יורשין זכות אביהו אבל אם כבר מת הרי ליכא שום יורש פי אם האחים לבד ומפחו הוא דקא ירתי.

ולכאורה נראה מדברי רשב"ם ז"ל דכשאמר אחריו לירשיו לירשיו בשעת המתנה נתפנון ובאותה שעה ברא דברתא לא היו יורשיו ומשום הכי קאמר רב ענן שאלו הנה לי ברא לא גרית ולפי זה יש לתמונה על מהרח"ש ז"ל שכתב בסי' כ"ח שראובן שנתחייב מעכשיו שאם ימות שמעון בחייו לתת ליורשו סך מה שמעולם לא נתחייב אלא ליורשיו שמעון הנמצאים אחר מותו לא לעומדים אחר מותו בקבר עכ"ד ומסוגיא דידן מוכח איפכא כמו שכתבתי וכבר ראיתי בס' נ"מ דף קצ"ב ע"ג גמגם על זה יע"ש ולע"ד נראה דנדון מהרח"ש שאני דקאמר שאם ימות שמעון בחייו לתת ליורשיו סך מה דהרי פיר' דבריו דלירש אחר מיתתו קאמר מה שאין פן בההיא עובדא דסבתא דקאמר ובתרא' לירתי ודאי דאי הנה שכיבא סבתא בחיי הנותן ובחיי הבן הווחזרין הנכסים לבן אע"ג דעדין אינו יורשו שיהי אביו קיים אלא ודאי ה"ק בתרא' לירתאי למי שהוא ראוי ליורשו קרי ירתאי: ומ"מ למדנו מדברי רשב"ם ז"ל דכשאמר לירתאי היינו שהיה קיים בשעת המתנה ואפי' למאי דמסקינן לירתאי ולירתאי הרי ירתאי ירתי היא דהנה קיים בשעת המתנה אבל אם לא היה עדין בעולם אלא שנולד אח"כ לזה לא נתפנון ליורשו וזה נלמד מדברי הר"ן ז"ל דכתב לפי גירסת רב אלפס ז"ל דגריס ובתרא' לירתי דנ"מ דאי לא אמר ובתרא' לירתי פן הבת היה יורש אותה והשתא דאמר ובתרא' לירתי אפי' הו"ל ברא לברתא לא גרית עכ"ד.

ולכאורה קשה דבגמרא מסיק דאלו הנה ליה ברא לברתא גרית. אלא ודאי דכשאמרו ברא דברתא גרית היינו שהיה הבן בעולם בשעת המתנה אבל אם עדין לא היה בעולם בשעת המתנה לזה לא פינון דלמי שהוא יורשו בשעת המתנה קאמר: ראיתי להרשב"א ז"ל במינוחסות סימן מ"ה שלמד מסוגיא דידן דהא דאמרינן נכסי לה ואחריו לפ' דאם הראשון ראוי ליורשיו ירושה אין לה הפסק אם כתב בשיר מעכשיו אין ירושה זו מופסקת אלא מעכשיו נתנה הנכסים ליורשים והיינו דרב הונא דאמר גבי סבתא דהבעל יורש משום דכל האומר אחריו פאומר מעכשיו דמי עכ"ד.

וק"ל מההיא דאמרינן בפרקין אמר רב הונא ש"מ שאמר נכסי לפ' אם הראשון ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה ואמרו שם דנ"מ לדר' עניא דקאמר האומר נכסי לה ואחריו לפלוני אם הראשון ראוי ליורשו ירושה היא ואין לה הפסק ע"כ ולפי סברת הרשב"א קשה פינון דרב הונא סבר דכל האומר אחריו פאומר מעכשיו דמי אין ירושה זו מופסקת שהרי מעכשיו נתנם הנכסים כמ"ש הרשב"א ז"ל ויש ליישב ולומר דכל היכא דהראשון ראוי לירש בסתמא גוף נמי הניח לו בירושה דדעתו של אדם קרוב אצל יורשיו וע"כ לא אמרה רב הונא פל האומר אחריו פאומר מעכשיו דמי אלא פשהראשון אין ראוי ליורשו דלא הקנה לו פי אם לפירות בלבד.

והאי דינא דהאומר נכסי לה ואחריו לפ' דאם הראשון ראוי ליורשו ירושה היא ואין לה הפסק היינו דנוקא פשהראשון הניח בן אחריו דהוא קודם לשני ליורשו אבל אם לא הניח בן אחריו אלא שנתנה במתנת ש"מ אחריו מוציא מיד מקבל מתנה וכ"כ מהרי"ל סי' ע"ב יע"ש: איברא דראיתי להגא"ל ע"ג על אהד שצוה לשני בניו איזה מהם שימות ה"ה מהר"ר בצלאל ז"ל שכתב בסי' ל"ג על אהד שצוה לשני בניו איזה מהם שימות ובנים אין לו יורש אותו אחיו ואחים חלקו עזבונו אביו ביניהם ואחר זמן מת האהד בלתי

זרע וצנה מחמת מיתה והניח ללוי סף מה בפרעון השתדלותו דכתב הרב ו"ל דזכ' לוי
בהם וכתב דמ"ש הרמב"ם ו"ל הנה חוב על הראשון וכו' היינו היכא שהראשון אינו
ראוי ליורשו דאית לשני זכות בנכסים אבל היכא דהראשון ראוי ליורשו דאין לשני
זכות בה גביה פלל הו"ל פשאר יורשים עכ"ד.

ואני עמדתי על דבריו ולא ראיתי חולק ומהר"ר בצלאל לא איירי אלא היכא דהניח
בנים הראשון דאז נדאי אמרינן ירושה אין לה הפסק ונוטל הב"ח מפת היורשים ומה
שהקשה עליו על מה שכתב דהרמב"ם ו"ל איירי היכא שהראשון אינו ראוי ליורשו
דאם פן איה פתב הטור שמהר"ם חולק עליו שהרי מהר"ם איירי היכא שהראשון ראוי
ליורשו עכ"ד לא הבנתיו והלא מהר"ם איירי אפי' בשלא הניח הראשון בנים כמו
שפירש בדבריו ומש"ה איצטריך הרא"ש למצוא טעם לדבריו (א"ה דברים אלו לפי
קוצר עיוני אם מפי מורי הרב יצאו צל"ע דבפירוש פתב מהר"ר בצלאל בתשו' הנז' דף
צ"ז ע"ג בלשון המתחיל אלא הנכון עד סוף דבריו דאפי' אם לא הניח בני' הראשון אין
בדברי יעקב פלוג דירושה אין לה הפסק וע"ש ולמי זה כל דברי מהרי"ל באו על נכון).

עוד הקשה על מ"ש מהר"ר בצלאל שם ו"ל אלא הנכון דלא דמי פלל דמ"ש הרא"ש
ו"ל לא מיירי אלא בנותן מתנה ומתנה עלי' והכי נמי איירי עובדא דסבתא הלכה נדאי
יש לנו לדון ולומר דלא נתן המתנה כי אם על תנאי כה פנין דאלו התנה פן בפ"ה הווי
דבריו קיימין הכי נמי היכא דאמר לישראל יתירה אית לן למדרשה בהכי אבל בנדון דידן
דהניח הירושה שתפול למקום שהוא בדין תורה וכו' אפילו תימא דכוננתו היתה לכך
שלא יוכל למפור ואפי' התנה פן בפירוש פגון שאמר פ' בני יירש ע"מ שלא מפור ולא
יתן אין ממש בדבריו וכו' שהרי בהדיא כתב הרא"ש בהפ"ה פלל פ"א סי' א' דכל שהוא
מתנה עליו בשעת שהוא מוריש לו התנאי קיים ולא שינה לומר ירושה אין לה הפסק
ע"כ.

ואני עיינתי באותה תשובה ולא ראיתי שום סתירה דנדאי בנדון הרא"ש שפכת דבור
האב הוא בא להחזיק כל כמיניה דאב לאתנויי בכל מה שהוא רוצה דאי שבקינן דינא
אד"ת לא מצי להחזיק בנכסים אלא יורש פאחד מבניו אבל בנדון מהר"ר בצלאל דל
דבוריה ומתנתי דאב מהכא מדינא הוא יורש הנכסים ולא פל כמיניה דאב לאתנויי
בירוש' של תורה וזהו עצמו חילוקו של מהר"ר בצלאל דויק ותשכח.

והיה דאמרינן כל לשון מתנה ליורשי ירושה היא ואין לה הפסק מתוך דברי רשב"ם
נראה דה"ד באומר נכסי לה אבל אם פירש לשון מתנה לא אמרינן ירושה היא ודעת
הרמב"ם ו"ל דאפי' אמר לשון מתנה אמרינן ירושה היא זולת היכא דפירש לא משום
ירושה אלא משום מתנה וה"ט משום דסתמא פנין דירשו הוא לשם ירושה פנין דלא
ניחא לי' למיעקר נחלה בכדי אבל במחלק נכסיו והשונה להם את הבכור פנין דלא מצי
לאעבורי נחלת בנו הבכור בירושה נדאי למתנה נתפנון וכן פירש רשב"ם ו"ל בדר קכ"ט
ע"ב גבי נכסי לה ואחריה לפ' לר"י בן ברקא אם הראשון ראוי ליורשו ירושה היא ואין
לה הפסק ו"ל אבל לרבנן פנין דאינו יכול להרבות לזה יותר מזה נדאי מאי דאמר נכסי
לה לשון מתנה הוא והרב מוהרי"ט ו"ל בח"מ נדחק בזה ומ"ש הוא ברור והצד השונה
שבהם דכל שפירש ואמר שאינו משום ירושה אלא למתנה יש לה הפסק: איברא דראיתי

למהרי"ט ח"מ סי' ו' שפכתב דע"כ לא קאמר הרמב"ם והרשב"ם ו"ל אלא בבו בין הבנים שמה שנתן לזה הבן יותר על חלקו פל שפיר' מתנה הוי אבל כשאין לו בן אחר אלא זה בלבד אפילו שפיר' שאינו משום ירושה אלא משום מתנה לאו פל כמיניה למעקר נחלה דאורייתא שהרי בע"כ ירושה ממשמשת ובאה.

ואיברא שמדברי הרשב"א ו"ל בתשובה נראה שפן הוא סובר שפכתב על מי שנתן מתנה לבתו ואחריה לירשי דכל שאמר מעכשיו לא שייך לומר ירושה היא ואין לה הפסק משמע דאי לא אמר מעכשיו הבעל ירושה דירושה אין לה הפסק אע"פ שנתנה לו בלשון מתנה עכ"ד.

ולע"ד אין נראה שיספור הרמב"ם הכי דא"כ כשנתן לבן בין הבנות ופירש בלשון מתנה ולא משום ירושה נהי דבהיתר שמגיע על חלקו אמרינו דלא הוי אלא מתנה אבל במה שמגיע לחלקו בתורת ירושה באותו סף שנתן לו תינהני ירושה ונימא ירושה אין לה הפסק.

והרשב"א נראה דס"ל כמ"ש הנ"י ו"ל דאפי' פירש שמשום מתנה ולא משום ירושה אעפ"כ אמרינו ירושה אין לה הפסק דנחלה ממשמשת ובאה ומ"ה כתב בתשו' המינוחסות סי' ק"ו על מי שנתן מתנה לבתו ירושת ע"מ שאין לבעל' רשות בהם דאחר שמת האב זכתה בהם בתורת ירושה והביא ראיה מההיא דערכין מנין לקונה שדה מאביו ואחר כך מת אביו והקדיש' שתהא לפניו כשדה אחרונה ת"ל וכו' עכ"ד, ולע"ד נראה שאין ראיתו ראיה דהתם שאני משום דלא היה לפני הבן אלא לקנין פירות ועכשיו שמת אביו זכה בגוף מפת ירושה אבל הכא זה שנתן לבנו ופירש דאינו אלא משום מתנה הא זוכה בהם מפת מתנת גוף ופירות ואחריה זוכה בהם אחר מנ"ל לומר שתבתטל המתנה ויזכה בהם מפת ירושה והיאך יכול לזכות זה בתורת ירושה פינו שנתנם לאחר לאחר שימות בנו: איברא דעדין איכא למימר פינו שזה לא זיכה לאחר אלא לאחר שימות בנו פינו דמתנת ש"מ קונה בגמר מיתה וזה האחר לא זיכה אחר סמוך למיתתו שוב לא יקנה והרי הבן זוכה בהם לאחר מיתת אביו מפת ירושה והנ"י ו"ל הביא מחלוקת הראשונים בש"מ שנתן לאחר זמן דלא מהני מתנתו דמכי מת נפלו נכסי קמי יתמי בתורת ירושה וירוש' אין לה הפסק.

ולע"ד נראה דכה"ג שנתנו לבתו מתנה ואחריה לפ' לא אמרינו נפלו נכסי קמי יתמי בתורת ירושה שהרי קנתה היא בתורת מתנה ולא חלה עליהם ירושה של תורה. ומ"מ נראה שפל מחלוקתם אינו אלא בש"מ שנתן מתנה לירש דאיכא מאן דסבר דאפי' שנתן בלשון מתנה אפילו הכי ירושה הוי דגבי יורש לשון מתנה וירוש' הפל חשיב ירושה וירוש' אין לה הפסק וה"ט פינו דמתנת ש"מ אינו קונה אלא לאחר מיתה ה"ז חשובה ירושה.

אבל בבריא שנתן במתנת בריא לירשו לא שייך בזה לומר דהוי ירושה מפני שנתן לו שיזכה מחיי אביו וירוש' אינה אלא לאחר מיתה. וראיתי להרב המגיד ו"ל שפכתב בדין הבריא שנתן במתנת בריא דיש לו הפסק דטעמא שפיון שאין הבריא יכול להעביר נחלה בל' ירושה אלא בלשון מתנה ואם היה בלשון ירושה אפילו בראוי לירשו אינה פלוס עכ"ל.

ומדבריו אלו למד הרב מוהרי"ט ז"ל דהרמב"ם איירי בבו בין הבנים אבל אם אין שם יורש אלא הוא אפי' בריא במתנת בריא אין לאחריה פלום דכינון דספיקא הוי אמרינו ביה אין לשון מתנה אלא לשון ירושה ואין אחריה הפסק עכ"ד.

ולע"ד אין זה נכון וכמ"ש דכל שנתן במתנת בריא מעכשו דודאי דלא חשיב ירושה דירושה אינה אלא לאחר מיתה וכי קא מיבעיא לן אי אמר ר"י בן ברקא אפי' בבריא היינו בנותן לאחר מיתתו אבל בבריא שנתן במתנת בריא אין זו ירושה אלא מתנה ויש לה הפסק ואפי' ליפא יורש אלא הוא בלבד וליפא למימר ביה נחלה ממשמשת ובאה כדאמרינו בשדה אחרונה דהתם מעיקרא לא זכה בה לגמרי אלא לפירות בלבד ומשום הכי כי מת אביו זוכה בהפל מפח ירושה אבל הכא כבר זכה בה זה מחיים בגוף ופירות דאין לשני אלא מה ששייר ראשון ולפי זה נראה דאם יש לראובן בת יורשת יכול ליתן לה במתנת בריא כל נכסיו גופא מהיום ופירי לאחר מיתה ואחרי' לירושיו ועיין בתשובות להרשב"א ז"ל במינחסות סי' מ"ה ונראה דבדברי דבמתנ' הבריאים אינה ירושה ומדברי הרשב"א ז"ל שם נראה דאפי' במתנת ש"מ כל שאמר מעכשו ואחריה לפ' אין ירושה זו מןפסקת והיינו דרב הונא דאמר בעל יורש משום דס"ל האומר אחריה כאומר מעכשו דמי וכבר פתבתי דזה תלוי בפלוגתא דאי האומר מעכשו לפ' יכול הראשון למכור א"כ בהא נמי אמרי' ירושה אין לה הפסק וכן מוכח מדף קל"ג וכמש"ל פדי דלא תקשי מימרי דרב הונא אהדדי וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשובה אחריתי דדברי רב עניא אפי' באומר מעכשו הוא: ובאומר ואחריה מעכשו לפלוני אם יכול הראשון למכור פתב הרב המגיד דדעת הרמב"ם ז"ל דאינו יכול למכור מדכתב דהיכא דאמר נכסי לסבתאי ולקשתמות הסבתא יהא לבתי הבעל ירושה וזהו כפירוש רב אלפס ז"ל דמאי דקאמר רבא מסתברא טעמיהו דבני מערבא דאי קדים סבתא וזבין זביניה זביני משום דהאומר אחריה לאו כאומר מעכשו דמי אמאי זביני' זביני'.

אבל ק"ל ע"ז דהרמב"ם ז"ל פתב בבריא שנתן במתנת בריא דאין לשני אלא מה ששייר ראשון ומתנת בריא לא משפחת לה אלא בדיתה מעכשו גם לשני דאם לא פן אין השני יכול לקנות לאחר מיתת הנותן דאין שטר לאחר מיתה.

ולע"ד נראה דהרמב"ם ז"ל סובר דאפי' באומר ואחריה מעכשו לפ' יכול הראשון למכור דכל האומר ואחריה לפ' מה שמשאיר אחריה מעכשו יהיה לפלו' קאמר כדקאמר לה אליבא דר"ל דאית ליה בעלמא קנין פירות לאו פקנן הגוף דמי אחריה שאני דמשמע מה שמשאיר אחריה ורב הונא דנהה ס"ל דהאומר אחריה לא נתן לראשון כי אם קנין פירות ולזה מיייתי רבא דאינו פן מדקדמ' סבתא וזבינה זביניה אלמא קנין הגוף אית ליה לראשון ופי' אחריה מה שמשאיר אחריה והלכך אפי' היכא דאמר ואחריה מעכשו לפ' נהי דלא מיקרי ראוי שהרי מעכשו זכתה הבת מ"מ אם מקרה הסבתא זביניה זביני דה"ק מה שמשאיר אחריה מעכשו יהיו לבתי: וראיתי להבנ"מ ז"ל בדר קל"ג שפתב דמדברי הר"מ ז"ל שסתם וכתב הבריא שנתן מתנת בריא ואחריה לפ' דאין לשני אלא מה ששייר ראשון משמע דאיירי אפי' בהקנה לה בקנין סודר דקני מעכשו הדין פן ואפשר דס"ל כסברת הרא"ה ז"ל דדוקא בשפי' ואמ"ל מעכשו הוא דאינו יכול למכור מטעמא דלישנא יתירה לטפויי אתא עכ"ל, ואני אומר דזה מוכרח בדברי הרמב"ם ז"ל

שְׁכַתְבַּת דָּאִין לְשַׁנֵּי אֱלָא מַה שְׁשֵׁייר רַאשׁוֹן בֵּין שְׁקִיָּה רַאזִי לְיִנְרִשׁוּ וְכוּ' וְע"כ מִיִּירִי פְּשַׁמַּת הַנּוֹתֵן פְּכָר וְאֲשִׁמוּעִי בְּמַתְנַת פְּרִיא אִפִּי' בְּרַאזִי לְיִנְרִשׁוּ לֹא אֲמַרִינֵן יְרוּשָׁה אִין לָהּ הַפְּסָק וְאִפִּי' אִם מַת הַנּוֹתֵן אֲבָל אִם הַנּוֹתֵן עֲדִין קִיָּים הָא וְדַאי פְּשִׁטָּא דָּאִין פְּאֵן יְרוּשָׁה: סִימָן מַא פְּתַב הָרַב מְהַרִּיב"ל בַּח"ב ס' ל"ה עַל מִי שְׁנָתֵן בְּהִיּוֹתוֹ פְּרִיא וְנִכְסִיו לְמִי שְׁרַאזִי לְיִנְרִשׁוּ מֵהַיּוֹם וְלֵאחֶר מִיתָה וְאֲחֶרִיו לְמִי שְׁאִינוּ רַאזִי לְיִנְרִשׁוּ אִי אֲמַרִינֵן בְּזֵה יְרוּשָׁה אִין לָהּ הַפְּסָק וְהִבִּיא רַאזִי מֵהֵיא שְׁכַתְבַּת הַרְשָׁפָּא וְ"ל דְּאִפִּי' בְּאוּמַר אֲחֶרִיהּ מְעַכְשָׁו לִפ' אֲמַרִינֵן יְרוּשָׁה אִין לָהּ הַפְּסָק דְּהָא רַב הוֹנָא סָבַר דְּכָל הָאוּמַר אֲחֶרִיהּ פְּאוּמַר מְעַכְשָׁו וְכוּ' וְכַתְבַּת הָרַב הָא קָמֵן דְּלֹא הוֹרִישׁוּ אֱלָא הַפִּירוֹת לְחֹד וְאִפִּי' הִכִּי חֲשַׁבִינֵן לְהוּ לְפִירוֹת יְרוּשָׁה וְאֲמַרִינֵן יְרוּשָׁה אִין לָהּ הַפְּסָק ה"ה נְמִי בַּנ"ד עַכ"ד.

וְק"ל דְּהִיאָה פִּירֵשׁ דְּבְאוּמַר אֲחֶרִיהּ לֹא הוֹרִישׁוּ אֱלָא הַפִּירוֹת לְחֹד וְז"ל דְּבְפִרְקָא יֵשׁ נוֹחֲלִין דָּף קל"ז פְּרִיָּה לַר"ל דְּאֲמַר קִנְיֵן פִּירוֹת לְאוּ פְּקִנְיֵן הַגּוֹף דְּמִי מֵהֵיא דְּנִכְסֵי לָהּ וְאֲחֶרִיהּ לְפָלוּ' וְכוּ' מַת רַאשׁוֹן קִנְיָה שְׁנֵי מַת שְׁנֵי בְּחִי רַאשׁוֹן יַחְזֵרוּ לְיִנְרִשֵׁי רַאשׁוֹן וַא"ל וְכוּ' לְיִנְרִשֵׁי נּוֹתֵן מְבַעֵי לִיָּה אַמ"ל כְּפָר תַּרְגָּמָה ר' הוֹשַׁעֲיָא בְּבָבֶל אֲחֶרִיהּ שְׁאִנִּי וּפִירֵשׁ רְשָׁפ"ם וְ"ל דְּמִשְׁמַע דְּגוֹף וּפִירוֹת נָתַן לְרַאשׁוֹן וּלְפִי סְבַרְתָּ מְהַרִּיב"ל וְ"ל קִנְיָה לְקַצַּת הַפּוֹסְקִים וְהַרְשָׁפָּא בְּכָלֵל דְּסָבְרִי דְּהָאוּמַר אֲחֶרִיהּ פְּאוּמַר מְעַכְשָׁו דְּמִי דְּהָא הִכָּא מִשְׁמַע דְּגַם לְרַאשׁוֹן נָתַן גּוֹף וּפִירוֹת דְּהִכִּי פִירֵשׁ ר' הוֹשַׁעֲיָא וְהָרַב ב"י וְ"ל הִבִּיא לְשׁוֹן הָר"ן וְ"ל שְׁכַתְבַּת דְּבְרֵי הַרְשָׁפָּא וְ"ל וְכַתְבַּת וְ"ל וְנ"ל דְּהֵינּוּ דְּנִקָּא לְמָאן דְּאִית לִיָּה דְּאִם מְכַר הָרַאשׁוֹן הָוִי אִפִּי' בְּאוּמַר מְעַכְשָׁו הוּא וְאִם אִין לְרַאשׁוֹן אֱלָא פִירוֹת הִיכִי מְצִי מְכַר וְעֵינֵן בְּמַהְרָ"ם אֲלֵשִׁיָּה ס' נ"ח שְׁתַּפְּס בְּפִשְׁיטוֹת דְּכַמְתַּנַּת פְּרִיא דְּיִינִין לִיָּה: סִימָן מַב וְהִיכָא דְּאֲמַר וְאֲחֶרִיהּ לְיִנְרִשֵׁי אִיכָּא פְּלוּגְתָּא בֵּין הָרַאשׁוֹנִים דְּמִקְצַתְמָם סָבְרִי דְּלֹא נָתַן לְרַאשׁוֹן כִּי אִם פִּירוֹת בְּלַבַּד דְּכָל דְּלִגְבֵי יוֹרְשֵׁי בְּעֵין יָפָה שְׁיִיר וְזֵהוּ דְּעַת הָרִי"ף וְ"ל דְּגָרִיס בְּעוֹבְדָא דְּסַבְתָּא וּבְתַרְתָּא לְיִנְרִשֵׁי וְלִנְהָה הַסְפִּים הָר"ן וְהַב"י וְ"ל אֲבָל רְשָׁפ"ם וְהַטּוֹר וְ"ל גְּרִיסֵי בְּהֵיא עוֹבְדָא וּבְתַרְתָּא לְיִנְרִשֵׁי נְרָאָה שְׁהֵם מַחְלִקִים בֵּין מְשִׁייר לְעַצְמוֹ לְמְשִׁייר לְיִנְרִשֵׁי וְכ"נ מְדַבְרֵי הַתּוֹסֵ' בַּפ' מִי שְׁמַת דָּף קמ"ח וְכַתְבַּת הָרַב בַּכ"מ דָּף קצ"ב ע"א בְּשֵׁם אֲחָד מִן הַגְּדוֹלִים דְּאִפִּי' לְסַבְרָא הַלְזוּ הִיכָא דְּאֲמַר וְאֲחֶרִיהּ לִי אוּ לְיִנְרִשֵׁי אִפִּי' רְשָׁפ"ם מוֹזָה דְּכִי הִיכִי דְּלִגְבֵי עַצְמוֹ שְׁיִיר בְּעֵין יָפָה ה"נ שְׁיִיר לְגַבֵּי יוֹרְשֵׁי פִינֵן שְׁהַפֵּל בְּדַבּוּר אֲחָד נְאֻמְרוּ וְהִבִּיא רַאזִי מְאוּתָה שְׁכַתְבַּת הַרְשָׁפָּא דְּאִם אֲמַר וְשְׁיִירְתִּי אֲנִי לִי וּלְפ' דִּירָה פִינֵן דְּלִגְבֵיָּה שְׁיִיר גּוֹף לְדִירָה אִפִּי' לְאֲחֶר גַּם כֵּן שְׁיִיר וְהָרַב בַּנ"מ נְחַלְקָא ע"ז יַע"ש וְאֲנִי בַּע"ד לֹא הַבְנֵיתִי דְּבְרִיָּהּ דְּכִינֵן שְׁאֲמַר וְאֲחֶרִיהּ לִי אוּ לְיִנְרִשֵׁי לֹא נָתַן לְזֵה הַמְקַבֵּל כִּי אִם פִּירוֹת בְּלַבַּד וְשְׁיִיר הַגּוֹף לְעַצְמוֹ וְכִינֵן שְׁכָן כִּי מַת הַמְקַבֵּל מְדִינָא יַחְזֵרוּ לְיִנְרִשֵׁי נּוֹתֵן פְּדֻאֲמִרִי בְּפִרְקָא יֵשׁ נוֹחֲלִין דָּף קל"ו גַּבֵּי פְּלוּגְתָּא דַּר"י וְר"ל אִי קִנְיֵן פִּירוֹת לְאוּ פְּקִנְיֵן הַגּוֹף דְּמִי כִּי מַת רַאשׁוֹן יַחְזֵרוּ לְיִנְרִשֵׁי נּוֹתֵן מְבַעֵי לִיָּה: סִימָן מַג גְּרִיסִינֵן בַּפ' מִי שְׁמַת הָהוּא דְּשַׁדַּר פְּיִסְקִי דְּשִׁירָאֵי לְבַתְיָה א"ר אֲמִי הָרַאזִי לְבָנִים לְבָנִי הָרַאזִי לְבָנוֹת לְבָנוֹת וְכַתְבַּת הַר"מ וְ"ל בַּפ' ו' מַה' אֵלוּ וְאִם יֵשׁ בּוֹ דְּבָר הָרַאזִי לְבָנִים וְלְבָנוֹת יִתְּנוּ אוֹתוֹ לְזַכְרִים ע"כ וְלְכַאוּרָה נְרָאָה שְׁהַרמ"ה חוֹלְקָא ע"ז שְׁהִבִּיא הַטּוֹר בַּסִּי' רמ"ז בְּשֵׁמוֹ דְּאִם יֵשׁ בּוֹ דְּבָרִים הָרַאזִי לְבָנִים וְלְבָנוֹת יִתְּנוּ לְשִׁנְיָהּ ע"כ אֲבָל לְפִי זֵה יֵשׁ לְתַמְוָה עַל הַטּוֹר שְׁהִבִּיא דְּבְרֵי שְׁנִיָּהּ פְּאִילוּ אִינָם חוֹלְקִים וְהִנֵּה נְרָאָה לְיִישָׁב דַּמ"ש הַר"מ וְ"ל דְּיִתְּנוּ אוֹתוֹ לְזַכְרִים הֵינּוּ דְּנִקָּא בְּאוּמַר לְבָנֵי דָּאִין הַבְּנוֹת בְּכָלֵל הַלְשׁוֹן אֱלָא דְּמִשׁוּם אֲמַדְנָא נּוֹתְנִין לְהוֹן דְּבָרִים שְׁאִינָם

ראויים לבנים אבל הרמ"ה איירי בשלח ואמר אלו לבני בתי דאז בנותיו בכלל הלשון וכמ"ש הרא"ש ז"ל בתשוב' הביאה הטור בסמוך ולהכי פתב דאם יש דברים הראויים לאלו כמו דיתנו לשניהם וראיתי להבל"מ שדחה חילוק זה וכתב שאין לחלק בזה וכמדונה שלא ראה תשוב' הרא"ש שאילו היה רואה אותה לא היה פותב דשניהם שנים ועוד נ"ל לומר דהר"מ ז"ל איירי בפשיש שם דבר אחד וראוי לבן כמו לבת דאז נותנין אותו לבן משום דדעתו קרוב' יותר אצל בנו והרמ"ה איירי בפשיש שם שני דברים וראויים לזה כמו לזה.

ואיתא בירושלמי עלה דהאימילתא בד"א בבריא אבל ש"מ שאמר בשעת מיתה אין הבנות בכלל וכ' הנ"י דטעמא דמילתא משום דבחייו רוצה לכבד בנותיו כדי שיהיו חביבות על בעליהן אבל בשעת מיתה אינו רוצה לעקור נחלה דאורייתא ע"כ וכתב המרדכי בשם מהר"ם ז"ל דה"ד באומר סתמא אבל ש"מ שפי' ואמר נכסי לבני ולבנותי יתנו הראוי לבנים וקראוי לבנות לבנות עכ"ד.

ולכאורה איפא לאתמוהי דאמאי לא אמרינו בכה"ג דאמר לבני ולבנותי שיחלקו בשנה פי הדין דאמרינו מחצה לאהרן ומחצה לבניו וע"כ לא אמרו הראוי לבנים לבנות הראוי לבנות לבנות אלא בשלח סתמא לבני ביתו או שאמר לבני ולא פרט לבנותיו שאין נוטלות אלא משום אומדנא וכיון דמשום אומדנא הוא דשקלי לא שקלי אלא במידי דראוי להן וכמ"ש הרא"ש בתשוב' פ"ה סי' ג' אבל באומר נכסי לבני ולבנותי אמאי לא יחלקו בשנה וכה"ג פתב הרשב"א בתשוב' אלף ומ"ג על ש"מ שנתן נכסיו לבניו ולבנותיו דנוטלת חלק פאחד מהם ובפ' מי שמת הביא המרדכי תשוב' למהר"ם ז"ל סי' תרכ"ה ז"ל ולענין מה שאמרה לאחי' מה שפחדרי יהיה לה ולאחיותיה שקיל האח פלגא לבדו ואידך פלגא האחיות כדאמרינו מחצה לאהרן ומחצה לבניו יע"ש וראיתי להרב בעל גמוקי יוסף ז"ל שפתב גבי ההוא דאמר נכסי לבני ונהו ליה ברא וברתא מי קרו אינשי לברתא בני או לא וכתבו המפרשים דהאי דינא בין בש"מ בין בבריא עכ"ל ואין אלו אלא דברי תימא דכיון דאמר כל נכסי אי אפשר שלא יהיה דבר הראוי לבנות טפי וכמ"ש הנ"י ז"ל בסמוך לעיל יע"ש ואילו בבריא אמרי' הראוי לבנות לבנות ואפ' היכא דאמר נכסי לבני וכמ"ש הרמב"ם והטור כנז"ל וכ"נ מדברי רשב"ם בסוגיין שפי' ז"ל שהוא דא"ל בשעת מיתה ע"כ: סימן מד וראיתי להרא"ש ז"ל שפתב בתשוב' הביאה הטור בסי' הנז"ל דהיכא דאמר ליתמי אחותי אין להוציא בנות מפלל יתומים ע"כ והרשב"א ז"ל סי' תתקס"ג כ' דהאומר והנני נותן שלישי ליתמי אחותי דאין בנות בכלל ע"כ ולכאורה נראה שחולק עליו וכ"כ הרב"י ז"ל יע"ש ולע"ד זה אינו דהרשב"א איירי פשהיתומים ראויים לירש ואע"ג דלשון זה משמע בין בנים בין בנות מ"מ פינון דאין אדם רוצה לעקור נחלה דאורייתא ודאי דלבנים הראויים לירש פנון: סימן מה פתב הרב"י בסי' רנ"ג בשם הראב"ד ז"ל אשר שאלת במחלק נכסיו לבני אשתו ואמרה לו איתתא מה תהא עליה ואמר ינתנו ליה אלף וזו ולא אמר שום לישנא יתירא אם לא אמר בכתובתה אינה נוטלת אלא מה שצוה לה ע"כ וכתב הב"י ז"ל צ"ל דכשפנתה פחות ממה שצוה לה או שנה לו דאלו היתה פנתה יותר ממה שצוה לה לאו פל פמינינה להפסידה ע"כ ולכאורה דבריו צ"ע דא"כ מה זו שהשיב הראב"ד ז"ל וקאמר דאם לא אמר בכתובתה אינה נוטלת אלא מה שצוה דמשמע דאם אמר בכתובתה אז נוטלת יותר

ואם מה שצונה ה"א שונה פנגד פתובתה היא נוטלת יותר וקא אמרינו בגמרא אם אמר בכתובתה לא יטול שניהם אלא רצה נוטל זה רצה נוטל זה וצ"ע ומה שהכריח הרב ב"י ז"ל פו דאלו היתה פתובתה יותר לאו כל פמיניה להפסידה אינו הכרח דכינו דחילק לפניה והיא שותקת הפסידה פתובתה.

(א"ה עיין בטור א"ה סי' ק"ו וצ"ל דאיירי במחלק נכסיו לבניו או דס"ל פסברת רשב"ם ז"ל ועיין בס' כנה"ג שם אות ז): סימן מו באומר מהיום ולאחר מיתה אי בעי קננו פמתנת פריא ראיתי שנתקלקו בה רבותינו האחרוני' ז"ל דמוהריב"ל בח"ב סי' ל"ו תפס בפשיטות דצריה קננו פמתנת פריא והרב מוהרא"ש ז"ל בסי' קנ"א תפס בפשיטות דכינו דכתיב מהיום ולאחר מיתה עדיף מפל מתנת פריא ואין צריה קננו לא פקרקעות ולא במטלטלין יע"ש.

ולע"ד נראה פדברי מהריב"ל וכ"כ הרב נמוקי יוסף פפרק מי שמת גבי פלוגתא דרב ושמואל פמתנת ש"מ שפכות בה קננו וז"ל ומיהו קא דאמרינו דדברי ש"מ פכתובין וכמוסורין ולא בעי קננו היינו היכא דלא פתיב בפטר מהיום אבל אי פתב מהיום ולאחר מיתה בעי קננו דכל שפתיים מקנה לא קנה פדיבור וזה פרוור בעיני המפרשים וכן פתב הרמב"ן פחידושיו יע"ש.

(א"ה ולע"ד נראה להביא ראיה לסברת מהריב"ל ממאי דהקשה תלמודא פפרק יש נוחלין דף קל"ה גבי מתני' דמי שמת ונמצאת דיתיקי וכו' דהקשה תלמודא שם אלא מהיום ולאחר מיתה הוא דהויא מתנה מעכשיו לא וכו' ואם איתא לסברת מהרא"ש ז"ל לק"מ) וראיתי למהר"י אדרבי ז"ל סימן קי"ד פמצונה מחמת מיתה ואמר מעכשיו דכינו שאמר מעכשיו אע"פ שיפרש ויאמר שמצונה מחמת מיתה וכוונתו להקנות לאחר מיתה הרי מלת מעכשיו סותרו ואין לנו אלא מה שמוציא מפיו והביא ראיה מדברי הרב הנ"י הנז' יע"ש ולא ידעתי מי הגיד לו דהיא דהרב הנ"י ז"ל איירי פמצונה מחמת מיתה דפשוטן של דברים נראה דאיירי בסתם מתנת שכיב מרע ועיין פספר פ"מ בח"א סימן ל"ד שדחה סברת מהרא"ש הנז' ובסי' פ"ג: הלכות שלוחין ושותפין השאלה וגם פשובת הרב המורה נאבד ומתוך פשובתו יובן מעשה שהיה איה הנה: סימן א ראיתי את השאלה ומה שנגזר עליה מאת הרב הפובהק הפוסק נר"ו ואנכי היום גולה אני ממקומי וספרי אינם אתי עכ"ז הוכרחתי לגלות את דעתי קמי חז מהגדולים הוא הרב הפובהק מר שמואל נר"ו אשר רצה לעמוד על דעתי פי ע"כ אמרתי לכתוב שורותים מן הרשום פזכרוני ותחלת דברי אביא מ"ש ה"ה הפוסק נר"ו ועלימו תטוף מלתי.

ונה יצא ראשונה הנה הפוסק נר"ו יצא לידון פדבר חדש דע"כ לא אמרו דשליח ששינה נתבטל שליחותו היינו היכא ששינה ולא לתועלתו של המשלח אבל היכא שהשינוי הנה לתועלתו של המשלח כנ"ד לא נתבטל שליחותה וכופין למשלח לקבל המקח אלו ת"ד הפוסק נר"ו: ואני פכותב שואל ממנו דכפי דבריו מוכח שכל שבשעה ששינה הנה לתועלתו של המשלח הגם פי נפחתו אח"כ ברשותה דמשלח נפחתו ולפי זה איכא לאקשוני מההיא דנתן מעות לקנות חטים לסחורה ואזל וזבן שעורים דמוכח מהגמרא דלא חשיב שינוי אפי' לר"מ משום דלהרוחה נתפנון ואפי' הכי אמרינו דאם פחתו פחתו לשליח פינו דזבין שלא ברשות וכמ"ש הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ז"ל.

ומ"ש הרא"ש שם בפסקיו עלה דהאי מימרא דאם הותירו הותירו לו משום דשליחותיה קעביד לאו למימרא דהוי שלוחו לגמרי עד שפופין למשלח לקבל המקח אלא לענין זה בלבד הוא דקאמר לה שאם הותירו הותירו למשלח וה"ט משום דהשליח נתפונן לנפות לבעל המעות ולהכי כל שרוצה המשלח לנפות בהם זכה בהו מעיקרא פדין כל הזוכה בשביל חברו שלא מדעתו אלא דלדידי חזי לי מתוך דברי הרמב"ם ו"ל בפירק ה' מהלכות שלוחין דמה שאמרו אם פחתו פחתו לשליח ה"ד במידי דנפחת מחמת שינוייו שאם לא הי' משנה והיה עושה כמי שא"ל המשלח לא הנה אתי פחתא.

אבל בפחת דאונסין שנגנבו או נאבדו דאפי' אם לא היה משנה והי' קונה חטים היו ג"כ נגנבים פי זבן שעורים ג"כ ונאבדו נאבדו למשלח דמאינה טעם אמה מחייבו אי משום דחשיב גזלן ליתא וכמ"ש המרדכי ואי משום שהוא שומר הא לא אתיא תקלה מחמת פשיעתו וזאת הסברא לא נפלאה היא ולא רחוקה היא דעת י"מ שהביא הר"ן ו"ל בתשו' וכבר ראיתי להרב המבי"ט בתשובה שהבין פן בדעת הרמב"ם ו"ל וזכורני שכ"כ הרב מהר"י לבית הלוי ו"ל והש"ך בס' קפ"ג פסק שפן עיקר ולפי דברים אלו צריכים אנו לחלק ולומר דכל כה"ג לא אמרי' פיון ששינה נתבטל שליחותו ואם נגנבו החטים נגנבו לשליח דכיון דהמשלח הוי קרוב לשכר ורחוק להפסד שאם הותירו הותירו לו ואם פחתו פחתו לשליח כה"ג לא בטיל שליחותיה פיון דהשליח חייב לשלם את אשר עוותו ולהכי פי נגנבו השעורים נגנבו למשלח דפחת זה לא אתא מחמת שינוייו מעתה דון מינה ואוקי באתרין דאע"פ ששינה השליח בשליחותיה פיון דלהרנוחת המשלח ולתועלתו נתפונן לא בטיל שליחותיה ולא מחייב השליח בפחת הסחורה שלקח אלא בכדי סכום הדמים שהותיר אבל בכדי סכום הבגדים שאפילו אם לא היה משנה השליח משליחותיה הנה אתי האי פחתא כי שינה נמי קיימי ברשותיה דמשלח ואע"פ שיש חולקים בזה ע' בתשו' הר"ן סי' ע"ג דף קנ"ט ע"א מ"מ מצי למימר המון חזק קי"ל פסברת הני רבנותא ו"ל: ועוד ראיתי לה"ה הפוסק נר"ו טעמא אחרת לנפות לשליח דאין זה חשיב שעבר על דעת המשלח אלא שליחותיה עבד והוסיף ע"ד ודימה לה לאומר לשלוחו זבין לי ליתפא באזל וזבן כורא דקי"ל דמוסיף ע"ד וליתפא מיהא קני וה"ה בנ"ד וגם בזה לע"ד עדיין איפא לדחויי ולומר דע"כ לא אמרינן דמוסיף ע"ד וליתפא מיהא קני ה"ד בא"ל זבין לי ליתפא דאע"ג דאזל וזבן כורא לא עקר שליחותיה דמסתמא אין המשלח מקפיד על מה שהוסיף פיון דלא מטי ליה שום פסידא שהרי אין הלוקח יכול לקנות יותר מליתפא משא"כ פי פריש וא"ל הנהר שלא תזבין יותר מליתפא כי אזל וזבן יותר ה"ז מעביר על דעתו הוי פיון דהקפיד המשלח בכך שלא יעשה פן שלא היה צריך להקפיד פיון דהקפיד קפידתו קפידא ובטל שליחותיה וכיוצא לזה כתב ה"ה בפ"ט מהלכות גירושין בדין אמר ליה לשליח טול ממנה חפץ והב לה גיטתא יע"ש.

אלא שעדיין יראה דבנ"ד פיון דדרה הסותרים בכך שמשתתפים דמים עם הסחורה כדי למצוא חליפיו איפא למימר דזה שא"ל המשלח שלא ישתף דמים על הסחורה לאו למימרא שאם יעשה פן שיתבטל שליחותיה לגמרי אלא אצטריך לומר לו פן דאי לא הכי הי' השליח מוסיף דמים דאורחיהו דתגרי בכך ואי הנה מטי אח"כ שום פסידא הנה מטי למשלח ואפי' במה שלקח כנגד הדמים ולהכי גילה לו דעתו שאם יוסיף דמים עם

הבגדים כל מה שהוא פנגד הדמים שיהיה לשליח אבל לא שיתבטל שליחותיה לגמרי דאין טעם להקפיד בכך.

ומנא תימרא דלא דייקינו בלישניה דמשלח ממש כל היכא דאיכא למיתלי טעמא לקפידתו ולא יותר מההיא שאמרנו בפרק אלמנה פשיטא זיל זבין לאחד ולא לשנים הא קא"ל ולא לשנים ופירש רש"י ז"ל מכרו בטל אם מכרו לשנים דגלי דעתיה דקפיד באפושי שטרך עכ"ל.

משמע מדבריו דאם מכרו לשנים בשטר אחד מכרו קיים ואף על פי שא"ל ולא לשנים ול"ד לאומר אל תגרשנה אלא בימין וגרשה בשמאל דאינה מגורשת פיון ששינה ואע"פ שאין טעם לקפידא דהכא שאני דאיכא למיתלי ולו' דמה שא"ל ולא ב' היינו בב' שטרות דאיכא צד לאקפודי וכל כמה דאיכא למיתלי לקפידא בטעמא תלינו בה ולא יותר.

ובמקום אחר הארכתי בזה והוכחתי לה מדברי הרשב"א וקצת אני יכול להאריך. ולפי זה עלה לנו דהדין עם השליח לכפות למשלח שיקבל הסחורה שלקח בעד חליפי הבגדים והשאר יהיה לו לבדו.

ועוד איכא טעמא אחרינא לזכות לשליח ממה שבא כתוב בשאלה שהשליח בראייתו שאם לא ישתף מעות עם הבגדים כדי לעשות חליפין לא ימכרו לעולם ואזלי לאיבוד ככה"ג יראה דה"ז השליח כל מה שעשה הוא כדי להשיב אבידה ואיכא למימר ג"כ שאם היו הבעלים יודעים בזה לא הוו קפדי לומר שלא ישתף מעות עם הבגדים וכיוצא לזו כתב מהרד"ך בתשו' וקצת אין ספרו בידי להעתיק את דבריו.

כלל דמלתא אמינא פי דעתי נוטה לזכות לשליח וכמ"ש ה"ה הפוסק נר"ו הנלע"ד פתבתי: סימן ב שאלה ראובן שעשה שליח לשמעון שיקנה לו קרקע פלוני והלה השליח ולקחו ולא הודיעו השליח למוכר שהוא שליח וטעה כל שהוא ואח"כ נתברר בעדים שהוא שליח בירור גמור אם המקח בטל ואם יש חילוק בין אם המעות עדיין ביד השליח להיכא שפכר נתנם והם ביד מוכר יודיענו מורינו: תשובה לכאורה נראה דכל שלא הודיעו המקח קיים כמבואר בדברי הרמב"ם בפ"א ובפ"ב מהלכות שלוחין אמנם כד דייקנו שפיר נראה דהיינו טעמא דכל שלא הודיעו דהמקח קיים הוא מפני דכיון דלא א"ל שקונה אותו לפ' לעצמו קנאו כמ"ש הרא"ש והטור בסי' קפ"ב יע"ש.

ולפי זה נראה לי דע"כ לא אמר הרמב"ם ז"ל דכל שלא הודיעו המקח קיים אלא כששינה השליח שינוי גמור במזיד אבל אם טעה ונראה שהוא בשוגג המקח בטל ותדע שכן הוא שהרי הרמב"ם ז"ל בריש פ"א כתב דבפחות משתות המקח חוזר ומשמע דבסתם איירי וראיה מדכתב סמוך לזה נתן מעות לשלוחו ולקח שלא באחריות כו' דאיירי בסתם שלא הודיעו שהוא שליח אלא נדאי דההיא פיון דהוי שינוי גמור שאין אדם לוקח שדה שלא באחריות המקח קיים ומפסיד השליח אבל הכא פיון דלא הוי שינוי גמור דעבידי אינשי דטעו בכל שהוא הוי שוגג והמקח בטל ואין השליח מפסיד כלום אף שלא הודיעו שהוא שליח וכן משמע מסוגיין דנדרים דף צ"ו דפריו ממתני' דהפנהים שפיגלו במקדש מזידין חייבים שוגגין פטורים אלא שפיגולן פיגול אא"ב שלוחי דשמיא הוו היינו שפיגולן פיגול אלא אי אמרת שלוחי דידן הוו אמאי פיגולן פיגול לימא ליה לתקוני שדרתיה וליא

לעוותי ע"כ ואלו ארישא דמזידין לא פריה מידי ופירש הר"ן ו"ל דה"ט דכל שמפגל במזיד אינו עושה שליחותו אלא אדעתא דנפשיה קעביד אבל בשוגג אי שלוחי דידן ניהו אמאי פיגולן פיגול הא פיון דשוגג הוא לאו אדעתא דנפשיה קא עביד שמתפנין הוא לעשות שליחותו ולימא ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ע"כ ומדבריהם אלו יש ללמוד דכל שהשליח מכונן לעשות שליחותו וטעה בכל שהוא דהמקח בטל איירי אפי' כשלא פירש שהוא שליח אלא קנה בסתם ואפ"ה פל שידענו שהוא שליח המקח בטל ואין לו למשלם על השליח שום טענה ואפי' הלכו הבעלים או שקנה מעובד פוכבים דלא מצי תבע לעובד פוכבים לא מחייב השליח לשלם פיון דשוגג ה"ה וכו"נ מדברי הנמוקי יוסף בפרק איזהו נשך וז"ל והיכא דלא התנה השליח כשער הגבוה לאו שינוי גמור הוא ומעשיו בטלים אבל היכא ששינה ממש בשליחותו שליח משלם והמעש' קיים עכ"ד.

וגדולה מזאת כתב המרדכי בפ"ב דקדושין בשם ריב"ן דאפילו לא ידע שהוא שלוחו ואח"כ נודע בעדים שהיה שלוחו המקח בטל יע"ש. העולה מכל מ"ש דכל שטעה השליח בשוגג אף שלא הודיעו למוכר המקח בטל ואין לו לשליח להפסיד כלום וכ"כ בהגהות מרדכי פ"ק דמציעא בשם אבי"ה וז"ל וא"ת בפרק האיש מקדש האומר לשלוחו צא וכו' וכו' בדיני ממונות וכו' אמאי לא משלמי השלוחים משום לתקוני שדרתיך וי"ל פיון דאיכא תרי ה"ו סבורים להיות עדים וע"כ לא פרעי בסהדי עכ"ל.

הרי מבואר דכל שטעה השליח בדעתו בשוגג אינו חייב לשלם ובפ"ד מהלכות פקדון כתב הרמב"ם ז"ל דהשמש פטור מפני שדיקמה שהוא מראה מקום ואינו מקפיד ועל פי זה אין צריך למ"ש התוס' שם לחלק בין מין א' לב' מינים יע"ש הן אמת פי לכאורה איכא לאקשוניי מההיא דכהנים שפיגלו דקאמר בפרק הניזקין דלמאן דאמר הניזק שאינו ניזק שמיה הניזק הא דשוגגים פטורים ה"ו מפני תיקון העולם וי"ל דהתם פיון דהיה לו ללמוד ולא למד ה"ו קרוב למזיד אי נמי דהתם פיון שהזיק בגוף הדבר קי"ל דאדם מועד לעולם אפילו שוגג והא דאמרין בפרק המקבל זבן בק"ק ושוה ק' סבור לומר מצי א"ל לתקוני שדרתיך ופירש הר"ן בקידושין דהיינו לומר שישלם השליח התם נמי פושע הוא דלא עביד איניש למיטעי פל כה ועל פי האמור לעיל באו בדקדוק דברי הרמב"ם ז"ל ריש פ"א מהלכות שלוחין שכתב ז"ל שליח שעבר על דברי משלחו לא עשה כלום וכן אם טעה בכל שהוא בין בקרקע בין במטלטלי חוזר עכ"ל דבשעבר השליח כתב הרמב"ם ז"ל לא עשה כלום ובטעה השליח כתב דחוזר וה"ט משום דכשעבר על דברי משלחו אם הודיע שהוא שליח המקח בטל ואם לא הודיע שהוא שליח הדין עם השליח אבל בטעה השליח אם יש עדים שהוא שליח חוזר המקח ואי ליכא עדים מה שעשה עשוי ואין השליח מפסיד פיון דלא נתפנין לעבור ע"ד משלחו: איברא דלכאורה נראה דדבר זה במחלוקת שנוי ומדברי הכ"מ פ"א מהלכות שלוחין נראה דס"ל בדעת הרמב"ם ז"ל דאף כשטעה השליח בכל שהוא אם לא הודיעו המקח קיים והשליח מפסיד וכן הבין הראב"ד ז"ל בדעת הרמב"ם ז"ל ואף לדבריו נראה דכל שהמשלם רוצה המקח קיים והשליח מפסיד ואף מדברי הר"ן פ"ב דקדושין משמע דס"ל דכל שלא הודיעו אף שטעה בכל שהוא המקח קיים והשליח מפסיד וכו"נ שהוא סברת הי"מ שהביא המרדכי שם ז"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי י"מ שהי' גלוי ללוקח ולמוכר בשעת המכירה שהי' שליח אבל אם אינו יודע ששלוחו הוא וטעה בכל שהוא המקח קיים והשליח שעונת יפסיד

עכ"ד מדברים אלו נראה דאע"פ שידוע עתה על פי עדים בבירור שהוא שליח מ"מ כל שלא הודיעו בעת המכירה המקח קנים והשליח מפסיד אף שהשליח טעה כל שהוא בשוגג ובפרק הרבית בהיה עובדא דיהב זוזי לנדוניא דבי חמוה פתב הר"ן ז"ל וא"ת ומה בכך ונהלא הוא בסתם קנה ואין למוכר דין ודברים אלא עמו ולמה לא יקבל השליח מי שפרע לאו קושיא היא דמה בידו לעשות דע"כ המוכר חוזר בו וכ"ת יקנה משלו הא לא אמרי' דמעיקרא לאו אדעתא דהכי נחית עכ"ל והרב הב"י בס"ל הנ"ל הקשה עליו דהרי התם בגט פשוט לאו אדעתא דהכי נחית לקבולי עלי' אחריות ואפ"ה מתייבנו ליה לקבולי יע"ש ולע"ד לא קשה מידי דהתם כיון דשינה מדעת אמרינו ע"ד דנפשיה קעביד דבנדאי אין המשלם תרצה לקנות שלא באחריות אבל הכא דלא הוי שינוי גמור לאו אדעתא דנפשיה קא עביד שמכונן הוא לעשות שליחותו: איברא דהר"ן ז"ל בפ"ב דקדושין הקשה הוה דקאמר רב נחמן אבל שונו' שליח המקח בטל מהיה דגט פשוט דהמקח קנים ותירץ דהתם השליח לקח סתם משמע דבהיה דקדושין איירי דוקא במקרש ולפי מה שפכתתי אינו כן והיה דקדושין איירי בין בסתם בין במקרש וצ"ל דמ"ש הר"ן ז"ל התם השליח לקח סתם לאו למימר דרב נחמן איירי במקרש דוקא אלא דהיה דגט פשוט הוא דקאמר דאיירי דוקא בסתם אבל לא במקרש ואף שהוא דוחק.

כללא דמלתא דכל היכא דהשליח לא עבר ע"ד משלחו במזיד אלא שטעה כל שהוא ולא הודיעו למוכר שהוא שליח במחלוקת שנוי בין הראשונים דאיכא מאן דאמר דהמקח בטל ולא מפסיד שליח מידי אף אם הוא באופן שאי אפשר להחזירו למוכר וההפסד הוא למשלח ואיכא מאן דסבר דהמקח קנים והשליח מפסיד.

ולפי זה בנ"ד אם נתן השליח המעות למוכר המקח הוא קנים ומפסיד המשלח ואם לא נתן השליח עדיין את המעות המקח הוא בטל. והשתא נשאר לנו להבין בעבר השליח ומכר בפחות שגראה מדברי הרמב"ם בפ"ב שאם לא הודיעו שהוא שליח המקח קנים ויהיה דינו בינו ובין השליח ואמאי הא כיון שעבר על דברי בעל הבית אין כאן שליחות והוי המקח בטל ובשלמא פשעבר ולקח ביותר אמרינו דהמקח קנים משום דאדעתא דנפשיה קא עביד ולעצמו לקחם אבל במוכר כיון שהשליחות בטל נמצא זה מוכר דבר שאינו שלו ונראה מדברי הרמב"ם ז"ל שאין השליחות מתבטל בכך כיון דהשליח צריך לשלם משלו ואין כאן שום פסידא: סימן ג' יבאר לן רבינו הא דקניימא לן דכל ששינה השליח מדברי המשלח בטל השליחות אם הוא דוקא בדבר שסתם בני אדם מקפידים עליו או אם אפילו אין סתם ב"א מקפידין עליו: תשובה גרסינו בפרק כל הגט אמתי' דטול לי הימנה חפץ פלו' לא ישלחנו ביד אחר אמרינו עלה אמר ר"ל כאן שנה ר' אין השואל רשאי להשאיל ור"י אמר זמנין דאפי' גיטא לא הו' נעשה כמי שא"ל אל תגרשה אלא בימין וגרשה בשמאל דכ"ע היכא דנפקא לאפיה ויהביה ליה חפץ ונהדר שקליה מיניה גיטא כ"ע לא פליגי דגיטא מעליה הוי כי פליגי דא"ל שקול מינה חפץ ונהדר הב לה גיטא ואזל איהו ויהב לה גיטא ונהדר שקל מינה חפץ ר"י פוסל בו וכ"ש לשלוחו ע"כ סוגיא דשמעתין ופירש רש"י ז"ל דאפילו בששלחו על ידי אחר אינו נפסל אלא בששינה השליח ולא בשלחה ביד אחר דקתני היינו לכחלה דשמא ישנה השליח אבל התוספות ז"ל כתבו בשם ריב"א דאם שלחו ביד אחר פסול ואפי' לא שינה דקפיד בעל שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר.

ומדברי הרמב"ם ז"ל נראה שסובר כפירש"י שפכתב ואם שלחו ביד אחר ונתן הגט תחילה ואח"כ נתנו החפץ אפי' מיד שליח ראשון אינו גט שהרי עבר ע"ד המשלח בדבר שפכתב ביד אדם מקפידין עליו שהרי הבעל א"ל טול החפץ תחילה ונתן לה הגט והוא נתן ואח"כ נטל עכ"ל.

נראה דס"ל ז"ל דאין השליחות בטל אלא פשעבר ע"ד המשלח וג"כ יש קפידא בדבר כגון זה דא"ל טול תחילה ואח"כ תן הגט והוא שינה מדבריו ונתן תחילה ואח"כ נטל וג"כ סתמא יש קפידא בזה השינוי אבל אי סתמא לא הוי קפידא אע"פ ששינה מדיבורו או שיש קפידא כל שלא שינה מדיבורו שא"ל לא נתבטל השליחות ואע"פ דקפיד איניש שלא יהא פקדונו ביד אחר מ"מ כל שלא א"ל את הולך פי שלחו ע"י אחר לא חשיב שעבר ע"ד המשלח: איברא דקשה לזה ממ"ש הרמב"ם בה' עירובין דאי א"ל ב"ה ערב לי בתמרים וערב לו בגרוגרות אין עירובו עירוב מפני שעבר ע"ד ב"ה.

והא ה"מ סתם ב"א אין מקפידין על זה וכדמשמע שם בגמ' ואפ"ה בטל שליחותו ויש לחלק דה"מ שאני דשינה בגוף השליחות שא"ל בתמרים וערב בגרוגרות ואף על גב דסתם ב"א אין מקפידין על זה זה הב"ה הקפיד מפנין דהזכיר לו תמרים שלא ה"ה צריך להזכיר לו גילה דעתו שהוא קפיד אבל הכא שלא שינה בגוף השליחות שא"ל טול ממנה החפץ והב"ה גיטא וזה נתן לה גיטא ונהדר שקל החפץ אי סתם ב"א לא הווי קפדי על זה אין זה חשיב ששינה מדעת הבעל דלא קפיד זה אם יתן הגט קודם והוי כי אותה שפכתב הרמב"ם ז"ל בה' תרומות פ"ד דאי אמר ליה פנוס גורני ותרום יע"ש.

ועל מה שנוראה מדברי הר"מ ז"ל דכל שלא עבר על דברי המשלח כגון דא"ל תן לה הגט וטול ממנה החפץ דאפי' נתן הגט תחילה ה"ז גט ואפי' שלחו ביד אחר ואע"ג דסתם ב"א אין מקפידין על זה שאינם רוצים שיהא פקדונו ביד אחר ולכאורה קשה מההוא דפ' הכותב דאמרי' ה"מ בין א"ל הב זווי ושקול שטרך מצי א"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי דמשמע שאעפ"י שלא עבר ע"ד המשלח אפי' הכי כיון דסתם ב"א אין מקפדי ע"ז ה"ז עבר על שליחותו והתוס' ז"ל תירצו דשאני ה"מ שפרעון המעות תלוין בשטר ובהזכרת לקיחת השטר גלי דעתיה שירא שלא יאמר סיטראי ניהו יע"ש אבל עדיין קשה דהא קי"ל דשליח שטעה בכל שהוא המקח בטל משום דא"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי והא ה"מ דלא עבר על דברי המשלח וג"כ לא שיקף לומר כי היהא דסיטראי ואפ"ה אמרינן לתקוני שדרתיך וכו' והרב המגיד נתן טעם לחלק ביניהם דהכא גבי גט כל שהבעל לא הקפיד אין לשליח להקפיד דמה יועיל לה קבלת הגט אם לא יתן החפץ והרי אינה מגורשת בקבלתו אא"כ נתנו החפץ אלו דבריו ואינם נראים כן בדעת הר"מ ז"ל וכמו שהוא הרגיש בזה בסוף דבריו ועוד קשה במ"ש דליכא קפידא בזה כיון דאינה מגורשת בקבלתו אלא א"כ נתנו החפץ ואיברא שכן נראה מדברי הר"מ ז"ל אבל קשה דאפי' לא נתנה אמאי לא יהא גט כיון דלא תלה הגט בנתינת החפץ אשר על כן נראה לי בע"ד ליישב שכל השולח שליח חשיב כמי שפי' שאם יצא עוות מתחת ידו שאינו שלוחו ולהכי כי לא שינה מדברי הר"ב ז"ל ונתן הגט תחילה ונהדר שקיל ממנה החפץ ה"ז גט דאין כאן שום עיוות אבל אי לא שקל החפץ כלל הרי יש כאן עוות ונתבטל השליחות ומ"ה כתב דאפי' שלחה ע"י שליח לא נתבטל השליחות כל היכא דליכא עיוות כיון דלא עבר

ע"ד המשלח ואע"פ שסתם בני אדם קפדי ע"ז כל כמה דלא עבר ע"ד המשלח וג"כ לא נעשה שום עווה בשליחות משום קפיא זו בלבד לא נתבטל השליחות פינן דסוף סוף לא נעשה שום עווה לא מצי א"ל אדעתא דהכי לא שלחתיך ועיין במהר"י קולון שורש כ"ז שכתב דשומר ושומר נתבטל השליחות יע"ש וכבר הארכתי בזה במקום אחר.

והרי"ף ז"ל בפ' המפקיד גבי שומר ושומר דפטור דאע"ג דלא ניתא ליה לב"ה שיהא פקדונו ביד אחר היינו לכתחילה אבל בדיעבד פטור ושמעין מינה דלא קי"ל כר"מ דאמר כל המעביר ע"ד ב"ה נקרא גזלן עכ"ד ולכאורה נראה מדבריו אלו דהאי טעמא דאין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר הניא קפיא גמורה ונקרא מעביר ע"ד ב"ה דאל"כ היכי גליף מהכא למעביר ע"ד ב"ה.

אבל כד דייקינו בה נראה דליכא משום ראיה דהיא דמעביר ע"ד ב"ה נקרא גזלן דקאמר ר"מ איירי אפי' היכא דליכא קפיא גמורה ואלא מצי טעין אדעתא דהכי לא יתבי לה והכימוכח שם בפ' האנפנין דדחי תלמודא דדלמא טעמא דר"מ לאו משום דמעביר ע"ד ב"ה נקרא גזלן אלא משום דאדעתא דהכי לא יתבי ליה וכ"כ הריטב"א ז"ל שם בחי' כ"י: סימן ד שאלה ראובן שא"ל לשמעון הולך מתנה זה ללוי לירושלים וכשבא שמעון לירושלים מצאו ללוי ואמ"ל הנה לה בדי מתנה ששלח לה ראובן השיבו לוי יתא לי בידך בין כך ובין כך נפטר לוי אי זכה לוי באותה מתנה אם לא פינן שעדיין לא הגיע לידו למ"ד דהולך במתנה לאו פזכי דמי: תשובה בפ"ק דגיטין דף י"א אמתני' דתן גט זה לעבדי רצה לחזור אינו יכול לחזור פריה עלה נימא התופס לב"ח במקום שחב לאחרים קנה והקשה ר"י ז"ל דאפילו אי תופס לב"ח במקום שחב לאחרים קנה היכי שייך הכא דהתם ה"ט משום שהוא שלוחו וקונה אפי' בע"כ משום שהוא חייב לו והוי כאלו תפס הוא בעצמו אבל הכא אפי' העבד עצמו אינו יכול לעכב לאדון מלחזור בו אלו הנה נותן לו גט ע"ד שלא ישתחרר בקבלה זו שהרי אינו חייב לשחררו ותיירץ ר"י דעבד נמי עבד ליה ניתא דנפשיה ונחשיב פקצת חוב ואעפ"כ פינן שאין האדון חייב לו פלום נחשיב ליה חב לאחרים ע"כ.

והר"ן ז"ל כ' ע"ז ז"ל ול"ג הדברים פפושטן דמתני' שמעי' דכל אדם יכול להעשות שליח מדעתו לזכות לחברו ומש"ה כל שא"ל האדון תן שחרור זה לעבדי הרי השליח יכול לומר הריני עושה עצמי שליח קבלה שלו ונהרי הוא כאלו עשהו עבד שליח לכך ומינה בעינן למילף דתופס לב"ח במקום שחב לאחרים קנה שהתופס יכול לעשות עצמו כאלו עומד במקומו של ב"ח.

ולמדנו מדבריו דמה שאינו יכול השליח לזכות לעבד ה"ט משום דנחשיב חב לאחרים שאין האדון יוכל לחזור ולפ"ז אפי' א"ל העבד יתא גט זה לי בידך לא זכה לו פינן דהוי תופס לב"ח במקום שחב לאחרים ולא קנה אפילו עשהו שליח.

אבל לפי זה צריך להבין דבפרק האומר התקבל דף ס"ג אמרו שהוא גברא דשדר לה גיטא לדביתהו אזל שליח אשפחה דקא יתבא וליישא א"ל הילך גיטך אמרה ליה ליהוי לי בידך ואיבעי' להו שם אי מהניא כה"ג דמי אמרינן הא לא חזרה שליחות אצל בעל ולא נחשיב שליחות כה"ג.

והשתא קשה דמאי מספקא להו תיפוק ליה דכה"ג לא מהני דהוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים ואפילו אם עשאו האשה שליח לכה"ג לא מהני כמ"ש התוספות והר"ן שם בפ"ק דגיטין והוכיחו הכי מההיא דפרק הכותב ולכן נ"ל דכל כה"ג שהוליד לה וא"ל הילך גיטא ואמרה ליה להוי לי בידך תו לא שנייה לו דהוי תופס לב"ח במקום שחב לאחרים פינו דבידו הוא למנסרו לה באותה שעה וכיון שפן יכול לעשותו שליח קבלה וה"ה בנ"ד פינו שהשליח כבר הוליד אצל לוי וא"ל טול זה וא"ל להוי לי פקדון בידך נעשה שליח שלו וזכה לו פינו דלא חשיב חב לאחרים: איברא דעדיין יש לגמגם דכה"ג לא נעשה שליח דהא לא חזרה שליחות אצל הבעל ונראה לע"ד דהאי טעמא לא שנייה אלא בגט אשה דבעינו שייבא הגט לידה מיד הבעל או מיד שלוחו וכל שלא חזרה שליחותו לא מיקרי שלוחו של בעל ונמצא דלא פא הגט מיד הבעל אבל בעלמא דלא בעינו שייבא המתנה מיד הנותן ממש כי נמי לא חזרה שליחות ולא הוי זה שלוחו של נותן הרי זה השליח נעשה שלוחו של מקבל וזכה לו פינו שהנותן אמר לו ליתנה לזה וכן מצאתי בחי' משם הרא"ה דמה שאמרו הא לא חזרה שליחות אצל הבעל אינו אלא גבי גט דהוי פטול גיטא מעל גבי קרקע וראיתי להרב המבי"ט בח"ב סי' קצ"ה שכתב כדברי: ואל תשיבני מדברי הרב מהרי"ט ו"ל שכתב בח"א סי' קכ"ז דכמו שאין השליח יכול לזכות לעצמו לפי שהוא פיד הבעלים מטעם זה עצמו אינו יכול לזכות לאחרים ע"י דלא חשיב שליחות כה"ג פינו דלא חזרה שליחות אצל הבעל דהיא איירי בשעשה שליח למפור דהשליח הוא המקנה ואי פסקה שליחותיה תו מי יקנה לו אבל הכא בנ"ד שלא עשהו שליח להקנות אלא להוליד אותו לפי פינו דנרצה הנותן לתת לפי הרי זה השליח יכול לומר הריני שליח קבלה של אותו פ' כדי לזכות לו.

ומיהו דוקא כה"ג דנ"ד דלא חשיב חב לאחרים וכדכתבנא וכ"ז הוי לפי פירוש של הר"ן ו"ל שם בפ"ק דגיטין. אבל משינוי דר"י שהביא הר"ן ו"ל שם נראה דאין אדם יכול לזכות לחברו ואפי' היכא דלא שנייה לומר שהוא חב לאחרים כל זמן שהנותן לא אמר לו זכי זה לפי וכן בדין דאין זכיה אלא מדין שליחות וכמו שאין אדם יכול לעשות שליח לקבל מתנה כמו שמפורש בירושלמי פ"ד דמעשר שני כמו כן אינו יכול לזכות לאחרים במתנה שא"ל חברו ליתן וגט שאני כמו שאמרו שם בירוש' משום שהתורה זיכתה לה בגיטא ולפי זה נראה דאפי' עשה זה המקבל שליח קבלה כדי שיזכה במתנה שהביא לו השליח לא זכה בה עדיין עד שייבא לידו של מקבל וכ"כ הש"ך ו"ל סי' קפ"ה וע' בטור ח"מ סי' קכ"ו סעיף כ"ו דנראה משם קצת דכיון המקבל לעשות שליח.

איה שיהי' נראה דבנ"ד פינו דשלח ללוי שהוא ת"ח בירושלים הולך דידיה פזכי דמי דומיא למ"ש הטור דאם המקבל עני דהולך פזכי דמי משום דנעשה נדר ואינו יכול לחזור בו וה"נ פינו דלוי הוא ת"ח אע"פ שאינו עני מ"מ בכה"ג שהוא פועל דורון מצוה רבה קא עביד דכל המקריב דורון לת"ח פאלו הקריב בכורים ונעשה נדר.

והריני חוזר לאקשוני ע"ד הר"ן ו"ל במה שכתב דכל אדם יכול להעשות עצמו שליח לזכות לחברו ואע"פ שבעל המון לא עשהו שליח. והלא הוא עצמו כתב בפ"ק דמציא נהביא הנ"י שם אמתניתין דראה אותם רצין אחר המציאה שחצר המשתמרת דלא בעי שיהא עומד בצד שדהו צריכה טעמא דהא משום יד לא מהני פינו שאינו עומד בצדה

ומשום שליחות א"א שא"א לזכות לחברו מתורת שליחות אם לא שעשהו בעל המזון שליח והכא גבי מציאה ליכא בעל המזון עכ"ל.

ולכאורה נראים דבריו סותרים אלו את אלו ונראה דהר"ן פלפי מציאה דוקא הוא דאמרה שאין אדם יכול לזכות לחברו מתורת שליחות אלא א"כ עשהו שליח בעל המזון משום דהוי תופס לב"ח במקום שחב לאחרים והא דמגביה מציאה לחברו קנה חברו הוי טעמא משום דאיכא מיגו דאי בעי זכי לנפשיה זכי נמי לחבריה הא לאו הכי לא עד שיעשה אותו בעל המזון שליח וכמ"ש הרמב"ם ז"ל דהא דתופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה אם עשאו הלנה שליח לזכות לו קנה: סימן ה פתב הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות שלוחין האומר לחברו מנה שיש לי בינך בין מלנה בין פקדון שלחהו לי בינך פ' אפי' הנה קטן אם רצה לשלחו בינך ה"ז נפטר ואינו חייב באחריותו עכ"ל.

וכתב הבכ"מ ז"ל נלמד מהמשנה דהשואל את הפרה וא"ל השואל שלחה לי בינך בני בינך בנה ושלחו ה"ז חייב השואל דהו"ל כאלו הגיע לידו ובנו דקתני משמע אפי' קטן דאלו גדול היינו שלוחו עכ"ד.

ויש להקשות ע"ז דאי כפי' דבבנו קטן איירי א"כ שלחה בינך בנה אמאי חייב השואל דעדיין לא יצאתה מיד המשאיל דידו בינך אביו וכמו שהקשו שם אמאי דקתני עבדו. ואדרבה משם איכא למילף דאפי' אי א"ל שלח לי בינך פ' כל שהוא קטן דאינו בר שליחות עדיין לא יצאתה מרשות הבועלים והכי יליף לה הרמב"ן ז"ל וכתב דאינו פטור עד שיאמר לו שלח ופטור ע' בבעל התרומות שער נ"ח ג': איברא דמההיא דפרק הספינה יש ראיה לדברי הרמב"ם ז"ל וכמ"ש הרב בכ"מ דמשמע דאי לשדורי לשדריה נפטר החנוני ואפי' ששלחו ע"י הקטן ולדעת הרמב"ן ז"ל איכא לתרוצי ולומר דהתם פיון שפטר הפונדיון בינך קטן אי א"ל שלח לי ע"י כמי שא"ל שלח ופטור קא חשיב וקרוב לזה כתבו התוספות בפרק הגוזל קמא דף ק"ד בסוגיא דשליח שעשאו בעדים וכו' בד"ה רבא אמר לא הוי שליח יע"ש או אפטר לומר דבנו שאני דכיון דידו בינך אביו כי יחייב ליה חנוני לקטן מדעת אביו פאלו מסר בינך אביו דמי וכן ראיתי להרשב"א בחידושי' למסכת קדושין שהביא משם התוספות גבי ההיא דאומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קדושיך דמכי מסר כסף הקדושין בינך זכה אבינך דידה בינך.

ומ"מ מאי דיליף הרמב"ן דין פקדון משואל את הפרה לע"ד לא דמי כלל דהתם פיון דברשותא דמריה קיימא עדיין היכי דתחייב זה מדין שואל פיון שלא קנאה משא"כ בפקדון דכל היכא דאיתיה ברשותיהו דמריה קאי ואינו קנוי לנפקד אלא שחייב לשוןמרו פי שלחו בינך מדעתו של מפקיד נפטר הנפקד שהרי מדעתו של מפקיד מסרו בינך נשאר לנו להבין לדעת הרמב"ם ז"ל ההיא דפרק השואל דמשמע דאע"פ שא"ל שלח לי בינך עבדך הרי זו פטור משום דעדיין לא יצאתה מרשות המשאיל וה"נ פי א"ל שלח לי על די קטן עדיין לא יצא מרשות הבועלים: ונראה לע"ד לחלק דהתם שאני דאיירי במתה מתמת אונס ואין השואל גרמא לזה דאפי' לא הנה שולחה הנה יארע פנה אבל במלנה שא"ל ללנה שלח לי בינך פ' אע"פ שהוא קטן או עובד כוכבים דלאו בני שליחות נינהו מ"מ פיון שעל פי דיבורו שא"ל שלח לי ע"י נאבדו ה"ז כמי שא"ל שלח ופטור ול"ד לזרוק חובי דאינו נפטר עד שיאמר לו זרוק והפטר דהתם פיון דהלנה יכול לשוןמרם

זרוק וְשִׁמּוֹר קא"ל אָבֵל בְּשִׁלַח לִי ע"י קָטָן פִּינּוֹן דָּאִין הִלְוֵה יָכוֹל לְשׁוֹמְרָם שְׂאִינוּ הוֹלֵךְ עִמּוֹ בְּדֶרֶךְ פְּמִי שֵׁא"ל שִׁלַח וּפְטוֹר חֲשִׁיב וְכִינְיָצָא לְזוֹ כְּתֹב הָרָא"ש בְּתִשׁוּ' הַמְנַעְעִלִים הַבִּיָּאָה הַטוֹר בְּסִי' ר"ץ וע' בְּפָרְק הָרַבִּית דָּף ע"א ע"ב דְּאִינְצִטְרִיךְ לְאוֹקוּמָה בְּדֵא"ל הַנִּיחָם ע"ג קַרְקַע וְהַפְטָר.

וְנִרְאָה לִי עוֹד לְלַמּוֹד מִדְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל דְּכָל שְׁשִׁלְחוּ ע"י בֶּן דַּעַת הָרִי זֶה פְטוֹר וְאִפְּי' לֹא א"ל שִׁלַח לִי בֵּינָד פ' וְלֹא אִינְצִטְרִיךְ לְכִשְׂיָאֵמֵר לוֹ ע"י פ' אֶלָּא פְּדִי לְפִנְטָרוֹ אִפִּי' בְּהִנֵּה אוֹתוֹ פ' קָטָן מִדְּכֹתֵב בְּסִמּוּף בְּדִין הַשְׁוֹלֵחַ בְּנוֹ קָטָן אֶצֶל חֲנֻנִי ז"ל שֵׁלֵא הִנֵּה לוֹ לְשִׁלַח אֶלָּא עַל יְדֵי בֶּן דַּעַת מִשְׁמַע דְּכָל שְׁשִׁלְחוּ ע"י בֶּן דַּעַת נִפְטָר הַחֲנֻנִי דֵּה"ק שִׁלַח לִי ע"י בֶּן דַּעַת וְזֶה סוֹתֵר מֵהַ שְׁדִקְדָק הַבַּכ"מ בַּפ"א מֵהַל' שְׁלֹחִין דִּין ח' רְאוּבֵן שְׁשִׁלַח כְּתֹב לְשִׁמְעוֹן וְא"ל מָנָה שְׂיִישׁ לִי בְּיָדְךָ שִׁלַחְהוּ לִי בֵּינָד לֹוי דְּדוֹקָא בְּשִׁיחֵד לוֹ שְׁלִיחַ אָבֵל סְתָמָא דֵּא"ל שִׁלַח לֹא יַע"ש: סִימָן וּ מִי שְׁמִינָה שְׁלִיחַ לְקַדְדֵשׁ לוֹ אִשָּׁה אִי מְצִי הַשְׁלִיחַ לְמִנּוֹת שְׁלִיחַ תַּחְתָּיו: לְכֹאֲוֶרָה הִנֵּה נִרְאָה דִּיכוֹל לְמִנּוֹת שְׁלִיחַ וְכֵן מוֹכַח בְּפִשְׁיטוֹת מִדְּבָרֵי רִשְׁבִּי"ץ בְּתִשׁוּ' שְׁהִבִיא הַב"י בֵּא"ה סִי' קמ"א שְׁפֹתֵב לְהַכְרִיחַ דְּשְׁלִיחַ קַבְלָה יָכוֹל לְמִנּוֹת שְׁלִיחַ דְּלֹא גָרַע זֶה מֵאִשָּׁה שְׁאִמְרָה הַתְּקַבְּלִי בְּלִי קִידוּשֵׁי מִיַּד פְּלוֹ' וְכִשֵּׁם שְׁהִיא יָכוֹלָה לְמִנּוֹת שְׁלִיחַ וְשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ מִדְּרָשָׁא דוֹשְׁלַח וְשִׁלְחָה פְּדֵאִיתָא בַּפ"ב דְּקִדּוּשֵׁין ה"נ יָכוֹלָה לְמִנּוֹת שְׁלִיחַ קַבְלָה לְקַבֵּל גִּיטָה וְהַשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ דְּכִלְהוּ מַחֲד דְּרָשָׁא נָפְקִי עַכ"ד.

וּמֵהֵם אִיכָּא לְמִילַף בַּנ"ד דְּהָאִישׁ שְׁמִינָה שְׁלִיחַ לְקַדְדֵשׁ לוֹ אִשָּׁה דִּיכוֹל הַשְׁלִיחַ לְמִנּוֹת שְׁלִיחַ. אָבֵל יֵשׁ לְדוֹן בְּדְבָרֵי הָרַב דְּאִי בְּעֵינָר קָרָא דְּשִׁלְיָחוֹת דְּמִיָּרִי בְּגִירוּשֵׁין ס"ל לְחוֹלְקִים דְּלֹא מִיָּרִי בְּשְׁלִיחַ קַבְלָה מִשׁוּם דְּמִילִי לֹא מִימְסָרֵן לְשְׁלִיחַ א"כ קִדּוּשֵׁין נְמִי דְּגִילִף מִגִּירוּשֵׁין נִימָא נְמִי דָּאִין שְׁלִיחַ קַבְלָה יָכוֹל לְמִנּוֹת שְׁלִיחַ מֵה"ט גּוֹפִיָּה וְכֵן מְצֵאִתִּי בְּתוֹס' רִי"ד שֵׁם בַּפ"ב דְּקִדּוּשֵׁין וּמ"ש הַרְשֵׁב"ץ דְּגִדּוּלִי הָאֲחֵרוֹנִים חִלְקוּ עַל הַרמ"ה ז"ל וְכִתְבוּ דְּלֹא אִמְרִי מִילִי נִינְהוּ וּמִילִי לֹא מִימְסָרֵן לְשְׁלִיחַ אֶלָּא פְּגוֹן שֵׁא"ל לְחִתּוּם בְּגִט שְׂאִינוּ יָכוֹל לֹמֵר לְאַחַר לְחִתּוּם אָבֵל לְמִנּוֹת הַשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ אַחַר לֹא אִמְרִינוּ הִכִּי דְּבָרִיו בָּאוּ סְתוּמִים.

וְלְכֹאֲוֶרָה נִרְאָה שֵׁר"ל דְּדוֹקָא לוֹ לְחִתּוּם בְּגִט הוּא דְּחֲשִׁיב מִילִי אָבֵל כְּשֵׁאוּמֵר לוֹ לְקַבֵּל הַ לֹא חֲשִׁיב מִילִי. לַע"ד אַנ"כ דְּכִינּוֹן דְּהַבְּעֵל אוֹ הָאִשָּׁה שְׁמִינּוּ אוֹתוֹ שְׁלִיחַ לֹא מְסָרוּ בִּידִיָּה חֲפָצָא אֶלָּא מִילִי אִין פַּח בֵּינָד הַשְׁלִיחַ לְמִןסָרָם לְאַחַר וְכַמ"ש הָר"ן וְהַרמְבַּ"ן וְהָרָא"ה ז"ל שֵׁם בְּפָרְק הַתְּקַבֵּל בְּהִדְיָא שְׂאִין שְׁלִיחַ קַבְלָה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ מִשׁוּם דְּמִילִי נִינְהוּ אֶלָּא בְּאוּמְרַת אִמְרוּ וּמִינְתּוֹ הִיא שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפִנְיוּ וּמִדְּבָרֵיהֶם אֵלוּ מוֹכַח דַּס"ל כְּדַעַת הַרמ"ה דָּאֵם הַרְשָׁה לְשְׁלִיחַ קַבְלָה שְׁמִינָה שְׁלִיחַ לֹא מְהַנִּי מִשׁוּם דְּמִילִי קָא מִימְסָרֵן לִיהַ וְאִינוּ יָכוֹל לְמִןסָרָם לְאַחַר וְלֹא מְהַנִּי אֶלָּא בְּאוּמְרַת אִמְרוּ לִפ' שְׂאֵנִי מְמַנָּה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ דְּהַשְׁתָּא אִיהִי קָא מְמַנָּה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ וְכ"נ דַּעַת הַרמ"מ שְׁכֹתֵב פ"ה מֵהַ זְכִיָּה שְׁשִׁלְיָח מִתְּנָה הָרִי הוּא כְּשִׁלְיָח הַגִּט שְׂאֵם אִמְרֵי אִמְרוּ לִפ' וּלִפ' שְׁיִכְתְּבוּ שְׁטֵר מִתְּנָה וְיִתְּנוּ לִפ' אִינוּ מוֹעִיל וְאִפְּי' הַרמְבַּ"ן ז"ל שְׁחוֹלֵק עָלָיו שֵׁם וְכֹתֵב דֵּה"ד בְּגִט מִשׁוּם דְּבְעֵינָן לְשִׁמָּה לֹא פְּלִיג אֶלָּא בְּאוּמֵר אִמְרוּ לְפָלוֹ' וּלִפ' דְּכָל כַּה"ג הַבְּעֵלִים הוּא דְּקָא מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ לְאַלוּ וְזֶה הָרֵאשׁוֹן מַעֲשֶׂה קוּף הוּא דְּקָא עֵבִיד וְאִפְּי' לִפִּי מֵהַ שְׁנִרְאָה מִדְּבָרֵי הַטוֹר בַּח"מ סִי' רמ"ד דְּלַדַּעַת הַרמְבַּ"ן אִפְּיָלוּ סְתָמָא שְׂאִמְרֵי אִמְרוּ לְסוֹפֵר וּלְעֵדִים מְהַנִּי הִינְנוּ מִשׁוּם דַּס"ל דְּכָל שְׂאִמְרֵי אִמְרוּ

לסופר שלא מסר להם לעשות שום דבר הרי הוא כאלו אמר אמרו להם משמי שיכתבו ויתנו דגמץא שהיא ממנה אותם שלוחים אבל פשממנה שלים ואומר אני נותן לה רשות שתמנה שלים אינו מועיל דאין פח ביד השלים למנות שלים פיון דעיקר השלים אינו אלא מילי: ואיברא דמדברי הטור בא"ה סי' קמ"א נראה דחולק ע"ז שפכתב ע"ד הרמ"ה שאם הרשהו האשה לשווי שלים דלא מהני משום דמילי לא מימסרן לשלים דאין נראה לו פן דלא אמרינו הכי אלא פשמסר לו דבר לעשותו דאינו יכול למסרו לאחר אבל בשאומר לו בהדיא לאמר לאחר לחתמו פדאמרינו באומר אמרו לפלו' ופ' שיחתמו צא הוו מילי ע"כ ור"ל דגבי גט דפסול בכה"ג לאו משום דמילי הוי אלא משום דבעינו שמיעת קולו לענון פתיבה וכמ"ש הרא"ש שם בפסקי האומר, הו אמת דמדברי הרא"ש ז"ל ליפא ראיה דאפי' הרא"ש לא קאמר אלא פשממנה שלים שלא בפניו אבל באומר לשלים שהוא ימנה שלים תחתיו אפשר דמודה דלא מהני וכיוצא לזו חילק הרא"ש ז"ל שם בפ"ב גבי שולח גט ע"י עובד פוכבים יע"ש ובהכי אתי לי שפיר הו דקאמר בשמעתי דאי פתובו הוא הו פכתב הגט נעשה פמי שאמר להם אמרו ומודה ר"י באומר אמרו ופירש רש"י ז"ל נעשה כאומר אמרו מדלא קפיד אכתב הגט.

ולכאורה איפא לאקשוני א"כ פי אמר לג' תנו לבד נימא גם פן הכי דנעשה כאומר אמרו ואמאי פליג ר"י דאין לומר דבסתמא קפיד הבעל אפתיבה דידהו דוקא א"כ אמאי איצטריו למינקט מטעמא דמילי לא מימסרן לשלים אלא נראה לע"ד דהאומר לג' תנו פיון דס"ל דעשאן ב"ד הרי הוא כאלו א"ל שהם ישוו שלים ולהכי אינו מועיל אבל באומר בהדיא אמרו לפ' ופ' או אפי' סתמא אמרו לסופר ולעדים איהו הו דקא משנה שלוחים שלא בפניו.

ומ"מ נראה מדברי פולקם דכל שלא אמר לשלים קבלה שישנה שלים אינו יכול למנות שלים משום דהו מילי. וה"ה באיש הממנה שלים לקדש אשה וכ"כ מרדכי בפ' האיש מקדש משם הרב מדרושי דשלים קידושין מילי קא חשיב נאפי' מסר בידו טבעת ול"ד לשלים הגט דיכול למנות שלים פיון דמסר בידו הגט דהתם השלים יכול לגרשה בע"כ ולכך לא חשיב מילי דידו פיד הבעל אבל שלים קידושין אם לא תאבה האשה אינה מתקדשת הלכך ה"ל מילי וכ"כ בתוספות רי"ד: סימן ז פכתב מהרי"ט ז"ל בח"א סי' ככ"ז דמי שעשה שלים שיקדיש בשבילו לא עשה פלום דהו מילי ומילי לא מימסרן לשלים ע"כ.

ולא הבנתי זה דמ"ש מילי לא מימסרן היינו לומר דלא מימסרן לשלים שיחזור ומסרם לשלים אחר אבל פל שאומר לשלוחו להקדיש או לאסור או להתיר שבועה מה מסירה שייך פאן דשלוחו של אדם פמותו ומ"ש דתרומה שאני דמחשבת תרומה חשיבא מעשה כו' הלא גבי הקדש נמי מחשבה חשיבה פמעשה וכמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות יע"ש וראיתי בהר"ן פ"ק דפסחים שכתב דאיפא מ"ד דאין יכול לעשות שלים לבטל חמצו.

ונראה דטעמא משום דאין אדם יכול להפקיר מה שאינו שלו משמע דכה"ג לא אמרי' לשלוחו של אדם פמותו ולע"ד נראה פסברת החולקים וראיה דבפ"ק דתמורה איבעיא לן אי מקדיש עושה תמורה או מתפפר עושה תמורה ואמרו שם אי מקדיש עושה תמורה' אם פן מצינו תמורה בצבור וכגון שאמרו לאחד צא והקדיש לנו וכן נראה מדברי

הַרְמַב"ם בַּפ"ה מַה בְּכוֹרוֹת וְגַבֵּי הַפֶּרֶת הַבַּעַל בְּעֵי אִי בַעַל מְצִי מְשׁוּי שְׁלִיחַ ע' פ"ב דְּנִזְיָר דָּף י"ב ע"ב.

וְהֵייתִי ר"ל דָּאָף לְמ"ד דְּגַבֵּי בִיטוּל חֲמִיץ לֹא מְצִי מְשׁוּי שְׁלִיחַ הֵינּוּ מִשׁוּם דְּהֶפְקֵר לֹא חָשִׁיב מַעֲשֵׂה וּמִשׁוּם הֵכִי שְׁרִי לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשֶׁבֶת מִשְׁא"כ בְּהַקְדָּשׁ. (א"ה אֶפְשָׁר לִינְשֵׁב סוּגְיָן דְּתַמּוּרָה לְדַעַת מַהֲרִי"ט ו"ל דְּאִיגְרִי שְׁאָמַר לְשְׁלִיחַ שְׁיַקְדִּישׁ לוֹ שׁוּרוֹ שֶׁל שְׁלִיחַ): סִימָן ח גְּרָסִינוּ בְּפֶרֶק כָּל הַגֵּט מִתְּנָה הָרִי הִיא כְּגַט דְּמִילֵי לֹא מִימְסָרָן לְשְׁלִיחַ וצ"ל בְּמֵאֵי עֶסְקִינוּ אִי בְּאֹמַר אֲמָרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתֹּב וְלַעֲדִים וְיִחַתְמוּ הָא אֲמָרִי' בַּפ' הַתְּקַבֵּל דְּבֹאֹמַר אֲמָרוּ מוֹדָה ר"י וְהֵכִי ס"ל לְשִׁמוּאֵל וְהַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת זְכִיָּה פִּירֵשׁ לָהּ בְּאֹמַר אֲמָרוּ וְהַרְמַב"ן ו"ל חוֹלֵק עָלָיו וְאָמַר בְּאֹמַר אֲמָרוּ דְּפָסוּל לֹא מִשׁוּם מִילֵי גִינְהוּ וְתַדַּע דְּהָא שְׁמוּאֵל אֵיתְלִיה בְּאֹמַר אֲמָרוּ דְּכָשֵׁר וְה"ט דְּהַבַּעַל מִינָה אוֹתָם שְׁלוּחִים שְׁלֹא בְּפָנָיו וְאֶפ"ה לְדִידָן דְּאֹמַר אֲמָרוּ פָּסוּל בְּגֵט טַעֲמָא אַחֲרֵינָא הָנִי בְּגֵט וְכו' מ"ד וְכַתֵּב לָהּ לְשִׁמָּה וּבְעֵי שְׁיִשְׁמְעוּ מִפִּי הַבַּעַל כְּמַבְנֵאָר בְּטוֹר חַה"מ סִי רַמ"ד.

וְלַע"ד נ"ל מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵיו שְׁאַחַר שֶׁכ' דְּבֹאֹמַר אֲמָרוּ אִפִּי לִג' הַמִּתְּנָה בְּטֵלָה מַה צְנוּרָה לְכַתְּוֵב עוֹד אַח"כ וְכֵן אִם אָמַר לִב' כְּתָבוּ וְיִחַתְמוּ בְּשֶׁטֶר מִתְּנָה וְיִתְּנֵהוּ לְפָלוֹ' אֵינָן יְכוּלִים לוֹמַר לְסוֹפֵר לְכַתְּוֵב אֲלֵא הֵם עֲצָמָן כּוֹתְבִין וְהַשְׁתָּא אִם בְּאֹמַר אֲמָרוּ בְּטֵל כ"ש בְּאֹמַר' כְּתָבוּ וְתָנוּ אֲשֶׁר עַל פֶּן נ"ל דַּע"כ לֹא אָמַר ו"ל בְּרִישָׁא בְּאֹמַר אֲמָרוּ הַמִּתְּנָה בְּטֵלָה אֲלֵא בְּאֹמַר אֲמָרוּ לִפ' וּפ' שְׁיִכְתְּבוּ וְיִחַתְמוּ וְיִתְּנוּ הֵם דְּנִמְצָא הֲרֵאשׁוּנִים לֹא עֲבָדֵי שׁוּם מַעֲשֵׂה אֲלֵא מִילֵי הוּא דְּמִימְסָרָא לְהוּ אֲבָל אִם עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ לֹא וְא"ל אֲמָרוּ לְפָלוֹ' שְׁיִכְתְּבוּ וְכֵן אִתְּהָ לְפִיכָף כַּה"ג לֹא שְׁיִיף לוֹמַר מִילֵי לֹא מִימְסָרָן לְשְׁלִיחַ שְׁהָרִי הַשְׁלִיחַ הַח' הוּא שְׁמַקְנָה אוֹתוֹ דְּשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ וּמִשׁוּם הֵכִי בְּכַתְּבוּ וְתָנוּ אִי לֹא טַעֲמָא מִשׁוּם דְּקִפִּיד דְּאָמַר כְּתָבוּ הָיוּ יְכוּלִים לוֹמַר לְאַחֲרִים שְׁיִכְתְּבוּ שְׁהָרִי הַשְׁלִיחַ מִקְנ' אוֹתוֹ וְרֵאזָה לְזָה מִמַּה שְׁפָתַב הַרְמַב"ם פ"ג מִהַלְכוֹת אִישׁוּת וְאִם קִידָשׁ בְּשֶׁטֶר אֵינוּ כּוֹתְבוּ אֲלֵא מִדַּעַת הַשְׁלִיחַ אֲלֵמָא דְּהַשְׁלִיחַ הוּא דְּמַקְנָה אוֹתָהּ וְה"ט דִּידוֹ כְּיָדָה וְכֵן נִרְאָה מִהֵיא דַּפ' אֲלֵמָנָה גַּבֵּי הָאוֹמַר לְשְׁלוּחוֹ מְכוֹר לִי שְׂדָה וּמְכָרָה לִב' דְּקִפִּידָא הָנִי מִשׁוּם אֲפּוּשֵׁי שְׁטָרָא וּפִירֵשׁ הַתּוֹסְפוֹת דְּקִפִּידָא דְּאֲפּוּשֵׁי שְׁטָרָא לֹא מִשׁוּם זִילַת נְכָסִים אֲלֵא מִשׁוּם שְׁיִצְטָרֵף לְחוּר אַחַר חֲתִימַת עֲדִים וְקִנְיָן וְהֵכָא אִיגְרִי כְּשֶׁהַחֲתִים הַשְׁלִיחַ הַשְׁטָרוֹת דְּלִיפָא תּוֹ קִפִּידָא אֲלֵמָא דְּכַתִּיבַת הַשְׁטָרוֹת ע"ד הַשְׁלִיחַ סְגִי אֲבָל דַּעַת הַרְמַב"ן ו"ל שֶׁם שְׁאִין הַשְׁלִיחַ הוּא הַמַּקְנָה אוֹתָהּ אֲלֵא הַבְּעֻלִי וְלִפִּי זֶה כְּתָב דָּאִם קִידָשׁ בְּשֶׁטֶר אֵינוּ כּוֹתְבוּ אֲלֵא מִדַּעַתָּה וְע' מ"ש דָּף צ"א ע"ב יע"ש וְלַע"ד נ"ל דְּכַשָּׁא"ל לָהּ וּמְכוֹר לִפ' הַמּוֹכֵר הוּא הַמַּקְנָה וְלֹא הַשְׁלִיחַ וְכַשָּׁא"ל מְכוֹר זֶה סֵתָם הַשְׁלִיחַ הוּא הַמַּקְנָה וְלִפִּי אֵין הַשְׁלִיחַ יְכוּל לְקַנּוֹת לַעֲצָמוֹ: סִימָן ט רֵאוּבוּן שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְקַדָּשׁ אֶת לֵאָה וְאַחַר כֶּף עֲשֵׂה שְׁלִיחַ לְשִׁמְעוֹן וְקִידָשָׁה אִם הִיא מְקוּדָשֶׁת אִם לֹא מִפִּינּוּ דְּאִיהוּ לֹא מְצִי לְקַדָּשָׁה שְׁלִיחַ נְמִי לֹא מְצִי מְשׁוּי כְּדֹאֲמָרִינוּ בְּנִזְיָר כָּל מִיּוֹדֵי דְּאִיהוּ לֹא מְצִי עֲבִיד שְׁלִיחַ נְמִי לֹא מְצִי עֲבִיד אוֹ דְּלֵמָא הָתָם שְׁאִנִּי דְּאִיהוּ לֹא מְצִי עֲבִיד וְאִם עֲבִיד לֹא עֲשֵׂה כְּלוּם אֲבָל הֵכָא פִּינּוּ דְּאִיהוּ נְמִי אִם עֲבִר וְעֲשֵׂה מַה שְׁעֲשֵׂה עֲשׂוֹי שְׁלִיחַ נְמִי מַה שְׁעֲשֵׂה עֲשׂוֹי: אִיבְרָא דְּאִיפָא לְמִימַר דְּהֵכָא לֹא מְהַנִּי מִטַּעַם אַחַר דְּקִי"ל אֵין שְׁלִיחַ לְדַבְרָה עֲבִירָה וְאִי אֵין שְׁלִיחוֹת אִיף חָלִים הַקְדִּישִׁין הָאֲמָנָם נִרְאָה דְּהָא מְלֵתָא בְּמַחְלוּקַת שְׁנוּיָה דְּבַפ"ק דְּמַצִּיעָא אִיפָא תְּרִי לִישְׁנֵי דְּלַחַד לִישְׁנָא כָּל הֵיכָא דְּשְׁלִיחַ לֹא בֵר חִיּוּבָא כְּלוּמַר דָּאִם עֲשֵׂה זֶה הַמַּעֲשֵׂה לַעֲצָמוֹ כְּגוֹן שְׁקִידָשָׁה לְנַפְשָׁהּ

לא עבר אלאו ומשפחת לה בכהן שאמר לישראל צא וקדש לי אשה גרושה דאם קידשה השליח לנפשני לא עשה שום איסור כה"ג יש שלים לדבר עבירה ולפי זה מקודשת למשלח וללישנא בתרא בכה"ג אין שלים לדבר עבירה פיון דאי בעי עביד א"כ לא עביד זולת בחרצ דבע"כ קא מוטיב והשתא נדון דינן נמי דשליח לאו בר חיובא הוא אם קידשה לעצמו ללישנא קמא יש שליחות ולישנא בתרא אין שליחות וראיתי להרא"ש ז"ל בשם הרמ"ה ז"ל שפסק פלישנא בתרא וכן כתב הנ"י ז"ל: אמנם קשה לי ע"פ זה מההיא דתנן בריש פ' המדיר את אשתו עד ל' יום יעמיד לה פרנס פריה עלה ופרנס לאו שליחותיה קא עביד ע"כ אלמא דכל היכא דשליח לאו בר חיובא יש שלים לדבר עבירה והב"י בי"ד סי' ק"ס הביא תשוב' לרש"י ז"ל שמוותר לומר לשלוחו לנה לי מעות מישראל ברבית ומוותר לתת לשליח אח"פ הרבית להביאו למלנה דלא אסרה התורה אלא רבית הבא מיד לנה למלנה והשליח אינו עושה שום איסור שאין הרבית שלו ואי משום ששלוחו של אדם כמותו אין שלים לד"ע והקשה ע"ז מדין רבית ע"י עובד פוכבים דלא אמרינן אין שלים לד"ע ומקור"ם איסוראלאש ז"ל חילק בזה דעובד פוכבים שאני פיון דלאו בר חיובא יש שלים לד"ע משמע מדבריו דלישנא קמא עיקר וכ"כ הש"ך וכ"כ בהג"ה בח"מ סי' קפ"ב איבא דהש"ך ז"ל שם דחה דברי מהרמ"א וס"ל פשוניא בתרא יע"ש וההיא דהמדיר הנה נראה לי לדחות דלא שייך שם לומר אין שלים לד"ע דאין הבעל עובר שום איסור ואפי' כי נתנם ביזו וכמ"ש הר"ן ז"ל בפ"ב דנדירים דף ט"ו ע"א ז"ל הלכה אסורה בהנאותה ולוקה פלומר לוקה היא אבל הוא אינו לוקה שהרי לא עשה שום איסור אלא שהדירה ואפשר דתנא נמי הא אשמועינן אגב ארחה דעלה רכיבא איסורא אבל לא עליו פלל אבל הר"מ ז"ל כתב לוקה הוא שהדירה אם ההנהגה אותה אבל היא אינה לוקה פיון דלא נדרה פלל לא שייך בה לא יחל דברו וליתא בנדאי הוא אינו לוקה מדאמרינן בפרק אין בין המוזהר גבי יש מעילה בקונמות א"ל רב אחא לרב אשי פרי עליה ונתנה לו במתנה מי מעל למעול נותן הא לא אסירא עליה אלמא אין האוסר עובר פלל עכ"ל וכן כתב בפ' אין בין המוזהר דף ל"ה ע"א יע"ש.

אבל לע"ד אין זה הכרח דנהי דאסור לנותן להאכילו לנאסר מ"מ לא מצינו מעילה בדבר המוזהר לו לאכלו וכן פי' הרא"ש ז"ל שם וכן הוא דעת הר"מ ז"ל שם דהמוזהר עובר משום כל יחל אבל לא הנאסר וכדבריו נ"ל להכריע מההיא דתנן בפ"ב המוזהר הנאה מחתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות צריף להתנות ע"מ שאין לבעליה רשות בהם דאל"כ אסור ליתן ולפי סברת הר"ן ז"ל דאין האוסר עובר פלל אמאי צריף להתנות יתן לה בסתם וחתנו לא ינהג בהם אבל לדעת הרמב"ם ז"ל אם לא התנה אסור ליתן דכיון דיז אשה פיז בעלה קנאם הבעל ונמצא זה מהנהג לחתנו אבל אם נדר הבעל בהנאות חמיו יכול ליתן לבתו בסתם וא"צ להתנות דאיהו לא עביד שום איסורא פיון דלא נדר ואע"ג דממילא הבעל קנאם חשיב הנאה הבאה לו לאדם בע"כ וזה אינו רוצה באותה הנאה ותנהג בתו מהם ולא עוד אלא דבכה"ג איסורא לא בעי ולא ניחא לי' דליקני פדאמרינן בפרק השואל למעול בעל התירא ניחא ליה דליקני איסורא לא ניחא ליה דליקני ולעבור משום כל יחל: וראיתי למוהראנ"ח ז"ל בח"ב שרצה לומר בנדון זה דכיון דאיהו לא מצי עביד שלים נמי לא מצי משוי מההיא דגמ' ולע"ד לא דמיא כמ"ל ואפי' תימא דאיהו לא מצי עביד משום איסורא דרביע עלה שלים מצי משוי ונמיא לאותה שאמרו

בפ"ק דקידושין דאין עבד מקבל גיטו מיד רבו שלים מצי משוי לר"ש פן אלעזר ופריד
ומי איפא מידי דאיהו לא מצי עביד ומצי משוי שלים והאמר רב הונא הני פהני שלוחי
דרכתמנא ניהו דאס"ד שלוחי דידן מי איפא מידי דאנו לא מצי עבדי ומצי עבדי שלים
ומשוי הכא בר שליחות הוא וכו' וה"ה נמי בנ"ד.

ובפ"ק דמציעא אמרי' הפהן שא"ל לישראל צא וקדש לי אשה מגורשת ה"ז מקודשת
לרבינא ולא אמרי' כל מקלתא דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שלים וע"כ ה"ט כמ"ש
דכינון דאי עבד הוא מה שעשה עשוי אלא שעבר עבירה שלים נמי מצי משוי ובנ"ד הנה
נראה פינון דראובן נשבע שלא לקדשה פי עשה שלים לקדשה פינון דהשלם לאו בר
חיובא ה"ז מקודשת לסברת מהר"ם והמרדכי דפסקו פשינוינא דרבינא וכמ"ש מהר"ם
בהקדא בתשו' סי' רצ"ט.

אבל לדעת הרא"ש והרמ"ה דפסקו פשינוינא דרב סמא דבכה"ג אין שלים לדבר עבירה
פינון דאי בעי עביד אי בעי לא עביד ה"נ בנ"ד אין שלים לדבר עבירה ואינה מקודשת
וכמ"ש התוס' שם דכל היכא דאמרינו אין שלים לד"ע אשה אינה מקודשת ואיברא
דפשטא דשמעתין דקאמר למ"ד אי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מחייב שולחו משמע
דלכ"ע אשה הרי היא מקודשת ולענון חיובא בלבד הוא דפליגי דלא חשיב פאילו קודשה
הוא בעצמו: ועוד נראה לע"ד דבנ"ד לא שייך לומר אין שלים לד"ע פינון דאין האשה
גופא אסורא למקדש אלא אסורא הוא דרביע עלי' שלא לקדשה מחמת שנשבע אבל
הקידושין עצמן אינם עבירה וכיוצא לזה מחלק בירוש' בדין הקורע בשבת דיצא י"ח
קריעה ואותיב לי' ממצה גזולה דהוינא מצוה הבאה בעבירה ואינו יוצא פה ומשוי תמן
גופא עבירה ברם הכא איהו הוא דקעבד ועוד דבנ"ד פינון שהשלם לא הנה יודע
שהמקדש מושבע הוא שלא לקדשה כה"ג לא אמרינו אין שלים לדבר עבירה וכמ"ש
התוספות בקידושין דכל היכא דשלם לא ידע יש שלים לדבר עבירה דלא שייך
לטעם דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין עיין מש"ל בסוף הלכות שותפין: סימן
י במאי דקי"ל דכל מקלתא דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שלים מוכח מדברי התוספות
בפ"ב דנזיר דף י"ב ד"ה באשה שאין לה בת וכו' דאף במקדש ואומר לשלם שיקדש
לו אשה פ' אחר שיגרשנה בעלה הוי דינא הכי ואף שהרב מהרי"ט ז"ל כתב בח"מ סי'
כ"ג דסוגיא לא מוכח הכי ז"ל וקשיא לי דע"כ למאי דס"ד מעיקרא דקאמר פי משוי
שלם למלתא דקמא קמיה לאו בשליחות תליא אלא בדעתו של אדם מדפריד מההיא
דאם היו פקחין וכו' וכי מסיק דודאי דעת האדם נמי אמלתא דלית' קמי' אלא דכי משוי
שלם במידי דמצי עביד מנא לן דהדר ביה לגמרי ממאי דקאמר דדיינינון בדעתו של אדם
ותלינון בשליחותו של שלים דכל מידי דלא מצי עביד השתא לא מצי משוי שלים ואפי'
אמר בפירוש שיקדש מה שתהא ראויה לו באותה שעה נימא דהשתא נמי מסתמא אין
בדעתו לשונויה שלים אלא אמאי דמצי עביד השתא אבל אי פריש פריש ע"כ עד שמפח
זה רצה הרב ז"ל לומר דדבר זה במחלוקת הוא שנוי לע"ד דברי התוספות הם מוכרחים
מתוך הסוגיא דפריד שם ולא ת"ש האומר לאפטרופוס כל נדרים שתדור אשתי מכאן
עד שאבא ממקום פ' וכו' יכול יהו מופרים ת"ל וכו' ואי לאו דאמר רכתמנא הוא מיפר כו'
ומאי פריד שאני התם דפריש ובפריש מהני אלא ע"כ צ"ל דכי קא משוי אלא אמלתא
דקא מצי עביד משוי שלים במלתא דלא מצי עביד לא משוי שלים היינו דלא מצי משוי

ואפני אי פריש לא מהני (ודוחק לחלק בין מפרש אותו דבר למפרש ואומר בכולל לשליח כל נדרים שתדור אשתי מפאן עד שאבא הפר לה): סימן יא שאלה מי שרוצה לתקן המעקה ע"י אומן עובד פוכבים אי יברך עליו: תשובה ברפ"ק דמציעא סבירא ליה לרב נחמן דהמגביה מציאה לתברו לא קנה חבירו ואותביה ליה ממתני דהשוכר את הפועל לעשות עמו מלאכה היום מציאתו לב"ה אלמא דהמגביה מציאה לתברו קנה חבירו ומשגי שאני פועל דכידו של ב"ה דמי ע"כ.

ואיכא למידק בה דמ"ש פועל משליח בעלמא אי משום דיד פועל פיד ב"ה שליח נמי קי"ל שלוחו של אדם כמותו וכב"ה דמי ואפ"ה ס"ל דלא קנה חבירו אבל פ"י דמלתא הכי הוא דשליח שאני משום דאין אדם יכול לעשות שליח שיזכה לו במקום שחב לאחרים מה שאין פן בפועל דכיון דפועל גופו קנוי לב"ה לגמרי חשיב ידו פיד ב"ה ממש ונמצא שאין דין הפועל והשליח שנים דשליח שרוצה לזכות לחבירו היינו היכא דקא מכווין לזכות לחבירו אבל אי לא פיון לזכות לחבירו לא קנה חבירו אפי' למ"ד המגביה מציאה לחברו קנה חבירו אבל פועל שנספך לכל מלאכת בע"ה ואפני למציאה אפי' אי בפשה שהגביה המציאה לא היה בדעתו להגביה אלא לעצמו הרי הוא של ב"ה כל כמה דלא הדר ביה בהדיא וכן ראיתי זה ימי בתשובות הדדשות להרשב"א ז"ל וה"ט משום דידו פיד ב"ה דמי דשכירות ליומיה ממפר הוא וכמ"ש הריטב"א שם בחי' ודמי לעבד פנעני דאמרין בפירק השואל אמר לעבדו צא והשאל עם פירתי מהו תיבעי למ"ד שלוחו של אדם אינו כמותו ה"מ שליח אבל עבד יד עבד פיד רבו דמיא ומסיק מסתברא יד עבד פיד רבו דמי ואגב אורחין איכא למילף דאי א"ל לשכירו צא והשאל עם פירתי ה"ז חשיב שאלה בבועלים דיד פועל פיד ב"ה דמי ודכונתה כתב הרב מהרש"ך ז"ל דאפטרופוס של יתומים שתפס בשביל היתומים ה"ז זכה משום דידו פידם כמ"ש ר"ח ז"ל ה"ה נמי לענין שאלה בבועלים דפטור מהאי טעמא.

ובפ"א מהלכות תרומות הביא הרב בכ"מ בשם א"ח שכתב בשם הראב"ד דאם קנה מהכופתי שבילים לצורך מצוה ומרחן פותי בשביל ישראל חייב בתרומה דשלוחו של אדם כמותו ע"כ והרב ז"ל תמה ע"ז דהא קי"ל דאין שליחות לכותי ולכאורה היה נראה דהראב"ד ז"ל איירי כשמרחן על ידי פועלים פותים דנהי דאין פותי נעשה שליח לישראל מ"מ פועל שאני דידו פיד ב"ה וכאלו מרחן ב"ה דמי והכי משמע מהירושלמי דמסכת פאה אמתני' דקצרוה עובדי פוכבי' ה"ז פטורה משום דקצירי אמר רחמנא ולא קציר פותים אמרו עלה דאם קצרוה פועלים פותים ה"ז חייבת ולפ"ז יש לומר דאם שוכר פועל לתקן המעקה ה"ז מברך עליו דחשיב כאלו הוא עצמו עשהו: ועוד היה נראה טעם אחר לומר דכיון דברך עליו ואע"פ שהעובד פוכבים עשהו ואין שליחות לעובד פוכבים ה"ד במידי דבעי שליחות כגון תרומה וכיוצא אבל במידי דלא בעי שליחות ובלאו הכי יכול חבירו לעשותו ומה שעשה עשוי כגון נ"ד דאי תיקן מעקה של חבירו שלא מדעתו ה"ז שפיר כי נמי עשהו עובד פוכבים חשיב כאלו עשהו ישראל וכיוצא לזה כתב הרשב"א ז"ל דטבילת פלים כיון דאי הטבילו ישראל שלא מדעתו מה שעשה עשוי טבילת עובד פוכבים נמי מהני ואפשר לומר שזהו טעמו של הראב"ד ז"ל שכתב דשלוחו של אדם כמותו.

איברא דהאי טעמא לחודי' לא סגי אלא לומר שיועיל טבילת פלים ע"י עובדי פוכבים פינון דלא בעינון שליחות וכמו שפכת הרשב"א ז"ל אבל שיהא חשיב מה שעשה העובד פוכבים פאלו עשהו הוא בעצמו פדי שיברך עליו דהא אפילו אם עשהו חברו לא חשיב פאלו עשהו הוא בעצמו פדי שיתחייב הוא לברך עליו כמ"ש הרב בכנסת הגדולה משם רבותיו ז"ל דעשיית מעקה וכיוצא דלא בעינון שליחות אין ב"ה מברך עליו אלא האמן המתקן אותו מברך דכינון דלא בעינון שליחות בכה"ג אינו חשוב עושה המצוה אלא המתקן אותו יע"ש בה' שופר ור"ה ודלא כבפ"ח שכ' דאם הטביל ע"י עובד פוכבים שיברך עליו אבל בנ"ד נראה לי שיברך הב"ה אם עשהו ע"י אמן פועל יום מהטעם הראשון ולפי מ"ש הבפ"ח נראה דכי אימעיט עובד פוכבים משליחות ה"ד במידי דצריך שליח דא"א לעשותו שלא מדעת ב"ה אבל מידי דיכול לעשותו שלא מדעת ב"ה נהרי הוא עשוי פסופה ומעקה הרי זה נעשה שלוחו: סימן יב שאלה ראובן שאמר לשמעון לה ולנה לי מנה מעובד פוכבים פ' וכשהלה שמעון וא"ל לעובד פוכבים השיב לו העובד פוכבים איני מכיר פי אם אותה ובכן נתן לו המנה והביאו לראובן אחר זמן תובע שמעון מראובן המנה באומרו שפבר נתפרע העובד פוכבים ממנו וראובן טוען הבא ראוי שפרעת לעובד פוכבים ואפרע לה והעובד פוכבים מת מהו הדין: תשובה פתב הטור בי"ד וז"ל ישאל שאמר לחברו לנה לי מעות מהעובד פוכבים אם לא נתן לו משפון אסור שהעובד פוכבים אין לו עסק אלא עם הישראל שהלנה לו והוא חוזר ומלנה לישראל ששלחו ע"כ.

וכן פתבו גדולי הראשונים ששליח זה הוי פלנה מעובד פוכבים וחוזר ומלנה לישראל עיין בס' בעל התרומות דף רל"ז וא"כ דהשליח הוי פאלו לנה מעובד פוכבים וחוזר ומלנה לישראל נראה דהשליח יכול לתבוע מראובן שהרי ממנו לנה ולא מיבעיא פשטוען שפרע לעובד פוכבים אלא אפי' פי לא פרע יכול לתובעו פי ממנו לנה.

אמנם צריך להבין דהטור ז"ל בח"מ סי' קפ"ג הביא תשובה למהר"ם ז"ל בראובן ששלח לשמעון שיקנה לו בגד מעובד פוכבים בהקפ' וכשהגיע זמן הפרעון נתן ראובן המעות לשמעון פדי שיוליכם לעובד פוכבים ונמצא שהמוכר שקחם צריך שמעון להחזירם לראובן ע"כ.

והשתא קשה דלפי מ"ש בי"ד דהשליח חשיב לנה והוא חוזר ומלנה לישראל א"כ פי שקחם העובד פוכבים אמאי צריך שמעון להחזירם למשלח. ואין לומר דנהי דלענין רבית חשיב השליח לנה מן העובד פוכבים פינון דלו הלנהו וכי נתנם למשלח חברו הרי הוא פאלו הלום לו מ"מ השליח פי קבלם מידי העובד פוכבים לא נתכונן לזכות לעצמו פי אם למשלח וכל פמה דלא תבעם העובד פוכבים אין לשליח על המשלח שום תביע' דהמשלח לא נשתעבד לשליח אלא פשיתבעם העובד פוכבים ויתפרע ממנו ודמי למאי דקי"ל פדין ערב קבלן שפכת הטור בהל' ערבות דכל זמן שלא פרע הערב והקבלן למלנה אינו יכול הערב לתבוע ללנה דאין לערב והקבלן אצל הלנה שום ממון פי אם שחייב הלנה לסלק למלנה מעל הערב.

הא ליתא דנראה דכל זה הוי בערב קבלן דוקא אבל בנשא ונתן פי' אי נמי בערב שלוחו דוץ נראה דיכול הערב לתבוע ללנה כל עת שירצה תדע שהרי פתב הטור בח"מ סי'

ככ"ט בָּהָא דְאָמַר דָּאָם הַקְּבָלָן נָשָׂא וְנָתַן בְּיַד דְּאִין לְמַלְנָה עַל־הַלְנָה פְּלוּם אֱלָא עַל הָעָרְב וְאָם אִין נָכְסִי לְקַבְּלָן גּוּבָה מֵהַלְנָה מִדְּרָ' נָתַן אֱלָמָא מִשְׁמַע דְּבִנְשָׂא וְנָתַן בְּיַד נִשְׁמַעְבַּד הַלְנָה מִיַּד לְעָרְב פְּמַלְנָה גְּמוּרָה וְעֵינִין בִּס' גְּדוּלִי תְרוּמָה דְּרָף קנ"ד לְשׁוֹן הַמַּתְחִיל וְכַתְּב רַבִּינוּ יַעֲקֹב וְכו' יע"ש וּבְעָרְב שְׁלוֹף דּוּץ ג"כ פְּתַב הַנ"י בְּשֵׁם הַרְשָׁפָ"א וְהָר"ן ז"ל פִּינּוּ דְעֵינִיק אֶסְמַכְתִּי שֶׁל עוֹבֵד פּוֹכְבִים עַל הָעָרְב הוּא נִמְצָא שְׁמֹמוֹנוּ שֶׁל עוֹבֵד פּוֹכְבִים עַל הָעָרְב נִתְרַבָּה וּמְמוֹנוּ שֶׁל עָרְב עַל הַלְנָה נִתְרַבָּה וְשֶׁהוּא חֲזִיב לְפָנָרְעוּ מַה שֶׁא"כ בְּעָרְב קַבְּלָן דְּכִשְׁהַעוֹבֵד פּוֹכְבִים נִפְרָע מִן הָעָרְב הוּא שְׁחַל שְׁעִבּוּדוֹ עַל הַלְנָה הֵן אֲמַת דְּרֵאִיתִי לְמוֹהַר"ם בְּתִשְׁבּוֹת הָאָרְנוֹת סִי תת"י שְׁכַתְּב דָּאָף בְּנִשָּׂא וְנָתַן בְּיַד אִין לְקַבְּלָן אֲצֵל הַלְנָה פְּלוּם כָּל זְמַן שְׁלֵא פָּרַע וְכִי מַת הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים זָכָה הַמְשַׁלַּח בָּהֶם ע"כ כְּנִרְאָה דְמֵהָר"ם קֵאֵי בְּשִׂטַת הַר"ם מְנַרְבּוֹנָה שְׁהֵבִיא בְּעַל הַתְּרוּמוֹת דְּשָׂרִי לִישְׁרָאֵל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ וְלִלוּת מֵהָעוֹבֵד פּוֹכְבִים מְעוֹת בְּרַבִּית לְצִוְרָף חֲבֵרוֹ דְּאִינוּ לֹא לְנָה וְלֹא מַלְנָה אֱלָא שְׁלוּחֵי שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְזָכָה בָּהֶם הַשְּׁלִיחַ מִיַּד לְצִוְרָף חֲבֵרוֹ וְיִשְׁרָאֵל הַמְשַׁלַּח הוּא הַלְנָה וְלֹא הַשְּׁלִיחַ וְשׁוֹב רֵאִיתִי לְמֵהָר"ם בִּסִי שֶׁצ"א שְׁכַתְּב כֵּן בְּהַדְּיָא.

וְעַלָּה לְנוּ מְכַל זֶה דְּבַנ"ד אִם לֹא נָתַן הַלְנָה הַמְּעוֹת עֲדִין לְשְׁלִיחַ כִּי מַת הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים זָכָה בָּהֶם הַמְשַׁלַּח דְּהַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עֲלֵיו הָרֵאָיָה אֲבָל אִם כְּבָר נִתְּנָם לְשְׁלִיחַ אִינוּ יְכוּל לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ מִסְּפֵק וְאִם נֶאֱבָדוּ מִיַּד הַשְּׁלִיחַ קוֹדֵם שֶׁהִסְפִּיק לִיתְּנָם לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים הָרִי הַדְּבָר בְּמַחְלֻקַת שְׁנוּי דְלִדְעַת מֵהָר"ם הַהַפְּסָד הוּא לְמַשְׁלַח וְלִדְעַת חוֹלְקִים הֵנִי לְשְׁלִיחַ שֶׁהוּא הַלְנָה: לַע"ד הֵגַם שְׁאִינִי כְּדֵאֵי נִרְאָה דְּבַנ"ד פִּינּוּ שְׁלֵא רָצָה הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים לְהַלוּת כִּי אִם לְשְׁלִיחַ א"כ אִין לוֹ לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים עַל הַמְשַׁלַּח פְּלוּם וְכִינּוּן שְׁכַן חָל שְׁיַעֲבּוּדוֹ שֶׁל הַשְּׁלִיחַ עַל הַלְנָה מִיַּד דַּא"כ עַל מִי חָל הַשְּׁעִבּוּד וְכַמ"ש הַרְשָׁפָ"א וְהָר"ן וְהוּא עֲצָמוֹ מ"ש ר"ת דְּעָרְב שְׁנִשָּׂא וְנָתַן בְּיַד נִתְחַזְּיב הַלְנָה לְעָרְב מִיַּד וְלֵהֲכִי מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ מִדְּרָ' נָתַן וַיֵּש לִישָׁב מ"ש הַטּוֹר בְּסִימָן קפ"ג שְׁלֵא יִהְיֶה סוֹתֵר לְזֶה דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין שׁוֹלַח שְׁלִיחַ שְׁיִקְנֶה לוֹ בְּגָד בְּהַקְפָּה וְהַלָּף וְקִנְאוֹ בְּסִתָּם פִּינּוּ דְשְׁלוּחֵי שֶׁל אֲדָם כְּמוֹתוֹ מִיַּד שְׁלֵקַח הַשְּׁלִיחַ תְּחַזְּיב הַמְשַׁלַּח לְבַעַל הַבְּגָד בְּדָמֵי הַבְּגָד וְלֵהֲכִי כִּי שְׁכַח הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים קָאָמַר מֵהָר"ם דְּהַשְּׁלִיחַ מַחְזִיר הַדָּמִים לְמַשְׁלַח וְאִין לוֹ בָּהֶם פְּלוּם דְּאִינוּ אֱלָא שְׁלוּחֵי שֶׁל מְשַׁלַּח אֲבָל בִּישְׁרָאֵל שְׁבַקְשׁ מֵהָעוֹבֵד פּוֹכְבִים שׁוּם דְּבָר וְהָעוֹבֵד פּוֹכְבִים לֹא רָצָה לְהַקִּיף לוֹ עַד שְׁפָא שְׁמַעוֹן וַא"ל חָן לוֹ וְנָתַן הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים בְּיַד שְׁמַעוֹן וְאָמַר שְׁאִינוּ מְכִיר כִּי אִם אֵת שְׁמַעוֹן פִּינּוּ שְׁאִין לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים עֶסֶק עִם רְאוּבֵן שְׁהָרִי לֹא רָצָה שְׁיִתְחַזְּיב לוֹ רְאוּבֵן הָרִי שְׁמַעוֹן נִתְחַזְּיב לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים וְרְאוּבֵן נִתְחַזְּיב מִיַּד לְשְׁמַעוֹן כְּשֶׁלְּקַחוֹ מִיָּדוֹ: אִיבְרָא דְאֵעִיקְרָא דְמַלְתָּא צָרִיף לְמִידַע בְּשׁוֹלַח לְחֲבֵרוֹ שְׁיִלְנָה לוֹ מְעוֹת שְׁאָמְרוּ דִּיד שְׁלִיחַ כִּי מְשַׁלַּחוֹ וְכִי לְקַחֵם הַשְּׁלִיחַ מִיַּד זָכָה בָּהֶם הַמְשַׁלַּח מִיַּד הַמַּלְנָה דְּנִרְאָה דִּישׁ חוֹלְקִים עַל זֶה שְׁהָרִי הַב"י הֵבִיא בְּסִימָן קפ"ג שְׁכַתְּב בְּעַל הָעֵיטוֹר בְּשְׁלִישׁוֹת מְמוֹן לְרֵאֵשׁ יְשִׁיבָה רְאוּבֵן דַּא"ל לְשְׁמַעוֹן אֵית זְבִינְתָא בְּדוּף פֶּלֶן זִיל זְבַנְהָ בִּינֵי וּבִינָף וְאִזַּל וְזַבְנָה שְׁמַעוֹן וַא"ל רְאוּבֵן פְּלוּג לִי וַא"ל לֹא פְּלִיגְנָא לָךְ אִי דִּיהַב לִיהָ רְאוּבֵן לְשְׁמַעוֹן זוּזִי לְמִיזְבֵּן לִיהָ חֲזִיב לְתַת לוֹ מְנַתִּי אִי לֹא שְׁקִיל שְׁמַעוֹן זוּזִי וְהַשְׁתָּא קָא מְהַדֵּר בִּיהָ מוֹדִיעִין לִיהָ עוֹנֵשָׂא דְקָא עָבַר אֲמַאי דְכַתִּיב הִין צָדֵק וְכו' ע"כ.

הַנִּרְאָה מְדַבְּרִי דָּאָף עַל גַּב דְּכִי זָבֵן הִיָּה אֲדַעְתָּא דְּרְאוּבֵן גַּם כֵּן אֱלָא דְּהַשְׁתָּא הוּא דְקָא מְהַדֵּר בִּיהָ לֹא מְחַזְּיבֵנּוּ לִיהָ לְשְׁמַעוֹן פִּינּוּ דְלֹא שְׁקִיל זוּזִי לֹא אֲמַרִּינּוּ פִּינּוּ דְאָמַר לוֹ זְבַנְהָ

ביני ובינה שליחא שוניה וכמו שפכת הרמ"ה ז"ל משום דאמרין מי הודיעו לבעל החטים שיקנה חטים למשלח ואע"ג דלא קי"ל כנהרדעי בהא היינו משום דהתם בזווי דמשלח זבן וכמ"ש ריצב"א הביאו בחידושי הר"ב בצלאל פ"ק דמציעא ונדעת המוכר לאקנויי לבעל המעות.

אלא דהרמ"ה ס"ל דכי א"ל זיל זבין לי האי זבינתא אע"ג דיהיב שמעון דמים משלו קנייה ראובן דכמאן דאזפינהו דמי שהרי בשליחות ראובן נתנם שמעון למוכר והוי כאילו נתנם ראובן וכדאמרין בפ' המדיר ופרנס לאו שליחותיה קא עביד וכיין שפן חשיב ראובן שהוא בעל המעות שהרי בשליחותו נתנם למוכר.

אבל פי זבן שמעון בהקפה היא קניי' ראובן המשלח דמי הודיעו למוכר שיקנה חטים לראובן דמ"ש הרא"ש דידו כינד המשלח נראה דכל כה"ג לא מצי עביד איניש שליח קבלה כדאמרו בירוש' דמעשר שני פ"ד וכי אדם עושה שליח לקבל מתנה פלומר בלא דעת הנותן דאם עשה שליח לקבל מראובן מה שצנדר לו לתת במתנה וכשהלך השליח לראובן א"ל הילך לפניך דהאי לישאנא לא הוי שהוא המזכה לו לא זכה בהם לוי עד שיאמר לו ראובן הנותן לשמעון השליח זכי בזה בעד לוי או תנהו לו למאן דס"ל דתן כזכי דמי וכמו כן איפא למימר בא"ל לחברו זיל זבין האי מידי או לנה לי מעות והלך השליח ולקח בהקפה דלא זכה בהם המשלח ואע"ג דהשליח נתפונן לזכות בהם למשלח דאין אדם יכול לעשות שליח קבלה ללות לו מעות שיזכה לו בהם שיודיענו למלנה ויקנה אותם למשלח הא לאו הכי לא דאין זה חשיב שלוחו דהלא זכי' מדין שליחות קא אתי דאנן סהדי דחשיב כאילו עשהו שליח וכיין דאפי' כי עשהו שליח קבלה לא מהני כמ"ש בירוש' דאין אדם יכול למנות שליח קבלה אלא בגט וכינצא שזיכתה לה תורה בגט והיא עושה שליח לקבל דבר שהוא שלה מעתה בעשה שליח ללות לו מעות או למיזבן ליה מידי בהקפה אין שליח קבלה מועיל כל שלא נתן לו מעות בי' דלא זיכה לו תורה בכך לעשות שליח קבלה וכיין שפן אין חברו ג"כ יכול לזכות לו ממון חברו אם לא שיזכהו המוכר למשלח: פללא דמילתא דנראה לע"ד דאין אדם יכול לזכות בעד חברו במקח שפא לידו אלא בלוקח הדבר בממון חברו וא"נ בממון שלו דכמאן דאזפינהו דמי וחשיב קונה בממון המשלח ונמצא דזה זוכה לחברו בממון חברו דמעות קונות אבל היכא דזכה לחברו במקח שלקח בהקפה כל שלא הודיעו למוכר היא קונה חברו דמי הודיעו למוכר שיקנה מקחו לזה ואף אם עושהו זה שליח לזה שיזכה בעדו אין אדם יכול לעשות שליח לזכות לו בממון חברו שלא מדעת בעלים וזהו היא דעת ריצב"א שהבאתי לעיל שפכת דאף פי נתפונן לזכות במקח בעד חברו לא זכה חברו דמי הודיעו למוכר ועיין בחי' ה"ר בצלאל פ"ק דמציעא דף נ"ו ע"א וכ"נ שהוא דעת הרמ"ה שפכת דהא דכי א"ל זבין לי האי מידי זכה חברו היינו משום דכי א"ל זבין לי שליח שוניה וכמאן דאזפינהו דמי וזה נראה שהוא דעת הרמב"ם ז"ל בפ"י מה' מעשר שפכת עם הארץ שנתן מעה לחברו לקנות לו ירק והחליף את המעה חייב לעשר ואע"ג דהחבר פי לקח נתפונן לזכות לעם הארץ משום דמי הודיעו למוכר שיקנה לעם הארץ וזה נראה דעת אותה תשובה שהבאתי לעיל משם ראש ישיבה.

ועיין מ"ש בסמוך: סימן יג ישראל שהיה נושה מנה אצל העובדי פוכבים וא"ל הישראל לעובד פוכבים מנה שאפה חייב לי תנהו לישראל פלו' ונתן לו וכן ישראל שא"ל לעובד פוכבים תן מנה לשמעון ואני אתן לך ונתן העובד פוכבים לשמעון ומת העובד פוכבים וראובן תובע משמעון שפינון שעל פי דבורו נתן לו העובד פוכבים עובדי פוכבים כי יהיב לדידיה קא יהיב והוא חזר והלום לשמעון ושמעון משיב אני לא לקחתי אלא מיד העובד פוכבים ואתה נעשית ערב בעדי וכיון שאפה לא פרעת שום דבר לעובד פוכבים אין לך עלי פלום: תשובה אם לא היה ראובן כי אם ערב בלחוד מילתא דפשיטא היא דלית ליה על שמעון פלום.

אבל בנדון זה שא"ל ראובן לעובד פוכבים תן מנה לשמעון ואני אתן לך בלא שאלת שמעון כי האי גוונא שליחות דישאל ראובן קא עביד עובד פוכבים וכן מבואר מדברי הטור בהל' ערבות דערבות וקבלנות היינו כשפתבע הלנה מן המלנה שילנהו ונכנס זה ערב או קבלן אבל אם לא דבר הלנה עם המלנה שילנונו אלא ראובן אמר ללוי המלנה הלנה מעות לשמעון ואני פורע אין ללוי על שמעון פלום אלא בשליחות ראובן נתנם לו יע"ש וכיון שפן בנ"ד שראובן לא ערב בלבד היה לעובד פוכבים אלא חשיב שהוא לנה מן העובד פוכבים ויהיב אח"כ לשמעון א"כ השתא יכול ראובן לתבוע המעות משמעון ואע"פ שהוא לא פרע לעובד פוכבים פלום.

וכ"ת והא פינון דאין שליחות לעובד פוכבים אפי' כי א"ל ראובן לעובד פוכבים תן לשמעון ואני אתן לך עדין לא זכה ראובן באותם דמיסוליפא למימר דכי האי גוונא עובד פוכבים שליחותיה דישאל קא עביד ונהי דמתחייב ראובן לעובד פוכבים לשלם פינון שעל פי דבורו נתן לשמעון מ"מ לא חשיב שהוא הלנה לשמעון כדי שיוציא מידו של שמעון.

ובפ' הרבית גבי עובד פוכבים שלנה מעות ברבית מישראל מצאו ישראל וא"ל תנם לי ואני אעלה לך מותר ואם העמידו אצל ישראל אסור פי' דא"ל ישראל לעובד פוכבים תנם לפלו' ומשמע שם דהאי דאסור אינו אלא משום חומרא דמדינא ליפא איסורא דעובד פוכבים לית ליה שליחות ולא אמרינו ישראל הלנה זכה מיד העובד פוכבים בשביל ישראל חברו וכתבו התוס' ז"ל דה"ט משום דאין העובד פוכבים מפקיר נכסיו כדי שיוכל זה לזכות בשביל ישראל חברו אלא הוא רוצה לזכות נכסיו למלנה עי"ז ואין שליחות לעובד פוכבים.

אבל בדברי הרמב"ם ז"ל פ"ה מהלכות מלנה והרב בעל התרומה שער מ"ו ח"ד שפכתבו שם דכי האי גוונא הני רבית קצוצה נראה דס"ל דהישאל דא"ל לראובן לעובד פוכבים פוכבים. וראיתי בירושלמי פ"ו דדמאי בישאל שאמר לחנוני תן יין לפועלי ה"ז חושש משום י"ג קאמר עלה ר' זעירא סבר החנוני מזכה להו לפועלים בשביל ב"ה ור' אילא סבר הפועלים זוכים לב"ה וחוזרים וזוכי לעצמם.

מה נפק מביניהון היה החנוני חרש ע"ד דר' זירא אינו חושש שאין שליחות לחרש ע"ד דר' אילא חושש עכ"ל. ולע"ד היה נראה דאפילו רבי זירא לא פליג אר' אילא אלא משום דס"ל דאין דעתם של פועלים לזכות לב"ה ולחזור ולזכות לעצמן ומש"ה קא בגמ' דילן דאינו אסור אלא משום חומרא דלסברת התוס' שאינו יכול לזכות לחברו פינון

דאין העובד פוכבים מפקיר נכסיו קשה עדין דמה בכך שאין העובד פוכבים מפקיר נכסיו פוןן שישראל הלנה דעתו לזכות בשביל חברו לא יהא אלא שתפס בע"כ של עובד פוכבים ה"ז זכה לו דע"כ לא אמרינן דתופס לב"ח לא עשה כלום היינו היכא דהוי חב לאחרים אבל כל שאינו חב לאחרים כ"ע מודו דקנה והטור ב"ד סי' קס"ט נראה שסובר כמש"כ שכ' דאם השראאל אומר שבשליחות הראשון מקבלם ה"ז מדינא אסור וכתב הב"י דלאו דוקא שעשהו שליח אלא פוןן שדעתו של שליח שני לזכות לראשון זוכה לו ומלמידי הרשב"א פתבו בשם רבם דלעולם אינו אסור אלא משום חומרא דאפי' אמר לי' ישראל המלנה שזינפה בשבילו וקבלם על דעת לזכות למלנה פוןן שמיד הפותי הוא זוכה וא"א לומר שהוא מסתלק מהם בעודם בידו הלכך ישראל זה אי אפשר לזכות לישראל חברו עכ"ל הרי אתה רואה דלדעת התוס' וסברת ת"ר שהביאו משם רבם א"א לישראל לזכות לחברו מידו של עובד פוכבים ולדעת הרמב"ם ז"ל ובה"ת והטור פל שדעתו של שליח לזכות בעד חברו זוכה לו ולפ"ז נראה דאם ישראל שלח לחברו שיקח מיד העובד פוכבים בעדו בהקפה מיד שבאו לידו של שליח זכה בהם המשלח ולסברת ת"ר שהביאו משם רבם לא זכה בהם המשלח בפ"ק דגיטין גבי תופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה כתבו הרא"ש ונה"ר ז"ל דאי אינו חב לאחרים ואית ליה פסידא לב"ח וכגון דהלנה הוא גברא דמפסיד נכסי' הרי זה זכה לו דזכין לאדם שלא בפניו והוי פאלו תפס המלנה בעצמו.

מוכח מהכא דכל היכא דניחא ליה למלנה יכולים אחרים לזכות למלנה שלא מדעת הלנה. והא דאמרינן בפ"ק דגיטין גבי הולך מנה לפלו' שאני חייב לו דכ"ע הולך פנכי דמי ומ"ד אם בא לחזור חזור ה"ט דמתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור חזור ואפילו מאן דפליג עליה ואמר דאינו חזור היינו משום דס"ל דהולך פנכי דמי הא לאו הכי יכול לחזור ואין השליח יכול לתופסם בשביל המלנה התם שאני משום דאיכא פסיד' ללנה שהשליח רוצה להוליכם בדרך ואיכא למיחש שמא יאבדם בדרך אבל היכא שאינו רוצה להוליכם בדרך אלא מניחם במקום השמור בהא מהני התפיסה ולפי דברים אלו צ"ל דמה שאמרו בפרק הרבית דכי א"ל ישראל לעובד פוכבים תנם לישראל זה דאינו אלא משום חומרא התם שאני משום דאין השראאל השני מכונן לזכות בעד היש' חברו וכי לקחם לעצמו לקחם אבל אם נתפונן השראאל השני לזכות בעד ישראל המלנה ה"ז אסור מן הדין וכ"כ הטור שם וכתב הב"י שם דאפי' זכה לו שלא מדעתו של מלנה: סימן יד במאי דקי"ל דאין שליחות לעובד פוכבי' ה"ד מה"ת אבל מדרבנן יש להו שליחות לחומרא כ"כ התוס' בפ' הרבית בשם ר"י ושר"ת חולק וס"ל דאין להם שליחות פלל וצ"ל לסברת ר"ת הא דאיתא בפ"ב דע"ז דף ע"א אומר אדם מלטני מן העוצר אבל אל יאמר לו עול תחתי לעוצר ופירש רש"י ז"ל עול תחתי משמע הנה במקומי ושליחותי קא עביד ע"כ והא אין שליחות לעובד פוכבים איברא דראיתי להרמב"ן ז"ל דמוקי לה בשקדים ליה דינר משום דהוקשה לו מההיא דריש פרקין דמוקי לההוא דאסור לומר לפועליו צאו ושיתו דאיירי דוקא בשקדים לו דינר הא לאו הכי שרי ולפ"ז הנה אתי שפיר דלא תיקשי לסברת ר"ת מה שהקשינו מההיא דעול תחתי דההיא לאו משום שליחות הוא אלא פוןן שהקדים לו דינר קנה לו לישראל מעותיו היין אבל עדין קשה דר"ת אית ליה דאין מעות קונות בעובדי פוכבים וכ"ת גם לחולקים על ר"ת קשה אמאי הוצרכו לאוקומי ההיא

דעול תחמי בשהקדים לו דינר מאחר דס"ל דגיש שליחות לעובדי פוכבים לחומרא כמבואר בה"ה פ"ה מהלכות מלוה ואמאי הוצרך תלמודא שם בע"ז דף ס"ג ע"ב לאוקומי הדיא דתנני בשהקדים לו דינר דאפשר לומר דהוצרכו לאוקומי הכי משום דאיהו לא קאמר דליתב להו איסורא וכ"כ התוס' בריש פרק המדיר את אשתו יעמיד לה פרנס ופריה תלמודא ופרנס לאו שליחותיה קאי עביד וכו' דהקשו התוס' מההוא דצאו וישתו ואני פורע דשרי פי לא הקדים לו דינר אפי' באומר לתנני תן לפועלי ומירצו דהתם ליכא למיסר משום שליחות דלא קא"ל דליתוב להו איסורא הלכך לאו שליחותיה עביד אי יתיב להו יין נסוף יע"ש וכן י"ל גבי הדיא דעול תחמי: וראיתי בירושלמי דדמאי גבי צאו וישתו ואני פורע דר' אילא אמר התנני זוכה לפועלים בשליחות ב"ה ור' זירא אמר הפועלים זוכים לב"ה ואחר כך זוכים לעצמם הנה התנני חרש ע"ד דר' אילא אינו חושש פלומר משום דאין שליחות לחרש ע"כ והשתא צריך להבין דהא קתני תנני עובד פוכבים מדחושש לי"נ ובשלמא לסברת האומרי דגיש שליחות לעובד פוכבים לחומרא אתי שפיר אבל לסברת ר"ת קשה דנראה מהירושלמי דגיש שליחות לעובד פוכבים לחומרא ואפשר לומר ע"ז הדוחק דאיירי בהקדים לו דינר כדאוקי בתלמוד דידן ומה שאיצטריך לומר התנני זוכה לב"ה היינו בתנני ישראל דאין מעות קונות: אם העובד פוכבים נעשה שליח לחברו נראה מהירושלמי פ"ו דדמאי ופ"א מה' תרומות דליכא מאן דסבר דיכול העובד פוכבים לעשות שליח לחברו אבל בגמרא דילן נראה קצת דנעשה דאמרין בע"ז פר"י דף ג"ן דכי עבדו ישראל את העגל גלו דעתייהו דניחא להו בע"ז וכי אתי עובד פוכבים שליחותי' דישאל עבדו ואין להקשות דאין שליח לד"ע דבעובד פוכבים לא אמרין הכי כדאיתא במדרש.

(א"ה עיין בת"כ סי' רצ"ט): סימן טו עובד פוכבים ששלח לישראל שישפיר לו בית מישראל ועשה השליח את שליחותו ונתן המעות למשפיר כדי שיקנה המשפיר ביתו לעובד פוכבים.

ולכאורה הנה נראה דלא קנה העובד פוכבים מאחר דקי"ל דאין שליחות וזכיה לעובדי פוכבים אבל כד דייקין נראה דלא צריך בזה שליחות וזכיה' כיון דאין ישראל זוכה במידי לעובד פוכבים אלא מעשה קוף הוא דעביד דנותן המעות למשפיר וממילא זכי העובד פוכבים.

ואמינא לה מההיא דאמר רבא פ"ק דקדושין דף ז' הילך מנה והתקדשי לפ' מקודשת מדין עבד פנעני ואמר רבא בתר הכי וכן לענין ממונא ע"כ וגבי עבד פנעני קאמר רבא בפרקין לקמן דף כ"ג דאפי' ר"מ דס"ל חוב הוא לעבד שיצא לחירות עם כל זה קונה עצמו בכסף ע"י אחרים אפי' שלא מדעתו דקבלת רבו גרמא לו.

ופירש רש"י ז"ל דאין אחרים הללו חבין לו אלא קבלת רבו והרב אין נעשה שליח אלא לצורך עצמו ומקנהו מאליו ע"כ.

שמעין מנה דכל שזה נותן הפסד למוכר כדי שיקנה לאחרים קנו אותם אחרים ולא משום שליחות וזכיה אלא כל דקביל מוכר המעות ממילא מקנהו לאחרים ע"י פסד שלקח כמו שפירש רש"י ז"ל וא"כ בנ"ד אף דאין שליחות וזכיה לעובד פוכבים קנה העובד פוכבים כדאמרן: איברא דצ"ל לפ"ז הא דכתבו התוס' רפ"ק דקדושין דף ג' שר"ת הנה

שולח הרשאה ביד עובד פוכבים וקה מקנה לו בק"ס אמנם צריף ליזהר שיהא הסוּדָר של עובד פוכבים ולא מיד העדים דאין שליחות וזכיה לעובדי פוכבים יע"ש.

ולפי מ"ש דאין אנו צריכין פאן לדין זכיה אלא בקבלת הסוּדָר ה"ז מקנה אותו לעובד פוכבים א"כ אין צריף ליזהר בזה וראיתי להרמב"ם ז"ל בתשו' שכתב דבעינן פליו של קונה ונקא וכשהסוּדָר הוא של אחרים ה"ט דקני משום דאלו אחרים מופים הסוּדָר לקונה ע"י המקנה ע"כ.

ולפ"ז אתי שפיר. וקא דכתב הטור בח"מ סי' ק"ץ ז"ל וכן אם אדם אחר אמר למוכר פסוף השדה קח לה ממני ומכור שדה לפלו' ואותו פ' עשהו שליח אלא שהנותן נתן הפסוף משלו או אפ"ל לא עשהו שליח ואמר הוא למוכר שדה קנויה לי בפסוף שנתן לה פ' קנה ע"כ וכתב הב"י זה נלמד מדין קדושין ומשום הכי צריף שיאמר הקונה שדה קנויה לי פשם דלגבי קדושין צריף שיאמר התקדשי לי עכ"ד.

דבריו תמוהי' לע"ד דאמאי אצטריף שעשהו שליח אפ"ל כי לא עשהו נמי ה"ז קונה דקי"ל זכין לאדם שלא בפניו ועוד דמדין עבד פנעני שמעי' לה וגבי עבד פנעני קי"ל בפסוף ע"י אחרים אפ"ל שלא מדעתו של עבד וצ"ע.

וכל זה שכ' הוא אם הודיעו השליח למוכר שהוא לצורך העובד פוכבים דהמוכר מקצהו לאחרים בקבלת הדמים ממילא ואין אנו צריכים לשליחות וזכיה ומעות קונות לו וכן נראה מסוגיין דפרק הגזול קמא דף ק"ב גבי ההוא דהנותן מעות לשלוחו ליקח חטים ולקח שעורים דאם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לבעל וכו' ופריף עלה מי הודיעו לבעל החטים שיקנה לבעל המעות ובשלמא פי לא שינה שליחותי' קא עביד אבל היכא דשינה דלא הני שלוחו היא קנה בעל המעות וכתבו המפרשים ז"ל דליתא להאי פירקא דהשליח מכונן לזכות לבעל המעות ואע"פ שלא הודיעו למוכר יע"ש ילפינן מכאן דכל שאין זה שלוחו כדי שיקנה המשלם צריף שיודיענו למוכר או שהשליח מכונן לזכות וא"כ ה"ה בנ"ד כל שהודיעו למוכר אף דאין שליחות וזכיה לעובד פוכבים קנה פדאמרון לעיל וכאשר נראה מסוגיא הנז' שהרי בני מערבא לא אחיפו עליה דר"י אלא משום שלא הודיעו למוכר הא הודיעו הנה זוכה בעל המעות אע"פ שאין זה שלוחו וה"ט משום דמעות קונות לו וכ"ש בנ"ד שהוא קרקע ואין שייף בו זכיה וע"י שקיבל המוכר המעות מקנהו ממילא ללוקח.

אמנם כשלא הודיעו השליח למוכר שהוא לצורך העובד פוכבים אמתאנו לחוכא דבני מערבא דמי הודיעו למוכר שיקנה אותו לעובד פוכבי' וליכא למימר הכא השליח זוכה אותו לעובד פוכבי' שליחות וזכיה לעובד פוכבי' ונר' לע"ד דאם הישראל נתן מעותיו של עובד פוכבים מעותיו קונות לו ומוכר אע"פ שלא ידע שהוא שליח דעתו להקנות לבעל המעות וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל בהלכות מפירה בפ"ז שכתב דאם זקף השליח המעות לעצמו אפ"ה קנה המשלם אלמא דאף על גב דביטל שליחותו ואינו רוצה לזכות למשלם אפ"ה המקח של משלם וה"ט משום דדעת מוכר להקנות לבעל המעות וכן נראה מתוך דברי הר"ן ז"ל בפ"ג דקדושין גבי ההיא עובדא דרבה בר בר חנה שהקשו מהתוספתא יע"ש ומאי ק"ל התם שאני משום דסתמא קנאה למשלם אבל הכא רב לעצמו קנאה ובנדאי שיהי נאמן אצל רבה בר בר חנה וכן מוכח מדברי הר"ן עצמו בפ' האיש

מקדש שכתב דאם עשהו שלים לקנות לו קרקע מיוחד לאו כל כמיניה לומר לעצמי לקחתי דשארית ישראל לא יעשו עולה ולפי זה צ"ל דנאמן היה רב אצל רבה בר בר חנה אלא נדאי דכל שקנאו במעות משלם אף שלעצמו קנאה לא קנה דדעת מוכר להקנות לבעל המעות ולקמן בעה"ת נאריף עוד.

ואף לדעת הרשב"א והרא"ש ז"ל שכתבו דה"ט דקנה המשלם אף שלא הודיעו למוכר הוא מפני שהשלים מכונן לזכות לבעל המעות יודו בנ"ד וע"כ לא אמרו דלא קנה בעל המעות אלא פשוקפם השלים לעצמו דנעשה עליהם גזלן וקנאם בשנינו.

אבל כל שאין דעת השלים להקנותו לעצמו אז קנה בעל המעות דדעתו של מוכר להקנות לבעל המעות כל שאין דעתו של שלים לקנות לעצמו וכן יש לדקדק מתוך דברי הרשב"א ז"ל בתשו' הקדשות סי' ש שכתב ז"ל הצ"ל וי"ל דשאני אחר דבכל כי הא לא אמרי' הודיעו לבעל החטים לפי שדעתו של מוכר אינו אלא למי שקונה ממנו או למי שהמעות שלו יענין שם: וכל זה ניחא בעשה העובד כוכבים שלים לקנות או להשכיר לו קרקע וכמו שאמרנו שאף על פי שאין הישראל נעשה שלים של עובד כוכבים מעותיו של משלם קונות לו והמוכר ג"כ דעתו לזכות לבעל המעות וישראל מעשה קוף הוא דקעביד והוי פה היא דתנן במסכת מעילה שילח ביד חש"ו אם עשו שליחותו בע"ה מעל ופריף עלה והא לאו בני שליחות נינהו ואמר ר"י דהוי פאותה ששנינו נתנה על הקוף וכו'.

אבל אם עשהו שלים הישראל לעובד כוכבים או העובד כוכבים לישראל כדי שיקנה לו מטלטלין בהא צריף למידע דידוע שיש מחלוקת בזה דלס' הרמב"ם ז"ל עובד כוכבים מישראל וישראל מעובד כוכבים קונה בין בכסף בין במשיכה ודעת רש"י ז"ל דישאל מעובד כוכבים בכסף ולא במשיכה אבל דעת ר"ת דישאל מעובד כוכבים לא קני בכסף אלא במשיכה ולפי סברת הרמב"ם ורש"י דעובד כוכבים מישראל וישראל מעובד כוכבים קונה בכסף אם פן בנדון זה ג"כ נהי דלית ליה שליחות לעובד כוכבים מ"מ מעותיו של עובד כוכבים או של ישראל קונות לו וכמו שכתבתי לעיל אבל לדעת ר"ת וסיעתיה דאין ישראל קונה מעובד כוכבים בכסף אם פן הכא נמי פיון שאין שליחות לעובד כוכבים לא קנה המשלם ולקמן בע"ה יתבאר אם קנאם השלים או לא: איברא דהטור ז"ל ב"ד סי' קנ"ב גבי עובד כוכבים שלקח יין מישראל נראה דאית ליה כסברת ר"ת ז"ל דעובד כוכבים לא קני בכסף אלא במשיכה דלעמיתך בכסף ולעובד כוכבים במשיכה ולפי זה ישראל מעובד כוכבים לא קני מטלטלין בכסף וכן מבואר בתוס' בפרק הזהב דלר"י ברייתא דנתנה לבלן ה"ז מעל ודוקא בלן הא שאר מטלטלין עד שימשוך איירי בעובד כוכבי' כי היכי דלא תיקשי לר"י אבל צ"ע דהטור בעצמו פתב בה' יין נסוף גבי ישראל שאמר לפועלו צאו ושתו דאם הקדים לו דינר ה"ז אסור דמשעה שנתן הדינר לעובד כוכבים נקנה לו היין לישראל וכ"כ בח"מ סי' קצ"ד ונראה דס"ל להטור דאע"ג דאין העובד כוכבים קונה מישראל אלא במשיכה ישראל מעובד כוכבים קונה בכסף וברייתא דבלן דפרק הזהב לר"י ג"כ איירי בישראל וה"ט דלא מעל מפיון שהפקיעו חכמי' קנין של כסף וכה"ג אשכחן גבי אתנן בפ"ב דע"ז דלא הוי אתנן מפיון דתיקנו חכמי' משיכה יע"ש ועוד פיון דחזינו דעובדי כוכבים קונים ומקנים בכסף אפי' לא תהוי אלא מנהגא בעלמא ישראל נמי קונה מיניה בכסף והוי כי ההיא דסיטמיתא

וכ"כ בתשוב' הרמב"ן ז"ל סי' רכ"ה: סימן טז עובד פוכבים דא"ל לישראל למיזבן ליה מידי ואזל וזבן ליי וכעת לא מצא לעובד פוכבים והפקידו בידי חברו ומת העובד פוכבים והנפקד רוצה לזכות בפקדון באומריו פי ממונו של עובד פוכבים הוא והמפקיד אומר פיון דאין שליחות לעובד פוכבים עדן לא זכה בו העובד פוכבי והוי דידיה: איברא דעובד פוכבים דשלחו לישראל לא זכה במקחו דאין שליחות לעובד פוכבים מיהו לא ידענא אי זכה בו השליח פיון דלא נתפנון לזכות בו כשהיה בידו אלא דעת' הנה לקנותו לעובד פוכבים וראיתי שהתוס' בפרק הגוזל דף ק"ב ע"ב ד"ה מי הודיעו לבעל החטים כו' נסתפקו בזה ומתוך דבריהם נראה שיותר נוטה לומר שלא קנה לא זה ולא זה.

(א"ה לע"ד נראה מתוך דברי הרא"ש ז"ל בפרק גט פשוט גבי ההיא עובדא דמייתי תלמודא התם בההיא איתתא דיהבה זוזי ליהוא גברא למזבן ארעא אזל זבן לה שלא באחריות יע"ש דכל שלא קנאו המשלח קנאו השליח ודו"ק).

אבל מתוך דברי הריב"ש ז"ל בתשוב' סי' ת"א ז"ל ולקנות חמץ לצורך העובד פוכבים במעותיו של עובד פוכבים איסור גמור הוא שהרי לכל הפחות דילמא אתי למיכל מינ' ולא עוד אלא שהוא עובר עליו בבל יראה לפי שפשהוא קונה אותו בשביל העובד פוכבים אין העובד פוכבים בעל המעות קונה אותו שהרי אין ישראל זה נעשה שליח לעובד פוכבים ולא זכה בשבילו דהא קי"ל דאין שליחות לעובד פוכבים ולא זכיה פלל לא איגהו לדידן ולא אגן לדידהו כדאיתא במציעא וא"כ הרי הוא חמצו של ישראל זה ועובר עליו ומלקות גמי איפא שהרי עשה מעשה שקנה אותו ואף אם נאמר שישאל אין דעתו לזכות בו לעצמו פיון שיש איסור בדבר מ"מ גם העובד פוכבים לא קנה אותו וכו' עכ"ל.

נראה דס"ל שפיון שלא קנה העובד פוכבים שאין שליחות לעובד פוכבים קנאם השליח אם לא היכא דהוי מידי דאיסור' כגון חמץ דמסתמא אמרינן איסורא לא ניחא ליה דליקני הא לאו הכי קנאם השליח אע"פ שלא נתפנון השליח ואשכחן כה"ג בשלהי משילין גבי מילא מים ונתן לחברו רב ששת אמר כרגלי הממלא ורב נחמן אמר כרגלי מי שנתמלאו לו ואמר תלמודא התם דבמגביה מציאה לחברו קא מפלגי ופירש רש"י ז"ל וז"ל דכ"ע לא קנה חברו בהגבהתו של זה אלא אם קנה המגביה או לא קנה פלגי רב נחמן סבר לא קנה המגביה דלאו אדעתיה למקני אלא מי שנתמלאו לו קנאה במשיכה וכו' ורב ששת סבר קנה המגביה תחלה וכו' כלומר פיון דלא קנאו חברו קנאו הממלא ואף על פי שלא נתפנון לזכות לעצמו מ"מ הא נתפנון לזכות וכדבריו מוכח בסוף פרק הבית והעליה גבי אי הבטה בהפקר קני דקא' עלה תנאי היא דתנן שומרי ספיחי שביעית נוטלין מתרומ' הלשכה ורי"א הרוצה מתנדב והוא ש"ח דת"ק סבר הבטה בהפקר קנה וזכה זה בהבטה אלמא דאע"ג דזה לא נתפנון לקנות לעצמו אלא מביט בה לצורך צבור קנאו לעצמו ונראה דאפי' לר"ת ז"ל שנתחלק שם על פירוש רש"י ז"ל וס"ל דזה לא קנה פיון דלא נתפנון לקנות ע"כ היינו דוקא בהפקר דליכא לא דעת מקנה ולא דעת קונה אבל במקח וממכר דאיכא דעת אחרת מקנה אע"פ שלא נתפנון זה לקנותו כמו שנראה מדברי הרשב"א ז"ל בחידושו בפ"ב דגיטין דף ד' גבי מאי דאמר תלמודא שם זקן שאני דינע לאקנויי וז"ל וקשיא לי אשמעתין אפי' כי מקנה להו זקן ומלנה מאי הוי הא לוויין לא

ידעו פדעת רבא דאמר דילמא זמן שאני וכיון שפן היאך קונים ואינהו לא ידעי דזמן
מקנה להו ומ"ש מההיא דאמרין ביבמות פ"ק ר"ג העוזר בנכסי הגר וסבור דשלו הם
לא קנה וי"ל דשאני הכא פדעת אחרת מקנה עכ"ל וכן פתב הנ"י בפ"ק חזקת הבתים
גבי ההיא דרב ענן שקל בידקא בארעא וכו' ז"ל שמעינן מהכא דאלו הנה ידע המופה
אע"ג דלא ידע רב ענן שהיא הזוכה קנה ומשום הכי לא הנה סגי למימר ליה אתו נדאי
לא הנה ידעת ואע"ג דאמרין ביבמות העוזר בנכסי הגר וכו' תי' הראב"ד דשאני הכא
דאיכא דעת אחרת מקנה עכ"ל והכא נמי דעת המוכר שיקנה או על הפעות או הקונה
ממנו וכמ"ש הרשב"א ז"ל בס' תולדות אדם בס"י שם"ט: סימן יז ראובן שאמר לשמעון
טול מעות אלו ונבין לי מקח פלוני ממקום פ' ושמעון לא נודמנה לו ק לאותו מקום ובכן
מסר המעות שמעון ללוי שיקחנו לו משם א הודיעו ללוי שלצורך ראובן הנה רוצה אותו
והלה לוי ולקחו מי א ראובן שהוא בעל המעות או לא דמי אמרין מי הודיעו לבעל חטים
שיקנה החטים לבעל המעות פדאמרין בפ"ק הגזול ואע"ג קי"ל שם פנהרדעי אלא כר'
יוחנן התם שאני משום דדעתו שלים לזכות למשלח אבל הכא שלוי השלים לא הנה יודע
שהמעות של ראובן היאך יזכה בה ראובן דליכא לא דעת מקנה ולא זוכה וכו"ל פיון
דשמעון שהוא שלוחו של ראובן מינה שלים תחתיו הרי לוי נעשה שלוחו של ראובן גם
כן וידו פיד ראובן לשלם ומכחו קא אתי וכיון שהקנה בעל החטים ללוי קנאו וכן
וכדקאמר תלמודא שם שאני חטים וחטים דשליחותיה דב"ה עביד וכיד ב"ה דמי זה אינו
נדא דריהטא דשמעתין שם אה דאליבא דר"י בחטים וחטים נמי לא הוי טעמא משום
דידו ב"ה אלא עיקר טעמא הוי משום דשלים דעתו הוא לזכות והיינו דקאמר שם אי
הכי אפי' חטים וחטים וכן נראה מדברי הרשב"א ז"ל בתשו' בס"י שם"ט ולא עוד אלא
דאפי' תימא דכל הוא שלים ידו פיד המשלח ואפי' אם בעת שמשלח השלים לא פנון לזכות
למשלח וכגון שהניחו המוכר ברשותו של שלים שלא מדעתו קנאו מיד המשלח דידו
ורשותו של שלים פיד ורשות המשלח איכא למימר דה"ד פשידע זה שהוא שלוחו של
ראובן אבל אם לוי לא הנה ידע מעיקרא בשליחותיה ששמעון שעשהו שלים הוא שלוחו
של ראובן אלא שליחותיה דשמעון סבר דקא עביד לא נעשה זה שלוחו של ראובן וכ"ש
הכא דמעיקרא מה שמיינה שמעון ללוי תחתיו שלא פדין עשה שאין שלים יכול לעשות
אחר תחתיו וכמ"ש הרמב"ם ז"ל משום שאין רצונו שיהא פקדונו פיד אחר ואין לומר
דהיינו דוקא לכתחלה אבל אם עבר ונעשה מה שעשה עשוי וכמ"ש התו' בפ"ק כל הגט
דף כ"ט והרי"ף ז"ל בפ"ק המפקיד דיראה דהיינו דוקא שלא לחייבו לזה משום פושע
או משום גזלן דכל המעביר על דעת ב"ה לא חשיב גזלן אבל לענין מה שמיינה שלים
אין מיינוייו כלום פדכתב הרא"ש ז"ל בפ"ק כל הגט משם ריצב"א והטור ז"ל בא"ה סי'
קמ"א שאם אמר טול החפץ והב לה גיטה לא ישלחנו פיד אחר שאפי' אם תתן החפץ
ליד השלים השני תחלה אינו גט פיון שלא הגיע ליד הראשון תחלה ואפי' אם אחר שקבל
השני החפץ ונתן לה הגט בא ליד השלים הראשון אינו גט פיון שלא הגיע לידה בתורת
גירושין אלא יקחנו הראשון מידה ויחזור ויתנו לה בתורת גירושין ע"כ משמע דלא
מהי פשיחזיר השלים השני ויקח הגט מידה ויחזור ויתנו לה אחר שהגיע החפץ ליד
הראשון והיינו טעמא דמשעה שעבר על דעתו שפסד פקדונו פיד אחר נתבטל שליחות
השני ואפי' לסברת החולקים על ריצב"א יר' דהיינו דוקא היכא שהם שני דברים נפרדים

כגון נתינת הגט ונטילת החפץ דאע"ג דאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר שליחותא דגט לא בטיל דאגט לא קפיד בעל דשליחותי' דגט אינו תלוי בחפץ הלכה אפי' שינה בחפץ אין זה שינוי בגט כמו שפירש רש"י והר"ן משא"כ בנ"ד דשינה בעיקר השליחות וכן נראה ממ"ש מהר"י קולון ז"ל בשרש ששי וקא דאמרינו בפרק האיש מקדש דשליח לקדושין מצי משוי שליח ולא תישינו להא דאין רצונו של זה שיהא פקדונו ביד אחר איירי בשנתו הבעל רשות לשליח לשווי שליח וכ"כ הריטב"א ז"ל שם.

ומ"מ עדין יש מקום לומר דבנ"ד זכה ראובן במקח פינו דלוי פי לקח במעות ראובן לקח וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהלכות מכירה דאפי' אם השליח נתפונן לקנות לעצמו המקח הוי למשלח וכן הוא דעת הרי"ף ז"ל בפרק המקבל בדין העסק יע"ש.

והגם דהרשב"א בתשובה חולק על זה וכתב דכל שהשליח נתפונן לקנות לעצמו הוי המקח לשליח והכריח זה מההיא דפרק הגזל בנותן מעות לשלוחו ליקח חטים ולקח שעורים דאם הותירו הותירו למשלח ופריף עלה לר' יוחנן מי הודיעו לבעל החטים שיקנה חטים לבעל המעות דבשלמא חטים וחטים שליחותיה קא עביד אבל חטים ושעורים פינו דשינה ולא הוי שלוחו של ב"ה היאך קנה ב"ה דמי הודיעו לבעל החטים וכו' ושיני לה ר"ש בר שסטרי אליבא דר"י דגם חטים ושעורים נמי קנה בעל המעות משום דדעתו של שליח לזכות לבעל המעות ושמעין מהכא דכל היכא דשליח מתפונן לקנות לעצמו לא זכה בעל המעות דבכה"ג אמרינו מי הודיעו וכו' ע"כ דברי הרשב"א בתשובות הדדשות סי' שס"ט: ולכאורה הכי איתא למשמע מדברי הרא"ש ז"ל שם בשמעתינן שכתב וליתא לחוכא דבני מערב' דאף על גב דשיני שליח מכל מקום אין מתפונן לקנות לעצמו ודעתו לזכות לבעל המעות ואף על פי שבעל החטים מזכה החטים לשליח ידו פיד בעל המעות שהוא מתפונן לזכות לו עכ"ד.

ומשמע דכל שהשליח אינו מכנין לקנות אלא לעצמו לא קנה המשלח דמי הודיעו וכו' אבל לע"ד נראה דסוגיא דשמעתינן לא אזלא הכי דאם איתא דטעמא דר' יוחנן ור' שמואל שסטרי הוי כמ"ש דדעתו של שליח לקנות לבעל המעות א"כ ר' אבהו שפא לחלק וס"ל דבעינן דעת המוכר ונקא כסברת בני מערבא מה ראיה מיייתי ממתני' דאין לו בכסות אשתו ובניו להכריח משום דטעמא משום דבעל שליחותיה קא עביד ודלמא טעמא הוי משום דהבעל דעתו לזכות לאשתו ובניו ור' יוחנן ור' אבא ג"כ אמאי אצטריף לומר דטעמא דמתני' משום דאין דעתו של אדם על כסות אשתו ובניו ולימא דטעמא הוי משום דדעתו של אדם לזכות לאשתו ולבניו ולא בעי דעת המוכר וכו' יוחנן דלכאורה נראה דר' אבא לתרוציאלבא דר' יוחנן קא אתי וכמ"ש הרמב"ן ז"ל: אשר ע"כ נראה לע"ד לפרש דטעמא דר' יוחנן משום דסתמא דעתו של מוכר הוי להקנות למי שהוא בעל המעות ור' שמואל בר שסטרי ס"ל דגם בחטים וחטים נמי דזכה בהו בעל המעות הוי ג"כ מהאי טעמא משום דדעתו של מוכר להקנות לבעל המעות.

ולנה דחי ליה ר' אבהו דחטים וחטים היינו טעמא משום דשליחותי' קא עביד והשתא מיייתי שפיר ממתני' דהמקדיש נכסיו דאין לו בכסות אשתו ובניו דהתם לא שייף לומר דדעתו של צבע להקנות לבעל המעות דבעל המעות הוא האיש לא האשה ואיף קנאתה האשה אם לא דבעל שליחות אשתו קעביד וכמו שספרתיה כף מצאתיה בחי' קמא לרבינו

פָּרַץ מִבְּעַלֵי הַתּוֹס' וְעָלָה לְנוּ מְזֵה דְטַעֲמָא דר"י מִשּׁוּם דְדַעַת הַמוֹכֵר לְהַקְנוֹת לְבַעַל הַמְּעוֹת וְכֵן פִּי רִיצַב"ש ו"ל הִבִּיא דְבָרָיו הֶרֶב בְּצִלְאֵל ו"ל בַּחִי לְמַצִּיעָא דָּף ט"ז גַּבֵּי הֵהִיא דְפָרִיף תַּלְמוּדָא מִפְּדֵי לִוְקַח בְּמֵאֵי קִנֵּי לִיָּה לְהֵאֵי אֲרַעָא וְכו' ו"ל דְאַפִּי שְׁנֵאֲמַר שְׁהַמוֹכֵר לִוְקַחָה עֵתָה לְצִוְרָכוּ מְהֵנִי טַעֲמָא דְאַמְרִינֵן דְלֵא לִיקְרִינָה גְזִלְנָא אוּ דְלִיקוּם בְּהִימְנוּתָא אִפִּי הִכִּי לֵא קִנֵּי לָהּ בְּהֵאֵי שְׁטָרָא שְׁהֵרִי הַגְּזֵל לְגִזְלָן הוּא מוֹכֵרָה וְלֵא לְלִוְקַח וּמִי הוֹדִיעֵו לְגִזְלֵי שְׂיִקְנָה קָרַע שְׁלוֹ לְלִוְקַח מִן הַגְּזֵלָן כְּדַאֲמְרִינֵן בִּפ' הַגְּזֵל מִי הוֹדִיעֵו לְבַעַל הַחֲטִיִּים שְׂיִקְנָה חֲטִיִּו לְבַעַל הַמְּעוֹת וְאַפִּי לְמֵאֵן דְּפָלִיג עָלֶיהָ הֵתָם הֵיִינוּ כְּשִׁלֻּקַח לִוְקַח בְּמְעוֹת שְׁל אַחַר מִשּׁוּם דְאַמְרִינֵן שְׂדַעַת הַמוֹכֵר לְמַפְּנֵן לְמִי שְׁהַמְּעוֹת שְׁלוֹ אֲבָל כְּאֵן הַגְּזֵלָן בְּמְעוֹתָיו הוּא קוֹנֵה שְׁהֵרִי מְעוֹת הַלִּוְקַח בְּהַלְוָאָה הֵם עָלָיו עַכ"ל וְכו' רֵאִיתִי בְּסִפְרֵי בְּנֵי אֶהְרֹן סִי' צ' שְׁכַתְּבַת מַחִי הַרְשָׁב"א לְקַמָּא כְּמוֹ כֵּן.

וְהֵגַם דְרֵאִיתִי בִּירוּשְׁלַיִם דְּפָרְקִין א"ר דּוּסָא בְּשִׁקְיִים שְׁלִיחוֹתוֹ נִתְפַּנּוֹן הַמוֹכֵר לְזַכּוֹת לְבַעַל הַמְּעוֹת לֹא קִיָּים שְׁלִיחוֹתוֹ נִתְפַּנּוֹן לְזַכּוֹת לְלִוְקַח וְלָמָּה חוֹלַק עִמּוֹ הוּאִיל וּבִאֵת הַנְּאָה עַל יָדוֹ עַכ"ל תַּלְמוּדָא דִּינֵן לֹא ס"ל הִכִּי אֵלָא לְעוֹלָ' דַּעַתוֹ שְׁל מוֹכֵר לְהַקְנוֹת לְבַעַל הַמְּעוֹת וּמ"מ אִיכָּא לְמִילָף כְּסִבְרַת הַרְמְב"ם ו"ל דְהִיכָּא דְלֵא שְׂיִנָּה שְׁלִיחַ דְהַמְּקַח הָוִי שְׁל מְשַׁלַּח וְאַפִּי נִתְפַּנּוֹן שְׁלִיחַ לְקַנּוֹת לְעַצְמוֹ מִשּׁוּם דְדַעַתוֹ שְׁל מוֹכֵר לְהַקְנוֹת לְבַעַל הַמְּעוֹת וּמַעֲתָה אִיכָּא לְמִימַר דְהָא דְמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש ו"ל דְהִיכָּא דְשְׁלִיחַ לֹא נִתְפַּנּוֹן לְזַכּוֹת לְמְשַׁלַּח דְלֵא זָכָה מְשַׁלַּח לֹא אֲמָרָה אֵלָא הִיכָּא דְשְׂיִנָּה הַשְׁלִיחַ דַּס"ל כְּסִבְרַת הִירוּשְׁלַיִם אֲבָל הִיכָּא דְלֵא שְׂיִנָּה הַשְׁלִיחַ הָוִי הַמְּשַׁלַּח וְאַעֲפ"י שְׁהַשְׁלִיחַ נִתְפַּנּוֹן לְזַכּוֹת לְעַצְמוֹ מִשּׁוּם דְדַעַתוֹ שְׁל מוֹכֵר לְאַקְנוּיִי לְבַעַל הַמְּעוֹת שְׁהוּא הַמְּשַׁלַּח וּבִפ' מִי שְׁמַת הִבִּיא הַמְּרַדְכִי מִשֵּׁם מְהַר"ם דְהָא דְאַמְרוּ מִי הוֹדִיעֵו הֵיִינוּ בְּשְׂשִׁינָה אֲבָל כִּי לֹא שְׂיִנָּה הָוִי לְבַעַל הַמְּעוֹת וְאַעֲפ"י שְׁלֹא הִיָּה בְּדַעַת הַשְׁלִיחַ לְזַכּוֹת לְבַעַל הַמְּעוֹת וְכו' נ' מִדְּבָרֵי ר' יְרוּחָם ו"ל שְׁכַתְּבַת שְׁאָם אָמַר בְּפִנֵּי עֲדִים לְצִוְרָף עֲצָמֵי אֲנִי קוֹנֵה נַעֲשֵׂה גְזֵלָן עַל הַמְּעוֹת וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לוֹ וְדוּקָא בְּשְׂיִנָּה דְקִנְיָנָהוּ בְּשִׁנּוּי דָּאֵם לֹא שְׂיִנָּה לֹא מְהֵנִי תַנְאָה בְּפִנֵּי ב"ד עַכ"ל וְט"ס נָפַל וְצ"ל וְאַפִּי הַתְּנָה בְּפִנֵּי ב"ד לֹא מְהֵנִי דְמָה שְׁהִגִּיהַ הַרְבִּי וְכַתְּבֵי אֵלָא א"כ הַתְּנָה בְּפִנֵּי ב"ד הֵם דְּבָרִים תְּמוּהִים דְּמֵאֵי אֲנִלְמִיָּה דְב"ד הִכָּא לְעֲשׂוֹת אִיסוּרָא וְכו' תְּנָה דְדַעַתוֹ שְׁל מוֹכֵר לְהַקְנוֹת לְבַעַל הַמְּעוֹת שְׁהוּא הַמְּשַׁלַּח מ"מ פִּינֵן שְׁאִין מְעוֹת קוֹנוֹת הָרִי מְחַסְרָא מְשִׁיכָה דְמְשִׁיכְתוֹ שְׁל שְׁלִיחַ לֹא נִתְפַּנּוֹן לְהַקְנוֹתוֹ כִּי אִם לְעַצְמוֹ.

וְכֵן ג' אִיכָּא לְאַקְשׁוּיִי עַל דְּבָרֵי הַרְמ"ה שְׁהִבִּיא הַטּוֹר דָּאִי יְהִיב רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן זִוְיִי לְמַזְבֵּן לִיָּה מִיָּדֵי וִיָּהֶב לְמוֹכֵר אֲדַעַתָּא דְרֵאֲוִבֵן וּמְקַמֵּי מְשִׁיכָה חֲזוֹר בּוֹ שְׁמַעוֹן וְזַבְּנִיָּה לְנַפְשִׁיָּה דְלֵא קִנָּה שְׁמַעוֹן: וְנִרְאָה דַּס"ל ו"ל דְכִינֵן דְהַמוֹכֵר דַּעַתוֹ הוּא לְזַכּוֹת לְבַעַל הַמְּעוֹת אִין הַשְׁלִיחַ יְכוּל לְתוּפְס' לוֹ מִשּׁוּם דְהוּא לֹא נִתְפַּנּוֹן לְמִשְׁנֵף לְבַעַל הַמְּעוֹת דָּאִין אָדָם עוֹשֵׂה סְחוּרָה בְּמְעוֹתָיו שְׁל זֶה וְהִכִּי מוֹכַח מְהָא דְאַמַר רְבָא בִּפ' אִיזְהוּ נְשִׁף הָנִי בִּי תְרִי תְלַתָּא דְיָהִבֵי זִוְיִי לְחַד לְמַזְבֵּן לְהוּ זָבֵן לְחַד זָבֵן לְכוּלְהוּ אֵלְמָא אַע"ג דְכְּשִׁמְשֵׁף זֶה לֹא נִתְפַּנּוֹן לְקַנּוֹת אֵלָא לְחַד מְזִינְיָהוּ אִפִּי"ה אֲמְרִינֵן לְאוּ כָּל כְּמִינְיָה לְעֲשׂוֹת סְחוּרָה וְלְזַכּוֹת לְאַחַר.

וְהֵגַם דְרֵאִיתִי לְהַטּוֹר בְּסִי' קכ"ד שְׁהִבִּיא מִשֵּׁם ר' יִשְׁעִיָּה דָּאֵם אָמַר בְּהִדְיָא דְלִפ' זָבֵן הָרִי הוּא שְׁלוֹ שְׁהֵרִי חֲזוֹר מְשִׁלִּיחוֹתָם וְהִכִּי מְסַתְבְּרָא. נִרְאָה דְטַעֲמָא דִּידְהוּ הָוִי מִשּׁוּם דְזוּיִי כְּמֵאֵן דְּפָלִיגֵי דְמִי וְלִהִכִּי כִּי אָמַר בִּפִּי' לִפ' אֲנִי קוֹנֵה נְמָצָא דְבְּמְעוֹתָיו שְׁלוֹ זָכָה לוֹ.

משא"כ ברוצה לקנות לעצמו במעותיו של חבירו שדעת המוכר אינו פן אלא להקנות לבעל המעות. וע"כ צריך לחלק שהרי הביא הטור בסי' קפ"ג בסברת הרמב"ם דאי זבן לנפשיה במעות חבירו המקח הוי של משלם וכ"נ מדברי הב"ח.

ואפילו לסברת הרשב"א דס"ל דאי זבן לנפשיה במעות חבירו דהוי המקח שלו. ה"ד בנתפונן השליח לזכות לנפשיה אבל בכה"ג דנ"ד שהשליח השני לא נתפונן לזכות לנפשי' פי אם למי ששלחו שהוא שליח ראשון הרי זה דומה דזבן לחד דזבן לכלהו אע"פ שהשליח לא נתפונן אלא לחד מינייהו וטעמא כמ"ש הרשב"א ז"ל שדעתו של מוכר אינו אלא למי שקונה ממנו או למי שהמעות שלו אבל לא לזה ולא לזה אלא לאחר דלאו בעל המעות לא וכיון שפן בנדון דידן המקח הוי של משלם ראשון שהוא בעל המעות.

(א"ה עיין במהרי"ט בח"א סי' קט"ז): סימן יח והיכא דקנה מידי לחבירו בממון שלו אפי' אמר בפני עדים לצורך חברי אגני קונה לא קנה חבירו כ"כ ר' ירוחם ז"ל הביא דבריו מרן הב"י סי' קפ"ג יע"ש והן הם דברי הרא"ש שם בפ' הגזול קמא שכתב ואע"ג דר' אבא משני הו' משנה דערכין אליבא דבני מערבא דאי לאו דכל המקדיש נכסיו אין דעתו על פסות אשתו ובניו הוה אמינא ומי הודיעו לצבע שיקנה לאשה שאני התם דכיון שהצבע מזכה לבעל האשה אפי' אם ירצה הוא לזכות לאשתו בגד הצבוע אין אדם זוכה בשלו לאחר אם לא יזכה לו ע"י אחר ע"כ וכן פתב הש"ך ז"ל יע"ש: אמנם נראה דדבר זה במחלוק' שנוי דמדברי מהרי"ח ז"ל שהביא שם בהגהת אשירי נראה שחולק על הרא"ש ור' ירוחם שכתב דשנוי' דר' אבא דחוניא בעלמא היא אלא עיקר טעמא דמתני' משום דבלקחתו לשמן זכה בהם דשליחותיהו קא עביד יע"ש.

וכן נראה דס"ל להרשב"א בס' תולדות אדם סי' רפ"ו שכתב שם דמסוגי' דפ' נערה שנתפתתה משמע דלית להו טעמא דר"י אבא אלא משום דקנוי' הם לחלוטין לאשה משום דאמרי' דשליחותא דידהו קא עביד לזכות להם מיד הצבע וכדמפרש ר' אבהו יע"ש, וכן מצאתי להרמב"ן ז"ל בחי' לפ"ק דבבא בתרא גבי הא דאמרי' בהנהו פי תרי טבחי הביא דבריו מרן הב"י סי' קע"ו וז"ל דשותפין שאמרו כל מקח שיבא לדינו יהא הרינח בינינו שאלו במתנים וכו' אלא במקח שלקח במעותיו במה קנאו הלה ואם תאמר נעשה כמגביה מציאה לחברו במה קנה שלא יוכל לחזור ויקנה לעצמו ע"כ הרי דהרמב"ן ז"ל ס"ל דכל זמן שלא חזר וקנה לעצמו אע"פ שקנה במעותיו קנה המשלם דאמרינן שליחותיה קא עביד וכן נראה מדברי הרמב"ן שהביא בחידו' הרב בצלאל ז"ל פ"ק דמציעא גבי חזר וילקחה מן הנגזל דהרי הוא של לוקח דניחא ליה דליקום בהיקנותיה ועכשיו שלקחה לצורכו של לוקח לקחה דלא קי"ל כנהרדעי דאמרי מי הודיעו לבעל החטים שיקנה חטיו לבעל המעות עכ"ל ע"ש דף נ"ה ע"ב וכן פתב הרשב"א ז"ל בספר תולדות אדם סימן שס"ט וז"ל הצ"ל ומיהו האי טעמא לא מודה ביה ר' יוחנן אלא ס"ל דטעמא דכסות אשתו ובניו לפי שהבעל זוכה לה יע"ש ונראה דהכי הוא פי' דשמעתין כפי סברת מהרי"ח וסיעתיה דר' יוחנן ור' שמואל בר שסטר ס"ל דבין היכא דשינה בין היכא דלא שינה קנה המשלם ולא בעינן שיודיעו למוכר אלא כיון דדעתו של שליח לקנות למשלם קנה דשליחותיה קא עביד ובני מערבא ס"ל דלא אמרינן שליחותיה קא עביד פי' אם דוקא היכא דלא שינה כגון חטים וחרטים ור' שמואל הנה מכריח דלא בעינן

ש'יודיענו למוכר מחטים וחטים וזה הוא פנונת ר' שמואל בר ששטרן במאי דקאמר אי הכי חטים וחטים נמי מי הודיעו וכו' ובגין מערבא אמרו שאני חטים וחטים דשליחותיה קא עביד תדע וכו' ור' אבא דחי ליה דאין ראיה משם וכו' פלומר וכיון דאין ראיה אם איתא דבעינן הודעה אפי' בחטים וחטים בעינן ש'יודיענו למוכר אלא ודאי דלא בעינן הודעה וכיון דלא בעינן הודעה בחטים וחטים הוא הדין בחטים ושעורים וגם מדברי הרמב"ן שהביא הרב בעל התרומות שער א' דפ"ב ע"ב נראה דס"ל פסבר' מהרי"ח ד'יכול לקנו' לאחר במעותיו אמנם נראה שלא הבין שיטת התלמוד פאשר הבין מהרי"ח ז"ל ולכאורה נראה דגם בשליח בעלמא ס"ל דהשליח זוכה מיד המוכר והמשלח זוכה מידו וצ"ע: והיה נראה לכאורה להביא ראיה לסברת מהרי"ח וסיעתיה מההיא דאמרין בפ' האומר התקבל דף ס"ה דמיייתי שם דקטן יכול לזכות לאחרים ממתניתין דמערימין על מעשר שני דאומר אדם לבנו ולבתו הגדולים לעבדו ולשפחתו העבדים הא לכם מעות הללו ופדו בהם מעשר שני זה אבל לא לבנו ולבתו הקטנים מפני שיצדק פידו פלומר דבנו ובתו הקטנים אין להם יד לזכות בממון שנתן להם אביהם אבל עבדו ושפחתו העבדים יש להם יד לזכות במה שנתן להם רבם והלכך יכולים לפדות בלא חומש ועיין ברבינו שמשון בפ"ד ממעשר שני שכתב דאייירי שמוזפה להם המעות והם פודין המעשר לבעל הבית ולא לעצמן יע"ש ועיין בהרשב"א בשיטתו שנוראה שם דאין פודין הם המעשר אלא לעצמן וראיית הגמרא הוא דכיון שאין זה אלא בהערמה דכוננתם לפדות לצורך אביהם והמעשר חוזר הוא לאביהם אי לאו דזוכין לאחרים אין פדיונם פדיון וכן מתבאר מדברי רש"י ז"ל יע"ש ומ"מ אליבא דכ"ע נראה דס"ל דאדם יכול לזכות בממון שלו לאחר פיון שעיקר הדבר שזוכים לרבו אינו משלהם ואע"פ שאין פאן דעת אחרת מקנה אותו לאחרים פמבואר שם בדברי התוספות ז"ל יע"ש לפי זה הוי פאלו לא הודיעו: איברא דראיתי בירושלמי בפ"ו דמאי גבי מתני' דקתני התם עם הארץ שאמר לחבר קח לי אגודת ירק לוקח סתם ופטור דאמרו עלה דפליגי בה רבי יוסי ור' יהודא דר' יוסי ס"ל פטור ור' יהודא ס"ל דצריף לעשר והיינו טעמא דר' יהודא סבר לא נתפנון המוכר לזכות אלא ללוקח ור' יוסי סבר לא נתפנון לזכות אלא לבעל המעות עוד שם תני רשב"ג אומר אם החליף את המעה צריף לעשר אומר ר' יוסי הדיא אמרה הנותן מעות לחברו להחליפם ואבדו חייב באחריותם ע"כ.

ולכאורה נראה דהכי פירושו דר' יהודא סבר דלא נתפנון המוכר לזכות אלא ללוקח וכיון שפן לא הוי זה החבר פשליח בעלמא אלא פקונו' לעצמו ומוכר לעם הארץ והלכך חייב לעשר ור' יוסי סבר דלא נתפנון המוכר לזכות אלא לבעל המעות וכיון שפן לא הוי זה החבר פי אם שליח והלכך פטור מלעשר ואם החליף החבר את המעה כ"ע מודו דהוי פאלו קנה החבר במעותיו ומכר לעם הארץ דכיון דהחליפם ונתחייב באחריותם הוי החבר לוקח ובעל המעות ולפי זה למדנו מהירושלמי דאין אדם יוכל לזכות לחברו במעות שלו פסברת הרא"ש ורבינו ירוחם ז"ל אמנם ראיתי להרמב"ן ז"ל בפ"י מהלכות מעשר שפסק פירושלמי הנזכר והבכ"מ פתב בתחלת דבריו כמ"ש ובסוף דבריו צדד פונה אחרת יע"ש ועדיין נראה להביא ראיה לס' הרא"ש ז"ל מהירושלמי דפרק הגוזל קמא דקאמר דהיקא דקניינים השליח שליחותו דעתו של מוכר לאקנויי לבעל המעות ואותיב ליה ר' יסא לר"י ממתני' דערכין דאין לו בכסות אשתו ומשני לה ר"י פשוניא

דר' אבא דמשני בתלמוד דידן ע"כ למדנו מפאן דכינן דדעת מוכר הוא לאקנוניי לבעל המעות א"כ פל היכא דהמעות הם של שליח אף שדעתו של שליח לקנות למשלח לא קנה המשלח ומשום הכי הווצרכו לידחק במתני' דערכין וכדי ליישב פל האמור עם ההיא דפ' התקבל שהבאתי נראה לחלק עם מ"ש לעיל דדעתו של מוכר לאקנוניי לבעל המעות ולכך פי הקליף השליח את המעה לא קנה המשלח משום דהמעות הם של שליח ודעתו של מוכר לאקנוניי לו ולכך אינו יכול לזכות לחברו דנמצא זה זוכה משלו לחברו אבל בכהיא דמעשר שני דליכא דעת אחרת מקנה יכול זה לזכותו לרבו: וראיתי להרב בד"מ שפכת שדברי הרמ"ה הטור בסי' קפ"ג ס"ד חולק ע"ד הרא"ש שפכת ראוהו שאמ"ל לשמעון זבין לי האי מידי וזבין ליה מסתמא קנייה ראוהו משעת משיכה ואע"ג דיהיב שמעון דמים משלו וכ"כ הרשב"א ו"ל בתשו' שהביא הב"י שם דאי א"ל זיל וקח בגדים שפכית שמעון ויהיו בינינו בשיתוף והלה זה ולקחם הרי הם לאמצע דשליח שנייה ע"כ.

אבל לע"ד נראה דכל כה"ג דא"ל זבין לי דעתם היא שיתן השליח דמי' בעד המשלח וכי נתן השליח הדמים ע"פ דבורו של משלח נמצא שדמי המשלח נתן שהרי נתחייב המשלח לשליח בדמים שנתן על פי דבורו ושליחותיה קעביד וכיוצא לזה כתבו התוס' בפרק א"נ דף ע"א ע"ב דאי א"ל תן מעות לפ' ואלוה לה הני ר"ק דמה שנתן לאחר על פיו חשוב פאלו נתנו לידו והדר הוא ונהבינהו לאותו אחר וכ"כ הש"ך: וראיתי להש"ך ו"ל שהקשה על דברי הרא"ש ו"ל מדאמרין בשמעתין גבי לוקח שדה בשם ר"ג נימא פליג' אבני מערבא דהא אפילו למאן דפליג אבני מערבא בעינן שיהא בעל המעות והא התם ר"ג לא נתן המעות וא"כ דמי לצבע דאמרין אין אדם זוכה בשלו לאחר אלו דבריו ו"ל ואני שמעתי ולא אבין דכי פריף לימא פליגא אבני מערבא דמי הודיעו פדי שיקנה היינו לומר דהיאך קנאו הלוקח פינון דהמוכר לא פינון להקנותו לו ובשלמא לר"י דאית ליה דלא בעינן דעת מקנה אתי שפיר דהלוקח קנה אותו פינון שדעתו הנה לקנותו לעצמו ודמים דידיה קא יהיב נמצא זה זוכה בשלו ול"ד למש"ל דאם השליח נתפונן לזכות לנפשיה דהמקח הוי לבעל המעות דהתם רוצה לזכות בממון שאינו שלו ולא כל פמיניה פינון שאין דעת מוכר ג"כ להקנותו אלא לבעל המעות ולא לאחר דא"כ נמצאו המעות גזל הם ביז מוכר אבל זה שנתן דמים משלו אע"פ שא"ל למוכר לשם ר"ג מ"מ המוכר אינו מקפיד בכך ומתוף דברי הש"ך נראה שהבין דכי אמר תלמודא מכלל דמיקנא קנייא ליה היינו לו' לר"ג וע"ז פריף והיאך קנאו ר"ג דמי הודיעו למוכר שיקנה לר"ג ואנ"כ דבהדיא פירש רש"י שא"ל הלוקח למוכר שהנה קונה אותו לר"ג ושוב ראיתי להרא"ש בכלל צ"ו נראה שהוא ג"כ הבין כמו שפירש הש"ך אבל לע"ד נראה עיקר כמו שפי' וכן מצאתי בחי' ר' פרוץ בעל התוס' בכ"י ולפי מה שפי' נראה דאם נתן הדמים שלו למוכר וא"ל דלצורך פלו' רוצה לקנות וקודם משיכה חזר בו ואמר שרוצה לקנות לעצמו קנאו בעל המעות דדעתו של מוכר לאקנוניי לכל מי שהוא בעל המעות ומה שדקדק הסמ"ע מדברי הרמ"ה ו"ל דדוקא היכא דיהיב המעות סתמא הוא דמצי לחזור בו קודם משיכה אבל אם נתנם בהדיא בשמא דחבריה אינו יכול לחזור לע"ד אנ"כ דסתמא דנקט הרמ"ה אתא לאשמועינן דאפי' בסתמא שליחותא דחברין קא עביד.

(א"ה לכאורה נראה שהראיה שיש לו למורי הרב ו"ל לומר דאף דכשנתן המעות פירש דרוצה לקנות לצורך פ' וקודם משיכה חזר בו דמנהי חזרתו פינון שהוא בעל המעות הוא

מההיא דהלוקח שדה בשם ריש גלותא דפריה תלמודא מפלל דמקנה קנייא ליה לימא פליגא אבני מערבא וכו' משמע דאליבא דר"י דלא בעי שיודיעו קנה בעל המעות ואע"פ שאמר לו למוכר שהיה קונהו לריש גלותא ולכאור' נראה דלא דמי דשאני התם גבי ההיא דר"ג דדעתו היה כשנתן המעות למוכר לקנות לעצמו ולא אמר למוכר שהוא לר"ג אלא להטיל אימה כמו שפירש רש"י הלכך אף שאמר למוכר שהוא לר"ג דעת המוכר הוא למי שרוצה בעל המעות לא כן פשאמר למוכר שהוא לצורך פ' ודעתו באמת כן באותה שעה דאף אם חוזר בו קודם משיכה לא מהני דדעת מוכר הוא לפ' שהיה רוצה מעיקרא לקנות לו ולא דמי לההיא דכתב הרמ"ה ז"ל דכל שהמעות הם שלו אף שנתנה מתחלה לצורך פלו' כל שחזר קודם משיכה מהני חזרתו דשאני התם דלא פירש בשעת נתינה שהוא לצורך פ' וכיון שכן לא נעשו המעות של אותו פ' עד שעת משיכה ובשעת משיכה כבר חזר בו ודעת מוכר להקנות לבעל המעות או למי שבעל המעות רוצה שיקנה לא כן הכא שפירש שהוא לצורך אותו פ' וכן הוא דעתו באותה שעה וכ"ת סוף סוף לא נעשה אותו פ' בעל המעות באותה שעה דלא כיון המוכר לזכות במעות לפלו' שהיה סבור שהם של אותו פלו' די"ל דכיון דאמר לו השליח שהוא לצורך פ' וכן הוא דעתו הא איכ' דעת מקנה וכל דאיכא דעת מקנה לא בעינן דעת קונה וצ"ע): סימן יט והיכא דאמ"ל ראובן לשמעון למיזבן ליה מיזדי ואחר שקנאה טוען שלעצמו קנאה מי מהימן או לא: הא מילתא במחלוקת שנויה דדעת הרמ"ה שהביא הטור בסי' קפ"ד נראה דכל שא"ל זבין לי כאלו א"ל זכי לי וסתמא שליחותא דמשלח קא עביד ואינו נאמן לומר לעצמי קניתי וכו' הטורבסימן רס"ט לענין מציאה דאי א"ל לחבריה זכי לי בה דאינו נאמן לומר שלצורך הגביה.

אבל מדברי הרשב"א בתשובה בס' תולדות אדם סי' פ"ז אנ"כ שכתב דשנים שהתנו שכל מה שישתכרו באומנותם או אפי' מציאה שתבא לידם שתהא לאמצע נעשו שכירים זה לזה והני פשכירו ללקט לו מציאות ואינו נאמן לומר חזרתי בי שא"כ אף פועל יאמר כן אלא ודאי פועל אף ע"פ שיכול לחזור בו כל כמה דלא חזר בפני עדים סתמא ע"ד תנאו הראשון הוא עושה כדמוכח בפרק הגזל גבי שפירא ההולכת במדב' ועמד אחד והציל דהציל לב"ה דאיירי בפועל דיד פועל פיז ב"ה ע"כ מדבריו אלו אני דו דדוקא בפועל הוא דאינו יכול לומר שחזר בו דכיון דשכירו הוא ידו פיז בע"ה וסתמא ע"ד תנאו קא עביד הא כל שאינו שכירו הר"ז יכול לומר חזרתי בי ולעצמי לקחתיה וכן נראה גם כן מאות' תשובה של הרשב"א הביאה הרב ב"י ז"ל בסי' קפ"ג בדין מה שנהגו בעלי החנויות והכי מוכח שהוא דעת בעל העיטור שהביא שם הב"י משם ראש ישיבה דאי אמ"ל ראובן לשמעון אית זבינתא בידך פלן זיל זבנה ביני וביני ובתר דזבנה טעין לעצמי קניתי דה"ז נאמן.

נמצא עולה מהאמור דהרמ"ה ס"ל דאם חזר שמעון אחר משיכה ואמר שקודם משיכה חזר בו בפירוש אינו נאמן אלא אם כן חזר בו קודם משיכה בפני עדים והרשב"א ובעל העיטור ס"ל דנאמן לומר אחר משיכה שרצה לקנות לעצמו: ולכאור' סוגיין דשמעתין פ"ק דמציע' הכי אלא דעולא הנה מפר' למתני' דנטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה דאיירי בדאמר מתחלה לעצמי הגבתי ואע"ג דהוא ס"ל דתנה לי כזכי דמי ור"י לא זו מהאי אוקמתא אלא משום דמשמע ליה דאני זכיתי בה עכשו קאמר וכמו שפירש רש"י

משמע דלכ"ע נאמן לומר לעצמי זכיתי בה מתחלה ואפ"י כי א"ל חברו זכי לי בה וכ"נ ג"כ מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהלכות גזילה שכתב אמר לחברו זכי לי פינן שהגביה לו קנה משמע דאיירי בשמודה שהגביה לו וכ"ת אי איירי בשמודה שהגביה לחברו א"כ פי א"ל תנה לי אמאי לא זכה חברו פינן שמודה שהגביה לחברו ל"ד דבאומר תנה לי לא עשאו זה שלים לזכות לו אלא שיתננה לידו ולהכי אפי' כי מודה שהגביה ליתנה לחברו עדיין לא זכה חברו דלא פינן לזכות לו באותה הגבחה עד שיתננה לידו וכמ"ש הרב בנ"י.

ונראה לומר דאפי' הרמ"ה לא אמרה דאינו נאמן אלא בשמודה לו תחלה לקנותו לחברו דכינן דהודה לו סתמא שליחותיה דחבריה עביד דשארית ישראל לא יעשו עולה וכו' אבל פי לא הודה לדבריו אלא דשתק ושתיקה בכה"ג לא הוי פהודאה והיא דמציעא איירי בשתק וכמ"ש הרשב"א בספר תולדות אדם סי' ק"ג.

והיא דפרק הגוזל דמיירי בשמודה לו תחלה ואפ"י הכי משמע דטעמא משום דהוי שכירו הא לאו הכי לא הוה שמוע דמיירי באינם יכולים להציל ולהכי פי לא הוי שכירו מצ"א חזרתי פי ולעצמי הצלתי שאינו מחוייב זה למסור עצמו בעד חברו ולית בהא משום שארית ישראל.

ומיהו נראה מדברי הר"ן ז"ל בפרק האיש מקדש דאפי' בשמודה לו דאינו נאמן ה"ד בדנהוי דבר מיוחד דאית ביה משום רמאות אבל אי א"ל למזבן סתם ה"ז יכול לומר לעצמי לקחתי זולת היכא דהוי שכירו וכמ"ש הר"ן הביאו הרב ב"י בריש הלכות שותפין.

אבל מדברי הרשב"א ז"ל ובעל העיטור שהבאתי נראה דאפי' בדבר המיוחד דקאי נפשיה בחזקת רמאי עכ"ז יכול לומר חזרתי פי ולקחתיה לעצמי ואפ"י כי הודה לו מתחלה אבל מאותה תשובה דספר תולדות אדם סי' ק"ג נראה דהא דמצי לומר לעצמי אני זכיתי בה היינו משום דלא הודה לו תחלה אלא דשתק ושתיקה בכה"ג לא הוי פהודאה: סימן כ מי שנתן מידי לשליח כדי למכרו אי יכול לקנותו לעצמו בשום אופן או לא: תשובה לכאורה נראה דבמחלוקת שנוי אי יכול לקנותו לעצמו דבפ' אלמנה אמרו אלמנה ששמה לעצמה לא עשתה פלוגתא דאמרי' לה מאן שם ליה ופירש רש"י ממי קבלת מכירה זו לא מב"ד ולא מן היתומים לפיכך לא יצא הקרקע מרשות היתומים אבל היכא דשמה לאחרים נפק מרשות היורשים שהרי נתנו לה חכמים רשות למפור עכ"ל.

ודקדק הרשב"א ז"ל מכאן שאין השליח יכול לקנות לעצמו אפי' באותם דמים שהרשהו למפור לפי שנעשה שליח להקנות ואין אדם מקנה לעצמו שאין המכר אלא הוצאת דבר מרשות לרשות וזה לא יצא מרשותו של בעלים שהשליח במקום בעלים עומד עכ"ל.

אמנם הריטב"א ז"ל בחידו' כ"י כתב כל זה נאח"כ כתב ז"ל והגאונים פי' מאן שם ליה פי שמה לא דקדקת בשומא יפה אע"פ שבב"ד של הדיוטות לקחה חיישינן שמה פינן דלעצמה הוא לא דקדקו יפה בשומתם ולפי זה דינו של הרשב"א ז"ל ליתא עכ"ל וכן איתא בתשו' הגאונים בהדיא שהשליח יכול להחזיק לעצמו ומתוך דברי הרמב"ם ז"ל בפרק י"ז מה' אישות נראה דמה שאמרו אלמנה ששמה לעצמה לא עשתה פלוגתא איירי

בלא שומת ב"ד הדיוטות אכל בשומת בית דין הדיוטות יכולה לשום לעצמה ואע"ג
דב"ד הדיוטות לאו בני אחזוקי נינהו יכולה הוא לאחזוקה לנפשה ומאן שם לה דקאמר
היינו לשון שומה שלא דקדקה יפה בשומה פפירוש הגאונים וכתבתי זה לפי שראיתי
למרון הב"י דבא"ה נראה דתפס דברי הרמב"ם ז"ל והגאונים עיקר ואלו בח"מ סימן
קפ"ה פתב דאין הסרסור יכול לקנות לעצמו, אפי' באותם דמים שהרשהו בעלים למפוך
יע"ש ולע"ד אינו פן פאמור והמרדכי בפ' האנמניו הביא בשם מהר"ם על ראובן שמסר
טבעת לסרסור למוכרה ונאבד דהסרסור הוי ש"ש וכו' עד פיון שאם ירגיש הסרסור
שיש ביה ריוח יקחנו לעצמו ע"כ משמע דהסרסור יכול לקנותו לעצמו.

ולע"ד הנה נראה דאין ראיה אף מפרש"י ז"ל אלא בהיכא שלא הרשהו הבעלים למפוך
בכף וכף דאז נדאי השליח הוא המקנה אותו ואינו יכול להקנות לעצמו אכל היכא
דהרשהו הבעלים למפוך וכף איכא למימר דהבעלים עצמם מקנים אותו לכל מי
שישתן כף וכף ובפרק הספינה פתב הר"ן בשם המפרשים שחפץ שדמיו קצובים ובא אחד
ולקחו שלא מדעתו של חננני ע"מ ליתן דמיו זכה בו מדעתו של חננני שכל מי שישתן דמיו
זנפה בו ע"כ א"כ ה"ה בא"ל לשליח מכור לי זה בכף וכף ה"ז גמר להקנותו לכל מי
שיתרצה ליתן אותו סף וכי נתרצה השליח לקנותו ה"ז זוכה לעצמו וע' במ"ש בה' גזילה
סימן ה' ואי משום דבעינן הוצאה מרשות לרשות הא איכא הוצאה דהמוכר הוא המקנה
ועוד דיכול זה לבטל שליחותו בכה"ג שדמיו קצובים וזוכה לעצמו פההיא דפ' הספינה.

ול"ד לאלמנה דשמה לעצמה דהתם אפי' אם שמו לה ב"ד הדיוטות מ"מ אין פאן מי
שיקנהו לה ודעת מקנה בעינן והרא"ש ז"ל פתב בפרק אלו מציאות גבי מצא פרה ונחמור
מטפל בהם י"ב חדש מפאן ואילך שם דמיהן פרשו התוספות דשם דמיהן ומניחם לעצמו
ואפי' בלא ב"ד ולא חשדינן ליה פיון דמשיב אבידה הוא וכו' עכ"ד וזה נוטה לפי הר"מ
והגאונים שפי' דמאן שם לה דקאמר התם היינו שומא וכ"כ התוספות בפרק אלו מציאות
יע"ש.

ולכאורה קשה על הרא"ש ז"ל דבפ' אלמנה פי' בהדיא מאן שם לה כפרש"י ז"ל ועם
מ"ש היינו יכולים לישוב דגבי אבידה דעת בעלים מסכים להקנותה לכל מי שמצאה
נטרח בה: עוד ראיתי להגאון בספר המקח שער ששי דף ט"ו שכתב ז"ל הדין הז' השליח
הזה אם שלחו השולח למפוך ממקרקעותיו פלוס לא יקנה לעצמו מאותם קרקעות ולא
פלום שאם שם אותו קרקע ונוטלו לעצמו הרי אותו מעשה בטל אם הוא קרקע כמו שפי'
בדין האלמנה עכ"ל.

נראה בהדיא דס"ל דבמטלטלין יכול לקנות השליח לעצמו ולכאורה נראה דה"ט
דבקרקות אינו יכול לקנותו לעצמו משום דבעינן דעת מקנה שיקנהו לו והכא אי מבטל
שליחותו פשוטה לקנותו לעצמו א"כ מי יקנהו לו דאע"פ שנתרצו הבעלים להקנותו
לכל מי שישתן הדמים מ"מ חזקה שלא בפניו צריף שיאמר לו לה חזק וקנה אכל במסר
לו מטלטלין למפוך בסוף קצוב הרי השליח יכול להגביהם ולקנותם לעצמו פיון דהבעלים
נתרצו להקנותם לכל מי שישתן אותם דמים ובהגבהה לא מצינו שצריף שיאמר לה חזק
וקנה זולת במשיכה (ואפי' תימא דל"ש מ"מ פיון שמסרם ביד שליח אין צריף לומר לו
לה חזק וקנה) והיא דכסתא דיתמי לא הנה שם דעת מקנה ועוד דכיון דלא הנה דבר

קצוב כה"ג פי מוסר לשליח למפנור השליח הוא המקנה ולא בעלים: אבל היכא דקצבו הבעלים דמים הרי הוא פאלו אמר כל מישריצה ליתן אותם דמים אני מקנהו לו וא"כ שליח נמי יכול לקנותם לעצמו ואצ"ל היכא דהני מידי שיש לו שער קצוב ועומד לימכר דכמו ששלקחו אחר ע"ד לתת דמיו זכה בו ואפילו לקחו שלא מדעת בעלים כדמוכח בהספינה דף פ"ח יע"ש ה"ה שליח והא דאיצטריך הטור בסי' שנ"ט לטעם דעודשים עדיף משעורים דלא סגי ליה אפי' בכדי דמיו פיון דאיירי בדבר העומד לימכר איפא למימר דהתם שאני משום דאיירי פשאינו נותן מעות אלא שעורים וסתמא אין אדם מוכר שעורים בעדשים ולחזור ולטרונן למפנור העדשים אבל אם הנה רוצה ליקח במעות אפי' בכדי שונו נמי שרי פיון דעומד לימכר.

העולה מהאמור דבמחלוקת שנוי אם יכול השליח לקנות לעצמו ואף במטלטלין: אמנם נראה לע"ד דאם נתן השליח הדמים למשלח כדי לקנותם לעצמו אע"פ שלא הודיעו למשלח שקנאה לעצמו פיון שלקח דמים ה"ז גמר והקנה למי שנתן הדמים דדעתו של מוכר לאקנוני לבעל המעות ומעותיו קונות לו בכה"ג.

עוד שמעתי משם חד מרבנותא שאם השליח רוצה לקנות לעצמו יזכה בהם ע"י אחר דהיינו שיאמר לחבירו זכה בנכסים אלו לעצמי ושפיר דמי דהשתא הא איפא הוצאה מרשות לרשות ודמי לאות' שאמרו ספ"ב דגיטין דהאשה עצמה נעשית שליח להולכה היכא דאמר לה הני שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם שוי שליח לקבלה אלמא דאע"ג דשליח קבלה פיד אשה דמניא עם כל זה חשיב בכה"ג הוצאה מרשות לרשות משום דכשהנה בידה ה"ז פאלו הי' פיד הבעל דשלוהו של אדם פמותו והשתא נפיק מיד הבעל ונכנס לרשותא דידה זהו ת"ד.

ולע"ד איפא למדחי דהתם גבי גט הבעל הוא דקא מגרש לה שאין אדם מגרש אשת חבירו ואין זה נעשה שליח אלא כדי להוליכו לאשה אבל הכא גבי מקח וממכר טעמא אחריןא איפא דבעינן קונה ומקנה וכיון דזה השליח במקום בעלים עומד אינו יכול להקנות לעצמו שאין פאן קונה ומקנה אלא הוא מקנה לעצמו: איברא דהטור בסי' קע"ד פכת דמי שעשה שליח למפנור שדהו אף ע"פ שהשליח בעצמו מצרן אינו רשאי לקנותו כדאמרינן גבי אפוטרופוס שמוכר לאחרים ואינו מוכר לעצמו כלומר משום חשדא משמע דאי לאו הכי וכגון שהרשהו הבעלים למוכרו בכך וכך הרי זה מצי לקנותו לעצמו והיכי משפחת לה שיוכל לקנותו לעצמו אם לא שפאמר שיזכה בו ע"י אחר.

וראייתי להסמ"ע שם שפנרגש מזה וכתב דהא דאמרינן שאין השליח יכול לקנות לעצמו היינו פשבא המוכר לחזור אבל אם אין המוכר חוזר בו ה"ז זוכה בו ולזה מטין דברי הב"י בא"ה סי' צ"ד גבי אלמנה שלקחה לעצמה אינו פלום עד ואפי' לא נתייקר אם ירצו יבטלו המקח וכתב הרב דמה שאמרו אין המקח פלום היינו לומר שאם ירצו היורשים יבטלוהו אבל היא אינה יכולה לבטל אלא שעדיין יש לחלק ולומר דאלמנה שאני שאין לה על היתומים פי אם חוב בעלמא ולהכי פל היכא שפנרצי' איהי ליקח קרקע זו בעד חובה יצא זו בעד חובה משא"כ גבי שליח פיון שאין פאן מקח שהרי לא זכה בו השליח פי נמי רוצים הבעלים לקיים המקח אמאי אין השליח יכול לחזור בו ועדיין יראה דהטור בסי' קע"ד מצי מיירי בשא"ל לשליח פל מי שיתן בו כך וכך אני מקנהו לו דכי א"ל הכי

נמצא שהמוכר הוא מקנהו לו לכל מי שרוצה ללוקחו ואין השליח כי אם כמו סרסור
בצלמא וכל פי האי גוונא אם עבר השליח ולקחו לעצמו מה שעשה עשוי דהא איפא
דעת מקנה שפך א"ל המוכר שכל מי שירצה ללוקחו בכך וכך יהיה מכור לו.

ונהו עצמו טעמן של גאונים שאמרו שאם השליח לקחו לעצמו במה שהרשהו הבעלים
שפיר דמי דס"ל דכל מי שאומר לשליחו מכיר זה בכך וכך דעת הבעלי' הוא להקנות
לכל מי שירצה לקנותו בכך באותו סך אבל בלאו הכי לא מהני דדעת מקנה בעי' ומי
הודיעו למוכר פדי שיקנה חפצו לשליח וכדכתב הרשב"א הביאה הרב בני אהרן סי'
צ"ו.

(א"ה עיין במהרי"ט ח"א סי' קכ"ז ובס' בני חייא סי' קפ"ה): סימן כא אי חזקת שליח
עושה שליחותו בשל תורה דר' נחמן סבר דאין חזקת שליח עושה שליחותו ורב ששת
סבר דאפי' בשל תורה חזקת שליח עושה שליחותו.

והרשב"ם ור"ת ז"ל פסקו פרב נחמן מדאמרין בפ"ק דחולין דהאומר לשלוחו צא ותרום
והלך ומצאו תרום דאין חזקת שליח עושה שליחותו ורשב"א והרא"ש ז"ל פתבו דהלכה
פרב ששת ומההיא דחולין ליפא ראי' דאפי' רב ששת לית ליה חזקת שליח עושה
שליחותו אלא במקום שאם לא יעשה השליח שליחותו יעשה חברו איסור אם יסמוך
עליו אבל בההיא דחולין אינו חושש השליח לתרום שאם לא יתרום יראה המשלח שאינו
תרום ולא אסיק אדעתיה' שמא אחר שמע נתנם אלו דברייהם ז"ל והארבתי בהם מפני
שראיתי להטור בהלכות תרומות שכתב לדעת אביו הרא"ש שכל שראה תרום אינו
חושש שמא אחר שמע נתנם וזה אינו כמ"ש.

וחזרני לעיקר הדין דנראה דהשתא בזמן הנה אינו לתרום אלא מדברי סופרים וכמ"ש
הרמב"ם ז"ל נראה דסמכינן אחזקת שליח עושה שליחותו ומן התקנה על הרב ש"ע
דאחר שפסק דתרום בזמן הנה מדברי סופרים אמאי פסק דאין חזקתו תרום ואע"פ
דאיפא רבנן דסברי דתרום בזמן הנה דאורייתא מ"מ יראה דבנ"ד סמכינן אחזקת
שליח עושה שליחותו דאיפא למימר דע"כ לא פליג רב נחמן אלא בעושה שליח ואומר
צא ותרום לי דשמא לא תנם אבל באומר לו אני מעשר על ידי שזה הבטיחו לחברו
לעשר ע"י אפשר דאפי' רב נחמן יודה דסמכינן עליה שעשאו דשארית ישאל לא יעשו
עולה וכו' והכי אמרינן בפסחים בפרק האשה עלה דמתני' דקתני מי שהיה חבוש בבית
האסורים והבטיחו להוציא שוחטים עליו ועל כולם אין שוחטים עליהם בפני עצמן
שמא יביאו לידי פיסול אמרינן עלה משמיה דר' יוחנן ל"ש אלא בבית האסורי' של
עובדי כוכבים אבל בבית האסורים של ישראל שוחטין עליהם בפני עצמן מ"ט שארית
ישאל כו' אלמא דאפי' בשל תורה סמכינן אהאי טעמא שהבטיחו והכי מפלגינן בירוש'
בפר' בפל מערבין ובפרק הנהב גם פן אמרו משמיה דר' אמר ליתן מתנה מועטת לחברו
אסור לחזור בו משום דשארית ישאל ומסיק שם דמהאי טעמא יכול לעשותו בן לוי
תרום מעשר על מקום אחר דסמכא דעתיה על מה שהבטיחו.

אלמא דאפי' בשל תורה ה"ז סומך על מה שהבטיח לו חברו לעשותו פל היכא דסמכא
דעתיה ואלו גבי העושה שליח דלית ליה לרב נחמן חזקת שליח עושה שליחותו פירש"י
ז"ל דטעמ' משום סמכא דעתיה' דמשלח ומ"ה השליח אינו חושש לעשות שליחותו.

אָבֵל עֲדִין נִרְאֶה לְחַלֵּק דַּע"כ לֹא סְמְכִינָן אֶטְעָמָא דְשְׂאֲרֵי יִשְׂרָאֵל וְכו' אֲלֵא בְּמִדְיָ דְאִינוּ יוֹכֵל לַעֲשׂוֹתוֹ ע"י אַחַר אוֹ ע"י עֲצָמוּ כִּהְיָא דְחָבוּשׁ וְכֵן בִּהְיָא דְכוּר מַעֲשֵׁר יֵשׁ לִי בְיַדְךָ דְכִי הָאִי דְנֻקָּא פֶּל שְׁהַבְטִיחוּ בְּמַתְנָה מוּעָטָת ה"ז סְמְכָא דַּעֲתִיָּה וְהַשְּׁלִיחַ ג"כ גָּמַר בְּלָבוּ דַּעֲלִיָּה דִידְיָה סְמִיָּה וְאִם לֹא יַעֲשֶׂה הוּא לֹא יִמְצָא אַחַר לַעֲשׂוֹת אָבֵל בְּמִדְיָ דְשְׁלִיחוֹת דְיִכּוּל לַעֲשׂוֹתוֹ ע"י אַחַר אוֹ ע"י עֲצָמוּ אִין הַשְּׁלִיחַ חוֹשֵׁשׁ לַעֲשׂוֹתוֹ דְסָבַר דְלֹא סְמִיָּה עֲלֵיהָ הַמְשַׁלַּח וּמַתְיָאֵשׁ לַעֲשׂוֹתוֹ.

אָבֵל עֲדִין אִיפָּא לְמִדְק דְאִילּוּ הָכָא בִּפ' הַזֶּהָב סְמְכִינָן אֶטְעָמָא דְשְׂאֲרֵי יִשְׂרָאֵל אִפִּי בְּמִדְיָ דְאִיסוּר תּוֹרָה וְאִילּוּ בִּפ"ב דְקִידוּשֵׁין בְּעוֹבְדָא דְאָמַר לְקַרְיָבִיָּה וְהִיא לְקַרוּבָה פְּלִיגִי בֵּה אֲבִי נְרָבָא דְרָבָא לֹא סְמִיָּה אֵהָאִי טְעָמָא דְשְׂאֲרֵי יִשְׂרָאֵל וְלִפִּי מָה שְׁמַחֲלַק הִירוּשְׁלַמִּי שְׁהַבְאֵתִי אֶתִּי שְׁפִיר: סִימָן כִּב עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁאָמַר לוֹ לְרַאוּבֵן מָנָה שְׁאַתָּה חַיִּיב לִי תְנָהוּ לְיִשְׂרָאֵל חֲבֵרָה וְהַפְטָר וְהַעוֹבֵד כּוֹכְבִים הִנֵּה רוּצָה לְתַתּוֹ לְאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל אוֹ בְּהַלְנוּאָה אוֹ בְּמַתְנָה אוֹ שְׁהִיָּה חַיִּיב לוֹ וְהִנֵּה רוּצָה לְפָרוּעַ לוֹ חוֹבוֹ וְאַחַר שְׁנַתְנָם רַאוּבֵן חֲזַר בּוֹ וְרוּצָה לְיִטְלָם מִמֶּנּוּ בְּאוּמָרוֹ כִּי אִין שְׁלִיחוֹת לַעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְכִינּוֹן שְׁכָן זוּזִי בְּרִשׁוּתָּהָ קִינִימִי: תְּשׁוּבָה רְאִיתִי לְמִהְרָם אֶלְשִׁיָּה בְּסִי' א' שְׁהִבִּין מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַתּוֹ' דִּפ' הַרְבִּית דְּאִפִּי שְׁאָמַר הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְיִשְׂרָאֵל רַאשׁוֹן תְּנָם לְפָלוּגִי וְהַפְטָר דַּעֲדִין בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל קִינִימִי יַע"ש.

אָמְנָם לַע"ד נִר' דַּע"כ לֹא פְתָבוּ הַתּוֹס' פֶּן אֲלֵא פְשִׁלָא אִמ"ל הַעוֹבֵד כּוֹכְבִי לְיִשְׂרָאֵל רַאשׁוֹן תְּנָם לְיִשְׂרָאֵל שְׁנִי וְהַפְטָר אָבֵל כִּי א"ל וְהַפְטָר מְכִי יִהִיב לִיָּה יִשְׂרָאֵל רַאשׁוֹן זָכָה הִישְׂרָאֵל הַשְּׁנִי דַּכָּה גָּמַר וְיִהִיב וְאִין לְיִשְׂרָאֵל הַרַאשׁוֹן עַל הַשְּׁנִי פְלוּם פִּינּוֹ דַּאֲדַעְתָּא דַּעוֹבֵד כּוֹכְבִים יִהִיב לִיָּה וְאִין לַעוֹבֵד כּוֹכְבִים עַל יִשְׂרָאֵל רַאשׁוֹן שׁוּם טַעְנָה וְכֵן נִרְאֶה מְדַבְּרֵי הַרִיטְב"א הַבִּיאוּ מֵהַר"ב מְשֻׁמְעִתִין עֵינִן שְׁמַבְדִּיף קַנ"ח ע"א ד"ה הַנִּיחָם ע"ג קַרְקַע וְהַפְטָר כו'.

אִיבְרָא דְמְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א שְׁהִבִּיא שְׁמ סוּף דִּף קַנ"ז נִרְאֶה כְּסָבְרַת הַר"ם אֶלְשִׁיָּה שְׁפַתְבּוּ ז"ל אֲלֵא מְסַתְבְּרָא דְטְעָמָא דְמַלְתָּא פְּדַאֲמָרְן לַעֲלִי דְאִינוּ בְּתוֹרַת זְכִיָּה פְּלָל וְכִינּוֹן שְׁכָן כִּי א"ל תְּנָם לְיִשְׂרָאֵל חֲבֵרָה וְהַפְטָר גְּהִי דִישְׂרָאֵל רַאשׁוֹן אִיפְטָר מִיָּהוּ יִשְׂרָאֵל שְׁנִי לֹא זָכָה לִיָּה זוּזִי דִישְׂרָאֵל נִיגְהוּ וְאִי בְּעֵי הַזֶּר וְשָׁקִיל לְהוּ מִיִּשְׂרָאֵל שְׁנִי דְלַדְעַת שְׁיִזְכָּה לַעוֹבֵד כּוֹכְבִים נְתָנָם וְכֵל שְׁלֹא זָכָה מַחְמַת הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים אִף הוּא חוֹזֵר וְנוֹטְלָם עַכ"ל וְכֵל זֶה שְׁכַתְבָּנוּ הוּא כְּשֶׁהַעוֹבֵד כּוֹכְבִים הִנֵּה רוּצָה לְתַתּוֹ לְיִשְׂרָאֵל שְׁנִי בְּהַלְנוּאָה דְאִז אִיפָּא לְמִימַר דַּאֲע"פ שְׁאָמַר לוֹ הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְיִשְׂרָאֵל רַאשׁוֹן תְּנָם לְחֲבֵרָה וְהַפְטָר אִפ"ה יְכוּל לְחֲזוֹר וְלִיטְלָם מִמֶּנּוּ מִשׁוּם דְלֹא נְתָנָם לוֹ אֲלֵא ע"ד שְׁיִזְכָּה לַעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְכֵל שְׁלֹא זָכָה מַחְמַת הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים אִף הוּא חוֹזֵר וְנוֹטְלָם כַּמ"ש הַרְשָׁב"א ז"ל כְּאָמוּר אָמְנָם כְּשֶׁהַעוֹבֵד כּוֹכְבִים הִנֵּה רוּצָה לְתַתּוֹ לְאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל בְּמַתְנָ' אוֹ שְׁהִיָּה חַיִּיב לוֹ אִף הַרְשָׁב"א ז"ל מוֹדָה דְזָכָה הִישְׂרָאֵל הַשְּׁנִי דִּהָא לֹא נְתָנָם עַל דַּעַת שְׁיִזְכָּה לַעוֹבֵד כּוֹכְבִים אֲלֵא שְׁיִזְכָּה לַעֲצָמוֹ וּמִטְעַם זֶה נִרָא' עוֹד דַּכָּה"ג אִף שְׁלֹא אָמַר הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְיִשְׂרָאֵל רַאשׁוֹן כִּי אִם תְּנָם לְחֲבֵרָה סְתָם זָכָה בְּהֵם יִשְׂרָאֵל שְׁנִי וְאִין לְיִשְׂרָאֵל רַאשׁוֹן עַל הַשְּׁנִי פְלוּם וַע"כ לֹא אָמְרִינָן דְּאִפִּי דְאָמַר לוֹ הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים תְּנָם לְחֲבֵרָה דְלֹא זָכָה בְּהֵם יִשְׂרָאֵל שְׁנִי וְיְכוּל הִישְׂרָאֵל הַרַאשׁוֹן לְיַעֲלָם מִמֶּנּוּ אֲלֵא כְּשֶׁהַעוֹבֵד כּוֹכְבִי הִנֵּה רוּצָה לְהַלּוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל שְׁנִי דְאִז פִּינּוֹ דְלֹא נְתָחַיִיב הַשְּׁנִי לַעוֹבֵד כּוֹכְבִי דְאִין זְכִיָּה לַעוֹבֵד כּוֹכְבִים אִם פֶּן גַּם הַרַאשׁוֹן לֹא נִפְטָר

מהעובד פוכבים הלכה זווי ברשות ישראל קיימי דלא נמן לו אלא ע"ד שיפטר מהעובד פוכבים ועדין לא נפטר או אדעתא שינפה לעובד פוכבים נתנם וכל שלא זכה לעובד פוכבים אף הוא חוזר ונוטלם ממנו אבל כשהעובד פוכבי' אומר לישראל תנם לחברך במתנה או בעד פרעון כל שנתנם ראשון לשני נפטר פינן דעל פי העובד פוכבים נתנם וכןנתו עשה נהרי זה דומה לישראל שאמר לעובד פוכבי' או עובד פוכבי' שאמר לו לישראל טול מנה זה ותנהו לפלוני דאין לו לעובד פוכבים על השליח עוד שום תביעה וא"ת אף כשאמר לו העובד פוכבים לישראל ראשון תנם לחברך אף שבתורת הלואה היה רוצה ליתנם לשני ולא נתחייב דאין זכיה לעובדי פוכבים אמאי לא נפטר הראשון פינן שעל פי העובד פוכבים נתנם לחברו י"ל דהיינו טעמא משום דהישראל הביאו לעובד פוכבים ומשום הכי כל שלא נתחייב השני לא נפטר הראשון ועדין צ"ע ועיין מ"ש מהר"ב ז"ל בסוגיין דף קנ"ח ע"ב וז"ל וכל שמועתינו זאת אינה אלא בהלואה שילנה עובד פוכבי' מישראל או ישראל מעובד פוכבי' ובהא שייה לומר שליחות ואין שליחות דכיון דאיכא חיוב מלנה כל היכא דליכא למימר שליחות לא מפטר מחובו וקיימי מעות ברשותי' כדמעיקר' אבל בפקדון שהפקיד עובד פוכבי' ביד ישראל או שהפקיד ישראל ביד עובד פוכבים ואמר המפקיד ליתנו לישראל שילנה אותם לו כל שנתנו הנפקד על פיו נפטר ממנו וכו' עכ"ל ומתוך דברים אלו נראה קצת דלא כמ"ש וצריך תלמוד (א"ה כל מ"ש לעיל בענין זה סידרתיו לפי ע"ד כי לא מצאתי בדברי רבינו כי אם רמז דברים): סימן כג ראובן שעשה שליח לשמעון שילח ויקבל חובו מן העובד פוכבי' וכן עשה שמעון והלה ונתן לו העובד פוכבים בגדים בעד פרעון החוב וכבא שמעון עם הבגדים מצאו לוי ומכרם לו יורנו רבינו נר"ו: תשובה הא מלתא אימיה בפרק הרבית דגרסינן שם עובד פוכבים שילנה מעות מישראל ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר וא"ל תנם לי ואני אעלה לה כדרך שאתה מעלה לו כו' עד ואם העמידו אצל ישראל אסור משום חומרא ע"כ והקשו התוספות עלה דאמאי לא אסו' מדינא שהרי נעשה ישראל שני שלוחו של ראשון לקבל חובו מיד העובד פוכבים ומירצו דאין קבלה מן העובד פוכבים זוכה לישראל חברו מפיו דאין העובד פוכבים מפקיר נכסיו אלא בא לזכות מעותיו למלנה ע"י זה הלנה ואין לו פח לזכות שא"כ היה ישראל המקבל שלוחו לזכות במעותיו ואין שליחות לעובדי פוכבים ע"כ.

ולכאורה נראה מדבריהם דאפי' כי עשה המלנה שליח לישראל חברו כדי שיקבל חובו מיד העובד פוכבים אין קבלתו זוכה לישראל המשלחו דהא הכא כי א"ל לישראל לעובד פוכבים תנם לזה הרי המלנה עשאו שליח לישראל שיקבלם בעדו כמ"ש התוספות בפרק הגזל קמא גבי שליח שעשאו בעדים דכל שא"ל פה אל פה שלח לי ע"י פ' עשאו שליח וראי' ממתניתין דהשואל את הפרה.

ואפ"ה הכא גבי עובד פוכבים לא מהני דא"א לישראל לזכות לחברו במקומו של עובד פוכבים אם לא יעשונו שליח וכמ"ש נ"י פ"ק דמציעא בשם הר"ן ז"ל דא"א לזכות לחברו מתורת שליחות אלא אם כן נעשה שלוחו של בעל הממון יע"ש.

וּכְבֵּר רְאִיתִי לְהַרְשֵׁב"א ו"ל בְּחַדוּשָׁיו לְשִׁמְעֵתִין שַׁכְת' בְּהִדְיָא דְאַפִּי כִּי עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַת לְיִשְׂרָאֵל שְׂיִקְבֵּל חוּבוּ מִיַּד הָעוֹבֵד פּוֹכְבִּים אֵין קִבְּלָתוּ זוֹכָה לוֹ וְכ"כ מְהֵרָם הֵבִיאוּ הַב"י בַּח"מ מִשֵּׁם ר' יְרוּחָם ס' ק"ה.

אָבֵל מְדַבְּרֵי הַטּוֹר בִּיּו"ד ס' קס"ט אַנ"כ שְׁהָרִי כְּתֵב דְאַפִּי לַר"ת ו"ל אִם יִשְׂרָאֵל הַשְּׁנִי אוֹמֵר שְׂבִשְׁלִיחוֹת הָרֵאשׁוֹן מְקַבְּלֵם אֲסוּר דְשְׁלִיחַת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא ע"כ וְכֵן מִסְתַּבְּרָא שְׁהָרִי כֹּל שְׂהִישְׂרָאֵל עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַת לְקַבֵּל בְּעֵדוֹ תוֹ אֵין אָנוּ צְרִיכִים לְשְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל עוֹבֵד פּוֹכְבִּים וְכַמ"ש הַתּוֹסֵפוֹת פ"ק דְקִדּוּשֵׁין גְּבִי הֵהִיא דְעָבַד מֵהוּ שְׂיַעֲשֶׂה שְׁלִיחַת לְקַבֵּל גִּיטוֹ וְכו' דַּנ"מ הֵיכָא דְפִירֵשׁ לוֹ הָאֲדוֹן לְיִשְׂרָאֵל שְׂאִינוּ נוֹתְנֵנוּ לוֹ בְּתוֹרַת זִכּוּי אֶלָּא בְּתוֹרַת שְׁלִיחוֹת הָעָבֵד וְכַגּוֹן דְהַשְׁלִיחַת אָמַר עָבְדָּהּ עֲשָׂאֵנִי שְׁלִיחַת לְקַבֵּל אֶת גִּיטוֹ וְא"ל הָאֲדוֹן הִילָּךְ וְכ"כ הָרִיטְב"א שֵׁם וּמ"ש הָר"ן שְׁהֵבֵאתִי דַא"א לְזִכּוּת לְחַבְרוֹ מִתּוֹרַת שְׁלִיחוֹת אֶלָּא אִם כֵּן נַעַשׂ שְׁלוּחוֹ שֶׁל בַּעַל הַמָּמוֹן ה"ד בְּמִתְנָה דְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה שְׁלִיחַת לְקַבֵּל מִתְנָה מְחַבְרוֹ כְּדֵאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִּי דַּמ"ש אָבֵל לְעִנְיָן חוּב אֵינוֹ כֵּן דְנֻדְאֵי שְׁפִיר מְשֻׁנָּה שְׁלִיחַת וְשְׁלִיחוֹת פִּידוֹ וְכַמ"מ הֵבִיאוּ הַב"י מִשֵּׁם הָרַא"ש וְהָר"ן ו"ל דְתוֹפְס לְבַע"ח בְּמִקּוֹם שְׂאֵין חָב לְאַחֲרִים מִן הַדִּין זָכָה דְזָכְנָן לוֹ שְׁלֵא מְדַעְתּוֹ וּמִפְשֵׁט דְבָרֵי הַטּוֹר בִּי"ד שְׁהֵבֵאתִי נִרְאָה דְאַפִּי לֹא שְׁוֹנֵיהּ יִשְׂרָאֵל הַמְלִיחָה שְׁלִיחַת זָכָה לוֹ דְזָכְנָן לְאָדָם שְׁלֵא בְּפִנּוּי וְכ"כ הַב"י שֵׁם: אֵיבְרָא דְאִיפָא לְמִזְדַּק דְהָא כִּינּוֹן דְמִיָּרִי שֵׁם בְּשִׁיחַת הָרֵאשׁוֹן א"ל תָּנִים לוֹ מְכִי א"ל הֵכִי הָרִי עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַת לְיִשְׂרָאֵל לְקַבְּלֵם בְּעֵדוֹ וְא"כ כִּי נָמִי לֹא אָמַר הַשְׁלִיחַת הֵכִי הָרִי הוּא שְׁלוּחוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁהוֹכַחְתִּי לְעִיל דְכָל שֵׁאמ"ל פֶּה אֶל פֶּה שְׁלַח ע"י פ' הָרִי עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַת אֶלָּא דַּאֲפ"ה לֹא מְצִי לְזִכּוּת כִּינּוֹן דְאֵין הָעוֹבֵד פּוֹכְבִּים עוֹשֶׂה שְׁלִיחַת וְכַמ"ש הַתּוֹסֵף.

לְכֵן נִרְאָה לַע"ד דַּע"כ לֹא אָמְרִינוּ עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַת אֶלָּא הֵיכָא דַאמ"ל הוּא מְעַצְמוֹ שְׁלַח לִי חוּבֵי ע"י פ' אָבֵל הֵכָא דַא"ל לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים תָּנִים לוֹ בְּהַלְוָאָה לְאוֹ שְׁלִיחַת שְׁוֹנֵיהּ וְאִף עַל גַּב דְיִשְׂרָאֵל שְׁנִי כִּי קִבְּלֵם מִהָעוֹבֵד פּוֹכְבִּים ע"ד יִשְׂרָאֵל קִבְּלֵם וְכֵאלוֹ קִבְּלֵם בְּעֵדוֹ מ"מ כֹּל כְּמָה דְלֹא עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַת בְּהִדְיָא אֵין זֶה יָכוֹל לְזִכּוּת בְּהֵם שְׁלֵא מְדַע' הָעוֹבֵד פּוֹכְבִּים שְׁהָרִי אִם לֹא יִרְצָה הָעוֹבֵד פּוֹכְבִּים לְתַתֵּם הָרְשׁוֹת בְּיָדוֹ: סִימָן כַּד רְאוּבֵן שְׂאָמַר לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים אָמַר לְיִשְׂרָאֵל פְּלוֹ' שְׁיִלְוָה לִי מְעוֹת וְאַתָּה תַתֵּן לוֹ דִּינָר בְּרַבִּית בְּכָל חֲדָשׁ וְחֲדָשׁ וּבְסוֹף הַזְּמַן אָנִי אֶפְרַע לָךְ כֹּל הָרִיבִית שְׁתַּתֵּן בְּעֵדֵי מֵהוּ מִי גִימָא כִּינּוֹן דְאֵין שְׁלִיחוֹת לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים כִּי יִהִיב עוֹבֵד פּוֹכְבִּים רַבִּית לְיִשְׂרָאֵל לְאוֹ מִשְׁל יִשְׂרָאֵל קָא יִהִיב דְיִשְׂרָאֵל כִּי שְׁקִיל מְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים קָא שְׁקִיל אוֹ דִּילְמָא כִּינּוֹן דְהִישְׂרָאֵל נִתְחַיֵּיב לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּי לְפָרוּעַ לוֹ כֹּל הָרַבִּית שְׁנוֹתֵן הָעוֹבֵד פּוֹכְבִּי בְּעֵדוֹ אִישְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל שְׁקִיל רַבִּיתָא דְכִי יִהִיב עוֹבֵד פּוֹכְבִּים כְּאֵלוֹ יִהִיב הִישְׂרָאֵל דְמִי וְכֵן מִשְׁמַע מֵהֵהִיא דְאַמְרִי בַּפ"ב דַּע"ז דָּף ע"א דְאַסוּר לֹאמַר לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים עוֹל תַּחֲתִי לְעֲצוֹר מִשׁוּם דְכִי יִהִיב עוֹבֵד פּוֹכְבִּים יֵין נְסוּף כְּאֵלוֹ יִהִיב הִישְׂרָאֵל דְמִי כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י דְשְׁלִיחוֹתֵיהּ דְיִשְׂרָאֵל קָא עֲבִיד עוֹבֵד פּוֹכְבִּים.

אֵיבְרָא דְרֵאִיתִי לְמַקְצַת הַמְּפָרְשִׁים ו"ל שְׁפִירֵשׁוּ לָהּ בְּשִׁהֲקָדִים לוֹ דִּינָר דְמִיד נִקְנָה לוֹ הֵינּוּ לְיִשְׂרָאֵל מִשׁוּם דְאֵי לֹא הֵכִי לֹא חָשִׁיב כְּאֵלוֹ הִישְׂרָאֵל יִהִיב יֵין נְסוּף וְאֵע"פ שְׂהִישְׂרָאֵל נֻדְאֵי נִשְׁתַּעֲבַד לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים בְּדָמֵי הֵינּוּ שְׁנָתֵן עַל פִּיו כְּדַמוּכ' שֵׁם בְּשִׁמְעֵתִין בְּרִישׁ פְּרָקִין דְאוּקִי לָהּ לְהֵהִיא דְקַתְנֵי אָבֵל אֲסוּר לוֹ לְפוֹעֲלֵיו צָאוּ וְשָׁתוּ דְאֵינְרִי בְּשִׁהֲקָדִים לוֹ דִּינָר לְחַנּוּנֵי הָא לֹא הֵכִי שְׁרִי וְאֵע"פ שֶׁהַב"ה נִשְׁתַּעֲבַד לְחַנּוּנֵי יַע"ש אָבֵל אֵיפָא לְאַקְשׁוּיֵי

אשמעתין שם פיון דהבעל הבית נשתעבד לחנוני הרי החנוניפי יהיב לפועלים שליחותיה דב"ה קא עביד וכאלו יהיב ב"ה הוי פדמוכח בפרק המדיר דפרקי אמתני' דקתני המדיר את אשתו מליהנות לו יעמיד לה פרנס ופרנס לאו שליחותי' קא עביד פלומר ונהרי הוא מהני לה ע"כ וקא נמי פי אומר לחנוני שיתן לפועלים הרי החנוני שליחותיה דב"ה קא עביד ולגבי יין נסו דמיירי בחנוני עובד פוכבים פיון דאין שליחות לעובד פוכבים אמי שפיר דלא מיתסר פי לא הקדים לו דינר אבל לענין שביעית ומ"ש דמיירי בחנוני ישראל קשה.

וראיתי להתוס' ו"ל שם בפרק המדיר שהוקשה להם זה ותי' דחנוני לאו שליחותיה דב"ה קא עביד דלא קא"ל דליתייב להו אוסורא עכ"ד ולכאורה קשה דהלא כל שאומר פן לחנוני עובד פוכבים סתמא עובד פוכבים פי יהיב להו למשתי יין נסו קא יהיב להו ואין לומר דהתוס' איצטריכו להאי תירוץא לגבי שביעי' ומ"ש דמיירי בחנוני ישראל אבל לענין יין נסו דאיירי בחנוני עובד פוכבים מעיקרא לא הוקשה להם דאין שליחות לעובד פוכבים פסברת ר"ת דס"ל דאין שליחות לעובד פוכבים אפי' לחומרא זה אינו דהלא התוס' ביהיא דעול תחתי אוצר פי' לה נאפי' פי לא הקדים לו דינר.

אשר על פן נראה דס"ל להתוס' דכל שהישיראל נשתעבד לעובד פוכבים פי יהיב עובד פוכבים פאלו יהיב ב"ה דמי נאפי' לר"ת דלית ליה שליחות לעובד פוכבים נאפי' לחומרא קא פיון שהישיראל משתעבד לעובד פוכבים בדמי יין נסו דקא יהיב עובד פוכבים למלך פאלו יהיב ישראל דמי ופועלים שאני משום דאין ב"ה חייב לפועליו מזונות ממש ומצי לפטור עצמו מהם כשיתן להם דמי המזונות.

חזי הוית האי מלתא בירושלמי בפרק ב' דקדושין ו"ל התקדשי בסלע זו ואמרה השליכהו לים או לנהר אינה מקודשת תנהו לעני הרי זו מקודשת לא נכנס לתוך ידה פלום הקא את אמר מקודשת והקא את אמר אינה מקודשת אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן רוצה היא מקודשת ותראה עושה טובה לעני א"ר פנחס ואתיא או כר' זעירא או כר' אילא דתני אומר אדם לפועל הילך דינר זה אכול בו הילך דינר שתה בו אין חוששין על שקרו לא משום שביעית ולא משום מעשרות ולא משום יין נסו אבל אם אמר לו צא וקח לה פפר נאני גותן לה דמיו צא וקח לה רביעית של יין נאני גותן לה דמיה חוששין על שקרו משום שביעית ומשום מעשרות ומשום יין נסו א"ר זעירא נעשה החנוני שלוחו של בעל הבית לזכות לפועל אף הקא על דעתיה דר' זעירא הבעל נעשה שלוחו של אשה לזכות לעני אמר ר' אילא העני זכה לאשה משל בעלה וחוזר וזכה לעצמו.

מה נפק מן ביניהון החנוני חרש על דעתיה דר' זעירא לא חשש שאין שליחות לחרש על דעתיה דר' אילא חשש הנה הפועל חרש על דעתיה דר' אילא לא חשש שאין זכיות לחרש על דעתיה דר' זעירא חשש ע"כ.

והמבואר מהירושלמי דר' זעירא ס"ל דהחנוני נעשה שלוחו של ב"ה ומה דיהיב חנוני לפועלים פאלו יהיב בעל דמי וכדאמרין בפרק המדיר דפרנס שליחות דבעל קא עביד ולהכי אם הנה החנוני חרש לא חשש שאין שליחות לחרש אבל לדעת ר' אילא חשש משום דהפועלים זוכים לב"ה וחוזרים וזוכים לעצמם ובהיו הפועלים חרשים על דעתיה דר' אילא לא חשש שאין הפועלים יכולים לזכות לב"ה דאין יד לחרש לזכות לאחרים

כְּמוֹ הַקָּטָן אֲבָל לְדַעַת ר' זְעִירָא חָשַׁשׁ מִשּׁוֹם דְּהַחֲנֻנִי שְׁלִיחוּתֵיהּ דְּבַע"ה קָא עֲבִיד וּמוֹכַח מֵהָא דְּבִין ר' זְעִירָא בִּין ר' אֵילָא לָא ס"ל לְטַעֲמָא דְּתַלְמוּדָא דִּינָן דְּאָמַר רַבָּא תָּנן מְנָה לִפ' וְאֶשְׁדֵּשׁ אֲנִי לָהּ דְּמִקְוֵדְשָׁת מְדִין עֲרַב.

וְהַגַּם שְׂרָאִיתִי לְהַרְשָׁב"א בְּחִידוֹ לְקַדּוּשֵׁין שְׁכַתְּב דר' אֵילָא מְדִין עֲרַב קָא"ל אֵלָא דְּכִי הִיָּה הַפּוֹעֵל חֲרַשׁ פִּינָן דְּאִין זְכִיָּה לְחַרְשׁ אִין הַבְּעַל הַבֵּית מִתְחַיֵּיב מְדִין עֲרַב וּלְע"ד עִם שְׂאִינִי פְּדָאִי לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרָיו מְלַבֵּד דְּפִשְׁטָא דְּתַלְמוּדָא לָא מִשְׁמַע פְּנֹתֵיהּ עוֹד קָשָׁה עָלָיו דְּלִפִּי הִירוּשְׁלָמִי לְדַעַת ר' אֵילָא הַבְּרִיָּתָא דְּקַתְּנִי חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוֹם יִין נֶסֶף מִיָּרִי אִפִּי בְּשָׂלָא הַקָּדִים דִּינָר לְחֲנֻנִי וְאֵלוּ בְּתַלְמוּדָא דִּינָן לָא נֶאֱסַר וְאִף עַל פִּי שְׁנַתְחַיֵּיב הַב"ה מְדִין עֲרַב וְכַדְקָאֻר שֵׁם דְּלָא ס"ל לְטַעַם דר' אֵילָא דְּהַפּוֹעֵלִים זֹכִים לַב"ה וְחוֹזְרִים וְזֹכִים לְעַצְמָם מִשּׁוֹם דְּאִין הַפּוֹעֵלִים דַּעֲתִיָּהּ לְזַכּוֹת לַב"ה וְכַמ"ש הַתּוֹס' שֵׁם גַּם מ"ש הַרְשָׁב"א דְּאִין הַחֲרַשׁ זֹכָה לְעַצְמוֹ מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם נִרְאֶה דְּהַחֲרַשׁ זֹכָה לְעַצְמוֹ בְּשַׁדְעַת אַחֲרַת מִקְנָה לֹו כְּמוֹ הַקָּטָן.

וְאִיף שְׂיָהָא צְרִיף לְהַבִּין דְּהֵלָא פִּשְׁטָא דְּמַלְתָּא דְּקָאֻר חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוֹם יִין נֶסֶף נִרְאֶה דְּבַחֲנֻנִי עוֹבֵד כּוֹכְבִים קָא מִיָּרִי וְאִיף קָאֻר ר' זְעִירָא נַעֲשֶׂה הַחֲנֻנִי שְׁלִיחוֹ פְּדִי לְזַכּוֹת לְפּוֹעֵל וְעוֹד קָשָׁה דְּמַדְבְּרֵי הִירוּשְׁלָמִי נִרְאֶה דְּהֵיָא דְּעוֹל תַּחֲתִי לְאוּצָר דְּמִיָּרִי בְּשִׁהֲקָדִים לֹו דִּינָר כַּמ"ש הַרְמַב"ן הָא לָא הָכִי שְׂרִי מִשּׁוֹם דְּאִין שְׁלִיחוֹת לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְכֹן הִיָּה נִרְאֶה לֹוֹמַר דְּהִירוּשְׁלָמִי ס"ל דְּהָאוּר לְפּוֹעֵלִיו צָאוּ וּשְׁתוּ מִיָּרִי בְּחֲנֻנִי יִשְׂרָאֵל שְׂהוּא חָשׂוֹד לְמַפְּנֹר יִין נֶסֶף אֲבָל בְּחֲנֻנִי עוֹבֵד כּוֹכְבִים לָא נֶאֱסַר אֵלָא א"כ הַקָּדִים לֹו הַדִּינָר עֵינָן מִש"ל ס' י"ג: סִימָן כַּה מִי שְׂאֻמַר לְחַבְרֹו שְׂיִפְדָּה פֶּטֶר חֲמוּרוֹ וְקָדַם אַחַר וּפְדָאוּ: תְּשׁוּבָה גְרַסִּינָן בַּפ"ק דְּבַכּוֹרוֹת הַפּוֹדָה פֶּטֶר חֲמוּר שֶׁל חֲבֵרוֹ פְּדִינוֹ פְּדוּי וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' ז"ל שֵׁם ז"ל ל"ד לְתוֹרַם מִשְׁלוֹ עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ דְּאִיבְעִיָּא לֹן בְּפָרְק אִין בֵּין הַמְּוֹדָר אִי צְרִיף דַּעַת דְּהַתָּם כְּתִיב גַּם אַתָּם וּבְעֵינָן מַה אַתָּם לְדַעֲתָכֶם אִף שְׁלֹוּחְכֶם לְדַעֲתָכֶם אֲבָל הֵכָא לָא כְּתִיב בְּעֵלִים ע"כ וְנִרְאֶה מְדַבְּרֵיהֶם אֵלוּ דִּיכּוֹל אָדָם לְפָדוֹת פֶּטֶר חֲמוּר שֶׁל חֲבֵרוֹ אִפִּי אִין הַבְּעֵלִים מְתַרְצִים פִּינָן דְּלָא כְּתִיב בְּעֵלִים אֵלָא כָּל אָדָם יְכוֹל לְפָדוֹתוֹ וּמְצֻנָה דִּידֵיהּ עֵבֵד וְלָאוּ שְׁלִיחוּתֵיהּ דְּחַבְרֵיהּ אִיבְרָא דְּלַכְאוּרָה הִיָּה נִרְאֶה לְזַקְנָק עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּנִימָא דְּהֵכָא נְמִי מְדִין שְׁלִיחוֹת הֵוִי וְאִתִּי כַּמְסַקְנָא דְּהַתָּם בְּנִדְרִים דַּס"ל דְּהַתּוֹרַם כְּרִיו שֶׁל חֲבֵרוֹ מִשְׁלוֹ ה"ז תּוֹרַם וְכַמוֹ שְׂפִסְקָה הַרְמַב"ם פ"ד מֵהַלְכוֹת תּוֹרוֹמוֹת וְהַטּוֹר ז"ל וְהִיָּנּוּ מְדַקָּא בְּעֵי בְּתַר הֵכָא הַתּוֹרַם מִשְׁלוֹ עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ טוֹבַת הַנָּאָה שֶׁל מִי מִשְׁמַע דְּפִשְׁיטָא לִיָּה דְּלָא צְרִיף דַּעַתוֹ דְּאִי הֵוִה צְרִיף דַּעַתוֹ פִּשְׁיטָא דְּטוֹבַת הַנָּאָה שֶׁל בְּעַל הַכְּרִי פִינָן דְּתוֹרַם שְׁלִיחוּתֵיהּ קָא עֲבִיד וְכ"כ הֵרַב בַּב"י בִּי"ד וְעֵינָן בַּמ"ש בְּהַלְכוֹת זְכִיָּה ס' ז' אֲמַנָּם אִי מִשּׁוֹם הָא עֲזִינָן יֵשׁ לְדַחוֹת דְּהֵלָא אִפִּי נִימָא דְּלָא בְּעֵי דַּעַתוֹ מ"מ שְׁלִיחוּתֵיהּ דְּבַעַל הַכְּרִי קָא עֲבִיד דְּזְכִיָּה מְדִין שְׁלִיחוֹת קָאֻתִי וְאִמָּאִי טוֹבַת הַנָּאָה שְׁלוֹ אֲבָל לַע"ד נִרְאֶה עוֹד הֵכַרְח אַחַר דְּהַתָּם בְּעֵי לְמִפְּשִׁטָּה דְּטוֹבַת הַנָּאָה שְׁלוֹ מִמְתְּנִי דְּתוֹרַם וְאִי אֲמַרְתָּ טוֹבַת הַנָּאָה שְׁלוֹ הָא קָא מְהַנִּי לִיָּה וְהַשְׁתָּא קָשָׁה דְּאִי ס"ל דְּבְעֵינָן דַּעַתוֹ כִּי נְמִי אִין טוֹבַת הַנָּאָה שְׁלוֹ הָא קָא מְהַנִּי לִיָּה דְּעֵבִיד שְׁלִיחוּתֵיהּ אֵלָא מִשְׁמַע דַּס"ל דְּלָא בְּעֵינָן דַּעַתוֹ.

אֲבָל כַּד דִּיִּקְיָנּוּ בְּהַ פְּוֹרְתָא דְּבָרֵי הַתּוֹס' ז"ל גִּימּוּקָם עִמָּם דַּע"כ הֵכָא בְּפּוֹדָה פֶּטֶר חֲמוּר לָאוּ מְדִין זְכִיָּה הוּא וְנִימָא שְׁלִיחוּתֵיהּ קָא עֲבִיד דְּמַה זְכִיָּה שְׂיָיָה הֵכָא פִינָן דַּס"ד הַשְׁתָּא

דפדיונו לפודה ולא דמי לתורם משלו על של חברו שמרויחו דאין צריף לתת משלו פלום ונמצינו למדים מפל זה דזה שפדאו קנים המצנה: איברא דעדין צ"ל פיון דזה השני קנים המצנה ולא שליחותיה דחבריה קא עביד א"כ יתחייב זה לשלם לבפעלים דמי המצנה שהפקיעו ממנו וכמ"ש בח"מ סי' שפ"ב, או דילמא פיון דמסקינו דפדיונו הוי לבפעלים אמרי' מינח ניחא להו להפעלים בכף שהרי הרויח דמי השה שהיה צריף ליתן לכהן פי ההיא דאמרינו גבי תורם שלא מדעת דניחא להו לבפעלים פיון שמרויחים או דילמא הים שאני שלא הפקיעו לבפעלים ממצנתו ושליחותיה דבעל הפרי קא עבד אלא דהנה ס"ד לומר דניחא ליה לאיניש לקנים מצנתו בממונו ולא בממון אחרים אבל ה"קא בפודה פטר חמורו של חברו דלא משום שליחותיה דחבר' קא עבד הוא דפדוי אלא מצנה לנפשיה קא עבד כה"ג לא ניחא ליה לאיניש ואפי' דמרויח דמי השה להפקיע ממצנתו.

איברא דראיתי להרא"ש ורש"י שם בפ' לנדרים דמוכח מדבריהם דתורם משלו על של חברו דאותו אחר עשה המצנה ולא בעל הפרי אמנם מדברי התוס' בפ'ק האיש מקדש מוכח דזה התורם שליחותיה דבעל הפרי קא עביד אלא דהנה ס"ד לומר דלא ניחא ליה לבעל הפרי לקנים מצנתו אלא בממונו: איברא דעדין צריף למודעי בזה האיש בעל החמור שלא היה הוא רוצה לפדותו אלא נותנו לאחר לפדותו מי אמרינו פיון שהיא לא היה רוצה לפדותו כל ישראל שייכים במצנה זו ואם קדם אחר ופדאו הרי זה פטור וכמ"ש הרא"ש בפ'ק פיסוי הדם בפי' שנתן את בנו לא למולו וקדם אחר ומלו דפטור מה"ט אבלראיתי חולקין עליו ולא ס"ל הכי והוא סברת ר"ת דאית ליה דאותו זכות דהנה ליה לאב יכול ליתנו לאחר ושליחותיה דאביו קא עביד ונראה דהרא"ש ס"ל דכל כה"ג לאו שליחותיה דאב קא עביד זה השני אלא הוא מקנים מצנה ולא האב וכמ"ש הרב בעל פנסת הגדולה בהלכות שופר והראיה שאם קדם אחר ומלו שלא מדעת אביו הרי זה מהול ולא דמי לתורם על של חברו דהתם שליחות בעינן ואי לא הכי לא עשה ולא כלום ובעל הפרי הוא דעושה המצנה ונראה דה"ט דר"ת ז"ל דכיון דאין אדם יכול למול בנו של חברו שלא מדעתו כל שנתנו למולו לאחר שליחותיה דאב קא עביד ודמי לאות' שאמרו בפ'ק הגזל קמא מנין לכהן שפא ומקריב בכל עת שירצה וכו' ואם היה זקן או חולה נותנו לאחר ומשמע התם דמדין שליחות הוא אלמא דאע"ג דקי"ל דכהני לאו שלוחי דידן ניהו אלא שלוחי דרחמנא אעפ"כ פיון שזיכה לו תורה במצנה זו יכול לשוויי שליח פתחתיו והוא הדין נמי בפי' שנתן בנו לאחר למולו שליחותיה דראשון קא עביד.

איברא דעדין איפא למימר דזה השני לא זכה במצנה זו בדבור האב ולא מיבעיא פשאין האב יודע למולו דכיון דאיהו לא מצי עביד שליח נמי לא מצי משנה אלא אפי' בשיודע למולו נהי דבדידו הוא לשוויי שליח למי שירצה מיהו זה השליח עדין לא זכה במצנה זו דמ"ש מהר"ם דלא גרע ממפירי פהונה דאלמא בדבור לחוד זכה הפהן וכו' לפי מה שפי' רש"י והר"ן ז"ל שם בגיטין סוף פ'ק כל הגט יע"ש אין דמיון עולה יפה.

ומה שהביא מההיא דר"י דהין שלף צדק כפר כתבו הרי"ף והרא"ש ז"ל בפ'ק הנהב דר"י לא מהאי קרא קא"ל דאם פן מתנה מרובה נמי אלא האי קרא לא אתא לכדאפיי

שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב ור"י מן הסברא הוא דקאמר דכל מתנה מועטת פיון דסמכא דעתיה אית ביה משום מחוסרי אמנה ובירוש' אמרו אין אדם יכול לעשות שליח לקבל מתנה שא"ל ליתן משום דאין לו זכות בה ואותיביה מהא דהין שלף צדק ומשני כדאב"י אבל התו"ס"ל דההיא דאב"י לא אצטרף אלא לרב אבל לר"י כל שלא נשתנה השער אינו יכול לחזור משום הין שלף וקא דקאמר דבמתנה מרובה מותר לחזור בו ה"ט משום דלא סמכא דעתיה וגם הנותן לא גמר בכל לבו ליתן וכיון שפן יש לו קצת זכות לזה שצדק לו אביו במצנה זו וכ"כ הטור בשם ב' המאיר ובפ' כל הגט אוקמה רב למתני' דהמלנה מעות את הפהו במפירי פהונה ואלו רב לא ס"ל לדר"י דהין שלף צדק ויכול לחזור וכדכת' הרא"ש ו"ל שם בשם הרי"ף ו"ל: סימן כו ראובן שאמר לשמעון אני ממנה אותך שליח שתגבה מנה מלוי שחייב לי ותזכה בו ליהודה מהו מי אמרי' פיון שעדין לא באו המעות לידי ומחוסר גוביינא הם לא מצי להקנותם לאחר דאין אדם מקנה דבר שלא בא לידי וכיוצא לזה כתב הטור בשם הרמ"ה סי' רמ"ג דאם אמר לעדים כתבו השטר וזכו לפלו' אפי' כתבו לא זכו לו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

איברא דלפי מה שפרש"י בפ"ק דמציעא גבי עדין בחותמיו זכין לו אין נראה פן ומיהו עדין איכא למימר דהתם שאני משום דהדבר בידם לעשותו עכשיו ע"י קניין וכל שבידו לאו כמחוסר מעשה אבל הכא דאין הדבר בידי עכשיו שליח נמי לא מצי משני ובהכי אתי שפיר להרמ"ה שהוא דעדין בחותמיו זכין לו דהתם בידי של זה לגמור הדבר עכשיו על ידי קניין סודר: ואיברא דאם היו הנכסים אצל לוי פקדון מעות בעין הגם דאין דרף קנייה לדמים מ"מ פיון דהדבר איתיה בעולם מצי לעשות שליח פדמוכח מפ"י רשב"ם גבי לכשתלד קנה ואף ע"ג דלא מצי עביד השתא מצי לשוויי שליח וזהו דעת הרא"ש ור"ח ו"ל שהביא הטור בסימן ר"י דנראה דכי אמרינן כל מידי דלא מצי עביד לא מצי לשוויי שליח היינו היכא דאין הדבר בעולם אבל דעת הרמ"ה אינו פן כמ"ש הטור בסי' ר"י: סימן כז והיכא דעשה שליח לגבות מב"ח והלף השליח ותפס מהלנה ואית ליה ב"ח אחרים בהא מילתא איכא פלוגתא בין רש"י ו"ל והתוס' דרש"י ס"ל דכי אמרינן תופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה היינו בשתפס מעצמו ולא עשהו שליח דאי עשהו שליח הא קי"ל דשלוחו של אדם כמותו ומ"ש מפועל המגביה מציאה לב"ה דזכה ב"ה ואפי' לרב נחמן דאית ליה המגביה מציאה לחברו לא קנה חברו משום דיד פועל כיד ב"ה.

והתוס' ו"ל הקשו ע"ז מההיא דנימר בר חשו דפ' הכותב דא"ל לשלוחו זיל ותפסינה לארבא ומסיק דהוי תופס לב"ח אלמא דאפי' בעשאו שליח לא מהני תפסותו. ולע"ד נראה דלא קשה מידי דהתם בפרק הכותב לא איירי בתפיס' ממון פי אם בתפיסת מטלטלין ובתפיסת מטלטלין פי תפיס מלנה גופייה לא זכה בהם זכיה גמורה פי אם למשכון בעלמא משא"כ בתפיס זוי דזכה בהם זכיה גמורה ונפקא מינה דאי איתניסו אותם מעות איתניסו למלנה ואי תפס מטלטלין אי איתניסו איתניסו ללנה ואין לו בהם אלא תפיסה בעלמא לבטחון חובה וכיון שפן בתפס זוי דאי עביד מלנה גופייה זכה בהם זכיה גמורה שלוחי' ג"כ יכול לזפות לו אבל בתפס מטלטלין דאי תפס מלנה גופייה לא זכה בגופן פי אם לתפיסה בעלמא להא מילתא לא מהני שליחות פיון דאין כפאן זכיה אלא תפיסה בעלמא ומטעם זה ג"כ ס"ל לרב נחמן המגבי' מציאה לחבירו דלא קנה

חברו ואפי' עשהו שלים דא"ל זכי לי משום דשליחות בכה"ג לא מהני פנין שלא הנה למשלח שום זכות באותו ממון מקנדם וכדאמר' בירושלמי שהבאתי לעיל דאין עושה שלים לקבל מתנה פנין דלא הנה לו שום זכות בה מקנדם: מה' שליש לא מצאתי כי אם דבר זה שפתב בימי חרפו: סימן כח שליש נאמן אפי' היכא דליכא מיגו כ"כ התוס' בפ' התקבל והרשב"א והר"ן שם והטור סי' נ"ה והיגו טעמא משום דמעיקרא הנה ליה מיגו והאמינו וראיתי למהרש"ח בבבאורו לטור פתב דמלשון הנמוקי יוסף ספ"ק דמציעא נראה דאע"ג דליכא מיגו פלל נאמן יע"ש ותמהני דבפירוש פתב הנ"י בפירק זה בורר ז"ל פי' דלא מיירי דאין עליו עדים פלל דא"כ אפי' מלנה מודה דאיהו עשהו שליש לאו מידי הוא דאחספא בעלמא הימניה אלא לומר שאין עדים מצויים לקנימו ואע"ג דליכא מיגו דאי נמי מהדר לי' ללנה לא מהני ליה מידי מ"מ הא הימניה מעיקרא בשעתא דאפקידו גביה דאי מהדר ליה ללנה בההיא שעתא הנה מקנים ליה והן הם דברי הר"ן והנ"י בפ"ק דמציעא שפתב ואם אין עליו עדים פי' לא שאין בו עדים פלל דא"כ וכו' אלא שאין בו עידי קיום יע"ש.

והיכא דאיכא הכחשה ביניהם שאחד מהם אומר שלא השלישו בידו אלא שנתנו בידו לפקדון נראה ג"כ דנאמן השליש אפי' בלא מיגו מאותה סוגיא דפ' התקבל דהא התם איירי פשאחד מהם אומר שבפקדון אתא לידיה ולא בתורת שליש ואפ"ה פתבו שם התוס' דנאמן מיגו וכ"כ ב' התרומות שער נ"ב ח"ג סי' ח' ששאל להרמב"ן והשיב לו דנאמן אפי' היכא דליכא מיגו פגון דאיתחזק ושטרא בב"ד ודלא כמהרי"ט ח"א סי' צ' אח"כ ראיתי בש"ך בס' הנז' השיג על הרב דמסתם הטור וב' התרומות נראה דאין לחלק יע"ש ולא נראה דבפירוש פתב הרב ב' התרומות הפך מהרי"ט.

(א"ה נראה דהש"ך ה"ט דלא נסתייע מדברי הרמב"ן הנז' משום דהוא ז"ל בסוף דבריו הביין דהרמב"ן איירי פשהוא טוען לא היית שלישי משנינו אלא אני לבדי הפקדתי אצלך על תנאי זה ולא נתקנים התנאי וכעין מה שפי' סוגיין דפ' התקבל): הלכות שנותפות סימן א בדיני השנותפות אם נשתתפו זה בזה בק"ק ולקחו פרקמטיא ונשארו ונתנו בה והרניחו נראה דהש"ך לאמצע פה נראה מדברי הרמב"ם ז"ל והרב בעל כ"מ בפ"ד מהלכות שלוחין אבל בב"י סימן קע"ו פתב איפכא ודקדק פן מק"ו דלקחו שור לחרישה וטבחוהו יע"ש ואינה ראיה דטבחוהו שאני שהרי חלקו השנותפות אבל פל זמן שהם שנותפין חולקים לאמצע ואה"נ שאם פשטבחוהו לא חלקו לאבריו אלא שנתעסקו במקירת הבשר והרניחו הרי הוא לאמצע ומ"ש בב"י דאם לקחו שור לחרישה וטבחוהו שנוטל פל אחד לפי מעותיו ולא יקח בעל המנה במה שנתבחה הבשר ומשם יש ללמוד דסחורה הראויה לחלק חולקין לפי מעות לענ"ד מדברי הרי"ף אין נר' פן שהרי פתב הרי"ף ז"ל שנתלכו עליו לחלוק באבריו ובהא פליגי דרבא ס"ל דאף אם גזדמן להם ומכרוהו חי הואיל ואם טבחוהו וחלקוהו באבריו הנה זה נוטל שלישי לפי מעותיו וזה שני שלישים ע"כ הרי דהרי"ף לא פתב אלא פשהספימו לחלוק באבריו אז הוא דאמרינן חולקין לפי מעותיו אבל אם לא הספימו לחלוק באבריו אלא שרוצים למכור הבשר לחלוק ודאי שהנה הרניח לאמצע ומדברי הרמב"ם ז"ל אתה למד פן שכ' ואפי' לקחו שור לטביחה שאלו טבחוהו הנה פל אחד נוטל מבשרו לפי מעותיו כו' משמע דדוקא לקחו לטביחה הוא דאמרינן שאם טבחוהו חולקין הבשר לפי מעותיו אבל לקחו לחרישה

וטבחוהו אין חולקין בפשר לפי מעותיו אלא א"כ הספימו לטביחה ושבח אח"כ וטבחוהו ומעטה יש ללמוד שאם לקחו סחורה ביניהם לשאת ולתת יחד אע"פ שהיא ראויה לחלוק לא מיבעיא כשנשארו ונתנו בה והרויחו שהרינוח לאמצע פינו דעדיין לא חלקו השותפות והשותפות עומדת שכל דבר של שותפות על זמן שלא חלקו הרינוח לאמצע אלא אפילו אם באים לחלוק הסחורה אינם חולקים לפי מעות זולת היכא שלקחו פרקמטיא לחלקה ולא להרויח ביחד דאז דומה ללקחו שור לטביחה דחולקין לפי מעות ומתוך דברי הרי"ף והרמב"ם ו"ל נראה דאפילו אם קבעו זמן לשותפות ונמשך אח"כ כל זמן שלא חלקו הרינוח לאמצע וכ"כ הרי"ף ו"ל דטעמא דרב המנונא דאע"פ שגמלכו לחלוק מיהו כל זמן שלא חלקו הרינוח לאמצע דכל שלא חלקו עדיין השותפות קנימת ולפי מ"ש דלדעת הרי"ף והרמב"ם כל שלקחו דבר בשותפות להרויח בה כשבאים לחלוק אינם חולקין לפי דמים אלא לפי הרינוח אתי שפיר דלא לאפוישי במחלוקת שכן הוא לפי פרש"י ו"ל דרב המנונא איירי אפילו בטבחוהו ואע"פ כן חולקים לאמצע: והיכא שלקחו סחורה לחלקה ביניהם ונמלכו ומכרוה נראה דהרינוח לפי מעות ולא דמי ללקחו שור לטביחה ומכרוהו סי דהרינוח לאמצע דשור שאני שאינו ראוי ליחלק כל זמן שהוא סי מה שאין כן בסחורה שהיא ראויה ליחלק וכחלוק דמי ועוד דשור שאני דהרינוח שפא בעודו סי מעותיו של זה גם כן גרמו והשתא אתי שפיר ההיא דהניח להם אביהם פרה ועבד זה משתמש שני ימים בכי משום דאדעתא דידהו לא נשתתפו והרי שור לטביחה ג"כ דאדעתא דהכי לא נשתתפו ואפ"ה חולקים לאמצע אם מכרוהו סי אלא צריך לחלק דהיכא דנשתתפו להרויח הא ודאי אפי' ראוי לחלק הרינוח לאמצע וכשלא נשתתפו להרויח פגון דשור לטביחה ומכרוהו סי חולקים לאמצע שאם לא היו מעותיו של זה לא הנה זה הרינוח שהרי אם טבחוהו לא הנה זה הרינוח משא"כ בסחורה הראויה לחלק ולקחוה ג"כ לחלקה אע"פ שמכרוה קודם שחלקו דלא שייך כל הני טעמא הרינוח לפי דמים וההיא דבכור ופשוט שהניח להם אביהם פרה ועבד התם ה"ט משום דמן השמים הקנו לו ולפי זה מ"ש הטור בשם הרמ"ה דאם קבעו זמן לחלוקתו ועלה רינוח אחר זמן החלוקה נוטלין לפי המעות איירי בסחורה הראויה לחלק אבל סחורה שאינה ראויה לחלק לעולם הרינוח לאמצע וע' בירושלמי בפרק שור שנגח ד' וה': סימן ב השותפין שרצה אחד מהם לחלוק תוך הזמן כתב הרמב"ם דאינו יכול לחלוק ולכאורה הנה נראה דהתוס' חולקים ע"ז שכתבו בפ' המקבל דהמקבל עסקא יכול לחזור תוך הזמן דפועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום ע"כ וראיתי להרב בס' בני אהרן סי' ל"ט שרצה לחלק ולומר דע"כ לא אמרו התוס' הכי אלא במקבל עסקא מחברו ואין מתעסק אלא האחד ודמי לפועל אבל שני שותפין ששניהם מתעסקים בשותפות לא שייך לומר דדמי לפועלים והביא ראיה לזה מ"ש התוס' בפרק אלו מציאות גבי זיל אייתי תלת דפלגת קמיהו דמיירי שהגיע זמן המכר וגם עבר זמן השותפות יע"ש.

ולע"ד אינו כן דבהדיא הביא הב"י בריש ה' שותפין דשותפין יכולין לחזור כל זמן שירצו כמו פועל דחוזר בחצי היום ומיהו נראה לע"ד דכל זה אינו אלא שיוכל לחזור ולומר לא אטרח עוד בעדך אבל מ"מ אי נשתתפו במעות שניהם נהי דיכול לומר איני רוצה לטרונח שאינו עבד שיעשה בע"כ מ"מ ממון השותפות קנויה לשניהם להרויח בה

עד זמן שגבולו ביניהם וזהו שכתב הרמב"ם דאינם יכולים לחלוק תוך הזמן משום דכל אחד זכה במזון השותפות להשתמש בה ולהרויח.

ומ"ש הנ"י בפרק המקבל דאם הוא לא משתעבד נכסוהי ג"כ לא משתעבדי דנכסוהי דאיניש לא משתעבדי אלא מדין ערבות ע"כ לע"ד אינו פן דהכא לאו מחמתיה משתעבדי פדי דנימא הכי אלא משום דכל א' הקנה מזונו לחברו פדי להשתמש בה פמי שהקנה דקל לפירות.

ומשום הכי כתבו התוספות דאי פלג השותף תוך הזמן שלא מדעת חברו לא עשה פלוג ואלו הותר העיסקא הרי הוא לאמצע: ומעתה יכולים אנו לומר דליכא פלוגתא בין הרמב"ם ו"ל ונתו' דלדברי פולם שותפין יכולין לחזור ולומר איני רוצה לטרוח שאינו קעבד אבל אינו יכולים לחלוק השותפות וכמ"ש.

אבל מדברי הראב"ד ו"ל בהשגות נראה דשותפין ששניהם מתעסקין לא חשיבי כפועלים פדי שיוכלו לחזור בהם שכתב בפ"ד מה' שלוחין ו"ל נרבותי הורו שאדם יכול להקנות עצמו לחברו בקנין פדין העבדים ומדאיצטריף לקנין נראה דהיינו פדי שלא יוכלו לחזור בהם דאי כל זמן שלא חזרו לא הי' צריף לקנין דאפי' בדבורא בלבד לא גרע ממגביה מציאה לחברו דקנה חברו וכ"כ מהרי"ק בשורש קפ"ב והכריח פן מתשו' אחרת להראב"ד יע"ש.

והשתא נראה דלא ס"ל דשותפין דמו לפועלים דאם פן קנו מידם אמאי אינם יכולים לחזור תוך הזמן כמו פועל שחוזר בחצי היום ואפי' קנו מידו וכמ"ש הריב"ש בס' תע"ו יע"ש וכ"כ הרשב"א בספר תולדות אדם סי' ע"ב ו"ל הצ"ל ואלו נתפגין בקנין זו פדי שלא תוכל לחזור בה תוך הזמן זה אינו דבין בקנין בין בשכירות יכולה היא לחזור בה וכו' יע"ש.

(א"ה וכן נראה מדברי הרשב"א בספר תולדות אדם סי' פ"ז ואף בשותפין יע"ש וצ"ע מ"ש הב"י בריש הלכות שותפין שדעת הרשב"א פדעת הראב"ד וע' סי' ס' בב"י סי"א מ"ש הרמב"ן והרשב"א וצ"ע): הן אמת דהריטב"א ו"ל כתב בחידושו שאם קנו מידו של פועל אינו יכול לחזור בו וכ"כ הנ"י בפרק הספינה גבי השוכר את הפועל לעשות עמו בגורן יע"ש ולפי זה אפ"ל דהראב"ד ג"כ ס"ל דשותפים דמו לפועלים ומיהו כל שהקנה את עצמו ס"ל דאינו יכול לחזור בו והשתא אתי שפיר מה שהקשו על דברי הריטב"א ו"ל דהיכי כתב דכל שקנו מידו של פועל אינו יכול לחזור ואלא כל פועל משעה שהתחיל במלאכתו נגמר קנין השכירות ואפ"ה חוזר בחצי היום דאיכא לפלוגי ולומר בין היכא שהקנה את עצמו דאז גופו קנוי לב"ה כמו ע"ע ומש"ה לא מצי לחזור בו בלא כסף ובלא מחיר מה שאין פן היכא דלא הקנה את עצמו דנהי דהתחלת מלאכה עביד קנין אינו אלא ששעבד עצמו למלאכת חברו אבל לא הקנה את עצמו פדי שלא יוכל לחזור בו.

שוב ראיתי דברי הריטב"א בחידו' שם בפרק האומנין ונראה דלא ס"ל דהתחלת מלאכה עביד קנין בפועל ומשום הכי הוא דמצי לחזור בו בחצי היום אבל כל שקנו מידו לא מצי לחזור בו אבל עדיין צריף להבין דאפי' כי קנו מידו אמאי לא יוכל לחזור בו ומ"ש מע"ע

דאע"ג דגופו קנוי מצי לחזור בו ועוד דבהדיא מוכח בירושלמי פ' האומנין דפועל גופו קנוי והא דמצי לחזור בו משום גזרת הפתוב הוא דקאמר התם רב אמר אין ישראל קונים זה את זה משום דכתיב פי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים אמר ר' יוחנן בע"ע היא מתנייא ע"ד דרב בין פועל בין ב"ה יכול לחזור בו ע"ד דר"י פועל יכול לחזור בו ולא ב"ה.

ונ"ל דה"פ דר"י סבר דפועל גופו קנוי פמו ע"ע וקרא דכי לי בני ישראל בע"ע מתנייא ואתא לומר דע"ע יכול לחזור בו ולמדנו מהקא דפועל גופו קנוי ואפ"ה מצי לחזור בו ולהראב"ד ו"ל לק"מ דאף שפכת דאם הקנה את עצמו ה"ז קנוי ואינו יכול לחזור בו אפ"ש דס"ל דהא דפועל יכול לחזור ואע"ג דהתחלת מלאכה עביד קנין היינו בפועל שהשפיר עצמו בשכר דה"ז מגרע משכרו וחוזר פמו ע"ע דמגרע מפדיונו ויוצא אבל אם הקנה עצמו לחברו בלא שכר דאזליפא למימר שמגרע מפדיונו וחוזר אינו יכול לחזור בו.

אבל לסברת הריטב"א דס"ל דאף בפועל אם קנו מיזו אינו יכול לחזור בו ודאי צ"ע מ"ש מע"ע דמצי לחזור בו עיין במהרי"ק שו"ת קפ"ב סוף דף רט"ו ובמהרי"ט ו"ל בח"מ ס"ס ק"ח ובח"א סימן ק"מ ובמהרא"ש סי' קי"ג: סימן ג פתב מהר"ם ו"ל על יהודים שפכל מלכות שהורגלו לתת מס בשנותפנות ועכשיו נתן המלך קצת מהמלכות לבנו ואינו לוקח מס מהיהודים הדרים בעיירות בנו ועתה תובעין הקהל מס מאותם היהודים שיתנו עמהם כמשפט הראשון והשיב דפטורים דשנתף חולק שלא מדעת חברו במקום פסידא ודבר פשוט הוא כי לא נשתתפו אלא פשהיו משועבדים למלך בעודם שלו ודרים תחתיו אבל יצאו מתחת ידו אדעתא דהכי לא נשתתפו ע"כ וראיתי להבש"ג בפ"ק המקבל הקשה על זה דלמאי איצטריו מהר"ם לתת טעם פי אדעתא דהכי לא נשתתפו ולמה לא סגי האי טעמא דשנתף חולק שלא מדעת חברו במקום פסידא יע"ש ולא ידעתי מאי קשיא לי דהא דשנתף חולק שלא מדעת חברו במקום פסידא היינו טעמא דאמרין דעתיהו דאדעתא דהכי לא נשתתפו מתחלה כמ"ש הוא בעצמו בריש בתרא דלאו בכל מקום אמרי שנתף חולק שלא מדעת חברו במקום פסידא פי אם היכא דאיכא אומדנא דאדעתא דהכי לא נשתתפו מתחלה יע"ש: וראיתי להרא"ש ו"ל בסי' ק"מ שפכת דהיא דאמרין פ"ק הגוזל שייך שהיתה הולכת במדבר ועמד א' והציל כו' ואם אמר לעצמי אני מציל הציל לעצמו וכתבו הפוסקים דבשנתפין אע"ג דאין יכול להציל אם לא אמר לעצמי אני מציל הציל לאמצע היינו פשהציל סחורה או חפץ שהוא בשנותפנות עם חברו אבל אם הציל דבר אחר פשיט' שזכה בה המציל עד וא"כ בנ"ד שלא נתן התוגר סחורות מהשנותפנות אלא המעות פשיטא דהציל לעצמו אם בידו לבדו נתנו לו המעות שהרי במעות אין אנו יכולים לומר שהיו מעות השנותפנות עצמן ונראה מדבריו דקאי אמ"ש תחלה דאף אם נודה ונאמר שמה שנתנו לכו הנהרג היה בעבור מה שגנבו מהשנותפנות אפ"ה פיון דמה שנתנו לו הוי מעות פיון דבמעות אין אנו יכולים לומר שהיו מעות השנותפנות עצמן כלומר המעות שגנבו פטורים כ"נ מפשט דבריו וא"כ הוא קשה דהא המרדכי והבש"ג ו"ל כתבו משם מהר"ם על שנים שהיה להם חוב אחד בשנותפנות על עובד פוכבים אחד והחוב מקולקל ביותר וצריך ליתן הוצאה הא' רוצה והשני אינו רוצה יכול לחלק שלא מדעת חברו ויאמר לעצמי אני מציל והרי התם בחוב איירי וא"ה

אינצטריד לכושיאמר לעצמי אני מציל וכן כתב עוד הבש"ג שם משם מהר"ם דראובן ושמעון שהיו דרים תחת שר א' ויצא ראובן משם והי' להם חוב אחד בשותפות על עובד פוכבים וכעס השר על ראובן ואמר לשמעון את חלקה אסייע שפרעו לה אם אמר שמעון לעצמי אני מציל הציל לעצמו דכל כה"ג במקום איבוד שותף חולק יע"ש וצ"ע ויש ליישב דבריו ודו"ק: (השאל' נאבדה ומתוך התשובה יתבאר): סימן ד תשובה אף כי אנכי היום גולה ממקומי לא מצאתי מנוח לכף רגלי גם כי ספרי אינם אתי והדיבר אין בי עכ"ז לא נתתי מעצור לרוחי לבלתי סור מן המצנה.

ואען ואומר דנראה דבנ"ד אם פורש בשטר השותפות שלא נשתתפו אלא במה שירויחו בעסק הדוע תו לאו כל מניניה דראובן לומר לשותפו שמעון מה שנתתי לה ריוח מעסק אחר שהרנחתי בטעות הי' כי הייתי סבור שמתמת השותפות שיש לי עמה חל עלי חובה להביא לאמצע גם מה שהרנחתי בעסק אחר שהרי אין הדעת טועה בכך ואמרי' מידע ידע אלא שמתנה בקש לתת לו פדאמרינו בכמה דוכתי וחד מניניהו בפ' הספינה גבי מתני' דמכר את הצמד לא מכר את הבקר ופריד עלה נהי דאין הדמים מודיעים מ"מ ביטול מקח ליהוי ומשני שם בלישנא בתרא כי אמרי' אונאה וביטול מקח הני מילי בכדי שהדעת טועה אבל בכדי שאין הדעת טועה לא אימור מתנה הוא דיהיב ליה ולא מצי טעין טעיתי במקחי.

ואע"ג דכת מן הגאונים לא ס"ל הכי ופסקו שם פשינויא קמא דמאי אין הדמים ראיה פדי לקיים כל המקח אבל ביטול מקח מיהא הוי ומשמע לפי זה דאפי' בכדי שאין הדעת טועה מצי לומר טעיתי.

ולכאורה הנה נראה דמסתייע האי סברא מדאמרינו בפ"ק דמציעא גבי הפיר בה שאינה שלו ולקחה דמעות יש לו ולא אמרינו מידע ידע ולשום מתנה נתפנון פדאמרי' גבי מקדש אחותו אדם יודע שאין קדושין תופסין בה וגמר ונתן לשם מתנה משום דלא עבידי אינשי למיהב מתנה לנוכרא.

אבל פד דייקנין בה ליכא ראיה דהתם שאני דאיכא למיתלי ולומר דלשום פקדון נתפנון והא דלא א"ל לשום פקדון סבר לא מקבל מנייה אבל כל היכא דליכא למיתלי בפקדון אלא שטוען טעיתי בדעתי לא מהימן דאנו סהדי דשקורי משקר שאין הדעת טועה בכך וע"כ צ"ל לשום מתנה נתפנון וכן פסקו כל גדולי האחרונים נ"נ ותפסו עיקר פשינויאי בתרא דאפילו ביטול מקח לא הוי: ולע"ד זכורני שאני הייתי מיייתי ראיה לזה מסוגיין דפ' המפקיד גבי מתני' דרי"א אפי' המוכר שמן מזוקק לחברו כל השנה כולה ה"ז מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה ומוכח שם בשמעתין דתכמים דפליגי אר"י לשיטתייהו אזלי שאמרו אין הדמים ראיה משום דכיון דידע אימור לשם מתנה יהיב ליה יע"ש וה"ה בנ"ד.

אבל אם בנ"ד לא פורש הדבר יפה בתחלת השותפות ויש מקום לתלות ולומר שראובן טעה בדעתו וסבור הנה שלכל מילי היו שותפים אלא שעיקר השותפות הקבוע להם לשאת ולתת בו הזכירו ובו נכללים כל שאר רנוחים אם יזדמן להם שפן דרף כל השותפים שמייחדים להם עסק ידוע פדי לשאת ולתת בו ואף ע"פ כן מתנים ביניהם שכל מה שירויחו ואפילו מציאה בשוק יהיה לאמצע ולזה טעה ראובן דסבור הנה דזה

מן הדין ואפ"י כי לא התנו פאלו התנו דמי וילהכי הבי' ג"כ הוא לאמצע מה שהרויח באותו עסק כל פי האי גוונא נראה לע"ד דשמעינן ליה לראובן בטענתו פיון דאפשר לאצדודי ולומר שראובן טעה בדעתו ותדע דאמרין בפ"ק הרבית האי מאן דאזנן פשיטי מחבריה ואשכח בהו טופסא אהו דאמרין שאלין הדעת טועה הוא אימור מתנה הוא דהיב ליה ונראה מדברי הטור בסי' רל"ג דאפ"ה אי אתא מאריה דזוזא וטעין לא לשם מתנה נתפונתי אלא שטעיתי בחשבוני מהימן וכ"כ ר"י ובעל התרומות בהדיא הרי דאפי' במידי דהוי בכדי שאלין הדעת טועה ובסתמא הוי מתנה אפ"ה כי אתי מריה וטעין לא כי אלא שטעיתי שמעינן ליה.

ואע"פ שהמרדכי חלוק שם על זה וס"ל דכיון דהוי בכדי שאלין הדעת טועה לא מהימנינן ליה לומר שטעה וכתב שהתוס' הביאו רא"י לזה מההיא דמכר את הצמד לא מכר את הבקר ואפ"י ביטול מקח לא מצי טעין פיון דהוי בכדי שאלין הדעת טועה לא מהימנינן ליה לומר שטעה לע"ד נראה דהטור ודעמיה מפליגי ביניהו דדונקא התם גבי צמד הוא דלא מהימנינן ליה משום דאנו סהדי דשקורי משקר שאלין שום אדם טועה בכך לתת כל כך דמים בשביל הצמד אבל באשכח טופסא אף על גב דהוי בכדי שאלין הדעת טועה מ"מ אפשר לאדם שיטעה בכך ואמרין זמנין דמעין בעסקיו הנה וטעה בחשבונו ובהכי מתישבא לי ה"א דלא בעי תלמודא שם בפ"ק הספינה לומר ואי אינש תקיפא הוא דלא יהיב מתנה מאי כדבעי לה גבי ההיא דאשכח טופסא דדונקא התם הוא דבעי לה משום דאיכא צד לומר דשמא טעה ויהיב ואיכא למימר דאפי' המרדכי לא קאמר דלא שמעינן ליה לומר שטעה אלא שם דטעין טעיתי בכדי שאלין הדעת טועה בו אבל היכא דטעין טעיתי במידי דאפשר לדעת לטעות בו מהימנינן ליה במה שאומר שטעה דלאו פוליהו אינשי דינא גמירי וכמו שכתב מהריק"ו בשו"ת ד': והנה זה ימים ראיתי בתשובה להרב מהריב"ל בח"ל שהשיב על שנתף שפא לידו טעות עובד כוכבים ונתן חלק ממנו לשנתפו וכתב הרב ז"ל דאע"פ שלא הנה מחוייב לשנתף מעיקרא לחלוק עם חברו בהאי רוןחא דלא קי"ל בזה כסברת ר"ת מיהו אי כפר יהיב ליה לא מצי להוציא מידו דמסתמא מידע ידע וגמירדינא אלא דמתנה הוא דרצה לתת לו אלו ת"ד ז"ל.

ואני הייתי מקשה עליה מדברי התוספות שם בשמעתין דהמקדש אחותו דהו המעות מתנה שכתבו והא דאמרין בערכין במוכר שדהו בשנת היובל דהמעות חוזרים התם אינו פשוט כ"כ דהא איכא רב דאמר מכורה ע"כ מוכח מדבריהם דכל דבר שאינו פשוט בפי הפל תלינן לומר שטעה וכ"כ בנ"ד אם יש מקום לתלות ולומר שראובן טעה בדעתו וילהכי הביא לאמצע מה שהרויח בעסק אחר וחקלו ביניהם שנה בשנה הדבר מוכיח שמחמת שהיה סבור שהיו שנתפין לכל דבר הוא דעבד הכי ויותר יש לתלות בזה ממה שנתלה במתנה דלא עבידי אינשי למיהב מתנה וכמ"ש מהריק"ו בשו"ת קי"א אלא דעדיין איכא למימר דהו לוי יהא שראובן טעה בדעתו וילהכי הביא הריגס לאמצע מ"מ אחר שכבר נתן הדמים לשמעון לא מפקינו מיניה דהא איכא מאן דאמר דמחילה בטעות הו"א מחילה כמו שפי' רש"י ז"ל בשמעתין דפ"ק א"נ בשו"ת דקא משני התם זבני הקא הלנאה ואע"פ שהתוס' ז"ל חלקו עליו וס"ל דמחילה, בטעות לא הו"א מחילה ופירות דקל ה"ט משום דאפשר דאפי' אם הנה יודע שהנה יכול לחזור בו לא הנה חוזר כי היכי דליקום בהקמנותיה מ"מ הו"א יראה בהגהת אשיר"י שם משם מהרי"ח ז"ל

שְׁהִסְפִים עִם פֶּרֶשׁ"י ו"ל וְגַם הָרִיטְבֵּ"א בְּחִידוּשָׁיו כָּתַב מִשָּׁם הֶרְמֵב"ן שְׁפָן עֵיקָר אָבֶל
נִרְאָה לַע"ד דְּבַנ"ד כ"ע יוֹדוּ דְּלֹא הָוּא מְחִילָה שְׁהָרִי כָּתַב שָׁם בְּהִגָּהַת אֲשֶׁר"י דְּכִי אֶמְרִינּוּ
מְחִילָה בְּטַעוֹת הָוּא מְחִילָה הֵינּוּ דְּנִקְא הֵיכָא דְּיַדְע הַנּוֹתָן דְּמָמוֹן דִּידְיָה קָא יְהִיב לְחִבְרִיָּה
וְאֵע"פ שְׁבְּטַעוֹת קָא מְחִיל לִיה מ"מ קִנְהָ חִבְרוּ שְׁהָרִי נִתְיָאֵשׁ אָבֶל הֵיכָא דְּסְבוֹר דְּמָמוֹנָא
דְּחִבְרִיָּה הוּא וּמ"ה קָא יְהִיב לִיה אֵין פֶּאן אִפִּי מְחִילָה בְּטַעוֹת.

וּכ"כ בַּנ"ד שְׁרָאוּבֵן הִי סְבוֹר שְׁשִׁמְעוֹן שְׁנִתְפָּו הוּא לְכָל דְּבָר וּמָה שְׁהָרוּיַח בְּאוֹתוֹ עֶסֶק
הִי לְאִמְצַע שְׁשִׁנְיָהֶם זָכוּ בּוּ בְּבַת אַחַת וְיָד שְׁנִיָּהֶם שְׁנָה בּוּ וְלֵהֲכִי הִבִּיאוּ לְאִמְצַע אֵין פֶּאן
מְחִילָה כָּלֵל הַנִּרְאָה לַע"ד כְּתַבְתִּי אִם יִרְאָה בְּעֵינֵי מוֹרֵי עֵינָן בְּתַשׁוּבַת הָרָא"ש שְׁהִבִּיא
הַטוֹר בְּסִימָן צ"ג וּמ"ש רַשְׁד"ם סִימָן קכ"א: גַּם שְׁאֵלָה זֹאת נֶאֱבָדָה וּמִתּוֹךְ הַתְּשׁוּבָה
יִתְבָּאָר: סִימָן הַתְּשׁוּבָה עֲמַדְתִּי עַל דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלָה וּבְמָה שְׁטַעַן לֹוִי שְׁמָה שְׁנִתְפָּשָׁר עִם
שְׁנִתְפָּו רָאוּבֵן שְׁיִקַּח יוֹתֵר מִהַמְּגִיעַ לוֹ וְנִשְׁבַּע לֹוִי לְקַיָּים דְּבָר זֶה בְּאוֹנָס עֲשָׂאוּהוּ מִחַמַּת
שְׁרָאוּבֵן הֵיךָ מַעֲבִי לוֹ אֵת הַדָּרָךְ וְהָוָה קָא מְטִי לִיה פְּסִידָא לְלוִי כְּאֲשֶׁר בָּא כְּתוּב בְּשְׁאֵלָה
לְכַאוּרָה נִרְאָה דְּדִינָא קָא מִשְׁתַּעֵי וְאִף כִּי לְכָל הָאִמּוֹר הֵיךָ צָרִיךְ לֹוִי שְׁיִבִיא רָאָה לְדְבָרֵי
שְׁאָנוּס הֵיךָ בְּמַעֲשָׂיו מִיְהוּ אַחַר שְׁהִיּוֹם לֹוִי מִן חֶזֶק בְּנִכְסִים נֶאֱמָן הוּא לֹוֹמֵר שְׁהֵיךָ כֵּן וְלֹא
יִתֵן לְרָאוּבֵן הַיּוֹת' מִהַמְּגִיעַ לְחִלְקוֹ דְּקִי"ל אֲנוּסִיָּה וְיִהִיב אֵין מִתְנַתּוֹ מִתְנָה וּכ"ש אִם לֹא
נָתַן עֲדִיין אֵלָא שְׁנִתְחַיֵּיב לְתַת אִף אֶמְנָם מִצַּד הַשְּׁבוּעָה שְׁנִשְׁבַּע לֹוִי לְתַת לְרָאוּבֵן כ"כ
יוֹתֵר עַל חִלְקוֹ הֵיךָ נִרְאָה שְׁחַיֵּיב לֹוִי לְקַיָּים אֵת שְׁבוּעָתוֹ וְאִף שְׁהֵיךָ אֲנוּס דְּאֲנוּס מָמוֹן לֹא
קָא חֲשִׁיב אֲנוּס כְּדִאֶמְרִינּוּ בַּפ"ג דְּנִדְרִים וְכִינּוּן דְּאִמְרַי יִאֲסְרוּ עָלֵי פִירֵי דְּעָלְמָא אִתְסְרוּ
עָלֵיהּ וּמִשְׁנֵי בְּאוּמֵר בְּלָבוּ הַיּוֹם אֲלֵמָא דְּאִפִּי בְּנוֹדֵר בְּאוֹנָס אִם לֹא אִמְרַי בְּלָבֵי הַיּוֹם אִתְסְרוּ
עָלֵיהּ פִּירֵי.

וְאִף שְׁרָאִיתִי לְהֶרֶב מֵהַר"ר דָּוִד הַכֹּהֵן ו"ל שְׁכַתְּבֵי שְׁאֵם הַנּוֹדֵר לֹא הֵיךָ יוֹדַע שְׁצָרִיךְ
שְׁיִאֲמַר בְּלָבוּ הַיּוֹם ה"ז שׁוּגַג וְלֹא חָלָה עָלֵיהּ הַשְּׁבוּעָה וְדָמִי לְמִי שְׁנִשְׁבַּע לְשָׁקֵר וְסְבוֹר
שְׁמִוּתָר לְהַשְׁבַּע דְּהוּי מִנְדְרֵי שְׁגָגוֹת דְּנִתְמַעֲט מִהָאֲדָם בְּשְׁבוּעָה פְּרִט לְאֲנוּס דְּלִיבִיָּה אֲנוּסִיָּה
כַּמ"ש הַתּוֹס' בַּר"פ שְׁבוּעַת הַעֲדוּת יַע"ש עכ"ל לַע"ד אַנ"כ וְלִכְבִּי לֹא כֵן יְדָמָה דְּשְׁבוּעַת
שְׁגָגוֹת שְׁאִמְרוּ מוֹתֵרִין מִיְיָרֵי בְּמִי שְׁטַעָה בְּדַעֲתִיָּה דְּהֵיךָ סְבוֹר שְׁהֵיךָ כֵּן וְנִשְׁבַּע וְאִילוּ הִי
יּוֹדַע שְׁאִינּוּ כֵּן מַעוֹלָם לֹא הֵיךָ נִשְׁבַּע.

אָבֶל זֶה שְׁהַנּוֹצֵרָךְ לְנִדְוֹר לְהַרְגִין כְּדִי לְהַצִּיל מִיָּדָם הָרִי זֶה מְכוּוֹן לְנִדְוֹר דְּבָלָאוּ הָכִי א"א
לוֹ לְהַפְטֵר מִיָּדָם וְכֵן נִרְאָה מִדְּבָרֵי הָרִיטְבֵּ"א בַּח"י לְמַס' קִידוּשֵׁין בְּשִׁמְעָתִין דְּדְבָרִים שְׁבָלָב
לֹא הוּיָן דְּבָרִים כְּתַב ו"ל וְדָאֲתָן עָלָה לִידָן הֵיכָא דְּנִדְוֹרִין לְהַרְגִין שְׁמַעִינּוּ דָּאִי לֹאוּ דְּאִמְרַי
בְּלָבוּ הַיּוֹם נִדְרִיָּה נִדְרַי וְאֵע"ג דְּמַחַמַּת הָאֲנוּס נִדְרַי דְּכִינּוּן דְּנִתְפָּנוּן לְנִדְרַי זֶה וְיַדַּע אוֹתוֹ
בְּשַׁעַת נִדְרוֹ הָאֲדָם בְּשְׁבוּעָה קָרִינּוּ בִּיָּה וְלֹא פּוֹקִי הֵיכָא דְּאֲנוּסִיָּה לְבִיָּה וְטוּעָה בְּעַצְמוֹ שְׁהוּא
כֵּן בְּדְבָרֵי דְּלֹא קָרִינּוּ בִּיָּה הָאֲדָם בְּשְׁבוּעָה עכ"ל.

מַעֲתָה יִרְאָה דָּאֵם בַּנ"ד לֹא נִתְפָּנוּן לֹוִי בְּלָבוּ לְשׁוּם תְּנָאִי חָלָה עָלֵיהּ הַשְּׁבוּעָה וְאֵע"פ שְׁהֵיךָ
אֲנוּס וְלֹא עוֹד אֵלָא שְׁצָרִיךְ שְׁיִפִּירוּ הָעוֹמְדִים שָׁם בְּשַׁעַת הַשְּׁבוּעָה בְּאוֹנָסוֹ שָׁל לֹוִי דָּאִי
לֹאוּ הָכִי אִפִּי שְׁחַשְׁבֵי בְּלָבוּ לֹוֹמֵר הַיּוֹם עכ"ל הוּוּ דְּבָרִים שְׁבָלָב וְלֹא הוּוּ דְּבָרִים אֵלָא
בְּהִדְרוּהוּ הַרְגִין וּמוֹכְסִין דְּהוּוּ מְקִלֵי דְּמוֹכְחֵי שְׁכָל הַשׁוֹמְעִים אוֹתוֹ בְּעַת שְׁנִדְרַי יוֹדְעִים
שְׁהוּא אֲנוּס וּכ"כ הֶרֶב מֵהַר"י ט בַּח"ב ס' נ"ב וְרָשׁוּם בְּזַכְרוֹנֵי שְׁכַתּוּב אֲצִלֵי שְׁמִדְבָרֵי

הַרְמַב"ם נרא' דְּבָרִים שְׂבַלְב הַגּוֹיִן דְּבָרִים הִיכָא דק"ל שְׁנַאָנְס מְלַפְרָשָׁם וּה"ט דְּמַתְנִי וְכַן נִרְאָה שֶׁהוּא דַעַת רַשְׁבַּ"ץ בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שֶׁהִבִּיא הֶרֶב מֵהַרִי"ט.

אַבְל הַתּוֹסֵף בְּר"פ הַשּׁוֹלַח גַּט כְּתָבוּ שֵׁם וְעוֹד נִרְאָה לְר"י פִּי דְּבָרִים שְׂבַלְב אֵינָם דְּבָרִים אִפִּי' הִיכָא דק"ל שְׁנַאָנְס מְלַפְרָשָׁם כְּמוֹ שְׂרוּצָה לְהוֹכִיחַ בְּפ"ב דְּקִידוּשֵׁין דְּדְבָרִי שְׂבַלְב אֵינָם דְּבָרִים מְכּוּפִין אוֹתוֹ עַד שִׁיאֲמַר רוּצָה אֲנִי וְלֹא מִהֲנִי דְּבָרִים שְׂבַלְב אֲלֵא הִיכָא שְׂבַלְב אֵינָם דְּבָרִים שֵׁם לְנוֹ לִידַע דַּעַתוֹ מִעֲצָמָנוּ עכ"ל: וְאִיבְרָא שֵׁישׁ לְחַלְקָא וְלוֹמַר דְּשִׁנְיָא הִיא דְּמָה שֵׁישׁ בְּלָבוּ סוֹתֵר אֶת מָה שֶׁהוּצִיא בְּפִיו בְּהָא וְדָאִי דְּבָרִים שְׂבַלְב לֹא מִהֲנִי אִפִּי' גְּבִי אֲנָסָא וְכַמ"ש הַר"ן ו'ל בְּשִׁמְעֵתִין דְּנִדְרִים אַבְל הִיכָא שְׂבַלְב לְפָרֵשׁ אֶת דְּבָרֵיו שְׂאֲמַר בְּלָבוּ הַיּוֹם אוֹ תְּנָאִי אַחַר כָּל הִיכָא דק"ל שְׁנַאָנְס מְלַפְרָשָׁם הַגּוֹיִן דְּבָרִים וְאֵע"ג דְּלֹא הוּוּ מִיְלִי דְּמוֹכְחִי לְכָל וּבְלֹא גִילּוּי דַּעַתוֹ לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אֶת דַּעַתוֹ,, וּמ"מ בְּנ"ד אֵין אֲנוּ צָרִיכִים לְכָל זֶה אַחַר שְׂאֲמַר לוי שְׁמָסֵר מוֹדְעָא מְקוֹדָם שְׂכָל מָה שֶׁהִיָּה מִתְּפָשֵׁר עִם רְאוּבֵן לֹא הִיָּה כְּנוֹנְתוֹ לְקִיָּמוֹ שְׁנַאָנְס בְּמַעֲשָׂיו הִיָּה וּבִיטְלָא אֶת הַשְּׂבוּעָה אִם כְּנִים הַדְּבָרִים נִרְאָה וְדָאִי שֶׁהַמוֹדְעָא מְבַטְלָת אֶת הַמַּעֲשָׂה וְאֵע"פ שְׂלֵא אָמַר בְּלָבוּ הַיּוֹם וְכַמ"ש הֶרֶב מֵהַרִי"ט ו'ל בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה וְטַעֲמָא דְּאֲתִי דִּיבּוּר וּמְבַטְלָא דִּיבּוּר וְאֵע"פ שְׁנַרְאָה מִדְּבָרֵי הֶרֶב מֵהַרִי"ט ש' ו'ל שְׁחֹלְקָא ע"ז שְׂכַתְבָּא בְּסִי' פ"ו שְׂדָבֵר זֶה הוּא בְּטַל שְׁהָרִי הַמוֹדְעָא אֵינָה רַק לְהוֹדִיעַ שְׂמַגְלָה דַּעַתוֹ שְׂבַע"כ הִיָּה נִשְׂבַּע דְּלֹא נִימָא שֶׁהִיָּה מְרוּצָה וּבְנ"ד דְּהֵינּוּ נוֹדְרִין לְהַרְגִּין לֹא אֲתֵינּוּ עֲלֵהּ מִטַּעֲמָא דְּאוֹנָס דְּפִשְׁטָא לָן שֶׁהוּא אָנוּס וְאֵינוּ מִתְּרַצָּה בְּכַף אֲלֵא שְׂאֲנוּ רוּצִים שִׁיאֲמַר בְּלָבוּ הַיּוֹם כְּדִי שְׂלֵא יַעֲבֹר עַל שְׂבוּעָתוֹ וְא"כ מָה יִתֵּן וּמָה יוֹסִיף הַמוֹדְעָא עכ"ל ל'ע"ד נִרְאָה שְׂאֵינָם חוֹלְקִים וְהֶרֶב מֵהַרִי"ט ש' מִיָּרִי בְּמִי שְׁמָסֵר מוֹדְעָא וְאָמַר שְׂכָל מָה שֶׁהִיָּה נִשְׂבַּע הִיָּה בְּאוֹנָס וּבְזֶה הוּא דְּקָאֲמַר דְּמָה יִתֵּן וּמָה יוֹסִיף הַמוֹדְעָא אַבְל הִיכָא דְּמָסֵר מוֹדְעָא וּבִיטְלָא אֶת מָה שֶׁעֲתִיד לִישְׂבַּע מִחֲמַת שֶׁהוּא אָנוּס בְּהָא וְדָאִי לֹא יִחְלֹק שׁוּם אָדָם דְּמוֹעִיל הַתְּנָאִי לְבַטְלָא הַשְּׂבוּעָה כְּדְמוּכַח שֵׁם בְּשִׁמְעֵתִין דְּפָרִיף וְכִינוּן דְּאָמַר כָּל נִדְרָא שְׂאֲנִי עֲתִיד לִידוֹר יְהֵא בְּטַל לֹא שְׂמַע לִיהָ וְלֹא אֲתִי בְּהַדְרָה וְכַתְבַּתְּ הַר"ן ו'ל וְהָא דְּלֹא אָמַרִי הִכָּא עֲקָרִיָּה לְתַנָּאִי וְקִיָּים לִיהָ לְנִדְרָיָה מִשׁוּם שְׂאֵע"פ שֶׁהוּא יָדַע שְׂאֵין בְּנִדְרוֹ מִמֶּשׁ ה"ז נוֹדֵר לְזָרוּ אֶת חֲבִירוֹ וְכ"כ יֵשׁ לוֹמַר בְּנ"ד שְׂזֶה נִשְׂבַּע לְחֲבִירוֹ אֵע"פ שִׁיּוֹדַע שְׂאֵין בְּנִדְרוֹ מִמֶּשׁ שְׂכָבֵר בִּיטְלָא אֶת נִדְרוֹ כְּדִי לְהַצִּיל אֶת שְׂלוֹ כְּלָלָא דְּמִקְלָתָא דָּאִם בְּנ"ד הִיָּה כְּמוֹ כֵּן שְׁמָסֵר לוי מוֹדְעָא וּבִיטְלָא אֶת כָּל מָה שֶׁעֲתִיד לִישְׂבַּע הַתְּנָאִי קִיָּים וְהַנִּדְרָא בְּטַל וְאִף עַל פִּי שְׁנִשְׂבַּע ע"ד חֲבִירוֹ מִכִּינוּן שֶׁהִיָּה אָנוּס: גַּם שְׂאֵלָה זֹאת וְגַם קִצָּת מִתְּשׁוּבָתָה נִאֲבָדָה וְזֶה אֲשֶׁר מְצָאֵתִי: סִימָן ו תְּשׁוּבָה מָה שְׂטוּעֵן רְאוּבֵן שִׁישְׂבַּע לוֹ שְׂמַעוֹן שְׂבוּעַת הַשְּׁנוֹתְפוֹת כְּדִינוֹ אֵינָה טַעֲנָה שְׁהָרִי כְּבָר מְחַל לוֹ הַשְּׂבוּעָה בְּשִׁטְר הַמְּחִילָה שְׂעֵשָׂה לוֹ אִף בְּמָה שְׂטוּעֵן לְהַתְּרִי חֶרֶם סֶתֶם אִם נִשְׂאָר בְּיָדוֹ מִהַשְּׁנוֹתְפוֹת הֵן מִהַקְּרָן הֵן מִהַרְיֹנַח לְכַאוּרָה הִיָּה נִרְאָה דְּבָהָא דִּינָא קָא מִשְׁתַּעִי שְׂאֵע"פ שְׂכַתְבָּא לוֹ בְּשִׁטְר הַמְּחִילָה שְׂמַחֵל לוֹ הַפֶּל וְאִפִּי' טַעוּתָא דִּיתְגַּלִּי מ"מ כִּינוּן דְּרְאוּבֵן לֹא הָוָה יָדַע בְּהֵיאָה שְׂעֵתָא אִם הִיָּה נִשְׂאָר עֲדִינּוּ בְּיָדוֹ שְׂל שְׂמַעוֹן שְׁהָרִי לֹא עָשׂוּ חֲשָׁבוֹן עַל הַרְיֹנַח וְכַמָּה הִיָּה וְשְׂמָא לֹא הִיָּה שֵׁם רְיֹנַח כָּל עֵיקָר וְאִפִּי' אִם הִיָּה לֹא הָוָה יָדַע כְּמָה הִיָּה מְגִיעַ לְחַלְקוֹ וְכָל מִיָּדִי דְּלֹא יָדִיעַ לְאִינִישׁ אִפִּי' כִּי מְחַל אֵין מְחִילָתוֹ מְחִילָה דְּהָוִי כְּמוֹ מְחִילָה בְּטַעוּת וְכִינְצָא לְזֶה כְּתָב הֶרֶב בַּעֲפ"מ בַּח"א סִי' נ"ז בְּשׁוֹתְפוֹתֵינוּ שְׂמַחֵלוּ זֶה לְזֶה יַע"ש דְּמִדְּמָה לָהּ לְהֵיאָה דַּע"מ שְׂאֵין לָהּ עֲלֵי אוֹנָאָה דְּקִי"ל דִּישׁ לוֹ אוֹנָאָה מִשׁוּם דְּלֹא יָדַע וּמְחִיל עַד שִׁיאֲמַר יוֹדַע אֲנִי שְׂאֵינָה שְׂוָה אֲלֵא חֲמָשִׁים וְכַן נִרְאָה

מתשו' הרשב"א ז"ל שהביא הב"י סי"ב ולגבי מחילת שמים הנה בשמים עדו שלא מחל אלא באונס ואפ"ל לא נאנס וסבור שאין לו בידו יותר ונמצא שיש לו אין מחילתו מחילה דכל דלא ידע לא מצי מחיל ואע"פ שהוא פותב לו הרני מוחל לה עד שיאמר יודע אני שיש לי בידך יותר עכ"ל מבואר מדבריו שאע"פ שבלבו של זה היה שאפ"ל אם המצא ימצא שיש לו בידו יותר מזה הרי הוא מחול לו אעפ"כ אין מחילתו מחילה וכ"כ בפשיטות הרב מהרי"ט ח"א סי' ק"ג שאע"פ שנתרצה בלבו למחול בלב שלם פיון שבאותה שעה לא הנה בריר ליה אינה מחילה: איברא דאני לעצמי מזה שנים שעמדתי על דבר זה וראיתי שדבר זה במחלוקת שנויה בין הראשונים נ"נ דאיברא שמדברי התוספות בר' הפותב הכי מוכחא שכתבו גבי ההיא דפריה תלמודא לרב דאמר הלכה כרשב"ג ופרכינן וסבר רב תנאו קיים והאמר רב על מנת שאין לה עלי אונאה יש לו עליו אונאה והקשו בתוס' מאי פריה שאני התם דלא ידע ומחיל ותיקצו דהכא נמי לא ידע שתמות אשתו קודם עכ"ד הרי שאע"פ שזה נתרצה ואמר שאם תמות אשתו קודם לא ירשנה אעפ"כ פיון דלא בריא ליה ההיא שעתא שתמות איהי קודם אין מחילתו מחילה וכמו כן יש ללמוד בנ"ד.

אבל הריטב"א ז"ל שם בחידושו חולק על דברי התוס' וכתב דכל כה"ג לא קרינא ליה דלא ידע ומחיל שלא אמרו כן אלא בסתם מקח שחושב שאין בו שום אונאה אבל זה כבר ידוע שהיה ראוי לירש את אשתו ומיתה שכיה ואפ"ל הכי מחל ותנאו קיים אלו דבריו וגם הרב מהר"ר בצלאל ז"ל הביא בחידושו משם ריב"ש דבאונאה דוקא הוא דאמרינן לא ידע דמחיל היינו מפני שהוא סבור שאין בו אונאה כלל דסבר אנא בדיקנא בדיקני אליו ושוו פמה דיהיבנא: סימן ז ושנים שהתנו שכל רינח שיבא לידן זהא לאמצע אם הם אומנין פתב הרמב"ן ז"ל ונהיאו מרן הב"י בריש סי' קע"ו דנעשו שכירים זה לזה והוא שנתקבלו שכר זה מזה או שהתחילו במלאכה ויכולים לחזור בהם אלא במקח שלקח במעותיו במה קנאו הלה וא"ת נעשה כמגביה מציאה לחברו במה קנה שלא יחזור ויקח לעצמו עכ"ל.

ונראה מדבריו שהוא מחלק בין הרויחו באומנותם דאז הוי לאמצע משום דכל א' שכור לחבריה כמו פועל שנשכר לב"ה ללקט לו מציאות דכל מה שלקט הוי של ב"ה ואינו יכול לומר לעצמי לקטתי עד שיחזור בפני עדים אבל ברינח שבא ממקח שלקח במעותיו במה קנאו הלה ויכול לחזור ולומר לעצמי קניתי דדוקא בפועל הוא דאינו נאמן לומר לעצמי הגבתי פיון שהוא שכירו של ב"ה אבל מי שאינו פועל אע"פ שאמר לו חברו להגביה לעצמו נאמן המגביה לומר לעצמי זכיתי בה וכ"ג"כ מדברי הרשב"א ז"ל בתשו' החדשות סימן שס"ט וכן מוכח מהסוגיא דפ"ק דמציעא כמו שהארכתי במקום אחר אבל מדברי הר"ן ז"ל שהביא הב"י שם בסמוך אנ"כ שכתב ז"ל וכן אם אמרו כל מקח שיבא לידינו נהא שותפין בה קנו שכל אחד ואחד זוכה לעצמו ולחברו והו"ל כמגביה מציאה לחברו עד שיחזורו בהם ודוקא שיש עדים בדבר שחזר בו אבל אינו נאמן לומר קודם שלקחתי חזרתי שא"כ אפי' פועל שנשכר ללקט מציאה יאמר כן ונאמן אותו אלא ודאי פועל אע"פ שיכול לחזור בו כל שלא חזר בו מסתמא ע"ד תנאו הראשון הוא עושה: סימן ח שותף שהלנה ממעות השותפות באבק רבית ולקח הרבית אי זכה בהם חברו פי לכאורה נר' דמאחר דקי"ל דאין שליח לדבר עבירה א"כ לא זכה חברו

דלא מְצִי לזכות בעד חֲבֵרוֹ בְּדָבָר הָאֲסוּר וְכֵּן כִּתְבֵי מֵהֵרִי"ט ב"ח א"א סִימָן קט"ז דאע"פ שְׂבָא לִיד הַמַּתְעַסֵּק עֲדִינָן לֹא זָכָה בָּהֶם בְּעַל הַמַּעוֹת עַד דְּנִימָא אַבְק רַבִּית לֹא מִפְקִינָן מִיָּגוּה.

אַבְל מִדְּבָרֵי הָרִיב"ש בְּסִי' ת"ס ה' א"נ כ' שְׂכַתְב דְּבַהֲקֻדָּשׁ עֲנִיִּים אִפִּי' אִם נָתַן אוֹתָם בְּרַבִּית קְצוּצָה אִם כְּבָר לְקַח הָאֲפֻטְרוֹפּוֹס הָרַבִּית זָכוּ בִּיהַ הַעֲנִיִּים וְאִינָם חֲזִיבִים לְהַחְזִיר יע"ש נִרְאֶה דְאִפִּי' בְּדָבָר הָאֲסוּר מְצִי לזכות לחֲבֵרוֹ וּלְפִי מֵאִי דְקִי"ל דְּזָכִיָּה מִדִּין שְׁלִיחוֹת קָא אֲתִי הָיָה נִרְאֶה לֹמַר דְּכִי אָמְרוּ אִין שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה הֵינָנו שְׂלֵא לְחִיבֹו לְמַשְׁלַח אַבְל מ"מ זָכָה חֲבֵרוֹ בְּאוֹתוֹ מְעַשֶּׂה פִּינָן דְּמִינְחָ נִיחָא לִיהַ וְכ"כ ר"ב ז"ל בְּחִי' בְּסוּגִינָן פ"ק דְּמִצִּיעָא יע"ש וְהַרְשָׁב"א כְּתִב בְּתִשׁוּ' הַבִּיאָה הַב"י בְּסִי' קע"ז עַל שְׁוֹתָף שְׂאָמַר לְחֲבֵרוֹ זִיל גְּנוּב וְאִם יֵאָרַע לָהּ שׁוּם נֶזֶק אֲנִי אֲשַׁלֵּם הַשִּׁיב ז"ל דְּאִין שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה וּבָמָה נִתְחַיֵּיב זֶה לְשַׁלֵּם וְאע"פ שְׁנִהְגָּה מְאוֹתָה גְּנוּבָה מְצִי א"ל בְּהִתְרָא נִיחָא לִי בְּאִסּוּרָא לֹא נִיחָא לִי עכ"ל וְיֵשׁ לְדוֹן בְּדָבָרֵי בְּמֵאִי דְנִרְאֶה לְכַאוּרָה דְאע"פ שְׁהַגְבִּיָּהוּ הַגְּנוּב אֲדַעְתָּא דִּידָיָה וְדַחְבְּרִיָּה דְלֹא זָכָה בִּיהַ חֲבִירָה מְשׁוּם דְּאִין שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה וּמְשׁוּם הֵכִי לֹא נִתְחַיֵּיב זֶה בְּהִיזָק שְׂאִירַע דְא"כ מֵאִי קָאָמַר בְּתַר הֵכִי וְאָף עַל פִּי שְׁנִהְגָּה מְאוֹתָה גְּנוּבָה מְצִי א"ל וְכו' דְמָה לָן בְּמָה שְׁנִהְגָּה בְּתַר הֵכִי פִּינָן דְקִי"ל שְׂאִין שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה וְכִי גְנוּב לֹא שְׁלִיחוֹתָיָה דַחְבְּרִיָּה קָא עֲבִיד וְעֲדִינָן לֹא זָכָה חֲבֵרוֹ בְּגְנוּבָה עַד שְׁיִרְצָה לִיתְנָה וּבָאָה לִידוֹ וּבְשַׁלְמָא אִי ס"ל דְּמִיד שְׁהַגְבִּיָּה הַגְּנוּב לְדִידָיָה וּלְחֲבִירָה זָכָה חֲבֵרוֹ ג"כ וע"כ צָרִיף לְחַלּוֹק עֲמוֹ מִפִּינָן שְׁהַגְבִּיָּה אֲדַעְתָּא דִּידָיָה אֲתִי שְׁפִיר דְנָהִי דְאִין שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה מ"מ פִּינָן שְׁנִהְגָּה חֲבֵרוֹ מְאוֹתָה גְּנוּבָה וְנִתְרַצָּה לְמַעֲשֵׂיו זָכָה הוּא ג"כ בְּאוֹתָה גְּנוּבָה מְעִיקְרָא וְהוּי כְּאֵלוֹ שְׁנִיָּהֶם גְּנוּבוֹ וּמִתְחַיֵּיב ג"כ בְּאוֹתוֹ נֶזֶק שְׂאִירַע אִם לֹא דְמְצִי א"ל בְּהִתְרָא נִיחָא לִי בְּאִסּוּרָא לֹא נִיחָא לִי כְּלוּמַר דְאִנִּי לֹא רְצִיתִי לזכות מִבֵּית הַבְּעָלִים וְלִהְיוֹת גְּנוּב אֶלָּא מִיָּדָה אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ וְהַשְׁתָּא אִינִי כְּגֻנְב וְכֵּן תְּרָא בְּאוֹ לִידִי.

וְאע"ג דְקִי"ל בְּרִישׁ פָּרָק הַגּוֹזֵל בְּתָרָא דְגְנוּב וּבְאֵחָר וּלְקַחוּ מִיָּדוֹ קוֹדֵם יֵאוּשׁ בְּעָלִים דְזֶה הַשְּׁנִי גְנוּב מִיְקָרִי דְכָל כְּמָה דְלֹא נִתְיָאָשׁוּ הַבְּעָלִים בְּרִשׁוּתִּיהוּ קִינָמָא נִרְאֶה לְע"ד דְה"ד בְּיִשְׂרָאֵל דְאִפִּי' מְצִיאָתוֹ חֲזִיב לְהַחְזִירָה וְאִם לְקַחְהָ לְעַצְמוֹ עוֹבֵר מְשׁוּם לֹא תִגְזוּל אַבְל גְּבִי עוֹבֵד פּוֹכְבִים כָּל הֵיכָא דְאִינוּ מוֹצִיאֵו מְרִשׁוֹתוֹ מִמֶּשׁ אִינוּ עוֹבֵר עַל אִסּוּר גְּזִילַת הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים וְדָמִי לְיִשְׂרָאֵל שְׂיֵשׁ לוֹ פְּקֻדוֹן עוֹבֵד פּוֹכְבִים וּמֵת הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים דְנִרְאֶה מִדְּבָרֵי רַאבְנֵי' הַשְּׁהִבִיא הַמְרָדְכִי פ"ק דְקִדּוּשֵׁין דְאִין בּוֹ דִין גְּזֵל וּבְמָקוֹם אַחַר הָאֲרָכְתִי בְזָה ע"ל בְּהַלְכוֹת גְּזִילָה הָעוֹלָה מִהָאֲמוּר דְאִם הַגְּבִיָּה הַשְׁוֹתָף הַגְּנוּבָה אֲדַעְתָּא דִּידָיָה וְדַחְבְּרִיָּה זָכָה חֲבֵרוֹ וְצָרִיף לְתַת לוֹ חֻלְקוֹ.

וְאֲצ"ל הֵיכָא דְהִתְנֹו בְּהִדְיָא מְעִיקְרָא אֲדַעְתָּא דְהֵכִי דְמְצִי לזכות לחֲבֵרוֹ אִפִּי' בְּמִידֵי דְאֲסוּר וְכ"כ מְרָן הַב"י בְּסִי' קע"ו בְּלִי חוֹלֵק יע"ש, אַבְל אִין נִרְאֶה כֵּן מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת פ"ק דְּמִצִּיעָא דָּף ח' ע"א דְקָאָמַר שֵׁם אִפִּי' לְמֵאֵן דְאָמַר הַמְּגַבִּיָּה מְצִיאָה לְחֲבֵרוֹ לֹא קָנָה חֲבֵרוֹ מִתְנִי' שְׂאִנִּי דְמִיגוֹ דְזָכָה לְנַפְשִׁיהַ זָכָה נָמִי לְחֲבִירָה תַדַּע דְאֵלוֹ א"ל לְשִׁלּוּחוֹ צָא וּגְנוּב לִי הָרִי זֶה פְּטוּר מְשׁוּם דְאִין שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה וְאֵלוֹ שְׁוֹתְפִין שְׂגֻבּוֹ חֲזִיבִים מ"ט לֹא מְשׁוּם דְאֲמַרִי' מִיגוֹ דְזָכִי לְנַפְשִׁיהַ זָכָה נָמִי לְחֲבִירָה וּפִירֵשׁ רִש"י ז"ל שְׁוֹתְפִין שְׂגֻבּוֹ שְׁהַגְבִּיָּה הָאֲחָד לְדַעַת חֲבֵרוֹ ג"כ ע"כ וְהַתּוֹס' דָּחוּ פִּירוּשׁ זֶה וּפִירֵשׁוּ הֵם דְשְׁוֹתְפִין שְׂגֻבּוֹ מִיְרִי

שהגביהו שניהם פאחת מוכח מהקא דאין השותף מצי לזכות לחברו בדבר האסור וכן נראה מדברי הרמב"ם ו"ל בהלכות גניבה.

(א"ה מסוגנין זאת יש להוכיח דכיון דקי"ל אין שליח לדבר עבירה לא זכה חברו לכל הפירושים פסברת מהרי"ט ו"ל) ומ"ש הרמב"ם ו"ל בהלכות שותפין דשותף שעשה סחורה בנבילות וטרפות דצריך לחלוק עם חברו אינו סותר לזה דהיא לאו מדין זכיה הוא משום דזכה נמי לחבריה אלא משום דס"ל ו"ל דמעוטיו קנו לו ולהכי צריך לחלוק עמו.

אבל במידי דגניבה מאין הרגלים לומר שיזפה הוא לחברו ונחייב אותו לחלוק עמו כיון דהוא עצמו לא קנה הגניבה וצריך הוא להחזירה לבעלים ואפי' כי התנו מעיקרא נראה דלא מהני אם לא שצאמר דכל שהתנו מעיקרא מהני כיון דקי"ל דשותפין נעשו שכירים זה לזה וכפועל דמי דכל שהגביה השותף פאלו הגביה הוא עצמו דמי דקי"ל יד פועל כיד ב"ה כדאמרין בפ"ק דמציעא ונהם לאו מדין זכיה הוי דקאמר שם דאפי' למאן דאמר המגביה מציאה לחברו לא קנה חברו פועל שאני משום דידו כיד ב"ה וכאלו הגביה ב"ה דמי ומה"ט כ' ר' חננאל ו"ל דאפטרופוס של יתומים שתפס בשביל היתומים מועיל ואפי' במקום שחב לאחרים משום דאפטרופוס ידו כיד יתמי דמי ובמקום אחר הארכתי בזה והבאתי ראיה לזה מההיא דאמרי' פ"ק דקדושין גבי קנין אגב דאבעיא לן שם שדה לאחד ומטלטלין לא' מהו ומייתי מעובדא דר"ג דא"ל לר"ע ומ"ע נתון לר"ע כדי שיזפה לעניים ומקומו מושפר לו ודחי שאני ר"ע דכי יד עניים דמי כיון דגבאי הוא ועל פי הדברים האלו איכא לישובי דינו של הריב"ש ו"ל שכתב דכל שבא הרבית ליד אפטרופוס זכו בו עניים ואע"פ שאין שליח לדבר עבירה מ"מ אפטרופוס שאני משום דידו כיד העניים וכ"כ המרדכי בפרק קמא דבתרא גבי מעמד שלשתן יע"ש: הלכות עבדים סימן א מי שיש לו שפחה ישמעאלית וא"ל זיל מעמדי אי יצאתה לחירות באמירה בלחוד או צריכה גט חירות לכאורה נראה דהאי מלתא תליא בפלוגתא דאיכא בין הראשונים אי שפחות שלנו הם קנויים קנין הגוף דאי הם קנויים קנין הגוף מדינא דמלכותא מחילה לא מהניא בהו וכמ"ש הנ"י בפרק החולץ יע"ש ולפי דעת הרשב"א בתשוב' שכתב דכל עוד שלא הוטבלו לשם עבדות אינם קנויות אלא למעשה ידיו ונקא מחילה מהניא בהו וכמ"ש ה"ה בפרק י"ג מהלכות איסורי ביאה בשם הרמב"ן ו"ל שכל שאין בה קנין הגוף לא צריך גט שחרור מדאמרין עבד עברי גופו קנוי דאי לא לימא לי' באפי בי תרי זיל וכן הוא דעת חכמי הצרפתים.

ולע"ד הי' נראה דע"כ לא אמרו דנלקח במלחמה קנוי קנין הגוף משום דינא דמלכותא אלא בישראל שלקח עבד מיד המלך או מאנשי החיל שלו ששבו אותם במלחמה ונתן להם המלך רשות שכל אחד יזכה במה ששוכים דנמצאו אלו ששוכים שליחותיה דמלכא קא עבדי שהוא צוה להם כה ומדינא דמלכותא קא זכו בהו קנין הגוף.

אבל אם אחר כך חזר אחד מאלו השבאים ומכר עבד אחד לעובד פוככים אחר יראה דלא זכה ביה הלוקח קנין הגוף דלא שייך השתא לומר דינא דמלכותא דינא דמה איכפת ליה למלך בקנינו של זה השני אם יהיה קנינו קנין גמור או למעשה ידיו ונקא וראיתי להרב בכ"מ בפ"ט מהלכות עבדים שנסתפק אי הא דאמרין דנלקח במלחמה גופו קנוי

היינו דוקא בישראל הקונה דיני' אלו אבל פותי שלקח פותי אחר דינים אלו לא קנה גופו דאמרין בפרק השולח שבאי גופיה מי קני ליה אין קני ליה למעשה ידיו הרי מפורש דאין פותי קונה את הפותי לגופו ואפי' לקחו בשביה וכו' ולע"ד מדברי הרמב"ם יש להוכיח דכל שלקחו בשביה אפי' פותי קונה את הפותי כמ"ש בהדיא ו"ל וכן אם הרשה לכל מי שירצה שילך ויגנוב כו' הרי דיניו דין ולפי זה ע"כ צ"ל דהיא דפרק השולח מיירי בשבאו מעצמו שלא דינא דמלכותא אבל כל ששבאו דינא דמלכותא קנה ליה קנן הגוף ומ"מ עדיין יראה דאי חזר זה השבאי ומכרו לעובד פוכבים אחר שאינו יכול להקנותו לו קנן הגוף: והשתא יראה דבנ"ד אי ישראל זה שלקח זאת השפחה לקחה מיד העובד פוכבים שלקח מיד הישראל אינה קנויה לו קנן הגוף ומחילה מהניא בה וכמ"ש הרמב"ן ו"ל.

אבל לע"ד עם שאיני פדאי יש לי להשיב על עיקר דינו של הרמב"ן דס"ל דכל קנן שאינו אלא למעשה ידיו דמחילה סגי ביה להפקיע קנינו ומאי שנא מעבד עברי הנמכר לישראל שאע"פ שאין לו בו קנן הגוף אלא למעשה ידיו דוקא אפי' הכי לא מהניא ביה מחילה וכדאמרין בפ' קמא דקדושין ע"ע גופו קנוי והרב שמחל גרעונו אין גרעונו מחול והאי קנן הגוף דעבד עברי בודאי שאינו אלא למעשה ידיו פדמוכח בפרק השואל דפריי' שם אמתניתין דהשואל את הפרה ושלחה ביד עבדו וכו' והלא יד עבד פיז רבו ומוקי לה בעבד עברי דלא קני ליה גופיה אלמא דאין ע"ע קנוי קנן הגוף וע"כ צריי' לפרש דכי אמרו בפרקא קמא דקדושין עבד עברי גופו קנוי היינו לומר שקנוי קנן הגוף למעשה ידיו לענן דאין גרעונו מחול וכ"כ התוספות שם בפרק השואל וכן מבואר מדברי הרמב"ם ו"ל בפירוש המשנה דמעשר שני גבי מערימין על מעשר שני ויש לי להביא עוד ראיה לזה דאפי' קנן שאינו אלא למעשה ידיו מחילה לא סגי להפקיע קנינו מאותה שהשיב מהר"ם ו"ל על בע"ה שא"ל למלמד זיל מעמדי דלא פקע שעבודו דגופו קנוי לב"ה וכדרכא דאמר ע"ע גופו קנוי וכו'.

הרי בהדיא דאפי' גבי פועל שאינו קנוי לב"ה כי אם למעשה ידיו אינו נפקע שעבודו באמירה בלחוד. וכיוצא לזו פתב הריב"ש ו"ל גבי שוכר את הבית לזמן דאי אמר לבעל הבית מסתלקא מינה לא פקע שעבודיה והביא ראיה מפ' הרבית דקאמר שם האי משכנתא באתרא דלא מסלקי ואמר מסתלקא צריי' למיקנא מיניה וכיון שהוכחנו מכל הני דאפילו קנן שאינו אלא למעשה ידיו לא מסתלק ממנו בדבור בלבד יראה דה"ה ג"כ בהני שפחות דאפי' תימא שאין לרפם בהם אלא קנן למעשה ידיו לא סגי בהו מחילה וממקומו הוא מוכרח דאמרין בפרק הגוזל ופריי' ליה מהברייתא דקתני גבי עבד עברי הנמכר לעובד פוכבים דאין באין עליו בעקיפין ומשני רבא לטעמיה דאמר עבד עברי גופו קנוי הרי בהדיא דע"ע הנמכר לעובד פוכבים קרי ליה גופו קנוי ומשנה ליה לע"ע הנמכר לישראל ואע"פ שעבד עברי הנמכר לעובד פוכבים אינו קנוי לו אלא למעשה ידיו וכדקתני ולא הם קונים מכם: וראיתי להריטב"א במס' קדושין שהקשה גבי הא דאמרין ע"ע גופו קנוי דהיכי קאמר דגופו קנוי והלא אית ליה יד לכל דבר בלא רבו ותירץ דלענן אפקועי שעבודיה ה"נ דבדבור בלבד סגי ומה שצריי' גט שחרור היינו פדי להפקיע קנן האיסור שבו שהיה מותר בשפחה פנענית דשני קנינים אית ליה לרבו עליו עכ"ל והנה המעיין ירא' דאיהו ו"ל לשיטתיה אזיל דס"ל דכל ע"ע שרי

בשפחה פנעניג וועפ"ז אַתניא ליה שפיר מה שתירץ אַבל לפי מ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ג דמוכר עצמו אסור בשפחה פנעניג ואַפ"ה צריה גט שחרור ע"כ צריה לומר כמ"ש דאפי' להפקיע קנן מעשה ידיו בעי גט וכו' נ מדברי הריטב"א עצמו שהביא הנימו' יוסף בפרק החולץ שכתב דאע"פ שאין ע"ע נוהג בזמן הזה היינו פדי להתירו בשפחה פנעניג אַבל מ"מ גופו קנוי לענן שעבודו וְלא סגי ליה במחילה.

וכ"ת א"כ מאי קא מבעינא להו בפרק החולץ בהני דיהבי זוי לכרנא דא דאינשי ומשתעבדי בהו פי נפקי צריכי גיטא אי לא ופלי המפרשים דהנה מספקא ליה אי דינא דמלכותא דינא ואע"ג דבעלמא אינם קנויים קנן הגוף הקא מיהא קני או דילמא הקא נמי לא קנו להו קנן הגוף משמע מיהא דכל שאינם קנויים קנן הגוף פי נפקי לא צריכי גיטא דחירותא פסברת הרמב"ן שהבאתי.

אַבל לע"ד לק"מ דההיא מיירי להיקא דאתו לגיורי אט"כ וכמ"ש התוס' והרא"ש שם והא קא מבעינא ליה לכי מתגיירי אט"כ אי בעי גט שחרור דאי אינם קנויים קנן הגוף אלא למעשה ידיו אע"פ שאותו קנן לא פקע בדבור בעלמא מפל מקום לכי מתגיירי מיהא פקע דהקדש ושחרור מפקיעין מידי שעבוד או דילמא דינא דמלכותא דינא נהרי הם קנויים קנן גמור ואין הקדש מפקיע קנינו ועד בשחק נאמן לי שאחר שכתבתי זה מצאתי בתשובת הרמב"ד ז"ל קצת ממה שכתבתי והביאה בספר תמים דעים: סימן ב מי שהיה לו שפחה ישמעאלית והפקירה ואט"כ הלכה ונתגיירה אם צריכה גט שחרור להנשא לישראל למ"ד דהני שפחות הם קנויים קנן הגוף בהא מילתא ראיתי להרב בעל פני משה בח"א סי' ד' שהביא משם הרב מר זקני ז"ל שהי' אומר דכל שהפקירה בעודה ישמעאלית תו אינה צריכה גט והוא ז"ל חולק עליו ועדיין צריכה גט פדי לאפקועי איסורא והביא ראיה לזה מההיא דאמרו בפרק החולץ חזי מר הני דיהבי זוי אפרגא דאינשי פי נפקי צריכי גיטא אי לא ומסיק שם דצריכי גיטא וכתבו התוס' והרא"ש ז"ל דנ"מ שאם יתגיירו אט"כ מותרים בבת ישראל אלמא דאע"ג דהו נפקו בעודם עובדי פוכבים אפ"ה פי מתגיירים אט"כ צריכי גיטא אלו דברי הרב ולע"ד חזי לי פסברת הרב מר זקני וטעמא דכל שהיא ישמעאלית ועדיין לא טבלה לשם עבדות לא חל עליה איסור שפחה ודין ישמעאלית יש לה וכו' שנגרעה מדברי הר"מ ז"ל בפ"ט"ו מהלכות איסורי ביאה שכתב דעובד פוכבים שפא על השפחה פותית הולך אחר הזכר וכתב ה"ה ז"ל הטעם דאין קפידא בשפחות ועבדות בעודן בגיותן וכיון שפן דעודנה בגיותה לא חלה עליה עדיין איסור שפחה א"כ פי הפקיר' בישמעאלים דפקע שעבודה תו לא נשאר אצל רבה איסורקנן שפחות.

ומה שהביא הרב בפ"מ מההיא דפרק החולץ דהני מצריכי להו גיטא דחירותא ואע"פ דנפקי בעודם עובדי פוכבים פדי לאפקועי איסורא לע"ד אין נראה פן דלפי מה שהבין הרב דאבעינא איירי דלאחר שנפקו מידי שעבודם קא בעי ליה אי צריכי גיטא לאחר שיתגיירו א"כ קשה קצת בלישנא דהרא"ש דכתב ונ"מ שאם יתגיירו שיהיו מותרים בנות ישראל ע"כ דהאי לישנא דקאמר ונ"מ וכו' לא נתיישב פיון דעיקר הבעינא להכי הוא לאישתרוי בבת ישראל ועוד דלישנא דתלמודא דקאמר פי נפקי צריכי גיטא וכו' משמע דמיד פי הו נפקי הו ייהי להו גיטא אשר על פן נראה לע"ד הדברים פפשטן

דבעודם צדיין עובדי פוכבים הווי יתבי להו גיטא כדי שאם יתגיירו אח"כ יהיו מותרים
בבת ישראל.

ומ"ש הרב בפ"מ דבעודם עובדי פוכבים לא שייכי בגט לע"ד איפא למימר דגיטא
דקאמר היינו שטר שחרור דקי"ל דעובד פוכבים קונה ומקנה בשטר כמ"ש הר"מ ו"ל
בפ"א מהלכות זכייה והטור בי"ד סי' רס"ז דהקונה עבד בין שקנאו בעודו עובד פוכבים
וכו' נקנה בכסף ובשטר וכ"ת צדיין אם כפי' דמייירי דהווי יתבי להו גיטא מיד פי נפקי
בעודם עובדי פוכבים א"כ ל"ל שטרא בהפקר סגי אפי' להפקיע קנן הגוף ואיסור
שפחות ועבדות ליפא פיון דהווי צדיין עובדי פוכבים ולא חל עלייהו איסור קנן עבדות
איפא למימר דאין הכי נמי וחדא מינייהו נקט ע"ד שפכתבו התוספות בפ"ק קמא דקדושין
דף ט"ו: ומ"ש הרב מהרשד"ם בחי' סי' קצ"ד שדעת הר"מ דהלוקח עבד שנשפחה
במלחמה בדינא דמלכותא מיד פשנכנס ברשות ישראל חל עליה שם עבד כנעני ואין לו
תקנה בבת ישראל פי אם בכסף או בשטר ע"כ וזה נראה כסברת הרב בעפ"מ ו"ל.

אבל לע"ד דברי הרשד"ם אלו אינם נראין אצלי דהוא ו"ל דקדק בדברי הרמב"ם דאף
כשנשפחה במלחמה בדינא דמלכותא דקנה ליה קנן הגוף אפ"ה פל עוד שהיא תחת
השבאי לא חל עליו שם עבד כנעני לענין אם פא לאתגירי פל זמן שלא פא ליד ישראל
דאז חל עליה מיד שם עבדות ע"כ ודברים אלו ליתנהו פלל דבהדיא פתב הר"ן ו"ל
בפ"ק השולח דכל היכא דקנה ליה העובד פוכבים קנן הגוף אם פרח ממנו ונתגייר
צריף גט שחרור.

ועוד קשה על פי' שפוכר דמ"ש הרמב"ם ו"ל ועבד הנלקח מפל אלו הרי הוא כעבד
כנעני לכל דבר איירי מיד שנכנס לרשות ישראל אפי' בלא טבילה משום דמיד חל עליה
שם עבדות ודברים אלו אי אפשר לאומרם דבהדיא פתב הטור בהלכות עבדים ו"ל
ובאינף פוליהו הגוף קנוי לו מיד ובכולם פל זמן שלא הוטבלו לשם עבדות דינו כעובד
פוכבים לכל דבר ואלו הרמב"ם שכתב הרי הוא כעבד כנעני לכל דבר ע"כ צריף לפרש
ולומר דאיירי לאחר שהוטבלו לשם עבדות דכל זמן שלא הוטבלו אין דינו כעבד כנעני
וכמ"ש ה"ה בהלכות איסורי ביאה דעבד פותי שפא על הפותית או פותי שפא על השפחה
הפותית דהולד הולף אחר הזכר ואינו עבד משום דבעודם בגיותן לא שייף דין עבדות
ושפחות ואין לדחות ולומר דהיא מייירי בעבד שלא נלקח בדינא דמלכותא שאינו קנוי
לרבו קנן הגוף דא"כ לא הנה ליה להרמב"ם ו"ל למיסתם דבריו ועוד דמדברי ה"ה
שכתב דאין קפידא בעבדות ושפחות בעודן בגיותן משמע דמייירי בעבד גמור שהוא קנוי
לרבו קנן הגוף ועל זה קאמר דאע"פ שהוא עבד גמור או שפחה מפל מקום בעודן
בגיותן לא חל עליה שם עבדות אבל אי מייירי בעבדים שאינם קנויים לרבו קנן הגוף
דאינם עבדים כמו שפי' רש"י ו"ל בפ"ק נושאין על האנוסה דף צ"ט הכי הנה לי' להרב
המגיד לומר דבעודן בגיותן ליפא עבדות ושפחות וכ"ת אי הרמב"ם מייירי בשטהבילם
לשם עבדות מאי אתא לאשמועינן בנלקח בדינא דמלכותא דהוי ע"כ הלא אפי' הנלקח
שלא בדינא דמלכותא ג"כ פתב פבר שאם הטבילו לשם עבדות הוי עבד גמור איפא
למימר דאתא לאשמועינן בדינא דמלכותא דינא ולא תימא נשפחה במלחמה גזל הוא בידו
ואי קאי גביה בדינא ובדינא נפיק מתחת ידו קמ"ל דקניינו קניין גמור הוי למעשה ידיו

וכ"נ מדברי הרמ"ה שהביא הטור שפתי ד' ישראל הנשבה במלחמה קנאו שבאי למעשה ידיו מדינא דמלכותא ולע"ד נראה שפן הוא פונת הנ"י ומ"ש גופו קנוי ר"ל למעשה ידיו לאפוקי בלוקח עבד מן העובד פוכבים דס"ל שאין גופו קנוי אלא לשעבוד בלבד כשאר משכון.

והנ"י בפרק החולץ כתב דעבדים הישמעאלים הרי הם קנויים קנן הגוף וצריכים שביאו ראיה שנתגייירו מדעת רבם משמע דאע"פ שקנויים קנן הגוף אי טבלו מדעת רבם יצאו לחירות וא"צ גט שחרור דאי בשיש בידם גט שחרור תו לא בעי טבילה מדעת רבם: סימן ג וישראל שנשבה במלחמה אי קנה ליה השבאי אי לא דהטור בסי' רס"ז כתב משם הרמ"ה דאי קנאו במלחמה קנה ליה מדינא דמלכותא.

אבל מדברי הרמב"ן שהביא הרשב"א בחי' לפרק השולח נראה דאין עובד פוכבים קונה לישראל פי אם ברצונו ובדעתו והלכך הפודה ממנו לא ישמעבד בו שהרי גופיה לא קנוי ליה וכתב הרשב"א ז"ל ע"ז דלפי פי' זה קרא דונישב ממנו שבי לאו בישראל גמור משמע אלא בעבד כנעני וכן פירש הרמב"ן ז"ל בפ"ק דקדושין ע"כ.

ולכאורה נראה דמסתייע האי סברא ממתני' דקתני שם דף מ"ה אין מבריחין את השבויים מפני תיקון העולם יע"ש ולפי סברת הרשב"א שפירש דשבאי קני ליה לישראל בחזקת מלחמה שהתורה זיכתה לו א"כ מדינא.

גמי אינם יכולים להכריח השבויים דקי"ל גזל העובד פוכבים אסור וגבי ע"ע הנמכר לעובד פוכבים מתנייא כדאיחא בפרק הגזל דף קי"ג דאסור להפקיעו מיד העובד פוכבים משום דע"ע גופו קנוי.

ובשלמא לדעת הרמב"ן ז"ל ודוקא גבי עבדו של ישראל הוא דקני ליה שבאי משום דקני ליה ביאוש בעלים אתי שפיר מתני' דקתני אין מבריחין את השבויין מפני תיקון העולם דמדינא לא קני ליה שבאי שהרי לגבי עצמו לא שייך יאוש שאין אדם מתנייאש מגופו.

ומיהו עדיין איכא למימר דמתני' דקתני אין מבריחין מפני ת"ה דמשמע דמדינא הנה שרי איירי כשנשבה שלא בדינא דמלכותא דאז עובד פוכבים שבאי לא קני ליה וגזל הוא בידו ומ"ש הרמב"ן ג"כ בהכי מייירי וכמו שנראה מתוך דבריו שהביא משם הראב"ד שהקשה שם בשמעתי דהיכי קני ליה שבאי לעבד והלא גזל הוא בידו והוצרך הרמב"ן ליישב ולומר דהכא מדין יאוש בעלים קני ליה אבל כשנשבה במלחמה בדינא דמלכותא הא ודאי לא מיקרית גזילה ונראה שמה שהוכרח הרמב"ן לומר דמתני' איירי כשנשבה שלא בדינא דמלכותא ולא פירש לה כמו שפירש לה הרשב"א ז"ל משום דאי מייירי כשנשבה במלחמה בדינא דמלכותא הנה קני ליה השבאי קנן הגוף כמו שכתבו התוספות והרא"ש והנ"י בפרק החולץ ומסוגיין דפ' השולח משמע דלא קני ליה אלא למעשה ידיו.

ומה שהקשה הרשב"א על הרמב"ן דאי משום יאוש נגעו בה היכי טיהרו עמו ומאב בסיחון והלא אין קרקע נקנה ביאוש יע"ש לע"ד לק"מ דהתם הנה חזקת מלחמה וליכא בה משום גזילה.

והא דמיייתי משם ראיה למתני דעבדי ואע"ג דמתני איירי בשפאי גזלן ולא קני ליה אלא משום יאוש לא מיייתי משם אלא למילף דעובד פוכבים יש לו קנן בתזקה דהנה ס"ד לומר נהי דנתיאשו הפעלים והוי הפקר מ"מ שפאי גופיה באיזה קנן קנאו ולזה מיייתי דאשפחן דעובד פוכבים קונה בתזקה מדאמרין עמון ומואב טיהרו בסיחון.

ומאי דמוקי הרמב"ן ז"ל קרא דוישב ממנו שבי דמייירי בשפחה פנענית דוקא ואע"ג דהתם בתזקת מלחמה איירי התם שאני משום דשעת שלום היה שלא היה לישראל מלחמה עם עמלק ולא ה"ל רשות לעמלק להלחם עם ישראל ונהיא דעמון ומואב טיהרו בסיחון היינו מפני שהיה ביניהם מלחמה מקודם והביאני לזה ההיא דאמרין בסנהדרין דף נ"ט דיפת תואר אסורה לעובד פוכבים משום דלא בני כיבוש גיהנו ולא אמרי דינא דמלכותא דינא.

אבל במלך שעשה מלחמה והביא שביה שלו דכתב הר"מ ז"ל דדינא דמלכותא דינא נראה דליכא לפלוגי בהאי בין שבויים עובדי פוכבים לשבויי ישראל ובכל גוונא קנאו השבאי וכינן שפן ישראל הקונה מן השבאי קנאו ג"כ לאישמעבודי ביה וכמ"ש הרמ"ה והטור: איברא דעדיין צריף להבין דלכאורה נראה בפ"ק דקדושין דישאל הפודה את חבירו מיד העובד פוכבים אינו יכול לאישמעבודי אלא יוצא לחירות דהכי איתא שם בברייתא דרבי ס"ל דבין גאולת אחרים ובין גאולת הקרובים לחירות וקי"ל הלכה כרבי ואין לומר דהתם על עיקר המצוה קאמר שצוה לנו לפדות לחירות אבל אם זה לא רצה לפדותו לשם בן חורין אלא להשתעבד בו אין מפקיעין שיעבודו ע"ד שכתב הרמב"ן ז"ל הביאו הטור ב"ד סימן שנ"ו בענין שכר הרופא דאין מפקיעין זכותו משום דכל מצוה דרמ"א אכ"ע ונזדמנה לאחד לעשותה ולא רצה לעשותה אלא בשכר דאין מפקיעין שיעבודו יע"ש.

דא"כ לא הנה ליה ולרמב"ם ורש"י ז"ל לכתוב הכא אם פדאו הרי זה יצא לחירות אלא כף ה"ל לומר מצוה לפדותו לשם בן חורין ומדכתב אם פדאן הרי זה יצא לחירות משמע דאפי' פדאו אדעתא לאישמעבודי ביה יצא לחירות משום דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה ואפשר דאפי' הרמב"ן ז"ל יודה הכא וע"כ לא קאמר אלא שאר מצוות משום שאינו מפורש בהדיא בתורה ועוד דהכא שאני משום דכתיב ונגאל דמשמע דלעולם יוצא לחירות וליישוב דברי הרמ"ה ז"ל אפשר לומר דס"ל דהיא איירי במוכר עצמו לעובד פוכבי ואין למדין ממנו דחידוש הוא ואין לה בו אלא חידוש: וראיתי למהריב"ל בח"ג סי' ז' שנשאל על ראובן שפדה מנכסיו לשבוי אח' ומבקש ממנו שיתן לו מעותיו ואם אין לו שיטיל את עצמו על הצבור פי לא פדאו אלא אדעתא דהכי והשיב הרב ז"ל דאפי' אי לא קני ליה לזה השבוי אפי' למעשה ידיו אפ"ה לא גרע מחוב דעלמא שהוא חייב לפרוע דלא שייף בהאי גוונא לומר מברית ארי מנכסי חבירו כיון דהוי בריא היזקא אח"ד.

ולע"ד אין נראה פן אלא פל שאין קנינו קנן אינו חייב לפרוע לו כיון דמצוה עשה ובפרק הפוגס פי' רש"י ז"ל טעמא דמברית ארי שהוא פטור משום דמצוה עשה ואפי' הרמ"ה ז"ל שכתב דנשפה במלחמה כיון דקנאו העובד פוכבים בדינא דמלכותא ישראל הקונה אותו משמעבד בו היינו היכא דקנאו כדי לאישמעבודי בו דקנינו קנן אבל היכא

דלא פינון לקנותו לעצמו אע"פ שדעתו הנה ע"מ שישראלם לו אין לו עליו כלום משום דמצנה עשה ואפי' הנה לשבוי ממון במקום אחר מ"מ עני הנה באותה שעה וכיוצא לזה פתב ר"י ונהביאו הר' ב"י בי"ד סי' רנ"ג בב"ה העובר ממקום למקום ופירנסו אחר דאין חייב לשלם פינון שלא היו לו נכסים באותה שעה ולא דמי למ"ש התוספות בפרק הגזול גבי עובדא דאפקידו גביה ארנקי דפדיון שבויים וסליקו גנבי עליה ונהביה ניהלניהו ומשמע שם דטעמא משום דהיה ארנקי הנה מיוחד לפדיון שבויים הא לאו הכי חייב לשלם ואע"פ שלא הי' לו ממון אחר שם באותה שעה דהתם שאני משום שהוא עצמו שלח ידו בפקדון והציל עצמו ולכך אי לא דהנה ממון של פדיון שבויים הנה לו ליקח אותם בהלואה ולא יציל עצמו בנכסי חברו אבל היכא דהצילו חברו בממונו פינון דמצנה עבד דאין לה פדיון שבויים גדול מזה ה"ז פטור לשלם לו פינון דלא היו לו נכסים שם כדי לפדות עצמו עני הנה באותה שעה וכמ"ש הסמ"ע בח"מ סימן רצ"ב גבי עובדא דארנקי ואפי' תימא עדיין דכל היכא דאית ליה לניצל ממון אפי' במקום אחר חייב לפרוע למציל משום שאין אדם חייב להציל את חברו היכא דאית ליה לניצל כדי להציל את עצמו כמ"ש הרא"ש במס' סנהדרין מ"מ באין לו נכסים עכשיו פלל כ"ע מודו שהוא פטור מלשלם וזהו שפתב הרמ"ה דאם לא קנאו בדינא דמלכותא ה"ז גזל הוא בידו של שבאי ואין לרבו שני עליו אפי' דמים ואע"פ שהצילו משום דמצנה עשה ועוד נראה לע"ד דאפי' הנה לניצל ממון כל שזה שפדאו הנה סבור שלא הנה לו ופדאו לשם מצנה והשתא דיזע דהנה לו ממון תבע מיניה אין לו כלום דלא גרע מפודה עבדו של חברו לשם בן חורין דכתב הרמב"ם ז"ל פ"ח ז"ל ואם פדאו לשם בן חורין חוזר לרבו ראשון בלא כלום וכתב הבכ"מ שם דהטעם הוא משום דמעיקר' כבר הפקיר ממנו אצלו יע"ש: סימן ד האומר עשיתי פ' עבדי בן חורין סתם לכאורה נראה מדברי הר"ן בסוגיין דהשולח דף מ' דכל בסתם הני הודאה ויצא לחירות שפתב ז"ל וכת' ובין בעבד ובין בשדה אמאי לא מהני אפי' בע"פ באומר עשיתי ונתתי משום הודאת בע"ד י"ל דכי אמר בדרף הודאה הכי נמי אבל הכא בבא לשחררו עכשיו בלשונות אלו עסקינן עכ"ד ומפשט לשונו נראה שמשלק בין אומר בסתם עשיתי פ' עבדי בן חורין דכה"ג הני הודאה נהרי הוא בן חורין לכשיגלה דעתו שאומר בלשון הקנאה וכן פתב הרמב"ם דכפי' הביאו הטור בח"מ סי' ס' ז"ל הצ"ל והרמב"ם דכתב על זה שלא נראה לו תשובת הרב פי האומר נתתי לפ' כך וכך הודאה היא ולא הקנאה יע"ש.

אמנם הרי"ף נראה דלא ס"ל הכי וכן נראה מדברי הרמ"ה ז"ל הביא דבריו הטור בי"ד סימן רס"ז ז"ל ואפי' בקריא אם אמרו דרף הודאה גמורה מהני למקני נפשיה יע"ש נראה דס"ל דבסתם לא הני הודאה אלא אם כן יש הוכחה בדבריו.

שאמרו דרף הודאה וכן נראה מתשו' הריטב"א הביאה הב"י בח"מ בסיומן הנז' ז"ל הצ"ל גם מה שטען שאין במשמעות לשון ונתתי אלא שנתנה כבר בודאי פי לשון ונתתי שתי לשונות משמע משמע לשעבר ולהבא שהרי אמרו בפר' השולח האומר נתתי שדה פ' לפ' הרי הוא שלו ואמר ר' יוחנן וכלן בשטר מפני שאינו לשון הודאה שאלו בהודאה בלא שטר נמי קנה אלא מפני שהוא לשון מתנה להבא צריף שטר כן פירש הרמב"ם והרמ"ה ז"ל יע"ש נראה מדבריו דאפי' בסתמא לא מהני האי לישנא דנתתי בע"פ פינון דמשמע ג"כ להבא.

אָבֵל בְּרִישׁ פֶּרֶק הַפּוֹתֵב גַּבֵּי הָאוֹמֵר שְׁדָה זֹו אִינן לִי עֶסֶק בְּהַ פֶּתַח הָרִיטְבָּ"א בְּשֵׁם כִּי"ו ז"ל וְאוֹמֵר רַבִּינוּ דְּמַתְנֵי פֶּשְׁאָמֵר פֶּן לְשׁוֹן סִילּוּק וְגִילְהָ דַעְתּוֹ שְׁאוֹמֵר בְּלִשׁוֹן הַקְּנָאָה אָבֵל בְּאוֹמֵר פֶּן בְּלִשׁוֹן הוֹדָאָה פֶּשִׁיטָא דְּמַהֲנֵי וְאַפִּי פֶּשְׁאוֹמֵר פֶּן בְּלִשׁוֹן סֶתֶם וְלֹא גִילְהָ דַעְתּוֹ אִם בְּלִשׁוֹן הַקְּנָאָה אִם בְּלִשׁוֹן הוֹדָאָה זֹוכָה הוּא מִדִּין הוֹדָאָה פִּינּוֹן שְׁפִשׁוּטוֹ שֶׁל לְשׁוֹן הַכִּי מִשְׁמַע וּלְשׁוֹן חֲכָמִים כֶּף הוּא הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לִי שֶׁר"ל הָרִי אֶת תְּהֵא מְקוֹדְשֵׁת שְׁנָה הַלְשׁוֹן וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מִשְׁמַע לְשַׁעֲבֵר וּלְהַבָּא וְזֹוכָה הוּא בְּאִיזָה שְׁיִזְכָּה יוֹתֵר וְכַדְאָמְרִינוּ בְּפֶרֶק הַשּׁוֹלַח עַכ"ל וְנִרְאָה דְּכַנּוּן לַהֲהִיא דְּרִישׁ פֶּרֶק הַשּׁוֹלַח דְּפָרִיף אֶלְמָא בְּטַל מַעֲיָקְרָא מִשְׁמַע וּמִשְׁנֵי אָמַר אַבְיֵי בְּטַל שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת מִשְׁמַע דְּבִטְלָא וּמִשְׁמַע דְּלִיבְטַל גַּבֵּי גִט לִישְׁנָא דְּמַהֲנֵי בִּי קֵא' גַּבֵּי מַתְנֵה לִישְׁנָא דְּמַהֲנֵי בִּיהַ קָאָמֵר יַע"ש: פֶּתַח הַטּוֹר בְּהַלְכוֹת עֲבָדִים בְּשֵׁם הַרְמֵ"ה דְּש"מ שְׁאָמֵר אֶחָד מֵאֵלּוּ הַלְשׁוֹנוֹת פִּינּוֹן שְׁמִשְׁמַעוֹתוֹ לְשׁוֹן שְׁחֵרוּר יֵצֵא לְחֵירוֹת וְצָרִיף גִּט שְׁחֵרוּר לְהַתִּירוֹ בְּבֵת חוֹרִין ע"כ וְכַתְּבֵי הַב"י דְּבִשְׁעֵמֶד הַש"מ אִינְרִי וְאֵע"ג דְּש"מ שְׁעֵמֶד חוֹזֵר עֲבָד שְׁאִנֵּי מִשּׁוּם דִּיֵּצֵא עֲלֵיו שֵׁם בֶּן חוֹרִין עַכ"ל וְדִימָה הָרַב זֶה לַהֲהִיא דְּש"מ שְׁפֶתַח כָּל נְכֶסֶי לְעַבְדוֹ וְעֵמֶד דְּחוֹזֵר בְּנְכֶסֶים וְאִינוּ חוֹזֵר בְּעֵבֶד מִשּׁוּם דִּיֵּצֵא עֲלֵיו שֵׁם בֶּן חוֹרִין וְאִינוּ נִרְאָה לִי דְּהֵתֶם בְּשְׁפֶתַח בְּשִׁטְרָא אִינְרִי דַעְדִּים מִפְּקִי לִיהַ לְקַלָּא.

וְרֵאִיתִי בִּס' ב"ה שְׁפֶתַח דְּהִיא דְּש"מ שְׁפֶתַח כָּל נְכֶסֶי לְעַבְדוֹ דִּיֵּצֵא לְחֵירוֹת אִפִּי אִם עֵמֶד דְּמִפְּלֵ מְקוּם צָרִיף גִּט שְׁחֵרוּר כְּדִי לְהַתִּירוֹ בְּבֵת יִשְׂרָאֵל יַע"ש אָבֵל מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת וְהַרְשָׁבָ"א שֵׁם נִרְאָה דֵּא"צ גִּט שְׁחֵרוּר וְה"ט מִשּׁוּם דְּכִינּוֹן דִּיּוֹדַע שְׁאִינוּ יְכוּל לְחַזֵּר אִף הוּא גּוֹמֵר וְהַקְּנָהוּ מַעֲכָשְׁיוֹ בְּאוֹתוֹ שְׁטֵר: סִימָן הַ נְהָא דְּכַתְּבֵי הַרְמֵ"ה דְּכָל הַנֵּי לִישְׁנֵי מַהֲנֵי בַש"מ אִפִּי בְּעַל פֶּה דְּדְבָרֵי ש"מ פְּכַתּוּבִין וְכַמְסוּרִין דְּמוֹ ע"כ נ"ל דְּהִינּוּ דְּנוֹקָא בְּאוֹמֵר עֲשִׂיתִי וְכו' דְּכִינּוֹן דְּבְבָרִיא מַהֲנֵי בְּשִׁטְרָא בַש"מ גַּם פֶּן מַהֲנֵי אִפִּי בְּעַל פֶּה אָבֵל בְּאוֹמֵר אֶעֱשֶׂנוּ פִּינּוֹן דְּבְבָרִיא לֹא מַהֲנֵי אֶפִּילוּ בְּשִׁטְרָא שְׁאִינוּ אֶלָּא לְשׁוֹן הַבְּטָחָה שְׁיַעֲשֶׂנוּ אַח"ז וּבְשִׁטְרָא אַחֵר א"כ בַש"מ ג"כ לֹא מַהֲנֵי.

אָבֵל בְּאוֹמֵר יִהְיֶה בֶּן חוֹרִין אַע"ג דְּהֵאִי לִישְׁנָא מִשְׁמַע לְהַבָּא בַש"מ מַהֲנֵי וְרֵאִיָּה לְדָבָר מַהֲהִיא דְּפֶרֶק מִי שְׁמַת יִטּוֹל וְיִזְכָּה וְיִחְזִיק וְיִקְנֶה כּוֹלֵן לְשׁוֹן מַתְנֵה וְכַתְּבוּ הַרְמֵב"ן וְהַר"י וְיִמִּיגָאָשׁ וְהַרְמֵ"ה דְּהִינּוּ דְּנוֹקָא בְּשָׂכִיב מְרַע אָבֵל בְּבָרִי לֹא מַהֲנֵי אִפִּי בְּקִנְיָן שְׁמִשְׁמַע תְּקֵנָה לְהַבָּא וְעַדִּין לֹא הַקְּנָה לוֹ וּבְשָׂכִיב מְרַע פִּינּוֹן שְׁהוּא מְדַבֵּר לְאַחֵר מִיְתָה מַהֲנֵי וְלֹא דְּמִי לְאַעֲשֶׂנוּ דְּמִשְׁמַע שְׁהוּא יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ וְהִיאָף יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין לְאַחֵר מִיְתָה אֶמְנָם הַרְאָב"ד וְהַטּוֹר בְּשֵׁם הָרֵא"ש ז"ל סְבָרִי דִּיִּטּוֹל אִינוּ לְהַבָּא אֶלָּא בְּמַתְנֵה זֹו מִשְׁמַע וְכ"כ הַרְמֵב"ן הַבִּיאֵו הַב"י בְּסִי' רַנ"ג וְכֵן הִיא דְּאִם יִלְדָה אֶשְׁתִּי זָכָר יִטּוֹל מְנָה אוֹקְמוּהָ הָרִי"ף ז"ל וְהַר"מ דְּאִינְרִי בַש"מ וְהַטּוֹר בְּסִי' הַנּוֹז' פֶּתַח עֲלֵיו וְלֹא יִדְעָנָא לְמָה חָשִׁיב קִנְיָן דְּבָרִים דְּמַעֲשֶׂה גְדוֹל הוּא יַע"ש וּלְדַעְתִּי טַעְמִיָּהוּ מְפֹרָשׁ דְּסְבָרִי דִּיִּטּוֹל מִשְׁמַע לְהַבָּא: סִימָן ו פֶּתַח בְּסֶפֶר פַּמ"א ס' ע' דְּמִי שְׁהַפְקִיר אֶת עַבְדוֹ וְהִנִּיחַ בְּנִים קְטָנִים דְּאַפְטָרוֹפּוֹס מְצִי לְשַׁחְרָרֵם יַע"ש.

וּלְדַעְתִּי אִינוּ פֶּן דְּמֵאִי שְׁיִיאִטְיָה דְּאַפְטָרוֹפּוֹס בְּעֵבֶד כְּדִי לְשַׁחְרְרוֹ פִּינּוֹן שְׁאִינוּ אֶדוֹן שְׁלוֹ וְכַמ"ש הַרְאָב"ד בְּהַשְׁגוֹת וְכ"נ מְפִירוֹשְׁרֵי"י ג"כ וְאַע"ג דְּאַפְטָרוֹפּוֹס יְכוּל לְשַׁחְרְרֵם עֲבָדִים מִדִּינָא הִינּוּ עַל יְדֵי גְטִילַת הַפְּסָף מִיָּדוּ שֶׁל עֲבָד בְּכִי הַאִי גּוֹנוֹנָא יָדוּ כְּיָדָם פִּינּוֹן

שהוא לזכות היתומים אבל במידי דליכא זכות ליתומים אין יד אפטרופוס פידם וכמ"ש מדברי ש"ך סי' קכ"ו ס"ק פ"א ובכי האי גוונא שכתב הוא הפקר אפ"ל על ידי קבלת הפסד לא משתחרר וכמו שכתבו התוספות ו"ל בפסק השולח דף ל"ט ע"ב: הלכות שומרים סימן א אין השומר מתחייב עד שיפקיד אצלו ויאמר שמור לי זה.

והכי איתא במכילתא ו"ל לשמור רש"א עד שיפקיד אצלו ויאמר שמור לי אבל אי א"ל עיניו בו פטור ע"כ. מוכח מהכא דאין השומר מתחייב בסתם ואפילו פי מסר בידו עד שיאמר שמור לי זה וכ"כ התוס' בס"פ החובל והרמב"ן בספר המלחמות כתב כמו כן דשמעינן מהא שאם א"ל תפוס לי כלי זה וכינצא בלשון הזה פטור שאין השומר מתחייב עד שיאמר שמור לי אבל מפקיד סתם ודאי פטור דהיאך יתחייב זה לא אמ"ל לשמור ומרגלא בפומייהו דרבנן דשמור לי קא אמרי עכ"ד.

אבל צריך להבין א"כ מאי מדמי תלמודא בפ' האומנין דף פ"א פלוגתא דרבי נחמיה בכנוס שורה לבעיני דא"ל שמור לי וא"ל הנח סתם ולימא ליה עד פאן לא אמר רבי התם אלא בסתמא שלא א"ל המפקיד שמור לי אבל הכא דא"ל בהדיא שמור לי פי א"ל הנח סתמא פאלו הודה לדבריו הוי.

וכ"ת דרבי פלגא קא פניל ואמר אינו חייב עד שיקבל עליו לשמור דמשמע דבעי שהשומר גם כן צריך שיקבל עליו בפירוש לשמור סוף סוף עדיין קשה דהלא התוס' סברי לה דהלקחא פתחמים דכנוס שורה חייב ואפילו שהבעלים לא אמרו ליה שמור לי זה ואלו הכא בפסק החובל תפסו במןשלם הדרשא דמכילתא: אשר על פן נראה לע"ד לומר דכל היכא דמוכחא מלתא דלשמירה נתפסין המפקיד אע"פ שלא הזכיר לו שמירה אלא שא"ל תפוס זה בידך עד שאבא ממקום פלוני הרי זה פאלו אמר לו שמור לי זה מפנין ששמירתו על הנפקד הוא דאם הוא לא ישמרנו מי ישמרנו וכמו שכתב הרא"ש בתשו' המגעלים והכי אמרו לה בירוש' בפ"ב דשבועות האי דרשא דלשמור ולא לאבד לשמור ולא ליתן במתנה אמר ר"י והוא שאמר ליתן מתנה לכל מי שירצה אבל אמר לפלוני מפנין ששמירתו עליו כמי שהוא עליו ומ"ש הרמב"ן ו"ל דאי א"ל תפוס כלי זה דלא נעשה שומר היינו בדלא אמר לו אלא לשון זה בלחוד ולא אמר לו עד שאלך למקום פלוני דכה"ג אין משמעותו שמסר בידו לשמירה אלא תפוס ומיד אני חוזר ולוקחו מידך קאמר ליה ומה שמסר בידו לא היה אלא כדי להסתפל במקום אחר שהיה צריך ולא להניחו בידו לשמור דבזה אפ"ל אם ישארו בידו לא נעשה שומר מפנין דכשכאו לידו לא היה אדעתא דשמירה והוי פאותה שכתב הרשב"א ו"ל דאם מסר ראובן מידי ביד שמעון כדי שיזכה בהם לקטן דאי לא היה הקטן שם לא נעשה שמעון שומר דמתחלה לא מסר בידו אלא כדי שיזכה בהם לקטן ולא לשמירה: סימן ב והיכא דהביא ראובן כלי בביתו של שמעון וא"ל שמור לי כלי זה והניחו שם ברשותו ושמעון שתק ולא א"ל מידי יש להסתפק מי נימא פנין דשתק שמעון שתיקה כהודאה דמיא ונעשה שומר.

א"ד כל בשתיקה לא מחייב וראיתי להרב ספר בני אהרן שתפס במןשלם דשתיקה כהודאה דמיא וליף לה ממ"ש המרדכי דשומר שמסר לשומר לפני בעל הפקדון ולא מיקה בו דפטור וכמו שמצינו דבשתיקה נפטר הוא הדין דבשתיקה מתחייב.

ולע"ד אין נראה פן דהתם שאני דכיון דראה בעל הפקדון וה"ל למחות בו ולא מיחה הורה בדעתו שהיה מרנצה אבל הכא האי דשתק משום דלא איכפת ליה מידי שהרי לא קביל שמירה ומדברי הרב מוהריק"ו שורש קנ"ו נראה דלא אמרינן שתיקה פהודאה הוי פדי לחייבו אם לא היכא דיש צד זכות בדבר ומגופא דשמעתין איפא למידק הכי דקאמר דהנח סתם הוי פלוגתא דר' נחמיה דפליגי בא"ל פנוס שורה לרשותי ומאי מדמה לימא התם שאני משום דלא א"ל שמור אבל הכא דא"ל שמור וזה א"ל הנח פאלו הודה לדבריו דמי דלשון הנח לא גרע מאלו שמתק תדע דהא תלמודא מדמי לשון הנח לכנוס שורה וכנוס שורה לא הוי לישנא גריעא כמו שכתבו התוספות בפרק ההנהגה דף מ"ט ו"הריטב"א שם והתוס' בפרק הפרה דף מ"ו ובהדיא כתב הריטב"א בחדושי שו"ת לפ"ק דקדושין לדף ח' ו"ל שהמפקיד אצל חברו ולא קיבל ממנו ונרקו לפניו אינו חייב בו שלא קיבל שמירתו ואפי' לא א"ל פלוס פשורקו לפניו: סימן ג והנה נראה לומר דכל זה מייירי בשלא משוה השומר אלא שהמפקיד הניחו ברשותו של נפקד אבל אם משכו הנפקד בידו אחר שאמ"ל שמור לי זה אז אליבא דכ"ע פאלו קביל שמירה בהדיא דמי וכן נראה מדברי ר' ירוחם פנ"ל שכתב ו"ל שומר שמשוה חייב מיד ואם א"ל שמור לי זה וא"ל הנח לפני נעשה שומר מיד דכל השוברים חייבים פשקו פאלו עליהם לשמור בלי שום משיכה עכ"ד.

ולכאורה איפא לאקשוני דתחלה כתב שומר שמשוה דמשמע דבעי משיכה ולבסוף כתב דכל שקבל עליו לשמור חייב בלי שום משיכה אבל לפי מ"ש אתי שפיר ומשוה דנקט ברישא לא שמוענין דכל שמשכו בידו פאלו קביל עליו לשמור בהדיא דמי אבל כי לא משכו אלא שהניחו המפקיד שם ברשותו אז צריף שיקבל עליו הנפקד עליו לשומר ויאמר לו הנח לפני האמנם מפירוש רש"י בפרק משילין דף מ' ע"א לכאורה אין נראה פן שהרי גבי ההיא דמשני תלמודא בשייחוד להם קרן זוית פי' רש"י דאושלי ביתא הוא ורב איירי דמשפן וקביל עליו שמירה משמע דאליבא דרבי אפי' כי משוה השומר עדיין לא מתחייב עד שיקבל עליו שמירה.

והייתי ר"ל דמ"ש רש"י דמשפן וקביל שמירה לאו למימרא דקביל שמירה בפירוש אלא פל שמשפן בידו אחר שאמ"ל שמור לי זה הרי הוא פאלו קביל שמירה בפירוש. והשתא מתנישב מאי דהנה קשה דאמאי איצטרף לאוקמוה למתני' בשייחוד להם קרן זוית ומאי אייריא ייחד לימא דמייירי בסתמא שלא קבל עליו שמירה בהדיא אם לא שצאמר דכל שמשכו הנפקד ה"ז פאלו קביל שמירה בהדיא ולפי דרכנו למדנו שאם אמר לו בעת שמשוה מיד המפקיד בזויות זו אני מניח אותו אין זה קביל שמירה כי אם ביתא הוא דאושיל ליה.

אבל צריף להבין לפי זה הא דתנן בפרק המפקיד דף מ' המפקיד חבית אצל חברו ולא יחדו הבועלים מקום וטלטלה ונשברה אם משהניחה נשברה פטור יחדו הבועלים מקום ה"ז חייב ופרש"י ו"ל יחדו הבועלים מקום בבי' שומ' לומר זויו' זו השאילני ע"כ.

וצריף להבין הא פינון שייחודו הבועלים מקום ברשותא דבעלים קיימא והכי אמרינן בפ' משילין אמתניתין דמי שהיו פירותיו אצל חברו ואם עירב הוא פירותיו פמוהו מקשה ואי אמרת פרגלי מי שהפקיד אצלו כי עירב הוא מאי הני ומוקי לה בשייחוד לו קרן זויות

ופי' רש"י ז"ל דאושלי ביתא הוא הלכה ברשות המפקיד הם ע"כ וא"כ מאי קאמר ר"י מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא וכו' לוקמה פולה כר"י ורישא היינו טעמא משום דיד שומר פיד הבועלים וסיפא היינו טעמא פינון שייחדו הבועלים מקום ברשותא דבועלים קיימא ומשום הכי אפי' הניחה במקומה חייב וכדאמר רב זביד בפרק הגוזל בתרא דף קי"ח ע"ב דכל שאינו ברשותו לא מיקרי השבה.

אלא משמע דמתני' דקתני יחדו הבועלים מקום חייב משום חיוב' דשמירה קא אתי וכן נראה מדברי הרמ"ה שכתב דבייחד לו מקום חייב הנפקד בשמירתו ונהביאו הטור בס' רצ"ב וכן נמי יש לדקדק ממה שכתב הרמב"ם בהלכות י"ט וז"ל וכן מי שהיו פירותיו מופקדים בעיר אחרת ועירבו בני אותה העיר לבא אצלו לא יביאו לו מפירותיו שפירותיו פמזהו בד"א בשייחד להו קרן זוויות אע"פ שהן פיד אלו שעירבו עכ"ד ויש לדקדק בדבריו במ"ש אע"פ שהן פיד אלו שעירבו הא פינון דייחדו הבועלים קרן זוויות ברשותא דבועלים קיימי אלא משמע דס"ל דכל המפקיד אצל חברו אע"פ שהנפקד ייחד לו קרן זוויות ואמר לו הניחם פאן יש לו דין שומר ותייב הגם דאושלי ביתא הוא והיינו טעמא משום דהוי פמקבל אחריות על פירות חברו ברשות חברו וכמ"ש התוספות בפ"ק דפסחים גבי ייחד לו בית ולפי זה יצא סתיר' למה שכתבתי דאם יחד לו זוויות אינו נעשה שומר, ונראה דיש לחלק בין היכא דהפקיד אצלו ויחד לו הנפקד מקום וא"ל בזווית זו תניח אותו אז הוי פאלו אמר לו איני מקבל עלי שמירה אלא מקום הוא דאושיל ליה פדי להניח אותו.

אבל אם המפקיד עצמו הוא דייחד זווית פשהפקידו אצלו ואמר בזוויות זו אני רוצה שיהיה ונתרצה הנפקד אז הגם דאושלי ליה מקום שומר ג"כ הוי וכגון שא"ל המפקיד מעיקרא שמוך לי: סימן ד והיכא דאמר לו לחברו רצוני להניח תיבה זו לתוך ביתך וא"ל הניח נראה מדברי הגהת אשירי בפרק הפרה דלכ"ע נעשה שומר ע"כ.

והכי איתא בירושלמי אמתני' דכנום שורה דפליגי רבי ונחמיה קאמר עלה בבית כ"ע מזודו נראה דס"ל דרבי דקאמר בסתמא לא קביל גטירותא ה"ד בחצר משום דשייף לומר דתיב ונטיר לה קאמר ליה אבל בבית דלא שייף לומר הכי פי א"ל פנוס עול ונאטר לה קאמר ליה אבל הרמב"ם סתם וכתב דהנח סתם לא נעשה שומר ולא חילק בין בית לחצר נראה דס"ל דפלוגתא דרבי ונחמיה הוי בין בחצר בין בבית וכן נראה ג"כ מדברי הר"ן ז"ל בפ"ק דפסחים גבי ההיא דייחד לו בית אין זקוק לבער יע"ש וכן משמע ג"כ מדברי הרא"ש בתשו' פלל צ"ד סימן ד' והכי מוכח קצת מההיא דפרק משילין דף מ' גבי המפקיד פירותיו אצל אחרים דרב אמר הרי הן פרגלי מי שהופקדו אצלו ומשמע דאירי אפי' הופקדו בביתו וכן מוכח מפ' רש"י יע"ש פנראה דס"ל לתלמודא דידן דטעמא דרבי הוי משום דאינו שומר עד שיקבל עליו לשמוך וכי אמר לו עול רשותא בלחוד הוא דקא יתיב ליה ולא משום דתיב ונטור לה קאמר ליה תדע דבפרק הפרה מוקי רב פפא פולה מתניתא פרבי וסבר לה פרבי טרפון דאמר קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם הלכה א"ל שמוך לא אקניה לי מקום בחצר לא א"ל שמוך אקנוניי אקני ליה מקום בחצר אלמא מוכח דלרבי ג"כ לאו תיב ונטור לה קאמר לי נאפי' תימא דטעמא דרבי הוי משום דתיב ונטור לה קא"ל וכדקאמר שם בפרק האומנין איכא למימר

דאיצטריף להאי טעמא בַּחצֵר מִשׁוּם דְּלֹא הוּי מִשְׁתַּמֵּר שָׁם אַבְל בְּבֵית דְּהוּי מְקוּם
הַמִּשְׁתַּמֵּר מִמִּילָא פִּי א"ל הַנַּח אֵינוּ אֶלָּא רְשׁוּתָא בְּלַחֲוֹד שְׁהָרִי מִשְׁתַּמֵּר הוּא שָׁם וּלְפִי זֶה
צָרִיף לִזְמַר דְּהָא דְקָאָמַר שָׁם בְּפֶרֶק מִשְׁיִלִין דְּמַתְנִי אֵינְרִי בְּשִׁיחֻד לֹו קָרָן וְנִית וּפְיַרְשׁ
רַש"י דְּאוֹשְׁלִי בֵּיתָא הֶלְכָּה בְּרִשׁוֹת הַמַּפְקִידִים הֵם דְּמִשְׁמַע מִשׁוּם דְּיִחַד לֹו קָרָן וְנִית הָא
סְתָמָא דֵּא"ל הַנִּיחָהוּ שָׁם הָרִי הוּא פְּאֵלוּ קִבְּל עֲלֵי שְׁמִיר' דְּאֶתְנָא אֶלִּיבָא דְּרַבָּנָן וְכֹן נִרְאָה
מִדְּבָרֵי הָר"ן בַּפ"ק דְּפֶסְחִים דְּאֵלוּ אֶלִּיבָא דְּרַבִּי מֵאֵי אֵינְרִי יִיחַד אֶפִּי' לֹא יִיחַד נְמִי דְּלַעוֹלָם
לֹא מִתְחַיֵּיב עַד שְׁיִקְבֵּל עָלָיו לְשִׁמּוֹר (וְעֵינָן מֵה שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל סִי' ג') וְכֹן נִרְאָה מִדְּבָרֵי
הַתוֹס' בְּפֶרֶק הַזֶּהָב דָּף מ"ט גְּבִי פֶל הָא בֵּיתָא קִמָּה אֶפִּי' ש"ח לֹא הוּי שְׁפַתְבוּ וְהָא דְּאֶמְרִינָן
בְּפֶרֶק הַפָּרָה הַכְּנִיס בְּרִשׁוֹת בַּעַל הַחֲצֵר חַיֵּיב י"ל דְּשִׁמְעֵתִין פְּרַבִּי דְּשִׁמּוּאֵל פֶּסֶק הָתָם
הֶלְכָּה פְּרַבִּי וְקִינָמָא לֹן הֶלְכָּה פְּשִׁמּוּאֵל בְּדִינֵי וְעוֹד דְּאֶפִּי' לְרַבָּנָן דְּמַתְחַיֵּיבֵי הֵינּוּ לְפִי שְׁאָמַר
לִי פְּנוּס שׁוֹרְףָה דְּמִשְׁמַע וְאֶשְׁמַרְנּוּ אַבְל הָא בֵּיתָא קִמָּה סִלַּק עֲצָמוּ מִשְׁמִירָה לְגַמְרֵי ע"כ
וְדַבְרֵיהֶם מְבֹנְאָרִים דְּלְרַבִּי דְק"ל פְּנוּתִיהָ פֶל בְּסְתָמָא לֹא מַחַיֵּיב וְאֶפִּי' הוּי בְּבֵית הַנֶּפְקֵד
עַד שְׁיִקְבֵּל עָלָיו שְׁמִירָה אֶלָּא שְׁפַתְבוּ דְּאֶפִּי' לְרַבָּנָן דְּסְבִירָא לְהוּ דְּאֶפִּי' בְּסְתָמָא מַחַיֵּיב
בְּהָא בֵּיתָא קִמָּה לֹא מִתְחַיֵּיב מִשׁוּם דְּסִלַּק עֲצָמוּ מִשְׁמִירָה: סִימָן הַ מְקוּם שֶׁהוּא מְיֻחָד
לְשִׁמּוֹר נִכְסֵי בְּנֵי אָדָם בְּשִׁכָּר שְׁנוֹתָנִים מִיָּדֵי חֲדָשׁ בְּחֻדְשׁוֹ וְכָל מִי שְׁרוּצָה לְשִׁמּוֹר אֶת
חֻפְצָיו מוֹלִיכֶם שָׁם מְפָנֵי שֶׁהוּא מְקוּם שְׁמִירָה מְעַלְיָא וְכָל הַמּוֹלִיף שָׁם תִּיבְתוּ אֵינוּ מְזַכִּיר
לְנֶפְקֵד שׁוּם לְשׁוֹן שֶׁל שְׁמִירָה אֶלָּא סְתָמָא נִרְאָה דְּאֶפִּי' לְמ"ש דְּהַנַּח סְתָם לֹא מַחַיֵּיב וְאֶפִּי'
פִּי הוּי בְּבֵית אִי' לְמִי דֵּה"ד פִּי לֹא יְהִיב לִי שְׁכָר אַבְל פִּי יְהִיב לִי שְׁכָר מִסְתָּמָא נַעֲשֶׂה
ש"ש בְּהֵיא הַנָּאָה דְּמִטִּי לִי וּל"ד לְהָא בֵּיתָא קִמָּה דְּאֶפִּי' פִּי יְהִיב לִי שְׁכָר לֹא נַעֲשֶׂה
שׁוֹמֵר וְשְׁכָר דְּשָׁקִיל הֵינּוּ שְׁכִירוֹת מְקוּם דְּהָא בֵּיתָא קִמָּה הוּי לְשׁוֹן גְּרוּעַ וְכֵאלוּ א"ל הַנַּח
לְפָנֵיהָ דְּמִי שְׁסִילַק עֲצָמוּ מִשְׁמִירָה מִשָּׂא"כ בְּהַנַּח סְתָם וְתַדַּע דְּהָא תִּלְמוּדָא מְדַמֵּי הַנַּח
סְתָם לְכְנוּס שׁוֹרְףָה בְּרִשׁוֹתֵי וְאֵלוּ בְּהָא בֵּיתָא קִמָּה כ"ע מוֹדוּ דְּלֹא נַעֲשֶׂה שׁוֹמֵר.

ואע"ג דלרבי לא מתחייב עד שיקבל עליו לשמור איפא למימר דה"ד היכא דלא שקיל
שכר אבל כי שקיל שכר לא בעינן שיקבל עליו שמירה בפירוש דאשכחן בכמה דוכתי
שאמרו בהדיא הנאה נעשה ש"ש ואע"פ שלא פירש לשמור ועוד בה"ד דאינו מקום
מיוחד לשמירה לאדם אחד כמו בית שהוא מקום השמור לבעלים אלא כל מי שרוצה
מולף תיבתו שם ואם הנפקד לא ישמרם מי ישמרם: סימן ו ועל מה שנוהגים העם
שכשמוסר אחד לחברו מידי להוליכו בדרך הרי זה אומר לו השליכהו ארצה ואני
אוליכנו ועושין כן כדי לפטור עצמו מדין חיובא.

ראיתי למהרימ"ט בסימן קט"ז שכתב דאין דרך זו פוטרתו שיהרי מוכח מדברי הרא"ש
בתשו' דאפי' בהנח לפניו דקתני לא נעשה שומר. ה"ד היכא דמשתמר שם לדעת הנפקד
אבל היכא דנתרצה זה להוליכו בדרך מסתמא קביל עליה לשומר דכיון דבדרך לא
משתמר כי אם לדעת זה המוליכו ושמירתו עליה היא.

ואיברא דלפי מ"ש הרמב"ן גבי מתניתין דמתנה ש"ח להיות פטור וכו' דהנח לפניו רצה
לומר לו איני מקבל עלי שמירה איפא למימר דאפי' כי מסר וא"ל להוליכם בדרך פל
שא"ל הנח לפניו הרי זה כמי שא"ל אני מוליכו אף בתנאי שאיני מקבל עלי חיוב שמירה
וכמו כן בא"ל השליכהו ארצה ואיפא למימר דאפי' למה שכתב הרא"ש דכל שמוליכו

בדרך אפי' כי א"ל הנח לפניה חייב מכיון דאין שמירתו אלא עליו היינו דוקא בא"ל הנח לפניה דכיון דבדרך לא משתמר האי לפניה דקאמר ליה מראה מקום הוא ולא סילוק משמירה מה שאין פן בהשליכהו ארצה דכונתו מבוארת לומר לו שאינו מקבל עליו שמירה דאם לא פן אמאי קאמר ליה הכי וכ"ש אחר דנהגו הכי דעכשו כ"ע מודו: סימן ז אין השומרים מתחייבים בדיני השמירה אלא אם פן משכו החפץ וכדר"א דאמר פשם שיתקנו משיכה בלקוחות פה תקנו בשומרים והיינו פדי לחייבם באונסין וכפירוש רש"י בפרק מרובה והכי מבואר בירושלמי בפ"ב דשבועות.

אבל התוס' פתבו דש"ח וש"ש מיד שקיבלו עליהם לשמור מתחייבין והוכיחו לה מההיא דפרק האומנין דקאמר הנח לפני ש"ח וההיא בשוקא מייירי וכן הוא דעת הרא"ש ז"ל, אלא שיש חילוק ביניהם דלדעת התוספות אינו אלא בש"ח וש"ש אבל לא בשואל וה"ט משום דש"ח וש"ש שעל פי השומר סמכו הבעלים וסלקו שמירתו מעל ממונם נתחייבו השומרים מיד פשנגב או נאבד שהרי על שמירתו של זה סמך ונאבד וזה הטעם לא שייך בשואל פדי לחייבו באונסין דאתו ממילא ומן התקנה על הב"י שפכת בדין השואל דלדעת התוספות לא בעי משיכה וזה אינו כמבואר.

ועל דברי התוספות והרא"ש ז"ל דסברי דש"ח וש"ש מתחייבים בלי משיכה משום דעל פיו של זה סמכו הבעלים וסלקו שמירתו מעל חפצו צריך להבין מאיזה טעם קא מתחייבי דאי מדין ערב א"א לומר דהלא בזרוק מנה לים ואתחייב אני לה פכת הרא"ש ז"ל פ"ק דקדושין דיש מי שרצה לומר דהרי זה מתחייב מדין ערב שהרי על פיו של זה סמך וזרקו לים אבל עיקר הדבר נ"ל שאין הערב מתחייב אלא היכא דמטי הנאה לאינש אחר על פיו של זה דאותה הנאה חשיב כאלו הגיע לידו אבל פי לא מטי הנאה לשום אינש לא דמי לערב ולא קא מתחייב ואפי' לדעת הרמב"ן ז"ל דס"ל בזרוק מנה לים דמתחייב הרי פכת דהיינו דוקא כשא"ל בהדיא ואתחייב אני לה הא הכי לא מתחייב והכא גבי שומר שלא אמ"ל ואתחייב אני לה כי אם שא"ל ואני אשמור במה מתחייב.

ואם באנו לחייבו לזה מדינא דגרמי דלא גרע מפראה דינר לשולחני ואמ"ל שהוא טוב ונמצא שהוא רע דחייב השולחני מדינא דגרמי משום שעל פי השולחני סמך וקבלו אף זה שעל פיו של זה סמך וסילק שמירתו ממנו ובפשעתו של זה נאבד עדין האי טעמא לא סגי אלא לחייבו לזה היכא דידעין דפשע ונאבד אבל היכא דלא ידעין אי פשע אי לא אין לנו לחייבו שבועת התורה מספק פנין דלאו משום שומר אתה מחייבו: ולכאורה נראה דלדעת הסוברים דאין השומרים מתחייבים בלא משיכה ל"ש לן בין ש"ש לש"ח ובכולן בעי משיכה והכי אמרו לה בירושלמי פרק ב' דשבועות אמר ר"י ארבעה שומרים הן ואין חייבין אלא דרך קנין.

אבל ראיתיה לרשב"א ז"ל דהגם דהוא סובר דאין השומר חייב אם לא משך על כל זה פכת בתשוב' סימן אלף קל"ד דראובן שפגר ביתו וא"ל לשכנו שמור את ביתי ותשפיר זה הבית ותטול השכר דהרי זה נעשה שומר שכר באותה הנאה שאמר לו שיתטול שכר הבית שישפיר והיה נ"ל דהתם איירי שפגר זה שקבל עליו לשמור השכר את הבית ונטל שכרו דהרי זה השומר נתחייב באותו הפסד שנטל וכסף עביד קנין ור"א דקאמר תיקנו משיכה בשומרים מייירי פשעדין לא נטל שכרו דסתמא שכירות אינה משתלמת

אֵלָא לְבַסּוּף וְאֵע"פ שֶׁהַמִּפְקִיד נָדַר לוֹ שְׂכָר מִכָּל מְקוֹם כָּל כַּמָּה דְלָא מְשַׁד עֲדִין לֹא נַעֲשֶׂה שׁוּמְרִי: אֲבָל עֲדִין צָרִיךְ לְהַבִּין דְּבִפְרָק הַזֶּה אֲמַתְנִי דְנוּשָׂא שְׂכָר אִינוּ מְשַׁלְמִים רְמִי לִי מַהֲהִיא דְהַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְשִׁמּוֹר אֶת הַתִּינוּק לְשִׁמּוֹר אֶת הַזְרָעִים אִין נוֹתְנִים לוֹ שְׂכָר שְׁבַת לְפִיכָּה אִין אַחֲרִיּוֹת שְׁבַת עָלָיו הִיָּה שְׂכִיר שְׁבַת שְׂכִיר חֲדָשׁ נוֹתְנִין לוֹ שְׂכָר לְפִיכָּה אַחֲרִיּוֹת שְׁבַת עָלָיו ע"כ וְהָרִי לְשִׁמּוֹר אֶת הַזְרָעִים שְׁמַתְחִיב זֶה בְּאַחֲרִיּוֹתָן הָרִי זֶה לֹא עָשִׂה שׁוּם קִנְיָן וְאֵף ע"פ דְהִיָּה אֲוִקְמָה תְּלַמּוּדָא בְּשִׁקְנוּ מִיָּדוּ לֹא מְשׁוּם קִנְיָן שְׁמִירָה הוּנָא וְכַדְמוּכָה שְׁם וְנִרְאָה לַע"ד לְיִשְׁבַּב דְהֵתָם שְׁאִנִּי מְשׁוּם דְמִיָּרִי בְּפוֹעֵל שְׁשִׁכְרוּ לְיָמִים לְשִׁמּוֹר דְמַשְׁעָה שְׁהַתְחִיל לְשִׁמּוֹר נִגְמַר הַקִּנְיָן דְשְׁכִירוֹת פּוֹעֲלִים נִקְנָה בְּהַתְחִלַת מְלָאכָה כַּמְבֹאָר מַה שְׁאִין כֵּן בְּשְׁאִינוּ שְׂכִיר יוֹם לְאוֹתָהּ מְלָאכָה אֵלָא דְאָמַר לִי שְׁמּוֹר לִי זֶה וְאִנִּי אֲתָן אֶת שְׂכָרִי.

וּלְפִי הָאָמֹר לַעֲלִיל מַה שְׁכַתְבִּי הָרִא"ש בְּתִשׁוּ' דְרֵאוּבֵן שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ לְדַרְךָ וְאָמַר לוֹ שְׁמַעוֹן תּוֹלִיךְ אֵלּוּ הַמְנַעְעִלִים עִמָּךְ וּא"ל רֵאוּבֵן הַנִּיחָם עַל הַחֲמוֹר וְכֵן עָשָׂה וְאַחַר כֵּן נֶאֱבָדוּ בְּדַרְךָ בְּפִשְׁעָה שְׁהוּא חֲזִיב נִרְאָה דְהָרִא"ש ז"ל לְפִי שִׁיטְתוּ אִמְרֵי דְסִבְרָא לִי דְהַשׁוֹמֵר מִתְחִיב בְּלִי מְשִׁיכָה שְׁהָרִי שְׁם לֹא מְשַׁד רֵאוּבֵן הַמְנַעְעִלִים וּמְשִׁיכַת הַחֲמוֹר לֹא חֲשִׁיבָא מְשִׁיכָה דְהוּי חֲצַר בְּמַהֲלַכְתָּא אִם לֹא דְהִיָּה עַל הַחֲמוֹר כְּלָיו שֶׁל בַּעַל הַחֲמוֹר כְּגוֹן שֶׁק וְכִינְצָא וְהַנִּיחוּ תוֹף הַכְּלִי דְאִזּוּ מְהִיב כַּמְבֹאָר בְּמַקּוּמוֹ: סִימָן ח בְּמֵאֵי דְקִי"ל דְעַבְדִּים וְקַרְקָעוֹת וְהַקְדָּשׁוֹת נִתְמַעְטוּ מִדִּין הַשׁוֹמְרִים נִרְאָה לִי דְהִיָּנוּ דְנִקְא בְּסַתְמָא אֲבָל אִם הַתְנָה וְקַבֵּל עָלָיו שְׁאִם פִּשְׁעֵי יִשְׁלַם הָרִי זֶה חֲזִיב כִּינְיָן פִּינּוֹן שְׁעַל פִּינּוֹן סְמָךְ וְהַפְסִיד וְאֲמִינָא לֵה מַהֲהִיא דְגְרָסִינּוּ בַּפ' הַרְבִּית דָּף ע"ג ע"ב א"ר חֲמָא הָאֵי מֵאֵן דְהִיָּב זְוִי לְחַבְרִי' לְמִיזְבֵּן לִיָּה חֲמָרָא וּפִשְׁעֵי וְלֹא זְבִין לִי מְשַׁלְמִים וְאֵף רַב אֲשִׁי ל"פ עֲלִי אֵלָא מְטַעַם דְהוּי אֲסַמְכָתָא דְמִי יֵאמַר דְמִזְבְּנִי לִיָּה הָא לֹא הִכִּי חֲזִיב לְשַׁלְמִים פִּינּוֹן שְׁהַבְטִיחוּ וְלֹא זְבִין לִי וְאֵף עַל גַּב דְאִינוּ אֵלָא גְרָמָא בְּנִזְקִין דְאִינוּ אֵלָא מְבַטֵּל כִּיסוּ שֶׁל חַבְרִי וּמְדִינָא פְטוֹר לְשַׁלְמִים וְכַדְאִיתָא בְּתוֹסְפָתָא הַנּוֹתֵן מְעוֹת לְחַבְרִי לְיַקַּח לוֹ חֲטִיִּים וְלֹא לְקַח אִין לוֹ עָלָיו אֵלָא תְּרַעוֹנָתָא דְלֹא הוּי אֵלָא גְרָמָא בְּנִזְקִין וְאֵפ"ה מְשַׁמַּע מְשַׁמְעָתִין שְׁכָל שְׁהַתְנָה וְהַבְטִיחוּ שְׁאִם לֹא יַקַּח לוֹ יִשְׁלַם מְכִיסוּ ה"ז חֲזִיב אֲלֵמָלָא דְהוּי אֲסַמְכָתָא שְׁהָרִי אִינוּ בְּיָדוּ וְכ"כ בְּחִדוּשֵׁי זְקִנִּים מְשַׁם ר"י בַּעַל הַתּוֹס' דְסוּגְיָן בְּהַתְנָה אִיָּרִי וּמַש"ה הוּא דְהוּי חֲזִיב וְכ"נ קֶצֶת מְדַבְרֵי רַש"י ז"ל וְכ"כ הָרִא"ש בְּשַׁמְעָתִין יַע"ש וְכ"כ לֵה הַמְרַדְכֵי בְּפִרְקֵי הַגּוֹזֵל ז"ל כֵּן גְרָמָא בְּנִזְקִין דְפְטוֹר ה"ד בְּשַׁלְמִים קַבֵּל עָלָיו לְשַׁלְמִים אֲבָל כָּל שְׁקַבֵּל עָלָיו לְשַׁלְמִים חֲזִיב וְלָמַד כֵּן מְשַׁמְעָתִין יַע"ש: מַעֲתָה דוֹן מִיָּנָה בְּנ"ד דְפִשְׁעָה לֹא הוּי אֵלָא גְרָמָא בְּנִזְקִין וּגְזֵרַת הַפְּתוּב הוּא לְחֲזִיב אֶת הַשׁוֹמְרִים דְלֹא מִיַּעַט קָרָא עַבְדִּים וְקַרְקָעוֹת אֵלָא בְּשַׁלְמִים הַתְנָה בְּפִי שְׁאִם פִּשְׁעֵי יִהְיֶה חֲזִיב לְשַׁלְמִים אֲבָל כְּשֶׁהַתְנָה כֵּן פִּינּוֹן דְהִיָּן הוּא בְּכָל גְרָמָא בְּנִזְקִין דְכְּשִׁקַבֵּל עָלָיו לְשַׁלְמִים חֲזִיב ה"ה בְּעַבְדִּים וְקַרְקָעוֹת וְכֵן נִרְאָה מִתְשׁוּ' הַרִיטְב"א ז"ל הַבִּיָּאָה מִרְן הַב"י בְּסוּף ס' ס"ו וְז"ל הַצְרִיךְ לָנוּ וְדִקְאָמַר פּוֹשַׁע מִזִּיק הוּא וְחֲזִיב שְׁלֵא מִדִּין שׁוּמְרֵי הָא לִיתָא דְפִשְׁעָה גְרָמָא בְּנִזְקִין הוּא שְׁהוּא פְטוֹר מְדִינֵי אָדָם אֵלָא שְׁהַתּוֹרָה חֲזִיבָה שׁוּמְרִים בְּפִשְׁעָה מְפָנִי שְׁסַמָּךְ עֲלֵיהֶם בַּעַל הַפְּקֻדוֹן וְהַבְטִיחוּ שׁוּמְרֵי לְשַׁמְרוּ מַעֲתָה הַמִּפְקִיד שְׁטָרוֹת אֲצֵל חַבְרִי אִפִּי' בְּשִׁטְרָא וְלֹא קַבֵּל עָלָיו אַחֲרִיּוֹת בְּפִי וְטַעַן שְׁנֶאֱנָסוּ אוֹ נִגְבּוּ וְאִפִּי' בְּפִשְׁעָה הָרִי הוּא נֶאֱמָן בְּלֹא שְׁבוּעָה וְאִפִּי' דְרַבְּנָן וְכו' עכ"ל מוֹכַח מְדַבְרֵי דְכָל שְׁקַבֵּל עָלָיו לְשַׁלְמִים ה"ז מְשַׁלְמִים אִפִּי' בְּדַבְרֵי שְׁנַתְמַעְטוּ מְשַׁמִּירָה.

והכי איפא למילף ממתני' דפרק המקבל ק"ד דקתני המקבל שזדה מתבירו והובירו שמיין אותה פמה היא ראוי' לעשות ונותן לו שפך פותב לו אם אוכיר ולא אעביד אשלם במיטבא ע"כ וכתב הר"ן דיש מי שפירש שלענין פחת הקרקע לא היה צריך תנאי פיון שקבל עליו לעבוד וכיון דאתני לטפויי מלתא קאתי ולא ידעתי לענין פחת הקרקע למה היה מתחייב בלא תנאי וראיתי לאחרים שפיתבו דכיון דקביל עליה למפלחה שפך פותב לו אגא איטור ואזרע חייב הוא בכל היזק שיבא בשדה מחמת ביטול המלאכה כשומר שנגנבה או שנאבדה הבהמה מתחת ידו וכן שואל שנאנסה שחייבין וכמדומה לי שדברי שגגה הם שאם מתורת שומר אתה רוצה לחייבו אין השומר חייב בקרקעות ואם הם רוצים לומר שכיון שפיתב אגא איטר משמע שאם אוכיר משלם ומתוך תנאו הוא מתחייב א"כ בא ונאמר שכיון שפיתב ואזרע ולא זרע שמתוך תנאו הוא מתחייב במה שהיתה ראוי' לעשות אלא פך ראוי לומר במדרש שהיה אפשר לפרש אם איכיר ולא אעביד אשלם פחת הקרקע שאף בדבר זה צריך תנאי אבל אם לקח בלבד נתפונן באם אוכיר סגי מאי ולא אעביד לפיכך היה ר"מ דורש אם אוכיר לפחת הקרקע ולא אעביד למה שהיתה ראוי' לעשות עכ"ל מבואר מדבריו שאפ"י בדברים שאם לא התנה הנה פטור משום דליכא דיני שמירה בקרקעות מ"מ כל שהתנה ה"ז מתחייב מתוך תנאו ואפ"י לא קנו מידו שהרי מתני' מייירי אפ"י כי לא קנו מידו כמבואר מתוך דברי הנ"י שם והכי מפניך בירושלמי רפ"ב דשבועות דקאמר שם משמיה דר"י ד' שומרים אינם מתחייבים אלא דרך קניין כלומר עד שימשוך אריב"ח ומתני' אמרה הכי המקבל שזדה מתבירו ומשזכה בה הובירו כלומר מדלא מתחייב עד שיזכה בשדה תחילה.

ובפרק החולץ דף מ"ו אמרו דרב יהודה הנה ליה עבדא ובצא לאטבוליה ומסריה גיהלליהו לרב הונא ולרב אחא א"ל חזו דמינייהו קבעינא לי' ופרש"י אם יקדים ויאמר לשם בן חורין ונהרי המטביל עבדו של חבירו שלא מדעתו כתב הרשב"א הביא דבריו הב"י בי"ד סי' רס"ז דהוא פטור שהוא לא הזיקו כלום יע"ש כ"ש היכא דפשע השליח וקדם העבד ואמר לשם בן חורין אלא נראה דהכא כיון דהבעלים מסרו בידו והוא קבל עליו לשלם הרי אלו נתחייבו מתוך תנאם שהרי נעשו שומרים עליו ואע"ג דעבדים נתמעטו משמירה מיהו אם התנו וקבל עליו לשלם מכח תנאו נתחייב לשלם ונראה לע"ד שזהו פנונת הנביא באמרו כן משפט"י אתה תרצת במלכים א' סי' ד'.

וכ"ת א"כ אמאי איצטרף תלמודא בפרק הזהב לאוקומיה למתני' דהשוכר את הפועל לשמור את התינוק כשקנו מידו כי לא קנו נמי כל שהתנה וקבל עליו לשלם ה"ז מתחייב וכמ"ש לאו קושיא היא דהתם צריך לקנין כדי לחייבו אפ"י בגניבה ואבידה ואין התנאי מועיל כדי לחייבו אלא פי פשע בהם השומר דהוי גרמא בגזקין.

ולפמ"ש א"ש מאי דתנא פ"ק דפסחים עובד פוכבים שהפקיד חמצו אצל ישראל אם קבל עליו אחריות ה"ז עובר עליו דלכאורה הנה קשה דהלא עובדי פוכבים נתמעטו משמירה וכדדריש בתוספתא רעהו ולא עובד פוכבי' וכן פסקו לה הרמב"ם והטור.

אבל לפי מ"ש דאם קבל עליו בפ"י לשלם מתוך תנאו ה"ז מתחיי' א"ש ג"כ מ"ש הטור בא"ח דעובד פוכבי' שהפקיד אצל ישראל אם קבל עליו אחריו' ה"ז עובר עליו דה"ד כשקבל עליו הא סתמא לא ודלא פהרב ב"י שפיתב דקבל לאו דוקא דה"ה סתמא וכמ"ש

ה'ר"ן ז"ל ודבריהם תמוהים וכמ"ש דכל בסתמא ליתיה לעובד פוכבים בתורת שמירה עד שיקבל עליו בפירוש שאם פשע ישלם וזהו מ"ש התו' שם מאי אורי' יחד פי לא יחד נמי פללא דמלתא דכלהו הני דנתמעטו מדיני השמירה פי התנה בפירוש וקביל עליו לשלם הרי זה חייב פי פשע בהו ונאבדו אבל אם נגנב ונאבד שלא בפשיעה נראה מההיא דהזהב דלא מתחייב עד שיקנו מידו.

אבל לפי זה צ"ל להבין לאותם המפרשים שפי' דגבי חמץ אינו עובר עליו אם אינו חייב בגניבה נאבדה ודייקו לה מלישנא דא"ל בעירו חמירא מביתייכו פיון דאלו מגניב ומתאבד בעיתו לשלומי והכי משפחת לה שיהא הישראל חייב בגניבה נאבדה פיון דאין נכסי העובד פוכבים בתורת שמירה אם לא שנאמר דמייירי פשהקדים לו שפרו פבר דנטיל' מעות עביד קנין פדי לחייבו במה שהתנה וכמ"ש לההריטב"א.

ולפ"ז הא דכתב המרדכי בפ"ק החובל דמעות עניים דנתמעטו משמירה דאם א"ל הגבאי שמור לי מעות אלו ואם תפשע בהו תתחייב לי דהרי זה חייב היינו דוקא משום שהתנה ואמר שאם פשע ישלם הא לאו הכי אע"פ שא"ל שמור לי זה לא מתחייב: סימן ט וקטן שהפקיד מידי אצל אחד אם נעשה זה שומר אם לא דעת הרמב"ם ורבותיו ז"ל שהרי זה בדיני השמירה לכל דבר ואפי' לענין שבועה משום שכל השומרים שבועתם שמא היא ולפי דבריו פי ממעטינו קטן משום פי יתן איש אינו אלא לענין כפל אבל דעת הראב"ד והרמ"ה ז"ל שאין נתינ' קטן פלום ולא נעשה זה שומר על נכסיו וה'ר"ן ז"ל בשבועות הביא מחלוקת זה וכתב שהרמב"ן נסתפק בדבר ומרן בש"ע תפס דעת הרמב"ם עיקר וכ"כ הש"ך: והשתא יש לחקור אם החזיר השומר לקטן ונאבדו מידו מהו דינו וראיתי לרשב"א ז"ל בתשו' בספר תולדות אדם סימן רצ"ט שכתב שזה תלוי בפלוגתא דלמאן דאמר דאפטרופא אם פשע חייב לשלם אף זה שקבל מידו אם החזיר לו הרי זה פושע וחייב לשלם ולמאן דאמר דאפטרופוס פטור מפשיעה אפטרופא זה פטור מדין אפטרופוס ואע"פ שעשה שלא כרצון חכמים ומצאתי להרמב"ן ז"ל בפ' חזקת גבי קבל מן הקטן שכתב ואם החזיר ליד התינוק אינו חייב לשלם עכ"ד.

ולפי דבריו יש ללמוד דלדין דקי"ל דאפטרופא שפשע חייב לשלם וכמו שפסק מרן בש"ע אף זה שקבל מן הקטן אם החזיר לקטן חייב לשלם והרמב"ן דפטריו לשיטתו' אזיל דאפטרופא פטור מן הפשיעה אבל אעיקרא דמלתא אני תמיה עליו במה שהשנה זה שקבל מן הקטן לאפטרופא שמינהו אבי יתומים דאיכא למימר דאפי' למאן דמחייבו לאפטרופא היינו משום שקיבל עליו שמירה מבו דעת אבל זה שקבל מן הקטן מעיקרא לא חל עליה חיובא דשמירה פדי לחייבו בפשיעה דהכי ס"ל להרשב"א שאין נתינת הקטן פלום ופטור אף מן הפשיעה וכמ"ש ה'ר"ן ז"ל בשמו בשבועות.

ואין לומר דס"ל להרשב"א דחזרה בידי התינוק לאו פשיעה בלחוד הוי אלא הרי זה פמזיק בינים וכמ"ש רשב"ם שם דאל יחזיר לו משום דהוי כמשליך לאיבוד ע"כ דאם כן היאך כתב דאפטרופא פטור מדין אפטרופא שפטור מתשלומי הפשיעה והלא לא אמרו אלא בפשיעה בלחוד.

וראיתי לה'ר"ן ז"ל דהגם דאיהו אית ליה דכל אפטרופוס חייב בפשיעה עם פל זה פתב הקא דאם החזיר ליד התינוק אינו חייב לשלם ונראה דהיינו טעמא משום דס"ל דאין זה

הנפקד נעשה שומר כסברת הראב"ד והרמ"ה ומ"ש לא יחזיר לו היינו משום השבת אבידה של תינוק אבל לפי מה שפסק מרן ז"ל דקטן שהפקיד ביד אחרי נעשה שומר נראה דאם החזיר ליד הקטן ה"ז פשע וחיוב לשלם.

אלא שלפי מ"ש הרמב"ן ז"ל בפרק הספינה דלמאן דאמר שואל הוי פי החזירו ליד תינוק פטור משום דזה הכלל בשומרים דלקטן שנטל יחזיר כמו כן הקא אם לא שנאמר דהקא אין זה יכול להחזירו ליד הקטן משום השבת אבידה ואע"פ דלא אתיא ליה מפת בן דעת לדעת הרמב"ם ודעמיה הרי זה נתחייב חיוב גמור ככל שומר אבידה וכי החזירה ליד התינוק פאלו השליח לאבוד דמי כמ"ש רשב"ם ז"ל בפרק חזקת דף נ"ב.

וכל זה הוי בקטן שלא הגיע לעונת הפעוטות אבל אם הגיע לעונת הפעוטות אפי' ממון שהניח אביו בידו מחזיר לקטן כמו שנראה מדברי הרשב"א ז"ל וכ"כ הריב"ש בפשיטות והוא בסי' ר' ודלא כמ"ש הרב מהרימ"ט בח"מ סי' ל"ז.

(א"ה ואם הנפקד הוא שומר שוכר כעת לא מצאתי הדבר מפורש אם יכול להחזירו לקטן שהגיע לעונת הפעוטות): סימן י וקטן שהשאיל מידי לגדול נראה דלכ"ע שואל גמור הוא דלענין שאלה לא פתיב איש וכן נראה מתשובות מהר"ם ז"ל הארנכות ונראה מדבריו שם שאם היה הקטן במלאכתו של שואל חשיב שאלה בפעלים: סימן יא היכא דהקנה מידי לחברו בקנין סודר ונאבד ביד המוכר מהו דינו.

ראיתי לר"י הביאו הרב ב"י בסי' קצ"ח שכתב דזו מחלוקת בין הראשונים ז"ל יע"ש בחי' דקדק מאותה שאמרו מפני מה אמרו משיכה מעות כדי שלא יאמר לו נשרכו חטיף בעליה דש"ח מיהא הוי וכן נראה מדברי התוספות בפרק המפקיד דף מ"ג שהקשו שם דהשתא יאמר לו נשרכו מעותיך ואע"ג דהמוכר הוי ש"ח כמו שכתבו כפר.

אבל ראיתי להריטב"א ז"ל בפרק הזהב דף מ"ו גבי ההיא דכל הנעש' דמי באחר שדקדק משם דאין המוכר הוי אפי' שומר חנם. (א"ה וכן כתב בפי' בחידושי לקידושין לדף כ"ח ונראה מדבריו שם דהא דלא הוי אפי' ש"ח היינו דוקא בחליפין שנה בשנה דהכי קאמר ואין בעלים הראשונים שומר עליו כלל ואפי' שומר חנם פיון שפכר נטל הוא ש"ל עכ"ל אבל דרף ק"ס דעדיין לא נטל המוכר המעות ש"ח מיהא הוי): סימן יב והיכא דמכר חפץ לחברו ונמצא מקח טעות מה דינו אם נעשה הלוקח שומר בחפץ עד שיחזירונו ליד הבעלים והיכא דכבר נתן הלוקח את הדמים למוכר נראה דהרי זה הוי שומר שוכר כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפרק י"ו מה' מכירה דין ד' וז"ל הלוקח מקח ונמצא בו מום ואחר כך אבד או נגנב הרי הוא ברשות הלוקח עד שיחזיר המוכר למוכר עכ"ל וכן כתב הרא"ש בפרק המפקיד בשם הראב"ד ז"ל: האמנם ראיתי להתוספות ז"ל בפרק המפקיד דף מ"ב גבי ההיא עובדא דלא הו"ל כפי ושני שכתב דלא הוי פי אם ש"ח וכן כתב הריטב"א שם ואם עדיין לא נתן את הדמים נראה דאפי' ש"ח לא הוי והכי איכ' למילף מאותה שאמרו בפ"ק דקידושין דף י"ג עלה דההוא גברא דקדיש בצפייתא דאסא כו' יע"ש וכן נראה מדברי הריטב"א ז"ל הנז' שכתב ז"ל וי"ל דכל מ"ט פיון דחייב הלוקח לתת סחורתו למוכ' ולוקח יכול לעכבו עד שימתן לו המוכר דמיו הרי נעשה הלוקח שומר עליו וכאותה שאמרו פל האומנין ש"ש אלא דהקא דיו שיהא כש"ח פיון דהנה מ"ט יע"ש: סימן יג והיכא דהפקיד אצל חברו מטבעות פסולי' שיש ספנה למי שנמצאים בידו מי

מְצִי לומר הנפקד אלו הייתי יודע שהיו בכיס זה מעות פסולים לא הייתי מקבלם והוי קבלה בטעות כמו שנראה מדברי מהרי"ק ז"ל שורש קנ"ה ודקדק לה ממה דאיצטריך תלמודא לאוקמי בשהכיר בו שהוא נגחן ולא סגי בשיאמר לו סוף סוף אי תם הנה פלגא נוקא הוית בעי לשלומי יע"ש.

ולע"ד לא הפרתי ראיתו דהתם היינו טעמא משום דמצי אמר ליה אי תם הנה לא הנה נגח כמו שפירש רש"י ז"ל אבל כדי לאיפטורי לזה מדין שמירה אם נאבד השור עדיין ליכא ראי' ובסוף פרקין מוקי לה להיא דר"א בשהפי' בו שהוא נגחן להכי אם הנוק פטור דכינן שהכיר בו שהוא נגחן סתמא דמלתא שלא יזיק קביל שלא ינוק לא קביל משמע דנוקא משום שהכיר הא לא הכיר ה"ז חייב אם הנוק ואע"פ שנגמץ שהיה נגחן מעיקרא ולא אמרינן שמירה בטעות היא שאם היה יודע שהוא נגחן לא הנה קביל עליה לשוןמרו פינן דאין החיוב בא לו מתמת שהיה נגחן: סימן יד מי שזיפה מידי לחברו ע"י אחר ונשארו בידו של זה הזוכה בעד חברו ונאבד מידו מהו דינו ראיתי להרשב"א בתשוב' הביאה הב"י בס' רל"ה שכתב על מי שנתן מתנה לקטן על ידי גדול שאם היה שם הקטן בפעוה שמסר לזה יש הוכחה שלא ע"ד שזיפה לו בלבד מסר לו שאם לא פן למה לא מסר ביד הקטן עצמו אבל אם לא היה שם הקטן מצוי אפשו שלא מסר אלא ע"ד זכיה בלבד ואם לא רצה ליעשות לו שומר הרשות בידו ולא שיהא רשאי למסור בידו משום השב אבידה אבל לא נעשה שומר ממש שיתחייב בתשלומין אם החזיר לו ע"כ.

למדנו מדבריו שכל מי המזכה לחברו שאינו מצוי בעיר על ידי אחר הגם שנשארו אותו דבר ביד זה הזוכה בעדו לא נעשה זה שומר ממש כדי לחייבו בדין השומרים. ולכאורה איכא לאקשוני על זה מהירוש' דשבועות שהבאתי לעיל בסעיף ראשון דקאמר אמר תן מתנה זו לפלוני מפנין ששמירתו עליו כמי שהוא עליו אבל כד דייקנין בה החילוק מבואר דכל שמסר בידו כדי שיתנהו הוא לפ' שמירתו עליו שהרי קבל עליו להוליכו ליתנו לאותו פלוני משא"כ באומר זכי במנה זו לפ' שמה שמסרו בידו לא היה אלא כדי שזיפה בו בלחוד לפ' והרשו' ביד זה הזוכה להחזירו למזכה שמתחלה שקבלו בידו לא קבל עליו להוליכו ולנותנה לפ' כדי שיעשה הוא שומר עליו דלא קבלו אלא לזכיה בלבד: סימן טו ואם זה שזכה בעד חברו שלא היה מצוי בעיר שאמרנו שלא נעשה הוא שומר והרשו' בידו להחזירו ליד הבועלים הראשונים והחזירו לבועלים הראשונים אם נעשו הבועלים שומרים עליו מי אמרינן פינן דזה דמוסרו בידו לא היה שומר עליו גם זה שישנו עכשו בידו לא מתחייב דלא עדיף האי שומר מגברא דאתי מתמתיה שאלו זה שזכה בעד חברו פשע בה נפטר אף שומר שפא מתמתו פטור.

וכיוצא לזו כתב הרב מהרימ"ט ז"ל בחי"ד סי' ל"ט על ההיא עובדא דארנקי דאפקדיה רב יוסף גבי ההוא גברא ופשע בה הקשה הוא ז"ל ונהלא רב יוסף דאפקדיה גביה גבאי הנה וממון שיש לו תובעים הוא ותירץ דכינן דרב יוסף עצמו אם פשע בה היה פטור אף זה שפא מתמתו לא עדיף מיניה.

וכן ראיתי להריטב"א בחידושו בפרק המפקיד עלה דההוא אפטרופא דזבן תורא ליתמי ולא הוו ליה (כפי ושני שכתב ז"ל הקשה רש"י מה לו לספסירא עם הרועה שהרי לא

שומר שלו הוא ותגרץ דכיון דפּרה דבּעלים הוא ובקרא ש"ש דיתמי הרי בּעלים עומדים במקום היתומים וכהיא דקאמר ר' יוסי תחזור פּרה לבּעלים הראשונים.

ואיכא למידק דהתם הוא שהראשון הוא הנה שומר של בּעלים ושלוחו חשיב לפני שומר שני אבל הכא כיון דמקח טעות אין האפטרופוס שומר של ספסירא פּלל ולא שלוחו והרי זה פּאדם שאמר לרועה שמור פּרה של פּלוני שאין הרועה נעשה שומר פּלל וי"ל דכל מקח טעות כיון דחייב הלוקח לתת סחורתו למוכר ולוקח נמי יכול לעכבו עד שימתן לו המוכר דמיו הרי נעשה הלוקח שומר עליו וכאותה שאמרו פּל האומנין ש"ש אלא דהכא דיו שיהא פּש"ח כיון דהנה פּאן מקח טעות ונתקיים תי' רש"י ו"ל יפה דאתיא הא פּה היא דר' יוסי עכ"ל הנה דבריו מבוארים כמ"ש: וראיתי להנ"י שפּתב בפּרק הגוזל בתרא גבי ההוא עובדא דאפקידו גביה ארנקי דפּדיון שבוים אתו גנבי עליה שקליה ונהביה להו ואמרו שם אין לה פּדיון שבוים גדול מזה שהקשו דל"ל להאי טעמא ת"ל דהוי ממון שאין לו תובעים ותגרץ דהכא לא יהביה ליה לחלקם אלא לשומרם ע"כ ולכאורה נראה מדבריו דס"ל דהיא עובדא דפ' החובל דקאמר אפקדינהו גבי ההוא גברא דהיינו שמסרם בידו לחלקם הוא בעצמו הא לאו הכי רב יוסף הנה מצי לתובעם ממנו וכיון שפּן אי נתנם בידו לשמירה בלבד כי פּשע בהם הנה מחוייב לשלם לרב יוסף ואע"ג דרב יוסף עצמו אי פּשע בהם ונאבדו הנה פּטור ונה נראה דלא פּהרב מהרימ"ט ז"ל.

אבל עדיין י"ל דה"ק דהיא עובדא דפ' הגוזל הבּעלים עצמם הפּקידו ביד זה ע"מ לשומרם ולא א"ל לחלקם וכיון שפּן נמצא דעדיין לא נסתלקו הבּעלים מהם מה שאין כן בהיא עובדא דפ' החובל דהבּעלים מפי מסרו לרב יוסף דהנה גבאי על מנת לחלקם נתנו לו וכבר הבּעלים נסתלקו מהם וכמו שפּירש רש"י וכיון שפּן אי רב יוסף הנה פּשע בהם הנה פּטור כי מסרם לאחר לא עדיף זה שפּא מחמתיה מהגבאי עצמו.

אבל מדברי הראב"ד שהביא הטור סי' ס' אין נראה כן שפּתב דמי שהודה על עצמו שנתן אין בודקין אחריו היאך נתן ויש לנו להעמיד השפּט בחזקתו ולומר שזיפה אותם לו על ידי אחר ונשארו בידו ונעשה שומר עליהם ע"כ משמע דאפ"י בסתמא נעשה שומר עליהם.

וראיתי שדבר זה במחלוקת שנויה בין תרי שינויי דתלמודא דבסוף פּרק בתרא דביצה מקשה לרב דאמר פּרגלי מי שהנפקדו אצלו ממתני' דמי שזימן אצלו אורחים לא יוליכו בידם מנות אלא אם כן זיפה להם מעי"ט ואי אמרת פּרגלי מי שהנפקדו אצלו כי זיפה להם מאי הוי ומשני כיון שזיפה להם ע"י אחר כמו שייחד לו קרן זויות הוי נאי בעית אימא זיפה שאני ע"כ מוכח מהא דמי שזיפה מידי לחברו ולאחר זכיה הנפקדו אצלו לשינויאי קמא כמי שייחד לו קרן זויות דמי ולא נעשה שומר ולשינויאי בתרא לא הוי כמי שייחד לו קרן זויות.

ולפי מ"ש הנה נראה לומר דאפ"י שמינהו אבי יתומים דקי"ל דפּטור מפּשיעה אי הפּקיד מידי אצל אחר ופּשע בהם ונגנבו יהיה פּטור מה"ט גופיה דלא עדיף זה השומר הבּא מחמת האפטרופוס.

אָבֵל לַע"ד אֵין נִרְאָה כֵּן דְּכִי אִפְקִיד הָאִפְטָרופּוֹס מִיַּד אֶצְל אַחֲרִים כְּאֵלּוּ הַפְּקִידוֹ יְתוּמִים הָגִי דְאִפְטָרופּוֹס יָדוּ פְּנֵדָם הָגִי: (א"ה עֵינָן בְּתִשׁוּ' הַרְא"ם ו"ל ס' נ"ב דָּף ע"ח ע"ד וְהִבִּיא אוֹתָהּ רַבִּינוּ ו"ל לְקַמְן שְׁנִירָא מְדַבְּרִיו דַּס"ל דְּהִיא עֲבָדָא דְרַב יוֹסֵף אֵינְרִי שְׁנִירָא לֹו רַב יוֹסֵף לְחַלְקָם לַעֲנִיִּים אָבֵל אִם א"ל לְשִׁמּוֹר הָיָה חֲזִיב הַנְּפִקָד פְּדִין ש"ח יַע"ש וְלְכַאוּרָה נִרְאָה שְׁהוּא הַפֶּה סְבַרְת מֵהֲרִי"ט וְהֲרִיטְב"א ו"ל הַנּוּ"ל וַע"כ פְּדִי שְׁלֵא יַחְלֹק הַרְא"ם עַל הַרְיטְב"א ו"ל צ"ל דְּשִׁאנִי רַב יוֹסֵף דִּינָד עֲנִיִּים הָיָה וְכַעֲיִן הַחִזְלוּק שְׁכַתְב רַבִּינוּ ו"ל: סִימָן טז וּמַעוֹת עֲנִיִּים נִתְמַעְטוּ מִשְׁמִירָה וְכַדְרִישׁ בַּפ' הַחֻבֵּל לְשִׁמּוֹר וְלֹא לְחַלְק וּפִירִש"י דְּמֵינְרִי בְּמִסְרָם לִידוֹ לְחַלְקָם דְּתוֹ לֹאוּ דְבַעֲלִים נִינְהוּ וְעֲנִיִּים נָמִי לֹא מְצוּ תַבְעִי לִיהַ שְׁהֲרִי אֵינָם יְדוּעִים וְהָגִי מְמוֹן שְׁאִין לֹו תוֹבְעִים ע"כ וּלְפִי דְבָרֵינוּ יִצְטָרֵף לֹומר דְּהִיא אֲרָנְקִי דְאִפְקִידָהּ רַב יוֹסֵף בְּיַד הַהוּא גְבָרָא דְחֵיבִיבָהּ ר' יוֹסֵף וְאוֹתְבִיבָהּ לִיהַ אַבְיִי מֵהֲאִי דְרָשָׁא דְלְשִׁמּוֹר וְכו' לֹא הַפְּקִידָם בְּיַדוֹ לְשִׁמּוֹר בְּלִבְד אֶלָּא לְחַלְקָם לַעֲנִיִּים ג"כ דְּאִי לֹאוּ הָכִי הִלֵּא רַב יוֹסֵף גְּבַאי הָיָה וְהָיָה יְכוֹל לְתוֹבְעִי אֶת אֲשֶׁר הַפְּקִיד אֶצְלוֹ וְכַבֵּר רְאִיתִי לְהֵרַב הַרְא"ם בְּסִימָן נ"ב שְׁכַתְב כְּמוֹ כֵּן.

אָבֵל הֵרַב מֵהֲרִימ"ט בַּחֲי"ד ס' ל"ט פְּתַב דַּר' יוֹסֵף לֹא הַפְּקִידָם כִּי אִם לְשִׁמִּירָה בְּלִבְד כַּפְּשֻׁטָא דְמִילְתָא וּמ"מ פִּינּוֹן דַּר' יוֹסֵף גּוֹפִיָה הָיָה פְּטוֹר מִשְׁמִירָה שְׁהֲרִי לְחַלְקָם כְּאוּ לִידוֹ כִּי הַפְּקִידָם הוּא אֶצְל אַחֲרֵי הָרִי הוּא פְּטוֹר דְּלֹא עֲדִיף מִגְּבָרָא דְאַתִּי מְחַמְתִּיהּ.

אָבֵל שְׁיטָה אַחֲרֵת יֵשׁ וְהִיא ס' רַאָב"ן שְׁכַתְב דְּאִפְל' אִם הַפְּקִידוֹ הַבְּעֵלִים בְּיַדוֹ לְשִׁמּוֹר וּפְשַׁע בְּהֵם ה"ז פְּטוֹר מִשׁוּם דְּרָשָׁא דְלְשִׁמּוֹר לְאִפּוֹקֵי הָגִי זוּזִי דְהָרִי הֵם עוֹמְדִים לְחַלְק וְזוּ הִיא סְבַרְת הַרְשֵׁב"א ג"כ כַּמ"ש ר' יְרוּחֵם בְּשִׁמוֹ וְכ"נ מְדַבְּרִי ר' שְׁמִשׁוֹן שְׁהִבִּיא הַמְרָדְכִי בַּפ"ק דְּבַתְרָא שְׁהַקְשָׁה דַּל"ל לְדְרָשָׁא דְלְשִׁמּוֹר ת"ל דְּהָגִי מְמוֹן שְׁאִין לֹו תוֹבְעִין וְתִירָץ דַּר' יוֹסֵף גְּבַאי הָגִי וְתוֹבַע מֵהֵהוּא גְבָרָא אֲשֶׁר הַפְּקִידוֹ וְדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל צְרִיף לְהַבִּין שְׁכַתְב מִי שְׁהַפְּקִידוֹ אֶצְלוֹ מְעוֹת עֲנִיִּים וּפְשַׁע בְּהֵם וְנִגְנְבוּ ה"ז פְּטוֹר מִשׁוּם שְׁנִירָא לְשִׁמּוֹר וְהָרִי הוּא מְמוֹן שְׁאִין לֹו תוֹבְעִים וְסַתְמִיּוֹת דְּבָרֵינוּ נִרְאָה דְּהָגִי אִפְל' כִּי הַפְּקִידוֹ בְּיַדוֹ לְשִׁמּוֹר וְאִם כֵּן הִיאָף פְּתַב דְּהָרִי הוּא מְמוֹן שְׁאִין לֹו תוֹבְעִים וְהִלֵּא הַבְּעֵלִים יְכוֹלִים לְתוֹבְעוֹ אֶת אֲשֶׁר הַפְּקִידוֹ אֶצְלוֹ כְּמוֹ שְׁנִירָא מִפִּי רַש"י דְּכַל שְׁהַפְּקִידוֹ הַבְּעֵלִים אֶצְלוֹ לְשִׁמּוֹר הָרִי הֵם יְכוֹלִים לְתוֹבְעוֹ: וְנִרְאָה דְּרַש"י ו"ל ס"ל דְּטוֹבַת הַנְּאָה מְמוֹן וְלֵהֲכִי אִם לֹא נִתְנוּ הַבְּעֵלִים בְּיַדוֹ לְחַלְקָם הָרִי יְכוֹלִים לְתוֹבְעוֹ בְּדִין וְלֵהוּצִיא מִיָּדוֹ שֶׁל זֶה דְּכָל כַּמָּה דְּלֹא זָכוּ בִּיהַ עֲנִיִּים עֲדִינּוּ בְּרִשׁוּתִיהַ דְּבַעֲלִים קִאִי כְּדִאֲמַרִּי פ"ק דְּעַרְכִּין סְלַע זוּ לְצַדְקָה עַד שְׁלֵא בְּאִתָּהּ לִיד גְּבַאי יְכוֹלִים הַבְּעֵלִים לְשִׁנּוֹתָהּ וְכְמוֹ שְׁפִי רַש"י שְׁם וּמַה"ט כְּתִבוּ בְּהִגָּה' מְרָדְכִי דְכָבָא בְּתָרָא דְמַעוֹת צְדָקָה חֲשִׁיבִי שְׁיֹור מִשׁוּם דְּכָל כַּמָּה דְּלֹא מְטוּ לִיד גְּבַאי בְּרִשׁוּתִיהַ דְּבַעֲלִים קִיָּמִי אָבֵל דַּעַת הַרְמַב"ם ו"ל דְּטוֹבַת הַנְּאָה אֵינָה מְמוֹן וְאִם הַפְּקִידוֹם הַבְּעֵלִים בְּיַד אַחֲרֵי אֵינָם רוּצִים לְהַחְזִירָם לְבַעֲלִים אֶלָּא לְחַלְקָם הוּא לַעֲנִיִּים אֵין מוּצִיאִין מִיָּדָם וְכַמ"ש מֵהֲרִיק"ו בְּשׁוֹרֵשׁ קַס"א.

וְה"ט דְּמַכִּי אָמַר זֶה מְעוֹת אֵלוֹ לַעֲנִיִּים הַנּוֹקְצוֹ לְצַדְקָה דְאַמִּירָה לְגְבוּהַ כְּמִסִּירָה לְהַדְיּוֹט וְהָא דְמַצִּי לְשִׁנּוֹתָהּ הֵינּוּ מִשׁוּם דְּמַעוֹת שֶׁל צְדָקָה שְׁרִי לְאִישׁתְמוּשִׁי בְּהוּ בֵּין הוּא בֵּין אַחֲרֵי וְכַדְאֲמַר הֵתָם.

וכ"ת בין לדעת רש"י ובין לדעת הרמב"ם שכתב משום דהוי ממון שאין לו תובעים א"כ אמאי איצטריך לדרשא תיפוק ליה משום דהוי ממון שאין לו תובעין. איכא למימר דאי לאו האי דרשא דלשמור כי פשע בהם ונאבדו הבעלים היו תובעים אותו שישלם להם כדי לתת צדקתם לעניים וכדאמרינו בפרק הניזקין בכהנים שפגלו במקדש מזידין חייבים לשלם ופי' רש"י ז"ל דאפ' לא ה'ה אלא נדבה שאינו חייב באחריותה משום ש'זה רוצ'ה להביא קרבנו: והשתא אתי שפיר מה שאמרו בפ' הגוזל בתרא בההיא ארנקי דזווי דפדיון שבוים דאפקדוהו בההוא גברא ואתו גנבי עליה שקלא ויהבה להו דה"ז פטור משום דאין פדיון שבוים גדול מ'זה הא לאו הכי ה'ה חייב לשלם ואף דהוי ממון שאין לו תובעים וה"ט כמ"ש דכל שאכלם או הפסידם בידיים הרי הבעלים תובעין אותו שרוצה לקיים מצותם לפדות את השבוים וכי נתמעטו מעות של עניים מלשמור היינו דוקא מפשיעה.

אבלפי הפסידם בידיים ה"ז חייב וכ"נ מדברי הרמב"ם שכתב מי שהפקידו אצלו מעות של עניים וכו' ה"ז פטור משום ש'נאמר לשמור וכו' עד ואפ' באו עליו גנבים והציל לעצמו בממון פדיון שבוים פטור דאין לה פדיון שבוים גדול מ'זה ע"כ משמע מדבריו דאפ' בהפקיד אצלו דפטור מפשיעה אם אבדם בידיים חייב לשלם אי לאו משום דאין פדיון שבוים גדול מ'זה: סימן יז שאלה ראובן העומד בקושט' שלחו לו פקידי א"י אשר בארץ ויינא מאתים זהובים כדי שישלחם לעניי ק"ק אשכנזים שבא"י וראובן הנז' אחר בהגיעו המעות בידו חזר וכתב לפקידים לפרש בכתבם באר היטב אם המעות הנז' הם למזונות עניים או לפרנסתם שיש שם עניים ערומים מבלי לבוש ואז ישלח המעות הנז' ויכתוב להם שיעשו בפירוש ולא ימים מועטים כמו עשרה ימים שישלח כתב זה לפקידים שמת ראובן ואחר זה השמועה באה לפקידים הנז' כי ראובן מת ולא שלח המעות לעניי א"י כנראה מהכתב אשר שלח ראובן להם.

והו עתה בא מןרשה מפקידי א"י הנז' לתבוע הפקדון משמעון בן ראובן והשיב שמעון כי אחר שמת אביו משש בכל עזבון אביו ולא מצא ה'הוברים ולא ידע מה נעשה מהם אשר ע"כ לשאול הגיעו אי מפקינן מיניה או לא: תשובה קודם כל דבר צרי'ה אני לחקור אם זה הנפקד נתחייב בשמירה מעיקרא מפניו דפקדון זה הוי ממון עניים וממון עניים ליתגהו בתורת שמירה כדתנא בפרק החובל לשמור ולא לחלק לעניים.

והגם ש'מפירוש רש"י ז"ל שם נראה דהיינו דוקא בממון שאין לו תובעים וכמו שפי' דהמפקיד לא מצוי תבע ליה דכיון דא"ל חלקהו תו לאו דמפקיד נינהו ועניים נמי לא מצו תבעי וכו' ומשמע דכל היכא דאיכא מאן דמצוי למתבעיה וכגון דלא א"ל חלקהו או דאיכא גבאי לעניים דמצוי תבע ליה הרי זה מתחייב וכ"כ הנ"י ג"כ בפרק הגוזל בתרא.

הרואה יראה דלאו כ"ע מודו בהא והא איכא מרבנותא ז"ל דפליגי דסברי דהברייטא מיירי בכל גוונא ואפ' כי נמי מסר בידו לשמירה בלבד הרי זה לא מתחייב דלא קרינו ביה לשמור פניו דהני זווי עומדים לחלק ונהו דעת הרשב"א ז"ל כמו שהביאו המפורשים ז"ל וכן נראה מדברי המרדכי דפ' קמא דבתרא שכתב שם דהוקשה לו להר"ש בר אברהם דל"ל לדרשא דלשמור ולא לחלק ותיפוק ליה דהוי ממון שאין לו תובעים ותירץ דהכא נמי הוי כממון שיש לו תובעים דרב יוסף גבאי ה'ה ותובע את

אֲשֶׁר הִפְקִידוֹ אִם לֹא מִשׁוּם דְּלִשְׁמוֹר וְלֹא לְחֻלְקָא ע"כ וְזֶהוּ וְדַאי פְּדַעַת הַרְשָׁפָא וְכַמ"ש
הֶרֶב בַּס' בְּנֵי אַהֲרֹן דְּאֵלוֹ לְסִבְרַת רַש"י ע"כ צ"ל דְּרַב יוֹסֵף פִּי אֶפְקֵדִינְהוּ גַבֵּי הֵהוּא גִבְרָא
ע"מ יְחֻלְקָם וְהִבְיָנְהוּ דְתוֹ לֹא הִנֵּה מְצִי תְּבַע לִיה וְכַמ"ש הֵרֵא"ם ו"ל בַּסִּי נ"ב.

וְהִשְׁתָּא הִנֵּה נִרְאָה דְבַנ"ד לֹא מִיבְעִיָּא אִי לִית לֵהוּ לְעַנְיִים בִּירוּשָׁלַיִם גַּבְּאֵי קְבוּעַ אֶלְא
שְׁהִפְקִידִים שָׁל עִיר וַיִּנָּא שׁוֹלְחִים הַמְעוֹת לִירוּשָׁלַיִם בְּיַד מִי שְׁיִרְצוּ שְׁיִחְלָקָם לְעַנְיִים
דְּאִין זֶה שֵׁם גַּבְּאֵי עָלְיוּ וְאֵע"פ שְׁפָכְל שְׁנָה וְשְׁנָה רְגִילִים לְשַׁלְּחָם ע"י אֶלְא אִפִּי יֵשׁ שֵׁם
לְעַנְיִים גַּבְּאֵי קְבוּעַ שְׁהוּא מְפָקָם עַל עֶסְקֵי הָעַנְיִים דְּיָדוּ וְדַאי פְּיָדָם וְמְצִי הִנֵּה תְּבַע לִיה
לְנִפְקֵד עַכ"ז אִם פִּשְׁעָא בְּהֵם וְנֶאֱבָדוּ לֹא מְחַיֵּיב לְשַׁלּוּמֵי לְדַעַת הַרְשָׁפָא ו"ל וְסִינְעִתְנָה
דְּלָאוּ לְשְׁמוֹר קְרִינְוּ בִּיהַּ פִּינּוֹן דְּהִנֵּי זִוְיָ עֲדִינּוּ עוֹמְדִים לְיְחֻלְקָא.

וְאִי לֹאוּ דְמִסְתַּפְיָנָא הִיִּיתִי אוֹמֵר דְּאֶפְיָ לְדַעַת רַש"י ג"כ הִכִּי הִנֵּי וְלֹא מִיִּקְרִי זֶה מְמוֹן שְׁיֵשׁ
לוֹ תוֹבְעִים דַּע"פ דְּכָל הִיכָא דְזִוְיָ אִיתְנָהוּ בְּעִינְיָה וְאִין הַנִּפְקֵד רּוֹצֵה לְחֻלְקָם כָּל עֵיקָר
מְצִי הַגַּבְּאֵי לְכַפּוֹתוֹ בְּדִין וּבְהוֹצִיאָם מִיָּדוּ וְכַמ"ש הֵר"ש בַּר אַבְרָהָם.

מִיֵּהוּ אִם הַנִּפְקֵד רּוֹצֵה לְחֻלְקָם ע"י אִין הַגַּבְּאֵי מְצִי לְכַפּוֹתוֹ בְּדִין לְהוֹצִיאָם מִיָּדוּ פִּינּוֹן דְּאִין
לוֹ בְּהֵם שׁוּם זְכִיָּה וְלִגְבֵי בְּעֵלִים שְׁהִפְקִידוֹ בְּיַד אַחַר דְּנִקָּא פִּי דְמִיִּקְרִי בַּשַּׁא"ל חֻלְקָהוּ
מִשׁוּם דְּאִי לֹאוּ הִכִּי עֲדִינּוּ בְּרִשׁוּתְנָה קְאִי וְכִדִּינְהוּ דְּמִי דְטוֹבַת הַנָּאָה שָׁלוּ וְיִכּוֹל ג"כ
לְאַשְׁתַּמוּשֵׁי בְּהוּ מִשַּׁא"כ לְגַבְּאֵי דְאִין לוֹ בְּהֵם כְּלוּם.

וּבְזֶה הִנֵּה מְתִינְשֵׁב לִי דְבָרֵי הַמְרָדְכֵי בְּפִרְקִין דַּע"ג דַּס"ל פְּפִירוּשׁ רַש"י מִשׁוּם דְּהִנֵּי
מְמוֹן שְׁאִין לוֹ תוֹבְעִים עִם כָּל זֶה מוֹכַח מִדְּבָרֵי שְׁאֵם הַגַּבְּאֵי הַפְּקִיד בְּיַד אַחַר וְא"ל שְׁמוֹר
לִי ה"ז לֹא מְתִינְשֵׁב וְכִמוֹ שְׁפָתַב מְהַרְש"ל וְלִפִּי מ"ש אֶתִּי שְׁפִיר: וְנִחְזֹר לַנ"ד דְּלְכַאוּרָה
הִנֵּה נִרְאָה דַּאֵם מְמוֹן זֶה לֹא הִנֵּה מִיִּקְרָא קְנִיץ לְעַנְיִים אֵלוּ דְּהִינּוּ שְׁאִין חֻלְקוֹ שָׁל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד הִנֵּה מְבַרְרָר כְּמוֹ שְׁפִרש"י ו"ל וְהַטּוֹר וְה"ה ג"כ לְדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל דַּה"ז לֹא הִנֵּה
מִתְקַרֵּי לְשְׁמוֹר דְּעַנְיִים עֲצָמָן עֲדִינּוּ לֹא זְכוּ בְּהַּ מְפִינּוֹן דִּיכּוֹלִים לְהַרְבּוֹת לְזֶה וְלִמְעַט לְזֶה
אוֹ שְׁלֵא לִיתָן לְזֶה כָּל עֵיקָר דְּכָל כַּה"ג דַּעַת הַמְתַּנְדְּבִים הִנֵּה שְׁלֵא יִזְכּוּ בְּהֵם הָעַנְיִים עַד
שְׁיָבֵא לְיָדָם וְכַמ"ש מִהֵרִיק"ו בְּשׁוֹרֶשׁ ו' וְאֶפְיָ לַמ"ש מְרֹן בַּכ"מ דְּיֹתֵר נ"ל לְדַעַת ר'
דַּאֶפִּי אִי לֹא קְנִיץ לֵהוּ חֵיב וְכַמ"ש וְהֵרִי הוּא קְצוּץ לְהֵם הִינּוּ שְׁהוּא מְיֻחָד לְגַמְרֵי לֵהוּ
שְׁאִין הַגַּבְּאֵי רַשְׁאֵי לְשׁוֹתָן לְעַנְיִים אַחֲרֵים.

הִנֵּה בַּנ"ד ג"כ כְּפִי הַנִּרְאָה הִנֵּה לְהֵם רִשׁוּת לְגַבְּאֵים לְשׁוֹתָם וְאֶפְיָ לְדַבַּר הַרְשׁוּת דְּהִכִּי
כְּתִבוּ לוֹ לְנִפְקֵד מְעֵיקָרָא שְׁאֵם כְּבָר הִגִּיעַ מְעוֹת לְעַנְיִים מְמָקוֹם אַחַר יִשְׁאָרוּ אֵלוּ הַמְעוֹת
בְּיָדוֹ לְעַת הַצְּנוּרָה אוֹ לְפִרְנָסַת עַנְיִים דְּלִהְבָּא אוֹ לְיַפְרַע מְהֵם לַב"ח.

אֶלְא שְׁעֲדִינּוּ י"ל דְּכָפִי זֶה נִמְצָא שְׁעֲדִינּוּ אֵלוּ הַמְעוֹת לֹא יִצְאוּ מִרְשׁוּת אֲנָשֵׁי הַקְּהֵל וְהֵרִי
הֵן כְּכָל שְׁאָר גְּכִסֵּי הַקְּהֵל שְׁפּוֹרְעִים מְהֵם חוֹבוֹתֵיהֶם וְנוֹתְנִין לְעַנְיִים וְלְכָל מַה שְׁיִרְצוּ שְׁאֵם
הַפְּקִידוּם אֶצֶל אַחַר וּפִשְׁעָא בְּהֵן הֵרִי זֶה חֵיב לְשַׁלֵּם דְּכָל אֲנָשֵׁי הַקְּהֵל בְּעָלְיָ אִיקְרוּ כַּמ"ש
הַר"ן בַּפ' בְּנֵי הָעִיר: וְאֶבֶא הַיּוֹם לְעֵיקָר הַשְּׁאֵלָה אִי טְעַנְיָנּוּ לִיה לְיֹרֶשׁ נְאֻנְסוּ אִיבְרָא וְדַאי
דְּנְאֻנְסוּ לֹא שְׁיִכָּא הִכָּא מְפִינּוֹן דְּהִנֵּי זִוְיָ מְוַנְחִים וְעוֹמְדִים הִיוּ בַּאוּגָאָר"ה וְכִמוֹ שְׁהוּדָה
הַיֹּרֶשׁ ג"כ וְיָדוּעַ הוּא שְׁאִין יָד הַאֻנְסָא שׁוֹלְטָת בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֶפְיָ אִי הִנֵּה שְׁלִיטָא בְּהוּ מִיָּדָע
הוּוּ יָדְעֵי אִינְשֵׁי פִינּוֹן דְּשְׁכִיחֵי שֵׁם רַבִּים.

ואי איפא למיטען להו אינו אלא שפא החאנג"י עצמו בנשף בערב יום שלח ידו בכהם כמו שפבר אינע פעם אחר ואף דהוי זה מלתא דלא שכיח הא איפא מרבנותא ז"ל דסברי דטענינו ליורשים נאפי' מלתא דלא שכיחא ואין לומר דהכא אם איתא דנגנבו קלא ה"ל למלתא פדאמרינו בפרק האומנין גבי ד' מאות דני דחמרא דתקף קלא אית להו פלומר שהיה צועק ומודיע צערו לרבים וה"נ הכא היה לו לצעוק ולחזור אחר הגנב דהכא פינו דהני זוני פקדון היו בידו ומונחים בקרן וזית אימור נגנבו ולא הרגיש בהם או שפא בימי חליו היה פשנגנבו דלא אפשר ליה למידע זו היא טענת היורש, אלא שנראה לע"ד דאין זו היה פוטרתו לאבוהון מידי חיובא דמסתברא דמעיקרא נעשה ש"ש עליהו אי משום פרוטה דרב יוסף נאפי' אי פרוטה דרב יוסף לא שייכא הכא כ"כ ודוקא באבידה הוא דקאמר וכמ"ש התוס' משום דכל שעמא ושעמא צריף להטפל בה לנערה ולשוחטתה מ"מ הא הנה ליה הנאה אחריתי דהנה מצי לאשתמושי בהו ואע"ג דמעוה עניינים מפי מטו ליד גבאי אסור לאשתמושי בהו דחיישינו לפשיעוהו או לשפא ירד מנכסיו ולא יהיה לו מה לפרוע וכמ"ש הנ"ל הכא לא חשיבי עדיין דמטו ליד גבאי מפנין דלא הוו המעות מיוחדים לעניינים בנדוקא אלא לפרוע ג"כ לבע"ח וכינון שפן שפיר הנה מצי לאשתמושי בהו ונעשה ש"ש עליהו.

וכ"ת פינו דהניחם באוגאר"ה אם נגנבו משם ה"ז לא מתחייב מפנין דידוע המפקיד שאין הנפקד רגיל לשמור שום דבר פי אם בענין זה והנפקד גם כן אדעתא דהכי קבל עליו לשמור להניחו באוגאר"ה ולבא ללון בביתו וכיוצא לזו כתב הרב מהרשד"ם שאין חילוק בין ש"ש לש"ח והביא ראיה מדברי מהרי"ח ז"ל שהביא בהגהת אשירי דאם שמר פסמים בחדר סגור ובתיבה ה"ז פטור פינו דידוע המפקיד שאין הנפקד רגיל לשמור פי אם בענין זה אדעתא דהכא הפקיד אצלו וכ"כ הרב בע' בגי אהרן ג"כ בס' ק"א.

וה"נ בנ"ד אם נגנבו בליקה פאמור לא הנה מתחייב הנפקד דמאי ה"ל למיעבד לאו מלתא היא דהכא לא שמר זה שמירה מעולה דלא סגי ליה במה שהניחם באוגאר"ה דהיה צריף ג"כ להניחם בתיבה סגורה וכ"ש זה שהיה ש"ש דהנה בעי לנטורי נטירותא מעליותא וכל דלא עביד הכי הנה חייב לשלומי הנראה לע"ד פתבתי: סימן יח שומר חנם ושומר שחר שקבלו לשמור מידי לזמן ידוע אם יכולים לחזור תוף הזמן משמירתן ראיתי לה"ה ז"ל בפ"ז מהלכות שאלה שכתב דאינו יכול לחזור תוף זמנו וכן כתב הרב בעל התרומות בשער נ' משם הראב"ד ז"ל ונראה מדבריו שם דלא פסיקא ליה מלתא יע"ש.

ולע"ד הנהנראה לחלק בין שומר חנם לש"ש דאפי' נימא דש"ח משעה שהתחיל במלאכתו נשתעבד לשמור עד אותו זמן דהתחלת מלאכה עביד קנין מ"מ לענין ש"ש יכול לחזור בו וטעמא דמלתא דש"ח דוקא הוא דאינו יכול לחזור משום דלא דמי לעבד שהרי הש"ח כל שהניח החפץ במקום המשתמר תו לא רמי עליה מידי להטפל בפקדון אבל ש"ש דצריף למיתב בהנה ולנטורי יממא ולילי כמ"ש הטור סי' ש"ג ה"ז דומה לפועל וגרע מיניה וקי"ל דפועל יכול לחזור בו אפי' בתצי היום וכן נראה קצת מדברי הר"ן שהביא הנ"י בפרק השואל דף קכ"א שכתב ז"ל וש"ש הרי הוא פפועל וכשם שהפועל זוכה בשחרו משעה שהוא מתחיל במלאכה כן הוא דינו של ש"ש עכ"ל.

וכן יש לדקדק מדברי המפרשים שהביא שם וכן נראה קצת מדברי התוספות בפ' מרובה דף ע"ט שכתבו גבי בעיא דאי תיקנו משיכה בשומרים או לא דלא איבעיא ליה אלא לענגן שוכר או שואל אי מצי המשפיר או המשאיל למיחדר ביה אפי' משף עד שיתחיל במלאכה או לא ופשיט ליה ממתניתין דמדמתייב הגנב במשיכתן של אלו ש"מ דמשיכה גמורה היא שאין יכול לחזור בו שאם היה יכול לא היה מתחייב במשיכתן עכ"ד ולכאורה נראה מדבריהם דש"ח וש"ש יכולים לחזור תוך זמנם דאל"כ אמאי לא פי' דמבעיא ליה בש"ח וש"ש אי תקינו משיכה לענגן שאין יכולים לחזור בהם משמירתם.

וראיתי להרשב"א בחדושו לקדושין לדף י"ג שכתב על דברי הראב"ד הנז"ל ונ"ל ועוד אני מסופק בדינו שאפי' הפקיד לזמן למה לא יוכל לחזור תוך הזמן מי עדיף ש"ח מפועל שחוזר בחצי היום יע"ש.

אמנם מדברי הריטב"א בחדושו לפרק האומגין לדף פ"א ע"א נראה בהדיא דבין ש"ח בין ש"ש אינם יכולים לחזור תוך הזמן שכתב ז"ל וש"מ דאלו א"ל בפירוש טול את שלך איני רוצה לשמרו והניחו ולא נטלו שוב אינו עליו אפי' שומר חנם ואף על פי שהיה עליו שומר שכתב מתחלה וזה בין בפקדון שיש בו זמן או שאין בו זמן ועבר זמנו דאלו תוך זמנו לא כל הימנו לחזור בו ולפטור את עצמו מן השמירה שקבל עליו חוץ משואל שאם רצה להחזיר השאלה קודם זמן שאלתו הרשות בידו פי' הזמן הקבוע לא היה אלא לתועלתו שלא יוכל לתובעו המשאיל דומיא דקביעת זמן של חוב יע"ש: סימן יט מי שנתן לחברו חפץ א' לשמרו עד זמן פ' בחנם ואחר שעבר הזמן נאכד בפשיעת השומר אם חייב השומר לשלם: תשובה תחלת כל ראוי לעמוד ולראות בש"ש לזמן פגון שא"ל שמור לי חפץ זה בשכר עד זמן פ' ועבר הזמן אם הוא עדיין ש"ח ועד אותו זמן קבל לשמור כש"ש ואחר עבור הזמן פלטה שמירתו מלהיות כש"ש אף מש"ח לא סליק נפשיה עד שיחזירה לבעליו דאם הוא לא ישמרנו מי ישמרנו או דילמא שומר זה לא קיבל לשמור מתחלה אלא עד אותו זמן ולאחר אותו זמן לא קיבל לשמור וא"כ אפי' אם פשע פטור.

והנה ראיתי להב"י ז"ל בסי' שמ"ג שלמד מדין שואל לזמן דאמר תלמודא דאחר שיקלה הזמן הוא חייב בגניבה ובבידה לש"ש לזמן שפיון שכל' זמנו פלטה שמירתו ואינו עליה אלא ש"ח עכ"ל.

ולכאורה נראה דאין ראיה משם ללמוד דש"ש לזמן דאחר שפלה הזמן הוא ש"ח דאם אמרו גבי שואל לזמן דאחר שעבר זמנו הוא ש"ש היינו משום דכיון דנהנה מהנה וכן גבי אומן פשאמר גמרתיו שהוא ש"ח היינו משום דלא קבעו זמן לשמור ומש"ה אע"ג דכלו ימי השאלה והשכירות כדין ש"ח עדיין חייב דלא מצי לומר אני לא קבלתי לשמור אלא בשכר אבל שלא בשכר לא קבלתי ואפי' להיות ש"ח דא"כ הול"ל איני שומר עוד אבל זה שכר פירש מעיקרא שאינו שומר אלא עד זמן פ' כל שהגיע הזמן הרי הוא כאלו פירש איני שומר עוד.

אבל היה נראה לכאורה להביא ראיה דש"ש לזמן בעבור הזמן ש"ח מיהא הוי ממאי דקאמר תלמודא בפרק הזהב. השוכר את הפועל לשמור את הפרה לשמור את התינוק אין נותנין לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו וכתב הר"ן ז"ל בפירוש לגדרים

דש"ח מיהא הוי יע"ש ונהתם בשכיר יום איירי ואפי' הכי אמרו דבשבת אף שפלה שמירחו ואינו ש"ש מ"מ ש"ח מיהא הוי כל זמן שהוא ברשותו אלא שאף זה יש לדחות דאע"ג דלא קבל לשמור אלא כל יום בכך וכך אבל שלא בשכר לא קביל אפי' להיות ש"ח ואית לן לומר דכיון דכלתה שמירתו לכל מילי פלגה מ"מ כיון דעומד אצלו לשמור בימי החול אם הוא לא ישמור מי ישמור והלכך בשבת ש"ח מיהא הוי אבל זה שקיבל לשמור עד זמן פ' כל שהגיע הזמן כבר פלגה שמירתו דמהיכא תיתי לן לחיוביה ואף אם ת"ל דש"ש לזמן ועבר הזמן ש"ח הוי כמו שפסק מרן בשולחנו הטהור מ"ט דהזמן לא הנה אלא שבעבור הזמן אינו עוד ש"ש אבל ש"ח מיהא הוי מ"מ בנ"ד שהוא ש"ח וא"ל שמור זה עד זמן פ' כשעבר הזמן אף ש"ח לא הוי דהא עד אותו זמן קיבל להיות ש"ח ולא יותר: איברא דראיתי להריטב"א ז"ל בפרק האנפניו וז"ל ומסתברא: דפקדון בעלמא שיש בו זמן והגיע זמנו ש"ח הוי עליו עד שיאמר לבעלים טול את שלך שאיני רוצה לשמרו וכדאמרין גבי אנפן שאומר גמרתיו עכ"ל.

וכבר כתבתי שאין מקאן ראיה ועוד מטעם אחר דגבי שואל פשיטא לן דהוי ש"ח אע"ג דכלתה שאלה משום דחייב להדור' לבית בעלים פדאיתא בירושלמי גבי מתני' שאלה היום ושכרה למחר בעי בירושלמי לילה שבגמתי מהו אמר ר"י אי תאמרון דרף הפרות ללון אצל בעליהו וזו ע"י שהיתה שכור' אצלו לא לנה פשאל' היא אצלו וחיוב ואי תנו אמרו אין דרף הפרות ללון אצל בעליהו כשכור'.

היא אצלו ופטור ופי' תלמידי רשב"א דה"ק אם על שואל רמי להחזירן כל שלא החזירן ודאי כשאוילה היא ואם אין על השואל רמי להחזירן כל שפלה היום פלגה השאלה זת"ד ולע"ד קשה לי על פי' דאפי' תימא דעל השואל רמיא להחזירן לבית בעלים הכא כיון דשכורה היא למחר ל"ל להחזירן אפוכי מטרטא ל"ל הרי השואל ישמרם מגניב' ואבידה ועוד מאי קאמר וזו ע"י שהיתה שכור' לא לנה פלומר מחמת זה לא החזירה דל"ל לטעמא שלא החזירן די הנה לומר וזו שלא לנה וסגי ולכן נראה לע"ד דפירוש הירושלמי הכי הוא פלומר אין דרף הפרות ללון אצל בעליהו ומי ששואל היום מחזיר' בלי' וזו ע"י שהיתה שכורה אצלו למחר לא לנה א"כ הרויח זה שאין צריך עכשיו לטרונם למחר לילה לשכור ולהביא אלא הרי היא מזומנת אצלו ובשחר ישפם למלאכתו ומשום הכי הוי כשאול' אצלו וחיוב ואם אין דרף הפרות ללון אצל בעליהו פלומר להחזירה בלי' א"כ מה שלא החזירה אינו מפני ששכורה היא למחר דבלאו הכי אין דרף להחזיר' בלי' א"כ לא הרויח זה פלום מה שלנה אצלו דבלאו הכי היתה לנה אצלו.

ונראה לי להביא ראיה דש"ח לזמן דכשעבר הזמן תו לא הוי ש"ח ממ"ש התוס' בפרק הזהב דף נ"ז ע"ב ש"ח אינו נשבע נרא' דה"ה דאינו משלם דאפי' ש"ש אם פשע נר' דלא משלם מדפריה לקמן מהשוכר את הפועל לשמור ולא משני כשפשע וצריך להבין הכרח דאיכא למימר דהא דלא משני הכי משום דא"כ איך קתני רישא דכי אין נותנין לו שכר שבת אין אחריות שבת עליו דהא מיהא ש"ח הוי כמ"ש הריטב"א עד שיאמר לבעלים איני שומרו עוד אלא נראה דס"ל דכל שומר כל שהגיע זמן שמירתו שוב אינו שומר עליו ויותר מזה נראה לי להוכיח מתוך דברי התוס' הנז' דאפילו ש"ש לזמן כל שעבר הזמן תו לא הוי אפי' ש"ח והוא כשנקדים מ"ש הריטב"א על זה ונ"ל שזו אינה

רָאָה פֶּלֶל דְּכִינּוֹן דְּקַתְנֵי הָכָא נוֹתַן לוֹ שְׂכָר שְׂבֵת לְפִיכָּה אַחֲרֵיּוֹת שְׂבֵת עָלְיוּ מִפְּלֵל דְּבְאַחֲרֵיּוֹת שְׁגוּרָם לְהֵם שְׂכָרָם מִיָּרִי דְהֵינּוּ גְנִיבָה וְאַבְיָדָה דְאֵלוּ עַל הַפְּשִׁיעָה אִפִּי' ש"ח חֲזִיב עָלְיוּ עַכ"ל וְלַע"ד נִרְאֶה לִינִישׁב דְּקָדוּק זֶה דַּס"ל לְבַעֲלֵי הַתּוֹס' דְּכָל שׁוֹמֵר שְׂלֵא רְצָה לְשׁוֹמֵר פִּי אִם בְּשְׂכָר פְּשַׁעֲבֵר הַזְּמַן וְאֵינוֹ נוֹטֵל שְׂכָר אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִיּוֹת אִפִּי' ש"ח וּמִשׁוּם הֵכִי קֹאֲמֵר אֵין נוֹתְנִין לוֹ שְׂכָר שְׂבֵת לְפִיכָּה אֵין אַחֲרֵיּוֹת שְׂבֵת עָלְיוּ דְּכָל שְׁאֵינוֹ נוֹטֵל שְׂכָר גִּילָה דַּעֲתוֹ שְׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהִיּוֹת שׁוֹמֵר פֶּלֶל וּמִשׁוּם הֵכִי קַתְנֵי סִיפָא דְּכַשְׁנוֹתְנִין לוֹ שְׂכָר אַחֲרֵיּוֹת שְׂבֵת עָלְיוּ וְאִף שִׁישׁ לְדוֹחָה לְדוֹחֹת זֶה מ"מ שְׁמַעֲיִנן מִיְהֵא מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' אֵלוּ דְּש"ח לְזַמן דְּכַשְׁעֲבֵר הַזְּמַן תּוֹ לֹא הָיוּ שׁוֹמֵר פֶּלֶל וְאִפְשָׁר לְדַחֵק נְמִי שְׁגַם הַרִיטְבָּ"א מוֹדָה בְּזָה.

וּמ"ש דְּבַפְקָדוֹן בְּעֶלְמָא שִׁישׁ בּוֹ זְמַן וְהִגִּיעַ זְמַנּוֹ דְּש"ח הָיוּ וְכו' הֵינּוּ בְּפִקְדוֹן שְׁהִיָּה ש"ש מְעִיקְרָא: סִימָן כּ וְשׁוֹמֵר שְׂכָר הֵיכָא דְּקֹאֲמֵר לִיה טוֹל אֶת שְׂלָהּ יֵשׁ לַעֲיִין אֵי הָיוּ עַדִּין שׁוֹמֵר חֲנָם וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּפָרְק הַזֶּהב דָּף מ"ט מוֹכַח דְּהָיוּ ש"ח שְׂפִתְבוּ בְּהֵיאַעְוָבְד' דְּשׁוֹמְשׁוּמִי דְּקֹאֲמֵר רְבָא פִּינּוֹן דַּא"ל שְׁקוּל זִוְנָה וְלֹא שְׁקִיל אִפִּי' ש"ח לֹא הָיוּ וְהֵא דְּקֹאֲמֵרִי בְּפָרְק הָאֲוֹמְנִין טוֹל אֶת שְׂלָהּ וְהֵבֵא מְעוֹת ש"ח הֵינּוּ מִשׁוּם דְּמַעֲיַקְרָא הִיָּה ש"ש וְכַשֵּׁא"ל טוֹל אֶת שְׂלָהּ לֹא לְסַלֵּק עֲצָמוֹ לְגַמְרִי מִשְׁמִירָה קֹאֲמֵר אֵלֵא שְׂלֵא יְהִיָּה כַּש"ש ע"כ לְכַאוּרָה נִרְאֶה דְּזֶה אֲתִי שְׁפִיר לְפִי מ"ש הַתּוֹס' פ' הַמְּפָקִיד דָּף מ"ג ע"א דְּאִסוּר לְלוֹקֵם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמְעוֹת וְאֵינוֹ אֵלֵא ש"ח אֲבָל לְפִי לְלִשׁוֹן הָאֲחֵר שְׁפִי דְּמִןתֵּר הַלוֹקֵם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמְעוֹת דְּהֵא וְדֵאֵי בְּהֵיאַעְוָבְדָא דְּשׁוֹמְשׁוּמִי מַעֲיַקְרָא הַלוֹקֵם ש"ש הִיָּה אוֹ חֲזִיב אִפִּי' בְּאֲוֹנְסִין הַדְּרָא קוּשְׁיָא לְזוֹכְתָא וְלַע"ד נִרְאֶה לְתַרְץ דְּהֵתָם בְּאֲוֹמְנִין מַה שַּׁא"ל טוֹל אֶת שְׂלָהּ לֹא פְדִי לְהַסְתַּלֵּק עֲצָמוֹ מִשְׁמִירָה נְתַפְנֹן וּמַה שְׁאֲמֵר לִיה טוֹל אֶת שְׂלָהּ רְצָה לוֹמֵר לוֹ שְׁאֵינוֹ מְעַפְבוֹ עַל שְׂכָרוֹ אֵלֵא טוֹל אֶת שְׂלָהּ וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ.

אֲבָל בַּש"ש פֶּל שַׁא"ל טוֹל אֶת שְׂלָהּ הֵא וְדֵאֵי רְצָה לוֹמֵר לוֹ שְׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְשְׁמָרוֹ וְלְהֵכִי אִפִּי' ש"ח לֹא הָיוּ: וְהַשְׁתָּא אֲתִי שְׁפִיר הֵהִיא דְּפָרְק הַזֶּהב דְּקֹאֲמֵר פִּינּוֹן דַּא"ל שְׁקוּל זִוְנָה לֹא מִיבְעִיָּא ש"ש דְּלֹא הָיוּ אֵלֵא אִפִּי' ש"ח לֹא הָיוּ וְלְפִי סְבֵרַת הַתּוֹס' שְׂפִתְבוּ דְּמַעֲיַקְרָא נְמִי לֹא הִיָּה ש"ש מְהִיכָא תִּיתִי לוֹמֵר הַשְׁתָּא דְּלֹא הָיוּ ש"ש.

אֲבָל לְדִידוֹן אֲתִי שְׁפִיר דְּמַעֲיַקְרָא הִיָּה חֲזִיב בְּאֲוֹנְסִין כַּמ"ש הַרִי"ף וְכִי א"ל שְׁקוּל זִוְנָה ס"ד אֲמִינָא דְּלְהָיוּ עַדִּין ש"ש כְּמוֹ שׁוֹאֵל אַחֵר זְמַנּוֹ דְּהָיוּ ש"ש קַמ"ל דְּכָל דַּא"ל טוֹל אֶת שְׂלָהּ הָרִי הוּא כְּאֵלוֹ א"ל אֵינִי שׁוֹמְרָם עוֹד וּמִינָה נְמִי דְּשׁוֹאֵל לְאַחֵר זְמַנּוֹ אֵי א"ל טוֹל אֶת שְׂלָהּ אֵינוֹ ש"ש.

וְלִינִישׁב דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת נִרְאֶה דְּבְהֵהִיא עוֹבְדָא דְּשׁוֹמְשׁוּמִי מִפִּי הָדְרוּ בְּהוּ וְאִמ"ל לִית לִן שׁוֹמְשׁוּמִי נְפֻטְרוּ מִדִּין שׁוֹמֵר שְׂכָר וְאֵינָם אֵלֵא ש"ח וְכִי חֲזָרוּ וְאָמְרוּ לִיה טוֹל אֶת שְׂלָהּ לְסַלֵּקִי עֲצָמָם מִשְׁמִירָה לְגַמְרִי קַא"ל מַה שְׁאֵין פִּן בְּאֲוֹמְנִין דְּהָיוּ ש"ש פִּי אָמְרוּ לִיה טוֹל אֶת שְׂלָהּ לֹא לְסַלֵּקִי עֲצָמָם מִשְׁמִירָה אֵלֵא לְאַפְטוּרִי נְפֻשְׁיָהוּ מְגִנְיָה וְאַבְיָדָה פְּדִין ש"ש וְכִן נִרְאֶה מְדַבְּרֵי הָרַב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת שְׁעַר נ' (א"ה לְפִי הָאֲמוּר נִרְאֶה דְּש"ש אִפִּי' שְׁאֲמֵר טוֹל אֶת שְׂלָהּ ש"ח מִיְהֵא הָיוּ אֲמָנָם אִם הִקְדִּים לוֹ שְׂכָרוֹ וְאַחֵר שְׁעֲבֵר זְמַן מָה א"ל טוֹל אֶת שְׂלָהּ אִף שְׁמַדְבְּרֵי הַתּוֹס' נִרְאֶה דָּאָף בְּכַה"ג ש"ח הָיוּ מְדַבְּרֵי רַש"י ז"ל בְּסוּגְיָין דְּהָאֲוֹמְנִין דָּף פ"א גְּבִי מַאי דְּקֹאֲמֵר תְּלַמוּדָא טוֹל אֶת שְׂלָהּ אִינְצְטְרִיכָא לִיה ס"ד אֲמִינָא

ש"ח נמי לא הוי קמ"ל ע"כ שפי' ו"ל ש"ח לא הוי דאינו שומרו לו עוד קא"ל קמ"ל דאינו תופסו על שקרו הוא דקא"ל יע"ש נראה דכה"ג שפבר נתן לו שקרו אם א"ל אחר זמן טול את שלק אפי' ש"ח לא הוי וכ"נ ממ"ש הריטב"א בחדושי' בפרק הזהב בסוגיא הנז' לנישב קושית התוס' ו"ל י"ל דשאני התם שיש לאומן לקבל שקרו וכיון דכו לא סגי' דלא להוי עליה ש"ח כיון דתפיס ליה אאגריה ואע"ג דא"ל טול את שלק יע"ש וכ"כ ר"י נתיב ל' ח"א משם הרמ"ה יע"ש וגם הנ"י פתב בסוגיין דפרק הזהב דכה"ג אף ש"ח לא הוי): ראובן שהיה לו פקדון ביד שמעון והקנהו לו לוי בקנן סודר נ"ל דאין שמעון נעשה שומר של לוי עד שיקבל עליו לשומר ולוי הקונה אותו וכן נראה מפירוש רשב"ם ו"ל בפרק הספינה גבי ההיא דברשות המןפקדים אצלו עד שיקבל עליו יע"ש: סימן כא ותיבא דהפקיד מידי אצל חברו ואחר זמן א"ל הנפקד טול את שלק כי אין רצוני לשקרו יותר וא"ל המפקיד יהא בינך ואם תאבד הרי אתה פטור מה דינו אם נאבד אה"כ.

וראיתי בהגה' אשירי בפ' הפועלים גבי מתני' דמתנה ש"ח להיות פטור משבועה והשואל להיות פטור מלשלם דמייירי פשהתנה פן קודם שמשא וילהכי לא הוי כמתנה על מה שפתוב בתורה דלא שעבד נפשיה להיות בתורת השומרים עכ"ד.

ולכאורה איכא לאקשוני דנראה דע"כ לא אמרו האי טעמא אלא אליבא דר"מ דאית ליה מתנה עמש"ב אפי' בדבר שבממון תנאו בטל אבל לדין דקי"ל כר"י דבדבר שבממון תנאו קיים איכא למימר דאפי' כי התנה אה"כ תנאו קיים וכן נראה מדברי הסמ"ע בס"י ש"ד.

אבל מדברי ר"י שהביא המרדכי בפרק החובל נראה דס"ל פאותה הגה' שהשיב על ראובן שהלנה לשמעון ד' ליטרין ואח"ז א"ל ראובן לשמעון אותם ד' ליטרין יהיו בינך למחצית שקר ובכן נתעסק שמעון ונאנסו דשמעון חייב פאשר בתחילה כי אין המעשה משתנה בחליפות דברים וראיה מהא דתנן קרע את פסותי חייב ואוקמוה בדאתא לידיה בתורת שמירה אלמא היכא דאתא לידיה בתורת שמירה אע"ג דהדר ביה וא"ל לקרוע לאו פלום היא ובתורת שמירה קאי ועוד ראיה מהא דתנן מתנה ש"ח להיות פטור משבועה ואמרין שם ואמאי מתנה עמש"ב הוא ומסקינן לעולם ר"מ היא ושאני הכא דמעיקרא לא שיעבד נפשיה משמע הא שעבד נפשיה לא מצי מתנה עכ"ל: הן אמת דאיכא למיזק בדבריו דאיהו יהיב טעמא דאין השומר נפטר משום דאין המעשה משתנה בחליפות דברים ואילו מהראיה דמיייתי מפ' הפועלים נראה דהיינו טעמא משום דהוי מתנה עמש"ב.

ולכן הנה נראה לומר דכל שהתנה בלשון תנאי וכמתני' אף כי התנה אחר שנסתעבד תנאו קיים ותדע דהא באומר קרע את פסותי דחייב כיון שפא לידו בתורת שמירה ואפי' הכי אם התנה נאמר ליה ע"מ לפטור ה"ז פטור דכל תנאי שבממון תנאו קיים והרי זה התנה עמו שאעפ"י שהוא שומר עליו שהיה פטור משבועה ולר"מ לא מהני תנאו אחר שנסתעבד פבר שפיון שהוא שומר עליו עדיין ולא נסתלק שמירתו אע"פ שגילה דעתו שאינו רוצה להיות כשאר השומרים אין המעשה משתנה בחליפות דברים ועדיין הוי שומר עליו וכיון שפן ה"ז מעמש"ב שמתנה עמו שאע"פ שהוא שומר יהא פטור מדינו:

והשתא ילף שפיר ר"י דאין המעשה משתנה בחליפות דברים מדחשיב ליה לר"מ מתנה עמש"ב דאם איתא שהשומר יכול לסלוקי נפשיה משמירתו א"כ לא חשיב מתנה עמש"ב דכינן דהתנה שאינו רוצה לשעבד עצמו יותר ה"ז נפטר שלא חייבתו תורה לשומר במקום שאינו משעבד עצמו וכמ"ש התוס' ו"ל בפ"ק אע"פ אלא ודאי צ"ל דאין השומר מסתלק נפשיה מן השמירה בדברים אחר שנתחייב בשמירתו ולהכי לא מהני תנאו דהוי מתנה עמש"ב.

אבל לדין דק"ל דבדבר שבממון תנאו קיים אעפ"י שלא נסתלק שמירתו של שומר עד שיחזיר ליד הבעלים אפ"ה פטור השומר משום שהרי התנה עמו שיהא פטור וכל תנאי שבממון קיים פאילו קנו מידו וכמ"ש הסמ"ע: איברא דעדיין איכא למימר דכל שפ"ק קיבל עליו הנפקד שמירתו אפי' כי התנו א"ח"פ ע"מ לפטור דלא מהני תנאו ואעפ"י שהוא דבר שבממון משום דמי ידע המפקיד שיאבד פ"ד דנימחול וכמ"ש התוס' ו"ל בר"פ הכותב ועוד דאין אדם יכול למחול דבר שלא בא לעולם והכא נמי כיון שלא נסתלק השמיר' בחליפות דברים ועדיין בשמירתו קאי כי התנה וא"ל ע"מ שיהא פטור ה"ז פ"מ שא"ל שאם יאבד ויהא חייב לו שהוא מוחל לו הפשלו מין שיתחייב לו והוי מוחל דבר שלא בא לעולם ואפי' לר"י לא מהני התנאי זולת כשהתנה עמו מעיקרא שאינו מקבל עליו חיוב שמירה כשאר השומרים והוי כהיה דע"מ שאין לה עלי שאר וכסות שמתנה עמה שאינו מקבל עליו חיוב שאר וכסות וכן נר' להוכיח מלישנא דתלמודא דמסיק לעולם ר"מ היא ושאני הכא דלא שיעבד נפשי' מעיקר' דמשמע דפשיט' ליה דמתני' לא מצי מיירי אלא בהשתנו' עמו מעיקרא ואפילו אליבא דר"י דאל"כ הכי ה"ל למימר לעולם ר"מ הוא והכא במאי עסקינן בשלא שעבד נפשיה מעיקרא כיון דעד השתא דהנה מוקי לה כר"י הנה מיירי בכל גוונא ואפילו כי התנה א"ח"פ אלא מוכח כמ"ש דאפילו כי הנה מוקי לה כר"י דנ"ק לא מצי מיירי אלא בהשתנה עמו כן מעיקרא אבל תנאי שא"ח"כ לא מהני אלא שעדיין יקשה עלינו מתני' דקרע את פסותי דאם אמ"ל ע"מ לפטור מהני דאלמא דמהני התנאי ואפילו לאחר שקיבל שמירתו: וראיתי להרב בשלטי הגבורים בפ"ק המפקיד שכתב דהמרדכי לא מיירי אלא בשלא פירש לו שמוחל לו על חיוב שמירתו אבל אם פירש ואמ"ל שמוחל לו על חיוב שמירתו אז ודאי פטור עכ"ל נראה דס"ל דכל כה"ג לא חשיב מוחל דבר שב"ל שאינו מוחל לו דמי הפשלו מין שיתחייב לו אלא החיוב המוטל עליו מהשתא לשומרם הוא דקא מחיל ליה.

ולפי זה יש ליישב דשאני בין היכא, דהתנה הנפקד להיכא דהתנה המפקיד דכי התנה המפקיד וא"ל על מנת לפטור הרי זה פמוחל לו על חיוב שמירתו ומצי מחיל אבל כי התנה הנפקד וא"ל ע"מ להיות פטור אין כאן מחילה אלא שהוא מתנה על עצמו שאם תאבד שלא יהיה חייב בתשלומין כשאר השומרים ולהכי לא מהני תנאו שפ"ק הוא משועבד בדיני השומרים ולא יכול לסלק שמירתו מעליו עד שיחזיר השומר לבעליו או שימחלו הבעלים וכן נראה מדברי התוספות בפ"ק אף על פי דף נ"ו שכתב דאפי' לר' מאיר דאית ליה בדבר שבממון תנאו בטל כי אמר לחבריה קרע את פסותי ע"מ לפטור דפטור משום דהרי זה מוחל לו על נזקו ויכול למחול אבל כי א"ל הנפקד ע"מ שאהא פטור מן הפשלו מין ר"ל שלא יהא עליו חיוב כשאר השומרים ולאו כל כמיניה שהרי פ"ק הוא מחוייב ועומד.

ובחדושי הרמב"ן בפרק י"ג כתב דמתלוקת ר"מ ור"י במתנה על מה שכתוב בתורה אינו בלשון מחילה דהא נדאי יודה ר"מ דמחילה מהניא במקומו וכי פליגי אינו אלא בלשון ע"מ שאין לה עלי שאר וכסות דמשמעוהו שאינו רוצה להתחייב עצמו מעיקרא בכך ע"כ ולפ"ז למדנו דמתני' דמתנה ש"ש להיות פטור מלשלם דאין משמעוהו לשון מחילה דאם משמעוהו לשון מחילה היכי ס"ד לומר דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה: ולפי זה עלה לנו דבנ"ד שא"ל המפקיד יהיו בידה ואם תאבד הרי אתה פטור שנפטר הנפקד שהרי מחל לו על חיוב שמירתו ואף לדעת ר' ברוך שהביא בהגהת אשירי בפ' הפועלים שאין התנאי מועיל להיות פטור מפשיעה איכא למימר דהיינו דוקא היכא דקביל עליו לשמרו ומתנה להיות פטור מפשיעה שכינן שקביל עליה לשמרו מיד מתחייב בפשיעה וכי מתנה ואומר ע"מ להיות פטור מפשיעה חשיב תנאי סותר את המעשה.

אבל בנ"ד שא"ל הנפקד למפקיד טול את שלך פי אין רצוני עוד לשמרו וא"ל המפקיד יהיו בידה ע"מ לפטור לא חשיב תנאי סותר את המעשה אלא שהמפקיד מתנה עמו שאם תאבד הרי הוא מוחל לו ועוד דבנ"ד מפי א"ל הנפקד טול את שלך נפטר משמירתו כדאמרינן בפרק הנהב פ"ג דא"ל טול את שלך אפי' ש"ח לא הוי וכי הדר וא"ל המפקיד יהיו בידה ואם תאבד הרי אתה פטור נמצא שלא נשארו בידו בתורת שמיר' אלא מקום הוא דקא יתיב ליה נפקד למפקיד וכהיה דהא ביתא קמיה.

ועל מ"ש ר"י דאין המעשה משתנה בחליפות דברים צריך להבין הנהיה דאיבעיא לן בפרק השואל שאלה בבבועלים ושכרה שלא בבבועלים מהו מי אמרינן שאלה לחודיה קנימא ושכירות לחודיה קנימא או דילמא שכירות בשאלה מישף שייכא ופירש רש"י ו"ל שאלה וקודם שהתזירה חזר ושכרה ונגנבה מי אמרינן שכירות לחודיה קנימא ואע"ג דכי משף לה מעיקרא בבבועלים הנה ותו לא הדר ומשף לה אעפ"כ מחייב ליה דבשעת שכירות ברשותו היתה ולא מחסרה משיכה וקני חצרו באמירה וקנין אחריתי היא ושלא בבבועלים היא או דילמא שכירות בשאלה שייכא דכל חיוב דשוכר ישנו בשאלה ומחמת משיכה ראשונה בא לו ונהיה בבבועלים הנה ופטור עכ"ל מוכח מהכא דהמעשה משתנה בחליפות דברים ומי שהיה בידו מידי בשאלה והדר אמר ליה המשאיל מכאן ואילך תהא זאת בידה בשכירות יצא מדין שואל ונעשה שוכר וכמו כן אם שאלה סתם שבידו של משאיל ללוקחה ממנו כל עת שירצה אם א"ל המשאיל מכאן ואילך אין אתה שואל עליה אלא יתא בידה פקדון יצא משואל ואינו יכול להשתמש עוד בה והרי היא פקדון בידו ונהיה דקרע את פסותי דלא נפטר היינו טעמא משום דמשאמ"ל הכי פטומי מילי קא"ל וכמ"ש התוספות שם ונהיה דמתנה שומר חנם להיות פטור דאי א"ל הכי בטר דאתא לידה בתורת שמירה דלא מהני ועדיין הוי שומר עליה כדמעיקרא דאלמא דאין המעשה משתנה בחליפות דברים התיב שאני שאין השומר יוצא משמירתו עד שיחזירנו ליד בעלים.

אבל גבי שואל שאינו חייב אלא מפני שיכול להשתמש בה כל היכא דא"ל המשאיל איני רוצה שתשמש עוד בה יצא מתורת שואל: סימן כב שומר שוכר שהתנה להיות כש"ח ונגנב או נאבד נהי דפטור מלשלם פ"ג דהתנה מיבעיא לן אם יש לו שוכר אי לא דבפרק הנהב אמרו בשומר שוכר מידי דהקדש ונגנב או נאבד נהי דפטור מלשלם אגריהו מיהא

לִפְסִיד וּפִירוּשׁ רַשׁ"י ו"ל שְׁהָרִי נִשְׁתַּעֲבָדוּ לְשִׁמְרָם מִגְּנִיבָה וְאֲבִידָה וּע"מ כֹּן הָיוּ נוֹטְלִין שְׂכָרָן וְהָרִי לֹא הִשְׁלִימוּ מְלֹאכְתָּן ע"כ וּא"כ גַּם בְּהִתְנַתֵּן לְהִיּוֹת כַּש"ח נֹאמַר דַּע"מ כֹּן נִטְלוּ שְׂכָר וְהָרִי לֹא הִשְׁלִימוּ מְלֹאכְתָּן וּכ"כ הָרַב מֵהַר"ר אֶהְרֹן שֵׁשׁוֹן ו"ל ס' ע"ג.

אָבֵל לַע"ד לֹא דָמִי דְנוֹדָי בְּסִתְמָא כֹּל שְׁנוּטֵל שְׂכָר אֲדַעְתָּא לְנִטְוֵרִי נְטִירוּתָא יִתִּירְתָּא קָא שְׁקִיל פְּדֹאֲמָרְן בְּכֻמָּה דְּוֹכְתִי וּמ"ה אַע"ג דְּגַבִּי הִקְדָּשׁוֹת פְּטוּר מִלְשָׁלֵם מִגְזִירַת הַפְּתוּב מ"מ אֲגָרָא מִיָּהָא לִית לִיהָ פִּינּוֹן דְּלֹא נִטְר נְטִירוּתָא יִתִּירְתָּא וּמְצִי, א"ל לְהִכִּי יְהִי לָךְ אֲגָרָא לְנִטְוֵרִי לִי נְטִירוּתָא יִתִּירְתָּא מַה שְׁאִין כֹּן בְּהִתְנָה לְהִיּוֹת כַּש"ח ה"ז מְעַיְקָרָא לֹא קִבְּלִי עָלֶיהָ נְטִירוּתָא יִתִּירְתָּא וְלֹא שְׂכָר שְׁמִירָה קָא שְׁקִיל אֲלֵא שְׂכָר טְוֹרְחוֹ אוֹ שְׂכָר הַמְּקוּם וְכוּיֹצֵא לְזוֹ פְּתוּבוֹ הַתּוֹס' בְּפָרְק הַפָּרָה דָּף מ"ז דְּכָל הָא בֵּיתָא קָמָף לֹא קִבְּלִי עָלֶיהָ נְטִירוּתָא וְאִין נוֹטֵל שְׂכָר שְׁמִירָה אֲלֵא שְׂכָר בֵּית אָבֵל ש"ש בְּבַעֲלִים נְהִי דְּפְטוּר מִלְשָׁלֵם אֲגָרָא מִיָּהָא לִית לִיהָ: וְשׁוֹמֵר חֲנָם שְׁהִתְנָה לְהִיּוֹת כְּשׁוֹמֵר שְׂכָר וְטוֹעֵן הַשׁוֹמֵר שְׁנִגְנָבָה בְּאֻנְסֵי אִי חֲזִיב לִישְׁבַע.

רְאִיתִי לְמַהֲרָא"ש ו"ל סִימֵן הַנּוֹז"ל שְׁנִסְתַּפֵּק בְּזָה אִי חֲזִיב לִישְׁבַע דָּמִי נִימָא דְּלֹא מְהַנִּי קִנְיָן לְחֲזִיבּוֹ בְּשְׁבוּעָה וְהַב"י ס' ס"ו כְּתֹב בְּפִשְׁיטוֹת דְּאִינוּ מִשְׁתַּעֲבָד לִישְׁבַע ע"י קִנְיָן דְּקִנְיָן דְּבָרִים הוּא וּכ"כ בַּש"ף וְתַמְהַנִּי ע"ז דְּהָא בְּהִדְיָא כְּתֹב הַרְמַב"ם ו"ל פ"ז מֵהִלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין ו"ל וְה"ה בְּמִי שְׁלֹא הִי חֲזִיב לִישְׁבַע וְאָמַר אֲשְׁבַע לָךְ אִם קָנוּ מִיָּדוֹ חֲזִיב לִישְׁבַע וְהִבִּיאוּ הָרַב בַּש"ע ס' כ"ב לְפִסְק הַלְּכָה: סִימֵן כַּג מִי שְׁשְׂכָר פְּלִי מִחֲבָרוֹ לְעֲשׂוֹת מְלֹאכָה פ' וְנִגְנַב אַחַר שְׁנִגְמַר מְלֹאכְתּוֹ וְאַחַר שְׁהִבְעָלִים יְדַעוּ שְׁנִגְמָרָה מְלֹאכְתּוֹ מַהוּ דִּינוֹ מִי אֲמַרְיָן פִּינּוֹן שְׁגָמַר מְלֹאכְתּוֹ פְּלִתָּה שְׁמִירְתּוֹ וּפְטוּר מִגְּנִיבָה.

וּמִתּוֹף פִּירוּשׁ רַשׁ"י בַּפ' הָאֲנֻמְנִין דָּף פ"א נִרְאָה דְּכָל שְׁלֹא הוֹדִיעוּ לְבַעֲלִים שְׁגָמַר מְלֹאכְתּוֹ עַדִּין לֹא פְּלִתָּה שְׁמִירְתּוֹ וְהוּי ש"ש וּכְשִׁיִּדְעוּ הַבְּעָלִים שְׁגָמַר מְלֹאכְתּוֹ פְּלִתָּה שְׁמִירְתּוֹ וּמִשׁוּם הִכִּי אֲוֹן פְּטוּר כֹּל שְׁאָמַר גְּמִרְתּוֹ וְהִכָּא נָמִי כֹּל שִׁיִּדְעוּ הַבְּעָלִים שְׁגָמַר מְלֹאכְתּוֹ פְּלִתָּה שְׁמִירְתּוֹ וְאֵע"פ שְׁלֹא א"ל גְּמִרְתּוֹ דְּלֹא בְּעִינָן שְׁיִאמַר לוֹ גְּמִרְתּוֹ אֲלֵא כְּדִי שִׁיִּדְעוּ הַבְּעָלִים: אִיבָרָא דַּעֲדִין אִיכָּא לְמִימַר דְּדוֹקָא בְּדָאֵמַר לִי גְּמִרְתּוֹ הוּא דְּכָלִּתָּה שְׁמִירְתּוֹ דַּחֲשִׁיב כְּאֵלוֹ א"ל טוֹל אֵת שְׁלָךְ אָבֵל כֹּל שְׁלֹא א"ל הִכִּי עַדִּין ש"ש הוּי מִשׁוּם דְּהוֹאִיל וְנִהְנָה מְהֵנָּה וְכַדְאֲמַרְיָן לְגַבִּי שׁוֹאֵל.

וְאִין לּוֹמַר דְּשׁוֹאֵל שְׁאִנִּי הוֹאִיל וְנִהְנָה מְעַיְקָרָא בְּחֲנָם מְהֵנָּה עַכְשָׁיו לְהִיּוֹת כַּש"ש אָבֵל שׁוֹכֵר דְּבִשְׁכָרוֹ נִהְנָה כֹּל שְׁגָמַר מְלֹאכְתּוֹ וְיָדְעוּ הַבְּעָלִים תּוֹ לֹא הוּי כַּש"ש וְאֵע"פ שְׁלֹא א"ל גְּמִרְתּוֹ דְּהִלָּא בְּהִיא דְּלוֹקַח כְּלִים לְשִׁגְרָם לְבֵית חֲמִיו פִּירוּשׁ רַשׁ"י ו"ל דְּבַחֲזָרָה הוּי ש"ש הוֹאִיל וְנִהְנָה שְׁנִתְפָּאֵר בְּהֵם לְבֵית חֲמִיו וְאֵע"ג דְּיָהִיב לִיהָ דָּמִי מַה שְׁנִתְפָּאֵר בְּהֵם הוּי עָלֶיהָ ש"ש אַחַר שְׁפָלְתָּה שְׁמִירְתּוֹ הַמְּקַח הוֹאִיל וְנִהְנָה כ"ש גַּבִּי שְׁאֵלָה דְּלֹא יְהִיב לִיהָ מִיָּדִי עַכ"ל.

הֵן אָמַת דְּלִפִּי פִירוּשׁ רַשׁ"י ק"ל הִכִּי מִיִּיתִי לִי לְאֲמִימַר סִינְעָתָא מְהִכָּא דְּאִיכָּא לְמִדְּחִי דְּהִכָּא דִּין הוּא שְׁיָהָא כַּש"ש בְּחִזְרָתוֹ עַד שִׁיחֲזִירְנוּ לִיד בְּעָלִיו דְּכִינּוֹן שְׁנִתְפָּאֵר בְּהֵם וְנַעֲשֶׂה ש"ש לֹא פְּלִתָּה שְׁמִירְתּוֹ עַד שִׁיחֲזִירְנוּ לִיד בְּעָלִים מִשָּׂא"כ בְּהִיא דְּשׁוֹאֵל לְאַחַר שְׁפָלְתָּה יְמֵי שְׁאֵלְתּוֹ דְּכָלִּתָּה שְׁאֵלְתּוֹ פִּינּוֹן דִּיִּדְעוּ הַבְּעָלִים הִי לְהֵם לְשִׁלּוֹחַ אַחֲרֵיהָ וְלַעֲוֹלָם לֹא אֲמַרְיָ הוֹאִיל וְנִהְנָה מְהֵנָּה.

וְרֵאִיתִי לְהַטּוֹר בְּסִי ר' שֶׁפֶתַח בְּלוֹקַח פְּלִים מִן הָאָמוֹן לְבַקְרוֹן דָּאִי גִילְהָ דַעְתּוֹ שְׂאִינוּ רוֹצֵה בְּכַף עֲדִין הָוֵי ש"ש נִרְאָה דְלֹא ס"ל כִּפְרֵשׁ"י שְׁפִירֵשׁ דְּטַעְמָא דְּבַחְזוּרָה הָוֵי כְּנוֹשָׂא שְׂכָר מְשׁוּם שְׁנִתְפָּאָר בָּהֶם דְּהָא בְּלוֹקַח פְּלִים לְבַקְרוֹן לֹא שְׁיִיף הָאִי טַעְמָא אֲלֵא ס"ל פִּינּוֹן דְּמִתְחַלְהָ הִיָּה חֲזִיב בְּאַנְסִין מְשׁוּם דְּכָל הִנְאָתוֹ שְׁלוֹ דְּזַבִּינָא חֲרִיפָא הִנְאָת לִוְקַח הָוֵי אֲפִילוּ בַחְזוּרָה שְׂאִינוּ לִוְקַח הָוֵי ש"ש הוֹאִיל וְנִהְיָה וּלְפִי דְּבַרְיָהּ מִיָּתִי שְׁפִיר דְּהָא הִכָּא נַעֲשֵׂה ש"ש בַּחְזוּרָה מְשׁוּם דְּנִהְיָה בָּהֶם תְּחִלָּה שְׁנִתּוֹן לוֹ לְבַקְרוֹן.

(א"ה לְכַאוּרָה נִרְאָה דְּכָל שְׁלֵא א"ל גְּמַרְתִּיו אוּ טוֹל אֶת שְׁלָה אִף שְׁיַדְעוּ הַבְּעֵלִים שְׁגַמְר מְלֹאכְתּוֹ עֲדִין ש"ש הָוֵי וּרְאָל' לְדָבָר מִמ"ש הֶרְשֵׁב"א ו"ל בְּתִשׁוּ' הִבִּיא דְּבַרְיוֹ מִן הַב"י בְּסִי ע"ב ו"ל פֶּתַח הֶרְשֵׁב"א יֵשׁ מְגִדוּלֵי הַמּוֹרִים שְׁאֲמָרוּ שְׁהוּא פְטוֹר לְאַחַר הַלְוָאָה וְכו' עַד וְהֶרְאָב"ד ו"ל מִן הַדַּעַת הַזֶּה וּמִכָּלל דְּבָר זֶה כָּל שְׁפָרְעוּ אִינוּ ש"ש וְאִם נֶאֱבַד פְטוֹר שְׂאִינוּ אֲלֵאכְפִּש"ח וְאִין דְּבָרִים אֵלוּ מְחַנּוּרֵי' בְּעֵינֵי אֲלֵא כְּהָ דַעְתִּי נוֹטָה שְׂאִינוּ פְטוֹר מִפְּרוּטָה דְּרַב יוֹסֵף אֲלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָה בְּלִבְד וּמ"מ הָרִי הוּא ש"ש עָלָיו לְעוֹלָם יַע"ש וְאִם אֵיתָא דְּכָל שְׁיַדְעוּ הַבְּעֵלִים שְׁגַמְר מְלֹאכְתּוֹ אִף שְׁלֵא אָמַר לוֹ גְּמַרְתִּיו לֹא הָוֵי כִּי אִם ש"ח אִם כֵּן הִכָּא וְלִי כְּשִׁפְרְעוּ הָוֵי כְּיַדְעוּ הַבְּעֵלִים שְׁגַמְר מְלֹאכְתּוֹ וְא"כ אִיף פֶּתַח הֶרְשֵׁב"א ו"ל דָּאִף אַחַר שְׁפָרְעוּ ש"ש הָוֵי אֲלֵא וְדָאִי נִרְאָה דְּכָל שְׁלֵא אִמ"ל גְּמַרְתִּיו אוּ טוֹל אֶת שְׁלָה אִף שְׁיַדְעוּ הַבְּעֵלִים שְׁגַמְר מְלֹאכְתּוֹ ש"ש הָוֵי לְסַכְרַת הֶרְשֵׁב"א ו"ל וְאִף לִמ"ש הַשְׁ"ף בְּסִי הַנּוֹ' ס"ק י' לִיִּישׁב דְּבַרְיָהּ הֶרְשֵׁב"א יַע"ש יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כֵּן.

אֲבָל כַּד דִּיִּיקִינּוּ בְּסוּגִינּוּ דְּהָאָמוֹנִין נִרְאָה דְּכָל שְׁיַדְעוּ הַבְּעֵלִים שְׁגַמְר מְלֹאכְתּוֹ הָוֵי כְּאֵלוּ א"ל גְּמַרְתִּיו אוּ טוֹל אֶת שְׁלָה דָּאִם אֵיתָא דְּכָל שְׁיַדְעוּ הַבְּעֵלִים מְבַלִּי שְׂיֵאמַר לוֹ גְּמַרְתִּיו הָוֵי ש"ש א"כ מִן הֶרְאֵוֵי הִיָּה דְּשׁוֹאֵל אִף לְאַחַר שְׁכָלוּ יְמֵי הַשְׁאֵלָה דְּלִהוּי שׁוֹאֵל דְּמִטְעַם זֶה הִיָּה מְקַשָּׁה שְׁם ר' נַחֲמָן לר' חֲסִידָא מִמְתַּנִּי' דְּקַתְנִי וְכוּלָּן שְׁאֲמָרוּ טוֹל אֶת שְׁלָה וְהִבֵּא מַעוֹת ש"ח הָא גְּמַרְתִּיו ש"ש כְּנִרְאָה מִפִּירוּשׁ רִש"י וְכ"כ בְּפִי' בְּשִׁטַּת הֶרַב בְּצִלְאֵל מְשֵׁם תַּלְמִיד הַר"ף יַע"ש.

וְכַדִּי לִיִּישׁב דְּבַרְיָהּ הֶרְשֵׁב"א נִרְאָה לַע"ד לֹמַר דְּהָא דְּכָתַב הֶרְשֵׁב"א דָּאִף אַחַר שְׁפָרְעוּ הָוֵי ש"ש אִיִּירִי כְּשֵׁא"ל הַלְוָה כְּשִׁפְרְעוּ תַּנּוּ לִי מִשְׁכּוּנֵי וְאִמ"ל הַמְלָנָה אִינִי יְכוֹל עֲתָה לִיתַנּוּ לָהּ דְּכֹה"ג יֵשׁ לְדַמּוֹתוֹ לֹלֵא יַדְעוּ הַבְּעֵלִים הֵן אֲמַת דְּמִתְשׁוּ' הֶרָא"ש ו"ל הִבִּיאָה הַטּוֹר סָסִי ע"ב נִרְאָה דְּכֹה"ג אִין לְדַמּוֹתוֹ לֹלֵא יַדְעוּ הַבְּעֵלִים דָּאִי ס"ל דְּכֹה"ג הָוֵי כִּהִיא דְלֹא יַדְעוּ הַבְּעֵלִים אִיף פֶּתַח שְׁם ו"ל תְּשׁוּבָה פִּינּוֹן דְּקִי"ל הַמְלָנָה עַל הַמְשָׁכּוֹן ש"ש חֲזִיב בְּגִיבָה וְאֲבִידָה אִף עַל גַּב דְּפָקַע פֶּתַח הַהַלְוָאָה דְּכָבָר פָּרַע לוֹ דְּטַעְמָא שְׁמִלְוָה חִבְרוּ עַל הַמְשָׁכּוֹן ש"ש לֹא מְשׁוּם שְׂיֵהָא בְּטוּחַ בְּמַעוֹתָיו דְּנִימָא דְּכִינּוּן דְּאֲזִיל לִיהָ הָאִי טַעְמָא לֹא הָוֵי תוֹ ש"ש אֲלֵא טַעְמָא מְשׁוּם פְּרוּטָה דְּרַב יוֹסֵף וְכו' יַע"ש וּמֵאִי שְׁנָא מְאָוֶן דָּאִף שְׁגַמְר מְלֹאכְתּוֹ דְּהָוֵי ש"ש כָּל שְׁלֵא יַדְעוּ הַבְּעֵלִים עֵינּוּן בְּמַהֲרָאנ"ח סִי' קכ"ג: סִימָן כַּד בְּדִין הַנּוֹטָל פְּלִים מִן הָאָמוֹן לְבַקְרוֹ וְנֶאֱנַס בְּיָדוֹ הָרִי זֶה חֲזִיב בְּדַמּוֹ וְהוּא שְׁדַמּוֹ קְצוּבִים וְחִבִּיב עַל הַלִּוְקַח וְכָתַב הַר"מ ו"ל בַּפ"ד מֵהַלְכוֹת מְכִירָה וְהוּא שְׂיִגְבִּיהֵנוּ כְּדִי לְקַנּוֹת אֶת כְּלוֹ ע"כ וְצָרִיף לְהַבִּין אִי מַה דְּאֲצַטְרִיף הֶרְמִב"ם לְכְּשִׁיגְבִּיהֵנוּ כְּדִי לְקַנּוֹת אֶת כְּלוֹ הֵינּוּ כְּדִי לְחִיבּוֹ בְּכָל דְּמִי הַפְּלִי אֲבָל בְּשִׁיעוֹר דְּמִי הַמְקַח חֲזִיב כְּגוֹן שְׁאִם הַגְּבִיָּה בְּגַד אֶחָד שֶׁל ד' אַמּוֹת כְּדִי לִיקַח חֲמִשָּׁה אַמּוֹת וְנֶאֱנַס בְּיָדוֹ ה"ז חֲזִיב בְּסוּף ה' אַמּוֹת וְצ"י.

ומ"ש הרמב"ם ז"ל שם אבל חפץ שהמוכר קץ בו הרי הוא ברשות המוכר עד שיפסוק דמיו וכו' משמע מדבריו דכל שפסק עם זה הלוקח הדמים בכך וכך אע"פ שלקחו ע"מ לבקרו הרי הוא ברשותו ואע"פ שאין החפץ חביב על הלוקח ולפ"ז מ"ש ה"ה לעיל בחפץ החביב והוא שיהיו דמיו קצובים או שאמר עכשיו בפירוש כלי זה בכך וכך ר"ל שהמוכר הוא שאמר כן אבל הלוקח לא פסק עמו כלום אלא סתם לקחו ע"מ לבקרו אם הוא טוב יקחנו וכיון שלא פסק עמו בכך וכך יכול לחזור בו הלוקח ולומר איני רוצה אע"פ שהוא טוב מה שאין כן בשפסק עמו וא"ל כלי זה אני לוקחו בכך וכך על מנת לבקרו אם הוא טוב דאז אינו יכול לחזור בו הלוקח כל שהוא טוב דמשעיה שהגביהו גמר בדעתו לקנותו כשיהיה טוב ונמצא דזה מקח גמור הוא כל שהפלי נמצא טוב וסתמא נמצא טוב וקרוב לזה כתב הריטב"א ז"ל בחידושי לפרק האומנין לדרף פ"א יע"ש מה שאין כן בהיה דלוקח כלים לשגרן לבית חמיו שאע"פ שפסק הדמים וא"ל אמן לה כף וכך לא חשיב לוקח כיון שאין גמר המקח תלוי בידו אלא ביד אחרים ומי יזמר שיקבלו אותו בבית חמיו או שימכר המקח במקום פ' והנה בדין זה דשמואל יש מי שפיל דחשיב זה ללוקח והוא סברת רש"י והרמב"ם ור"י בתוספות והרא"ש ויש מי שסובר דחשיב כשואל דכל הנאה שלו ולכאורה נראה דנ"מ לענין דינא היכא דהיו הבועלים עמו במלאכתו בשעיה שלקחה דלמ"ד שואל הוי פטור אפ"ל מפשיעה דשאלה בבועלים הוא ולמ"ד לוקח הוא לא מפטר משום זה.

והיכא דנאכד בחזרה בהא נמי איכא פלוגתא דרשב"ם ס"ל דאפילו באונסין חייב ויש מי שכתב דחשיב כש"ש ויש מי שכתב דאינו אלא ש"ח ומה שיש לפלפל על סברת רשב"ם ז"ל עיין בספר פמ"א ח"א סי' ע"ז ואם נתן את הדמים על מנת לבקרו נראה דאף בזה איכא מאן דאמר דהוי שומר חנם ועיין מש"ל סי' י"ב: סימן כה פרנס או גבאי שהיו בידו מעות של הקהל והחליף אותם במטבע אחר להנאתו ואח"כ נגבבו אותם מעות מרשותו כתב מהרא"ש ז"ל סי' ק"ב דאע"פ שנקרא שולח יד בפקדון אפ"ל הכי הוא פטור שהרי שם גרושה אחרים שם וה"ל כהחזירם לבעליו שאין לה בעלים גדולים ממנו שהוא פרנס יע"ש נראה מדבריו דל"ד לשומר ששלח בו יד דכיון דנעשה גזלן פלגה שמירתו וחזרה לרשותו לאו חזרה היא דפרנסים שאני דאע"פ ששלח בו יד עדיין דין פרנס יש לו וחזרה לרשותו הוי חזרה ולע"ד עדיין צריכא רבה דאפ"ל נודה לדבריו דעדיין דין פרנס יש לו מ"מ היאך זכה הקהל באלו המעות ששם הוא תחתייהם כיון שהיו שלו אין אדם יכול לזכות לחברו את שלו אם לא ע"י אחרים וראיתי להרא"ש ז"ל גבי המפקיד אצל שולחני דהוי ש"ש שכתב הרי"ף וה"מ היכא דעדין לא נשתמש בהו אבל אי אשתמש בהו קמו להו הלנאה גביה ואי איתגיסו איתגיסו ליה וכתב הרא"ש ז"ל ע"ז דהוצרך להשמיענו דאע"פ שהחזירם למקומם אחר שנשתמש בהם דמדינא לא בעי דעת הבעלים ואפ"ל ע"כ כיון דברשות נשתמש בהם ואפ"ל חייב באחריותו כיון שכתב נהנה מהם וכו' עכ"ל ולע"ד נראה דלא היה צריך לכל זה אלא כיון דנשתמש בהו המפקיד הוי ליה הלנאה גביה ונעשה שלו לגמרי וכיון שכן ברשותי קמו לאונסין דאינו יכול לזכות לאלו המעות שלו לבעלים והמרדכי בפ' החובל הביא בשם ר"י שאם הלנה לחבירו לזמן קצוב ואחר הזמן א"ל המלנה ללנה אותם מעות להו גבף למחצית שפר ובכך נתעסק בהם הלנה ונאנסו חייב הלנה בהם כבתחילה שאין המעשה משתנה בחליפות דברים

וְרֵאִיתִי לַמְהֵרָשׁ"ךְ וְ"ל בַּח"א סִימֵן קַמ"ה שֶׁפֶתַב דְּלֹא מְחַיֵּיב הֵיכָא דְנִשְׁתַּמְשׁ בְּמַעוֹת אֲלֵא הֵיכָא דְלֹא שְׁם אַחֲרִים תַּחֲתֵיהֶם תְּכַף וּמִיָּד אֲלֵא לְאַחַר שְׁהוֹצִיאֵם מִנֵּיחַ אַחֲרִים תַּחֲתֵיהֶם וּמ"ה צָרִיף דַּעַת בְּעֵלִים אֲבָל הֵיכָא דְהֵנִיחַ אַחֲרִים תַּחֲתֵיהֶם וּמ"ה בְּשַׁעָה שְׁלִקַח אֱלוֹ שְׁאֵלוּ יֵצְאוּ וְאֵלוּ נִכְנְסוּ תַּחֲתֵיהֶם לֹא מְחַיֵּיב בְּהוּ מְשׁוּם שְׁמוּשׁ יַע"ש וְלַע"ד ג"כ לֹא הִבְנֵיתִי דְבָרָיו דְּמִי זָכָה אֵת שְׁלוֹ לְאוֹתָם אַחֲרִים בְּעֵלֵי הַמַּעוֹת וּבִירוּשְׁלָמִי דְדַמְאֵי פ"ו אָמְרוּ תַנִּי רִשְׁבִּי"ג אִם הִתְחִילִיף אֵת הַמַּעָה צָרִיף לַעֲשֹׂר וְרוּצָה לֹמַר דָּאֵם עִם הָאֲרִזְן נָתַן מַעָה לְחִבְרָא פְּדִי לִיקַח יָרֵק וְהִלֵּף וְהִתְחִילִיף אֵת הַמַּעָה וְלִקַח בְּמַעָה שְׁלוֹ.

וְלִכְאוּרָה נִרְאָה דְאִינְרִי בַכּה"ג דְּבִשְׁעָה שְׁהִתְחִילִיף אֵת הַמַּעָה שְׁם אַחֲרַת תַּחֲתֵיהֶם א"נ דְּבִשְׁעָה שְׁלִקַח אֵת הַיָּרֵק הָיָה הַמַּעָה שְׁל ע"ה בְּרִשׁוֹתוֹ אֲלֵא שְׁהִתְחִיב לֹא הִקְפִּיד לִיתְּנָה אוֹתָהּ מַעָה בְּעַצְמָה דְּאִי לֹא הָכִי מִיקָרִי שׁוֹלַח יָד בְּפִקְדוֹן וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים לְלַמּוֹד מִזֶּה לְנָתַן מַעוֹת לְחִבְרָיו לְהִתְחִילִיפֵן וְאֵפ"כ אָמְרוּ דְצָרִיף לַעֲשֹׂר מְטַעַם שְׁאֲמַרְנוּ דְאִין אָדָם יְכוּל לְזַכּוֹת הַמַּעָה שְׁלוֹ לְחִבְרָיו וְנִמְצָא דְעֵדֵינָן הַמַּעָה בְּרִשׁוֹתָהּ שְׁל חִבְרָיו קָאֵי וּבִשְׁלוֹ לִקַח יָרֵק וּבַפ' הַכּוֹנֵס גָּבִי מַהוּ לְהִתְחִילִיף עֲדָשִׁים דְּפִלְשְׁתִּים בְּשַׁעוֹרִים דִּישְׂרָאֵל וְאָמְרוּ לִיה אֲסוּר פֶּתַב הָרֵא"ש ו"ל וּמִינְרִי בְּשִׁלָּא הָיוּ הַעֲדָשִׁים מְזוּמָנִים דְּאִי הָיוּ מְזוּמָנִים הָיוּ יְכוּלִים לְזַכּוֹתָם לְהֶם ע"י אַחֲרִים פִּינֵן דְּזַכּוֹת הוּא לֹא עֵינָן בְּהִגָּה מוֹר"ם לִי"ד סִי קַע"ז: סִימֵן כּו רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן שְׁהִפְקִידוּ בְּיַד לֹי זֶה מְנָה וְזֶה ק"ק וְלֹי הַנְּפִקְדָן נָתַן הַכּל בְּשַׁק אֶחָד עִם מַעוֹת שְׁהִיָּה לֹא ג"כ וְנִגְנַב מִן הַכִּיס קֶצֶת מִהַמַּעוֹת פִּיכָד הוּא הַהֶפְסֵד: תְּשׁוּבָה דְבָר זֶה כְּבָר עֲמָדוּ רַבּוֹתֵינוּ הָאֲחֵרוֹנִים ו"ל מ"מ אִין לָךְ בּוֹ אֲלֵא חִידוּשׁוֹ וְקוּדָם כּל רְאוּי לְחַקֹּר בְּהֵאֵי כָּלֵא דְקִי"ל דְּבַמְמוֹנָא לֹא אֲזֵלִי בְּתַר רַבָּא דְנִרְאָה מְדַבְּרִי רִשְׁבִּי"ם ו"ל בַּר"פ הַמּוֹכֵר פִּירוֹת דְּהֵינָנוּ בְּדֵאִית לִיה לְנִתְבָּע טַעְנָה מְעַלְיֵיתָא כְּלוּמַר שְׁיִכּוּל לְטַעוֹן אֲנִי לְשַׁחֲטָה מְכַרְתִּיו לָךְ וּכ"כ הַתּוֹס' בַּפ' הַמְדִיר דָּף ע"ו ע"ב וְאִין לְהַקְשׁוֹת מַהֵיָּא דְמִיִּיתִי לְקַמְן שְׁם בְּשַׁמְעָתִין לְהוֹכִיחַ דְּלֹא אֲזֵלִינָן בְּתַר רַבָּא מְשׁוֹר שְׁנַגַּח אֵת הַפְּרָה וְכֵן מְגַמֵּל הָאוּחַר בֵּין הַגְּמֵלִים.

וְאִף עַל גַּב דְּהֵתָם לִית לִיה לְנִתְבָּע טַעְנָה טוֹבָה דְּהֵתָם שְׁאֲנִי מְשׁוּם דְּאִית לִיה לְנִתְבָּע חֲזָקָה דְּמְמוֹנָא וְלִהֲכִי לֹא אֲזֵלִינָן בְּתַר רַבָּא אֲלֵא אֲזֵלִינָן בְּתַר חֲזָקָה קַמִּיִּיתָא דְּאִי מְמוֹנָא בְּחֲזָקַת מְרִיָּה אֲבָל הֵיכָא דְּלִית לִיה לְנִתְבָּע חֲזָקַת מְמוֹנָא פִּיהֵיָּא דְּהַמּוֹכֵר שׁוֹר לְחִבְרָיו וְנִמְצָא נִגְחָן וּכ"כ בְּמוֹכֵר פִּירוֹת לְחִבְרָיו וְלֹא צְמַחוּ מ"מ פִּינֵן דְּאִית לִיה לְנִתְבָּע טַעְנָה טוֹבָה לֹא אֲזֵלִינָן בְּתַר רַבָּא אֲלֵא אֲמַרְיֵנוּ הַמוֹצִיא מִחִבְרָיו עָלֵיו הָרֵאָה וְכו'.

וְרֵאִיתִי לְהֶרֶב מִהֵרִי"ט בְּחִידוּשֵׁיו לְמַס' כְּתוּבוֹת שְׁתַּמָּה עָלָיו דְּאֲדַרְבָּה אִם הַנְּתַבָּע לֹא קִים לִיה בְּגוּיָה כ"ש, שְׁהוּא פְּטוֹר מִיָּדִי דְּהֵנָּה אֲסַפֵּק בְּכוֹר דְּאֲמַרְיֵנוּ תְּקַפּוּ פִּהֵן מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְכו'. וְאֲנִי תַמְיָה עַל תַּמְיָהתוֹ דְּמֵאֵי ק"ל מְסַפֵּק בְּכוֹר דְּהֵכָא ה"ט מְשׁוּם דְּאֲזֵלִינָן בְּתַר רַבָּא הֵן אֲמַת דְּמַדְּבָרֵי הַתּוֹס' פ"ב דְּבַכּוֹרוֹת דָּף כ' נִרְאָה דַּס"ל דְּאֲפִילוּ לְרַב לֹא אֲזֵלִי בְּתַר רַבָּא אֲלֵא מְשׁוּם דְּמַצִּי אֲמַר קִים לִי בְּנַפְשָׁי שְׁאֲנִי מִן הָרוּב אֲבָל כָּל הֵיכָא דְּלֹא קִים לִיה לֹא אֲזֵלִינָן בְּתַר רַבָּא אֲלֵא אֲמַרְיֵנוּ הַמוֹצִיא מִחִבְרָיו עָלֵיו הָרֵאָה וְזֶה נִרְאָה הַפָּה מ"ש הֶרֶב הַמְּגִיד ו"ל וְעֵדֵינָן נִרְאָה לַע"ד דְּאֲפִשֵׁר דְּכּוֹנְנַת הֶרֶב הַמְּגִיד הָכִי הוּא דְּכִי אֲמַרְיֵנוּ הַמוֹצִיא מִחִבְרָיו עָלֵיו הָרֵאָה הֵינָנוּ הֵיכָא דְּהַסְפֵּק נָפַל בְּמִמוֹן אִי קָנָה אוֹ לֹא קָנָה אוֹ אִם נִתְחַיֵּיב בְּזֶה אוֹ לֹא דָּאָז הוּא דְּאֲמַרְיֵנוּ אוֹקִי מְמוֹנָא בְּחֲזָקַת מְרִיָּה אֲבָל הֵיכָא דְּהַסְפֵּק הוּא בְּגוּף הָאָדָם לֹא שְׁיָיֵף לֹמַר אוֹקִי מְמוֹנָא אֲחִזְקַתָּהּ פִּינֵן דְּהוּא עֲצָמוֹ מְסוּפֵּק אִם הוּא עוֹבֵד

כוכבים או ישראל: וראיתי להרב בת"ה בסי' שי"ד שכתב שאם מסר ראובן לשמעון עשרה זהובים פקדון ושמעון נתנם בתוך פיסו שהיה לו ג"כ זהובים הרבה ונאבדו מהם קצתם בדרך ע"י שנתקרה הפיס דיכול שמעון לומר לראובן שלח נאבדו ולא אמרין כל דפריש מרנבא פריש דהמוציא מחבירו עליו הראיה עכ"ד ולפי מ"ש לעיל לדעת רשב"ם והרב המגיד ז"ל דחזקה לא מהניא לגבי רנבא אלא פי איפא ליה טענת פרי לנתבע א"כ הך פנדון זה שאין הנתבע יודע איפא למימר דאזלינן בטר רנבא נאמרין כל דפריש מרנבא פריש ולא דמי להיא דאמרי' בבכורות דאם הפקיד אצל רועה ומת אחד מהם דמצי א"ל רועה לבע"ה שלח מת דגבי מיתה לא שניף לומר כל דפריש מרנבא פריש ובר מן דין נראה דבמעוות פינו דהוי דבר הנבלל לא מצי לומר שלח נאבדו וכדאימא בירושלמי והביאו הנ"י בפרק הבית והעליה וז"ל שנים שהטילו לפיס ונגנבו חולקים לפי חשבון ואמר ר' אבא מתני' הכי סלקת כל הנבללין לפי חשבון ע"כ.

ואע"פ דלעגנין מעות שנתערבו מדעת שניהם הודה הבת"ה דההפסד לפי חשבון משום דשם פולן על כל אחד וא' וחולקין לפי חשבון מ"מ במרגליות וכיוצא שכתב הבת"ה דהמוןחוק מצי לומר לחברו שלח נאבדו יש לגמגם וכמ"ש חז"ל דהוי שפא ועוד דכל כה"ג אין הספק שקול עד דנימא המע"ה דאי אפשר לומר שכל עשרה שנגנבו או שנאבדו הוי של אחד מהם פינו שנתערבו תחלה גם מ"ש הרב ז"ל דאם היו אלו המרגליות של שנים ונגנבו קצת מהם דאזלינן בטר רנבא דכל דפריש מרנבא פריש אינו נראה לע"ד מהטעם האמור דכיון דהוי דבר מעורב א"א לומר דמה שפריש הוי של אחד מהם דוקא וכיון שפן ההפסד הוי לפי חשבון וזילת בנאבד א' מהם אז אפשר לומר כל דפריש מרנבא פריש.

אבל עדיין נראה דבכה"ג ההפסד לפי חשבון ואף אם נגנב אחד מהם חולקין דהנה בירושלמי בטר דמיימי דב' שהטילו לכיס ונגנבו דחולקין לפי חשבון מותיב לה מהברייטא דקתני גבי אבנים ונגנבו דהוי מחצה לזה ומחצה לזה ופריש הרמב"ן ז"ל בחידושו והנ"י דהוא דאבנים קאי אמתני' דהבית והעליה שגפלו דאם הי' הא' קטן והאחד גדול חולקין לפי חשבון קתני עלה דאם נגנבו מקצת מן האבנים דחולקין ההפסד ע"כ: והשתא איפא למיזק דאי פדברי בת"ה דגבי מעות פינו שערברו אותם מדעתם שם כל אחד על כל זהוב וזהוב והוי כשותפין דחולקין לפי חשבון א"כ מאי מדמי שם הירושלמי הא פאלין אבנים שנגנבו דפרקין דהתם נתערבו שלא מדעתם ואינם פשותפין.

ועוד קשה דאמאי גבי אבנים לא אזלינן בטר רנבא ונימא כל דפריש מרנבא פריש והנ"י פתב גבי מתני' דהבית והעליה דחולקין דאתא לאשמעינן דלא אזלינן בטר רנבא דרוב פתים בתבטא גפלו אלמא דלא אזלינן בטר רנבא ואע"פ דליכא חזקה דממונא דהכי אוקמוה שם למתני' דמיירי בדאימנהו ברשות הרבים דליכא למימר המוציא מחבירו ע"ה.

ולכן נראה לע"ד ליישב כל זה על פי מ"ש התוס' בפרק השואל דהה דהפקיד טלה אצל בעה"ב דמצי א"ל שלח מת ואע"פ שהב"ה טוען שפא היינו משום דהיה מוחזק בנדאי הבע"ה מתחלה בטלה חי אבל פאן לא היה מוחזק הלוקח בנלד זה בנדאי עכ"ד.

וה"נ איפא למימר בממון של שניהם שנגנב פינן דשניהם שמא לא מצי לומר ניזול בטר רנבא ומן הרוב נגנבו שהרי איפא חזקת ממון לבעל הרוב שהחזקת לו שם ק"ק וכמ"ש התוס' בפ' הבית והעליה ד"ה לימא וכ"כ גבי אבנים ול"ד לאותה שפכת הריצב"א דאי לא הנה קבוע הנה אזלינן בטר רנבא דהתם לא החזקת הב"ה בהי' לו כ"כ זהובים בכיסו ולהכי פינן דהוי שמא הנה אזלינן בטר רנבא אבל השתא דהוי קבוע אמרינן המע"ה: ונדאתן עלה מכל מה שפכתנו דאם הפקיד אצל חברו מ' זהובים והנפקד עירבן עם זהובים שלו שהיו לו בכיסו אם עירבן מדעת המפקיד ונגנבו קצת מהם ההפסד לפי חשבון משום דכל הנבלליו ההפסד לפי חשבון וכמ"ל ואם עירבן ונגנב א' מהם מצי אמ"ל המוןחזק שלף נאבד אבל אם עירבן שלא מדעת המפקיד לא מצי א"ל שלף נאבד כיון שאינו יודע בבירור ולישבע שפאבד הפקדון ועוד דהוי פרי בחיובא וספק בחזרה והיא דהפקיד טלה אצל בע"ה דמצי א"ל שלף מת היינו פשע עירבן מדעתו של מפקיד וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בהלכות בכורות ובדברים גסים שאינם נבללים כגון אבנים וכיוצא ונגנבו קצת מהם דההפסד הוי לאמצע משום דהוי ספק שקול וכמ"ש הנמוקי יוסף מייירי פשהאבנים עומדים במקום שיד שניהם שנה וכמ"ש הר"ן ז"ל בתשובה סי' י' אבל אם עומדים ברשותא דחד מינייהו אמרינן המע"ה פדאמרי' גבי טלה: סימן כז והיכא דהפקיד מידי אצל ב' ופשע א' מהם ונאבד נראה דכל אחד חייב לשלם החצי משום שכל אחד לא קבל לשמור אלא שמירת חצי החפץ וזה מתבאר מדברי הר"ן פ' שבועת הפקדון והרב המגיד ז"ל בפ"ק כ"ה מהלכות מלנה שפכת ז"ל אבל הרשב"א פתב והסכים לדעת רבינו ז"ל שיש חילוק בין שני ערבים לשנים שלוו שהרי הם לא נתחייבו מחמת שום דבר שנתן להם שפאמר לכל אחד נתן חציו או הפקיד חציו וכ"כ הנ"י בפ"ק המפקיד ז"ל המפקיד אצל ב' לנה הפקיד מחצה ולנה מחצה ובפ"ק דב"ק פריף והאיפא מסר שורו לחמשה ופשע בו אחד מהם ופריף היכי דמי אם אינו משתמר אלא בחמתן זה שפשע חייב בכוליה ואי במשתמר בלא שמירתו מאי קא עביד וכתבו התוס' שם בשמעתין דכל מאי קעביד דקאמר היינו לומר דכולם חייבים וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלכות נזקי ממון והיינו טעמא כמו שאמרנו שכל אחד קבל לשמור מחצה.

והגם דהרא"ש ז"ל פירש שם ז"ל מאי קעביד וזה שפשע פטור פינן דסילק שמירתו והם יהיו חייבים שהרי מסר שורו לכולם ונתרצו כל אחד לשומרו אפילו אחד בלא חבריו עכ"ל פ"ד הוכיח הרמב"ן מפ' המפקיד ומפרק השואל דהמפקיד אצל שנים לשניהם ביחד הפקיד לנה מחצה ולנה מחצה אלא שאם אין לחבירו לשלם הרי זה חייב לשלם מדין ערב כמו שנים שלוו ביחד שנעשו ערבים זה לזה והביא דבריו הרב בעל התרומות בשער מ"ד: איברא דהאי מלתא דערבות גבי פקדון לא ברירא לי דבשלמא בהלנה או השאיל לשנים שייף ערבות שנה נעשה ערב על חלק חבירו הואיל ומטי ליה הנאה לחברו פאלו הגיע לו דמי אבל גבי פקדון דלא מטי ליה הנאה לנפקד היאך יתחייב זה שנעשה ערב בעדו דאין הערב מתחייב אלא פי מטי ליה הנאה לחבירו וכמו שהביא הרא"ש פ"ק דקדושין משם התוס' ולנה הספימו הרשב"א והר"ן ז"ל שלא פדעת הרמב"ן שפכת דכל שעשה מעשה על פיו הרי זה מתחייב מדין ערב ואע"פ דלא מטי ליה שום הנאה וכגון דא"ל זרוק מנה לים ואתחייב אני לה ואפי' לפ' מה שפכת הרא"ש ז"ל דאין השומר צריף שימשוה אלא פינן שעל פי דיבורו של שומר סילק שמירתו המפקיד

מתחייב השומר היינו טעמא משום דעל דיבורו סמך וסילק שמירתו אבל כי א"ל למפקיד תנם ללוי שישמרם ואני ערב אם יתחייב לה הוי אסמכתא דסמכא דעתו של זה שלוי ישמרם שמירה מעליא והירושלמי דקאמר בהפקיד אצל שנים וכו' או ס"ל כסברת הרא"ש ז"ל דכל אחד קיבל שמירת כל החפץ א"ל מייגרי בשאלה ששנים ששאלו מידי שפל שנשלמה השאלה נשארה פקדון אצלם: סימן כח והיא שהפקיד חפץ אצל חברו ונתן לו רשות להשתמש בו מה דינו אי הוי שואל עליה מיד נראה ודאי דאי בעת שהפקידו אצלו א"ל הכי שמור לי ואם תרצה תשתמש בו הרי זה פטור ואפילו לאחר שנשתמש דאינו אלא כשומר שכת דהוי כמי שאמ"ל שמור לי ובשכרו תשתמש בו כי קא מיבעיא לו היכא דביתר דהפקיד אצלו נתן לו רשות להשתמש בו.

וראיתי תשוב' להרשב"א בספר תולדות אדם סימן של"ו הביאה הב"י סימן ע"ב שגראה משם דס"ל דנעשה זה שואל מיד ואפילו לא נשתמש בו עדיין שכן כתב דהיה דהמפקיד אצל שולחני דאינו חייב באונסין ואע"פ שיש לו רשות להשתמש בהם ואלי בדמי אבידה קי"ל דהוי שואל עליוהו משום דשרי לאשתמושי בהם ה"ט משום דהמפקיד אצל שולחני סתם שאינו יודע מתי יבא בעל המעות ליטול את שלו ולכך אין בדעתו להשתמש בהם בהדיא לפיכך די לנו לחייבו כש"ש ולפי זה אף זה שנותן לו רשות לנפקד להשתמש בו אפשר לומר שהוא משתמש בהם להדיא זהו ת"ד.

אבל הרואה יראה דזה לא אמרה הרב אלא לפי אותו הדרך שחלקו מקצת מן הראשונים בין דמי אבידה למפקיד אצל שולחני ואפילו זו בדרך אפשר אמרה אבל לפי הדרך האחר שכתב הרשב"א שם וכתב עליו שהוא הנכון אינו כן שהרי כל טעמא דדמי אבידה הוי שואל היינו משום דמעיקרא הוי ש"ש ולכך כי נתן לו עכשיו רשות לאשתמושי בהו אסקיה חד דרגא וחייב באונסין מה שאין כן במפקיד אצל שולחני או שנתן לו רשות לאשתמושי בהו פינן דנפקד אינו אלא שומר חנם כי יהיב ליה רשותא ואסקיה חד דרגא אינו נעשה אלא ש"ש לבד: ומה גם דאעיקרא דדינא במלנה על המשכון שאמרה הרשב"א עדיין צריכא רבה שהרי התוספות בפ' אלו מציאות דף כ"ט פתבו גבי דמי אבידה דלשון שואל לאו דוקא אלא נעשה לנה עליוהו וקנאם ואם יבאו הבעלים אין צריך להחזיר אותם המעות בעצמן וכדבריהם מוכח בפרק המפקיד וכן נראה מפירוש רש"י ז"ל שם לרב הונא דקאמר דשולחני גם כי נעשה שואל דהיינו לומר לנה יע"ש ולפי דבריהם נראה לכאורה דלא מסייבא היתר תשמיש באונסין אם לא משום שקנאם שאין הבעלים יכולים לחזור.

ואל תיקשי לה מהיה דפרק השואל גבי השואל קורדום בקע בו קנאו לא בקע בו לא קנאו ופריה למאי אי לאונסין מ"ש פרה דמשעת שאלה אלא לחזרה דאלמא דהיתר תשמיש מסייב' באונסין אע"פ שעדיין לא קנאה דהתם אדעתא דהכי נחית ודין הוא שיתחייב משעת משיכה שהרי להנאתו בלחוד עומד אצלו וכמו כן אמרו בפרק האיש מקדש דאפילו אי מלנה ברשות בעלים קאי לחזרה עכ"ז חייב באונסין דלא גרע משואל מה שאין כן בפקדון שמסרה בידו פינן דלהנאת בעלים גם כן עומדים אצלו לא חשיב שואל דשואל לא הוי אלא היכא דלכל הנאתו עומד אצלו וכה"ג תירצו התוס' בפרק המפקיד דף מ"א עלה דהיה דקאמר תלמודא לימא שליחות יד א"צ חסרון יע"ש וא"כ

הָכָא נָמִי פִּינּוּן דְּלָאוּ אֲדַעְתָּא דְּשִׂאלָה נְחִית אַע"פ שְׂיִישׁ לֹו רְשׁוּת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לֹא נַעֲשֵׂה עַדִּין שׁוֹאֵל עַד שְׂיִרְצָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בֵּהּ וּכ"ת א"כ בְּדָמֵי אֲבִינָה נִימָא דְאֲדַעְתָּא דְּשִׂאלָה נְחִית וְלֹא תַחֲיִיב עַד שְׂיִשְׁתַּמֵּשׁ בֵּהּ לֹא קוּשְׁיָא הִיא דְכָבֵר כְּתָבוּ דְדָמֵי אֲבִינָה לֹא מִשׁוּם הִתְרַת תַּשְׁמִישׁ הָוּנָא אֲלָא מִשׁוּם דְּקִנְאָם וְנַעֲשֵׂה לְנֹה עֲלֵינְהוּ וּבִשְׁלֹחְנֵי לִיכָא לְמִימַר הִכִּי דְקִנְאָם וְנַעֲשֵׂה לְנֹה עֲלֵינְהוּ שְׁהָרִי לֹא אָמְרוּ לֹו הַבְּעֵלִים בְּפִי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בֵּהּ וְלֹא דָמֵי לְאֲבִינָה דְכְּשִׁמְכָרָה בְּב"ד מְנִיחִים הַמְּעוֹת בְּיָדוּ פְדֵי שְׂיִשְׁתַּמֵּשׁ בֵּהּ.

הַעוּלָה מִהָאִמּוֹר נִרְאָה דְאֲפֻשֵׁר לֹוּמַר כְּמוֹ שְׁפַתְבְּנוּ דְבִהִיתַר תַּשְׁמִישׁ אִינוּ נַעֲשֵׂה אֲלָא ש"ש וְלִיכָא שׁוּם תַּבְרָא מִתְּשׁוּי הַרְשָׁבָ"א וּכְמ"ש. וְגַדּוּלָה מְזַה הִיָּה נִרְאָה לְכַאוּרָה דְאֲפִילוּ לְבַתַּר שְׁנַשְׁתַּמֵּשׁ זֶה בְּחַפְזָא שְׁהוּפְקֵד אֲצֵלוּ וְנָתַן לֹו רְשׁוּת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ עַדִּין לֹא נַעֲשֵׂה זֶה שׁוֹאֵל עֲלֵיהּ דְּשׁוֹאֵל לֹא הָוִי אֲלָא דְכָל הַנְּאָתוּ שְׁלוּ מַה שְׂאִין כֹּן בְּהַפְקִיד אֲצֵל חֲבִירוֹ דְלִהְנָאֵת הַבְּעֵלִים ג"כ הוּא עוֹמֵד אֲצֵלוּ דְכָדִי לְשׁוּמְרוֹ לֹו הַפְקִידוּ מְעַיְקָרָא וּכ"כ הַנ"י ו"ל גְּבִי מִתְּנִי דְהַמְּפָקִיד חֲבִית אֲצֵל חֲבִירוֹ וְנ"ל וְאֵע"ג דְּלֹא מַחֲיִיב מִשׁוּם שׁוֹאֵל שְׁלֹא מַדְעַת אֲלָא הִיכָא דְכָל הַנְּאָתוּ שְׁלוּ וְהָכָא כְּשִׁמְגַבִּיהַ הַחֲבִית לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בֵּהּ בְּבִיתוֹ שְׁלֹו שׁוֹמֵר לֹא הָוִי כֹל הַנְּאָה שְׁלוּ דְהָא לֹא מַפְקָא מִתַּשְׁמִישׁ בְּעֵלִים שְׂדַעְתָּם שְׁתַּהֲיָה הִיא נִשְׁמַרְתַּ עַל יָדוֹ וּכ"כ הַר"ן ו"ל שֵׁם בְּשֵׁם הַרְמַב"ן ו"ל גְּבִי הִיא דְהַנִּיחַ מְקַלּוּ וְתַרְמִילוּ עֲלֵיהּ שְׁהַקְשָׁה רַש"י ו"ל דְּדִילְמָא מִשׁוּם שׁוֹאֵל שְׁלֹא מַדְעַת הָרִי זֶה חֲיִיב וְכַתְּבֵי דְהַרְמַב"ן תִּירֵץ דְּמִשׁוּם שׁוֹאֵל אִי אֲפֻשֵׁר לְחֲיִיבוּ שְׂאִינוּ נִקְרָא שׁוֹאֵל אֲלָא כְּשֵׁהִיא יוֹצֵאָה מִרְשׁוּת בְּעֵלִים לְגַמְרֵי בַשְּׁעַת שְׂאֵלְתָהּ וְאִין בֵּהּ הַנְּאָה לְבְּעֵלִים כֹּלֵל אֲלָא כֹּל הַנְּאָתוּ שְׁלֹו שׁוֹאֵל זֶוּ אִינוּ כֹּן שְׂאֵף בַשְּׁעַת שְׁמַקְלוּ וְתַרְמִילוּ עֲלֵיהּ הָרִי הִיא רוּעָה בְּאֲפֹר וְהוֹלְכַת עִם הָעֵדֵר בְּמַקּוֹם שְׂדַעַת הַבְּעֵלִים שֵׁם עַכ"ד וְכִמוֹ כֹּן הִיָּה נִרְאָה לְכַאוּרָה לֹוּמַר בְּנ"ד אֲבָל מִדְּבַרִי הַרְשָׁבָ"א בְּתַשׁוּבוֹת שְׁהַבְּאֵתִי אִין נִרְאָה כֹּן כְּמַבּוֹאֵר שֵׁם וְהַגַּם שְׁהִרְאָיָה שְׁהַבִּיא דְלֹא אֲפִלְגּוּ ר' נַחְמָן וְרַב הוּנָא אֲלָא בְּשׁוֹלָא נִשְׁתַּמֵּשׁ בֵּהֶם אֲבָל מְכִי נִשְׁתַּמֵּשׁ לְכ"ע חֲיִיב בְּאֲוֹנְסִין לֹא הָוִי רְאָיָה גְּמוּרָה דְהַתָּם שְׂאִנִּי שְׁהוּצִיא הַמְּעוֹת לְגַמְרֵי וְנַעֲשֵׂה הַלְוָאָה אֲצֵלוּ מַה שֵׁא"כ בְּמַפְקִיד חַפְזָא וְנָתַן לֹו רְשׁוּת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ דְאֲפִי כִי נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ עַדִּין הוּא בְּעֵין וְכַרְשׁוּתָא דְמַרְיָה קִיָּמִי.

מ"מ תַּסְתַּיִם דְּסַבִּירָא לִיָּה לְהַרְשָׁבָ"א דְאֲפִילוּ תִימָא דְכָל שְׁלֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ עַדִּין לֹא הָוִי אֲלָא ש"ש מִיָּהוּ לְבַתַּר שְׁנַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ נַעֲשֵׂה שׁוֹאֵל וְחֲיִיב בְּאֲוֹנְסִין וְכַד דְּיִיקִינֵן שְׁפִיר נִרְאָה דְּדַבְרֵי הַר"ן וְהַרְמַב"ן אִינָם חוֹלְקִים עִם הַרְשָׁבָ"א דְשִׁנָּא וְשִׁנָּא וְע"כ לֹא אָמְרוּ הֵם אֲלָא בְּרוּעָה שְׁהַנִּיחַ מְקַלּוּ בְּשִׁדָּה שְׁהוּא רוּעָה בְּאֲפֹר עִם הָעֵדֵר בְּמַקּוֹם שְׂדַעַת הַבְּעֵלִים שֵׁם וְהָרִי הִיא עוֹשֵׂה מְלַאכַת הַבְּעֵלִים גַּם כֹּן וְלִהְנָאֵת שְׁנִיָּהֶם הָרִי הִיא הוֹלְכַת עִם הָעֵדֵר מִשֵׁא"כ בְּהַפְקִיד חַפְזָא אֲצֵל חֲבִירוֹ וְנִטְלָה זֶה פְּדֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ דְלִיכָא שׁוּם הַנְּאָה לְבְּעֵלִים בְּשִׁנְטְלוּ וְנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ וְאֲדַרְבֵּה יוֹתֵר טוֹב הִיָּה לְבְּעֵלִים אִם מְנִיחוּ שְׁמוֹר בְּמַקּוּמוֹ וְלֹא הִיָּה מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ כֹל עֵינָר דְּזוּ הִיא הַנְּאָה לְבְּעֵלִים לְהִיּוֹתוֹ שְׁמוֹר וְלֹא יִזְיָנוּ מְמַקּוּמוֹ וְלִפִּי זֶה נִסְתַּלְקָה קוּשְׁיַת הַנ"י בְּהִיא דְחֲבִית וְכָבֵר רְאִיתִי לְהַרְבֵּ בְּסַפֵּר בְּנִי אֶהְרֹן שְׁתַּפְּסֵ עֲלֵיו כ"כ וְלִפִּי מ"ש הַרְבֵּ ב"י ו"ל בְּסִימָן ש"ה לְדַעַת רַש"י ו"ל בְּהִיא עוֹבְדָא דְחַד גּוּצָא וְחַד אַרְיָף דְלֹא מִיקְרִי זֶה שׁוֹאֵל וְאֵע"ג דְּנִתְכַפְּסָה בֵּהּ מִשׁוּם דְּלִהְנָאֵת שְׁנִיָּהֶם הִיָּתָה מְעַבְרָה צ"ל דְּהָכָא גְּבִי רוּעָה לֹא הִיָּתָה כְּנֹונָתוֹ אֲלָא לְהַנְּאָתוֹ בְּלִבְדֵּ מִשֵׁא"כ הִיכָא דְמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּפַקְדוֹן לְהַנְּאָת שְׁנִיָּהֶם: סִימָן כַּט רְאוּבֵן שְׁמֶסֶר פַּקְדוֹן בְּיָד שְׁמַעוֹן וְא"ל שְׂיִשְׁמֹר לֹו דְבָר זֶה בְּבִיתוֹ וְהִלְדָּ

שמעון ומסרם לאחר ונגנב משם באונס מה דינו גרסי בגמרא שומר שומר לשומר ר"א חייב משום דא"ל את מהימן לי בשבועה איהו לא מהימן לי בשבועה וכתב הרי"ף ז"ל שמעינו מנה דהיכא דאיכא עדים דנטרה שני פי אורחיה ונאנסה לא מחייב שומר קמא לשלומי דהא ליכא למימר את מהימן לי איהו לא מהימן ואע"ג דלכתחילה לא מצי למימסר פקדונו ביז אחר שאין רצונו שיהא פקדונו ביז אחר בדיעבד לא מחייבין ליה דלא קי"ל כר"מ דאמר פל המעביר ע"ד בע"ה נקרא גזלן עכ"ל וכ"כ הרא"ש דאפי' פושע לא הוי יע"ש וע"כ צריך לפרש הכי דאי חשיב פושע פי נמי מייתי שומר בתרא ראיה דנטריה פי אורחיה ונאנסה ברשותו ליחייב עדיין שומר קמא דתחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא דאי הוה קנימא ברשותיה דשומר קמא לא היתה נאנסה.

אבל מדברי הר"מ ז"ל בפ"ד מהל' שאלה מוכח בהדיא דס"ל דשומר שומר לשומר הרי זה פושע שכתב שם ז"ל אבל אם מסרן לבניו ובני ביתו הקטנים או לעבדיו בין גדולים בין קטנים או לאחד מקרוביו שאינם שרונים עמו בבית ואצ"ל אם מסרן לאחר הרי זה פושע וחייב לשלם ע"כ וכ"נ לדקדק מדברי הרא"ש בפסקיו בפ"ק המפקיד גבי הדין עובדא דאשלימינהו לאימיה שכתב ז"ל והא דאמרין בפ"ק הכונס דמסרה לרועה היינו בר בר זיליה לאו למיפטר רועה קמא אלא לומר לה דלא מיקרי פושע במה שומר לאחר פשומר שומר לשומר ע"כ וכ"כ הנ"י בפ"ק הגוזל ומאכיל בשם הרא"ה ז"ל דשומר שומר לשומר הרי זה פושע משום דאין השואל רשאי להשאיל יע"ש.

ולפי דבריהם הדרא קושיא לדוכתא דלחייב שומר קמא פי נאנסה ברשות השני מטעם דהוי תחילתו בפשיעה וסופו באונס שאילו היתה עומדת ברשות הראשון לא היתה אירע זה האונס שהרי לא באו גנבים שם והיה נראה לומר דנהי דשומר שומר לשומר חשיב פושע שלא היה לו למסור פקדונו של זה ביז אחר ומ"ה מתחייב פי פושע השני בשמירתו שאומרים לו הבעלים למה לא שמרת אתה ומסרתן לאחר כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ד מהלכות נזקי ממון וכ"כ אי ליכא ראיה דנטר שומר בתרא פי אורחיה ואפי' בנשבע השני דנטר פי אורחיה משום דא"ל את מהימן לי בשבועה איהו לא מהימן לי: מ"מ פי איכא ראיה דנטר שומר בתרא פראוי ונגנב או נאבד פטור הראשון ולא מתחייב משום תחילתו בפשיעה וסופו באונס דכי אמרינן תחילתו בפשיעה חייב היינו היכא דהניח הפקדון במקום שאינו ראוי לשמירה פי הדין דאוקמיה בצריכא דאורכני ואתו גנבי ואיגנוב דאע"ג דלענין גנבי אונסא היא מ"מ לענין שריפה פשיעה היא דהיה לו לשומרם תחת הקרקע ואם היה שומרם תחת הקרקע פדינו בנדאי שלא היה אירע זה האונס והלכך חשיב האי אונסא דאתי מחמת הפשיעה שלא שמר פראוי תחילה.

אבל בשומר שומר לשומר נהי דחשיב פשיעה דשמא לא ישמור פדינו מ"מ פי איגלאי מלתא דנטר פי אורחיה ונגנבו איגלאי מלתא למפרע דלא היה פשיעה בשמירתם וגברא מהימן הוה השני כמו הראשון ועוד דאין הראשון חייב לשמור דבר המופקד ברשותו דוקא אלא באיזה מקום שירצה יכול לשמרם ואין פשיעה על מקום שמירתו ונמצא שאין מקום הנחתם שם גרם האונס וכ"כ הש"ף סימן ע"ב ס"ק כ"ה ובסימן רצ"א ס"ק מ"ז.

והשתא בנדון דידן שא"ל המפקיד לנפקד שישמור לו דבר זה בביתו או שאמר לו שמור לי זה בביתך במקום פלוני והלך הנפקד ומסרם לאחר ונגנבו משם באונס מי אמרינן

כַּיְנוּן דְּלֵא מְסַר לּוֹ אֶלָּא כְּדֵי לְשַׁמְרָם בְּבֵיתוֹ וְאֵילּוּ הָיָה שׁוֹמְרָם בְּבֵיתוֹ לֹא הָיוּ נִגְנָבִים אַע"פ שְׁבִיתוֹ שֶׁל שְׁנֵי הוּא מְקוֹם הַמְּשׁוֹמֵר כְּמוֹ בֵּיתוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן מ' מ הָיָה תְּחִילָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאִנּוּס א"ד כַּיְנוּן דְּבֵיתוֹ שֶׁל שְׁנֵי הָיָה מְקוֹם הַרְּאוּי לְשִׁמְרָה וְנִטְר כִּי אֹרְחִיהָ אַע"פ שֶׁעֲבַר זֶה עַל דַּעַת בַּע"ה לֹא חָשִׁיב פְּשִׁיעָה לְחִיבּוֹ וְרֵאזָה לְזֶה מְשׁוֹמֵר שֶׁמְסַר לְשׁוֹמֵר דְּכַתֵּב הָרֵא"ש דְּהָיָה פּוֹשֵׁעַ וְאֶפְי' הֵכִי כִּי מֵיִתִּי רֵאזָה דְּנִטְר כִּי אֹרְחִיהָ לֹא חָשִׁיב פּוֹשֵׁעַ וְאַע"פ"י שֶׁעֲבַר ע"ד בַּע"ה מִכַּיְנוּן דְּנִטְר שְׁנֵי כִּי אֹרְחִיהָ וְנִאָּסוּ: וְרֵאזִיתִי לְהַטּוֹר בְּסִי' רצ"ב כְּתִב מִשֵׁם הַרמ"ה דָּאָם יַחְדּוֹ לּוֹ הַבְּעָלִים מְקוֹם וְשִׁנְיָה הַנְּפָקֵד וְהַנִּיחָם בְּמְקוֹם אַחַר וְנִאָּסוּ שֵׁם מִחֲמַת שְׁנֵינוּי הַמְּקוֹם ה"ז חִיב דְּהָיָה תְּחִילָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאִנּוּס עכ"ל וְרֵאזָה דַּס"ל דְּמָה שֶׁשִׁנְיָה מִמְּקוֹם שֶׁיַּחְדּוֹ לּוֹ הַבְּעָלִים הָיָה פְּשִׁיעָה וְאַע"פ שֶׁהַנִּיחָה בְּמְקוֹם הַרְּאוּי מִכַּיְנוּן דְּעֲבַר ע"ד בְּעָלִים.

וְהַתּוֹס' ז"ל בְּפָרֵק הָאִנּוּסִין דָּף ע"ח הַקְּשׁוֹ אֲשִׁינוּיָא דְּרַבָּה דְּאוּקִי לְמַתְּנִי דְּהוֹלִיכ' בְּהָרָה וְהוֹלִיכָה בְּבִקְעָה דְּחִיב כְּגוֹן שֶׁהַפִּישָׁה נִחַש וְכו' דַּא"כ אֲמַאי נִקְטַר הָרָה וּבִקְעָה אֶפְי' מִבְּקְעָה לְבִקְעָה נְמִי אִם יָדוּעַ שֶׁהַיּוֹם נִמְצָאִים שָׁם נִחַשִׁים יוֹתֵר מִמְּקוֹם אַחַר וְתִירְצוּ דְּרַבָּה ס"ל דְּתְּחִילָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאִנּוּס חִיב כְּלוּמַר דְּאִירִי אֶפְי' בְּאִין יָדוּעַ שֶׁנִּמְצָאִים שָׁם נִחַשִׁים יוֹתֵר וְאֶפְי' הֵכִי מִשׁוּם דְּהָיָה תְּחִילָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאִנּוּס דְּאֶפְשָׁר דָּאָם לֹא הָיָה מְשֻׁנָּה לֹא הָיָה אִירַע אוֹתוֹ אִנּוּס ע"כ מִשְׁמַע מִדְּבָרֵיהֶם דְּלֹא חָשִׁיב תְּחִילָתוֹ בְּפִשְׁעָה אֶלָּא בְּמִשְׁנָה מִהָרָה לְבִקְעָה מִשׁוּם דְּפִשְׁעָתוֹ נִפְרַת אֲבָל אִם שִׁנְיָה מִבְּקְעָה לְבִקְעָה וְהַפִּישָׁה נִחַש לֹא מְחִיב מִשׁוּם תְּחִילָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְלוּמַר אִם הָיָה מוֹלִיכָה בְּמְקוֹם שֶׁנִּתְּנָה לֹא הָיָה אִירַע מִשׁוּם דְּשִׁנְיָה מִדַּעַתוֹ שֶׁל בְּעָלִים לֹא מִיִּקְרִי פְּשִׁיעָה כַּיְנוּן דְּשִׁנְיָה מִשׁוּם.

וְה"ה בְּמִשְׁנָה מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְשִׁנְיָה מִרְּאוּיָם לְשִׁמְרָה דְּלֹא מִיִּקְרִי פְּשִׁיעָה וְאִי אֶפְשָׁר לְיִישֵׁב דְּבָרֵי הַרמ"ה אֶלָּא בְּמִשְׁנָה מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְהַמְּקוֹם הַרְּאוּי הָיָה יוֹתֵר רֵאוּי לְשִׁמְרָה מִן הַשְּׁנֵי וְאַע"פ שֶׁהוּא ג"כ רֵאוּי לְשִׁמְרָה: סִימָן ל וְכַתֵּב מִהַרש"ך בַּח"ג ס' ק"י דְּכִי אִמְרִינוּ תְּחִילָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאִנּוּס דְּחִיב הֵיִינוּ בְּאִנּוּס דְּשָׁכִיחַ וְלֹא שָׁכִיחַ אֲבָל בְּאִנּוּס דְּלֹא שָׁכִיחַ כְּלָל לֹא, וְלַע"ד אִנ"כ דְּגַבִּי צְרִיפָא דְּאוּרְבַּנִי דְּאֵתוּ גַּבְבִּי לֹא שָׁכִיחַ כְּלָל שֶׁיִּבְאוּ שָׁם גַּבְבִּים וְאַפ"ה מְחִיב מִשׁוּם תְּחִילָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאִנּוּס וְעֵינֵינוּ בְּתוֹס' פָּרֵק שׁוֹר שֶׁנִּגְזַח אֵת הַפָּרָה דָּף נ"ב שֶׁכְּתִבוּ דְּאֶפְי' לֹא שָׁכִיחֵי גַּמְלִים יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא יִבְאוּ גַּמְלִים וְיִפְלוּ וְחָשִׁיב פּוֹשֵׁעַ כַּיְנוּן דְּלֹא הָיָה רֵאוּי לְגַמְלִים.

וְלִפִּי זֶה הָיָה נִרְאָה בְּנִפְקֵד שֶׁהַנִּיחַ הַפְּקֵדוֹן בְּמְקוֹם שֶׁאִינָה מְקוֹרָה יָפָה וְהָיָה בְּזִמְן שֶׁאִין הַגְּשָׁמִים מְצוּיִים כְּלָל וְיִבְאוּ גְּשָׁמִים בְּלִילָה וְנִפְסַד הַפְּקֵדוֹן דְּחָשִׁיב פּוֹשֵׁעַ אֲבָל מִדְּבָרֵי הַר"י בְּרִצְלוֹנִי שֶׁכְּתִב דְּהַשְׁתָּא דְּלֹא שָׁכִיחֵי גַּבְבִּים כְּסָפִים אִינָם צְרִיכִים שֶׁמִּירָה בְּקִרְקַע נִרְאָה שֶׁחֹלֵק עַל זֶה.

(א"ה עֵינֵינוּ בַּש"ך ס' רצ"א ס"ק י"ד): סִימָן לֹא וְהִיכָא דְּמְסַר הַשׁוֹמֵר לְמִי שֶׁהַבְּעָלִים רָגִילִים לְהַפְקִיד אֶצְלוֹ מִיִּפְטֵר הַשׁוֹמֵר לְגַמְרִי וְאֶפְי' אִם פִּשְׁעַת הַשְּׁנֵי אוֹ שֶׁאִינוּ יָדוּעַ אִם שֶׁמֵר כְּרֵאוּי אִי לֹא כ"ז לְדַעַת הַרמ"מ ז"ל וְהָרִי"ף וְהַרמְב"ן אֲבָל לְדַעַת הָרֵא"ש וְר"ת ז"ל נִהִי דָּאָם אִין יָדוּעַ אִם פִּשְׁעַת אִם לֹא פִטוֹר הַרְּאוּי מִשׁוּם דְּכַיְנוּן שֶׁרָגִיל אֶצְלוֹ לֹא חָשִׁיב פּוֹשֵׁעַ וּמִסְפִּיקָא לֹא מְחִיב הַשׁוֹמֵר קָמָא דְּשָׁמָא נִטְר הַשְּׁנֵי כְּרֵאוּי: אֲבָל הִיכָא דְּיָדוּעַ דְּפִשְׁעַת הַשְּׁנֵי בְּשִׁמְרָתוֹ יְכוּלִים הַבְּעָלִים לְתַבְּנֹעַ מִהַשׁוֹמֵר הַרְּאוּי וְהַסּוּגִיא דְּפָרֵק הַכּוֹנֵס דְּקָאֵר

ושומר קמא מיפטר לגמרי דייקא פדעת הרי"ף והר"מ ו"ל אבל מדברי הנ"י נראה דאפי' ר"ת ל"ק אלא באשתו ובניו משום דע"ד אביהם מינטרי וכ"כ בחי' ר"ב.

וכתב הר"מ ו"ל דאפי' במקסרן למי שדרה הבועלים להפקיד אצלו אם מיעט שמירתו פגון שהיה הראשון ש"ש ומסרן לש"ח ה"ז פושע וכו' וכתב ר"י שרבים תמהי עליו דכיון שהשני נאמן אצלו ולא מצי לומר את מהימן לי אמאי חשיב פושע ולע"ד נראה דכל שנשבע השני שנאנסה אף הר"מ ו"ל מודה דפטור הראשון והכא מיירי פשאין השני רוצה לישבע כה"ג ובזה פתב דחייב הראשון ואע"פ שהוא ספק דשמא נאנסה מ"מ פיון שפשע בה מאותה שעה נתחייב וכה"ג פתב הנ"י בפרק הגוזל בתרא משם הרא"ה ואפשר דגם ר"י מודה בזה אלא שתמה על דברי הר"מ ו"ל במ"ש אם הביא השומר השני עדים שמתה הבהמה פדרפה דאמאי איצטריף שייביא עדים בשבועה לחודיה סגי.

(א"ה ובחי' ר"ב ו"ל בסוגיין דפ' המפקיד פתב בשם הרמב"ן דין זה בדרה אפטר וע"ש בדרה צ"ז ע"א והב"י בסימן רצ"א פתב דדבר זה במחלוקת שנוי): ודע דהיכא שמסרן לשומר אחר והיה הראשון ש"ש והשני ש"ח ונגנבה מיד השני דהראשון חייב מפיון דאם היה נגנב מרשותו היה חייב לשלם תו לא מצי לומר הא גברא בחירקאי וכ"נ מדברי הנ"י בפרק המפקיד יע"ש וכ"כ מהרש"ך בח"ב סימן פ"ה אלא שנראה מתוך דבריו דטעמא דחייבא משום דלא היה לו לסמוך על שמירת בני ביתו שהם ש"ח ולע"ד לא היה צריך לזה אלא הטעם הני משום דהוא קיבל על עצמו לשלם אם נגנב או נאבד ותו לא מצי לומר לבועלים הא גברא בחירקאי זיל אישתעי דינא בהדיה פיון דהשני פטור מגניבה נאבידה וכ"כ הש"ך בסי' ע"ב ס"ק כ"ד עוד נראה מדברי מהרש"ח מזאת התשובה דמשרתו של בע"ה, ש"ח חשיב אצל בע"ה לענין אם מסר בידו לשמור ונגנב מידו ואע"פ דהמשרת עומד אצל בע"ה בשכר מ"מ לא נקיט השכר בשביל שמירה אלא בשביל שירות הבית ולענין אשתו של אדם מספקא לן בירוש' פרק הפותב אי חשיבא ש"ש או ש"ח יע"ש איפא למימר דהירוש' מיירי במלאכות הבית שחייבת האשה לעשות אבל לשמור נכסים אחרים אינה אלא פש"ח: סימן לב והיכא דפטר לשומר הראשון משבועה והפקידו הב' ברשות הבועלים עיין בב"י בא"ה סי' צ"ח שדקדקו מהירושל' דהשני חייב לישבע אמנם יש לחקור פשהפקיד אצל חברו והתנה עמו בהדיא שאינו מקבל עליו שמירה ואחר כך זה הנפקד מסרם לאחר לשמרם מהו דינו שפפי מש"ל בסי' ט"ו משם הריטב"א ו"ל דאם הראשון פטור השני ג"כ פטור יע"ש היה נראה לכאורה דהשני ג"כ פטור אף צריך להבין דממ"ש ה"ה בפ"א מהלכות שכירות גבי שאל בבועלים והפקידו אצל אחר יע"ש אין נראה פן ויש לחלק דהתם הא קביל ראשון לשומרם: סימן לג פתוב בהגהת אשירי ספ"ק דגיטין דאם ראובן מסר חפץ ביד שמעון וא"ל שמור חפץ זה של לוי יאמר נפקד למפקיד לאו בעל דברים דידי את ע"כ.

ולכאורה נראה שזה חולק עם מ"ש המרדכי פרק הגוזל בתרא דאם הנפקד הפקידו ביד אחר יכולים הבועלים להזמין לנפקד השני בדין ולא מצי לומר לאו בעל דברים דידי את ואע"ג דהוא לא אפקיד פלום בידו.

ונראה דכל היכא דפשע נפקד שני ונאבד מידו הרי הבועלים יכולים להוציא מידו מדר' נתן אלא דלענין להשביעו הוא דקאמר שאינו יכול להשביע לנפקד השני שהרי לא נעשה

שומרשלו ועיניו בְּמַרְדְּכִי פָּרַק הַגּוֹזֵל קָמָא שְׁכַתְּבָא ו"ל שְׂאֵם הִיָּה חֲזִיב רְאוּבוֹן לְשִׁמְעוֹן זְקוּק וְשָׁלַח לוֹ עַל יְדֵי שְׁלוּחוֹ וְנֶאֱבַד אֵין שְׁמַעוֹן יְכוּל לְהַשְׁבִּיעַ לְשָׁלִיחַ ע"כ.

וְהָא דְאָמְרִינוּ בְּפֶרֶק הַמְּפָקִיד גַּבִּי עֲנֹבְדָא דְאֶשְׁלַמִּינְהוּ לְאֻמְיָה שְׁתִּשְׁתַּבַּע אֻמְיָה דְאוֹתְבִינְהוּ בְּקֶרְטְלִיתָא הָתָם שְׂאֻנֵי דְכָל הַמְּפָקִיד ע"ד אֶשְׁתּוּ וּבְנֵיו הוּא מְפָקִיד וְחֲשִׁיב כְּאֵלוֹ הַפְּקִידִם אֶצְלָם כ"כ מְהֵרָם אֶלְשִׁיף אֶבְל מְדַבְּרֵי מְהֵרָם ו"ל בְּתִשׁוּבָה סִי ט"ז נִרְאָה דְאֶפִּילוּ בְּלֹא הִכֵּי הָרִי זֶה מְשִׁבִיעָה מְטַעֲמָא דר' נָתָן יַע"ש וְלִכְאוּרָה הִיָּה נִרְאָה דס"ל כר"ת שְׂאֵין הַשׁוֹמֵר שְׁמֶסֶר לִיד אֶשְׁתּוּ וּבְנֵיו נִפְטָר לְגַמְרֵי אֶבְל לְסַבְּרַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם ו"ל מְכִי אוֹתְבִינְהוּ לְגַבִּי אֻמְיָה יֵצֵא זֶה מִיַּדֵי שְׁמִירָה לְגַמְרֵי תוּ לֹא שְׁיִיף לֹא מְדַר' נָתָן אֶבְל רְאִיתִי לְמְהֵרָם ו"ל בְּתִשׁוּ' דְאִיהוּ קָאֵי בְּשִׁיטַת הָרִי"ף וצ"י, ומ"מ נִרְאָה דְכָל זֶה הָיָה פְּשִׁיכוֹל לְחִזּוֹר עַל הָרֵאשׁוֹן וּמְטַעֵם זֶה הוּא דְכַתְּבֵי הַמְּרַדְּכִי בְּפֶרֶק הַגּוֹזֵל קָמָא דְאֵין יְכוּל לְהַשְׁבִּיעַ לְשָׁלִיחַ דְכִינּוֹן דְהַפְּסֵד לְרְאוּבוֹן שְׁהָרִי שְׁמַעוֹן חִזּוֹר עָלָיו אֵין שְׁמַעוֹן יְכוּל לְהַשְׁבִּיעַ לְשָׁלִיחַ אֶבְל כָּל הִיָּכָא דְאֵינוּ יְכוּל לְחִזּוֹר עַל הָרֵאשׁוֹן כְּגוֹן דא"ל זְכִי בְּמַנְהָ זֶה לִפ' מַתְּנָה הָרִי זֶה מְכִי קַבִּיל עָלֶיךָ אַדַּע' לְהִיּוֹת שׁוֹמֵר לְמַקְבַּל הַמַּתְּנָה קַבִּיל: וְלַעֲיָקָר הַדִּין בְּשׁוֹמֵר שְׁמֶסֶר לְשׁוֹמֵר רְנוּבָא דְרַבְּנוֹתָא ס"ל דְשׁוֹמֵר שְׁנֵי נְתֻחִיב לְבַעֲלִים וְאָף עַל פִּי שְׁהַבְּעִלִים לֹא הַפְּקִידוֹ בִּידוֹ וְה"ט מְשׁוּם דְשׁוֹמֵר רֵאשׁוֹן כִּי מְסָרוּ לְשְׁנֵי שְׁלִיחוֹתֵיהּ דְבַעֲלוּ קָא עֲבִיד וְכִמוֹ שְׁכַתְּבוּ גַבִּי עֲנֹבְדָא דְתוֹרָא דְלֹא הָיָה לִיהּ כִּפִּי וְשְׁנֵי יַע"ש וּלִפ"ז יִרְאָה דְאֵם הַשׁוֹמֵר הָרֵאשׁוֹן הִיָּה עוֹבֵד כּוֹכְבִים דְלֹא שְׁיִיף לֹא מְשִׁיבָא לֹא מְשִׁיבָא לְשְׁלִיחוֹתֵיהּ דְבַעֲלִים קָא עֲבִיד וְעוֹד דְאֶפְשָׁר דְהַעוֹבֵד כּוֹכְבִים מְעִיקְרָא לֹא נַעֲשֶׂה שׁוֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל מְשׁוּם דְרַעְהוּ כְּתִיב וְכִי הִיָּכִי דְאִימְעִיט יִשְׂרָאֵל מְשִׁמִּירָה בְּנֹכְסֵי עוֹבֵד כּוֹכְבִים כְּמוֹ כֵּן עוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּנֹכְסֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶפִּי' תִּימָא דְעוֹבֵד כּוֹכְבִים מִיָּה' מַתְּחִיב בְּשִׁמִּירַת נֹכְסֵי יִשְׂרָאֵל מִיַּדֵי דְהוּא אֲנֻזְקִין מִיָּהוּ כִּי חִזּוֹר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְהַפְּקִידִם לְיִשְׂרָאֵל הֵגַם דְהֵן נֹכְסֵי יִשְׂרָאֵל מ"מ כִּי אֶתּוּ לִיד זֶה הַיִּשְׂרָאֵל מִכַּח עוֹבֵד כּוֹכְבִים אֲתִי בִידֵיהּ שְׁהָרִי מִיד עוֹבֵד כּוֹכְבִים קִיבְלָם וְרֵאִיתִי לְהַתּוֹס' בְּפֶרֶק הַרְבִּית דָּף ע"א שְׁכַתְּבוּ מְשִׁם ר"ת ו"ל דְשׁוֹלַח יִשְׂרָאֵל הַלְוָה מְשִׁכּוֹנוֹ ע"י הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְהַמְלִיָּה יְקַבֵּל הַמְשִׁכּוֹן מִיד הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים עַד וְהַלְוָה הוּא מְסוֹלֵק מִן הַמְשִׁכּוֹן שְׁהָרִי אִם אֵבֵד אֵין לוֹ דִּין וְדִבְרִים עִם הַמְלִיָּה שְׁהָרִי לֹא קַבְּלוּ אֶלָּא מִיד הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים: סִימָן לֵד מִי שְׁשָׂאֵל מִיַּדֵי מַחְבִּירוֹ וְאַחַר כֵּף הַחֲזִירָה לְבִיתוֹ וּמְסָרָה לִיד אֶשְׁתּוּ מִהוּ מִי הָיָא חֲזָרָה וְנִפְטָר הַשׁוֹאֵל מְאֻנְסִין וְאִם ת"ל דְעַדִּין לֹא נִפְטָר כִּינּוֹן דְהַמְשָׂאֵל לֹא יַדַּע חֲזָרָתוֹ אִם הוֹדִיעֵנו לְמַשָּׂאֵל וְא"ל הָרִינִי מַחְזִירוֹ לִיד אֶשְׁתָּהּ וְשִׁתַּק הַשׁוֹאֵל מִהוּ: תְּשׁוּבָה רְאִיתִי מ"ש הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּבָה הַבִּיאָה הַב"י ו"ל בְּסִי' ש"מ דְהַשׁוֹאֵל שְׁהַחְזִיר לִיד אֶשְׁתּוּ וּבְנֵיו דְלֹא הָיָה חֲזָרָה וְהִבִּיא רְאִיָּה מִמַּתְּנֵי דְהַשׁוֹאֵל אֶת הַפְּרָה וְהַחֲזִירָה ע"י בְּנוֹ אֶפִּילוּ סְמוּכִים עַל שְׁוֹלְחָנוֹ וְכו' אֶלְמָא דְחֲזָרָה ע"י אֶשְׁתּוּ שְׁל מְשָׂאֵל לֹא הָיָא חֲזָרָה דְשׁוֹאֵל חֲזָרָה לְדַעַת הַמְשָׂאֵל קָא צָרִיף וְכַד"א דְאָמַר הַכֹּל צָרִיכִים דַּעַת עַכ"ל וּמַתּוּף מ"ש דְטַעֲמָא דְמַתְּנֵי הָיָה דְבַעֲיָנו חֲזָרָה לְדַעַת בְּעָלִים יֵשׁ לְלַמּוֹד לַנ"ד דַּאֲע"ג דַּא"ל הַשׁוֹאֵל לְמַשָּׂאֵל הָרִינִי מַחְזִירוֹ לִיד אֶשְׁתָּהּ כִּינּוֹן דְהַמְשָׂאֵל לֹא א"ל הֵן עַדִּין בְּרִשׁוּמֵיהּ דְשׁוֹאֵל קִימָא וְכֵן כְּתַב רש"י בְּפִירוּשׁ דְמַתְּנֵי ו"ל אוֹ שְׁאָמַר לוֹ הַשׁוֹאֵל הָרִינִי מְשִׁלְחָה וְא"ל הַמְשָׂאֵל שְׁלַח וְשִׁלְחָה וּמַתָּה פְטוֹר ע"כ וְכ"כ הַטּוֹר בְּסִי' הַנּוֹ'.

הֵן אֶמַת דְאֶלְמָלָא דְבְרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל הֵייתִי רוּצָה לֹא מְרַדְּקָא לְבָנוּ הוּא דְקָא תְּנִי מַתְּנֵי דְלֹא הָיָא חֲזָרָה כָּל שְׁלֹא א"ל הַמְשָׂאֵל לְשׁוֹלְחָה עַל יְדוֹ מְשׁוּם דְאֵין יְדוֹ כִּיָּד אָבִיו וְאֶפִּי'

הוא סמוך על שלחנו כמ"ש הר"ן בפ"ק דמציעא ולהכי אפי' כי מסרן ליד בנו של משאיל אפתי לא פליגא שאל' וברשותי' דשואל קנימא עד דאתיא ליד בעלים אבל פי התזירה ליד אשתו של משאיל דקי"ל יד אשה פנד בעלה פאלו התזיר ליד בעלים דמי נאי משום דבעינו חזרה לדעת בעלים הרי פבר א"ל השואל הריני מחזירה ליד אשתה וגבי בנו הוא דקתני דאע"פ שא"ל הריני מחזירה על יד בנה פל שלא א"ל המשאיל שלח ועושה אותו שלוחו עדיין ברשותי' דשואל קנימא: ונהי נ"ל דהרשב"א בשיטת ר"ת ז"ל קאי דס"ל דכל שסמוך על, שולחנו ידו פנד אביו ואפי' הוא גדול וכן פתב הרשב"א בחידושו לגיטין בפ"ק התקבל ולפי שיטה זאת שפיר קא יליף מבנו לאשתו דכיון דליד בנו לא הוי חזר' ואע"פ שידו פנד אביו ה"ה ליד אשתו ולהכי פירש דטעמא דמתני' הוי משום דצריה חזרה לדעת בעלים ולא סגי בחזרה לביתו ע"י אשתו ובניו אבל לפ"ז איפא לאקשוני דמתני' משמע דאע"פ שהודיעו למשאיל ואמר לו הריני מחזירה ע"י בנה עדיין ברשותי' דשואל קנימא עד שיאמר לו המשאיל הן שלח הא לאו הכי לא פאמור לעיל ואמאי הא פבר הודיעו לבעלים שהוא מחזירה לביתו ואיפא דעת בעלים וכ"ת דבעינו חזרה לדעת בעלים ממש שיתרצו הבעלים שיחזירה לביתו הא לאו הכי שלא גילו דעתם דניחא להו בהכי לא תשיב חזרה לדעת בעלים ז"א דהא רש"י ז"ל פי' בפ"ק אלו מציאות דף ל"א גבי הא דכל צריכים דעת דה"ט דאם לא הודיעו חייבים באחריותה דכיון דלא ידע שהושבה לא נזהר בה ולא מאכילה ע"כ משמע דכל שהודיע לבעלים שהחזירה סגי ואפי' בע"כ של בעלים וכ"כ הנ"י בשמעתין דהשואל משם הרא"ה ז"ל שאף השואל השוו חכמים מדותיהם ואינו יכול לחזור בו דאע"ג דנדאי אם רצה להחזיר לרשות הבעלים מחזיר שאינו מחויב לשמור בע"כ מיהו אם חזר ונאנס בשעה שמחזירה חייב ולא אמרי' דלהוי פהחזירה לאחר ימי שאלתה פיון שחזר בו עכ"ל מבואר מדבריו דכל שהחזירו לרשותו של משאיל ואפי' בע"כ ה"ז נפטר ובסוגיין דפ"ק האומניו דף פ"א פירש רש"י ז"ל דכשהחזירה תוה ימי שאלתה חייב משום דאפתי לא פליגא שאלה עד דאתא ליד בעלים ולאחר ימי שאלתה פטור ואפי' בביתו של שואל מתה משפלו הימים אינו שואל עליה דמדידעו בעלים שפלו ימי השאלה פלטה השאלה, ונראה מדבריו דטעמא דהחזירה ליד בנו דלא הוי חזרה היינו משום דאפתי לא פליגא שאלה עד דאתא ליד בעלים דיד בנו לא הוי פנד אביו אבל משום הודעה לא חשש שהרי מתני' איירי אפי' בהודיעו.

ונראה דבנ"ד פיון שלא היתה השאלה לזמן אלא סתמא לכן אם פבר הודיע למשאיל שאינה צריכה לו עוד שפבר נשלמה מלאכתו סגי וכ"ש כשמסרה ג"כ ליד אשתו: סימן לה גסתפקתי בכל מקום שאמרו חכמים דהמפקיד אצל חברו וראה שהם אבודין מוכרם בב"ד מפני שהוא פמשיב אבידה אם עבר המפקיד ולא מפרן ונתקלקלו אי חייב הנפקד לשלומי מי אמרינו פיון דהפסד זה אתי ממילא בלי שום פשיעת הנפקד הרי הוא פטור ואף על פי שהיה מוטל עליו לתקוני כדי שלא יבא זה ההפסד מ"מ אין זה בכלל חיוב שמירתו שלא קבל עליו אלא פשיעה דאתי מחמתיה אבל פסידא דאתי ממילא לא קביל אלא שחכמים הצריכוהו לעשות להם תיקון משום דדמי לרוא' אבידת חברו או שרואה נכסי חברו שהולכים ליאבד דחייב להצילם ולהחזיר אבידה ומיהו אם עבר ולא הציל נהי דלא קיים מצות השבת אבידה מ"מ לא מתחייב לשלם.

או דילקמא זיל לאידך גיסא ונימא פיון דקבל עליה הנפקד שמירה הרי זה חייב בכל מידי דיש בידו להציל ופשע ולא הציל ואפי' במידי דאתי ממילא ע"ד שאמרו בפרק השוכר את הפועלים רועה שהיה יכול לקדם ברועים ובמקלות ולא קדם חייב הכי נמי הכא כי לא קדם ותיקון חייב משום דישנה בכלל חיוב שמירתו: וראיתי להתוס' בפרק אלו מציאות דף ל' שפתבו דהברייתא דקתני וכלי נחשת משתמש אפי' בחמין וכו' אפי' לצרכו מותר פיון שעל ידי אותו תשמיש אינו יכול לבא לידי קלקול ותדע דאי דוקא לצורך הפלי מאי פריה פקדון מאי עבידתיה גביה פיון שהוא שומר יש לו לעיין עליו שלא יתקלקל עכ"ד משמע לכאורה דס"ל דהשומר ישנו בכלל שמירתו לעיוני שלא יתקלקל דבר השומר בידו ולכאורה יש להקשות לפי זה מאי דקתני במתני' דפירות אבודים דה"ז מוכרם מפני שהוא פמשיב אבידה דמשמע שחיובו של נפקד אינו אלא משום השבת אבידה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות שאילה שנה חובה עליו משום השבת אבידה ותיפוק ליה דזה חייב בכל הגני מפני שהוא שומר וקיבל עליו כל מיני שמירה ולזה היה אפשר ליישב דמאי דאיצטריך לתנויי במתניתין מפני שהוא פמשיב אבידה לאו למימרא דמה"ט לחוד הוא דמחייב למוכרן אלא כלפי סברת חכמים שאמרו לא יגע בהם מפני שאדם רוצה בקב שלו מט' קבים של חברו ואסור ליגע בהם קא"ל רשב"ג אדרבה ה"ז פמשיב אבידה, אבל עדיין איפא לאקשוני א"כ מאי טעמיה דר"מ שם בברייתא גבי יין והחמין דבש והדביש דלא יגע בהם וחכ"א עושה להם תקנה וכו' ומכרש לה בתיקון הקנקנים דר"מ סבר להפסד מרובה חשו להפסד מועט לא חשו ואי משום חיוב שמיר' אתינו עליה אין טעם לחלק בין הפסד מועט להפסד מרובה ובשלמא למאי דאמרינו דאין חיוב זה על הנפקד מחמת קבלת שמירתו אלא משום חיוב השבת אבידה א"ש דלהפסד מועט לא אטרחוהו חכמים לזה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל במלחמות: והשתא אין אנו צריכים למ"ש התוס' בפרק אלו מציאות דאי איירי לצורך הפלי מאי פריה פקדון מאי עבידתיה גביה פיון שהוא שומר יש לו לעיין דלפי מ"ש שאין חיובו של זה מכח שקבל לשומר אלא משום השבת אבידה פריה שפיר דגבי פקדון שהפעלים פאן ליכא משום השבת אבידה דכיון שהפעלים יודעים בזה אבידה מדעת היא וכמ"ש הגאון והרמב"ם והטור ז"ל ולא דמי לרועה שהיה לו להציל ע"י רועים ולא הציל דחייב ואע"פ דהוי פסידא דאתי שלא מחמתו של רועה דרועה ודאי אדעתא דהכי נחית לשומר ולאצולי מחיות רעות ומלסטים וזהו עיקר שמירתו אבל לתקן הדבר השומר בידו כה"ג אין זה נכנס בכלל סוג שמירה ועוד שהפעלים הם בעיר והם יצילו לעצמם וכמ"ש הרמב"ם והטור ז"ל דכל היכא דהפעלים בעיר א"צ להטפל בכל זה ואם אחר שהפקידו הדבר הלכו להם למדינת הגים ונתעפבו שם מ"מ מעיקרא פשקובל הנפקד לשומר לא קיבל עליה דברים אלו להטפל בפקדון אלא שחכמים אמרו דאעפ"כ יעשה להם תקנה משום השבת אבידה: וראיתי להטור בא"ח סי' תמ"ג שכתב ישראל שהיה בידו פקדון חמץ של חבירו יעכבנו עד שעה חמשית ואם לא באו בעליו ימכרונו ואם לא מכרו צריך לבערו בזמן איסורו אפי' אם אינו חייב באחריותו עכ"ל.

ולכאורה יש לדקדק מדבריו שכל שקבל עליו אחריות פדין כל השומרים אם לא מכרו ה"ז חייב באחריותו אם יאבד אחר זמן איסורו ואף על גב דהשתא לא שנה מידי שפבר נאסר בהנאה משמע דס"ל דהשומר שעבר ולא מכרו פשיעה חשיב שע"י נאסר בהנאה

והלכה חייב לבערו משום דכל היכא דאיתיה בעיניה מצי פטר נפשיה דאומר לו הרי שלח לפניה.

אבל עדיין איכא למדחי ולומר דמיירי בהיכא דהפקיד חמצו אצלו הנה דעתו להפליג למקום אחר ובכה"ג אי ידע הנפקד וקבל ה"ז פמי שקבל עליו בכלל שמירתו פל מיני תיקון דבר המופקד אם יקלקל שכיין שאין הבועלים שם מי יטפל בהן אם לא הנפקד אבל אם הפקיד סתם ואח"כ הלכו הבועלים אין על הנפקד חיוב להטפל בהם מחמת שמירתו שקבל אלא משום השבת אבידה בלבד כשאר כל אדם.

אבל עדיין נראה דכל זה אינו אלא בשנתקלקל הפקדון ע"י שלא מכרו או שלא נערו אבל בחמץ ועבר עליו הפסח שאין קלקולו ניכר יראה דאפי' השומר פטור דאפי' אם עשה בינים היזק שאינו ניכר מדינא פטור כמ"ש התוס' פ"ק הנזקין והשתא לפי זה יראה דלא מיבעיא אם החמץ עדיין איתיה בעיניה דאומר לו הרי שלח לפניה כמו גזלן אלא אפילו אם אינו בעין ה"ז פטור דהרי משעה שעבר ולא מכרו בשעה ששית נאסר בהנאה והשומר הנה פטור משום דהוי היזק שאינו ניכר כי נמי נאבד אח"כ מן העולם מה בקב.

אמנם מפרק ארבעה וחמשה דף מ"ה נראה דאם עבר הנפקד ולא מכרו והשתא ליתיה בעיניה חייב לשלם ואי איתיה בעיניה אומר לו הרי שלח לפניה: סימן לו ושנים שקנו מידי בשותפות ונשאר הדבר בידי א' מהם ונאבד או נגנב ממנו מה דינו הא מלתא במחלוקת שנויה דלדעת התוס' והרא"ש בר"פ שור שנגזח ד' וה' אפי' ש"ח לא הוי.

אבל הרמב"ן ז"ל ס"ל דאפי' ש"ש הוי דשותפין נעשים ש"ש זה לזה וכתב הנמוקי יוסף שם שפן הוא דעת הרי"ף ורש"י וכן הוא דעת מהר"ם שהביא המרדכי פ"ק חזקת יע"ש ומה שהקשה עליו המרדכי דמדמוקי לה להא דשותפין נעשים ש"ש בשעתו לומר שמור לי היום ואני אשמור לה למחר משמע דאי לא התנו ושמר זה היום וזה למחר לא לע"ד לק"מ דהיא דשמואל איירי בשנים שנסתתפו להתעסק במלאכה לאמצע דמשעה שנסתתפו הרי נתרצו שניהם להתעסק בשותפות ולעמוד כל אחד במלאכתו של חברו והוי שמירה בבועלים דשניהם פטורין אבל פי אינם שותפין אלא שלקחו דבר אחד ביניהם בהא ס"ל למהר"ם דכי לקחו האחד ושמו דנעשה ש"ש שלמחר ג"כ ישמרו חברו.

ומה שהביא עוד המרדכי ראה לומר דבסתמא אפי' ש"ח לא הוי מדאמרין בפ"ק המניח בהיו שנים רודפים וכו' דמסיק דוקא כי איתנהו לתרונייהו אבל אם נאבד האחד לא ישלם יע"ש גם זו אינה ראי' דהתם מעיקרא ברשותי' דמזיק הנה קאי ומי עשהו שומר משא"כ בשנים שקנו מידי ולקחו האחד ברשותו מסתמא אדעתא דהכי לקחו כדי לשמרו דאם הוא לא ישמרו מי ישמרו: איברא דעדיין איכא למימר דבגדון דידן אפילו הרי"ף ורש"י יודו דלא הוי שומר ש"ח ודוקא לענין נזקין הוא דנעשה שומר ש"ח היכא דתפסו נזק דכיין דתפסו ואין האחר יכול לשמרו עליה דידיה רמי לשמור דלענין נזקין איקרו בעלים פל מי שהוא בידו וכ"כ התוספות בפ"ק הכונס דף נ"ו יע"ש או כמ"ש רש"י ז"ל בסוגיין דריש פ"ק דו"ה וזה נראה יותר בדעת הרי"ף דאלו לפי מ"ש הרמב"ן ז"ל בטעמו משום דשותפים נעשים ש"ש זה לזה איכא לאקשוני דהלא כל עיקר טעמא

כְּדֵי לְהִתְעַסֵּק בְּשׁוֹתְפוֹת וּשְׁנִיָּהֶם מְחַוֵּיבִים לְהִתְעַסֵּק בְּשׁוֹתְפוֹת כָּל א' מִהֶם נַעֲשֶׂה ש"ש
לְחִבְרֹו וְזֶה שׁוֹמֵר לֹו הַחֲצִי בְּשִׁבִיל שְׁגֵם חִבְרֹו וְשׁוֹמֵר לֹו הַחֲצִי שְׁהָרִי שְׁנִיָּהֶם צְרִיכִים
לְהִטְפִּיל בְּשׁוֹתְפוֹת בְּזֶה קֹאֵמֵר הַטּוֹר דָּאֵם הַתְּחִיל הָא' לְהִתְעַסֵּק קִנְדָם שְׁהַתְּחִיל הַב' וְאֵח"כ
נִתְעַסְקוּ בּוֹ שְׁנִיָּהֶם בְּיַחַד הָרֵאשׁוֹן חַיִּיב אִם נֶאֱבָד מִיָּד מְרֻשׁוֹתוֹ שְׁהָרִי כְּשֶׁהַתְּחִיל שְׁמִירָתוֹ
עֲדִינָן לֹא הָיָה הַשְּׁנִי עִמּוֹ בְּמִלְאכְתּוֹ אֲבָל הַשְּׁנִי פְטוֹר שְׁהָרִי כְּשֶׁהַתְּחִיל הוּא לְשׁוֹמֵר הָיָה
הָרֵאשׁוֹן עִמּוֹ בְּמִלְאכְתּוֹ כְּלָלָא דְמִלְתָּא כָּל הֵיכָא דְשְׁנִיָּהֶם צְרִיכִים לְשׁוֹמֵר הַכָּל כְּדֵי
לְהִתְעַסֵּק בְּשׁוֹתְפוֹת נַעֲשׂוּ ש"ש פִּינּוֹן דְצָרִיף הוּא לְחִבְרֹו וְשִׁישְׁמֹר לֹו חִלְקוֹ אֲבָל כָּל שְׁלֹא
נִשְׁתַּתְּפוּ לְהִתְעַסֵּק דָּאִין צָרִיף לְחִבְרֹו וְשִׁישְׁמֹר לֹו חִלְקוֹ לֹא נַעֲשֶׂה שׁוֹמֵר עַל חִלְקֵי חִבְרֹו.

אֵלָא דְעֲדִינָן צָרִיף לְהִבִּין דְכִינּוֹן דְנִשְׁתַּתְּפוּ ע"מ לְהִתְעַסֵּק שְׁנִיָּהֶם בְּשׁוֹתְפוֹת וְלִטְרוֹחַ כָּל
אֶחָד בְּעַד חִבְרֹו א"כ כִּי הַתְּחִיל הָאֶחָד לְהִתְעַסֵּק אִמְאִי יִתְחַיֵּב וְהֵלָא שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים הָיָה
פִּינּוֹן דְנִתְרַצָּה חִבְרֹו לְהִתְעַסֵּק וְלִטְרוֹחַ בְּעַד חִבְרֹו מֵאוֹתָהּ שְׁעָה הַתְּחִיל מְלֹאכְתּוֹ שְׁהָרִי
נִתְרַצָּה לְהִיּוֹת בְּמִלְאכְתּוֹ וְאִף ע"פ שְׁעֲדִינָן לֹא הַתְּחִיל דְקִי"ל בְּעֵלִים בְּאַמִּירָה כְּמִבְּנֹאֵר
בַּר"פ הַשְּׁוֹאֵל וְכ"כ מְהַר"ם ס' י"ו: אִיבְרָא דְהַטּוֹר בְּסִי' שְׁמ"ו ס"ל דְלֹא הוּוּ בְּעֵלִים
בְּאַמִּירָה לְחֹוד אֵלָא, צָרִיף שְׁיִזְמִין וְיִכִּין עֲצָמוֹ לִילָף לְמִלְאכְתּוֹ וְהוּוּ דְבָרִי הָרֵא"ש שָׁם
בַּר"פ הַשְּׁוֹאֵל וְלְכֹאֲוֶרָה נִרְאָה שְׁכֵן הוּא דַעַת הַתּוֹס' שָׁם וּמִש"ה נִרְאָה שְׁכַתְּבַת הַטּוֹר דָּאֵם
הַתְּחִיל הָאֶחָד לְהִתְעַסֵּק לֹא הָיָה שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים וְאֵע"פ שְׁנִתְרַצָּה חִבְרֹו לִטְרוֹחַ בְּעַדוֹ פִּינּוֹן
שְׁלֹא הִכִּין עֲצָמוֹ בְּתַחֲלִיל שְׁמִירָתוֹ.

אֲבָל לְדַעַת מְהַר"ם דְנִרְאָה דַא"צ לְהִכִּין עֲצָמוֹ אֵלָא פִּינּוֹן דְנִתְרַצָּה לְהִיּוֹת בְּמִלְאכְתּוֹ מִיָּד
בְּלֹא הַפְּסִיקָת מְלֹאכָה אַחֲרַת בְּעֵלִים בְּמִלְאכְתּוֹ חֲשִׁיב וְכֵן הוּא ג"כ דַעַת הָרִיטְב"א ו"ל בְּחִי'
בְּשֵׁם הַתּוֹס' הָיָה נִרְאָה דְשׁוֹתְפִין שְׁנִשְׁתַּתְּפוּ ע"מ לְהִתְעַסֵּק בְּמִלְאכָה מִיָּד שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים
הָיָה וְלִפִּי דְבָרִיָּהֶם לֹא מִשְׁכַּחַת לְשׁוֹתְפִין שְׁיָהוּ ש"ש אֵלָא כְּשֶׁהַתְּנוּ שְׁמֹר לִי הַיּוֹם הָאֵלָא
הִכִּי שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים הָיָה: הָאִמְנָם עֲדִינָן אִיכָּא לֹוֹמֵר דְאַפִּי' תִּימָא דְבְּאַמִּירָה לְחֹוד מִיְקָרִי
בְּעֵלִיו עִמּוֹ הִינְנוּ הֵיכָא דְנִשְׁתַּעֲבַד עֲצָמוֹ בְּאַמִּירָה לְהִיּוֹת בְּמִלְאכְתּוֹ מִיָּד וּפְיָרֵשׁ כֵּן אֲבָל
סָתָם שׁוֹתְפִין אִף שְׁנִתְרַצּוּ לִטְרוֹחַ כָּל אֶחָד בְּעַסְק הַשׁוֹתְפוֹת מ"מ כָּל כְּמָה דְלֹא פְיָרֵשׁ
בְּהִדְיָא לְהִתְעַסֵּק בּוֹ מִיָּד יְכוֹל כָּל אֶחָד לְאִישְׁתְּמוּטִי עַד אַחֲרַ שְׁעָה אוֹ שְׁתֵּימִים וְאַפִּי' תִּימָא
דְבִסְתְּמָא הָיָה כְּאִילוֹ אִמֵּר מִיָּד מ"מ לֹא מִיְקָרִי בְּעֵלִים בְּאַמִּירָה פִּינּוֹן שְׁלֹא קִינִים דְבָרוּ
וְהַפְּסִיק בְּמִלְאכָה אַחֲרַת וְע"פ זֶה יִתְיַשֵּׁב דְלֹא תִיְקַשֵּׁי לִפִּי דְרִכְנֵנוּ מִמָּה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בַּפ'
חֻזְקַת דְבְּאַמִּירָה מִיְקָרוּ בְּעֵלִים בְּמִלְאכְתּוֹ דְמִשְׁעֲבַד עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת מִיָּד בְּמִלְאכְתּוֹ וְאִילוֹ
לְעֵיל מְזָה כְּתָבוּ דְשׁוֹתְפִין שְׁהַתְּחִיל הָאֶחָד לְהִתְעַסֵּק ה"ז חַיִּיב וְכו' אֲבָל לִפִּי מ"ש אֲתִי
שְׁפִיר וְלִמְדַתִּי זֶה מִמ"ש הָרִיטְב"א בְּחִי' בַּפ' הָאִנְפִּינָן גְּבִי הֵיכָא דְשְׁמֹר לִי הַיּוֹם וְאַשְׁמֹר
לָהּ לְמַחֵר וְ"ל הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' דְאַכְתִּי שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים הוּא דְכִינּוֹן שְׁאוֹמֵר לֹו עַכְשָׁיו שְׁיִשְׁמֹר
לֹו לְמַחֵר בְּאַמִּירָה זֹו נַעֲשֶׂה שׁוֹאֵל מְעַכְשָׁיו וְכִדְאַמְרִי' בַּר"פ הַשְּׁוֹאֵל בְּעֵלִים בְּאַמִּירָה וְכו'
וְתִרְצּוּ דַה"מ שְׁנַעֲשִׂים בְּעֵלִים שׁוֹמְרִים בְּאַמִּירָה בְּשְׁאֲמָרוּ לְעַשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ לְאַלְתֵּר בְּלֹא
הַפְּסִיקָת מְלֹאכָה אַחֲרַת אֲבָל אִם אֲמָרוּ לְעַשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ לְאַחֲרַ שְׁעָה אוֹ שְׁהַפְּסִיקוּ בְּמִלְאכָה
אַחֲרַת בֵּין אֲמִירָה לְמַעֲשֶׂה אִינָם נַעֲשִׂים שׁוֹאֵלִים עַכ"ל מְדַבְּרִי אֵלּוּ נִרְאָה דְלֹא הָיָה שְׁאֵלָה
בְּבַעֲלִים בְּאַמִּירָה כִּי אִם כְּשֶׁפְיָרֵשׁ לְעַשׂוֹת לֹו מְלֹאכְתּוֹ מִיָּד וְגַם לֹא הַפְּסִיק בְּמִלְאכָה אַחֲרַת
בֵּין אֲמִירָה לְמַעֲשֶׂה וְלִפ"ז בְּשׁוֹתְפִין שְׁנִשְׁתַּתְּפוּ לְהִתְעַסֵּק כָּל שְׁלֹא הִכִּין עֲצָמוֹ לִילָף
לְהִתְעַסֵּק לְסִבְרַת הַטּוֹר וְהָרֵא"ש וְהָרֵאב"ד הַנּוֹ"ל אוֹ שְׁהַפְּסִיק בְּמִלְאכָה אַחֲרַת לְדַבְּרִי

הריטב"א ו"ל אם נתעסק אחד מהם בלבד חייב בדין השומרים ועיין בש"ף בסי' קע"ו ס"ק ט"ו ולע"ד אין דבריו נכונים: והשתא נבוא לבאר החילוקים היכא נקרא בשותפין שמירה בבבועלים וראיתי למהר"ם אלשיקאר ו"ל בסי' ד' שפתיב דשותפין שיש להם בגד אחד ולפעמים זה שומרם ולפעמים זה זה ששמו ראשון חייב כש"ש וזה ששמו אחרון ברשותו פטור דהוי שמירה בבבועלים ע"כ.

ולע"ד אין דבריו אלו נראין לי כלל דכיון דאין בשותפות אלא חתיכת בגד אחד אפי' תימא דהראשון ששמו תחילה הנה עליה ש"ש אם הנה נגנב תחת שמירתו מ"מ עכשיו שסרו לאחרון לשומרם נסתלק שמירתו מעליה ואין הראשון עומד במלאכתו של זה כלל וע"כ לא אמרו התוס' בפ' חזקת דאם התחיל האחד להתעסק האחרון פטור משום שמירה בבבועלים אלא כשנתעסקו שניהם באחרונה פאחת וכ"נ מדברי הטור ועיין בפ"מ בסי' הנז"ל ובסי' בני אהרן סימן ע"ה.

עוד ראיתי למהרי"ט ו"ל בח"א סימן קכ"ג שפתיב דהיכא דלקחו הבגד בשותפות ע"מ לחלוק מאותה שעה הוי כשהתחילו שניהם לשמור יחד שהרי באחריות שניהם הנה עומד ועל שניהם מוטלת השמירה הלכך פשהספיו שיהא נמכר בתנות אחד מהם באותה שעה הויא לה שמירה בבבועלים כמ"ש התוס' ע"כ נראה דכיון למ"ש התוס' שם ו"ל ואפילו התחילו שניהם לשמור יחד אע"פ שאין עמו במלאכה בשעת האונס פינון שהנה עמו במלאכה בתחילת השמירה בעליו עמו קרינו ליה ובהין הרב ו"ל דמ"ש שהתחילו שניהם לשמור ר"ל שהיו שניהם עומדים יחד במקום אחד ושומרי'.

אבל לע"ד אין נראה פן דמה שהיו עומדים יחד ושומרים אין זה נקרא שמירה בבבועלים דכיון דשניהם עומדים שם ושומרים אם הנה נגנב באותה שעה לא הוי מתחייבים כל אחד על חלק חברו ואפי' אי לא הנה דין זה דשמירה בבבועלים פטור וע"כ לא מיפטר מטעם שמירה בבבועלים אלא היכא דבלאו הכי הנה מתחייב וכגון שהי' הוא לבד שומר לחבריו ברשותו אבל היכא דשניהם שומרים אין שום חייב שמירה על חבריו ומ"ש התוספות דהתחילו שניהם לשמור ר"ל שכל אחד שומר מקצת מהשותפות בביתו ונמצא שהנה זה מתחייב על חלק חבריו שהרי ברשותו עומד ואם הנה נגנב הנה חייב אילוהי דהוי שמירה בבבועלים שהרי חבריו גם פן עומד ושומר מהשותפות בביתו ומשום הכי כתב הרא"ש בשותפין שקנו דבר אחד ומסרו האחד לחבריו כדי שיוליכנו לתובה דאם פשע זה שהוליכו ה"ז חייב וכ"כ רשב"ם וז"ל שמירה בבבועלים שכל אחד משמר קצת מן השותפות בביתו וזה נראה כמו שפי'.

ועפ"ז למדנו דשותפין שיושבים שניהם יחד בתנות ומוכרי' וקונים וקם האחד והלך לצרכיו ונגנב מהתנות באותה שעה בפשיעה ה"ז חייב ולא נפטר מדין שמירה בבבועלים אבל אם הלך זה לעסק השותפות נראה דפטור: סימן לז כתב מהר"י קולון בשרש ק"ד דשותפין שחלקו השותפות ונשאר בידי אחד מהם סך מה כדי ליתנו לבבועלים וכשהנה מוליך אותו לפורעו נאבד ממנו דחייב הוא לבדו משום דהשותפים ש"ש הם עכ"ל.

ולע"ד לא הבנתי זה דמה שהשותפין הוי ש"ש זה לזה היינו משום דחברו גם פן מתעסק במלאכתו או שעתיד להתעסק ובההיא הנאה נעשים ש"ש זה לזה אבל אלו שפבר חלקו

השנותפות ולא נשאר בשנותפות אלא מנה א' פדי ליתנו לב"ח כשלקחו אחד מהם ליתנו לב"ח מה הנאה נשאר לו פדי שיהא כש"ש.

(א"ה לע"ד נראה דלא גמגם רבינו ז"ל על מהרי"ק ז"ל כי אם במ"ש דהני ש"ש מטעם דשנותפים שומרי ש"כר זה לזה וכו' אבל ודאי דשפיר הניא ש"ש מטעם שיכול להשתמש במעות. וליישוב דברי מהרי"ק אפ"ש לומר דעדיין לא נתפרדו מהשנותפות ששנותתפו לקנות מטנה ביחד אלא שמה שלקחה בראשונה מהנכרית בעלת המטנה היא אשר חלקו ומעות הקרן לקחם לפרוע להנכרית ומשום דלא נשאר להם עוד שום מטנה בשנותפות כתב מהרי"ק ז"ל לא נשאר להם עוד שנותפות יחד כלומר פיון שלא נשאר להם שום דבר בשנותפות א"כ לא שייך שמירה בבעלים אבל לעולם עדיין היו שותפין לקנות מטנה אחר להרויח והיו שומרים זה לזה הן אמת כי ממ"ש מור"ם בהגה סימן קע"ו ס"ח נראה שיהיו הדברים כפ"שטן וצ"ע ועיין במהרא"ש ז"ל סימן מ"ו וכל מה שדקדק אפ"ש ליישובו בדבר אחר דבין אי איירי שנתעסקו יחד או שלא נתעסקו כי אם בזה אחר זה מ"מ פל שפ"מרו המטנה והביאו המעות לאמצע וחלקו נתבטלה השמירה הראשונה דלא קיבלו לשמור כי אם עד אותה שעה ובאותה שעה שניהם שומרים אותם וכשלקחה אחת מהם פנים חדשות באו לכאן והשתא שלקחם להוליכם לישמעאל' נעשית שומרת מחדש): סימן לח ראובן שהפקיד אצל שמעון ושמעון אצל ראובן אי הוי שמירה בבעלים פיון דכשהפקיד שמעון אצל ראובן פ"ר ה"ה שמעון שומר של ראובן נראה לי דאין זה מיקרי שמירה בבעלים ולא דמי לההיא דתנן בריש פ' השואל שאל הבעלים או ש"כרן ואח"כ שאל הפ"ה דפטור משום שאלה בבעלי דהתם היו הבעלים במלאכתו של שואל בשעת שאלה לעשות מלאכתו אבל נפקד לא מיקרי עומד במלאכתו של מפקיד שאין הש"ח חייב אלא לשומרו במקום הראוי וכיון שנתנו במקום הראוי לשמירה תו לא נשאר עליו שום חיוב שמירה ולא דמי לשמור לי ואשמור לה דהוי שמירה בבעלים דהתם בשעה שהפקידו אצלו שאלו לשמור לו ונמצא פל אחד עומד במלאכתו של חברו לשמור הפקדון של חברו אבל כשפ"ר ה"ה נפקד קודם שפ"ר לחברו לשמור לו זה שפ"ר ה"ה נפקד לא מיקרי עומד במלאכתו של חברו השתא שנתן לחברו לשמור דשומר חנם פיון ששמרה שמירה הראויה תו לא נשאר עליו שמירה משא"כ בש"ש שואל דצריכים להיות עומד ושומר פל היום כדאיתא בירושלמי הביאו הטור סי' ש"ג ומה"ט אין ש"ח יכול להחזיר תוך הזמן שקיבל לשמור כמ"ש ה"ה בהלכ' שאלה ולא דמי לפועל שיכול לחזור תוך זמנו מטעם דפועל במלאכתו דבע"ה קאי ועיין תשו' להר"ם שהביא מהר"ם אלשקר ז"ל סי' ד' ונראה כדברי ומ"מ באומר השאילני ושמור לי אע"פ שאינו אלא ש"ח מיקרי בעלים במלאכתו של שואל שהרי בשעת השאלה צריך להטפל בשמירתה: סימן לט מי שנתן לאשתו חפץ א' לשמרו ופ"שעה בשמירתו מהו הדין.

וראיתי להרמב"ם ז"ל שכתב בפרק כ"א מהלכות אישות האשה ששברה פלים בתוך הבית ה"ז פטורה משום שלום הבית ע"כ והראב"ד ז"ל השיג על זה דמדינא ג"כ פטורה מפני שהוא ש"כור לה בכל שעה והוי שמירה בבעלים עכ"ל וכתב ה"ה דהעיקר כדברי רבינו דאין האיש ש"כור לאשה אלא משום תקנה הוא והכי מבואר בירושלמי דפרק הפותב ע"כ ואני תמה על דברי הראב"ד וה"ה גם כן דמה שייך הקא לדין שמירה

בבועלים ונהלא אשה זו ששברה פלים הרי זה דין מזיק יש לה דמזיקא לן אדם מועד לעולם בין שוגג בין אנוס ואין שמירה בבועלים פותרתה לזאת וכמ"ש הבכ"מ בפ"א מהלכות שקירות וזה מבואר.

אלא משום תקנה דשלום הבית פטורה ודוקא בששברה אותה בשעה שהיא עוסקת במלאכה בתוך ביתה הא שלא בשעת מלאכה הרי זו חייבת והטעם דדוקא בשעה שהיא עושה מלאכה היא פטורה כדי שלא תמנע מלעשות מלאכה וכמ"ש הר"מ ז"ל: איברא דהירושלמי גופא צריך להבין דקאמר התם שברה פלים בתוך הבית מה את עבד לה כש"ח או כשומר שקר וכו' משמע דלא סברא לחייבה אלא מפני שהיא כש"ש ולפי מה שכ' אפי' לא תיהוי שומר פלל ה"ז תתחייב מדין אדם המזיק.

וכדי להבין הדברים צריך להקדים ההיא דתנן בס"פ האומנין המעביר חבית ממקום למקום ונשברה בין ש"ח בין ש"ש ישבע ולפי מה שנר' מהסוג' שם הוא דאיירי בשנתקל ונשברה ונתקל לאו פושע הוא ומדינא ש"ח ישבע שלא פשע ויפטר אבל ש"ש הנה חייב דדמי לגניבה ואבידה אלא שחכמים תיקנו שאפילו ש"ש ישבע שלא פשע ויפטר מפני התקנה ומשמע שלא עשו תקנה אלא בנתקל אבל אי לא נתקל ונשברה הרי זה חייב ואפילו ש"ח משום דהוי פשיעה ולא עשו תקנה לפושעים וממילא נלמוד דאפילו היו בועלים עמו במלאכתו הרי זה חייב פדיון אדם המזיק וכמ"ש התוספות שם דמדין אדם המזיק ליכא לחיובי דנתקל לאו פושע הוא אלא חשיב אנוס גמור ודמי לגניבה הא כל היכא דפשע בהם כגון ששברם בלא נתקל ה"ז אדם המזיק.

והשתא דהירושלמי הכי קאמר אם כש"ח עבדי' לה כל היכא דלא פשעה בשבירתו הרי זה פטורה ואי כש"ש את עביד לה פי נמי לא פשעה ה"ז חייבת דליכא למפטרה מפני התקנה אלא באדם אחר בעלמא שאינו מחוייב לעשות מלאכתו של זה אבל האשה שמחוייבת לעשות מלאכתו וא"א להשמט ממלאכת בעלה אינו בכלל זאת התקנה ולזה קאמר דאפילו פשעה בשבירתו ה"ז פטורה מפני תקנת שלום הבית ולפ"ז צריך לומר דהירושלמי תחלה דהנה בעי אי כש"ח או כש"ש הנה איירי פשע שברתו באנוס כגון דנתקל דאדם המזיק פטור אלא משום ש"ש הוי ס"ד לחיובא ונהדר א"ל דאפילו בפשעה בהם ה"ז פטורה משום שלום הבית והשתא לפי זה נראה דאם מסר בידה חפץ אחד לשמרו ופשעה בשמירתו ה"ז חייבת דליכא בהא משום שלום הבית אלא בשברה פלים בשעה שהיא עושה מלאכה הוא דתקיננו כדי שלא תמנע מלעשות מלאכתו ולכאורה הנה נראה דאפילו בגניבה ואבידה חייבת דהכי איתא שם בירושלמי שברה את הפלים מה את עבד לה כש"ח או כש"ש מסתברא מיעבדינה כש"ש אמרין אפילו כש"ח אינה אם אומר אם כן אין שלום בתוך הבית ע"כ אבל איכא למדחי דע"כ לא אמרו שהיא כש"ש אלא במלאכות שהאשה חייבת לעשות לבעלה דה"ז כש"ש דתקיננו מזונותיה תחת מעשה ידיה אבל במלאכה שאינה חייבת לבעלה דהיינו לשמור לו פספס וכיוצא אינה אלא כש"ח: ולפי מ"ש הנה נראה דאם מסר חבית לשמור ופשע בה ונשברה הרי זה חייב ואפילו היו הבועלים עמו במלאכתו כגון שהוא שותף דשותפין חשיב שמירה בבועלים אפ"ה חייב משום דהוי אדם המזיק ואדם המזיק אינו נפטר מדין שמירה בבועלים אבל מדברי הירושלמי לא משמע הכי שהרי גפי שברה פלים אפילו בפשיעה לא הנה

מתחייבת אלא משום שהיא ש"ח היא לאו הכי היתה פטורה וכן נראה מדברי הר"מ ז"ל דבפ"ג מהל' שכירות משמע דהמעביר חבית ממקום למקום ונתקל וישברה דאם הוא שומר חנם ה"ז פטור מדינא וטעמו משום דס"ל דנתקל לאו פושע הוא ולא מזיק ואילו בפ"ו מהלכות חובל פסק דנתקל ונפל על הפלי ושרו חייב נזק שלם דלא חלק הפתוב בין שוגג למזיד ע"כ משמע בהדיא דס"ל דנתקל הוי מזיק ולכאורה הדבר קשה דאם פן אמאי ש"ח המעביר חבית פטור מדינא דאף אם אינו פושע מזיק הוא אלא נראה דס"ל דאדם המזיק לא הוי אלא במזיק בגופו כגון שנפל על הפלי ונשבר או בכחו אבל היכא דנפל הפלי מידו ונשבר אין זה אדם המזיק ולא מתחייב אלא כשהוא שומר חנם שקבל עליו לשמור ואם נתקל לאו פושע ליפא לחייבו כל שעושה בחנם וכן מוכח מספר ראב"ן ז"ל דכל שאינו מזיק בכחו לא חשיב אדם המזיק כדי לחייבו בין באונס בין ברצון ומש"ה פתב דאם הוי שניהם רצים ברשות הרבים דהוי שלא ברשות והזיקו זה את זה חייבים אבל הןזקו זה בזה פטור פינן דאין הנזק נעשה מפח המזיק אלא מפח הנזק דשני לן בגנזקי גופא בין הזיק להזק ע"כ ולפי זה בנ"ז כל שהוא שמירה בבועלים ה"ז פטור ומה שהקשו התוס' מההיא דפרק הגוזל גבי טבח שקלקל דס"ד דמקשה דאפי' בחנם הנה חייב דא"כ מאי קאמר מפני שהוא פנושא ש"כר דלפי דרכנו מאי דפטור בש"ח הוי משום דההזיק נעשה ג"כ מפני שפירכסה הבהמה ולא נעשה בגופו דוקא וא"כ מאי ס"ד דמקשן לחייבו הנה נ"ל לפרש דה"ק דכל כה"ג דעביד מלאכה לחברו שדרכו לעשותו בש"כר פי גמי עביד ליה בחנם חשיב פנושא ש"כר פינן דמחזיק ליה חברו טובת הנאה וגבי יין נסוף אשפחן דאי הנה משקה לעובדי כוכבים י"נ שלהם או שהיה עושה בחנם צריף להשליף לים כפי טובת הנאה שמחזיקים לו העובדי כוכבים ולזה אמ"ל דאעפ"כ לא נעשה ש"ש פינן דמעיקרא לא נחית אדעתא דש"כר ורש"י ז"ל פירש שם אף זה חייב פנושא ש"כר ואע"פ שאינו נושא ש"כר אלא פשיעה היא ע"כ פ' לפי' וה"ק בנד"ז אין חילוק בין עביד בחנם לעביד בש"כר דבכל גוונא פושע הוא וחייב ולס' התוס' קשה מההיא דקאמר התם לעיל מינה אמר שמואל טבח אומן שקלקל חייב פושע הוא מזיק הוא ופריף ל"ל פושע הוא ומשני אי אמר מזיק הוא הנה אמינא ה"מ דקא עביד בש"כר אבל בחנם לא ואי אדם המזיק שייף בכה"ג א"כ מה סברא הנה לומר דהיינו דוקא בש"כר: וראיתי בש"יטת ר' פריץ בעל התוס' שפי' דכל כה"ג לא שייף ביה דין אדם המזיק פינן דצריף להטפל במלאכתו והשתא אתי שפיר דאי הנה אמר מזיק הוא הנה משמע דחשיב ליה אונס דמזיק חייב אפי' אונס אבל בחנם הנה פטור פינן דהוי אונס ולזה איצטריוף לומר פושע הוא ואפי' בחנם חייב וזה נכון ולפי דברים אלו הירושלמי אתי כפשוטו דאיצטריוכו לומר אי כש"ש אי פש"ח משום דכל כה"ג דשרבה פלים בשעשה שעושה מלאכת הבית לא מחייבא משום אדם המזיק.

ועל פי האמור אפשר ליישב מאי דקשיא לי על הנ"י דבפ' המניח פתב בגושברה פדו והזיקו המים בשעת נפילה דפטור דלאו בדהזק מפחו פליגי דא"כ לכ"ע חייב דהוי אדם המזיק וחייב באונס פרוצון אלא מייירי דהיכא דקא אגזיל גיזק פגע בהו והחלק במים דלאו מפח הליכתן איתזק אלא מפח הלוכו על גביהן עכ"ל וק"ל עליו דנראה דלא ס"ל כמ"ש לעיל בדעת הר"מ ז"ל דכל שאינו מזיק בכחו לא חשיב אדם המזיק דא"כ בגושברה פדו ונשפכו המים אין זה חשיב מפחו כמו מעביר חבית ממקום למקום ונשברה דפטור

בַּחֲנֻם מְשֻׁם דָּלָא חֲשִׁיב זֶה הַנְּזִק מִכְחוֹ וְהַשְׁתָּא קָשָׁה עֲלֵיו דְּאִיהוּ ז"ל פִּי הַכָּא דְּנִתְקַל לָא הוּי אֲנֻס גְּמוּר וְאִילוּ בְּפָרְק הָאֲנֻמְנִין גַּבִּי מַעְבִּיר חֲבִית וְנִתְקַל פְּתַב דְּש"ח פְּטוּר מְדִינָא וְאִמְאִי לֹא מְחַיֵּיב מְשֻׁם אָדָם הַמְזִיק אֲבָל לְפִי דְּבַרֵּי ר' פֶּרְזַן ז"ל אֲתִי שְׁפִיר דְּשִׁאֲנִי הָתָם דְּצָרִיף לְהַטְפִּיל בְּמִלְאֲכָתוֹ וְכָל כַּה"ג לָא שְׁיִיף אָדָם הַמְזִיק הָעוֹלָה מְהֵאֲמוּר דְּבַנ"ד דְּמָסַר חֲבִית לְחֻבְרֵוֹ לְשִׁמְרוֹ וְנִשְׁבְּרָה בְּהִלְיָכְתוֹ אִם הָיוּ בְּעֲלֵיו עֲמוֹ פְּטוּר וְעַיִן לְעִיל בַּה' נִזְקֵי מְמוֹן סִי ה': סִימָן מִפְתַּב הָרָא"ש ז"ל בְּתִשְׁבֻּבָה הַבִּיאָה הַטוּר סִי קַע"ו וְז"ל וּמָה שְׁטוּעָנָת שְׁפִשְׁעָה שְׁמַעוֹן שְׁהַחְזִיר שְׁטַר חוֹב שְׁהָיָה לִישְׁמַעְאֵלִי עֲלֵיו שְׁהָיָה פְּרוּעַ רַבּוּ וּמִתּוֹךְ כֶּף בָּאוּ לִידֵי הַפְּסָד וְכו'. יִרְאֵה דְּפִשְׁעָה גְּמוּרָה הָיָה לְהַחְזִיר לִישְׁמַעְאֵלִי שְׁטַר שְׁהָיָה פְּרוּעַ רַבּוּ דְּהַשְׁוֹתְפִין ש"ש הֵם וְחַיִּיבִים לְשֵׁלֵם בְּגִיבָה וְאֲבִידָה וְכ"ש בְּפִשְׁעָה וְרֵאִיתִי לְמַהֲרֵש"ךְ ח"א סִי ע"ה ז"ל אִף אֲמָנָם יִרְאֵה לִי דְּמִיקְרֵי הַנְּזִק בָּא בְּיָדִים פִּינּוֹן שְׁעִשְׂהָ מַעֲשָׂה וְכו' וְהִבִּיא תְּשׁוּבָה הַנּוֹ וְכַתְּבֵנָה וְאִם אֵיתָא דְּכִשְׁהַפְּשִׁיעָה הִיא מְחַמַּת מַעֲשָׂה בָּא בְּיָדִים לָא מִיקְרֵי פּוֹשַׁע גְּרִידָא אֲלָא מְזִיק אִמְאִי אִיִּצְטְרִיף לְטַעַם דְּשׁוֹתְפִין ש"ש עַד אִף אֲמָנָם יִרְאֵה דְּאִפִּי אִם נִאֲמַר דְּבָהִיָּא עוֹבְדָא דְּהָרָא"ש לָא מִיקְרֵי מְזִיק הֵינּוּ מְשֻׁם דְּלָא מִינְכֵר הַיִּזְקָא כְּלוּלֵי הָאֵי ע"כ וְעַיִן בְּמַהֲרָא"ש ז"ל סִי מ"ו וְשִׁכְתָּב ז"ל וְזֶה מִיקְרֵי מְזִיק בְּיָדִים כְּגוֹן הֵהִיא דְּהָרָא"ש ז"ל שְׁהַחְזִיר הַשְׁוֹתְפֵי הַשְׁטַר יַע"ש.

וְדַבְרֵיהֶם תְּמוּהִים דְּהָא פְּתַב הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבֻּבָה הַבִּיאָה ב"י סִי שַׁפ"ו ז"ל רוֹאֵה אֲנִי לְפְטוּר אֵת שְׁמַעוֹן אִם עֵבֶר וְהַחְזִיר הַשְׁטַר לִישְׁמַעְאֵלִי לְפִי שְׁאִין כְּאִן דִּינָא דְּגַרְמֵי שְׁאִין רְאוּבֵן זֶה מְתַחַיֵּיב בְּחֻזְרָת הַשְׁטַר לִישְׁמַעְאֵלִי מִיָּד וְכָל שְׁאִינוֹ נִיזְזֵק מִיָּד אִינוֹ קְרוּי אֲלָא גְּרָמָא בְּנִזְקִין וְלֹא עוֹד אֲלָא אִפִּי הָיָה בְּיָד שְׁמַעוֹן שְׁטַר פְּרוּעַ וְכו'.

וְכ"כ בְּתִשְׁבֻּבָה אַחֲרַת הַבִּיאָה הַב"י סִימָן נ"ה עַל מִי שְׁפָרַע מְקַצָּת חוֹבוֹ וְהַשְׁלִישׁ אֵת הַשְׁטַר בְּיָד שְׁלִישׁ עַד שְׁיִפְרַע אֵת הַשְׁטַר וְהִלֵּף הַשְׁלִישׁ וְהַחְזִיר אֵת הַשְׁטַר לְמַלְוֵה וְחֻזְרָא וְגַבְהָ כָּל הַחוֹב וְשְׁלִישׁ מוֹדָה בְּכֶף פְּטוּר מְדִינָא אָדָם שְׁאִין זֶה אֲלָא גְּרָמָא בְּנִזְקִין ע"כ.

הָרִי דְּאִפִּי בְּמַעֲשָׂה הַבָּא בְּיָדִים לָא מִקְרֵי מְזִיק וּמְשֻׁם הַכִּי לֹא חַיִּיבוֹ הָרָא"ש אֲלָא מְטַעַם דְּשׁוֹתְפִין ש"ש הֵם וְדַבְרֵי הַרְש"ךְ וְדִינוֹ צ"ע וְהָרָא"ש ז"ל בְּפִסְקֵי בְּפָרְק הַזֶּהָב הַבִּי תְּשׁוּבָה לְהָרִי"ף ז"ל עַל רְאוּבֵן שְׁהַפְּקִיד שְׁטַרוֹ אֲצֵל חֻבְרוֹ וּמוֹדָה שְׁפִשְׁעָה וְנִגְנְבוּ פְּטוּר וְכַתְּבֵנָה ע"ז וְדַבְרֵי גְּרָאִין פִּינּוֹן שְׁהוֹצִיא אֵת אֵלוֹ מְכָלֵל שׁוֹמְרִים אִין לְחַיִּיבוֹ אֲלָא מְטַעַם אָדָם הַמְזִיק וּפּוֹשַׁע בְּדָבָר וְנִאֲבָד לָא חֲשִׁיב אָדָם הַמְזִיק שְׁהָרִי פְּשִׁיעָה בְּבַעֲלִים פְּטוּר וְאֵלוֹ חֲשִׁיב אָדָם הַמְזִיק אִמְאִי פְּטוּר אֲלָא וְדָאִי לָא חֲשִׁיב אָדָם הַמְזִיק פִּינּוֹן דְּלֹא אִפְסְדִיָּה בְּיָדִים אֲלָא שְׁבַפְשִׁיעָתוֹ שְׁלֹא שְׁמָרוֹ כְּרָאוּי נְכֻסָּד ע"כ וּמוֹכַח מְפָאֵן דְּהַיִּזְק בָּא בְּיָדִים לָא מִיִּפְטְרֵי בְּבַעֲלִים וְאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שְׁלֵ הָרָא"ש הַנּוֹז"ל לָא אֲתִי מְהָאִי טַעְמָא פִּינּוֹן דְּהַיִּזְק אִינוֹ בָּא בְּשַׁעַת מַעֲשָׂה וְאִינוֹ מְתַחַיֵּיב מִיָּד וְכָאוֹתָהּ שְׁכַתְּבֵנָה הַרְשָׁב"א וְעַיִן בְּתִשְׁבֻּבָה לְמַהֲרָא"ש סִימָן קפ"ט: סִימָן מֵא וְאֲנֻמְן הָעוֹשָׂה מְלֵאכָה בְּבִיתוֹ שְׁלֵ בַעַל הַבֵּית אִי נַעֲשָׂה שׁוֹמֵר אִי לֹא.

בְּפָרְק הָאֲנֻמְנִין תְּנִין כָּל הָאֲנֻמְנִין שׁוֹמְרֵי שְׁכָר הֵם וְאֲמָרוּ עֲלֵה לִימָא מִתְּנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי מְאִיר דְּאֲמַר שׁוֹכֵר כִּיצַד מְשַׁלֵּם רַבִּי מְאִיר אֲמַר כְּשׁוֹמֵר חָנָם וּמְשַׁנֵּי אִפִּי תִימָא רַבִּי מְאִיר שְׁאֲנִי אֲנֻמְן הוֹאִיל וְתַפְסֵ לִי אֲאֲגְרִי הָנִי שׁוֹמֵר שְׁכָר וְאִיִּבְעִית אִימָא כְּדַמְחֻלְיָהּ רַבָּה בַּר אַבּוּהַ וְתַנִּי שׁוֹכֵר כִּיצַד מְשַׁלֵּם ר"מ אֲמַר כְּשׁוֹמֵר שְׁכָר ע"כ.

ולכאורה נראה דאיכא בין הני תרי לישני דללישנא קמא דטעמא דהוי שומר שְׂכָר משום דתפיס ליה אאגריה הוי דוקא באומן העושה מלאכה בביתו אבל אם עושה מלאכה אצל בעל הבית דלא שייך האי טעמא לא הוי ש"ש אבל ללישנא בתרא דסבירא ליה דשוכר משלם כשומר שְׂכָר הואיל ולהנאתו הוא אצלו הַכָּא נמי באומן אפי' עושה מלאכה בבית בע"ה חייב כשומר שְׂכָר שְׁזָהוּ שְׂכָרוּ שְׁמִשְׁתַּפֵּר בְּמָה שְׁנוֹתָן לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְלִטְוֹל שְׂכָר וּלְפִי זֶה נִרְאֶה דְהוּא הַדִּין בְּשִׂכָר יוֹם דְהוּא שׁוֹמֵר שְׂכָר.

אבל רש"י ז"ל פירש במתני' כל האומנים קבלנים המקבלים עליהם לעשות מלאכה בבתיהם ע"כ. ולכאורה קשה עליו דאמאי לא פירש לה בסתמא בין באומן בין בשכיר העושה מלאכה אצל בעל הבית דלשון אומנין משמע בין בקבלנות בין בשכירי יום וכמ"ש התוספו' בר"פ ואי משום דללישנא קמא הוי דוקא באומנין העושים מלאכה בבתיהם יותר טוב הו"ל לפרושה אליבא דלישנא בתרא דהויא אליבא דהלכתא.

אשר על כן נ"ל דאין האומן נעשה ש"ש אלא בעושה מלאכה אצלו דהואיל ולהנאתו הוא אצלו גמר נפשיה לשמרו מגניבה ואבידה דאם הוא לא ישמרנו מי ישמרנו אבל בעושה מלאכה אצל בעל הבית ואינו עומד אצלו ברשותו לא וכן מוכח מפירוש רש"י ז"ל ואומן דמי לשוכר שלהנאת שוכר אומנותו הנה אצלו ע"כ, ומשמע דאם עושה מלאכה אצל בע"ה לא חשיב ש"ש דלאו משום הנאתו הוא דקאי שם דבלאו הכי ברשותיה דב"ה הנה קאי ועומד ונראה דלא מיבעיא דכה"ג לא הוי ש"ש וכמ"ש אלא אפי' ש"ח נמי וכמ"ש הב"ח דהא לא נסתלקו הבעלים משמירתו פיון שאין האומן רשאי להביא הכלי בביתו ולתקנו שם וסתם שמירה הוי כשמשלקים הבעלים החפץ מרשותם לרשות הנפקד והכי איתא במכילתא.

ולכאורה הנה. נראה דלפי מאי דקי"ל דשוכר כש"ש דמי תו אין צריכין לחייבו לאומן משום דתפיס ליה אאגריה אלא אפי' בלאו ה"ט וכגון שהקדים לו שְׂכָרוּ דתו לא שייך לומר משום דתפיס ליה אאגריה אפ"ה חייב כש"ש פיון שמשתפר במה שהו"א עומד אצלו.

אבל ראיתי לראב"ן ז"ל בספרו שהשיב בתשובה שכל שהקדים לו שְׂכָרוּ אינו כש"ש וכ"כ המרדכי משמע דס"ל דטעמו של אומן אינו אלא משום דתפיס ליה אאגריה וכן פתב בשאלות דרב אחאי גאון ז"ל וכ"כ הנ"י יע"ש אבל כל היכא דלא שייך האי טעמא ה"ז פטור מדין ש"ש ול"ד לשוכר דשוכר שאני שמשמש בגוף הפרה ולהנאתו הוא אצלו שצריך שיהא הפרה ברשותו כדי להשתמש בה מה שאין כן באומן שאינו משמש בגוף החפץ וג"כ לא חשיב שלהנאתו עומד אצלו דאין זה מטי ליה הנאה כשעומד ברשותו יותר משאם הנה עומד ברשות בעלים והנה עושה מלאכתו אצלם והא דמדמי ליה תלמודא אומן לשוכר היינו במכ"ש דאי אומן חייב מטעם שמשתפר בה א"כ היכי פוטר ר"מ לשוכר דיותר יש לחייבו לשוכר מה"ט: וראיתי להרמב"ם ז"ל בהלכות שלוחין שכתב דסתם עיסקא פלגא מלנה ופלגא פקדון ועל חלק הפקדון אינו אלא כש"ח ע"כ והראב"ד ז"ל השיג עליו וכתב דדינו כש"ש פיון שנוטל עליו שְׂכָר כפועל בטל וכתב הבכ"מ דטעמו של הרמב"ם ז"ל משום שאינו נוטל שְׂכָר על שמירת הממון אלא על שמתעסק בה והראב"ד מדמי ליה לשוכר שאע"פ שאינו נוטל שְׂכָר על שמירתו מ"מ

בההיא הנאה דמשכח בהמה לעשות בה מלאכתו חשיב כאלו נוטל שכר על שמירתו ה"נ
בההיא הנאה דמשכח זויזי למעבד בהו עיסקא חשיב כאלו נוטל שכר על שמירתו עכ"ל
ויש בו מן הקנשי דהלא דברי הראב"ד מפני רשמים בהדיא משום שנוטל שכר בפועל בטל
ודומה לאמן שמתחייב לשוכר משום שמשפתר במה שעומדאצלו ואפשר דרמב"ם ז"ל
ס"ל דטעמו של אמן אינו אלא משום דתפיס ליה אאגריה ול"ד לשוכר שמשפתמש בגוף
החפץ והטור בסי' ר' פתב דאם הסרסור מודד להם בשכר ונשפרה המדה חייב עליה אף
על פי שלא נתנו לו שכר עליה אלא על המדידה: הלכות שאלה ופקדון סימן א
שאלה שומר שומר לשומר והשני עשה שאלה בפעלים דהיינו השומר הראשון בחןשבו
כי בעליו הוא ונאנס או נגנב החפץ מידו ופוטט עצמו כי בעליו היו עמו מהו הדין יורנו
המורה ושכמ"ה: תשובה בפרק השואל איבעיא לן בעל שואל הוי או שוכר הוי ונ"מ
היכא דאגרה איהו פרה מעלמא ונהדר נסבה ואליבא דר"מ דאמר תחזור פרה לבעלים
הראשונים מאי שואל הוי או שוכר הוי ומסיק דבעל לוקח הוי.

מוכח מהכא דאי הנה אמרינו דבעל שואל הוי הנה מתחייב הבעל ואע"פ שהאשה
שהשאילה לו היתה עמו במלאכתו מ"מ כיון שאין הפרה שלה לא מיפטר משום בעליו
עמו. ואין לומר דההיא מיירי כשהבעל היה יודע שאין הפרה שלה אלא שאולה אצלה
אבל בנ"ד שאין השואל השני ידע שהיה שאול אצל הראשון אלא שהיה סבור שהוא
שלו ה"ז יכול לומר סבור הייתי שהיה של זה שהשאילה לי שהיה עמי במלאכתי ואלו
הייתי יודע שאינו שלו והייתי מתחייב באחריותה לא הייתי שואל אותה.

ז"א שהרי מדברי הר"מ ז"ל בפ"י מתבאר דכ"ז איירי בשאין הבעל ידע שהיא שאולה
אצלה אלא שהי' סבור שהיא שלה שכתב האי דינא דבעל לא שואל הוי אלא לוקח והיינו
בשאין הבעל ידע שהיא שאולה דאי ידע הבעל שאינו שלה ה"ז נכנס תחתיה ילפי'
מדבריו דהא דשקיל תלמודא נאטי דאי בעל שואל הנה חייב הנה מיירי בשאין הבעל
ידע שאינו שלה וכ"נ מתשובת המרדכי שהביא בפ' הגזול בתרא יע"ש.

וכ"ת טעמא אמאי הא כיון דזה הי' סבור שהי' של זה שהשאילה לו מצי למיטען לומר
הייתי סבור שהי' של זה שהי' במלאכתי ולא קבלתי עלי חייב שמירה כיון שהיו בעליו
עמי איכא למימר כיון דחייב דשואל הוי משום דכל הנאה שלו כדידי' חשיב ומתחייב
נאף על פי שפדעתו לא הי' רוצה להתחייב: איברא דבר"פ השואל משמע דחייבא דשואל
בקבלתו תלוי ומשום דעל מנת כן שיילי' דקאמר התם שבוני' בשואל מנא לן וכ"ת גילף
משבורה ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונסא דסליק אדעת' פלומר וע"מ כן שיילי'
כפרש"י תאמר בשבוני' דהוי אונסא דלא סליק אדעתיה.

אבל כד דייקינו שפיר בה אין משם ראי' דהתם ה"ק דאי לא כתב שבוני' איכא למימר
דדוקא שבורה ומתה חייבו הפתוב משום דהוי אונסא דסליק אדעת' אבל שבוני' דלא
סליק אדעת' לא.

אבל לבתר דאשכחן דאיתרבי שבוני' ילפינו משם דלא בקבלתו של שואל תלי' ומשום
דעל מנת כן דשבוני' יוכיח דלא אסיק אדעת' ואעפ"כ חייביה אלא כיון דשואל כל הנאתו
שלו דין הוא שיהא חייב באחריותו וכן מוכח במס' סנהדרין בפרק בן סורר אמתני'
דהבא במחמת ונגב ה"ז פטור משום דבדמים קניניהו ואמר רבא עלה ל"ש אלא בדלית'

בְּעִינֵי אֶבֶל אִיתִי בְּעֵינֵי הָרִי זֶה חֵיב לְהַחְזִיר דְּגֻזְלָן כִּי אֹקְמִי רַחֲמָנָא בְּרִשׁוּתֵיהּ ה"ד
לְעַנְנֵי אֲוֹנָסִין מִיַּד דְּהוּה אֲשׁוּאֵל וּפִי רִש"י ו"ל וְכִי נֶאֱנָסוּ לָא מְצִי מִיפְטָר הַגְּזֻלָן דְּלֵא גְרַע
גְּזֻלָן מִשׁוּאֵל דְּמִשׁוּם דְּכָל הַנְּאָתוּ שְׁלוֹ אֹקְמִינְהוּ רַחֲמָנָא בְּרִשׁוּתֵיהּ לְשִׁלּוּמֵי וְהָא נְמִי כָּל
הַנְּאָתוּ שְׁלוֹ אֲלָמָא דְּחִיּוּבָא דְּשׁוּאֵל לָאו מִשׁוּם דַּע"מ כֵּן שְׁיִילָי שְׁהָרִי בְּגֻזְלָן לִיפָא לְמִימַר
הָכִי אֲלָא הִינְנו טַעֲמָא פִּינּוּ דְּכָל הַנְּאָתוּ שְׁלוֹ דִּין הוּא שְׁיֵיהָא בְּרִשׁוּתֵיהּ לְגַמְרֵי לְהַתְּחַיֵּיב בְּכָל
אֲוֹנָסִי.

אִיבְרָא דְּבִפְרָק הַגְּזֻל בְּתֵרָא מִשְׁמַע דְּחִיּוּבָא דְּשׁוּאֵל בְּקַבְלָתוּ תְּלוּי מִשׁוּם דְּסַתְמָא אֲדַעְתָּא
דְּהָכִי נְחִית דְּקֶאֱמַר הָתָם אָמַר רַבָּא יְתוּמִים שְׁהַנִּיחַ לְהֵם אֲבִיָּהֶם פָּרָה שְׁאוּלָה מִשְׁתַּמְּשִׁים
בָּהּ כָּל יְמֵי שְׁאֲלָתָהּ מֵתָה אֵינָם חֵיבִים בְּאֲוֹנָסִי.

אֲלָמָא דָּאָף עַל גַּב דְּכָל הַנְּאָתָם שְׁלָהֶם שְׁהָרִי מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ אִפִּי הָכִי פְטוּרִים דְּכִינּוּ
דְּאִינְהוּ לֵא שְׁאֵלוּ לֵא קִיבְלוּ עַלְיֵיהוּ נְטִירוּתָא כְּפִרְש"י שְׁם מִשְׁמַע מִשׁוּם דְּחִיּוּבָא דְּשׁוּאֵל
מִשׁוּם דְּגַמְר וְקַבִּיל עַלְיָה נְטִירוּתָא.

וְכֵן נִרְאֵה מְדַבְּרֵי הָרָא"ש ו"ל וּלְפִי זֶה פֶּתַח דְּיָכוֹל הַמְּשָׁאֵל לֹמַר אוּ קַבִּילוּ עַלְיֵיכוּ אֲוֹנָסִין
אוּ הַחְזִירוּהוּ לִי יַע"ש. הָא כָּל הֵיכָא דְּלֵא קַבִּיל עַלְיֵיהוּ נְטִירוּתָא לֵא מִתְחַיֵּיב וְאָף עַל גַּב
דְּכָל הַנְּאָתוּ שְׁלוֹ וְהָכָא נְמִי פִּינּוּ דְּהֵיכָא סְבוּר שְׁהֵיָה שְׁל זֶה שְׁהֵיָה עֵמוּ בְּמִלְאכְתּוּ אִיבְרָא
לְמִימַר דְּלֵא קַבִּיל עַלְיָה נְטִירוּתָא דְּשׁוּאֵל שְׁהָרִי יוֹדַע הוּא דְּהַשׁוּאֵל פְטוּר כָּל הֵיכָא דְּבַעְלֵיו
עֵמוּ וְכֵן מוֹכַח מֵהֵיכָא דְּפֶרָק ד' וְה' דְּקֶאֱמַר שְׁם מִשְׁמִי' דַּר"א דָּאָם הַפִּיר בְּשׁוּר שְׁהוּא נְגַחָן
לֵא קַבִּיל עַלְיָה אֲלָא שְׁלֵא יִזְיַק אֶבֶל לֵא שְׁלֵא יִנְזַק יַע"ש דָּף מ' וְדָף מ"ה ע"ב.

וְהֵיכָא דְּבַעַל דְּמִתְחַיֵּיב בְּפֶרָה דְּעֲלָמָא וְאֵע"פ שְׁהִי סְבוּר שְׁהִיא שְׁל אֲשֵׁתוּ שְׁהִיא עֵמָה
בְּמִלְאכְתּוּ אִי הֵנָּה סְבִירָא לָן דְּבַעַל שׁוּאֵל הוּי אִיבְרָא לְמִימַר דְּהָתָם פִּינּוּ דְּרַבְּנָן הוּא
דְּעֵשְׂאוּהוּ שׁוּאֵל בְּכָל נְכֻסֵיהּ אִיְהוּ נְמִי אֲדַעְתָּא דְּרַבְּנָן קָא נְחִית כְּמוּ שְׁיַחֲיִיבוּ אוּתוּ: אִיבְרָא
דְּמְדַבְּרֵי הָרָא"ם ו"ל שְׁהִבִּיא הַמְּרָדְכִי בְּפֶרָק הַגְּזֻל בְּתֵרָא שְׁלֵמַד מִשְׁמַעְתִּין דַּה"ה אִם
הַשׁוּמֵר הָרָאשׁוֹן הַפְּקִיד בְּיַד הַשְּׁנִי וְהֵיָה עֵמוּ בְּמִלְאכְתּוּ שְׁל שׁוּמֵר שְׁנִי דְּאִינוּ נְפְטָר מִשׁוּם
שְׁמִירָה בְּבַעְלִים מִשְׁמַע דְּאִיְרִי אִפִּי כְּשֵׁהשׁוּמֵר הַשְּׁנִי הֵיָה סְבוּר שְׁהֵיָה שְׁל זֶה שְׁמִסַּר
בְּיָדוּ וְלֵא אֲמַרִּינּוּ הָא פִּינּוּ דְּהַשׁוּמֵר הַשְּׁנִי הֵיָה סְבוּר שְׁהִיא שְׁל זֶה שְׁמִסַּר בְּיָדוּ שְׁהֵיָה עֵמוּ
בְּמִלְאכְתּוּ מִסַּתְמָא לֵא קַבִּיל עַלְיָה שְׁמִירָה שְׁהָרִי יוֹדַע הוּא שְׁכָל שְׁבַעְלֵיו עֵמוּ ה"ז פְטוּר
מִכָּל חֵיבֵי וְהָתָם לֵא שְׁיִיָּד לֹמַר אֲדַעְתָּא דְּרַבְּנָן קָא נְחִית.

וְיִוְתַר קִשָּׁה עַל הַמְּרָדְכִי לְפִי מַה שְׁפִי לְעֵיל דְּחִיּוּבָא דְּשׁוּאֵל לֵא בְּקַבְלָתוּ תְּלוּי אֲלָא פִּינּוּ
שְׁכָל הַנְּאָתוּ שְׁלוֹ דִּין הוּא שְׁיַתְּחַיֵּיב דְּהַשְׁתָּא וְדָאִי אִין לְלַמּוּד דִּין ש"ח מִשׁוּאֵל דְּש"ח לֵא
מִתְחַיֵּיב אֲלָא עַד שְׁיַקְבֵּל עַלְיוּ.

וְהֵיכָא יָכוֹל לֹמַר דְּבִין שׁוּאֵל בִּין ש"ח כָּל שְׁזָה קַיְבֵּל לְשִׁמּוֹר וְזֶה קַיְבֵּל עַלְיָה בְּשִׁאֲלָה
הָרִי אֵלוּ מִתְחַיֵּיבִים כָּל חַד וְחַד כְּדִינוּ וְאֵע"פ שְׁלֵא גְמָרוּ בְּדַעְתָּם לְהַתְּחַיֵּיב מ"מ פִּינּוּ
דְּנִתְרָצוּ זֶה לְשִׁמּוֹר וְזֶה לְשִׁאֲלָה הָרִי אֵלוּ מִתְחַיֵּיבִים וְהֵיכָא דִּיתוּמִים דְּפְטוּרִים הִינְנו טַעֲמָא
מִשׁוּם דְּלֵא קִיבְלוּ עַלְיֵיהוּ בְּשִׁאֲלָה אֲלָא שְׁבַתוּרַת יְרוּשָׁה בְּאָה לְהֵם וְכַה"ג חִילַק הָרִיטְב"א
בְּחִידוּשָׁיו לְפָרַק אֵלוּ נְעֻרוֹת מִשׁוּם דְּהוֹקְשָׁה לוֹ דַּמ"ש דְּהִיתוּמִים פְטוּרִים אִי מִשׁוּם דְּאֲמַרִּי
אֲנוּ יְרוּשָׁת אֲבִינוּ קָא זְכִינוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ וּבְדִידָי קָא זְכִינוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ אִם כֵּן מַהִי טַעֲמָא

ליפטר הבעל היכא דאגרא אייהי פרה מעלמא ואפלי אי בעל שואל הוי ותירץ ו"ל דהתם פיון דהבעל נעשה עליו שואל דין הוא שיהא דינו אצל בעלים הראשונים מה שאין פון קא דהיתומי לא זכו בהו בתורת שאלה אלא ירושת אביהם קא זכו ורש"י ו"ל בפירק אלו נערו פ"י דהא דיתומים פטורים משום דאינהו לאו שואלין נינהו והיינו יכולים לפרש דבריו שם פמו שפי' האמנם מדבריו בפירק הגוזל מוכח דס"ל שאין השואל מתחייב עד שיקבל עליה נטירותא.

וכן נראה גם פון מדברי התוס' בפירק אע"פ דף נ"ו ד"ה הרי זו מקודשת ותנאו בטל שכתבו בסוף דבריהם בתירוץ בתרא ו"ל א"נ שאני התם שחייבתו תורה לשואל לפי שכל הנאתו שלו ומשעבדים עצמם לכל הפתוב בפירשה הלפך במקום שאין משעבדים את עצמן פטורים עכ"ל איברא דלפי התירוץ אחרים שם אפטר לומר פמו שפי' לעיל דכיון ששואל כל הנאתו שלו דין היא שיתחייב ואע"ג דלא גמר דעתו לחיובי נפשיה כי קא בנ"ד שהיה סבור שהיה פטור כי בעליו עמו והיה דמתנה שואל להיות פטור מאונסין דמהני היינו טעמא משום דנתרצו הבעלים ופטרו אותו אבל קא בנ"ד אפי' פטר השומר הראשון לשני בהדיא מן האונסין איכא למימר דלא מהני דכיון שאין החפץ שלו אין פטורו פלום שאין אדם מוחל דבר שאינו שלו ואפלי' לתי' בתרא של התוס' דמשמע שאין השואל מתחייב אלא משום דגמר נפשיה להשתעבד וכל שאין משעבדים עצמן פטורים ולא בעינן דעת בעלים שימחלו והקא נמי בנ"ד גלמוד דאם השומר השני פירש להיות פטור מן האונסין הרי זה פטור ולא בעינן דעת בעלים שיפטרו אותו מ"מ עכשיו שלא פירש בהדיא להיות פטור מן האונסין הגם דהיה סבור שהיה של זה שהיה עמו במלאכתו מאן נימא לן דידע האי דינא דבעליו עמו ולא שעבד נפשיה דילמא לא ידע וגמר ופשעביד נפשיה ככל שואל ועוד אפי' נימא דידע פל זה התורה חייבתו לזה פיון דלא הוי בעליו עמו ממש דכיון דכל שואל משעבד נפשיה פיון דכל הנאתו שלו אף זה ג"כ אלו היה ידע אנו סהדי דהנה משעבד נפשיה ואע"ג דהשתא לא ידע ומ"ש התוס' ו"ל דשואל לפי שכל הנאה שלו משעבדים עצמם אפטר לפרושי ג"כ הכי דאלו לפי פשטן קשה דהכי אמרו דשואל חייבא דידיה בקבלתו תלוי וקלא שבויה אונסא דלא מסיק אדעתיה הוא ומלתא דלא שכיחא לא מסיק אינש אדעתיה לחיובא נפשיה כדאמרין בכמה מקומות אבל לפי מ"ש אתי שפיר והכי פי' דהתורה חייבתו לשואל לפי שירדה לסוף דעתו שאם היה מסיק אנפשיה הנה משתעבד פיון דכל הנאתו שלו והשתא אתי שפיר פל מה שהקשינו לעיל: אבל עדיין איכא למיבעי' אם בנ"ד כשעשה השומר השני שאלה בבעלים פי' היה סבור שהוא של זה שמסר בידו עשהו בכונה מכוננת כדי ליפטר עצמו מאונסין וכאותה שאמרו האי מאן דבעי למישאל מידי מחבריה וליפטר נימא ליה השקני מיא וכו' ונמצא פאלו פירש בהדיא ליפטר מאונסין דלפי תירוץ של התוספות ו"ל שהבאתי נראה דלא נשתעבד ואע"פ שהבעלים לא פטרו אותו מפל מקום פיון שזה גילה דעתו שאינו רוצה להשתעבד ה"ז נפטר א"ד איכא למימר דע"כ לא מהני תנאי לפטור השואל מאונסין אלא היכא דהתנה עם הבעלים ופטרו אותו אבל זה שלא פטרו אותו הבעלים הרי זה חייב פדיון כל שואל ולפ"ז בנ"ד שלא התנה עם הבעלים עצמם איכא למימר דלא מהני תנאו וכן נראה מפשט דברי הרא"ם שהביא המרדכי פירק הגוזל בתרא שלא חילק וכתב דבכל גוונא חייב השומר השני ולדעתי במחלוקת שנויה

והגם שהבאתי ראיות לומר דכיון דשואל כל הנאתו שלו מתחייב אפילו שלא מדעתו עד שיתנו עם הבעלים ויפטרו אותו מ"מ אין בנו פח להוציא ממון נגד מה שנוראה מדברי התוס' ורש"י ז"ל שהבאתי לעיל כ"ז פתבתי פנושא ונותן בהלכה ומר ניהו רבם מאריה דאברהם יהיה בעזרו יבחר נאם הצעיר אפרים נבון: ולענן מה שהקשיתי לעיל על דברי המרדכי ז"ל דחייב את השומר השני ואף על פי שהיה השומר הראשון במלאכתו מטעם דלא קרי' ביה בעליו עמו והקשיתי ע"ז דמ"מ יהא פטור השומר השני אם היה סבור שהיה של זה שמסרה בידו שהיה עמו במלאכתו דאז ודאי אין דעתו לשעבודי נפשיה כדון השומרים פיון דהיה סבור שבעליו היו עמו והוא פטור אפי' מפשיעה ונראה שמפני כך פתבו הרא"ש והטור בסי' שמ"ו דאע"פ דבעל לוקח הוי אם שאלה פרה מעלמא ונשאת דהבעל פטור אפי' מפשיעה ואע"ג דאינהו גופיהו סברי כסברת התוס' דכל לוקח חייב בפשיעה אלא היינו טעמא דנהי דכל לוקח חייב כדון ש"ח שאין לה אדם שתופס דבר לעצמו ואינו אפי' ש"ח כמ"ש הרמב"ן במלחמות בר"פ שור שנגח ד' וה' יע"ש מיהו גבי בעל בנכסי אשתו כל היכא דסבור שהיא שלה אינו מקבל עליה שמירה דכל בעל בנכסי אשתו פטור אפי' מפשיעה.

אלא דטעמו של המרדכי נ"ל דהוי משום דכיון דהשומר קביל עליה לשמור אע"פ שבדעתו היה להיות פטור אפילו מפשיעה פיון דהיה סבור דבעליו היו עמו במלאכתו מיהו פיון דקביל עלי' לשמור התורה חייבתו לזה ואע"פ שלא שעבד עצמו לפשיעה וכן נראה מדברי ר' ברוך ז"ל שהביא בהגהת אשירי בפרק הפועלים אמתני' דמתנה ש"ח להיות פטור משבועה שדקדק מדלא קתני להיות פטור אפי' מפשיעה ש"מ דאין תנאי מועיל בזה אלא פיון דקביל עליה לשמור שוב אינו מועיל תנאי להיות פטור אפי' מפשיעה דנמצא תנאי סותר את המעשה שהרי קיבל עליה לשמור: ומ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות שאלה ז"ל יש לשומר להתנות שאינו שומר כדרך השומרים אלא מעות אלו שהפקיד אצלי בזוית ביתי אני מניח אותם וכו' אינו סותר לזה דהרמב"ם ז"ל איירי דוקא כשפירש שאינו מקבל עליו להיות שומר כדרך השומרים אלא להניחם במקום שאינו שומר דנמצא שלא קיבל עליה לשמור וכ"כ גבי בעל בנכסי אשתו מסתמא לא קביל עליה לשמור אבל כל היכא דקביל עליה לשמור אלא שמתנה להיות פטור אם יהיה פשיעה נמצא תנאי סותר את המעשה ואפי' נימא דתנאה מהני אף לפשיעה דלא כר' ברוך וכמ"ש מקצת מהאחרונים איכא לפלוגי ולומר דה"ט דכל שהתנה להיות פטור מפשיעה נעשה פאלו פירש שאינו מקבל עליה לשמור כדיונו וכמ"ש הר"מ ז"ל אבל בנדון דידן שלא התנה הגם שבדעתו היה להיות פטור מפשיעה מפני שהיה סבור שבעליו היו עמו מ"מ הא קביל עליה שמירה בסתמא כדרך כל השומרים אלא שבדעתו היה דהגם דקביל שמירה להיות פטור משום בעליו עמו ועיין בש"ך סי' ש"ה ולפי מ"ש הר"טב"א ז"ל בההיא דהניח להם אביהם פרה דפטורים משום דיכולה לומר זכות אבינו אנו יורשים ולא בתורת השומרים באו לידם איכא למימר דכ"ש דגבי בעל בנכסי אשתו דיכולים לומר דבתורת מקח בא לדינו וכאלו לקח מן האשה דמי ואע"ג דלוקח חייב מיהא בפשיעה הבעל פטור משום דהוי פשיעה בבעלים ולא שינוי הקא לומר תחזור פרה לבעלים הראשונים דע"כ לא אמרינו הכי אלא כשפא לידו של שני בתורת השומרים כמו שהיה הראשון דאז פי מסר ראשון לשני שליחותיה דמפקיד קא עביד אבל כשפא

לידו של שני בתורת מקח אין לו עסק עם המפקיד אלא עם מי שמכרו לו דהיינו האשה ולאשה ג"כ לא מתחייב משום דהוי פשיעה בבועלים: סימן ב שאלה אשת איש ששאלה פלים למלאכת הבית חייב הבעל באונסין או לא: תשובה בפרק השואל איבעיא לו בעל אי שואל הוי או שוכר הוי ונ"מ היכא דשאלה איהי פרה מעלמא נהדר נסבה ומסיק לא שואל הוי ולא שוכר הוי אלא לוקח הוי ע"כ ויש לדקדק אשמעתין דאמאי נקיט לה בכה"ג דשאלה פרה נהדר נסבה ולא נקיט לה באשת איש ששאלה פרה אי בעל שואל הוי פיון דיכול הוא לאשתמושי בה.

וראיתי להרמב"ם ז"ל שכתב בדין זה שאם הודיעה את בעלה שהיא שאולה שהוא נכנס תחתיה ע"כ ולפי דבריו אלו איכא למימר דמשום הכי נקט לה תלמודא בכה"ג דשאלה פרה נהדר נשאת דכה"ג אפשר דהבעל לא ידע בשאלה אבל היכא דנשא' ואח"כ שאלה הא ודאי ידע בה שהיא שאולה ונכנס תחתיה כמ"ש הרמב"ם ז"ל ואין לומר זה לא קביל עליה שאלה ובדידה קא זכה פדאמרין גבי יתומים שהניח להם אביהם פרה שאולה דהכא אין האשה מתרצית שיזכה בה בעלה להנאתו והיא תתחייב בזה ואפשר דאף הראב"ד יודה בזה ומטעם שפי' דכל היכא דאיכא פסידא לאשה אין סברא לעשותו לוקח אלא דהראב"ד ז"ל ס"ל דכל פמה דלא קביל עליה בשאלה אין סברא לחייבו כל פמה דלא נשתמש אבל בנשתמש בה ודאי דקבולי קביל עליה לשאלה וכן נראה לי להכריח דהא גבי יתומים כתב הנמקי יוסף בשם הראב"ד ז"ל דאם נשתמשו בה חייבים פשואל יע"ש איכרא דיש להקשות לפ"ז דבהדיא כתב הנ"י בשמעתי דהשואל הפך מזה בשם הראב"ד יע"ש וע"כ צריכים אנו לחלק בין ההיא דהתם להכא דהתם יורשים הוו ומטיא להו הנאה בחנם.

אבל הכא דלוקח הוי חשיב פאלו לקחה איהו מיד האשה בדימים לאשתמושי בה וראיה עוד לזה דהתם גבי יתומים כתבו כל המפרשים ז"ל דאין היתומים פטורים אלא מאונסין אבל בגניבה ואבידה חייבין ואלו הכא גבי בעל בנכסי אשתו כתבו דאפי' מפשיעה פטור דבעל לוקח הוי ולא קביל עליה שום שמירה.

אבל לענ"ד נראה כמו שחילק הרמב"ם ז"ל וקאמר דכל היכא דהודיעה את בעלה שהיא שאולה ה"ז חייב דלפי זה יתיישב ג"כ מה שהקשו התוספות בשמעתי דבעל לוקח הוי ופטור דאמאי הא קי"ל בפרק יש נוחלין דכל היכא דאיכא פסידא לאחרני יורש הוי ולא לוקח והם ז"ל תירצו לזה דלא שנונייה פירוש אלא משום פסידא דאלמנתו אבל משום פסידא דמשאיל אין לנו לעשותו יורש דמי דחקו להשאיל ואיהו אפסיד אנפשיה ע"כ ולכאורה קשה דהכא נמי איכא פסידא דאלמנתו דלמחר פשתתאלמן או תתגרש צריכה היא לשלם לבעלים דמי הפרה אבל לפי דעת הרמב"ם ז"ל אתי שפיר דלא חיישינן הכא לפסידא דאלמנתו פיון שהיה לה להודיעו איהי דאפסידא אנפשיה: הג"ה מבואר מדבריו דהאשה חייבת משום שפשעה במה שלא הודיעה לבעלה קודם שנשאת.

וקשה לי לפי זה אמאי כתבו הראשונים וגם בש"ע סי' שמ"ו דהאשה חייבת לשלם פשיעה לה ממון ומבואר מדבריהם דמהנכסים שהכניסה לא תשלם וכופתב הריטב"א ז"ל פי פבר זכה הבעל בנכסים משעת נשואין ושואל לא מחייב אלא משעת האונס יע"ש.

וּלְפִי הַנִּלְקָה אֲמַאי לֹא תִשְׁלַם מִהַנְּכָסִים שֶׁהַכְּנִיסָה הִיא מְשֻׁעָת הָעֵת שֶׁפְּשִׁיעָה שְׁלֹא הוֹדִיעָה לְבַעֲלָהּ מֵאִזּוֹ נִתְחַיְבוּ הַנְּכָסִים. וְכַמוֹ דְקִי"ל גַּבִּי יְתוּמִים שֶׁהֵנִיחַ לָהֶם אֲבֵיהֶם פָּרָה שְׂאוּלָה וּמִטְּחֻוּהָ חֲיִיבִים לְשֵׁלֵם אִם הֵנִיחַ לָהֶם אֲבֵיהֶם א"נ.

וְכִתְבוּ הַטַּעַם דְּמִשְׁעָת פְּשִׁיעַת הָאֵב בְּמָה שְׁלֹא הוֹדִיעַם שֶׁהוּא פְּקֻדוֹן מֵאִזּוֹ נִתְחַיְבוּ הַנְּכָסִים כַּמ"ש בַּש"ע ס' ש"מ א"א וְהַקְּוִשָׁיָא עֲצוּמָה לְדַעְתִּי. וְהַנִּלְקָה לֹא לומר בְּזוֹהַ דְּהִנְהוּ בְּעוֹבְדָא דְפָרֶק הַמְּפָקִיד גַּבִּי אֲשֶׁלְמִינְהוּ לְאִמְיָה דְפָטוֹר הַנְּפָקֵד מִשׁוּם שֶׁיִּכּוֹל לומר דַּכ"ש דְּכִי אֲמִינָא לֵה דְדִידִי הִיא טְפִי מִזְדַּהֲרָה בִּיָּה וְכִתְבֵּן שֶׁם הַנִּי דְהִינְנוּ דְנוֹקָא בַּש"ח אֲבָל ש"ש לֹא מְפָטֵר בְּזוֹ הַטַּעֲנָה יַע"ש וְנִרְאֶה מְדַבְּרִיו דַּבַּש"ש הִנֵּי פְּשִׁיעָה.

וּלפ"ז הַקְּוִשָׁיָא לְשֵׁאוֹל עַל הַרִיטְבָ"א שֶׁפְּתַב לִינְשַׁב דַּעַת הַרְמַב"ם שֶׁפָּסַק בַּפ"ב מֵה"ש דְּבַפְּשִׁיעָה חֲיִיב הַשׁוֹמֵר אַף בְּהַקְּדוּשׁוֹת וְהַקְּשׁוֹ עָלָיו דַּא"כ מֵאִי פְּרִיָּה הַש"ס ב"מ נ"ח מְהֵא דַּתְּנֵן הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל כּו' אַחֲרֵי שֶׁתְּשַׁבֵּן עָלָיו הֵא י"ל דְּמִינְרֵי שֶׁפְּשִׁיעָה.

וְחִינְרִץ הוּא ו"ל דַּא"כ אֲמַאי פָּטוֹר בְּרִישָׁא הֵא בַּפְּשִׁיעָה אַף ש"ח חֲיִיב יַע"ש בַּא"ז וּבַש"ף ח"מ ס' ס"ו. וּלפ"ד הַנִּי אֲפִתִּי קָשָׁה דְלָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי הַש"ס שֶׁפְּשִׁיעָה כַּה"ג שֶׁמְסַרָּה לְאִמְיָה לֹא הוֹדִיעָה דַּבַּש"ח לֹא הִנֵּי פְּשִׁיעָה וּבַש"ש הִנֵּי פְּשִׁיעָה.

וְעָלָה עַל רַעֲיוֹנִי לִינְשַׁב ע"פ דְּבַרֵי הַתּוֹס' שֶׁם ד"ה לְשִׁמּוֹר שֶׁפְּתַבּוּ דַּגַּבִּי זְרַעִים דְּעוֹנָר ל"ש שֶׁמִּירָה רַק שְׁעוּמָד שֶׁם לְהוֹדִיעַ שֶׁיִּחְדָּם לְעוֹמָר וּמַעֲצָמֵן הִיוּ נִמְנָעִים מִלְּקַח יַע"ש. וַא"כ תּוֹ לֹא מְשַׁפְּחַת כַּה"ג שֶׁמְסַר לְאִמּוֹ וַע"כ שֶׁאֲמַר לֵה שֶׁתַּעֲמוֹד שֶׁם לְהוֹדִיעַ שֶׁיִּחְדָּם לְעוֹמָר.

וַא"כ תּוֹ לֹא פְּשִׁיעָה דְהֵא אֲמַר לֵה שֶׁאִינוּ שְׁלוֹ. וּבְזוֹהַ יִשְׁבַּתִּי ע"נ מֵה שֶׁמְקַשִּׁים עַל הַרְמַב"ם שֶׁמְבִיא בַּפ"ו מֵה' שֶׁבַת הַף בְּרִייתָא דְהַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל וְלֹא הִבִּיא מִסְקֵנַת הַש"ס בְּשִׁקְנוֹ מִדּוֹ.

וּלְפִי מ"ש נִיחָא דְהוּא ו"ל לֹא הֶעֱתִיק רַק פָּרָה וְתִינּוֹק וְהַשְּׁמִיט זְרַעִים וְשִׁפִּיר מִתּוֹקְמָא הַבְּרִייתָא לְדִידִיָּה בַּשְּׁפִיעָה בְּאִוְפֵן שֶׁכְּתַבְתִּי וְדו"ק. אֲמַנְם בְּאֵמַת נ"ל דְּבַר נְכוֹן דְּהַקְּוִשָׁיָא מַעֲקָרָא לִיתָא.

דְּמָה שֶׁחִילְקֵי הַנִּי בֵּין שׁוֹמֵר חֲנָם לַש"ש לֹא מִשׁוּם דְּבַשׁוֹמֵר שְׁכָר הִנֵּי פְּשִׁיעָה דַּא"כ גַּם בַּשׁוֹמֵר חֲנָם לְחֲיִיב דְלַעֲנֵן פְּשִׁיעָה אִין חִילּוֹק וְכַנְרָאָה מִתּוֹסְפּוֹת ב"מ צ"ג ד"ה אִיבְעִי יַע"ש. אֲלֵא טַעַם הַדְּבָר הוּא מִשׁוּם דְּדַבְּרָה דְלֹא הִנֵּי לִיָּה לְמִידַע וּלְאִסּוּקִי אַדְעָתִיָּה הִנֵּי אֲנוֹס פְּמִבְּנֹאָר בְּדִין מִי שֶׁפָּרַע מְקַצָּת חוֹב וְהַשְּׁלִישׁ הַשְּׁטֵר דַּאִם עֲפָבוּ אֲנוֹס מְלַבָּא לֹא יִתֵּן הַשְּׁטֵר וְהִינְנוּ דְנוֹקָא בְּאֲנוֹס דְלֹא הו"ל לְאִסּוּקִי אַדְעָתִיָּה לְהַתְּנוּת וּלְכַף הִנֵּי אֲנוֹס אֲבָל בְּאֲנוֹס דְשִׁכִּיחַ דְהו"ל לְאִסּוּקִי דַּעֲתִיָּה לְהַתְּנוּת ל"ה אֲנוֹס וַא"כ לְכַף פָּטוֹר הַשׁוֹמֵר חֲנָם דְלֹא הִנֵּי לְאִסּוּקִי אַדְעָתִיָּה שְׁאִמּוֹ לֹא תִשְׁמָר אֲבָל בַּשׁוֹמֵר שְׁכָר לְעוֹלָם חֲיִיב אַף בְּאֲנוֹס בְּגוּף שֶׁל הַשׁוֹמֵר עַד שֶׁיִּבֵּא אֲנוֹס בְּדַבְּרֵי הַנְּפָקֵד.

וְאַף שְׁלֹא פְּשִׁיעָה חֲיִיב וְכֵן מְבֹאָר בַּא"ז שֶׁם בְּעוֹבְדָא דְתוֹרָא דְלֹא הִנֵּי לִיָּה כַּמ"ש דְּכַתְבֵּן בַּש"ם תּוֹס' שְׁאֲנִיץ ו"ל דַּאִף שְׁלֹא פְּשִׁיעָה הַבְּקָרָא מ"מ בַּשׁוֹמֵר שְׁכָר יִשְׁלַם וּבַש"ח פָּטוֹר דְלֹא הִנֵּי לְאִסּוּקִי אַדְעָתִיָּה דְהֵא אוֹכְלָא שְׁדָא לִיָּה בִּינָא תּוֹרָא יַע"ש.

נראה דכל כמה דלא ידעו שאינה של אביהם לא שינה לומר הואיל ונהנה מהנה דלא נשתמשו בה אלא מפני שסבורים שהיתה שלהם ומאי דנקטו גפי בעל לוקח הוי ולא אמרו יורש הוי היינו פדי לפונטרם אפילו פשידע שהיא שאולה אבל לפי הנראה מהחולקים על הרמב"ם וס"ל דאפילו הודיעה האשה לבעלה שהיא שאולה ה"ז פטור ואפילו נשתמש בה צ"ל מה שהקשינו לעיל ונראה לע"ד דאפשר דס"ל דדוקא נקיט לה בכה"ג דשאלה וחדר אינסביא דאז זכה הבעל בפרה להשתמש בה כמו שירצה אבל בא"א ששאלה פרה או פלי לעשות מלאכתה פגון לחרוש שדה של נ"מ או לרפוב היא עצמה עליה בזה לא חשיב בעל כלוקח להשתמש בה במלאכתו וראיה לזה מההיא דבעי שם לעיל מינה אשה ששאלה ונשאל לבעלה מהו ופירש"י ששאלה פרה לחרוש בה נ"מ מי חשיב בעל כשואל וקרי' ביה בעליו עמו ואם איתא דבכה"ג ג"כ חשיב בעל לוקח על גוף הפרה אם פן מאי מספקא ליה אי חשיב כשואל אלא מוכח דכל כה"ג דלא שאלה איהי אלא לעשות מלאכתה אין לבעל לשנותה למלאכתו.

ולפי זה נראה לי דהאשה ששאלה משפנתה פלי אחד לעשות מלאכת הבית הצריכה לה ולבעלה דכל שידע בה בעלה ה"ז חייב משום שואל פיון דמטי ליה הנאה דהבעל חשיב שואל ואפילו בשאלה איהי פלי להתקשט בו כתב הרא"ש בתשובה דאי פשע בהם הבעל ה"ז חייב (ועיין בטור סי' שמ"ט) וה"ט משום דכל שפאו לרשותו ה"ז מתחייב בשמירתו דהאיש חייב במלאכת אשתו הצריכה לה: וראיתי להמבי"ט בח"א סי' רמ"א שהשיב על מי שהניחה תכשיטין לכלה להתנאות בהם ואח"כ פשרצתה בעלה התכשיטין ליקח אותם לא הניח החתן ואמר שאם יארע בהם שום אונס שהוא יתחייב דפטור החתן מלשלם פיון שלא נשתמש הוא בהם יע"ש ולע"ד אנ"כ דהא ודאי מטיא ליה הנאה לחתונה תקשט עמהם הפלה וחשיב כאילו נשתמש בהם ואפילו פי לא מטיא ליה הנאה לחתן ה"ז מתחייב מדין ערב שעפ"י של זה שאמר ואני אשלם הניחו לה התכשיטין: סימן ג מי שהשאיל ספר לחבירו ונאנס מידו כתב הר"ן בתשובה שאינו חייב באונסין דכיון דמצוה עבד נמצא שאין כל הנאה של שואל שאף המשאיל נהנה משום פרוטה דר"י והו"ל כהשאילני והשאילך עכ"ד ואני בעוניי עם שאיני כדאי יש לדון בדבריו הרבה דמ"ש דהמשאיל נהנה משום פרוטה דר"י נראה דפרוטה דר"י לא שייכא הכא שאין המשאיל עושה מצוה בשעה שמשאיל הספר עד דנימא דאי אינזמן ליה ענייא פטור מלמיהב ליה ריפתא אלא בשעה שלומד חבירו בספרו אית ליה מצוה לבעלים ובאותה שעה ודאי דאי אינזמן ליה עני חייב למיהב ליה דלא אמרו אלא העוסק במצוה פטור מן המצוה וכמ"ש הר"ן במסכת סוכה יע"ש ומדברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' שכירות נראה דהמצוה הוי בשעה שקורא בו השואל והב"י בסימן ע"ב הביא תשובה להרשב"א על מי שמשפן ספר לחבירו ונתן לו רשות ללמוד בו דאפילו לא התנה עמו בנכייטא לא חשיב שואל לחייבו פי אם ש"ש פיון דע"ת זה הלוחו לו מעות מוכח מדבריו דטעמא משום דע"ת זה הלוחו מעות הוא דלא נעשה שואל הא לאו הכי שואל הוי וחייב באונסין ועוד ק"ל ע"ד דהרי בהשאיל את הפרה דהמשאיל נהנה במזונות ובגטירותא ואפ"ה דין שואל יש לו כדמוכח בפ' השואל דלא בעינן כל הנאה שלו אלא רוב הנאה של שואל שעושה מלאכתו בחנם ואע"ג דמטייא ליה הנאה לבעלים מ"מ פיון שהשואל עושה מלאכתו בחנם דין שואל יש לו ואע"ג דאיכא אוקמתות אחרות שם מתוך דברי הפוסקים נראה דהכי עיקר כמ"ש איברא

דיש פאן לשאול דבפרק השואל איבעיא לן שאלה לראות בה מהו ממונא בעינן והאיפא או דילמא ממונא דאית ליה הנאה מינה בעינן וליכא ולא אפשיטא וא"כ בשואל ספר ללמוד בו לית ליה הנאה לשואל הנאת ממון דמצות לאו ליהנות ניתנו וילדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל דבעינן לא הוי אלא לענן שאלה בבועלים אבל לענן אונסין ה"ז חייב ולע"ד נראה כן וראיה מהתוספתא שהביאו התוספות בפרק הרבית והטור בי"ד וז"ל המשפיר מעות לשולחני להתראות בהם נגנבו או נאבדו חייב נאנסו פטור מפני שהוא נושא שכר: סימן ד מי ששאל ספר כדי ללמוד בו ונתקלקל הספר מחמת מה שלמד אי חייב השואל או נימא דפטור מכיון דנתקלקל מחמת מלאכה ושואל פטור במתה מחמת מלאכה או בנכחשה מחמת מלאכה.

איברא דלפי הטעם דיהיב הרמב"ן והריטב"א ז"ל לפטור במתה מחמת מלאכה ואע"ג דשואל חייב בכל האונסין משום דמתה מחמת מלאכה או נכחשה המשאיל פשע בה דאיבעי ליה לעיוני בפרתו אם היתה ראוי' למלאכה וכיון דלא עיין ואושלה איהו דאפסיד אנפשיה עכ"ד יראה דבנ"ד דלא שייך האי טעמא לומר דפשע המשאיל הרי השואל חייב לשלם.

אבל דברי הרמב"ן אלו נראה דלאו כ"ע מודו ליה שהרי כתב הרמ"ה והביאו הטור סימן ש"מ דהשואל בהמה לילך למקום ידוע ובאו עליו לסטים ואנסוה ממנו דחשיב שפיר מתה מחמת מלאכה והביא ראיה מההיא עובדא דשאל שונרא והתם נדאי לא פשע המשאיל ואפילו הכי פטרו ואפילו למ"ש הטור דהרא"ש ז"ל חילק ע"ד הרמ"ה לא חילק עליו מטעם זה של הרמב"ן ז"ל אלא משום דס"ל ז"ל דנטלוה לסטים לא חשיב זה מחמת מלאכה שאפילו לא הנה עושה מלאכה היו נוטלים אותה ממנו משמע דלא ס"ל לטעמו של הרמב"ן.

ולעיקר גושפיתו של הרמב"ן ראיתי להרב בעל גימוקי יוסף שכתב בשם האחרונים נוחי נפש ז"ל ואע"ג דבמתה שלא מחמת מלאכה חייב לא אמרינן הכי כשמתה מחמת מלאכה אלא כיון שהשאילה למלאכה ידע המשאיל דאפשר דמתכחשא במלאכה ואפילו הכי השאילה לו אם כן מתירה למיתה הלכך המשאיל הוא דפשע בנפשיה עכ"ד.

ולכאורה דברים אלו נוטים לסברת הרמ"ה ולפי זה יראה דבנ"ד פטור השואל שהרי ידע המשאיל שיתקלקל הספר בקריאתו ואפילו הכי השאילו. אבל מדברי הרא"ש שהבאתי נראה דלא ס"ל להאי טעמא מדחייבו לשואל בנטלוה לסטים בדרך ואע"ג דיידע המשאיל כשהשאילה דאפשר שיאנסו אותה בדרך ולע"ד הנה נראה לי טעם אחר בפטור מתה מחמת מלאכה משום דסתם שואל כלי או בהמה למלאכה הראויה למלאכה קא שאיל והלכך כשמתה מחמת מלאכה או נכחשה בהמה מחמת מלאכה כחש דלא הדרא איגלאי מלתא דבהמה זו לא היתה ראוי' למלאכה והוי שאלה בטעות דאי הוה ידע בה השואל שלא היתה ראוי' למלאכה לא הנה שואל אותה ולפי דרכנו זה יראה דבנ"ד דלא שייך להאי טעם הרי זה השואל חייב לשלם והנה נראה לע"ד להביא ראיה לזה דלא בכל מתה מחמת מלאכה פטור השואל מההיא דאמרינן בפרק הרבית שהיא דודא דבני מר עוקבא דנהה קא מוגיר לה מר שמואל תקיל וינהיב לה תקיל ושקיל לה ופרייך

עליה אי אגרא לא פגרא ואי פגרא לא אגרא ע"כ ופירש"י והריטב"א ז"ל אי אגרא לא פתחה פלומר דשוכר לא מחייב בפחתה דהא להכי יהבי אגרא עכ"ד.

משמע דפיתור פחתה בשוכר הוי טעמא משום דלהכי יהיב אגרא הא אלו לא הוה יהיב אגרא מדינא חייב בפחתה ואע"ג דהפחת מחמת מלאכה: סימן ה מי שהשאיל לחברו כלי שלו שלא מדעת השואל כגון שהניח בגדו ע"ג לכסותו כתב המב"ט בח"א דכל שנהנה בו נעשה שואל והביא ראיה מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בהלכות שאילה דאי הודיע את בעלה שהיא שואלה ונשתמש בה ה"ז נכנס תחתיה אלמא דנשתמש בה חשיב כשואלה.

ולע"ד אין משם ראיה דהתם נשתמש בה בפועל ואדעתא דשאילה אחזיק בה וכמ"ש הנ"י בפ"ק הגוזל בתרא גבי יתומים בשם הרמב"ד ז"ל יע"ש ואדרבא מדברי המפרשים שהביא הנ"י שם דיתומים פטורים אפילו נשתמשו בה מטעם דהם לא שאלו מידי ואף ע"פ שנהנים בה נראה דלאו בשמימוש תליא חיובא אלא בשאילה וכל כמה דאיהו לא שאיל מידי אע"פ שנהנה לא משתעבד אבל הא נדאי בגניבה ואבידה מחייב דהואיל ונהנה מהנה וראיתי להב"י ז"ל בסי' ע"ב שהביא תשו' להרשב"א ז"ל מי שנתן רשות לחברו להשתמש במשכון דאפשר דאפילו בנתינת רשות בלבד נעשה שואל ועיין תשובת להרא"ש ונהביאה הטור סי' ש"ה שכתב דהיא עובדא דחד אריף וחד גויץ הוי השאילני ואשאילך דנהנה שאילה בבעלים אלמלא דבלא דעתיה שקליה ובלא דעתיה אותביה: סימן ו מה שאמרו אין השואל רשאי להשאיל צריף לברר אם עבר השואל והשאילה לאחר אם יכול לחזור ולהוציא מידו של שני מטעם דאין רצוני שיהא פקדוני בידי אחר דלפי מ"ש הרי"ף ז"ל בפ"ק המפקיד דמה שאמרו אין השואל רשאי להשאיל הוא דוקא לכתחלה אבל אם עבר ועשה לא מיקרי גזלן דלא קי"ל כר"מ דאמר כל המעביר ע"ד בע"ה נקרא גזלן יע"ש הנה נראה לומר גם כן דאין השואל הראשון או הבעלים יכולים להוציא מידו של השואל השני דשואל הראשון זכה בה לאשתמושי בה כל ימי שאלתה וזה הזכות שיש לו בה נתנו לשני ומה שאמרו בפ"ק דגיטין פקדון אמאי אינו יכול לחזור בו לימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני בידי אחר וכו' התם שאני משום דאינו אלא פקדון ואין לו שום זכות בו לנפקד לאשתמושי ביה לא לראשון ולא לשני אלא שנתנו לזה כדי להוליכו לבעליו וע"ז אותיב ליה אמאי אינו יכול לחזור אי משום דזכה זה השני לבעלים הלא אין כאן זכיה דלא ניחא להו לבעלים בכך דאין רצונו שיהא פקדונו בידי אחר.

וכ"ת אפ"ה האריף יכול לחזור בו אחר שנתנו לו להוליכו לבעלים פינן דטעמא דאין רצוני לא הוי קפינא גמורה אם איתא דהשואל שהשאיל לאחר מה שעשה עשוי. איכא למימר דכיון דאין זכיה לבעלים יכול זה הראשון להוציא מידו משום שהוא חייב באחריותו עדיין וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"א מהלכות שכירות דהרי זה יכול להוציא מידו משום שהוא חייב באחריותו יע"ש ולכאורה הנה קשה דאמאי לא סגי ליה מטעם דאין רצוני לחוד אבל לפי מ"ש אתי שפיר וכ"כ הרב בית חדש בסימן קכ"ה יע"ש.

והטור בא"ה סימן כ"ח הביא משם בעל העיטור ור"ש דהמקדש בטבעת שואלה דאיכא מ"ד דהויא מקודשת בההיא הנאה שיכולה איהי לאשתמושי בה כל ימי שאלתה והרא"ש

פּתבּדָאָם נָתַנוּ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִילָה לְאַחַר וְהוֹדִיעַתּוֹ לְאַשָׁה ה"ז מְקַוְדָשֶׁת יע"ש וְהַבַּת"ה פּתבּ דְּמַה שְׁאַצְטְרִיךְ הָרָא"ש ו"ל לְכַשְׁנָתָנוּ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל לְאַחַר אֵינוֹ אֶלָּא לְכַתְחֻלָּה אֶבֶל בְּדִיעֵבַד אַפִּי לֹא נָתַנוּ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל הַיּוֹא מְקַוְדָשֶׁת יע"ש: אֶבֶל לַע"ד גְּרָאָה דְּבָהָא פְּלִיגִי דְּמֵאָן דְּאָמַר מְקַוְדָשֶׁת אֶפִּילוּ לֹא נָתַנוּ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל סְבִירָא לִיהָ כְּמוֹ שְׁפַתְבָּנוּ לְעֵיל דָּאָם עֶבֶר הַשְׂוֹאֵל וְהַשְׁאִיל לְאַחַר מַה שְׁעָשָׂה עָשׂוּי וְאֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ שְׁל שְׁנֵי.

וְהָרָא"ש ס"ל דְּכָל שְׁלֹא נָתַנוּ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל לֹא זָכְתָהּ בּוֹ הָאִשָּׁה כְּדִי שְׁתַּמְקֵדֵשׁ בּוֹ שְׁהָרִי יָכוֹל לְחַזֵּר וְלְהוֹצִיא מִיָּדָה מְטַעַם דְּאֵין רְצוֹנֵי וְהָרַב בְּעַל הָעֵיטוֹר ו"ל פּתבּ בָּאוֹת פְּקֻדוֹן אַחַר שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הָרִי"ף וְהַגְּאוּנִים וּמִיָּהוּ סְבָרָא דְּרַבְּנוֹתָא דָּאָם עֶבֶר וְהַשְׁאִיל אֵינוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ מִשׁוּם טַעְמָא דְּאֵין רְצוֹנֵי שְׁיָהָא בְּיַד אַחַר אֶלָּא כְּשֶׁהֲחֻזַּק פְּפָרָן עַכ"ל וְלְכַאוּרָה גְּרָאָה שְׁטַעוֹת סוֹפֵר נָפַל וצ"ל יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ דְּהִכִּי מוֹכַח מִהָרָאָה דְּאֵיִתִּי מְגִיטִין.

וְאֵנִי בַע"ד בַּמ"א הַבְּאִתִּי רְאִיוֹת לְסְבָרָא קַמֵּיִתָּא מַהִּיא דְּמַתָּה יוֹרְשִׁים מְשַׁתְּמָשִׁים בָּהּ כָּל יְמֵי שְׁאֵלְתָּ וְכִינּוֹן דְּמִיָּדִי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא גְּרָאָה לַע"ד דְּאֵין אֲנִי יָכוֹלִים לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ שְׁל שְׂוֹאֵל שְׁנֵי כִּינּוֹן דְּהוּא תְּפּוֹס בָּהּ וּבְרְשׁוּת בָּא לִיָּדוֹ וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בַּס"פ הַשְׂוֹאֵל ד"ה פְּרָדְסִי יע"ש וְהַבְּעָלִים ג"כ אֵינָם יָכוֹלִים לְהוֹצִיא מִיָּדָם וְאֵע"פ שְׁלֹא הִתְחַזְּקוּהוּ בָּהּ.

וְהַב"ח ו"ל בַּא"ה פּתבּ דְּכָל שְׁלֹא נָתַן לוֹ הַמְּשַׁאִיל רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל הַיּוֹ לִיהָ קִינְדָּשָׁה בְּגֻזַל יע"ש. וְלַע"ד לֹא מִיקְרִי גֻזַל כְּמִבְּנֵי דְּבָרֵי הָרִי"ף וְהָרָא"ש בְּפָרְק הַמְּפָקִיד גְּבִי אֵין הַשְׂוֹאֵל רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל אֶלָּא טַעְמָא הַיּוֹ כַּמְש"ל דְּכִינּוֹן דְּלֹא זָכְתָהּ הָאִשָּׁה בְּשְׁאֵלָה שְׁהָרִי הַבְּעָלִים יָכוֹלִים לְהוֹצִיא מִיָּדָה אִישְׁתַּכַּח דְּלֹאוּ מִיָּדִי יִהְיֶה לָּהּ בְּשַׁעַת הַקִּינְדוּשִׁין וְעֵינֵין מַה שְׁפַתְבּ הַמְּרָדְכִי ו"ל בְּפָרְק הַסְּפִינָה וְהַבִּיאוּ הַב"י ו"ל דְּאֵין קוֹנִין בְּסוּדָר שְׂאוּל יע"ש וְכֵן פּתבּ הָרָא"ש בְּתַשׁוּ' וְהַעֲיָקֵר גְּרָאָה לִי דָּאָם הַשְׁאִיל לְאַחַר הָרִי הַבְּעָלִים יָכוֹלִים לְמַחֹת וְלוֹמַר אֵין רְצוֹנֵי שְׁיָהָא פְּקֻדוֹנֵי בְּיַד אַחַר וּמוֹצִיא מִיָּדוֹ וְאֵף אִם הַשְׁאִיל לְרַאשׁוֹן לְזִמְן מְכִי עֶבֶר וְהַשְׁאִילוֹ לְאַחַר נִסְתַּלַּק הוּא מִמֶּנּוּ וְעֵינֵין בְּחִינְדוּשִׁי הָרַב מִהוֹר"ר בְּצֻלָּאֵל בְּפָרְק הַשְׂוֹאֵל מ"ש מִשְׁם הַרמ"ך גְּבִי שְׂוֹאֵל אֲדָם בְּטוֹבָה לְעוֹלָם: סִימָן ז' וְהִיכָא דְּהַשְׁאִיל חָפֵץ לְחַבְּרוֹ לְזִמְן וּבְתוֹךְ הַזִּמְן אַמ"ל הַשְׂוֹאֵל לְמַשְׁאִיל אֵין לִי צְנֻרָךְ עוֹד וְאֵינִי שְׂוֹאֵל עָלֶיךָ לְכַאוּרָה גְּרָאָה דְּדָבָר זֶה בְּמַחְלֻקָת שְׁנוּי שְׁפַתְבּ הָרַב בְּעַל גִּימּוּקֵי יוֹסֵף בְּפָרְק הַשְׂוֹאֵל גְּבִי הִיא דְּתַקִּינוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִים וְכו' וְז"ל הַצ"ל אֶבֶל בְּשׂוֹאֵל לֹא הִנּוּהוּ מְסַתְּבָרָא הִכִּי דְּנָהִי דְּמַשְׁמָשׁ אֵין מְשַׁאִיל יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ שְׂוֹאֵל מִיָּהָ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ דְּעִיקֵר שְׁאֵלָה לְצָרְכּוֹ הוּא אֶבֶל הָרָא"ה ו"ל פּתבּ שְׂאֵף בְּשׂוֹאֵל הַשְׁוֹ מְדוּתִיָּהוּ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ דַּע"ג דְּנֻדְאֵי אִם רְצָה לְהַחְזִיר לְרְשׁוּת הַבְּעָלִים מְחֻזָּר מִיָּהוּ אִם חָזַר בּוֹ וְנֶאֱמַר בְּשַׁעַת שְׁמַחְזִירוֹ חֲזִיב וְלֹא אֲמַרִּינוּ דְּלִהְיֵי כְּהַחְזִירָה לְאַחַר יְמֵי שְׁאֵלְתָּה עַכ"ל.

וּמִפְּשֵׁט דְּבָרֵינוּ גְּרָאָה דְּסְבָרָא קַמֵּיִתָּא ס"ל דְּכָל שְׁחֻזַר הַשְׂוֹאֵל וְהוֹדִיעַ לְמַשְׁאִיל אֵף שְׁעֵדִינֵין לֹא הִתְחַזְּקוּהוּ בְּפוֹעֵל פְּטוֹר מְאֻנְסִין וְלַע"ד גְּרָאָה כְּסְבָרַת הָרָא"ה מִפְּשֵׁטָא דְּמַתְנִיתִין דְּקַתְנֵי הַשְׂוֹאֵל אֶת הַפְּרָה וְשִׁלַּח לוֹ בְּיַד בְּנוֹ וְכו' אוֹ שְׂאָמַר לוֹ הָרִינִי מְשַׁלְחָה לָּךְ בְּיַד בְּנֵי בְּיַד עַבְדִּי וְאָמַר לִיהָ שְׂוֹאֵל שִׁלַּח חֲזִיב וְכֵן בְּשַׁעַת שְׁמַחְזִירָה וּפְרִיֵשׁ רַש"י ו"ל אוֹ שְׂאָמַר לוֹ הַשְׂוֹאֵל הָרִינִי מְשַׁלְחָה וְאָמַר לִיהָ הַמְּשַׁאִיל שִׁלַּח וְשִׁלְחָה וּמַתָּה פְּטוֹר יע"ש.

וכן פתב הטור בסי' ש"מ ז"ל או שאמר לו השואל הרניי מחזירה על ידם ואמר לו המשאל הן יע"ש. אלמא דאע"ג דאמר לו הרניי משלחה לה עדנין חייב באונסין עד שיגיע לרשות הבעלים כל שלא אמרו הבעלים שלח וא"ת מ"ש מלאחר ימי שאלת' דפטור מאונסין ואפי' בביתו של שואל מטה כמ"ש רש"י ז"ל בפ' האונסין דף פ' ז"ל אבל לאחר ימי שאלתה פטור ואפי' בביתו של שואל מטה משפלו הימים אינו שואל עליה יע"ש וה"ט התם דלא צריף לאודועי דהא ידע שלכה וכה ימים השאלה לו וא"כ בתוף ימי שאלתה נהי דצריף לאודועי מפל מקום כל שהודיעו אמאי לא מיפטר מאונסין אפטר לומר דהיינו טעמא דבתוף ימי שאלתה חייב באונסין אף שהודיעו משום דאין הבעלים יכולים ליקח אותה בעל פרחף דעדיין בידי שואל לחזור בו ולהשתמש עד סוף הזמן ולפי זה נראה דהיכא דשאל סתם והודיע לבעלים שאינו צריף לה עוד נפטר בכף דהרי כבר פלטה שאלתו: איברא דהב"י ז"ל בסי' שמ"ג הביא הירושלמי וז"ל השואל את הפרה שאלה היום ושכרה למחר לילה שבנתיים מהו כו' ופירש ת"ר דה"ק שדריף הפרות ללון אצל בעליהם כלומר שעל השואל להחזירן כל שלא החזירן ודאי שאולות ניהו ואי אין דריף הפרות כלומר שאין על השואל להחזירן זו ודאי אינה כשאוילה יע"ש ולפ"ז צריף לומר דהא דקאמר בגמרא דידן אבל לאחר ימי שאלתה פטור משואל איירי כשאין על השואל מוטל להחזיר לבעליהו אבל לע"ד נראה פירוש אחר בירושלמי והכי הוא דאי דריף הפרות ללון אצל בעליהו וזה על ידי שהיתה שכורה אצלו למחר לא החזירה בלילה א"כ נמצא דמה שעומד אצלו בלילה הוא להנאתו שהרי מרויח זה שאין צריף עכשיו לטרונם למחר לילה לשפור ותכף ומיד ישפיים למלאכתו ומ"ה.

הוי כשאוילה אצלו וחיוב ואי אין דריף הפרות ללון אצל בעליהו כלומר להחזירה בלילה אם פן מה שלא החזירה אינו מפני ששכורה למחר דבלאו הכי אין דריף להחזירה בלילה אם פן לא הרויח זה פלום מה שלנה אצלו דבלאו הכי היתה לנה אצלו פטור עיין לעיל בהלכות שומרים סימן י"ט ולכן נראה לי עיקר דהיכא דשאל סתם והודיע לבעלים שאינו צריף לה עוד נפטר בכף שהרי פלטה שאלתו.

וילענן שאלתנו דבתוף הזמן אמר לו השואל למשאל אין לי צורך עוד בו נראה דכ"ע מודים דחייב באונסין ועדיין יש לחקור היכא דשאל סתם לעשות מלאכה פלוגית וגמר מלאכתו ונאנסה קודם שהודיעו לבעלים ומפרש"י בסוגיין דפרק האונסין נראה דעדיין ברשותיה דשואל קיימא עד שיודיע לבעלים: אמנם נראה לכאורה שיש חולקין עליו בזה שהרי בההיא דלוקח פלים לשגרן לבית חמיו יש מפרשים דחייב משום שואל כמ"ש התוספות בפרק הספינה ואפי' הכי בחזרה פטור מאונסין ואע"פ שלא הודיעו לבעלים ונראה שרש"י ז"ל מפני כף הנצרה לפרש דלאו משום שואל מחייב אלא משום לוקח דאי משום שואל הא צריף שיודיענו לבעלים וסוגיין דשמעתין שם מוכח הכי דהאונסין שומרי שפר הם עד שיאמר לבעלים גמרתיו הא לאו הכי הוי חייב ואע"פ שנגמרה מלאכתו כיון שלא הודיעו ולדעת הי"מ צ"ל דכי בעינן שיודיענו ה"ד לחייבו בגניבה ואבידה שהרי אומרים לו הבעלים אם היית מודיע לנו היינו שומרים אבל באונסין דלא שייף לה"ט לא.

והא דאמר ר"א ד' שומרים צריכים דעת ושואל חד מנייהו היינו כדי לחייבו בגניבה א"נ איירי פשהחזיר' תוף הזמן א"נ איכא למימר דהא דבעי גבי אומן שיאמר גמרתיו היינו משום דתפיס אאגריה וכי א"ל גמרתיו הוי פאלו א"ל קחהו ואיני מעפבו ומפל מקום נראה לע"ד עיקר דצריף שיודיענו לב"ה ואפ"י קיבל פבר שפרו משום דהב"ה מצי א"ל אילו היית מודיע לי הייתי מטפל בשמירתה ואי לא הנה יכול להודיעו עיין בהר"מ ז"ל פ' ט"ז מה' מכירה ועדיין צ"ע.

(א"ה פל ענין זה הנז"ל לא מצאתי בדברי מורני' ורבינו פי אם רמז דברים וסדרתי אותם לפי ע"ד): סימן ח גרסינו פרק הגוזל קמא אר"ח בר אבא אר"י הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל איתביה ר' אבא לר"ח פי יתן איש אין נתינת קטן כלום ואין לי אלא נתנו פשהוא קטן ותבעו פשהוא קטן נתנו פשהוא קטן ותבעו פשהוא גדול מנין ת"ל עד האלהים יבא דבר שניהם עד שתהא נתינה ותביעה שנים פאחד דאם איתא תהוי פאבידה עד דאמר רב אשי אבידה קא אתיאיא מכח בן דעת הא לא אתיאיא מכח בן דעת ופרש"י אין נתינת קטן כלום ואין נשבעים על טענתו משמע מדבריו דשבועה הוא דאינם נשבעים אבל אם יש עדים שפשע או ששלח בו יד חייבים לשלם לקטן והכי צריף לומר דאל"כ מאי פריף מדין אבידה שאני אבידה דחייב שמירה חל עליו דשומר אבידה כש"ש הוי ומ"ה נשבעים על טענתו ובאים לידי כפל ע"י משא"כ בקטן דאין נתינתו כלום ואם פקדון א"כ שבועה א"כ וכ"ת היא גופא קא קשיא ליה אמאי פאבידה יש חייב שמירה פינן דנתינה ליכא זה אינו דא"כ מאי ק' לי על מימרא דר"ח והו"ל לאקשוניי הדיא דאמרו דשומר אבידה הוי פש"ח אוכש"ש ואמאי וקא ליכא נתינה והכי מחייבו בדין שמירה וכ"ת היא גופא קא משני אבידה קא אתיאיא מכח בן דעת פלומר ויש בו דיני שמירה מ"ה נשבע הא לא אתיאיא מכח בן דעת דלא חל עליו חייב שמירה ומ"ה אינו נשבע וכ"נ מדברי הרמב"ד בהשגת מ"מ ק' ממתיני' דשבועות דאין נשבעין על טענת קטן ואמרו עלה דה"ט משום דכתיב פי יתן איש ואין נתינת קטן כלום ומנ"ל הא דילמא פי ממעטינן מאיש דאין נתינת קטן כלום ואין נשבעין על טענתו ה"ד בפקדון דכינן דפקדון אין פאן שבועה א"כ אבל בטענת הלואה מ"ל אם נתינתו נתינה או לא דבהלואה א"צ קבלת שום דבר ולעולם אימא לך דטענת קטן טענה מעלייתא היא ובפקדון ה"ט משום דבפקדון צריף שיקבל הנפקד שמיר' וצריף שימשוף כדי לחייבו בדין שמיר' ונתינת קטן אינו כלום ואם פקדון א"כ שבועה א"כ ורש"י פי' בפ' כל הנשבעין דטענת קטן טענה מעלייתא הוי היכא דאתי מכח בן דעת פגון שנתנו אביו דאיכא נתינה לפי פי' לא קפיד קרא אלא אשעת נתינה ור"י הקשה על פי' דהא אמרי' עד האלהים יבא דבר שניהם עד שתהא נתינה ותביעה שוין פאחד דמשמע דבעינן שתהא התביעה בגדלות וא"ז קושיא דלא קפיד קרא אלא אשעת נתינה שיהא גדול ואע"ג דהנתינה הייתה בקטנות והרמב"ם פתב בפ"ה מה' שכירות קטן שהפקיד ביז גדול ה"ז הגדול נשבע על טענת קטן הוורו רבותי שא"ז נשבע בטענת הקטן שכל השומרין שבועתן שמה היא ולפי דבריו פי ממעטי' קטן אינו אלא לענין כפל וכ"כ בה' וכתב ה"ה אבל הרמב"ן והרשב"א והרבה מהמפרשים ז"ל חולקים ע"ז ואמרו שדבר תורה אין נשבעין לקטן ומ"מ יש שהוורו שנשבע שבועת היסת ע"י קטן שלא פדברי הרמב"ד ז"ל בהשגות שכתב שאפ"י היסת אינו נשבע עכ"ל ולא הבנתי דבריו

דְּהֶרָאָב"ד ו"ל לָא קְאָמַר דָּאִין נִשְׁבְּעִין הִיָּסְתָּ אֶלָּא בְּשַׁבּוּעַת הַשּׁוֹמְרִים מִשּׁוּם דָּאִין חָל חַיִּיב שְׁמִירָה עַל פְּקֻדוֹן שֶׁל קֶטָן וְכִינּוּ דְּפֻקְדוֹן אִין פֶּאן מַה שְׁבּוּעָה שְׁיִינְךָ אָבֵל פֶּל הֵיכָא דְחָל חַיִּיב פִּינּוּן שְׁנַמְסַר הַחֲפֵץ לִידּוֹ בְּחַיִּי אָבִיו גַּם הֶרָאָב"ד יוֹדֵה דְנִשְׁבְּעִין בְּטַעֲנַת הַקֶּטָן פֶּל הֵיכָא דְנִשְׁבְּעִין עַל טַעֲנַת שְׁמָא וּכ"נ מְדַבְּרֵי הֶרָאָב"ד פ"ה מֵהִלְכוֹת טוֹעֵן עַל מ"ש הֶרַמְב"ם אָבֵל אִם שְׁמַר ה"ז נִשְׁבְּעַ לְפִי שְׁאִינוּ נִשְׁבְּעַ מִחֲמַת טַעֲנָה וְכֵן אִם הוֹדָה שְׁהִיָּה שְׁוֹתֵף לְקֶטָן פְּתַב הֶרָאָב"ד נִרְאִים הַדְּבָרִים שְׁנַמְסַר הַחֲפֵץ לְשְׁמִירָה לִידּוֹ בְּחַיִּי אָבִיו פְּלוֹמַר דָּאִזּוּ פֶּל חַיִּיב שְׁמִירָה חָל עַל הַחֲפֵץ נִשְׁבְּעִין עַל טַעֲנַת הַקֶּטָן פִּינּוּן דְשַׁבּוּעַת הַשּׁוֹמְרִים אִינוּ נִשְׁבְּעַ מִחֲמַת טַעֲנָה וְדַבְּרֵי הַרְמ"ה שְׁהִבִּיא הַטּוֹר סִימָן כ"ו דְּבַשּׁוֹמְרִים הַפֶּל תְּלוּי בְּנִתְיָנָה וְלֹא בְּתַבִּיעָה יַע"ש הֵם פְּדַבְּרֵי הֶרָאָב"ד.

וְקָשָׁה דְהָא מִשְׁמַע בְּפֶרֶק הַגּוֹזֵל דְּבַעֲיָנוּ שְׁתַּהֲא ג"כ הַתְּבִיעָה בְּגִדְלוֹת וּמ"מ נִרְאָה לְפִי דְבַרְיָהֶם דְּהָאִי כִּי יִתֵּן אִישׁ דְּמַמְעֻטִּינוּ מִיָּגוּל קֶטָן בְּדִינֵי שְׁמִירָה דְּבַעֲיָנוּ חַיִּיב שְׁיִקְבֵּל הַנְּפֻקָד לְשִׁמּוֹר קָאִי אֲשַׁעַת נְתִינָה וְאִין מַעֲשָׂה קֶטָן.

פְּלוּם דְּבַדִּינֵי הַלְוָאָה דְלֹא בְּעִינּוּ קַבְלָה לְחַיִּיבֵי הָאִי כִּי יִתֵּן קָאִי אֲשַׁעַת תְּבִיעָה: וְאַחַר שְׁהוֹכַחְנוּ שְׁיֵשׁ דִּינֵי שְׁמִירָה בְּנִכְסֵי קֶטָן וְאַפְּלִי אִם קִיבֵּל מִיָּדוֹ שֶׁל קֶטָן וּכ"פ מְרָן בַּש"ע וְהַש"ף יֵשׁ לְחַקּוֹר אִם הַחֲזִירָה הַשּׁוֹמֵר לְקֶטָן וְנֶאֱבַד מִיָּד הַקֶּטָן אִי חַיִּיב הַשּׁוֹמֵר מִי נִימָא דְכִשְׁהַחֲזִירָה לִידּוֹ קֶטָן ה"ז פְּמַשְׁלִיף לְאִיבּוּד דְּמִי וּכְמ"ש רַשְׁב"ם בַּפ' חֲזַקַת גְּבִי קִיבֵּל מִהַקֶּטָן אֵל יַחֲזִיר לוֹ מִשּׁוּם דְּהָיִי פְּמַשְׁלִיף לְאִיבּוּד אָבֵל רְאִיתִי לְהֶרַמְב"ן שֶׁם בַּח' שְׁהַקָּשָׁה אֲמַאי לֹא יַחֲזִירֵם לְקֶטָן וְלִיפְטוֹר וּכ"ת פִּינּוּן דְּאֶגְבֵּהָהּ מְחַיִּיב בְּהַשְׁבָּה מְעַלְיֵיתָא לְאוּ מְלִתָּא הִיא דְכִי אָמְרִי הַפִּישָׁה נִתְחַיִּיב בָּהּ ה"מ בַּב"ח דְּאֶנְקֻטִינְהוּ נִגְרִי בְּרִייתָא אָבֵל בְּשַׁאֲר מִיָּלִי לֹא פְּדַאִיתָא בְּפֶרֶק הַסְּפִינָה וְכו' וְהַעֲלָה דְלַצָּאָת יְדֵי שְׁמִים קְאָמְרִי מִשּׁוּם הַשְּׁבַת אַבְיָדָה שֶׁל תִּינוּק פְּעַנְגִּין שְׁאָמְרוּ בְּחַבְלוֹת וְאִם הַחֲזִיר לִידּוֹ תִינוּק אִינוּ חַיִּיב לְשַׁלֵּם עַכ"ל וּכ"כ הֶר"ן ו"ל בְּחִידּוּשֵׁיו מַכ"י וְלַע"ד צָרִיף לְהַבִּינּוּ פִּינּוּן דְּנִתְחַיִּיב זֶה שְׁלֹא לְהַחֲזִיר לִידּוֹ קֶטָן מִשּׁוּם הַשְּׁבַת אַבְיָדָה.

כִּי הַחֲזִירֵם לְקֶטָן אֲמַאי פְּטוֹר וְה"ז דּוּמָה לְהַחֲזִיר אֶת הָאֲבִידָה בְּמָקוֹם שְׁאִינוּ מְשַׁתְּמַר וְנֶאֱבַד שֶׁם דְּחַיִּיב לְשַׁלֵּם וּכ"ש בְּהַחֲזִירוֹן לִידּוֹ קֶטָן דָּאִין לֵף פְּשִׁיעָה גְּדוּלָה מְזוּ. וְרִאִיתִי לְהֶרַשְׁב"א בְּתַשׁוּבוֹת הַחֲדָשׁוֹת סִי רַצ"ט שְׁהִבִּיא הַבְּרִייתָא וְנִסְתַּפֵּק בְּזֶה אִם הַחֲזִיר לִידּוֹ הַקֶּטָן אִי חַיִּיב לְשַׁלּוּמֵי דְּהָיִי פְּשִׁיעָה אוֹ דִּילְמָא פִּינּוּן שְׁשַׁקֵּל מִיָּדוֹ לְשִׁמּוֹר נַעֲשָׂה כְּאַפְטָרוֹפּוֹס דְּאַפִּי פֶּשַׁע פְּטוֹר מִשּׁוּם תַּקְנָה וּמַצָּאתִי לְהֶרַמְב"ן בְּפֶרֶק חֲזַקַת שְׁכַתָּב שְׁהוּא פְּטוֹר אִם הַחֲזִיר עַכ"ד וְלִכְאוּרָה נִרְאָה מְדַבְּרֵי אֵלּוּ שְׁכַל טַעְמוֹ שֶׁל פִּיטוֹר הוּא מִשּׁוּם דַּס"ל דְּאַפְטָרוֹפּוֹס שְׁפֶשַׁע פְּטוֹר וְזֶהוּ טַעְמוֹ שֶׁל הֶרַמְב"ן א"כ לְדִידּוֹ דְּקִי"ל דְּאַפְטָרוֹפּוֹס שְׁפֶשַׁע חַיִּיב כְּדַעַת הַגָּאוֹן וְהַתּוֹס' וְהָרַא"ש כְּמוֹ שְׁפֶסֶק בַּש"ע אִם הַחֲזִירֵם לְקֶטָן ה"ז חַיִּיב.

אֲמָנָה רְאִיתִי לְהֶר"ן ו"ל שְׁכַתָּב הֵכָא פְּדַבְּרֵי הֶרַמְב"ן מִמֶּשׁ וְאֵלּוּ בְּדִינֵי הָאַפְטָרוֹפּוֹס פֶּסֶק שְׁהוּא חַיִּיב וּבְדַבְּרֵי הֶרַמְב"ן יֵשׁ לְדוֹן בְּמָה שְׁאָמַר דָּאִם הַחֲזִיר לְתִינוּק פְּטוֹר דְּמָה שְׁאָמְרוּ אִין מְחַזְרִין לוֹ הֵינּוּ טַעְמָא מִשּׁוּם הַשְּׁבַת אַבְיָדָה שֶׁל תִּינוּק דְּשְׁמָא מְצִיאָה אֲשַׁפַּח עַכ"ל וְאִיכָא לְמִימַר דַּע"כ לֹא אָמְרָה הֶרַמְב"ן ו"ל אֶלָּא הֵכָא דְּנִקָּא שְׁהִיא מְצִיאָה בְּיָדוֹ שֶׁל תִּינוּק וְלִהְיֵי לֹא מִתְחַיִּיב בְּהַשְׁבָּתָה לִידּוֹ מִשּׁוּם דְּלִית לֵיהּ לְתִינוּק בָּהּ זְכִיָּה גְּמוּרָה אָבֵל הֵיכָא

דהפקיד בידו נכסי אביו ה"ז נתחייב בהם לשוןמָרם לו משום השבת אבידה ואם החזירם לידו לאו השבה היא דחזרה ליד תינוק לאו השבה היא פדמוכה בפרק הספינה.

א"ד ס"ל להרמב"ן ו"ל דאפי' כי הפקיד הקטן נכסי אביו לא נתחייב הנפקד בהם משום השבת אבידה עד שיחזירם למקום המשפטר דאפי' פשע בהם פטור פנין דלא אתא לידו מפח בן דעת וקר"ן בסוגיין דפרק שבועת הדוינים הביא שהרמב"ן ו"ל גסתפק בזה ומדברי הרשב"א שהבאתי נראה דאם החזיר ליד התינוק ונאבד דחייב לשלם למאן דאמר דאפטרופוס שפשע חייב לשלם שפן כתב שם על הברייתא דקתני ואם קיבל מן הקטן יעשה לו סגולה דאם החזיר ליד התינוק חייב לשלם ועיין מש"ל בה' שומרים סי' ט'.

אבל ראיתי לו תשובה אחרת בסיומן תתקצ"ז שכתב דאם לא נעשה עליו אפטרופוס כדי לשוןמָרם אלא שמסרו לו כדי שיזכה בו לקטן מסתברא דאסור למסור לו לכתחלה דלא גרע מהשבת אבידה וצריף להחזיר במקום המשפטר אבל אם החזיר לו אינו חייב בתשלומין דכל שהגיע לידיעת צרור וזורקו יש לו זכיה מן התורה וצריף להבין דהלא פנין דנתחייב בה זה שפא לידו מפח השבת אבידה וצריף להחזירה למקום המשפטר כי החזירה ליד תינוק אין לה פשיעה גדולה מזאת ונהרי הוא פמשליף לאיבוד ואין לומר דאעפ"כ לא נתחייב בה פכל שומר אבידה משום דלא נטלה בידו לשוןמָרה אלא לזכות לו בה לבד כדי למוסרה בידו של קטן ולא נתרצה להיות שומר מעולם הא לימא דהא אמרינן בפרק הספינה דאפי' לא נטלה מיד התינוק אלא כדי למוד בה נתחייב בהשבתה מפי אגביה ואע"ג דלא קי"ל הכי שם התם דוקא משום דהוי אבידה מדעת ומעיקרא לא נתחייב בהשבתה אבל הכא דמחוייב הוא בהשבת אבידתו כמ"ש הרשב"א ו"ל עצמו אם כן כי פא לידו מיד נתחייב בה מדין השבת אבידה ואע"פ שלא נתפנין להשיב אבידה וכמ"ש המרדכי שם בפרקין יע"ש ועיין מש"ל בה' שומרים בסי' הנזכר: הלכות

שכירות סימן א המשפיר בית לחבירו וצבר פליו לתוכו הרי זה חזקה וכ"כ הרב בעל העיטור ונהכי איתא בירושלמי וכן פסק הרמב"ם ו"ל אבל קצת מהמפרשים פתבו דזה לא הוי אלא פאכילת פירות ואכילת פירות לא הוי חזקה ועיין במהרי"ט ו"ל ח"א סימן ס"ה ולע"ד עם שאיני כדאי מ"מ נראה לי עיקר פסברת הרמב"ם ו"ל דכל שנותן פליו לתוכה הרי זה חזקה מפמה מקומות דבפרק הפרה דף מ"ח פריף על הברייתא דתניא פנוס שורף ושומריו הזיק חייב הנוק פטור הא גופא קשיא אמרת פנוס שורף ושומריו פטור טעמא דא"ל ושומריו הא סתמא חייב דבסתמא מקבל עליה נטירותא אימא סיפא פנוס שורף ואני אשמרנו הנוק חייב טעמא דא"ל ואני אשמרנו הא סתמא פטור דבסתמא לא מקבל עליה נטירותא פרכי ומשני רב פפא פולה רבי היא וסבר לה פרכי טרפון דאמר קרו בחצר הנזק משלם נזק שלם הלכך אמ"ל ושומריו לא אקני ליה מקום בחצר והוי ליה קרו בחצר הנזק לא אמ"ל ושומריו אקנויי אקני ליה מקום בחצר והוי חצר השנותפין ע"כ אלמא דבהכנסת הפרה לתוף חצר חבירו קנה ליה מקומה ובפ"ק דקדושין גמי אמרינן בעי רב ביבי סלע של שניהם מהו ופירש הר"ן ו"ל ואף על גב דקי"ל בפרק הספינה דחצר השנותפין אין קונים זה מזה הכי קא מיבעיא ליה מי אמרי' כי אמרה ליה תנם ע"ג הסלע אקנויי אקני ליה מקום בחצרו וקנייא לה יע"ש.

ובפ"ב דבכורות דף ח"י אָמרו דר' טרפון סבר אקנויי אקני ליה מקום בתצרו ופרש"י ז"ל פדי שיינפה בהם בבכורות מיד פשיולדו דתקני ליה תצרו ופי' התוס' ז"ל טעמא אי משום דגמר וישעבד נפשיה אי משום דפעמים הרועה פותח ונועל הא דאיצטריכו להני טעמי משום דאין לרועה בגוף הבהמות פלום פדי דנימא דתיקני ליה מקום פשהכניס בו בהמתו ובפ' הספינה דף פ"ה גבי ברשות המןפקדים אצלו לא קנה עד שיקבל עליו או עד שישפיר את מקומו פירש רשב"ם ז"ל דמסתמא הקנה לו נפקד למפקיד את רשותו לצורך פירותיו יע"ש ובפרק קמא דפסחים כתב הרא"ש דאע"פ שהנפקד קיבל עליו אחריות מ"מ עיקר הממון של בעלים הוא וכיון שהשאילו הנפקד ביתו לשמירת ממונו קרינו ביה ביתו משמע מדבריהם ז"ל דבהכנסת הפירות שם נעשה רשותו בלא חזקה אחרת: איברא דיש להבין בדבריהם במה שאמרו דכל נפקד סתמא משאיל רשותו למפקיד דבפ' משילין אמתני' דמי שהיו פירותיו בעיר אחרת ועירבו בני אותה העיר לא יביאו לו מפירותיו אומר עלה המפקיד פירותיו אצל חברו רב אמר פרגלי מי שהפקידו אצלו ואותביה ליה ממתני' דתנן ואם עירב הוא פירותיו כמוהו ומשני אמר רב הונא מתני' פגון שייחד לו קרן זוית ופי' רש"י שייחד לו קרן זוית דאושלי ביתא הלכך ברשות המפקיד הן יע"ש אלמא מוכח דכל נפקד סתמא לא משאיל מקום למפקיד עד שמייחד ליה מקום אבל פי לא ייחד לו מקום ואין צריך לומר היכא דקביל שמירה לא השאיל ליה מקום וכי תימא מי הכריחו לרש"י ז"ל לפרש דייחד קרן זוית דאושלי ביתא הוא ואמאי לא פירש דה"ט דייחד קרן זוית משום דחשיב כאלו פירש ואמר דאינו מקבל עליה שמירה ותו אינם ברשותיה דנפקד אלא ברשותיה דמפקיד איכא למי' דהוצרך לפרש הכי משום דרב ס"ל דאפי' בסתמא קביל עליה נטירותא וא"כ בייחד ליה קרן זוית אמאי לא קביל עליה שמירה ולזה פירש דהיינו טעמא משום דכל שמייחד לו קרן זוית אושלי ליה ביתא וכן משמע מאותה שאמרו בפרק קמא דפסחים ייחד לו בית זקוק לבער דקרינו ביה ביתה ועיין בספר מלחמות להרמב"ן ז"ל בסוף ב"ק גבי גונב מן העדר למקום שנטל יחזיר שכ' דמתני' דהמפקיד חבית אצל חברו וייחדו הבעלים מקום וכו' דכיון דייחדו הבעלים מקום נעשה רשותו של מפקיד יע"ש: פללא דמלתא לע"ד דלענין שכירות או שאלת מקום פינון דאינו אלא זכיה לפירות המקום דהיינו לאשתמושי בהו פדרה תשמישו פה דרה זכיתו וכענין שאמרו מודים חכמים לר"א בשביל של פרמים שקוונה בהלוה פינון דלהלוה בלבד הוא דקא זכי ביה וה"נ פינון דלהניח פליו שם שכר ליה בהנחת פליו ה"ז זכה וכ"כ הריטב"א בחדושו פ"ק דקדושין גבי הגבהה לר"ש הגבהה בפיל היכי מצוי עביד: סימן ב השפיר לו שני בתים פינון שהחזיק באחד מהם זכה בשתיים ואפי' לא נתן הדמים פן נראה מדברי הר"מ ז"ל בפרק א' מהלכות מכירה וה"ט פינון דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף דמי למתנה דאם החזיק באחת מהם קנה פולם אבל מדברי הרא"ש אין נראה פן שכתב דמתנה הוי כמכר ונראה דבהא פליגי דהרמב"ם ס"ל דהא דבמכר בעינו שיתן דמי פולם ואי לא לא קנה אלא פנגד מעותיו ה"ט משום דלא סמכא דעתיה דמוכר לאקנויי עד שיובא כל המעות לידו ומש"ה במתנה ושכירות דלא שייך להאי טעמא בחזקת אחת מהם קנה פולם אבל רשב"ם ז"ל בפרק חזקת דף ד"ן פי' דהא דהחזיק באחת מהם קנה פולם ה"ד במכר דכיון דנתן כל הדמים נשתעבדו כל השדות לזה שנתן הדמים וכ"כ התוס' שם וכ"כ הרא"ש ז"ל בפסקיו ונראה שסובר

דהתוס' דקתני אותה בשכירות ג"כ איירי בשנתן את הדמים אבל קשה דא"כ אמאי צריך לקננו חזקה בכסף לחוד קונה בשכירות ואפי' באתרא דכתבי שטרך כמ"ש הב"י בס' קצ"ב ובהגהת מור"ם סימן קצ"ה: סימן ג ראונו ששכר בית משמעון לחדש אחד והשאלו ללוי לאותו זמן ונשאר הבית טוען ראונו שיחזיר לו השכירות מזמן שנשאר הבית ואילך ושמעון טוען לאו בעל דברים דידי את אחר שהשאלת אותה ללוי לא נשאר לה שום זכות בבית: תשובה לכאורה הנה נראה דראונו דינא קא משמע די"ל ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף וכל שנשאר הבית באמצע הזמן לא נכה המשפיר בשכירות שלא דר בו השוכר או הבא מפחו ויכול השוכר לתבוע השכירות מזמן שנשאר הבית ואילך.

אבל ראיתי להתוס' בפרק האומנין דף ע"ט ע"ב שכתבו ז"ל וא"ת מ"מ אם נתן כל השכירות אמאי לא יטול השוכר שכר חצי הדרך שלא הלה ועוד דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף וי"ל דכיון שהקדים לו שכרו נתרצה שיהא שולו לא לתר דאף ע"ג דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף לדעת כן נותנו שיהא שולו לא לתר עכ"ד למדנו מזה דכל שהקדים לו השכר לא שיניף לומר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף וכיון שכן בנ"ד שחזר ראונו והשאל הבית ללוי כבר פקע זכותו דראונו מהבית דשאלה ליומיה ממכר הוא תו לא מצי ראונו לתבוע משמעון שיחזיר לו השכר מזמן שנשאר הבית ואילך וכן מוכח מההיא דפרק המפקיד דף ל"ה ע"ב דאמר ר' זירא פעמים שהבעלים משלמין כמה פרות לשוכר ה"ד דאגרא מיניה מאה יומי והדר שייליה מיניה תשעים יום הדר אגרא תמנין יומי והדר שייליה מיניה שבעים יומי ומתה בתוף ימי שאלתה דאכל שאלה ושאלה מחייב חזא פרה ע"כ ופירש רש"י ז"ל דמחייב להעמיד לו הד' פרות שמים נחלטות לו בשביל שתי פרות שהשאל לו ושמים על שתי שכירות לעשות אצלו עשרים יום עכ"ל.

והשתא יש לדקדק דאמאי לא חשיב עוד דאם מתה בהמה בתחלת השבעים יום שיעמיד לו פרה אחרת לעשות מלאכה שבעים יום. וכ"ת הרי השאלה לו לבעלים לשבעים יום ואם היתה קנימת הנה עושה אצל בעלי' שהוא השואל מ"מ נימא ליה לבעלים פינון דמתה פלתה שאלתה ואתה חייב להעמיד לי השכירות דאינה לשכירות אלא מתחלה ועד סוף.

וראיתי למהרש"א ז"ל שדקדק זה ופירש דאיירי כשהשפיר לו בהמה זו דאז אינו חייב להעמיד לו חמור אחר אלו ת"ד אבל לע"ד זה א"א לאומרו דא"כ גם להשלים העשרה ימים לא יתחייב לו להעמיד לו פרה אחרת פינון דפרה זאת א"ל וכבר ראיתי למהרש"א ז"ל שנדחק בזה ואישתמיטתיה מיני' דברי הריטב"א ז"ל בחידו' שכתב בהדיא דאיירי בשא"ל בהמה סתם ומש"ה חייב להעמיד לו בהמה כדי להשלים העשרה ימים.

אבל לע"ד נראה ליישב עם מ"ש דהכא איירי כשהקדים לו השוכר השכירות מקודם וכן נראה מפרש"י שפי' ז"ל חזר ושכרה ראונו מצ' יום שהיא שאולה ואמ"ל השפירנ' לי וטול שכרה עכ"ל משמע דטול שכרה מהשתא קא יחייב ליה דאל"כ אמאי איצטרף תו לומר וטול שכרה אחר שא"ל השכירנה לי והלכך לא מצי השתא לתבוע לו שיעמיד לו בהמה לסמנו יומי שהמשפיר א"ל כבר זכיתי בשכר' מעת שפא לידי ואח"כ פשחזרתי ושאלתי אותה ממך מחלת לי על שיעבוד השבעים יום שנשתעבד בה אני וראיתי בחי'

בְּתָרָא לְפָרְק הַסְּפִינָה שֶׁפָּתְבוּ מִשָּׁם הָרָא"ם גָּבִי הֵיחָא דְמַדִּינָר לְיוֹם וּלְגִנְרָן יָפָה סָלַע שְׂאִין זֶה אֲגַר נֹטֵר דָּאע"ג דְשְׁכִירוֹת אֵינָה מִשְׁתַּלְמָת אֱלָא לְבַסְפוֹ ה"מ הֵיכָא דְלֹא בְּעֵי לְמִיָּהב לִיָּה מִתְחַלָּה אֲבָל הֵיכָא דִּיְהִיב לִיָּה מִתְחַלָּה שְׁכִירוֹת הָוִי וְלֹא הִלְנָאָה: סִימָן ד' מִי שֶׁשְׂכָר מְלַמֵּד לְבָנוּ וּמֵת הַבֵּן תוֹף הַזְּמַן פְּסִק רַבִּינוּ מֵאִיר וְהִבִּיאֻ הַמְרָדְכֵי פָּרְק הָאֲמִנִין מִנִּין דְהָוִי פְּסִידָא דְמְלַמֵּד דְקִי"ל כֹּל אֲוֹנָסָא הָוִי פְּסִידָא דְפוּעֲלִים וְלִמַּד בְּן מִהַשְׂכָּר פּוּעֲלִים וְאַתָּא מְטָרָא דְאָמַר רַבָּא דְהָוִי פְּסִידָא דְפוּעֲלִים יַע"ש וְלִכְאוּרָה אֵיפָא לְאִקְשׁוּנֵי פְּסִקָא אֲפִסְקָא דַר"מ גּוּפִי' ס"ל דָּאֵם חָלָה הַמְלַמֵּד הָוִי פְּסִידָא דַב"ה וְצָרִיף לְשַׁלֵּם כֹּל שְׂכָרוֹ מִשְׁלָם מְשׁוּם דְמִשְׁעָה שְׁהִתְחִיל בְּמִלְאכְתּוֹ חָל עָלָיו חוֹבַת תְּשָׁלוּם שְׁכִירוֹתוֹ וְכִי חָלָה נִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ דַבְע"ה יַע"ש וְהִשְׁתָּא נִרְאִים הַדְּבָרִים ק"ו וּמָה כְּשֶׁחָלָה הַמְלַמֵּד אֲמַרִינוּ דְהָוִי פְּסִידָא דַבְע"ה מְשׁוּם דְמִזְלוֹ שָׁל בַע"ה גָּרַם וְאֵע"פ שְׂאִין הַמְלַמֵּד יָכוֹל לְלַמּוֹד פ"ש בְּחָלָה הַבֵּן דְלֵהָוִי פְּסִידָא דַבְע"ה פִּינּוֹן דְהַמְלַמֵּד קָאִי וְעוֹמֵד לְקַיָּים תְּנָאוֹ וְאִי מְשׁוּם טַעֲנַת אֲוֹנָס אַתָּה פּוֹטְרוֹ לַבַע"ה מְלִיתָן אִם כֵּן כִּי חָלָה הַמְלַמֵּד נְמִי לְהָוִי פְּטוֹר הַבַע"ה מֵהָאִי טַעֲמָא.

וְהִיָּה נִרְאָה לְחַלְק וְלוֹמַר דַס"ל לַר"מ וְל' דְמְלַמֵּד גּוּפּוֹ קִנּוּי לַבַע"ה כַמ"ש הוּא ז"ל בְּתִשׁוּ' אַחֲרֵת וְלִכְף כִּי חָלָה הַמְלַמֵּד הָוִי פְּסִידָא דַבְע"ה דְהָוִי כְּלוּקֵם שְׂדֵה מִחֲבָרוֹ וְשִׁטְפָה נָהַר דְנִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ וְכַמוֹ כֵּן בְּחָלָה הַמְלַמֵּד פִּינּוֹן דְגּוּפּוֹ קִנּוּי לַבַע"ה נִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ שָׁל בַע"ה קְאָמַרִינוּ וּמִזְלֵיהָ גָרַם וְתוֹ לֹא מְצִי טַעֲיִן טַעֲנָה וְלוֹמַר אַדְעָתָא דְהָכִי לֹא קִנִּיתִי וְתַדַע מְדַאֲמַרִינוּ בְּפָרְק הַמְקַבֵּל שְׂדֵה הָהוּא גְבָרָא דְקַבֵּיל אַרְעָא אֲגִנְדָא דְנָהַר מְלָפָא וְאִסְתַּכְר נָהַר מְלָפָא אַתָּא לְקַמֵּיהָ דְרַבָּא אָמַר לִיָּה נָהַר מְלָפָא לֹא עֵבִיד דְמִסְתַּכְר מִכַּת מְדִינָה הִיא זִיל נְפִי לִיָּה ע"כ מִשְׁמַע מֵהָכָא דָאִי לֹא הָוִה מִכַּת מְדִינָה לֹא הָוִה מְנַפֵּי לִיָּה לְשׁוֹכֵר וְאֵע"ג דְהָוִי אֲוֹנָס דְלֹא שְׁכִיחַ וְלֹא מְצִי טַעֲיִן אַדְעָתָא דְהָכִי לֹא שְׁכַרְתִּי פִינּוֹן דְמִזְלֵיהָ גָרַם וְעָלָיו נִגְזְרָה גְזִירָה שְׁיַפְסִיד מְמוֹנוֹ.

מִשָּׂא"כ בְּחָלָה הַבֵּן וּמִחֲמַת זֶה אֵין הַמְלַמֵּד יָכוֹל לְלַמּוֹד לֹא שְׁיִיף לּוֹמַר נִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ דַבְע"ה פִּינּוֹן שְׁלֹא נוֹלַד שׁוּם רִיעוּתָא בְּקִנְיָנוֹ שְׁהוּא הַמְלַמֵּד. וְלִפִּי זֶה הִיָּה נִרְאָה לַע"ד לִיַּיִשֵׁב מָה שְׁהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' בַּפ' הַגּוֹזֵל קָמָא גָבִי יְבָמָה שְׁנַפְלָה לְפָנֵי מְוִפָה שְׁחִין תִּיפּוּק בְּלֹא חִלְיָצָה דְאֲדַעְתָּא דְהָכִי לֹא קִדְשָׁה נְפִשָׁה וְהַקְשׁוֹ הַתּוֹסְפוֹת א"כ אָדָם הַלּוֹקֵם פָּרָה וְנִטְרָפָה יֹאמַר לוֹ אַדְעָתָא דְהָכִי לֹא לְקַחְתִּי וְכו' יַע"ש וְלִפִּי מ"ש ל"ד כֹּלֵל דְלוֹקֵם פָּרָה וְנִטְרָפָה שְׁנוֹלְדָה רִיעוּתָא בְּגוּף קִנְיָנוֹ הָרִי זֶה נִסְתַּחֲפָה שְׂדֵה הַלּוֹקֵם וּמִזְלֵי' גָרַם וְלִכְף לֹא מְצִי טַעֲיִן אַדְעָתָא דְהָכִי לֹא לְקַחְתִּי מִשָּׂא"כ גָבִי יְבָמָה שְׁנַפְלָה לְפָנֵי מְוִפָה שְׁחִין דְלֹא שְׁיִיף לּוֹמַר נִסְתַּחֲפָה שְׂדֵה דִינְדָה דְאִשָּׁה הָוִי שְׂדֵה שָׁל בַעַל וּבַעַל אֵינּוֹ שְׂדֵה שָׁל אִשָּׁה וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת רַפ"ק דְכַתְּנֻבוֹת מְשׁוּם הָכִי הָוִי ס"ד לּוֹמַר דְנִימָא אַדְעָתָא דְהָכִי לֹא קִדְשָׁה נְפִשָׁה.

וְהִשְׁתָּא מִתִּיַּיִשֵׁב מָה שְׁהַקְשָׁה הַמְרָדְכֵי בְּמִסְכַּת יְבָמוֹת לַר"מ שְׁהִבִּיא רֵאִי לְסַבְרַת הַגְּאוּנִים דְאָמְרוּ דִּיבְמָה שְׁנַפְלָה לְפָנֵי מְשׁוֹמֵד דְאֵינָה זְקוּקָה לְיָכֵם מֵהִיא דַפ' הַגּוֹזֵל וְהַקְשָׁה הַמְרָדְכֵי עָלָיו דַה"ט לֹא סָגִי אֱלָא בִּיבְמָה מִן הָאִירוּסִין מְשׁוּם דְלֹא אֵיכְפַת לִיָּה לְבַעַל וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת שָׁם לִיַּיִשֵׁב קוֹשְׁיָא שְׁהַקְשׁוֹ מְלוֹקֵם פָּרָה אֲבָל בִּיבְמָה מִן הַנְּשׂוֹאִין הָא נְדָאִי אֵיכְפַת לִיָּה כִּי הֵיכִי דְלֹא לִיָּהוּ כֹּל בְּעִילוֹתָיו זְנוּת לְמַפְרַע אֲבָל לִפִּי מ"ש א"ש דַס"ל לַר"ס וְלֹא דֵהִיָּא דְפָרְק הַגּוֹזֵל מִיַּירִי אִפִּי' בִּיבְמָה מִן הַנְּשׂוֹאִין וְלֹא אֵיכְפַת לָן לְדַעְתָּה דִינְדָה מְשׁוּם דְאֵנּוֹ סִהְדִי דָאִי הָוִה מְסִיק אַדְעָתָא לֹא הָוִה מְקַדְשָׁא נְפִשָׁה וְל"ד לְלוֹקֵם פָּרָה

ונטרפה דלא מצי למיטען הכי משום דמזלו גרם ונסתתף שדהו וכ"נ שהוא דעת הרא"ש ז"ל בתשוב' פלל ל"ד שפכתב במי ששידף אשה ואח"כ יצאת אחותה מן הכלל שהוא פטור מן הקנס דאיכא אומדנא דאדעתא דהכי לא שידף אותה וסיים בה וכו' בשלא קידשה אבל אם קידשה אשתו היא ונסתתפה שדהו ע"כ אלמא דכל היכא דנסתתפה שדהו ליכא טענה למימר אדעתא דהכי לא עשיתי פינן דמזלו גרם: ובעיקר דינו של מהר"ם ז"ל דמדמי מת הבן לאתא מיטרא דהוי פסידא דפועלים לכאורה נראה דלא דמי דהתם לא מצי פועל לומר אנא הא קאמינא וכו' דבע"ה ג"כ יכול לומר הרי השדה לפניך ונמצא דאין העיכוב ב'א לא מזה ולא מזה משא"כ במת הבן דיכול לומר תן לי בנה ואלמדנו וזה נראה שהיא דעת ר' יואל ז"ל שאף ע"פ שפסק דחלה הבן הוי פסידא דמלמד במת הבן פסק דהוי פסידא דבע"ה וה"ט משום דיכול לומר המלמד אנא הא קאמינא תן לי בנה ואלמדנו וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשו' והביאה הב"י בסי' של"ה שהשיב על בע"ה ששכר פועל שישמשנו ומת בע"ה בחצי הזמן דנוטל הפועל כל שכרו משום דיכול לומר אנא הא קאמינא יבא ואשמשנו דהכי שנינו שם בפרק מי שאחזו הרי זה גיטף ע"מ שתשמישי את אבא שתי שנים ומת האב הרי זה גט דיכולה לומר תן לי אביה ואשמשנו עכ"ל.

איכרא דלכאור' נראה דליכא ראיה מהתם דהתם שאני משום דס"ל לרשב"ג דמעיקרא האי גברא להרוח' התנה והשתא לא צריף מה שאין פן בשוכר פועל לעשות לו מלאכה דליכא למימר דלהרוח' שָכְרוּ וכמ"ש התוס' שם בפרק מי שאחזו דף ע"ב בד"ה רבא אמר הא לא איצטריף וא"ת דהא אמרינן בפ' האומנין שוכר את הפועלים ואתא מיטרא הפסד דפועלים ותיקצו דשאני התם שאינו אלא שכיר יום שלא שָכְרוּ בע"ה אלא לדלות וכיון שלא הוצרך אינו שכירו עכ"ד וכ"כ פל המפרשים.

וכבר ראיתי להמרדכי בפ' האומנין שדחה ראית הרשב"א כמ"ש. אבל פד דייקנין בה נראה דשפיר מיייתי הרשב"א ז"ל מהתם מסיפא דקתני ע"מ שתשמישי את אבא שתי שנים דיכולה לומר תן לי את אביה ואשמשנו דכיון דקצב זמן לשמושה ליכא למימר להרוח' התנה ולזמן המצטרף קאמר דכי אמרינן להרוח' התנה והא לא איצטריף היינו בדלא קצב לה זמן דאיכא למימר לזמן המצטרף התנה אבל היכא דקצב לה זמן ליכא למימר לזמן המצטרף התנה וכמ"ש התוס' שם באות' סוגיא דזק ותשפח וכ"כ הרשב"א בחידושי' וטעמא דרשב"ג דאמר ה"ז גט היינו משום דאין העיכוב ממנה ומעיקרא פי התנה אדעתא דהכי התנה אבל עדיין איכא למידחי דאין ראיה משם לדינו של הרשב"א דהתם תנאה הוא דקא מתנה ויהיב לה גיטא על מנת שתשמש לאבא וכל מאן דיהיב מתנה והתנה על מנת שתעשה כה וכה ס"ל לרשב"ג דה"ק ליה על מנת שלא יבא העיכוב ממנה והלכך פי מת האב הוי גט משום דאין העיכוב ממנה אבל בשוכר פועל לעשות לו מלאכה איכא למימר דלא שָכְרוּ אלא אדעתא שיעשה לו מלאכה וכי לא הוצרך אינו שכירו: וראיתי בירושלמי שם פ' מי שאחזו על פלוגתא דרשב"ג ורבנן מיייתי פי' צד סדר סימפון אנא מקדש לה ע"מ שאבא ביום פלן ואינסוב איבע לו אונס ר"י אמר אונסא פמאן דלא עביד וריש לקיש אמר אונסא פמאן דעבד חד בר נש אקדים וזוי לאילפא ונגב נהרא אמר רב נחמן מצי א"ל הא אילפא אתי נהרא ור' אבא הנה פליג ומסיים שם ר"י ור' אבא סברי דלא פרשב"ג דאמר פל עכבה שאינה ממנה ה"ז גט ור"ל ור' נחמן סברי

פְּרִשְׁבֵּי"ג פֶּה גָּרִיס הַרְשָׁבִי"א שֵׁם בַּחִי' פ' מִי שְׁאַחֲזוּ וְכ' דִּהְלָכָה כֹּר' נִחְמָן כִּינּוּן דְּעֶבֶד עוֹבְדָא
יַע"ש וְלִכְאוּרָה אִיפָא לְמִילָף מִהֲכָא דְכָל אֲוֹנָסָא פְּסִידָא דְשׁוֹכֵר הָוִי כ"כ דְּמַצִּי הַפּוֹעֵל
לוֹמֵר לוֹ הָא קְאִימְנָא אֲבָל רְאִיתִי לְהֶר"ן בִּפ' הָאוּמֵר דְּקִידוּשִׁין דְּמִיִּתִּי הָאִי יְרוּשְׁלָמִי וְכַתְּב
דִּהְלָכָה כֹּר"י דְאָמֵר אֲוֹנָסָא כְּמָאן דְּלֹא עֶבֶד דְּמִי וְכַתְּב עוֹד דְּבִקִּידוּשִׁין דְּוָקָא הוּא דְקִאָמֵר
ר"י הֵכִי דְאֲוֹנָסָא כְּמָאן דְּלֹא עֶבֶד לְפִי שְׁאִין הָאִשָּׁה מִתְקַדְּשֶׁת אֲלֵא מְרְצוּנָה וּמִדַּעְתָּ וְאִינָה
מְסַפְמֵת לְקִידוּשִׁין אֲלֵא א"כ נְתַקִּינָם הִתְנָאי אֲבָל כָּל שְׁלֵא נְתַקִּינָם אִפִּי' בְּאוֹנָס אִינָה
נְתַרְצָה בְּקִידוּשִׁין וְדְמִי לְמִי שְׁנִתְחַיֵּיב לְחַבְרֵרוּ סָף מַה ע"מ שְׁיַעֲשֶׂה לוֹ דְּבָר פְּלוּנִי וְנִגְאָנְס
וְלֹא עֲשֶׂהוּ וְכו' דֹּאע"ג דְּאֲוֹנָס רְחֻמְנָא פְּטָרִי' מ"מ זֶה לֹא חֵיִיב עֲצָמוּ אֲלֵא ע"מ שְׁיַקְיָנָם
אוֹתוֹ דְּבָר עכ"ל וְלִפִּי זֶה יִרְאֶה דִּה"ה בְּשׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֵל ע"מ שְׁיִלְף לִירוּשָׁלַיִם אוֹ
שְׁיַשְׁמְשֻׁנוּ שְׁתִּי שְׁנִים שְׁכָל שְׁלֵא נְתַקִּינָם אוֹתוֹ דְּבָר אִין לוֹ לְפּוֹעֵל כְּלוּם דְּזֶה לֹא חֵיִיב
עֲצָמוּ בְּשִׁכְרֵירוֹתוֹ אֲלֵא כְּשִׁיִּקְיָנָם אוֹתוֹ דְּבָר אֲבָל אִם לֹא נְתַקִּינָם לֹא וְאע"פ שְׁאִירַע אֲוֹנָס
לְמִתְחַיֵּיב וְהִמְקַבֵּל יָכוֹל לְמִימֵר אֲנָא הָא קְאִימְנָא מְדַקְאָמֵר שֵׁם דִּר"י וְרַבִּי אֲבָא סְבָרִי דְּלֹא
פְּרִשְׁבֵּי"ג דְאָמֵר כָּל עֶכְבָּה שְׁאִינָה מְמַנָּה ה"ז גִּט פְּפִי גֵרְסַת הַרְשָׁבִי"א ו"ל בְּירוּשְׁלָמִי:
אִיבְרָא דְלִפִּי גֵרְסָא זוֹ אִיפָא לְאִקְשׁוּיִי טוּבָא לְהֶר"ן דְאִיף קִאָמֵר שֵׁם דִּר"י דְּלֹא פְּרִשְׁבֵּי"ג
דְּמִשְׁמַע דְּרִשְׁבֵּי"ג ס"ל אֲוֹנָסָא כְּמָאן דְּעֶבֶד דְּמִי וְאֲדַרְבָּא אִיפְכָא אִיפְכָא לְמִידַק מְרִשְׁבֵּי"ג
דְּמִדְקִאָמֵר יְכוּלָה הִיא לוֹמֵר תָּן לִי אֲבִיף וְאִשְׁמְשֻׁנוּ דְאֲנָא הָא קְאִימְנָא וְאִין הַעֲפָבָה מְשָׁלִי
מִשְׁמַע דְּכָל הִיכָא שְׁנִגְאָנְסָה אִיִּהִי וְאִינָה יְכוּלָה לוֹמֵר הֵכִי אִינוּ גִּט מְשׁוּם דְּאֲוֹנָסָא כְּמָאן
דְּלֹא עֶבֶד וְלִכְּוֹן הִיָּה נִרְאֶה לַע"ד לְקִיָּיִם גֵּרְסַת הַסְּפָרִים דְּגֵרְסֵי ר"י פְּרִשְׁבֵּי"ג וְהֵכִי דִּיִּיק
דְּמִדְקִאָמֵר רִשְׁבֵּי"ג יְכוּלָה הִיא וְכו' שְׁאִין הַעֲפָבָה מְמַנָּה מִשְׁמַע דְּכָל הִיכָא שְׁעַפְבָּה מְמַנָּה
אִינוּ גִּט וְאע"פ שְׁנִגְאָנְסָה וְדִלָּא כֹּר"ל דְאָמֵר אֲוֹנָסָא כְּמָאן דְּעֶבֶד דְּמִי וְדַחִי וְאָמֵר חֲתִיכָה יְדֵה
כְּמִי שְׁעַפְבָּה דְּמִי נְחֲתִיכָה יְדֵה כְּמִי שְׁלֵא עִיִּכְבָּה דְּמִי כְּלוּמֵר דִּר"ל אָמֵר לָךְ אֲנָא דְאָמֵרִי
אִפִּי' פְּרִשְׁבֵּי"ג וְכִי אָמֵר רִשְׁבֵּי"ג כָּל עֶכְבָּה שְׁאִינָה מְמַנָּה וְכו' דְּמִשְׁמַע דְּכ' הִיכָא דְהִוִּיא
עֶפְבָּה מְמַנָּה לֹא הָוִי גִּט ה"ד בְּשְׁעַפְבָּה אִיִּהִי בְּיָדִים דִּה"ז פְּאוּמֵרְת אִינִי רוּצָה לַעֲשׂוֹת
וּבִיטְלָה הִתְנָאי בְּיָדִים אֲבָל אִם נְחֲתִיכָה יְדֵה בְּאוֹנָס אִין הַעֲפָבָה מְמַנָּה קָא חֲשִׁיב דְּאֲוֹנָסָא
כְּמָאן דְּעֶבֶד דְּמִי כֹּן נִלְע"ד בְּכּוֹנוֹת הִירוּשְׁלָמִי וְלִפִּי זֶה אִיפְכָא לְמִימֵר דַּע"כ לֹא פְּלִיגִי ר"י
וְר"ל אִי אֲוֹנָסָא כְּמָאן דְּעֶבֶד דְּמִי אִי לֹא אֲלֵא כְּשְׁנִגְאָנְס הִמְקַבֵּל וְאִינוּ יְכוּל לְקִיָּיִם תְּנָאוּ
אֲבָל הִיכָא דְהִמְקַבֵּל יְכוּל לְקִיָּיִם תְּנָאוּ וְהַנּוֹתָן הוּא דְנִגְאָנְס ה"ז דּוּמָה לְדְרִשְׁבֵּי"ג דְאָמֵר כָּל
עֶפְבָּה שְׁאִינָה מְמַנָּה ה"ז גִּט וְאִפִּי' חֲכָמִים לֹא פְּלִיגִי עֲלֵיהִי אֲלֵא גִבִּי גִט דְּוָקָא מְשׁוּם דִּס"ל
לְצַעוּרָא קָא מְכוּוֹן וּבְהַקְפָּרָה הִתְנָה עֲמָה אֲבָל לְגִבִּי מְמוּנָא לֹא וְכִמ"ש הַרְשָׁבִי"א בְּאוּתָה
תְּשׁוּ: וּמַעֲתָה אִיפָא לְמִימֵר דִּל"ד נ"ד לְהִיא דְאִילְפָא דְאִיפְלִיגוּ בִירוּש' דְּהִתָּם שְׁנִיָּהֵם
מְזוּמְנִים לְקִיָּיִם הִתְנָאי וְלִכְוֹן ס"ל לִר"א דְהָוִי פְּסִידָא דְמִשְׁכִּיר כִּי הִהוּא דְהִשְׁוֹכֵר אֵת
הַפּוֹעֵל לְהַשְׁקוֹת שְׂדֵהוּ וּפְסִק נִהְרָא דְהָוִי פְּסִידָא דְפוֹעֲלִים וְאע"ג דְּקִיָּיִם פּוֹעֲלִים לַעֲשׂוֹת
וְלֹא מְצוּ לוֹמֵר אֲנָא הָא קְאִימְנָא דִּב"ה נְמִי קָאִי וְעוֹמֵד לְקִיָּיִם הִתְנָאי דְיָכוֹל לוֹמֵר הָרִי
שְׂדֵה לְפָנֶיךָ בָּא וְהַשְׁקֵהוּ אֲבָל הִיכָא דִּב"ה מֵת שְׁאִינוּ יְכוּל לוֹמֵר אֲנָא הָא קְאִימְנָא וְהַפּוֹעֵל
יְכוּל לוֹמֵר לִיָּה אֲנָא הָא קְאִימְנָא ה"ז דּוּמָה מְמַש לְדְרִשְׁבֵּי"ג.

אִיבְרָא דְעִדְדִין יֵשׁ לוֹמֵר דְּעִדְדִין לִיכָא לְמִילָף מִהֲכָא אֲלֵא הִיכָא דְהִקְדִּים לוֹ שְׁכָרוּ דְכִינּוּ
שְׁנָתָן לוֹ שְׁכָרוּ נְתַרְצָה שְׁיָהָא שְׁלוֹ לְאַלְתֵּר ע"מ שְׁלֵא יְהִיָּה הַעֲפָבָה מְצִידוֹ וְכִמ"ש הַתּוֹסְפוֹת
בְּשְׁמַעְתִּין פֶּרֶק הָאוּמְנִין בִּד"ה אִי אֵתָה מוּצָא אֲלֵא בְּסִפִּינָה זוֹ וְיִין זֶה אֲבָל הִיכָא דְלֹא נָתָן

עדיין לא: סימן ה' והיכא דשכר בית לשנה ומת השוכר בתוך השנה אי חייבים היורשים לשלם כל שכירות השנה דהמרדכי הביא משם ר"מ ז"ל דפטורים מלשלם פניו דנאנס השוכר וק"ל כל אונסא פסידא דפועלים פניו שפאים להוציא וצריף להבין לדעתו דהוא עצמו ז"ל פתב במלמד שחלה דצריף הב"ה לתת כל שכרו משום דפועל הוי קניינו של ב"ה וכי חלה מזלו של ב"ה גרם ונסתתפה שדהו וכמ"ש המרדכי בשם ר"ס שם בפרק האומניו נראה בהדיא דס"ל דשכירות ליומיה ממכר הוא והלכך פי חלה ואינו יכול ללמוד הוי פסידא דבע"ה דנסתתפה שדהו א"כ בשוכר בית נמי לזמן פניו דשכירות ליומיה ממכר הוא פי מת השוכר או חלה שאינו יכול לדור שם נימא גם כן דמזליה גרם ואע"פ שאינו יכול לדור מחמת אונס אין זה פוטרו מדמי השכירות פי היכי דחלה המלמד.

אבל כד דייקינא בה איפא לפליגי דס"ל לר"מ דנדאי שכירות ליומיה ממכר הוא והוי קניינו של בע"ה והלכך פי חלה המלמד מזליה דבע"ה גרם דאפשר שאם לא היה שכיר אצלו לא היה נופל למשכב ומש"ה צריף לתת לו כל שכרו וזה הטעם לא שייך בשוכר בית ומת השוכר דמזלו גרם ונסתתפה שדהו שאין שום ריעותא בבית ולא נשתנה מקמות שהיה והלכך פטור השוכר בטענת אונס דאדעתא דהכי לא שכרה וגבי חלה המלמד שאמרנו דנסתתפה שדהו של בע"ה פניו דנולד ריעותא בקניינו לא מצי טעין ב"ה טענת אונס מפניו דמזלו גרם דאנו אמרינו ליה דאלו לא היה שכור אצלה לא היה נולד זה האונס כמו שהוכחתי כ"ז פבר בדין חלה הבן ואינו יכול ללמוד יע"ש.

והרשב"א ז"ל חולק עם ר"מ וכתב דאם מת השוכר חייבים היורשים לתת כל דמי שכירות הבית משום דשכירות ליומיה ממכר הוא ומשעה שהחזיק בבית נתחייב בכל ימי השכירות בין ידור בה ובין לא ידור וטענת אונס אינו פותרתו שנה לא מחמת דירתו ממש הוא מתחייב לו אלא מפני שמכר לו ביתו לשנה שאם ירצה ידור בה וכ"כ הרשב"א ז"ל.

ולכאורה היה נראה להביא ראיה לדבריו מההיא דהשוכר את הספינה וטבעה בנהר דאי אמ"ל ספינה סתם ויין זה דצריף השוכר לתת כל דמי שכירותה פניו דהמשפיר יכול לקיים תנאו והשוכר אינו יכול לקיים תנאו כמ"ש הרי"ף והרמב"ם ז"ל וכן הוא דעת הרשב"א בתשובה שהביא הב"י סי' של"ה וכן נראה ג"כ מפרש"י שם בשמעתין וכ"כ ראב"ן ז"ל בספרו.

וה"ה בשוכר בית ומת השוכר שצריף לתת כל השכירות פניו דהמשפיר יכול לקיים תנאו והשוכר אינו יכול לקיים תנאו הן אמת דהתוס' והרא"ש חלקו שם עם הרי"ף דאפ"י הכי למה יתן כל השכירות ומ"ש מהשוכר הפועל להשקות את השדה ונגב נהרא דאמרינו לעיל דהוי פסידא דפועלים ואע"ג דקיימי פועלים מאחר דאנוס ב"ה ולפי זה נראה דנדון דינו הוי מחלוקת שקול והמוציא מחברו עליו הראיה: אבל לע"ד עם שאני פדאי נראה עיקר כס' הרי"ף והרמב"ם ז"ל חדא דסוגיא דשמעתין כפושטא הכי משמע דצריף לתת לו כל השכירות וכן בדין שהרי קי"ל דשכירות ליומיה ממכר הוא וכמ"ש הרא"ש ז"ל גופיה פמה פעמים בתשו' ועיין סי' א' וכן הוא דעת הרשב"א ומהר"ם והריטב"א והרמב"ם כמו שהוכחתי בה' פועלים ומ"ש התוס' בפ' הנהב דדוקא לענין

אונאה הוא דהוי הכי אבל בעלמא לא אמרי שכירות ליומיה ממפר הוא דהא אמרי בפ"ק דע"ז דכהן ששכר פרה מישאל לא יאכילנה תרומה משום דשכירות לא קניא איפא למידחי ולומר דלעולם אימא לה דשכירות ליומיה ממפר הוא לקנין פירות וביתו קרינו ליה כל זמן שהיא שכורה אצלו ומצי להקדישה פדאיתא בתוס' שהביאו התוס' במס' ערכין דף כ"א ואעפ"כ לענין תרומה לא מצי להאכילה משום דכספו המיוחד לו בעינו פדאיתא בפרק החובל ומ"ש הש"ך דאפי' נימא דשכירות ליומיה ממפר הוא כל יומא ויומא ממפר בפני עצמו וכו' אינו פן פדמוכח בפ' הספינה גבי השוכר את הפועל לעשות עמו בגורן וכיון דשכירות ליומיה ממפר הוא תו לא מצי טעין השוכר טענת אונס אדעתא דהכי לא קניתי פיון דלאו בלוקח לחוד תליא מילתא אלא כמו כן בדעת מוכר ומוכר לא אקני ליה אדעתא דהכי וכמ"ש התוס' בפרק הגוזל דף ק"י ע"ב יע"ש.

ומה שהביאו התוס' והרא"ש ראי' לפטור לשוכר משוכר את הפועל ואיסתכר נהרא דאע"ג דקנימי פועלים אפ"ה מאחר שנאנס הבע"ה פטור לשלם לע"ד לא דמי דהתם הבע"ה ג"כ מוכן לקיים תנאו ד יכול לומר לפועל הרי השדה לפניך בא השקהו ונמצא דאין הפועל יכול לקיים תנאו שנתחייב לעשות.

משא"כ בשוכר את הספינה סתם וא"ל ליין זה דהמשפיר יכול לקיים תנאו ולמסור ספינה בידו כמו שהתנה והשוכר אינו יכול לקיים תנאו הלכך צריף לתת לו כל השכירות ואע"פ שהוא אנוס דמזליה דשוכר גרם ויש לי להבי' ראיה עוד לזה מדאמרי' בפ' המקביל שהוא גברא דקביל ארעא אגודא דנהר מלפא בשכירות לסוף איסתכר נהר מלפא אתא לקמיה דרבא א"ל נהר מלפא לא עביד דמסתכר מפת מדינה היא זיל נפי ליה ופירש רש"י ז"ל מפת מדינה היא ולא עליו בלבד עברה זו ואתנויי נמי לא איבעי ליה לאתנויי פיון דלא עביד דמסתכר ע"כ.

אלמא משמע דאי לא הוי מפת מדינה לא הנה צריף לנפויי ונהה פסידא דשוכר משום דמזלי' גרם ואע"פ שהוא אנוס ומשמע עוד דאפי' היכא דהוי מפת מדינה אי הוי מידי דשכיח הוי פסידא דשוכר פיון דלא התנה השוכר סבר וקביל בכל גוונא: והשתא איפא לאקשוניי דגבי פועל אמרי' דכל אונסא הוי פסידא דפועלים פיון דהוא בא להוציא איבעי ליה לאתנויי.

אבל עם מ"ש יתיישב דלא דמי לפועלים דהפועלים שוכרם ב"ה ע"מ שיעשו לו המלאכה וכי אינם עושים אפי' הוי מחמת אונס תו אינם שכורים ש"ל כמ"ש התוס' בפרק מי שאתחו דף ע"ב שהרי לא קיימו המעשה שקבלו לעשות אבל משפיר בית או ספינה וכלים משעה שהחזיק בהם השוכר כבר קיים תנאו המשפיר משעה שמסרן בידו ותו אין על המשפיר להטפל אם יעשה בהם השוכר מלאכתו או לא.

ובמ"ש יש טעם למאי דמחלק התוספתא שהביאה הרי"ף והרא"ש בין פועל שנאחו באנגריא לשוכר את החמור ונאחו באנגריא דגבי חמור א"ל המשפיר לשוכר הרי שלף לפניך ונוטל כל שפרו וגבי פועל לא מצי א"ל הרי שלף לפניך דלכאורה הוא קשה דמ"ש זה מזה ובשלמא לדברי התוס' שכתבו פ"ק דקדושין דפועל אין גופו קנוי לב"ה איפא ליישובי דדווקא פועל הוא דאינו קנוי לב"ה משום דכל אימת דבעי חוזר בו והלכך פי חלה או נאחו באנגריא לא אמרי' מזליה דבע"ה גרם פיון דלא הוי קניינו משא"כ בשוכר

את החמור פינון דקנה ליה השוכר לגמרי שאין המשפיר יכול לחזור בו קניינו קא תשיב והלכה פי נאחזו באנגריא מזליה דשוכר גרם אבל לפי דעת ר"מ שסובר דפועל ג"כ גופו קנוי לב"ה וכן הוא דעת הריטב"א והרמב"ם ז"ל וכוונראה עיקר כמו שהוכחתי בהלכות פועלים הדרא קושיא לדוכתא דמ"ש פועל שנאחזו באנגריא דהוי פסידא דב"ה ואלו בשוכר את החמור ונאחזו באנגריא הוי פסידא דשוכר.

אבל לפי מ"ש טעם נכון לחלק ביניהם דפועל שאני משום דבהדיא א"ל הב"ה פששכרו ע"מ שיעשה לו מלאכה וכי אינו יכול לעשות אינו שכירו מה שא"כ בשוכר בהמה או כלים דמשעה שמסר המשפיר ביזו תו לא נשאר למשפיר לעשות לו ולהשתדל שיוכל השוכר לגמור מלאכתו ולא רמי עליה מידי וכן מצאתי בחידושי מהר"ר בצלאל ז"ל שהביא משם הרמב"ן ז"ל דדוקא בפועלים הוא דאמרין הכי: סימן ו והשתא איפא למיבעי בשוכר בית לזמן ובתוף הזמן באו עובדי פוכבים ודרו בה למי הוי הפסידא והיכא דנלקחו בתיים הרבה לא קא מיבעיא לן דכה"ג הוי נדאי מפת מדינה דהוי פסידא דמשפיר כי קא מיבעי לי היכא דלא נלקחה בית אחרת כי אם זו בלבד מי אמרינן מזליה דשוכר וכר גרם ויתן פל השכירות או דילמא פינון דאין השוכר יכול לדור שם דמי לנפלה דקי"ל דאינו צריך לתת לו שכר ממה שלא דר בו וכ"כ הרב המבי"ט בח"א סי' מ' וכתב דאפילו לדעת הרמב"ם שכתב בשוכר את החמור ונאחזו באנגריא דא"ל המשפיר הרי שלח לפניה ויתן לו פל השכירות מ"מ מאחר שהניחה מעבודת המלך ישלים השוכר שכירותו ועוד דבחמור דמצי אמ"ל הרי שלח לפניה איירי דוקא בנלקחה דרף הליכתו אבל אם היו מחפשים בבתים ולוקחים הוי פסידא דמשפיר וגבי בית לא שייך לומר נלקחה דרף הליכתו עכ"ד ולכאורה נראה דבנ"ד איירי אפי' שלא נלקחו בתיים אחרות אלא זו בלבד ואם הדבר פו עדיין יראה דמזליה של שוכר גרם ול"ד לנפלה דלתות הבית בעיניה אבל פל היכא דאיתיה הבית בעיניה פמות שהשפירה יכול לומר הרי הבית לפניה וכן מצאתי להרב בספר פני משה בח"ב סי' ל"ב שחילק בהכי וכתב דהא דמפלגינן גבי חמור בין ניטלה דרף הליכתו וכו' וגבי בית לא שייך לומר הכי מ"מ הרואה יראה בטור דאית ליה דהה סברא דדרף הליכתה ניטלה לא איתמר בגמרא אלא בהשפיר את החמור סתם אבל בא"ל חמור זה אע"פ שאינו בדרף הליכה א"צ להעמיד לו חמור אחר ומינה דלהר"מ ז"ל ג"כ בא"ל חמור זה לא שנא דרף הליכה וחיוב ליתן לו פל שפרו עכ"ד ונהגם פי במ"ש ז"ל דהיכא דא"ל חמור זה אין חילוק בניטלה דרף הליכתו וכו' לע"ד אין נראה פו דכל שמחפשים בבתים ה"ז מפת מדינה וכל היכא דהוי מפת מדינה הוי פסידא דמשפיר שאפ"ל לא הנה שוכרה זה היתה נלקחת שפן מחפשים ולוקחים פל החמורים.

אבל בנ"ד דלא נלקחה כי אם בית זו בלבד פינון דלא הוי מפת מדינה איפא למימר דמזליה דשוכר גרם דאפשר שאם לא היתה שכורה אצלו לא היתה נלקחת: וראיתי להתוס' ז"ל במסכת ערכין דף כ"א שהקשו על הברייתא דקתני, חלטו כהן א"ל הרי שלח לפניה והא בית הנחלט אסורה בהנאה וא"כ היכי מצי א"ל הרי שלח לפניה דהוי כמותה או נשברה דחייב להעמיד לו חמור אחר יע"ש ולכאורה הנה נראה דזה סותר למ"ש דכל היכא דהבית קיימת אע"פ שלקחה עובדי פוכבים ואינו יכול לדור בה דהוי פסידא דשוכר ואלו התוספות פתבו דדמי לנפלה.

אָבֵל עֲדִינּוֹן אִיכָא לְפִלּוּגֵי דְבֵית הַנְּחֻלְט אֵינְהָ רְאוּיָה לְדִירָה לְשׁוּם אָדָם וְלִכְּהָ דְמִי לְנַפְלָה
מַה שְׂאִין פֻּן בְּלִקְחוּהָ עׁובְדֵי פּוֹכְבִים שְׁהֵבִית רְאוּי לְדִירָה. וְעוֹד דְּהֵתָם לִיכָא לְמִימַר מְזֻלְיָה
דְּשׁוֹכֵר גְּרָם וּכְמוֹ שְׁפִירֵשׁ רִשׁ"י ו"ל דְּמִשׁוּם מְזֻלְיָה דְּמִשְׁפִּיר הוּא שְׁנַחֲשֵׁד עַל הַגְּזוּל וְלִפִּי
פִּירוּשׁ הַרְמַב"ם ו"ל דְּאִית לִיהָ דְּמֵאֵי דְקִתְנֵי בְּבְרִייתָא גְּאֻחְזָה בְּאַנְגְרִיא א"ל הָרִי שְׁלָהּ
לְפָנֶיהָ הָוִי כְּפִשׁוּטוֹ דְּצָרִיף הַשׁוֹכֵר לְתַת כָּל שְׁכָרָה מִינָה נְמִי לְמַדְנּוּ בְּחֻלְטוֹ פֶּהֲנ דַּא"ל הָרִי
שְׁלָהּ לְפָנֶיהָ דַּר"ל דְּצָרִיף לְתַת לוֹ כָּל שְׁכָרוֹ פִּינּוֹן דְּהֵבִית קִיָּמַת וְלֹא גִשְׁתַּנָּה מְפֻמּוֹת שְׁהֵיָה.

וּמַה שְׁפִתְבַּה הָרַב הַמְבִי"ט ו"ל דְּאָפִי בְּנִלְקָחָה מִחֻמַּת הַשׁוֹכֵל שְׂאָם הָיָה בְּיַד הַמִּשְׁפִּיר לֹא
הָיְתָה נִלְקָח' אַחַר שְׁיַצְאוּ הָעוֹבְדֵי פּוֹכְבִים מִשְׁם יְשָׁלִים הַשׁוֹכֵר יְמֵי שְׁכִירוּתוֹ אֵינּוּ נִרְאָה
פֻּן מְדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל וְאַנְגְרִיא שְׂאֵינְהָ חוֹזֶרֶת יוֹכִיחַ דְּאָפִי הָכִי צָרִיף לְתַת לוֹ כָּל
הַשְׁכִּירוֹת פִּינּוֹן דְּמְזֻלְיָה דְּשׁוֹכֵר גְּרָם שְׁהָרִי בְּדָרְוֹ הִלִּיכְתָּה נִיטְלָה וּמ"מ בְּעֵיקָר הַדִּין הִיכָא
דְּלִקְחוּהָ עׁובְדֵי פּוֹכְבִים אִפִּי כִי לֹא הָוִי מִפַּת מְדִינָה דְּמִי לְנַפְלָה וּמְזֻל שְׁנִיָּהֶם גְּרָם וְאֵינּוּ
נוֹתֵן הַשׁוֹכֵר שְׁכָר דְּלֵהֲבָא דְּמְזֻל שְׁנִיָּהֶם גְּרָם וְהָכִי מוֹכַח מִפִּי רִשׁ"י בְּפִרְקָה הָאֲנֻמְנִין שְׁפִתְבַּה
חִיבֵיב לְהַעֲמִיד חֲמוּר אוֹ יַחְזִיר לוֹ שְׁכָרוֹ: סִימָן ז' וְהִיכָא דְּשְׁכָר בֵּית לְזַמָּן וְאַח"כּ בְּרַחוּ
מִחֻמַּת הַמַּגְפָּה לְכַאוּרָה נִרְאָה פִּינּוֹן דְּהָוִי מִפַּת מְדִינָה יַפְסִיד הַמִּשְׁפִּיר וּכ"כ רַאבְ"ן ו"ל בְּסִי
צ"ח אֵלָא שְׁפִתְבַּה עוֹד דַּא"צ לְהַחְזִיר הַמִּשְׁפִּיר כָּל הַשְׁכִּירוֹת שְׁלִקְחָה אֵלָא כָּל א' יַפְסִיד
מְחַצָּה מְדִי הַשְׁכִּירוֹת הַזַּמָּן אֲשֶׁר בְּרַחוּ מִשׁוּם דְּהִכָּא הַגְּזִירָה הָיְתָה עַל שְׁנִיָּהֶם עַל הַבְּתִימִים
לְהִיּוֹת גְּדוּדִים וְעַל הָאֲנָשִׁים לְהִיּוֹת גּוֹלִים עַכ"ד.

וְלִפִּי הִירוּשְׁלָמִי שְׁהֵבִיתִי לְעֵיל מִפְּר' מִי שְׂאָחֻזוֹ דְּהִקְדִים זִוְנִי לְאִילְפָא וְאַח"כּ נִגְבַּה נִהְרָא
דְּפִטְרוֹ רַב נַחְמָן לְהַחְזִיר הַשְׁכָּר אִיכָא לְמִילָף דְּאָפִי הִיכָא דְּהָוִי מִפַּת מְדִינָה דְּקִי"ל דְּהָוִי
פְּסִידָא דְּמִשְׁפִּיר מ"מ אִם הִקְדִים לוֹ הַשְׁכָּר א"צ לְהַחְזִירוֹ דְּהָא נִגְבַּה נִהְרָא הָוִי מִפַּת מְדִינָה
וְהִלְכְתָּא כְּרַב נַחְמָן פִּינּוֹן דְּעַבְד עוֹבְדָא כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשָׁיו וְאַפִּי הָכִי מְצִי א"ל
הַמִּשְׁפִּיר הָא אִילְפָא אֵייתִי נִהְרָא.

וְנִרְאָה דַּה"ט דְּכִינּוֹן דְּהִקְדִים לוֹ הַשְׁכִּירוֹת נִתְרַצָּה הַשׁוֹכֵר שְׁיָהָא שְׁלוֹ לְאַלְתֵּר כְּמוֹ שְׁפִתְבּוּ
הַתּוֹס' ו"ל בְּהָאֲנֻמְנִין גְּבִי סְפִינָה זוֹ וְיִין זֶה דָּאָם נָטַל לֹא יַחְזִיר וְלֹא דְּמִי לְנִשְׁרַף כָּל הָעִיר
שְׁפִתְבּוּ בְּהַגְהָת מִיָּמּוֹן דְּאָפִי נָטְלוּ הַשְׁכָּר יַחְזִיר דְּנִשְׁרַף הַבֵּית דְּמִי לְסְפִינָה זוֹ וְיִין סְתָם
דְּהַשׁוֹכֵר יְכוּל לְקַיִים תְּנָאוֹ וְהַמִּשְׁפִּיר אֵינּוּ יְכוּל לְקַיִים תְּנָאוֹ וְכִדְיָהִיב טַעְמָא בְּהַגְהָת שְׁם
מִשׁוּם דְּהַשׁוֹכֵר אוֹמֵר לוֹ אָנָּה הָא קְאָיְמָנָא וְהַמִּשְׁפִּיר אֵינּוּ יְכוּל לְקַיִים תְּנָאוֹ אֲבָל הִכָּא אֵין
הָעִיפּוּבָא מְצִיד הַמִּשְׁפִּיר שְׁיְכוּל לומ' הָא בֵּיתָא קְמָף: וְרֵאִיתִי לְמַהֲרַש"ךְ בַּח"ב סִימָן צ"ח
שְׁנִשְׂאָל עַל רְאוּבֵן שְׁשׁוֹכֵר חֲנוּת בְּשׁוּק הַקְּאֻזְאִים לְזַמָּן שְׁתֵּי שָׁנִים וּבְתוֹף הַזַּמָּן גְּזוּר הַמְלָךְ
שְׁלֹא יִשְׁבּוּ קְאֻזְאִי בְּאוֹתוֹ הַשׁוּק וְהַשִּׁיב דַּה"ז מִפַּת מְדִינָה וַא"צ רְאוּבֵן לְתַת שְׁכִירוֹת
מְאוּתוֹ זַמָּן וְאִילָף וּמְהַר"ש יוֹנָה הַקָּשָׁה ע"ד דְּכִינּוֹן דְּשְׁכִירוֹת לְיוֹמִיָּה מְפָרָה הוּא מְזֻלוֹ שְׁל
שׁוֹכֵר גְּרָם וְהִבִּיא רְאֵיָה מְאוּתָה תְּשׁוּבָה שְׁל הַרְשֵׁב"א שְׁהֵבִיתִי לְעֵיל יַע"ש.

וְלְכַאוּרָה נִרְאָה שְׂאִין מְזָה קוֹנְשֵׁיָא עֲלִיו דְּנָדוֹן הָרַב מַהֲרַש"ךְ הָוִי מִפַּת מְדִינָה וְהִיכָא דְּהָוִי
מִפַּת מְדִינָה בְּנֻדָּי דְּהָוִי פְּסִידָא דְּמִשְׁפִּיר. אָבֵל עֲדִינּוֹן יִרְאָה דְּבַנְדוֹן הַרַש"ךְ יֵשׁ לְהַעֲמִיד
הַשְׁכִּירוֹת וּלְחַיְיבּוּ לְשׁוֹכֵר פִּינּוֹן דְּלֹא גִשְׁתַּנָּה הַחֲנוּת מְפֻמּוֹת שְׁהֵיָה וְרֵאִוִיָּה הִיא לְאַנְמְנוֹת
אַחֲרַת אֵלָא שְׁלָזָה הַשׁוֹכֵל אֵינְהָ רְאוּיָה כַּה"ג לֹא שְׁיָיָף לומַר מְזֻלְיָה דְּמִשְׁפִּיר גְּרָם וְנִרְאָ'
דַּמַּה"ט פִּתְבַּה הַמְרַדְכִי דָּאָם בְּרַחוּ מִחֻמַּת הַדְּבָר דְּצָרִיף לְתַת כָּל הַשְׁכִּירוֹת וְהִבִּיאֵו הַשְׁ"ף

סי' של"ד משום דס"ל דהמפה לא נגזרה על הבת' אלא על האנשים והמשפיר א"ל הא ביתא קמך וכו' נראה מההיא דאמרי' בפ"ב דנדקרים באשת פהו שנאנסה אי יש לה פתובה משום דמצי אמ"ל אנהא הא קאימנא וגברא הוא דנסתתפה שדהו ומדאיצטריף לטעם דאנהא הא קאימנא ולא סגי ליה לומר גברא הוא דנסתתפה שדהו ואפ"ל כי לא מצית איהי למיקם וכגון דנתקלקלה וסתה דיש לה פתובה ואפ"ל דהתחזקה בכף כמו שהוכחתי במ"א יר' דמירי אפ"ל היכא שנשבית כל העיר דהוי מפת מדינה דאפ"ל יש לה פתובה דכיון דמצי אמ"ל אנהא הא קאימנא גברא הוא דנסתתפה שדהו וכ"ש בנ"ד דמצי אמ"ל משפיר לשוכר זיל את' והשפירה לאחרים: סי' ח במאי דקי"ל דכל אונסא הוי פסידא דפועלי' נראה מדברי התוס' בהאומנין דף ע"ט גבי ספינה סתם ויין זה דלריב"ן ו"ל אף דיכול הפועל לומר אנהא הא קאימנא אינו יכול ליטול שכר על חצי הדרך שלא הלה פי אם כשהפסיד ספינתו ומזומן לקיים תנאו או שהוא מוחזק וטענותיהם שוות ולריב"ם ו"ל אף כשהפסיד ספינתו ומזומן לקיים תנאו אינו יכול על חצי הדרך שלא הלה פי אם כשהוא מוחזק ומזומן לקיים תנאו ומהר"ם ו"ל הביא דבריו המרדכי תפס סברת ריב"ן והרא"ש ו"ל תפס סברת ריב"ם יע"ש.

ולע"ד נראה דגדולי הראשונים חולקין על סברת ריב"ן וריב"ם ו"ל וס"ל דכל דהפועל יכול לומר אנהא הא קאימנא אף שלא הפסיד ספינתו ואינו מוחזק נוטל כל שכרו כפ"ב והם ר' יואל שפסק שאם מת התינוק דצריף לשלם לו כל שכרו כמבואר במרדכי יע"ש והרשב"א בתשובה הביא דבריו הב"י בסי' של"ה שכתב שאפ"ל אם מת ב"ה בתוך הזמן שקצב נוטלהמשרת כל שכרו והביא ראיה מדין ספינה סתם ויין זה וכו' נראה מדברי ר"ח הביא דבריו הרב בצלאל בחי' בפרק האומנין דף ק"ע ע"ד וז"ל הצ"ל ובתשו' אחרת מצאתי פי יש מחייבים ליתן לו כל שכרו כמו בספינה סתם ויין זה ומביאין ראיה מפר"ח ו"ל דפי' גבי אגר אגירי לרפקא ואתא מיטרא אי סיירה הוי פסידא דפועלים דיכול ב"ה לומר לפועלים לכו חפרו ולא סיירוהו יכול הפועל לומר תן לי שדה אחרת וכו' עד מ"ש משמע לפי דפסידא דפועלים היינו טעמא פי היכי דאמרינו ביין סתם וספינה זו וכו' יע"ש ולע"ד זו היא סברת הרי"ף והר"מ ו"ל שפסקו בספינה סתם ויין זה שנוטל שכרו כפ"ב ונראה להביא ראיה לסברא זאת מההיא דאמרינו בפרק הזהב דף נ"ח דמוקי תלמודא הברייתא דקתני בני אדם ששלחו את שקליהו ונגנבו או שאבדו דנשבועין לבני העיר דנשבועים ליטול את שכרם יע"ש והשתא בשלמא לס' ר"ח והרשב"א והגלויים עליהם ניחא דנשבועים ליטול את שכרם משום דיכולים לומר אנהא הא קאימנא תן לנו אותם שקלים להוליקם ואם נאנסו השקלים הם לא נתחייבו באונסין אבל לסברת ריב"ן וריב"ם והגלויים עליהם קשיא אמאי נשבועים ונוטלים שכרן כיון שנאנס ב"ה וזה ימים ראיתי למהר"ם ו"ל בתשו' שישב זה לפי דרכו דע"כ לא אמרינו כל אונסא פסידא דפועלים פי אם באונס דשכיח אבל באונס דלא שכיח הוי פסידא דב"ה ובפ' הזהב מוקי לה תלמודא בנגנבו בליסטים מזוין דהוי אונס דלא שכיח וכן כתב הב"י בסי' של"ג וז"ל מצאתי פתוב על שוחט ובודק ששכרוהו לכף והקצבים אינם מניחים אותם לבדוק וכו' עד אבל אם מקפידים בדבר שאין טבחי עובדי פוכבים מקפידים פלל ומעולם לא שמע אדם שהקפידו בכף דמי לאונסין ולא מפסיד אגריה עכ"ל ולפי מ"ש נראה דאין מקום למ"ש הגהות מרדכי האחרונות על אותו שליח שהיה נושא אגרות בשכר ומצא תגר

ונחזר בו דיתן להם שְׂכָרָם מְשַׁלֵּם וְהִבִּיא רֵאֵיָה מֵהֵיָא דַּפ' הַזֶּהָב יַע"ש דְּמַשְׁם אִין רֵאֵיָה דְהֵתָם יְכוּל לֹמַר אֲנָא הָא קֵאֲמִנָא פְּדֻכְתִּיבְנָא לֹא כֵן הֵכָא דְהֵאֲגָרוֹת בְּיָדוֹ וְאִינוּ יְכוּל לִילְדָּהּ מִפְּנֵי הַתְּגָר נִמְצָא דְאִין יְכוּל לֹמַר אֲנָא הָא קֵאֲמִנָא וּלְפִי דְבִרֵי מְהֵרָם ו"ל הַנּוֹ"ל אַף אִם הֵיָה יְכוּל לֹמַר אֲנָא הָא קֵאֲמִנָּה לֹא דְמִי לְהֵיָא דַּפ' הַזֶּהָב דְכַה"ג לֹא הָוִי אֲנֹסְס דְלֹא שְׂכִית וּדְבִרֵי הַגְּהוֹת רֵאֲשׁוֹנוֹת שְׁפָתָבוּ דְכַה"ג הָוִי פְּסִידָא דְפּוֹעֵל בֵּין הֵיָה לְשִׁנְיָהֶם לִידַע הָאֲנֹסְס בֵּין לֹא הֵיָה לְשִׁנְיָהֶם לִידַע וְאִפְּנִי מְחֻצֵי הַדְּרָה שְׁנַטְל יַחְזִיר שְׁהָרִי לֹא נִהְנֶה כְּלוּ וְכו' יַע"ש שְׁרִירִים וְקִיָּמִים: וְעוֹד הֵיָה נִרְאָה לְהִבִּיא רֵאֵיָה לְסִבְרַת ר"ת וְהַרְשָׁב"א ו"ל מֵהֵיָא דְאֲמָרִינֵן בַּפ' הַגּוֹזֵל בְּתֵרָא דָּף קי"ו גַּבִּי יָרַד לְהֲצִיל וְלֹא הֲצִיל אִין לֹו אֲלֵא שְׁכָרוֹ וּפְרִיָּהּ תַּלְמוּדָא מֵהִבְרִייתָא דְקַתְנֵי הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהִבִּיא פְּרוּב וְדוֹרְמִסְקִין לְחוּלְהָ וְהִלְדָּהּ וְהִבִּיא וּמְצָאוֹ שְׁמַת אוֹ שְׁהִבְרִיא נוֹתֵן לֹו שְׁכָרוֹ מְשַׁלֵּם וּמְשַׁנֵּי הֵתָם עֲבִיד שְׁלִיחַ שְׁלִיחוּתָהּ הֵכָא לֹא עֲבִיד שְׁלִיחַ שְׁלִיחוּתָהּ ע"כ וְהַשְׁתָּא בְּשַׁלְמָא לְסִבְרַת ר"ח וְהַרְשָׁב"א נִיחָא דְאִף דְלֹא הֲצִיל וְלֹא עֲבִיד שְׁלִיחוּתָהּ נוֹטֵל שְׁכָר טוֹרְחוֹ מְשוּם דְיְכוּל פּוֹעֵל לֹו אֲנָא הָא קֵאֲמִנָא וּמָה שְׁהֵיָה לִי לַעֲשׂוֹת עֲשִׂיתִי אֲבָל לְסִבְרַת רִיב"ן וְרִיב"ם וְהַנְּלוּיִם עֲלֵיהֶם קְשִׂיא אֲמָאי נוֹטֵל שְׁכָר טוֹרְחוֹ וְהָא קי"ל דְכָל אֲוֹנְסָא הָוִי פְּסִידָא דְפּוֹעֲלִים דְכַה"ג לֹא הָוִי אֲוֹנְסָא דְלֹא שְׂכִית וְרֵאִיתִי לְהֵרֵב בְּעַל מְאִירַת עֵינַיִם שְׁהִבִּיא מְשַׁם מוֹר"ם דְאִיָּרִי פְּשִׁהֲתָנוּ עִמּוֹ שְׁהִגַּם שְׁלֹא יִצִּיל יִתֵּן לֹו שְׁכָרוֹ כְּפּוֹעֵל אֲבָל זֶה דוֹחֵק דְאִיָּרִי בְּסִתְמָא דְאִי בְּדַפְרִישׁ מָה שְׁאֵלָה שְׁשָׂאֵל מֵרַב אִם יִתֵּן לֹו שְׁכָרוֹ מְשַׁלֵּם וְכֵן כָּתַב הַסַּמ"ע וְכֵן נִרְאָה מִתְּשׁוּבַת הָרֵא"ש שְׁהִבִּיא הַב"י בְּהַלְכוֹת שְׁלוּחִין ס' קפ"ד יַע"ש.

וְעוֹד יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאֵיָה מֵהַתּוֹסְפָתָא הַבִּיָּאָה הַרְמַב"ם פ"ט מֵהַל' שְׂכִירוֹת ו"ל הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהִבִּיא לֹו שְׁלִיחוּת מִמְּקוֹם לְמִקּוֹם וְהִלְדָּהּ וְלֹא מְצָא שָׁם מָה יְבִיא נוֹתֵן לֹו שְׁכָרוֹ מְשַׁלֵּם שְׁכָרוֹ לְהִבִּיא קְנִיָּים מֵהַפְּרָם וְהִלְדָּהּ וְלֹא מְצָא וְלֹא הִבִּיא נוֹתֵן לֹו שְׁכָרוֹ מְשַׁלֵּם עַכ"ל וְלְסִבְרַת ר"ח וְהַרְשָׁב"א נִיחָא אֲבָל לֹס' הַחֹזֶקֶין קְשִׂיא פְּאָמוֹר: אֲמָנָם רֵאִיתִי בִירוּשָׁלַיִם פ"ב דַּע"ז ו"ל הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהִבִּיא יֵיָן לְחוּלְהָ אִם הִבִּיא חֲזִיב לִיתֵּן לֹו וְאִם לֹא אִין חֲזִיב לִיתֵּן לֹו אֲבָל אִם א"ל לְהִבִּיא לֹו מִמְּקוֹם פְּלוּ' בֵּין הִבִּיא בֵּין לֹא הִבִּיא חֲזִיב לִיתֵּן לֹו כְּאִן דְמִי רִגְלִיו הוּא נוֹתֵן בְּכָאֵן לֹא דְמִי רִגְלִיו הוּא נוֹתֵן לֹו עַכ"ל לְמַדְנֹו מֵהִירוּשָׁלַיִם שֵׁישׁ חִילוּק בֵּין הִיכָא דַּא"צ לְהִבִּיא לֹו יֵיָן סִתָּם דְאִז אִינוּ נוֹתֵן לֹו שְׁכָר אֲלֵא בְּשִׁבִיל שְׁיִמְצִיא יֵיָן וְכָל שְׁלֹא מְצָא אִין לֹו פְּלוּם אֲבָל הִיכָא דְשְׁכָרוֹ לְהִבִּיא לֹו יֵיָן מִמְּקוֹם פ' שְׁהִיָּן הוּא מְצוּי שָׁם אִין נוֹתֵן לֹו שְׁכָר אֲלֵא בְּשִׁבִיל פְּסִיעוּתָיו וְכָל שְׁהִלְדָּה שָׁם הָרִי עֲשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ וְלַפ"ז מ"ש הַטּוֹר ס' שַׁל"ה ו"ל הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהִבִּיא קְנִיָּים וְהִלְדָּהּ וְלֹא מְצָא נוֹתֵן לֹו שְׁכָרוֹ ע"כ ט"ס הוּא וְצָרִיף לְהַגִּיָּה וְלֹמַר לְהִבִּיא קְנִיָּים מֵהַפְּרָם.

וְלְמַדְנֹו מִכָּל זֶה דַּע"כ לֹא אֲמָרִי פֶּל אֲוֹנְסָא דְאִירַע פְּסִידָא דְפּוֹעֲלִים אֲלֵא הִיכָא דְלֹא עֲבִיד שְׁלִיחוּתָהּ וְכַגּוֹן שְׁשְׁכָרוֹ לַעֲשׂוֹת לֹו מְלָאכָה וְאִירַע לֹו אֲוֹנְסָא וְלֹא עֲשָׂאָה אֲבָל הִיכָא דְשְׁכָרוֹ לְהִבִּיא לֹו שְׁלִיחוּת מִמְּקוֹם לְמִקּוֹם פֶּל שְׁהִלְדָּה שָׁם הָרִי עֲשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ אַע"פ שְׁהִלְדָּהּ וְלֹא מְצָא וְלַפ"ז יֵשׁ לִיָּשֵׁב הֵיָא דְאֲמָרִי בְּפִרְק הָאֲוֹמְנִין דָּף ע"ו דְאִם הִלְכוּ חֲמָרִין וְלֹא מְצָאוּ תְּבוּאָה נוֹתֵן לָהֶם שְׁכָרָן וְכו' דְלְכָאוּרָה קְשֶׂה דְהָא בַע"ה אֲנוּס הוּא דְאִיָּרִי שְׁשְׁכָרָם לְהִבִּיא לֹו תְּבוּאָה מִמְּקוֹם פ' וְכ"כ הָרֵא"ש בְּתְּשׁוּבָה פֶּלַל ק"ד יַע"ש.

איברא דראיתי בחי' רב בצלאל שם בסוגיין דפי' טעמא משום דפשע בע"ה שקהיה לו לידע אם יש לי שם תבואה כ"כ בשם הרשב"ד והרשב"א ז"ל ולפי מ"ש לאו משום פשיעה הוי וכ"כ שם משם המפרשים ואפשר לומר דמשום הכי איצטרף לומר דטעמא דבריינתא דקאמר בהלכו תמרין ולא מצאו תבואה דנותן להם שכתן משום דפשע בע"ה משום דס"ל דבריינתא איירי בפועל יום כמו שפירש"י ז"ל וא"כ כי חזרו פועלים בתצי היום אמאי יתן להם שכרם על חצי היום הנשאר דבשלמא על חצי היום שעבר צריף ליתן להם כיון שטרחו אבל על חצי היום הנשאר שאינם טורחים לא יתן להם ולהכי איצטריכו ליהוא טעמא.

ועדיין נשאר לנו להבין דבסוגיין דפרק הגוזל בתרא אמרינן דביד להציל ולא הציל דאין לו אלא שכרו ואף דלא עביד שליח שליחותיה ואלו בתוספתא קתני דאם שכר שליח להביא לו דבר ממקום למקום והלה שם ולא הביא דנותן לו שכרו משלם וכי תימא מההיא דפרק הגוזל כיון דאמר לו ששכר אותו להציל הוי כאומ' שאינו נותן לו שכר אלא בשביל שיציל א"כ דמי' לההיא דאמרו בירושלמי הנז"ל דאם שכרו להביא לו יין סתם דאינו נותן לו שכר אלא בשביל שימציא לו יין וא"כ קשה דבפרק הגוזל בתרא אמרו דאף שלא הציל נותן לו שכרו ואלו מהירושלמי משמע דכה"ג אין חייב ליתן לו פלום ואפשר לומר דהאמת הוא כמ"ש דכי אמרי' כל אונסא פסידא דפועלים היינו דנקא היכא דלא טרח הפועל פגון דאתא מיטרא ולא מצי עביד מלאכתו אבל כל היכא דטרח הפועל במלאכתו אע"פ שלא נעשה המלאכה נותן לו שכר טרחו והלכך בירד להציל ולא הציל נוטל שכרו והא דמשמע בירושלמי דכל שא"ל להביא יין סתם אינו נותן לו פלום ואע"פ שטרח ולא מצא התם אין השכר בשביל טרחו שיהרי אפשר שימציא לו יין בלא שום טורח הלכך כל שלא מצא אינו נותן לו כלו' לא כן גבי ירד להציל דהשכר הוא בשביל הטורח גם כן: סימן ט מי ששכר בית והחזיק בה ואח"כ נמלך השוכר ואמ"ל למשכיר איני רוצה בה ומסתלק עצמי ממנה אם נסתלק זכות השוכר בדברים אלו דלכאור' הנה נראה דהואיל והשוכר יש לו קנין בגוף הבית לפירות אינו מסתלק בדברים כדאמרינן בפ"ק דקדושין ע"ע גופו קנוי ואדם שמחל על גרעונו אינו מחול וכן ראיתי לריב"ש בסי' תק"י שהשיב והביא ראי' מדאמרי' בא"נ האי משפנת' באתרא דלא מסלקא וא"ל לא מסתלקנ' צריף למיקנא מיניה ומשפנתא אינו אלא שכירות ואפ"ה לשון סילוק לא מהני.

אבל לע"ד נראה דכיון דגוף הבית הוא של משכיר כל שסילק השוכר ממנה זכה בה המשכיר וראיה מדאמרינן בפ"ק דקדושין דל' אין לי עסק בה גבי עבד מועיל והקשה הריטב"א ז"ל דל' אין לי עסק בה אינו לשון מועיל כדאמרינן בר"פ הכותב דאין לי עסק בה לא אמר פלום ותירץ דלשון אין לי עסק בה אינו לשון הקנאה אלא ל' סילוק וגבי עבד מועיל דכיון דסלק עצמו ממנו ממילא זוכה העבד בעצמו אם הוא גדול ואם הוא קטן זוכים בו שמים עכ"ד וכ"כ הר"ן ז"ל ג"כ בר"פ הכותב ואפי' למ"ש התוס' בפרק חזקת דל' אין לי עסק בה הני ל' הקנאה ומשום הכי מהני גבי עבד דה"ק ליה אין לי עסק בה והרי את של עצמה ולע"ד הנה נראה דדבריהם דאלו לדברי הריטב"א והר"ן קשה דאמרינן בפ' השולח למ"ד המפקיר עבדו יצא לחירות דתיקשי ליה ממתני' דגר שמת והניח עבדים בין גדולים בין קטנים זכו עצמם בני חורין אפא שאול אומר גדולים קנו

עצמם בני חורין קטנים כל המחזיק בהם זכה בהם וכי מי פתב גט שחרור לאלו פלומר והוי סייעתא לשמואל דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות וא"צ גט שחרור ולפי דברי הריטב"א ונה"ן ז"ל לשמואל נמי לא אתיא ותקשי ליה לשמואל ג"כ מסיפא דקתני אבא שאול אומר קטנים כל המחזיק בהם זכה משום דאין להם יד לזפות בעצמם ואמאי קא פיון דנסתלק זכות רבו מהם זכה בהם שמים ולפ"ז ע"כ צ"ל דל' א"ל עסק ביה הוי ל' הקנאה ומיהו עדיין נראה דכל שאמר בל' סילוק אפילו התוספות יודו דמועיל גבי עבד דל' סילוק נראה דהוי ל' הפקר כדמוכח בפ"ב דכריתות דלשון סילוק פאומר א"א דמי ובאומר אי אפשי קאמר שם דהוי לשון הפקר וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בהלכות זכיה ומה שאמרו בפרייתא דידי מסולקו הימנה דלא אמר פלום ולא הוי הפקר כפר פירש"י דאיןרי באומר כל אלו הלשונות ביחד והלכך פולקו מדין ודברים קא"ל ונאפילו למ"ש התוספות דאפילו לא אמרן ביחד לא הוי הפקר ה"ד באומר ידי מסולקות הימנה דמשמע מסולקות מדין ודברים אבל באומר אי אפשי בביתך ונהריני מסתלק ממנה הרי היא הפקר וכל שנסתלק השוכר ממנה ממילא זכה בה בע"ה וראיה עוד מפרק חזקת דאמר שמואל דהלוקח בית מעובד כוכבים ונתן לו הדמים ולא פתב לו שטר כל המחזיק בה זכה בה מ"ט עובד כוכבים מפי שקיל דמים נסתלק בה אלמא דאע"פ שאין העובד כוכבים הפקיר ביתו כל שנסתלק עצמו הוי הפקר ונהראיה שיהביא הריב"ש מפ' הרבית דסילוק אינו מועיל גבי שכירות מדאמר שם דאי אמ"ל מיסתלקנא צריף למיקנא מיניה לע"ד אינה ראיה דהתם לא סלק עצמו מהשתא אלא שהתנה לומר שכשיביא לו הדמים יסתלק עצמו ולהכי צריף למיקנא מיניה ומצאתי בחידושי ה"ך"ן מכ"י למס' גיטין בפ' השולח שכ' דכיון דקי"ל דבע"ח קונה משכון מחילה לא מהני ביה פדאמרינו גבי ע"ע גופו קנוי ובעי שטרא אבל משכנתא אפי' באתרא דלא מסלקי מחילה מהניא עכ"ד וע"כ צ"ל לפי דבריו דהא דקאמר שם אי אמר מסתלקנא צריף למיקנא דהוי טעמא כמ"ש משום דלא סילק עצמו מהשתא והגם כי בעיקר דברי ה"ך"ן שכ' דמשכנתא אפי' באתרא דלא מסלקי מחילה מהניא אינו נראה פן וכמו שהוכחתי במ"א דכל שיש לו קנין פירות לא מהני ביה מחילה מ"מ באומר אי אפשי ביה דהוי סילוק מועיל וכמ"ש.

ובזה נ"ל ליישב דברי הר"מ שפתב בפ"ח מה' עבדים המשחרר עבדו בכל לשון והוציא דברים מפיו שלא נשאר עליו שום שיעבוד שיצא לחירות ולכאורה קשה מההיא דאמרי' ע"ע גופו קנוי ולא מהני להוציאו לחירות בדברים אבל לפי מ"ש א"ש דהכא מהני משום דגילה דעתו שסילק רשותו ממנו ולשון סילוק מועיל גבי עבד וכמ"ש הריטב"א ונה"ן ומפאן נ"ל ללמוד דמי שיש לו קנין אור והקנהו לבעל הקרקע דא"צ שום קנין אלא פיון שסילק המוכר עצמו ממנו זכה ביה בעל השדה.

(א"ה ע"כ מצאתי ועיין לעיל בהלכות זכיה מהפקר סי' ט' וסי' י' וצ"י): סימן י ראובן שמשכן ביתו לשמעון במשכנתא דסורא ואחר שעבר השתי שנים שלא היה המשפיר יכול לסלקו בא המשפיר וא"ל לשוכר שיצא מהבית ויפרע לו את דמי המשכונ' אז א"ל השוכר אם יש בינך לפרוע לי דמי המשכונא אמור כמה אתה רוצה בשכר הבית ואני אשפיר אותה וכן עשה ונתן לו בשכרו סך מה מפני שאמר לו המשפיר להביא לו דמי המשכונא בתוך ל' יום ועבר המשפיר ולא הביא המעות מהו הדין: תשובה עתה באתי לגלות דעתי בענין משכנתא דנא דלכאורה נראה שפיון שפכר עבר הזמן שלא היה יכול

לסלקו ה"ז כמשפנתא באתרא דמסלקי פדמוכח מדברי הריב"ש שפול שיכול לסלקו בדמים באמירה בעלמא נמי מסתלק אי אמר השוכר מסתלקנא וכ"כ בתשו' מוהראנ"ח יע"ש ואף שהרשב"א פתב בתשו' שפול שלא היה יכול לסלקו מעיקרא אפי' עבר הזמן אתרא דלא מסלקי איתקרי משום שקנויה היא למלנה עד שיחזור ויפנה.

הן רבים חולקים עליו בזה וסברי שפול שעבר הזמן שלא היה יכול לסלקו אזלא לה הקנייה ולא נשאר עליו כי אם מלנה בעלמא וראיה לזה מאותה שאמרו סתם משפנתא שתא דמשמע דמיירי אפי' באתרא דמסלקי וכמו שפרש"י והגם שהרשב"א לפי שיטתו פ' דאתרא דמסלקי שאמרו לא איירי בסתמא אלא בשפירש לסלוקי בכל עת שינצה אבל בסתמא כיון שאינו יכול לסלקו עד שתא קנויה היא למלנה עד שיחזור לי מעותיו לע"ד עם שאני פדאי להכריע מ"מ לדידי חזי לי פסברת החולקים מההיא עובדא דרב מרי בר רחל משפן ליה ההוא עובד פוכבים בית' נטר שתא ואמטי' ליה אגר ביתא א"ל הא דלא אמטייה לי למר עד האידנא אגר ביתא משום דסתם משפנתא שתא אי בעי עובד פוכבים לסלוקי לי לא הנה יכול פלומר ונהנה פמכורה לי השתא נשקול מר אגר ביתא משום דכיון דיכול לסלוקיה הוי הלואה ואיכא ביה משום לתא דרבית יע"ש מוכח מהא שפול שעבר הזמן שלא היה יכול לסלקו אזלא המכירה ונשאר מלנה בעלמא איך שיהיה מידי פלוגתא לא נפיק ובכל ספיקא דדינא לא מפיקי ממונא מיד המוחזק ואוקי ארעא בחזקת מריה קמא ויכול המוחזק לומר קים לי פכל הני רבנותא דסברי שפול שעבר הזמן שלא היה יכול לסלקו אזלא לה הקנייה והוי באתרא דמסלקי דבדיבורא בעלמא נסתלק השוכר כמ"ש: איברא שעדיין יש לחלק ולומר שמ"ש הריב"ש ז"ל שפול שיכול לסלקו בדמים בדיבורא בעלמא מסתלק השוכר אינו אלא בסתם משפנתא שהדמים שנתן אינם אלא הלואה אצל המשכיר ולהכי באתרא דמסלקי אישתכח דלית ליה למלנה שום קנין בפשה כי אם שיעבוד בלחוד וגבי שיעבוד באמירה בעלמא מסתלק מיניה פדאמרי' בפ"ק דקידושין ש"מ ע"ע גופו קנוי דאלת"ה לימא ליה באפי תרי זיל.

אבל בב"ד דהויא משפנתא דסורא שמעיקרא נתן המעות בתורת שכירות מוקדם לכל פד שנים שפן כתוב בה ובמשלם שנייא אליו תיפוק ארעא דא כו' הרי זה כעין מקר ואפי' באתרא דמסלקי ומטעם זה כתב הרמב"ן דעדיפא משפנתא דסורא משאר משפנתות דאפי' באתרא דמסלקי שרי לכל אדם וכ"כ התוס' ג"כ שפול שפותר במשלם שנייא אליו וכו' לא מחזי כהלואה אלא פלוקח ממנו פירות פל השנים הללו באותם דמים ולפי זה יש לומר דמשפנתא דלא קנויה היא לשוכר עד שיחזור לו את מעותיו ויפדנה דשכירות ליומיה ממפר היא ואין לומר שפול שיכול המשכיר לסלקו לא קרינו ביה לשכירות ממפר שהרי פועל שיכול לחזור בחצי היום ואפ"ה קרי ליה הרמב"ם והטור שהוא קנוי לזמן ואין בו דין אונא' וכ"כ הריטב"א בחידושו פ"ק דמציעא יע"ש ומהר"ם ג"כ פתב בתשו' שב"ה שא"ל לפועל זיל מעמדי לא נמחל שעבודו באמירה בעלמא דפועל גופיה קנוי יע"ש ולפ"ז יש לומר דבב"ד כיון דהמקום מושפר לשוכר ועד שיחזור לו את מעותיו ברשותיה קאי ואינו יכול לסלקו מלאכול הפירות הרי זה חשיבא קנויה לשוכר ובאמירה בעלמא לא נמחל שעבודו ותדע דהכי הוא דל"ד נ"ד למספנתא באתרא דמסלקי שהרי באתרא דמסלקי אם בא הלנה וא"ל למלנה לא תיכול שוב אינו אוכל ואילו במשפנתא דסורא כנ"ד מעולם לא שמענו שיוכל המשכיר לומר לשוכר לא תיכול

ועד שיחזיר לו את מעותיו השוכר עומד בתוכה ועוד בה בנ"ד דאעיקר דמילתא אין בדברי השוכר משמעות לומר שהפקיע זכותו מן הבתים שהרי עינינו הרואות שהוא חפץ לישוב בבתים ונתרצה ליתן בשכר הרבה יותר מפדי שכרם ואיך יעלה על הדעת שהוא ימחול זכותו למשכיר ויתן בשכרה כפלים ממה שהיה נותן אלא הדעת נוטה שמה שחזר והשכיר ממנו הוא מפני שא"ל המשכיר שהיה מזנמן להחזיר הפעות ולפדות את הבית כלפי זה א"ל השוכר אם רצונך להחזיר את מעותי פמה אמה רוצה בשכירותו וטול פדי שיהא מושפרת בידו אחר שיביא את מעותיו ותבטל המשכונא ואחר שהמשכיר לא החזיר את דמיה נשאר המשכונא קיימת כדמעיקר.

הנלע"ד כתבתי ומורינו יבחר ויקרב נאם הצעיר אפרים נבון:ראה ראיתי את השאלה ואת אשר נגזר עלי מאת אחי יפת הגדול החכם השלם הדיין המצויין עצום ורב הי"א ואף כי לאו למודעי הוא צריך אף מרוב ענותנותי כי רבה רצה לעמוד על דעתי ואען ואומר כי כל דרכיו האמת והצדק דנדאי כל שתחילת המשכונא היתה משכונא דסור' אלא שלאחר זמן הי יכול הממשכן לסלקו בממונ' מ"מ משכונא קנוי' לשוכר עד שימתן לו מעותיו ובדיבורא בעלמא לא מסתלק כאשר הורה גבר עליון למענה גם הטעם השני שכתב המורה נר"ו הוא שריר וקיים ולבלתי סור ממשמעתו באתי על התתום נאם הצעיר יהודה רוזאניש: סימן יא אם שכר בית לזמן ואח"ז עמד השוכר שם בשתיק' אינו נותן לו שכירות אלא כפי השנה הראשונה ואפ' היוקרו הבתים כ"נ מדברי הר"ן והריב"ש ז"ל שהביא הב"י בס' שי"ב אבל מדברי הרשב"א בתשו' הביאה הב"י שם אנ"כ ודוק בדבריו שכ' שכל המשכיר בכל כף לשנה לא לשנה אחת בלבד השכירה לו אלא ה"ק לי' כל זמן שלא אוציאך משם תתן כ"כ לשנה יע"ש ואפשר דהריב"ש ז"ל מודה לזה ובנ"ד שאני שהשפירוהו בשנה שניה ומסתמא ע"ד התנאי הראשון הי' וכ"נ מדברי מור"ם סי' של"ג ודלא פה"ש"ף שם ובסי' שי"ב: סימן יב השכיר ביתו לג' שנים כל שנה בכף וכף נראה דיכול לתבוע לו השכירות בסוף כל שנה ושנה ומ"ש הר"מ ז"ל בפ"ז וכן אם שכר ממנו ופי' שימתן לו השכר בכל שנה וכו' הא דאיצטרף לפרושי איירי בשכר בכ"כ ליום או לחדש ופי' שיפר' לו שכירותי בכל שנה הא לא הכי שלא פי' בכל חודש וחדש הנה זמניה אבל היכא דשכר לג' שנים כל שנה בכף וכף כל שנה ושנה הוי שכירות בפני עצמו ועיין בפ' הספינה גבי כור בל' ועיין במהריט"ץ סי' ח"י ועיין בתוס' בפ' בית כור דף ק"ד בד"ה פרושי קא מפרש שפכתבו דה"ק לי' בשנים עשר זהו לשנה משום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף הנצרה להתנות שהי' לו ליתן כל חודש דינר עכ"ד ונראה דהתם דנקא הוא דלא אמרי' הכי משום דסוף סוף אינו מתפרש לשונו יפה שהרי בחודש העיבור אין לו לתת פלוס ואיהו קאמר דינר זהב לחודש ולכן איכא למימר דמיהדר קא הדר ביה פדי להרויח את חודש העיבור אבל בנ"ד דלא שניי' לומר הכי שאינו מרויח פלוס וגם פן מתפרש שפיר, לישנה כלל דמלתא דהיכא דשכר בית סתם שא"ל השכיר לי בית זה בכף וכף ליום אע"ג דא"ל כל יום כף וכף ה"ז שכורה אצלו לחודש אחד דסתמא דמלתא לא אגר אינש ביתא לפחות משלשים יום כדאמרי' בפ"ק דר"ה והיכא דשכר ואמר השכיר לי בית לג' שנים כל שנה כף וכף או כל חודש וחדש כף וכף נראה דכל חודש וחדש הוי חד שכירות כדמזכח מההיא דפרק הספינה דמדמי השוכר את הפועל לעשות עמו בגורן לאומר פור בל' סאה בסלע והכי פי' לה

הטי"ד: סימן יג מי שישפיר בית לחברו לשנה אחת ובתוך השנה נתפשו השוכר עם המשפיר שידור שם שנה אחרת ואח"כ חזר המשפיר באמר שלא הי' קנין בדבר אלא דברים בלבד ראיתי להרב מהרדב"ז ו"ל שפתיב בסי' קכ"ב במי שמכר ביתו לשוכר שהי' דר בה שאפ"י אי א"ל לה חזק וקנה כל שלא עשה השוכר בה דבר חדש שלא הי' עושה בה תחלה אפי' אם נועל ופחתם אין זו תזקה שפ"ה הי' עושה בה מתחלה.

ולע"ד אין נראה פן מהי' דאמרי' בפ' איזהו נשך האי משכנתא באתרא דמסלקי ואמר לא מסתלקנ' לא צריף למיקנא מינ' וכו' הריטב"א בחי' כ"י ו"ל דלאחר שירד בה קא מיירי דאי אמר לא מסתלקנ' והודה לו בעל השדה לא מסתלק דעכשיו מחזיק בשדה בתנאי זה פיון שהוא מוחזק בתוך השדה ומחזיק בה כל שעה ר"ל פאלו א"ל לה חזק וקנה וקרקע נקנית בתזקה עכ"ד ואפ"י להחולקים שם ופי' דמיירי פשהתנה פן בשעת ההלואה נראה דטעמא דידהו הוי משום דלא א"ל הלנה פלום אלא שהמלנה הוא דקא מתנה והלנה שמתק והא קמ"ל דאי א"ל לא מסתלקנא בשעת נתינת הדמים אע"פ שהלנה שמתק חשיב פאלו פירש בהדיא אדעתא דהכי וכשאמר המלנה מסתלקנא צריף למיקנא מיניה משום דפטומי מילי בעלמא הוא דקא"ל כמ"ש הרמב"ד ו"ל ונהביאו הנ"י ועיין בתוס' פ"ב דבכורות דף י"ח ע"ש ובתוס' פ"ק דמציעא דף י"ו ד"ה חספא בעלמא הוא ומשמע מדבריהם דאפ"י בסתמא שאינו מכונן עכשיו לקנות בהאי געיל' ה"ז קנה פיון שדעתו של מקנה להקנותו עוד נראה מדברי מהרדב"ז בסי' הנז' דס"ל דשוטרף שנה לאינש דעלמא דשלא בפניו צ"ל לה חזק וקנה יע"ש ועיין בתוס' דבתרא דף ג' ע"א ד"ה רב אשי וכו' שפתיבו דכשהקרקע היא שניהם מועלת חזקה מדעתו שלא בפניו אפי' לא א"ל לה חזק וקנה וכ"כ הרא"ש שם יע"ש: סימן יד מי שפקש מחבירו שיעשה לו שדוכין עם פ' ויתן לו חפץ פ' או בית פ' פדי שידור בה אם קנה השדכן אותו החפץ ממש דבפ"ב דע"ז גבי נתן לה ואח"כ בא עלי' מוקי לה באו' התבעלי לי בטלה זה ופריף והא מחסרא משיכה פתבו הרא"ש והר"ן ו"ל מוכח מהכא דהשוכר את הפועל וא"ל עשה עמי מלאכה זו ואתן לה חפץ זה בשכרך יכול ליתן דמי החפץ אבל בגוף החפץ א"א לקנות לו אלא במשיכה ונהביאה מור"ם בהגה.

ולכאור' יש לדקדק במה שפתיבו סתם דיכול ליתן הדמים ומשמע דיכול לעשותו לכתחלה ואמאי נהי דלא משך ולא קנה קנין גמור מ"מ ה"ז קנה לענין שאם יחזור בו יקבל מי שפרע כמו כל הנותן מעות על המקח ושכירות נמי דמים קא חשיב והי' נרא' לומר דה"ט דהכא אפי' מי שפרע ליכא משום דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף והוי מלנה וקי"ל דמלנה אינה קונה ואפ"י לענין מי שפרע כמ"ש הטור בסי' ר"ד בשם הרמב"ד והרא"ש והרשב"א והר"ן והכי מפורש בירושלמי ולפ"ז נראה לע"ד דבנ"ד לא מצי לחזור בו דע"כ לא אמרי' ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ואינו קונה היינו בפועל שעושה מלאכה דכל פרוטה ופרוטה שנגמרה נתחייב בע"ה לפועל ונעשה מלנה אבל כי נ"ד לא שייך לומר ה' ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף שאין זה נתחייב לשדכן אלא פשיביא הדבר לידי גמר דכמה שדכנים טורחים ואינם עושים ודכנותה כתב ר' יונה בפרק הספינה גבי ה"ה דהמוכ' פשתן דמוקי לה תלמודא בא"ל יפה לי קרקע כל שהוא וקנה הפשתן פלומר דבשכר היפוי מקנה לו קרקע וכתב ו"ל דלא שייך הכא לומר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף והויא מלנה דשכר היפוי אינו אלא שנה פרוטה וכן כתב המרדכי בפרק

אינהו נְשִׂיָה וְתוֹסֵ' רי"ד בְּשִׁמְעֵתִין דְּקִידוּשִׁין פ' הַאִישׁ מְקַדְּשׁ יע"ש וה"ה בְּגִדוֹן דִּינִין דְּלֹא שִׁינְיָה לומר יְשָׁנָה לְשִׁכְרוֹת מִתְחַלְּהָ וְעַד סוּף וּמִגּוּפָא דְשִׁמְעֵתִין דפ"ב דע"ז יֵשׁ לְלַמּוּד כִּי בְּכָל כִּי הָאִי גִוּוֹנָא לֹא אֲמַרִּינֵן הָכִי מִדְּאֻקְמָה בְּזוֹנָה בַּת עוֹבֵד פּוֹכְבִּים דְּאִינֵי צְרִיכָ' מְשִׁיכָה וְקוֹנָה בְּדָמִים מְשַׁמַּע דְּאִין פֶּאן מְלָנָה וְשִׁפִּיר הָנָה קוֹנָה אִפִּי' יִשְׂרָאֵל מְדִינָ' אֲלֵא פִּינֵן דְּחֻכְמִים הִפְקִיעוּ קִנְיֵן דְּמִים מִש"ה אֻקְמ' בְּזוֹנָה בַּת עוֹבֵד פּוֹכְבִּים וְצְרִיף לְהִבִּין עֲדִינֵן הֵוּא דפ' הָאוּמֵר גְּבִי מִתְנִי' דְּהָאוּמֵר לְאִשָּׁה בְּשִׁכְרָא שְׂאֲדַבֵּר עֲלֵיהָ לְשַׁלְטוֹן וְאִעֲשֶׂה עִמָּה כְּפּוֹעֵל מְקוֹדְשָׁת מוֹקִי לָהּ בְּשִׁנְתָן לָהּ שְׁוֹה פְּרוּטָה אֲבָל בְּשִׁכְרָא לֹא פְּרִיף עֲלָה מִדְּתַנְיָא שְׁב עִמִּי בְּצוּנְוֹתָא וְאֲקַדְּשׁ לָהּ רְקוּד לְפָנֵי וְאֲקַדְּשׁ לָהּ אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁוֹה פְּרוּטָה מְקוֹדְשָׁת וְאִם לֹא אִינָה מְקוֹדְשָׁת וּמְשַׁנֵּי תַנְיָא בְּרָא סְבֵר אִינָה לְשִׁכְרוֹת אֲלֵא לְבַסּוּף וְתַנְיָא דִּינֵן סְבֵר יְשָׁנָה לְשִׁכְרוֹת מִתְחַלְּהָ וְעַד סוּף ע"כ מְשַׁמַּע מְהֵקָא דְאַפִּי' בְּכַה"ג כנ"ד אֲמַרִּינֵן בִּינָה יְשָׁנָה לְשִׁכְרוֹת מִתְחַלְּהָ וְעַד סוּף וְהִנְיָא מְלָנָה שְׁהֵרִי אֲדַבֵּר עֲלֵיהָ לְשַׁלְטוֹן דוּמָה וְדִאִי לנ"ד וְאַפִּי' הָכִי חֲשִׁיב מְלוּהָ: אִיבְרָא דְלֹא עֲלִי דִינֵי בְּלַבֵּד קְשִׁיָא אֲלֵא גַם עַל ר' יוֹנָה וְהִמְרָדְכִי גַם כֵּן קָשָׁה כְּמוֹ כֵּן דְּמְהֵקָא מְשַׁמַּע דֹּאע"פ שְׁשִׁכְרוּ אִינוּ אֲלֵא שְׁוֹה פְּרוּטָה אֲפִילוּ הָכִי אִינָה קוֹנָה דִּישָׁנָה לְשִׁכְרוֹת מִתְחַלְּהָ וְעַד סוּף וְהִנְיָא מְלוּהָ דֹּאם לֹא כֵּן אֲמַאי לֹא מוֹקִי מִתְנִיָּתָא דְרְקוּד לְפָנֵי אֲפִילוּ כְּתַנְיָא דִּינֵן וְטַעֲמָא מְשׁוּם דְּכָל שְׁשִׁכְרוּ אִינוּ אֲלֵא שְׁוֹה פְּרוּטָה לֹא שִׁינְיָה לומר יְשָׁנָה לְשִׁכְרוֹת מִתְחַלְּהָ וְעַד סוּף וּמְשׁוּם הָכִי הִנְיָא מְקוֹדְשָׁת.

וכ"ת דְּהָא דְלֹא אֻקְמִיָה לְמִתְנִיָּתָא כְּתַנְיָא דִּינֵן מְשׁוּם דְּפִשְׁטָא דְּבְרִיָּתָא דְּקַתְנֵי שְׁמִין אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁוֹה פְּרוּטָה מְקוֹדְשָׁת מְשַׁמַּע דְּלֹא בָּא אֲלֵא לְאִפּוֹקִי פְּחוּת מְשׁוּה פְּרוּטָה אֲבָל אִם שְׁוֹה פְּרוּטָה וְכָל שְׁכָן אִם שְׁוֹה יוֹתֵר מְשׁוּה פְּרוּטָה וְע"כ צ"ל דס"ל אִינָה לְשִׁכְרוֹת אֲלֵא לְבַסּוּף דֹּאל"כ הִנְיָא מְלוּהָ סוּף סוּף עֲדִינֵן קָשָׁה דְּמִסְתִּימַת דְּבְרִי הַפּוֹסְקִים מְשַׁמַּע דְּבְכָל גִּוּוֹנָא אִינָה מְקוֹדְשָׁת וְלֹא חִילְקוּ בֵּין אִם שְׁכָרוּ שְׁוֹה פְּרוּטָה לְיוֹתֵר מְשׁוּה פְּרוּטָ' וצ"ע.

וּמִדְּבְרֵי הַר"מ ז"ל לְמַדְנֵנו יֵשׁוּב לְכָל זֶה וְהוּא בְּמָה שְׁנִדְקַדְק בְּדְבָרֵינוּ דְּגִבֵי בְּשִׁכְרָא שְׂאֲדַבֵּר עֲלֵיהָ לְשַׁלְטוֹן כְּתַב דְּאִינָה מְקוֹדְשָׁת מְשׁוּם שְׁהֵנָּא הִבָּא לָהּ מִדְּבָרֵינוּ הָרִי הִיא כְּמִלְוָה וְהִמְקַדְּשׁ בְּמִלְוָה אִינָה מְקוֹדְשָׁת וְאִם"כ כְּתַב אֲמַר לָהּ הָרִי אֵת מְקוֹדְשָׁת לִי בְּמִלְאָכָה זֹו שְׂאִעֲשֵׂ' עִמָּה אִינָה מְקוֹדְשָׁת לְפִי שְׁהִשְׁכִּירוֹת זְנָה בּוּ הַפּוֹעֵל מִתְחַלְּהָ וְעַד סוּף וְהִנְיָא מְלוּהָ עכ"ל.

וּמִדְּלֹא פִּינְיָלִינְהוּ כּוֹלְהוּ בְּחֻדָּא מְחַתָּא וְנִימָא מְשׁוּם דִּישָׁנָה לְשִׁכְרוֹת מִתְחַלְּהָ וְעַד סוּף שְׁמַעִינֵן דְּבְרִיָּשָׁא בְּאֲדַבֵּר עֲלֵיהָ לְשַׁלְטוֹן אע"ג דְּלֹא שִׁינְיָה לומר יְשָׁנָה לְשִׁכְרוֹת מִתְחַלְּהָ וְעַד סוּף שְׁהֵרִי כָּל עוֹד שְׁלֹא הוֹעִילוּ דְּבָרֵינוּ לְשַׁלְטוֹן עֲדִינֵן לֹא זְכָה בְּשׁוּם דְּבָר אִפִּי' הָכִי אִינָה מְקוֹדְשָׁת מְשׁוּם דְּהֵנָּא זֹו הִבָּאָה לָהּ מִדְּבָרֵינוּ שְׂדַבֵּר לְשַׁלְטוֹן הָנִי כְּמוֹ מְלוּהָ דְּאִינוּ אֲלֵא מְבָרִיחַ אֲרִי וְדָמִי לְמַקְדָּשׁ בְּמִלְוָה דְּאִינָה מְקוֹדְשָׁת מְשׁוּם דְּהִשְׁתָּא לֹא מְטִיָּא לָהּ הֵנָּא.

וְכִי תִימָא וְהָרִי נְהִינִית בְּמָה שְׁהִיָּתָה אִיהִי צְרִיכָה לְתַת שְׁכָר לְשׁוּם אָדָם כְּדִי שְׂיִדְבֵר עֲלֵיהָ לְשַׁלְטוֹן וְהִשְׁתָּא מְחַל לָהּ אוֹתוּ הַשְׁכָּר אִיפָּא לְמִימֵר דס"ל דְּלֹא חֲשִׁיב זֶה דְּמְטִיָּא לָהּ הֵנָּא הִשְׁתָּא וְאִינוּ אֲלֵא שְׁנַפְטָרָה מְחִיבָא וְאע"ג דְּבַעֲלָמָא כָּל כִּי הָאִי גִוּוֹנָא הֵנָּא חֲשִׁיב וְאִסוּר בְּמִוֹדֵר הֵנָּא קִידוּשִׁין שְׁאִנֵי דְּאִינָה מִתְקַדְּשָׁת עַד דְּמְטִיָּא לָהּ הֵנָּא מִמֵּשׁ וְאַפִּי' בְּכַע"ח דוֹחַק אֲמַרוּ בִּירוּשְׁלַמִּי דְּאִינוּ חֲזִיב לְשַׁלֵּם מְשׁוּם דְּהָנִי מְבָרִיחַ אֲרִי: אִיבְרָא דְּמִדְּבָרֵי הַטּוֹר מוֹכַח בְּהִדְיָא דְּבִאֲדַבֵּר עֲלֵיהָ לְשַׁלְטוֹן הָנִי טַעֲמָא מְשׁוּם דִּישָׁנָה לְשִׁכְרוֹת מִתְחַלְּהָ וְעַד סוּף

ולדידיה תיקשי ליה ההיא דאתנן כמו שהוכחתי לעיל דלא תשיב מלנה אבל לפי מ"ש לדעת הרמב"ם יראה דבגדון דידן גם כן לא תשיב מלנה והרי זה קנה החפץ לעגנו שיקבל מי שפרע ואפ"ל לדעת הטור ו"ל דנראה דסבירא ליה דאפ"י כי האי גוונא ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף והוי מלנה מפל מקום הא איפא כמה גדולים ועצומים דסבירא להו דמלנה קונה לעגנו מי שפרע והוא דעת רש"י בריש פ"ק אינהו נפש גבי הנה נושה בחברו והגהת אשירי שם והרמב"ם ו"ל.

ועוד איפא לפלוגי ולומר דאפ"י בשוכר את הפועל לעשות לו מלאכה מרוב דהוי נדאי ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ואין אשה מתקדשת קדושין שאני משום דאין האשה מתקדשת לתצאין ונמצא שאין הקדושין חלין עד שיגמר מלאכתו ואז כבר נעשית מלנה.

אבל באומר לפועל עשה עמי מלאכה ואתן לך כור חטין כל פרוטה ופרוטה דעביד קנה שפרו וקנה פנגדו שווייה של חטין ולא דמי למה שאמרו פ"ק ב"ל א"י מוכר דיכול לחזור אפ"י בסאה אחרונה דהתם שאני משום דגלי דעתן שרוצה למכור פ"ק יחד דצריף הוא למעות וכמו שפירש רשב"ם ו"ל שם ועוד דהא כתב רבינו ירוחם ו"ל שם דהיה איירי כשלא נתן את הדמים אבל נתן את הדמים ראשון ראשון קנה והכא נמי כל פרוטה ופרוטה דעביד קנה פנגדו חטים ועוד טעם אחר הנה נראה עם מ"ש תוספות רי"ד שם בקידושין דף מ"ח ו"ל אי קשיא לך התינוח פרוטות הראשונות הניין מלנה מ"מ מתקדש מיהא בפרוטה אחרונה דאתיא עם גמר פלי תשובה גם פרוטה האחרונה הוא מלנה עד שיגיע הפלי לידה עכ"ל: והשתא יש ללמוד מדבריו דבגדון דידן דאין השדכן צריף להגיע לידו של זה שום דבר כל שגמר מלאכתו הרי זה קנה בפרוטה אחרונה והוא הדין בפועל שעושה מלאכה אצל בעל הבית דאינו צריף להגיע שום דבר אצל בעל הבית הרי זה קנה בפרוטה אחרונה אבל דברי תוספות רי"ד לע"ד הם תמוהים דהלא בשוכר שהושבתהו בקרון או רקוד לפני וכל הני פוליהו דמתנייא בפ"ק האומר לא צריכי הפועלים להגיע שום דבר אצל בע"ה שהרי ברשותי דבע"ה קא עבדי ולעיקר הקושא שהקשה דאמאי לא מתקדש בפרוטה אחרונה נראה לע"ד דעד כאן לא אמרינן הכי אלא במקדש במלנה ופרוטה דדעתיהו אפרוטה דיהיב לא השתא ולא אמלנה דמעיקרא אבל בפועל העושה מלאכה דעתיהו הוי על כל מלאכה.

ועוד אחרת פתבו בתוס' רי"ד שם דף ס"ב ע"ב ו"ל קשיא לי דהיכי דמי אי דאמר לה הרי את מקודשת לי בשוכר שאדבר עליך לשלטון ואע"פ עמה פפועל א"כ אע"ג דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף אמאי אינה מקודשת והא כל פרוטה ופרוטה דעביד קניא לה לשם קדושין ודמי למאי דאמרינן שאם אמר לה התקדשי לי באלו אע"פ שהיתה אוכלת ראשונה ראשונה מקודשת דמדידה קא אכלה ומשום הכי נ"ל לפרש דהא דתני שאדבר ושאעשה שידוכין הו אלה אבל צ"ל לאחר שדבר ולאחר שעשה הרי את מקודשת לי בשביל שדברתי דבעינן שתהא נתינה בשעת אמירה עכ"ל.

ולפי זה יראה דבמקח וממכר דלא בעי שתהא נתינה בשעת אמירה שפיר קונה ולא תשיב מלנה אבל גם זו אינו נראה כן מדברי שאר המפרשים ולעיקר קושיתו ע"י בדברי התוס' בפ"ק האשה רבה ותמצא נחת: (א"ה עיין בחידושי הרשב"א לקידושין לדף מ"ח שכתב ליישב זה דכל פורתא ופורתא קודם שהגיע לפרוטה נעשית מלנה פ"ק דבשע'

דאיתיה להאי פּוֹרְתָא ליתיה להאי לא חזי לאיצטרופי וע"ש ועיין בתוס' בפרק הגזול
עצים דף צ"ט ע"א ד"ה אלא במאי מקדשה שתי' באופן אחר יע"ש): אבל מן הטעמים
שפתיבתי לעיל נראה דבגדון דידן הרי זה קנה לענן לקבולי מי שפרע ולפי מה שכתב
הרמב"ם ז"ל בפירושו המשנה בפרק הספינה בהיה דהמוכר פשתן דאיירי בעומד
ליתלש ובשכר היפוי קונה הפשתן הנה נראה לכאורה דפועל כל שעשה מלאכתו קנה
מה שהתנן עמו דהיינו הפשתן שלא פדברי הרא"ש וקר"ן שדקדקו מההוא דפ"ב דעבוד'
פוכבים וכן נראה מפירושו רש"י בפרק הבית והעליה שכתב דחייב לתת לו שכרו כמו
שהתנן עמו דבל תלין שכרו פתיב מאי דאתני בהדיה משמע והיה דאתנן איפא לדחויי
כיון דאיסורא קא עבדי לא קרינן בהו האי קרא אבל עדיין איפא לדחויי ולומר דמדברי
הרמב"ם ז"ל ליפא ראיה דאפשר דיספור דכל היכא דלא שכיח דלדיקה לא גזרו ביה
רבנן ומעות קונות: וראיתי להריטב"א ז"ל בחידושיו לפרק הזהב שכתב דאע"פ שאין
מלוג קונה מיהו אם ייחד לו פלי מיד בשעה שנתחייב לו שכיר במלאכה מקמי דליקוני
מלוג אפי' הכי לא קנה משום דמחסרא משיכ' מדרבנן מיהא והכי מוכח בפר' השוכר
עכ"ד ומדבריו אלו יש ללמוד כמ"ש דאי חזר בו מקבל מי שפרע: סימן טו השאלה
נאבדה ומתוך התשובה יתבאר: תשובה בפרק הגזול בתרא אמתני' דשטרף נהר חמורו
בחמור חברו וכו' אין לו אלא שכרו ואם אמר אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי חייב
לימן לו דמי שלו פריף בגמרא אמאי נותן לו דמי שלו ולימא ליה משטה הייתי בך מי
לא תניא הרי שהי' בורח מבית האסורים והיתה מעפונת לפניו וא"ל טול דינר והעבירני
אין לו אלא שכרו אלמא מצי א"ל משטה הייתי בך ומשני שאני הכא שמפסיד הוא את
שלו ע"כ מוכח מהכא שכל הנודר לחבירו יותר מפדי שכירותו מחמת האונס אין לו אלא
שכרו בלבד וטעמא משום דעליה רמיא להצילו וליטול שכר טורחו ואע"פ שגזר לו
יותר ממה שמפסיד מצי א"ל משטה הייתי בך פן נראה מפירושו רש"י בפרק מצות חליצה
וכפירושו הרב ר' חזקיה ז"ל ונהביאו המרדכי בפרקין ז"ל וטעמא דהא איפא איסור מסוכן
וחייב להצילו ומצוה עבד וכ"כ הרמב"ן בספר ת"ה ז"ל איפא מ"ד דטעמא דבורח משום
דחייב להצילו וליטול הימנו שכר טורחו ולדבריהם אין לרופא אלא שכר בטלה ע"כ.

ולפ"ז נראה דכל היכא דלא רמיא עליה חייבא להצילו אע"פ שגזר נדר לו מחמת הדחק
חייב לתת לו כל מה שהתנה עמו, אבל הרמב"ן ז"ל חולק ע"ז דאי משום חייבא דמצוה
אתינן עליה אם פן מאי מדמינן בפרק מצות חליצה לחלוץ לה ע"מ שתתן לו מאתים זוז
והא התם לאו חייבא רמיא עליה לחלוץ ואי פניס לה לאו איסורא עבד אלא ש"מ דלאו
משום חייבא דמצוה הוא אלא דינא הוא דלא מיחייב איניש בתנאין בשעת הדחק ביותר
מפדי דמי' ולפי זה כתב דאם התנה עם הרופא הרבה דחייב לתת לו כל מה שהתנה
דחכמתו מוכר לו והיא שנה הרבה ע"כ: איברא דינש לדקדק בדבריו במה שרצה להכריח
דלאו משום חייבא דמצוה הוא דאם פן בהיה דיבמה לאו חייבא רמיא עליה לחלוץ
דלכאורה נראה דאין זו הכרח פלל לפי מה שפ"י רש"י ז"ל שהיה נזכר שלא הנה רוצה
לייבם משום מצוה אלא שנתן עיניו בממונה וכי האי גוונא ודאי מצות חליצה קודמת
כיון שאינו מכוון לשם מצוה ולפי סברת רש"י ז"ל היו יכולים לכוף אותו ונאפי' לס'
ר"ת שהקשה לס' רש"י דא"כ אמאי היו צריכין להטעות וס"ל דאין פופין מ"מ כ"ע מודו
דכל שאינו מכוון לשם שמים מ"ח קודמת וכופין אותו במילי לחלוץ דמצוה רמיא עליה

מן התורה לחלוץ וכ"כ הנ"י שם בהדיא בשם כל האחרונים ולפ"ז איפא למימר דטעמא דבורח נמי היינו משום דחיובא דמצוה רמזא עליה ויטול שכר טרחו וה"ה לרופא שאין לו אלא שכר טרחו פיון דחייב הוא לרפאותו וכ"כ נ"י בשם הריטב"א יע"ש הן אמת די"ל כפ"ז במאי דקאמר דאין לו אלא שכרו משום דמצי אמר ליה משטה הייתי בה פלומר לא גמר בלביה.

ואי משום חייב מצוה הוא שחייב להצילו אפי' פי גמר נמי ורוצה לתת לו כל שכרו הרי זה אסור למשקלינהו דנמצא שכר מצות קא שקיל וגבי השבת אבידה שחייב להשיבו, בחנם וכ"כ בפריקה דחייב לפרוק בחנם מוכח מדברי הרא"ש דאפי' אם הבעלים רוצים לתת לו שהוא אסור ולא מצי למשקליה דהוי שכר מצוה.

ועוד דאי משום חייב מצוה הוא חייב להצילו א"כ אפי' שכר טרחו נמי לא לישקול משום שהוא בטל ממלאכה מידי דהוה כהשבת אבידה דאם הוא בטל אינו נוטל פלום ואפי' שכר טרחו.

ובשלמא לדעת הרמב"ן ז"ל דס"ל דאפי' שכר מצוה כל שהתנה לא מפקינן מיזו חייב שלו א"ש אבל לדעת החולקים עליו קשה וראיתי להסמ"ע בסי' רס"ד שפכת דהאי דנוטל שכר טרחו ואע"פ שהוא בטל ממלאכה מפיון דכל השנה פשוטה לעבור בנהר דרכו ליתן עליה שכר אינו מן הדין ושיהא זה עדיף משום צורך גופו או הצלת ממונו עכ"ד ולא הבנתי אותם דהשבת אבידה יוכיח שאע"פ שדרכו לתת שכר להוליקם ממקום למקום עכ"ז פיון דהשתא מצוה קא עביד לא מצי ליטול עליה שכר.

ולע"ד הנה נראה לומר שגם המפרשים שפירשו דטעמא משום דחייב להצילו ס"ל דכל היכא דגמר זה בלבו לתת כמו שהתנה חייב לתת לו ואע"פ שהוא שכר מצוה מיהו פיון שהתנה וגמר ליתן לא מפקינן שכירותיה ואע"ג דעובר על מה אני בחנם זולת היכא דא"ל משטה הייתי בה מעיקרא.

ומ"ה נוטל שכר טרחו דלכדי שכר טרחו ודאי גמר בלביה מעיקרא לתת לו וראיה מההיא דע"מ שאדבר עליה לשלטון דמקודשת. ומ"מ למדנו מדברי פולם דטעמא דאין לו אלא שכרו בלבד היינו או משום דחייב להצילו למר כדאית ליה או משום דלא מחייב איניש בתנאין בשעת הדחק ביותר מפדי דמיו למר כדאית ליה.

אבל כל היכא דמתנה שלא בשעת הדחק נראה דחייב לתת כל מה שהתנה ואפי' ביותר מפדי דמיו ולפ"ז נראה דסברת מהר"ם ז"ל שהביא המרדכי בפרק הגוזל שה"ה לשדכן שאינו מחוייב לתת לו אלא שכר טרחו יחידאה הוא ולא קי"ל הכי.

ולא מפעיא בשכר שדכנין שהרגילות הוא לתת הרבה דנדאי נותן לו כל מה שהתנה. אלא אפי' במידי דאין רגילות לתת שכר הרבה כל שהתנה שלא בדוחק שלא הנה לו אונס וגם פן לא הנה מחוייב חבירו לעשותו צריף לתת לו כל מה שהתנה כמ"ש לעיל ומ"ש אצטריף ר"י ז"ל בההיא עובדא דהשבעת שדים לומר משום דרגילות הוא לתת יותר מפדי טרחו ומשמע דהא אם אין רגילות לא היינו משום דהתנה בשעת הדחק פדי להוציא את גניבתו וזהו ג"כ פנונת התוס' והרא"ש בפ' מצות חליצה אבל היכא דמתנה שלא מדוחק איפא למימר דידו לסברת הרמב"ן וה"ר חזקיה ז"ל דאפי' אין רגילות

דחייב לתת כל מה שפסק עמו וכדמוכח מההיא דהמבשרני אם ילדה אשתי זכר? טול
מנה וכתבו בהגהות מיימון לספר נזקין משם ר"י דה"ט משום דשכר אמירה קא שקיל
וה"נ אמרינו בפרק הרבית לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלנה למלנה הכא שכר
אמיר' קא שקיל וכ"כ בהגהת סביבות המרדכי לפ"ק דמציע' משם רש"י ז"ל.

אבל מדברי הרא"ש בתשו' נראה דקאי בשיטת מהר"ם ז"ל שפכת בכלל ס"ד סימן ג'
דאין חייב לתת לערב מה שהתנה עמו כי ערבות אינו דבר שלוקחים עליו שכר שיקנה
באמירה לבד בלא קנין ודמי לההיא דטול דינר והעבירני דאין לו אלא שכרו אלמא פיון
דהוי יותר מכדי שכרו לא קנה ואע"פ שהתנה עכ"ל נראה דזה אינו אלא לשיטת מהר"ם.

אבל לפי שיטת רש"י ז"ל בפ' מצות חליצה והיא סבר' ה"ר חזקיה והרמב"ן ג"כ כל
שאינו מתנה מתוך הדחק או משום דחייב להצילו הרי זה חייב לתת לו כל מה שהתנה
ואפ' שכר אמירה ואע"פ שאין רגילות לתת עלי' שכר כי ההיא דפרק הרבית וכ"ש
בערבות שעפ"י ערבותו של זה הלנה לו ומטיא ליה הנאה דבההיא הנאה משתעבד לו
ונראה דהנזדר לשדכן יותר מכדי שכרו חשיב כאנוס פדמוכח בח"מ סי' רמ"ב ולהכי
איצטריך ר"ש לומר הוי מידי שרגילים עליו יותר מכדי טרחו ולפי מש"ל נראה דאם
נדר לתת לחבירו יותר מכדי שכרו דמצי א"ל משטה הייתי בך דה"ד שפן הנה בדעתו
מעיקרא אבל אי בדעתו הנה מעיקרא לתת לו כל מה שא"ל ה"ז חייב לתת לו וכ"נ
מתשובת מהר"ם ז"ל שהביא המרדכי בפ' ז"ב על מי שא"ל לחתנו שילמד עם בנו
ותשו' זו הביאה בהגהת מיימון באנרף יע"ש ועיין במהרש"ך ח"ב סי' פ' שכתב שישלש
מחלוקות בדבר יע"ש ומתוך מש"ל נראה המעיין שאין דבריו מוכרחים: סימן טז פתב
הפ"ח סי' ט' דהנוטל שכר להעיד אע"ג דעדותו בטל מ"מ אינו חייב להחזיר השכר בדין
ע"כ.

ולע"ד אין נראה פן דבס"פ האיש מקדש גבי ההיא דמקדש במתנות ובאפר פרה הרי זו
מקודשת פריה מההיא דהנוטל שכר להעיד דעדותו בטל וכו' פלומר נכיון דמעשיו בטלים
היאך מקודשת וכתב הריטב"א ז"ל שם וז"ל וכו' ואפ' אי הנה מתני בשכר הנאה
וקדושה נהי דדינו בטל מ"מ פיון שנטל שכר זכה בה הא לימא פיון דאין במעשיו פלום
אינו ראוי ליטול שכר עליו דהא לא עבד ליה ולא מידי ואע"פ שעדיין יש לדחות דמשם
ליכא ראיה דהתם שאני דכיון דלא אהניא ליה מידי במאי מקדשה מ"מ נ"ל דצריך
להחזיר השכר דהוי נתינה בטעות.

ומה שהביא ראיה מההיא דלא מצא בחנם ילמוד בשכר ואי חייב להחזיר אף בשכר לא
מצא אינה ראיה דהתם איירי בנוטל שכר בטלתו ואפ' תימא דאיירי בכ"ג ה"ט דזכה
בשכרו משום דאהניא ליה וחקמתו מכר לו וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל והביאו הטור ב"ד
סי' של"ה מה שאין פן הכא דלא אהניא ליה מידי ועיין בפירו' רש"י בפ"ב דר"ה גבי
עובדא דבייתוסינ: סימן יז מי שהציל את חבירו מיד הישמעאלים ושאל ממנו שכרו
מהו דינו: תשובה ב"ד סימן של"ו הביא הטור בשם הרמב"ן ז"ל דהרופא מותר ליטול
שכר הבטלה ושכר טרחו והביא הרמב"ן ראי' לזו דשכר הטורח מותר דהו"ל כשכר
הבאה ומילוי דמותר וכן שכר הבטלה מותר פדתנו אם הנה זמן מרפיבו על החמור ונותן
לו שכרו כפועל בטל עכ"ל.

ולכאורה נראה מדבריו דאם זה שרפאו היה בטל ממלאכה ואין לו שכר בטלה שכר טרחו מיהא צריף לתת לו פי ההיא דשכר הבאה ומילוי ולפי זה בנ"ד לא מיבעיא דנותן לו שכר הבטלה אלא דצריף לתת לו שכר טרחו אם יש לזה טירחא השתא יותר ממה שהיה עוסק במלאכתו אבל בטור ח"מ פתב דראה את האבידה אם הוא בטל ממלאכה חייב להשיבה בחנם ואם היה עוסק במלאכה יכול ליטול שכר על ההשבה פיון שלא חייבתו תורה להניח את שלו ולהתעסק בהשבה יכול ליטול שכר על ההשבה מוכח בהדיא דשכר טרחו לא שרי זולת בעוסק במלאכה וכטעמא דיהיב ואם פונת הטור בכאן בי"ד דשכר הטורח דקאמר ר"ל כמ"ש בח"מ דהיינו שהיה עוסק במלאכה שהיה שנה ד' ולהניחה ולישב בטל היה נוטל דינר ולטרונת בהשבתו היה נוטל ב' דינרים דיטול ב' דינרים דנמצא נוטל דינר בשכר הטורח קשה דא"כ מאי מייתי משכר הבאה ומילוי דהתם איירי אפי' באדם בטל ממלאכה והיינו טעמא כמו שפי' רש"י דלא חייבתו תורה לטרונת להביא העפר או למלאות המים אבל הכא דחייבתו תורה למטרח לא מיבעיא דאם היה בטל ממלאכה שאין לו שכר טירחא אלא אפי' היה עוסק במלאכה ונתבטל זה ממלאכתו איפא למימר דאין לו שכר אלא כפועל בטל אבל לא שכר הטורח פיון שהיה יכול להתנות עם הבעלים כמו שכתב הטור ח"מ ואם נאמר דהרמב"ן ז"ל גמי איירי כשהתנה עם החולה א"כ מאי איירא שכר בטלה ושכר טרחו הלא אפילו ביותר מזה יכול להתנות שיטול וכל מה שמפסיד כמ"ש בה"מ.

והייתי ר"ל דס"ל להרמב"ן דרופא יכול למשקל שכר מוכח הליכתו ואין זה שכר מצוה פי היכי דשרי שידוע עדות לחברו דאע"פ שמחוייב להעידו בחנם מפל מקום אם צריף לילף למקום רחוק יכול למישקל שכר הטורח דאגר טרחיה קא שקיל ולא הכשר המצוה כמו שפי' רש"י ז"ל פ"ד דבכורות וכן נראה מדברי הריטב"א ז"ל בחי' ל"ס פ' האיש מקדש שכתב בשינויא דכאן בשכר הבאה ומילוי והוא הדין לענין עדות ודין דאגר טירחיה הוא ולא שכר מצוה וכן פתב הרשב"א ז"ל בתשוב' וראיתי להרמב"ן שפירש כפועל בטל דר"ל כמו שפי' ר"ח מ"ש בתוספות וה"ה (א"ה עיין בפ"ב מה' גזילה ואבידה דין ד') ולפ"ז צ"ל דמ"ש כאן ברופא דנוטל שכר טורחו היינו לומר אפי' אם הוא בטל ממלאכה מפל מקום שכר טורח ההליכה קא שקיל: וראיתי להרב מהר"ר שמחה הפה"ן ז"ל שכתב דכל היכא דידע ליה עדות חייב להעידו ואפי' אגר טירחא לא שקיל אלו ח"ד וכן משמע מדברי הרא"ש ז"ל במסכת בכורות וכן פתב ר' ירוחם ז"ל.

ולכאורה הכי יש ללמוד מפי' רש"י שבפרק האיש מקדש שכתב דהא דשרי ליטול שכר הבאה ומילוי היינו טעמא משום דהתורה לא רמיא עליה למיטרח ולהביא עכ"ל ואיפא למישמע מינה דגבי עדות שפכר יודע לחברו שמחוייב לילף ולהעיד אפי' אגר טירחיה לא שקיל ושהיא דבכורות דקתני אם היה זמן מרפיבו על החמור ליפא למילף מינה למשקל אגר טירחא דזמן שאני דכיון שאינו יכול לילף פי אם ע"ג החמור אין זה לוקח אלא מה שמפסיד אבל למשקל אגר טירחא פיון דמחוייב הוא לילף ולהעיד נראה דהוי שכר מצוה ועדיין איפא לצדודי ולומר דשכר טורח ההליכה אינו חשוב שכר המצוה וכמו שפי' רש"י ז"ל במסכת בכורות דהכשר המצוה היא ההבאה והקידוש אבל ההליכה אינו גוף המצוה ומצי למישקל שכר טורח ההליכה וכמ"ש הריטב"א בקידושין פאמור ומה שהוצרך רש"י ז"ל בקידושין לפרש דבשכר הבאה מקודשת משום דלא רמי עליה

טוֹרְחָא הָכִי קְאָמַר דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּלֹא רָמִי עָלֶיהָ לְאַטְרוּחֵי וּלְפִיכָף מְדִינָא יֵשׁ לֹו שְׂכָרָה הָא לְאוּ הָכִי אֵלֵא דְהִנֵּה רָמִי עָלֶיהָ לְאַטְרוּחֵי כְּמֹו לְעַנְנֵי עֵדוּת שְׁמַחְוּיָב לִילָף וּלְהַעֲיֵד לֹא הִנֵּה מְקַוְדָּשֵׁת וְאֵע"פ שְׁאִינֹו שְׂכָר מְצֻנָה וְהִינֵנוּ טַעְמָא כִּינֹו דְמַחְוּיָב הוּא לִילָף א"כ לְאוּ מִיָּדִי מְהֵי לָהּ.

וְכִיּוֹצֵא לְזֵה אָמְרוּ בַּפ"ק דְּקְדוּשֵׁין גַּבֵּי הֵינָה פְּלֵב רַץ אַחֲרֵי וְאָמְרָה לֹו תְּגַהֵו לְכָלֵב אֵינָה מְקַוְדָּשֵׁת מְשׁוּם דְּמְצִי א"ל מִן הַתּוֹרָה חִיּוּבֵי מְחֻנְיָב אַתָּה לְהַצִּילָה יַע"ש וּבְפָרְק אֵלוּ מְצִיאוֹת פְּרִיָף וְאִי ס"ד צַעַר ב"ח דְּאוּרִיָּתָא מַה ל' אֵימֵי לְמָרְנִי בְּהִדְנִי מַה לִּי אִי לִיתִיָה לְמָרְיָה בְּהִדְנִי וּמְשִׁנֵּי לְעוֹלָם צַעַר ב"ח דְּאוּרִיָּתָא וְאָמַר רַחֲמֵנָא כִּי אֵימֵיָה לְמָרְנִי בְּהִדְנִי עֵבִיד גַּבֵּיָה בְּחֻנָּם וְכִי לִיתִיָה לְמָרְיָה בְּהִדְנִי עֵבִיד גַּבֵּיָה בְּשְׂכָר וְכַתְּבֵהּ הָרָא ש"ז וְל' וּנ"מ שְׁאָם נוֹתֵן לֹו שְׂכָר יְכוּל לְקַבְּלוּ ע"כ מִשְׁמ' מְדַבְּרִי דְאֵע"ג דְּכַה"ג לֹא הָוִי שְׂכָר מְצוּ וְשָׂרִי לְיִטְוֹל אִם נוֹתֵן לֹו אִפִּי הָכִי לֹא מְצִי לְהוֹצִיא שְׂכָרוֹ בַּע"כ שֶׁל בַּעַל הַבְּהֵמָה וּלְכַאוּרָה קָשָׁה עָלָיו דְּאִמְרֵי לֹא יִטְוֹל מִמֶּנּוּ שְׂכָרוֹ בַּע"כ כִּינֹו דְהָוִי פְּרִיא הֵיזְקָא תוּ לֹא חֲשִׁיב מְבָרִיחַ אָרִי וְכַמ"ש הַתּוֹס' וְהָרָא ש"ש בְּפָרְק הַכּוֹנֵס וְכֵן נִרְאֵה ג"כ מְפִירוּשׁ רַש"י ז"ל שֶׁם בַּפ' אֵלוּ מְצִיאוֹת דַּה"ז פּוֹרֵק וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל שְׂכָרוֹ בַּע"כ שֶׁל בַּע"ה וְאֶפְשָׁר דַּס"ל לְהָרָא ש"ז וְל' דְּפָרִיקָה שְׁאִנֵּי דְכִינֹו דְמַחְוּיָב הוּא לְפָרוֹק בַּעַל פְּרָחוֹ מְשׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים מְדִינָא לִית לָיָה אֲגָרָא כִּינֹו דְמַתְחַלָּה לֹא מְצִי לְאַתְנוּיָי לֹוּמַר אִם תַּתֵּן לִי שְׂכָרִי לֹא אֶפְרוֹק וְכַמ"ש הַסַּמ"ע יַע"ש.

וְהוּא הַדִּין בַּנ"ד כִּינֹו שְׁמַחְוּיָב הוּא עַל כָּל פְּנִיָם לְהַצִּילֹו לֹא מְצִי לְתַבְּנֹעַ שְׂכָר טְרָחוֹ כִּי אִם שְׂכָר הַבְּטָלָה דְהִינֵנוּ כְּפּוֹעֵל בְּטַל מְשִׁשׁ שְׁאָם הֵינָה עוֹסֵק בְּמַלְאָכָה וְהַנִּיחַ מְלַאכְתּוֹ כְּדִי לְהַצִּיל אֶת חַבְרֹו לֹא יִתְּנוּ לֹו אֵלֵא כְּפּוֹעֵל בְּטַל שְׁאוּמְדִין אוֹתוֹ כְּמַה הֵינָה רוּצָה זֶה לְהַנִּיחַ מְלַאכְתּוֹ וּלְיָשֵׁב בְּטַל לְגַמְרֵי וְאֵע"פ שְׁעַכְשָׁיו ג"כ טוֹרַח בְּהַצִּילָתוֹ אֵין נוֹתֵנִין לֹו שְׂכָר עַל הַטּוֹרַח וְלֹא דְמִי לְאַבְיָדָה שְׁאָם הֵינָה עוֹשֶׂה בְּמַלְאָכָה וְהַנִּיחַ מְלַאכְתּוֹ שְׁאוּמְדִין אוֹתוֹ כְּמַה הֵינָה רוּצָה זֶה לְהַנִּיחַ מְלַאכְתּוֹ וּלְיָשֵׁב בְּטַל לְגַמְרֵי וְאֵע"פ שְׁעַכְשָׁיו ג"כ טוֹרַח בְּהַצִּילָתוֹ אֵין נוֹתֵנִין לֹו שְׂכָר עַל הַטּוֹרַח וְלֹא דְמִי לְאַבְיָדָה שְׁאָם הֵינָה עוֹשֶׂה בְּמַלְאָכָה וְהַנִּיחַ מְלַאכְתּוֹ שְׁאוּמְדִין אוֹתוֹ כְּמַה הֵינָה רוּצָה זֶה לְהַנִּיחַ מְלַאכְתּוֹ וּלְטְרוּחַ בְּהַשְׁבָּת' דְּנִמְצָא שְׂכָר טוֹרַח הַהֲשָׁב' וְכַמּוֹ שְׁפַתְּבַּה טוֹרַח בַּח"מ דְּאַבְיָדָה שְׁאִנֵּי שְׁלֵא חֲשִׁיבְתוּ תוֹרָה זֶה לְהַשִּׁיב הֵיכָא דְהוּא עוֹסֵק בְּמַלְאָכָה וְהַלְפָּה אִם רָצָה לְהַשִּׁיב נוֹטֵל ג"כ שְׂכָר טוֹרַחוֹ אֲבָל לְעַנְנֵי עֵדוּת וְכ"כ בְּהַצִּילָת חַבְרֹו שְׁאִינֹו יְכוּל לְיִפְטֹר עֲצָמוֹ מִהֵן שַׁע"כ"פ מְחֻנְיָב הוּא לִילָף לְהַעֲיֵד וּלְהַצִּיל לֹא מְצִי לְמַשְׁקֵל פְּלֵל שְׂכָר טוֹרַחוֹ וְקָרוֹב לְזֵה כַּתְּבֵהּ הָרִיטְב"א ז"ל בְּשֵׁם הַתּוֹס' בְּפָרְק אֵלוּ מְצִיאוֹת (א"ה ע"כ מְצִאתִי): סִימָן יח רְאוּבֵן שְׁאִמ"ל לְשִׁמְעוֹן הַכֹּהֵן הַיּוֹם בְּבֵיתָהּ וְאִנִּי אֲתָן לָהּ חֶלֶק מִמֶּה שְׁאֲרוּיָם בְּפִרְסוּת וְעַתָּה חֲזַר בּוֹ רְאוּבֵן מַהוּ דִּינּוֹ: תְּשׁוּבָה בְּפָרְק הַגּוֹזֵל בְּתָרָא אָמְרוּ דְּבְרִיָּתָא דְקַתְנֵי וְא"ל טוֹל דִּינָר בְּשְׂכָרָה וְהַעֲבִירֵנִי נוֹתֵן לֹו שְׂכָרוֹ מְשַׁלֵּם מִיָּרִי בְּצִיִּיד הַשּׁוֹלָה דְגִים מִן הַיָּם דְּאִמ"ל אֶפְסֹדְתֵנִי כְּנוּרִי בְּזוּזָא וּפְיָרֵשׁ רַש"י ז"ל וְהִינֵנוּ בְּשְׂכָרוֹ דְקַתְנֵי טוֹל דִּינָר שְׁאֵתָה מְפָסִיד כְּאִן נִרְאֵה מְדַבְּרִי דְלֹא מְתַחֲיָיב זֶה אֵלֵא כְּשִׁיעוּר שְׁהַפְסִיד זֶה בְּאוֹתָהּ מְלַאכָה שְׁהֵיָה מְתַעַסֵק בָּהּ אֲבָל לֹא יוֹתֵר וְכֵן פִּי' הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם בַּד"ה לְהַבִּיא דוּרְמִסְקִינֵין לְחוּלָה יַע"ש וְכ"כ הַמְרָדְכִי שֶׁם אֲבָל מְדַבְּרֵי הָרָא ש"ש בְּפָרְק אֵילוּ מְצִיאוֹת נִרְאֵה דְכָל שְׁמַפְסִיד קֶצֶת צָרִיף לְשַׁלֵּם כָּל מַה שְׁהַתְּנָה עִמּוֹ וְכֵן נִרְאֵה מְדַבְּרֵי הַרְמְב"ם ז"ל בְּפָרְק י"ב מֵהַלְכוֹת גְּזִילָה וְאַבְיָדָה יַע"ש מְכָל מְקוֹם לְמַדְנֹו דְכָל שְׁחַבְרֹו

הפסיד מלהרויח על פי הבטחתו לא שיניף לומר משטה הייתי בך ה"ז משלם כל מה שהפסיד על פי דיבורו: אמנם בנדון דין אפשר לצדד דלא הפסידו כלום דאפשר דלא הנה, מרויח שמעון כלום ואף אם הנה מרויח אפשר שלא הנה כי אם מעט מזער ואם כן כמה נתחייב לו ראובן לתת לו חלקו בכל מה שירוויח דמדברי רש"י והתוס' ז"ל נראה דאינו מתחייב כל מה שהתנה כי אם כשהנה עוסק במלאכה שהפסיד לו כל כך אפילו כשהפסידו כל כך עדיין איפא לפלוגי ולומר דהתם שאני דשכירות הוא ובאמירה בעלמא משמעבד בכל מה שהתנה עמו אבל זה שלא עשה עמו שום מלאכה אלא שנתבטל ע"י אע"פ שהפסיד מלהרויח לא יתחייב ודמי למה שכתב הרא"ש בפ' החובל גבי ההיא דאמרין שב' בלחוד היכא משפחת לה דהדיקי' באדרונא וכתב הרא"ש ז"ל דוקא שהכניסו בחדר אבל אם הנה פבר בחדר הוי גרמא בניזקין ופטור מדיני אדם פיו דלא עבד מעשה בגופו והוא הדין נמי בנידון דין שלא עשה שום מעשה: איברא דהתוספות בפרק האומנין דף ע"ו והרא"ש שם כתבו דהב"ה.

חייב לשלם לפועלים מה שנתבטלו על ידו מדינא דגרמי יע"ש וע"כ צריף לחלק ולומר דסבירא ליה להרא"ש ז"ל דהתם שאני משום דכיון דעל פי דיבורו של ב"ה נתבטלו ממלאכתם והפסידו דיבורי' חשיב מעשה וכמו שכתב הרא"ש גבי חכם שטמא את הטהור.

עוד ראיתי להמרדכי פ' הגוזל קמא שהביא תשובות ר' יקיר וז"ל הצ"ל וא"ת מ"ש מהא דאמרין בפרק הרבית האי מאן דיהיב זוזי לחבריה למיזבן ליה חמרא ופישע ולא זבן דמשלם י"ל דהתם כגון שקבל עליו בפירוש אם לא אקנה לה אשלם ומכאן אתה למד.

לכל הגרמות אם יקבל עליו בפירוש לשלם או אם יגרם לו הפסד שהוא חייב יע"ש ועיין בתשו' מהר"ם סי' ר"ג שכתב ז"ל ששאלת על ראובן שאמר לשמעון צא מעירך לדור בעיר פלוני ואני אסייעך בכך וכך או אמ"ל קנה חפץ זה ואני אסייעך בכך וכך ואחר שנתקד ממקומו או קנה החפץ חזר בו ראובן נראה דהיכא דמפסיד ליה כ"כ נותן לו כל מה שהתנה עמו יע"ש ילפינן מפל האמור דכל שחברו הפסיד על פי דיבורו אף שלא עשה לו שום מלאכה הרי זה משלם לו כל מה שהתנה עמו אלא דלדעת הרמב"ם והרא"ש ז"ל דס"ל דאפילו דהפסיד קצת משלם לו כל מה שהתנה עמו נראה עדיין לחלק דהיינו דוקא היכא דהנאהו אבל היכא דלא הנאהו כלום אינו משלם לו אלא מה שגרם לו להפסיד ולא יותר: והשתא בנדון דין שאמר לו ראובן הסרסור שב בביתך ואני אתן לך חלק מה שארויח בסרסרות דאינו ברור מה הפסידו דשמא לא הנה מרויח כי אם מעט מזער לא נתחייב ראובן לתת לו חלק מפל מה שירוויח ואין לצדד ולומר דבשא"ל הפכד בביתך ואני אחלק עמך בכל מה שארויח נעשה זה כמגביה מציאה לחברו דנראה דכיון דלא הנה ביניהם אלא דברים בלחוד מצי זה למהדר ולומר לא פונתי להרויח אלא לעצמי דדוקא גבי פועל הוא דלא נאמן לומר חזרתי בי ולעצמי הרנוחתי ועיין מש"ל בהלכות שלוחין סי' ח"י: סימן יט מי ששכר בהמה מחברו בי' והשפירה לאחר בט"ו אם הרויח לשני או לבעלים: תשובה כתב הרב בעל ניווקי יוסף בפ' כיצד הרגל ז"ל היכא דהמשפיר שכרה בזול והוא שכרה לאחר ביוקר אם לא הנה רשאי לשכרה לאחר כגון שהיו מרובים בני ביתו של זה האחר הדין נותן שיהא מותר השכירות

לבעלים דאיהו יעשה זה סחורה בביתו של חברו כדאמרין בפרק המפקיד אליבא דר"י והוא הדין הקא אבל אם הי' רשאי לשוברה כגון שהתנה עמו או שלא היו בני ביתו של זה השוכר השני מרנבים מן הראשון נראה שהרינוח למשפיר דזה נהנה וזה אינו חסר ול"ד לפרה דר"י שאין השוכר רשאי להשאיל ולהשפיר עכ"ל ולפ"ז בנ"ד דהוי מטלטלין דאינו רשאי להשפיר או להשאיל כדאמרין משום דמצי א"ל אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר הרינוח לבעלים: איברא דראיתי להרשב"א בתשו' סימן אלף וקמ"ה שכתב דמה שאמרו אין השוכר רשאי להשפיר ואין השואל רשאי להשאיל אלא במטלטלין ובמטלטלין שאין דרפן של בעלים להשתפר ולהשאיל עמהם מפני שיכול להבריחם ואין אדם רוצה שיהו מטלטליו אצל אחרים אבל מטלטלין שעשויים להשאיל ולהשתפר בהם הרי זה משאיל ומשפיר לאחרים וראיה מהשוכר את הספינה ופירקה בתצי הדרך נותן לו שכרו של תצי הדרך ואוקמוה דפרק' בגוה ומאי תרענומת משום שינוי דעתא ולא בשכירות בלבד אמרו אלא אפי' בשאלה שלא תאמר מי שהשאיל לא היה בדעתו להשאיל ולעשות חסד אלא לזה דגרסינן בפרק אלו נערוות הניח להם אביהם פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתם עכ"ל ונהנה דברים אלו נראה דכל שעשוי להשפירם ולהרויח בהם לא פיי לומר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר ובגדון דידן נמי פיון שהבעלים עשויים להרויח בשכירות בהמתם שפן הוא אומנותו אם הרינוח זה השני שהשפירה ביותר ממה ששוכרה הוי הרינוח לנפשיה כמ"ש הנ"י.

אבל דברי הנ"י מעיקרא צ"ע במ"ש דהוא דר"י היינו טעמא משום שאין השוכר רשאי להשאיל דהלא התם בגמרא בפרק המפקיד אוקמוה למתני' בשנתן לו רשות להשאיל ואפי' הכי פליג ר"י ואמר היאך יעשה סחורה בכרתו של חברו ועל דברי הרשב"א נמי יש לדקדק דנראה מתוך דבריו דבהמה סתמא עומדת להשאילה ולהשפירה לאחרים דמיייתי ראיה מההיא דפרק אלו נערוות דמשתמשין בה כל ימי שאלתה ואם הדבר פן תיקשי עליו מההיא דפרק המפקיד ואם נאמר דכוננת הרשב"א במאי דמיייתי מההיא דמשתמשין בה כל ימי שאלתה לא לענין דהשוכר רשאי להשפיר קא מיייתי דלזה טעמא אחריןא איתיה וכמ"ש בהגהת מרדכי דיתומים שאני משום דכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד אלא מיייתי משם שלא תאמר מי שהשאיל לא היה בדעתו לעשות חסד אלא לזה ולא לירשיו והוי כמי שהתנה בפירוש שלא יהא רשאי להשאיל ולהשפיר לאחרים מ"מ עדיין קשה דנראה דאין ראיה משום דנימא דהתם שאני משום דכל המשאיל על דעת אשתו ובניו הוא משאיל ועל דברי הגהת מרדכי ז"ל גם כן יש לדקדק במ"ש דההיא דיתומים משתמשין בה כל ימי שאלתה היינו טעם משום דכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד דהתינוח היכא דהניח בנים אחריו דשייך להאי טעמא אבל אם מת בלא בנים וירשו אחרים דלא שייך להאי טעמא נראה דלא יזכה לאישתמושי בה.

וכ"ת ה"נ זה תימה דלא הנה להו לפוסקים לאישתמושי ולומר דירשים שאמרו היינו בניו ובני ביתו ולולי דמסתפינא הייתי רוצה לומר דמה שאמרו אין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשפיר היינו לכתחלה אבל אם עבר והשאיל והשפיר מה שעשה עשוי דאין זה הטעם דאין זה רצוני קפידא גמורה כדי להוציא מיד השני כדמוכח מההיא דפ' האומנין גבי נתן לעני כדי שיקח בו טלית דאע"ג דלכתחלה לא מצי לשנות

אפ"ה אם עבר ועשה לא חשוב גזל בידו דלא קי"ל כר"מ דאמר פל המעביר ע"ד בעל הבית נקרא גזלן.

והרי"ף ו"ל פתב בפ' המפקיד דהא דאין השוכר רשאי להשפיר אינו אלא לכתחילה דלא קי"ל כר"מ וזכורני שפך ראיתי להרב בעל העיטור בהדיא דאם עבר והשפיר לאחרים מה שעשה עשוי ובמ"א הארכתי (א"ה עיין לעיל בה' שאלה סי' ו'): ונתזר לנדון דידן דלפי מ"ש הרשב"א דכל שעשויים להשפיר לא מצי לומר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר ומצי להשפירם לאחרים הוי הריוח של ש' וכמ"ש הנ"י ואע"פ שהקשינו ע"ד דמפרק המפקיד משמע דאפי' בשנתן לו רשות להשאיל אפ"ה הריוח של בעלים התם שאני דמדינא לא הנה זה רשאי להשאיל אלא משום דנתנו לו הבעלים רשות להשאיל ומש"ה הוי הריוח של בעלים.

אבל בנ"ד דמדינא מצי להשפירה לאחרים הרי זה משתפר בדידיה וסברא זו ראיתה להרב בס' בני אהרן בס' ראשון יע"ש אלא שהוא ו"ל ייחס אותה להנ"י אבל לענ"ד אין נראה פן בדעת הנ"י שהנ"י דבריו ברורים דאפי' בהתנה אמרה להיכא דזה השני אנשי ביתו מרובים מן הראשון: ועוד טעם אחר יש בנ"ד שיהא הריוח לשוכר ולא שייך הקא לומר אין אדם עושה סחורה בפרתו של חבירו דע"כ לא אמרינן הכי אלא לזכות בדמי גוף הפרה שאין לשוכר פלוס בגוף הפרה אלא שיופה בדמיה אבל בדמי השכירות שהריוח השוכר לא שייך להאי טעמא דהא ודאי קנין פירות יש לו לשוכר לאישתמושי בה פל מי שכירותה ומה לו שישתמש בה איהו ומה לי שישפירנה לאחרים וירויח בה אין זה אלא משתפר בדידיה דשכירות ליומיה ממפר הוי ולא מיבעיא פי נ"ד שיש לו רשות להשפירה לאחרים דנדאי הריוח לשוכר אלא אפי' אם לא הנה לו רשות להשפירה לאחרים ועבר זה והשפירה לאחרים פיון דהשכירות קיים וכמ"ל לדעת מקצת מרבנותא נראה לע"ד דאין אנו יכולים להוציא מידו של שוכר אם כבר בא השכירות לידו ול"ד למה שכתב הנ"י ו"ל דאם לא הנה לו לשוכר רשות להשפירה דהריוח לבעל הבית דהתם שאני משום דבע"ה נחסר בהנאתו של זה שהשפירה לאנשים מרובים ובהא נדאי שייך לומר כיצד יעשה סחורה בפרתו של חברו.

אבל בנ"ד מיקרי זה נהנה וזה אינו חסר ונראה לע"ד דמה שדימה הנ"י דין זה להיא דאין אדם עושה סחורה בפרתו של חבירו אינו אלא כששכרה הראשון בזול ור"ל בפחות משווייה דהשתא דומה להיא דר"י דכי היכי דהתם אין אדם עושה סחורה בפרתו של חברו משום דגוף הפרה אינו שלו הכי נמי הקא נמצא זה עושה סחורה בפרתו של חברו דמה שהשפירה ביותר היינו משום דהבית שנה כ"כ ולהכי כ' הנ"י דכל היכא דאין לו רשות להשפיר לאחרים הויא רוןחא דבעלים אבל היכא דשכרה הראשון בשווייה פיון דשכירות ליומיה ממפר הוי תו ליכא לבעלים שום טענה דה"ז נהנה וזה אינו חסר: סי' כ' מי ששוכר בהמה מחברו ופשע בה השוכר וחלתה אי חייב השוכר לשלם מה שנתבטלה ממלאכה: האי מילתא הביאה הרא"ש בפ' השואל דהשוכר בהמה מחברו ועלה מפה ברגלה בפשיעת השוכר פסקו חכמי צרפת פיון דסופה לתזור מאותה פשיעה פטור מלשלם דמי נזקו ולא הוי אלא שבת וכו' ואדם בשור לא משלם אלא נזק אבל לא שבת ויש מחלקין דגבי אדם לא חשבינן ליה אלא שבת דאינו עומד לימכר הילכך לא חשיב

אפֿחתיה מפספיה אָבֿל גְּבִי שׁוֹר נִקְרָא נִזְק דְּעֵשׂוֹי לְיַמְכֵר וּבִהְגָהּ מִיִּמּוֹן כְּתֹב כְּמוֹ כֵּן מִשָּׁם ר' חיים פֿהֵן ז"ל דַּאֲפִי בְּפִחְשָׁה דְהִדְרָה חֲשִׁיב נִזְק וְכֵן הִסְכִּים הוּא ג"כ.

אָבֿל לע"ד ק' ע"ז דְּהָא בְּהִדְרָא אָמְרוּ בִּפ' הַגְּזֵל קָמָא אִמְתַּנְי' דְּגֵזֵל בְּהִמָּה וְהִזְקִינָה מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֵלָה דְאִיגְרִי בְּהִכְחָשָׁה דְלֹא הִדְרָא אָבֿל בְּהִכְחָשָׁה דְהִדְרָא א"ל הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ. אִלְמָא מִשְׁמַע דַּאֲפִי בְּבִהְמָה הִכְחָשָׁה דְהִדְרָא לֹא חֲשִׁיב נִזְק דְּאִי חֲשִׁיב נִזְק הִיכִי מְצִי א"ל הָר' שְׁלֵף לְפָנֶיהָ וְהִלָּא אִין לָהּ שִׁינּוּי גְּדוּל מְזָה.

וְהִכִּי אָמְרוּ בִּפ' הַנִּזְקִין וְאִי אָמְרַתְּ הַיִּזְק שְׁאִינוּ נִיכָר חֲשִׁיב נִזְק גְּזֵל מְטַבַּע וְנִפְסֵל א"ל הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ: אִיבְרָא דְרֵאִיתִי לְהַתּוֹסְפוֹת שָׁם שְׁפַתְבוּ דְהַמְכָחִישׁ בְּהַמְתַּחְבְּרוּ בְּאַבְנִים חֲשִׁיב וּבְהִכְחָשָׁה דְמַמִּילָא אוּ פִירוֹת שְׁהַרְקִיבוּ מְקַצְתָּן א"ל הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ הוּאִיל וְעַדִּין הֵם בְּעֵין וְלֹא קִנְאָם בְּשִׁנּוּי וְנִרְאָה מְדַבְרֵיהֶם דִּס"ל דְּמַכְחִישׁ בְּהַמְתַּחְבְּרוּ חֲבִירוֹ דְחֲשִׁיב אִיגְרִי אִפִּי בְּהִכְחָשָׁה דְהִדְרָא דֵאל"כ אִלָּא דְאִיגְרִי בְּהִכְחָשָׁה דְלֹא הִדְרָא א"כ הִיכִי קָאָמְרוּ דְבְּהִכְחָשָׁה דְמַמִּילָא א"ל הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ וְהִלָּא בְּהִדְרָא אָמְרוּ דְהִזְקִינָה פִּינּוֹן דְלֹא הִדְרָא מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֵלָה וְאֵע"ג דְּהִנְיָא מַמִּילָא וְהַתּוֹס' בִּפ' הַכּוֹנֵס דָּף נ"ו כְּתִבּוּ דֵאֵע"ג דְּגֵזֵלָן פְּטוֹר בְּהִכְחָשָׁה דְהִדְרָה וְאִפִּילוּ נַעֲשָׂה בְּפִשְׁעָה מִשׁוּם דְלֹא קִיבֵל עָלָיו שְׁמִירָה אָבֿל שׁוֹמֵר פִּינּוֹן דְנִתְחַיֵּיב בְּהִכְחָשָׁה דְלֹא הִדְרָה אִם נַעֲשָׂה בְּפִשְׁעָה כ"כ יִתְחַיֵּיב בְּהִכְחָשָׁה דְהִדְרָה פִּינּוֹן דְקִבֵּל עָלָיו שְׁמִירָה דְלָמָּה לֹא יִתְחַיֵּיב בְּזָה כְּמוֹ בְּזָה וּמִתּוֹךְ דְּבִרְיָהֶם לְמַדְנּוּ ג"כ דִּס"ל דַּאֲפִי בְּהִכְחָשָׁה דְהִדְרָה כֹּל שְׁנַעֲשָׂה בְּיָדִים ה"ז חֲשִׁיב וְהִיכָא דְלֹא נַעֲשָׂה בְּיָדִים אִלָּא בְּפִשְׁעָה גֵזֵלָן פְּטוֹר מִשׁוּם דְלֹא קִבֵּל עָלָיו שְׁמִירָה אָבֿל הַשׁוֹמֵר פִּינּוֹן דְקִבֵּל עָלָיו שְׁמִירָה ה"ז חֲשִׁיב וְאִפִּי בְּהִכְחָשָׁה דִּיהִדְרָא כֹּל שְׁנַעֲשָׂה בְּפִשְׁעָה.

אָבֿל יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵיהֶם דְמנ"ל הִכִּי דְנָהִי דְשׁוֹמֵר קִבֵּל עָלָיו לְשׁוֹמֵר וְחֲשִׁיב אִפִּי כְּשֶׁנַּעֲשָׂה בְּפִשְׁעָה מִיְהוּ אִינוּ אִלָּא בְּדָבָר דְחֲשִׁיב נִזְק פְּגוֹן הִכְחָשָׁה דְלֹא הִדְרָא אָבֿל הִכְחָשָׁה דְהִדְרָא פִּינּוֹן דְלֹא חֲשִׁיב נִזְק אִפִּי פִי נַעֲשָׂה בְּיָדִים א"כ לָמָּה יִתְחַיֵּיב הַשׁוֹמֵר לְשַׁלֵּם דָּמָה הַיִּזְקוֹ וְמָה פִּיחְתוּ אִלָּא שְׁהַתּוֹס' אֲזִלִּי לְשִׁיטְתֵיהוּ דִּס"ל דְּכָל שְׁעֵשָׂהוּ בְּיָדִים אִפִּי בְּהִכְחָשָׁה דְהִדְרָא ה"ז חֲשִׁיב וּמ"ה הַשׁוֹמֵר פִּינּוֹן דְקִבֵּל עָלָיו שְׁמִירָה כֹּל שְׁנַעֲשָׂה בְּפִשְׁעָתוֹ חֲשִׁיב כְּאִלוּ עֲשָׂהוּ בְּיָדִים וְנִרְאָה דִּס"ל דֵאֵע"ג דְּהִכְחָשָׁה דְהִדְרָא חֲשִׁיב נִזְק גְּבִי בְּהִמָּה מ"מ הַגְּזֵלָן פְּטוֹר כֹּל שְׁלֵף עֲשָׂה בְּיָדִים מִשׁוּם דְהָיִי שִׁנּוּי הַחֲזוּר וְכֹל שִׁנּוּי הַחֲזוּר לֹא הָיִי שִׁנּוּי וְקָרִינּוּ בְּזָה כְּעֵין שְׁגֵזֵל.

וְלֵע"ד נִרְאָה עֵיקַר כְּסֻבְרַת ר' חיים פֿהֵן ז"ל דְּהַמְכָּה בְּהַמְתַּחְבְּרוּ אֵע"פ דְהָיִי נִזְק דְהִדְרָא וְגְבִי גֵזֵלָן פְּטוֹר דְקָרִינּוּ בְּזָה כְּעֵין שְׁגֵזֵל וְלֹא מִתְחַיֵּיב מָה שְׁכַּבְטָלָה מְמַלְאָכַת הַבְּעָלִים גֵזֵלָן שְׁאִנִּי מִשׁוּם דְהָיִי גֵזֵרַת הַכְּתוּב אָבֿל בְּעִלְמָא חֲשִׁיב דְהָא גָרַם לְהַפְסִיד לְחֲבִירוֹ שְׁאִינוּ יְכוּל לַעֲשׂוֹת מְלֵאכְתּוֹ.

וְמָה שְׁאָמְרוּ דֵאִין שְׁבַת בְּבִהְמָה הִינּוּ הִיכָא דְמְשַׁלֵּם לוֹ נִזְק לֹא שְׁיִיף בָּהּ שְׁבַת שְׁעוֹמְדַת לְיַמְכֵר אָבֿל כֹּל הִיכָא דְלֹא מְשַׁלֵּם לוֹ נִזְק חֲשִׁיב לְתַת לוֹ מָה שְׁנִתְבַּטְלָה מְמַלְאָכ' לְמֵאֵן דְדֵאִין דִּינָא דְגָרְמִי וּכ"נ לְדַקְדָּק קֶצֶת מְדַבְרֵי הַתּוֹס' ז"ל בְּפִרְקֵי הָאֲוֶמְנִין גְּבִי הִלְכוּ חֲמָרִין שְׁפַתְבוּ דַאֲפִי לֹא הִלְכוּ חֲשִׁיב לְמֵאֵן דְדֵאִין דִּינָא דְגָרְמִי יַע"ש וְהַרְמַב"ן ז"ל כְּתֹב בְּדִינָא דְגָרְמִי דְהִדְרָא בְּאֶדְרוֹנָא הַיִּזְק נִיכָר הוּא וְלִפִּי דְבָרֵינוּ הִיךָ נִרְאָה דֵה"ה אִם סָגַר בְּהַמְתּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וּבִשְׁתֵּלֵם מְמַלְאָכָה דְחֲשִׁיב דְהָיִי הַיִּזְק הַנִּזְקִין בְּתוֹס' בִּפ' הַנִּזְקִין שְׁפַתְבוּ דְהִכְחָשָׁה

דַּהֲדַרְא הֵנִי הַיּוֹזֵק נִיכָר וּמ"מ גַּבֵּי גִזְלָן אוֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלֵף לְפָנַי פִּינּוֹן דְּהוּי שִׁנּוּי הַחוּזָר וְעֵדִינּוּ בְּרִשׁוּתָא דְמַרְיָ קָאִי וְכָל זֶה בְּהַכְחָשָׁה מִמִּילָא אַבְל אִם הַכְחִישׁ בְּיָדִים חֵזִיב לְשִׁלְמִ: סִימָן כּא הַמְשַׁפֵּיר בֵּית לַחֲבִירוֹ וְשִׁנְיָהֶם מוֹדִים עַל זְמַן הַשְּׁכִירוֹת אֲלָא שְׁהַמְשַׁפֵּיר אוֹמֵר בִּי וְהַשׁוֹכֵר אוֹמֵר בֵּה' מֵהוּ הַדִּין: בְּפָרְק הַשׁוֹאֵל גַּבֵּי מִתְנִי' מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁשׁוֹכֵר מְרַחֵץ מִחֲבִירוֹ מִי"ב זְהוּבִים לְשָׁנָה מְדִינָר זָהָב לְחֻדְשׁ מְסִיק עָלָה בְּגַמְרָא רַב נַחְמָן אִפִּי' בָּא בְּסוּף הַחֻדְשׁ פְּלוּל לְמַשְׁפִּיר קַרְקַע בְּחֻזְקָת בְּעֻלְיָה עוֹמְדָת וּפִי' רִש"י אִפִּי' בָּא לְסוּף הַחֻדְשׁ שְׁהַסְפֵּק נוֹלַד מִתְחִילַת הַחֻדְשׁ וְהַעֲמִד קַרְקַע עַל חֻזְקָתוֹ וְנִמְצָא דָר בְּשַׁל חֲבִירוֹ וְצָרִיף לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׁכָר נִרְאָה מְדַבְּרִי דַּה"ט מִשׁוּם שְׁטַעֲנַת הַמְשַׁפֵּיר שְׁנָה הַזְּמַן הַנִּמְשָׁף מִי"ב חֻדְשׁ וְאֵילָף לֹא נִכְנַס בְּשֹׁטֵר הַשְּׁכִירוֹת וְהַשׁוֹכֵר אוֹמֵר ג"כ נִכְנַס וְכִינּוֹן שִׁישׁ הַפֶּרֶשׁ בֵּינֵיהֶם אִם הַשְּׁפִירוֹ לְזְמַן זֶה אִם לֹא הוּי פְּטוּעַן מְכַרְתָּ לִי וְזֶה טוּעַן לֹא מְכַרְתִּי דְמוֹקְמִינוּן קַרְקַע אַחְזַקְתִּיהָ אַבְל אִם שְׁנִיָּהֶם מוֹדִים עַל זְמַן הַשְּׁכִירוֹת אֲלָא שְׁהַמְשַׁפֵּיר טוּעַן בַּעֲשָׂרָה הַשְּׁפִרְתִּי וְהַשׁוֹכֵר טוּעַן בֵּה' פִּינּוֹן שְׁשִׁנְיָהֶם מוֹדִים עַל הַשְּׁכִירוֹת בְּאִנְפּוֹן שְׁפָכָר זָכָה זֶה פֶּל הַמְשָׁף אֵיתוֹ זְמַן דְּשְׁכִירוֹת לְיוֹמִיָּה מְכִירָה הוּי וְאֵינָם חֲלוּקִים אֲלָא עַל דְּמִי הַשְּׁכִירוֹת הוּי כְּאוֹתָהּ שְׁפַתְבָּ"א הִבִּיאוּ מְרַן בְּב"י ס' קצ"א דְּאִם מְכָר לַחֲבִירוֹ קַרְקַע בְּשֹׁטֵר וְהַמּוֹכֵר אוֹמֵר עֲדִינּוּ לֹא נִתְּתָּ הַדְּמִים וְהַלּוֹקֵחַ אוֹמֵר כְּכָר נִתְּתִי דְּהַלּוֹקֵחַ נְאָמְן מִטַּעַם שְׁהַקַּרְקַע נִקְנָה בְּשֹׁטֵר וְחֻזְרוּ הַמַּעוֹת עוֹ לִי מִלְּנָה עַל פֶּה ע"כ וְהָרַב מֵהֵרָאנ"ח בַּח"א סִימָן ס"א גִּמְגָם בְּתִשְׁבָּ"ה הַלְזוּ דְּבִשְׁלָמָא כְּשֶׁהַמּוֹכֵר מוֹדֵה שְׁהַלּוֹקֵחַ קָנָה קִנְיָן גָּמוּר בְּאִנְפּוֹן שְׁלֹא יוֹכֵל הַמּוֹכֵר לְחֻזְרוֹ בּוֹ וְהַמַּעוֹת נַעֲשׂוּ עַל הַלּוֹקֵחַ מִלְּנָה אִזּוּ הִיא סְבָרָא נְכוּנָה דְּהַמַּעוֹת הֵם מִלְּנָה ע"פ וְהַלּוֹקֵחַ נְאָמְן לּוֹמֵר כְּכָר נִתְּתִי אַבְל כְּשֶׁהוּא בְּאִנְפּוֹן שְׁהַמּוֹכֵר טוּעַן שְׁלֹא קָבַל עֲדִינּוּ הַדְּמִים וְנִמְצָא הַפְּכָר בְּטַל כְּדִין כְּתִב לּוֹ אֵת הַשֹּׁטֵר וְלֹא נִתַּן לּוֹ אֵת הַדְּמִים דְּלֹא קָנָה עַד שִׁיתֵּן אֵת הַדְּמִים בְּזֶה אִין סְבָרַת הָרַב מִסְּפָקָת שְׁהָרִי אֵלּוּ עַל גּוּפוֹ שֶׁל קַרְקַע הֵם מְדִינָיִים שְׁהַמּוֹכֵר אוֹמֵר שְׁלֹא נִתַּן עֲדִינּוּ דְּמִים וְלֹא קָנָה קַרְקַע וְהַלּוֹקֵחַ אוֹמֵר שְׁנִתַּן וְקָנָה וּבְזֶה יֵשׁ לָנוּ לְהַעֲמִיד קַרְקַע בְּחֻזְקָתוֹ מ"מ הַעֲלָה שְׁדַעַת הַרְשָׁב"א שְׁפָכָל גְּוֹנָא הַלּוֹקֵחַ נְאָמְן מִטַּעַם שְׁהַמּוֹכֵר מוֹדֵה שְׁמֵכָר וְאֵינּוּ בָּא לְבַטֵּל הַפְּכָר אֲלָא שְׁתּוּבַע הַדְּמִים הֵנָּה לִיָּה כְּמִלְּנָה ע"פ וְהַלּוֹקֵחַ נְאָמְן וְקָרוֹב לָזֶה כ' הָרַב מֵהֵרִימ"ט בְּרֵאשׁוֹנוֹת ס' קכ"ב בְּדַעַת הַרְשָׁב"א יע"ש הֵכָא נְמִי פִּינּוֹן שְׁהַמְשַׁפֵּיר אֵינּוּ רוּצָה לְבַטֵּל הַשְּׁכִירוֹת רַק שְׁטוּעַן בַּעֲשָׂרָה הַשְּׁפִרְתִּי לָהּ הַשׁוֹכֵר נְאָמְן: אֵיבְרָא דְּכַתְבַּת הַמְרָדְכִי ז"ל ס"פ הַשׁוֹאֵל מְשַׁפֵּיר אוֹמֵר בַּעֲשָׂרָה הַשְּׁפִרְתִּי לָהּ וְשׁוֹכֵר אוֹמֵר בֵּה' יֵד הַמְשַׁפֵּיר עַל הַעֲלִיּוֹנָה דְּקִי"ל כַּר' נַחְמָן דְּאָמַר קַרְקַע בְּחֻזְקָת בְּעֻלְיָה קִיָּמָא וְאִפִּי' בָּא בְּסוּף הַחֻדְשׁ פְּלוּל לְמַשְׁפִּיר וְהִבִּיאוּ הָרַב בַּעַל הַמַּפָּה סִימָן שִׁי"ז וְקִשְׂיָא לִי דְּאִמְרִינּוּן בְּגַמְרָא בְּעוֹ מִיָּנִיָּה מַר' יֵנְאִי שׁוֹכֵר אוֹמֵר נִתְּתִי וּמְשַׁפֵּיר אוֹמֵר לֹא נִטְלִיתִי עַל מִי לְהִבִּיָּא רְאִיָּה אֵימַת אֵי בְּתוּף זְמַנּוֹ תְּנִינּוּן אֵי לְאַחַר זְמַנּוֹ תְּנִינּוּן דְּתַנּוּן מִתְּ הָאָב בְּתוּף ל' יוֹם בְּחֻזְקָת שְׁלֹא נִפְדָּה וְכו' וְהַשְּׁתָּא אֵי לְכָל מִקְלִי אֲתַמַּר הָא דַּר' נַחְמָן דְּקַרְקַע בְּחֻזְקָת בְּעֻלְיָה קִיָּמָא הֵנָּה לִיָּה לְהַקְשׁוֹת אֵי בְּתוּף זְמַנּוֹ הָא קִי"ל כַּר' נַחְמָן דְּקַרְקַע בְּחֻזְקָת בְּעֻלְיָה עוֹמְדָת הֵגֵם דְּלְאַחַר זְמַנּוֹ לֹא הֵנָּה מְצִי פְּרִיף מְדַר' נַחְמָן דְּלֹא אֲתַמַּר דַּר' נַחְמָן אֲלָא כְּשֶׁהַסְפֵּק נוֹלַד קוֹדֵם הַזְּמַן שְׁדָר בּוֹ כְּמוֹ שְׁפִירִש"י שְׁהַסְפֵּק לֹא נוֹלַד עַכְשָׁיו אֲלָא בְּתַחֲלַת הַזְּמַן וְהַעֲמִד קַרְקַע עַל חֻזְקָתוֹ אַבְל כְּשֶׁהַטַּעֲנָה שְׁבִינְיָהֶם הִיא לְאַחַר זְמַנּוֹ הַסְפֵּק נוֹלַד עַכְשָׁיו וְלֹא מְהַבִּי לָזֶה חֻזְקָת קַרְקַע אַבְל לְתוּף זְמַנּוֹ שְׁפִיר הֵנָּה מְצִי לְמִקְפִּשְׁט מְדַרְבַּב נַחְמָן וצ"ל מִשׁוּם דְּאִשְׁכַּח מִתְּנִיתִי לְמִפְשֵׁט הַשְּׁנִי צְדָדִים בֵּין לְתוּף זְמַנּוֹ בֵּין לְאַחַר

זמנו משום הכי פשט מהאי מתני' ולא פשט לתוך זמנו מדרב נחמן הגם דהוא מגופא דשמעתא.

והרב בעל שפתי פהו ז"ל כתב דהמרדכי איירי פשתבעו תוך זמנו דאז יד המשפיר על העליונה דיכול להוציא מן הבית או יתן לו כמו שאומר דקרקע בחזקת בעליה עומדת אבל לאחר זמנו לא שנייה למימר הכי פיון שפא להוציא מן השוכר עכ"ד.

ולא ידעתי מנא ליה דבתוך זמנו יכול להוציא מן הבית או יתן לו כמו שאומר הא פיון דשכירות מכירה לזמן קצוב היא אין לו עליו אלא תביעת דמים ודמי לאותה שאמרו יתומים אומרים אנו השבחנו ובע"ח אומרים אביהם השביח דעל היתומים להביא ראיה דארעא פיון דלגובינא קיימא כמאן דגבייא דמיא וכו' ספק זה קדם ספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים אלמא פיון דבין הכי ובין הכי להקצץ קאי נמצא הספק מוטל על הדמים הקא נמי פיון דבין הכי ובין הכי השוכר מוחזק בבית ואינו יכול להוציא תוך זמנו הספק מוטל על הדמים ואינם טוענים על גוף הדבר וכן כתב הרשב"א ז"ל במינוחסות סי' פ"ה בראובן שלנה משמעון על המשכונן ואחר זמן א"ל ראובן תן לי משכונני ואתן לה עשרה דינרים שהלוייתי ושמעון אומר עשרים הלוייתי והשיב ודאי יש לשמעון להחזיר המשכונן בעשרה דינרים דעליו להביא ראיה על הסף שהרי אינו טוען בגוף המשכונן פלום והוי פיתומים אומרים אנו השבחנו דעליהם הראיה וכו' ואף דהרשב"א גופיה בתשובותיו סי' תתקצ"ח וסי' אלף ומ' פסק דהמלנה נאמן ועל הלנה להביא ראיה כבר יישב הש"ך בס"י ע"ב ס"ק ק"ד דהרשב"א חזר בו מטעם דבע"ח קונה משכונן והוי קנוי לו להלאתו משום הכי חשיב המלנה מוחזק ועוד אני תמיה בדברי הש"ך דלפי דבריו אינו תלוי אם יש לשוכר מגו דפרעתי או לא דהגם שלא יהיה לו מגו דפרעתי כגון שהוא יום אחד קודם תשלום הזמן המוגבל ביניהם אפי' הכי השוכר נאמן דכל פחו של משפיר אינו אלא שיכול להוציא מן הבית וזה אינו אלא בתחלת הזמן אבל בסוף הזמן מה יוכל לעשות מאי דהנה הנה ומדברי הרשב"א ז"ל שהביא הרב בעל המפה סי' שי"ב סט"ו ונראה דבכל טענה שפיון השוכר למשפיר המשפיר נאמן אם לא שיש לשוכר מגו דלקוח או דפרעתי וכן כתב הריב"ש סימן של"ו וגם הרב הנ"י מודה בזה ולא חלק על המרדכי אלא פשהוא לאחר זמנו משום דאית ליה מגו דפרעתי והוא עצמו הביא תשובת הרשב"א והריב"ש הנזכר ולא הרגיש בזה.

ואותה שכתב הרא"ש הביאה הטור סימן שט"ו במי ששכר בית וטוען השוכר ששכרו על תנאי שאם ירצה ישפיר מהבתים לאחרים שיודרו עמו והמשפיר פופר בתנאי ואומר שלא השפירו אלא שיודור הוא לבד דהמשפיר נאמן דקרקע בחזקת בעליה קיימא וכל ספק הנולד ביניהם על השוכר להביא ראיה התיב נמי חשיב טענתם על גוף הקרקע כמו שכתב מהר"ם מאטלון הובאו דבריו בספר דברי ריבות סי' שכ"ו דסתם פל המשפיר בית לשוכר ולבני ביתו הוא משפיר ושמעון שטוען שזכה בבית זה אף להשפיר לאחרים הפך המנהג עליו להביא ראיה והוי כמי שמשפן פלי לחברו והמלנה טוען שנתן לו הלנה רשות להשתמש בו והלנה פופר דהלנה נאמן הקא נמי המשפיר יכול לעכב שלא יכניס בו דיורים אחרים ואף שפדברי הרא"ש בתשו' פל"ג נראה דנאמן המלנה לומר אתם נתת לי רשות להשתמש בו איכא למימר דאיירי בענין דאית ליה מגו דלקוח הוא בדי

דליפא עדים ור'איה ודוק: סימן כב משרת שמשפיר עצמו אצל בעל הבית לזמן קצוב ותוך זמנו נתקוטט השפיר עם הבעל הבית והתריס פניו עמו ומחמת פן לא רצה הבעל הבית למשרת שישוב אצלו ושואל ממנו מתנות שנתן לו מקודם: גרסינו בס"פ נערה אלמנה רב אמר שמין מה שעליה וכן בלקוט ופי' הרא"ש שכיר שנושפר אצל בעל הבית לזמן קצוב וקנה לו בגדים אם יצא תוך זמנו שמין מה שעליו דאדעתא דהכי לא יהיב לי' ע"כ ונראה דה"ד הקא דיצא השפיר מדעתו אבל בנ"ד דאין השפיר רצה לצאת אלא שהתריס פגדו של בע"ה ועל זה אינו רוצה הבע"ה שישב אצלו הרי זה דומה לאשה שסרח' לבעלה ועל פן גירשה דאם נתן לה בעלה מתנות מקודם הרי הן שלה כמ"ש מהרא"ש בס"י נ"ה ונראה דהיינו טעמא פנין דהבעל מגרשה בע"כ תו לא מצי לומר אדעתא דהכי לא נתתי לה ואעפ"י שפכת הטור בס"י צ"ט דאם סרחה עליו ומחמת פן גירשה דשמין מה שעלי' לענין מתנות אינו פן וכ' ב"ה בשם הגאונים דלגבי מתנות לא אמרי' אדעתא דהכי לא כ' לה דאל"ה מעתה הנותן מתנה לחברו ערבא בעי למישקל מיניה דרחים ליה לעולם ומ"ש הטור בס"י פ"ה בשם הרמ"ה דאם גירשה מתוך מרד' הפסידה כל מה שנתן לה ומשמע דאפ"י במתנות שנתן אמרי' אדעתא דהכי לא יהיב לה איפא לאפלוגי בין מרדה עליו לסרחה עליו וכן חילק הרב מהרא"ש ז"ל נאפ"י אם לא נחלק בכך ונאמר דכיון דסרחה עליו ומחמת פן גירשה היא נתנה אצבע בין שיניה מפל מקום נראה מתוך דברי הריב"ש דה"ד בנתן לה מלבושים להתנאות בהם דכיון שהבעל מטי ליה הנאה מהם פשלו בשת אוהם שייך לומר אדעתא דהכי לא יהיב לה דלא נתנה לה אלא בעומדת תחתיו ומתנאה מהם וכמו כן בנתן לה קרקע דהבעל אוכל פירות כמ"ש הרמ"ה ונהביאו הטור סי' פ"ה הא ודאי לא נתן לה אלא מפני שהוא אוכל הפירות וכן מה שפכת הרי"ף ז"ל גבי המוציא הוצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קומעא מה שאכל אכל דאם מרדה עליו גובה כל מה שהוציא דלא יהא אלא מתנה דיהיב לה אדעתא דהכי לא יהיב לה התם נמי אית ליה הנאה לבעל פנין שהוא אוכל הפירות אבל נתן לה במתנה מעות או שאר דברים שאינם עשויים להתנאות בהם ולא מטי לבעל שום הנאה מהם אחר שנתנו לה לא מצי לומר אדעתא דהכי לא נתתי לה מפנין דאפ"י ביושבת עמו לא מטי ליה שום הנאה מהם זהו מה שעלתה מצודתי: פתב הטור בס"י ש"י אם אמ"ל חמור סתם אני משפיר חייב להעמיד לו חמור אחר ופי' הראב"ד ז"ל דוקא שהקנה לו בקנין דאי לאו הכי במה נתחייב להשפיר לו חמור אחר אין פאן אלא מי שפרע וכיון שמת אין שייך מי שפרע עכ"ל ומתוך דברי הראב"ד אלו נראה דחייב להעמיד לו חמור אחר מ"מ ואף אם לית ליה בעין מדקאמר במה נתחייב להשפיר לו חמור אחר אין פאן אלא מי שפרע וכיון שמת אין שייך מי שפרע מאחר שהוא אנוס ואם איתא דדוקא פשיש לו הוא דס"ל דחייב להעמיד לו חמור אחר מאי אונסיה ונהלא חמור סתם א"ל ויתן לו חמור אחר פנין שיש לו מאחר שהקדים לו השכירות דאם לא פן לא שייך מי שפרע וענין מ"ש הראב"ד ז"ל פכ"ד מהלכות מכירה גפי' האומר לחבירו קרקע ודקלים אני מוכר לך יע"ש וגם הרשב"א ומהרא"ש ז"ל לפום שיטתיהו הכי ס"ל פנראה מדברי הרשב"א באו דבריו בחידושי רב בצלאל יע"ש וענין בהראנ"ח סי' ס"ו שלא הבין פן.

העולה מהאמור דהראב"ד ז"ל סבירא ליה דכל שקנו מידו חייב להעמיד לן חמור אחר אפי' אי לית לי' ולדעת הרמ"ה והריטב"א והוא סברת רוב הראשונים אפי' קנו מידו לא

מִהַי דָּאִין אָדָם מִדְּשִׁלְב"ל אִם לֹא שְׁקֵנוּ פְּרָאוּי בְּלִשׁוֹן חַיִּיב דָּאָדָם מִתְחַיֵּיב בְּדָבָר שְׁלֹא
בָּא לְעוֹלָם פְּמִבְּנֵי בְּנֵי ס"פ הַשּׁוֹאֵל וּבְדָבָרֵי הַרְשָׁב"א אֲשֶׁר בָּאוּ בְּחִידוּשֵׁי ר"ב ז"ל
בְּפָרְק הָאֲמִנִין וְעֵינֵן בְּב"י בְּס"ו וּבְס"ו ר"ט וְעֵינֵן בְּמַהֲרִיב"ל בְּח"ב ס"ו ל' וְהַרְשָׁב"א
וְהָרָא"ש ז"ל ס"ל דְּבִמְשִׁיכַת הַחֲמוֹר נִתְקַנְיָם הַשְּׁכִירוֹת וְנִשְׁתַּעֲבַד לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחַר
מִדִּין אַחֲרֵי וְכַתֵּב הַנִּי בְּסוּגֵינֵן דְּהָאֲמִנִין דְּלֹא הִלְכוּ בְּזֵה הַדְּרָה הָרָאוּשׁוּנִים וְלֹא
הָאֲחֲרוּנִים יַע"ש לְכֹן נִרְאָה עֵינֵי דְּכָל שְׁלֹא קֵנוּ מִמֶּנּוּ בְּלִשׁוֹן חַיִּיב אִין חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ
חֲמוֹר אַחַר אִי לִית לִי: סִימָן כַּג הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהַצִּיל אֶת שְׁלוֹ מִן הַנֶּהָר וּמִן הַבּוֹר
וְכָה אִמ"ל הַצִּיל אֶת שְׁלִי וְאֶתְּן לֵה שְׁכָרָה וְיִרְדּוּ וְלֹא הַצִּיל אִם נוֹתֵן לוֹ שְׁכָר טָרְחוּ דְּבִפְרָק
הַגּוֹזֵל בְּתָרָא אֲמַרִינֵן יִרְדּוּ לְהַצִּיל וְלֹא הַצִּיל אִין לוֹ אֲלֵא שְׁכָרוּ וְשְׁכָרוּ מִיָּהָא שְׁקִיל וְאִיפָּא
לְמִימַר דְּהֵתָם אִינְרִי כַּשָּׂא"ל אֲצִיל אֶת שְׁלֵהָ וְאֶתְּנָה נוֹתֵן דְּמִי שְׁלִי דְּכִי הַצִּיל נוֹתֵן כָּל מַה
שְׁהַפְסִיד וְכִי לֹא הַצִּיל שְׁכָרוּ מִיָּהָא יְהִיב לִיהָ כְּמוֹ שְׁהִי נוֹתֵן לְאַחַר לִירְדּוּ לְנֶהָר וְלִטְרוֹחַ
וְלְהַצִּיל וְאֵף עַל פִּי שְׁאֲפָשֶׁר שְׁיִטְרַח וְלֹא יִצִּיל אֲבָל זֶה שְׁהִתְנָה וְא"ל אִם תִּצִּיל אֶתְּן לֵה
שְׁכָרָה הַרִי פִּירֵשׁ וְאָמַר לוֹ שְׁלֹא יִתֵּן לוֹ אֲלֵא לְכַשְׁיִצִּיל וְהוּא הַדִּין נְמִי אִם אָמַר לוֹ הַצִּיל
אֶת שְׁלִי וְאֶתְּן לֵה שְׁכָרָה דָּאִם לֹא הַצִּיל אִינוּ נוֹתֵן לוֹ כְּלוּם שְׁהִרִי גִיָּלָה דְּעָתוֹ דְּלֹא יְהִיב
אֲלֵא אַחַר שְׁיִצִּיל אֲבָל בְּסִתְמָא שָׂא"ל הַצִּיל אֶת שְׁלִי וְלֹא אָמַר לוֹ וְאֶתְּן לֵה שְׁכָרָה נִרְאָה
דְּאִפִּי לֹא הַצִּיל יְהִיב לִיהָ שְׁכָר טָרְחוּ וְעֵינֵן בְּמַרְדְּכִי בְּפָרְק הַגּוֹזֵל בְּתָרָא בְּתִשׁוּבַת
הַשְּׂדֵכְנוֹת וְעֵדֵינֵן צְרִיף תְּלִמוּד.

וְכַתֵּב הַסֵּמ"ע דָּאִם הִתְנָה עִם חֲבֵרוֹ וְעָלָה מְאֵלִיו דְּנוֹתֵן לוֹ כָּל מַה שְׁהִתְנָה פִּינֵן דְּהִיָּה לוֹ
פְּסִידָא ע"י הַצִּלְתוֹ וְעֵינֵן בְּש"ף בְּס"ק ד' וְנ"ל שְׁלֹא רָאוּ מ"ש הַנְּמוּקֵי יוֹסֵף ז"ל בְּפ'
הָאֲמִנִין בְּשֵׁם הַרְמָב"ן ז"ל וְנ"ל וְהִיא דְּיִרְדּוּ לְהַצִּיל וְלֹא הַצִּיל יֵשׁ בְּכָלֵל אִפִּי עָלָה הַחֲמוֹר
מְאֵלִיו וְהִכִּי אִיתָא בְּהַדְּיָא בִּירוּשְׁלָמִי עָלָה שְׁל חֲבֵירוֹ מְאֵלִיו אִינוּ נִזְקָק לְכָלוּם.

אִיבְרָא דְּהָרָאִיָּה שְׁהִבִּיא הַרְמָב"ן ז"ל מִהִירוּשְׁלָמִי לַע"ד אִינָה רָאִיָּה דְּהִירוּשְׁלָמִי קְתָנִי
אִינוּ נִזְקָק לְכָלוּם וּמִשְׁמַע אִפִּי שְׁכָר טָרְחוּ לֹא יְהִיב לִיהָ וְכִי מִי גָרַע מִירְדּוּ לְהַצִּיל וְלֹא
הַצִּיל דְּשְׁכָרוּ מִיָּהָא שְׁקִיל וְלְכֹן הִיָּה נִרְאָה לַע"ד דְּהִירוּשְׁלָמִי אִינְרִי בְּשְׁלֹא הִתְנָה: